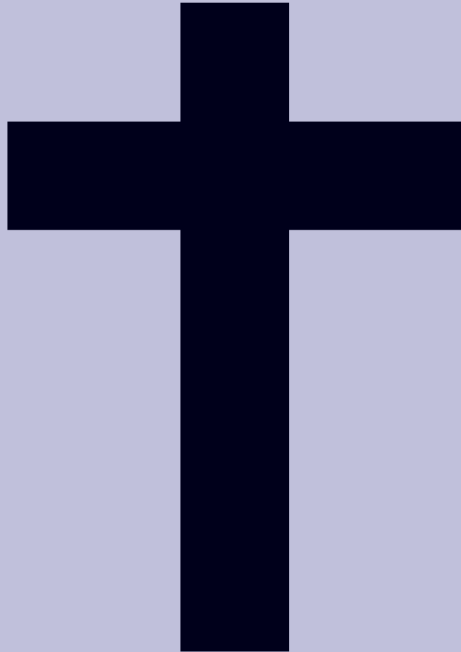

MIKÁNDA LORU 'BÍ
LOMO KÍ DOSÍ ÉYÍ
E

aka: MIKÁNDA LORU 'BÍ LOMO KÍ DOSÍ ÉYÍ E New Testament

MĪKÁNDA LORU 'BĪ LOMO KĪ DOSĪ ÉYĪ E

Baka: MĪKÁNDA LORU 'BĪ LOMO KĪ DOSĪ ÉYĪ E New Testament+

copyright © 2016 Wycliffe Bible Translators, Inc.

Language: Baka

Contributor: Wycliffe Bible Translators, Inc.

All rights reserved.

2020-11-16

PDF generated using Haiola and XeLaTeX on 21 Feb 2024 from source files dated 29 Jan 2022
9ebc1b62-650d-5302-9391-27a31d140102

Contents

Dosí éyí e	1
Matáyo	68
Máriko	117
Lúka	150
Yiwáni	205
Moko 'bí 'yìmikása e	250
Róma	302
1 Koríndo	324
2 Koríndo	348
Galatiya	362
Éfeso	371
Phílipo	378
Kolósayi	384
1 Tasaloníka	389
2 Tasaloníka	394
1 Timatíyo	397
2 Timatíyo	405
Tító	411
Felemúna	415
Ébere	417
Yakóbo	436
1 Pétero	442
2 Pétero	449
1 Yiwáni	453
2 Yiwáni	459
3 Yiwáni	460
Yúda	461
'Dódoógu	463

Dosí éyí e Ledre gí ro búkú bí Dosí éyí e ní

Tónóne gí simi kápita 1-11 búkú ba uku ledre gí ro dosí éyí e za mbá. Uku ledre gí ro ledre bí Lomo otoogu do sogo káṅgá ba kí éyí ga bí siminé ní mbá, kíngaya 'yíma'dí e bí oto yé káa do ngére e do éyí e za mbá ní. Búkú ba uku kpá ledre gí ro lúyú ledre kí 'do'dó oguní do sogo káṅgá káa be 'di. Zía kpá úku ledre gí ro ngíti géyí tara e kí ngíti géyí sí do 'yí e oguní káa be 'di, kí káa zí bí Lomo gelé Abarayáma gí simi kúfú bí Yúda ní kí bulúndu bulúndu nées zíye ídíye 'yí ga bí kí ledreyé owóowó ní gí ro zíne 'dódo roko'buné zíye gí ro zíye 'dódotátá a zí ngíti géyí 'yí e.

Kápita 12-50 uku ledre gí ro Abarayáma kí 'yí 'bí 'be ené e kpá kí ledre gí ro owú 'bí ené Isáka kpá kí ledre owú 'bí Isáka Yakóbo kí ledre owú 'bí ené Yakóbo kí owú ga bí 'bí Yakóbo sokó doa gbre ní, kíngaya gí ro Yoséfa. Búkú ba uku ledre kpá gí ro káa zí bí Lomo ndíşí lúru bí kací 'yí ené ga bí kí ledreyé owóowó ní, abú niyí lá 'yí e ca dongará tú'dú 'yí ga bí ndíşíní oto úndru bicayi lomo ní. Uku kpá ledre gí ro káa zí bí Lomo ndíşí oto komoné gí ro zí 'yí ené e ndíşí oto úndruné zíye ndíşiyé méngí ledre bí ní oto nées zíne ídíne owóowó do komo 'yí e mbá ní.

Búkú ba, kí Ólúógu kí Lévi e kí Ólo 'yí e, nda kí Gbre lorú, Yúda e ndíşíní ndólo yé "Lorú e" togú wá, "Lorú 'bí Músa."

Ledre gí ro Dosí éyí e

¹ Dosí éyí e tonóní kóo káa, Lomo oto ere e kí do sogo káṅgá. ² Do sogo káṅgá ní aka kóo tí lá nyáráne, éyí e ndaní kóo doa mbá wá, zí mítuluru ídíne dúú ne mbúú do mongú mikavu. Zí Lomo kóo ndíşíné gámáne do iní nées lá dúú ne.

³ Zí Lomo úku ledre kídí, "Bimióṅgó idí óṅgó." Káa zí bí Lomo uku ní,

zí bí tí óṅgóne. ⁴ Zí Lomo ídíne kí rokinyi gí ro bimióṅgó, zía ífi dongará bimióṅgó e kí mítuluru. ⁵ Zía ífi iri bimióṅgó kídí, "Kadra" zí iri mítuluru ídí 'bí ené "Ndulú." Zí kadra útúne, zí bí áráne. Née go sílì kíé'do.

⁶ Zí Lomo úku ledre kídí, "Bí fúo idí idí gí ro zía ífi dongará iní kí ezené iní." ⁷ Née ní, zí Lomo oto bifúo. Zía ífi dongará iní bí 'dága kí wo bí do káṅgá ní. Zía méngí roné tí kenée. ⁸ Zí Lomo ífi iri bí bí 'dága ní kídí, "Ere." Zí kadra útúne, zí bí áráne, née go gbre sílì.

⁹ Zí Lomo úku ledre kídí, "Iní máa wo bí do káṅgá ní idí yóko roné do bí kíé'do zí ngáká bí ídíne sága." Zí ledre nées méngí roné tí kenée. ¹⁰ Zí Lomo ífi iri ngáká bí nées kídí, "Káṅgá," zía ífi iri iní ga bí yokoní royé do bí kíé'do ní, "Mikavu e" Zíye émeyé komo Lomo.

¹¹ Zí Lomo úku ledre kídí, "Káṅgá idí ndíkiógu ríkí do kúfú éyí e. Idíní útú do ánáye kí kúfúye e simiyé gí ro zíye ndíşiyé útútátá royé." Zí ledre nées méngí roné tí kenée. ¹² Zí káṅgá ndíkiógu kúfú éyí e kací ríkí sí doyé e mingúngúcu. Simi bí Lomo luru éyí ga gére nées niyí go tí kenée ní, zía ídíne kí rokinyi. ¹³ Zí kadra nées útúne, zí bí áráne, née go ota sílì.

¹⁴ Zí Lomo úku ledre kídí, "Bimióṅgó e idíní idí komo ere gí ro zía ífi dongará kadra kí ndulú gí ro zí 'yí e ówo toso ndumu kí lìmí kí sílì e kpá kí simibi e gí roa. ¹⁵ Bimióṅgó ga bí komo ere nées idíní ndíşí óṅgó bí do sogo káṅgá." Zíye méngí royé tí kenée. ¹⁶ Lomo oto mingburoko éyí mióṅgó e gbre gí ro zíye ndíşiyé óṅgó bí. Kadra oṅgó 'bí ené bí kí kadra. Éfé oṅgó 'bí ené bí kí ndulú. Zía kpá oto kele e. ¹⁷ Lomo oto éyí ga gére komo ere íri gí ro zíye ndíşiyé óṅgó bí do sogo káṅgá. ¹⁸ Ngíti a oṅgó 'bí ené bí kí kadra, ngíti géyí 'bí eyé kí ndulú gí ro ífi dongará bimióṅgó kí mítuluru. Simi bí Lomo luru éyí ga gére nées méngíní royé go tí kenée ní, zía ídíne kí rokinyi. ¹⁹ Zí kadra nées útúne, zí bí áráne, née go eso sílì.

20 Zí Lomo úku ledre kídí, “Iní idí ndíkiógu tú'dú éyí trídri bi niyí ndìsì simi iní kací ríkí sì doyé mbá, solú e idiní idí 'bi eyé komo ere 'dága, zíye ndìsì ìnyí ló'bó royé simi sili 'dága.” 21 Née ní zí Lomo ótoógu mingburoko bangá iní e kpá kí ngíti géyí ríkí éyí trídri ga bi 'bi iní ní. Zía kpá ótoógu ríkí sì do solú e. Simi bi Lomo lúru éyí ga gére née mengìní royé go tí kenée ní, zía idíne kí rokinyi.

22 Zí Lomo í'bí úndru zí éyí trídri ga gére née zía úku ledre kídí, “Ídísé étri zise ídise tú'dú tú'dú tú'dú simi mikavu e mbá. Solú e idiní kpá étri zíye ídiye tú'dú tú'dú tú'dú do sogo kángá.” 23 Zí kadra née útúne, zí bi áráne, née go ìnyí sílí.

24 Zí Lomo úku ledre kídí, “Kángá idí ndíkiógu ríkí sì do bangá e. Yée ga bi ndìsìní ùlú yée 'be, bangá súwú e nda kí éyí trídri máa yée ga bi ndìsìní ndéré kí do simiyé bi ní.” Zí éyí ga gére née méngì royé tí kenée. 25 Zí Lomo óto bangá ga gére née, yée ga bi gí ro do ùlú yée ní kací sì doyé, bangá súwú e 'bi eyé kpá kací sì doyé, nda kí éyí trídri máa yée ga bi ndìsìní ndéré kí do simiyé bi ní kpá kací sì doyé. Simi bi Lomo lúru éyí ga gére née méngìní royé go tí kenée ní, zíye útúásáye kací komoa.

26 Zí Lomo úku ledre kídí, “Ídízé mu yéme 'yíma'dí e káa do tosozé, zíye ídiye káa zise ní, do ídiye ye ngére e do kénzé e, solú e nda za kí ríkí sì do éyí trídri e mbá.”

27 Née ní zí Lomo go yéme 'yíma'dí káa zí ne ní,
zía yéme wo go tí kenée káa zí ne ní,
yeme yée o'do kí kára.

28 Zía í'bí úndru zíye kídí, “Ídísé ndíki tú'dú owú e gí ro zí bulúndusé e ídiye tú'dú tú'dú do sogo kángá.” Zise ídise kéye káa do ngére e do kénzé e, solú e kpá kí ngíti géyí éyí trídri ga bi do sogo kángá ní za mbá.

29 Née ní, zí Lomo úku ledre zíye kídí, “Máí'bí ríkí sì do kúfú éyí ga bi ndìsìní áná miáná kí miáná kágá ga bi kí kúfúye

simiyé ní go zise do sogo kángá ba mbá káa do éyí miánu zise. 30 Bi kenée ní, ríkí sì do bangá e mbá, solú e nda kí éyí trídri máa yée ga bi ndìsìní ndéré kí do simiyé bi ní, máí'bí mbílí éyí e go zíye káa do éyí miánu.” Zí éyí ga gére née méngì royé tí kenée. 31 Zí Lomo lúru éyí ga bi méngì yée née ní zíye émené komoa. Zí kadra née útúne, zí bi áráne, née go ìnyí doa kéré sílí.

2

1 Gí ona, moko 'bi otoogu ere e kí do sogo kángá za kí ngíti géyí éyí e mbá ní zí Lomo méngìónzó a. 2 Lomo méngìónzó kóo moko ga gére née mbá simi sílí ìnyí doa kéré, nda simi sílí ìnyí doa gbre máa née zía 'dówúroné gí simi moko bi kóo ndìsì méngì a ní. 3 Zí Lomo óto sílí bi ìnyí doa gbre née kí ledrené owóowó gí zía 'dowú kóo roné simia gí simi moko 'bi ótoógu éyí e bi kóo ndìsì méngì a ní.

Ádama e kí Áwa simi Édene

4 Ngére Lomo* otoogu kóo ere e kí do sogo kángá kenée.

Simi bi Ngére Lomo otoogu ere e kí do sogo kángá ní, 5 fútú éyí ndaní eyé aka kóo do sogo kángá mbá wá gí zía Lomo uku aka kóo bi yaá iní idí mu tónó é'dí ní wá, 'yíma'dí ndaá aka kóo gí ro méngì moko do sogo kángá kpá wá. 6 Tí lá iní ndìsì aka kóo lá lágaógu milágaógu gí simi kángá, zía ndìsìné ndíndi kángá. 7 Née ní, zí Ngére Lomo 'dí'bi kángá ó'bó a káa do o'do, zía lúwú trídri simi a zía idíne trídri.

8 Nda née ní zí Ngére Lomo líkpí yáká simi ngíti bi kí ìriné Édene mi'dí gbére, zía 'dí'bi o'do née óto wo yáká íri. 9 Zí Ngére Lomo úku ledre zí ríkí tú'dú bilámá kágá e útúoguyé simi yáká née. Yée ga bi kí bilámá tosoyé kpá bilámáye gí ro ánu yée ní. Ngíti géyí kágá e niyí 'bi eyé bo gbre yana yáká née íri, ngíti a ndìsì í'bí trídri, ngíti a i'bí 'bi ené komokenzì 'bi ówo bilámá ledre kí bisinyí a.

* 2:4 2:4 Ngére: Lomo uku kídí ìriné ní Yáwe, bi ini ledre gí simi a simi tara Ébere kídí, “Wo bi ni trídriiné zía fi ní.” Ndìsìzé ndólo a “Ngére” do bi kací ìri bi Yáwe ní.

10 Ngburu ni koo bo ndisi kuku kpuru gi simi Edene gi ore gi ro zi eyi ga bi yaka ore ni ndisi ngboroye. Nda go sogo yaka iri zia rasane eso. 11 Mizefi silí a ndoloní, "Pisoni." Kuku 'diyí roné simi kangá bi kí iriné Avila bi kí dabu siminé ní. 12 Dabu ga bi do bi née ní niyi mbá bilamáye kí tutú ga bi ririri ndisini ugu yee kí tudu kesi ní, nda kí Aburengu ga bi kí bilamá ndonyoye ní. 13 Gbre silí a ndoloní, "Giyona." Kuku ngirigi roné simi kangá bi kí iriné Kusú ní. 14 Ota silí a ndoloní, "Tigiri." Kuku 'diyí 'bi ené roné mi'dí gbere simi kangá bi kí iriné Asuri ní. Esoye ndisini 'bi eyé ndolo a Efarata.

15 Zi Ngere Lomo 'di'bi o'do née oto wo yaka bi Edene née iri zia ndisine mengi moko simi a kpa kí luru bi kaci a. 16 Zi Ngere Lomo úku ledre zi o'do née kidi, "Mianá kaga ga bi yaka née za mbá, idi ánu yee kaa zi bi ili ní, 17 ti lá duju kaga máa wo bi ndisi í'bi komokenzi 'bi ówo bilamá ledre kí bisinyi a ní ndá ánu a wá, gi zia togú ánu go yá, 'di'biogu umbu go komoyi."

18 Zi Ngere Lomo úku ledre kidi, "Ndaa bilamane zi o'do ba ndisine ngucune wá. Ni miutuásane zima otoogu 'yi saka wo."

19 Nda née ní, zi Ngere Lomo 'di'bi bangá ga bi kí solú ga bi koo otoogu yee gi simi kangá ní kaci rikí si do eyé mbá kó'du o'do née zia ndisine ifi iri doyé.

Ti lá iri bi ifi go do eyi tridri bi ni bo ni née goó iria. 20 Zi o'do née ifi iri do bangá ga gere mbá, kí solú e mbá, ti lá ngiti a bi zia utuásane saka o'do née ní ndaa. 21 Née ní zi Ngere Lomo oto o'do née zia utu 'du'dune ri. Simi bi ni cikí simi kutu 'bi ní, zi Lomo lalaogu nguru congó kó'du a, do 'dutulugu bifúo née kí esi. 22 Congó kó'du bi Ngere Lomo 'di'biogu gi ro o'do née ní, zia ó'boogu a kaa do kara do í'bi wo zi o'do née.

23 Zi o'do née úku ledre kidi, "Ba nda go cu congó gi dongará congoma e, kpa esi gi simi esima, maayi ndolo a 'Kara,†

gi zia 'di'bioguni wo gi simi congó kó'duma."

24 Gi zi keyi née, o'do ni otoomo 'buné kí mbagane zia ofu kara zije idije kéne eyi kije'do.

25 Abu o'do née kí me'bené ndisini koo ndisi eyé ngira yá, komoye enyi ené e wá.

3

Kala ledre 'bi 'yima'di

1 Kama ni koo mongu 'yi londó gi dongara bangá sinyi ga bi Ngere Lomo otoogu yee ní mbá. Kadra kije'do zia ogune ndu'yu kara kidi, "Ma'di, Lomo ya 'Ndase ánu mianá kaga ga bi yaka ba mbá wá kaa'?"

2 Zi kara née ukulugu ledre zi kama kidi, "Lomo yaá azé ánu mianá kaga ga bi yaka ona ba mbá, 3 ti lá duju kaga máa wo bi yana yaka iri née, Lomo yaá ndazé ánu mianá a wá, ndazé gbawá oto silize roa kaa bi azé úyu."

4 Zi kama ukulugu ledre zi kara née kidi, "Úyuse ese e wá. 5 Lomo owo bú kidi togú ánose mianá kaga née go yá, komose ni líkpí zise ówo dongara bisinyi ledre kí bilamá ledre, zise idise kaa zi ne Lomo ní."

6 Simi bi kara née uwú kidi mianá kaga née ni bilamane kí bilamá tosoné gi ro ánu a, ni kpa bilamane gi ro í'bi komokenzi zi 'yi ní, zia 'di'bi a ánu a. Zia í'bi ngiti a zi o'do 'bi ené bi niyi kéne ní zia ánu a. 7 Née ní gere zi komo o'do née kí me'bené líkpíne, zije ówo a kidi yee ndisini ndisi ba ngira. Zije ndereye 'decí tiji óc a royé.

8 Nda simi bi kadra 'bu'bú go ní, zi o'do née kí me'bené úwú gboru Ngere Lomo kí ogu yaka ore, zije gere ndereye ló'boyé dongara kaga ga bi yaka ore ní. 9 Zi Ngere Lomo ndolo ndu'yu o'do née kidi, "Áyi 'da?"

10 Zi o'do née ukulugu ledre kidi, "Máuwú gaa gboruyi kí ogu, zima ndere ma ló'bomá gi zi ngiri gi zia máayi ngira."

† 2:23 2:23 Kara: Ndolo iria kara gi zia 'di'bioguni wo gi simi congó kó'duma.

11 Ngére Lomo ya zía ní, “Ambí uku zíyí ne ya áyí ngírá? Ánu miáná kágá bi máyá ndá ánu a wá ní ánu go?”

12 Zía úkulúgu ledre zí Lomo kídí, “Kára bi í'bíógù wo zíma ba í'bí miáná kágá nées ne zíma go ánu a.”

13 Zí Ngére Lomo úku ledre zí kára nées kídí, “Éyí bi méngì kenée nées 'dí?”

Zí kára nées úkulúgu ledre zí Ngére Lomo kídí, “Kámá londo máa ne zíma ánu a.”

14 Nées ní zí Ngére Lomo úku ledre zí kámá kídí, “Gì zía bi méngì éyí go kenée ní,

“Taramá ni ndéré kacíyí gí dongará bangákulú e kí bangá súwú e mbá, áyí ndísi lála royí fú lá milála bi do simiyí,

áyí ánu 'bi eyí fú lá 'buru gí simi sındí kadra bi áyí úyu simi a ní.

15 Mááyí óto báfi dongarásé kí kára nées, kpá dongará owú 'bi eyí e kí owú 'bi ené e,

ni 'dítí kánya doyi, zíyí náná 'bi eyí rítí a.”

16 Zí Ngére Lomo úku ledre zí kára kídí, “Mááyí í'bí 'do'dó royí simi sındí kadra 'bi árá owú,

áyí ndísi árá owú e tí fú kí éyí miówo 'bú o'do 'bi eyí ni ndísi ídí doyi kpá fú kíngaya

Áyí ídí fú lá sí sılí o'do 'bi eyí.”

17 Gí ore, zí Lomo ñnyiné úku ledre zí o'do kídí, “Gì zía bi úwú yí eyí ledre gí tara me'beyí, zíyí ánu miáná kágá bi kóo máyá, 'Ndá ánu a wá ní,'

“Máoto taramá go ro kángá gí zí ledre eyí, tí bi áyí ndísi ní, áyí méngì moko zíyí 'dó'dóyí mi'dó'dó kí áyí fú ndíki éyí miánu ánu a.

18 Gí zí kényí nées ní, kángá ni ndíkiógù bisinyí kágá ga bi kí kınıyé kí súwú ga bi kí mbu'duyé ní zíyí,

áyí ndísi méngì moko royé cú kí mokoné áyí fú ndíki éyí miánu gí simi a.

19 Áyí ndísi méngì moko kí bisuwu té kí éyí miánu ni fú ídí zíyí.

Ledre máa nées ni ndísi méngì roné kenée gí simi sındí kadra bi áyí ndá'balúgu royí simi a simi kángá kí'dí bi kóo má'dí'biógù yí ní.

Gí zía bi ógù gí simi kángá ní, sındí kadra ni ógù zíyí ndá'balúgu royí ídíyí té káa do kángá.”

20 Nda nées ní, zí Ádama ñfi ñri me'bené Áwa,* gí zía ni ndíkiógù 'yí e mbá ne.

21 Zí Ngére Lomo nda kóo yeme saná káa zí bongó ní zí Ádama e kí Áwa esí a royé.

Lomo lagaoyó Ádama e kí Áwa gí yáká ené

22 Nées ní, zí Ngére Lomo úku ledre kídí, “Cakaba ní 'yí ga ba owoní dongará bilámá ledre kí bisinyí ledre go káa zí ze ní. Bi go kenée ní, ndazé ótoómo yée zíye ndísi 'dəcì miáná kágá bi yáká nées ndísi ánu a do ndísiyé fí trıdrı wá.”

23 Nées ní, zí Ngére Lomo go 'dí'bióyó Ádama e kí me'bené gí simi yáká bi simi Édene ní, do óto wo zía ndísiné ó'do éyí gí ro éyí miánu zíye gí simi kángá bi o'bóní wo gí simi a ní. 24 Zí Lomo 'dí'bi maláyika e† kí fúndúye zía í'bí roko'bu zíye do óto yée simi yáká bi Édene ní mi'dí gbere ndísi lúru bi kací a. Zí éyí ndísi gámá'díkí yáká nées gbaá káa zí mongú maku ndísi 'bilé'be ne ní káa bi 'yí ni olú íri 'dəcì miáná kágá 'bi trıdrı nées ánu a ke.

4

Káyina ufu Ábele

1 Gí do kací ledre nées ní, zí Ádama ndísiyé kí me'bené, zí me'bea ídine kí siminé, zía áráne owú'o'do. Zí Áwa úku ledre kídí, “Mááyí ñfi ñria Káyina* gí zía mándíki wo kí sáká éyí bi gí zí Ngére Lomo ní.” 2 Gí do kací Káyina, zía kpá

* 3:20 3:20 Áwa: Ini ledre gí simi Áwa kídí trıdrı. † 3:24 3:24 Maláyika e: Ndísiní ndólo maláyika e kí tara Ébere kídí Kerubimí. Niyí éyí trıdrı e komo ere kí fúndúye. * 4:1 4:1 Káyina: ñri bi Káyina ní ini ledre gí simi a kí tara Ébere kídí ndíkiógù owú.

áráne owúo'do do ífí ìrì wo nées 'bi ené Àbele.

Zí owú ga gère nées ngbóróoguyé gbrengrára. Káyina áyí 'bi eyí 'yí ó'do éyí, Àbele ni 'bi ené nda 'yí úlú kábiríkí e. ³ Kadra kíé'do zí Káyina 'dí'bi ngíti géyí éyí ga bi gí yáká ené ní ndéréne káye í'bí yée zí Ngére Lomo. ⁴ Tí lá zí Àbele óngóonzó 'duo ndíká 'bi kábiríkí ené, do 'dí'bi bilámá esí a bi kí sù'bú roné ní í'bí a káa do mikawu zí Ngére Lomo. Zí Lomo ídine kí mongú rokinyi gí zí Àbele kpá gí ro mikawu ené bi í'bí ní, ⁵ tí lá nda gí ro mikawu máa bi 'bi Káyina ní, Ngére Lomo ndaá 'bi ené kóo kí rokinyi kíe wá. Née ní zí mimbé'de Káyina ésíne, zí do komoa ídine bisinyíne.

⁶ Zí Ngére Lomo úku ledre zía kídí, “Káyina, éyí bi mimbé'deyí esí gí zía ní 'dí? Éyí bi sínyi do komoyí gí zía kenée ní 'dí? ⁷ Togú ndísi méngí ledre bi miútúásáne ní, káa bi iliní yí wá? Tí lá togú méngí ledre bi utúasá wá ní, bisinyí ledre ni go gbóo kíyí. Ídí tóro ngbúó zíyí rómo komoa.”

⁸ Gí ore zí Káyina úku ledre zí lúnduné Àbele kídí, “Nderézé aka lúru bi yáká.” Nda simi bi niyí go yáká ìrì ní, zí Káyina útúne do lúnduné Àbele zía ócóonzó wo.

⁹ Gí do kací ledre nées ní, zí Ngére Lomo ndú'yú Káyina kídí, “Àbele ni 'da?”

Zía úkulúgu ledre zí Lomo kídí, “Máówo wá, mááyí nda go 'yí lúru bi kací lúndumá ma'dáa?”

¹⁰ Zí Ngére Lomo úku ledre zía kídí, “Méngí bisinyí ledre zí lúnduyí kenée gí zí 'dí? Máúwú gboru sáma lúnduyí go kí kúkú bi gí zíyí. ¹¹ Cakaba ní, máoto taramá go kacíyí, kánga bi ewé sáma lúnduyí akpa gí do sílìyí ní, utúasá lolu zíyí ndá'bayí méngí moko simi a wá. ¹² Tónóne gí ona ndéréne 'dá'dá, abú áyí ó'do éyí, kánga utúasá 'dí'biógu éyí miánu zíyí wá. Éyí bi kí ìrìné 'be ní ndaá gí royí kpá wá, odu ledre eyí ni ídí dujú gámá ríj 'dága do sogo kánga ba.”

¹³ Zí Káyina úkulúgu ledre zí Ngére Lomo kídí, “Áko Ngére, 'do'dó bi óto domá nées romo do roko'bumá go.

¹⁴ Karaba ní óto máa go zíma ìnyimá gí do bi bi mándísi doa ní, máútúásá lolu kpá ídí gbóo kíyí wá, zíma nda ídíma go lá migámáma 'dága ní, nées go umbumá gí zí 'yí e.”

¹⁵ Tí lá zí Ngére Lomo úkulúgu ledre zía kídí, “Ndaá kenée wá, togú 'yí ufu yí, mááyí í'bí 'do'dó ro 'yí nées rómo do 'bi eyí ba kí'dí ìnyí doa gbre.” Nées ní, zí Lomo éké tífí ro simi komo Káyina gí ro zí 'yí e ówo a mbá káa bi niyí úfu wo ke.

¹⁶ Zí Káyina ìnyiné gí do komo Lomo gí simi Édene gí ore ndéré ndísiné simi ngíti kánga mi'dí gbére kí ìrìné Nódú.†

Ledre gí ro owú 'bi Káyina e

¹⁷ Nées ní, zí Káyina e kí me'bené ndíki owúo'do zíye ífí ìrì Enóka. Simi síndí kadra máa bi kóo nées ní, Káyina ni kóo ndísi ó'bó gara, zía ìnyiné ífí ìrì owú 'bi ené bi Enóka ní do gara máa nées. ¹⁸ Simi bi Enóka ngboró ní zía ndíki Iráda, zí Iráda ndíki 'bi ené Mazéla, zí Mazéla ndíki 'bi ené Matúséla, zí Matúséla nda ndíki 'bi ené Laméke.

¹⁹ Zí Laméke ngbóróne zía 'dí'bi kará e gbre, Áda e kí Zíla. ²⁰ Zí Áda ndíki owú do ífí ìrì Zabála. Zabála ni ne bulúndu 'yí ga bi ndísiní gámá mi'da'dágá kí lúru bi kací bangá eyé e simi súwú ní. ²¹ Ìrì lúndua ni 'bi ené Zúbála. Zúbála ni ne bulúndu 'yí ga bi 'yí úcu ku'dú e kpá 'yí ímí kánga e ní. ²² Zí Zíla kpá ndíki 'bi ené owúo'do zía ífí ìrì Túbúla Káyina. Bi ngboróogu ní, zía ídí 'bi ené 'yí úcu 'boro. Ìrì lémíja kóo Náma.

²³ Kadra kíé'do zí Laméke kóo úku ledre zí me'bené ga bi gbre ní kídí,

“Kará 'bi amá e, úwúsé aka kúruma kúru o'do 'bi esé.

Máúfu kóo ngíti owúo'do gí zía oto kóo ungu romá. ²⁴ Togú Lomo úku kóo kídí 'yí bi ni óto sílìne ro Káyina ní, nées ni 'dó'do wo kí'dí ìnyí doa gbre. Máa Laméke togú 'yí oto sílìne romá, mááyí 'bi amá

† 4:16 4:16 Nódú: Ini ledre gí simi ìrì bi Nódú ní kídí gámálíci.

'dó'do wo kí'dí cì ota doa sokó doa ìnyì doa gbre.”

²⁵ Gí do kací umbu Ábele, zí Ádama e ndíki ngítí owú'o do zíye ífí ìrì a Séte. † Zíye úku ledre kídí, “Mbófo éyí, Lomo i'bíogú dobikulú Ábele bí kóo lúndua ufu ní go zíze.” ²⁶ Gí ore zí Séte ndíki owú'o do, zíye ífí ìrì a Enósa.

Née nda go sùndí kadra bí kóo zí 'yì e ndísiyè ìni ìni zí Ngére Lomo simì a ní.

5

Ledre gí ro bulúndu bulúndu Ádama e

¹ Ba ledre ga bí kóo gí ro Ádama kí bulúnduné e ní.

Simì bí kóo Lomo otoogú 'yíma'dí e ní, otoogú kóo yée cé káa zí ne ní. ² Otoogú kóo yée o'do kí kára, zía ífí ìrìyè kídí, “Yíma'dí e.” Zía ìnyìné i'bí úndru zíye.

³ Simì bí kóo simìbí 'bí Ádama ní go míya kíé'do doa cì kéréjì doa sokó (130) ní, zía kóo ndíkiogú tosoné owú'o do zía ífí ìrì owú ma'dáa Séte. ⁴ Zí Ádama ndísiné gí do kací bí ndikiní Séte ní, simìbí míya ìnyì doa ota (800). Zía kóo kpá ndíki ngítí géyì owú e, ya'dá e kí kará e. ⁵ Ádama ní úyu ní, mengì do sogo kángá go simìbí míya ìnyì doa eso doa cì kéréjì doa sokó (930).

⁶ Simì bí kóo simìbí ní do Séte go míya doa ìnyì (105) ní, zía ndíki Enósa. ⁷ Gí do kací a née, zía ndísiné simìbí míya ìnyì doa ota doa ìnyì doa gbre (807). Zía ndíki ngítí géyì owú e ya'dá e kí kará e. ⁸ Simìbí ní kóo do Séte mbá míya ìnyì doa eso doa sokó doa gbre (912) zía kóo úyuné.

⁹ Simì bí kóo Enósa mengì go simìbí cì eso doa sokó (90) ní, zía ndíki Kenána. ¹⁰ Zí Enósa méngìné gí do kací Kenána née simìbí e míya ìnyì doa ota doa sokó doa ìnyì (815). Zía ndíki ngítí géyì owú e ya'dá e kí kará e. ¹¹ Ní nda kóo úyu ní simìbí ní kóo doa go mbá míya ìnyì doa eso doa ìnyì (905).

¹² Simì bí Kenána ní kóo go kí simìbí cì ota doa sokó (70) zía ndíki Malále.

¹³ Gí do kací Malále zía méngìné simìbí e

míya ìnyì doa ota doa cì gbre (840), zía ndíki ngítí géyì owú e, ya'dá e kí kará e.

¹⁴ Kenána mengì kóo mbá simìbí míya ìnyì doa eso doa sokó (910), zía úyuné.

¹⁵ Malále mengì kóo 'bí ené simìbí cì ota doa ìnyì (65), zía ndíki Yéreda. ¹⁶ Gí do kací a née, zí Malále méngìné simìbí míya ìnyì doa ota doa cì kéréjì doa sokó (830), zía ndíki ngítí géyì owú e, ya'dá e kí kará e. ¹⁷ Malále mengì kóo mbá simìbí míya ìnyì doa ota doa cì eso doa sokó doa ìnyì (895), zía úyuné.

¹⁸ Yéreda mengì kóo mbá simìbí míya kíé'do doa cì ota doa gbre (162) zía ndíki Enóka. ¹⁹ Nda gí do kací a née, zía méngìné simìbí míya ìnyì doa ota (800), zía ndíki ngítí géyì owú e, ya'dá e kí kará e. ²⁰ Yéreda mengì kóo mbá simìbí míya ìnyì doa eso doa cì ota doa gbre (962), zía úyuné.

²¹ Enóka mengì kóo mbá simìbí cì ota doa ìnyì (65), zía ndíki Metúséla. ²² Zía méngìné gí do kací Metúséla née simìbí míya ota (300), zía ndíki ngítí géyì owú e, ya'dá e kí kará e. Iliofuní kóo ledre 'bí Lomo go. ²³ Enóka mengì kóo mbá simìbí míya ota doa cì ota doa ìnyì (365). ²⁴ Ndísi 'bí Enóka kí míméngì ledre ené ní kóo bilámáne do komo Lomo. Gí zí kényì née ní, zí Lomo kóo 'dí'bí wo lá wayí.

²⁵ Zí Metúséla kóo méngìné mbá simìbí míya kíé'do doa cì eso doa ìnyì doa gbre (187), zía ndíki Laméke. ²⁶ Gí do kací a née, zía méngìné simìbí míya ìnyì doa gbre doa cì eso doa gbre (782) zía ndíki ngítí géyì owú e, ya'dá e kí kará e. ²⁷ Zía nda kóo úyuné simì bí mengì kóo go mbá simìbí míya ìnyì doa eso, doa cì ota doa ìnyì doa eso (969) ní.

²⁸ Laméke mengì kóo mbá simìbí míya kíé'do doa cì eso doa gbre (182), zía ndíki owú'o do. ²⁹ Zía ífí ìrì a Nówa.* Zía úku ledre gí roa kídí, “Ba go owú bí ní sáká zée gí simì 'do'dó bí ndísiyé 'dó'dó a kí méngì moko simì kángá bí Lomo oto tarané kací a ní.” ³⁰ Zí Laméke kóo méngìné mbá simìbí míya ìnyì doa cì eso doa sokó

† 4:25 4:25 Séte: Ìni ledre gí simì ìrì bí Séte ní kí tara Ébere kídí, Lomo i'bíne zíma. * 5:29 5:29 Nówa: Ìni ledre gí simì ìrì bí Nówa ní kí tara Ébere kídí, 'dówúro.

doa ìnyì (595) gí do kací bì ndikiní Nówá ní. Zíá ndíki ngítí géyì owù e, ya'dá e kí kará e. ³¹ Zíá úyúné simi bì kóo simibi ní doa go mbá míya ìnyì doa gbre doa cì ota doa sokó doa ìnyì doa gbre (777) ní.

³² Simi bì Nówá mēngi go simibi míya ìnyì (500) ní, zíá ndíki owù e ota mbá owù ya'dá e. Owù maáge kóo Séme, Áma nda kí Yépetá.

6

Milúyú ledre 'bì 'yìma'dí e

¹ Simi bì 'yì e niyí nda go étrì do sogo káṅgá kíngaya ní, zí yéé ndíki tú'dú owù kará e, ² zí owù ya'dá e gí simi 'yì ga bì ṅuṅṅuní ledre 'bì Lomo go ní lurú owù kará ga gére nées kí 'búne gí zí lámá bì royé ní. Zíye ndísiyé 'dí'bi yéé káa do kará e. ³ Zí ledre nées sínyíne ro Lomo, zíá úku ledre kídí, “Máútúásá lolu ótoómo 'Dówúma simi 'yìma'dí e zíye ndísiyé trídriyé za fí ní wá gí zíá niyí úyu miúyu. Odú simibi eyé ní idí dūú míya kí'edo doa cìkérì (120) zíye úyuyé.”

⁴ Mìngburoko raga 'yì e niyí kóo bo do sogo káṅgá simi sīndì kadra bì kóo owù 'bì 'yì ga bì ṅuṅṅuní ledre 'bì Lomo go ní ndísiní ndiki owù e kí nyí 'yì ga bì ṅuṅṅuní ledre 'bì Lomo wá ní. Niyí kóo ye 'yì ga bì kí roko'buyé, ìriyé ndísi ówù miówù simi sīndì kadra máa bì kóo nées ní.

⁵ Zí Lomo lurú mīngbóro bisinyí ledre 'bì 'yìma'dí e do sogo káṅgá, mīmēngi ledre eyé kí misómú ledre eyé ní nda yí ené go mbá bisinyíne kíngaya kací kadra mbá, ⁶ zí ledre nées sínyíne ro Ngére Lomo zí mīmébé'dea 'dēcíné gí zíá mi'dēcì gí zíá bì otoogu 'yìma'dí e ne do sogo káṅgá ní. ⁷ Zíá úku ledre kídí, “Mááyí úfuóyó 'yì ga gére nées mbá 'dá'ba. Zíma kpá úfuóyó bangá e, solú e, kí éyì trídri ga bì ndísiní ndéré kí do simiyé bì ní mbá 'dá'ba. Mááyí kí mongú lerì zíma ótoógu yéé” ⁸ Odú 'yì bì kóo ní bilámáne do komo Lomo ní dūú Nówá.

Nówá yeme kuṛúngba

⁹ Ba owù ledre gí ro Nówá.

Nówá ní kóo mbigí 'yì 'bì Lomo, zí mīmēngi ledre ené idíne mbá bilámáne gí dongará 'bì 'yì ga bì kóo simi sīndì kadra nées. ¹⁰ Nówá ma'dáa ndiki kóo owù e ota, Séme, Áma kí Yépetá.

¹¹ Nda gí ore zí mīmēngi ledre 'bì 'yìma'dí e do sogo káṅgá idí ené nda go bisinyíne kíngaya do komo Lomo, gí zíá ambáye nda yí ené kóo go lá góo rará.

¹² Simi bì Lomo lurú do sogo káṅgá ní nda yí ené go kenée ní, zíá ówo a kídí do sogo káṅgá sinyí go gí zíá mīmēngi ledre 'bì 'yìma'dí e ní nda yí ené go mbá bisinyíne.

¹³ Nées ní zí Lomo úku ledre zí Nówá kídí, “Máyéme romá go gí ro zíma úfuónzó 'yìma'dí e za mbá, gí zíá do sogo káṅgá sinyíonzó roné go gí zí rará eyé. Káa zí bì go kenée ní, mááyí go ógu úfuónzó yéé kí éyì trídri e gí do sogo káṅgá za mbá. ¹⁴ Idí yéme mongú kuṛúngba zíyì gí simi kágá bì kí roko'buné ní. Zíyì ifi 'dēcì simia tú'dú káa zí ifiní simi 'dēcì ní, zíyì kúṛúru simiyé mikúṛúru kí ko'dó 'dēcì kí sága mbá. ¹⁵ Míyéme a idí idí káa, miákpa a idí idí miólo komo sīndì 'yì míya eso cì gbre doa sokó (450), miáya a idí idí miólo komo sīndì 'yì cì ota doa sokó

doa ìnyì (75), mióló a nda 'bì ené miólo komo sīndì 'yì cì gbre doa ìnyì (45). ¹⁶ Idí 'dóro doa káa zí do 'dēcì ní, zíyì ótoómo bifúo dongará doa nées kí gbígèrì a gí ro síli. Simi kuṛúngba ma'dáa, idí idí ota ngítí a 'dága, ngítí a yana ngítí a nda 'bì ené nde. Zíyì óto mbotu do gboru a. ¹⁷ Idí úwú ledre ba bilámáne, gí zíá mááyí go ógu kásaógu mongú iní zíá úcuné do sogo káṅgá mbá, zí 'yìma'dí e kí éyì trídri e úyuyé za mbá 'dá'ba. ¹⁸ Tí lá míyéme ledre ní idí dongaráze kéyì káa, idí 'dí'bi me'beyì kí owù 'bì eyì e kí me'beyé e zise ólúse simi kuṛúngba. ¹⁹ Idí 'dí'biútú ríkì sí do éyì trídri e ya'dáye kí karáye mbá gí ro zise ómosé kéye simi kuṛúngba íri gí ro zíye idíye trídri gí zí mongú iní. ²⁰ Zíyì kpá 'dí'biútú ríkì sí do solú e, bangá e kí éyì trídri ga bì ndísiní ndéré kí do simiyé bì ní, ya'dáye kí karáye mbá kpa kíyì simi kuṛúngba íri, gí ro zise ómosé ndro kéye.

²¹ Gí ore zíyì kpá 'dí'bi éyì miánu kací sí

doyé mbá kpa zíyí bándáóto yée gí rosé kí éyí trídri ga gére née.”

²² Zí Nówa méngí ledre ga gére née tí za cé káa zí bí Lomo uku zía ní.

7

Mongú iní bí ucu ní

¹ Simi bí sındí kadra utúasá go ní, zí Ngére Lomo úku ledre zí Nówa kídí, “Nówa, olúsé mu kí me'beyí, kí 'yí 'bí 'be 'bí eyí e mbá simi kurúngba gí zía gí dongará 'yí ga bí simi sındí kadra máa ba ní, áyí dujú yí mbigí 'yí amá. ² Simi bí ásé go olú ní, ídí 'dí'bí ríkí sí do bilámá bangá e* ìnyí doa gbre, ya'dáye kí karáye. Zíyí 'dí'bí ríkí sí do bisinyí bangá e† ya'dáye kí karáye. ³ Nda gí ore zíyí 'dí'bí ríkí sí do solú e kpá ìnyí doa gbre, ya'dáye kí karáye, káa bí kúfúye ní ńgbu ke. ⁴ Gí do kací sílì ìnyí doa gbre mááyí go ógú kása iní zía é'dìné kí sílì cì gbre kí ndulú e kí kadra mbá gí ro zía úfuónzó éyí trídri ga bí ndìşiní ndìşì gbére bí máótoógu yée ní mbá 'dá'ba.”

⁵ Zí Nówa méngí ledre ga gére née go tí káa zí bí Ngére Lomo uku zía ní.

⁶ Simi bí iní née ní kóo ógú é'dì ní, Nówa ní kóo go kí simibi míya ìnyí doa kéré (600). ⁷ Née ní, zí Nówa ìnyiyé kí me'bené, kí wotíne e kí me'beyé e mbá do olúye simi kurúngba gí ro ómoyé gí zí mongú iní née. ⁸ Zí bilámá bangá kí bisinyí bangá ga bí Lomo uku ledreyé zí Nówa ní, solú e, kí éyí trídri ga bí ndìşiní ndéré kí do simiyé bí ní, ⁹ ya'dáye kí karáye olúye kí Nówa e mbá simi kurúngba káa zí bí Lomo uku zía ní. ¹⁰ Gí do kací sílì ìnyí doa gbre, zí mongú iní née 'dí'bí bí do tónóne é'dìné.

¹¹ Simi simibi bí simibi do Nówa go míya ìnyí doa kéré (600) ní, simi gbre éfé simi 'dú'du ené sokó doa ìnyí doa gbre, zí mongú iní ndìşì lágaóguné gí simi kánga do sogo kánga, zí wo bí ndìşì é'dì gí komo ere ní ndìşì léfené káa zí ere likpí go

milíkpí ní. ¹² Zí iní née é'dìné kí ndulú e kí kadra mbá kí sílì cì gbre.

¹³ Née kadra bí kóo Nówa e kí me'bené kí wotíye ga bí ota, Séme, Áma kí Yépetá kí me'beyé e mbá olúní simi kurúngba ní. ¹⁴ 'Dí'biutúní kóo bangá súwú e kací ríkí sí doyé, bangákulú e kací ríkí sí doyé, éyí trídri ga bí ndìşiní ndéré kí do simiyé bí ní kpá kací ríkí sí doyé, nda kí solú e kí éyí trídri ga bí kí fúndúye ní kací ríkí sí doyé mbá. ¹⁵ Zí eyí trídri ga gére née óguyé kací sí doyé e mbá gbre gbre olúye kí Nówa e simi kurúngba. ¹⁶ Éyí trídri ga bí kóo mbá olúní simi kurúngba ní, niyí kóo kí ya'dáye kí karáye káa zí bí kóo Lomo uku zí Nówa ní. Gí ore zí Ngére Lomo 'dútu mbotu.

¹⁷ Zí iní é'dìné kí sílì cì gbre, do úcuné do sogo kánga kíngaya, zí miúcu iní née ndìşiné síkpí kurúngba ndéré káe 'dága gí do sogo kánga. ¹⁸ Zí iní nda úcuné go bisinyíne kíngaya do sogo kánga, zí kurúngba ndìşì élené doa ndéréne 'dága. ¹⁹ Nda gí ore zí miúcu iní née úcu'dútu do mingburoko ngbágbá landa ga bí do sogo kánga ní mbá. ²⁰ Zía úcutátá roné 'dága kíngaya, zí mingburoko landa ga gére ídíye mbá sí iní nde. Zí iní ídíne 'dága gí do landa mítiri ìnyí doa gbre. ²¹ Za ríkí éyí trídri e ga bí ndìşiní ndìşì gbére kací sí doyé mbá, solú e, bangákulú e, bangá súwú e nda kí éyí trídri máa yée ga bí ndìşiní ndéré kí do simiyé bí ní kí 'yíma'dí e, úyuónzó royé za mbá. ²² Éyí ga bí kí 'dówú simiyé bí ndìşiní ndìşì gbére ní, zíye úyuónzó royé za mbá. ²³ Lomo úfuónzó éyí trídri ga bí ndìşiní ndìşì gbére ní go za mbá, 'yíma'dí e, bangá e, solú e, nda kí éyí trídri máa yée ga bí ndìşiní ndéré kí do simiyé bí ní. Ootomo tí lá dujú Nówa kí éyí trídri ga bí niyí kéye simi kurúngba íri ní.

²⁴ Zí iní bí ucu née tóroné do sogo kánga kí sílì míya kíé'do, cì gbre doa sokó.

* **7:2** 7:2 Bilámá bangá e: Bilámá bangá niyí bangá ga bí ndìşiní ánu yée kí 'dáná yée káa do éyí 'dáná zí Lomo ní. † **7:2** 7:2 Bisinyí bangá e: Bisinyí bangá niyí 'bí eyé bangá ga bí anuní yée kí 'dáná yée káa do éyí 'dáná zí Lomo wá ní.

8

Mindúkú mongú iní

¹ Tí lá Lomo somùlìgì ledre Nówa kí éyí trìdrì ga bì kíe simì kurúngba ní wá. Zí Lomo kásaógù sílì zía ndìsì ilíne do sogo káṅgá gí ro zí iní bì ucu nées tónó ndúkúne. ² Née ní zí mílága iní bì gí simì káṅgá ótoómo kí lágaógúné, zí wo bì ndìsì é'dì gí komo ere ní ndímíne. ³ Zí iní bì kóo ucu nées, tónó ndúkúne ndoo gí do sogo káṅgá. Nì ndéréógù simì sílì míya kíé'do, cì gbre doa sokó ní, iní ndúkúonzó roné go. ⁴ Nda simì 'dú'du sokó doa ìnyì doa gbre 'bì ìnyì doa gbre éfé, zí kurúngba ndéré ndìsìné do ngítì landa kí ìrìné Araráta. ⁵ Zí iní nda ndìsìné go fú lá ndúkú tátá roné nde. Nda go simì mizefì sílì 'bì sokó éfé, zí do ngítì géyì landa e go ólúóguyé sága.

⁶ Gí do kací sílì cì gbre, zí Nówa líkpí bifúó bì ootomo ro kurúngba ní, ⁷ zía ìnyìné kása solú bì kí ìrìné fóro ní, nderé yì ené fí, zaá gí zí iní ndúkúonzó roné té kí. ⁸ Gí do kací a nées, zía kása kířikó'do gí ro zía ndéréne lúru bì togú iní ndúkúonzó roné gí do káṅgá go yá. ⁹ Tí lá simì bì kířikó'do nderéogù ìrì ní, bì útú a bì ndaá gí zía iní nì aka yì ené fú lá bo do sogo káṅgá, zía ndá'balúgu roné zí Nówa simì kurúngba. Zí Nówa ésiógù sílìne do 'dí'bilúgu wo simì kurúngba. ¹⁰ Zí Nówa ndìsìné kí sílì ìnyì doa gbre, zía kpá kása ánda kířikó'do ndéré lúru bì. ¹¹ Simì bì kířikó'do nda'baogù nda kí tagá ní, nì nda go kí mbílí kágá bì olíva ní tarané. Gí ore zí Nówa owo a kídí iní ndúkú go. ¹² Zía ndìsìné gí do kací a nées kpá sílì ìnyì doa gbre, zía kpá kásalúgu kířikó'do. Tí lá ndéré máa bì ndéré nées ní, nda'balugu ené lolu roné zí Nówa wá.

¹³ Simì sìnđì kadra máa bì kóo nées ní, simìbì 'bì Nówa nì kóo go míya ìnyì doa kéré doa kíé'do (601). Simì mizefì 'dú'du 'bì éfé 'bì simìbì máa nées ní, zí iní ndúkúonzó roné gí do sogo káṅgá. Zí Nówa líkpí do kurúngba, nì lúru bì ní, do káṅgá nì go gágá. ¹⁴ Nì ndéréógù bì simì sílì cì kéré doa ìnyì doa gbre 'bì gbre éfé ní, do káṅgá gágá go ngéré.

¹⁵ Nées ní, zí Lomo úku ledre zí Nówa kídí, ¹⁶ “Nówa ólúógusé gí simì kurúngba mu, yì kí me'beyì, nda kí wotíse e kí me'beyé e. ¹⁷ Zíyì 'dí'biógù éyì trìdrì ga bì káyì ìrì ní sága, solú e, bangá e nda éyì trìdrì máa yée ga bì ndìsìní ndéré kí do simiyé bì ní gí ro zíye étrìlúgu royé do ídíye tú'dú do sogo káṅgá.”

¹⁸ Nées ní, zí Nówa ólúóguyé sága kí me'bené, nda kí wotíne e kí me'beyé e. ¹⁹ Zí bangá e, kí éyì trìdrì ga bì ndìsìní ndéré kí do simiyé bì ní nda kí solú ga bì kóo kéye simì kurúngba ní ólúóguyé mbá sága kací sí doyé e mingúngúcu.

Lomo mócu éyì gí ro do sogo káṅgá

²⁰ Nées ní, zí Nówa ó'bó mbayi zí Ngére Lomo. Zía 'dí'bi říkí sí do bilámá bangá e kí solú ga bì bilámáye ní óṅgoónzó yée do óṅbó yée do mbayi nées káa do éyì 'dáná. ²¹ Zí Lomo ídíne kí mongú rokinyi gí ro 'dáná éyì bì Nówa 'daná zía ní. Zía ódroné zíne kí roné kídí, “Tónóne karaba ndéréne 'dá'dá, máoto lolu taramá kací káṅgá gí zí lúyú ledre 'bì 'yìma'dí e wá. Míméngì ledre 'bì 'yìma'dí e mbá nì yì ené bisinyíne kú gí do owúye, tí lá máúfuónzó lolu éyì ga bì kí 'dówú simiyé ní káa zí wo bì míméngì ba wá.

²² “Tí káa zí bì do sogo káṅgá nì ídí 'bì ené ní,
sìnđì kadra 'bì éyì e mbá nìyì ídí, sìnđì kadra 'bì 'díyì éyì e,
kí sìnđì kadra 'bì 'dó'dúógù éyì e gí yáká,
sìnđì kadra 'bì drù kí sìnđì kadra 'bì bì mífí,
sìnđì kadra 'bì lìmì kí sìnđì kadra 'bì ndumu,
nda kí sìnđì kadra 'bì kadra kí sìnđì kadra 'bì ndulù.

Éyì ga gére nées nìyì ídí kenée za fí.”

9

Miyéme ledre 'bì Lomo zí Nówa

¹ Gí do kací nées ní, zí Lomo í'bì úndru zí Nówa e kí wotíne e zía úku ledre zíye kídí, “Ídíse étrì zí bulúndusé e ídíye tú'dú do sogo káṅgá. ² Bangá e kí solú e

mbá, nda kí éyí trìdrì ga bi ndìsìní ndéré kí do simiyé bí ní kí kénzè e, niyí ndìsì éré ngìrìsè miéré gi zía máoto yée go sì sílìse.

³ Éyí ga bi za mbá ndìsìní gámá migámá kí trìdrì simiyé ní, máí'bí yée go zise káa do éyí miánu cé káa zí bi kóo máí'bí fùtù éyí e zise ndìsìsè ánu yée ní.

⁴ “Tí lá ndásé ánu esì bi kí sáma siminé ní wá. Máási kíe gi zise gi zía trìdrì bi simi sáma ni aka simi a. ⁵ Káa zí bi go kenée née ní, togú 'yì ufu ezené 'yìma'dí mááyí kpá úfu wo. Kpá kenée bangá bi úfu 'yìma'dí go ní mááyí kpá úfu a 'dá'ba. ⁶ Lomo otoogu 'yìma'dí cé káa zí ne ní, gi zí keyì née ní 'yì ufu 'yìma'dí, eze a 'yìma'dí ni úfu wo kpá ne. ⁷ Gi zí keyì née ní, ili go zise étrìsè kíngaya zí bulúndusé e ídíye do sogo kánga ba za mbá.”

⁸ Née ní zí Lomo úku ándá ledre zí Nówa kí wotìne e kídí, ⁹ “Bi ba ní, máoto miyéme ledre go gi ro zíma méngì a zise kí bulúndusé ga bi niyí ógu gi do kacise ní, ¹⁰ kpá kí éyí trìdrì ga bi olúógusé kéye gi simi kuřungba, solú e, bangákulú e, kí bangá súwú e ní. ¹¹ Máoto go káa do miyéme ledre zise kise, éyí ndaá lolu íri do úfuónzó éyí trìdrì e kí miúcu iní do sogo kánga ní wá.”

¹² Née ní zí Lomo úku ledre kídí, “Ba lílì miyéme ledre bi máyéme go gi ro zía ídíne dongaráze kise kí éyí trìdrì e mbá ní, yée ga bi cakaba ba kí yée ga bi niyí ídí karanée ní. ¹³ Máoto míkórú amá go komo ere zía ídíne káa do lílì miyéme ledre dongaráze kise kí do sogo kánga mbá. ¹⁴ Kí'dí bi mákása mongú iní go gi ro zía é'dìné do sogo kánga ní, míkórú ni olúógu. ¹⁵ Togú olúógu go kenée, mááyí geré sómúndíki miyéme ledre bi máyéme dongaráze kise kí éyí trìdrì e kací sí doyé e mbá ní. Iní ucu andá lolu roné zía úfuónzó éyí trìdrì mbá wá. ¹⁶ Kí'dí bi míkórú olúógu go kenée ní, mááyí lúróndíki a zíma geré sómúndíki ledre miyémeóto ledre bi máyéme dongaráze kise kí éyí trìdrì e do sogo kánga mbá ní.”

¹⁷ Nda gi ore zí Lomo úku ledre zí Nówa kídí, “Ba go lílì miyéme ledre bi

máyémeóto dongaráze kise kí éyí trìdrì e do sogo kánga mbá ní.”

Wotì Nówa e

¹⁸ Wotì Nówa ga bi kóo olúoguní kéye gi simi kuřungba ní niyí, Séme, Áma kí Yépeta. Áma ni ne 'bù Kanána. ¹⁹ Wotì Nówa ga bi ota née, niyí ye bulúndu 'yìma'dí e do sogo kánga mbá.

²⁰ Nówa ni ne mizefì 'yì bi kóo tonó ó'do yáká do 'dìyì kóró simi a ní. ²¹ Simi bi Nówa ewé le'yì kóró née ní, zía kóyóne, zía útú 'dú'duné gi zía ngírà sí kútú kacine. ²² Zí Áma 'bù Kanána olú ndíki 'buyé kí 'dú'du ngírà, zía olúóguné ndéréne úku a zí lúnduné e sága. ²³ Tí lá zí Séme kí Yépeta 'dí'bi mbílì bongó yáya do goyé zíye olúye kíe kí sogoyé sí kútú do ló'bù a do 'buyé kí 'dú'du ngírà. Oyólo'bóní komoyé gbù gi 'dí keřì káa bi yée niyí lúró ngírà 'buyé.

²⁴ Simi bi le'yì ongó gi komo Nówa zía úwú ledre bi wotì a Áma méngì zía ní, ²⁵ zía úku ledre kídí, “Máoto taramá go kací Kanána, ni ídí owúkúlú 'bí lúnduné e. Ni ídí 'bi ené za 'dá'ba kíngaya.”

²⁶ Zía kpá úku ledre kídí, “Yì e mbá idíní í'bí mbófo éyí zí Ngére Lomo bi ndìsì sáká Séme ní.

Zí Kanána ídí 'bi ené nda owúkúlú 'bi Séme.

²⁷ Mááyí úku ledre zí Ngére Lomo ídí í'bí úndru zí Yépeta, zía ndíki tú'dú owú e, zí bulúnduga ndìsì ndìsìyé ndro kí bulúndu Séme e, zí Kanána ídí 'bi ené owúkúlú 'bi Yépeta.”

²⁸ Zí Nówa ndìsìné gi do kací mongú iní bi kóo ucu ní simibi míya ota, cì gbre doa sokó (350). ²⁹ Nówa méngì kóo mbá simibi míya ìnyì doa eso, cì gbre doa sokó (950) zía úyuné.

10

Bulúndu Nówa e

¹ Ba ledre gí ro bulúndu Nówa bí wotíga ga bí Séme, Áma kí Yépetá ndikiní yéé gí do kací mongú iní bí kóo ucu ní.

Owú 'bí Yépetá e

² Owú 'bí Yépetá e niyí, Goméra, Magága, Midáyí, Yavána, Tùbùla, Misáka nda kí Tirása.

³ Zí owú 'bí Goméra ídí 'bí eyé, Asak-enéza, Ripháta nda kí Togaráma.

⁴ Owú 'bí Yavána, 'bí eyé, Elísa, Tarasísi, Kìtìmí, nda kí Rodanímí. ⁵ Ga ba sí do bulúndu Yépetá ga bí ndìshì ndìshì kací kó'dù mikavu e kí do cùkú e ní. Zíye ndìshì óto 'be 'bí eyé e do bí e m̀ng̀ng̀g̀cua do ndìshì ódroyé simi m̀big̀ bí tara máa 'bí eyé ní.

Owú 'bí Áma e

⁶ Owú 'bí Áma 'bí eyé kóo, Kùsù, Ízibiti,* Pùtu nda kí Kanána.

⁷ Owú 'bí Kùsù nda 'bí eyé, Séba, Avíla, Sábata, Ráma nda kí Sabatéka. Zí owú 'bí Ráma e nda ídí 'bí eyé Síba e kí Dedána.

⁸ Ngíti owú 'bí Kùsù ní kóo bo kí ìrìné Nìm̀r̀óda, ní kóo ne bírará 'yì kí roko'buné do sogo káṅgá. ⁹ Gí zí sáká éyí 'bí Ngére Lomo zí Nìm̀r̀óda ndìshìné úfu bangá e kíngaya. Née sí ledre bí 'yì e ndìshìné úku ledre gí zía kídí, "Lomo ídí í'bí komokenzì zíyì, zíyì ndìshìyì úfu bangá e kíe káa zí 'bí Nìm̀r̀óda ní." ¹⁰ Ga kóo 'desì ní, Nìm̀r̀óda ndìshì kóo ndìshì simi káṅgá bí Sinára ní. Ní ne m̀izef̀ m̀ong̀g̀ ngére do gara ga bí ota, Babelóniya, Eréka, Akáda nda Kalané. ¹¹ Nda gí ore zía ìnyìné ndéréne simi káṅgá bí kí ìrìné Asíriya, kí'dí bí o'bó m̀ng̀buroko gara ga bí, Nìnévì, Rebóta Íra, Kála, ¹² nda kí Résene bí ní dongará Nìnévì kí Kála bí ní ne m̀ong̀g̀ gara doyé mbá ní.

¹³ Owú 'bí Ízibiti niyí 'bí eyé Lìdiyádì, Aníma, Labíti, Nefatúma, ¹⁴ Petarúsa, Kasélù bí ndikioguní kúfú 'yì ga bí Falasítìní ní, nda kí Kuréto.

¹⁵ Owú 'bí Kanána e niyí Sidóna bí ní ndíká ní kí Éte. ¹⁶ Kanána ní kpá ne 'bù, Zebúsa, Amóra, Girigási, ¹⁷ Iṽita,

Aréka, Sinóyi, ¹⁸ Avénda, Zemaráda nda kí Amáta.

Nda gí do kací a née zí 'yì 'bí Kanána e aṅgayé ¹⁹ zí mama bí dongaráye kí ngíti géyì 'yì e ní tónóne gí simi Sidóna ndéréoguné gí simi Gerári gbóo kí Gáza, nda m̀'dí gbére simi Sodóma, Gomóra, Adéma, Zeboyíma gbóo kí Lasa.

²⁰ Ga ba owú 'bí Áma e kí bulúnduga ga bí ndìshìné ndìshì do bí e kací sí doyé kí tara eyé e m̀ng̀ng̀g̀cua ní.

Owú 'bí Séme

²¹ Zí Séme bí m̀ong̀g̀ lúndua ní Yépetá ní kpá ndíki wotíne e. Séme ní ne bulúndu 'yì ga bí ndìshìné ndólo yéé Ébere e ní mbá. ²² Owú 'bí Séme ma'dáa niyí nda 'bí eyé Eláma, Asúra, Aripakasáda, Lúda nda kí Aráma.

²³ Owú 'bí Aráma niyí 'bí eyé, Uzu, Úla, Getéra nda kí Mása.

²⁴ Aripakasáda ní 'bí ené 'bù Séla, zí Séla nda ídí 'bí ené 'bù Ébere.

²⁵ Ébere ndíki kóo owú e gbere. Ngíti a ìrìga 'bí ené Pelége† gí zía née s̀ndì kadra bí 'yìma'dí e ífi bayíní royé do sogo káṅgá ní. Ìrì lúndua 'bí ené nda Zakatáni.

²⁶ Owú 'bí Zakatáni niyí 'bí eyé, Alemodáda, Sélefa, Azaramavéta, Zéra, ²⁷ Adoráma, Uzála, Díkela, ²⁸ Obála, Abimiyéle, Síba, ²⁹ Opíra, Avíla nda kí Zobába. Ga gére née mbá owú 'bí Zakatáni. ³⁰ Káṅgá bí kóo ndìshìné simi a ní tonó gí simi Mésa ndéré'diyì roné 'dí gbére do bí ekìekì bí gbóo kí Sefára ní.

³¹ Ga ba owú 'bí Séme ga bí ndìshìné ndìshì do bí e kací sí doyé kí tara eyé e m̀ng̀ng̀g̀cua ní.

³² Ga ba sí do bulúndu Nówa ga bí wotí ga ndikiní yéé kací do 'be 'bí eyé e ní. Niyí ye 'yì ga bí ndikioguní r̀k̀k̀ sí do 'yìma'dí e do sogo káṅgá gí do kací mongú iní bí kóo ucu ní.

11

Lomo ifi bayi tara zí 'yìma'dí e

¹ Ga kóo 'desì ní, tara ní aka yì ené kóo do sogo káṅgá dùyì kìé'do zí 'yì e ndìshì

* **10:6** 10:6 Ízibiti: Ngiti ìrì Ízibiti ní Miziráma. † **10:25** 10:25 Pelége: Iní ledre gí simi ìrì bí Pelége ní kí tara Ébere kídí, "ífi éyí e."

úku dujú tara máa bi kǐé'do nées. ² Simi bi 'yíma'dí e niyí ndísi kǐ gámálící royé ní, zíye ndéré 'díyí royé mi'dí gbére do óguyé do mongú nyára bi simi Sinára,* zíye ndísiyé ore.

³ Zíye úku ledre dengbíye kídí, “Ógusé mu zíze ónzó bilóko do óngbó a bilámáne.” Yemení kóo bilóko nées do bi kací tutú zí mícece'dí ko'bó nda ídí 'bi ené do bi kací éyí bi káa zí seméndí ní. ⁴ Nées ní zíye úku ledre kídí, “Ógusé mu, zíze ó'bó mongú gara zíze, kǐ mongú 'díci siminé mbíwu 'dága zí doa ndéréóguné gí ro ere, gí ro zí ìrízé ówúne doa káa bi azé báyi do sogo káṅgá mbá ke.”

⁵ Tí lá zí Ngére Lomo ógúné lúru mongú gara kǐ mongú 'díci bi 'yí ga gére niyí ndísi ó'bó a nées. ⁶ Zí Ngére Lomo úku ledre zíne kǐ roné kídí, “Káa zí bi 'yí ga ba niyí go 'yí kǐé'do, ndísiní ódro go kpá lá dujú tara bi kǐé'do zíye tónóye go méngí éyí káa zí ba ní, ledre bi niyí yéme a gí ro méngí a ní utúasá rómo yée wá. ⁷ Ógusé mu zíze ndéréze girágá báyi simi tara eyé káa bi niyí ndísi úwú royé dengbíye ke.”

⁸ Nées ní, zí Ngére Lomo báyi yée girí do sogo káṅgá mbá, zíye ótoómo kǐ ó'bó mongú gara bi kóo nées. ⁹ Nées sí ledre bi ifíní ìrì bi nées kídí Bábele† ní gí zía nées bi bi Ngére Lomo girágá bayi tara bi do sogo káṅgá ba gí doa ní. Nda gí ore zí Ngére Lomo báyi yée mikékeríja do sogo káṅgá mbá.

Ledre gí ro bulúndu Séme e

¹⁰ Ba ledre gí ro bulúndu Séme e.

Simibi gbere gí do kací mongú iní bi kóo ucu ní, simi bi simibi 'bi Séme ni go míya (100) ní, zía ndíki Aripakasáda. ¹¹ Gí do kací a nées ní, zí Séme ndísiné simibi míya ìnyí (500) zía ndíki ngíti géyí owú e, ya'dá e kǐ kará e.

¹² Simi bi simibi 'bi Aripakasáda ni go cí kéré a doa sokó doa ìnyí (35) ní, zía ndíki Séla. ¹³ Nda gí do kací Séla, zí Aripakasáda méngí simibi míya eso doa ota (403) zía ndíki ngíti géyí owú e, ya'dá e kǐ kará e.

* **11:2** 11:2 Sinára: Ngíti ìrì Sinára ni kóo Babelóniya. simi a kídí, sínyi simi do.

¹⁴ Simi bi simibi ni do Séla go cí kéré a doa sokó (30) ní, zía ndíki Ébere. ¹⁵ Zí Séla méngí gí do kací Ébere nées simibi míya eso doa ota (403), zía ndíki ngíti géyí owú e, ya'dá e kǐ kará e.

¹⁶ Simi bi simibi do Ébere go cí kéré a doa sokó doa eso (34) ní, zía ndíki Pelége.

¹⁷ Zí Ébere méngí gí do kací Pelége nées simibi míya eso doa cí kéré a doa sokó (430), zía ndíki ngíti géyí owú e, ya'dá e kǐ kará e.

¹⁸ Simi bi simibi do Pelége go cí kéré a doa sokó (30) ní, zía ndíki Réwu. ¹⁹ Zí Pelége méngí gí do kací Réwu nées simibi míya gbere doa ìnyí doa eso (209), zía ndíki ngíti géyí owú e, ya'dá e kǐ kará e.

²⁰ Simi bi simibi do Réwu go cí kéré a doa sokó doa gbere (32) ní, zía ndíki Serúga. ²¹ Zí Réwu méngí gí do kací Serúga nées simibi míya gbere doa ìnyí doa gbere (207), zía ndíki ngíti géyí owú e, ya'dá e kǐ kará e.

²² Simi bi simibi do Serúga go cí kéré a doa sokó (30) ní, zía ndíki Nówara. ²³ Zí Serúga méngí gí do kací Nówara nées simibi míya gbere (200), zía ndíki ngíti géyí owú e, ya'dá e kǐ kará e.

²⁴ Simi bi simibi do Nówara go cí kéré a doa ìnyí doa eso (29) ní, zía ndíki Téra.

²⁵ Zí Nówara méngí gí do kací Téra nées simibi míya kǐé'do doa sokó doa ìnyí doa eso (119), zía ndíki ngíti géyí owú e, ya'dá e kǐ kará e.

²⁶ Simi bi simibi do Téra go cí ota doa sokó (70) ní, zía ndíki Abaráma e kǐ Nówara nda kǐ Árana.

Ledre gí ro bulúndu Téra e

²⁷ Ba ledre gí ro bulúndu Téra e.

Téra ndíki Abaráma e kǐ Nówara nda kǐ Árana. Zí Árana ndíki Lóto. ²⁸ Simi bi Téra 'bu Árana ni aka kǐ komoné ní, zí Árana úyuné cǐkí simi Ūru káṅgá bi ndikiní wo simi a simi Babelóniya ní. ²⁹ Nées ní zí Abaráma e kǐ Nówara gbengará 'dí'bi kará e. Ìrì me'be Abaráma 'bi ené Sárayi, ìrì me'be Nówara ni nda 'bi ené Mílíka nyí Árana

† **11:9** 11:9 Bábele: Ledre ba kǐ tara Ébere ini ledre gí

bì lémì Íseke ní. ³⁰ Bì kenée ní Sárayi ni yí ené mìkoto ndiki ené owù wá.

³¹ Née ní, zí Téra 'dí'bi wotíne Abaráma kí bulúnduné Lóto bì wotí Árana nda kí Sárayi me'be wotíne Abaráma zíye ómúye gí simi Ẹru bì simi Babelóniya ní ndéréye simi káṅgá bì Kanána ní. Tí lá simi bì nderéoguní simi gara bì ndìşiní ndólo a Arána ní, zíye ndìşiyé cìkì ore.

³² Simi bì simibi 'bì Téra ni go míya gbere doa ìnyí (205) ní, zí Lomo 'dí'bi 'dówù a cìkì simi Arána ore.

12

Lomo ndolo Abaráma

¹ Zí Ngére Lomo úku ledre zí Abaráma kídí, “Ídí ótoómo káṅgá esé, 'yí eyí e kí 'buyí e mbá, zíyí ómúyí simi káṅgá bì mááyí 'dódo a zíyí ní. ² Mááyí í'bí úndru zíyí, zíma óto bulúnduyí e zíye étriyé do ídíye káa do mongú sù do. Mááyí óto ìrìyí zía ówùne miówù zíyí ídíyí 'yí bì 'yí e niyí ndìşì ndiki úndru kpurú gí zía ní. ³ Mááyí í'bí úndru zí 'yí ga bì niyí óto úndruyí ní, 'yí bì ni óto tarané kacíyí ní mááyí kpá óto taramá kací a. Nda kpurú gí simiyí mááyí í'bí úndru zí rìkì kúfú 'yíma'dí e do sogo káṅgá mbá.”

⁴ Née ní zí Abaráma ìnyìné ndéréne tí káa zí bì Ngére Lomo uku zía ní. Zí Lóto útúne do kací a. Simibi 'bì Abaráma ni kóo cì ota doa sokó doa ìnyí (75) simi bì omú gí simi Arána ní. ⁵ Zí Abaráma ómúye kí me'bené Sárayi e kí Lóto owù 'bì lúnduné, zíye 'dí'bi za éyí ga bì 'bì 'be ní mbá, 'yí 'bì moko eyé ga bì kóo niyí kéye simi Arána ore ní mbá zíye ìnyiyé ndéréye simi káṅgá bì Kanána ní. Do ndéréoguyé íri.

⁶ Zíye ókpóye gí simi Kanána fú lá miókpó do ndéréoguyé simi owù gara kí ìrìné Sekéme, do ndìşiyé cigí kágá bì ndìşiní ndólo a Móre. Simi şindí kadra máa bì kóo née 'yí 'bì Kanána e ndìşiní kóo ndìşì ore. ⁷ Née ní zí Ngére Lomo 'dódo roné zí Abaráma íri zía úku ledre zía kídí, “Mááyí í'bí káṅgá ba zí bulúnduyí e za fí.” Zí Abaráma ó'bó

mbayi zí Ngére Lomo bì 'dódo roné zía ní ore.

⁸ Gí do kací née ní, zí Abaráma ìnyiyé ndéréye do bì bì ekíekí bì simi Bétele mi'dí gbere ní, zía óto táya ore. Bétele ni 'bì ené mi'dí gólù Áyi ni 'bì ené mi'dí gbere. Zía ó'bó mbayi ore ndìşì ini ini zí Ngére Lomo sù a. ⁹ Zí Abaráma e kpá ìnyiyé gí ore ndéré 'díyí royé mi'dí simi Negébe.

Abaráma nderé simi Ízibiti

¹⁰ Simi şindí kadra máa bì kóo née ní, zí mongú 'bú útúne. Zí Abaráma ìnyiyé gí ore ndéréye ndìşiyé cúku'dée simi Ízibiti gí zí mongú 'bú née. ¹¹ Simi bì ni go gbóo gí ro ólù simi Ízibiti ní, zía úku ledre zí me'bené Sárayi kídí, “Sárayi, Máówo bú lámá ni royí kíngaya. ¹² Simi bì 'yí ga bì 'bì Ízibiti niyí lúrúndíki yí ní, niyí geré úku ledre kídí, ‘Ba me'bené.’ Née ní niyí úfu máa do ótoómo yí tridri. ¹³ Togú ndu'yúní yí go yá, ídí úku a zíye kídí áyí lémímá, gí ro zíye ndìşiyé méngí ledremá kíngaya gí royí, utúasání ufu máa wá gí zíyí.”

¹⁴ Simi bì Abaráma oguní simi Ízibiti ní, zí 'yí 'bì Ízibiti e lúrú Sárayi ni kára bì kí lámá roné kíngaya ní. ¹⁵ Nda simi bì ngíti géyí mĩngburoko 'yí 'bì ngbanga 'bì mongú ngére Fáro lurúní Sárayi ni kí lámá roné kíngaya ní, zíye ndéréye úku ledrea zí mongú ngére, zíye óguyé 'dí'bi wo ndéré káe 'be 'bì ngére zía ndìşiné íri. ¹⁶ Gí ro ledre Sárayi, zí ngére 'bì Ízibiti ndìşiné méngí ledre Abaráma kíngaya, do í'bí éyí ga bì káa zí kábìrìkì e, Ìtí e, dongí e, owúkúlú e nda kí gémele e ní zía.

¹⁷ Gí zía bì ngére 'bì Ízibiti 'dí'bi Sárayi me'be Abaráma ní, zí Ngére Lomo kása bisinyí ndíyá doa kí 'yí 'bì 'be 'bì ené e mbá. ¹⁸ Née ní zí ngére 'bì Ízibiti kákasa kací Abaráma do úku ledre zía kídí, “Méngí kéyí zíma kenée gí zí 'di? Úku kóo zíma yaá Sárayi ni yí ené me'beyí wá gí zí 'di? ¹⁹ Éyí bì úku ledre zíma gí zía yaá, ‘Sárayi ni lémíné’ gí zía ní 'di, bì zíma 'dí'bi wo káa do kára ní? Bì ba ní me'beyí

ni go nées. 'Dí'bi wo mu zise ndérese." 20 Née ní, zí ngére 'bi Ízibiti úku ledre gi ro Abaráma e kí me'bené kídí, idíní mu 'dí'bi éyí eyé e mbá zíye ólúógú gi simi Ízibiti gi ona 'dá'ba.

13

Miífi ro 'bi Abaráma e kí Lóto

1 Gi ore zí Abaráma e kí me'bené ìnyiyé gi simi Ízibiti do 'dí'bi éyí eyé e mbá zíye ndá'balúgu royé simi Negébe. Zí Lóto ndérene kéye. 2 Abaráma ni nda kóo go kí tú'dú éyí e zíne, bangákulú e, kési e kpá kí dábu e.

3 Gi simi Negébe zía ndìşiné ómúne gi do bi e kírí née wá kírí née zía ndéréóguné zaá gi simi Bétele do bi kuřú táya ené bi kóo 'desí dongará Bétele kí Áyi ní, 4 kí'dí bi o'bó mizefí mbayi ní. Zí Abaráma ndìşiné ini ini zí Ngére Lomo ore.

5 Lóto bi kóo ndìşiní gámálící royé kí Abaráma ní, ni nda kpá go kí tú'dú 'yi e do kacíne, kpá kí kábìřikí e, kí ítí e. 6 Tí lá bi eye lolu kóo zíye gi ro zíye ndìşiyé ndro do bi kíe'do wá gi zía éyí e ofuní nda kóo zíye go bi utúásá ótoómo yée zíye ndìşiyé mbá do bi kíe'do wá ní. 7 Zí 'yi ga bi ndìşiní 'bá'bá bangá ga bi 'bi Abaráma kí yée ga bi 'bi Lóto ní ndìşiyé ófúye dongaraye gi ro bi. Simi şindí kadra máa bi kóo née ní, 'yi 'bi Kanána e kí 'yi 'bi Peréze e niyí kóo kpá ore.

8 Nda née ní zí Abaráma úku ledre zí Lóto kídí, "Owú 'bi amá a, ófú nda ógú dongaraze kéyi wá togú mbú dongará 'yi 'bá'bá bangá eyí e kí 'bi amá e wá. 9 Mongú řiřgbére ni bi kó'dúyi ři ři née, ifizé rozé mu. Ídí mu géle bi bi ili ndéré doa ní. Togú ndéré go do anú, mááyí nda ndéré 'bi amá do ngeli. Togú do ngeli yá, mááyí nda ndéré 'bi amá do anú."

10 Zí Lóto lúru bi keree, zía lúruńdíki 'bululu bi kací kó'dú Yeredéne ni kí iní doné ngára ndukú wá ní bi ni káa zí yáká 'bi Ngére Lomo kpá káa zí káńgá 'bi Ízibiti bi mi'dí simi Zóra ní. Ledre máa née mengi kóo roné 'dá'dá gi zí Ngére Lomo kí óngbó gara ga bi Sodóma kí

Gomóra ní. 11 Née ní zí Lóto géle 'bululu bi kó'dú Yeredéne ní, zíye ifi royé, zí Lóto ndéré ndìşí 'bi ené mi'dí gbére. 12 Nda née ní zí Abaráma ndìşí 'bi ené simi káńgá 'bi Kanána ore. Zí Lóto ndéré ndìşí 'bi ené dongará gara ga bi simi kpára ní, zía óto táya ené gbóo kí Sodóma. 13 'Yi 'bi Sodóma e niyí 'yi mengi bisinyí ledre e, ndìşiní mengi mbá ledre ga bi Ngére Lomo ili wá ní.

Abaráma omú simi Éborono

14 Gi do kací bi Lóto e ifiní royé kí Abaráma ní, zí Ngére Lomo úku ledre zí Abaráma kídí, "Şíkpi aka doyi do bi bi áyi doa née zíyi lúru'díkí bi cigiyi gbaá. 15 Bi bi áyi lúru a née ní, mááyí í'bí a zíyi, kí bulúnduyí e za fí. 16 Mááyí óto bulúnduyí e zíye étriye zíye ídiye káa zí 'buru ní, gi ro togú 'yi utúásá go ólo 'buru yá, ni utúásá ólo bulúnduyí e. 17 İnyí mu zíyi gámá'díkí bi née gbaá, gi zía mááyí go í'bí a mbá zíyi."

18 Gi zí kéyi née ní zí Abaráma ómúne kí táya ené ndéré ndìşiné simi gara bi ndìşiní ndolo a Éborono cigi kágá bi kí řiřiné Mamaré kí'dí bi o'bó mbayi zí Ngére Lomo ní.

14

Abaráma yomo Lóto

1 Simi şindí kadra máa bi kóo née ní, Amaraféle ni kóo mongú ngére 'bi Sinára, Ariyóka ni kóo 'bi ené 'bi Elesára, Kedarolaméra ni 'bi ené 'bi Eláma, zí Tidála nda ídí 'bi ené 'bi Góyima, 2 zíye ìnyiyé ndéré útúye kí okó do ngére e ìnyí. Ngére maáge niyí Béra ngére 'bi Sodóma, Bírása ngére 'bi Gomóra, Sinába ngére 'bi Adéma, Semebére ngére 'bi Zeboyíma, nda kí ngére 'bi Béla bi ni Zóra ní. 3 Zí ngére ga bi ìnyí née yóko royé kí asikiri eyé e mbá simi 'bululu bi kí řiřiné Şidimi bi gbóo kí mikavu bi éyi řiřri ndaní simi a wá ní. 4 Ngére ga bi ìnyí née niyí kóo mbá şí şilí Kedarolaméra kí simibi sokó doa gbere, tí lá nda simi sokó doa ota simibi zíye óyóló'bó royé řiř okó roa.

5 Nda simi sokó doa eso simibi, zí Kedarolaméra kí ngére ga bi iliní aka fú

ledre ené ní, ìnyiyé kí asikíri eyé e ndéré útúye kí okó do 'yì 'bì Réfa e ga bì simi Aseteróta Karána ní do rómo komoyé cù, zíye rómo komo 'yì ga bì Zúzù bì simi Áma kpá cù, do ókpóye rómo komo 'yì 'bì Émì ga bì ndìshìní ndìshì simi 'bululu bì Kiriyaatami kpá cù, ⁶ zíye tátáye ro 'yì 'bì Órìe ga bì ndìshìní ndìshì do bì ekìekì bì simi káṅgá 'bì Seyíra ní, do ógó ngíti géyì ndéré kíye m'dí simi Eliparána simi súwú. ⁷ Née ní zíye ndá'balúgu royé 'dá'ba do ndéréóguyé simi gara bì Misapáta simi Kadése ní. Zíye 'dí'bi za káṅgá 'bì 'yì 'bì Amalékì e kí 'bì 'yì 'bì Amóra e ga bì ndìshìní ndìshì simi Azazóna Tamára ní mbá.

⁸ Nda gị ore zí ngére 'bì Sodóma, kí 'bì Gomóra, kí 'bì Adéma, kí 'bì Zeboyíma, nda kí ngére 'bì Béla bì Zóra ní, zíye ndéréye yóko royé mbá simi 'bululu sịdímì yéme royé gị ro okó, ⁹ kí Kedarolaméra ngére 'bì Eláma, kí Tidála ngére 'bì Góyíma, kí Amaraféle ngére 'bì Sinára, nda kí Ariyóka ngére 'bì Elesára. Zí ngére ga bì eso née ìcì okó kí ngére ga bì ìnyì ní. ¹⁰ Simi sịndì kadra née ní 'Bululu Sịdímì nì kóo kí m̀ngburoko gu e kí m̀icece'dì ko'bó siminé. Nda simi bì ngére 'bì Sodóma kí 'bì Gomóra ngásá bayiní royé gị zí okó ní, zí ngíti géyì 'yì e útúye simi m̀ngburoko gu ga gére née zí ngíti géyì ngásá 'bì eyé do bì ga bì ekìekì ní. ¹¹ Zí ngére ga bì eso née kókú éyì ga bì kacì ngére 'bì Sodóma kí Gomóra ní kí éyì miánu mbá Yóo ndéréye kíe. ¹² Zíye kpá 'dí'bi Lóto owù 'bì lúndu Abaráma, bì ndìshì ndìshì simi Sodóma ní kí eyì ené e mbá ókpóye kíye.

¹³ Nda gị ore zí ngúru 'yì bì omo gị dongaráye ní ìnyiné ndéréne úku ledre Lóto zí Abaráma bì Ébere ní. Simi sịndì kadra máa bì kóo née kútù 'bì Abaráma nì kóo gbóo kí mongú kágá 'bì Mamaré 'yì 'bì Amóra e ní. Mamaré e kí lúnduné Esekólo kí Anéra niyí kóo 'yì ga bì iliní ledre 'bì Abaráma ní. ¹⁴ Simi bì Abaráma

uwú kídí 'di'biní owù 'bì lúnduné go simi okó ní, zía ìnyiné yóko asikíri e ga bì gị sị sịndìne ní míya ota doa sokó doa ìnyì doa ota (318) zíye lódù yé gị simi ngíti mongú gara kí ìriné Dána. ¹⁵ Kí ndulù a née zía ìfì simi asikíri ga gére née do óto yé ìcì okó kí ngére ga gére née do éshì ngásá simi sịndiye zíye lódù yé gị simi Óba bì gị 'dí do ngelì gị simi Damásika ní. ¹⁶ Zí Abaráma ngákalúgu éyì ga bì kóo ngakaní yé ní, do kpá ngákalúgu Lóto owù 'bì lúnduné kí éyì ené e ga bì kóo 'di'biní yé ní ndro kí kará e kí ngíti géyì 'yì ga bì 'di'biní yé ní mbá.

Malekesédeke i'bí úndru zí Abaráma

¹⁷ Simi bì Abaráma e niyí go ndá'baogu gị do kacì bì romo komo ngére Kedarolaméra kí lafúga ngére e ní, zí ngére 'bì Sodóma ìnyiné ndéré 'dí'bi wo simi sumu simi 'bululu bì Sáve (bì ndìshìní kpá ndólo a 'Bululu Ngére) ní.

¹⁸ Zí Malekesédeke bì nì ngére 'bì Salímu kpá 'yì 'dáná éyì* zí Lomo bì roko'bù a ofu go ní, 'dí'bi éyì miánu kí le'yì e í'bì yé zí Abaráma kí 'yì ga bì nda'baogu kéye née ní. ¹⁹ Zía 'dí'bi sịlì Abaráma, zía úku ledre kídí, "Lomo bì roko'bù a ofu go ní,

bì otoogu ere kí do sogo káṅgá ní, idí idí kiyì.

²⁰ 'Yíma'dí e idíní í'bì mbófo éyì zí Lomo bì roko'bù a ofu go ní, gị zía í'bì roko'bù ziyì ne ziyì rómo komo ezeokóyì e kíe."

Zí Abaráma 'dí'bi tákpásìlì kíe'do gị simi sokó† 'bì éyì ga bì ngakaní yé gị simi okó ní í'bì yé zía.

²¹ Nda gị ore zí ngére 'bì Sodóma úku ledre zí Abaráma kídí, "Ídì í'bílúgu 'yì amá e zíma, ziyì 'dí'bi 'bì eyì éyì ga bì ngakaní yé née."

²² Zí Abaráma úkulúgu ledre zía kídí, "Málólóbù go zíma s̀kpì s̀lìma zí Ngére Lomo bì roko'bù a ofu go ní, bì nì ne 'yì bì otoogu ere e kí do sogo káṅgá ní kídí, ²³ máútúásá amá ngúnngu a zíma 'dí'bi

* **14:18** 14:18 'Yì 'dáná éyì: 'Yì 'dáná éyì nì 'yì bì ndìshì óngóonzo bangá káa do éyì 'dáná zí Lomo ní. † **14:20** 14:20 Kíe'do gị simi sokó: Togú Abarayáma ngaka éyì sokó gị simi okó, née ní í'bì kóo kébì éyì ga gére née go zí Malekesédeke.

éyí gí zíyí wá, abú mongú éyí togú mbú owú a, káa bí áyí óyóló'bó tarayí kílondó yá, 'Máí'bí tú'dú éyí ga bí zí Abaráma née máa.' ²⁴ Éyí bí má'dí'bi go ní, tí lá dùyí éyí miánu bí 'yí e amá e anuní ní. Ídí í'bí éyí e zí Anéra, Esekólo kí Mamaré e gí zía née 'yí ga bí nderézé kéye ní."

15

Miyéme ledre 'bí Lomo zí Abaráma

¹ Gí do kací a née ní, zí Ngére Lomo óguné do Abaráma simi 'duru do úku ledre zía kídí,

"Ndá éré ngírí wá Abaráma,

Mááyí ndísi lúru bí kacíyí máa,

Mááyí kpá í'bí tákpásílí zíyí kíngaya."

² Tí lá Abaráma ya zía ní, "Áko Ngére Lomo áyí 'yí 'bí roko'bu, áyí í'bí zíma bí káa 'dí bí ngára owú 'bí amá ndaá ní. 'Yí bí ní 'dí'bí éyí sílìma ga gére née ba Iliyázara bí gí simi Damásika ní téé?" ³ Zí Abaráma kpá úku ledre kídí, "Ngára í'bí owú e zíma wá ní, bí kenée ní Iliyázara 'yí 'bí moko amá ní 'dí'bí éyí sílìma ga gére née ne."

⁴ Zí Ngére Lomo úkulúgu ledre zí Abaráma kídí, "O'do née 'dí'bí ené éyí sílìyí ne wá. Mbigí owú bí gí simiyí ní, ní 'dí'bí eyí sílìyí ga gére née ne." ⁵ Zí Ngére Lomo ndóloógu wo sága úku ledre zía kídí, "Lúru aka bí 'dága komo ere zíyí ólo kele ga gére ní, togú áyí útúásá óloonzó yée yá. Bulúnduyí e niyí karanée ídí kpá tú'dú kenée."

⁶ Zí Abaráma ngúngu ledre bí Ngére Lomo uku zía ní, zía útúásáne kací komo Lomo káa do mbigí 'yí ené.

⁷ Zí Ngére Lomo kpá úku ledre zía kídí, "Abaráma, Mááyí máa Ngére bí 'dí'biogu yí gí simi Ẹru gara bí simi káṅgá bí Babelóniya ní, gí ro í'bí káṅgá ba zíyí káa do 'bí eyí."

⁸ Zí Abaráma ndú'yúlúgu wo kídí, "Áko Ngére Lomo roko'buyí ofu go, 'be tí kenée ní, sara mááyí ówo a bí kídí káṅgá née ní tí ídí 'bí amá ma'díí ní lárá a káa be 'dí?"

⁹ Ngére Lomo ya zía ní, "Ídí ndéréogu kí dúrú ítí kí dúrú ina, nda kí ya'dá kábiríkí bí simibi eyé ní aka za mbá ota

ní, zíyí 'dí'biútú kířikó'do kí amámu girí kpa."

¹⁰ Zí Abaráma óguné kí éyí ga gére née tí kenée zí Lomo. Zía óngo'décí simiyé mbá gbre gbre. Zía ndá'ba ótolúgu yée do bí kíé'do. Tí lá zía ótoómo solú ga gére née kenée óngo'decí simiyé wá. ¹¹ Nda simi bí solú ga bí ndíşiní ánu esí oguní gí ro ánu esí ga gére ní, zí Abaráma ndíşiné ógóoyó yée 'dá'ba.

¹² Simi bí kadra ní go ndéré útú ní, zí Abaráma útúne ří 'dú'duné. Zí mongú bisinyí muṭuluru bí kí ngíríné ní ídíne cigí a gbaá. ¹³ Née ní zí Ngére Lomo úku ledre zía kídí, "Abaráma, ídí ówo a kídí bulúnduyí e niyí karanée ídí káa do owúkúlú e simi káṅgá 'bí ngíti géyí 'yí e. Zí mṅgí káṅgá máa ga gére née ndíşiyé 'dó'do yée kí simibi e míya eso. ¹⁴ Tí lá mááyí í'bí mongú 'do'dó ro mṅgí káṅgá máa ga gére née bí niyí óto bulúnduyí e káa do owúkúlú e née ní kíngaya. Nda gí do kací a née, bulúnduyí ga gére née niyí ólúógu gí simi káṅgá 'bí 'yí ga gére kí tú'dú éyí e zíye. ¹⁵ Nda gí royí, áyí lú'bu milú'bu do sogo káṅgá zíyí ngókoyí gó'do gó'do kí, áyí fú úyu do nda óto yí gu. ¹⁶ Bulúnduyí e niyí ndá'baógu ánda royé gí 'dáa ona gí do kací bí ndiki andání yée go kí'dí eso ní, gí zía lúyú ledre 'bí 'yí 'bí Amóra e utúásá aka bí gí ro zíma 'dó'do yée ní wá."

¹⁷ Simi bí kadra utúonzó roné ní, zí bí nda go úlúne, zí Abaráma lúruńdiki sířéré kí pho'du siminé kí miṅṅu pho'du. Zí pho'du ga gére née ndíşí ókpóye kpurú gí dongará esí ga bí bí née. ¹⁸ Simi síndí kadra máa bí kóo née, zí Ngére Lomo yéme ledre kí Abaráma kídí, "Máí'bí káṅgá ba go zí bulúnduyí e tónóne gí ro ngburu 'bí Ízibiti ndéréoguné gí ro ngburu bí Efaráta ní, ¹⁹ bí ní káṅgá 'bí kúfú 'yí ga bí Kéna, Kenéze, Kadamóno, ²⁰ Éte, Peréze, Réfa, ²¹ Amóra, Kanána, Girigási nda kí Zebúsa ní."

16

Ledre gí ro Agára e kí owú 'bí ené

Isiméle

¹ Sárayi me'be Abaráma ndiki ené kóo owú wá. Tí lá owúkúlú ené ni kóo bo nyí 'yì 'bì Ízibiti kí ìrìné Agára, ² gí zì kényí nées ní zì Sárayi úku ledre zì Abaráma kídí, “Bì ngára Ngére Lomo i'bí owú zíma wá ní, ídí mu ñgúnṅu ledre owúkúlú amá nées zíse ndìsìsé kéne káa do kára kí o'do, éyí nées kenée ni ndiki owú e zíze.”

Zì Abaráma ñgúnṅu ledre bì Sárayi uku zía nées. ³ Nées ní gí do kací bì Abaráma ndìsì simì Kanána kí simìbi sokó ní, zì Sárayi í'bí owúkúlú ené Agára bì nyí 'yì 'bì Ízibiti ní zì Abaráma káa do kará. ⁴ Zì Abaráma ndìsìné kí Agára káa do kára, zì Agára go ídíne kí simíné.

Simì bì Agára lurú kídí nées ni go kí simíné ní, zía tónóne nda ndìsì lúrúcáyì Sárayi mìlúrúcáyì. ⁵ Nées zì Sárayi uku ledre zì Abaráma kídí, “Bìsinyí ledre bì mááyí ndìsì 'dó'dó gí zía ba ngírì a ídí ídí doyí. Máí'bí owúkára bì owúkúlú amá ní zía 'dú'duné sogoyí, bì ba ní lurú nda roné ni go kí simíné ní, zía ndìsìné úku cáyì máa. Ngére Lomo ídí 'dècì ngbanga ne dongaráze kényì.”

⁶ Abaráma ya zía ní, “Ledre bì gí ro owúkúlú eyí ní ni do sílìyì. Éyì bì ìli méngì a kée ní áyì méngì a káa zì bì ìli ní.” Gí zì ledre nées ní zì Sárayi tónóne méngì Agára bìsinyíne, zì Agára ngásáoyó roné gí 'be.

⁷ Zì maláyika 'bì Ngére Lomo* ndíki Agára do 'dawú simì súwú, 'dawú máa nées ni do mìsì'dì bì ndéré 'dìyì roné do bì bì Súru ní. ⁸ Zía ndólo wo kídí, “Agára, owúkúlú 'bì Sárayi, óḡu gí 'da? Sara áyì ndéré 'da?”

Agára ya zía ní, “Mángásáoyó romá gí zì mongú 'yì amá Sárayi.”

⁹ Zì maláyika 'bì Ngére Lomo úkulúgu ledre zía kídí, “Ndá'balúgu royí mu zì mongú 'yì eyí 'be zíyì ndìsìyì úwú ledre ené.” ¹⁰ Gí ore zì maláyika 'bì Ngére Lomo kpá úku ngíti ledre zía kídí, “Mááyí

óto bulúnduyì e zíye étriyé do ídíye tú'dú 'yì bì ni òloónzó yée ní ndaa.”

¹¹ Zì maláyika 'bì Ngére Lomo úku ledre zía kídí, “Bì ba ní áyì go kí simiyì, áyì áráóḡu a owúo'do zíyì ìfì ìrì a Isiméle.†

Ledre gí simì kídí, ‘Ngére Lomo uwú ini eyì bì gí zì 'do'dó ní go.’

¹² Owú máa nées ni ídí káa zì bangá rará ní dongará 'yìma'dí e, ni ídí 'yì méngì okó kí 'yì e mbá, gí zì kényí nées ní zì 'yì e ídíye kpá mbá okó roa, ni ndìsì 'bì ené fú lá ngúcuné abú gba kí lúnduné e.”

¹³ Nées ní zì Agára ìfì ìrì do Ngére Lomo bì odro zíne ní kídí, “Lomo bì lurú máa ní, bì ba ní málúru wo bì lurú máa ní go cù kí komomá.” ¹⁴ Nées sù ledre bì ndìsìní ndólo 'dawú nées gí zía kídí, Beralayiróyì‡ bì ini ledre gí simì a yaá 'dawú 'bì Lomo bì lurú máa ní. 'Dawú nées ni karaba fú lá bo dongará ìrìgbere ga bì Kadése e kí Berede ní.

¹⁵ Nées ní zì Agára ndíki owúo'do zì Abaráma, do ìfì ìrì a Isiméle. ¹⁶ Agára ni ndíki Isiméle zì Abaráma ní, simìbi 'bì Abaráma ni kóo go cì eso doa ìnyì doa kéré (86).

17

Miyéme ledre 'bì Lomo zì Abaráma gí ro útú ngburu

¹ Simì bì simìbi 'bì Abaráma ni go cì eso doa sokó doa ìnyì doa eso (99) ní, zì Ngére Lomo 'dódo roné do úku ledre zía kídí, “Mááyí Lomo bì 'yì roko'bu ní, ídí óto úndrumá zíyì ndìsìyì méngì fú lá ledre bì miútúásáne ní. ² Mááyí yéme ledre dongaráze kényì, zíma óto bulúnduyì e zíye étriyé tú'dú.”

³ Geré zì Abaráma útú ló'bu komoné bì, zì Ngére Lomo úku ledre zía kídí, ⁴ “Ba go miyéme ledre bì máyéme zíyì ní. Áyì ídí bulúndu tú'dú rìkì sù do

* **16:7** 16:7 Maláyika 'bì Ngére Lomo: Maláyika 'bì Ngére Lomo, ni Ngére Lomo. Ólo Dosí éyí e 16:13. † **16:11** 16:11 Isiméle: Ìrì ba kí tara Ébere ini ledre simì a kídí, Lomo uwú ledre bú. ‡ **16:14** 16:14 Beralayiróyì: Beralayiróyì ini ledre gí simì a yaá 'dawú 'bì Lomo bì ni trìdrìné bì lurú bì kacíma ní. * **17:5** 17:5 Abaráyama: Ìrì ba kí tara Ébere ini ledre simì a kídí 'bu tú'dú 'yì e.

'yìma'dí e. ⁵ Tónóne karaba ndéréne 'dá'dá, ìrìyí ndaá lolu Abaráma wá ìrìyí nda go Abarayáma.* Gí zía máoto yìj go káa do bulúndu tú'dù rìkí sị do 'yìma'dí e. ⁶ Mááyí óto bulúnduyí e zíye étriyé tú'dù. Mááyí ótoógù rìkí sị do 'yìma'dí e gí simiyí, zí m̀ngburoko ngére e ólúóguyé gí simiyí. ⁷ Mááyí óto miyéme ledre amá dongaráze kényi kpá kí bulúnduyí ga bi karanée niyí ógù gí do kacíyí zía ídine za fí. Zíma ídíma Lomo bi áse ndísi óto úndrua kí bulúnduyí e ga bi niyí ógù gí do kacíyí ní. ⁸ Kánǵá 'bi Kanána bi áyí simi a 'yì lónǵó ba ní, mááyí í'bí a zise kí bulúnduyí ga bi niyí ógù gí do kacíyí ní za fí, zíma ídíma Lomo bi niyí ndísi óto úndrua ní.”

⁹ Née ní zí Ngére Lomo úku ledre zí Abarayáma kídí, “Ní miútúásáne zíyí bándá miyéme ledre bi dongaráze kényi kpá kí bulúnduyí ga bi niyí ógù gí do kacíyí ní bilámáne. ¹⁰ Ba go miyéme ledre amá bi dongaráze kényi kpá kí bulúnduyí ga bi niyí ógù gí do kacíyí ní. Miyéme ledre ba ili zise bándá a, ya'dá ga bi tara mbotu esé ní mbá, idíní útú ngburu. ¹¹ Ídísé útú ngburu gí ro zía 'dódo lili miyéme ledre bi dongaráze kényi ní. ¹² Tónóne gí ona ndéréne 'dá'dá, owú ya'dá ga bi niyí ndíki yée tara mbotu esé e ní mbá, simi bi sílì ní doyé go ìnyí doa ota ní, idíní útú ngburu. Gba owú máa yée ga bi niyí ndíki yée zise 'be kí yée ga bi úgúsé yée kí késí gí zí 'yì lónǵó e ngára ndaní owú 'bi esé wá ní, idíní kpá mbá útú ngburu. ¹³ Togú owú ga bi ndikiní zíyí 'be togú mbú yée ga bi úgú kí késí idíní mbá útú ngburu. Ní ídí lili ledre bi ní 'dódo a kídí miyéme ledre bi dongaráze kényi ní ní ídí za fí. ¹⁴ O'do máa wo bi útú ngburu wá ní, bandá ené miyéme ledre ené bi dongaráze kéne ní wá, bi kenée ní utúásá ídí káa do 'yì amá wá.”

¹⁵ Zí Ngére Lomo kpá úku ngíti ledre zí Abarayáma kídí, “Tónóne karaba ndéréne 'dá'dá, ìrì me'beyí ndaá lolu Sárayi wá, ìrì a nda go Sára. ¹⁶ Mááyí í'bí úndru zía, zía ndíki owúo'do zíyí. Zíma í'bí úndru zía, zía ídine mbágá rìkí sị do

'yìma'dí e, m̀ngburoko ngére ga bi niyí ídí do 'yì e ní niyí ólúógù gí simi a.”

¹⁷ Gí ore zí Abarayáma útú ló'bu komoné bi. Zía kúkugú do úku ledre zine kí roné kídí, “Utúásání go ndíki owúo'do zí o'do bi simibi ené go míya ní? Sara Sára utúásá go ndíki owú simi bi simibi ené ní go cì eso doa sokó ní?” ¹⁸ Zí Abarayáma ndá'bané ndú'yúlúgu Lomo kídí, “Sara togú Isiméle 'di'bi éyí sílìma e ne ní éyí bi ní méngí ní 'di?”

¹⁹ Zí Lomo úkulúgu ledre zía kídí, “Be tí kenée ní, tí lá me'beyí Sára ní ndíki owúo'do zíyí, zíyí ìfì ìrì a Isáka. Mááyí óto miyéme ledre amá dongaráze kéne za fí gí ro bulúnduga ga bi karanée gí do kací a ní. ²⁰ Iní eyí bi gí ro Isiméle ní máuwú go. Mááyí í'bí úndru zía zí bulúnduga étriyé do ídíye tú'dù. Ní ídí bulúndu m̀ngburoko ngére e sokó doa gbre, zíma óto wo zí tú'dù rìkí sị do 'yìma'dí e ólúóguyé gí simi a. ²¹ Tí lá mááyí óto miyéme ledre amá gí ro Isáka bi Sára ní ndíki wo zíyí simi síndí kadra káa, kíbi ngíti a.” ²² Simi bi Lomo ukuonzó ledre née zí Abarayáma kenée ní, zía ndéréokpó ené gí ore.

²³ Kpá tí geré kadra née ní, zí Abarayáma 'dí'bi wotíne Isiméle kí owú ya'dá ga bi ndikiní yée zía 'be, kpá kí yée ga bi ugú yée kí késí kí ya'dá ga bi 'be 'bi ené ore ní mbá ndéré kíye óto yée zíye útúye ngburu káa zí bi Lomo uku zía ní. ²⁴ Simi bi Abarayáma ní útú ngburu ní, simibi ené ní kóo go cì eso doa sokó doa ìnyí doa eso (99). ²⁵ Simibi 'bi wotí a Isiméle 'bi ené kóo go sokó doa ota. ²⁶ Abarayáma e kí wotíne Isiméle utúní kóo ngburu mbá kadra kíé'do. ²⁷ Zaá ya'dá ga bi zí Abarayáma 'be ní, kí owú ya'dá ga bi ndikiní yée ore, nda kí yée ga bi ugú gí zí 'yì lónǵó e ní utúní kóo ngburu mbá kadra máa née kí Abarayáma e.

18

Ngu e ota oguní zí Abarayáma 'be

¹ Kadra kíé'do simi cóngó kadra, zí Ngére Lomo 'dódo roné zí Abarayáma

simi bi ni mindisíné ku mbotu kútú ené bi cigí mongú kágá bi kí ìríné Mamaré ní. ² Zí Abarayáma síkpí doné 'dága, zía lúrúndíki ya'dá e ota mitóroyé kenée. Simi bi lurúndiki yéé ní, zía ìnyíné geré 'diya gi tara kútú ené ndéréne zíye do ótú doné bi kó'dúye.

³ Zía úku ledre zíye kídí, “Mingburoko 'yí amá e, togú máútúásá tí go kací komosé yá, ndásé ókpó gi domá 'yí 'bi moko esé geré miókpó wá. ⁴ Idíní ógú kí owú iní zise lúgu sındíse kíe, zise ndísísé ca 'dówúrosé sí lındí kágá ba ona. ⁵ Mááyí ba í'bí owú éyí miánu zise gi ro zise ánu ó'bu rosé kíe kí ásé nda fú ndéréókpó esé, gi zía bi ógundíkisé máa 'yí 'bi moko esé go ní.”

Zí ya'dá ga bi ota née úkulúgu ledre zía kídí, “Bilámáne, méngí mu káa zí bi úku née.”

⁶ Née ní zí Abarayáma ndéré ólúne 'diya zí Sára sí kútú. Zía úku ledre zía kídí, “'Di'diya, 'dí'bi aka mongú gbété tudu zíyí únzu tudu bi memeli ní simi a kí'dí ota zíyí ó'bó ambata gi simi a.”

⁷ Zía ngásáókpóne gi ore do bi bi kí ìtí ené e doné ní, zía géle zoro ìtí bi bilámáne ní í'bí a zí 'yí 'bi moko ené idí 'dí'dí ukú 'diya. ⁸ Gi ore zí Abarayáma 'dí'bi iní umba bangá bi iri miíri ní kí wo bi kákára ní nda kí éyí miánu ógú óto a cú ne kó'dúye. Simi bi niyí ánu éyí ní, ni 'bi ené mitóroné sí lındí kágá kenée.

⁹ Zíye ndú'yú Abarayáma kídí, “Me'beyí Sára ni 'da?”

Zía úkulúgu ledre zíye kídí, “Ni bi sí kútú 'dáa ba.”

¹⁰ Née ní zí Ngére Lomo úku ledre kídí, “Mááyí ndá'baógu ona kíbi ngíti a simi sındí kadra káa, née ní me'beyí Sára ni go kí owúo'do kó'dúne.”

Sára ni kóo mindisíné sogo Abarayáma ku mbotu kútú kenée zía ndisíné úwú ledre née. ¹¹ Abarayáma e kí Sára niyí kóo go gbengará mbá ngokoyé. Simibi 'bi Sára okpóomo yí ené kóo simibi 'bi ndíki owú go. ¹² Née ní zí Sára útúne kúgú roné kí roné simi bi sómú ló'bó

ledre née ní, zía úku ledre kídí, “Gi do kací bi simibi bi gi ro zíma ndíki owú okpó go, mینگí 'be 'bi amá ni go kpá ngokoné, mááyí fú lá ndíki owú?”

¹³ Zí Ngére Lomo* úku ledre zí Abarayáma kídí, “Éyí bi Sára kukugú zía úku ledre gi zía kídí, ‘Ma'díi mááyí tí ndíki owú yá ní 'di, bi mááyí go ngokomá káa ní ní?’ ¹⁴ Éyí bi ni miórúné zí Ngére Lomo ní 'di? Káa zí bi máúku ní, kíbi ngíti a káa zí ba ní, ‘Mááyí ndá'baógu ndíki Sára go kí owúo'do kó'dúne.’ ”

¹⁵ Zí ngírí ledre née méngí Sára, zía íti kangú kídí, “Mákúgú amá kugú wá.”

Lomo ya zía ní, “Kúkúgú go.”

Abarayáma ngunú roné gi ro 'yí 'bi Sodóma e

¹⁶ Simi bi ya'dá ga gére née niyí go ndéré ní, zíye óyó komoyé lúru 'díyí bi nde mi'dí simi Sodóma. Gi ore zí Abarayáma 'díyí yéé tara misi'di kenée. ¹⁷ Zí Ngére Lomo ódroné zíne kí roné kídí, “Ledre bi máíli méngí a ba ndaá miútúásáne zíma ótoéci a gi zí Abarayáma wá. ¹⁸ Gi zía tú'dú ríkí sí do 'yí e kí roko'buyé niyí karanée ólúogú gi simi a. Zí ríkí sí do 'yíma'dí ga bi do sogo kangá ní mbá mááyí í'bí úndru kpurú gi simi a. ¹⁹ Mágélé wo go zía ídine 'yí 'dódo bilámá misi'di zí owú 'bi ené e kí 'yí 'bi 'be 'bi ené e mbá gi ro zíye ndísiyé óto úndrumá kí méngí ledre ga bi utúasání miútúásá ní gi ro zí Ngére Lomo í'bí éyí bi mocú ledre a zí Abarayáma ní zía.”

²⁰ Née ní zí Ngére Lomo kpá úku ngíti ledre kídí, “Abarayáma, máúwú ledre bisinyí miméngí ledre 'bi 'yí 'bi Sodóma e kí Gomóra e go yaá ofu nda go. ²¹ Máíli ba ndéré lúru ledre née za cú kí komomá, togú ledre bi mándísi úwú a née ni tí ma'díi yá. Togú ndaní kenée wá, mááyí kpá ówo a.”

²² Zí ya'dá ga bi gbre ní ndéré 'díyí royé mi'dí simi Sodóma, zí Ngére Lomo ídíáká 'bi ené zí Abarayáma ore. ²³ Zí Abarayáma ndósoóguné gbóo ro Ngére Lomo zía ndú'yú wo kídí, “Bi née ní ní

* 18:13 18:13 Ngére Lomo: Dongará ngu ga bi kóo ota née, ngúruyé ni kóo Lomo.

áyí úfuónzó 'yì méngì bisinyí ledre e kí 'yì méngì bilámá ledre e mbá? ²⁴ Sara togú 'yì méngì bilámá ledre e niyí simi gara nées íri cì gbre doa sokó ní, áyí úfuónzó 'yì e íri mbá útúásá ótoómo bi gì ro ngíti géyì 'yì ga bi cì gbre doa sokó nées wá? ²⁵ Bi nées ní ní útúásá úfu kótrù 'yì méngì bilámá ledre e kí 'yì méngì bisinyí ledre wá, útúásá kpá méngì lará 'yì méngì bilámá ledre e kí 'yì méngì bisinyí ledre ndro wá. Áyí Lomo bi ndìsì 'dècì yéme ngbanga 'yì e do sogo káṅgá ní mbá, ndìsì méngì yì eyì dọ̀dọ̀ ledre bi miútúásáne ní."

²⁶ Ngére Lomo ya zía Abarayáma ní, "Togú máogù ndíki 'yì méngì bilámá ledre e simi Sodóma íri cì gbre doa sokó, mááyí ótoómo kí úfuónzó 'yì ga bi íri nées gì royé."

²⁷ Zí Abarayáma úku ledre zía kídí, "Ngére Lomo mándìsì ódro zíyì káa zí éyì bi roko'bumá ofù go ní, mááyí lá éyì bi ngára moko ndaá simi a wá káa zí 'burù kí mbukù ní. ²⁸ Sara togú 'yì e niyí íri lá dọ̀dọ̀ cì gbre doa ìnyì (45) ní, áyí kpá fú úfuónzó 'yì ga bi simi gara nées mbá?"

Lomo ya zía ní, "Togú bilámá 'yì e niyí cì gbre doa ìnyì yá, mááyí ótoómo kí úfuónzó 'yì ga bi íri ní."

²⁹ Zí Abarayáma kpá ndú'yú ándá wo kídí, "Sara togú ndíki bilámá 'yì e íri lá dọ̀dọ̀ cì gbre ní?"

Lomo ya zía ní, "Gì ro bilámá 'yì ga bi cì gbre nées ní, máúfuónzó 'yì ga bi íri nées wá."

³⁰ Abarayáma ya zía ní, "Ngére Lomo mimbé'deyì ndaá ésì romá wá. Mááyí aka kpá ndú'yú ngíti ndu'yú káa. Sara togú bilámá 'yì e niyí íri lá dọ̀dọ̀ cì kéréjì doa sokó ní?"

Lomo ya zía ní, "Abú bilámá 'yì e niyí lá dọ̀dọ̀ cì kéréjì doa sokó yá, máútúásá úfuónzó 'yì ga bi íri nées wá."

³¹ Abarayáma ya zía ní, "Ngére Lomo mándìsì nda ódro zíyì káa zí éyì bi roko'bumá ofù go ní, sara togú ndíki bilámá 'yì e íri lá dọ̀dọ̀ cì kéréjì ní?"

Lomo ya zía ní, "Gì ro bilámá 'yì ga bi cì kéréjì nées ní, máúfuónzó 'yì ga bi íri nées wá."

³² Abarayáma ya zía ní, "Ngére Lomo mimbé'deyì ndaá ésì romá wá. Mááyí aka kpá ndú'yú ngíti ndu'yú káa. Sara togú bilámá 'yì e niyí íri lá dọ̀dọ̀ sokó ní?"

Lomo ya zía ní, "Gì ro bilámá 'yì ga bi sokó nées ní, máúfuónzó 'yì ga bi íri nées wá."

³³ Simi bi Ngére Lomo odro asá roné go zí Abarayáma ní, zía ndéréókpóne, zí Abarayáma kpá ndá'balúgu roné 'be.

19

Lomo ongbó Sodóma e kí Gomóra

¹ Zí maláyika ga bi gbre nées ndéréóguyé simi Sodóma kí tagá, ogù ndikiní Lóto m̀ndìsìné tara mbotù gara ore. Simi bi Lóto lurúndiki yée ní, zía ìnyìné ndéréne 'dí'bi yee simi sumù, zía ló'bu komoné bi óto úndrúyè. ² Zía úku ledre zíyè kídí, "Ndásé ókpó gì cigí 'be 'bi 'yì 'bi moko esé 'duo miókpó wá. Ídísé ógù ndìsì bi lúgu 'burù gì ro s̀ndìse, zise 'dú'dusé ona, kí phiyì zise nda ólúógusé ndérése."

Zíyè úkulúgu ledre zí Lóto kídí, "Fì, azé 'dú'du ezé gì 'dáa do misì'di ona."

³ Tí lá zí Lóto ódroné zíyè kíngaya, zíyè úwú ledre ené zíyè ndéréyè zía 'be. Zía ó'bó ambata bi ngára 'de'dì ndaá simi wá ní do méngì éyì miánu zíyè ánu a.

⁴ 'Dá'dá zí Lóto e kí ṅgu ené e 'dú'duyé, zí 'yì ga bi 'bi Sodóma ní mingburoko ya'dá e kí phìrangá ga bi simi gara ore ní mbá óguyé tóro 'díkí 'be 'bi Lóto gbaá.

⁵ Zíyè ndólo Lóto ndú'yú a kídí, "ṅgu ga bi gáa oguní zíyì 'be ona ba niyí go 'da? Ídí 'dí'biógù yée zise, zíyè 'dú'duyé sgozè káa do kará e."

⁶ Nées ní zí Lóto ólúóguné zíyè sága, do 'dùtù mbotù kacì ṅgu ga gére nées.

⁷ Zía úku ledre zíyè kídí, "Ezegámama e máṅgùṅgù romá zise, ndásé méngì bisinyí ledre káa zí bi ásé úku a nées wá.

⁸ Lúrúsé aka, ṅgu ga bi oguní nées niyí cakaba s̀ì s̀lìma. Togú ásé gì ro ledre káa zí bi ásé úku a nées yá, nyìma e niyí bo gbre owoní aka ledre 'bi ya'dá e wá, mááyí í'biógù yée zise, zise méngì ledre bi ìlísé méngì a ní kíyè. Ndásé méngì

kémbí bisinyí ledre kí 'yì ga gére née wá. Niyí ñgu e 'be 'bi amá ona ili zíma bándá yée.”

⁹ Née ní zíye úku ledre zía kídí, “Ndá tóro 'dùtù mìsì'di zíze wá, áyí gbékpí 'yì lóngó, ili úku ledre zíze káa zí ambi. Azé útúásá méngì láráyì rómo wo bi ilizé méngì a zí ñgu ga bi oguní zíyì 'be née.” Zíye lánýaye fú lá ro ledre née do ìnyiyé ndéré útúye 'déwe mbotù 'bi Lóto.

¹⁰ Zí ñgu ga gére née ólúóguyé sága lálalúgu Lóto 'dìcì, do 'dùtù mbotù.

¹¹ Zíye sémbí komo 'yì ga bi ku mbotù ore ní zí mìtùlurù útúne komoyé mbá, m̀ngburoko 'yì e kí owùphìrangá e utúasání ndíki mbotù wá.

¹² Zí maláyika ga bi gbre née úku ledre zí Lóto kídí, “Ngíti géyì 'yì eyì e niyí bo ona káa zí ya'dá 'bi nyíyì e, wotíyì e, togú nyíyì e, togú mbú ngíti géyì 'yì ga bi gì do kacíyì ní simi gara ona? Ídí 'dí'bióyó yée gì ona 'dá'ba, ¹³ gì zía azé go ndéré sínýionzó gara née. Ngére Lomo uwú ledre bisinyí miméngì ledre eyé go kíngaya, bi kenée ní, kasaogu zée go gì ro sínýionzó gara ba.”

¹⁴ Née ní zí Lóto ìnyiné ndéréne úku ledre zí ya'dá ga bi karanée niyí 'dí'bi nyíga ní kí nyíne e kídí, “'Dì'diya, ólúógusé gì ona mu. Ngére Lomo ni go ógu sínýionzó gara ba.” Tí lá somúní yì eyé kídí ndìsì izi izi.

¹⁵ Nda go kí sì ndóndó, zí maláyika ga gére née úku ledre zí Lóto kídí, “'Dì'diya ìnyì mu zíyì 'dí'bi me'beyì kí nyíyì ga bi gbre née zise ólúógusé gì ona, káa bi ásé úyu simi bi Ngére Lomo ni sínýionzó gara ba ní.”

¹⁶ Simi bi Lóto ni aka fú lá íngbí roné ní, zí maláyika ga gére née 'dí'bi s̀lì Lóto, s̀lì me'bea, nda kí s̀lì nyíga ga bi gbre ní do 'dí'biógù yée gì simi gara gì ore 'dá'ba, gì zía Ngére Lomo ili yómo yée.

¹⁷ Kpá tí lá simi bi 'dí'bioguní yée gì simi gara gì ore go ní, zí ngúru maláyika úku ledre zí Lóto e kídí, “Gì ro zise yómo tr̀drisé, ngásásé mu ndásé lúru bi 'dá'ba wá, ndásé kpá tóro simi 'bululu yana ore

wá. Ídísé tí lá ngásáókpó geré do landa 'dága káa bi ásé úyu ke.”

¹⁸ Zí Lóto úkulúgu ledre zí ngúrúyè kídí, “Ndaá kenée wá m̀ngburoko 'yì e.

¹⁹ Lúrúsé aka mááyí 'yì 'bi moko esé miútúásá goó kací komosé, zise go sáká máa yómo tr̀drimá. Tí lá m̀ngungú romá zise máútúásá ngásá gbála do landa íri wá, bisinyí ledre née ni ndíki máa yana zíma úyumá. ²⁰ Owù gara ni bi gbóo ba, ni yì ené lá owù bi cúku'dée. Abú eye wá, togú otoómosé mìsì'di go zise ngásáze íri kí 'yì 'bi 'be 'bi amá e yá azé ómo.”

²¹ Maláyika née ya zí Lóto ní, “Bílámáne máotoómo mìsì'di go zíyì ndéréyì íri. Máútúásá sínýionzó gara bi úku ledre a née wá. ²² Bi go kenée ní, ngásásé mu 'dì'diya íri. Máútúásá aka méngì éyì wá, 'búo togú ógusé go íri.” Née s̀ ledre bi ndoloní ìrì gara née gì zía Zóra* ní.

²³ Lóto ngasáogu simi Zóra simi bi kadra ólúogu go ní. ²⁴ Zí Ngére Lomo léfe m̀ngurogò so pho'du zía ndìsì r̀rèné gì komo ere do Sodóma kí Gomóra. ²⁵ Zía sínýionzó gara ga bi gbre née kí 'bululu ga bi simiyé ní, kí éyì tr̀drì ga bi íri ní mbá kpá kí kágá e za mbá. ²⁶ Tí lá bi me'be Lóto oyó komoné lúru bi 'dá'ba ní, zía óyóló'bó roné káa do m̀ngurogò to'do.

²⁷ Nda kí phiyì a née, zí Abarayáma ìnyiné ndéréne kí'dí bi karana toroní kí Ngére Lomo doa ní. ²⁸ Zía lúru 'díyì bi mì'dí simi Sodóma kí Gomóra. Lurúndiki tí lá dùù cika g̀ndrù káa zí cika mù'dutù ní.

²⁹ Simi bi Lomo sínýionzó gara ga bi simi 'bululu ní, zía sòmúndiki ledre miyème ledre bi kóo dongaraye kí Abarayáma ní, zía yómo Lóto gì simi mongú bisinyí ledre bi méngì roné do bi bi kóo Lóto ndìsì ndìsì doa ní.

Lóto e kí nyíne e

³⁰ Zí Lóto e kí nyíne e ómúye gì simi Zóra ndéré ndìsìyè gbála simi gu landa, gì zía ngìrì méngì kóo yée miméngì kí ndìsì simi Zóra ore. ³¹ Kadra kíé'do zí nyí a bi

* **19:22** 19:22 Zóra: Ìrì ba kí tara Èbere ini ledre simi a kídí, owù gara.

mongú ní úku ledre zí owú lémíné kídí, “Buzé ni go ngokoné, ya'dá ndaní ona zíze 'dí'bi yée gí ro ndíki owú e wá. ³² Bi go kenée ní, idízá í'bí le'yí zía gí ro zía kóyóne gí do bi zíze 'dú'duzé sogo a káa do kará gí ro zíze ndíki owú e.”

³³ Kí ndulú a nées ní zíye í'bí le'yí zí 'buyé éwé a. Zí nyí a bi mongú ní ìnyiné ndéré 'dú'duné sogo a káa do káa kára. Tí lá Lóto owo bi ya nées nyíne ní wá, owo kpá bi ndá'ba a wá.

³⁴ Kílondó a nées ní, zí mongú úku ledre zí owú lémíné, kídí “Kí nduluna má'dú'du go sogo babá. Idízá mu í'bí le'yí zía kóyóne kíe gí ro kí ndulú ba zíyí kpá ndéré 'dú'duyí sogo a gí ro zíze idízá gbengará mbá kí owú e.” ³⁵ Kí ndulú nées zíye go kpá í'bí le'yí zí 'buyé éwé a zía kóyóne. Zí nyí a bi owú ní kpá ndéréne 'dú'duné sogo a káa do kára. Owo kpá bi ya nées nyíne ní wá, owo kpá bi ndá'ba a wá.

³⁶ Nées ní zí nyí Lóto ga bi gbre nées ídíye mbá kí simiyé gí zí 'buyé. ³⁷ Zí nyí a bi mongú ní áráne owúo'do, zía ífí ìrĩa Muwába.† Bi ni ne bulúndu kúfú 'yí ga bi ndíşiní ndólo yée karaba kídí Muwába e ní. ³⁸ Zí nyí a bi owú ní kpá áráne owúo'do, zía ífí ìrĩa Benámi.‡ Ni ne bulúndu kúfú 'yí ga bi ndíşiní ndólo yée karaba kídí Amóná ní.

20

Abarayáma e kí Abimaléke

¹ Zí Abarayáma ómúne gí ore ndéréne mi'dí do anú simi ìrìgbere bi ndoloní Negébe ní, zía ndéré ndíşiné dongará Kadése kí Súrú. Zía ìnyiné gí ore ndéré ndíşiné ca simi ngíti bi kí ìríné Gerári ní, ² zí Abarayáma uku yí ené zí 'yí e kídí, “Sára ni yí ené lémímá.” Gí zí kényi nées ní zí Abimaléke ngére 'bi Gerári kákasa idíní ogú kí Sára zíne.

³ Tí lá zí Ngére Lomo óguné do Abimaléke simi 'duru do úku ledre zía kídí,

“Áyí go ógú úyu gí zía kára bi 'dí'bi nées ni yí ené me'be 'yí.”

⁴ Simi şindí kadra máa bi kóo nées ní, Abimaléke óto aka kóo Sára sogané káa do kára wá. Zía ìnyiné úku ledre kídí, “Ngére Lomo áyí útúásá úfu 'yí kí 'yí ené e lá gbékpíne kenée? ⁵ Abarayáma ukune kí tarané zíma kídí, ‘Sára ni lémímá,’ zí kuru'bu kára nées kpá úku a kídí, ‘Abarayáma ni lúndumá.’ Máméngí ledre nées kí mbigí ledre bi do mimbé'demá ní, máméngí amá bisinyí ledre wá.”

⁶ Nées ní zí Lomo úkulúgu ledre zí Abimaléke simi 'duru kídí, “Ma'díi máówo go kídí, méngí ledre nées kí mbigí ledre bi do mimbé'deyí ní, bi kenée ní máúçúómo yíi kpá go kí lúyú ledre romá. Nées sí ledre bi máoto yíi zíyí óto síllyí ro kára nées gí zía wá ní. ⁷ Bi goó kenée ní, ótoómo me'be o'do nées mu zía ndá'bané 'be 'bi ené, gí zía o'do 'bi ené ni yí ené nébi* ni ini ini gí royí útúásá úyu wá. Tí lá togú kála ledre nées goó, áse úyu kí 'yí eyí e za mbá.”

⁸ Simi bi miará nées ní, zí Abimaléke ndóloyóko mingburoko 'yí 'bi ené e, zía líkpí ledre bi méngí roné nées mbá zíye. Zí 'yí ga gére nées ídíye mbá kí ngírí royé kíngaya. ⁹ Gí ore zí Abimaléke ndólo Abarayáma úku ledre zía kídí, “Méngí zíze bi káa 'di? Éyí bi máméngí zíyí bisinyíne ní 'di, bi zíyí 'dí'biógu mongú bisinyí ledre káa zí ba domá kí 'yí amá e ní? Éyí bi méngí zíze nées ní ndaá bilámáne wá.” ¹⁰ Zí Abimaléke ndú'yú Abarayáma kídí, “Éyí bi sómú wo zíyí méngí kényi gí zía kenée ní 'di?”

¹¹ Zí Abarayáma úkulúgu ledre zía kídí, “Máméngí kényi kenée, máyá bi ngára 'yí ga bi ona ba erení eyé ngírí Lomo wá ní, niyí úfu máa gí ro ledre me'bemá ba. ¹² Ma'díi Sára ni yí ené tí lémímá, 'buzé kíe'do tí lá mbágáze ni mingúngúcuá. Gí zí kényi nées ní zíma 'dí'bi wo káa do kára.† ¹³ Simi bi Lomo uku ledre zíma ya máídí olúogú gí 'be 'bi babá zíma ndéré

† 19:37 19:37 Muwába: Ìrì ba kí tara Ébere ini ledre simi a kídí, “Ogú gí zí babá.” ‡ 19:38 19:38 Benámi: Ìrì ba ini ledre simi a kídí, “Owú 'bi şumumá e.” * 20:7 20:7 Nébi: Nébi ni 'yí bi ndíşí úku ledre bi Lomo ndíşí úku'bí a zía ní zí 'yí e. † 20:12 20:12 Kací ondú 'bi Yúda e kára togú mbú o'do ofúní royé yí eyé bú do şumu.

Lomo uwú do owú née go kí ini ini bi sí kágá írí. ¹⁸ Ìnyí mu ndéré ìmbí síkpí owú née 'dága, gí zía mááyí óto wo zía ídine bulúndu tú'dú sí do 'yìma'dí e."

¹⁹ Gí ore zí Lomo 'dódo bi ngíti 'dawú bi ore ní zí Agára. Simi bi komo Agára utú ro 'dawú née ní, zía ndéréne lóló iní girí 'bé simi kúkú óguné kíe í'bí a zí owú 'bi ené éwé a.

²⁰ Zí Lomo ídine kí owú née zía ngbóróoguné. Ndísi kóo ndísi ené simi súwú, gí zí kéyí née ní zía ídine 'yí méngí bangá e. ²¹ Simi bi ni simi súwú simi ìrìgbére bi Paráná ní, zí mbágá a ófú kára zía gí simi nyí 'yí 'bi Ízibiti.

Miyéme ledre bi dongará Abimaléke kí Abarayáma ní

²² Simi síndí kadra máa bi kóo née, zí Abimaléke e kí Píkóla bi ni mongú 'yí 'bi asikíri ené e ní óguyé úku ledre zí Abarayáma kídí, "Lomo i'bí úndru go zíyí simi ledre ga bi ndísi méngí yéé ní za mbá. ²³ Bi ba ní, máíli go zíyí lólóbú do komo Lomo kídí, karaba ndéréne 'dá'dá áyí ndísi méngí zíma kí owú 'bi amá e kí owú 'bi owú 'bi amá e fú lá bilámá ledre káa zí bi má'dí'bi yí bilámáne simi sümü simi káṅgá bi áyí simi a ona káa do 'yí lóngó ba ní."

²⁴ Abarayáma ya zía ní, "Málólóbú go, mááyí ndísi méngí a tí kenée."

²⁵ Gí do kací a née ní, zí Abarayáma úkuógú ledre bi sinyí roné gí ro 'dawú ené bi 'yí moko 'bi Abimaléke ngakaní ní. ²⁶ Tí lá Abimaléke ya zía ní, "Máówo wá, togú ambí mengí ledre née ne. Úku eyí zíma wá, máúwú go kpá bi gí tarayí née."

²⁷ Née ní zí Abarayáma 'dí'bi kábíříkí e kí ítí e í'bí yéé zí Abimaléke, zíye ìnyiyé gbrengrá yéme ledre do ídiye ezesáma e. ²⁸ Zí Abarayáma kpá 'dí'bi dūrú kábíříkí e ìnyí doa gbre óto yéé kpí gí dongará kábíříkí ené e. ²⁹ Zí Abimaléke ndú'yú wo kídí, "Éyí bi 'dí'bióyó nda dūrú kábíříkí eyí ga gére née gí dongará lafúye óto yéé kpí gí zía ní 'dí?"

³⁰ Zí Abarayáma úkulúgu ledre zía kídí, "Máíli zíyí 'dí'bi kábíříkí ga gére née káa do 'bi eyí gí ro zía 'dódo a zí 'yí e mbá kídí máíci 'dawú ba máa." ³¹ Née ní zíye ndólo ìrì bi née Bírísába,† gí zía ya'dá ga bi gbre née yemení kóo ledre dongaraye ore.

³² Gí do kací bi yemeonzóní ledre goó dongaraye simi Bírísába ní, zí Abimaléke e kí Píkóla manda 'bi asikíri ené e ìnyiyé ndá'balúgu royé simi káṅgá 'bi 'yí 'bi Falasitíni e. ³³ Zí Abarayáma 'díyí kágá bi kí ìrìné tamarasíka simi Bírísába ore. Zía ndísiné ini ini zí Ngére Lomo bi ni trídíné za fí ní ore. ³⁴ Zí Abarayáma ma'dáa kóo ndísiné simi káṅgá 'bi Falasitíni e ore kí tú'dú simibi e.

22

Ngére Lomo uzu Abarayáma

¹ Nda gí do kací tú'dú simibi e, zí Lomo ìnyiné uzu Abarayáma. Zía ndólo wo kídí, "Abarayáma."

Zí Abarayáma ndíziné zía kídí, "Íí."

² Lomo ya zía ní, "Ídí 'dí'bi Isáka kémbí wotíyí née, bi 'búa ni doyí kángaya ní, zíyí ndéré kíe simi káṅgá 'bi Moríya e. Ídí óṅgoónzó wo zíyí óṅgbó a káa do 'dáná éyí zíma do landa bi mááyí 'dódo a zíyí ní."

³ Zí Abarayáma ìnyiné akpa kí phiyí ódó bi ndísi do dongí ené, zía 'dí'bi wotíne Isáka kí 'yí 'bi moko ené e gbre ndéréye só'do ngírí. Simi bi só'do asání ngírí bi gí ro óṅgbó 'dáná éyí doa go ní, zíye ìnyiyé ndéréye do bi bi Lomo úku ledre a zí Abarayáma ní. ⁴ Nda go simi sílì ota bi mengíní kí ndéré ní, zí Abarayáma lúrúndíkí landa bi Lomo uku ledre a ní gí gbála. ⁵ Zía ìnyiné úku ledre zí 'yí moko ené ga gére née kídí, "Ndísisé 'bi esé kí bangá ba ona simi bi azé go ndéré kí wotíma írí ní. Azé ndéré ini ini zí Lomo, azé girí ndá'baógú."

⁶ Zí Abarayáma ìmbíóto ngírí bi ayíní ndéré óṅgbó éyí 'dáná doa ní do Isáka. Zía 'dí'bi 'bi ené rúkpú pho'du kí mongú

† 21:31 21:31 Bírísába: Kí tara Ébere ini ledre simi a kídí, 'dawú 'bi yéme ledre.

maku yóó zíye ndéréye. ⁷ Zí Isáka ndólo 'buné Abarayáma kídí, “Babá.”

Zí 'bua ndízíné kídí, “Woyí owú 'bi amáa.”

Zí Isáka ndú'yú wo kídí, “Mongú maku kí rúkpú pho'du niyí go bo, sara owú kábíríkí bí gí ro óngbó a káa do 'dáná éyí ní nda 'bi ené goó 'da?”

⁸ 'Bua ya zía ní, “Owú 'bi amáa, Lomo ni í'bíogú owú kábíríkí bí gí ro óngbó a káa do 'dáná éyí ní.” Niyí kpá fú mindéréye.

⁹ Simi bí nderéoguní go do bí bí Lomo uku ledre a ní, zí Abarayáma ó'bó mbayi, zía séséyeme ngírí e doa bílámáne. Zía ìnyiné 'dí'bi wotíne Isáka ódó wo ndá, do ìmbíóto wo do mbayi gá do ngírí ga bí séséyeme ní. ¹⁰ Zía ìnyiné 'dí'bi maku áyíne go gí ro óngóónzó wotíne. ¹¹ Tí lá zí maláyika 'bi Ngére Lomo ndólo wo gí komo ere kídí, “Abarayáma.”

Zía ndízíné kídí, “Í.”

¹² Zí Lomo úku ledre zía kídí, “Ndá óto so késí ro owú nées wá. Ndá gbawá méngí kémbí ledre kíe. Máówoyéme go kídí ma'díi óto úndrumá go kíngaya, gí zía ási eyí kí kémbí owú 'bi eyí nées gí zíma wá.”

¹³ Née ní simi bí Abarayáma síkpí doné lúru bí káa ní, zía lúruńdíkí ya'dá kábíríkí bí ngírí a lanyángerí roné go ngará kágá kenée. Zí Abarayáma ìnyiné ndéréne í'díogú kábíríkí nées gí ngará kágá girí ogú kíe óngóónzó a 'dáná a zí Lomo do bí kací wotíne. ¹⁴ Zí Abarayáma ífí irí bí nées kídí, “Ngére Lomo ni í'bí a.” Ndéréoguné gí karaba ní, 'yí e ndíşíní kpá fú ndólo a irí bí máa nées kídí, “Do landa bí Ngére Lomo ni í'bí a ní.”

¹⁵ Zí maláyika 'bi Ngére Lomo kpá ndólo ándá Abarayáma gí komo ere ¹⁶ do úku ledre zía kídí, “Málóbú romá go máa Ngére Lomo gí zía ledre bí méngí bí ngará ási kí í'bí kémbí owú 'bi eyí zíma wá ní, ¹⁷ ma'díi mááyí í'bí úndru zíyí, zí bulúnduyí e étriyé ídíye tú'dú tú'dú káa zí kele ga bí komo ere kpá káa zí sayí bí do gbúróngó ní. Bulúnduyí e niyí rómo komo ezeokóye e zíye 'dí'bi míngburoko gara ga bí kacíye

ní. ¹⁸ Kpurú gí simi bulúnduyí e, Mááyí karanée í'bí úndru zí ríkí sí do 'yíma'dí e do sogo káńgá ona za mbá gí zía bí óto úndrumá ní.”

¹⁹ Zí Abarayáma ndá'balúgu roné zí 'yí 'bí moko ené e, zíye nda ìnyiyé ndá'balúgu royé simi Bírísába kídí bí Abarayáma ndíşí ndíşí ní.

Owú ga bí 'bí Nówara ní

²⁰ Nda gí do kací ledre ga gére ní, zí Abarayáma úwu ledre kídí, “Mílíka ndíki owú e go zí lúnduyí Nówara. ²¹ Iríyé ní Úzu bí ni owúńdíká ní, Búzu, Kemúwéle 'bu Aráma, ²² Keséde, Ázo, Piledása, Zidiláfa, nda kí Bétuwele.” ²³ Bétuwele ni nda 'bí ené 'bu Rebéka. Owú ya'dá ga bí ìnyí doa ota nées Mílíka ndíki yée ne zí Nówara lúndu Abarayáma. ²⁴ Zí Nówara 'dí'bi ngíti kára kí iríne Rúma. Zía kpá ndíki 'bí ené owú e eso, irí owú ga gére nées ní, Téba, Gáma, Tésa nda kí Máka.

23

Ledre gí ro umbu Sára

¹ Sára méngí kóo do sogo káńgá mbá simíbi míya kí cíkérí doa ìnyí doa gbredoné (127). ² Zía kóo úyuné simi Kiríta Arába bí ndíşíní kpá ndólo a Éborono Káńgá 'bí 'yí 'bí Kanána e ní. Zí Abarayáma ídíne kí dokulú zía ndíşíné ìni me'bené nées kíngaya.

³ Zía ìnyiné gí do umbu me'bené zía úku ledre zí kúfú 'yí ga bí ndíşíní ndólo yée Éte e ní kídí, ⁴ “Mááyí dongaráse ona 'yí lóńgó. Ídíse úgúoyó bí zíma gí ro zíma óto umbu me'bemá simi a.”

⁵ Zíye úkulúgu ledre zí Abarayáma kídí, ⁶ “Mongú 'yí, úwú aka ledre bí azé úku a zíyí ba, áyí dongaráse ona 'yí bí kí úndruyí kíngaya ní. Ídí lúru bí bí utúasá go kací komoyí do bí bí ndíşízé óto umbu ezé e doa ní zíyí óto umbu eyí simi a. 'Yí bí ní ási kí bí gí zíyí kí óto umbu eyí simi a ní ndáa.”

⁷ Zí Abarayáma ìnyíoguné do ótú doné bí kó'dú Éte e míngí káńgá e óto úndruyé. ⁸ Zía úku ledre zíye kídí, “Togú ngúńgusé tí go gí ro zíma óto umbu

me'bemá ona yá, mángúngú romá zíse ídísé ndú'yú Éforono wotí Zóra do bi kacíma, ⁹ idí úgúóyó gu landa ené bi Makeféla tara yáká ené íri nées zíma. Mááyí í'bí késí bi utúasá goó kací komoa ní zía gí ro zíma kpá ídíma kí bi óto umbu dongarásé ona ndísi óto 'yì amá e simi a."

¹⁰ Éforono bi 'yì 'bi Éte ní ni kóo mindísiné tara mbotu gara ore dongará 'yì ené e zía úkulúgu ledre zí Abarayáma do komo 'yì 'bi Éte ga bi kóo ore mbá kídí, ¹¹ "Fí, ngére amá, úwú aka ledre bi mááyí úku a zíyì ba, máí'bí yáká nées kí gu landa bi ndúndu'yú gí roa nées go mbá zíyì. Máí'bí bi nées go zíyì do komo 'yì amá ga ba gí ro zíyì ndísi óto umbu eyì e simi a."

¹² Zí Abarayáma kpá ló'bu komoné bi kó'dú 'yì ga gére nées. ¹³ Zía úku ledre zí Éforono do komo 'yì ga gére nées kídí, "Utúasá miútúasá zíma nda gba í'bí késí zíyì gí ro yáká nées. Ídí ngúngu a zíma kenée gí ro zíma óto umbu amá íri."

¹⁴ Zí Éforono úkulúgu ledre zí Abarayáma kídí, ¹⁵ "Mongú 'yì, úwú aka ledre bi mááyí úku a zíyì ba, bi nées gí ro úgú a, ili miřiriří késí míya eso. Tí lá ledre bi dongarásé keyì 'di? Nderé mu óto umbu eyì."

¹⁶ Zí Abarayáma ngúngu ledre bi Éforono uku ní zía 'dí'biógu miřiriří késí míya eso í'bí a zía do komo 'yì 'bi Éte e ore. Nées késí bi 'yì úgúóyó éyì e ndísiní méngì moko kée dongarásé ní.

¹⁷ Nées ní yáká 'bi Éforono bi simi Makeféla gbóo kí Mamaré ní kí gu landa bi simi yáká máa nées ní, kí kágá ga bi simi a kí yée ga bi do mama ní mbá do í'bí a ¹⁸ zí Abarayáma káa do 'bi ené do komo 'yì 'bi Éte ga bi kóo ku mbotu mongú gara ore ní. ¹⁹ Gí do kací nées ní zí Abarayáma 'dí'bi umbu me'bené Sára ndéré óto a simi Kanána simi gu landa bi Makeféla cigí Mamaré simi gara bi Éborono ní. ²⁰ Gí ore zí yáká kí gu landa nées nda ídiye 'bi Abarayáma. Ndísi nda kóo óto umbu 'yì ené e fú simi gu landa nées ore.

24

Rebeka me'be Isaka

¹ Lomo í'bí úndru zí Abarayáma simi éyì ga bi ndísi méngì yée ní mbá. Zía 'dú'duné do sogo kángá kí tú'dú simibi zía nda ídine ngokoné kingaya. ² Kadra kí'do zía ndólo manda 'bi 'yì 'bi moko ené e, zía úku ledre zí manda nées kídí, "Máíli zíyì lóló'bu zíma ³ kí iři Ngére Lomo bi otoogu ere kí do sogo kángá ní kídí, utúasá lúru kára zí wotíma Isaka gí simi nyì 'yì 'bi Kanána ga bi mááyí dongarásé ona ba wá. ⁴ Máíli zíyì ndéréyì simi kángá amá zíyì ófú kára zí wotíma Isaka gí dongará 'yì amá e."

⁵ Zí 'yì 'bi moko nées ndú'yú Abarayáma kídí, "Sara togú mánderé zíma ófú kára go zí Isaka ili ené zize óguzé kéne simi kángá ba yáa wá ní? Máídí ógu 'dí'bi Isaka ndá'ba kée simi kángá esé íri?"

⁶ Zí Abarayáma úkulúgu ledre zí 'yì 'bi moko nées kídí, "Ídí ówo a bilámáne kídí ndaá miútúasáne zíyì 'dí'bilúgu wotíma íri wá. ⁷ Ngére Lomo bi komo ere, kóo 'di'biogu máa gí 'be 'bi babá gí dongará sùmumá e gí simi kángá ezé ona ní, mocú kóo ledre go zíma kídí, 'Mááyí í'bí kángá ba zí bulúnduyì e ní, ni kásaógu maláyika ené zíyì 'dá'dá íri gí ro zíyì ófú kára girí ógu kée zí wotíma. ⁸ Togú kára ma'dáa ili ené zise ógusé kéne wá ne, ledre eyì ndaá. Tí lá ndaá miútúasáne zíyì 'dí'bilúgu wotíma íri wá." ⁹ Nées ní zí 'yì moko nées lóló'bu zí mongú 'yì ené Abarayáma kídí nées ni méngì ledre bi Abarayáma uku zine nées tí kenée.

¹⁰ Zí 'yì 'bi moko nées 'dí'bi gémele e 'bi mongú 'yì ené sokó, zía 'dí'bi ngíti géyì bilámá éyì ga bi kí tosoyé ní gí zí mongú 'yì ené. Zía ndéréne simi kángá bi Mesopotómiya ní, do ókpóne simi Aráma Naráyima* gara bi Nówara ndísi simi a ní. ¹¹ Simi bi nderéogu íri ní, zía óto gémele e 'dówúroyé cigí ngíti 'dawú 'dá'dá olúní aka simi gara wá. Nées kóo go kí kadra tagá simi sındí kadra bi kará e ndísiní ingi iní simi a ní.

* 24:10 24:10 Aráma Naráyima: Aráma Naráyima ní kóo gara simi kángá bi Mesopotómiya ní.

¹² Née ní zía ini ini kídí, “Ngére Lomo, áyí Lomo bi mongú 'yì amá ndìsì óto úndrúyì ní. Mángúṅgú romá zíyì simi sílí bi karaba ba ídí í'bí éyì bi málólóbú gí roa zí mongú 'yì amá Abarayáma ní zíma gí ro zía ídíne kí rokinyi. ¹³ Mááyí go bi mítóromá do 'dawú ba, tú'dú nyí 'yì ga bi 'bì gara ba niyí ógú cakaba íngi iní. ¹⁴ Ídí óto owúkára bi mááyí uku ledre zía máyá, 'Oto aka ndoko iní eyí bi zíyì í'bí iní zíma éwé a,' zía ídíne ne wo bi ni úku ledre zíma kídí, 'Éwé iní mu mááyí kpá í'bí a zí gémele eyí e éwé a,' zía kpá ídíne ne wo bi géle wo go zí 'yì kasa eyí Isáka ní. Gí simi ledre née ní mááyí ówo a kídí miyéme ledre bi yéme wo zí mongú 'yì amá Abarayáma ní née goó wo.”

¹⁵ 'Dá'dá zía kí ini ónzó ini zí Lomo, zí Rebéka nyí Bétuwele bi ni nyí Mílíka me'be Nówara lúndu Abarayáma ní ógúné kí ndoko iní doné. ¹⁶ Ni aka lá owúkára tara mbotu kí lámá roné kíngaya owo aka ledre 'bì ya'dá e wá. Zía ógúné geré ndúrú'bùne simi 'dawú, íngi'dúcu ndoko iní ené do ólúogúné.

¹⁷ Geré zí 'yì 'bì moko 'bì Abarayáma née ngásá'décì doa do úku ledre zía kídí, “Mángúṅgú romá zíyì, í'bí aka iní zíma éwé a gí simi ndoko iní eyí née.”

¹⁸ Zí Rebéka ndálané kí ndoko iní née zía úku ledre zía kídí, “Mongú 'yì, éwé iní mu.” Zía í'bí iní zía éwé a.

¹⁹ Gí do kací bi ewé asá iní go ní, zí Rebéka úku ledre zía kídí, “Mááyí kpá í'bí iní zí gémele eyí e éwé e gí togú ewé asání go ní.” ²⁰ Geré 'diya zía léfe iní bi simi ndoko iní ené ní simi éyì bi bangá e ndìsìní éwé iní gí simi a ní zí gémele ga gére née, do ngásálúgu roné íngi yata iní léfe a zíye éwé a, do éwé asá a. ²¹ 'Yì 'bì moko née ni mítóroné kenée ndìsì lúru wo ìtì mbá wá, ili tí lá ówo a togú Ngére Lomo mengì bilámá ledre go zíne simi miógúné ba yá.

²² Simi bi gémele ga gére ewé asání iní go ní, zí o'do née 'dí'biógú amafí bi gí simi dábu ní ési a ro somo Rebéka. Zía kpá 'dí'biógú mímbitá e gbre gí simi dábu ési ro sílíá. ²³ Zía ìnyìné ndú'yú Rebéka kídí,

“Áyí nyí ambi? Bì née ní bi 'dú'du ni laká bo 'be 'buyí iri gí ro zíze ndéré 'dú'duzé simi a?”

²⁴ Zí Rebéka úkulúgu ledre zía kídí, “Mááyí nyí Bétuwele wotí Mílíka bi ndiki wo zí Nówara ní.” ²⁵ Zía kpá úku ledre kídí, “Bì 'dú'du kí éyì miánu 'bì bangá e ni bo zíze mongúne. 'Dìcì ni kpá bo gí ro zíze 'dú'dusé simi a.”

²⁶ Née ní zí o'do née ótú doné bi óto úndru Ngére Lomo, ²⁷ zía úku ledre kídí “Mbófo éyì zí Ngére Lomo bi mongú 'yì amá Abarayáma ndìsì óto úndrua ní, bi ootomo miyéme ledre bi kóo yeme zía ní wá ní. Gí romá, Ngére Lomo saká máa goó zíma ndéréógumá gí 'be 'bì 'yì ga bi 'bì mongú 'yì amá ní.”

²⁸ Gí ore, zí Rebéka ngásálúgu roné 'be líkpí ledre ga bi mengíní royé iri ní zí 'yì ga bi 'bì mbágáne ní. ²⁹ Zí Labána lúndu Rebéka ìnyìné ngásáne zí o'do née do 'dawú iri. ³⁰ Simi bi lurúndiki amafí ro somo Rebéka kí mímbitá sílíá, nda kí ledre bi uwú wo bi ndìsì líkpí a bi o'do née uku zía ní, zía geré ndéréne ógúndiki o'do née kí tóro cigí gémele ené e do 'dawú iri. ³¹ Zí Labána úku ledre zía kídí, “Ógú mu zíze ndéréze keyí 'be. Áyí 'yì bi Lomo i'bí úndru go zía ní. Ndìsì tóro do mìsì'di ona gí ro 'di? Máyéme ómo bi goó gí royí nziyìné kpá kí bi gí ro gémele eyí e.”

³² Née ní zí o'do née ndéréye kí Labána 'be, do líkpíoyó éyì e gí do gémele e. Do í'bí éyì miánu kí bi 'dú'du 'bì bangá e zí gémele ga gére née kí iní zí o'do née zíye lúgu sùndíye kíe kí 'yì ga bi ogúní kéye ní. ³³ Do í'bíógú éyì miánu zíye, tí lá zí o'do née úku ledre kídí, “Máútúásá aka ánu éyì wá, 'búó togú ledre bi máógú kíe ba máúku go zíse.”

Labána ya zía ní, “Úku ledre bi ógú kíe ní mu zíze.”

³⁴ Zía úku ledre kídí, “Mááyí 'yì 'bì moko 'bì Abarayáma. ³⁵ Ngére Lomo i'bí úndru go zí mongú 'yì amá Abarayáma kíngaya zía ídíne kí tú'dú éyì e zíne. I'bí kábìrìkì e, ina e, ìtì e, mìrìrìrì kèsì e kí dábu e, kí 'yì 'bì moko e kará e kí ya'dá e nda kpá kí gémele e kí dongí e.

36 Sára me'be mongú 'yì amá ndiki owú zía owúo'do do ngokoné, bi ba ní mongú 'yì amá i'bí éyí sǐlǐne go mbá zí owú máa née. 37 Zí mongú 'yì amá óto máa lólóbú zíne do úku ledre zíma kídí, 'Ndá ófú kára zí wotíma gi simi nyí 'yì 'bi Kanána e bi mááyí simi kángá eyé ona 'yì lóngó ba wá, 38 ídí ndéré ófú kára zí wotíma gi dongará sùmú babá e gi tara mbotu ezé.'

39 "Née ní zíma ndú'yú mongú 'yì amá máyá, 'Togú bi kára máa née ili ené útú do kacíma wá ní?'

40 "Zía úkulúgu ledre zíma kídí, 'Ngére Lomo bi mándísi óto úndrua kací kadra mbá ní, ni kása maláyika ené zíyì 'dá'dá zía yémeómo ledre zíyì, zíyì ófú kára zí wotíma gi dongará sùmú babá e gi tara mbotu ezé.' 41 Togú ndéréógu goó dongará sùmumá e, asiní yì eyé ye kí ótoómo sǐlǐye gi ro kára ma'dáa kídí ndaá útú do kacíyì wá yá, née ndaá ledre eyí wá."

42 "Simi bi gáa máógu do 'dawú 'dáa ní, zíma gáa ini ini máyá, 'Ngére Lomo bi mongú 'yì amá Abarayáma ndísi óto úndruyí ní, mángúngú romá zíyì ledre bi máógu gi roa ba ídí óto a zía ídine bilámáne. 43 Mááyí go bi mitóromá do 'dawú ba, simi bi nyí 'yì ga bi 'bi gara ba niyí ógu íngi iní, wo bi máúku ledre go zía máyá, "Mángúngú romá zíyì í'bí aka iní zíma gi simi ndoko iní eyí ní." 44 Togú uku ledre go zíma kídí, "Mongú 'yì, éwé iní mu, mááyí kpá í'bí a zí gémele eyí e éwé a yá," idí ídine owúkára máa wo bi géle wo go káa do kára zí wotí mongú 'yì amá ní.'

45 "Máiniónzó aka ini ba gi do mimbé'demá kpá wá, ve, zí Rebéka óguné kí ndoko iní doné. Zía ndúrú'búne do 'dawú íri íngi iní. Zíma úku ledre zía máyá, 'Í'bí aka iní zíma éwé a.'

46 "Zía ndálané kí ndoko iní née zía úku ledre zíma kídí, 'Mongú 'yì, éwé iní mu, mááyí kpá í'bí a zí gémele eyí e éwé a.' Née ní zíma éwé iní zía kpá í'bí a zí gémele amá e.

47 "Zíma ndú'yú wo kídí, 'Áyí nyí ambi?'

"Zía úkulúgu ledre kídí, 'Mááyí nyí Bétuwele wotí Mílíka bi ndiki wo zí Nówara ní.'

"Née ní zíma ési amafí ro somoa kí mimbitá sǐlǐa. 48 Zíma ótú domá bi óto úndru Ngére Lomo máyá, mámbófo yì go Ngére Lomo bi mongú 'yì amá ndísi óto úndrua ní, sáká máa go zíma ógumá ndíki owúkára gi tara mbotu 'bi mongú 'yì amá káa do kára zí wotí. 49 Bi ba ní máíli go ówo a gi zise togú áse ngúngu a zise méngi bilámá ledre zí mongú 'yì amá yá, togú útúásásé wá, ídísé úku a zíma gi ro zíma ówo éyí bi mááyí méngi a ní."

50 Zí Labána e kí 'buné Bétuwele úkulúgu ledre zía kídí, "Bi née yì ené go miyéme ledre 'bi Ngére Lomo ní, ledre ndaá tarazé úku a kací a zíyì wá. 51 Rebéka ni go née 'dí'bi wo mu, zise ndérése kéne zí wotí mongú 'yì eyí káa do kára káa zí bi Ngére Lomo uku ní."

52 Simi bi 'yì 'bi moko née uwú ledre bi ukuní kenée ní, zía ótú doné bi óto úndru Ngére Lomo. 53 Gi do kací ledre née ní, zí 'yì moko née 'dí'biógu miřiriří kési kí dábu nda kí bongó e í'bí yée zí Rebéka. Zía kpá í'bí ngíti géyì éyì ga bi ugúní yée kí tú'dú kési ní zí lúndua kí mbágáa. 54 Nda née ní, zí 'yì moko née kí 'yì ga bi oguní kéye ní ánu éyì do éwé éyì, zíye 'dú'duyé ore bi ndre.

Nda go kí phiyí, zía úku ledre kídí, "Másómú utúásá go gi ro zíma ndá'bamá kí sanda zí mongú 'yì amá."

55 Zí Labána e kí mbágáne úkulúgu ledre kídí, "Ótoómosé aka Rebéka ma'dáa zíze ona kí sǐlǐ inyi doa gbre togú mbú sǐlǐ sokó, ni nda fú ógu ndéré."

56 Zía úku ledre zíye kídí, "Ndásé lolu úcuómo máa wá, káa zí bi Ngére Lomo yemeonzó ledre amá go ní. Ni miútúásáne zíse í'bí misi'di zíma ndá'bamá zí mongú 'yì amá."

57 Zíye úkulúgu ledre kídí, "Ili go zíze ndóloógu Rebéka ma'dáa zíze úwú ledre bi gi tara ní." 58 Zíye ndóloógu wo ndú'yú wo kídí, "Bi née ní ní áse go ógu ndéré kí o'do ba yá?"

Rebéka ya zíye ní, "Fi, azé ndéré ndro kéne."

59 Née ní zíye í'bí misi'di zí Rebéka e kí kára bi 'yì 'bì moko ené ní, nda kí 'yì moko 'bì Abarayáma née kí 'yì ga bi oguní kéye ní. 60 Zíye údru sùrú do mímbe'de Rebéka do úku ledre kídí, “Ndéré mu, Lomo idí í'bí úndru zíyì, zíyì ndíki tù'dù owù e gí simiyì, zí tetéyì ga gére ndísiyé rómo komo ezeokóye e za mbá.”

61 Née ní zí Rebéka e kí kára bi 'yì 'bì moko ené ní yéme royé zíye ékí ndísiyé do gémele e zí 'yì 'bì moko 'bì Abarayáma née 'dí'bi yé, yóo zíye ndéréye.

62 Simi sùndí kadra máa bi kóo née ní, Isáka nda'baogu nda gí simi Beralayiróyi bi ini ledre gí simi a yaá 'dawù 'bì Lomo bi lurú máa ní go. Oto nda 'be go simi Negébe. 63 Kadra kíé'do kí tagá, zí Isáka olúoguné ndéré kí gámá 'dózo komo sùndíne kí sómù ngíti géyì ledre ené e, ni lùrú bi káa ní, gémele e niyí go ógù. 64 Zí Rebéka síkpì doné zía lùrúndíki Isáka. Zía ndítíoguné bi gí do gémele ené. 65 Zía ndú'yù 'yì moko 'bì Abarayáma née kídí, “Ambí ndísi ógù 'díyì roné girí mi'dí zize yáa née ne?”

Zí 'yì moko 'bì Abarayáma née úkulúgu ledre zía kídí, “Née Isáka, wotí mongù 'yì amá.” Geré zí Rebéka ló'bu'dùtù komoné kí mbílí bongó.

66 Zí 'yì moko née líkpì ledre ga bi mengíní royé íri ní mbá zí Isáka.

67 Née ní zí Isáka 'dí'bi ési Rebéka simi kútù bi kóo mbágáa Sára ndísi ndísi simi a ní, zía ídine go kára zía. Isáka oto kóo 'búa go kíngaya. Miógu a zí Isáka 'be, oto kóo Isáka go zía sómùlìgì ledre umbu mbágáne.

25

Ledre gí ro umbu Abarayáma

1 Gí do kací bi Sára uyu ní, zí Abarayáma 'dí'bi ngíti kára kí ìrìné Ketúra. 2 Zí Ketúra ndíki owù ya'dá e zía, ìnyì doa kéré. Niyí, Zimaráni, Zokosána, Midáni, Mìdiyáni, Isibáka nda kí Súwa. 3 Zí Zokosána ndíkiógu 'bì ené Síba e kí Dedána. Zí Dedána ndíkiógu 'bì ené Asuríma e, kí Letusítésì e nda kí

Lewumítésì. 4 Wotí Mìdiyáni niyí 'bì eyé, Éfa, Efére, Enóka, Abída, nda kí Eledáya. Née mbá owù ga bi olúoguní gí simi Ketúra ní.

5 Zí Abarayáma ótoómo éyì sílìne e mbá zí Isáka. 6 Tí lá simi bi Abarayáma ni aka kí komoné ní, zía í'bí ngíti géyì éyì sílìne e zí wotíne ga bi ndíki yée kí ngíti géyì kará e ní. Zía úku ledre kídí idíní ìnyì 'bì eyé gí cigí Isáka go ona 'dá'ba, do ndéré 'bì eyé simi kángá bi mi'dí gbere ní.

7 Abarayáma mengí kóo do sogo kángá mbá simibi míya doa cí ota doa sokó doa ìnyì (175). 8 Uyu nda kóo simi bi ngoko goó za kíngaya ní. 9 Zí wotíga Isáka e kí Isiméle óto wo kpá simi gu landa bi Makeféla simi yáká 'bì Éforono wotí Zóra 'yì 'bì Éte e gbóo cigí Mamaré ní, 10 née yáká bi kóo Abarayáma ugú gí zí 'yì 'bì Éte e ní. Otoní Abarayáma e kí me'bené Sára ore. 11 Gí do kací umbu Abarayáma, zí Lomo í'bí úndru zí wotí a Isáka zía ógù ndísiné cigí 'dawù bi cigí Beralayiróyi ní.

Ìrì wotí Isiméle e

12 Ga ba ìrì wotí Isiméle bi Agára nyí 'yì 'bì Ízibiti bi 'yì 'bì moko 'bì Sára ndíki wo zí Abarayáma ní.

13 Ìrì wotí Isiméle ga ba, zezení kací mindíki yé. Mizefiyé ni Nebayóta, Kedára, Adabéla, Mibasáma, 14 Misáma, Dúma, Mása, 15 Adáda, Téma, Zetúra, Nafísa nda kí Kedéma. 16 Niyí ye 'yì ga bi sí do ga bi sokó doa gbere née olúogu gí simiyé ní. Do ndolo ìrìyè kací do 'be 'bì eyé e kí ìrì bi ga bi táya eyé e niyí doyé ní. 17 Isiméle mengí kóo mbá simibi míya doa cíkéřì doa sokó doa ìnyì doa gbere (137), zía úyu lódù kací 'yì ené e. 18 Zí bulúnduga ndísiyé simi ìrìgbere bi tonó gí simi Avíla ndéréoguné gí simi Sùrù gbóo do mama bi dongará a kí Ízibiti simi bi 'yì ni ndéré 'díyì roné mi'dí simi Asùrì ní. Bilámá ndísi ndaá 'bì ené kóo dongaraye kí lúnduyé e wá.

Miárá Ésawu e kí Yakóbo

19 Ba ledre gí ro Isáka wotí Abarayáma. 20 Simibi 'bì Isáka ni kóo cí gbere, zía

ófú Rebéka nyí Bétuwele lémi Labána bi ni 'yi 'bi Padána Aráma gi simi Mesopatómiya ní.

21 Zí Isáka ini ini zí Ngére Lomo do bi kací Rebéka gi zía ni kára mikoto. Zí Ngére Lomo úwú ini ené zí me'bea ídine kí siminé. 22 Zí owú e ídíye simi Rebéka toṅgo, zíye ndísi óró royé kí ezené simia. Zí Rebéka úku ledre kídí, “Éyí ndísi nda méngi roné zíma káa gi zí 'di?” Née ní zía ñnyiné ndéréne ndú'yú Ngére Lomo simi ini.

23 Zí Ngére Lomo úkulúgu ledre zía kídí, “Ríkí sí do 'yima'dí e niyí gbre simiyí, toṅgo ga gére née niyí ífi royé miífi. Ngúru a ni ídí kí roko'buné kíngaya rómo do ezené, owú'dá'dá ni ídí 'yi ñnyí kasa zí owú'dá'ba.”

24 Simi bi sɛndí katra 'bi Rebéka utúasá go gi ro zía áráne ní, zía áráogú tí owú toṅgo e gbre mbá owú ya'dá e. 25 Zí owú'dá'dá áráogú 'bi ené bikesíne kí bi roné mbá káa zí esíni roa bongó bi yemení gi simi bi bangá ní. Née ní, zíye ífi ñriá É sawu.* 26 Zí lúndua bi aráogú 'bi ené gi do kací a ní, aráogú 'bi ené nyé kí sílíné ndá ro sɛndí É sawu. Née ní, zíye ífi ñriá Yakóbo.† Simi bi Rebéka ni árá owú ga gére ní, simibi 'bi Isáka ni kóo go cí ota.

27 Simi bi owú ya'dá ga gére née ngboróoguní go mɛngburokoyé ní, zí É sawu ídine 'yi gámá súwú. Zí ambá sɛndí katra ené ídine mbá simi súwú. Née ní Yakóbo áyí 'bi eyí lá 'be ndísi méngi moko ga bi 'bi 'be ní. 28 Isáka ndísi óto 'bú É sawu kíngaya gi zí esí bi ndísi ánu a gi do sílía ní, tí lá Rebéka oto 'bi ené yi ené 'bú Yakóbo kíngaya.

29 Simi ngíti sílì, zí 'bú úfu É sawu kíngaya simi bi ni ndá'baogú kí gámá simi súwú ní, zía ógundíki Yakóbo kí 'dí'dí phirinda ené, 30 zía úku ledre zí Yakóbo kídí, “Lúndu 'bi ené, lára aka phirinda eyí née girí 'diya zíma ndéne a mááyí go úyu gi zí 'bú.” (Née sí ledre bi ndoloní wo gi zía Edómo‡ ní.)

* 25:25 25:25 É sawu: ñri ba kí tara Ébere ini ledre simi a kídí, 'yi bi kí bi roné ní. † 25:26 25:26 Yakóbo: ñri ba kí tara Ébere ini ledre simi a kídí, 'yi lóndó. ‡ 25:30 25:30 Edómo: Ini ledre simia simi tara Ébere kídí bikesíne.

31 Zí Yakóbo úkulúgu ledre zía kídí, “Ídí ótoómo bi eyí 'bi owúndíká née zíma kí, mááyí fú í'bí a zíyi.”

32 Née ní É sawu ya zía ní, “Mááyí go úyu gi zí 'bú, ídí káa do owúndíká ni méngi ndíki zíma 'di?”

33 Yakóbo ya zía ní, “Ídí lólóbú zíma kí.” Née ní zí É sawu lólóbú. Zía otoómo bi 'bi owúndíká go zí Yakóbo.

34 Gi ore, zí Yakóbo 'dí'bi phirinda kí ambata í'bí a zí É sawu ánu a. Simi bi anu éyí zía éwé éyí ní, zía ñnyí ndéréokpóne.

É sawu lurúcayi miídine bi káa do owúndíká ní kenée.

26

Isáka nderé simi Gerári

1 Mongú 'bú utú kóo simi káṅgá née kpí gi zí wo bi kóo utú simi sɛndí katra 'bi Abarayáma ní. Zí Isáka ñnyiné ndéréne zí mongú ngére Abimaléke 'bi kufú 'yi ga bi Falasitíni e ní, simi káṅgá bi Gerári ní. 2 Zí Ngére Lomo 'dódo roné zí Isáka do úku ledre zía kídí, “Ndá ndéré simi Ízibiti wá, ídí ndísi simi káṅgá bi mááyí úku ledre a zíyi ndísiyi simi a ní. 3 Ídí ndísi ca simi káṅgá ba ona, mááyí ndísi sáká yi zíma í'bí úndru zíyi. Mááyí í'bí káṅgá ba mbá zíyi kí bulúnduyí e, mááyí méngi ledre e zíyi kací miyeme ledre bi kóo dongaráze kí 'buyí Abarayáma ní. 4 Mááyí óto bulúnduyí e zíye étriyé káa zí kele ga bi komo ere ní, zíma í'bí káṅgá ba mbá zíye. Kpúrú gi simi bulúnduyí e Mááyí karanée í'bí úndru zí ríkí sí do 'yima'dí e do sogo káṅgá ona za mbá, 5 gi zía Abarayáma uwú kóo ledre amá zía ndísiné méngi ledre ga bi máíli yée, kí ledre ga bi máúku yée ní nda kpá kí lódú lorú amá e.” 6 Née ní zí Isáka ídíákáne ndísiné simi Gerári.

7 Simi bi 'yi ga bi ore ndu'yúní Isáka gi ro ledre me'bea ní, zía úku ledre zíye kídí, “Ni lémi má,” gi zía eré ngírí kí úku ledre zíye ya, “Ni me'bemá.” Somú yaá 'yi ga

bì ore ní niyí úfu néesè gí ro ledre Rebéka gí zía lámá nì roa kíngaya.

⁸ Simi bì Isáka lu'bú nda go ore ní, kadra kíé'do zí Abimaléke ngére 'bì Falasitíni lúru bì gí do subáa zía lúruńdiki Isáka e kí ndéndeke kí me'bené Rebéka. ⁹ Zí ngére Abimaléke kákasa kací Isáka, do úku ledre zía kídí, “Ma'díi nì yí ené tí me'beyí. Sara úku zí 'yí e yá, ‘Nì lémimá’ ní gí zí 'dì?”

Zí Isáka úkulúgu ledre zía kídí, “Gí zía máyá 'bì amá niyí úfu máa gí roa.”

¹⁰ Zí Abimaléke úku ledre zí Isáka kídí, “Éyí bì méngí kényi zíze kenée gí zía ní 'dì? Togú bì kóo ngíti 'yí nderé só'do me'beyí ní mbé 'dí'biógú kóo komozé néesè go umbu.”

¹¹ Zí ngére Abimaléke í'bí lorú zí 'yí ené e za mbá kídí, “Togú 'yí oto sílínè ro Isáka togú mbú ro me'bea simi káńgá ba ona, yíi máa néesè odu a 'bì eyí dujú umbu.”

¹² Zí Isáka ó'do éyí simi simibi máa néesè, zí éyí e ánáyè zía kíngaya gí zía Ngére Lomo í'bí úndru go zía. ¹³ Zía ídínè kí éyí e zínè, zí éyí máa ga gére kpá fú ndísi éyeyé, odu a zía nda ídínè goó 'yí bì kí tú'dú éyí e zínè ní. ¹⁴ Néesè ní gí zí kábiríki kí íti ga bì zía kpá kí tú'dú 'yí 'bì moko e ní, zí Falasitíni e nda ndísi óto mimbé'deyé roa bisinyíne. ¹⁵ Gí zí mimbé'dekesí, zí Falasitíni e ásiyé kí 'dawú bì kóo 'yí 'bì moko 'bì Abarayáma 'bù Isáka icíní ní káa bì niyí íngi a do únzu 'dúcu a mbá kí káńgá.

¹⁶ Néesè ní zí Abimaléke úku ledre zí Isáka kídí, “Olúógú mu gí simi káńgá ba gí ona 'dá'ba, roko'buyí romo do 'bì ezé go.”

¹⁷ Zí Isáka ómúnè gí ore ndéré óto táya ené simi 'Bululu 'bì gara bì Gerári ní ndísiné ore. ¹⁸ Zí Isáka ícilúgu 'dawú ga bì kóo 'bù Abarayáma ici, zí Falasitíni e ásiyé kíe gí do kací umbu Abarayáma ní, zía ífilúgu kpá kémbi iri ga gére néesè do 'dawú ga gére néesè.

¹⁹ Simi ngíti sílì zí 'yí 'bì moko ga bì 'bì Isáka kpá ndéréye íci ngíti 'dawú simi

'bululu bì ndísi kací kó'dú a ní, zíye íci ndíki iní bì ndísi lágaógu gí sí káńgá ní. ²⁰ Tí lá zí 'yí 'bá'ba bangá ga bì 'bì 'yí 'bì Gerári e ndísiyé ófúye dongaráye kí 'yí 'bá'ba bangá ga bì 'bì Isáka ní zíye úku ledre zí 'yí 'bì Isáka e kídí, “Ba yí ené iní ezé.” Néesè ní zí Isáka ífi iri 'dawú néesè “Eséke,” iní ledre gí simi a kídí 'dawú ófú gí zía 'yí e ndísiní kóo ófú ore. ²¹ Néesè ní zí 'yí 'bì moko 'bì Isáka e kpá íci ngíti 'dawú, zíye kpá ófúye gí roa. Zí Isáka ífi iri 'dawú máa wo néesè nda, “Sitína,”* iní ledre gí simi a kídí 'dawú okó. ²² Zí Isáka ómúnè gí ore ndéré íci ngíti 'dawú, 'yí ófú ndaá lolu kíye gí roa wá. Gí zí kényi néesè zía ífi iri 'dawú máa wo néesè kídí, “Rebóta,”† iní ledre gí simi a bikidri gí zía ófú ndaá lolu wá zía úku ledre kídí, “Bì ba ní Ngére Lomo í'bí goó ne zíze, azé go ógu ídì kí tú'dú éyí e zíze simi káńgá ba ona.”

²³ Gí ore, zí Isáka ndéréókpónè simi gara bì Bírísába. ²⁴ Kí ndulú a néesè, zí Ngére Lomo 'dódo roné zí Isáka do úku ledre zía kídí, “Mááyí Lomo bì kóo 'buyí Abarayáma ndísi óto úndrua ní. Ndá éré ngiri wá, kací kadra mbá mááyí ídì kíyí. Mááyí í'bí úndru zíyí zí bulúnduyí e étriyé do ídíye tú'dú kací miyéme ledre bì kóo máyéme zí 'yí 'bì moko amá Abarayáma ní.”

²⁵ Zí Isáka ó'bó mbayi ore ndísi iní iní sí a ore zí Ngére Lomo. Zía úbú kútú, zí 'yí 'bì moko ené e íci ngíti 'dawú ore.

Miyéme dongará Abimaléke kí Isáka

²⁶ Simi ngíti sílì zí ngére Abimaléke ínyiné gí simi Gerári niyí kí Awúza 'yí í'bí lorú zía kí Píkóla mongú 'yí ené 'bì asikíri ené e ndéréye zí Isáka. ²⁷ Zí Isáka ndú'yú yé kídí, “Ógusé zíma yáa káa be 'dì bì kóo bì ndísimá ndaá gí zíze wá zíze ínyisè ógó máa gí simi káńgá esé ní?”

²⁸ Zíye úkulúgu ledre zía kídí, “Owozé go ma'díi kídí Ngére Lomo nì yí ené kíyí, néesè ní zíze úku ledre kídí nì miútúásané zíze óto miyéme ledre dongaráze. ²⁹ kídí útúásá méngí bisinyí ledre zíze wá.

* **26:21** 26:21 Sitína: Iní ledre simi a kídí mimbé'de sinyí. † **26:22** 26:22 Rebóta: Iri ba kí tara Ébere iní ledre simi a kídí, idíze ndísi simi bikidri.

Abú lagazé kóo yí gi simi kángá ezé yá, otozé ezé kóo sīlize royí wá. Bì ba ní Ngére Lomo i'bí úndru go zíyí."

³⁰ Zí Isáka méngí mongú ayímbe gi royé, zíye ánu éyí kpá kí éwé éyí e. ³¹ Nda goó akpa kí phiyí zíye lólóbú mikékeriá dongaráye. Zí Isáka í'bí misi'di zíye ndéréye, zíye ìnyiyé otoómo wo ore zí mindisi a ídine bilámáne.

³² Kadra née ní zí 'yí 'bi moko 'bi Isáka óguyé úku ledre 'dawú bi iciní ní zía. Zíye úku ledre kídí, "Ndikizé iní go." ³³ Zí Isáka ífí ìrì 'dawú née "Siba." ‡ Ndéréoguné gi karaba ní, ìrì gara bi kóo née ní fú lá Bìrisába.

Ledre gi ro me'be Ésawu ga bi 'yí lóngó e ní

³⁴ Simi bi simibi 'bi Ésawu ni go cí gbre ní, zía ófú kará e gbre, Yodíta e kí Basimáta mbá gi simi nyí 'yí 'bi Éte e. Yodíta ni 'bi ené nyí Béri, Basimáta 'bi ené nyí Éloni. ³⁵ Tí lá zí kará ga bi gbre née í'bí dokogó zí Isáka e kí Rebéka kíngaya.

27

Isáka i'bí luyú úndru 'bi Ésawu zí Yakóbo

¹ Simi bi Isáka ngoko go, komoa lurú lolu kpá bi mbí wá ní, zía ndólo mongú wotíne Ésawu do úku ledre zía kídí, "Owú 'bi amáa."

Zía úkulúgu ledre zía kídí, "Í babá."

² Zí Isáka úku ledre zía kídí, "Mááyí go ngokomá, máówo sílì bi mááyí úyu simi a ní wá. ³ 'Dí'bi aka sama eyí kí kéré eyí zíyí ólúoguyí simi súwú ndéré gámásó'do owú bilámá ukú zíma. ⁴ Ídí 'dí'di bilámá esí bi kí 'búne domá kíngaya ní, zíyí ógu kíe zíma ánu a gi ro zíma í'bí úndru zíyí 'dá'dá zíma kí úyumá."

⁵ Née ní zí Rebéka úwú ledre ga bi Isáka ni ndisi úku yée zí wotíne Ésawu ní mbá. Simi bi Ésawu nderé go simi súwú gámásó'do bangá úfu a ógu kíe zí 'buné ní, ⁶ zí Rebéka úku ledre zí wotíne Yakóbo kídí, "Lurú aka máúwú gáa do

'buyí kí úku ledre zí lúnduyí Ésawu kídí, ⁷ 'Ídí ndéréogú kí esí zíma gi simi súwú zíyí 'dí'di a bikinyiné zíma ánu a gi ro zíma í'bí úndru zíyí do komo Ngére Lomo 'dá'dá zíma kí úyumá.' ⁸ Bì ba ní owú 'bi amáa, ídí úwú ledre ba bilámáne zíyí méngí ledre bi mááyí úku a zíyí ba. ⁹ Ndéré mu do bi bi kí bangá eyí e doné ní zíyí óguyí kí bilámá phirangá ina e gbre gi ro zíma 'dí'di a bikinyiné zí 'buyí ánu a káa zí bi ili ní. ¹⁰ Zíyí 'dí'bi a ndéré kíe zía ánu a gi ro zía í'bí úndru ené zíyí 'dá'dá zía kí úyuné."

¹¹ Yakóbo ya zí mbágáne Rebéka ní, "Lúndumá Ésawu ni yí ené o'do bi kí bi roné ní ngará 'bi amá bi ndaa romá wá ní. ¹² Sara togú bi babá tatauzu máa, zía ówo a ya mándá wo wá ní, mándá ídí zía 'yí ranga zía 'dí'bióyó úndru ené gi zíma zí taraa nda olúne ne kacíma ní wá?"

¹³ Rebéka ya zía ní, "Owú 'bi amáa, tara a idí olú kacíma. Méngí aka lá ledre bi máúku née, zíyí ndéréyí ógu kí ina ga gére née zíma."

¹⁴ Née ní zí Yakóbo ndéréne ógu kíe zí mbágáne. Zí mbágáa méngí bikinyi éyí miánu tí káa zí bi 'bua Isáka ili ní.

¹⁵ Gi ore zí Rebéka 'dí'bi bilámá bongó kací Ésawu, bi kóo ni zía 'dí'bi ní esí a ro Yakóbo. ¹⁶ Zía kpá círingbí saná ina ro kágá sílì Yakóbo kí ro goa mbá. ¹⁷ Zía í'bí bikinyi éyí miánu bi méngí née kí ambata do sílì Yakóbo.

¹⁸ Zí Yakóbo 'dí'bi éyí miánu née ndéré kíe zí 'buné, zía ndólo wo kídí, "Babá."

Zí 'bua ndiziné do ndúndu'yú kídí, "Née 'bi ené náambi?"

¹⁹ Zí Yakóbo úkulúgu ledre kídí, "Née máa Ésawu owúndíká eyí. Máméngí ledre bi úku zíma ní go. Ìnyiógu 'dága ánu éyí miánu bi máogú kíe ba gi ro zíyí í'bí úndru zíma."

²⁰ Zí Isáka ndúndu'yú kídí, "Owú 'bi amáa úfu bangá máa ba lá 'diya káa ní káa be 'di?"

Zí Yakóbo úkulúgu ledre zí 'buné kídí, "Ngére Lomo bi ndisi óto úndrua ní i'biogune zíma."

‡ 26:33 26:33 Siba: ìrì ba kí tara Ébere ini ledre simi a kídí, miyéme ledre.

21 Nda nées ní zí Isáka úku ledre zí Yakóbo kídí, “Ndósoógù mu gbóo yána gí ro zíma tátáúzu yìí owù 'bì amáa gí ro zíma ówo a ma'díí togù áyí tí Èsawu yá togù ndá wo wá.” 22 Zí Yakóbo ndósoógùné gbóo ro 'buné. Simi bì 'bua tatauzu roa ní, zía úku ledre kídí, “Simi kúrúyì nì simi kúrú Yakóbo, tí lá ro kágá sílìyì nì kágá sílì Èsawu.” 23 Owo 'dí'bi Yakóbo wá gí zía ro kágá sílì nì kí bì roné mbá káa zí 'bì Èsawu ní. Née ní zí Isáka í'bì úndru zía. 24 Zía kpá ndú'yú ándá ndu'yú kídí, “Ma'díí áyí tí owù 'bì amá bì Èsawu ní?”

Zí Yakóbo úkulúgu ledre kídí, “Née tí máa.”

25 Zí Isáka úku ledre kídí, “Owù 'bì amáa í'biógù éyí miánu girí mu zíma ánu a gí ro zíma í'bì úndru zíyì.”

Zí Yakóbo 'dí'biógù éyí miánu óto a kó'dù 'buné zí 'bua ánu a, do kpá 'dí'biógù le'yì kóró zía éwé a. 26 Nda nées ní zí 'bua Isáka úku ledre zía kídí, “Ndóso girí mu gbóo zíma yána owù 'bì amáa zíyì fáka máa.”

27 Zí Yakóbo ndósoógùné gbóo fáka 'buné. Simi bì Isáka otúlurú ndonyo bongó 'bì Èsawu ní, zí Isáka í'bì úndru zía do úku ledre kídí,

“Ma'díí, ba tí ndonyo owù 'bì amá,
káa zí ndonyo súwú

bì kí úndru 'bì Ngére Lomo siminé ní.

28 Lomo idí í'bì iní gí komo ere zía é'dìné do yáká eyí,

gí ro zí kére kí kágá ga bì yáká eyí ní ndìsì ánáye bilámáye zíyì nda idíyì kí éyí miánu kí le'yì kóró kíngaya.

29 Rìkì sí do 'yìma'dí e mbá idíní idí 'yì ìnyì kasa zíyì,

zíye ndìsìyé otù doyé bì óto úndruyì.

Zíyì idíyì ngére do lúnduyì e,

owù 'bì mbágáyì e idíní ndìsì otù doyé zíyì.

'Yì ga bì niyí óto tarayé kacíyì ní tara Lomo idí olù kacíye,

yée ga bì niyí méngì bilámá ledre zíyì ní, zíyì kpá méngì bilámá ledre zíye.”

30 Simi bì Isáka í'bì asá úndru go zía, Yakóbo olúogù okpó go ní, ve zí lúndua

Èsawu ndá'baógùné gí do bì gámá. 31 Zía kpá méngì bikinyi éyì miánu ógù kíc zí 'buné. Zía úku ledre zí 'buné kídí, “Babá, ìnyìógù mu ánu éyì miánu gí ro zíyì í'bì úndru zíma.”

32 Zí 'bua Isáka ndú'yú wo kídí, “Áyí náambi?”

Zía úkulúgu ledre zí 'buné kídí, “Née máa Èsawu owùndíká eyì.”

33 Zí bì sínyíne ro Isáka zía ndìsì lángbané, zía ndúndu'yú kídí, “Sara 'yì bì gáa ogù kí éyì miánu zíma kúra 'bì ené náambi? Éyì miánu bì gáa ogùní kíc ní máánu go 'dá'dá gí zíyì kí óguyì, máí'bì úndru go zía. Úndru née goó 'bì ené za fí.”

34 Simi bì Èsawu uwù ledre gí zí 'buné kenée ní, zía útúne ini ini kíngaya zía úku ledre zí 'buné kídí, “Babá idí kpá í'bì úndru zíma.”

35 Tí lá zí Isáka úkulúgu ledre zía kídí, “Lúnduyì ogù ona lóndo máa 'dì'bi úndru go.”

36 Zí Èsawu úku ledre kídí, “Ífìsé irija Yakóbo mbì. Londo máa go kí'dí gbre. Mizefì a londo máa gí ro zíne idíne owùndíká do bì kacíma, bì ba ní 'dì'bi úndru amá kpá go.” Zí Èsawu ndúndu'yú kídí, “Ótoómo eyì gáa ngítí úndru ma'dáa gí ro í'bì a zíma wá?”

37 Zí Isáka úkulúgu zía kídí, “Owù 'bì amáa, máí'bì úndru go zía, zía idíne ngére dosé. Máoto sùmù ga go mbá zíye ndìsìyé óto úndrua. Máí'bì úndru go zía gí ro éyì ené ga bì yáká ní kpá kí le'yì kóró. Éyì bì idíaká gí ro zíma í'bì a zíyì ní ndáa.”

38 Zí Èsawu ngùngù roné zí 'buné kídí, “Úndru nì zíyì lá dùyì kíc do babá? Í'bì kpá úndru zíma ke babá.” Zí Èsawu kpá útúne ini ini kíngaya.

39 Zí Isáka úku ledre zía kídí,

“Be 'bì eyì nì idí

simi ìrìgbére kí'dí bì fùtù éyì e ngboróní doa zí sanáye idíne bilámáne wá ní,

kpá do bì bì ngárá iní e'dì doa gí komo ere wá ní.

40 Áyí ndìsì fú lá kí éyì okó do sílìyì

zíyì ndìsìyì ìnyì kasa zì lúnduyì.
Tí lá simì bì áyí 'dó'dó gì zía ní,
áyí ùçuyó 'do'dó nées
gì goyì 'dá'ba."

Yakóbo ngasá 'be 'bì nokoné

⁴¹ Zì Èsawu óto ledre siminé ro lúnduné Yakóbo gì ro úndru bì gì zì 'bùyé ní. Zía sómù ledre siminé kídí, "Karanée gì do kacì umbu babá, mááyí úfu lúndumá Yakóbo 'búó."

⁴² Simì bì Rebéka uwú miyéme ledre 'bì Èsawu nées ní, zía ndólo Yakóbo úku ledre zía kídí, "Lúnduyì Èsawu yeme roné go gì ro úfu yì. ⁴³ Bì goó kenée ní owú 'bì amáa ídì méngì ledre bì mááyí úku a ba, ídì geré ngásá 'be 'bì nokoyì Labána simì Arána. ⁴⁴ Ídì ndìsì íri 'búó togú mimbé'de lúnduyì ìdrì go kí. ⁴⁵ Togú okó bì mimbé'dea royì nées ìdrì go somùlìgì ledre ga bì méngì yée zía nées go yá, mááyí kákasa zíyì nda ndá'baoguyì girí. Ndaá miútúásáne zise úyusé zíma gbrenará kádra kíe'do wá."

⁴⁶ Nées ní zì Rebéka úku ledre zì Isáka kídí, "Mááyí kí mongú lerì do mimbé'demá gì zì kará 'yì lóngó ga bì Èsawu ofú yée ba. Togú ya zì Yakóbo kpá ofú kára gì ona gì simì nyì 'yì 'bì Ète e yá, mindìsímá utúasá ídì bilámáne wá, bilámá a máídí úyu 'dá'ba."

28

Isáka lorù wotíne Yakóbo

¹ Nées ní zì Isáka ndóloógu Yakóbo í'bì mandá zía, zía úku ledre zía kídí, "Nda ofú kára gì simì nyì 'yì 'bì Kanána e wá. ² Ìnyì mu zíyì ndéréyì simì Padána Aráma 'be 'bì bulúnduyì Bétuwele. Zíyì ofú kára zíyì gì dongará nyì nokoyì Labána. ³ Lomo bì kí roko'buné kíngaya ní ídì í'bì úndru zíyì, zía óto yì zíyì ndíki tú'dú owú e gì ro zíyì ídíyì bulúndu rìkì sí do 'yìma'dí e. ⁴ Ídì í'bì úndru zíyì kí bulúnduyì e za mbá káa zì bì kóo í'bì úndru zì Abarayáma ní, gì ro zíyì 'dí'bì kánga bì ndìsì simì a káa do 'yì lóngó ba bì kóo í'bì zì Abarayáma ní." ⁵ Zì Isáka kása Yakóbo simì Padána Aráma 'be 'bì Labána wotì Bétuwele 'yì 'bì Aráma bì ni

lúndu Rebéka mbágá Yakóbo e kí Èsawu ní.

⁶ Zì Èsawu ówo a kídí Isáka í'bì úndru go zì Yakóbo, kasa kpá wo go simì Padána Aráma ndéré ofú kára girí. Owo kpá go kídí simì bì í'bì úndru zì Yakóbo ní, zía lóru wo kídí, "Ndaá 'dí'bì kára gì simì nyì 'yì 'bì Kanána e wá." ⁷ Zì Èsawu go kpá ówo a kídí Yakóbo uwú kúrú 'buné kí mbágáne go zía ìnyiné ndéréne simì Padána Aráma. ⁸ Nées ní ábuwá Èsawu ówo go kídí 'bù nyì 'yì 'bì Kanána e ndaá 'bì ené do 'buné Isáka wá. ⁹ Gì zì kényì nées ní zì Èsawu ndéréne 'be 'bì Isiméle wotì Abarayáma. Zía ofú nyí bì Maláta lémi Nebayóta ní káa do ngíti kára.

Yakóbo 'du'duru simì Bétele

¹⁰ Zì Yakóbo ìnyiné gì simì Bìrìsába 'dí'bì misi'di yóó, ndéréne simì Arána. ¹¹ Zía ndéréoguné do ngíti bì, zía ndìsìné 'dówuroné ore gì zía kádra utú go. Zía 'dí'bì tutú óto doné gá doa zía útúne 'dú'duné. ¹² Simì bì ni go simì 'bì ní, zía 'dú'duru. Simì 'duru máa nées ní, zía lúrúndíki misi'di bì toko roné kú gì do kánga zaá gì komo ere, zì maláyika ga bì 'bì Lomo ní ndìsìyé ékíye kí ndítíoguyé kacì misi'di máa nées ní.

¹³ Zía lúrúndíki Ngére Lomo kí tóroné doné zía úku ledre kídí, "Mááyí Ngére Lomo bì Abarayáma e kí Isáka ndìsìní óto úndrua ní. Kánga bì áyì mi'dú'duyì doa ba mááyí í'bì a zise kí bulúnduyì e. ¹⁴ Bulúnduyì e niyì karanée étri zíye ídíye tú'dú tú'dú zise ángasé zaá do sogo kánga mbá. Rìkì sí do 'yìma'dí do sogo kánga mbá mááyí í'bì úndru zíye kpurú gì simìyì kí bulúnduyì e. ¹⁵ Ídì ówo a kídí, mááyí ídì kíyì zíma ndìsímá bándá yì do bì ga bì áyì gámá doyé ní mbá, zíma 'dí'bilúgu yì kpá gì simì kánga bì áyì simì a ba. Máútúásá ótoómo yì wá 'búó togú miyéme ledre bì máyéme wo gì royì ní máméngì go."

¹⁶ Simì bì Yakóbo urú gì simì 'bì ní, zía úku ledre kídí, "Ábuwá ma'díi Ngére Lomo ni bo do bì ba ona, máowo amá kenée wá." ¹⁷ Zì ngirì útúne simì a zía úku ledre kídí, "Bì ba ni kí úndruné, ni

kpá misi'di bi ndisi ndéré komo ere ní, Lomo ni ona.”

¹⁸ Nda go akpa kí phiyí, zí Yakóbo ìnyìògùnè 'dí'bi tutú bi oto doné doa ní íciótó a mbí 'dága do bi bi 'du'du doa nées. Zía 'dí'bi sù'bù léfe a doa. ¹⁹ Nées ní zía ífí irí bi nées Bétele,* abú bi kóo ndisíní ndólo irí gara nées “Lúzu ní.”

²⁰ Nda gí ore zí Yakóbo lólóbù zí Ngére Lomo kídí, “Togú ma'díi áyí tí lúru bi kacíma simi ndéré bi mááyí ndéré a ba, zíyí ndisíyí í'bí éyí miánu zíma kí bongó e zíma ési a, ²¹ gí ro zíma ndá'balúgu romá zí babá 'be bilámáne yá, nées ní áyí ídí Ngére Lomo amá. ²² Tutú bi máiciótó 'dága ba ní, bi ba ni go ógu ídí bi bi niyí ndisi ini ini zíyí doa ní. Éyí ga bi áyí ndisi í'bí yée zíma ní, mááyí ndisi 'dí'bi kíé' do gí simi sokó í'bílúgu yée zíyí.”

29

Yakóbo nderéogu 'be 'bi nokoné Labána

¹ Zí Yakóbo ìnyìnè gí ore kpá fú ndéréne, do ndéréogunè simi kángá bi Mesopatómíya kángá 'bi mbágáne. ² Simi bi nderéogu do ngíti 'dawú* ní, zía lúru ndiki kábiríki miífiyé do bi e ota gbaá dongá 'dawú kí 'dú'du gí zía nées bi bi ndisíní í'bí iní miéwé zíyè doa ní. Lo'bu'dutuní tara 'dawú máa nées kí mongú tutú. ³ Simi bi kábiríki e yokoní royé go mbá ore ní zí 'yí 'bá'bá kábiríki e gbúrúgbuóyó tutú nées gí tara 'dawú nées 'dá'ba do ndisiyé í'bí iní zí kábiríki eyé e éwé a. Zíyè ndá'bayé gbúrúgbulúgu tutú nées do tara 'dawú nées.

⁴ Zí Yakóbo ndú'yú 'yí 'bá'bá kábiríki ga gére nées kídí, “Lúndumá e ógusé bi káa ba gí 'da?”

Zíyè úkulúgu ledre zía kídí, “Oguzé gí simi Arána.”

⁵ Zía ndú'yú yée kídí, “Bi nées ní ówosé Labána owú 'bi owú 'bi Nówara bú?”

Zíyè úkulúgu ledre zía kídí, “Owosé wo bú.”

⁶ Zía kpá ndú'yú yée, “Éyí roa 'di?”

Zíyè úku ledre zía kídí, “Ni bilámáne, éyí ndaá roa wá. Nyíá, Rayéle ni bi ógu kí kábiríki eyé e girí nées.”

⁷ Zí Yakóbo úku ledre zíyè kídí, “Lúrusé aka kadra ni aka nyé 'dága, ba ndaá aka sındí kadra bi zise yóko kábiríki e do bi kíé'do ní wá. Ídísé í'bí iní zíyè éwé a, zise ndá'basé kíyè do bi éyí miánu.”

⁸ Zíyè úkulúgu ledre zí Yakóbo kídí, “Utúasázé í'bí iní zí kábiríki e mingúngúcua wá, 'búó togú kábiríki e yokooguní royé go mbá, do gbúrúgbuóyó tutú nées gí tara 'dawú 'dá'ba, azé nda fú í'bí iní zíyè ndro.”

⁹ Simi bi Yakóbo ni aka tí ndisi ódro zíyè ní, zí Rayéle 'déweógu bi go kí kábiríki 'bi 'buné e gí zía ndisi 'bá'bá yée ne. ¹⁰ Simi bi Yakóbo lurúndiki Rayéle nyí nokoné Labána kí ógu kí kábiríki eyé e ní, zía ndéréne gbúrúgbuóyó tutú gí tara 'dawú 'dá'ba, do íngi iní í'bí a zí kábiríki 'bi nokoné e éwé a. ¹¹ Zía útúne fáka Rayéle, zía tónóne ini ini roa. ¹² Zía úku ledre zí Rayéle kídí, nées ni owú 'bi lémi Labána bi kí ìriné Rebéka ní. Nées ní geré zí Rayéle ngásáne ndéré úku ledre a zí 'buné.

¹³ Simi bi Labána uwú ledre Yakóbo ni owú 'bi léminé ní, geré zía ìnyìnè ndéréne 'dí'bi wo do misi'di. Zí Labána fáka wo í'bí mandá zía kí 'búne, do 'dí'biógu wo 'be. Zí Yakóbo líkpí ledre ga bi mengíní royé ní mbá zí Labána. ¹⁴ Zí Labána uku ledre zía kídí, “Áyí nées mbigí a 'bi amá, lémi má ndiki yí ne.” Zí Yakóbo ndisínè ore éfé kíé'do.

Yakóbo ofú Léya e kí Rayéle

¹⁵ Zí Labána úku ledre zía kídí, “Abú áyí mbigí a 'bi amá, lémi má ndiki yí ne yá, útúasá ndisi méngi moko zíma lá gbékpí a wá, máídí í'bí zíyí ndu?”

¹⁶ Labána ni kí nyíne e gbre, irí nyíá bi mongú ní ni Léya, wo bi owú ní iríá 'bi ené Rayéle. ¹⁷ Komo Léya ndaá bilámáne wá, zí Rayéle ídine owúkara bi kí lámá roné kíngaya do komo 'yí e ní. ¹⁸ 'Bú Rayéle ni kóo do Yakóbo kíngaya, zía úkulúgu ledre zí Labána kídí, “Mááyí

* **28:19** 28:19 Bétele: Irí ba kí tara Ébere ini ledre simi a kídí, 'be 'bi Lomo. * **29:2** 29:2 'Dawú: 'Yí e ndisíní kóo íci 'dawú e miólúne kíngaya simi sındí kadra 'bi Yakóbo gí ro ini zí bangá eyé e.

méngì moko zíyì kí simìbì ìnyì doa gbre gí ro zíyì í'bí nyìyì bì Rayéle ní zíma káa do kára."

19 Zí Labána úkulúgu ledre kídí, "Nì bilámáne zíma í'bí wo zíyì gí zí wo bì mááyí í'bí a zí 'yì lóngó ní. Ndísì mu ona méngì moko zíma" 20 Nda nées ní zí Yakóbo méngì moko kí simìbì ìnyì doa gbre gí ro Rayéle. Sílì nées kóo zí Yakóbo lá káa zí owù sílì cúku'dée ní gí zía 'bù Rayéle ofu kóo doa go.

21 Gí ore zí Yakóbo úku ledre zí Labána kídí, "Í'bí me'bemá mu zíma. Simìbì kóo óto zíma ní utúasá go, máìli go zía ógùnè 'be."

22 Nées ní zí Labána méngì mongú ayímì, zía ndóloyóko 'yì e gí roa. 23 Tí lá simì ndulù máa bì kóo nées ní, zí Labána 'dí'bí yì ené nyìne bì Léya ní í'bí a zí Yakóbo, zí Yakóbo go ówo wo káa do kára. 24 Zí Labána 'dí'bí ngúru owúkára 'yì 'bí moko ené kí ìrìnè Zílifa í'bí a zí Léya káa do 'yì 'bí moko zía.

25 Simì bì bì ará nda go ní, Yakóbo nì lúru bì káa ní, nda yì ené go Léya. Zía ìnyìnè ndéréne úku ledre zí Labána kídí, "Méngì nda máa kenée gí zí 'dí? Ndaá 'bí ené bì móméngì moko zíyì gí ro Rayéle ní wá? Lóndo nda máa gí zí 'dí?"

26 Zí Labána úkulúgu ledre kídí, "Kací ondù 'bí kàngá ezé ba ona, ofúnì eyé nyì 'yì bì owù ní 'dá'dá gí zí mongú wá. 27 Mengìonzózé aka ayímì 'bí ofú ro máa wo ba mu kí, azé nda fú í'bí Rayéle zíyì. Zíyì méngì kpá moko zíma gí roa kí simìbì ìnyì doa gbre."

28 Zí Yakóbo go ngún-gu a. Zía méngìonzó sílì ìnyì doa gbre bì 'bí ayímì 'bí ofú ro 'bí Léya ní. Zí Labána 'dí'bí nyìne bì Rayéle ní kpá í'bí wo zí Yakóbo káa do kára. 29 Zí Labána 'dí'bí ngúru owúkára 'yì 'bí moko ené kí bì ìrìnè Bíla ní í'bí a zí Rayéle káa 'yì 'bí moko zía. 30 Zí Yakóbo kpá ówo Rayéle káa do kára, tí lá Yakóbo oto yì ené kóo 'bù Rayéle kíngaya

rómo do Léya. Zía í'bí roné méngì moko zí Labána kí simìbì ìnyì doa gbre.

Ledre gí ro owù 'bí Yakóbo e

31 Simì bì Ngére Lomo lúru kídí Yakóbo oto ené 'bù Léya kíngaya wá ní, zía óto wo ndíki owù e. Zí Rayéle ídíáká 'bí ené goó mikoto. 32 Zí Léya ídíne kí simínè zía aráne owù'o'do zía ìfí ìrìja Rúbene.† Zía úku ledre kídí, "Ledre méngì roné zíma kenée gí zía Ngére Lomo lúru lerì bì mááyí kíe ní go. Bì ba ní, ma'díi o'do 'bí amá nì go ógù óto 'búma."

33 Zía kpá ídíne kí simínè, zía aráne kpá owù'o'do. Zía úku ledre kídí, "Ngére Lomo owo go kídí Yakóbo oto kóo 'búma wá, gí zí keyì nées zía go kpá í'bí ngíti owù'o'do zíma." Nées ní zía ìfí ìrìja Simiyóna.‡

34 Gí ore zía kpá ídíne kí simínè, zía aráne kpá owù'o'do. Zía úku ledre kídí, "Bì ba ní, o'do 'bí amá nì 'dí'bingéřì máa gí zía mándíki owù ya'dá e zía go 'dényé ota." Zía ìfí ìrì owù máa nées Lévi.§

35 Zía kpá ndá'ba ídíne kí ngíti simínè, zía aráne owù'o'do. Zía úku ledre kídí, "Bì ba ní, ilì zíma í'bí mbófo éyì zí Ngére Lomo." Gí zí keyì nées ní zía ìfí ìrì wo nées Zúda.* Zía tóroné dujú do owù ga gére nées.

30

1 Simì bì Rayéle owo kídí nées ndíki owù e zí Yakóbo wá ní, zía óto ledre simínè ro léminè. Zía úku ledre zí Yakóbo kídí, "Máìli kpá ndíki owù e, togú wá nì miútúásáne zíma úyuma."

2 Zí mimbé'de Yakóbo ésíne ro Rayéle, zía úku ledre kídí, "Mándá 'bí amá Lomo zíma úcuómo yì kí ndíki owù wá."

3 Zí Rayéle úkulúgu ledre kídí, "Owúkára 'yì 'bí moko amá Bíla nì goó ba zíse ndísisé kéne káa do kára gí ro zía ndíki owù e zíma, zí owù máa ga gére nées ídíye owù 'bí amá e."

4 Nées ní zía í'bí 'yì moko ené Bíla zí Yakóbo káa do kára. Zí Yakóbo ndísiyè

† 29:32 29:32 Rúbene: Ìrì ba kí tara Ébere ini ledre simì a kídí, Lomo lúru 'do'dó amá go. ‡ 29:33 29:33 Simiyóna: Ìrì ba kí tara Ébere ini ledre simì a kídí, 'yì úwú ledre. § 29:34 29:34 Lévi: Ìrì ba kí tara Ébere ini ledre simì a kídí, nì go ógù óto 'búma. * 29:35 29:35 Zúda: Ìrì ba kí tara Ébere ini ledre simì a kídí, kófó ìrì.

kéne, ⁵ zí Bíla ídíne kí siminé zía áráne owúo'do. ⁶ Née ní zí Rayéle úku ledre kídí, “Lomo uwú ini amá go, 'deciyeme ngbanga amá go zía í'bíogụ owúo'do zíma.” Gị zí kényi née zía ífị ịrịa Dána.*

⁷ Zí Bíla kpá ídíne kí ngíti siminé zía áráne owúo'do. ⁸ Zí Rayéle úku ledre kídí, “Máoto koo mimbé'de sínýi goó ro lémimá gị ro ledre owú, b́i ba ní 'yì 'b́i moko amá ndiki owú go zíma.” Zía ífị ịrị owú máa née Nafatáli.†

⁹ Simi b́i Léya lurú kídí née ndiki lolu owú wá ní, zía 'dí'bi 'yì 'b́i moko ené Zílifa í'bí a káa do kára zí Yakóbo. ¹⁰ Zí Zílifa 'yì 'b́i moko 'b́i Léya née ndiki owúo'do zí Yakóbo. ¹¹ Zí Léya úku ledre kídí, “Lomo eme kíma go.” Zía ífị ịrị owú née Gáda.‡

¹² Zí Zílifa 'yì 'b́i moko 'b́i Léya née kpá ndiki ngíti owúo'do zí Yakóbo. ¹³ Zí Léya úku ledre kídí, “Mimbé'demá ịdrị go. Lafúma e kará e nnyí ndólo máa kára 'yì 'b́i rokinyi.” Zía ífị ịrị owú máa née Aséra.§

¹⁴ Nda go simi sịndị kadra 'b́i 'dó'dúogụ éyị gị yáká, zí Rúbene ndéréne ndiki kágá b́i ndịsini ndólo a madaráka* ní simi súwú, zía 'decị misúru a ógụ ḱie zí mbágáne Léya. Rayéle ya zí Léya ní, “Ụnzụ aka misúru madaráka b́i wotị ogụ ḱie née zíma.”

¹⁵ Zí Léya úku ledre zía kídí, “O'do 'b́i amá b́i 'dí'bi wo née asá aka fú lá wá? Íli ba kpá 'dí'bi misúru madaráka 'b́i wotịma drú doa?”

Zí Rayéle úkulúgu ledre zí Léya kídí, “Bilámáne, í'bí mu zíma gị ro zíyì 'dú'duyì karaba sogo Yakóbo do b́i kulú misúru madaráka 'b́i wotịyì.”

¹⁶ Nda simi b́i Yakóbo nda'baogu gị yáká ḱi tagá ní, zí Léya ndéréne úku ledre zía kídí, “Karaba mááyì 'dú'du sogoyì gị zía má'bí misúru madaráka 'b́i wotịma

go zí Rayéle.” Simi ndulụ a née ní, zí Léya 'dú'duné sogo Yakóbo.

¹⁷ Zí Lomo úwú ini 'b́i Léya, zía ídíne kí siminé zía ndiki ịnyì owúo'do zí Yakóbo.

¹⁸ Zí Léya úku ledre kídí, “Lomo méngị bilámá ledre go zíma, gị zía má'bí 'yì 'b́i moko amá zí o'do 'b́i amá káa do kára.” Zía ífị ịrị owú née Isakára.†

¹⁹ Née ní zí Léya kpá ídíne kí siminé zía ndiki ịnyì doa ḱerị owúo'do zí Yakóbo.

²⁰ Zí Léya úku ledre kídí, “Lomo í'bí mongú tákpásílì go zíma. B́i ba ní o'do 'b́i amá nì go óto úndrumá ḱingaya gị zía mándiki owú ya'dá e go zía ịnyì doa ḱerị.” Zía ífị ịrị owú máa wo née Zebulúna.‡

²¹ Nda gị 'dá'ba zía ndiki owúkára, do ífị ịrị a Dína.

²² Née ní zí Lomo sómündiki ledre Rayéle, zía úwú ledre ené do líkpí misi'di 'b́i ndiki owú zía. ²³ Zí Rayéle ídíne kí siminé zía ndiki owúo'do, zía úku ledre kídí, “Lomo 'di'bioyó lerị gị do mimbé'demá go.” ²⁴ Zía ífị ịrị a owú máa née Yoséfa.§ Zía úku ledre kídí, “Ngére Lomo idí kpá í'bí ngíti owúo'do zíma.”

Bangákulú e etrini zí Yakóbo

²⁵ Gị do kací b́i Rayéle ndiki Yoséfa ní, zí Yakóbo úku ledre zí Labána kídí, “Ídí mu ngungu a zíma ndá balúgu romá simi kángá amá. ²⁶ Zíyì í'bí me'bemá e ḱi owú 'b́i amá ga b́i máméngị moko gị royé zíyì ní zíma, zíyì í'bí misi'di zíma ndéréma gị zía ówo moko b́i máméngị zíyì ní go mbá.”

²⁷ Tí lá zí Labána úkulúgu ledre zía kídí, “Togú nì útúásá kací komoyì yá, mángungú romá zíyì ndá ndéré wá. Lomo 'dodo go zíma kídí úndru b́i Ngére Lomo í'bí zíma ba ní nì gị zíyì.” ²⁸ Zía kpá úku ngíti ledre zí Yakóbo kídí, “Ídí ólo éyì ga b́i íli yée kací moko b́i méngị ní mbá, mááyì í'bí yée zíyì.”

* **30:6** 30:6 Dána: Ịrị ba ḱi tara Ébere ini ledre simi a kídí, Lomo méngị bilámá ledre go zíma. † **30:8** 30:8 Nafatáli: Ịrị ba ḱi tara Ébere ini ledre simi a kídí, ófú. ‡ **30:11** 30:11 Gáda: Ịrị ba ḱi tara Yúdáyá ini ledre simi a kídí, komo bilámá ledre ongó go domá. § **30:13** 30:13 Aséra: Ịrị ba ḱi tara Ébere ini ledre simi a kídí, rokinyi.

* **30:14** 30:14 Madaráka: Madaráka nì kágá umbu b́i kará e ndịsini ánu a gị ro zía sáká yée zíyè ndiki owú ní. † **30:18** 30:18 Isakára: Ịrị ba ḱi tara Ébere ini ledre simi a kídí, sáká éyì. ‡ **30:20** 30:20 Zebulúna: Ịrị ba ḱi tara Ébere ini ledre simi a kídí, óto úndru. § **30:24** 30:24 Yoséfa: Ịrị ba ḱi tara Ébere ini ledre simi a kídí, idí étrị.

29 Zí Yakóbo úkulúgu ledre zía kídí, “Ówo moko bi māméngì zíyì ní bú bilámáne, zíma lúró bi kací bangá eyí e zíye étriyé kíngaya. 30 Simi bi kóo máógu ní, éyí niyí kóo zíyì lá cúku'dée. Bi nda ba ní, éyí etriní zíyì go kíngaya rómo do rómó. Ngére Lomo i'bí úndru go zíyì, do bi ga bi za mbá mágámá doyé ní. Tí lá bi ba ní sīndì kadra ogù go zíma gí ro zíma tónóma lúró bi kací 'yì 'bi 'be 'bi amá e.”

31 Zí Labána úkulúgu ledre zí Yakóbo kídí, “Máídí í'bí zíyì 'dì?”

Zí Yakóbo úkulúgu ledre zía kídí, “Ndá aka í'bí éyí zíma wá. Tí lá togú áyí ngúnṅu yá, mááyí útúásá ndá'ba lúró bi kací bangá eyí e. 32 Ídí ngúnṅu a zíma gámáma dongará bangá eyí e za mbá, kábìrìkì e kí ina e, yée ga bi kí rìkì tífí e royé mīngúngúcuá, tété tété, kpákpa kpákpa, dódóru togú mbú bukúluyé ní mbá zíma 'dí'bi yée káa do tákpásìlì kací moko bi māméngì zíyì ní. 33 Togú méngì go kenée, máútúásá lóndo yì simi bi áyí ógu lúrusó'do bangá eyí e dongará tákpásìlì bi í'bí zíma kací moko amá ní wá. Ina bi togú tífí ndaá roa tété tété togú kpákpa kpákpa wá togú mbú owù kábìrìkì ga bi royé ndaá bukúluné wá ní, áyí ówo a kídí máúgu yée née goó miúgu.”

34 Zí Labána úkulúgu ledre kídí, “Bilámáne idí mu káa zí bi úku née.” 35 Simi sīlì máa bi kóo née ní, zí Labána ífi simi bangá ené e, kábìrìkì e kí ina e yée ga bi kí rìkì tífí e royé mīngúngúcuá, tété tété, kpákpa kpákpa, dódóru, bukúluyé ní mbá, zía í'bí yée zí wotíne ndìsì lúró bi kacíye. 36 Zía 'dí'bi bangá ga gére ndéré kíye do bi bi ni 'dí'bi 'yì sīlì ota gí do bi bi Yakóbo ni doa ní.

37 Zí Yakóbo lágáogù sīlì kágá e ota káa do ngbángbá, zía līlì royé kpákpa kpákpa. Zía ófooyó wo bi līlì ní gí ro zí bikenyí cóngó a bi 'dí'bi simi née ídine sága, do ótoómo bi bi līlì wá ní kenée gí ro zíye ídíye kí tífíye. 38 Zía óto ngbángbá ga gére née do bi bi bangá e ndìsìní éwé iní doa ní, gí ro zía ídine mbì kó'dù bangá ga gére simi bi niyí ógu éwé iní ní. Simi bi

bangá ga gére niyí go 'bé'be royé, oguní go éwé iní ní, 39 zí ya'dáye ndìsì lé'béye do karáye kó'dù sīlì kágá ga gére née. Zíye ndìsìyé ndíki owù e kí tífí royé tété tété ngítì géyì kpákpa kpákpa.

40 Zí Yakóbo óto minzéré kábìrìkì ga gére zíye ídíye do bi eyé kpì, tí lá zía óto ngítì bangá ga gére née ndìsì lúró bangá 'bi Labána ga bi kí tífí royé tété tété togú mbú bukúluyé ní. Zía yéme bi kpì zí bangá ené e, oto kotru yée kí 'bi Labána wá.

41 Tí lá kí'dí bi mingburoko bangá ga gére née oguní go éwé iní ní, zí Yakóbo óto ngbángbá née kó'dúye do bi bi ndìsìní éwé iní doa gí ro zíye ndìsì 'bé'be royé cigí a, 42 tí lá bangá máa yée ga bi rógbóye roko'buyé ndaá ní, Yakóbo oto ené ngbángbá née kó'dúye wá. Gí ore zí bangá ga bi rógbóye roko'buyé ndaá ní ídíye go mbá 'bi Labána, yée ga bi kí roko'buyé ní mbá 'bi Yakóbo. 43 Née misì'di bi oto Yakóbo ídine kí tú'dù éyí zíne ní. Ni nda goó 'yì bi kí tú'dù bangá e zíne kpá kí tú'dù 'yì 'bi moko e ya'dá e kí kará e, kpá kí gémele e kí dongí e ní.

31

Yakóbo ngasá gí zí Labána

1 Zí Yakóbo úwú ledre kídí wotí Labána e ndìsìní úku ledre kídí, “Yakóbo 'dì'bi éyí 'bi 'buzé go mbá káa do 'bi ené. Tú'dù éyí ga bi zí Yakóbo née gí simi éyí 'bi 'buzé.” 2 Zí Yakóbo ówo a kídí toso ndìsì 'bi Labána ndaá 'bi ené lolu kíne bilámáne káa zí bi kóna ní wá.

3 Nda née ní zí Ngére Lomo úku ledre zí Yakóbo kídí, “Ndá'balúgu royí mu simi kángá 'bi 'buyí e kí sūmuyí e, Mááyí lúró bi kacíyì.”

4 Gí ore née ní zí Yakóbo kákasa zí Rayéle e kí Léya idíní ógundíki née simi súwú do bi bi bangá ené niyí doa ní.

5 Zía úku ledre zíye kídí, “Málúró ndìsì 'bi 'busé ndaá 'bi ené lolu kíma bilámáne káa zí bi kóo 'dá'dá ní wá, tí lá Lomo bi ndìsì lúró bi kací babá ni bo kíma.

6 Ówosé bú kídí māméngì moko zí 'busé kí roko'búmá mbá, 7 tí simi ledre née ní zí 'busé ndìsìné méngì láráma do óyóló'bó

toso tákpásílí bi ni í'bí a zíma kací moko amá ní kí'dí sokó. Tí lá Lomo ili ené gi ro zía méngì máa bisinyíne wá. ⁸ Togú Labána uku ledre go kídí, 'Ína máa yée ga bi niyí árá yée kí sanáye téte téte niyí ídí tákpásílí kací moko eyí,' owú ina ga bi ina e niyí árá yée ní niyí ídí mbá kí sanáye téte téte. Togú uku kídí, 'Yée ga bi kí sanáye kpákpa kpákpa niyí ídí tákpásílí kací moko eyí,' owú ina ga bi niyí árá yée ní niyí ídí mbá kí sanáye kpákpa kpákpa. ⁹ Lomo 'di'bioyó bangá gí zí 'bùsé go 'dá'ba zía í'bí yée zíma.

¹⁰ "Sìmi sìnḍì kandra bi bangá e ndìsìnì 'bé'be royé ní, zíma 'dú'duru kídí ya'dá ina ga bi ndìsìnì lé'bé do karáye ní yí ené òyú yée ga bi kí sanáye téte téte, kpákpa kpákpa nda kí yée ga bi midódórúyè ní. ¹¹ Zí maláyika 'bi Ngére Lomo úku ledre zíma sìmi 'duru kídí, 'Yakóbo.' Zíma ndìzìimá kídí 'Í Ngére.' ¹² Zía úku tátá ledre kídí, 'Lúrú aka, ya'dá ina ga bi ndìsìnì lé'bé do karáye ní, yí eyé òyú yée ga bi kí sanáye téte téte, kpákpa kpákpa nda kí yée ga bi dódórú ní. Máméngì ledre nées zía méngì roné kenée gí zía máówo éyí bi Labána méngì kíyí nées go. ¹³ Mááyí Lomo bi ndìsì lúrú bi kací 'yí 'bi Bétele, kí'dí bi léfe sù'bù do tutú zíyí kí mójú éyí zíma ní. Cakaba ní ìnyì mu zíyì ndá'balúgu royí do bi bi arání yìì doa ní.'"

¹⁴ Zí Rayéle e kí Léya úkulúgu ledre zí Yakóbo kídí, "Éyí ni bo bi ídíáká zíze ífi a dongaráze káa do éyí kací 'bùsé ní? ¹⁵ Ndìsì méngì láráze káa zí 'yí lóngó e ní gí zí 'dí? Ugúoyó ené lá òyú zée 'dá'ba wá, kèsì bi í'bíni kacíze ní sinyionzó go za mbá. ¹⁶ Ma'dúú tú'dú éyí* ga bi Lomo 'di'bioyó yée gí zí 'bùsé nées ní yí ené éyí ezé e kí owú 'bi ezé e. Bi kenée ní méngì lá ledre bi Lomo uku zíyí ní."

¹⁷ Zí Yakóbo óto owú 'bi ené e kí me'bené e mbá do gémele e, ¹⁸ zía ócò bangá ené e mbá 'dá'dá kí éyí ga bi ndiki yée sìmi Padána Aráma ní mbá ndá'bané

kíye zí 'buné Isáka sìmi káṅgá bi Kanána ní.

¹⁹ Sìmi bi Labána ndéré ólo bi kábìrìkì† ené ní, gí do kací a nées ní zí Rayéle úgu lomo 'bi 'buné ga bi 'be ore ní. ²⁰ Ábuwá Yakóbo londo yí ené lá Labána 'yí 'bi Aráma káa bi ni ówo a kídí nées ní go ngásáókpo ené. ²¹ Zía 'dí'bi éyí ené e mbá do ndéréókpo. Zía 'dógu ngburu bi Efaráta ní, zía 'dí'bi mìsì'dì ndéré 'díyì roné do bi ekìekì bi sìmi káṅgá bi Gílìdì ní.

Labána ogólodú Yakóbo

²² Sìmi sílì ota do úku ledre zí Labána kídí Yakóbo ngásáókpo go. ²³ Zí Labána 'dí'bi 'yí ené e, zíye ógólodú Yakóbo kí sílì ìnyì doa gbre do ógundìki wo do bi ekìekì bi sìmi káṅgá bi Gílìdì ní. ²⁴ Kí ndulù a nées, zí Lomo 'dódo roné zí Labána 'yí 'bi Aráma sìmi 'duru do úku ledre zía kídí, "Ídí bándá royí, ndaá úku bisinyí ledre togú mbú mójú éyí zí Yakóbo cúku'dée wá."

²⁵ Yakóbo oto kóo táya ené do bi ekìekì bi sìmi káṅgá bi Gílìdì ní. Sìmi bi Labána kí sùmuné e ogundìkiní wo ní, zíye óto 'bi eyé táya kpá ore. ²⁶ Zí Labána úku ledre zí Yakóbo kídí, "Éyí bi lóndo máa zíyì ngásáókpo yí kí nyíma e káa zí kará ga bi 'di'biní yée sìmi okó ní gí roa ní 'di? ²⁷ Éyí bi úgu royí gí zía zíyì ngásáókpo yí úku 'dódo zíma gí zía wá ní 'di? Togú úku 'dódo kóo zíma ní, mááyí kóo óto ayímbi gí rosé zíze lé'bé ke'bi kí úcu ku'dú zíma í'bí mìsì'dì zíze kí rokinyi do mímbe'demá. ²⁸ Lúrú aka máúdru gbawá sùrú mímbe'de bulúndumá e kí nyíma e í'bí mandá zíye. Méngì nées bicayi ledre. ²⁹ Mááyí kí roko'bù zíma gí ro zíma méngì bisinyí ledre kíyí, tí lá kí ndulùna Lomo bi ndìsì lúrú bi kací 'bùyí e ní mada máa kídí, 'Mándá úku bisinyí ledre togú mbú esì ngìrì sìmiyì gbawá cúku'dée.' ³⁰ Máówo bú kídí ndá'balúgu royí gí zía 'bù 'be 'bi esé ofu do yí go. Tí lá éyí bi úgu lomo amá e gí roa ní 'di?"

* **31:16** 31:16 Tú'dú éyí e: Tú'dú éyí ga gére nées bangá 'bi Yakóbo ga bi kí sanáye téte téte, kpákpa kpákpa nda kí yée ga bi dódórú ní. † **31:19** 31:19 Bì kábìrìkì: 'Yí e ndìsìnì kóo ú'yú bongó e gí sìmi bi kábìrìkì e.

31 Zí Yakóbo úkulúgu ledre zí Labána kídí, “Ngirí mengí máa née, gí zía másómú 'bì amá kídí áyí 'dí'bióyó nyíyí e gí zíma kí cóngóro. 32 Tí lá togú ówo 'yí go kára kí lomo eyí e zíne yá, idíní úfuoyó wo 'dá'ba. Do komo 'yí ezé e kára ní. Ídí mu gámásó'do éyí eyí e dongará éyí amá e, togú ówo go zíyí 'dí'bi a.” Yakóbo owo ené bì kídí Rayéle ugu lomo ga bì 'bì Labána ní go wá.

33 Zí Labána ndéréne gámásó'do bì simi kútú 'bì Yakóbo, zía ndéréne simi kútú 'bì Léya, nda gí ore simi kútú 'bì kará ga bì kóo gbre owúkúlú e ní, ndiki lomo ené e wá. Nda née ní zía ndéréne simi kútú 'bì Rayéle. 34 Ábuwá Rayéle 'dí'bi lomo ga gére née go do óto yée sí bindísí bì do gémele ené ní zía ndísiné doyé. Zí Labána gámáne simi éyí ga bì simi kútú ore ní mbá owo kémbí éyí wá.

35 Zí Rayéle úku ledre zí 'buné, “Mimbé'deyí nda ésí wá, mongú 'yí, tí lá máútúásá tóro 'dága do komoyí wá, mááyí kí ndíyá ezé 'bì kará e romá.” Zí Labána gámáne má ndiki lomo ené e wá.

36 Zí mimbé'de Yakóbo ésíne. Zía ndú'yú Labána kí mimbé'dekesí kídí, “Éyí bì máméngí zíyí bisinyíne ní 'dí? Loru bì má'déwe wo, bì zíyí ndísiyí ógólódú kacíma gí roa kenée wo be 'dí? 37 Bì gírágá báyi simi éyí amá e go mbá ní, éyí eyí bì ndíki dongará éyí amá e ní go 'dí? Óto mu gí 'dáa kó'dú sùmuyí e kí sùmumá e ona, gí ro do 'dəcí ngbanga dongaráze keyí.

38 “Ndísiyé keyí go kí simibi cí kéri a. Kábíríkí e kí ina eyí e ndísiní ndíki owú e kací kadra mbá bilámáye, máúfu gbawá ya'dá kábíríkí e gí simi bangá eyí e zíma ánu a. 39 Abú bangá sinyi 'dí'bi bangá eyí e yá, máimbíogú umbuyé 'dódo a zíyí kídí née ndaá 'bì ené luyú amá wá ní wá. Bangá ga bì ndísiní índrì née zí ngíríye ídine domá. Zíyí ndísiyí úku ledre zíma ndísi í'bílúgu kulú bangá eyí ga bì togú uguní yée go kí kadra togú mbú kí ndúlú ní. 40 Mindísímá ni kóo káa zí ba, kí

kadra, pho'du kadra ni ndísi óngbó máa. Ni ógu kí ndúlú ní zí drú ólúne simimá 'bí 'dí'bi gbawá komomá. 41 Simibi cí kéri a mááyí mindísímá zíyí 'be. Zíma méngí moko zíyí kí simibi sokó doa eso gí ro ófú nyíyí ga bì gbre née, zíma méngí ngíti moko zíyí kí simibi ìnyí doa kíé'do gí ro úgú bangá e kíe gí zíyí. Simi ledre ga gére née ní, zíyí ndísiyí óyóló'bó toso tákpásílí bì do í'bí a zíma kací moko bì máméngí ní gbú gbú kí'dí tú'dú. 42 Togú Lomo bì ndísi lúru bì kací babá, Lomo bì ndísi lúru bì kací Abarayáma e kí Isáka ndaá ídí kíma wá, káa bì ma'díi ógóoyó máa go 'dá'ba kí sílímá sokó. Tí lá Lomo luru 'do'dó amá kí moko bì máméngí wo ní zía ìnyiné máda yí kí ndúluna.”

43 Zí Labána úkulúgu ledre zí Yakóbo kídí, “Kará ga gére née niyí nyíma e, owú 'bì eyé ga gére née owú 'bì amá e kí bangá ga gére née mbá. Éyí ga bì lúru yée née mbá éyí amá e. Bì kenée ní éyí bì mááyí méngí a karaba gí ro nyíma e kí owú 'bì eyé e ní 'dí? 44 Ógu mu zíze yéme ledre dongaráze keyí. Idízé úrú tutú e kára gí ro zíze ndísi sómúndíki ledre miyéme ledre née gí roa.”

45 Née ní zí Yakóbo 'dí'bi mongú tutú do ícióto a cí 'dága káa do dosí a. 46 Zía úku ledre zí sùmúné e, “Dó'dú yókosé tutú e.” Née ní zí sùmuga 'dó'dúyóko tutú e do úrú a ngí. Zíye ndísiyé cigí miúrú tutú ba ánu éyí miánu. 47 Zí Labána ífí ìrì bì máa née Zígára Sadúsa,‡ zí Yakóbo ífí 'bì ené yaá Gílídí.

48 Zí Labána úku ledre kídí, “Karaba ní tutú bì úrúze ba ni go éyí bì ni óto zée zíze ndísiyé sómúndíki miyéme ledre bì dongaráze keyí ní.” Née sí ledre bì ndoloní ìrì bì née Gílídí gí zía ní. 49 Ndísiní kpá ndólo bì née Mizípa, gí zía Labána uku ledre kídí, “Ngére Lomo idí lúru bì dozé simi bì ndazé do bikéri a keyí wá ní. 50 Togú méngí lará nyíma ga gére, togú 'dí'bi mbú ngíti géyí kará e, abú ngíti 'yí uku'dodo zíma wá, ídí ówo a

‡ 31:47 31:47 Zígára Sadúsa: Kí tara Ébere ini ledre gí simi a kídí, Gílídí bì ni tutú ga bì do sómúndíki ledre gí roa ní.

kídí Lomo owo ledre née bi dongaráze kẹyí ní go.”

⁵¹ Zí Labána kpá úku ngíti ledre zí Yakóbo kídí, “Mìúrú tutú ni go ba kí mongú tutú bi otozé wo dongaráze kẹyí ní. ⁵² Tutú bi Ẹrúzáe kí mongú tutú née ni ndìṣì óto zée zíze ndìṣì sómúndíkí a kídí, máútúásá ókpóómo tutú ga gére née ndéré méngì bisinyí ledre kíyí wá, útúásá kpá ókpóómo a zíyí ndéréyí méngì bisinyí ledre kíma wá.

⁵³ Lomo bi ndìṣì lúró bi kací Abarayáma, Lomo bi ndìṣì lúró bi kací Nówara e kí Lomo bi ndìṣì lúró bi kací 'búyè e ní ni 'dècì ngbanga née ne dongaráze.”

Zí Yakóbo lólóbú kí ìrì Lomo bi 'bua Isáka ndìṣì óto úndrua kídí née ni lódú kací miyéme ledre née. ⁵⁴ Zí Yakóbo 'dáná éyí do bi ekìekì bi simi káṅgá bi Gílídì ní, do ndólo sùmuné e zíye ánu éyí kẹye. Gí do kací éyí miánu zíye 'dú'duyé cìkì ore.

⁵⁵ Akpa kí phiyí a née, zí Labána fáka nyíne e kí bulúnduné e zía údru súrú mímbe'deyé za mbá. Zía ìnyìné ndá'balúgu roné 'be 'bi ené.

32

Yakóbo yeme roné ndéré lúró Èsawu

¹ Gí do kací née ní, Yakóbo ni mindéréne do misi'di, zí maláyika ga bi 'bi Lomo ní 'dódo royé zía. ² Simi bi Yakóbo lurúndiki yée ní, zía úku ledre kídí, “Ba táya 'bi Lomo.” Née ní zía ìnyìné ìfí ìrì bi née Manayíma.*

³ Zí Yakóbo ìnyìné kása 'yì kasa ené e 'dá'dá zí lúnduné Èsawu simi káṅgá bi kí ìrìné Seyíra do bi bi kóo bulúndu Edómo ndìṣìní doa ní. ⁴ Zía úku ledre zíye kídí, “Togú ndéré ndíkisé mongú 'yì amá Èsawu go yá, zíse úku ledre zía yaá, “Yì kasa eyí Yakóbo uku ledre yaá, tú'dú simibi ga bi okpó ba mbá mándìṣì ndìṣì 'be 'bi Labána. ⁵ Mándá'baogú go mááyí kí tú'dú, ìtí e, kí dongí e, kábìrìkì e, ina e kpá kí 'yì kasa e ya'dá e kí kará e zíma. Mákása 'yì kasa ga ba máa zíyí gí ro zíyí

ótoómo bisinyí ledre ga bi kóo máméngì yée zíyí ní, zíyí 'dí'bi máa simi sùmu tí káa do owú 'bi mbágáyí.' ”

⁶ Simi bi 'yì kasa ga gére nda'baluguní royé ógúndíkí Yakóbo ní, zíye úku ledre zía kídí, “Nderé ndikizé lúnduyí Èsawu go, cakaba ní ni gírì go do misi'di miógúné zíyí yána kí 'yì e do kacíne míya eso (400).”

⁷ Zí ngírì útúne simi Yakóbo, zía ífi simi 'yì ené e kí bangá ené e gbre. ⁸ Simi sómú ledre ené, “Togú Èsawu ogú go útú kí okó do ngíti géyí 'yì ené e yá, ngíti géyí 'yì ga bi utú aka doyé wá ní niyí ngásáókpó zíye ómoyé.”

⁹ Née ní zí Yakóbo ìnyìné ini ini zí Lomo, “Mbófo éyí zíyí Lomo bi kóo ndìṣì lúró bi kací bulúndumá Abarayáma kí 'bumá Isáka ní, áyí Ngére bi úku ledre zíma kídí, 'Ndá'ba mu simi káṅgá eyí zí sùmu'yí e, mááyí óto yí zí bilámá ledre e ndìṣì méngì royé zíyí ní.’ ¹⁰ Bi go kenée ní, Lomo mááyí bisinyí 'yì. Máútúásá kóo ówo bilámá ledre káa zí bi méngì wo zíyí í'bi tú'dú éyí e zíma ba wá. Simi bi kóo mááyí 'dógú Yeredéne ní, mááyí kóo dúyí kí ngbángbá do sílìma, tí lá bi nda ba ní, mááyí go kí tú'dú éyí e zíma káa zí bi máífi simiyé gbre née. ¹¹ Áko Lomo, máíni ini ba zíyí gí ro zíyí yómo máa gí zí lúndumá Èsawu. Ngírì a ndìṣì méngì máa gí zía ni ógú útú kí okó domá, kí kará e kí owú ga ba mbá. ¹² Tí lá úku kóo ledre kídí, ‘Mááyí óto yí zí bilámá ledre e ndìṣì méngì royé zíyí, bulúnduyí e niyí étrì káa zí sayi bi kó'dú mikavu bi ngára utúasání óloónzó a wá ní.’ ”

¹³ Zí Yakóbo 'dú'duné cìkì ìrì. Gí simi éyí ga bi zía ní, zía ìnyìné géle ngíti géyí í'bi a zí lúnduné Èsawu. ¹⁴ 'Di'bi kóo kará ina e míya gbre (200), ya'dá ye cì kẹrì a (20), kará kábìrìkì e míya gbre (200), ya'dá ye cì kẹrì a (20), ¹⁵ kará gémele e cì kẹrì a doa sokó (30) kí owú 'bi eyé e, kará ìtí e cì gbre (40), ya'dá ye sokó (10), nda kí kará dongí e cì kẹrì a (20) kí ya'dá ye sokó (10). ¹⁶ Zí Yakóbo ìnyìné

* **32:2** 32:2 Manayíma: Ìrì ba kí tara Èbere ini ledre simi a kídí, bi 'dówúro e gbre.

ífi bangá ga gére née kací sí doyé. Zía 'dí'bi 'yì kasa ené e do óto yée kací bangá ga bí ifi yée née kǐé'do kǐé'do mbá. Zía úku ledre zíye kídí, “Ndérésé mu 'dá'dá íri, ídísé ndéré kí dongaráse.”

17 Zía úku ledre zí wo bí nì 'dá'dá zí lafúne ní kídí, “Simi bí ndíkísé go kí lúndumá Èsawu zía ndúndu'yú yaá, ‘Áyí 'yì 'bí ambi, sara áyí ndéré 'da, sara ambi nì mǐngí bangá ga bí kó'dú ba ne ní?’

18 Ídí úkulúgu ledre zía kídí, ‘Bangá ga ba 'bí 'yì kasa eyí Yakóbo. Kasa yée zíyì ngéré ené. Nì gí 'dá'ba girí rayíi.’”

19 Zí Yakóbo kpá úku ledre zí ngíti géyì 'yì kasa ené ga gére née mikékeríja mbá kídí, “Ídísé úku mbá kémbì ledre kǐé'do simi bí ndíkísé go kí Èsawu e ní. 20 Ledre nda lígì sée kí úku a bí yaá, “Yì kasa eyí Yakóbo nì gí 'dá'ba girí rayíi ní wá.’” Kací sómù ledre 'bí Yakóbo, i'bí kóo tú'dú éyí ga gére née zí Èsawu gí ro zí bí émené roa zía ótoómo bisinyí ledre bí kóo née mengí wo kíe ní. 21 Née ní zí Yakóbo kásaókpó éyí ga gére ené 'dá'dá, tí lá zía 'dú'duné cìkì do táya ore.

Yakóbo oróní royé kí Lomo

22 Kí ndulú a née ní, zí Yakóbo 'dí'bi me'bené e gbrengrárá kí owúkará 'yì 'bí moko ené e gbrennda kí wotíne sokó doa kǐé'do (11) do kásaókpó yée sága ngburu bí kí ìriné Zabúkú ní. 23 Gí do kací bí kásaókpó yée go sága ní, zía kpá kásaókpó éyí ené e mbá sága íri. 24 Née ní zí Yakóbo ídíákáne ore ngúcuné 'dogu ené bí sága wá. Zí ngíti o'do ógúné útúne kí okó do Yakóbo, zíye oró royé kéne bí ndre. 25 Simi bí o'do née owo ya née utúasá ónzó ngóró a bí wá ní, zía ìnyìné ócò komo 'bungono Yakóbo kpoó, zí komo 'bungono a éfíne. 26 Nda née ní, zí o'do née úku ledre kídí, “Í'dí sǐlǐyì gí romá mu zíma ndéréma, bí ará go.”

Tí lá zí Yakóbo úkulúgu ledre zía kídí, “Máí'dí amá sǐlǐma gí royí wá, 'búó togú údru súrú go mímbe'demá.”

27 Zí o'do née ndú'yú wo kídí, “Ìrìyì náambi?”

Zí Yakóbo úkulúgu ledre zía kídí, “Ìrìmá Yakóbo.”

28 Gí ore zí o'do née úku ledre kídí, “Ìrìyì ndaá lolu Yakóbo wá, ìrìyì nda go Isiréle† gí zía rómo komo 'yì e do sogo kángá ba go mbá zíyì go kpá rómo cú komo Lomo.”

29 Zí Yakóbo úku ledre zía kídí, “Mongú 'yì ìfí aka kpá ìrìyì zíma.”

Zía úkulúgu ledre zí Yakóbo kídí, “Éyì bí ndú'yú ìrìmá gí roa ní 'dí?” Zí o'do née nda ìnyìné údru súrú mímbe'de Yakóbo.

30 Nda née ní, zí Yakóbo ndólo ìrì bí née Penuwéle.‡ “Máúku ledre née kenée gí zía bí málúrú Lomo go cú kí komomá máúyu wá ní.”

31 Zí bí nda go aráónzó roné. Zí Yakóbo ìnyìné gí simi Penuwéle ndéréókpóne nda go miécíné gí zí 'bungononé bí efi ní.

32 Née sí ledre bí karaba Isiréle e anuní cídri bí simi longu bangá gí zía wá ní, gí zía o'do née ocó kóo Yakóbo do cídri a bí komo 'bungono a ní.

33

Yakóbo ndikíní kí lúnduné Èsawu

1 Yakóbo nì lúrú bí káa ní zía ónzó komoné gbó ro Èsawu kí ogú kí tú'dú 'yì e do kacíne míya eso (400). Née ní zí Yakóbo ìnyìné ifi owú e, yée ga bí 'bí Léya kí Rayéle nda kí 'bí owúkará 'yì 'bí moko ga bí gbrennda. 2 Zía óto kará 'yì 'bí moko ga gére née kí owú 'bí eyé e 'dá'dá, Léya kí 'bí ené e gí do kacíye, Rayéle kí Yoséfa niyí 'bí eyé nda dujú gí 'dá'ba. 3 Zí Yakóbo útúne zíye 'dá'dá, zía útúne do ngúrú sǐndíne bí ótú doné kó'dú Èsawu bí kí'dí ìnyì doa gbrennda simi bí ogú go gbóo cigí lúnduné ní.

4 Tí lá zí Èsawu ngásáne fáka Yakóbo do óto sǐlǐne do goa tónóne ìni ìni roa. Zíye útúye mbá ìni ìni.

5 Zí Èsawu óyó komoné káa gbó ro kará e kí owú e. Zía ndú'yú Yakóbo kídí, “Yì ga bí ógusé kéye ba 'bí eyé náambi?”

† 32:28 32:28 Isiréle: Ìrì ba kí tara Èbere ìni ledre simi a kídí, “Lomo mengí okó bú.” ‡ 32:30 32:30 Penuwéle: Ìrì ba kí tara Èbere ìni ledre simi a kídí, “simi komo Lomo.”

Zí Yakóbo úkulúgu ledre zía yaá, “Mongú 'yì, nées owú ga bì Lomo owo ledre kíma zía í'bí yée zì 'yì 'bì moko eyì ní.”

⁶ Nda nées ní, zì kará 'yì moko ga ba kí owú 'bì eyé e nées óguyé ótù doyé bì í'bí mandá zì Ésawu. ⁷ Gì do kacíye, zì Léya kí owú 'bì ené e óguyé ótù doyé bì kó'dù Ésawu do kpá í'bí mandá zía. Odüyé nda dujú zì Yoséfa e kí Rayéle óguyé, zíye méngì a kpá kenée.

⁸ Zì Ésawu ndú'yú Yakóbo kídí, “Lúndu 'bì enée, ndikízé kí 'yì e do mìsi'di kára mindéréye kí tù'dù bangá e, ledre máa 'be káa be 'di?”

Zì Yakóbo úkulúgu ledre zía kídí, “Mákása bangá ga gére nées máa zíyì gì ro zì mimbé'deyì ìdrìne romá mongú 'yì.”

⁹ Tí lá zì Ésawu úkulúgu ledre zía kídí, “Lúndu 'bì enée, máútúásá 'dí'bì tù'dù bangá ga gére nées wá, gì zía tù'dù bangá e niyì kpá bo zíma. 'Bì eyì ga gére nées idíní zíyì.”

¹⁰ Zì Yakóbo úkulúgu ledre zía kídí, “Mongú 'yì, ndaá kenée wá. Togú 'búma nì doyì, idí 'dí'bì tákpásìlì bì máí'bì zíyì nées. Káa zì bì málúró yì karaba ba ní, nda káa zì málúró cú Lomo ní. Gì zía bì óto 'búma go zíyì 'dí'bì máa simi sùmu kí mimbé'deyì kíé'do ní. ¹¹ Bì go kenée ní, mándéndì romá go zíyì idí 'dí'bì tákpásìlì bì máí'bì yée zíyì nées, gì zía Lomo saká máa go kíngaya kí éyì ga gére nées.” Nda gì zía bì Yakóbo lánýa nda ro Ésawu go kíngaya ní, zì Ésawu ngúnú a zía 'dí'bì yée.

¹² Gì ore zì Ésawu úku ledre kídí, “Nderézé mu 'be. Mááyì 'dìyìóto sée.”

¹³ Zì Yakóbo úkulúgu ledre zía kídí, “Mongú 'yì, cóngó ro minzéré owú ga ba ndaá. Ili kpá zíma lúró kací minzéré bangá ga bì niyì aka úlú umba ní. Togú nderézé kíye kakara kenée yá, lá kadra kíé'do bangá ga gére nées niyì úyuónzó royé mbá. ¹⁴ Bì kenée ní, mongú 'yì ndéré 'bì eyì mu zíma 'dá'dá ìrì, mááyì lódúyì gì yáa ndoo kací ndéré bì bangá ga ba kí owú e niyì ndéré a ní, gì zíma ógumá 'be 'bì ngére simi Seyíra.”

¹⁵ Nda nées ní zì Ésawu úku ledre zì Yakóbo kídí, “Togú kenée, mááyì ótoómo ngíti géyì 'yì amá ga ba zíse ógusé kéye.”

Zì Yakóbo ndúndu'yú kídí, “Nda nées kenée gì ro 'di? Ngére máli tí lá zíyì ìdrì mimbé'deyì romá éyì bì nì méngì zée ní ndaá.”

¹⁶ Nées ní kpá 'duo kadra nées, zì Ésawu ìnyìné ndá'balúgu roné simi Seyíra. ¹⁷ Tí lá zì Yakóbo ìnyiyé gì ore ndéréóguyé do ngíti bì ndìsiní ndólo a Sùkótù kídí bì lagá kútù zíne kí bangá ené e ní. Nées sù ledre bì ndoloní ìrì bì nées gì zía Sùkóta ní.

¹⁸ Gì do kací bì Yakóbo ìnyìní gì simi Padána Aráma ní, zíye ndéréóguyé bilámáne simi mongú gara bì kí ìrìné Sekéme simi kángá 'bì Kanána, zía óto táya ené mì'dí simi súwú cigí mongú gara ore. ¹⁹ Zì Yakóbo ìnyìné úgú bì bì oto táya ené doa nées gì zì wotì Amóra 'yì 'bì Sekéme kí mīrīrīrī kēsī mīya kīé'do. ²⁰ Nées ní zì Yakóbo ó'bó mbayi gì simi tutú ore do ìfì ìrì a Lomo bì ndìsì lúró bì kací Isiréle e ní.

34

Wotì Amóra ngaka Dína nyì Yakóbo

¹ Kadra kíé'do zì Dína nyì Yakóbo bì ndikíní kí Léya ní ìnyìné ndéréne lúró ngíti géyì kará e gì dongará 'yì ga bì 'bì Sekéme ní. ² Simi bì komo wotì Amóra ngére bì ore 'yì 'bì Ìvita bì kí ìrìné kpá Sekéme utú ro Dína ní, zía ìnyìné ngáka Dína ndìsì kíe káa do kára kí cóngóro. ³ Nda nées ní, zì 'bú Dína nyì Yakóbo nda idíne doa kíngaya, zía ndìsiné lóndo komo owúkára nées gì ro zì 'búne idíne doa. ⁴ Zì Sekéme úku ledre zì 'buné Amóra kídí, “Babá ófù owúkára nées zíma.”

⁵ Simi bì Yakóbo uwú ledre yaá ngakaní nyíne Dína go ndìsì kíe kí cóngóro ní, zía ndécíne tí zaá gì simi kadra bì wotì ga nda'baoguní gì simi súwú go 'be kí lúró kací bangá eyé e ní.

⁶ Nda nées ní, zì Amóra 'bù Sekéme ndéréne ndú'yú Yakóbo gì ro ledre nyì a zì wotíne. ⁷ Simi bì wotì Yakóbo e uwúní ledre bì méngì roné zíye kenée ní, geré

zíye ndá'balúgu royé gi simi súwú 'be. Zí ledre née í'bí komokenyí kí simikesí zíye kíngaya, gi zía éyí bí Sekéme mengi née oto kese go ro 'yí 'bí Isiréle e. Née bicayi ledre bí utúasá zía méngi roné wá ní.

⁸ Tí lá zí Amóra úku ledre zíye kídí, “Mímbe'de Wotíma Sekéme ili nyíse née go kíngaya. Ótoómosé wo mu zía, zía 'dí'bí wo káa do me'bené. ⁹ Ni miútúasáne zíze yéme ledre ófú ro dongaráze kése. Azé 'dí'bí nyíse e, zise kpá 'dí'bí nyíze e. ¹⁰ Ásé ndísi dongaráze simi Sekéme ona do bilámá bí. Azé kpá í'bí bí ga bí ona ní mbá zise, zise ndísi gámáse kí bangá esé e simi a káa zí bí ilisé ní. Ásé kpá ówo bilámá ledre gi simi kángá ba ona.”

¹¹ Zí Sekéme úku ledre zí 'bú Dína e kí lúnduga kídí, “Ótoómosé ledre zíma, zíze ófú rozé kéne. Mááyí í'bí éyí ga bí ilisé yéé ní mbá zise. ¹² Úkusé lá ledre éyí bí ilisé ní, zise ólo késí kára esé káa zí bí ilisé ní, mááyí í'bí a zise togú ótoómosé nyíse née go zíma ófú a ní.”

¹³ Gi zía bí sinyiní lémíyé Dína go ní, zí wotí Yakóbo e sómúndíki mani lóndo Sekéme kí 'buné Amóra kíe simi bí niyí ódro kéye ní kídí, ¹⁴ “Utúasázé méngi ledre káa zí née wá. I'bizé ezé lémizé zí o'do bí ngára utú ngburu wá ní wá. Née mongú komokenyí zíze. ¹⁵ Azé ngúngu ledre née 'búó togú 'yí esé ga bí ya'dá e ní utúní go mbá ngburu zíye ídíye go káa zíze ní. ¹⁶ Azé nda fú í'bí nyíze e zise ófúyé e zíze kpá ófú nyíse e. Togú ledre née méngi roné go kenée azé fú ógú ndísi kése káa do 'yí e kíé'do. ¹⁷ Tí lá togú ngúngusé esé ledre útú ngburu wá, azé 'dí'bí lémizé zíze ókpóze kíe.”

¹⁸ Zí ledre bí ukuní née útúasáne komo Amóra e kí wotíne Sekéme. ¹⁹ Sekéme ní owúphirangá bí kí ledrené owóowó rómo do 'yí ga 'be 'bí eyé ore mbá ní. Lu'bú wá, zía ñnyiné geré ndéré méngi ledre bí ukuní née gi zía 'bú nyí Yakóbo ofú kóo doa go. ²⁰ Née ní, zí Amóra kí wotíne Sekéme ndéréye ku mbotu mongú gara ódroyé zí 'yí eyé ga bí simi gara ore ní. ²¹ “Yí ga gére niyí bilámá 'yí e. Ni

bilámáne zíye ndísiyé simi kángá ezé ona ndísi gámá kí bangá eyé e káa zí bí iliní ní gi zía kángá ezé ní mongúne kíngaya, ní 'dí'bí zée kéye mbá. Azé ófú nyíye zíye kpá ófú nyíze e. ²² Tí lá ledre kíé'do. 'Yí ga gére née niyí ngúngu a zíze ídíze kéye káa do 'yí kíé'do 'búó togú zée ya'dá e utúze go mbá ngburu zíze ídíze káa zí ye ní. ²³ Lúrúsé aka, tú'dú bangá e kí tú'dú ngíti géyí éyí ga bí zíye née niyí nda ídí go káa zí 'bí ezé e ní. Bí kenée ní, ngúnguzé mu zíye kenée gi ro zíye ndísiyé dongaráze ona.”

²⁴ Zí ya'dá ga bí nderení ku mbotu mongú gara ní ñnyiyé mbá ngúngu ledre 'bí Amóra e kí wotíne Sekéme, zí ya'dá e ñnyiyé mbá útúye ngburu.

²⁵ Gi do kací sílí ota, simi bí ungu ní aka ndísi 'dó'do yéé ní, zí wotí Yakóbo e gbre, Simiyóna e kí Lévi bí niyí gi simi mbágá kí Dína e ní ñnyiyé 'dí'bí mongú maku eyé ndéré útú okó do 'yí ga gére née simi bí ledre ligi yéé go ní. Zíye úfu zaá ya'dá ga bí simi mongú gara née ore mbá. ²⁶ Zíye óguyé kpurú gi do Amóra kí wotíne Sekéme do úfu yéé 'dá'ba. Zíye 'dí'bí lémíyé Dína gi 'be 'bí Sekéme yóo zíye ókpóye kíe. ²⁷ Zí ngíti géyí wotí Yakóbo e ndéréye do bí bí ufuní 'yí e doa née do ngáka éyí kací 'yí ga bí simi mongú gara ore kí'dí bí sinyiní lémíyé ní mbá. ²⁸ Zíye 'dí'bí bangá ga bí kábiríki e, íti e, dongí e nda kí ngíti géyí éyí ga bí iliní yéé simi mongú gara gi ore ní mbá ókpó kíe simi súwú. ²⁹ Gi do kací bí ngaka onzóní éyí ga bí kí ledreyé owóowó ní go ní, zíye ñnyiyé 'dí'bí kará e kí owú e kacíye mbá ókpó kíye.

³⁰ Zí Yakóbo úku ledre zí Simiyóna e kí Lévi kídí, “Dí'biógusé báfi go dongaráze kí 'yí 'bí Kanána e kí 'yí 'bí Peréze e mǐngí kángá ga ba. 'Yí ga gére née niyí go ógú ídí mbá okó romá. Lúrúsé aka eyezé kpá wá, togú kotruní royé ógú útú okó kíma ní, niyí úfu máa kí éyí ga bí 'be 'bí amá ní mbá 'dá'ba.”

³¹ Tí lá zíye úkulúgu ledre zía kídí, “Ni miútúasáne zía méngi lará lémizé káa zí kára bí ndísi gámá kací ya'dá faa ní?”

35

Yakóbo omúlugu roné simi Bétele

¹ Gi do kací ledre née ní, zí Lomo úku ledre zí Yakóbo kídí, “Ómú mu ndéré ndísiyí simi Bétele, zíyí ó'bó mbayi íri zí Lomo bí kóo 'dodo roné zíyí simi bí kóo áyí ndísi ngásá gi zí lúnduyí Ésawu ní.”

² Née ní, zí Yakóbo úku ledre zí 'yí 'bí 'be 'bí ené e kí 'yí ga bí kóo niyí kéye ní kídí, “Ūçuóyósé lomo 'bí 'yí lóngó ga bí do sílìse née mbá 'dá'ba, zíse méngí ondú bí ndísi óto 'yí zía útúásáne kací komo Lomo ní, zíse nda 'dí'bí bilámá bongó esé e ésì yée rosé. ³ Gi ore zíse ógusé zíse ndéréze simi Bétele, kí'dí bí mááyí ó'bó mbayi zí Lomo ní. Lomo bí ndísi úwú ini amá simi bí mááyí kí mongú sómú ledre, zía ndísiné lúru bí ne kacíma kací kadra mbá ní.”

⁴ Née ní, zíye í'bí lomo ga gére kí ngo'di ga bí ro mbíliye ní mbá zí Yakóbo. Zí Yakóbo ícióto lomo kí éyí mbíli ga gére née simi kángá cikí sí kágá simi Sekéme ore. ⁵ Simi bí Yakóbo e kí 'yí ené e ìnyìní go ndéré ní, zí Lomo ésì ngìrì simi 'yí ga bí simi gara ore ní mbá, káa bí niyí ndéré lódú Yakóbo e kí 'yí ené e ke.

⁶ Zí Yakóbo e kí 'yí ga bí kóo do kacíne ní ndéréóguyé simi bí bí kí ìrìné Lúzu bí ndísiní kpá ndólo a Bétele, simi kángá bí Kanána ní. ⁷ Simi Bétele íri, zía ó'bó mbayi zí Lomo do ífí ìrì a, Lomo 'bí Bétele gi zía Lomo 'dodo kóo roné zía ore simi bí ní ngásáoyó roné gi zí lúnduné ní.

⁸ Née ní, zí Débura bí ngboróogu Rebéka ní úyuné. Do óto bí zía sí ngíti mongú kágá kí ìrìné óka simi Bétele ore. Zíye ífí ìrì bí née Alóni Bakútu.*

⁹ Gi do kací bí Yakóbo nda'baogu gi simi Padána Aráma ní, zí Lomo 'dódo roné zía do í'bí ándá úndru zía. ¹⁰ Zí Lomo úku ledre zía kídí, “Ìrìyí ní yí ené tí Yakóbo, tí lá utúásání lolu ndólo yíi Yakóbo wá, niyí nda ndólo yíi go Isiréle.” Née ní zía ìnyìné ífí ìrì doa Isiréle.

¹¹ Gi ore zí Lomo úku ledre zía kídí, “Mááyí Lomo bí roko'bu a ofu go ní, máí'bí roko'bu go zíyí ndíki tú'dú owú e, zí bulúnduyí e étriyé tú'dú. Ríkí sí do 'yíma'dí e, kí bí eyé e niyí ólúógu gi simiyí, zí ngíti géyí ídíye káa do mingburoko ngére e. ¹² Kángá bí kóo máí'bí zí Abarayáma e kí Isáka ní, máí'bí kpá go zíyí, mááyí kpá í'bí kángá née zí bulúnduyí e gi do kacíyí.” ¹³ Simi bí Lomo úku ledre née kenée ní, zía ìnyìné ndéréókpóne gi do bí bí gáa ndísi ódro doa zí Yakóbo ní.

¹⁴ Gi ore, zí Yakóbo ícióto mongú tutú cí 'dága do bí bí Lomo odro zía doa née. Zía ìnyìné 'dí'bí le'yí kí sù'bu léfe a do tutú née káa do 'dáná éyí óto úndru Lomo káe. ¹⁵ Zí Yakóbo ífí ìrì bí bí Lomo odro zía doa née Bétele.

Ledre gi ro umbu Rayéle

¹⁶ Née ní, zí Yakóbo e ómúye gi simi Bétele gi ore, simi bí niyí aka do misí'di gbála gi simi Efaráta ní, zí síndí kadra útúásáne gi ro zí Rayéle áráne. Zí owú nda tónóne ówoné simi a bisinyíne kíngaya. ¹⁷ Gi zía bí miára Rayéle 'do'do kóo wo go kíngaya ní, zí kára bí ndísi sáká wo gi ro zía áráne ní úku ledre zía kídí, “Ndá éré ngìrì wá, áyí árá ngíti owú 'bí eyí owúo'do.” ¹⁸ Simi bí Rayéle ní nda go gbóo gi ro úyu ní, zía ìnyìné ífí ìrì wotíne née Benóni.† Zí Yakóbo ífí 'bí ené Benzemúna.‡

¹⁹ Née ní zí Rayéle úyuné do ícióto wo do misí'di kí ndéréye simi Efaráta bí ndoloní kpá Beteléme ní. ²⁰ Zí Yakóbo 'dí'bí mongú tutú ícióto a do bí zí Rayéle. Tutú máa née gi simi síndí kadra bí karaba ba miéké ledre ní roa kídí bí zí Rayéle. ²¹ Gi do kací née, zí Isiréle ómúne ndéré lágá kútú ndísiné simi a sogo bí bí kí ìrìné Mìgìdéle Edára.

²² Simi bí Isiréle ní mindísiné simi ìrìgbére née ore ní, zí Rúbene ìnyìné ndéréne ndísiné kí me'be 'buné káa do kára bí kí ìrìné Bíla ní. Zí 'bu a Isiréle úwú ledre née.

* **35:8** 35:8 Alóni Bakútu: Ini ledre gi simi Alóni Bakútu ní kídí kágá bí do ndísi ìni ini sí a ní. † **35:18** 35:18 Benóni: Ini ledre gi simi Benóni owú ba oto máa go zíma 'dó'dóma kíngaya. ‡ **35:18** 35:18 Benzemúna: Ini ledre gi simi Benzemúna owú bí kí roko'buné bí ogu sáká máa ní.

Wotí Yakóbo e niyí kóo mbá sokó doa gbre.

²³ Wotíga máa yée ga bi gi simi Léya ní niyí,

Rúbene bi ni ne owúndíká 'bi Yakóbo, Simiyóna, Lévi, Zúda, Isakára nda kí Zebulúna.

²⁴ Wotíga máa yée ga bi gi simi Rayéle ní niyí 'bi eyé,

Yoséfa e kí Benzemúna.

²⁵ Yée máa yée ga bi gi simi owúkára bi 'yi 'bi moko 'bi Rayéle bi kí iriné Bíla ní niyí 'bi eyé,

Dána e kí Nafatáli.

²⁶ Yée ga bi 'bi eyé gi simi owúkára bi 'yi 'bi moko 'bi Léya bi kí iriné Zílifa ní niyí 'bi eyé,

Gáda e kí Aséra.

Ga gére née iri wotí Yakóbo ga bi ndikiní yée zía simi Padána Aráma ní.

²⁷ Zí Yakóbo ndéréne lúru 'buné Isáka simi Mamaré gbóo kí Kiríta Arába bi ndişiní ndólo a Éborono ní, kí'dí bi kóo Abarayáma e kí Isáka ndişiní ndişí ní.

²⁸ Isáka mengi kóo mbá simibi míya kíe'do doa cí eso (180). ²⁹ Uyu nda kóo simi bi ni nda goó ngokoné kíngaya ní. Zí wotíga ga bi Ésawu e kí Yakóbo ní óto wo.

36

Ledre gi ro Ésawu kí bulúnduné e

¹ Ba ledre gi ro bulúndu Ésawu ga bi ndişiní ndólo yée Edómo e ní. ² Ésawu ofú kóo kára gi simi nyí 'yi 'bi Kanána e. Iri me'bea bi nyí 'yi ga bi Éte e ní ni Áda ni nyí Éloni. Me'bea máa wo bi 'bi ené nyí 'yi 'bi Iyíta ní iri a 'bi ené Olibáma nyí Ána bulúndu Zibóna, ³ me'bea máa wo bi Basimáta ní, ni nyí Isiméle lémi Nebayóta. ⁴ Me'be Ésawu e ota mbá 'yi ndíki owú e. Me'bea bi Áda ní ndiki 'bi ené Elifáza, zí Basimáta ndíki 'bi ené Ruwéle, ⁵ zí Olibáma nda ndíki 'bi ené Zéwusa e kí Zaláma nda kí Kóra. Ga gére née iri wotí Ésawu ga bi ndikiní yée zía simi Kanána ní. ⁶ Gi ore, zí Ésawu 'dí'bi me'bené e, wotíne e, nyíne e, kí 'yi ga bi gi do kacine ní, bangá ené e kí

ngíti géyi éyí 'bi 'be 'bi ené e bi ndiki yée simi Kanána ní mbá do ómune ndéré ndişiné gbála gi do bi bi Yakóbo ni doa ní. ⁷ Omú kóo gi zía bi bi ndişiní ndişí doa kí Yakóbo e ní, eye lolu kóo gi royé gbengará wá. Bangá eyé e etriní nda kóo go kíngaya. ⁸ Née ní zí Ésawu bi ndişiní kpá ndólo wo Edómo ní ómune ndéré ndişiné simi kángá bi do bi ekíekí bi simi Seyíra ní.

⁹ Ba ledre gi ro Ésawu bulúndu 'yi ga bi ndişiní ndólo yée Edómo e bi simi kángá bi do bi ekíekí simi Seyíra ní.

¹⁰ Ga ba ní iri wotí Ésawu e. Ésawu e ndikiní Elifáza kí me'bené bi Áda ní, zí me'bea bi Basimáta ní ndíki 'bi ené Ruwéle. ¹¹ Wotí Elifáza ga bi ndíki yée ní niyí Temána e, Ómara e, Zéfo e, Gatáma e, nda kí Kenáza. ¹² Zí Ésawu e kpá ndíki ngíti owú kí iriné Elifáza bi ni 'bu Amaléka kí 'beriné bi Timáni ní. Ga gére née iri bulúndu Ésawu e bi gi simi me'bea bi Áda ní. ¹³ Wotí Ésawu bi ndikiní wo kí Basimáta kí iriné Ruwéle ní, ndiki 'bi ené Náta e, Zéra e, Sába e nda kí Miza. Ga gére née iri bulúndu Ésawu ga bi gi simi me'bea bi Basimáta ní. ¹⁴ Wotí Ésawu máa yée ga bi Olibáma nyí Ána bulúndu Zibóna ndiki yée ní, niyí 'bi eyé Zéwusa e, Zaláma e nda kí Kóra.

¹⁵ Ga gére née kóo sí do ga bi gi dongará bulúndu Ésawu e ní. Elifáza bi owúndíká 'bi Ésawu ní, ni ne 'yi bi ndikiogú mingburoko sí do ga bi kí iriyé Temána e, Ómara e, Zéfo e, Kenáza e, ¹⁶ Kóra e, Gatáma e kí Amaléka e ní. Née kóo mbá sí do bi Elifáza ndiki yée simi Edómo ní. Niyí bulúndu Ésawu bi tetéye ni Áda ní. ¹⁷ Bulúndu Ésawu ga bi gi simi wotí a bi Ruwéle ní, niyí 'bi eyé sí do ga bi kí iriyé Náta e, Zéra e, Sába e kí Miza e ní. Sí do máa ga gére née Ruwéle ndikiogú yée ne simi Edómo. Niyí bulúndu Ésawu bi tetéye ni Basimáta ní. ¹⁸ Wotí Ésawu bi ndiki wo kí me'bené bi Olibáma ní, ndikiogú 'bi ené sí do ga bi kí iriyé Zéwusa e, Zaláma e kí Kóra e ní. Ga

gére née sí do ga bí gí simi me'be Ésawu bí Olibáma nyí Ána ní.

¹⁹ Ga gére née ìrì bulúndu Ésawu bí ndìşiní ndólo yée Edómo ní. Niyí kóo mbá m̀ngburoko sí do gí simi kúfú yée née.

²⁰ Ga ba ìrì wotí Seyíra* 'yì 'bí Órì bí niyí ye mizefì 'yì ga bí kóo ndìşiní ndìşì simi Edómo ore 'desì ní. Ìrìyè nì, Lotána, Şubúla, Zibóna, Ána, ²¹ Disóna, Ezére e nda kí Disána. Wotí Seyíra ga gére née niyí kóo ye sí do 'yì 'bí Órì e. ²² Wotí Seyíra bí kí ìrìné Lotána ndiki 'bí ené kóo Órì e kí Omámu. Timáni nì 'bí ené lémi Lotána. ²³ Wotí maa wo bí kí ìrìné Şubúla ní, ndikiogu 'bí ené kóo Alavána, Manáta, Ebála, Séfo e nda kí Onáma. ²⁴ Ngítì wotí Seyíra bí kí ìrìné Zibóna ní, ndiki 'bí ené Ayá e kí Ána. Ána utúogu kóo do ngbuřu bí iní a ìrì m̀iřrì simi bí ndìşì ndéré kí dongí ga bí 'bí 'buné simi súwú ánu éyí ní. ²⁵ Wotí Seyíra maa wo bí kí ìrìné Ána ní, ndiki kóo Disóna e kí Olibáma. ²⁶ Wotí Seyíra maa wo bí kí ìrìné Disóna ní, ndiki kóo Emadána, Esebána, Isarána nda kí Keráni. ²⁷ Zí wotí bí Ezére ní, ndiki 'bí ené Bilána, Zavána e kí Akána. ²⁸ Wotí Seyíra maa wo bí kí ìrìné Disána ní, ndiki Úza e kí Arána. ²⁹ Ga gére née sí do 'yì ga bí 'bí Órì e ní, Lotána, Şubúla, Zibóna nda kí Ána, ³⁰ Disóna, Ezére e kí Disána. Wotí Seyíra ga gére née niyí kóo ye ngére kací sí doyé ga gére née simi káŋgá 'bí Seyíra ore.

M̀ngburoko ngére ga bí 'bí Edómo

³¹ Ba ìrì m̀ngburoko ngére ga bí kóo 'dí'biní bí do ndìşiyé do kúfú 'yì ga bí 'bí Edómo ní mbá 'dá'dá gí zí m̀ngburoko ngére ga bí 'bí Isiréle ní. ³² Mizefì mongú ngére 'bí Edómo bí 'yì e otoní wo ní, nì Béla wotí Biyóra bí mongú gara ené nì gara bí kí ìrìné Dinába ní. ³³ Simi bí Béla uyu ní, zí Zobába wotí Zéra 'yì 'bí Buzóra 'dí'bi bí kací a káa do mongú ngére. ³⁴ Simi bí Zobába uyu ní, zí

Usáma bí gí simi káŋgá 'bí 'yì 'bí Temána ní 'dí'bi bí kací a káa do mongú ngére. ³⁵ Simi bí Usáma uyu ní, zí Adáda wotí Bedáda 'yì 'bí Avítì 'dí'bi bí kací a káa do mongú ngére. Adáda m̀nginí kóo okó kí M̀diyáni e simi káŋgá 'bí Muwába zía rómo komoyé cú. ³⁶ Simi bí Adáda uyu ní, zí Samála 'yì 'bí Masaréka 'dí'bi bí kací a káa do mongú ngére. ³⁷ Simi bí Samála uyu ní, zí Sávula 'yì 'bí Rebóta gbóo kí ngbuřu bí Efaráta ní 'dí'bi bí kací a káa do mongú ngére. ³⁸ Simi bí Sávula uyu ní, zí Balanána wotí Akóbo 'dí'bi bí kací a káa do mongú ngére. ³⁹ Simi bí Balanána wotí Akóbo uyu ní, zí Adára 'yì 'bí gara bí Péwu ní 'dí'bi bí kací a káa do mongú ngére. Ìrì me'bea kóo Metabéle nyí Matírìda bí kí ìrì nyíne Mezába ní.

⁴⁰ Ba ìrì kúfú 'yì ga bí Ésawu ndiki ogu yée ní. Ìrìyè nì Timína e, Aláva e, Yetéte e, ⁴¹ Olibáma, Éla, Pinóna, ⁴² Kenáza, Temána, Mibizára, ⁴³ Magadiyéle e kí Yiráma. Ga gére née mbá ìrì sí do 'yì ga bí kóo niyí m̀ngburoko sí do simi Edómo ní. Ìřiní ìrì ga gére née kací káŋgá bí ndìşiní ndìşì simiyé ní.

Ésawu ndiki ogu sí do 'yì 'bí Edómo e mbá ne.

37

Yoséfa 'du'duru

¹ Yakóbo nderé ndìşì kóo simi káŋgá bí Kanána kí'dí bí kóo 'bua ndìşiní ní.

² Ba ledre gí ro Yakóbo.

Simi bí Yoséfa nì kóo go owúphirangá simibi ené nì go sokó doa ìnyì doa gbre ní, zíye kóo ndìşiyé kí m̀ngburoko lúnduné e ndìşì 'bá'bá bangá 'bí 'buyé. Lúnduga ga gére née kóo wotí me'be 'buyé ga bí Bila e kí Zílifa ní. Zí Yoséfa óguné l̀kpì bisinyí ledre ga bí ndìşiní m̀ngì royé íri ní mbá zí 'buyé.

³ Yakóbo otoofu kóo yì ené 'bú Yoséfa go rómo do ngítì géyì wotíne e mbá, gí zía ndikiní kóo Yoséfa zía simi bí nì kóo go ngokoné ní. Zía 'dí'bi bongó bí kí bilámá tífine ní í'bí a zí Yoséfa ndìşì éşì a.

* **36:20** 36:20 Seyíra: Ìřiní kóo ìrì mongú 'yì Seyíra do káŋgá bí do bí ek̀jek̀ ní. Nda gí 'dá'ba zí bulúndu Ésawu e nda ìřì ìrì bí maa née Edómo.

4 Simi bi lúnduga owoní kídí 'buyé oto 'bú Yoséfa go rómo doyé mbá ní, zí 'bú Yoséfa nzúlúne doyé, zíye óto bisinyí mimbé'deyé roa, odroní lolu bilámá ódro zía wá.

5 Simi ngíti ndulu zí Yoséfa 'dú'duru, simi bi lĩkpí 'duru nées zí lúnduné e ní, zí 'búa nzúlú tátá roné doyé nda 'dá'dá.

6 Zía úku ledre zíye kídí, "Úwúsé aka 'duru bi má'dúru ba. 7 Má'dú'duru, azé ndĩsì ódó kére yáká. 'Diya káa ní zí kuru'bu kére bi máódó ní ìnyìoguné tóroné cì 'dága, zí kuru'bu kére esé e yóko royé gbaá dongá kuru'bu kére amá zíye otú doyé zía bi."

8 Zí lúnduga úku ledre zía kídí, "Simi sómú ledre eyí ní ìlì ídì káa do mongú ngére zí roko'buyí ídìne dozé?" Zí 'bú Yoséfa nzúlúne doyé kángaya gí zí 'duru bi 'duru kí ledre bi uku wo ní.

9 Gí ore zí Yoséfa kpá 'dúru ngíti 'duru, zía úku ledre zí lúnduné e kídí, "Má'dúru kpá ngíti 'duru go. 'Duru máa wo ba ni 'bi ené, zí kadra e kí éfé nda kele e sokó doa kíé'do ndĩsiyé útúoguyé bi zíma."

10 Simi bi lĩkpí 'duru nées zí 'buné kpá zí lúnduné e ní, zí 'bua úku ledre zía o'buóbù kídí, "'Duru máa bi 'dúru nées lará 'duru 'dì? Sómú 'bi eyí yá mbágáyì kíma kí lúnduyí e azé ógù otú dozé bi do kángá kó'dúyì?" 11 Zí lúndu Yoséfa e óto ledre nées simiyé roa, tí lá 'bua bandá kóo ledre nées simi sómú ledre ené.

Lúndu Yoséfa e ugúoyóní wo zí 'yì 'bi Ízibiti

12 Kadra kíé'do zí lúndu Yoséfa e 'dí'bi bangá 'bi 'buyé ndéré kíye do bi éyí miánu gbóo kí Sekéme, 13 zí Isiréle úku ledre zí Yoséfa kídí, "Káa zí bi owo bú, lúnduyí e nderení go kí bangá e do bi éyí miánu gbóo kí Sekéme ní, ógù mu, máìli kása yì zíye ìrì."

Zí Yoséfa úkulúgu ledre zía kídí, "Bilámáne."

14 Nées ní zí 'bua úku ledre zía kídí, "Ndéré mu lúru lúnduyí e kí bangá ga gére nées togú niyí mbá bilámáye yá zíyì ndá'baóguyì kí ledreyé zíma." Zía kásaókpó wo gí do bi bi ndĩsiní doa simi 'bululu Éborono ní ndéré lúru lúnduné e.

Simi bi Yoséfa ogù simi Sekéme ní, 15 zí ngíti o'do ndíki wo kí gámá ló'bó roné simi kángá nées ore, zía ndú'yú Yoséfa kídí, "Ndĩsì gámásó'do 'dì?"

16 Zí Yoséfa úkulúgu ledre zía kídí, "Mándĩsì gámásó'do lúndumá e. Útúásá go 'dódo bi bi bangá eyé e ndĩsiní ánu éyì doa ní zíma?"

17 Zí o'do nées úkulúgu ledre zía kídí, "Omúnì yì eyé gí ona go. Máúwú ledre gí tarayé kídí, 'Nderézé mu simi Dotána.' "

Nées ní zí Yoséfa ndéréne lódú kací lúnduné e, zía ndéré ndíki yée gbóo kí Dotána. 18 Zí lúnduga lúru ndíki wo gí gbála, 'dá'dá gí zía kí óguné zíye, zíye ndómo tarayé gí ro zíye úfuoyó wo.

19 Zíye úku ledre dengbíye kídí, "'Yì 'duru ba ni gí 'dáa go ógù. 20 Ogù girí mu, zíze úfu wo zíze ónzóoto umbu a simi ngúru kuru gu 'dawú ga ba. Zíze úku a kídí bangá sinyí 'dì'bi wo go, ánuónzó wo go. Zíze aka ówo éyì bi ni ólúogù gí simi 'duru ené máa nées ní ní."

21 Simi bi Rúbene uwú ledre nées kenée ní, zía sómú só'do mĩsì'dì bi nées ni yómo Yoséfa doa gí zíye ní. Zía úku ledre zíye kídí, "Ndazé úfu wo wá. 22 Ndazé 'dí'biógù sáma a kpá wá. 'Dì'bizé lá wo zíze úcu wo simi kuru gu 'dawú ga ba simi súwú ona, tí lá ndazé méngì bisinyí ledre kíe wá." Rúbene uku kóo ledre nées kenée gí ro yómo wo gí zíye gí ro zíne 'dí'bi wo ndá'ba kíe zí 'buné.

23 Nées ní, simi bi Yoséfa ogù ndíki lúnduné e ní, zíye útú 'dí'bi wo í'díogù bilámá bongó ené bi kí bilámá tífine ní gí roa 'dá'ba, 24 zíye 'dí'bi wo ndéré kíe úcu wo simi kuru gu 'dawú. Simi sındì kadra nées iní ndaá kóo simi gu 'dawú nées wá.

25 Simi bi nda'baluguní royé go ndĩsiyé bi ánu éyì ní, zíye lúru ndíki 'yì ga bi kí sí doyé Isiméle e ní kí óguyé gí simi Gíldì. Ìmbìní kóo kágá ga bi kí bilámá ndonyoyé kí ngíti géyì bilámá éyì mindonyo e do gémele eyé ndéré kíe ugúoyó yée simi Ízibiti.

26 Zí Zúda úku ledre zí lúnduné e kídí, "Togú ufuzé lúnduzé zíze ótoécì ledre umbu a ní, éyì bi azé ówo a gí simi a ní 'dì? 27 Togú lá máa yá, idíze ugúoyó

wo zí 'yì 'bì Isiméle e gi zí wo bi azé méngì bisinyí ledre kíe ní. Ówosé bú, ni lúnduzé, mbigí sanáze kpá sámazé.” Zí lúnduga ngúngu a.

²⁸ Née ní simi bì 'yì 'bì Isiméle ga bì gi simi Mìdiyáni oguní ní, zí lúndu Yoséfa e láláogú wo gi simi gu 'dawú do úgúoyó wo kí komo késì cì kéré a zí 'yì 'bì Isiméle ga gére née, zíye 'dí'bi wo ókpó kíe simi Ízibiti.

²⁹ Simi bì Rúbene nda'balugu roné do gu 'dawú iri ní, ni lúru bi káa ní Yoséfa ndaá lolu wá, zía lófo bongó gi roné gi zí simikesí. ³⁰ Zía ndá'balúgu roné úku ledre zí lúnduné e kídí, “Owú ba ndaá 'bì ené lolu iri wá. Mááyí méngì goó 'dí?”

³¹ Gi do kací née ní, zíye óngóonzó ina do 'dí'bi bilámá bongó bi kí tífíne kací Yoséfa née ní ló'dó a simi sáma ina née. ³² Zíye 'dí'bi bongó née ndá'ba kíe zí 'buyé. Zíye úku ledre kídí, “Owozé bongó ba bi. Lúru yéme aka za kpó kpó kpó née ndaá bongó 'bì wotíyì wá?”

³³ Zía ówo bongó née tí kóró zía úku ledre kídí, “Ba tí bongó 'bì wotíma. Bangá sinyí ufu wo go do ánuónzó a. Ma'díi lófo bayi Yoséfa go kúrì kúrì.”

³⁴ Gi ore zí Yakóbo lófo bongó bi roné ní za mbá 'dá'ba, do 'dí'bi nzenze bongó ési a roné ini wotíne kíe kí tú'dú sílì e. ³⁵ Zí wotíga kí nyíga óguyé mbá zía gi ro ídri mímbe'dea, tí lá zía ásiné ili ené do ídri mímbe'dené wá. Zía úkulúgu ledre zíye kídí, “Mááyí ini wotíma née gi simi bì mááyí úyu zíma olúma simi kángá ní.” Née ní zí Yakóbo ndísiné ini wotíne née tí kenée.

³⁶ Simi ledre née ní, zí 'yì 'bì Mìdiyáni ga gére née úgúoyó Yoséfa simi Ízibiti ore zí Potifá manda 'dá'dá 'bì 'yì 'bì moko e 'be 'bì mongú ngére.

38

Zúda e kí Tamára

¹ Simi sındí kadra máa bi kóo née ní, zí Zúda ómúne ótoómo lúnduné e ndéré ndísiné simi gara bì Adulúma ní cigí 'be 'bì o'do bì kí iriné Íra ní. ² Simi bì ni iri ní, zí Zúda ówo owúkára nyí ngíti o'do

kí iriné Súwa gi simi nyí Kanána e. Zía ófú wo zíye ndísiyé kéne, ³ zí owúkára née ídine kí siminé do ndíkiogú owúo'do do ífí iria Éra. ⁴ Zí kára née kpá ídine kí siminé zía ndíki owúo'do do ífí iria Onána. ⁵ Zía kpá ndíki ngíti owúo'do do ífí iria Séla. Arání kóo wo simi bì Yúda e niyí simi gara bì Kezíbi ní.

⁶ Simi bì Éra owúndíká 'bì Zúda ngboró ogú go káa do ya'dá 'yì ní, zí Zúda ófú kára zía kí iriné Tamára. ⁷ Tí lá Éra, owúndíká 'bì Zúda ni yí ené bisinyí 'yì do komo Lomo. Née ní zí Ngére Lomo úfu wo. ⁸ Gi ore zí Zúda úku ledre zí Onána, “'Dí'bi lúmúyì née zíyì ndísiyì kíe káa do kára zíse ndíki owú e kéne simi lafa 'bì lúnduyì.”

⁹ Tí lá Onána owo bú kídí owú ga bì yé niyí ndíki yé kéne ní ndaní eyé owú 'bì ené wá. Simi bì ni go ndísi kí kára umbu bì kací lúnduné née ní, zía ndísi ndé'yì ené bi káa bi née ni óto owú simi a zía ndíki a simi lafa 'bì lúnduné. ¹⁰ Ledre bì kóo ndísi méngì a née ni kóo mongú bisinyí ledre do komo Ngére Lomo. Zí Lomo kpá úfuoyó wo.

¹¹ Gi ore zí Zúda úku ledre zí Tamára kára 'bì owú 'bì ené kídí, “Nda'ba aka mu ndísi káa do kára umbu 'be 'bì 'buyì gi togú Séla ngboró ogú go káa do ya'dá 'yì.” Somú 'bì ené ya, “Séla ni go kpá ógú úyu cé káa zí 'bì lúnduné e ní.” Née ní zí Tamára ndá'balúgu roné 'be 'buné.

¹² Gi do kací tú'dú simibi e zí me'be Zúda nyí Súwa úyuné. Simi bì Zúda ini me'bené, lerí ukú nda gi roa go ní, zíye ínyiyé ndéréye simi Timána kí ezegamá Íra 'yì 'bì Adulúma zí ya'dá ga bì kóo ndísiné ólo kálá kábírìkì ené e ní.

¹³ Simi bì ukuní ledre zí Tamára kídí, “Teteyì ya'dá 'yì ínyì go gi ro ndéré simi Timána ólo kálá kábírìkì ené e ní,”

¹⁴ zía í'díoyó bongó bi ndísi ési a 'bì kára umbu ní gi roné 'dá'ba. Zía 'dí'bi bilámá mbílì bongó ló'bù a roné, doné e kí simi komoné mbá gi ro zíne ídine kpí. Zía ndéré ndísiné tara misí'di bì ndísi olú simi Enayíma do misí'di bì ndísi ndéré simi Timána ní. Owoyeme bú bilámáne

kídí, abú bi Séla ngboró ogú go káa do ya'dá 'yì ní, iliní eyé í'bí nées zía káa do me'bea wá.

15 Simi bi Zúda lurúndiki wo ní, zía sómú a kídí nées kára bi ndìsì gámá kací ya'dá e faa ní, gí zía lo'bu'dutù simi komoné go. 16 Owo ené bi kídí nées kára 'bi owú 'bi ené ní wá. Zía ndéréne zía dogboṛu misi'di íri do úku ledre zía kídí, “Ógú mu zize ndìsìzé kéyì káa kára kí o'do.”

Zí Tamára ndú'yú wo kídí, “Áyí í'bí zíma 'di gí ro zize ndìsì kéyì?”

17 Zí Zúda úkulúgu ledre zía kídí, “Mááyí kása owú ina gí dongará ina amá e zíyì.”

Zí Tamára ndú'yú wo kídí, “Útúásá go ótoómo éyì zíma ona bi zía 'dódo a kídí ma'díi áyí kása ina ní?”

18 Zía úkulúgu ledre zí Tamára kídí, “Éyì bi íli zíma í'bí a zíyì ní 'di?”

Zí Tamára úkulúgu ledre zía kídí, “Ngo'di bi ro sílìyì kí nyari bi goyì nées kpá kí ngbángbá bi do sílìyì nées.” Zía ìnyìné í'bí éyì ga gére nées zía, zíye ndìsìyé kéne. Zía geré óto owú simi a. 19 Zí Tamára ndá'bané 'be, zía í'díogú bilámá mbílí bongó bi lo'bu roné ní do éšílúgu bongó 'bi kará umbu e roné.

20 Simi sındí kadra máa nées ní, zí Zúda kása owú ina do sílì ezegámáne bi 'yì 'bi Adulúma zía ndéré kée zí kára nées gí ro zía 'dí'bilúgu éyì ené ga bi zía íri ní, tí lá ogundiki ené wo do biné nées wá. 21 Zía ndú'yú 'yì ga bi ndìsìní ndìsì ore ní kídí, “Kára bi tara misi'di bi ndìsì olú simi Enayíma ona bi ndìsì gámá kací ya'dá e faa* ba ni 'da?”

Zíye úkulúgu ledre zía kídí, “Kára ndaá 'bi ené ona bi ndìsì gámá kací ya'dá e faa ní wá.”

22 Nées ní zía ndá'balúgu roné úku a zí Zúda kídí, “Máówo amá wo wá. 'Yì ga bi ndìsìní ndìsì ore ní ukuní yaá, 'Kára ndaá 'bi ené kú ore bi ndìsì gámá kací ya'dá e faa ní wá.' ”

* 38:21 38:21 Kára bi ndìsì gámá kací ya'dá e faa ní: Kací ondú 'bi 'yì 'bi Kanána e, ni miútúásáne zí kára umbu zía ndìsìné kí tú'dú ya'dá e gí ro zía ndíki owú e simi lafa 'bi ya'dá 'bi ené bi uyu ní. † 38:29 38:29 Peréze: Iṛi ba kí tara Èbere ini ledre simi a kídí, “dewe phúṛu.” ‡ 38:30 38:30 Zéra: Ini ledre gí simi ṛi bi Zéra ba kídí bikesìne.

23 Zí Zúda úku ledre kídí, “Éyì ga gére nées idí mu zía, káa bi azé idí káa zí éyì kugú 'bi 'yì e. També mákása tí owú ina go zía, tí lá bi ngará ndíki wo wá ní.”

24 Gí do kací éfé ota zí ngíti 'yì úku ledre zí Zúda kídí, “Tamára kára 'bi owú 'bi eyì luyú ledre go ndìsì gámáne kací ya'dá e faa, gí zí kéyì nées ní ni go kí owú siminé.”

Simi bi Yúda uwú ledre nées ní, zía úku ledre kídí, “Idíní 'dí'bi Tamára do ónzó a ku pho'du zía áráónzó roné 'dá'ba.”

25 Simi bi 'di'biní wo go ndéré kée ní, zía kákasa zí teténe ya'dá 'yì. Zía úku ledre kídí, “Owú bi simimá ba m̀ngì éyì ga ba oto ne. Lúró aka ngo'di, nyari kí ngbángbá ga ba, ówo m̀ngì a bú?”

26 Zúda áyí lúró bi káa ní, gbó ro éyì ené e, zía úku ledre kídí, “Ledre ené ni ma'díi, málúyú ledre máa gí zía má'í'bí amá Tamára zí wotíma Séla wá.” Gí do kací ledre nées ní ndìsìní lolu kéne káa do kára kí o'do wá.

27 Simi bi sındí kadra utúásá go gí ro zía áráne ní, zía áráogú owú tongo e mbá ya'dá e. 28 Simi bi ni árá ní, zí ngúrúyé éšìogú sílìne sága zí kára bi ndìsì árá do sílì a nées 'dí'bi bikesì ká'dá bongó ódó a ro sílì. Zí kára nées úku ledre kídí, “Wo ba aráutune.” 29 Tí lá simi bi lalalugu sílìne ní, zí lúndua geré olúogú ené. Zí kára nées úku ledre kídí, “Nées ní go misi'di bi 'dewe phúṛu zíyì aráyì doa ní.” Nda nées ní do íṛi ṛi Peréze.† 30 Zí lúndua bi odóní bikesì ká'dá bongó ro sílì áráne do íṛi ṛi Zéra.‡

39

Yoséfa asi gí zí me'be Potifá

1 Simi sındí kadra máa bi kóo nées nderéokpóní kí Yoséfa go simi Ízibiti. Zí Potifá ngúru mongú 'yì bi do 'yì óndó bi ga bi 'be 'bi mongú ngéne ní, úgú wo gí zí 'yì 'bi Isiméle ga gére nées do ndá'bané kée 'be.

2 Ngéne Lomo ni kóo kí Yoséfa zía óto wo zí moko ené idíne bilámáne kíngaya

simi mindíṣì a bi 'be 'bi mongú 'yì ené bi 'yì 'bi Ízibiti ní. ³ Simi bi mongú 'yì ené bi 'yì 'bi Ízibiti owo yaá Ngére Lomo ni kí Yoséfa, i'bí roko'bu zía ne zí moko ené ndíṣì ndéréne mbá bilámáne ní, ⁴ zí ledre 'bi Yoséfa émené komo Potifá kíngaya zía géle Yoséfa káa do bilámá 'yì 'bi moko ené. Zí Potifá óto Yoséfa káa do 'yì lúru bi kací 'be 'bi ené, zía kpá ótoómo éyì sílìne e mbá zí Yoséfa ndíṣì lúru bi kací a ne. ⁵ Gí simi sìnḍí kadra bi oto Yoséfa káa do 'yì lúru bi kací 'be 'bi ené, kpá kí éyì sílìne e mbá ní, zí Ngére Lomo í'bí úndru simi éyì ga bi 'yì 'bi Ízibiti ní gí zí Yoséfa. Lomo i'bí kóo úndru simi éyì ga bi 'bi Potifá ní mbá. Éyì máa yée ga bi 'be kí yée ga bi yáká ní. ⁶ Née ní zía ótoómo Yoséfa ndíṣìné lúru bi kací éyì ené e mbá ne. Potifá somú ené lolu ledre éyì ga gére née wá, nda lá duḡ ledre éyì bi gí ro zíne ánu a ní.

Yoséfa ni kóo bilámá owúphìrangá kí lámá roné, ⁷ gí zí keyì née ní, zí me'be mongú 'yì ené óto 'bú Yoséfa doné zía úku ledre zí Yoséfa kídí, “Máílì zíze kótrù bi 'dú'du keyì.”

⁸ Zí Yoséfa ási ené. Zía úku ledre zí kára née kídí, “Lúru aka mongú 'yì amá somú ené ledre éyì ga bi 'be ba mbá wá, zía ótoómo éyì ga gére née mbá zíma ndíṣì lúru bi kacíye. ⁹ 'Yì ndaá 'be ona bi romo gí domá ní wá. Mongú 'yì amá asi kí kémbì éyì kíe'do káa gí zíma wá, lá duḡ yì gí zí bi áyì me'bea ní. Mááyì méngì bisinyí ledre née zíma lúyúma ro Lomo kenée lará káa be 'di?” ¹⁰ Abú bi ndíṣì úku ledre née zí Yoséfa kací kadra mbá ní, zía ásiné, kotrùnì bi 'dú'du kéne wá, ndíṣì gbawá cígí a.

¹¹ Kadra kíe'do, Yoséfa ndéré go 'dìcì méngì moko ené káa zí bi lengbe ní. 'Yì 'bi moko ga bi 'be ore ní ndaní mbá wá. ¹² Zí me'be Potifá ólúne kací a íri zía útúne tì ro bongó 'bi Yoséfa lála do úku ledre zía kídí, “Ogú mu ndíṣì kíma.” Tí lá zí Yoséfa ótoómo bongó née cìkì do sílì do gbúgbuóguné sága.

¹³ Simi bi lúru kídí Yoséfa otoómo bongó ené go cìkì do sílìne gbugbuogu go sága

ní, ¹⁴ zía ndólo 'yì moko ené ga bi ore ní. Zía úku ledre zíye kídí, “Lúrúsé aka, 'yì 'bi Ébere bi 'di'bioguní wo zíze 'be ona ba, ogú gí ro zía ndíṣìné úku zée. Olú lodú gáa kacíma 'dìcì áyíne gí ro ngáka máa, bi zíma mbúmbúdu ba. ¹⁵ Simi bi uwú domá kí mbúmbúdu gí ro zí 'yì e óguyé sáká máa ní, zía ótoómo bongó ené cigíma do gbúgbuóguné sága.”

¹⁶ Zí me'be Potifá bándá bongó 'bi Yoséfa cigíne ore gí zí mongú 'yì 'bi Yoséfa ndá'baóguné 'be. ¹⁷ Gí ore zí kára née 'dí'bi ledre née líkpí a zí o'do 'bi ené. “'Yì 'bi Ébere bi 'di'bioguní wo zíze 'be ona ba olú lodú gáa kacíma 'dìcì ona gí ro ngáka máa. ¹⁸ Tí lá simi bi mámbúmbúdu gí ro zí 'yì e ngásáóguyé sáká máa ní, zía ótoómo bongó ené cigíma do gbúgbuóguné sága.”

¹⁹ Simi bi mongú 'yì ené uwú ledre bi me'bea líkpí zía, ya “Née ledre bi 'yì 'bi moko eyì méngì kíma ní,” zí ledre née útúne simia 'duo káa zí pho'du ní. ²⁰ Zí mongú 'yì 'bi Yoséfa 'dí'bi wo ónzó a simi sígìní kí'dí bi ndíṣìné bándá 'yì ga bi 'di'binì yée mi'dí'bi 'be 'bi mongú ngére ní.

Tí lá simi bi kóo Yoséfa ni simi sígìní ní, ²¹ Ngére Lomo ni kóo bo kíe. Zía ówo ledre kí Yoséfa zí ledre ené óto 'yì ga bi ndíṣìné lúru bi kací sígìní ore ní mbá ídíye kí rokinyi kíe. ²² Née ní zí 'yì lúru bi kací sígìní óto Yoséfa káa do manda 'dá'dá zí 'yì ga bi niyí mi'dí'biyé simi sígìní ore ní, zía kpá ndíṣìné lúru bi kací éyì ga bi ore ní mbá. ²³ 'Yì lúru bi kací sígìní otoní eyé sómú ledre kíngaya gí ro éyì ga bi Yoséfa ndíṣì lúru bi kacíye ní wá, gí zía Ngére Lomo ni kóo bo kíe zí moko ené ndíṣì ndéréne 'dá'dá.

40

Yoséfa ukuogu ini ledre gí simi 'duru

¹ Gí do kací ledre ga gére ní, zí 'yì í'bí le'yì e kí ezené 'yì ó'bó ambata zí mongú ngére 'bi Ízibiti, méngì ledre bi emengú ní do komo mongú 'yì eyé mongú ngére 'bi Ízibiti. ² Zí mimbé'de ngére née éšìne ro 'yì 'bi moko ené ga bi gbre née

bisinyíne kíngaya, ³ zía 'dí'bi yée ónzó yée simi sígìní 'be 'bi mongú 'yì lúru bi do 'yì óndó bi ga bi 'be 'bi mongú ngére ore kí'dí bi onzóní Yoséfa simi sígìní ní. ⁴ Zí mongú 'yì bi ndìsì lúru bi do 'yì óndó bi e ní í'bí yée zí Yoséfa ndìsì lúru bi kacíye.

Gì do kací bi ndìsìni ore go kí tú'dú sílì e ní, ⁵ simi ngíti ndulú zí ya'dá ga bi otoní yée simi sígìní ba, 'yì í'bí le'yì kí 'yì ó'bó ambata zí mongú ngére 'bi Ízibiti 'dú'duru. 'Duru máa ga gére née niyí mbá kí ini ledre e simiyé kpí kpí kpí.

⁶ Simi bi Yoséfa ogú zíye kí phiyí a née ní, zía ndíki yée kí ndìsì sómú ledre kí mongú lerí. ⁷ Zía ndú'yú mìnbguroko 'yì moko 'bi mongú ngére ga bi niyí kéye simi sígìní née ní kídí, “Ledre máa káa be 'di bi ndìsìsè karaba mbá kí lerí ní?”

⁸ Zíye úkulúgu ledre zía kídí, “Zée gbrenghára 'duruzé 'duru e, tí lá 'yì bi zía úkuógu ini ledre gí simiyé zíze ní ndaa.”

Zí Yoséfa úkulúgu ledre zíye kídí, “Lomo ni útúásá úkuógu ini ledre gí simi 'duru née ne. Lìkpìsè aka 'duru esé ma'dáa zíma.”

⁹ Née ní zí mongú 'yì máa wo bi 'bi ené 'yì í'bí le'yì zí mongú ngéré ní lìkpí 'duru ené zí Yoséfa kídí, “Má'dúru mongú kókó kóró kí tóro kó'dúma, ¹⁰ kóró máa née ní ni kí mìngharasáne e ota. Simi bi mbílía tonó ú'bu ní, zía sùrúne do ánáogú bikesì miánáne. ¹¹ Mááyí kenée kí kó'do le'yì kóró 'bi mongú ngére do sílìma. Zíma 'dí'bi bikesì miáná née lùru a simi kó'do 'bi mongú ngére zíma 'dí'bi a í'bí a zía.”

¹² Zí Yoséfa úku ledre zía kídí, “Ini ledre gí simi 'duru née ni káa, mìngharasá kóró ga bi ota née niyí sílì e ota. ¹³ Simi sílì ota mongú ngére ni 'dí'biogú yì gí simi sígìní zía ótolúgu yì do bi moko eyì káa zí bi kóo 'dá'dá ní. Nda née ní zíyì ndìsìyì í'bí le'yì kóró ené zía cé káa zí bi kóo ndìsì méngì a zía bilámáne ní. ¹⁴ Karanée simi bi ledre e emení go zíyì ní, ídí sómúndíki ledremá zíyì ówo ledre kíma zíyì kpá úkuógu ledremá zí mongú ngére zía 'dí'biogú máa gí simi sígìní. ¹⁵ 'Yì e 'di'bioguní máa ona ye gí simi kánghá ezé 'bi Èbere e kí cóngoro. Ona

máméngì kpá gbawá ledre bi do útúásá ónzó máa simi sígìní gí zía ní.”

¹⁶ Simi bi mongú 'yì máa wo bi 'bi ené 'yì ó'bó ambata zí mongú ngére lúru ini ledre bi Yoséfa ukuogú ba ni miútúásáne ní, zía úku ledre zí Yoséfa kídí, “Má'dúru kpá 'duru, zíma ìmbì gbété e ota kí ambata simiyé domá. ¹⁷ Gbété bi do lafúne ní, toso bilámá ambata ga bi ndìsìni ó'bó yée zí mongú ngére ní ni simi a, tí lá zí solú e ndìsìyè lágá yée gí simi gbété gí domá gí ore.”

¹⁸ Zí Yoséfa úku ledre zía kídí, “Ini ledre gí simi 'duru née ni káa, gbété ga bi ota née ní, née sílì e ota. ¹⁹ Simi sílì ota mongú ngére ni 'dí'biogú yì gí simi sígìní zía íngíonzó yì komo kágá. Zí solú e óguyé ndìsì lágá umbuyì.”

²⁰ Sílì ota gí do kací ledre née, née kóo sílì bi arání mongú ngére née simi a ní. Zía méngì ayímbi zí mìnghuroko 'yì 'bi moko ené e. Zía 'dí'biogú 'yì í'bí kó'do le'yì zíne kí 'yì ó'bó ambata zíne gí simi sígìní. Zía óto yée kó'dú mìnghuroko 'yì moko ené e. ²¹ Zía 'dí'bilúgu 'yì í'bí kó'do le'yì zíne do bi moko, gí ro zía ndìsìni í'bí le'yì zíne. ²² Tí lá zía íngíonzó 'yì ó'bó ambata cé káa zí bi Yoséfa uku zíye simi bi ukuogú ini ledre gí simi 'duru zíye ní.

²³ Abú kenée ndotó, 'yì í'bí le'yì zí mongú ngére somúndíki ené ledre Yoséfa wá. Ledre bi kóo Yoséfa uku zía ní somúligì yì ené go.

41

Mongú ngére 'bi Ízibiti 'du'duru e

¹ Gí do kací simibi e gbere, zí mongú ngére 'bi Ízibiti 'dú'duru. Ni kenée mitóroné kací kó'dú mongú ngbuuru bi Náyili ní, ² ni lúru bi káa ní, zí mìnghuroko mióto ítì e ìnyì doa gbere (7) kí bilámá sanáye rìrìrì ólúóguyé gí simi iní ndìsì ánu éyì dongará lómí e kenée. ³ Gí do kací yée née ní, zí ngíti géyì milára rógbó ítì e ìnyì do a gbere (7) kpá ólúóguyé gí simi iní dongará yée ga bi gáa ba do gbúróngó kenée. ⁴ 'Diya káa ní, zí milára rógbó ítì ga gére née nánáonzó bilámá mióto ítì ga bi kí sanáye rìrìrì née do

ánuónzó yée mbá. Gi ore zí mongú ngére 'bi Ízibiti úrúne gi simi 'bí.

⁵ Zí 'bí kpá 'dí'bi ándá wo zía kpá 'dúru ándá ngíti 'duru. Simi 'duru máa nées ní, zí mǐngburoko do kére e ìnyì doa gbre (7) mbá mǔdù kí bilámá kúfúye útúoguyé do kókó kére kǐé'do. ⁶ Gi do kací nées ní, zí ngíti géyì mǐlára do kére e ìnyì doa gbre (7) mbá kíríkála kpá útúoguyé do kókó kére kǐé'do. ⁷ Zí do kére bi kíríkála ìnyì doa gbre (7) ba ùlù mǔdù ga bi kí bilámá kúfúye nées mbá. Gi ore zí mongú ngére 'bi Ízibiti úrúne gi simi 'bí zía ówo a kídí yí ené 'duru.

⁸ Kí phiyí a nées ní, zía ndìşiné sómú ledre nées kíngaya. Nées ní zía kákasa kací 'yì mála e kí 'yì 'bi komokenzì ga bi simi Ízibiti ore ní mbá. Zí mongú ngére 'bi Ízibiti líkpí 'duru bi 'duru wo ní zíye, tí lá 'yì bi ni úkuógu ini ledre gi simi 'duru nées zía ní ndaá.

⁹ Zí 'yì í'bí le'yì úku ledre zí mongú ngére kídí, “Lúru aka simi ligì amá. Másómúndíki lúyú ledre amá go. ¹⁰ Simi bi kóo mǐmbé'deyì esì rozé kí 'yì ó'bó ambata zíyì 'dí'bi zée ónzó zée simi sígìni 'be 'bi mongú 'yì 'bi 'yì óndó bi eyì ní, ¹¹ simi kémbí ndùlù, zíze ìnyizé gbrenará 'dú'duru, ini ledre gi simi 'duru ga gére nées mbá kpí kpí kpí. ¹² Tí lá owù 'yì 'bi Ébere ni kóo bo kíze íri. Ni 'yì 'bi moko 'be 'bi mongú 'yì bi ndìşì lúru bi do 'yì óndó bi bi 'be 'bi mongú ngére ní. Zíze líkpí 'duru ezé e zía, zía úkuógu ini ledre gi simiyé zíze. ¹³ Zí ledre ga bi uku yée zíze ní méngì roné tí kenée. Zíyì 'dí'bilúgu máa do bi moko amá káa zí bi kóo 'desì ní, zíyì íngíónzó ngíti o'do nées.”

¹⁴ Nées ní zí mongú ngére nées kákasa kací Yoséfa do geré 'dí'biógu wo gi simi sígìni girí 'diya. Simi bi Yoséfa olo doné zía esì bilámá bongó roné ní, zíye 'dí'bi wo ndéré kǐe kó'dù mongú ngére.

¹⁵ Zí mongú ngére úku ledre zí Yoséfa kídí, “Má'dú'duru 'yì bi zía úkuógu ini ledre gi simi a ní ndaá. Tí lá ukuní ledre gi royì ya útúásá go úkuógu ini ledre gi simi 'duru nées zíma.”

¹⁶ Zí Yoséfa úkulúgu ledre zí mongú ngére kídí, “Máútúásá amá úkuógu ini ledre gi simia wá, tí lá Lomo ni úkulúgu ledre kací a ne zíyì bi ni útúásá do mǐmbé'deyì ní.”

¹⁷ Zí mongú ngére úku ledre zí Yoséfa kídí, “Má'dú'duru mááyì mítóromá do gbúróngó Náyili, ¹⁸ zí mǐngburoko mióto ìtì e ìnyì doa gbre (7) kí bilámá sanáye rírìrì olúoguyé gi simi iní ndìşì ánu lómí. ¹⁹ Gi do kací yée ga gére ní, zí ngíti géyì mǐlára rógbó ìtì e ìnyì doa gbre (7) kpá olúoguyé gi simi iní cóngó kírókóye mbá sága. Málúrúndíki aka mǐlára ìtì e simi Ízibiti ona kenée wá. ²⁰ Zí mǐlára rógbó ìtì ga bi kí cóngó kírókóye mbá sága ba ánuónzó mizefì bilámá mióto ìtì ga bi gáa kí sanáye rírìrì nées mbá 'dá'ba. ²¹ Tí bi gi do kací bi anuní mióto ìtì ga gére ní, 'yì utúásá úku a bi yaá méngìni ledre go kenée ní wá. Niyì yì eyé fú lá rógbóye káa zí bi 'dá'dá ní. Gi ore zíma úrúma gi simi 'bí.

²² “Zíma kpá 'dú'duru zí mǐngburoko do kére ìnyì doa gbre mbá mǔdù kí bilámá kúfúye útúoguyé do kókó kére kǐé'do. ²³ Gi do kací nées ní, zí ngíti géyì do kére ga bi ìnyì doa gbre (7) nées ídíye mbá kíríkála kúfúye ndaá kpá wá, útúoguyé do kókó kére kǐé'do. ²⁴ Zí do kére bi kíríkála ìnyì doa gbre nées ùlù mǔdù ga bi kí bilámá kúfúye nées mbá. Zíma líkpí 'duru ba zí 'yì mála e, tí lá 'yì bi zía úkuógu ini ledre bi gi simi 'duru nées zíma ní ndaá.”

²⁵ Zí Yoséfa úkulúgu ledre zí mongú ngére kídí, “Duru ga bi gbre nées ní yì eyé lá kémbí 'duru kǐé'do. Lomo 'dodo zíyì nées ledre bi nées ni ógu méngì a ní. ²⁶ Bilámá mǐngburoko mióto ìtì ga bi ìnyì doa gbre (7) nées ní, nées simibi ìnyì doa gbre, mǔdù ga bi ìnyì doa gbre (7) nées kpá simibi ìnyì doa gbre (7). Nées yì ené lá ledre kǐé'do kpá kémbí 'duru. ²⁷ Mǐlára rógbó ìtì ga bi olúoguní gi 'dá'ba ìnyì doa gbre nées kí kíríkála ga bi ìnyì doa gbre (7) nées ní, nées 'bi eyé mongú 'bú bi ni útú kí simibi ìnyì doa gbre (7) ní.

²⁸ “Ngére, ledre nées ni méngì roné tí cé kenée. Lomo 'dodo ledre bi nées ni ógu

méngì a ní go záyì. ²⁹ Simìbì nì ídí ìnyì doa gbre (7) zí éyì miánu ndìsì ídíne zí 'yì e simì káṅgá 'bì Ízibiti ona mbá káa zí ku'dú ní, ³⁰ tí lá gì do kací simìbì máa yée née ní, mongú 'bú nì ógù útú kí simìbì ìnyì doa gbre (7). 'Yì e niyí sómù lẹ̀gì ledre éyì miánu bì kóo nì káa zí ku'dú simì Ízibiti ní mbá, zí 'bú ndìsì léwe bì simì káṅgá 'bì Ízibiti òyú ne. ³¹ 'Yì e utúasání sómùndíki ledre éyì miánu bì kóo née wá, gì zía 'bú bì nì ógù útú gì do kací a née ní nì ídí bisinyíne kíngaya. ³² Sì ledre bì 'duru née ogù do mongú ngére do misì'diné gbre ní, Lomo oto yeme sómù ledre go gì roa bilámáne, Lomo nì ógù méngì a lu'bú lolu wá.

³³ "Bì ba ní ili go zí mongú ngére géle 'yì 'bì komokenzì bì luru bì bú simì ledre olúolú do óto wo zía luru bì do káṅgá 'bì Ízibiti mbá. ³⁴ Mongú ngére idí géle ngíti géyì m̀ngburoko 'yì e zíye 'dí'bì kíe'do gì simì ìnyì (5)* gì simì éyì miánu bì nì káa zí ku'dú simì Ízibiti ona kací simìbì bì ìnyì doa gbre (7) née mbá. ³⁵ Ídí í'bì lorù idíní kótrù éyì miánu ga gére née mbá óto yée 'be 'bì mongú ngére 'bì Ízibiti zía ídíne simì gara e káa do éyì miánu. ³⁶ Éyì miánu ga gére née idíní bándá óto yée káa do tónḡó gì ro 'yì ga bì simì káṅgá ba, zíye ndìsìyè ánu a gì zí mongú 'bú bì nì ógù útú simì Ízibiti kí simìbì ìnyì doa gbre (7) ní, káa bì 'yì e niyí úyúónzó royé gì zí 'bú ke."

³⁷ Zí miyéme ledre née útúásáne komo mongú ngére kí m̀ngburoko 'yì 'bì moko ené e. ³⁸ Née ní zí mongú ngére ndú'yú 'yì 'bì moko ené e, "Azé útúásá ówo 'yì káa zí o'do ba, bì kí 'Dówù Lomo siminé ní gì 'da?"

³⁹ Gì ore zí mongú ngére úku ledre zí Yoséfa kídí, "Káa zí bì Lomo óto yìì go záyì ówoyéme ledre mbá bilámáne ní, ngíti 'yì bì zize géle a bì nì 'yì komokenzì, luru bì bú simì ledre olúolú káa záyì ní ndaá. ⁴⁰ Bì kenée ní, mááyí go ógù óto yìì káa do 'yì

luru bì kací éyì ga bì 'be 'bì amá ona ní mbá. 'Yì ga bì simì Ízibiti ona ní niyí úwú lorù mbá gì záyì. Lá gì zía bì mááyí mongú ngére ní 'bì amá roko'bù nì rómo gì 'bì eyì."

Otoní Yoséfa luru bì kací 'yì 'bì Ízibiti

⁴¹ Née ní zí mongú ngére úku ledre kídí, "Máoto yìì go káa do 'yì luru bì do káṅgá 'bì Ízibiti mbá." ⁴² Zí ngére née 'dí'bì ngo'di† ené bì ndìsì óto kací s̀lìne kíe simì wáraga gì ro s̀lìne ní èsì a ro s̀lì Yoséfa. Zía èsì bilámá m̀rìrìrì bongó roa. Do kpá í'bì nyari bì yemení gì simì dábu ní zí Yoséfa ónzó a goné. ⁴³ Zía í'bì arabíya bì usáni ndìsì lála ní zí Yoséfa bì nì geré do kací m̀ngì káṅgá 'bì Ízibiti ní ndìsì gámáne kíe. Asikíri niyí 'bì eyé ndìsì gbúrógbó kídí, "Ídísé ótoómo misì'di fúó." Née ní zía óto Yoséfa káa do 'yì luru bì kací káṅgá 'bì Ízibiti mbá.

⁴⁴ Zí mongú ngére úku ledre zí Yoséfa kídí, "Máoto yìì máa kí roko'bù má 'bì mongú ngére 'bì káṅgá Ízibiti ba. Ledre bì úku go ní, 'yì bì nì óyóló'bó a ní ndaá simì Ízibiti ona mbá wá." ⁴⁵ Zí mongú ngére ócò irì do Yoséfa kídí Zefanáta Panéya. Zía í'bì Aseníta nyì 'yì 'dáná éyì bì Potifára gì simì Óno ní zí Yoséfa káa do me'bea. Zí Yoséfa gámáne simì káṅgá 'bì Ízibiti mbá.

⁴⁶ Simìbì 'bì Yoséfa nì kóo cí kéřì a do sokó (30) simì bì olú simì moko 'bì mongú ngére 'bì Ízibiti ní. Gì ro zía méngì moko ené, zía olúoguné gì 'be 'bì mongú ngére ndéré kí gámáne simì káṅgá 'bì Ízibiti za mbá. ⁴⁷ Simì simìbì ìnyì doa gbre (7) née ní, zí éyì miánu olúoguné kíngaya. ⁴⁸ Zí Yoséfa kótrù éyì miánu ga bì olúoguní simì simìbì bì ìnyì doa gbre (7) née simì gara ga bì 'bì Ízibiti ní mbá do óto yée simì gbagba ga bì simì gara ga gére née. Éyì miánu ga bì olúoguní gì simì yáká ga bì gbaá dongá gara ga gére mikékeřia mbá zía óto yée simì a ore. ⁴⁹ Zí kére ga

* **41:34** 41:34 Éyì ga bì nì olúogù gì yáká ní, m̀ngì yáká nì ífi simia ìnyì kací simìbì bì ìnyì doa gbre née mbá. Kémbì a gì simì éyì miánu bì ifi simiyé née do í'bì a 'be 'bì mongú ngére. † **41:42** 41:42 Ngo'di: Ngo'di bì mongú ngére í'bì zí Yoséfa ní ini ledre gì simì káa. Mongú ngére í'bì roko'bù moko zí Yoséfa méngì moko do bì kacíne.

bì Yoséfa yoko yée ní ídíye rùrù rùrù káa zí sayi ga bì iní kotrù yée kó'dù míkavu ní. Éyí miánu ofù nda kóo go zía ótoómo kí ékéóto a bi gi zía bi ndárába ndaá lolu wá.

⁵⁰ 'Dá'dá gi zí Mongú 'bú née kí útú ne, Aseníta nyí 'yí 'dáná éyí bì Potifára gi simi Óno ndiki kóo owú go gbre zí Yoséfa. ⁵¹ Yoséfa ifi iri owúndíká ené née Manási.‡ Ini Ledre gi simi a kídí, “Lomo oto máa go zíma sómúligi ledre 'do'dó amá kí ledre 'yí amá ga bì zí babá 'be ní mbá.” ⁵² Ifi iri gbre owú 'bì ené Efarayíma.§ Ini ledre gi simi a kídí simi 'do'dó amá mbá, “Lomo oto máa go zíma étrimá.”

⁵³ Zí simibi ìnyì doa gbre (7) bì kóo éyí miánu aná simi a kíngaya simi Ízibiti ní úkúne. ⁵⁴ Zí bizóro 'bì 'bú bì kóo Yoséfa uku ledre a ní tónóne tí káa zí bì kóo Yoséfa uku ní simi ìrìgbére ga bì gbaá ro Ízibiti ní mbá. 'Bú ni tí bo ní, tí lá simi káṅgá 'bì Ízibiti mbá éyí miánu ni yí ené bo. ⁵⁵ Simi bì 'yí 'bì Ízibiti e otùlurúní ndonyo 'bú ní, zí 'yí e tónóye ini ini zí mongú ngére gi ro éyí miánu zíye. Zí mongú ngére úku ledre zí 'yí 'bì Ízibiti e kídí, “Ndérésé zí Yoséfa, ledre bì uku go zise ní, ídísé méngi wo.”

⁵⁶ Simi bì 'bú aṅga nda go simi káṅgá 'bì Ízibiti mbá ní, zí Yoséfa úku ledre idíní mu tónó úgú kére zí 'yí 'bì Ízibiti e gi zía 'bú ni nda kóo go bisinyíne kíngaya simi Ízibiti. ⁵⁷ Zí 'yí ga bì gi simi ngíti géyí káṅgá e ní ndìsì óguyé simi Ízibiti ndìsì úgú kére gi zí Yoséfa gi zía 'bú utú kóo go bisinyíne simi káṅgá ga bì do sogo káṅgá ba mbá.

42

Lúndu Yoséfa e nderení simi Ízibiti

¹ Simi bì kóo Yakóbo úwú ledre kídí kére ni bo simi Ízibiti ní, zía úku ledre zí wotí e kídí, “Éyí bì ndìsìsè lá lúru komosé gi roa ona ní 'di? ² Máúwú ledre go kídí

kére ni bo simi Ízibiti. Ndérésé mu íri úgú kére zíze káa bì azé úyu gi zí 'bú.”

³ Zí lúndu Yoséfa e sokó ìnyiyé ndéréye simi Ízibiti úgú kére. ⁴ Tí lá Yakóbo otoomo ené kóo Benzemúna owú lúndu Yoséfa zíye ndéréye kéye wá káa bì ngíti ledre ni méngi wo ke. ⁵ Née ní zí owú 'bì Yakóbo ídíye dongará 'yí ga bì kóo nderení úgú kére gi simi Ízibiti ní gi zía mongú 'bú utú kóo kpá go simi Kanána.

⁶ Yoséfa ni ne gávana 'bì káṅgá 'bì Ízibiti, ndìsìne úgúóyó kére zí 'yí e. Simi bì lúnduga oguní ní, zíye otú doyé bi do káṅgá óto úndrua. ⁷ Simi bì oguní ní, geré zí Yoséfa ówo tosoyé kídí ga ba lúnduné e. Tí lá ili ené geré gi ro 'dódo roné zíye wá, zía ndìsì ódroné zíye fú lá bisinyíne kídí, “Ógusé gi 'da?”

Zíye úkulúgu ledre zía kídí, “Oguzé gi simi káṅgá 'bì Kanána, úgú kére.”

⁸ Abú Yoséfa owo tí toso lúnduné e go yá, lúnduga owoní eyé toso a wá. ⁹ Zí Yoséfa sómúndíki 'duru kóo 'duru gi royé ní, zía úku ledre zíye kídí, “Ásé mbeze e. Ógusé ba lúru yéme bi bì útúásásé go ógu kí okó dozé gi doa ní.”

¹⁰ Zíye úkulúgu ledre zía kídí, “Mongú 'yí, 'yí 'bì moko eyí e oguní úgú éyí miánu. ¹¹ Azé mbá owú 'bì kémbí 'yí kíé'do. Ndazé ezé mbeze e wá.”

¹² Yoséfa ya zíye ní, “Ranga, ógusé née lúru yéme bi bì útúásásé go ógu kí okó dozé gi doa ní.”

¹³ Zíye úkulúgu ledre zía kídí, “Ndikiní 'yí 'bì moko eyí e sokó doa gbre (12) mbá owú ya'dá e, azé mbá owú 'bì kémbí 'bù kíé'do, o'do máa née ndìsì ndìsì simi Kanána. Lomo 'di'bi ngúruzé go, wo bì owú ní ni cìkì zí 'buzé 'be.”

¹⁴ Yoséfa ya zíye ní, “Tí káa zí bì máúku ba, ásé mbeze e. ¹⁵ Mááyí ba ógu úwú ma'díi ledre bì gi rosé ní, togú ndaá, málóbú sɛndì ngére 'bì káṅgá ba go zise. Ólúógusé gi ona wá 'búo togú owú lúndusé bì úkusé ledre a née ogú go ona. ¹⁶ Sée mbá ásé ídíáká simi sígìni ona.

‡ **41:51** 41:51 Manási: Iri ba kí tara Ébere ini ledre simi a kídí, “Máomoligi go.” § **41:52** 41:52 Efarayíma: Iri ba kí tara Ébere ini ledre simi a kídí, “ídí étri miétrì.”

Ngúrusé idí mu ndéréogú kí lúndusé bi úkusé ledre a néesè gí ro zíma ówo a kídí ledre bi úkusé ní ni ma'díi. Togú kenée wá málóbú sındí ngéere 'bi káńgá ba go zíse ásé mbeze e." ¹⁷ Zía úku ledre do óto yée mbá simi sígìni kí sílì ota.

¹⁸ Simi sílì ota néesè, zía úku ledre zíye kídí, "Mááyí kpá 'yì óto úndru Lomo. Ledre bi mááyí úku a ba, ídísé méngì a gí ro zíse ómosé. ¹⁹ Togú ledre esé ni ma'díi, ídísé ótoómo ngúrusé simi sígìni ona, zí ngítí se ga gére 'dí'bi kére ndéré kée zí 'yì esé e 'be gí zí 'bú. ²⁰ Zíse 'dí'bi owú lúndusé bi úkusé ledre néesè gírì ógú kée. Mááyí ówo a kídí ledre bi úkusé zíma ní ni ma'díi. Gí ore, ásé ómo ufuzé sée wá." Zíye go ńgúnḡu ledre néesè.

²¹ Zíye tónóye ódroyé dengbíye kídí, "Ma'díi ndìsiní 'dó'do zée gí ro lúnduzé. Lúrúsé aka káa zí bi kóo lúnduzé ni ndìsi ini ini kí ńgúnḡu roné zíze gí ro trıdrıné ní, 'dıtuzé mbılíze ngbúrú lerı a méngì zée wá. Lomo i'bí 'do'dó go rozé ba."

²² Ngúrúyè bi kí irıné Rúbene ya zíye ní, "Máúku kóo ledre go zíse kídí ndazé méngì lúnduzé néesè kenée wá, úwúsé esé e wá. Sáma a nda'ba dozé ba gí zí ledre néesè." ²³ Owoní eyé bi kídí Yoséfa owoyeme ledre bi yée ndìsiní úku a ba bú ní wá. Gí zía togú ilı go úku ledre zíye yá, ngítí 'yì ni ógú ne óyóló'bó a simi tara bi owoní bú ní.

²⁴ Zía óyó roné gí cigíye tónóne ini ini. Zía ndá'baógúné tónóne ódroné zíye. Zía 'dí'bi Simiyóna gí dongaráyè do ódó wo do komoyé ore.

²⁵ Zí Yoséfa úku ledre idíní léfe kére zíye simi kombo eyé e, késì eyé e idíní ótolúgu a zíye do kére eyé e. Idíní kpá í'bí éyì miánu bi zíye ndéréye kí ánu a kací misi'di ní. Gí do kací bi méngìni ledre ga gére néesè go zíye kenée ní, ²⁶ zíye ìmbı́oto éyì e do dongí eyé e yóó zíye ndéréye.

²⁷ Nda go do bi 'dú'du kí ndulú, zí ngúrúyè líkpí tara kombo ené gí ro 'dí'biógú éyì miánu í'bí a zí dongí ené ní, ni lúru bi káa ní, zía ndíki mırırırı késì ené otolugunı go simi kombo ené. ²⁸ Zía úku ledre zí lúnduné e kídí, "T'bilugunı

mırırırı késì amá go zíma, lúrúsé aka ni bi simi kombo amá ba."

Zí mimbé'deyé 'dəcıné zíye ndìsiyè lángbayé zíye úku ledre dongaráyè kídí, "Éyì bi Lomo méngì nda zíze bi káa 'di?"

²⁹ Simi bi nderéogunı go zí 'buyé Yakóbo simi Kanána ní, zíye líkpí ledre ga bi méngìni royé iri ní mbá zía kídí, ³⁰ "Mongú 'yì bi simi káńgá 'bi Ízibiti iri néesè, méngì zée bisinyíne. Zía ndìsiné méngì láráze káa zí éyì bi azé mbeze e simi káńgá néesè ní ní. ³¹ Tí lá zíze ítí kangú zía kídí, 'Azé yì ezé bilámá 'yì e. Ndazé ezé mbeze e wá. ³² 'Buzé ndiki zée sokó doa gbre (12) mbá owú ya'dá, ngúrúze ndaá lolú wá, wo bi owú ní idíaká go cıki zı 'buzé 'be simi Kanána.'

³³ "Zía úku ledre zíze kídí, 'Gí ro zíma ówo a kídí ásé bilámá 'yì e, ídísé ótoómo ngúru lúndusé zíma ona, zíse 'dí'bi éyì miánu ndéré kée zí 'yì esé e gí zı 'bú. ³⁴ Tı lá ídísé 'dí'biógú lúndusé bi ambáodú néesè gírì ógú kée zíma. Mááyí ówo a kídí ndásé mbeze e wá ásé yì esé bilámá 'yì e. Gí ore mááyí ótoómo sílìma gí ro lúndusé zíse ndìsi gámáse kí úgú éyì e simi káńgá ba ona.' "

³⁵ Simi bi niyì ndìsi léfeoyó kére gí simi kombo eyé ní, zíye ndíki owú kombo mırırırı késì eyé e simi kombo eyé mikékeřıa mbá. Zí ngırı ledre néesè méngì yée kí 'buyé e mbá miméngì. ³⁶ Zı 'buyé Yakóbo úku ledre zíye kídí, "Ílisé go zı owú 'bi amá e úkúye mbá? Yoséfa ndaá lolú wá, Simiyóna ndaá lolú kpá wá, bi ba ní ílisé go kpá 'dí'bi Benzemúna. Lerı máa ni nda ídí romá go cı káa be 'di?"

³⁷ Zı Rúbene úku ledre zı 'buyé kídí, "Babá, ídí ótoómo wo do sílìma, mááyí lúru bi kacı a. Togú mándá'baógú kée wá, idíní úfu owú 'bi amá e gbre do bi kacı a."

³⁸ Zı Yakóbo úkulúgu ledre kídí, "Máotoómo sílìma gí ro Benzemúna zía útúne do kacıse zıse ndérése kéye simi Ízibiti wá. Lúnduga uyunı go mbá idíaká go lá dıyú ne. Togú zıse 'dí'bi wo néesè zía kpá úyuné yá, néesè go kpá umbumá gí zía mááyí go ngoko 'yì."

43

Mìndá'ba lúndu Yoséfa e simi Ízibiti kí Benzemúna

¹ 'Bú ni aka fú lá méngi 'yì e kíngaya simi kángá bi Kanána ní. ² Simi bi Yakóbo kí owú 'bi ené e anuonzóni kére bi kóo oguní kíe gi simi Ízibiti ní go ní, zí Yakóbo úku ledre zí wotíne e kídí, "Ndá'basé mu simi Ízibiti ndéré úgú ngíti owú yata éyí miánu zíze."

³ Zí Zúda úku ledre zía kídí, "Mongú 'yì bi íri nées uku kóo ledre zíze o'buó'bu kídí togú ógusé kí ambáodúse wá, 'Útúásásé lúru komomá wá.' ⁴ Togú ótoómo Benzemúna go zíze ndéréze kéye yá, miúgú éyí miánu ni ídí zíze 'diya. ⁵ Tí lá togú ótoómo síllyì gi roa wá, utúasázé ndéré wá gi zía mongú 'yì nées uku kídí togú ógusé kí ambáodúse nées wá, 'Útúásásé lúru komomá wá.'"

⁶ Zí Yakóbo úku ledre kídí, "Méngisé kéyì zíma bisinyíne káa gi zí 'di, bi zíze úku ledre zí o'do nées íri kídí ngíti lúndusé ni bo ní?"

⁷ Zíye úkulúgu ledre zía kídí, "O'do nées ndu'yú zée do bilámá misi'di gi ro ówo ledre bi gi do bizé kí 'yì 'be 'bi ezé e kídí, "Búsé ni bo trídri? Ngíti lúndusé ni kpá bo?" Zíze úkulúgu ledre zía kací ndu'yú ené. Bi kenée ní azé ówo a bi kídí ni úku ledre yaá, 'Ídízé ógú kí lúnduzé ní' káa be 'di?"

⁸ Zí Zúda úku ledre zí 'buyé kídí, "Ótoómo síllyì mu gi ro owú nées zíze ndéréze kéye úgú éyí miánu, gi zí wo bi zée kése kí owú 'bi ezé e, azé úyu mbá gi zí 'bú ní. ⁹ Mááyí ídí máa 'yì lúru bi kací a. Áyí ndú'yú máa gi roa. Togú mándá'baógu kíe óto wo kó'dúyì wá, mááyí go máa bisinyí 'yì kíngaya gi ro ledre ené. ¹⁰ Ídí ndazé lú'bú káa zí ba wá, káa bi nderé andázé rozé ba go kí'dí gbre."

¹¹ Zí 'buyé Yakóbo úku ledre zíye kídí, "Togú kenée yá, ídíse méngi ledre ba. Ídíse 'dí'bi ngíti géyì bilámá éyì ga bi gi simi kángá ba gi ona simi kombo esé e ndéré í'bí a zí o'do nées káa do tákpásílí. Kpá kí éyì ga bi káa zí sù'bú mindonyo,

tezi, kágá ukú, nda kí ngíti géyì kágá ga bi niyí bo ní ndéré kíe zía. ¹² Ídíse 'dí'bi miřiriří kėsì mongúne gi ro togú ógusé go íri yá, kėsì máa wo bi kóna i'biluguní zíse ní, zíse í'bí a. Éyì nées kenée i'biluyúní nées kóo mi'bilúyú. ¹³ 'Dí'bisé lúndusé mu zíse ìnyisè ndá'basé zí o'do nées íri. ¹⁴ Lomo bi kí roko'buné kíngaya ní, idí ìdri mimbé'de o'do nées rosé gi ro zía í'dí síllyne gi ro lúndusé bi íri ní zíse ndá'baógusé kéye kí Benzemúna e mbá bilámáse. Togú 'bi amá ledre go dujú zí owú 'bi amá e ndisì úyuyé yá, méngi éyì wá, idí mu kenée."

¹⁵ Zíye 'dí'bi tákpásílí ga bi yemení yée ní, kí yata miřiriří kėsì nda kí lúnduyé Benzemúna yóo zíye ndéréye simi Ízibiti, do ndéréóguyé zí Yoséfa. ¹⁶ Simi bi Yoséfa lúru kídí 'dí'bioguní Benzemúna go ní, zía úku ledre zí 'yì bi ndisì lúru bi kací 'be 'bi ené ní kídí, "'Dí'bi ya'dá ga gère nées ndéré kíye zíma 'be. Zíyì óngoonzó bangá zíyì méngi éyì miánu zíze kéye kí yana kadra."

¹⁷ Zí o'do nées méngi tí ledre ga bi Yoséfa úku yée ní, do 'dí'bi yée 'be 'bi Yoséfa. ¹⁸ Simi bi 'dí'biotoní yée go 'dícì ní, zí ngiri méngi yée kíngaya. Zíye ndisíyè sómú ledre kídí, "'Dí'bioguní zée 'dícì kára ba goó gi ro ledre kėsì ga bi kóo otoluguní yée simi kombo ezé simi mizefì ógú bi oguzé ona ní té. Áyì gi ro 'dí'bingeri zée zíne ndisíné méngi láráze gi ro zíne 'dí'bi dongí ezé e gi ro zíne óto zée káa do owúkúlú e."

¹⁹ Nées ní zíye ndéréye zí 'yì lúru bi kací 'be 'bi Yoséfa nées úku ledre zía simi bi niyí go ku mbotu ní. ²⁰ Zíye úku ledre zí 'yì 'bi moko nées kídí, "Lúru aka, oguzé kóo go 'dá'dá ona úgú éyì miánu. ²¹ Simi bi nderéoguzé go do bi 'dówuro azé líkpí tara kombo ezé e ní, zíze ndíki kėsì ezé e otoluguní go simi kombo ezé e. Bi ba ní nda'baoguzé go kíe ni goó ba. ²² Owozè wá, togú ambí otolugu kėsì máa nées ne yá? Oguzé kpá go kí yata kėsì gi ro úgú ngíti éyì miánu kíe zíze."

²³ Zí 'yì 'bi moko nées úku ledre kídí, "Ndásé éré ngiri wá. Ambí owone, Lomo

bi ndìsìsè ìní ìní zía kí 'busé e ní i'bílugu miṣírìrì kèsì nées ba ne zise. Wo bi kóo úgúsé kéré kée ní, mándíki kóo go cé." Nda gí ore zía 'dí'biógú Simiyóna zíye.

²⁴ Zía 'dí'bi yée ésì yée 'dìcì kacì Yoséfa, í'bí ìní zíye lúgu sìnḍíye kée. Zía kpá í'bí éyí miánu zí dongí eyé e. ²⁵ Zíye 'dí'biógú éyí ga bi oguní kíye gí ro í'bí a zí Yoséfa káa do tákpásìlì ní óto yée nzíyiyé gí zía uwúní go kídí yée niyí ánu éyí miánu kí Yoséfa e.

²⁶ Simi bi Yoséfa nda'baogú go 'be ní, zíye í'bí tákpásìlì ga bi oguní kée ní zía, zíye útú ló'bù komoyé bi óto úndrua. ²⁷ Zí Yoséfa ndú'yú ledre simi sanáye kpá kí ledre ngoko 'bùyé kídí, "Ngoko 'busé bi úkusé ledrea zíma ona ní ni káa be 'di? Nì aka kí komoné?"

²⁸ Zíye úkulúgu ledre zía kídí, "Buzé bi 'yì 'bi moko eyí ní, ni bo kí komoné kí sanáne bilámáne." Zíye ótù doyé bi óto úndru a.

²⁹ Zía lúru bi kere, zía ónzó komoné ro Benzemúna bi owú 'bi mbágáa ní. Zía ndú'yú yée kídí, "Née owú lúndusé bi úkusé ledre a zíma ní?" Zía ìnyìné úku ledre kídí, "Lomo idí méngì bilámá ledre zíyì owú 'bi amáa." ³⁰ Zí simikozo méngì wo do komo lúndua ore zía gbúgbuógúné sága lúrusó'do bi bi née ni ìní ìní doa ní. Zía ólúne ngúcuné 'dìcì ené ìní ìní írí. ³¹ Zía útù siminé do lúgu komoné, zía ndá'balúgu roné dongaráye. Zía úku ledre kídí, "Dí'biógúsé éyí miánu mu."

³² Zíye 'dí'bióto éyí miánu 'bi Yoséfa ngúcuné, 'bi lúnduga kpá ngúcuyé, 'yì ga bi 'bi Ízibiti bi ndìsìní ánu éyí kéye ní kpá ngúcuyé, gí zía 'yì 'bi Ízibiti e anu kotruní éyí kí 'yì 'bi Ébere wá, ndìsìní lúrucáyì 'yì 'bi Ébere e mìlúrucáyì. ³³ Otoní bi ndìsì zí lúndu Yoséfa e mbá kacì mindíki yée. Tónóne gí ro wo bi ndíká ní, ndéréogúné gí ro ambáodúye. Zí tarayé ìdrìne simi bi lurúní ledre née kenée ní. ³⁴ Ndìsìní 'dí'bikása éyí miánu zíye gí do tarabíza bi kó'dù Yoséfa ní. Éyí miánu bi i'bíní zí Benzemúna ní ni mongúné rómo 'bi lúnduga ga gére née kí'dí ìnyì. Née ní

zíye ánu éyí kí éwé éyí do ídíye kí Yoséfa e mbá kí rokinyi.

44

Ledre gí ro miṣírìrì kó'do 'bi Yoséfa

¹ Zí Yoséfa úku ledre zí 'yì moko bi ndìsì lúru bi kacì 'be 'bi ené ore ní kídí, "Ídí léfe kéré cì'dì simi kombo 'bi 'yì ga gére née útúásáne kacì roko'bù bi zíye gí ro ìmbí a ní. Zíyì 'dí'bi kèsì eyé ótolúgu a zíye do kéré máa ga gére née. ² Zíyì óto kó'do amá bi gí simi miṣírìrì kèsì ní do kéré bi 'bi owú lúnduyé ní, ndro kí kèsì ené bi i'bí gí ro kéré ní." Zí 'yì 'bi moko née méngì ledre ga gére née tí káa zí bi Yoséfa úku zía ní.

³ Akpa kí sì ndóndó do í'dí sílì 'yì gí royé kí dongí eyé e yóo do ndéréye. ⁴ Simi bi nderéní aka kpálá ca gí simi yana gara ní, zí Yoséfa úku ledre zí 'yì 'bi moko bi ndìsì lúru bi kacì 'be 'bi ené ní kídí, "Dí'diya, ngásá lódù kacì 'yì ga bi gáa ba mu, togú ngásá ndíki yée go yá, ídí úku ledre zíye kídí, 'Méngìlúgúsé bisinyí ledre do bi kacì bilámá ledre gí zí 'di? ⁵ Ba ndaá kó'do bi mongú 'yì amá ndìsì éwé éyí simi a zía kpá ndìsì lúru ledre ené e simi a ní wá? Méngìsè bisinyí ledre go kíngaya.' "

⁶ Simi bi 'yì 'bi moko née ngásá ndíki yée ní, zía úku ledre ga gére née zíye tí kenée. ⁷ Zíye úkulúgu ledre zía kídí, "Mongú 'yì, úku lará ledre zíze kenée gí zí 'di? Zée 'yì 'bi moko eyí e útúásázé méngì kéyì kenée wá. ⁸ Lúru aka, kèsì ga bi kóo ndikizé yée do kéré ezé e ní, nda'baoguzé kóo kée kú gí simi káṅgá 'bi Kanána í'bílúgu a zíyì. Éyí bi azé nda úgu miṣírìrì kèsì togú mbú dábu gí 'be 'bi mongú 'yì eyí gí roa ní 'di? ⁹ Togú ndíki miṣírìrì kó'do née goó simi éyí kacì ngúruzé, idíní geré úfu wo 'dá'ba, zí ngítize née ídíákáye káa do owúkúlú sì sílìyì."

¹⁰ Zí o'do née úku ledre kídí, "Bilámáne, idí mu ídí káa zí bi úkusé née. Tí lá 'yì bi niyí ndíki wo kí miṣírìrì kó'do née zíne ní, ni ídí owúkúlú zíma, ngítise niyí ídíáká kí ro doyé."

11 Geré nées ní zíye ìmbíóto kombo eyé e do tónóye líkpí tarayé. 12 Zí o'do nées tónóne gámásó'do simi éyí eyé e. Tonó kí ndíká ndéréoguné ro ambáodúye. Zía ndíki kó'do simi éyí kací Benzemúna bi ambáodú ní. 13 Zí ledre nées sínýíne royé bisinyíne, zíye tónóye lófo bongó gi royé.* Zíye ékílúgu royé do dongí eyé e ndá'bayé 'dá'ba kí'dí bi ìnyíní gáa gi simi gara ní.

14 Niyí ógù ní, Yoséfa ni aka fú mindíshiné 'be. Zí Zúda kí lúnduné e ógù útúye bi kó'dú a kenée. 15 Zí Yoséfa úku ledre zíye kídí, “Éyí bi méngísé nées kenée 'di? Ówosé esé bi kídí 'yí káa zí ma ba ni kí roko'bù 'bi lúrúndíki ledre e ní wá?”

16 Zí Zúda úkulúgu ledre zía kídí, “Mongú 'yí, azé úku a ba kídí 'di? Azé úku a bi kídí azé bilámá 'yí e ní lará a káa be 'di? Lomo 'dodo ogù lúyú ledre ezé go sága. Bi ba ní azé go mbá owúkúlú eyí e, ndaá lá dọ̀wù wo bi ndikiní kó'do zía nées wá.”

17 Zí Yoséfa úkulúgu ledre zía kídí, “Éyí ndaá kenée wá, lá dọ̀wù 'yí bi ndikiní kó'do zía ní ni ídíákáne káa do owúkúlú amá. Sée ga bi ledre esé ndaá ní, ásé ndá'ba zí 'búsé 'be.”

18 Nées ní zí Zúda ndósoóguné gi ro Yoséfa úku ledre zía kídí, “Mongú 'yí, máówo bú roko'bù bi zíyí ní ni gbóo kí 'bi mongú ngére, ìdrí aka mimbé'deyí, ledre ni taramá máílí úku a zíyí. 19 Ndú'yú kóo zée kídí 'buzé ni aka bo kí komoné yá? Ngíti géyí lúnduzé e niyí kpá bo yá? 20 Ukuluguzé kóo ledre go zíyí kídí, 'Ngoko 'buzé ni aka bo kí ambáodú ené bi ndikiní zía do ngokoné ní. Tí lá mongú lúndua bi niyí kéne gi simi mbágá kígé'do ní uyune. 'Buzé iliofù ledre owú máa nées go gi zía bi ni nda go lá ngúcuné gi simi mbágáne ní.’

21 “Zíyí úku ledre zíze kídí, idízé ógù kí owú máa nées zíyí, gi ro zíyí lúrú wo. 22 Zíze kóo úkulúgu ledre zíyí kídí, 'Owú nées utúasá ótoómo 'buné e wá, togú nderéoyó roné gi cigí 'buné go yá,

* 44:13 44:13 Zíye lófo bongó gi royé: Lofoní bongó gi royé gi zía ndikiní kó'do simi éyí kací Benzemúna. Zí ledre nées í'bí lerí royé.

'bua nées ni geré úyu.’ 23 Tí lá zíyí úku ledre zíze kídí, 'búo togú oguzé go kí owú lúnduzé nées yá, azé fú lúrú komoyí. 24 Simi bi nderéoguzé zí 'yí 'bi moko eyí bi 'buzé ní, zíze úku kúrúyí nées zía.

25 “Nées ní zí 'buzé úku ledre kídí, 'Ndá'ba ándásé rosé mu úgù yata éyí miánu zíze.’ 26 Tí lá zíze úkulúgu ledre zía kídí, 'Utúasázé ndéré wá 'búo togú owú lúnduzé ba ní nderé go kíze. Togú nderézé ngúcuzé utúasázé lúrú komo o'do nées wá 'búo togú nderézé go ndro kí owú lúnduzé.’

27 “Zí 'buzé úkulúgu ledre zíze kídí, 'Ówosé bú bilámáne kídí me'bemá Rayéle ndiki kóo owú e zíma dọ̀wù gbre. 28 Ngúrúyé ìdrí go, zíma úku ledre kídí, “Ma'dúu bangá sinyí lófo bayi wo go kúrí kúrí.” Tí bi kóo nées ní zaá gi ba málúru komoa wá. 29 Togú 'dí'bisé kpá wo ba go gi zíma zí ngíti ledre ndíki wo íri yá, lerí bi ótosé romá nées ni úfu máa gi zía mááyí go ngoko 'yí.’

30 “Bi nées ní mongú 'yí, togú nda'bazé zí 'buzé 'dáa owú ba ndaá yá, bi 'bú owú ba ofù do 'bua go ní, 31 zía ówo a yaá nda'baoguzé go ngúcuzé owú nées ndaá yá, ni geré úyu. Lerí bi ni ólú roa nées ni úfu wo gi zía ni yí ené go ngoko 'yí. 32 Mááyí máa 'yí lúrú bi kací a zíma 'dí'bilúgu wo zí babá 'be kí bilámá sanáne. Zíma kóo go lólóbú zí babá kídí, “Togú mándá'baógù kígé wá, lúyú ledre nées idí idí 'bi amá za fí.’

33 “Gi zí kényí nées ní, mángúnú romá zíyí mongú 'yí, máídí ídíáká zíyí ona káa do owúkúlú, owú nées idíní mu ndá'ba kí lúnduné. 34 Mááyí ndá'balúgu romá zí babá lará a káa be 'di togú nda'bazé kí owú nées wá ní? Ndá ótoómo máa zíma lúrú lerí bi ni ógù ro babá gi zí sómú ledre bi gi ro owú nées ní wá.”

45

Yoséfa 'dodo roné zí lúnduné e

1 Yoséfa utúasá útú siminé do komo 'yí moko ga bi mitóroyé kó'dú a ore ní wá,

kóo ledre eyé nées wá. ²⁷ Tí lá simi bi líkpíní ledre ga bi Yoséfa 'dicí yée mbá zía ní, nda simi bi lurú arabíya ga bi Yoséfa kasa yée gí ro do 'dí'bi wo girí simi a ní, zí lomo ro 'búyé Yakóbo ndá'baóguné roa. ²⁸ Zí Yakóbo úku ledre kídí, "Ma'díi, mángúngu go. Owú 'bi amá Yoséfa ni bo trídri. Mááyí ógú ndéré lúru wo 'dá'dá zíma kí úyumá."

46

Yakóbo nderé simi Ízibiti

¹ Née ní zí Yakóbo kókú éyí ené e mbá, nda simi bi nderéogú simi Bírísába ní, zía 'dáná éyí zí Lomo bi kóo 'bua Isáka ndísi óto úndrua ní ore.

² Nda go kí ndulú, zí Lomo 'dódo roné zí Yakóbo simi 'duru do úku ledre zía kídí, "Yakóbo."

Zía úkulúgu ledre zía kídí, "Í Ngére."

³ Zí Lomo úku ledre zía kídí, "Mááyí Lomo bi kóo 'búyí ndísi óto úndrua ní. Ngirí ndaá méngí yíi kí ndéré simi Ízibiti wá, gí zía mááyí ógú í'bí úndru zíyí, zíyí ndíkiógú tú'dú ríkí sí do 'yíma'dí e íri.

⁴ Mááyí 'díyíóto yíi gí simi Ízibiti. Zíma kpá 'dí'bilúgu yíi girí. Áyí úyu do sílì mbígí wotíyí Yoséfa."

⁵ Zí Yakóbo ìnyiné gí simi Bírísába gí ore, zí owú 'bi ené e 'dí'bi wo kí 'yí 'bi 'be 'bi eyé e mbá simi arabíya bi mongú ngére i'bí gí ro do 'dí'bi wo kíe ní. ⁶ Zíye kpá 'dí'bi za bangá eyé e kí éyí eyé ga bi 'bi 'be ga bi ndikiní simi kángá bi Kanána ní, zíye ndéréye simi Ízibiti. Zí Yakóbo 'dí'bi bulúnduné e mbá kíne. ⁷ Zía 'dí'bi wotíne e, bulúnduné ga bi owú ya'dá e ní, kí nyíne e, teténe e mbá simi Ízibiti.

⁸ 'Yí ga bi 'bi Yakóbo nderé kíye simi Ízibiti ní, niyí, Rúbene owúndíká ené, ⁹ Wotí Rúbene niyí 'bi eyé, Anóka, Pálu, Ézorono nda kí Karamí. ¹⁰ Simiyóna, wotíga niyí 'bi eyé, Zemúwéle, Zamína, Oyáda, Zakíni, Zóra, nda Sáló wo bi mbágáa 'bi ené nyí 'yí 'bi Kanána ní.

¹¹ Lévi, wotíga niyí 'bi eyé, Geresóna, Káta, kí Miraré. ¹² Zúda, wotíga niyí 'bi eyé, Éra, Onána, Séla, Peréze nda kí Zéra. (Éra e kí Onána uyuní 'bi eyé ciki

simi Kanána.) Owú 'bi Peréze 'bi eyé, Ézorono e kí Amúlu. ¹³ Isakára, wotíga niyí 'bi eyé, Tóla, Púwa, Zasúba nda kí Simaróna. ¹⁴ Zebulúna, wotíga niyí 'bi eyé, Seréda, Elóna, Zaléle.

¹⁵ Simi bi Léya ndiki owú ga gére née zí Yakóbo simi Padána Aráma ní, zía ndiki owúkára dongaráye kíe'do kí iríné Dína. Owú ga gére née niyí kóo mbá cí kéri a doa sokó doa ota (33). ¹⁶ Gáda, wotíga niyí 'bi eyé, Zefóna, Ági, Sùni, Ezebóno, Éri, Aródi, nda kí Aréli. ¹⁷ Aséra, wotíga niyí 'bi eyé, Imána, Isáva, Isívi, nda kí Beríya. Irí lémiyé Séra. Owú 'bi Beríya 'bi eyé, Ebére e kí Malakéle.

¹⁸ Ga ba irí owú ga bi Yakóbo ndikiní yée kí Zílifa kára 'yí 'bi moko bi Labána i'bí wo zí nyíne Léya ní. Niyí 'bi eyé mbá sokó doa ìnyí doa kéri (16). ¹⁹ Wotí Yakóbo ga bi gí simi Rayéle ní, niyí dùú gbre, Yoséfa e kí Benzemúna. ²⁰ Nda simi Ízibiti íri, zí Aseníta, nyí Potifára 'yí 'dáná éyí bi gí simi Óno ní, ndiki Manási e kí Efarayíma zí Yoséfa. ²¹ Wotí Benzemúna niyí 'bi eyé, Béla, Béka, Asebéla, Géra, Námána, Éyi, Rósa, Mupíma, Apíma nda kí Aráda.

²² Ga ba 'bi eyé bulúndu Yakóbo ga bi gí simi Rayéle ní, niyí mbá sokó doa eso (14). ²³ Wotí Dána ni 'bi ené, Uşíma. ²⁴ Wotí Nafatáli niyí 'bi eyé, Zazéle, Gúni, Zezére nda kí Siléma.

²⁵ Ga ba 'bi eyé bulúndu Yakóbo ga bi gí simi Bíla bi owúkára 'yí 'bi moko bi Labána i'bí zí nyíne Rayéle ní, niyí mbá ìnyí doa gbre (7).

²⁶ Bulúndu Yakóbo ga bi nderení kí Yakóbo simi Ízibiti ní, niyí mbá cí ota doa ìnyí doa kéri (66). Oloní kará 'bi owú e wá. ²⁷ Nda kí owú 'bi Yoséfa ga bi ndiki yée gbre simi Ízibiti ní, zí owú ga bi sí sùndí Yakóbo ní ídíye mbá cí ota doa sokó (70).

Yakóbo e nderéoguní simi Gósene

²⁸ Yakóbo kasaokpó Zúda 'dá'dá zí Yoséfa simi Ízibiti gí ro zía óguné sóngó yée simi gara bi Gósene ní. Simi bi nderéoguní nda goó simi Gósene ní, ²⁹ zí

Yoséfa ékíne simi arabíya ené ndéréne simi Gósene sǒngó 'buné Yakóbo. Simi bi ndikíní ní, zí Yoséfa fáka 'buné, zía ini ini kíngaya.

³⁰ Zí Yakóbo úku ledre zí Yoséfa kídí, “Bi ba ní, abú máúyu yá máúyu sara íri, málúru komoyí go, máówo go kídí áyí bo trídri.”

³¹ Née ní zí Yoséfa úku ledre zí lúnduné e kí 'yí ga bi 'bi 'buné e ní mbá kídí, “Ni miútúásáne zíma ndéréma úku ledre zí mongú ngére kídí, ‘Lúndumá e kí 'yí ga bi 'bi babá ní oguní gí simi Kanána go zíma ona. ³² Niyí yí eyé 'yí úlú bangá e, 'di'bioguní kábiriḱi e, ina e, ití e kí ngíti géyí éyí eyé e go mbá kíye.’ ³³ Simi bi mongú ngére ndolo sée go ndu'yú sée kídí, ‘Moko esé ni 'díya yá?’ ³⁴ Ídísé úkulúgu ledre zía kídí, ‘Azé yí ezé 'yí úlú bangá e kú gí do owúze káa zí bi kóo mingburoko 'yí ezé e ndisíní méngí a ní.’ Gí ore ni ótoómo sée zise ndisísé simi irigbére bi Gósene ní, gí zía 'yí ga bi 'bi Ízibiti ní, iliní ndisí kótru royé kí 'yí úlú bangá e wá.”

47

¹ Zí Yoséfa ndéréne úku ledre zí mongú ngére, kídí, “Babá kí lúndumá e oguní go gí simi Kanána ona. 'Di'bioguní kábiriḱi e, ina e, ití e kí ngíti géyí éyí eyé e go mbá kíye simi irigbére bi Gósene ní.” ² Yoséfa 'di'biutú lúnduné ga bi inyí (5) née ndéré 'dódo yée zí mongú ngére.

³ Zí mongú ngére ndu'yú yée kídí, “Ndisísé méngí moko 'di?”

Zíye úkulúgu ledre zía kídí, “Mongú 'yí, azé yí ezé 'yí úlú bangá e cé káa zí 'bi bulúnduzé e ní. ⁴ Oguzé go ndisí ca simi káṅgá ba ona, gí zía mongú 'bú utú go bisinyíne simi káṅgá 'bi Kanána, éyí bi zée kí bangá ezé e zíze ánu a ní ndaá lolu wá. Bi ba ní ṅuṅgúzé rozé zíyí, ídí ṅuṅgu a zíze ndisízé simi Gósene ona.”

⁵ Zí mongú ngére úku ledre zí Yoséfa kídí, “Buyí e kí lúnduyí e oguní go zíyí, ⁶ káṅgá 'bi Ízibiti ni do síllyí, ídí óto 'buyí e kí lúnduyí e idíní ídí simi bilámá

bi bi Gósene ní. Togú lúru ngíti géyí 'yí e niyí bo dongaráye bi niyí miútúásáye ní, ídí óto yée zíye ndisíyé lúru bi kací bangá amá e.”

⁷ Née ní zí Yoséfa 'dí'biógu 'buné Yakóbo 'dódo wo zí mongú ngére. Gí do kací bi Yakóbo í'bi mandá zí mongú ngére ní, ⁸ zí mongú ngére ndu'yú wo kídí, “Simibi eyí ni goó ndu?”

⁹ Zí Yakóbo úkulúgu ledre zía kídí, “Simibi amá ni go mbá míya kí' do doa cí kéri a doa sokó (130). Simibi amá ndaá za káa zí 'bi bulúndumá e wá. Tí lá mándisí yéme romá wá, mágamá lící romá go kíngaya gí zí 'do'dó.” ¹⁰ Zí Yakóbo í'bi mandá zí mongú ngére, zía inyiné yóo ókpóne.

¹¹ Née ní zí Yoséfa í'bi bilámá bi zí 'buné e kí lúnduné e ndisíyé simi a simi Ízibiti, do bilámá bi gbóo kí gara bi kí iriné Ramasé* káa zí bi mongú ngére uku ní. ¹² Zí Yoséfa 'dí'biógu éyí miánu zí 'buné e kí lúnduné e kí 'yí ga bi 'be 'bi eyé e ní zía útúásáne kacíye kí owú e mbá.

Mongú 'bú utú simi Ízibiti

¹³ Éyí miánu ndaá lolu kóo zí 'yí e simi káṅgá e mbá wá gí zía 'bú utú go bisinyíne kíngaya, gí zí kényí née zí roko'bu 'yí 'bi Ízibiti kí Kanána úkúne goó miúkú gí zí 'bú. ¹⁴ Zí Yoséfa 'dó'dúyóko kési ga bi ugúní kére kie simi káṅgá 'bi Ízibiti kí káṅgá 'bi Kanána ní mbá, zía 'dí'bi kési née ndéré kie óto a 'be 'bi mongú ngére. ¹⁵ Simi bi kési ukú gí zí 'yí 'bi Ízibiti e kí 'yí 'bi Kanána e go ní, zí 'yí 'bi Ízibiti e óguyé zí Yoséfa do úku ledre zía kídí, “Í'bi éyí miánu mu zíze. Azé go úyu gí zí 'bú. Kési ukú gí zíze go.”

¹⁶ Zí Yoséfa úkulúgu ledre zíye kídí, “Ídísé ógu kí bangá e esé zíma, zíma í'bi éyí miánu doa zise togú kési esé ukú go mbá ní.” ¹⁷ Née ní zíye 'dí'biógu bangá eyé e zí Yoséfa, zía í'bi éyí miánu zíye do usáni eyé e, kábiriḱi eyé e, ina eyé e ití eyé e, kpá dongí eyé e. Simi Simibi máa

* 47:11 47:11 Ramasé: Mongú gara bi Ramasé ni simi káṅgá bi Gósene ní.

née ní zí Yoséfa ndìsìné í'bí éyí miánu zíye do bangá eyé e.

18 Simi bì simibi née ùkú go ní, zí 'yì e kpá óguyé zí Yoséfa úku ledre zía kídí, “Mongú 'yì, utúasázé otoécì ledre gí zíyì wá. Késì ezé e kí bangákulú ezé e niyí go mbá 'bì eyí. Owú éyí bì idíaká cùku'dée káa gí ro zíze í'bí a zíyì ní ndaá lolu wá. Odu éyí ga bì idíakání go lá dujú kuru'buze kí gbékpí kángá bì zíze ní. 19 Azé úyu zí kángá ezé e sínyíye tí do komoyí káa gí ro 'dì? Azé úgúoyó kuru'buze kí kángá ezé e zíyì gí ro éyí miánu, zíze idíze kí kángá ezé e mbá owúkúlú 'bì mongú ngére. Zíyì í'bí kufú zíze gí ro zíze 'dìyí a bì ní oto zée zíze idíze trídri kpá káa bì 'yì bì zía ndìsìné simi kángá née ndaá lolu wá.”

20 Zí Yoséfa úgú bì ga bì simi Ízibiti ní mbá zí mongú ngére. 'Yì 'bì Ízibiti e ugúoyóní bì eyé go mbá, gí zía 'bù mengì nda kóo yée go kíngaya. Bì ga bì simi Ízibiti ore ní mbá nda goó 'bì mongú ngére. 21 Zí Yoséfa oto 'yì e zíye idíye go mbá owúkúlú 'bì mongú ngére 'bì Ízibiti. 22 Odu 'yì ga bì kóo ugú bì eyé wá ní dujú 'yì 'dáná éyí e,† gí zía mongú ngére ndìsì kóo í'bí sáká éyí 'bì miánu zí 'yì 'dáná éyí e kací kadra mbá. Éyí miánu máa bì kóo gí zí mongú ngére ní, ndìsì kóo ásá kíye. Née sù ledre bì ugúoyóní bì eyé e gí zía wá ní.

23 Zí Yoséfa úku ledre zí 'yì e kídí, “Bì ba ní máugú sée kí bì esé e go mbá zí mongú ngére. Kufú bì goó ba zíze ó'do a yáká esé e. 24 Tí lá simi bì sındí kadra 'bì 'dì'biógú éyí gí yáká ogú go ní, zíze ífì simi a ìnyì. Kémbí a gí simi ìnyì née zíze í'bí a zí mongú ngére. Zí ngítí a idíne káa do kufú kí éyí miánu zíze kí 'yì 'bì 'be 'bì esé e.”

25 Zíye úkulúgu ledre kídí, “Mongú 'yì, yómo trídri zé go. Azé kí rokinyi zíze idíze káa do owúkúlú e zí mongú ngére.”

26 Née ní zí Yoséfa oto ledre née zía idíne káa do lorù gí ro bì ga bì simi Ízibiti ní kídí kíé'do gí simi ìnyì (5) 'bì éyí ga

bì niyí 'dì'biógú a gí yáká ní, ní idí 'bì mongú ngére. Lorù née ní fú lá kenée gí karaba. Bì bì ngará ndaá 'bì mongú ngére wá ní, dujú bì 'bì 'yì 'dáná éyí e.

27 Simi sındí kadra máa née ní zí Isiréle e oto 'be 'bì eyé simi Ízibiti simi ìrìgbére bì Gósene ní. Zíye ndíki tú'dú éyí e ìri, do étriyé zíye idíye tú'dú.

28 Yakóbo ndìsì kóo simi Ízibiti ìri kí simibi sokó doa ìnyì doa gbre (17). Simibi bì Yakóbo mengì ní, ní kóo mbá míya kíé'do cì gbre doa ìnyì doa gbre (147). 29 Simi bì sındí kadra bì go gbóo zí Yakóbo úyuné ní, zía ndólo Yoséfa úku ledre zía kídí, “Togú 'bùma bì tí doyí idí oto sílìyì ro kótóma zíyì lólóbù zíma yaá née utúasá oto máa simi Ízibiti ona wá. 30 Simi bì togú máúyu go ní, idí ndéré oto umbumá kí'dí bì otoní bulúndumá e ní.”

Zí Yoséfa úkulúgu ledre zía kídí, “Mááyí méngì a káa zí bì úku ní.”

31 Zí Yakóbo úku ledre zía kídí, “Ídì lólóbù gí ro zíma ówo a.” Nda née ní zí Yoséfa lólóbù zía, zí Yakóbo otú doné bì gí do rangba ené ìni ìni zí Lomo.

48

Yakóbo í'bí úndru zí Manási e kí Efarayíma

1 Nda gí do kací ngítí géyì sındí kadra e zí sanda ndéréne zí Yoséfa kídí, “'Bùyì bì kí ndíyá kíngaya.” Zí Yoséfa 'dì'bi wotíne ga bì gbre, Manási e kí Efarayíma ní kpa kíne. 2 Simi bì ukuní ledre zí Yakóbo kídí, “Wotíyì Yoséfa ogú go lúru yì ní,” zía ó'bù roné ìnyìné ndìsìné tara rangba 'dága.

3 Zí Yakóbo úku ledre zí Yoséfa kídí, “Lomo bì kí roko'buné kíngaya ní 'dodo kóo roné zíma simi Lúzu simi kángá bì Kanána ní, zía kóo í'bí úndru zíma, 4 zía úku ledre zíma kídí, ‘Mááyí oto yì zíyì étriyì kíngaya, zí bulúnduyì e ndíkiógú ríkí sí do 'yìma'dí e. Mááyí karanée í'bí kángá ba zíyì kí bulúnduyì ga bì niyí ogú gí do kacíyì ní za fí, zía idíne káa do 'bì eyé.’

† 47:22 47:22 'Yì 'dáná éyí e: Mongú ngére 'bì Ízibiti oto 'yì e zíye idíye káa do 'yì 'dáná éyí e do ndìsìyè oto úndru tú'dú bicayi lomo e.

5 “Bi ba ní wotíyí ga bi ndikiní yée zíyí gbre simi káṅgá 'bi Ízibiti ona 'dá'dá zíma kí ógumá zíyí simi káṅgá 'bi Ízibiti ní, niyí go ógú idí wotíma e, Efarayíma e kí Manási. Niyí go ógú idí zíma káa zí Rúbene e kí Simiyóna bi niyí wotíma e ní. 6 Owú ga bi gí do kacíye ní, niyí nda idí go 'bi eyí e. Éyí sílí bi niyí ógundíki a ní, ni ógú gí zí Manási e kí Efarayíma. 7 Ledre ni gí ro mbágáyí káa. Simi bi máínyí gí simi Padána zí Rayéle úyuné do misí'di simi káṅgá 'bi Kanána ní, zía kóo í'bí mongú sómú ledre zíma. Efaráta bi ndísiní kpá ndólo a Beteléme ní ni aka yí ené kóo gbála, zíze kóo óto wo cìkì do misí'di ore.”

8 Simi bi Yakóbo lurú wotí Yoséfa ga gére ní, zía ndúndu'yú kídí, “Owú ga gére nées náambi e?”

9 Zí Yoséfa úkulúgu ledre zí 'buné kídí, “Babá, nées owú ga bi Lomo i'bí yée zíma ona ní.”

Yakóbo ya zía ní, “Ógú kíye zíma yána, gí ro zíma í'bí úndru zíye.”

10 Komo Yakóbo lurú lolú kóo bi mbí wá gí zí ngoko, gí zí kéyí nées ní, utúasá lurú bi bilámáne wá. Nées ní zí Yoséfa 'dí'biógú wotíne ga gére nées gbóo ro Yakóbo, zí 'bua fáka yée roné í'bí úndru zíye.

11 Zía úku ledre zí Yoséfa kídí, “Máówo amá lolú kóo bi kídí mááyí lurú komoyí ní wá. Bi ba ní Lomo otoomo máa go zíma kpá lurú owú e gí simiyí.”

12 Zí Yoséfa ímbíoyó yée gí do sɔ̀ndí Yakóbo do útúló'bu komoné bi. 13 Zí Yoséfa 'dí'bi yée gbrenjárá, zía óto Efarayíma zí Yakóbo do ngelí do óto Manási do anú. 14 Zí Yakóbo ngílífi sílíne. Zía óto sílíne 'bi anú do Efarayíma bi ni owú ní. Do nda óto sílíne 'bi ngelí do Manási bi ndíká ní.

15 Zía í'bí úndru zí Yoséfa do úku ledre kídí,
 “Lomo bi kóo bulúndumá Abarayáma
 ndísi óto úndrua ní, zí babá Isáka
 kpá ndísiné óto úndrua ní,
 ni kpá Lomo bi ndísi lurú bi kacíma
 gí karaba ní ní.

16 Ni ne Lomo bi lurú bi kacíma simi ledre e za mbá ní,
 idí í'bí úndru zí owú ga ba
 Ìrímá idí ndísi ówú doyé,
 zí ìrì babá Abarayáma kí ìrì Isáka kpá
 ndísi ówúne doyé
 Idíní étrì tú'dú
 do sogo káṅgá.”

17 Simi bi Yoséfa lurú 'buné oto nda yí ené sílíne 'bi anú do Efarayíma ní, zí bi síníne roa. Zía ìnyíne gí ro 'dí'bióyó sílí 'buné 'bi anú gí do Efarayíma gí ro óto a do Manási. 18 Zí Yoséfa úku ledre zí 'buné kídí, “Babá, owúndíká ni ba óto sílíyí 'bi anú doa.”

19 Tí lá Yakóbo asi yí ené miási. Zía úku ledre kídí, “Máówo bú, owú 'bi amáa, máówo bú. Bulúndu Manási niyí kpá idí tú'dú. Tí lá bulúndu Efarayíma niyí idí tú'dú rómo do 'bi Manási, bulúnduga niyí ndíkiógú tú'dú sí do 'yíma'dí e.” 20 Zí Yakóbo í'bí úndru zíye simi sílí bi kóo nées zía úku ledre kídí,
 “Karanée Isiréle e niyí ndísi ndólo ìrìsé
 simi bi ilíní go í'bí úndru ní.

Niyí úku ledre kídí, ‘Lomo idí í'bí úndru zíyí káa zí bi i'bí úndru zí Efarayíma e kí Manási ní.’ ”
 Nées misí'di bi kóo Yakóbo oto Efarayíma kíe 'dá'dá zí Manási ní.

21 Nées ní, zí Yakóbo úku ledre zí Yoséfa kídí, “Káa zí bi lurú go nées, málú'bu lolú gí do kací ba kíngaya wá. Tí lá Lomo ni lurú bi kacíse zía 'dí'bilúgu sée simi káṅgá 'bi bulúndusé e. 22 Bi ba ní, má'bí Sekéme go zíyí ndaá zí lúnduyí e wá. Nées bilámá ìrìgbére bi kóo má'dí'bi gí zí ezeokóma e Amóra e ní.”

49

Yakóbo í'bí úndru zí wotíne e

1 Zí Yakóbo ndóloyóko wotíne e úku ledre zíye kídí, “Ídísé yóko rosé mbá do bi kíe'do gí ro ledre bi karanée ni méngí roné zíse ní zíma úku a zíse.

2 “Ídísé yóko rosé zíse úwú ledre ba sée wotí Yakóbo e.

Ídísé úwú kúrúma kúrú 'busé,
 Isiréle.

3 Rúbene áyí owúndíká amá,

- áyí yìi roko'bu amá, mándíki yìi simi
 bì kóo mááyí aka do sɛ̀ndíma ní.
- Áyí yìi kí úndruyí kpá kí roko'bu zíyì.
- 4 Áyí cakaba tí lá káa zí mongú ngburu ní,
 cóngó ledre bì zía ídíne gí do biyí
 ní ndaá,
 gí zía ndìsì go kí me'be 'buyí káa do
 kára
 bì 'dú'du amá azá goó gí zíyì.
- 5 Simiyóna e kí Lévi ásé do lúndu,
 ásé ídí 'bi esé 'yì méngì okó kí
 mingburoko maku ga bì do sɛ̀lìse
 née ní.
- 6 Máútúásá úku yéme ledre gí royé e wá,
 máútúásá kpá olú simi ledre eyé e
 wá,
 gí zía ufuní 'yì e goó kí mimbé'dekesì bì
 zíye ní,
 zíye ndìsìyé kí 'déwe sɛ̀ndí ítí 'bi 'yì e
 káa zí bì iliní ní.
- 7 Máoto taramá goó kací mimbé'dekesì
 esé née bisinyíne,
 simikesì esé née ofu nda go.
 Bulúndusé e niyí báyi faa
 dongará kúfú Isiréle e mbá.
- 8 Zúda, lúnduyí e niyí ndìsì mbófo yìi,
 zíye ndìsì óto úndruyí
 gí zía áyí rómo komo ezeokóyì e.
- 9 Áyí ídí káa zí kemì ní,
 ni nánaónzó bangá ené togú anu go
 zía lérené yá,
 zía ndá'ba 'dú'duné bì.
 Káa zí mbágá kemì ní, éyì bì ni tóro
 'dútù kó'dúyì ní ndaá.
- 10 Áyí ídí kí ngbángbá 'bi ídí káa do
 manda zíyì,
 bulúnduyí e niyí ídí ngére do kúfú
 'yì e mbá
 kúfú 'yìma'dí e mbá niyí ndìsì óto
 úndruyé
 zíye ndìsì í'bí tákpásìlì zíyì.
- 11 Ni ódóngèrì dongí ené ro kókó sɛ̀ndí
 kóró bì ni miútúásáne komoa ní.
 Zía ndìsìné ló'dó bongó ené simi iní
 kóró* bì káa zí sáma ní.
- 12 Komoa ni ídí bikesìne rómo gí do iní
 kóró,
 soa ni ídí bikenyíne rómo do miényì
 iní umba.†
- 13 Zebulúna, ni ndìsì kí 'be tara mongú
 ngburu,
 zí túb'dú 'yì e ndìsì ógù tóroyé do
 gbúróngó ngburu ma'dáa née.
 Mamayé ni ídí geré gbóo kí kángá bì
 Sidóna ní.
- 14 Isakára, ni ídí kí roko'buné káa zí dongí
 bì
 ndìsì 'dú'du dongará éyì ga bì ìmbì
 yéé ní.‡
- 15 Simi bì lúru bì 'dówuro née ni bilámáne
 zí ìrìgbére a ídíne kpá bilámáne ní,
 ni óyóyéme sogoné, zía í'bí roné ndìsì
 ìmbì éyì owóowó ga bì ore ní.
 Zía ídíne owúkúlú 'bi moko ga bì ore
 ní.
- 16 Dána ni ídí 'yì 'dècì yéme ngbanga zí
 'yì ené e
 káa zí ngíti géyì 'yì ga bì kóo 'bi
 Isiréle e ní.
- 17 Owú 'bi eyì e kí bulúnduyí e niyí ídí káa
 zí kámá dogboṛu m̀sì'di,
 togú lagá usáni go yá, 'yì bì ndìsì
 ngásá kí usáni máa née ni útúogù
 gí doa.
- 18 Ngére Lomo mándìsì óto komomá gí ro
 zíyì
 yómo zée.
- 19 Gáda, 'yì ngáka éyì e niyí karanée útú
 kí okó do bulúnduyí e,
 tí lá niyí rómo komo 'yì ga gére née
 cù.
- 20 Bi bì Aséra, ni ndìsì doa ní ni 'dí'biógu
 bilámá éyì miánu kíngaya.
 Zía ndìsìné í'bí bilámá éyì miánu bì
 ni miútúásáne gí ro mongú ngére.
- 21 Nafatáli, ni yì ené káa zí nyazu ní. Ni
 ndìsì gámá kí ro doné.
 Ni ndìsì ndíki mbá owú ga bì kí lámá
 royéŠ kíngaya ní.

* **49:11** 49:11 Lúgu bongó simi iní kóró: Ledre bi Yakóbo uku née 'dodo ledre kídí Zúda ni karanée ídí kí túb'dú éyì e zine. Kóró ené ni ána kíngaya zí Zúda ndìsìné lúgu bongó e simi iní a. † **49:12** 49:12 Bikesì komo kí bikenyì so: Ni rokinyi bì ni ídí zía kíngaya gí zí éyì ga bì zía ní. ‡ **49:14** 49:14 Dongará éyì ga bì ìmbì yéé ní: Kángá 'bi Isakára ni ídí dongará kángá 'bi s̀j do Isiréle e gbre. § **49:21** 49:21 Káa zí nyazu bì ndìsì ndíki mbá owú ga bì kí lámá royé: Nafatáli, áyí ndìsì ódro mbá bilámá ledre e.

- 22 Yoséfa ni 'bi ené káa zí kóró bi ndìsì ànà kíngaya ní,
kpá káa zí kóró bi kó'dù ngburu ní,
bi mirásá a rasá zía 'dùtù bi mbá ní.
- 23 Ezeokóyì niyí ndìsì útú kí okó doyì,
zìye ndìsiyè méngì yìi 'duo kí mimbé'dekesì.
- 24 Tí lá sama bi do sílì ní utúasá kízì wá,
sílì utúasá ó'dó kí é'be sama wá,
gì zía Lomo bi kí Roko'buné kíngaya bi ndìsì lúru bi kací Yakóbo ní,
ni ne bi ló'bo kpá 'yì 'bá'bá Isiréle e,
- 25 gí zía Lomo bi 'buyì ndìsì óto úndrua ní ndìsì sáká yìi ne,
gí zía Lomo bi kí roko'buné kíngaya ní ndìsìne í'bí úndru bi gí komo ere gí 'dága ní zíyì,
ni kpá í'bí úndru do iní bi ndìsì lágaógu gí sí kángá ní,
zì bangá eyì e, bulúnduyì e étriyé zìye idíye tú'dù.
- 26 Úndru bi máí'bí zíyì ba ni kí roko'buné kíngaya rómo do úndru ga bi kóo 'desì ní mbá,
romo kpá gí do tákpásílì ga bi kóo gí zì bulúnduyì e ní mbá.
- Úndru ga gére née idíní ógu zì Yoséfa,
gí zía ni idíne manda zì lúnduné e za mbá.
- 27 Benzemúna, ni idí 'bi ené káa zí máárara bi kí 'bú roné ní,
kí phiyì ni nánáónzó bangá e zía ánu yé, kí tagá zìye ífi simi ngítí a kí lafúne e."
- 28 Ga bi sokó doa gbre (12) née mbá sí do Isiréle. Née ledre bi 'buyé Yakóbo uku zìye simi bi ni í'bí úndru zìye kací misì'diné mǐngúngúcuá ní.

Ledre gí ro umbu Yakóbo

- 29 Zì Yakóbo yóko wotíne e úku ledre zìye kídí, "Mááyí go ógu úyu zíze ndíkíze kí 'yì amá e. Ídísé óto máa cigí babá simi gu landa bi simi yáká 'bi Éforono 'yì 'bi Éte ní. 30 Gu landa bi Makeféla née ni kóo simi yáká bi Abarayáma ugú gí ro ndìsì óto bi e simi a gí zì Éforono 'yì 'bi Éte, gbóo kí Mamaré simi kángá 'bi Kanána ní. 31 Otoní kóo Abarayáma e kí me'bené Sára ore, do kóo óto Isáka e kí me'bené

Rebéka kpá ore, máoto me'bemá Léya kpá ore. 32 Ugúní kóo yáká née go kí éyì ga bi simiyé ní mbá gí zì Éte e."

33 Simi bi Yakóbo ukuonzó ledre go zì wotíne e ní, zía 'dú'dulúgu roné bi, zì sǐndí kandra útúásáne zía úyuné.

50

1 Zì Yoséfa útúne kùkùrukù do umbu 'buné do fáka wo zía ndìsìne ini ini roa.

2 Zì Yoséfa ìnyìné úku ledre idíní yéme umbu 'buné kí kágá bilámáne káa bi ni sínýí. 3 Sílì 'bi sùsù kágá née ni mbá cí gbre (40). Zì 'yì 'bi Ízibiti e ini wo kí sílì cí ota doa sokó (70).

4 Simi bi sílì 'bi ini ukú go ní, zì Yoséfa úku ledre zì mǐngì kángá ga bi mǐngburoko 'yì 'bi moko 'bi mongú ngére ní kídí, "Togú ledre amá eme komosé tí miéme yá, idísé ndéré kí sanda ba úku a zì mongú ngére kídí, 5 'Babá oto kóo máa go lólóbú zíne kídí, "Mááyí go ógu úyu, idí óto máa simi gu bi kóo máiciómo gí romá simi Kanána ní." Bi ba ní mǎngúngú romá zíyì idí ngúngu a zíma ndéréma óto 'bumá zíma ndá'baógumá.' "

6 Mongú ngére ya zía ní, "Ndéré mu óto 'buyì káa zì bi lólóbú zía kídí née ni méngì a kenée ní."

7 Simi bi Yoséfa 'dí'bi umbu 'buné ndéré kíe óto a ní, zì 'yì 'bi moko 'bi mongú ngére nda kí mǐngburoko 'yì ga bi 'bi Ízibiti ní ndéréye 'dìyìóto Yoséfa. 8 Zì 'yì ga bi kací Yoséfa kí yé ga bi kací 'bua ní ìnyiyé mbá ndéréye 'dìyìóto umbu. Odu 'yì ga bi idiakání simi Gósene ní dùjù mǐnzéré owù e nda kí bangá eyé e. 9 Zì 'yì ngásá kí arabíya e kí 'yì ngásá kí usáni e kpá ndéréye ndro kéye. 'Yì e niyí kóo tú'dù bi utúní do kací Yoséfa ní.

10 Simi bi 'doguní bi, nderéoguní goó simi Atáda bi sága Yeredéne mǐ'dí gbere kí'dí bi ndìsìní ócò kére ní, zìye ndìsiyè ore ini ini, ini ini kíngaya. Née ní zì Yoséfa ini 'buné ore kí sílì ìnyì doa gbre (7).

11 Simi bi 'yì 'bi Kanána ga bi ndìsìní ndìsì ore lurúní ini bi méngì roné kíngaya simi Atáda ní, zìye úku ledre kídí, "Mongú lerí

ro 'yì 'bì Ízibiti e." Zí ìrì bi nées nda ídíné Ábele Miziráma.*

¹² Née ní, zì wotì Yakóbo e méngì ledre tí káa zì bi 'bùyé úku zíye ní. ¹³ Zíye 'dí'bi umbu 'bùyé ndéré kíe simi Kanána óto a simi gu landa bi Makeféla gbóo kí Mamaré, bi simi yáká bi kóo Abarayáma ugú gí ro ndìsì óto bi e simi a gí zì Éforono 'yì 'bì Éte e ní. ¹⁴ Gí do kací bi otoní bi ní, zì Yoséfa ìnyiyé kí lúnduné e kí 'yì ga bi kóo nderéní kéye óto bi ní mbá ndá'balúgu royé simi Ízibiti.

Yoséfa uku ledre zì lúnduné e

¹⁵ Simi bi lúndu Yoséfa lurúní 'bùyé uyu go ní, zíye úku ledre kídí, "Togú Yoséfa somúndiki bisinyí ledre bi kóo méngì zé zía, zía méngì lúgu a zíze ní, azé méngì 'dí?" ¹⁶ Née ní zíye kákasa zì Yoséfa kídí, "'Bùyì uku kóo ledre zíze 'dá'dá zía kí úyuné, ¹⁷ 'Ba ledre bi ídísé úku a zì Yoséfa ní. Mángúngú romá zíyì ídí ótoómo luyú kí bisinyí ledre kóo lúnduyì e méngì zíyì ní.' Bi ba ní ídí ótoómo ledre zíze gí simi lúyú ledre ezé, zée ga bi ndìsìzé óto úndru Lomo 'bi 'bùyì ní." Simi bi Yoséfa uwú ledre née ní, zì simìkoso méngì wo zía útúne íni ini.

¹⁸ Zì lúnduga óguyé útúye ló'bu komoyé bi kó'dú a. Zíye úku ledre kídí, "Azé cakaba go owùkúlú eyí e."

¹⁹ Zì Yoséfa úkulúgu ledre zì lúnduné e kídí, "Ndásé éré ngìrì wá. Mándá kí roko'bu zíma óyóló'bó ledre bi Lomo yeme go ní wá. ²⁰ Abú yémesé kóo rosé gí ro méngì bisinyí ledre kíma yá, tí lá Lomo yeme kóo ledre née zía ídíné kenée ne gí ro zíne yómo túbù 'yì e káa zì bi ní ndìsì méngì roné cakaba ba. ²¹ Zía úku yéme ledre zíye kídí, bi goó kenée ní ndásé éré ngìrì wá. Mááyí í'bì éyì e zíze kí owù 'bì esé e mbá."

Ledre gí ro umbu Yoséfa

²² Yoséfa ndìsìní kóo kí lúnduné e simi Ízibiti. Ni úyu ní, simìbi ené ni go míya kíé'do doa sokó (110). ²³ Yoséfa lu'bú kóo do sogo káṅgá go kíngaya. Zía lúru owù e gí simi Efarayíma kí bulúndu

Efarayíma e. Zía kpá ìmbì owù ga bi gí simi Makíri wotì Manási ní.

²⁴ Nda simi ngíti sùndì kadra zì Yoséfa úku ledre zì lúnduné e kídí, "Mááyí go ógu úyu. Tí lá Lomo ni ógu sáká sée do 'dí'bióyó sée gí simi káṅgá ba ndéré kíe simi káṅgá bi kóo mocúomo ledre a zì Abarayáma, Isáka nda kí Yakóbo ní."

²⁵ Bi ba ní, ídísé lólóbù zíma kídí, ásé 'dí'bi umbumá kpa kíe simi bi Lomo ni go 'dí'bi sée ndéré kíe simi Kanána ní.

²⁶ Née ní, zì Yoséfa úyuné cìkì simi Ízibiti ore simi bi simìbi ené ni go míya kíé'do doa sokó (110) ní. Do yéme umbu a bilámáne kí kágá do óto a simi sondù.

* **50:11** 50:11 Ábele Miziráma: Ìrì ba kí tara Ébere ini ledre simi a kídí, "'Yì 'bì Ízibiti e ndìsìní íni ini."

Bilámá ledre bi Matáyo eké ní Ledre gi ro búkú bi Matáyo ní

Matáyo eké búkú ba ne. Ni ngúru 'yi gi dongará 'yimikása ga bi sokó doa gbre 'bi Yésu ní, ndìshìní kpá ndólo wo Lévi. Eké búkú ba gi ro 'dódo ledre k̄ie zì ngiti géyi Yúda e kídí Yésu ni ne 'Yi yómo 'yi e bi kóo Lomo uku ledrea 'desi kídí née ni kása wo óguné yómo 'yi e mbá ní. Matáyo tonó aka kóo fi éké iri bulúndu bulúndu Yésu. Zía kpá úku ledre fúo kídí miógu Yésu 'dodo go kídí ledre ga bi kóo nébi e ndìshìní úku yée gi roa ní, niyí za mbá ma'dii ledre e, menginí royé go tí cé káa zì bi kóo ndìshìní úku yée ní.

Zì Matáyo kpá uku ngiti ledre kídí Yésu ndìshì kóo 'dódo ledre kídí, 'Be 'bi Lomo ni gi ro kúfú 'yi ga bi ndìshìní méngi ledre ga bi Lomo ili yée ní. Kápita 5-7 ukuní ledre gi ro ledre bi Yésu uku gi ro 'Be 'bi Lomo simi muruwayi ótoásá a kí ngiti géyi éyi e ní. Kápita 10 Yésu uku ledre gi ro bilámá ledre 'bi Lomo, kídí ni karanée ánga do sogo kánga za mbá. Kápita 13 Yésu uku ledre 'Be 'bi Lomo simi muruwayi ótoásá a kí ngiti géyi éyi e. Kápita 18 Yésu uku ledre gi ro toso miméngi ledre bi azé méngi a gi ro zía óto zée ndìshìzè bilámáze 'Be 'bi Lomo ní. Kápita 24-25 Yésu uku ledre kídí tú'dú ledre e niyí aka méngi royé kí née ni nda fú ndá'baógu do sogo kánga. Odu búkú ba uku kpá ledre gi ro ledre bi Yésu uku zì 'yi lódú kacine e, idíní ndéré kí úku bilámá ledre 'bi Lomo zì kúfú 'yi e za mbá gi ro zíye kpá ídiye 'yi lódú kacine e ní.

Uku ledre kpá gi ro mitónó ndìshì 'bi Yésu do sogo kánga ndéréóguné gi simi sındi kadra bi nda'ba simi a komo ere ní. Tonó kí ledre gi ro mindiki wo, ledre gi ro babatiza ené, kí úzu éyi bi ndiki

gi zì Satána ní, nda kí kúrú Lomo bi Yésu ma'dáa ndìshì úku a zì 'yi e ní. Kpá kí ledre ga bi ndìshì 'dódo yée zì 'yi e ní, nda kí ledre bi kóo ndìshì 'dí'bióyó ndiyá gi ro 'yi e simi Galiláya ní. Búku ba uku kpá ledre gi ro mindéré Yésu bi kóo gi simi Galiláya simi Yerusaléma, kí ledre ga bi menginí royé zía simi bi sındi kadra 'bi odu ndìshì ené do sogo kánga ni go gbóo ní. Do úkúne kí miphéphé wo do mingbúngbu kágá, miúyu a nda kí miúrú a.

Ledre gi ro bulúndu bulúndu Kírésito Yésu

(Lúru kpá Lúka 3:23-38)

¹ Ba ledre gi ro bulúndu bulúndu Kírésito* Yésu,† tonó gi ro ngére Dawídi ndéréóguné gi ro Abarayáma.

² Abarayáma ndiki Isáka.

Zì Isáka ndiki Yakóbo.

Zì Yakóbo ndiki Zúda e kí lúnduné e.

³ Zì Zúda ndiki 'bi ené Peréze e kí Zéra.

Mbágáye 'bi ené Tamára.

Zì Peréze ndiki 'bi ené Ézorono.

Zì Ézorono ndiki 'bi ené Ráma.

⁴ Zì Ráma ndiki 'bi ené Aminadába.

Zì Aminadába ndiki 'bi ené Nasóna.

Zì Nasóna ndiki 'bi ené Salamóna

⁵ Zì Salamóna ndiki 'bi ené Bowáza, iri mbágáa Rába.

Zì Bowáza ndiki 'bi ené Óbede, iri mbágáa Rúta.

Zì Óbede ndiki 'bi ené Zése.

⁶ Zì Zése ndiki 'bi ené Dawídi bi kóo ni mongú ngére ní.

Dawídi ndiki 'bi ené Solomóna, mbágáa ni Beteseyida kára umbu kací Uríya.

⁷ Zì Solomóna ndiki 'bi ené Rebóma.

Zì Rebóma ndiki 'bi ené Abiyáza.

Zì Abiyáza ndiki 'bi ené Ása.

⁸ Zì Ása ndiki 'bi ené Zesofáti.

Zì Zesofáti ndiki 'bi ené Zeróma.

Zì Zeróma ndiki 'bi ené Uzíya.

⁹ Zì Uzíya ndiki 'bi ené Zotáma.

Zì Zotáma ndiki 'bi ené Áza.

Zì Áza ndiki 'bi ené Izikíya.

¹⁰ Zì Izikíya ndiki 'bi ené Manási.

* **1:1** 1:1 Kírésito: Ini ledre gi simia kídí, 'yi bi Lomo gelé wo káa do Ngére ní. † **1:1** 1:1 Yésu: Ini ledre gi simia kídí, Lomo yomo 'yi e.

Zí Manási ndíki 'bi ené Amóna.

Zí Amóna ndíki 'bi ené Zosíya.

11 Zí Zosíya ndíki 'bi ené Zekíni, do ndíki ngíti géyì lúnduga simi bi ezeokó Isiréle e 'di'biní yéé ndéré kíye simi Babelóniya ní.

12 Gi do kací a bi Yúda e nda'baoguní 'bi eyé gi simi Babelóniya ní,

zí Zekíni ndíki 'bi ené Seretiyéle.

Zí Seretiyéle ndíki 'bi ené Zerubábele.

13 Zí Zerubábele ndíki 'bi ené Abiyúda.

Zí Abiyúda ndíki 'bi ené Alikíma.

Zí Alikíma ndíki 'bi ené Azóra.

14 Zí Azóra ndíki 'bi ené Zadóka.

Zí Zadóka ndíki 'bi ené Akímu.

Zí Akímu ndíki 'bi ené Eluyúda.

15 Zí Eluyúda ndíki 'bi ené Eliyázara.

Zí Eliyázara ndíki 'bi ené Matána.

Zí Matána ndíki 'bi ené Yakóbo.

16 Zí Yakóbo ndíki 'bi ené Yoséfa o'do 'bi Mariya. Née Mariya bi mbágá Kírésito Yésu ní.

17 Bulúndu Yésu niyí kóo miifiyé káa. Tonó gi ro Abarayáma ndéréoguné gi ro mongú ngére Dawídi, ndiki andání kóo ríki 'yi eyé e go kí'dí sokó doa eso (14). Do tónó ndíki ngíti géyì gi simi sındí kadra 'bi mongú ngére Dawídi ndéréoguné gi simi sındí kadra bi ezeokó Isiréle e 'di'biní yéé ndéré kíye simi Babelóniya ní, kpá sokó doa eso. Zí ngíti géyì tónóye gi ore ndéréoguné gi simi sındí kadra bi arání Kírésito simi a ní. Ndiki andání ríki 'yi eyé e go kpá sokó doa eso.

Ledre gi ro mindiki Kírésito Yésu

(Lúru kpá Lúka 2:1-7)

18 Ledre gi ro mindiki Kírésito Yésu tonó kóo káa. Koróní[‡] kóo mbágáa Mariya zí ngíti o'do kí iriné Yoséfa. 'Dá'dá zí Yoséfa kí ówo royé kéne káa do o'do kí kára, zí Mariya ídine kí siminé, owú ma'dáa ogu yí ené simi roko'bu 'bi 'Dówú Lomo. 19 Gi zía bi Yoséfa ndisi méngi ledre ga bi Lomo ili yéé ní, kpá gi zía bi ili ené í'bi komokenyi ro do Mariya wá

ní, zía kóo áyine gi ro ótoómo wo lá wayí kenée 'yi e ndaní ówo a wá.

20 Simi bi Yoséfa yeme roné go kenée ní, zí Ngére kása maláyika[§] 'diya ógu úku ledre zía simi 'duru kídí, “Yoséfa bulúndu ngére Dawídi, ndá sómú ledre gi ro ótoómo kí 'dí'bi Mariya káa do me'beyí wá, owú bi simi a née ogu ené gi zí 'yíma'dí wá, Lomo yeme yí ené ne simi roko'bu 'bi 'Dówúne. 21 Ni áráogú owú née owúo'do, ídí ífí iri a Yésu, gi zía ni yómo 'yi ené e gi simi lúyú ledre eyé e.”

22 Ledre bi kóo Ngére ukui'bí tara ngíti nébi ní, méngi roné née goó ne tí káa zí bi kóo uku ní kídí, 23 “Karanée ngíti owúkára ku mbotu* ni ídí kí siminé, zía árane owúo'do, do ndisi ndólo wo Imanuwéle,” ledre gi simi a kídí, “Lomo ni kíze.”

24 Simi bi Yoséfa urú ní, zía tí 'dí'bi Mariya káa do me'bené káa zí bi maláyika 'bi Ngére ogu úku a zía ní.

25 Abú Yoséfa 'di'bi tí Mariya go káa do me'bené yá, kotruní bi 'dú'du kéne wá, zaá gi zí Mariya ará owú bi siminé née té kí, zí Yoséfa ífí iri a Yésu.

2

'Yi komokenzi e oguní simi Beteléme

1 Gi do kací a bi kóo arání Yésu simi Beteléme ngíti gara simi kángá bi Yúdaya simi bi kóo Eróde ni ore ne ngére ní, zí ngíti géyì 'yi komokenzi e óguyé gi gbere simi Yerusaléma ore, 2 zíye ndúndu'yú kídí, “Owú bi arání wo káa do ngére 'bi Yúda e ona ba, ni 'dí'da? Kele ené 'dodo ledre a go zíze gbere 'dáa, óguzé ba óto úndrua.”

3 Simi bi ngére Eróde uwú ledre née kenée ní, zí bi sínýine roa kí 'yi ga bi 'bi Yerusaléma ní mbá. 4 Zía ndóloyóko manda 'bi 'yi 'dáná éyí e, kí 'yi 'dódo lorú e, ndú'yú yéé kídí, “Úwúsé kóo kídí niyí ará Kírésito ma'dáa 'da?” 5 Zíye úkulúgu ledre kídí, “Ukuní kóo kídí, niyí

[‡] **1:18** 1:18 Koróní wo gi ro ófú a: Kací ondú 'bi Yúda e née sındí kadra simi bi i'biní lafa go tí lá 'dá'dá a gi zí o'do kí ndisiyè ndro kí me'bené káa do kára kí o'do. [§] **1:20** 1:20 Maláyika e: Niyí lomo ga bi ndisíní ndisi kí Lomo komo ere ngára kuru'buyé ndaá káa zí 'yíma'dí e wá ní. Simi ngíti géyì sındí kadra e Lomo ndisi kása yéé do sogo kángá kí sanda ené zí 'yi e. * **1:23** 1:23 Owúkára ku mbotu: Ni owúkára bi owo aka ledre 'bi ya'dá e wá ní. **1:23** 1:23 Isáya 7:14

ará wo simi Beteléme, kángá 'bi Yúdáya ona. Ngíti nébì uku kóo kídí Lomo uku yaá,

⁶ “Beteléme, ndaá 'bi eyí lá dujú owú gara simi kángá 'bi Yúda e wá.

Mongú ngére ni karanée ólúógu gi simiyí gi ona

zía ídíne 'yì lúru bi kací 'yì amá e Isiréle e za mbá.’”

⁷ Née ní, zí Eróde ndólo 'yì komokenzi ga gére née simi ugu gi ro ówo a gi zíye lurúní kóo kele máa née kí be 'dí? ⁸ Zía úku ledre zíye kídí, “Ndérésé mu simi Beteléme gámásó'do owú máa née. Togú ndíkisé wo goó, ídíse ndá'baógu 'dódo bia zíma gi ro zíma kpá ndéréma óto úndrua.”

⁹ Simi bi ngére Eróde odro go zíye ní, zíye ólúóguyé ndéréye. Kele bi ndìsì útú zíye 'dá'dá ní, nzara zía kpá ólúóguné útúne zíye 'dá'dá. Zía ndéré tóroné té do 'be bi owú máa née ni simi a ní. ¹⁰ Niyí kóo kí mongú rokinyi kí lúru kele née kí útúne zíye kpá fú 'dá'dá. ¹¹ Zíye ndéréóguyé ndíki Yésu kí mbágáne Maríya, zíye útúye do ngúrú sındíye óto úndru a. Zíye líkpí tara kombo eyé e, 'dí'biógu dábu kí abúrengú kí bilámá sù'bù mindonyo í'bí yée zí Yésu. ¹² Nda go kí ndulú, zí Lomo ódroné zíye simi 'duru kídí ndaní ndá'ba gi 'dí zí Eróde wá, idíní ndéré gi do ngíti m̀sì'di kpí.

Ngasání kí Yésu simi Ízibiti

¹³ Simi bi ya'dá ga gére née okpóní go ní, zí Ngére Lomo kása maláyika ógu ódroné zí Yoséfa simi 'duru kídí, “Dì'diya, ìnyìsé mu kí me'beyí zise 'dí'bi owú ba ngásá ndìsì ḱe simi Ízibiti gi zía Eróde ayí go gámásó'do wo gi ro úfu a. Ídíse ndìsì íri 'búó togú mándólólúgu sée máa.” ¹⁴ Kpá tí akpa kí ndulú née, zí Yoséfa e kí me'bené 'dí'bi owú née, zíye ngásáye simi Ízibiti, ¹⁵ zíye ndìsìyè íri zí Eróde úyuné té kí. Ledre née 'dodo ini ledre gi simi ledre kóo Ngére Lomo ukui'bí zí ngúru nébì úku a ní kídí,

“Mándólólúgu owú 'bi amá go gi simi Ízibiti.”

¹⁶ Simi bi Eróde owo kídí 'yì komokenzi ga gére née londoní née go ní, zí mímbe'dea ésíne zía kása asikíri ené e ndéré úfu owú ya'dá ga bi simi Beteléme ore kpá kí yée ga bi gbaá ore ní mbá 'dá'ba. Tonóní úfu yée gi ro yée ga bi simibi eyé ni gbre ní ndá'baóguné nde. ¹⁷ Zí mongú lerí ídíne tí káa zí bi kóo nébì Yeremáya uku ní kídí, ¹⁸ “Do kará Isiréle e ndìsì ówú kí ini ini kí mbúmbúdu kí mongú lerí simi gara bi Ráma ní. Ndìsìní ini ini gi ro owú 'bi eyé e, gi zía ufuonzóní yée go mbá. Mbámíowú máa ga gére née ilíní do úçuómo yée kí ini ini wá.”

Yoséfa nda'baoguní simi kángá eyé

¹⁹ Simi bi Eróde uyu nda go ní, zí maláyika 'bi Ngére Lomo óguné simi 'duru zí Yoséfa simi Ízibiti ²⁰ zía úku ledre kídí, “Ìnyìsé mu kí me'beyí zise 'dí'bi owú zise ndá'basé simi kángá esé 'bi Isiréle e. Eróde bi kóo ayí gi ro úfu wo ní uyu go.”

²¹ Zí Yoséfa ìnyìyè kí me'bené 'dí'bi Yésu, yóo do ndá'bayé simi Kángá eyé 'bi Isiréle e. ²² Ábuwá Arakaláyo ni nda goó ne ngére do bi kací 'buné simi kángá bi Yúdáya ní. Zí ngirí méngí Yoséfa kí ndá'bané íri. Zí Lomo úku ledre zía simi 'duru, zíye nda ndéréye simi Galiláya. ²³ Ndìsìní nda kóo simi gara bi Nazeréta ní. Utúasá go kí ledre bi kóo ngíti nébì uku gi ro Kírésito ma'dáa kídí, “Niyí ndìsì ndólo wo 'yì 'bi Nazeréta.”

3

Yiwáni uku kúrú Lomo zí 'yì e

(Lúru kpá M̀ríko 1:1-8, Lúka 3:1-18, Yiwáni 1:19-28)

¹ Simi sındí kadra máa bi kóo née ní, ngíti o'do ni kóo bo kí ìrìné Yiwáni, ni 'yì Bábátízí 'yì e. Zía ndìsìné úku ledre 'bi Lomo zí 'yì e simi Yúdáya gbála simi súwú ² kídí, “Ídíse mu óyóló'bó mímbe'desé, gi zía sındí kadra ni go gbóo gi ro zí Lomo bi komo ere ní ídíne Ngére

esé.” ³ Yiwáni ni o'do bi kóo nébì Isáya uku ledre a kídí,
 “'Yì ni karanée ndìsì òtrù ledre zì 'yì simi súwú kídí,
 yémeómosé misi'di mu nzíyiné zì Ngére, ídísé 'dózo yéme misi'di zía ní.”

⁴ Yiwáni ési kóo roné bongó bi u'yúni gi simi bi bangá bi Gémele ní, zía ódó roné ká'dá bi yemení gi simi saná ní. Mongú éyì miánu ené ni kóo mbíra kí tezi. ⁵ Tú'dú 'yì e ìnyìní kóo gi simi Yerusaléma, kí yée ga bi gi simi káṅgá bi Yúdáya ní, nda kpá kí 'yì máa yée ga bi gbóo gbóo kó'dú ngbuṛu bi Yeredéne ore ní mbá ndéréye úwú ledre 'bi Lomo gi tara Yiwáni. ⁶ Simi bi 'yì ga gére née ukuoguní lúyú ledre eyé e ní, zía bábátizí yée simi ngbuṛu bi ndoloní Yeredéne ní.

⁷ Simi bi lurú tú'dú Farusáyo e,* kí Sadukáyo † kí óguyé k'dí bi ndìsì í'bí babatiza ní, zía úku ledre zíye kídí, “Sée ga bi ásé bisinyíse káa zì kámá okó ní, ambí uku zise ne ya ídísé ngásáoyó rosé gi zì simikesì 'bi Lomo bi ni ógu dosé ní? ⁸ Togú kenée yá, ídísé méngì éyì bi ni 'dódo a kídí óyóló'bósé miméngì ledre esé go ma'díi ní. ⁹ Éyì ndaá kpá lóndo sée zise sómú ledre kídí Lomo ni ótoómo ledre zise gi zía bi ásé bulúndu Abarayáma ní wá. Máúku zise ma'díi tutú ga bi bi née, Lomo utúasá go óyóló'bó yée zíye ídíye káa do bulúndu Abarayáma. ¹⁰ Lomo ni go nzíyiné gi ro lágáónzó kágá e bi. Ma'díi, kágá máa wo bi aná bilámáne wá ní, ni lágáónzó a do úcu a ku pho'du.

¹¹ “Mándìsì bábátizí sée kí iní gi ro zise óyóló'bó sómú ledre esé. Tí lá gi do kacíma ngítì mongú 'yì ni ógu, bi romo domá ní. Máútúasá gbawá í'díogú wará ené gi sɔ́ndiá. Ni bábátizí 'bi ené sée kí roko'bu 'bi 'Dówú Lomo kí pho'du. ¹² Ni

'bi ené yì ené káa zì 'yì ócò komo kére ní. Ni léfeóto kére ené simi bilámá éyì, cící a née zía kótrù a trɛ do óngbóoyó a 'dá'ba.”

Yiwáni i'bí babatiza zì Yésu
 (Lúru kpá Mária 1:9-11, Lúka 3:21,22)

¹³ Simi ngítì sɔ́ndi kadra zì Yésu ìnyìné gi simi káṅgá bi Galiláya ní ndéréne ngbuṛu bi Yeredéne ní gi ro zì Yiwáni bábátizí née. ¹⁴ Zì Yiwáni úku ledre zía kídí, “Máíli ba zíyì í'bí babatiza zíma yì, ógu nda zíma ba lára a káa be 'di?”

¹⁵ Zì Yésu úkulúgu ledre zì Yiwáni kídí, “Ba go bilámá sɔ́ndi kadra gi ro zíyì bábátizí máa, gi zía ilizé mbá ndìsì méngì ledre ga bi Lomo ili yée ní.” Zì Yiwáni ngúngu a.

¹⁶ Zì Yiwáni go bábátizí wo. Simi bi olúogu gi simi iní ní, geré zì ere líkpí roné. Zía lúru ndíki 'Dówú Lomo kí óguné doné káa zì kírikó'do ní. ¹⁷ Zì Lomo ódróné gi komo ere kídí, “Ba mbigí Owú 'bi amá, 'búa ofu domá go, mááyí kí rokinyi gi zía.”

4

Satána uzu Yésu
 (Lúru kpá Mária 1:12,13, Lúka 4:1-13)

¹ Gi ore zì 'Dówú Lomo 'dí'bi Yésu ndéré kíe simi súwú gbála gi ro zì ngére 'bi bicayi lomo e úzu wo.* ² Zì Yésu méngìné simi súwú íri sɔ́lì cì gbre (40) anu éyì† mbá wá. Zì 'bú nda go méngì wo kíngaya. ³ Zì Satána óguné úku ledre zía kídí, “Togú áyì tí mbigí Owú 'bi Lomo yá, ídí úku ledre zì owú tutú ga bi bi ba idíní óyóló'bó royé káa do ambata gi ro zíyì ánu a gi zì 'bú.”

⁴ Zì Yésu ìnyìné úkulúgu ledre zì Satána kídí, “Ni miékéne simi miéké kúru Lomo kídí, “Yìma'dí utúasá ídí trɛdrì lá dujú gi zì éyì miánu wá. Kúru Lomo ni óto 'yì e ne zíye ídíye trɛdrì.” ”

3:3 3:3 Isáya 40:3 * **3:7** 3:7 Farusáyo: Née ngítì géyì Yúda ga bi ngára ndití'dofuní do lorù bi Músa eké ní wá ní. Ngunguní ledre lomo e, kí ledre maláyika e kpá kí ledre miúru 'yì e gi simi umbu. † **3:7** 3:7 Sadukáyo: Née ngítì géyì Yúda ga bi ngára ndití'dofuní do lorù bi Músa eké ní wá ní. Tí lá ngunguní eyé bi kídí lomo ro 'yìma'dí e ni bo, maláyika e niyí bo, 'yì e uruní gi simi umbu bú ní wá. Ólo Moko 'bi 'yìmikása e 23:6-8. * **4:1** 4:1 Ngére 'bi bicayi lomo e: Irì a ni Satána. Ni manda 'bi maláyika ga bi ìcíní okó ro Lomo do úcuogú yée gi komo ere ní. Zì maláyika ga gére née nda ídíye go bicayi lomo e kpá dokéké e. Ólo 'Dódoogú 12:9. † **4:2** 4:2 Órú tara 'yì: Simi ngítì géyì sɔ́ndi kadra Yúda e iliní ánu eyì wá gi ro í'bí royé ini ini zì Lomo. **4:4** 4:4 Gbre lorù 8:3

⁵ Gi do kací ledre née, zí ngére 'bi bicayi lomo e 'dí'bi Yésu ndéré ékí kíe do mongú 'Díçí 'bi Lomo simi Yerusaléma‡ bi o'boní ngbángbáne 'dága ní do úku ledre zía kídí, ⁶ “Togú áyí tí Owú 'bi Lomo yá, ídí mu lé'béútú bi 'dáa. Gi zía ni miékéne simi miéké kúrú Lomo kídí, “ ‘Lomo ni kása maláyika ené e zíye sáká yíi,

káa bi áyí útú útru sındiyi ro tutú e ke.’ ”

⁷ Zí Yésu úkulúgu ledre zí Satána kídí, “Ni miékéne kídí, ‘Ndá úzu Ngére Lomo eyí wá.’ ”

⁸ Zí ngére 'bi bicayi lomo e kpá 'di'bi wo ndéré ékí kíe do mongú ngbángbá landa 'dága, zía 'dódo káṅgá e kí manda eyé e kí roko'bu ga bi zíye ní mbá zí Yésu.

⁹ Zía úku ledre zí Yésu kídí, “Togú útú cakaba bi zíyí óto úndrumá yá, éyí ga bi za mbá má'dódo yée zíyí née, mááyí í'bí yée zíyí.”

¹⁰ Zí Yésu úku ledre zí Satána§ kídí, “Ídí ìnyí gí cigíma íri, ni miékéne kídí, ídí óto úndru Ngére Lomo eyí zíyí ndísiyí méngí duú ledre ené.”

¹¹ Gi do kací ledre née ní, zí ngére 'bi bicayi lomo e ndéréoyó roné, zí maláyika e nda óguyé sáká wo.

Dosì moko 'bi Yésu

(Lúru kpá Mária 1:14,15, Lúka 4:14,15)

¹² Kací ledre née lu'bu wá, do ónzó Yiwáni 'yí Bábátízí 'yí e simi sígìni. Simi bi Yésu uwú kídí onzóní Yiwáni go simi sígìni ní, zía ìnyiné ndá'balúgu roné simi káṅgá bi Galiláya ní. ¹³ Ndísi ené kóo simi Nazeréta ore wá, okpó geré miókpó simi gara bi Kapáranawúma ní. Gara máa née ni kóo do gbúróngó mikavu Galiláya mi'dí simi káṅgá 'bi kífú 'yí ga bi Zebulúna kí Nafatáli ní. ¹⁴ Ledre née utúasá go kpìni kí ledre bi nébi Isáya uku ní kídí, ¹⁵ “Yí ga bi Zebulúna e kí

Nafatáli e ní, ndísiní ndísi gbóo kó'dú mikavu Galiláya, née Yúda e. 'Yí ga bi ndísiní sága Yeredéne gí 'dí keří nda kí yée ga bi simi Galiláya ní, niyí 'yí ga bi ngára ndaní Yúda e wá ní. ¹⁶ 'Yí ga bi ndísiní kóo ndísi simi miṭuluru ní, mongú bimióngó ogú go zíye. Yée máa ga bi kóo ndísiní 'bi eyé do bi bi umbu ndísi í'bí 'do'dó ro 'yí e simi a ní, bimióngó ongó go zíye.”

¹⁷ Gi simi sındí kadra máa bi kóo née ní, zí Yésu tónóne úku ledre 'bi Lomo zí 'yí e kídí, “Ídísé óyóló'bó mimbé'desé zise ngúngu ledre 'bi Lomo. Gi zía sındí kadra ni go gbóo gí ro zía ídine káa do Ngére esé.”

Yésu ndolo mizefi 'yí lódú kacíne e

(Lúru kpá Mária 1:16-20, Lúka 5:1-11)

¹⁸ Kadra kíe'do, Yésu ni go ndísi ndéré do gbúróngó mikavu Galiláya, zía lúrúndiki Simúna Pétero kí lúnduné Andiríya. Niyí go ndísi ónzó mbírá kenzé eyé simi iní. ¹⁹ Zía ndólo yée kídí, “Ógusé mu ndísi lódú kacíma, gí ro zíma óto sée káa do 'yí 'dí'biógú 'yí e zíma.” ²⁰ Simi bi uwúní ledre née kenée ní, geré zíye ótoómo mbírá eyé ore zíye ógú útúye do kací Yésu.

²¹ Zíye ókpóye gí ore 'dá'dá, zía ndíki Zebedíya kí wotíne e gbre, Yakóbo kí lúnduné Yiwáni. Niyí simi kurúngba ndísi yéme komo mbírá eyé. Zí Yésu ndólo phirangá ga gére née gbrengrá kí lúnduné. ²² Geré zíye ótoómo mbírá eyé kí 'buyé ore, do útúye do kací Yésu.

Yésu yomo 'yí ndíyá e

(Lúru kpá Lúka 6:17-19)

²³ Zí Yésu gámáne simi Galiláya mbá. Togú ogú ndiki 'yí e go simi 'Díçí Kótruro e,* niyí ndísi ini ini zí Lomo yá, zía 'dódo ledre 'bi Lomo zíye ore. Zía kpá úku bilámá ledre bi yéme gí ro 'yíma'dí e

‡ 4:5 4:5 'Díçí 'bi Lomo: 'Díçí máa wo née ni duú kíe'do simi Yerusaléma. 'Yí 'dáná éyí e ndísiní lengbe 'dáná éyí simia gí zía Lomo ni ore, gí ro zía ótoómo lúyú ledre 'bi 'yí e. 4:6 4:6 Ke'bi 'bi Dawidi e 91:11,12 4:7 4:7 Gbre lorú 6:16 § 4:10 4:10 Satána: Satána ni kóo maláyika. Zía síní do lafúne e, zíye nda ídíye ezeokó Lomo. Gi zí kényí née ní, zí Lomo ógóoyó gí komo ere 'dá'ba. Ni nda cakaba go ngére 'bi bicayi lomo e. Ólo 'Dódoógu 12:9. 4:10 4:10 Gbre lorú 6:13 4:16 4:16 Isáya 9:1,2 * 4:23 4:23 'Díçí Kótruro: Née 'díçí ga bi Yúda e ndísiní kótrú royé simiyé gí ro ini ini zí Lomo kpá gí ro ndísi 'dódo ledre 'bi Lomo zí 'yí eyé e simiyé ní.

ní zíye. 'Yì ga bì niyí kí Ẹ̀kí ndíyá e royé ore ní, zía kpá yómo yée gí simì a. ²⁴ Zí phanda ledre bì Yésu ndìsì méngì a nées ń́ngané simì ń́rìgbere bì Súrìya ní mbá. Zí tǔ'dú 'yì e ndìsì óguyé kí Ẹ̀kí ndíyá eyé e zí Yésu ndìsìné 'dí'bióyó a gí royé. 'Yì máa yée ga bì niyí kí dokéké simiyé, kí yée ga bì simì doyé sinyí go misínyí ní, nda kí yée ga bì kí umbu sǎndiye ní, zía yómo yée mbá. ²⁵ Simi sǎndi kadra máa bì kóo nées ní, zí tǔ'dú 'yì e ndìsì óguyé zí Yésu. 'Yì ga bì gí simi Galiláya, kí yée ga bì gí simi gara bì Dikapolìsì, kí Yerusaléma, kí káńgá bì Yudáya, nda kí yée ga bì gí sága ngbuṛu Yeredéne ní mbá.

5

Yésu 'dodo ledre zí 'yì e do landa

¹ Simi bì Yésu lurú tǔ'dú 'yì e niyí go ndìsì ógu zine kíngaya ní, zía ékí ndìsìné gá do landa. Zí 'yì lódú kacíga ógu ndìsiyé cigí a. ² Zía tónóne 'dódo ledre zíye kídí, ³ “Úndru ni ídí zí 'yì ga bì ń́nguní ledre 'bì Lomo go ní, bilámá bì bì 'be Lomo komo ere 'dáa ní, ni ídí 'bì eyé. ⁴ Úndru ni ídí zí 'yì ga bì ndìsìní ini ini gí zía bì bì sinyí royé misínyí ní, niyí karanée ídí kí rokinyi. ⁵ Úndru ni ídí zí 'yì ga bì ndìsìní 'búó'bú royé mi'búó'bú ní, niyí ídí ye mǎngì do sogo káńgá ba. ⁶ Úndru ni ídí zí 'yì ga bì 'bú kí kodró 'bì miméngì ledre ga bì Lomo ili yée ní doyé ní, niyí ídí ye mǎlreyé gí zí Lomo. ⁷ Úndru ni ídí zí 'yì ga bì ndìsìní méngì bilámá ledre zí lafúye ní, Lomo ni kpá méngì bilámá ledre zíye. ⁸ Úndru ni ídí zí 'yì ga bì bisinyí ledre ndaá do mimbé'deyé wá ní, niyí lurú Lomo cú kí komoyé. ⁹ Úndru ni ídí zí 'yì ga bì ndìsìní 'dí'biógu dujú bilámá ledre dongará 'yì e ní, niyí ndìsì ndólo yée Owú 'bì Lomo. ¹⁰ Úndru ni ídí zí 'yì ga bì ndìsìní méngì yée bisinyíne gí zía bì ndìsìní méngì ledre ga bì Lomo ili yée ní, niyí ídíye 'be 'bì Lomo komo ere.

¹¹ “Úndru ni ídí zise simi bì 'yì e niyí ndìsì úku sée, 'dó'do sée kí ndìsì trótro tǔ'dú bisinyí ledre e rosé kí ń́anga gí zía

bì ń́ngunúsé ledre amá ní. ¹² Bi nda sinyí rosé wá. Ídísé kúkuḡú kí rokinyi, gí zía tákpásìlì esé ni ídí mongúne komo ere. Ndìsìní kóo méngì lára nébì ga bì kóo gí zise 'desì 'dá'dá ní kpá kenée.”

To'do kí bimiónḡó

(Lúru kpá Máriaḡo 9:50, Lúka 14:34,35)

¹³ Zí Yésu kpá fú ndìsìné 'dódo ledre zí 'yì lódú kacíne e kídí, “Ásé do sogo káńgá ba káa zí to'do ní. Tí lá togú to'do nzulú go ní, ni útúásá áyálúgu roné káa be 'di? Odu a dujú do léféoyó a 'dá'ba zí 'yì e ndìsì gámáye doa.

¹⁴ “Nda kpá lá dujú to'do wá, ásé do sogo káńgá ba káa zí bimiónḡó ní, gí zía gara bì o'bóní wo có do landa 'dága ní, útúásá ené ló'bo wá. ¹⁵ Kpá kenée 'yì e ń́nduní eyé pho'du ló'bu'dútu a sí pheré wá. Ndìsìní yì eyé óto a do nyára bì gí ro zía óḡó bì zí 'yì e 'dìcì ore mbá. ¹⁶ Miméngì ledre esé ídí ídí bimiónḡó zí 'yì e gí ro zíye lurú bilámá miméngì ledre esé zíye ndìsiyé mbófo 'Busé bì komo ere ní.”

'Dódo ledre gí ro lorú

¹⁷ “Ndásé sómú a bì kídí máogú go 'dí'bióyó lorú ga bì kóo 'bì nébì e ní wá, máogú yì amá tí lá gí ro zí 'dódo ledre eyé ídíne ma'díi. ¹⁸ Máúku zise ma'díi, tí káa zí bì do sogo káńgá kí ere ni aka bo ba ní, útúásá 'dí'bióyó ngíti owú ledre cúku'dée gí dongará ledre ga bì ekéní simi lorú 'bì Lomo ní wá, 'búó togú ledre ga bì ekéní yée simi lorú nées mengíní royé go mbá ní. ¹⁹ 'Yì bì asi go gí ro ledre kíe'do gí dongará ledre ga bì ekéní yée simi lorú 'bì Lomo, zía sinyi do ngíti 'yì ídí kpá ási kenée ní, 'yì máa nées útúásá ídí kí ledrené owóowó 'be 'bì Lomo komo ere wá. 'Yì máa wo bì ni ń́ngunú ledre lorú 'bì Lomo zía ndìsìné 'dódotátá a zí lafúne e ní, ni ídí kí ledrené owóowó 'be 'bì Lomo komo ere. ²⁰ Gí zí keyí nées ní máúku zise, togú méngìsé ledre ga bì Lomo ili yée ní rómo do Farúsáyo e kí 'yì 'dódo lorú e wá, útúásásé olú 'be 'bì Lomo komo ere wá.”

Úfu 'yì emengú

21 “Úwúsé ledre bi kóo ukuní zí bulúnduzé ga bi kóo 'desí ní go kídí, 'Ndá úfu 'yì wá.' 'Yì bi ni úfu 'yì ní, niyí 'dècì ngbanga roa. 22 Tí lá máúku zise 'yì bi simia ndìsì é sí bisinyíne ro lafúne e ní, niyí 'dècì ngbanga roa. Kpá kenée 'yì máa wo bi ni ndólo ezené yaá ni 'yì rifu ní, niyí 'dí'bi wo ndéré kíe kó'dú mǎngburoko 'yì 'dècì ngbanga e. Tí lá 'yì máa wo bi ni úku ledre yaá moko ndaá simi ezené wá ní, niyí úcù wo ku pho'du bi ngará ìlì wá ní.

23 “Bi kenée ní, togú ìli gáa go ndéré í'bí tákpásìlì sí mbayi, zíyì sómúndiki a kídí ledre ni bo dongarásé kí ngítì 'yì yá, 24 ídí ótoómo tákpásìlì néesé dongá mbayi ore kí, zíyì ndéréyì zise yéme dongarásé kí 'yì néesé, zíyì nda ndá'baóguyì í'bí tákpásìlì eyí.

25 “Togú lúyú ledre go ro ngítì 'yì, ìli go ndéré kíyì do ngbanga yá, ídí ndéré zise yéme ledre néesé kéne 'dá'dá gí zía kí ndéréne kíyì do ngbanga, káa bi ngéne niyí í'bí yì do ónzó yì simi sígìni. 26 Máúku zise ma'díi, áyì ídí simi sígìni ìri ólúógù wá 'búo togú késì bi ìliní gí zíyì ní í'bí go mbá.”

Ndá méngì 'berì wá

27 “Úwúsé ledre kóo ukuní zí 'yì ezé ga bi kóna ní go kídí, 'Ndá méngì 'berì wá.' 28 Tí lá máúku zise ma'díi, 'yì bi lurú kára zí 'bú kára máa néesé méngì wo ní, ndìsì go kí kára néesé simi sómú ledre. 29 Togú komoyì bi do anú ayí óto yì zíyì lúyú ledre yá, ídí 'dí'bióyó komoyì máa néesé 'dá'ba. Ni bilámáne zí kémbì éyì sínýíne gí royì gí zí wo bi do úcù kùrù'buyì nyé ku pho'du ní. 30 Kpá kenée togú síllyì 'bi anú ayí óto yì zíyì lúyú ledre yá, ídí 'dí'bióyó síllyì néesé 'dá'ba. Ni bilámáne zí kémbì éyì sínýíne gí royì gí zí wo bi do úcù kùrù'buyì nyé ku pho'du ní.”

Ledre gí ro ótoómo kára

(Lúru kpá Matáyo 19:9, Mária 10:11,12, Lúka 16:18)

31 “Ngítì 'dódo ledre ni kpá káa, 'o'do bi otoomo me'bené go ní, ídí í'bí wáraga

'bi ótoómo ro'yì zí kára máa néesé.' 32 Tí lá máúku zise ma'díi, 'yì bi ótoómo me'bené lá gbékpíne ndaá gí zía bi méngì 'berì ní wá ní, oto kára néesé go 'yì méngì 'berì. 'Yì bi ni ofú kára bi o'do otoomo wo néesé ní, méngì 'berì go.”

'Dódo ledre gí ro lóbú

33 “Ngítì 'dódo ledre ni kóo kpá káa, zí bulúnduzé ga kóna 'desí ní kídí, 'Ledre bi lóbú go kó'dú Ngéne Lomo ní, ndá óyóló'bó a wá ídí ídí do biné.' 34 Tí lá máúku zise, ndásé lólóbú kú wá, togú mbú lóbú ere, gí zía néesé bi ndìsì 'bi Lomo. 35 Ndásé kpá lóbú do sogo kángá wá gí zía Lomo ndìsì óto sɔndíne doa. Ndásé kpá gbawá lólóbú kí ìrì Yerusaléma, ni mongú gara 'bi Mongú Ngéne. 36 Ndá kpá lólóbú kí ìrì bi doyì wá, gí zía utúasá eyí ótoógù kémbì bído zía ídíne bukúluné togú mbú bikenýíne ní wá. 37 Bilámá a ídí úku lá éyì kíe'do, togú 'í' ídí ídí 'íi,' togú 'í' ídí ídí 'íi.' Míúkuókpo ledre káa zí yé ga géne ní ndìsì ógù gí zí Satána.”

Méngìlúgu bisinyí ledre emengú (Lúru kpá Lúka 6:29,30)

38 “Ngítì 'dódo ledre ni kóo kpá káa, zí bulúnduzé ga kóna ní kídí, 'Togú 'yì méngì okó zí ngítì a útrulóko komo ezené yá, idíní kpá útrulóko 'bi ené. Togú utru'dewe so ezené yá, idíní kpá útru'dewe 'bi ené.' 39 Tí lá máúku zise, 'yì ndaá méngìlúgu bisinyí ledre kí bisinyí ledre wá. Togú 'yì ongbo komoyì, ídí óyó wo bi gí 'díkerì ní zía kpá óngbo a. 40 Togú ngítì 'yì ìli ndólo yì kó'dú ngéne e gí ro 'dí'bi ngúru bongó gí zíyì yá, ídí 'dí'bi ngítì a tákpa ro wo bi kíe'do néesé í'bí a zía. 41 Togú asikíri gaga yì ìmbì éyì ené, ndéré 'dógù ngburu kíe kíe'do yá, ídí ìmbì tátá a ndéré 'dógù ngburu e kíe gbere. 42 Togú 'yì ombo éyì gí zíyì yá, komoyì ndaá ìndì kíe wá, ídí í'bí a zía. Wo bi ìli sáká késì gí zíyì ní, ídí í'bí a zía.”

Ídísé óto 'bú ezeokóse e (Lúru kpá Lúka 6:27,28,32-36)

43 “Ngíti 'dódo ledre ni kóo kpá káa, zí bulúnduzé ga kóna ní kídí, 'Ídí óto 'bú lafúyì e zíyì sógó ezeokóyì e.’ 44 Tí lá máúku zíse, ídísé óto 'bú ezeokóse e, zíse ndìsìsè ìni ìni zí Lomo gí ro ngíti géyì 'yì ga bì ndìsìní méngì sée bisinyíne ní, 45 méngì kéyì kenée, ni óto sée zíse ídise mbigí owú ga bì 'bì 'Bùsé bì komo ere ní. Wo Lomo, ndìsì ótoómo kadra súwuné zí bisinyí 'yì e kpá kí bilámá 'yì e. Zía ndìsìné kása ìní zí 'yì méngì bisinyí ledre kpá kí 'yì ga bì ndìsìní méngì ledre ga bì Lomo ìli yée ní. 46 Togú ótosé lá duú 'bú 'yì ga bì ndìsìní óto 'búse ní, Lomo ni nda í'bí tákpásìlì zíse gí ro 'dí? Gba 'yì ga bì ndìsìní 'dó'dú usóru gí zí 'yì e ní ndìsìní méngì kéyì kpá kenée. 47 Togú í'bí mandá lá duú zí lafúyì e ní, bilámá ledre bì ore romo do 'bì lafúyì e ní wo be? Née ndaá kpá ledre bì 'yì ga bì ngunúní aka ledre 'bì Lomo wá ndìsìní méngì a ní wá? 48 Kací kadra mbá, miméngì ledre esé idí idí bilámáne káa zí bì miméngì ledre 'bì 'Bùsé bì komo ere ni bilámáne ní.”

6

Í'bí éyì zí 'yì lerì e

1 “Ndásé 'dódo méngì ledre ga bì Lomo ìli yée ní gí ro zí 'yì e lúru a wá, káa bì ásé zángá tákpásìlì gí zí 'Bùsé Lomo.

2 “Yì ga bì ndìsìní lóndo royé kídí yée niyí mbigí 'yì ga bì 'bì Lomo ní, ndìsìní méngì kéyì kenée ye. Simi bì niyí go simi 'Dìcì Kótruro e togú mbú do mìsi'di kídí bì 'yì e niyí ore tú'dú ní, ndìsìní méngì kéyì kenée gí ro zí 'yì e ndìsì mbófo yée. Máúku zíse, odu tákpásìlì eyé goó duú wo bì 'yì ga gére née í'bíní zíye née. 3 Togú í'bí éyì go zí 'yì yá, ndá ócò tarayì kíe zí 'yì e ówo a mbá wá. 4 'Buyì bì komo ere 'yì ówo miótoécì ledre 'bì 'yì e ní, idí ówo a lá duú ne gí ro zía í'bí tákpásìlì zíyì.”

Ledre gí ro ìni zí Lomo (Lúru kpá Lúka 11:2-4)

5 “Mááyì kpá úku a zíse, ndásé idí káa zí 'yì ga bì ndìsìní lóndo royé togú niyí

go simi 'Dìcì Kótruro e togú mbú dogboru mìsi'di kídí bì tú'dú 'yì e niyí ore ní, zíye ndìsì ìnyíoguyé ndìsì ìni ìni zí Lomo kí sómú ledre bì gí ro zí 'yì e ówo yée kídí yée niyí mbigí 'yì ga bì 'bì Lomo ní, 'yì ga bì ndìsìní méngì kéyì kenée ní, 'dì'bíní tákpásìlì eyé go gí zí 'yìma'dí e, ndaá gí zí Lomo wá. 6 Togú ìli ìni ìni yá, idí ólú 'dìcì, zíyì 'dùtu mbotu kacíyì, zíyì ìni ìni zí 'Buyì bì komo ere ní ndoo simi ugu roné. Ni 'yì bì owo ledre ga bì do mimbé'de 'yì e ní mbá bú, ni í'bí tákpásìlì zíyì ne. 7 Togú áyì go ìni ìni ma'dáa yá, ndá ndìsì lála tú'dú ledre e ngbángáne káa zí 'yì ga bì owoní aka Lomo wá ní wá. Somúní 'bì eyé kídí Lomo ni úwú ìni eyé gí zí tú'dú ledre ga bì yée niyí úku a ní. 8 Ndá idí káa zíye wá. Gí zía éyì ga bì ìli yée ní, 'Buyì owo mbá bú 'dá'dá gí zíyì kí ndú'yú wo.

9 “Inì esé idí idí káa,
 “ ‘Bùsé komo ere,
 'yì e za mbá idíní óto úndruyì,
 10 idíní ówo yì káa do Ngére eyé,
 idíní méngì ledre eyì
 do sogo kángá ona káa zí bì komo ere
 'dága ìri ní.

11 Ídí í'bí éyì miánu ezé 'bì karaba zíze.

12 Ídí ótoómo lúyú ledre ezé zíze
 káa zí bì ndìsìzè ótoómo a zí yée ga
 bì ndìsìní lúyú rozé ní.

13 Ndá úzu zée kíngaya wá,
 idí yómo zée gí zí Satána.’

14 “Togú ótoómosé ledre go zí 'yì ga bì mēngì sée bisinyíne ní, 'Bùsé bì komo ere ní, ni kpá ótoómo ledre zíse. 15 Togú ótoómosé ledre zí 'yì ga bì luyúní ledre rosé ní wá, 'Bùsé bì komo ere ní, ótoómo ené kpá lúyú ledre esé wá.”

Ledre gí ro órú tara'yì

16 “Simi bì ásé go órú tarasé ní, ndásé óto rosé zí do komosé ídine bisinyíne káa zí 'yì ga bì ndìsìní lóndo royé gí ro do ówo a mbá kídí ásé go órú tarasé ní wá. 'Yì ga bì owoní Lomo wá ní, ndìsìní méngì kéyì kenée ye. Máúku zíse, yée máa ga gére née ndikiní tákpásìlì eyé goó gí zí 'yìma'dí e ndaá gí zí Lomo wá. 17 Abú ásé ndìsì órú tarasé yá, simi komosé kí rosé

mbá idí idí bilámáne káa zí bi lengbe ní. ¹⁸ 'Yìma'dí e ndaní ówo a bi ya áse go órú tarasé ní wá, 'Bùsé bi komo ere bi ndìsì ówo ledre gí do mimbé'de 'yì ní, idí ówo a lá dùú ne gí ro zía í'bí tákpásìlì zíse."

Ídísé óto komosé gí ro éyì ga bi komo ere ní

(Lúrú kpá Lúka 12:33,34)

¹⁹ "Ndásé 'dó'dúyóko éyì e zíse do sogo kángá ona wá, gí zía ngánza ni ánu ngíti géyì, zí kùndù ó'bó ngíti géyì, zí 'yì ugu e úgu ngíti géyì, zí éyì ga gère nées sínyì eyé mbá. ²⁰ Bilámá a ídísé óto komosé gí ro éyì ga bi komo ere ní. Gí zía ngánza kí kùndù kí 'yì ugu e ndaní eyé íri gí ro sínyiónzó éyì ga gère nées wá. ²¹ Kací kádra mbá, mimbé'desé idí idí gí ro éyì ga bi komo ere ní.

²² "Komosé ni káa zí miúndu pho'du ní, togú unduní pho'du bilámáne yá, áse lúrú bi kací a drá mituluru ndaá. ²³ Togú komosé lurú bi bilámáne wá, áse ndìsì fú lá simi mituluru. Kpá kenée togú bimióngó 'bi Lomo ndaá simisé wá, mituluru bi áse idí simi a ní ni nda rómo mirómo.

²⁴ "'Yì kíé'do útúásá idí káa do 'yì 'bi ngére e gbre wá. Ni óto 'bú wo bi kíé'do ní, zía sógó ngíti a misógó. Togú kenée wá, ni óto úndru ngíti a rómo do eze a. Ndá óto komoyì ro Lomo kpá ro éyì ga bi 'bi sága ba wá.

²⁵ "Ndásé ndìsì sómù ledresé kángaya kí rosé, ledre gí ro éyì miánu, iní miéwé, nda kí bongó e gí ro ési yée wá. Ndaá 'bi ené bi ledre tridrisé ni zí Lomo owóowó rómo do éyì miánu ní wá, ndaá 'bi ené bi ledre kuru'busé ni zí Lomo owóowó rómo do bongó ní wá? ²⁶ Lúrúsé aka lá dùú solú e, yáká eyé ndaá, gbagba eyé ndaá kpá wá, 'Buzé bi komo ere ní ndìsì lúrú bi kacíye. Sée kí solú e, ambí romoní do lafúye ní ye, ndaá sée wá? ²⁷ Sómù ledre bi ndìsìzé sómù a gí rozé kí rozé ní, utúásá ené óto zée zíse lú'búze do sogo kángá ba wá.

²⁸ "Éyì bi ndìsìsé sómù simisé gí ro bongó gí roa ní 'di? Lúrúsé aka gba misúrú kágá ga bi ngará menginí moko

wá ní, Lomo ndìsì kpá fú óto lámá royé. ²⁹ Abú kpá za cú Solomóna mongú ngére bi kóo 'bi Isiréle e ní, kí tú'dù bilámá bongó ga bi kóo zíne ní mbá, lámá bi kóo roa ní, romo ené do lámá bi ro misúrú kágá e ní wá. ³⁰ Togú bi Lomo oto lámá bú ro éyì ga bi káa zí súwú e, karaba niyí idí bilámáye kílonzó gagání go zíye aráonzó royé ní, ala nda sée ga bi kí ledresé zía owóowó ní? Éyì bi ngungusé ledre 'bi Lomo kí roko'buné gí zía wá ní 'di?

³¹ "Ndásé ndìsì sómù ledre bi kídí, azé ánu karaba 'díya, azé ndíki iní éwé a 'dáya, azé ndíki bongó ési a 'dáya ní wá?

³² 'Yì ga bi ngunguní ledre 'bi Lomo wá ní ndìsiní sómù ledre kenée ye. 'Buzé bi komo ere ní, owo yì ené éyì ga bi ílisé yée ní mbá bú. ³³ Mizefi ledre, ídísé óto Lomo kí ledrené owóowó, zíse ndìsìsé méngì ledre ga bi Lomo ili yée ní. Éyì ga bi za mbá ílisé yée ní, ni í'bí yée zíse.

³⁴ "Ndásé ndìsì sómù ledre ga bi 'bi kílonzó ní wá, kílonzó owo ledre ga bi gí roné ní ne. Ídísé óto komosé dùú gí ro ledre ga bi 'bi karaba ní ní."

7

Ndá 'dècì ngbanga lafúyì e wá
(Lúrú kpá Lúka 6:37,38,41,42)

¹ "Ndá 'dècì ngbanga lafúyì e wá, káa bi Lomo ni kpá 'dècì ngbangayì ke. ² Gí zía misi'di bi ndìsì 'dí'bi a 'dècì ngbanga lafúyì e doa nées ní, Lomo ni 'dí'bi kpá wo 'dècì ngbangayì doa. Éyì bi méngì kíye ní, ni méngì kpá wo kíyì.

³ "Éyì bi ndìsìsé úku ledre owú lúyú ledre 'bi lafúse e bi cúku'dée ní kí roko'buné rómo do 'bi esé mingburoko lúyú ledre e gí zía ní 'di? ⁴ Áyì úku ledre zí ezeyì yaá nées idí 'dí'bióyó owú cící éyì gí komoa lará a káa be 'di? Simi bi útúásá eyì lúrúndíki mongú kuru'bu éyì bi komoyì ní kí royì wá ní. ⁵ Sée 'yì ga bi ndìsìsé lóndo rosé gí ro zí 'yì e ówo sée ní, ídísé 'dí'bióyó mongú kuru'bu éyì bi komosé ní kí, gí ro zí komosé ídine drá, áse nda fú 'dí'bióyó owú cící éyì gí komo lafúse."

⁶ Zí Yésu kpá úku ngíti ledre kídí, “Ndá í'bí éyí bí 'bí Lomo ní zí ísì wá. Éyí bí nì mīríríne bilámáne káa zí dábu ní, ndá úcuóto a kó'dú mukúrú e bí wá, niyí ndìsì 'dítí sínyi a. Zíye ndá'bayé náná báyi simiyí nzéré nzéré.

*Éyí bí íli ní, Lomo ní í'bí a zíyí
(Lúrú kpá Lúka 11:9-13)*

⁷ “Éyí bí íli ní, ídí ómbo a Lomo ní í'bí a zíyí. Éyí bí ndaá zíyí wá ní, ídí gámásó'do a áyí ndíki a. Ídí kóko mbotu, Lomo ní líkpí a zíyí. ⁸ 'Yí bí ndìsì ómbo éyí ní, niyí í'bí a zía. 'Yí bí ndìsì gámásó'do éyí ní, nì ndíki a. 'Yí bí ndìsì kóko mbotu ní, niyí líkpí a zía.

⁹ “Ambí nì dongarásé ore ne togú owú 'bí ené ombo ambata yá zía 'dí'bí tutú í'bí a zía ní? ¹⁰ Togú ombo kénzè yá, zía 'dí'bí kámá í'bí a zía ní? ¹¹ Tí bí ásé 'yí luyú ledre e ní, ówosé kací í'bí bilámá éyí e bú zí owú 'bí esé e. Bí kenée ní, 'Búsé bí komo ere ní, nì nzíyiné gí ro í'bí bilámá éyí zí 'yí bí ombo ní rómo do 'bí esé. ¹² Bí goó kenée ní, simi ledre mbá ídí méngí zí 'yí e éyí bí íli zíye méngí a zíyí ní. Ledre née kotrú goó zaá ledre gí ro ledre lorú kí ledre gí ro nébì e mbá.

*Owú mbotu kí owú misi'di
(Lúrú kpá Lúka 13:24)*

¹³ “Ídí ólú 'be 'bí Lomo gí do owú mbotu bí cúku'dée ní. Mongú mbotu bí wé, kí mongú misi'di bí nguó ní, tú'dú 'yí e ndìsiní ndéré gí doa zí umbu. ¹⁴ Tí lá owú mbotu kí owú misi'di bí cúku'dée ní, 'yí e cúku'dée niyí ndéré gí doa lá ye ndíki trídri.

*Bilámá miáná kágá
(Lúrú kpá Lúka 6:43-45)*

¹⁵ “Komosé ídí ídí rosé gí zí nébì ga bí 'yí ranga e ní. Niyí ógú zise kí bilámá tosoyé lá gí 'dí sága, tí lá nda mi'dí simi, niyí yí eyé káa zí bangá sinyí e ní. ¹⁶ Ásé ówoyème yéè dujú gí ro miánáye. 'Yí e utúasání go 'dècì mánaga gí komo kīnī togú mbú goófo gí komo ngéyè? ¹⁷ Kpá kenée bilámá kágá ndìsì ána dujú bilámá miánáne, bisinyí kágá ána 'bí ené kpá

dujú bisinyí miánáne. ¹⁸ Bilámá kágá aná ené bisinyí miáná kágá wá, bisinyí kágá aná ené kpá bilámá miáná kágá wá. ¹⁹ Kágá máa yéè ga bí iliní ána bilámá miánáye wá ní, mīngí a nì lágáoyó a 'dá'ba do óngbó a. ²⁰ Bí kenée ní, ásé ówoyème nébì ga gére née gí zí mīméngí ledre eyé.

*Mbigí 'yí lódú kací Yésu
(Lúrú kpá Lúka 13:26,27)*

²¹ “Ndaá 'bí ené bí kídí 'yí ga bí za mbá ndìsiní ndólo máa Ngére, Ngére ní, niyí ólú mbá 'be 'bí Lomo komo ere ní wá. Dujú wo bí ndìsì méngí ledre ga bí Babá ili yéè ní, nì ólú dujú ne íri. ²² Kadra bí Lomo nì 'dècì ngbanga 'yíma'dí e ní, tú'dú 'yí e niyí ndólo máa, 'Ngére, Ngére.' Zíye ndìsì úku ledre kídí, ndìsìzè kóo úku ledre eyí ze zí 'yí e kí roko'bu bí kóo í'bí zize ní, zize ndìsìzè lágáoyó dokéké e gí simi 'yí e kí iriyí, zize kpá kí méngí mīngburoko ledre ga bí kí roko'buyé ní. ²³ Tí lá Mááyí úkulúgu ledre zíye máyá, 'Máówo amá sée wá, ídísé ñnyí gí romá iri sée 'yí luyú e.'

*'Yí komokenzi
(Lúrú kpá Lúka 6:47-49)*

²⁴ “Bí kenée ní, 'yí bí nì úwú ledre bí mááyí úku a ba, zía óto a simi moko ní, nì go káa zí 'yí bí úbú 'dìcì ené, do landa zí sí 'dìcì ma'dáa ídine ngírì ní. ²⁵ Abú iní nì é'dì kí mongú síli siminé ndìsì íline ro 'dìcì née, zí ngburu úcuyé gí roa yá, ndurú wá gí zía otoní sí a go ngírì. ²⁶ Kpá kenée, 'yí máa wo bí nì úwúomo ledre bí mááyí úku a ba lá kí mbíline ní, nì go cé káa zí bicayí 'yí bí úbú 'dìcì ené do sayi ní. ²⁷ Simi bí iní nì é'dì, zí ngburu e úcuyé, zí mongú síli óguné ndìsì kízì 'dìcì née ní, nì geré ndúrú sínyi roné bisinyíne.”

²⁸ Simi bí Yésu ukuonzó ledre ga gére zíye kenée ní, zía lútúne komoyé, zí tarayé ìdrìne mbá mīdrì gí zí 'dódo ledre ené, ²⁹ gí zía 'dódo ledre ené nì káa zí 'yí bí kí roko'bu zine, ndaá 'bí ené káa zí 'bí 'yí ga bí 'yí 'dódo lorú e ní wá.

8

Yésu yomo o'do bi kí umbunonó roné ní (Lúru kpá Máriaiko 1:40-45, Lúka 5:12-16)

¹ Simi bi Yésu nditíogú gi do landa kí 'dódo ledre zí 'yì e ní, zí tú'dú 'yì e kpá útúye do kací a. ² Zí ngíti o'do kí umbunonó roné ógu útúne gbri do ngúrú sɔ̀ndíne kó'dú Yésu ngúnjú roné kídí, “Áko Mongú 'yì, togú utúasá go kací komoyí, ídí yéme máa zí romá ídíne drá.”

³ Zí Yésu 'dózo sɔ̀líné oto a ro o'do nées zía úku ledre kídí, “Máíli go kenée royí eme mu.” Geré zí umbunonó nées úkúne gi roa. ⁴ Zí Yésu lóru wo o'buó'bu kídí, “Éyí bi mengi roné zíyì nées ndá aka geré úku a zí 'yì e wá. Ídí aka ndéré zí 'yì 'dáná éyí, togú lurú royí utúasá kací komoa go yá, ni ngúnju a kídí ii, royí eme go. Zíyì nda 'dí'bi bangá ndéré óngóonzó a gi ro í'bílúgu mbófo éyí kée zí Lomo káa zí bi ni miékéne simi lorú 'bi Músa ní. 'Yì e niyí geré ówo a mbá kídí royí eme go.”

Ngúru mongú 'yì 'bi asikiri e nguṅgu ledre 'bi Lomo

(Lúru kpá Lúka 7:1-10, Yiwáni 4:43-54)

⁵ Simi bi Yésu nda'baogu simi gara bi Kapáranawúma ní, zí ngúru mongú 'yì 'bi asikiri e* 'bi kángá 'bi Róma óguné úku ledre zí Yésu kídí, ⁶ “Mongú 'yì, 'yì 'bi moko amá ni 'be 'dáa mi'dó'dóne kíngaya kí ndiyá umbu sɔ̀ndí, ni mi'dú'duné gi zía bi.”

⁷ Zí Yésu úkulúgu ledre zía kídí, “Bilámáne mááyí ógu yómo wo gi do ndiyá máa nées.”

⁸ Zí mongú 'yì nées úkulúgu ledre zí Yésu kídí, “Mongú 'yì, mááyí 'yì lúyú ledre, utúasá zíyì óguyí zíma 'be wá. Ídí lá úku kása kúrúyì zí 'yì 'bi moko amá máa nées ómoné. ⁹ Gi zía mándisí méngi moko sɔ̀lì mɔ̀ngburoko 'yì ga bi domá ní. Zíma nda kpá ídíma mongú 'yì do ngíti géyì 'yì e. Mááyí úku ledre zí ngíti a kídí, ‘Ídí ndéré 'dáa' zía tí ndéréne, Mááyí

ndólo ngíti a kídí, ‘Ógu mu,’ zía tí óguné. Mááyí úku ledre zí 'yì 'bi moko kídí, ‘Ídí méngi moko ba,’ zía tí méngi a.”

¹⁰ Simi bi Yésu uwú ledre nées kenée ní, zía úku ledre zí 'yì ga bi ndisíní lódú kacíne ní kídí, “Máúku zise ma'díi, simi kúfúse Isiréle e za mbá, mándiki aka 'yì kí ledre 'bi Lomo do mimbé'dené káa zí o'do ba wá. ¹¹ Karanée 'dá'dá íri, rɔ̀kí sɔ̀ do 'yìma'dí e gi simi kángá eyé e mɔ̀ngúngúcu a niyí ndéré zíye ndisí kótru royé ndro simi ayímbi 'be 'bi Lomo kí Abarayáma e kí Isáka e kí Yakóbo e, mɔ̀ngburoko 'yì ga kóna nguṅguní ledre 'bi Lomo go 'dá'dá ní. ¹² Kúfú Isiréle e mbá niyí kóo ndéré ndisí 'be 'bi Lomo simi rokinyi nées íri ye. Tí lá gi zía bi iliní zí Lomo ídíne ne Ngére eyé wá ní, utúasání lolú ídí íri wá. Niyí úcu yée simi mongú mɔ̀tuluru kí'dí bi 'yì e niyí ndisí mbúmbú'dú kí náná do soyé gi zí éyí miówo ní.”

¹³ Zí Yésu úku ledre zí mongú 'yì gáa ogu ndú'yú wo ní kídí, “Ndá'ba mu 'be. Ngúnju ledre eyí oto 'yì ndiyá eyí go zía ómoné.” Geré zí ndiyá úkúne gi ro 'yì 'bi moko nées 'be íri.

Yésu yomo tú'dú 'yì e gi do ndiyá

(Lúru kpá Máriaiko 1:29-34, Lúka 4:38-41)

¹⁴ Simi bi Yésu nderéogu 'be 'bi Pétero ní, do úku ledre zía kídí ro towú Pétero irí mɔ̀rì ní mi'dú'duné gi zía bi. ¹⁵ Zí Yésu ólúne zía 'dící íri, zía 'dí'bi sɔ̀lía lála sɔ̀kpí wo 'dága, geré zí simi saná a émené. Zía tónóne yéme éyí miánu zí Yésu kí 'yì ené ga gére ní.

¹⁶ Nda simi bi kadra utú go ní, zí tú'dú 'yì e 'dí'biógu 'yì eyé ga bi kí dokéké e simiyé ní zí Yésu. Zía lá úku kúrúne, zí dokéké e ólúóguyé mbá gi simi 'yì ga bi gáa oguní kíye zía ní. Zía kpá yómo tú'dú 'yì ndiyá e. ¹⁷ Ledre nées mengi roné go tí káa zí bi kóo nébi Isáya uku ní kídí,

“‘Dí'bioyó ndiyá gi rozé,

zía 'dí'bioyó éyí miówo gi rozé.”

* 8:5 8:5 Mongú 'yì 'bi asikiri e: Ni mongú 'yì bi ndisí lúru bi do asikiri e míya (100) ní. 8:17 8:17 Isáya 53:4

*Lódú kací Yésu ndaá owú ledre wá
(Lúru kpá Lúka 9:57-62)*

¹⁸ Simi bi Yésu lurú tú'dú 'yì e niyí kpá fú cigíne ore ní, zía úku ledre zí 'yì lódú kacíne e kídí, yée 'doguní aka bi mu sága mikavu Galiláya gi 'dí keří. ¹⁹ İnyiní aka ndéré wá, zí ngúru 'yì 'dódo lorú 'bi Músa óguné úku ledre zí Yésu kídí, “Mongú 'yì, máli zize ndéréze kése gi do bi bi ili ndéré doa ní.”

²⁰ Zí Yésu úkulúgu ledre zí o'do née kídí, “Lúru goó, gba o'do bangá e emení gi zíma ye gi zía niyí kí gu eyé e ndířì 'dú'du simi a. Solú e niyí kí 'dícì eyé e ndířiní 'dú'du simi a. Tí lá Maa bi Owú 'bi 'Yíma'dí ní, gba bi 'dówúro ndaá zíma wá.”

²¹ Zí ngúru 'yì lódú kacíga İnyiné úku ledre zía kídí, “Ngére, babá ngoko go, ili aka zíma ndá'bamá óto wo kí zíma ndá'baógumá lódú kacíyì.”

²² Zí Yésu úkulúgu ledre zía kídí, “Yì ga bi niyí go káa zí umbu 'yì e gi zía bi ngunguní ledre 'bi Lomo wá ní idíní óto wo. Ógu 'bi eyì mu lódú kacíma.”

Yésu ucuomo mongú síli kí íli

(Lúru kpá Mária 4:35-41, Lúka 8:22-25)

²³ Nda gi ore zía ékíne simi kurungba, zí 'yì lódú kacíga ékí lódú kací a, Yóó zíye ndéréye. ²⁴ Niyí aka lá cìkì simi yana iní, zí mongú síli óguné kpì kpì kpì ndířì íli iní gbuwa gbuwa simi kurungba. Yésu ni yì ené kóo mi'dú'duné. ²⁵ Zí 'yì lódú kacíga ndéréye úru wo kídí, “Ngére, 'di'diya yómo zée mu azé go úyu.”

²⁶ Simi bi Yésu İnyioḡu ní, zía úku ledre zíye kídí, “Érésé ngiri gi ro 'di, 'desì ba ngunḡusé aka esé ledremá kíngaya fú lá wá?” Zía İnyioḡuné 'dága úku ledre zí mongú síli née zía tóroné zí bi ídine síí.

²⁷ Zí tara 'yì ené ga gére née İdríne mbá mİdrí zíye ndířì úku ledre dengbíye kídí, “Bi káa lará 'yì 'di? Bi síli uwú kúru a gba ne ní.”

Ya'dá e gbre kí dokéké simiyé

(Lúru kpá Mária 5:1-20, Lúka 8:26-39)

²⁸ Simi bi 'doguní bi go sága gi 'dí keří ní, zíye ndéréóḡuyé simi owú do 'be 'bi 'yì

ga bi ndířiní ndólo yée Gadára e ní. Niyí aka cìkì do mİsì'di, zí ngíti géyì ya'dá e gbre kí dokéké simiyé, bi gámá 'yì e ndaá gi do mİsì'di née gi zí rará bi ro ya'dá ga gére née wá. ²⁹ Zíye úku ledre zí Yésu kídí, “Yì, Owú 'bi Lomo, éyì bi ili gi zize ní 'di, óḡu liḡi ba go gi ro 'dēcì ngbanga rozé 'dá'dá gi zí řindì kadra 'bi 'dēcì ngbangazé?”

³⁰ Ábuwá mukúru niyí yì eyé kóo gbóo ore ndířì ánu éyì eyé. ³¹ Zí dokéké ga bi simi ya'dá ga gére ní ngunḡu royé zí Yésu kídí, “Togú ili lágaóyó zée gi simi ya'dá ga ba yá, idí kása zée ndéré ndířì simi mukúru ga bi 'dáa ba.”

³² Zí Yésu úku ledre zíye kídí, “Nderení mu ólú ndířì simi mukúru ga gére ní.” Geré zíye ndéréye. Simi bi olúní go simi mukúru e ní, zí mukúru e úduyé ru gi dogbořu landa ngásá útúye simi mikavu do úyuyé mbá. ³³ 'Yì ga bi ndířiní lúru bi kací mukúru ga gére ní, simi bi lurúní ledre bi Yésu mengi née kenée ní, zíye ngásáye úku 'dódo a zí 'yì e simi gara. ³⁴ Zí 'yì e gi simi gara giri óḡuyé úku ledre zí Yésu idí ólúóḡu gi simi gara eyé gi ona 'dá'ba.

9

*Yésu yomo ngíti o'do bi ni miḡiḡiri ní
(Lúru kpá Mária 2:1-12, Lúka 5:17-26)*

¹ Zí Yésu İnyiné ékíne simi kurungba, 'dóḡu bi ndéréne simi gara bi ndířì ndířì simi a ní. ² Nda go 'be íri, zí ngíti géyì 'yì e İmbíóḡu ngíti owúphirangá bi ni miḡiḡiri ní zía kí gbagbara. Zí Yésu owo a kídí 'yì ga gére née owoní go ya née ni útúásá yómo wo. Zía úku ledre zía kídí, “Owú 'bi amáa idí ódó mimbé'deyì, máotoómo lúyú ledre eyì go.”

³ Geré zí ngíti géyì 'yì 'dódo lorú İnyiyé úku ledre dengbíye kídí, “Uku sinyi ledre go, otoasá roné go kí Lomo.”

⁴ Tí lá zí Yésu ówo sómú ledre eyé née, zía úku ledre zíye kídí, “Éyì bi mimbé'desé ni gi zía bisinyíne kenée ní 'di? ⁵ Wo be 'di ni née mi'diyíne zíma úku a, 'Máotoómo lúyú ledre eyì go, 'togú mbú, 'İnyioḡu mu 'dága tónó gámáyì?”

6 Tí lá gí ro zise ówo a kídí Owú 'bi 'Yíma'dí ni kí roko'bu zine gí ro ótoómo lúyú ledre 'bi 'yí e do sogo kángá ona," zía úku ledre zí mīgīgírí ba kídí, "Ínyíogú mu 'dí'bi gbagbara eyí zíyí ndá'bayí 'be." 7 Tí ma'dí zí o'do née ínyíoguné ndá'bané 'be. 8 Simi bi tú'dú 'yí e lurúní ledre née kenée ní, zí ngírí méngí yée kíngaya, zíye ndísiyé mbófo Lomo bi i'bí roko'bu kenée zí 'yí e ní.

Yésu ndólo Matáyo

(Lúru kpá Mária 2:13-17, Lúka 5:27-

32)

9 Káa zí bi Yésu ni go mindéréókpóne ní, zía ndíki ngíti o'do kí iríné Matáyo simi mákitabu ni 'yí 'dó'dú ọsórú, Yésu ya zía ní, "Ídí lódú kacíma," Zí Matáyo útúne do kací a.

10 Simi bi Yésu niyí go zí Matáyo 'be kí 'yí ené e do bi éyí miánu ní, zí tú'dú 'yí 'dó'dú ọsórú e kí ngíti géyí 'yí luyú e, óguyé zíye ndísi ánu éyí kí Yésu nda kí 'yí lódú kacíga. 11 Zí ngíti géyí Farusáyo e óguyé úku ledre zí 'yí lódú kací Yésu ga gére née kídí, "Éyí bi mongú 'yí esé ndísiní ánu éyí kí 'yí 'dó'dú ọsórú e kpá kí 'yí luyú ledre e gí zía ní 'di?"

12 Simi bi Yésu uwú ledre ba ní, zía úku ledre zí Farusáyo ga gére née kídí, "'Yí bi ndiyá ndaá roa wa ní gamás'o'do ené dokotóro wá, tí lá 'yí ndiyá e ndísiní gámás'o'do dokotóro ye. 13 Tí lá ndérése mu zise gámás'o'do ini ledre gí simi ledre bi Lomo uku kídí, 'Máíli ídísé ídí 'yí ówo ledre kí 'yí e, ndaá 'bi ené 'dáná éyí esé e wá.' Gí zía máogú amá gí ro bilámá 'yí e wá, yí ené gí ro bisinyí 'yí e."

Ndu'yúní Yésu gí ro ledre órú tara'yí

(Lúru kpá Mária 2:18-22, Lúka 5:33-

39)

14 Nda simi ngíti sílì, zí 'yí ga bi ndísiní lódú kací Yiwáni Babatíza ní ndú'yú Yésu kídí, "Mongú 'yí, zée kí Farusáyo e ndísiyé órú tarazé, tí lá 'yí lódú kacíyí orúní 'bi eyé tarayé wá gí zí 'di?"

15 Yésu ya zíye ní, "'Yí ga bi nderení ófú kára, mikánda adrúgu ni dongaraye ní,

lerí mengí yée wá. Lerí ni méngí yée simi bi 'di'bioyóní wo gí dongaraye go ní.

16 "Ngíti a, 'yí utúasá ícì 'dútú unḡú bi ro kurú bongó ní kí mikánda a wá. Mikánda bongó née ni ngúrógú zía lálalófo kurú a née kí mongú unḡú. 17 Kpá kenée, 'yí e utúasání lótó le'yí simi kurú ndoko wá. Togú lotóní yá, le'yí née ni ú'bu geré zí kurú ndoko née ndoko ené zí le'yí kúkuónzó roné bi. Idíní lótó le'yí simi mikánda ndoko gí ro zí ndoko e kí le'yí ídíye mibándaye."

Yésu yomo kára 'yí ndiyá

(Lúru kpá Mária 5:21-43, Lúka 8:40-

56)

18 Cìkì ore, zí ngúru mongú 'yí ógu útúne gbri kó'dú Yésu úku ledre kídí, "Nyíma otoomo 'dówúne go cakaba, ógu aka óto sílìyí doa gí ro zía ómoné." 19 Zí Yésu ínyiyé kí 'yí lódú kacíne e ndéréye zí o'do née 'be.

20 Simi mindéréye do misi'di, zí kára kí ndiyá 'bi kará e roné simibi doa goó sokó doa gbre (12) ọkú wá, óguné gbóo sogo Yésu do 'dí'bi tara bongó gí roa. 21 Zía úku ledre zine kí roné kídí, "Togú má'dí'bi lá tara bongó bi roa née yá, romá ni éme."

22 Geré zí Yésu óyó roné lúru ndíki wo. Zía úku ledre kídí, "Nyíma, ídí ódó mimbé'deyí, ngunḡu ledre eyí yómo yí go." Ma'dí, geré zí ro kára née émené.

Yésu yomo owúkára gí simi umbu

23 Simi bi Yésu niyí ógu kí 'yí ené e 'be 'bi mongú 'yí née íri ní, kú'dú ni ndísi úku ledre, mbú'dú ni ówú, 24 zía úku ledre zíye kídí, "Ólúógusé aka sága, owúkára ba uyu ené wá 'du'du yí ené lá m'í'dú'du." Zí 'yí e útúye mbá kúgú a. 25 Simi bi 'yí e olúoguní gí 'dìcì ini go mbá sága ní, zí Yésu ólúne ndéré 'dí'bi sílì umbu, geré zía úru ne, do ínyíoguné 'dága. 26 Zí phanda ledre née ángané simi gara e za mbá.

Yésu likpí komo ya'dá e gbre

27 Simi mindéréókpó Yésu gí ore, zí ya'dá e gbre komoyé ndaá lódú wo kí ngunḡú royé zía kídí, "Mongú 'yí,

Bulúndu ngére Dawídi,* ídí ówo ledre zíze.”

²⁸ Simi bi ni goó za 'dìcì ní zí ya'dá ga bi komoyé ndaá ba ólú lódú kací a gí 'dìcì, zía ndú'yú yée kídí, “Ngúngusé go kídí mááyí útúásá líkpí komosé?”

Zíye úkulúgu ledre kídí, “È, ngunḡuzé go kenée Ngére.”

²⁹ Zí Yésu óto sílìne ro komoyé zía úku ledre kídí, “Gì zí ngúnḡu ledre esé mááyí yómo sée,” ³⁰ zí komoyé tí líkpíne. Zí Yésu lóru yée o'buóbu kídí, “Ndásé úku ledre bi māmēngì zise née zí 'yì e wá.”

³¹ Abú kenée ndotó, tí lá bi olúoguní gí ore ní, zíye úku ledre née zí phanda a báyiné simi gara e za mbá.

³² Kpá lá bi Yésu kí 'yì ené e niyí aka gí ro ólúógu ní, zí ngíti géyì ya'dá e ìmbìógu ngíti o'do kí dokéké siminé odro gí zía wá zí Yésu. ³³ Nda simi bi Yésu ógóóyó dokéké née ní, o'do bi kóo odro wá ní, zía geré tónó ódroné. Zí ledre née lútúne komo 'yì ga bi ore née zíye úku ledre kídí, “Ledre mengì aka roné zíze Isiréle e ona kenée wá.”

³⁴ Tí lá Farusáyo e ya, “Satána i'bí roko'bu née zía ndìsì ogóóyó dokéké e kíe gí simi 'yì e ne.”

Lerì 'yì e mengì Yésu

³⁵ Zí Yésu gámáne simi gara kí ìrìgbére ga bi ore ní, kí ndìsì 'dódo ledre 'bi Lomo zí 'yì e simi 'Dìcì Kótruro e eyé e, kí ndìsì úku bilámá ledre gí ro 'be 'bi Lomo zí 'yì e nda kpá kí síkpì 'yì e gí do rìkì ndíyá eyé e. ³⁶ Simi bi lurú tú'dú 'yì e 'dii ní, zí leríye mēngì wo gí zía 'yì ga gére née ngíti géyì 'yì e ndìsìní mēngì láráye 'yì sáká yée ndaá, káa zí kábìrìkì bi ngárá mīngìye ndaá ní. ³⁷ Zía úku ledre zí 'yì lódú kacíne ga gére née kídí, “Tú'dú 'yì e niyí go nziyiyé gí ro úwú ledre 'bi Lomo, tí lá sée 'yì 'dódo ledre maáge, éyesé wá. ³⁸ Bi kenée ní, ídísé ìni ìni zí Ngére bi ni mīngì moko ma'dáa ní, zía kásaógu yata 'yì 'bi moko zise gí ro zise ndìsì 'dódo bilámá ledre kéye zí 'yì e mbá.”

* **9:27** 9:27 Bulúndu Dawídi: Yúda e owoní bú kídí niyí karanée ndíkíógu Kírésìto gí simi kúfú ngére Dawídi.

* **10:2** 10:2 'Yimikása: Née 'yì ga bi Yésu i'bí roko'bu zíye, zía ndìsì kása yée ndéré kí mēngì moko ené e káa zí úku bilámá ledre ené zí 'yì e, kí síkpì 'yì ndíyá e kpá kí ógóóyó bicayi lomo e gí simi 'yì e ní.

10

Yésu gelé 'yimikása e sokó doa gbre
(Lúru kpá Mārìko 3:13-19, Lúka 6:12-16)

¹ Zí Yésu ndólo 'yì lódú kacíne ga bi sokó doa gbre (12) ní, i'bí roko'bu 'bi ógóóyó bicayi lomo e kpá kí síkpì 'yì ndíyá e kíe zíye.

² Ba ìrì 'yimikása* ga bi sokó doa gbre (12) ní. Simúna bi ngíti ìrìka kpá Pétero ní, kí lúnduné Andiríya, Yakóbo wotì Zebedíya, kí lúnduné Yiwáni, ³ nda Phìlipo, kí Batilímáyo, Tóma kí Matáyo 'yì 'dó'dú usóru, Yakóbo wotì Alafáyo, nda Tadéyo, ⁴ kí Simúna Zílotó, kí Yúda bi gí simi gara bi Keriyóta bi i'bí ngbángá Yésu ní.

Yésu kasa 'yimikása e sokó doa gbre
(Lúru kpá Mārìko 6:7-13, Lúka 9:1-6)

⁵ Simi bi Yésu kasa 'yimikása ené ga bi sokó doa gbre (12) ní, zía úku ledre zíye kídí, “Ndásé ndéré 'be 'bi 'yì ga bi ndanì Yúda e wá ní wá, togú simi kángá 'bi 'yì ga bi Samáriya e ní kpá wá. ⁶ Ídísé ndéré 'be 'bi Isiréle e gí zía oyóní sogoyé go zí Lomo. ⁷ Zise úku ledre zíye kídí, ‘Sìndì kadra ni go gbóo gí ro zí Lomo ídìne Ngére doyé.’ ⁸ Zise síkpì 'yì ndíyá e kpá kí úru 'yì e gí simi umbu. 'Yì ga bi kí sáma royé ní, zise yéme sanáye, zise ógóóyó dokéké e gí simi 'yì e. 'Yì e ndanì i'bí éyì zise gí ro moko máa née wá gí zía má'i'bí roko'bu née zise gbékpíne. ⁹ Simi mīndérése, ndásé 'dí'bi kēsì wá, ¹⁰ ndásé gbawá 'dí'bi yata bongó e kí éyì sīndì e zise simi kombo, ndásé kpá gbawá 'dí'bi ngbángbá. 'Yì ga bi ásé ndéré mēngì moko zíye née niyí lúru bi kacíse.

¹¹ “Gara togú do 'be bi ógusé go simi a ní, zí ngúru mīngì 'be 'dí'bi sée simi sūmū yá, ídísé 'dú'du ore, ásé nda fú ndéréókpó. ¹² 'Be bi ógusé go simi a ní, ídísé i'bí mandá ore. ¹³ Togú 'di'biní sée go simi sūmū, ídísé ìni ìni zí Lomo ídí i'bí úndru zíye ore. Togú 'di'biní sée

wá, úndru esé née idí ídíáká zíse. ¹⁴ 'Yi ga bi 'di'biní sée simi sùmù gi ro úwú ledre ga bi ógùsé kíe zíye ní wá ní, ídísé ù'bùómo 'burù bi ro sùndíse ní cìkì ore gi ro do ówo a mbá kídí asiní goó gi rosé. ¹⁵ Zía kpá úku ngíti ledre zíye kídí, Máúku zíse ma'díi, 'do'dó 'bi 'yi ga bi kóo Lomo 'do'do yée simi Sodóma kí Gomóra† ní emene gi zí 'do'dó bi ní 'dó'do 'yi ga bi asiní kí úwú ledre gi tarasé ní. ¹⁶ Ásé ídí dongará bisinyí 'yi e íri káa zí kábírìkì ga bi dongará máárára e m̀ng̀iye ndaá ní. Gi zí kèyì née ní, komosé idí ídí rosé, zí m̀mbé'desé ídíne zí 'yi e mbá bilámáne.

¹⁷ “Ídísé kpá bándá rosé gi zí ngiti géyì Yúda e, niyí 'dí'biógu sée kó'dù m̀ng̀buroko 'yi eyé e simi 'Dìcì Kótruro e, zíye 'dó'do sée. ¹⁸ Ásé ídí zíye káa zí bisinyí 'yi e ní, zíye 'dí'biógu sée kó'dù m̀ng̀buroko 'yi e kpá kí m̀ng̀buroko ngéere e gi ro zíye 'dècì ngbanga rosé. Ábuwá ásé go ndéré 'dódo ledre amá zíye kpá kí 'yi ga bi ngára ndaní Yúda e wá ní. ¹⁹ Togú 'di'biní sée go yá, ndásé sómù ledre kídí, ásé ndéré úku a ba ya 'díya wá. 'Dówù Lomo ni úku'bí ledre ne zíse úku a. ²⁰ Ásé ndísi úku dùú éyì bi 'Busé Lomo ni ndísi úku'bí a zíse simi roko'bu 'bi 'Dówùne ní.

²¹ “Karanée ngiti géyì 'yi e niyí í'bí ngbángá lúnduyé e kí lémiyé do úfu yée, zí ngiti géyì 'bumiowù e m̀ng̀i a zí owù 'bi eyé e kpá kenée, zí owù e ídíye okó ro 'yi ndíki yée do úfu 'yi ndíki yée gi zíye. ²² Tù'dù 'yi e niyí karanée sógó sée gi zía bi ngúnḡusé ledre amá ní. Yée bi ngunḡuní ledremá zíye tóroyé ngbúó simi 'do'dó ní, Lomo ni karanée í'bí tridri zíye. ²³ Togú 'do'doní sée simi gara bi ásé simi a gi zía bi ndísi 'dódo ledre amá ore ní, ídísé ngásá simi ngiti a. Mááyí ndá'baógu 'diya 'dá'dá gi zíse kí gámá lícì rosé kenée simi kánḡá 'bi Isiréle e mbá kí úku ledre amá zí 'yi e.

²⁴ “'Yi bi ndísiní 'dódo ledre zía ní, romo ené do 'yi 'dódo ledre wá. Kpá

kenée 'yi 'bi moko romo ené do mongú 'yi ené wá. ²⁵ Káa zí bi mááyí 'yi 'dódo ledre zíse kpá manda esé ní, ídísé ówo a kídí niyí ndólo sée Belezabùbu‡ káa zí bi ndísiní ndólo máa ní gi zía mááyí mongú 'yi esé.

²⁶ “Ndásé éré 'yi ga bi niyí ndísi m̀ng̀i lárásé gi zía bi ngúnḡusé ledre amá ní wá. Lomo ili ídísé 'dódo ledre ené e za mbá zí 'yi e bikéri a ndaá ló'bo wá. ²⁷ Ledre ga bi m̀'ndódo yée zíse kí ndulù kí kadra ní ídísé ózoógu yée zí kadra zí t̀'̀d̀'̀ 'yi e úwú yée mbá. ²⁸ Ndásé éré 'yi ga bi niyí úfu lá dùú gbékpì rosé, utúasání oto síliye ro tridri sé wá ní wá. Ídísé éré ngiri Wo bi ni úcu kuru'busé nyé ku pho'du ní. ²⁹ Minzéré owù solù e, ledreyé ndaá owóowó wá, 'yi ni úgú yée 'dényé gbre dùú kí giniya k̀'̀'̀do. Lomo bi otoogu yée ní, ili ené zíye úyuyé lá síkala wá gi zía owo yì ené yée mbá bú. ³⁰ Lomo owo ledre gi rosé bú bilámáne, gba bi dosé olo yée k̀k̀'̀'̀do mbá. ³¹ Ndásé éré ngiri 'yi ga bi iliní dùú úfu gbékpì rosé ní wá, ledresé ni zí Lomo owóowó rómo do gbékpì éyì tridri e mbá.

³² “'Yi ga bi erení ngiri wá, togú toroní ngiri úku ledre fúó zí 'yi e kídí yée niyí 'yi amá e yá, mááyí úku ledreyé zí Babá komo ere kpá fúó kídí, ma'díi niyí tí 'yi amá e. ³³ Togú asiní gi romá gi zí komo 'yi e yá, mááyí kpá ási gi royé kó'dù Babá bi komo ere ní kídí ndaní eyé 'yi amá e wá.

³⁴ “Ndásé sómù a bi kídí bi máógu ba ledre e niyí ídí mbá bilámáye ní wá. 'Yi ga bi ngunḡuní ledremá wá ní, m̀mbé'deyé ni ndísi ídí pho'du zíye ndísiyé kí úfu ngiti géyì 'yi ga bi ngunḡuní ledre amá go ní. ³⁵ Ngiti géyì “'owù ya'dá e niyí zingì ro 'bùye e kídí 'bùye ngunḡuní ledremá gi ro 'díya.

Zí owùkará e m̀ng̀i a zí mbágáye kpá kenée gi zía bi mbágáye ngunḡuní ledremá ní.

† **10:15** 10:15 Sodóma kí Gomóra: Lomo ongbóonzó gara ga gére née gi zía bisinyí m̀m̀ng̀i ledre eyé ofù kóo go simi sùndí kadra 'bi Abarayáma. Ólo Dosí eyé e 18:20—19:24. ‡ **10:25** 10:25 Belezabùbu: Ba kpá ngiti iri ngéere 'bi bicayi lomo bi ndísiní kpá ndólo wo Satána ní.

Kará 'be e niyí méngi a kpá kenée zí tetéye e.

³⁶ Ledre née 'dodo go kídí, okó ni ógu ro 'yi bi nṅungu ledre amá go ní cìkì gi zí 'yi ené e gi 'be.'

³⁷ “Togú 'yi oto 'bú 'yi 'bi 'be 'bi ené e rómo domá yá, 'yi née utúasá ené ídí 'yi lódú kacíma wá. ³⁸ 'Yi bi utúasá ìmbi mīngbúngbu kágá§ ené í'bí roné kīe zí 'do'dó kī umbu gi romá wá ní, utúasá ídí káa do 'yi lódú kacíma wá. ³⁹ Togú 'yi ya née nṅungu ledremá wá káa bi ezeokóma e niyí úfu née yá, simi bi ufuní wo go ní, ndiki trīdri bi za fí ní wá. Togú ezeokóma e ufuní 'yi gi zía bi nṅungu ledremá ní yá, ni ndiki trīdri bi za fí ní.

⁴⁰ “Togú 'yi 'di'bi sée simi sūmū gi zía bi áse 'yi amá e ní, 'yi née 'di'bi kpá máa go. 'Yi bi 'di'bi máa go simi sūmū ní, 'di'bi kpá babá go gi zía kasaogu máa ne.

⁴¹ Togú 'yi 'di'bi nébi simi sūmū gi zía bi Lomo kasaogu wo ne ní yá, Lomo ni í'bí tákpásílí zīye ndro kī nébi ma'dáa. Togú 'yi 'di'bi 'yi méngi ledre ga bi Lomo ili yée ní simi sūmū, Lomo ni í'bí tákpásílí zīye ndro kī 'yi máa née. ⁴² Ndaá kpá lá duú née wá, togú 'yi í'bí iní zise éwé a gi zía bi áse 'yi lódú kacíma e ní yá, Lomo ni í'bí úndru zía.”

11

Yiwáni Babatiza kasa 'yi e ené e zí Yésu (Lúru kpá Lúka 7:18-35)

¹ Simi bi Yésu ukuonzó ledre zí 'yi lódú kacíne ga bi sokó doa gbre née kenée ní, zía ñnyiné ndéréne kī 'dódo ledre kpá kī úku ledre 'bi Lomo simi gara ga bi 'bi Galiláya ore ní.

² Yiwáni 'yi Bábátizí 'yi e ni simi sígini. Zí phanda Kírésito ówú ndiki wo 'dìcì íri. Zía kása 'yi lódú kacíne e zí Yésu ndú'yú wo kídí, ³ “Áyí ba Kírésito bi nébi e ukuní ledrea kídí ni ógu ní, ala áyí ngíti 'yi kpí?”

⁴ Zí Yésu kásalúgu yée kídí, “Ledre ga bi mándisi 'dódo yée, zise úwú a go kī mbílise kī yée ga bi lúrúsé máa kī méngi yée ní, ídísé ndéré úku yée zí Yiwáni kídí,

⁵ 'yi ga bi lurú bi wá ní málíkpí komoyé go, mīgígírí e máyeme sīndiye go, 'yi ga bi kī sáma royé ní máyeme yée go, mimbílí ngbutú e málíkpí mbílíye go, umbu e niyí go kī úrú, mááyí go kpá ndisi úku bilámá ledre 'bi Lomo zí 'yi lerí e. ⁶ Ídísé kpá úku a zía kídí, Lomo ni í'bí úndru zí 'yi ga bi asiní gi romá wá gi zí ledre ga bi mándisi méngi yée ní.”

⁷ Simi bi 'yi lódú kací Yiwáni niyí go ndá'ba ní, zí Yésu óyólúgu komoné tónóne úku ledre zí tú'dú 'yi ga ba ní gi ro Yiwáni kídí, “O'do bi kóo ndisise ndéré lurú wo simi súwú 'dáa ní náambi? Ówosé kóo wo lá káa zí lómí bi síli ndisi ílí a káa zí cící éyí ní? ⁸ Togú kenée wá ní, ílisé kóo zía ídine íri kī mongú bilámá bongó roné? 'Yi ga bi kī bongó e royé kenée ní ndisiní ndisi duú ye do mīngburoko bi ga bi 'bi ngére e ní. ⁹ Sara togú kenée ní, éyí bi kóo ndérésé lurú a ní 'di? Ndérésé lurú nébi? 'Be tí kenée ní, máúku zise o'do née romo do nébi. ¹⁰ Née o'do bi kóo Lomo uku ledre a do éké ledre gi roa kídí,

“ ‘Mááyí kása 'yi kasa amá ziyi 'dá'dá, gi ro zía yémeómo misi'di ziyi nzíyiné.’

¹¹ Máúku zise ma'díi, gi dongará 'yi ga bi kará e ndikiní yée ní 'yi rómo do Yiwáni Babatiza ndaá. Tí lá 'yi máa wo bi ni odu 'yi 'be 'bi Lomo komo ere ní, romo do Yiwáni duú ne. ¹² Tónóne gi simi sīndí kádra bi kóo Yiwáni Babatiza ndisi úku ledre 'bi Lomo zí 'yi e, ndéréoguné gi karaba ní, ledre 'bi Lomo bi komo ere ní ni kóo go mindéréne 'dá'dá, tí lá 'yi ga bi otoní royé okó ro ledre 'bi Lomo ní ndisiní gámásó'do misi'di gi ro úcuómo a kī cóngó ro. ¹³ Ledre ga bi mbá nébi e ekéní yée nda kpá kī lorú 'bi Músa, ndéréoguné gi simi sīndí kádra 'bi Yiwáni, niyí gi ro ledre 'be 'bi Lomo. ¹⁴ Togú nṅungusé go kenée, Yiwáni babatiza ni nébi káa zí lílya nébi bi kóo Lomo uku'dodo ledre miógu ené ní. ¹⁵ 'Yi bi kī mbílí ro doné, idí índi

10:36 10:36 Míka 7:6 § **10:38** 10:38 Mīngbúngbu kágá: Née kágá bi Róma e ndisiní úfu 'yi e doa simi bi pephéní yée go zí royé ndisi ówoné kīngaya uyu 'diyíní royé wá ní. **11:10** 11:10 Maláki 3:1

mbílíne úwúyéme ledre ba bilámáne.

16 “Mááyí ótoásá 'yì ga bi cakaba ba kí 'di? Niyí yì eyé káa zì owù ga bi niyí do bi ndeke ní. Zì ngíti géyì ndìsiyé ndólo lafúye, 17 úku ledre zíye kídí, ‘Ndìsìzé úku ke'bi kí úcu kídrì, ógùsé lé'bé ke'bi zíze wá, ukuzé ke'bi ini, simikozo 'di'bi sée kpá wá. 18 Simì bi Yiwáni ogù ní, anu bilámá éyì wá, ewé le'yì kóró kpá wá ní, úkusé yì esé kídí ni kí dokéké siminé.’ 19 Zì Owù 'bi 'Yìma'dí ógùnè ndìsì kí ánu éyì kpá kí éwé éyì e kí 'yì e ní, úkusé yì esé kídí, ‘Lúrúsé aka o'do ba. Nì 'yì mimbé'de, 'yì kóyó kpá ezegámá 'yì 'dó'dù ʊsórù e kí 'yì lúyú ledre e.’ Tí lá komokenzì ndìsì 'dódo roné ma'díi kacì miméngì ledre.”

*'Do'dó ro 'yì kála ledre e
(Lúrú kpá Lúka 10:13-15)*

20 Zì Yésù tónóne úku ledre zì 'yì e simì gara ga bi kóo mengì tù'dù m̀ngburoko ledre e ga bi kí roko'buyé simiyé ní, gì zía oyólo'bóní eyé mimbé'deyé zíye ǹngungu ledre 'bi Lomo wá. 21 “Áko, sée 'yì 'bi gara ga bi Korazíni kí Beteseyída* ní, Lomo ni karanée 'dó'do sée bisinyíne. Togù m̀ngburoko ledre ga bi mengìní royé káa do 'dódo ledre zíse ní, idí mengìní kóo royé née simì gara ga bi Táyire kí Sidóna ní, káa bi 'yì ga bi íri née oyólo'bóní kóo mimbé'deyé go 'desì zíye ǹngungu ledre 'bi Lomo. 22 Máúku zíse, abú 'yì ga bi 'bi Táyire kí Sidóna Lomo ni karanée 'dó'do yée yá, ni idí kí ngítíne. 23 Sée 'yì 'bi gara bi Kapáranawúma ní, sómùsé kídí Lomo ni 'dí'bi sée 'be 'bi ené komo ere? Í'i, 'di'bi ené sée íri wá. Nì úcu sée ku pho'du bi za fí ní. Togù m̀ngburoko ledre ga bi máméngì yée simì gara esé ona ní, idí mengìní kóo royé née simì gara Sodóma, káa bi idíaká ba go gì karaba. 24 Karanée kadra ngbanga, Lomo ni 'dó'do sée rómo do 'bi Sodóma.”

* **11:21** 11:21 Korazíni kí Beteseyída: Née gara ga bi Yúda e ndìsìní ndìsì simiyé ní, tí lá 'yì ga ngára ndaní Yúda e wá ní ndìsìní ndìsì 'bi eyé simì Táyire kí Sidóna. * **12:1** 12:1 Sílì 'bi 'Dówùro: Nì mongù sílì 'bi Isiréle 'bi ini zì Lomo, mengìní moko simì a wá. Zíye ndìsìyé sómùndíki ledre kídí Lomo otoogu ere kí do sogo kángá kpá kí ledre bi Lomo yomo yée gì simì moko 'bi owùkùlù e gì sì sílì ngére 'bi Ízibiti ní. Ólo Ólùógu 20:8-11, Gbre lorù 5:12-16.

*Yésù i'bi mbófo éyì zì Lomo
(Lúrú kpá Lúka 10:21,22)*

25 Zì Yésù ìnyìné mbófo Lomo kídí, “Babá, áyì Ngére do éyì e za mbá, kpá do Ere kí Kángá. Mámbofo yìi gì zía ótoéci ma'díi ledre eyì ba gì zì 'yì ga bi ya yée niyí 'yì ówo ledre e ní, zíyì nda 'dódo a zì yée ga bi kí owù ówo ledre ní. 26 Babá, née ledre bi utúasá kacì komoyì ní, gì ro zía ídine kenée.”

27 Zía kpá úku ngíti ledre kídí, “Babá, i'bi roko'bu ledre e go za mbá zíma. 'Yì bi owoyeme ledre gì romá ní ndaá dujú Babá, 'yì ówoyéme ledre gì ro Babá ndaá dujú máa kí 'yì ga bi mágélé yée go gì ro 'dódo Babá zíye ní.

28 “Sée ga bi za mbá ndìsìsé 'dó'dó gì zì lorù bi m̀ngburoko 'yì esé e ìmbìotoní dosé ní, ídísé ógu zíma, mááyí sáká sée gì ro zíse 'dówùrosé. 29 Ídísé í'bi mimbé'desé zíma, zíse ndìsìsé lódù dujú kacì lorù amá, gì zía mimbé'demá ni bilámáne ro 'yì e gì zía bi mándìsì ówo 'do'dó eyé ní. Togù ìlísé ledre amá go yá, mááyí ìdrì mimbé'desé zía ìdrìne nzoó zíse 'dówùrosé. 30 Gì zía lorù bi mááyí í'bi a zíse ní ndaá 'bi ené owóowó wá, ni yì ené fáfáka utúasá í'bi kùrù rosé wá.”

12

*'Yì lódù kacì Yésù anuní ngorù kére
(Lúrú kpá M̀ríko 2:23-28, Lúka 6:1-5)*

1 Simì Sílì 'bi 'Dówùro*, zì Yésù 'dèci bi kpùrù gì simì ngíti yáká kére. Zì 'yì lódù kacìga ndìsìyé lófo ngorù kére kí ánu a gì zì 'bù. 2 Zì ngíti géyì Farusáyo e ìnyiyé úku ledre zì Yésù kídí, “Lúrú aka 'yì lódù kacìyì ga ba niyí go méngì moko simì Sílì 'bi 'Dówùro.”

3 Yésù ya zíye ní, “Ówosé éyì bi kóo Dawídí kí 'yì ené e mengìní simì bi kóo 'bù mengì yée ní bú? 4 Olúní kí 'yì ené e 'Dìcì 'bi Lomo, éyì ga bi 'danání Lomo kícé, 'yì 'dáná éyì e niyí ánu a lá dujú ye ní,

zíye 'dí'bi a ánu a. ⁵ Ólosé esé ledre bi Músa eké simi lorú kídí 'yì 'dáná éyì bi sǐlǐ ené 'bi moko simi 'Díçì 'bi Lomo utú go ndro simi Sǐlǐ 'bi 'Dówúro ní, idí méngì a ndaá zía lúyú ledre wá ní wá? ⁶ Máúku zise ma'díi, wo bi kí roko'buné rómo do roko'bù 'bi 'Díçì 'bi Lomo ní ni ona. ⁷ Idí ówosé ini ledre bi simi miéké kúrú Lomo kídí, 'Máíli ídísé ídí 'yì ówo ledre kí 'yì e, ndaá 'bi ené 'dáná éyì esé e wá ní bo,' káa bi úku sínýisé esé ledre ro 'yì e amá e wá. ⁸ Bi kenée ní Owú 'bi 'Yìma'dí ni ngére do Sǐlǐ 'bi 'Dówúro."

⁹ Zí Yésu ókpóne gi ore 'dá'dá, zía ndéré ólúne simi ngíti 'Díçì Kótruro 'bi Yúda e, ¹⁰ ngíti o'do ni ore cídrí sǐlǐa gagá miágá nzi sǐlǐga mengíní lolu moko wá. Zí Farusáyo e gámásó'do misi'di gi ro 'dí'bi Yésu. Zíye ndú'yú wo kí mani kídí, "Togú 'yì ni kí ndiyá ní, ni miútúásáne do sǐkpi wo simi Sǐlǐ 'bi 'Dówúro?"

¹¹ Zí Yésu úkulúgu ledre zíye kídí, "Yì ni bo dongarése ore togú Kábìrìkì ené utú simi gu simi Sǐlǐ 'bi 'Dówúro ní utúasá lálaogú a wá? ¹² 'Yìma'dí ni kí ledrené owóowó rómo do Kábìrìkì. Gi zí keyi nées, ni miútúásáne do ndìsì méngì dùù bilámá ledre simi Sǐlǐ 'bi 'Dówúro."

¹³ Zía ìnyiné úku ledre zí o'do bi sǐlǐa méngì moko wá nées kídí, "Dózo aka sǐlǐ nées mu." Simi bi 'dózo ní, geré zí sǐlǐa ídine bilámáne. ¹⁴ Zí ledre nées sínýine ro Farusáyo e. Zíye ólúóguyé ndéré ndómo tarayé gi ro úfu Yésu 'dá'ba.

'Yì bi Lomo gelé káa do 'yì kasa ené ní

¹⁵ Zí Yésu ndéré óyó yì ené roné gi ore. Zí tú'dú 'yì e kpá útúye ruru do kací a, zía 'dí'bióyó ndiyá gi royé mbá. ¹⁶ Zía lóru 'yì ga bi 'dí'bióyó ndiyá gi royé ní, ndaní úku ledrené zí 'yì e faa wá. ¹⁷ Ledre bi Yésu méngì nées 'dodo go ledre bi kóo nébi Isáya eké ní kídí, ¹⁸ "Ba wo bi mágélé káa do 'yì kasa amá ní, 'búa ofu domá go, mááyí kí mongú rokinyi gi roa. Mááyí í'bí 'dówúma zía, zía ndìsìné úku ledre zí kúfú 'yì e mbá kídí, Lomo ni karanée 'dèçì ngbanga zíye bilámáne. ¹⁹ 'Yì kasa amá máa nées ndaá 'bi ené 'yì ófú kí

gbúrógbó do 'yì e wá. Nderé ené kpá kí 'dódo ledre zí 'yì e kací misi'di e kí doné wó'dú wó'dú wá. ²⁰ Ni í'bí roko'bù zí 'yì máa yée ga bi ngununí ledre Lomo go ní. 'Yì máa yée ga bi ngununí aka wá ní, asi ené gi royé wá. Ni ndìsì tóro gi ro 'yì ené e fú kenée tí bi zía rómo komo Satána ní. ²¹ Ni ne 'yì bi 'yì e do sogo kangá mbá niyí óto mimbé'deyé roa ní."

Yésu lágaóyó dokéké

(Lúru kpá Mária 3:20-30, Lúka 11:14-23, 12:10)

²² Kadra kíé'do do kókóogú ngíti o'do ni kí dokéké siminé, lurú bi gi zía wá, odro kpá wá. Zí Yésu lágaóyó dokéké nées gi simi a, geré zí komoa líkpíne, zía kpá tónóne ódroné. ²³ Zí tara 'yì e ìdríne mbá mièdrì, zíye ndìsìyé úku ledre kídí, "Bandaá Bulúndu ngére Dawídi wá?" ²⁴ Simi bi Farusáyo e uwúní ledre nées kenée ní, zíye úku ledre kídí, "Yésu ndìsì lágaóyó dokéké gi zía manda eyé Belezabùbu i'bí roko'bù nées zía ne."

²⁵ Zí Yésu úkulúgu ledre zíye kídí, "Togú 'yì 'bi kangá kíé'do, togú mbú gara kíé'do togú mbú 'be ndìsìní méngì okó dengbiye yá, 'be 'bi eyé nées ni báyi ené. ²⁶ Kpá kenée togú Satána ndìsìní méngì okó dengbiye yá, toro yemení royé wá, niyí báyi eyé mibáya. ²⁷ Togú málágaóyó dokéké e kí roko'bù bi gi zí Belezabùbu ní, sara 'yì esé e ndìsìní 'bi eyé lágaóyó yée kí roko'bù gi zí ambi? 'Yì esé maáge niyí úku yéme a ye sómú ledre esé ndaá mbí wá. ²⁸ Togú lágaóyó dokéké kí roko'bù 'bi 'Dówú Lomo, 'dodo go kídí Lomo ogú go káa do Ngére dosé."

²⁹ Zí Yésu kpá úku muruwayi kídí, "Yì ugu utúasá ngáka éyì gi zí 'yì bi kí roko'buné ní wá, 'búó togú roko'bù romo do 'bi mǐngì éyì nées go.

³⁰ "Yì bi ngunu ya málágaóyó bicayi lomo e kí roko'bù 'bi 'Dówú Lomo wá ní, ni okó romá. 'Yì ga bi ilíní ndìsì báyi 'yì e káa bi niyí ngunu ledre amá ní, niyí okó romá. ³¹ Lomo ni ótoómo ledre zí 'yì abú luyú ba kóo za luyú ledre bi káa be 'díya. Éyì kíé'do togú 'yì ukucayi

ledre gi do bi 'Dówú Lomo, Lomo otoomo ené ledre zía wá. ³² Máúku zíse, Maa bi Lomo kasaogu máa ba, togú 'yi ukucayi ledre gi do bi Owú 'bi 'Yíma'dí yá, Lomo ni otoomo ledre zía. Togú ukucayi ledre gi do bi 'Dówú Lomo yá, tí bi ni ndísi 'bi ené ní, Lomo otoomo ledre zía kú wá.

³³ “Ndísiní ówoyéme 'yíma'dí gi zí miméngi ledre ené. Bilámá 'yi, miméngi ledre ené ni bilámáne. Bisinyí 'yi, miméngi ledre ené ni kpá bisinyíne. ³⁴ Máúku zíse, éyí ga bi ndísisé úku yée simi 'dódo ledre esé zí 'yi e ní, ndísi ówo royé káa zí okó pho'du ní, ndísisé née úku ledre ga bi do mimbé'desé ní zíye. ³⁵ Bilámá ledre ndísi olúógu gi ku bilámá 'yi. Zí bisinyí ledre ndísi olúógu 'bi ené kpá gi ku bisinyí 'yi. Gi zía née éyí bi ni simi mimbé'dea ní. ³⁶ Lomo ni 'dódoógu bisinyí ledre ga bi 'yi e ndísiní úku yée ní mbá karanée kadra ngbanga, zía 'déci ngbanga royé kací a. ³⁷ Lomo ni 'déci ngbanga 'yi kací miódro 'bi 'yi. Wo bi ni bilámáne ní, zía úku a yaá ba bilámá 'yi. Togú bisinyíne yá, zía úku a yaá ba bisinyí 'yi.”

Ledre mengi koo roné zí nébi Yóna

(Lúru kpá Mária 8:11,12, Lúka 11:29-32)

³⁸ Zí Farusáyo e kí 'yi 'dódo lorú 'bi Yúda e úku ledre zí Yésu kídí, “Mongú 'yi, méngi aka ledre bi kí roko'buné ní mu zíze lúru a.”

³⁹ Yésu ya zíye ní, “Sée 'yi luyú ledre e, ledre mengi koo roné kí roko'buné zí nébi Yóna káa do 'dódo ledre e zíse, tí lá ílisé esé ngúngu a wá. ⁴⁰ Mongú kénzé ulú koo Yóna, zía méngine sílì ota (3) simi a, zía nda sí'diógu wo. Kpá kenée, Maa bi Lomo kasaogu máa ba ní, Mááyí méngi simi kángá kpá sílì ota (3) zíma nda úrúma. ⁴¹ 'Yi 'bi Nínévi niyí karanée úku ledre kídí ásé 'yi luyú ledre e, gi zía oyólo'bóní koo mimbé'deyé zíye ngúngu ledre 'bi Lomo bi koo Yóna ndísi úku a ní. Bi ba ní, máa bi márómo do Yóna ní ílisé kpá óyóló'bó mimbé'desé zíse ngúngu ledre 'bi Lomo gi taramá wá. ⁴² Mongú ngéne ni koo bo kára 'yi, ñnyí kú gi simi

kángá ené Séba ógu úwú ledre gi tara Solomóna. Ni karanée 'déci ngbangasé, gi zía máa bi márómo gi do Solomóna ní, ílisé úwú ledre gi taramá wá.

⁴³ “Togú bicayi lomo olúogu go gi simi 'yi, ni ndéré gámásó'do kpá té ngíti 'yi gi ro olú ndísiné simi a. Togú ndiki ngíti 'yi mbá wá, ⁴⁴ ni úku ledre kídí, ‘Bilámá a máídí ndá'ba kí'dí bi koo mándísi ndísi ní.’ Togú nderé ndiki 'Dówú Lomo ndaá simi mimbé'de 'yi née fú lá wá, ni ídí ené kí rokinyi. ⁴⁵ Ni ndéré ndóloógu lafúne e bicayi lomo e ñnyí doa gbre yée ga bi nda bisinyíe kángaya ní zíye ndísiyé kéye mimbé'de 'yi née íri, zí 'yi née nda sínyí tátá roné 'dá'dá. Sée 'yi ga bi cakaba ba ní, née éyí bi ni méngi roné zíse ní.”

Mbágá Yésu kí lúnduga

(Lúru kpá Mária 3:31-35, Lúka 8:19-21)

⁴⁶ Simi bi Yésu ni fú ndísi 'dódo ledre zí tú'dú 'yi e 'dici ní, zí mbágáa kí lúnduga ógu tóroyé sága kákasa kídí yée iliní Yésu. ⁴⁷ Zí ngíti 'yi gi dongará 'yi ga bi ore née úku ledre zía kídí, “Mbágáyí kí lúnduyí e iliní yi sága 'dáa iliní ódro zíyi.”

⁴⁸ Zí Yésu úkulúgu ledre zíye kídí, “mbágáa e 'be náambi e? Sara Lúndumá e 'be náambi e?” ⁴⁹ Zía kú'du sílìne ro 'yi lódú kacíne e, zía úku ledre kídí, “Ga gére née mbágáa e kí lúndumá e. ⁵⁰ 'Yi ga bi ndísiní méngi ledre ga bi Babá bi komo ere ili ní, niyí ye mbágáa e, lémimá e kí lúndumá e.”

13

Muruwayi gi ro 'yi ó'do yáká

(Lúru kpá Mária 4:1-9, Lúka 8:4-8)

¹ Cíkí simi sílì née, simi ngíti síndí kadra, zí Yésu olúoguyé kí 'yi lódú kacíne e gi 'be ndéré ndísiné kó'dú mikavu Galiláya. ² Zí tú'dú 'yi e yóko royé cigí a íri gi ro úwú ledre e gi taraa. Zía ékí ndísiné simi kurúngba 'yi e niyí 'bi eyé mbá do gbúrúngó sága. ³ Zía 'dódo tú'dú ledre e zíye simi muruwayi kídí, “Ngíti 'yi ñnyí koo ndéré óyu kúfú yáká ené, zía ndísiné ó'do éyí. ⁴ Kúfú ga

bi ndìsì óyù yéé ní, ngíti géyì utúní do misì'dì, zì solù e lagá yéé. ⁵ Ngíti géyì utúní do landa zíyè ùtùyé 'diya gì zía bi kàngá ndaá ore mbì wá ní. ⁶ Simì bi kadra suwu ní, zíyè gágáye rúfú gì zía cìyíyè ndaá simì kàngá wá. ⁷ Ngíti géyì utúní 'bi eyé dongará kìnì e. Simì bi ngboróní ní, zì kìnì ga gèrè nées ála'dùtù yéé anání wá, zíyè ndá'bá eyé mbá andulé. ⁸ Ngíti géyì utúní 'bi eyé simì bilámá kàngá. Zì m̀ngì yáká ówo gì simì ngíti bi kongu ìnyì (100), gì simì ngíti a kongu ota (60), gì simì ngíti a 'bi ené kongu k̀é'do doa sokó (30). ⁹ 'Yì bi uwú ledre bú ní, ídí úwú ledre ba bilámáne."

¹⁰ Nda gì 'dá'ba, zì 'yì lódù kacíga ógù ndú'yú wo kídí, "Mongù 'yì, éyì bi ndìsì ódro zíze fú lá simì muruwayi gì zía ní 'dì?"

¹¹ Zía úkulúgu ledre zíyè kídí, "Lomo 'dódo miótoécì ledre ga bi 'be 'bi ené komo ere ní go zise, tí lá 'dodo ené zì ngíti géyì 'yì e wá. ¹² Tí lá 'yì bi kí éyì zine ní niyí í'bí yata zía, zì éyì nda ídine zía kíngaya. 'Yì máa wo bi éyì ndaá zía wá ní, gba owú a bi zía ní, niyí 'dí'bióyó a gì zía 'dá'ba. ¹³ Née s̀ì ledre bi mándìsì ódro zì 'yì e simì muruwayi gì zía ní.

"Abú niyí tí lúru éyì ga bi mááyì ndìsì m̀ngì yéé ní kí komoyé yá, lúru yemení eyé wá,
abú niyí tí kí úwú ledre ga bi mááyì ndìsì úku yéé ní kí mbíliye yá, olú ené simì doyé wá.

¹⁴ "Ledre née m̀ngì roné go tí cé káa zì bi kóo Lomo uku zì nébì Isáya eké a ní, kídí,

" 'Ásé úwú ledre ga bi mááyì ndìsì úku yéé ní utúasá ené olú simì dosé wá, abú ásé lúru éyì ga bi mándìsì m̀ngì yéé ní, utúasá esé ówoyème a wá.

¹⁵ Gì zía bi doyé orù yì ené miórù ní, utúasání eyé úwú ledre kí mbíliye wá, 'dùtùnì komoyé kpá go ngbúrù. Niyí kóo ndìsì lúru éyì ga bi mándìsì m̀ngì yéé ní kí komoyé, zíyè ndìsì úwú a kí mbíliye,

zíyè ndìsìyè ówoyème simì ledre e kí m̀mbé'deyé

do ndá'baóguyé zíma, káa bi mááyì yómo yéé.'

¹⁶ "Tí lá Lomo ni í'bí úndru zise gì zía komosé lúru bi bú, mbíliye uwú ledre bú bilámáne ní. ¹⁷ Bi kenée ní, máuku zise ma'díi, tú'dù nébì e kí ngíti géyì 'yì ga bi kóo 'desì ndìsì m̀ngì ledre ga bi Lomo ili yéé ní, ndìsì kóo óto komoyé gì ro lúru éyì ga bi lúrusé yéé ní tí lá utúasání lúru a wá, ndìsì kpá índi mbíliye gì ro úwú ledre ga bi úwúsé yéé ní utúasání úwú a wá.

¹⁸ "Úwúsé nda ini ledre gì simì muruwayi 'bi 'yì bi nderé óyù kífú ní mu. ¹⁹ Kífú ga bi utúní do misì'dì ní, niyí 'bi eyé káa zì 'yì ga bi abú uwúnì tí bilámá ledre bi gì ro 'be 'bi Lomo ní go yá, owoyemení eyé ledre gì simì a wá, zì Satána ógùnè 'dí'bióyó bilámá ledre née gì do m̀mbé'deyé 'dá'ba. ²⁰ Kífú ga bi utúní do landa ní, niyí 'bi eyé káa zì 'yì ga bi uwúnì lá ledre 'bi Lomo geré zíyè 'dí'bióto a 'diya do m̀mbé'deyé ní. ²¹ Gì zía bi cìyì ledre ma'dáa ndaá do m̀mbé'deyé wá ní, simì bi 'do'dó ogù go royé gì zía bi ngungunì ledre 'bi Lomo ní, geré zíyè óyó sogoyé zì Lomo. ²² Kífú máa wo bi utú 'bi ené dongará kìnì ní, ni 'bi ené káa zì 'yì máa wo bi abú uwú tí ledre 'bi Lomo go yá, tí lá mongù somù ledre ené yì ené gì ro tú'dù éyì ga bi 'bi sága ba. Gì zì k̀yì née, ledre 'bi Lomo bi ngunngu ní, miáná a ndaá 'bi ené simì a wá. ²³ 'Yì máa wo bi uwú yeme ledre 'bi Lomo ní, ni 'bi ené káa zì kífú ga bi utúnì simì bilámá kàngá, ngíti a aná 'bi ené míya (100), ngíti a 'bi ené cì ota (60) zì ngíti a ídí 'bi ené cì k̀erì a doa sokó (30) ní."

Muruwayi gì ro tó'dó

²⁴ Zì Yésu kpá ìnyìnè úku ngíti muruwayi kídí, "Ledre ni gì ro ledre ga bi 'be 'bi Lomo komo ere ní káa zì o'do bi nderé óyù bilámá kífú yáká ené ní. ²⁵ Nda go simì ngíti s̀ndì kadra kí ndulù, zì 'yì bi ni okó ro m̀ngì yáká née ndéréne óyù

kúfú angángúya simi kére 'bi o'do née, zía ndéréokpó ené. ²⁶ Simi bi kére ngoró do gbórúne ni nda go léfe kúfúne ní, zí angángúya kpá olúóguné dongará a.

²⁷ “Zí 'yì 'bì moko 'bì mǐngì yáká née óguyé úku ledre zí mongú 'yì eyé kídí, 'Mongú 'yì, bì kóo oyuní yáká 'dáa dùú kúfú kére ní, sara angángúya née oguní nda 'bì eyé íri gí 'da?’

²⁸ “Mǐngì yáká ya kídí, ‘Ezeokóma e oyuní ye.’

“'Yì 'bì moko e ya kídí, ‘Íli go zíze ndéré láláoyó yée 'dá'ba?’

²⁹ “Mǐngì yáká ya zíye ní, ‘Fì, ótoómosé aka kenée káa bì ásé lála kótrú yée ndro kí kére e ke. ³⁰ Idíní aka ídí mbá kenée, gí simi sǐndí kadra 'bì óngo kére. Mááyí ogú úku a zí 'yì ga bì niyí óngo kére ní kídí, idíní aka ndéré fì láláoyó angángúya née ódó yée, do óngbóoyó yée 'dá'ba, zíye nda óngo kére ndéré kíe simi gbagba.’ ”

Muruwayi gí ro kúfú musitáda

³¹ Zí Yésu kpá úku ngíti muruwayi kídí, “Ledre ni gí ro ledre ga bì 'be 'bì Lomo komo ere ní káa zí o'do bì 'dì'bi kúfú kágá bì ndìsìní ndólo a musitáda nderé kíe óyú a yáká ené ní. ³² Abú kágá née kúfú ga niyí nzéré yá, simi bì oyú ní, zía ngbóro óguné mongú kágá rómo do ngíti géyì kágá e yáká ore mbá. Zía nda ídine go kágá bì zí solú e óguyé ndìsì ùbú 'be 'bì eyé komo a.”

Muruwayi gí ro 'de'dì

³³ Zía kpá úku ngíti muruwayi kídí, “Ledre ni gí ro ledre ga bì 'be 'bì Lomo komo ere ní káa zí owú 'de'dì bì lá cúku'dée kará e ndìsìní lótó mongú le'yì kíe zía átáne gí zía ní.”

³⁴ Yésu ndìsì kóo úku éyì ga gére née zí 'yì e mbá simi muruwayi. Ledre bì kǐé'do zía úku a zíye ndaá simi muruwayi wá ní ndaá. ³⁵ Yésu ndìsì née méngì ledre ga bì kóo Lomo uku zí ngúru nébì éké a kídí, “Mááyí ndìsì úku ledre zíye simi muruwayi.

Mááyí úku 'dódo ledre ga bì kóo miótoécìné kú simi sǐndí kadra

bì kóo máotoógu do sogo kángá simi a ní zíye.”

Ini ledre gí simi muruwayi bì gí ro tó'dó ní

³⁶ Nda gí do kací 'dódo ledre, zí Yésu ótoómo tǐ'dú 'yì ga gére née ore zía ndá'bané 'be kǐ'dí bì ndìsì 'dú'du ní do olúne 'dǐcì. Zí 'yì lódú kacíga olú lódú kací a zíye ndú'yú wo kídí, “Mongú 'yì, úkuógu aka ini ledre gí simi muruwayi 'bì tó'dó ga úku ní zíze.”

³⁷ Zía úkulúgu ledre zí 'yì lódú kacíne e kídí, “O'do bì oyú bilámá kúfú née Owú 'bì 'Yìma'dí. ³⁸ Yáká ni 'bì ené do sogo kángá ba. Bilámá kúfú ni 'bì ené 'yì ga bì ngununí Lomo go káa do ngére eyé ní. Bisinyí kúfú 'bì ené 'yì ga bì ndìsìní méngì ledre ga bì 'bì Satána ní. ³⁹ Ezeokó mǐngì yáká bì oyú bisinyí kúfú ní ni 'bì ené ngére 'bì bicayi lomo e. Kadra óngo kére ni 'bì ené odú sǐndí kadra 'bì do sogo kángá ba. 'Yì óngo kére niyí 'bì eyé maláyika e.

⁴⁰ “Bisinyí kúfú ga bì odóní yée óngbó yée née, niyí 'bì eyé née 'yì ga bì Lomo ni 'dēcì ngbangayé simi odú sǐndí kadra ní. ⁴¹ Owú 'bì 'Yìma'dí ni kása maláyika ené e ndéré ícìoyó tó'dó kí éyì ga bì ndìsì 'dì'biógu luyú kí 'yì méngì bisinyí ledre gí 'be 'bì ené mbá 'dá'ba. ⁴² Do úcu yée mbá simi mongú gu pho'du bì ìlì wá ní zíye ndìsìyé mbùmbú'dú kí náná do soyé gí zí éyì miówo. ⁴³ 'Yì ga bì ndìsìní méngì ledre ga bì Lomo ili yée ní, zí royé ndìsì rǐrǐne káa zí sǐlú kadra gí zí roko'bu 'bì 'Büyé Lomo bì doyé ní. Togú mbílise ni bo yá, ídísé úwú ledre bì máuku née.”

Muruwayi gí ro mongú kǐsì

⁴⁴ Zía kpá úku ngíti muruwayi kídí, “Ledre ni gí ro ledre ga bì 'be 'bì Lomo komo ere ní káa 'yì bì ndiki mongú kǐsì bì otoecìní simi kángá ní.” Zía kpá ótoécì ándá a. Gí zí rokinyi zía ndá'bané úgúoyó éyì ga bì zíne 'be ní mbá, do ndá'bané úgú bì bì ótoécì kǐsì née doa ní zíne.

⁴⁵ Zía kpá úku ngíti muruwayi kídí, “Ledre ni gí ro ledre ga bì 'be 'bì Lomo

komo ere ní káa zí 'yì bí nderé gámásó' do gali bí kí tosoné rírírí kí mongú ke'biné 'dága ní gí ro úgú a. ⁴⁶ Simi bí nderé ndíki ní, zía ndá'bané úgúoyó éyí ga bí zíne 'be ní mbá do ndéréne úgú gali née."

Muruwayi gí ro mbírá kénzé

⁴⁷ Zía kpá úku ngíti a kídí, "Ledre ni gí ro ledre ga bí 'be 'bí Lomo komo ere ní káa zí 'yì méngí kénzé ga bí onzóomoní mbírá kénzé simi iní zí ríkí kénzé e lákayé simi a ní. ⁴⁸ Simi bí tú'dú kénzé e lakaní go simi a ní, zí mǐngí mbírá óguyé láláogú mbírá do gbúrǒngó, ndísiyé géle kénzé e. Zíye 'dí'bióto yée ga bí iliní ní simi éyí, yée ga bí iliní wá ní, zíye úcuóyó yée 'dá'ba. ⁴⁹ Karanéé simi odu sǐndí kadra ledre e niyí méngí royé kenée. Maláyika e niyí ógu ífi dongará bisinyí 'yì e kí bilámá 'yì e, ⁵⁰ do 'dí'bi yée úcu yée simi mongú gu pho'du bí ilí wá ní, kí'dí bí 'yì e niyí ndísi mbúmbú'dú kí náná do soyé gí zí éyí miówo ní."

⁵¹ Zí Yésu ndú'yú yée kídí, "Ówosé ini ledre gí simi ledre ga bí máúku yée née go?"

Zíye ngúnngu a kídí, "Íi, owozé go."

⁵² Zí Yésu kpá úku ledre zíye kídí, "Ini ledre simia ni káa, 'yì 'dódo lorú ga bí mbá ngunúní ledre 'bí Lomo go ní niyí idí 'be 'bí Lomo komo ere káa zí mǐngí 'be bí olú 'dící zía 'dó'dúogú mikánda éyí e kí kurúga mbá sága gí 'dící ené ní."

'Yì 'bí Nazeréta e asiní gí ro Yésu

(Lúru kpá Mária 6:1-6, Lúka 4:16-30)

⁵³ Simi bí Yésu 'dodo asá ledre simi muruwayi zíye ore ní, zía ndéréókpóne gí ore. ⁵⁴ Simi bí nderéogú simi Nazeréta simi gara bí ngoró simi a ní, zía tónóne 'dódo ledre zí Yúda e simi 'Dící Kótruro. 'Yì ga bí owoní wo kí 'dódo ledre ní zí tarayé ídríne mbá mǐdrí. Zíye úku ledre kídí, "Ndiki roko'bu kí mongú ówo ledre bí zía ndísiné 'dódo mǐngburoko ledre kíe bí káa ba gí 'da? Sara mǐngburoko ledre ga bí kí roko'buyé

née? ⁵⁵ Owozé wo bú bilámáne ni wotí Yoséfa bí 'yì yéme éyí e gí simi kágá ní, irí mbágáa Mariya. Lúndu ga niyí Yakóbo e, Yoséfa e, Simúna e nda kí Yúda e. ⁵⁶ Lémí ga niyí kpá mbá kize ona. Sara ndiki roko'bu zía ndísiné méngí ledre ga gére née kíe née gí 'da?" ⁵⁷ Zí 'yì ga gére née óto mimbé'dekesí ro Yésu.

Zía ñnyiné úku ledre zíye kídí, "Ndísiní óto úndru nébì do bí ga bí 'dí sogo ní tí lá bí bí nébì née ngoró doa kí 'yì 'be 'bí ené otoní eyé úndrua wá."

⁵⁸ Gí zía bí 'yì 'bí Nazeréta e ngunúní eyé ledre 'bí Yésu wá ní, Yésu méngí ené mǐngburoko ledre ga bí kí roko'buyé ní zíye ore wá.

14

Ufuní Yiwáni 'yì Bábátízí 'yì e

(Lúru kpá Mária 6:14-29, Lúka 9:7-9)

¹ Simi sǐndí kadra máa née ní, zí phanda Yésu ówú ndíki mbílí ngére Eróde,* ² zía úku ledre zí ngíti géyí 'yì 'bí moko ené e kídí, "Née Yiwáni 'yì Bábátízí 'yì e bí kóo ufuní wo ní urúne, ndísi méngí mǐngburoko ledre ga bí kí roko'buyé née ne gí zí kényí née."

³ Eróde onzó kóo Yiwáni simi sǐgǐnǐ gí ro do úfu wo gí ro Erodíya me'be lúnduné Phílipo,† ⁴ gí zía Yiwáni ndísi úku ledre kídí, "Eróde, ndaá bilámáne wá, lúnduyí ni aka kí komoné ayí 'dí'bi me'be a káa do kára zíyí káa be 'di?" ⁵ Eróde ayí kóo geré gí ro úfu Yiwáni miúfu tí lá bí úfu wo ndaá gí zía tú'dú 'yì e ngunúní yí eyé mbá ledre ga bí Yiwáni ndísi úku yée ní gí zía owoní go kídí Yiwáni ni yí ené nébì.

⁶ Nda simi sǐlǐ 'bí ayímbe, née ayímbe 'bí sǐlǐ bí kóo arání Eróde ma'dáa simi a ní, zí nyí Erodíya kára bí 'di'bi gí zí lúnduné ba ndísiné lé'bé ke'bí, zí Eróde ídine kí mongú rokinyi ⁷ zía lolóbú zí owúkára née kídí éyí bí ili ní idí úku ledre a née ni í'bí a zía. ⁸ Zí owúkára née ndú'yú mbágáne, née idí úku ledre 'di? Mbágáa ya zía ní, idí úku a kídí, "Máílí

* **14:1** 14:1 Ngére Eróde: Ndísiní ndólo wo Eróde Ánitipasi. Ni wotí mongú ngére Eróde bí kóo ni ngére simi sǐndí kadra bí arání Yésu ní. Eróde Ánitipasi ni kpá ngére bí onzó Yiwáni Babatíza simi sǐgǐnǐ do úfu wo ní.

† **14:3** 14:3 Phílipo: Phílipo ni aka kóo tí kí komoné zí lúndua Eróde Ánitipasi 'dí'bi me'bea Erodíya.

do lágá'déçì go Yiwáni Babatíza zíye ógù kí doa girí do éyí zíma.”⁹ Zí ledre née í'bí mongú sómù ledre zí ngére Eróde. Nda lá gí zía bì uku gáa ledre née do komo tú'dù mĩngburoko 'yì ga bì ndolo ogù yée ní, zía tí kákasa¹⁰ idíní mu ndéré úfu Yiwáni zíye ógù kí doa do éyí zí owúkára née lúru a.¹¹ Zíye ógù kí do Yiwáni do éyí í'bí a zí owúkára née, zía ndéréne 'dódo a zí mbágáne.¹² Zí sanda ndéréne zí 'yì lódù kací Yiwáni, zíye ógùye 'dí'bi umbu Yiwáni ndéré óto a. Zíye ndéréye úku ledre bì mengì roné née zí Yésù.

Yésù í'bí éyì miánu zí 'yì e, álifu ìnyì (Lúru kpá Mária 6:30-44, Lúka 9:10-17, Yiwáni 6:1-14)

¹³ Simì bì Yésù uwú ledre umbu Yiwáni ní, zía ìnyìné kí 'yìmikása ené e ékìye simì kurúngba 'dógù mĩkavu Galiláya aka gí ro ndéré ndìsiyè do bì bì tú'dù 'yì e ndaní doa wá ní. Zí 'yì ga bì ìrì née kpá úwú ledre a zíye ndéréye sòngó wo.¹⁴ Niyí ndéréogù bì do gbúrúngó ní, tú'dù 'yì e niyí go ìrì 'dii. Zí lerìye méngì wo zía 'dí'bióyó ndiyá e gí royé.

¹⁵ Nda go za kí tagá, zí 'yì lódù kacíga úku ledre zía kídí, “Mongú 'yì, kadra utú go, éyì miánu ndaá kpá ona wá. Ótoómo sílìyì gí ro 'yì ga gére née mu zíye ndéréye gámásó'do éyì miánu zíye ánu a.”

¹⁶ Zí Yésù úkulúgu ledre zí 'yì lódù kacíne ga gére née kídí, “Ndaní ndéré wá, idísé í'bí éyì miánu se zíye.”

¹⁷ Zí 'yì lódù kacíga úkulúgu ledre kídí, “Mongú 'yì, odù éyì bì do sílìze ona ní lá dùyú ambata ìnyì (5) kí mĩnzéré kénzé e gbre.”

¹⁸ Zía úku ledre kídí, “Ógùsé aka kí ambata máa ga gére née yáa.”¹⁹ Yésù ya 'yì e idíní ndìsì do súwú ga gére née bì ore. Zía 'dí'bi ambata kí kénzé ga bì gbre née do sílìne, zía lúru bì komo ere, zía í'bí mbófo éyì zí Lomo, zía 'déweifi simiyé. Zía í'bí a do sílì 'yì lódù kacíne ga gére née idíní ífi yée zí 'yì e ánu a.²⁰ Zí tú'dù 'yì ga ba ánu éyì zíye léreyé mbá. Ngítí a ga bì idíaká ní, zí 'yì lódù kacíga ga gére née 'dó'dù 'dúcu gbété e káe sokó doa gbre (12).²¹ 'Yì ga bì anuní éyì ní,

ya'dá e niyí kóo álifu ìnyì (5,000). Oloní kará e kí owù e wá.

Yésù nderé do iní (Lúru kpá Mária 6:45-52, Yiwáni 6:15-21)

²² Geré gí do kací éyì miánu née, zí Yésù úku ledre zí 'yì lódù kacíne ga gére née idíní mu 'dógù mĩkavu ndéréokpóye 'dá'dá. Zía aka idíaká 'bí ené 'dá'ba gí ro úku ledre zí 'yì ga gére née ndá'bayé 'be.²³ Simì bì uku ledre go zí 'yì ga gére née kídí bayíní mu ní, zía ndéré ékìne do landa ngúcuné ìni ìni zí Lomo. Ndìsì ìrì gí kí tagá ngúcuné.²⁴ Kurúngba bì gáa 'yì lódù kacíga niyí simì a ní nderé go simì ìní gbála gí do gbúrúngó. Gí zí sílì bì ndìsì ìlì do ìní kí roko'buné ní, zí ìní nda ndìsìné ùcúló'bó kurúngba gbù gbù gbù, bì ndéré eme lolu ngù.

²⁵ Nda kí sì ndóndó, zí Yésù ékìóguné gí do landa girí ndìsì ndéréne do ìní zí 'yì ené ga bì simì kurúngba née káa zí ndìsì ndéré do ngáká bì ní.²⁶ Simì bì 'yì lódù kacíga ga gére née lurúní wo do ìní kí ndìsì ógù'dìyì roné mì'dí zíye ní, zí ngìrì méngì yée. Zíye útúye ndìsì mbùmbùdù gí zía somúní 'bí eyé kídí née go “'Yì lárá.”

²⁷ Geré 'diya zí Yésù úku ledre zíye kídí, “Ndásé éré ngìrì wá, née máa.”

²⁸ Zí Pétero úkulúgu ledre zía ya, “Mongú 'yì togú née tí yì ma'díi, idí mu ngúngu a zíma ndéréma gí do ìní ógumá zíyì ìrì.”

²⁹ Yésù ya zía ní, “Ógù mu.”

Zí Pétero ékìóguné gí simì kurúngba ndìsì ndéréne do ìní mì'dí zí Yésù.³⁰ Tí lá simì bì Pétero lurú ìní nì ndìsì kízì kí roko'buné kíngaya gí zí mongú sílì ní, zí ngìrì méngì wo, geré zía tónóne ólùne simì ìní. Zía ótrú ledre kídí, “Ngére yómo máa mu.”

³¹ Geré zí Yésù á'dané sáká wo, zía úku ledre kídí, “Pétero ngúngu aka eyì ledremá kíngaya fú wá, éré ngìrì gí ro 'dí?”

³² Simì bì Pétero ekìluguní royé kí Yésù simì kurúngba ní, geré zí mongú sílì bì gáa ba tóroné.³³ Zí 'yì ga bì simì

kuṛúngba nées óto úndrua, zíye úku ledre kídí, “Yésu, áyí Owu 'bi Lomo ma'díi.”

³⁴ Zíye 'dógu bi do ndéréóguyé simi owú gara bi kí iríné Geneseréta ní. ³⁵ Simi bi 'yí ga bi 'bi gara nées owoní kídí Yésu ogu nées ne ní, zíye kákasa simi gara ore mbá kídí 'yí ga bi 'yí eyé e niyí kí ndiyá ní, idíní ógu kéye zí Yésu, ni go simi gara ore. ³⁶ Zí 'yí ndiyá e ngúngu royé zía idí ngúngu a zíye óto sǐlǐye lá gba ro tara bongó ené. Ma'díi yée ga bi otoní sǐlǐye ro tara bongó ené ní, zí ndiyá eyé e tí úkúne gí royé.

15

Ondú 'bi Yúda e (Lúru kpá Mǎriko 7:1-13)

¹ Nda gí ore zí ngíti géyí Farusáyo e kí ngíti géyí 'yí ga bi ndişiní 'dódo lorú ní, óguyé gí simi Yerusaléma ndú'yú Yésu kídí, ² “Éyí bi 'yí lódú kacíyí ga ba iliní méngí kéyí kací ondú ezé gí zía wá ní 'di? Ndisiní ánu éyí geré miánu iliní lúgu sǐlǐye kí wá ní.”

³ Zí Yésu ndú'yú lúgu yée kídí, “Sara ílisé méngí kéyí kací lorú 'bi Lomo wá gí ro 'di, bi zise ndişisé méngí duú ledre ga bi ondú esé ili yée ní. ⁴ Lomo i'bí lorú kídí, ‘Ídí óto úndru 'buyí e kí mbágáyí.’ “Yí bi ni uku tara sinyí zí 'buné e kí mbágáne ní, idíní úfu wo 'dá'ba.’ ⁵ Tí lá ndişisé 'dódo ledre kídí, togú 'yí uku ledre zí 'buné e kí mbágáne kídí, ‘Éyí ga bi ílisé gí ro zíye sáká sée kée ní, máí'bí go káa do tákpásǐlǐ zí Lomo,’ ⁶ ndaá gí ro zíye óto úndruyé kée wá. 'Déwesé nées go lorú 'bi Lomo gí ro ondú esé 'bi Yúda e. ⁷ Ndisisé lóndo rosé kídí ásé 'yí méngí ledre 'bi Lomo, ábuwá ledre bi nébì Isáya uku gí rosé ní ni ma'díi kídí,

⁸ “ ‘Yí ga ba ndişiní óto úndrumá lá duú do tarayé,
tí lá mimbé'deyé ni yí ené gí romá gbála.

⁹ Ndisiní óto úndrumá lá gbékpíne,
ndişiní tí 'dódo ledre ní, tí lá yí eyé lorú eyé 'bi 'yíma'dí e.’ ”

¹⁰ Gí do kací ledre nées ní, zí Yésu ndóloyóko tú'dú 'yí e zía úku ledre zíye kídí, “Ídisé úwú ledre ba zise ówoyéme a bilámáne. ¹¹ Ndaá 'bi ené éyí miánu bi 'yí ánu ní ni oto wo ne zía idíne 'yí lúyú ledre wá, yí ené bisinyí ódro bi gí tara'yí ní.”

¹² Zí 'yí lódú kací Yésu óguyé úku ledre zía kídí, “Mongú 'yí, ówo go kídí ledre bi gáa úku ba sinyí yí ené ro Farusáyo e go misinyí?”

¹³ Zía úkulúgu ledre zíye kídí, “Éyí ga bi mbá ngára Babá bi komo ere 'diyí yée ne wá ní, ni lálaoýó yée mbá 'dá'ba. ¹⁴ Ndásé óto komosé ro ledre 'bi Farusáyo ga gére nées wá, niyí yí eyé manda ga bi komoyé ndaá ní. 'Yí bi komoa ndaá ní togú lala ezené bi komoa ndaá ní, yée gbengará niyí útú simi gu.”

¹⁵ Zí Pétero úku ledre kídí, “Mongú 'yí, úku 'dódo aka ini ledre gí simi muruwayi bi úku nées zize.”

¹⁶ Yésu ya zíye ní, “Áyí, ówosé esé kpá wá? ¹⁷ Ówosé bi kídí éyí miánu ndişí olú gí ku 'yí, zía ókpóne simi 'yí, zía nda olúóguné gí simi 'yí 'dá'ba ní wá? ¹⁸ Bisinyí ledre bi ndişí ówú gí tara'yí ní, ndişí olúógú gí yana mimbé'de 'yí. Gí zí kéyí nées zí 'yí idíne bisinyíne do komo Lomo. ¹⁹ Bi kenée ní, bisinyí ledre ga bi káa zí úfu 'yí, só'do ro'yí kí 'yí bi ófúsé rosé kéne wá ní, kí ledre 'bi gámá faa kací kará e togú ya'dá e, kí ugu, kí ranga, kpá úku tara sinyí zí 'yí e. Ledre ga gére nées mbá olúoguní gí do mimbé'de 'yí. ²⁰ Éyí ga gére nées ndişiní óto 'yí e ye zíye ídíye bisinyíye do komo Lomo. Ndaá 'bi ené ánu éyí miánu togú mbú 'yí lúgu sǐlǐne wá ní óto 'yí ne zía idíne do komo Lomo bisinyíne ní wá.”

Yésu yomo nyí ngíti kára (Lúru kpá Mǎriko 7:24-30)

²¹ Zí Yésu nda ínyiné gí ore ndéréne simi gara ga bi Táyire kí Sidóna ní. ²² Zí ngíti kára gí simi kúfú bi Kanána e ndişí do bi gbóo ore óguné ngúngu roné zí Yésu kídí, “Ngére, Bulúndu Dawídi,

ówo aka ledre kíma. Nyíma dokéké e ndìşiní méngì wo bisinyíne kíngaya.”

²³ Tí lá Yésu ukulugu ené ledre zía wá. Zí 'yì lódú kací Yésu óguyé úku ledre zí Yésu kídí, “Ógóoyó kára née gi ore 'dá'ba. Ndìşì fú lá gbúrógbó do kacíze kí ledre ené née.”

²⁴ Zí Yésu ukulúgu ledre zí kára née kídí, “Lomo kasaogu máa lá dujú gi ro sáká 'yì amá e Isiréle e gi zía niyí káa zí kábiríkí ga bi mǐngíye ndaá ní.”

²⁵ Zí kára née ndósoóguné gbóo útúne gbri kó'dú Yésu. Zía úku ledre zí Yésu kídí, “Ngére, sáká máa mu.”

²⁶ Yésu ya zía ní, “Ndaá 'bi ené bilámáne do 'dí'bi éyì miánu 'bi owú e í'bí a zí ìşì e wá.”*

²⁷ Zía ukulúgu ledre zí Yésu kídí, “Ngére, ni tí kenée. Tí lá ìşì e 'do'dúní nyunyú éyì miánu gi sǐ tarabíza 'bi mǐngíye bú.”

²⁸ Née ní, zí Yésu ukulúgu ledre zí kára née kídí, “Kára ngúnngu ledre eyì ofu go. Éyì bi ìli ní mááyí méngì a zíyì.” Kpá tí geré simi şindí kadra née zí ro nyí kára née émené.

Yésu í'bí éyì miánu zí 'yì e álifu eso

²⁹ Zí Yésu ìnyiné gi ore ndá'bané kó'dú mikavu Galiláya. Zía ndéré ékíne do landa ndìşiné bi. ³⁰ Zí tú'dú 'yì e ndìşì óguyé zía kí 'yì eyé ga bi kí umbu şindíye, 'yì komo mi'dútú e, miğigírí e, yée ga bi odroní wá ní, nda kpá kí yée ga bi kí toso ndiyá eyé e mǐngúngúcuá ní. Do ógu óto yée mbá cigí Yésu bi kenée, zía óto şilíne royé zíye ómo yée mbá. ³¹ Zí tara'yì e ìdríne kí lúru 'yì ga bi odroní wá ní kí ódro, miğigírí e şindíye 'dózo roné go, yée ga bi kí umbu şindíye ní niyí go kí gámá, mikomo mi'dútú niyí go lúru bi. Zíye mbófo Lomo bi Isiréle e ndìşiní ini ini zía ní.

³² Zí Yésu ndólo 'yì lódú kacíne e zía úku ledre zíye kídí, “Lerí 'yì ga ba mengí máa go, mengízé kéye go şilí ota éyì miánu ndaá zíye wá. Ndaá bilámáne

zíma ótoómo yée zíye ndá'bayé kí 'bú wá káa bi komoyé ni úlú yana zíye útúye ke.”

³³ Zí 'yì lódú kacíga ukulúgu ledre zía kídí, “Azé ówo éyì miánu simi súwú ona í'bí a zí tú'dú káa zí wo née gi 'da?”

³⁴ Yésu ya zíye ní, ambata ni zise kírí née ndu? Zíye ukulúgu ledre zía kídí, “Ambata e niyí ìnyì doa gbre (7) nda lá kí minzéré kenzé e.”

³⁵ Zía úku ledre zí tú'dú 'yì ga gére née ndìşiyé bi do kánga. ³⁶ Zía 'dí'bi ambata ga bi ìnyì doa gbre (7) kí minzéré kenzé ga gére née, simi bi í'bí mbófo éyì go zí Lomo ní, zía 'deweífi simiyé zía í'bí yée zí 'yì lódú kacíne e, zíye nda í'bí a zí 'yì ga gére ní.

³⁷ Zí tú'dú 'yì ga gére née ánu éyì, zíye léreyé mbá. Ngítí éyì miánu ga bi idiakání ní, zí 'yì lódú kacíga 'dó'dú 'dúcu gbété e kíe kpá ìnyì doa gbre (7). ³⁸ Gi simi 'yì ga bi kóo anuní éyì ní, oloní lá dujú ya'dá e álifu eso (4,000). Oloní kará e kí owú e wá. ³⁹ Gi do kací bi Yésu bayi 'yì ga gére née go ní, zía nda ékíne simi kurúngba zíye ndéréye simi bi bi ndìşiní ndólo a Magadána ní.

16

Farusáyo e uzuní Yésu

(Lúru kpá Mária 8:11-13, Lúka 12:54-56)

¹ Simi ngíti şilí, zí Farusáyo e kí Sadukáyo e óguyé úzu Yésu idí méngì ledre bi kí roko'buné ní gi ro zíye ówo a kídí Lomo kasaogu wo ne gi komo ere.

² Zí Yésu ukulúgu ledre zíye kídí, “Togú go kí tagá yá, ndìşisé úku ledre kídí, ‘Kílondó kadra ni súwu gi zía bi ni komo ere gbawu káa.’ ³ Togú kí phiyí yá, zise ndìşisé úku ledre kídí, ‘Múkú ni go kuşu née ní ini ni é'di karaba.’ Ówosé tí lá kací úku ledre gi ro éyì ga bi ndìşiní méngì royé komo ere ní, togú nda gi ro éyì ga bi ndìşiní méngì royé ca cakaba ní yá, ówosé esé e wá. ⁴ Ílisé lúru ledre ga bi kí roko'buyé ní té kí áse fú ngúnngu a. Gi zía bi áse 'yì luyú ledre e ní, útúásásé

* **15:26** 15:26 Owú e kí ìşì e: Owú ga bi Yésu uku ledreyé ona ba ní née Yúda e. ìşì ga bi uku ledreyé née 'bi ené 'yì ga bi ngará ndaní Yúda e wá ní. Yúda e ndìşiní ukucayi 'yì lóngó e káa zí ìşì e ní.

esé ngúnṅu a wá. Ledre bi mááyí 'dódo a zíse ní òwú wo bi kóo mēngi roné zí Yóna* ní." Gi ore, zí Yésu ndéréókópone.

Farusáyo e kí Sadukáyo e ndaní lóndo sée wá
(Lúru kpá Mária 8:14-21)

⁵ Simi bi Yésu 'doguní bi sága ní, 'yi lódú kacíga niyí lúru bi ní, ootomo liḡiní ambata go. ⁶ Zí Yésu úku ledre zíye kídí, "Komosé idí idí rosé gi zí bisinyí 'dódo ledre 'bi Farusáyo e kí Sadukáyo e bi káa zí 'de'dí bi ndiṣiní óto a simi ambata eyé e ní."

⁷ Zíye úkuló'bó ledre dongaráye kídí, "Uku ledre née kenée ba gi zía bi ledre liḡi zée kí 'dí'biútú ambata ní."

⁸ Yésu owo sómú ledre eyé née go bú. Zía úku ledre zíye kídí, "Éyí bi ndiṣisé úku ledre ambata gi roa ní 'di, ngúnṅusé aka esé ledremá fú wá ke? ⁹ Sómúliḡisé ledre ambata bi kóo inyi máí'bí zí 'yi e álifu inyi ní go, sara ngítiye bi idiaká ní, 'dó'dú 'dúcusé kóo gbété kée ndu? ¹⁰ Togú wo née wá ní, sara ambata bi kóo inyi doa gbre (7) máí'bí zí 'yi e álifu eso (4,000) ánu a ní, 'dó'dú 'dúcusé kóo gbété kí ngítiye ndu? ¹¹ Éyí bi sómúsé ledre gi zía kídí máúku gáa née ledre ambata gi roa ní 'di? Komosé idí idí rosé gi zí bisinyí 'dódo ledre 'bi Farusáyo e kí Sadukáyo e." ¹² Zíye nda ówoyème a kídí uku ené gáa ba ledre gi ro ambata wá, uku yi ené ledre bisinyí 'dódo ledre 'bi Farusáyo e kí Sadukáyo e.

Tú'dú 'yi e somúlo'bóní ledre gi ro Yésu
(Lúru kpá Mária 8:27-30, Lúka 9:18-21)

¹³ Simi bi Yésu nderéoguní gbóo kí gara bi Kayisariya Phílipo ní, zía ndú'yú 'yi lódú kacíne e kídí, "'Yi e ndiṣiní sómú a kídí, Owú 'bi 'Yíma'dí ni náambi?"

¹⁴ Zíye úkulúgu ledre zía kídí, "Ngíti géyi 'yi e ya ni Yiwáni 'yi Bábátízí 'yi e, ngíti géyi ya ni Iliya, ngíti géyi ya ni Yeremáya, togú wá, ni ngúru nébi e."

¹⁵ Zía ndú'yúlúgu yée kídí, "Sara sómúsé 'bi esé kídí mááyí náambi?"

¹⁶ Simúna Pétero ya zía ní, "Áyí Kírésito, Owú 'bi Lomo bi ni tridri ní."

¹⁷ Yésu ya zía ní, "Simúna wotí Yóna, Lomo i'bí úndru go zíyi. 'Yíma'dí ukui'bí ené ledre née zíyi ne wá, Babá bi komo ere ní ukui'bí ne. ¹⁸ Máúku zíyi, inyi ni karaba go Pétero, ledre gi simi a kídí, 'Landa.' Mááyí óto si 'dici amá doa. Umbu utúasá ndúru 'dici máa née wá. ¹⁹ Mááyí i'bí roko'bu bi gi 'be 'bi Lomo komo ere ní zíyi. Éyí bi ási go gi roa ní, Lomo ni kpá ási gi roa gi komo ere. Éyí bi ngúnṅu ledre a go ní, Lomo ni kpá ngúnṅu a." ²⁰ Nda gi ore zía ési sílìne komo 'yi lódú kacíne e kídí ndaní aka úku 'dódo a bi ya née ni Kírésito ní zí 'yi e wá.

Yésu uku ledre umbuné
(Lúru kpá Mária 8:31—9:1, Lúka 9:22-27)

²¹ Gi do kací ledre née ní, zí Yésu ndiṣiné úku ledre zí 'yi lódú kacíne e kídí, ni miútúásane zíne ndéréne simi Yerusaléma. Gi ro zí mingburoko 'yi e, manda ga bi 'bi 'yi 'dáná éyi e ní kí 'yi 'dódo lorú e 'dó'do née, zíye úfu née, simi sílì ota zíne úrúne.

²² Zí Pétero ndólo wo sogo éyi úku ledre zía kídí, "Ngére Lomo, ndá ótoómo ledre née zía mēngi roné zíyi wá."

²³ Zí Yésu úkulúgu ledre zía kídí, "Inyi gi romá íri, áyí zíma go káa zí tutú bi toro 'dutu misi'di ní, sómú ledre eyi ndaá 'bi Lomo wá, yi ené 'bi Satána."

²⁴ Nda gi ore zí Yésu úku ledre zíye kídí, "Togú 'yi ili idí 'yi lódú kacíma yá, idí ótoómo kí mēngi 'bi ené ledre bi ili ne ní, zía imbi mingbúngu kágá ené 'bi 'do'dó lódú máa. ²⁵ Togú 'yi ili bándá tridriné kí roné, zía úyuné. Togú i'bí roné zí umbu gi romá yá, zía ndíki tridri. ²⁶ Wo be 'di emene, zí 'yi idíne kí éyi ga bi do sogo kángá mbá zíne, zía úyuné miúyu? Sara togú uyu go ní, éyi ni bo ni i'bí a zí Lomo gi ro i'bílúgu tridri zía? ²⁷ Owú 'bi 'Yíma'dí ni ndá'baógu simi roko'bu 'bi 'Buné gi komo ere kí maláyika e, zía i'bí tákpásilí zí 'yíma'dí e kací mimēngi

* 16:4 16:4 Liḡi ledre gi ro Yóna: Cé káa zí ledre bi kénzé ulu Yóna zía ndiṣiné simia sílì ota ní. Ólo yata ledre gi roa simi Matáyo 12:39-40.

ledre eyé. ²⁸ Máúku zíse, ngíti géyì 'yì e gì dongaráse ga bi áse tóro née, utúasání aka úyu wá, niyí lúru Owú 'bì 'Yìma'dí kí ndá'baógu ídíne Ngére kí."

17

Toso Yésu oyóló'bó roné

(Lúru kpá Máriko 9:2-13, Lúka 9:28-36)

¹ Sílì ìnyì doa kéré (6) gì do kací ledre née ní, zí Yésu 'dí'bi Pétero e kí Yakóbo nda Yiwáni owú lúndu Yakóbo, yée ota zíye ndéré ékì ndìsìyè do landa ngúcuyé. ² Zí toso Yésu oyóló'bó roné zíye do landa íri. Zí simi komoa ndìsì ndícíne káa zí sùlú kadra ní, zí bongó bì ro a ní ényíne kpílélé káa zí bimíonngó ní. ³ Tí do komoyé née, zí Ilíya e kí Músa óguyé zíye ndìsì ódroyé kí Yésu.

⁴ Zí Pétero úku ledre zí Yésu kídí, "Ngére, utúasá miútúasá zíse ndìsìzè ona. Togú ngúngu go yá, mááyí lágá kùtú e ota (3) kára, kíe'do zíyì, kíe'do zí Músa ngíti a zí Ilíya."

⁵ Simi bì ni aka ngbúrú ndìsì úku ledre née ní, zí bikenyí burungú óguné kuyú káa zí cika ní sòlú yée yeré. Zí kúrú 'yì ówúne kpurú gì simi burungú girí kídí, "Ba Owú 'bì amá, 'búa ofu domá go, mááyí kí rokinyi gì zía. Ídísé úwú ledre gì taraa."

⁶ Simi bì 'yì lódú kacíga uwúní ledre née kenée ní, zí ngírì útúne simiyé zíye útú ló'bu komoyé bì. ⁷ Tí lá zí Yésu óguné óto sílìne royé úku ledre zíye kídí, "Ndásé éré ngírì wá, ìnyìógusé mu 'dága." ⁸ Simi bì síkpíní doyé 'dága ní, lurúndikiní ngíti 'yì wá lá duú Yésu.

⁹ Kí ndítíóguyé gì do landa girí, zí Yésu úku ledre zíye kídí, "Ndásé aka úku ledre ga bi gáa lúrusé née zí ngíti géyì 'yì e wá 'búo togú lúrusé Owú 'bì 'Yìma'dí urú go gì simi umbu."

¹⁰ Zí 'yì lódú kacíga ga gére née úku ledre zía kídí, "Sara éyì bì 'yì 'dódo lorú ukuní ledre gì zía kídí, Ilíya ni ndá'baógu útú roné fì ne gì zía ní 'dí?"

¹¹ Zí Yésu úkulúgu ledre zíye kídí, "Ma'dí, Ilíya ni óguútú roné ne zía ótoyéme éyì e za mbá do misi'diyé?"

¹² Máúku zíse Ilíya ogu yì ené tí go, tí lá mĩngburoko 'yì e ilíní eyé 'dí'bi wo simi sumu wá, mengíní nda yì eyé wo bisinyíne. Niyí ógu méngì lára Owú 'bì 'Yìma'dí kpá kenée." ¹³ Zí 'yì lódú kacíga ówo a kídí uku née ledre Yiwáni Babatíza.

Yésu lagaoyó dokéké gì simi owúo'do

(Lúru kpá Máriko 9:14-29, Lúka 9:37-43a)

¹⁴ Simi bì oguní nda go dongará tú'dú 'yì e ní, zí ngíti o'do óguné útúne sí síndì Yésu úku ledre zía kídí, ¹⁵ "Ngére ídí ówo ledre kí wotíma," ni kí dokéké siminé, ndìsì nda 'dó'dó gì zía go kíngaya. Ndìsì kí láláonzó wo ku pho'du kpá simi iní. ¹⁶ Má'dí'biógu gáa wo zí 'yì lódú kacíyì ga ba, tí lá utúasání eyé sáká wo wá.

¹⁷ Zí Yésu ìnyíne úku ledre zíye kí 'yì ga bi ore ní mbá kídí, "Dosé oru go kíngaya gì ro zíse ngúngu ledremá. Máídí ndìsì zíse ona gì kí be 'dí? Máídí útúsimimá zíse ndìsì kése kenée gì kí be 'dí? Ógusé kí owúo'do née girí mu yána." ¹⁸ Simi bì oguní kí owúo'do née ní ní, zí Yésu ódroné zí dokéké née kí roko'buné, geré zía olúóguné gì simi owúo'do née zí roa émené cikì ore.

¹⁹ Zí 'yì lódú kací Yésu óguyé ndú'yú wo simi bì ni ngúcuné ní kídí, "Éyì bì utúasázé lágaoyó dokéké née gì zía wá ní 'dí?"

²⁰ Zí Yésu úkulúgu ledre zíye kídí, "Yì ené gì zía bì ngúngu ledre esé ni cúku'dée ní. Abú ngúngu ledre esé ni cúku'dée káa zí kufú musitáda, áse úku ledre zí mongú landa bì 'dáa kídí, 'Ínyì mu 'dá'ba,' ni tí ìnyì gì ore. Máúku zíse, éyì bì ni óru zíse ní ndáa."

²¹ Zía kpá úku ledre zíye kídí, "Dokéké e káa zí ga gére née áse lágaoyó yée gì simi 'yì 'búo togú ínisé ini kí óru rosé zí Lomo kí."

Yésu uku ledre umbuné

²² Simi bì 'yì lódú kací Yésu oguní go mbá ndro simi Galiláya ní, zí Yésu úku ledre zíye kídí, "Síndì kadra ni go gbóo gì ro do í'bì ngbángá Owú 'bì 'Yìma'dí zí ezeokóga. ²³ Zíye úfu wo, nda simi sílì ota

zía úrú ené.” Zí ledre née í'bí lerí ro 'yi lódú kacíga mbá.

Yésu nderé simi Kapáranawúma

²⁴ Gí kací bí Yésu kí 'yi lódú kacíne e nderéoguní simi gara bí Kapáranawúma ní, zí 'yi 'dó'dú usóru ga bí 'bí 'Díci 'bí Lomo ní óguyé ndú'yú Pétero kídí, “Mongú 'yi esé í'bí usóru 'bí 'Díci 'bí Lomo bú?”

²⁵ Pétero ya zíye ní, “Í i'bí bú.”

Simi bí nderéoguní nda go 'be ní, zí Yésu ndú'yú Pétero kídí, “Simúna, simi sómú ledre eyí ní, ngére ga bí do sogo kángá ba ndişiní 'dó'dú usóru akpa gí zí 'yi eyé e, togú mbú gí zí 'yi lóngó e?”

²⁶ Zí Pétero úkulúgu ledre kídí, “Ndisiní 'dó'dú usóru gí zí 'yi lóngó e.”

Zí Yésu úku ledre zía kídí, “Yí eyé e ndaní kí ledre wá. ²⁷ Tí lá ilizé ezé zí mimbé'deyé ésíne rozé wá, ndéré mu ngburu íkpí iní, mizefí kénzé bí áyí íkpíógu a ní, ídí líkpí taraa, áyí ndíki késí ku a, zíyí 'dí'bí a ndéré í'bí a káa do usóru gí rozé kéyí.”

18

Mongú 'yi 'be 'bí Lomo

(Lúru kpá Mária 9:33-37, Lúka 9:46-48)

¹ Simi şindí kadra máa née ní, zí 'yi lódú kací Yésu óguyé ndú'yú wo kídí, “Mongú 'yi, ambí nì karanée ídí ne mongú 'yi 'be 'bí Lomo komo ere zí lafúne e mbá?”

² Zí Yésu ndóloógu owú tóroné dongará 'yi e kírí née. ³ Zía úku ledre gí ro owú née kídí, “Máuku zise ma'díi, togú ótosé rosé ndoo káa zí minzéré owú e wá, útúásásé ógu 'be 'bí Lomo komo ere wá.

⁴ Bí go kenée ní, 'yi bí 'bo'bú roné go káa zí owú ba ní ní, nì go ne mongú 'yi 'be 'bí Lomo 'dáa.

⁵ “Kpá kenée, togú 'yi 'dí'bí owú bí cúku'dée káa zí wo ba simi şumu, kídí 'dí'bí née go kpá máa. ⁶ 'Yí bí ngunu ledremá abú nì aka lá cúku'dée káa zí owú ba, zí ngiti 'yi óguné lóndo wo zía lúyú ledre yá, nì ídí bílámáne togú odóní ká'dá ro goa, do odóngerí wo kée ro tutú do úcu wo kée bu simi mongú kúlú.

⁷ “Mongú nduwú nì ídí zí 'yi ga bí niyí ndişí lóndo 'yi e zíye lúyú ledre ní. Ma'díi, ngiti géyí 'yi e niyí ídí 'yi lóndo 'yi e. 'Yí máa ga gere ní, Lomo nì 'dó'do yée bisinyíne kíngaya. ⁸ Togú lúru ngiti şilíyí togú mbú ngiti şindíyí ayí óto yíi zíyí lúyú ledre yá, ídí óngoóyó a 'dá'ba. Nì bílámáne zíyí ndíki trıdri bí za fí ní kí şindíyí kíe'do gí zí wo bí áyí ídí kí şindíyí togú mbú şilíyí gbengará do úcu yíi nyé simi mongú gu pho'du bí ilí wá ní. ⁹ Togú nguru komoyí ayí óto yíi zíyí lúyú ledre yá, ídí cígíóyó a 'dá'ba. Nì bílámáne zíyí ndíki trıdri bí za fí ní kí komoyí kíe'do gí zí wo bí áyí ídí kí komoyí gbengará do úcu yíi nyé simi mongú gu pho'du bí ilí wá ní.”

Muruwayi gí ro kábırıkı (Lúru kpá Lúka 15:3-7)

¹⁰ “Ídísé ówo a kídí, 'yi ndaá lúru cáyí 'yi gí dongará minzéré owú ga ba wá. Máuku zise ma'díi, maláyika ga bí ndişiní ndişí kí Babá komo ere ní, niyí í'bí ngbángá 'yi máa née zí Babá.

¹¹ “Babá kasaogu máa yómo 'yi lúyú ledre e.

¹² “Sómúsé 'bí esé káa be 'dí? Togú 'yi nì kí kábırıkı e zíne míya zí kembí a ındríné ní, mıngí a utúasá ótoómo yée ga bí cí eso doa sokó doa ınyí doa eso (99) née zía ndéréne gámásó'do wo bí ındrıi née wá? ¹³ Simi bí togú ndiki go ní, máuku zise ma'díi, nì ídí kí mongú rokinyi gí roa kíngaya rómo do yée ga bí cí eso doa sokó doa ınyí doa eso (99) ngára ındríní wá ní.

¹⁴ Kpá kenée 'Büşé Lomo bí komo ere ní, ili ené zí bikérí owú ındríné gí dongará lafúne wá.”

'Yí bí luyú ledre ro ezené ní (Lúru kpá Lúka 17:3)

¹⁵ “Togú ezeyí bí ngunu ledremá go ní luyú ledre royí yá, ídí ndéré úku 'dódo luyú ené née zía simi bí áse lá gbre kéne ní. Togú ngunu go yá, yéme dongarase go kéne. ¹⁶ Togú ili ené ngunu a wá, ídí ndólo 'yi kíe'do togú mbú gbre zise ídise kéye, ‘Gí ro ledre ga bí za mbá áse ótoyéme yée dongará 'yi kí ezené ní ídí

ídí do komo 'yì e gbre togú mbú ota (3).'
 17 Togú ili ené kpá úwú ledre gí tara 'yì ga gère née wá, zíyì ndéré kíe zí 'yì ga bì ńgununí ledre 'bì Lomo go ní zíye ódroyé zía. Togú ili kpá fú wá, ídísé ási gí roa káa zí 'yì bì ngára ńgunu aka ledre 'bì Lomo wá ní, togú mbú 'yì 'dó'dú ọsórú gí zí 'yì e.

18 “Máúku zise ma'díi, ledre bì tórosé go doa do sogo káńgá ona ní, Lomo bì komo ere ní toro kpá go doa kenée. Wo bì ásisé go gí roa ní Lomo bì komo ere ni kpá ási gí roa kenée.

19 “Mááyí go kpá úku ándá a zise, togú 'yì e gbre gí dongaráse do sogo káńgá ona otoní sómú ledre eyé go kíe'do ndú'yú Lomo gí ro éyì bì iliní ní, Babá Lomo bì komo ere ní ni í'bí a zíye. 20 Ni kenée ma'díi, togú 'yì e gbre togú mbú ota yokoní royé ini ini gí zía bì niyí 'yì amá e ní, mááyí ídí dongaráye.”

Muruwayi gí ro ótoómo ledre zí 'yì

21 Zí Pétero óguné zí Yésu do ndú'yú wo kídí, “Ngére, togú ezemá ndíşì lúyú ledre romá ní, máídí ótoómo ledre zía kí'dí ndu? Kí'dí ñnyì doa gbre?”

22 Yésu ya zía ní, “Fí, ndaá lá kí'dí ñnyì doa gbre (7) wá, idí idí kí'dí cì ota doa sokó doa ñnyì doa gbre (77).”*

23 Bì kenée ní, ledre gí ro 'be 'bì Lomo ni cé káa zí ngére bì kóo 'yì moko ené e 'dì'biní késì gí zía ili nda go zíye í'bílúgu a ní. 24 Káa zí bì mongú 'yì ni go tónó ótoyéme ledre ga gère née ní, zíye 'dí'biógú ngúru 'yì 'bì moko bì kóo 'dì'bi tú'dú késì ené ní kó'dú a. 25 Gí zía bì roko'bu bì zí 'yì moko née í'bílúgu mongú késì née kíe ndaá ní, mongú 'yì ené ya kídí togú kenée yá, idíní 'dì'bi wo kí me'bea kí owú 'bì ené e nda kí éyì ga bì zía ní mbá úgúoyó yée 'dá'ba gí ro do í'bílúgu késì ené née.

26 “Zí 'yì moko née útúne do ngúrú şindíne kó'dú mongú 'yì ené ńgunú roné zía kídí, ‘Áko mongú 'yì, ótoómo ledre zíma, mááyí í'bílúgu késì née mbá.’ 27 Zí

leríá méngí mongú 'yì née zía ótoómo ledre zía kídí ndá lolú í'bílúgu késì née wá.

28 “Tí lá bì ñnyì gí ore ndéréne ní, zía ówo ngúru ezené 'yì moko bì kóo 'dì'bi késì gí zía kpá lá cúku'dée ní. Zía útúne doa geré 'dí'bi kúrúá ngírí kídí, ‘Í'bílúgu késì amá bì zíyì ní mu.’

29 “Zí eze a née útúne do ngúrú şindíne ńgunú roné zía kídí, ‘Áko, ótoómo ledre zíma, mááyí í'bílúgu késì née mbá.’

30 “Eze moko a née asi yì ené miási. Simi ledre née ní, zía lála wo ndéré kíe simi şigini. Zí eze a née ndíşiné íri gí do í'bíonzó késì ené née té kí. 31 Simi bì lafúga 'yì 'bì moko e lurúní ledre bì méngí kí ezené née ní, zía sínyíne royé kíngaya do ndéréye úku 'dódo ledre ga bì ménginí royé née ní mbá zí mongú 'yì eyé.

32 “Zí mongú 'yì née ndólo 'yì 'bì moko née do úku ledre zía kídí, ‘Áyí bisinyí 'yì, Máotoómo kóo tú'dú késì amá bì kacíyì gí zía ńgunú royí kídí máídí ótoómo ledre zíyì ní. 33 Útúásá eyì ótoómo ledre zí ezeyì née káa zí bì kóo máotoómo ledre zíyì ní wá?’ 34 Gí zí simikesì, zí mongú 'yì ené 'dí'bi a ndéré kíe simi şigini do ndíşì 'dó'do wo gí zía í'bílúgu késì bì kóo 'dì'bi ní za mbá kí.

35 “Née ledre bì Babá gí komo ere ni méngí a zise ní, 'búo togú ótoómosé ledre go zí lafúse gí yana mimbé'desé.”

19

Ledre gí ro ótoómo kára (Lúru kpá Mária 10:1-12)

1 Simi bì Yésu 'dódo asá ledre née ní, zía ñnyiné gí simi Galiláya ndéréne sága ngburu bì Yeredéne simi káńgá bì Yudáya ní. 2 Zí tú'dú 'yì e lódú wo íri, zía ndíşiné yómo yée ga bì kí ndíyá royé ní.

3 Zí ngíti géyì Farusáyo e óguyé úzu Yésu kí ndu'yú kídí, “Ni miútúásáne zí 'yì ótoómo me'bené tí lá gí ro owú ledre bì ni bo ní?”

18:16 18:16 Gbre lorú 19:15 * 18:22 18:22 Cì ota doa sokó doa ñnyì doa gbre kí'dí ñnyì doa gbre: Yésu uku ledre mongú námba née gí zía ili zí 'yì e ndíşiyé fú lá ndíşì ótoómo ledre zí lafúye.

4 Zí Yésu úkulúgu ledre zíye kídí, “Ólosé esé miéké kúrú Lomo wá? Kú gí dosíne Lomo ‘otoogu ‘yíma’dí e o’do kí kára,’ 5 ‘Née kpá sí ledre bí o’do ní ótoómo ‘buné kí mbágáne kenée zía ófú kára zíye ódó royé kí me’bené ídíye éyí kíé’do ní.’ 6 Gí ore, ndaní lolu ‘yí e gbre wá, niyí goó éyí kíé’do. Bí kenée ní, éyí bí Lomo kótrɔ go ní, ‘yíma’dí ndaá báyi a wá.”

7 Zíye ndú’yú Yésu kídí, “Togú kenée ma’díi ní, sara Músa eké nda kóo kídí ‘yí idí í’bí wáraga ‘bí ótoómo ro’yí zí kára máa née zía ndéréne kíe gí ro ‘dí?”

8 Yésu ya zíye ní, “Músa eké kóo ledre née zise Yúda e kenée gí ro zise ótoómo me’besé e gí zía dosé oru mióru. Tí lá ndaá ‘bí ené kóo miyémené kenée gí dosíne wá. 9 Máúku zise, togú me’beyí so’do ené o’do ‘dí sogo wá, zíyí ótoómo wo zíyí ndéréyí ófú ngíti kára yá, lúyú ledre go, gí zía só’do née go royí ‘dí sogo.”

10 ‘Yí lódú kacíga ya zía ní, “Togú ledre ní nda yí ené gí ro o’do kí kára goó kenée yá, ní bilámáne ‘yí ndaá ‘bí ené lolu ófú kára wá.”

11 Yésu ya zíye ní, “Tú’dú ‘yí e utúasání ‘dí’bí ‘dódo ledre née wá, tí lá dujú yée ga bí utúasání go ndísi ngúcuyé ní. 12 Ngíti géyí utúasání ‘dí’bí kará e wá gí zía arání yí eyé yée kú kenée. Ngíti géyí, ‘yí e mengíní yée ye. Ngíti géyí asíní yí eyé kú ye gí zía bí í’bíní royé go méngí dujú moko bí ‘be ‘bí Lomo komo ere ní. ‘Yí bí utúasá go ngúnngu ledre née ní, zía ngúnngu a.”

*Yésu í’bí úndru zí minzéré owú e
(Lúru kpá Mária 10:13-16, Lúka 18:15-17)*

13 Nda gí ore zí ngíti géyí ‘yí e óguyé kí minzéré owú e zí Yésu ini ini doyé kpá kí í’bí úndru zíye. Tí lá zí ‘yí lódú kacíga ndísiyé úcuómo ‘yí ga bí oguní kí owú ga gére ní.

14 Zí Yésu úku ledre zíye kídí, “Ótoómosé minzéré owú ga gére née zíye óguyé zíma. Ndásé úcuómo yée wá, ‘Be ‘bí Babá bí komo ere ní, ní gí ro ‘yí ga bí

káa zí minzéré owú e ní.” 15 Sími bí Yésu ini ini go zí Lomo idí í’bí úndru zí owú ga gére ní, zía ndéréókpóne gí ore.

*Owúphirangá bí kí tú’dú éyí e zíne ní
(Lúru kpá Mária 10:17-31, Lúka 18:18-30)*

16 Nda née ní, zí ngíti owúphirangá óguné ndú’yú Yésu kídí, “Mongú ‘yí, bilámá ledre bí máídí méngí a gí ro zíma ndíki tridri bí za fí ní ‘dí?”

17 Yésu ya zía ní, “Ndú’yú máa gí ro bilámá ledre gí ro ‘dí? Lomo ní dujú ne bilámáne. Togú íli tridri bí za fí ní yá, idí lódú lorú ga bí Lomo uku yée ní.”

18 Zí phirangá née ndú’yú ándá wo kídí, “Lorú ga bí káa zí yée ga be ‘dí?”

Yésu ya zía ní, lorú ga bí káa zí, “ ‘Ndá úfu ‘yí wá, ndásé só’do rosé kí ‘yí bí ófúsé rosé kéne wá ní wá, ndá úgu ugu wá, ndá ráranga wá, 19 idí óto úndru ‘buyí kí mbágáyí,’ zíyí ‘óto ‘bú lafúyí e káa zí bí óto ‘buyí kí royí ní.’ ”

20 Owúphirangá née ya zía ní, “Óo, lorú ga gére née máméngí yée go mbá kenée. Ngíti a bí idiaká ní nda go ‘dí?”

21 Zí Yésu úkulúgu a zía kídí, “Togú íli méngí zaá ma’díi ledre yá, idí ndéré úgúoyó éyí eyí e gí ‘be mbá ‘dá’ba. Zíyí í’bíoyó késiye zí ‘yí lerí e, gí ore zíyí nda ndá’baóguyí lódú máa. Lomo ní í’bí mongú úndru zíyí komo ere.”

22 Sími bí owúphirangá née uwú ledre bí Yésu uku zía kenée ní, zí bí síníne roa gbála. Zía ókpóne gí ore kí do komoné bisinyíne gí zía ní kí tú’dú éyí e zíne.

23 Zí Yésu úku ledre zí ‘yí lódú kacíne e kídí, “Máúku zise ma’díi, ní miórúné kíngaya zí ‘yí bí kí tú’dú éyí e zíne ní óguné ‘be ‘bí Lomo komo ere. 24 Mááyí kpá úku a zise kídí, ndaá miórúné zí mongú bangá bí gémele ní olú phútrɔ bí gí sími gu líbira wá, nda zí ‘yí bí kí tú’dú éyí e zíne ní, ní miórúné kíngaya zía olúne ‘be ‘bí Lomo.”

25 Sími bí ‘yí lódú kací Yésu uwúní ledre née kenée ní, zíye ónzó komoyé kíngaya,

zíye úku ledre kídí, “Ambí ni nda ómo goó ne?”

²⁶ Zí Yésu lúru yée gbóó, zía úku ledre kídí, “Éyí bi 'yíma'dí utúasá méngí a wá ní, Lomo utúasá yí ené bú méngí a.”

²⁷ Zí Pétero úkulúgu ledre zía kídí, “Sara aka nda zée ga bi ootomozé 'bi ezé éyí e go mbá zize ndíşizé lódú go lá duş yí ní, 'bi ezé ni nda ídí 'bi ené go 'di?”

²⁸ Zí Yésu úkulúgu ledre zíye kídí, “Máúku zise ma'dí, simi bi karanée ledre e niyí oyólo'bó royé mbá mikándayé ní, zí Owú 'bi 'Yíma'dí ídine goó mindíşiné do kítí ngére ené kí mongú roko'buné ní, sée ga bi ásé 'yí lódú kacíma e ba ní, ásé ídí kpá mindíşisé do kítí ngére zise ndíşisé 'dəcí ngbanga Isiréle e kací sí doyé ga bi sokó doa gbre née mbá. ²⁹ 'Yí ga bi ootomoní éyí eyé e za mbá, 'be 'bi eyé e, lúnduyé e, lémiyé e, 'buyé e kí mbágáye e, kí owú 'bi eyé e gi ro lódú kacíma ní, Lomo ni í'bí tú'dú éyí e zíye, kpá kí trídri bi za fí ní. ³⁰ Tí lá tú'dú 'yí máa yée ga bi cakaba niyí zí lafúye 'dá'dá ní, niyí karanée ídí 'dá'ba. Tú'dú 'yí máa yée ga bi niyí 'dá'ba niyí karanée ídí 'dá'dá.”

20

Muruwayi gi ro 'be 'bi Lomo

¹ Zí Yésu tónóne úku muruwayi kídí, “Ledre gi ro 'be 'bi Lomo komo ere ni káa zí mĩngí yáká bi nderé ndólo 'yí e gi ro óguyé méngí moko kėsí simi yáká ené ní. ² Simi bi 'yí ga gére née odóní sómú ledre go kí mĩngí yáká ní, zía kása yée kídí nderení mu méngí moko simi yáká ené.

³ “Simi şındí kadra inyi doa eso (9), zí mĩngí yáká kpá nderéne ndíki ngíti géyí 'yí e mitóroyé simi sùş gbékpíne moko ndaá royé wá. ⁴ Zía úku ledre zíye kídí, ‘Máılı gáa sée, zise kpá nderése méngí moko yáká amá. Mááyí í'bí kėsí bi miútúásáne ní zise.’ ⁵ Zí 'yí ga gére née nderéye.

“Kí yana kadra nda kpá kí komo kadra tagá, zía nderéne méngí a kpá kenée. ⁶ Nda go za kí tagá, zía kpá nderéne ndíki ngíti géyí 'yí e niyí mitóroyé. Zía úku

ledre zíye kídí, ‘Éyí bi ndíşí ónzósé kadra gbékpíne méngíse moko gi zía wá ní 'di?’

⁷ “Zí 'yí ga gére née úkulúgu ledre zía kídí, ‘Gi zía 'yí bi zía í'bí moko zize ní ndaá.’

“Zía úku ledre zíye kídí, ‘Ni miútúásáne zise nderése méngí moko yáká amá.’

⁸ “Kí tagá a née, zí mĩngí yáká úku ledre zí 'yí lúru bi kací moko ené kídí, ‘Ndólo ógu 'yí 'bi moko ga bi yáká 'dáa ní mu zíye 'dí'bi kėsí eyé. Ídí tónó a kí 'yí ga bi oguní gi 'dá'ba ní nda gi ro yée ga bi tonóní ní.’

⁹ “Zí 'yí ga bi tonóní moko kí tagá ní óguyé 'dí'bi kėsí eyé kpá káa zí 'bi 'yí ga bi tonóní moko kí phiyí ní. ¹⁰ Nda simi bi 'yí ga bi tonóní moko kí phiyí oguní 'dí'bi kėsí eyé ní, somúní 'bi eyé kídí kėsí eyé ni ídí mongúne. Niyí ídí kée ní, i'biní zíye go kpá kėsí bi i'biní zí 'yí ga bi tonóní moko gi 'dá'ba ní. ¹¹ Simi bi 'di'biní kėsí née ní ní, zíye tónóye úku mĩngúngúrú ledre dongaraye ro mĩngí yáká. ¹² Zíye úku ledre zía kídí, ‘Zée ga bi tonóze méngí moko kú akpa kí phiyí gi kí tagá ní, áyí í'bí kėsí zize útúásáne kí 'yí ga bi oguní 'bi eyé gi 'dá'ba ní lará a káa be 'di? Kenée ndaá bilámáne wá.’

¹³ “Zía úku ledre zí ngúrúyé kídí, ‘Máméngí amá sée bisinyíne wá. Máí'bí zise née tí kėsí bi gáa ngúngusé ledre a ní. ¹⁴ 'Dí'bisé kėsí esé mu zise nderése. Máılı í'bí zí 'yí ga bi tonóní moko kí tagá ní, kpá kėsí bi máí'bí zise née. ¹⁵ Née yí ené kėsí amá, éyí bi máılı méngí a kée ní, mááyí méngí a. Bi sinyí rosé née gi zía bi mááyí 'yí méngí bilámá ledre zí 'yí e ní?’ ”

¹⁶ Née ní, zí Yésu úku ledre kídí, “'Yí ga bi 'dá'ba ní niyí ídíye 'dá'dá. Yée ga bi 'dá'dá ní niyí ídí 'dá'ba.”

Yésu uku andá ledre umbuné

(Lúru kpá Mária 10:32-34, Lúka 18:31-34)

¹⁷ Simi bi Yésu ni mindérene simi Yerusaléma ní, zía ndólo 'yí lódú kacíne ga bi sokó doa gbre (12) ní sogo éyí, zía úku ledre zíye kídí, ¹⁸ “Azé go bi nderé simi Yerusaléma ba, ngíti géyí 'yí e niyí

í'bí ngbángá Owú 'bi 'Yìma'dí zí manda ga bi 'bi 'yì 'dáná éyì e ní kí 'yì 'dódo lorù e. Niyí 'dècì ngbanga a do úfu a, ¹⁹ do í'bí wo zí 'yì ga bi ngárá ndaní Yúda e wá ní, zíye fóló wo, ócò a do phéphé a do m̀ngb̀ngbu kágá. Tí lá g̀i do kací s̀l̀l̀ ota (3) ni úrú g̀i simi umbu.”

Ledre g̀i ro ndu'yú 'bi mbágá Yakóbo e k̀í Yiwáni
(Lúru kpá M̀ríko 10:35-45)

²⁰ G̀i ore, zí me'be Zebediya 'dí'bi wotíne ga bi Yakóbo e k̀í Yiwáni ógu útúne kéye kó'dú Yésu ng̀ng̀ú roné zía.

²¹ Zí Yésu ndú'yú wo kídí, “Éyì bi ìli ní 'di?”

Kára née ya zía ní, “Kí'dí bi áyì go do Kítì Ngére eyì ní, owú 'bi amá ga bi gbre ba ídì 'dí'bióto yée cigíyì. Ngíti a do s̀l̀l̀yì 'bi anú ngíti a do ngelì.”

²² Yésu ya zíye ní, “Ówosé esé éyì bi ásé ndúndu'yú g̀i roa ní wá. Útúásásé go ng̀ng̀u a zise 'dó'dóse káa zí bi mááyì ógu 'dó'dó ní?”

Yakóbo e k̀í Yiwáni ya zía ní, “Azé útúásá.”

²³ Yésu ya zíye ní, “Ì, ásé tí 'dó'dó. Tí lá óto 'yì e zíye ndìsiyè do anú k̀í do ngelì ní, ndaá 'bi ené moko amá wá. Babá ndìsì yì ené yème ledre máa wo née ne.”

²⁴ Simi bi 'yì lódú kací Yésu ga bi ore sokó uwúní ledre née ní, zí mimbé'deyé ésíne ro Yakóbo e k̀í Yiwáni k̀ngaya. ²⁵ Zí Yésu ndólo 'yì ené ga gére née úku ledre zíye kídí, “Ówosé bú, ngére ga bi do sogo kángá ba ndìsiní ndìsì do 'yì e k̀í roko'bu. Zíye ndìsiyè m̀ng̀ì yée káa zí bi iliní yì eyé ní. ²⁶ Tí lá ndásé m̀ng̀ì k̀yì kenée wá. Togú 'yì g̀i dongarásé ili zíne ídine 'dá'dá zí lafúne e yá, idí idí 'yì ìnyì kasa zí lafúne, ²⁷ wo bi ili zíne ídine 'dá'dá ní, idí óto roné káa do owùkulù zí lafúne, ²⁸ cé káa zí bi Owú 'bi 'Yìma'dí ogu ené g̀i ro zí 'yì e ìnyì kasa zía wá ní, yì ené g̀i ro ìnyì kasa zí 'yì e, kpá g̀i ro í'bí roné zí umbu g̀i ro yómo tú'dú 'yì e.”

21:5 21:5 Zakariya 9:9

Mikomo mi'dùtu e gbre
(Lúru kpá M̀ríko 10:46-52, Lúka 18:35-43)

²⁹ Simi bi Yésu k̀í 'yì lódú kacíne e niyí go ndéréókpo g̀i simi Zérìko ní, zí tú'dú 'yì e lódú wo. ³⁰ Simi s̀ndì kadra máa née ní, mikomo mi'dùtu e gbre mbá ya'dá e, niyí kóo m̀ndìsiyè dogboꝛu misi'di kenée. Simi bi uwúní ledre kídí Yésu ndìsì ndéré née ne ní, zíye ótrú ledre 'dága kídí, “Ngére, Bulúndu Dawídi, idí aka lúru leríze.”

³¹ Zí tú'dú 'yì e úcúomo yée kídí ndaní gbúrógbó wá. Tí lá gbúrógbó tatání nda royé 'dá'dá kídí, “Ngére, Bulúndu Dawídi, idí aka lúru leríze.”

³² Zí Yésu tóroné ndólo yée, zía ndú'yú yée kídí, “Ìlisé máídí m̀ng̀ì zise 'di?”

³³ Zíye úkulúgu ledre zía kídí, “Ngére, ilizé zíyì líkpí komozé.”

³⁴ Zí leríye m̀ng̀ì Yésu. Zía óto s̀l̀l̀ne ro komoyé, geré zí komoyé líkpíne, zíye útúye lódú kací a.

21

Yésu olú simi Yerusaléma
(Lúru kpá M̀ríko 11:1-11, Lúka 19:28-38, Yiwáni 12:12-19)

¹ Simi bi Yésu k̀í 'yì lódú kacíne e nderéoguní go gbóo k̀í Yerusaléma zíye óguyé simi gara k̀í iríné Betefége do landa bi k̀í kágá ga bi olíva doné bi ndìsiní ndólo a Landa Olíva ní, zía kásaókpó 'yì lódú kacíne e gbre 'dá'dá, ² kídí, “Ndéréókposé mu simi gara íri, ásé ndéré ndíki mbágá dongí k̀í owú 'bi ené miódóotoyè tara misi'di kenée, idísé líkpí yée gbrenará ógu kíye zíma yáa. ³ Togú ngíti 'yì ayí úku ledre kídí, líkpísé bangá ga gére née g̀i ro 'díya yá, idísé úku a zía kídí Ngére ili yée ne. Ni geré ótoómo yée zise.”

⁴ Ledre née m̀ng̀ì roné go té káa zí bi kóo ngúru nébì eké ní,

⁵ Kídí, “Ídísé úku ledre zí nyì 'yì ga bi 'bi Yerusaléma ní,
‘Lúrusé aka, Ngére esé ni go ógu zise.”

Ni 'yi mimbé'de kidrí, ndisi ógu gbóo do dongí,

ni bi mindişiné do owú dongí giri nées' "

⁶ Zí 'yi lódú kacíga ga gére née ndéréye méngi tí ledre bi Yésu uku zíye ní. ⁷ Zíye óguyé kí dongí ga gére née zí Yésu, zí ngíti géyi ónzó bongó eyé e do dongí ga gére née. Zí Yésu ékí ndişiné doyé.

⁸ Zí tú'dú 'yi e ízi bongó eyé e do misi'di, zí ngíti géyi 'decí 'bi eyé mbílí tiyi e ízi yée do misi'di. ⁹ Zí tú'dú ngíti géyi 'yi ga bi utúní zí Yésu 'dá'dá, nda kí yée ga bi gi do kací a ní ndişiyé mbófo wo kídí,

"Mbófo éyi zí Bulúndu Dawídi."

"Úndru idí idí zí wo bi ogu kí iri Ngére Lomo ní."

"Mbófo éyi zí Lomo bi komo ere ní."

¹⁰ Simi bi Yésu olú simi Yerusaléma ní, zí bi kiziné mikizi gi zí 'yi e. Zí 'yi e ndişiyé ndúndu'yú kídí, "'Yi máa bi ogu ba kaa náambi?"

¹¹ Zí tú'dú 'yi ga bi Yésu oguní kéye née úkulúgu ledre kídí, "Née Yésu, nébi bi gi simi Nazeréta owú gara bi simi kanjá bi Galiláya ní."

Yésu lagabayi 'yi e

(Lúru kpá Mária 11:15-19, Lúka 19:45-48, Yiwáni 2:13-22)

¹² Zí Yésu ndéré olúne do ligá 'Dici 'bi Lomo, zía ógóbayi 'yi ga bi ndişiní úgúoyó éyi kí yée ga bi ndişiní úgú eyi e ore ní mbá 'dá'ba. Zía ítríonzó tarabíza 'bi 'yi óyóló'bó kési e kí bi ndişí 'bi 'yi ga bi ndişiní úgúoyó amámu e ní kpukpukpu bi. ¹³ Zía úku ledre zíye kídí, "Ni miékéne simi miéké kúru Lomo kídí, "Dici amá ni 'dici 'bi ini zíma,' tí lá óyóló'bósé nda yi esé go kaa do 'bi ló'bo 'bi 'yi ugu e.' "

¹⁴ Gi do kací ledre née zí 'yi e óguyé kí 'yi ga bi kí komoyé mi'dútuné kí migigiri e zía 'Dici 'bi Lomo ore, zía yómo yée. ¹⁵ Tí lá simi bi manda ga bi 'bi 'yi 'dáná éyi e kí 'yi 'dódo lorú e lurúní mĩngburoko ledre ga bi Yésu ndişí méngi yée kenée née ní, zíye ndişiyé kpá úwú do owú e kí ndişí mbófo wo do ligá 'Dici

'bi Lomo kídí, "Mbófo éyi zí Bulúndu Dawídi", zí bi sínýine royé gbála.

¹⁶ Zí mĩngburoko 'yi ga gére née ndú'yú Yésu kídí, "Úwú ledre bi owú ga gére née ndişiní úku a née goó?"

Yésu ya zíye ní, "Fi, Máúwú go. Sara ólosé esé ledre bi ekéní simi miéké kúru Lomo kídí,

" "Dódo ledre go zí owú e kí sírí owú e zíye í'bi mbófo éyi zíma ní wá'?"

¹⁷ Zí Yésu olúoguné gi simi Yerusaléma gi ore ndéré 'dú'duné simi owú gara bi Beteníya ní.

Yésu oto tarané kací ndóri

(Lúru kpá Mária 11:12-14,20-24)

¹⁸ Akpa kí phiyi simi bi Yésu ni go ndá'balúgu roné simi Yerusaléma ní, 'bú ufu kóo wo go miúfu. ¹⁹ Zía lúrúndiki ndóri dogboṛu misi'di. Simi bi olú sí a ní, kembí miáná a ndaá tí lá duú mbília. Zía úku ledre zí kágá née kídí, "Tí bi áyi ndişí 'bi eyi ní, ána lolu kú wá." Geré zí ndóri née gágáne.

²⁰ Simi bi 'yi lódú kacíga lurúní ledre née kenée ní, zí tarayé idrine mbá miidri. Zíye úku ledre kídí, "Bi kaa lará ledre 'di, kágá ba gagá 'diya gi zí 'di?"

²¹ Zí Yésu úkulúgu ledre zíye kídí, "Máuku zise ma'dii, togú ngungusé ledre 'bi Lomo go itisé kangú a wá, útúásásé méngi lá duú ledre bi máméngi zí ndóri née wá, áse kpá útúásá úku ledre zí landa ba, 'Ndéré mu, útú simi mongú iní bi 'dáa,' zía tí méngi roné kenée. ²² Togú ngungu tí ledre 'bi Lomo go, éyi ga bi áyi ini ini zí Lomo gi royé ní, ni í'bi a zíyi."

Mĩngburoko 'yi 'bi Yúda e ndu'yúni Yésu

(Lúru kpá Mária 11:27-33, Lúka 20:1-8)

²³ Zí Yésu ndá'balúgu roné do ligá 'Dici 'bi Lomo, simi bi ni ndişí 'dódo ledre zí 'yi e ní, zí manda ga bi 'bi 'yi 'dáná éyi e kpá kí ngíti géyi mĩngburoko Yúda e óguyé zía. Zíye ndú'yú wo kídí, "Ndiki roko'bu bi ndişí méngi éyi ga ba kée ba gi 'da? Ambí i'bi roko'bu máa née zíyi ne?"

24 Yésu ya zíye ní, 'dá'dá zíma kí úku ledre zíse, "Mááyí aka kpá ndú'yú sée. Togú úkulúgusé ledre go kací a zíma, mááyí nda fú úku 'dódo ledre 'yì bí i'bí roko'bù zíma ndìsì méngì éyì ga gére kíe ní. 25 Roko'bù bí Yiwáni ndìsì í'bí babatíza kíe zì 'yì e ní ogù gì zì Lomo gì komo ere togú mbú gì zì 'yìma'dí e?"

Zíye ódroyé dongaráye kídí, "Togú ukuzé yaá ogù gì komo ere yá, ni ndú'yú zée kídí, 'Sara nḡḡuzé nda ledre ené wá gì ro 'dì?' 26 Tí lá togú ukuzé yaá roko'bù nées ogù gì zì 'yìma'dí e yá, tù'dù 'yì ga ba niyí zíngì eyé gì zía owoní Yiwáni bú kídí ni yì ené nébì."

27 Nda nées ní, zíye úkulúgu ledre zì Yésu kídí, "Owozé ezé e wá."

Zía úku ledre zíye kídí, "Bì kenée ní, máúku 'dódo amá ledre 'yì bí i'bí roko'bù zíma ndìsì méngì éyì ga gére nées kíe ní wá."

Muruwayi gì ro ngíti o'do kí wotíne e gbre

28 Zì Yésu úku ledre zì mḡḡburoko 'yì ga gére nées kídí, "Ìlì zíse sómù ledre simi muruwayi ba bilámáne. Ngíti o'do ni kóo bo kí wotíne e gbre. Kadra kíe'do zía úku ledre zì owúndíká kídí, 'Ndéré aka karaba méngì moko yáká.'

29 "Owúndíká nées ya zì 'buné ní, 'Mándéré amá a wá.' Tí lá nda gì 'dá'ba, zía óyóló'bó sómù ledre ené zía ndéréne.

30 "Zì 'bua ndéréne úku kpá kémbí ledre nées zì ngíti wotíne. Zía úkulúgu ledre zía kídí, 'Babá mááyí ndéré.' Abú uku kenée, nderé ené wá.

31 "Gì dongará wotíga ga bí gbre nées, ambí mēngì ledre kací kúrú 'buyé ní ne?"

Zíye úkulúgu ledre zì Yésu kídí, "Owúndíká mēngì ne."

Zì Yésu úku ledre zíye kídí, "Ídísé ówo a bilámáne, 'yì 'dó'dù ʊsórù e kí kará ga bí ndìsìní gámá kací ya'dá e faa ní, togú oyólo'bóní sómù ledre eyé, niyí óguútù eyé ye 'be 'bí Lomo gì zíse. 32 Gì zì kēyì nées, Yiwáni ogù kóo 'dódo mīsì'di méngì ledre ga bí Lomo ili yée ní zíse, nḡḡḡusé esé ledre ené wá, tí lá 'yì 'dó'dù ʊsórù e kí kará ga bí ndìsìní gámá kací

ya'dá e faa ní, nḡḡḡuní nda yì eyé ledre ené ye. Abú lúrúsé yée tí kí méngì ledre ga bí Lomo ili yée ní yá, ìlìsé esé óyóló'bó sómù ledre esé zíse nḡḡḡu ledre ené wá.

Muruwayi gì ro 'yì bí otoní wo lúru bí kací yáká ní

(Lúru kpá Mária 12:1-12, Lúka 20:9-19)

33 "Úwúsé aka kpá ngíti muruwayi ba. Ngíti o'do o'do kóo yáká ené zía 'dìyì kóró simi a. Zía íci'díkí gara gbaá roa. Zía íci gu káa do ndoko gì ro do ndìsì lúrù miáná kóró nées simi a. Zía yéme bí ndìsì 'dága gì ro zì 'yì 'bá'ba yáká máa nées ékì ndìsìné doa 'bá'ba éyì. Zía óto 'yì 'bí moko e ndìsì méngì moko ore, yóo zía ndéréókpóne do bí gbála. 34 Simi bí sḡḡdì kadra 'bí kpírēkpe miáná kóró ogù ní, zì mḡḡḡ yáká kása 'yì kása ené zì 'yì lúru bí kací yáká idí ʊnzù kóró máa 'bí ené gì ro do ógu kíe zíne.

35 "Zì 'yì 'bí moko ga bí yáká íri nées 'dí'bi 'yì ga bí mḡḡḡ yáká kása yée nées. Zíye ócò ngíti a bisinyíne, zíye úfu ngíti a geré miúfu, zíye óngbo otayé kí tutú.

36 Zía kpá kása ngíti géyì 'yì 'bí moko ené e rómo gì do yée ga bí 'dá'dá ní, zíye yáká íri. Zíye méngì yée kpá bisinyíne káa zì yée ga bí 'dá'dá ní.

37 "Odu a, zía nda kása cù owù 'bí ené zíye yáká íri. Zía úku ledre kídí, 'Niyí óto ʊndru wotíne.'

38 "Tí lá simi bí lurúndikiní owù nées ní, zíye yéme ledre kídí, 'Nì ídìne karanée mḡḡḡ yáká ba. Ógusé mu zíze úfu wo 'dá'ba zíze 'dí'bi yáká ba káa do 'bí ezé.'

39 Gì ore zíye 'dí'bi wo, do lála óyó wo gì yáká gì ore 'dá'ba, zíye úfu wo.

40 "Bì kenée ní, simi bí mḡḡḡ yáká nées ni ndá'baógu ní, ni méngì kí 'yì 'bí moko ga gére nées 'dì?"

41 Zíye úkulúgu ledre zì Yésu kídí, "Nì úfu 'yì 'bí moko ga gére nées mbá 'dá'ba, zía 'dí'biógu mikánda 'yì 'bí moko e gì ro zíne kpá ndíki éyì gì yáká ené nées."

42 Yésu ya zíye ní, "Ówosé bú kídí miéké kúrú Lomo uku kídí,

" 'Tutú bí 'yì ó'bó 'dìcì e asínì gì roa ní,

ogụ nda yí ené go tutú bì kí ledrené owóowó ní wá.
Ngére mengi ledre née ne zía ídine kenée.

Née ledre bì owó komozé miówó ní.'
43 "Máúku zise ma'díi, bilámá bì bì 'be 'bì Lomo 'dáa ní, Lomo nì 'dí'bióyó a gí zise, zía í'bí a zí 'yí ga bì niyí méngi moko ené do bilámá misi'diné ní. 44 'Yí bì nì lése utú do tutú née ní, nì 'déwe geré mi'déwe. 'Yí máa wo bì tutú née nì útú doa ní, nì kányá geré mikányá."

45 Simi bì manda ga bì 'bì 'yí 'dáná éyí e kí Farusáyo e uwúní ledre ga bì Yésu ndisi úku yée simi muruwayi kenée ní, zíye ówo a kídí, ndisi úku ledre née gí royé. 46 Zíye ndisiyé gámásó'do misi'di gí ro 'dí'bi wo, tí lá bì 'dí'bi wo ndaa, ngiri tú'dú 'yí e mengi yée miméngi gí zía ambá 'yí e ngununí yí eyé mbá ledrea kídí nì nébì.

22

Ayímbi 'bì ofú kára (Lúru kpá Lúka 14:15-24)

1 Zí Yésu kpá úku ngíti ledre zíye simi muruwayi kídí, 2 "Ledre gí ro 'be 'bì Lomo nì káa zí mongú ngére bì mengi ayímbi 'bì owú 'bì ené bì ofú kára ní. 3 Zía kása 'yí 'bì moko ené e ndéré ndólo 'yí ga bì ili zíye óguyé simi ayímbi ní. Tí lá 'yí ga bì ndolo yée ní, asiní yí eyé mbá miási oguní eyé e wá.

4 "Zí ngére née kpá kása ngíti géyí 'yí 'bì moko ené e zí 'yí ga bì ndolo yée 'dá'dá ní kídí, 'Úkusé zíye máufu tú'dú íti amá e go, éyí miánu niyí go mbá nzíyiné oguní mu simi ayímbi.'

5 "'Yí ga bì ndolo yée née asiní yí eyé fú lá miási. Ngíti géyí ñyini ndéré eyé yáká, ngíti géyí nderení yí eyé simi ngíti géyí moko eyé e. 6 Zí ngíti géyí 'dí'bi 'yí ga bì oguní kí sanda née ócó yée bisinyine, do úfu yée.

7 "Zí ledre née sínýine ro ngére née, zía í'bí okó do 'yí ga bì mengini ledre née, do úfu yée, do óngbó gara eyé mbá 'dá'ba.

8 "Zía nda úku ledre zí 'yí 'bì moko ené ga bì nda'baoguní née kídí, 'Káa zí bì sındi kadra ogụ go 'yí ga bì mándólo yée ngára utúasání eyé óguní wá ní, 9 ndá'ba ándásé rosé mu do misi'di, tí lá 'yí ga bì ndíkisé yée go ní, ídísé ndólo yée idini ógụ.' 10 Nda gí ore zí 'yí 'bì moko ga gére née ólúóguyé do misi'di iri zíye ndólo tí lá 'yí ga bì ndikiní yée go ní, bilámáye kí bisinyíye mbá, zí bì ndisi idine mbá kí 'yí e.

11 "Tí lá simi bì ngére ñyini ndéré kí í'bí mandá zí ngu ené e ní, zía ónzó komoné ro ngíti 'yí dongará ngu ga gére née bongó 'bì ayímbi ndaa roa wá. 12 Zí ngére née úku ledre zía kídí, 'Ezegamá ólú yáa káa be 'di, ngára bongó 'bì ayímbi ndaa royí wá ní.' Ledre ndaa kóo tara o'do née wá.

13 "Zí ngére úku ledre zí 'yí moko ené e kídí, 'Ódósé sili o'do née kí sındi, zise úcúogụ wo simi mutuluru sága 'dáa, kídí bì karanée 'yí e niyí ndisi ini ini kí náná do soyé ní.'

14 "Tú'dú 'yí e niyí mindóloyé, tí lá migéleye niyí cúku'dée."

Ledre gí ro í'bí usóru

(Lúru kpá Mária 12:13-17, Lúka 20:20-26)

15 Zí Farusáyo e yéme ledre gí ro 'dí'bi Yésu togú uku luyú ledre go ní. 16 Zíye kása ngíti géyí 'yí lódú kacíye kpá kí ngíti géyí 'yí ga bì 'bì Eróde ní zí Yésu. Simi bì oguní iri ní, zíye ndólo wo kídí, "'Yí 'dódo ledre, owozé go kídí, 'yí e otoní úndruyí go kángaya gí zía ndisi 'dódo zíye dụú ma'dii ledre bì Lomo ili zíye méngi a ní. Ífi eyí simi 'yí e wá. 'Yíma'dí e niyí zíyí mbá kí ledreyé owóowó. 17 Í'bí aka somú ledre zíze. Kací komoyí ní, nì miútúásáne zíze í'bí usóru zí Káyísara* togú ndazé í'bí a wá?"

18 Tí lá Yésu owo mani eyé née bú. Zía úku ledre zíye kídí, "Sée ga bì ndisise lóndo rosé kídí áse bilámáse ní, éyí bì ógusé úzu máa gí roa ní 'di? 19 'Dódósé

21:42 21:42 Ke'bi 'bì Dawídi e 118:22,23 * 22:17 22:17 Káyísara: Káyísara ini ledre gí simia kídí mongú ngére 'bì Róma. Nì mongú ngére do ngíti géyí lafune ngére e ga bì 'bì ngíti géyí kángá e káa zí Yúdáya kí Galiláya.

aka kési bi ndísisé lengbe í'bí a káa do usóru ona ní zíma lúru a." Zíye í'bíógu a zía. ²⁰ Zía ndú'yú yée kídí, "Bi simi kési máa ba lílì ambi? Sara bi roa ba ìrì ambi?"

²¹ Zíye úkulúgu ledre zía kídí, "Née lílì Káyísara."

Zí Yésu úkulúgu ledre zíye kídí, "Éyì bi 'bi Káyísara ní ídísé í'bí a zí Káyísara. Wo bi 'bi Lomo ní, ídísé í'bí a zí Lomo."

²² Simi bi uwúní ledre née kenée ní, zí tarayé ìdríne mbá miḍrì. Zíye ìnyiyé gì cigí Yésu gì ore ókpóye.

Úrú gì simi umbu

(Lúru kpá Mária 12:18-27, Lúka 20:27-40)

²³ Kpá simi kémbì kadra née ní, zí Sadukáyo e bi ngára nḡunḡuní 'bi eyé ledre úrú gì simi umbu wá ní, óguyé zí Yésu zíye ndólo wo kídí, ²⁴ "Yì 'dódo ledre, Músa ekéomo kóo zíze simi lorù kídí, togú 'yì ofú kára ndikiní owú kéne wá, zía úyuné yá, lúndu a idí 'dí'bi kára umbu née zíye ndíki owú kéne zía.

²⁵ Lúru aka, 'yì e niyí kóo bo dongaráze ona ìnyì doa gbre mbá lúndu e. Zí ndíká eyé 'dí'bi kára, ndikiní owú kéne wá, zía úyuómo kára máa née zí lúndua bi gì do kací a ní 'dí'bi kára máa née. ²⁶ Zía kpá úyuné, zí ota lúnduyé 'dí'bi a, zía kpá úyuné. Zía ndéréne kenée ógúné gì ro ambáodúye. ²⁷ Odú a, zí kára née úyuné. ²⁸ Bi kenée ní, simi bi karanée 'yì e niyí úrú gì simi umbu ní, kára máa née ni nda ídì go me'be ambi. Bi kóo ni go me'beyé mbá ní?"

²⁹ Zí Yésu úkulúgu ledre zíye kídí, "Sómù lúyúsé ledre go gì zía ówosé esé miéké kúrú Lomo, togú mbú roko'bu 'bi Lomo wá. ³⁰ Simi bi Lomo ni úru 'yì e gì simi umbu ní, ngiti éyì bi zía ídine kídí ofú ro'yì togú mbú ndéré do o'do ní ndaá. 'Yì e niyí ídì dujú káa zí maláyika e komo ere ní. ³¹ Gì ro ledre úrú gì simi umbu ní, ólosé esé ledre bi Lomo uku zíse simi miéké kúrúne ní wá. ³² Uku kídí, 'Mááyí Lomo bi ndísi lúru kací Abarayáma, kí Isáka nda kí Yakóbo e ní.' Ndaá 'bi ené

Lomo 'bi umbu e wá, ni yì ené Lomo 'bi 'yì ga bi trìdrì ní."

³³ Simi bi tujú 'dú 'yì e uwúní ledre bi Yésu uku kenée ní, zí tarayé ìdríne mbá miḍrì gì zí mi'dódo ledre ené.

Lorù bi kí ledrené owóowó ní

(Lúru kpá Mária 12:28-34, Lúka 10:25-28)

³⁴ Simi bi Yésu romo komo Sadukáyo e go ní, zí Farusáyo ndíkíye ndómo tarayé.

³⁵ Zí ngúrúyé bi owo ledre gì ro lorù go bilámáne ní ìnyiné úzu Yésu kí ndu'yú kídí,

³⁶ "Yì 'dódo ledre, lorù be 'di ni ne kí ledrené owóowó?" ³⁷ Yésu ya zía ní, "Ídì óto 'bú Ngére bi Lomo eyì ní kí mimbé'deyì kíé'do, kí lomo royì mbá, kpá kí sómù ledre eyì mbá.' ³⁸ Née mizefì lorù bi kí ledrené owóowó ní. ³⁹ Gbre a 'bi ené nda wo ba, 'Ídì óto 'bú lafúyì e káa zí bi óto 'búyì kí royì ní.' ⁴⁰ Lorù ga bi Músa eké yée kí yée ga bi ngiti géyì nébì e ekénì yée ní, odóní royé mbá ro lorù ga bi gbre née."

Kírésito ni owú 'bi ambi?

(Lúru kpá Mária 12:35-37, Lúka 20:41-44)

⁴¹ Simi bi Farusáyo ga gére née niyí aka fú cigí Yésu ore ní, zía ndú'yú yée kídí, ⁴² "Ndísisé sómù a ní, Kírésito ni náambi? Ni mbì owú 'bi ambi?"

Zíye úkulúgu ledre zía kídí, "Ni owú 'bi ngére Dawídi."

⁴³ Yésu ya zíye ní, "Sara togú kenée ní, 'Dówú Lomo uku nda kóo ledre zí Dawídi ndólo Kírésito Ngére ené gì ro 'di' Dawídi ma'dáa uku kóo kídí,

⁴⁴ " 'Lomo uku ledre zí Ngére amá kídí, "Ndísi do sílìma 'bi anú ona, gì simi sḡndì kadra bi mááyí

óto ezeokóyì e mbá sí sḡndíyì ní." '

⁴⁵ Togú Dawídi ndolo nda wo go Ngére ní, sara ni nda ídì owú 'bi ené lará a káa be 'di?" ⁴⁶ 'Yì bi zía útúásáne úkulúgu ledre kací ndu'yú bi Yésu ndu'yú née ndaá. Tónóne simi sḡndì kadra bi kóo née 'yì bi

zía tóroóguné ndú'yú wo kí ngíti ndu'yú ní ndaá.

23

Yésu enzi komo 'yi ené e

(Lúru kpá Mária 12:38-40, Lúka 11:37-52, 20:45-47)

¹ Nda gi ore zí Yésu ódroné zí tǔ'dú 'yi e kí 'yi lódú kacíne e kídí, ² “Yi 'dódo lorú e kí Farusáyo e otoní nda royé go kídí, yée niyí ye 'yi 'dódoyéme lorú 'bi Músa. ³ Bi kenée ní, idísé úwú ledre eyé zise ndísisé méngi éyí ga bi niyí úku yée zise ní. Tí lá ndásé 'dí'bi miméngi ledre eyé wá gi zía ledre ga bi ndísiní 'dódo yée ní méngi eyé wá. ⁴ Otoní tǔ'dú lorú owóowó do 'yi e gi ro zíye ndísiyé méngi yée, tí lá yée kí royé utúasání eyé kpá méngi lorú máa ga gère née wá.

⁵ “Ndísiní méngi ledre eyé e gi ro do lúru a. Ekéotoní gba miéké kúru Lomo ro saná zíye ódóoto a muú simi komoyé, ngíti géyi ro kágá sǐlye. Zíye íngí kelele e ndrǐí tara bongó eyé e. ⁶ Simi ayímbe iliní ndísi 'duo do mingburoko bi ndísi e kí bi ndísi ga bi otoní yée 'dá'dá simi 'Díci Kótruro e ní.

⁷ “Simi bi niyí simi sǔyú ní, iliní zí 'yi e ndísi óto úndruyé simi bi niyí í'bí mandá zíye ní kpá kí ndísi ndólo yée “Yi 'dódo ledre e.’

⁸ “Tí lá ndásé óto rosé zí 'yi e ndísi ndólo sée “Yi 'dódo ledre e,’ wá, gi zía mongú 'yi esé ni duú kǐé'do. Ásé mbá lúndu e kí lémi e. ⁹ Ndásé kpá ndólo 'yi do sogo kángá ona “busé’ wá, gi zía 'Busé ni duú kǐé'do wo bi komo ere ní. ¹⁰ Ndásé ótoómo rosé zí 'yi e ndólo sée ‘mongú 'yi,’ wá, gi zía mongú 'yi esé ni kǐé'do, máa Kírésito. ¹¹ Mongú 'yi bi dongarase ní, ni idí 'yi ìnyí kasa zí lafúne. ¹² Yi bi ndísi óto roné zí lafúne 'dá'dá ní, ni idí 'dá'ba, 'yi máa wo bi ndísi óto roné 'dá'ba ní, ni idíne zí lafúne e 'dá'dá.

¹³⁻¹⁴ “Sée 'yi 'dódo lorú e, kí Farusáyo e, ndísisé lóndo rosé gbékpíne. Lomo ni í'bí 'do'dó rosé karanée. 'Dútusé mbotu olú 'be 'bi Lomo komo ere go gi zí 'yi e. Kuru'busé, útúasásé kpá olú iri wá

togú mbú ótoómo bi zí 'yi máa yée ga bi ayiní olú iri ní wá.

¹⁵ “Sée 'yi 'dódo lorú e, kí Farusáyo e, ndísisé lóndo rosé gbékpíne. Lomo ni í'bí 'do'dó rosé. Ndísisé gámá do sogo kángá kí mikavu mbá gámásó'do 'yi bi ni ngúngu ledre esé ní, simi bi ówosé kémbe 'yi máa go ní, zise ndísisé 'dódo ledre bi ni ési wo ku pho'du rómo gi do wo bi 'dá'dá ní gi ro zía idíne káa zí se.

¹⁶ “Ásé go simi 'do'dó. Sée 'yi 'dó'do ledre zí 'yi e ngára komosé ndaá ní. 'Dódosé ledre zí 'yi e kídí, 'Togú 'yi lobú 'Díci 'bi Lomo yá, ndaá 'bi ené luyú wá. Tí lá togú 'yi lobú dábu bi 'Díci 'bi Lomo ní, née luyú ledre.’ ¹⁷ Ówosé ledre wá gi zí 'di. Éyi bi kí ledrené owóowó ní ni 'di? Dábu togú mbú 'Díci 'bi Lomo bi oto dábu ne zía idíne luyú ndaá roa wá ní? ¹⁸ 'Dódosé kpá ledre zí 'yi e kídí, 'Togú 'yi lobú mbayi bi ndísiní 'dáná éyí zí Lomo doa ní yá, ledre ndaá simi a wá. Tí lá togú 'yi lobú éyí bi i'biní wo zí Lomo ní, née luyú ledre.’ ¹⁹ Ówosé ledre wá gi zí 'di. Éyi bi kí ledrené owóowó ní ni 'di? Éyi bi i'biní zí Lomo ní togú mbú mbayi bi ndísiní 'dáná éyí zí Lomo doa ní, bi oto éyí née ne zía idíne luyú ndaá roa wá ní. ²⁰ Yi bi lobú mbayi 'bi Lomo ní, lobú go za éyí ga bi si mbayi ore ní mbá. ²¹ Kpá kenée 'yi bi lobú 'Díci 'bi Lomo go ní, lobú née go Lomo bi mingí 'díci máa née ní. ²² Yi bi lobú ere go ní, lobú née go kǐti ngére 'bi Lomo kpá kí kuru'bu Lomo ma'dáa.

²³ “Sée 'yi 'dódo lorú e, kí Farusáyo e, ndísisé lóndo rosé gbékpíne. Lomo ni 'dó'do sée bisinyíne. Ndísisé tí 'dí'bi zaá éyí ga bi gi yáká esé e ní í'bí yée zí Lomo káa do mikawu. Tí lá méngisé esé mbigí ledre bi kóo ásé méngi a káa zí méngi bilámá ledre zí 'yi e, lúru dúwú 'yi e, méngi ma'díi ledre e ní wá. Née kóo éyí ga bi ásé ndísi méngi yée ndro kí yée ga bi ndísisé méngi yée née. ²⁴ Sée 'yi 'dódo ledre ga bi ngára komosé ndaá ba, ndísisé íkpíoyó owú ngoṅgó bi cúku'dée do iní bi ilisé éwé a ní 'dá'ba, tí lá íkpíoyósé esé

mongú misosókó bi simi iní née wá, zise éwé a simisé.

²⁵ “Sée 'yì 'dódo lorù e, kí Farusáyo e, ndìsìsè lóndo rosé gbékpíne. Lomo ni 'dó'do sée bisinyíne. Ndìsìsè lúgu lá dùy ro kó'do kí éyì ga bi ndìsìsè ánu éyì simiyé ní, tí lá zise ótoómo simiyé ngurongbo kí ìndrì bi mongú mimbé'de kí mongú 'bú éyì ní. ²⁶ Sée Farusáyo bi ngará komosé ndaá ní, idísé lúgu simi kó'do kí éyì ga bi ndìsìsè ánu éyì simiyé ní kí. Gì ore, royé bi 'dí sága ní ni kpá árá ené zíye ídiye drá.

²⁷ “Sée 'yì 'dódo lorù e, kí Farusáyo e, ndìsìsè lóndo rosé gbékpíne. Lomo ni 'dó'do sée bisinyíne. Ásé cé káa zí bi bi o'bóní wo bilámáne kí lámá roné gi 'dí sága, tí lá simi a íri yì ené lá dùy cóngó kí bisinyí alá éyì e ní. ²⁸ Ásé cé kenée gi 'dí sága. Do komo 'yì e, ásé 'yì méngì bilámá ledre e, tí lá 'dí simisé, mimbé'desé kí miméngì ledre esé emení eyé e ngú.

²⁹ “Sée 'yì 'dódo lorù e, kí Farusáyo e, ndìsìsè lóndo rosé gbékpíne. Lomo ni 'dó'do sée bisinyíne. Ndìsìsè ó'bó bi zí nébì e zise ndìsìsè kpá kí kúrìrì yéme ro bi zí mbigì 'yì ga bi ndìsìsè méngì ledre 'bi Lomo ní. ³⁰ Zise ndìsìsè úku ledre kídí, ‘Togú ásé kóo bo simi sùndì kadra bi kóo 'bi bulúndusé e ní yá, káa bi útuásásé esé kóo ngúngu a zise kótru rosé kéye léfe sáma nébì e wá.’ ³¹ Bi kenée ní, úkusé go cú kí tarasé kídí ásé bulúndu 'yì ga bi kóo ufuní nébì ga bi kóo née. ³² Káa zí bi go kenée ní, 'dí'bisé miméngì ledre 'bi bulúndusé ga gére née mu ndéré kíe 'dá'dá.

³³ “Ásé káa zí kámá okó ní. Ndìsìsè ùlú bisinyí ledre bi káa zí sùrú kámá ní. Ásé ómo gi simi pho'du bi Lomo ni úcu sée simi a ní lárá a káa be 'di? ³⁴ Bi kenée ní, Mááyí kása nébì e kí 'yì 'bi komokenzì e kí 'yì 'dódo ledre e zise. Tí lá ásé úfu ngíti géyì, zise phéphéónzó ngíti géyì do mingbúngbu kágá, zise ndìsìsè kí ócò ngíti géyì simi 'Dìcì Kótru e, kpá kí ógò lícì ngíti géyì gi simi ngíti gara simi ngíti a. ³⁵ Gì zí keyì née ní, Lomo

ni í'bí 'do'dó rosé gi ro bilámá 'yì ené ga bi úfusé yée ní, tónóne gi ro Ábele ndéréóguné gi ro Zakariya wotì Berekiya, bi kóo úfusé wo za cú dongará 'Dìcì 'bi Lomo kí mbayi bi ndìsìsè 'dáná éyì sí a zí Lomo ní. ³⁶ Máúku zise ma'díi, Lomo ni í'bí 'do'dó 'bi bisinyí ledre ga gére née dosé sée 'yì máa ga bi simi sùndì kadra bi cakaba ba.”

Yésu ini ini gi ro 'yì ga bi 'bi Yerusaléma ní

(Lúru kpá Lúka 13:34,35)

³⁷ “Sée 'yì 'bi Yerusaléma, úfusé kóo nébì e, zise kpá óngbóónzó ngíti géyì 'yimikása ga bi kóo Lomo kasaogu yée zise ní kí tutú. Máíli kóo tí gi ro kótru owù 'bi esé e káa zí mbágá ngono bi kotru owù 'bi ené tríe sí fúndúne ní, tí lá ílisé esé kenée wá. ³⁸ Bi kenée ní, 'Dìcì esé 'bi Lomo ni go ógu ídí tobó. ³⁹ Máúku ba go wo zise, tónóne cakaba ndéréne 'dá'dá, útuásásé aka lolu lúru máa wá 'búo togú ásé úku ledre kí tarasé kí kídí, ‘Úndru idí idí zí wo bi ogu kí ìrì Ngére Lomo ní.’ ”

24

'Yì e ndaní lóndo sée wá

(Lúru kpá Mária 13:1,2, Lúka 21:5,6)

¹ Simi bi Yésu olúogu gi simi 'Dìcì 'bi Lomo gi ore ni nda go ndéréókpó ní, zí 'yì lódú kacíga ndìsì úku ledre toso mió'bó 'dìcì ga bi ore ní zía. ² Zía úkulúgu ledre zíye kídí, “Lúrúsé 'dìcì ga gére née go? Máúku zise ma'díi, tutú bi kíe'do karanée ni ídíáká do lafúne ní ndaá, niyí ndúruónzó yée za mbá bi.”

³ Simi bi Yésu ni mindìsìné ngúcuné do Landa Olíva ní, zí 'yì lódú kacíga óguyé zía. Zíye ndú'yú wo kídí, “Ledre máa née ni méngì roné kí be 'di? Sara éyì bi ni 'dódo mindá'baóguyì kí odu do sogo kángá ba ní ní 'di?”

⁴ Zí Yésu úkulúgu ledre zíye kídí, “Komosé idí idí rosé, ngíti géyì 'yì e ndaní lóndo sée wá. ⁵ Tú'dú 'yì e niyí ógu úku ledre kídí mákása yée máa, ngíti géyì niyí úku 'bi eyé kídí, ‘Mááyí Kírésito,’ bi kenée ní, niyí lóndo tú'dú 'yì e. ⁶ Ásé úwú

gboṛu okó e, kí ledre okó máa yée ga bi niyí ndísi méngi royé do ngíti géyi bi e ní, ndásé síkpi mimbé'desé 'dága wá. Ledre ga gére nées niyí méngi royé kenée kí, tí lá nées ndaá 'bi ené aka odu do sogo káṅgá ba wá. ⁷ Ngíti géyi 'yi e gi simi ngíti káṅgá niyí ìnyí ndéré útú kí okó do ngíti káṅgá. Ngíti m̀ngi káṅgá ni kása 'yi ené e ndéré útú kí okó do ezené bi 'bi ngíti káṅgá kpí ní. Bizóró 'bi 'bú ni útú do 'yi e mbá, zí mikí'di káṅgá ídine do bi e m̀ngungúcuwa bisinyíne. ⁸ Ga gére nées aka yi ené lá dosi nduwú.

⁹ “Ngíti géyi 'yi e niyí 'dí'bi sée í'bí sée zí m̀ngburoko m̀ngi káṅgá e zíye 'dó'do sée, do kí úfu ngíti géyi 'yi e gi dongarase. Tú'dú 'yi e mbá niyí sógó sée gi zía bi ṅunṅusé ledremá ní. ¹⁰ Gi zí ṅiri, tú'dú ngíti géyi 'yi e niyí ási gi romá, zíye óyóló'bó royé sógó lafúye zíye kpá ndísiyé í'bí lafúye e zí ezeokóye. ¹¹ Nda kpá lá duú wo nées wá, tú'dú ngíti géyi 'yi ranga e niyí ógu kídí yée niyí kpá nébi e zíye lóndo tú'dú 'yi e. ¹² Gi zí tú'dú bisinyí ledre ga bi niyí méngi royé kenée ní, zí tú'dú ngíti géyi 'yi e ótoómo kí óto 'bú lafúye. ¹³ Tí lá 'yi bi ni ódó mimbé'dené zía tóroné ṅbúo oyó sogoné zíma mbá wá ní, simi odu s̀ndi kadra, ni ídí kí tridri bi za fí ní. ¹⁴ Bilámá ledre bi gi ro 'be 'bi Lomo ní, niyí aka úku 'dódo a zí 'yi e za mbá kí, odu do sogo káṅgá ba ni nda fú ógu.

¹⁵ “Nées ní simi bi lúrúndíkisé ‘mongú éyi bisinyí go kí tóro do bi 'bi Lomo’ cé káa bi koo nébi Dániyele uku ledreyé ní, 'yi bi ni ólo ledre ba ní, idí ówoyéme ini ledre gi simi a bilámáne. ¹⁶ Simi bi ledre máa ga gére nées niyí go méngi royé ní, 'yi ga bi niyí simi Yúdáya ní, idíní ṅásá komo landa e. ¹⁷ 'Yi bi ledre nées ni ndíki wo do 'dici ní, ndaá ndítíogú olú 'dici 'dí'bi éyi e kí wá. ¹⁸ 'Yi máa wo bi ledre nées ndíki wo yáká ní, ndaá ndá'ba 'be gi ro 'dí'bi bongó ené kí wá. ¹⁹ Ni ídí bisinyí s̀ndi kadra zí kará ga bi kí simiyé kpá kí kará máa yée ga bi owú niyí ndísi ulu umbá kó'dúye ní. ²⁰ Ídísé ini ini zí Lomo,

bisinyí ledre nées ndaá méngi roné simi s̀ndi kadra 'bi dru togú mbú simi Sílí 'bi 'Dówúro wá. ²¹ 'Do'dó nées ni rómo yée ga bi koo méngi royé kú gi simi s̀ndi kadra bi koo Lomo otoogu káṅgá ba simi a ní. Toso bisinyí ledre nées méngi andá lolu roné kenée píriwá. ²² Togú Lomo nda koo 'dosoogu s̀ndi kadra 'bi 'do'dó nées zía ídine gbú'du wá, káa bi 'yi ómo ndaá. Tí lá gi ro ledre 'yi ené ga bi gelé yée ní, zía 'dosoogu s̀ndi kadra nées gbú'du.

²³ “Simi s̀ndi kadra 'bi bisinyí ledre máa nées ní, togú 'yi ogú úku ledre zise kídí, ‘Kírésito ni go ba,’ togú mbú kídí ‘Ni go bi 'dáa’ yá, ndásé ṅunṅu a wá. ²⁴ Gi zía tú'dú 'yi ranga e niyí ógu zíye ndísi úku ledre ya yée niyí Kírésito, ngíti géyi ya yée niyí nébi e. Zíye ndísiyé méngi m̀ngburoko ledre ga bi kí roko'buyé ní gi ro lóndo kpá za cú migélé 'yi ga bi 'bi Lomo ní togú misi'di ni bo zíye ní. ²⁵ Ledre ga bi máenzi komosé kée nées ní, ndaá ligi sée wá.

²⁶ “Togú 'yi uku ledre zise ya, ‘Kírésito ni simi súwú 'dáa yá,’ ndásé ndéré iri wá. Togú uku mbú ya ‘Kírésito ni 'dici ona yá, ndásé ṅunṅu a wá.’ ²⁷ Gi zía mindá'baogu Owú 'bi 'Yíma'dí, ni ídí káa zí nzagba bi 'bile'be, zí pho'du a óngone kú gi gbere gi gólú ní. 'Yi e niyí lúru a mbá kí komoyé. ²⁸ Bi bi umbu eyi ni doa ní, lugunu e niyí yoko royé ore.

²⁹ “Geré gi do kací 'do'dó ga gére ní,
 “ ‘zí kadra iline m̀buú,
 éfé oṅó kpá wá,
 zí kele e ndísi rereyé gi 'dága girí,
 nées ní zí éyi ga bi komo ere ní mbá ndísi kíziyé.’

³⁰ “Simi s̀ndi kadra máa nées ní, éyi bi ni 'dódo miogu Owú 'bi 'Yíma'dí ní ni 'dódo roné komo ere, zí 'yíma'dí e do sogo káṅgá útúye mbá ndísi ini ini. Niyí lúrúndikiní Owú 'bi 'Yíma'dí kí ógu gi komo ere kpurú gi simi burungú kí cóngó roné kpá kí mongú roko'buné. ³¹ Ni kása maláyika e ené e ndéréye kí ímí dibili e do bi e za mbá gi ro zíye 'dó'dúyoko 'yi

ené ga bi gelé yée go zíne ní gí do sogo kángá mbá.

³² “Ídísé lúrútóko lílì ledre gí ro kágá e. Simi bi mbílì kágá tonó go ú'bulúgu roné ní, kídí ndumu ni go gbóo. ³³ Kpá kenée, simi bi lúrúsé éyí ga gére née niyí go kí méngì royé kenée ní, ídísé ówo a kídí, sındí kadra bi Owú 'bi 'Yíma'dí ni ndá'baógu simi a ní ni go gbóo. ³⁴ Máúku zíse ma'díi, ledre née ni méngì roné 'dá'dá kí gí zí 'yì ga bi cakaba ba kí úyuónzó royé. ³⁵ Do sogo kángá kí ere niyí úkú mbá, tí lá ledre amá ụkú ené wá.”

Sílì kí sındí kadra ledre 'yì ówo a ndaá (Lúru kpá Mária 13:32-37, Lúka 17:26-30,34-36)

³⁶ “Yì bi owo sındí kadra kí sílì bi ledre ga gére née niyí méngì royé simi a ní ndaá. Gba maláyika ga bi komo ere kí Owú 'bi 'Yíma'dí ní owoní wá. Tí lá Babá owo duú ne. ³⁷ Simi bi Owú 'bi 'Yíma'dí ni ndá'baógu ní, ledre niyí ídí cé káa zí bi kóo simi sındí kadra bi kóo 'bi Nówa ní. ³⁸ Gí zía, 'dá'dá gí zí mongú iní bi kóo e'dì zía úcuné do sogo kángá ba za mbá ní, 'yì e otoní yì eyé kóo komoyé lá duú gí ro ánu éyí e kí éwé éyí e, ngítì géyì kí ófú royé ndéréne kenée gí simi sındí kadra bi zí Nówa ólúye simi kuřungba ní. ³⁹ 'Yì e owoní eyé kóo éyí bi ni ógu méngì roné ní wá, zaá gí simi bi mongú iní e'dì zía úcuné do sogo kángá ba zía úfuónzó 'yì e za mbá ní. Míndá'baógu Owú 'bi 'Yíma'dí ni líyì 'yì e gú kenée. ⁴⁰ Ma'díi, kadra bi mááyí ndá'baógu ní, togú 'yì e gbre niyí méngì moko yáká yá, mááyí yomo wo bi kíe'do ñgunu ledre amá go ní zíma ótoómo wo bi ñgunu ledre amá wá ní. ⁴¹ Kpá kenée, togú kará e niyí gbre do bi úsù éyí, mááyí yomo wo bi kíe'do ñgunu ledre amá go ní zíma ótoómo wo bi ñgunu ledre amá wá ní.

⁴² “Bi kenée ní, ídísé ídí kí komosé rosé, gí zía bi ngára ówosé kadra bi Ngére esé ni ndá'baógu simia ní wá ní. ⁴³ Ówosé bú kídí, togú kóo mįngì 'be owo sındí kadra bi 'yì ugu ni ógu úgu éyí ené simi a bú ní, káa bi ni óndóráyì bi ndre, ootomo 'yì ugu

zía úgu éyí ené e wá. ⁴⁴ Bi kenée ní, ledre ndaá lígì sée wá, gí zía míndá'baógu Owú 'bi 'Yíma'dí ni líyì sée mįlyì. Ówosé sındí kadra a wá.

⁴⁵ “'Yì 'bi moko bi miméngì ledre ené ni mįtúúásáne ni kpá 'yì komokenzì ní ni wo be 'di, wo bi mongú 'yì ené oto wo lúru bi kacì lafúga 'yì 'bi moko e, zía ndísíné í'bí éyì miánu eyé e zíye simi sındí kadra bi mįtúúásáne ní? ⁴⁶ Ni ídí bilámáne zí 'yì moko née togú mongú 'yì ené ogú ndiki wo tí fú kí lúru bi kacì lafúne kenée ní. ⁴⁷ Máúku zíse ma'díi, mįngì 'be née ni óto 'yì moko née zía ídíne 'yì lúru bi kacì yì ené ga bi 'be ore ní mbá. ⁴⁸ Tí lá idí kóo 'yì 'bi moko née ni bisinyí 'yì zía sómú ledre kídí, 'Mongú 'yì ené nderé go gbála nda'baogú ené 'diya wá,' ⁴⁹ zía ndísíné kí ócò lafúne ga gére née bisinyíne kpá kí ánu éyí kí éwé le'yì kí 'yì kóyó e. ⁵⁰ Mongú 'yì née ni ndá'baógu simi sílì kí sındí kadra bi 'yì 'bi moko née owo wá ní. ⁵¹ Ni 'dó'do 'yì 'bi moko née bisinyíne, zía ónzó wo dongará 'yì ga bi ndísíní lóndo royé kídí yée niyí bilámá 'yì e ní kí'dí bi ini ni gú idí kí náná do so 'yì gí zí éyí miówo ní.”

25

Muruwayi gí ro owúkará e sokó

¹ “Simi sındí kadra máa née ní, ledre gí ro 'be 'bi Lomo komo ere ni ídí káa zí owúkará ga bi sokó (10) 'di'biní lámba eyé ndéréye sngó mikánda adrúgu bi ili ógu ní. ² Yée ga bi ñnyì (5) ní niyí 'yì komokenzì e, ngítì géyì ga bi ñnyì (5) ní niyí 'bi eyé 'yì cayì e. ³ Yée ga bi 'yì cayì e ní 'di'biní lámba eyé e tí go ní, tí lá 'di'biutúní eyé yata sù'bù pho'du wá. ⁴ Yée ga bi 'yì komokenzì ní 'di'biní 'bi eyé lámba eyé, zíye 'dí'bi yata sù'bù pho'du kpa simi kúkú ndéré káe. ⁵ Zí mikánda adrúgu née lú'búne kíngaya ogú ené 'diya wá. Zí 'bí 'dí'bi owúkará ga bi ndísíní sngó wo ba zíye útúye mbá 'dú'duyé.

⁶ “Nda go kí yana ndulú, zí ngítì 'yì gbúrógbóne kídí, “Di'diya, mikánda

adrúgu ogu go, ìnyìògusé mu 'dí'bi wo simi sumu.'

⁷ “Zí owúkará ga gére née gbúgbu úrúye óto pho'du do lámba eyé e. ⁸ Zí yée ga bi 'yi cayi e ní úku ledre zí lafúye ga bi 'yi komokenzi ní kídí, ‘Sákásé aka zée kí owú sù'bù pho'du. Lámba ezé ayíní go ìlì.’

⁹ “Zí owúkará ga bi 'yi komokenzi ní, úkulúgu ledre zí lafúye ga gére née kídí, ‘Sù'bù pho'du utúasá ásá zíze kése mbá wá, bilámá a ídísé ndéré úgú 'bi esé.’

¹⁰ “Tí lá simi bi oyóní aka lá sogoyé ndéréye úgú sù'bù pho'du ní, zí mikánda adrúgu née óguné. Zí owúkará ga bi 'yi komokenzi bi kóo niyí yi eyé nziyiyé ní ndéréye kéye simi 'dìcì bi ayíní ófú kára simi a ní. Do 'dùtu mbotu.

¹¹ “Nda gi 'dá'ba zí yée ga bi gáa nderení úgú sù'bù pho'du ní ndá'baóguyé. Zíye ndóndóló kídí, ‘Ngére, Ngére, líkpí mbotu zíze.’

¹² “Tí lá zía úkulúgu ledre zíye kídí, ‘Máuku zíze ma'díi, máowo amá sée wá.’

¹³ “Bi kenée ní, komosé idí idí rosé gi zía ówosé esé sílì kí sìnđí kadra bi ledre née ni méngi roné simi a ní wá.

*Ledre gi ro 'yi 'bi moko e ota
(Lúru kpá Lúka 19:11-27)*

¹⁴ “Ni idí kpá káa zí 'yi bi ìnyì ndéré do ngíti bi zía í'bíomo éyì ené ga bi 'bi 'be ní mbá zí 'yi 'bi moko ené e ní. ¹⁵ I'bí késì álfu ìnyì (5,000) zí mizefiyé, zía í'bí álfu gbre (2,000) zí gbreyé nda zí otayé (3) 'bi ené álfu kíé'do (1,000) kpìni kacì roko'buyé mikékeria. Zía ìnyìné ndéréókpóne. ¹⁶ Zí wo bi i'biní álfu ìnyì (5,000) zía ní, geré tónóne méngi moko kíe zía ndíki yata a doa kpá álfu ìnyì (5,000). ¹⁷ Wo bi i'biní zía álfu gbre (2,000) ní, zía ndíki yata a doa kpá álfu gbre (2,000). ¹⁸ Tí lá wo bi i'biní zía álfu kíé'do ní, zía 'dí'bi késì 'bi mongú 'yi ené née ndéréne ícióto a simi kángá.

¹⁹ “Nda gi do kacì ngbángbá sílì, zí mongú 'yi née ndá'baóguné. Zía ndóloyóko 'yi 'bi moko ené ga gére née ndú'yú yée gi ro éyì bi méngìni wo go kí késì ené ní. ²⁰ Zí wo bi kóo mongú 'yi i'bí

zía álfu ìnyì (5,000) ní 'dí'biógu kpá ngíti álfu ìnyì. Zía úku ledre kídí, ‘Mongú 'yi, í'bí kóo zíma álfu ìnyì (5,000), mándíki yata a doa go kpá álfu ìnyì (5,000).’

²¹ “Mongú 'yi ené ya zía ní, ‘Mbófo éyì zíyi, áyí cóngó 'yi 'bi moko. Méngi moko go kí owú késì bi cúku'dée ní bilámáne, mááyí óto yìi 'yi lúru bi kacì tú'dú éyì amá e. Ógu mu zíze ídize kényì simi rokinyi.’

²² “Zí wo bi i'biní zía álfu gbre (2,000) ní 'dí'biógu kpá ngíti álfu gbre. Zía úku ledre kídí, ‘Mongú 'yi, í'bí kóo zíma álfu gbre (2,000), mándíki yata a doa go kpá álfu gbre (2,000).’

²³ “Mongú 'yi ené ya zía ní, ‘Mbófo éyì zíyi, áyí cóngó 'yi 'bi moko. Méngi moko go kí owú késì bi cúku'dée ní bilámáne, mááyí óto yìi 'yi lúru bi kacì tú'dú éyì amá e. Ógu mu zíze ídize kényì simi rokinyi.’

²⁴ “Zí wo bi i'biní zía álfu kíé'do (1,000) ní óguné. Zía úku ledre kídí, ‘Mongú 'yi, máowo bú bi ndeke ndaá 'bi ené royì wá. Abú ó'do éyì wá áyí fú lá 'dí'biógu éyì e gi yáká, zíyi ndìsiyi kpá kótru éyì miánu gi do bi bi 'dìyi éyì doa yìi wá ní. ²⁵ Ngìriyi méngi máa ne, zíma ótoécì késì eyì simi kángá. Lúru aka ba tí kacì sílìyi bi kóo ódó kíe ní.’

²⁶ “Mongú 'yi ené ya zía ní, ‘Áyí bisinyí 'yi kpá 'yi ngìdri. Ówo bú mándìsì 'dí'biógu éyì e gi yáká bi máó'do máa wá ní, zíma ndìsimá kpá kótru éyì miánu gi do bi bi má'dìyi éyì doa wá ní. ²⁷ Áyí kóo ndéré kí késì amá née óto a zía méngi moko zíma gi ro zíma ndá'baógumá ndíki a ngboró go.’

²⁸ “Zí mongú 'yi née úku ledre kídí, ‘Dí'bisé álfu kíé'do (1,000) née gi zía 'dá'ba zíze í'bí a zí wo bi ni kí álfu zíne sokó (10,000) ní. ²⁹ Gi zía 'yi bi kí éyì zíne ní, Lomo ni í'bí yata éyì e zía, zía nda ídine kí tú'dú éyì e zíne kángaya. Tí lá 'yi máa wo bi éyì ndaá 'bi ené zía wá ní, owú a bi zía ní, niyí 'dí'bióyó a gi zía 'dá'ba. ³⁰ 'Yi 'bi moko máa wo bi moko ndaá simi a wá née, 'dí'bisé wo, zíze úcuógu wo simi mutuluru sága kí'dí

bi ini ni gú ídí kí náná do so 'yì gí zí éyí miówo ní.'

Yésu ni 'dècì ngbanga 'yì e kací miméngi ledre eyé

³¹ “Sìmi bi Owú 'bi 'Yìma'dí ni ndá'baógu kí mongú roko'buné káa do Ngére kí maláyika e ené ní, ni ndìsì do kítì ngére ené kí roko'bu bi gí komo ere ní. ³² Zía ndóloyóko ríki sí do 'yìma'dí e za mbá kó'dúne, zía ndìsìné ífi simiyé káa zí 'yì 'bá'bá kábìrìkì e ndìsì ífi simi ína e kí kábìrìkì e ní. ³³ Ni óto kábìrìkì e do sílìne 'bi ánu, zía óto ína e 'bi eyé do ngelì.

³⁴ “Née ní, Ngére Yésu ni úku ledre zí yée ga bi do sílìne 'bi anú ní kídí, 'Sée ga bi Babá i'bí úndru go zise ní, ógusé mu 'dí'bi úndru bi Lomo yemeomo gí rosé 'be 'bi ené kú 'desì 'dá'dá gí zí Lomo kí ótoógu do sogo káṅgá ba ní ní. ³⁵ Gí zía simi bi kóo mááyí kí 'bú ní, zise í'bí éyí miánu zíma, simi bi mááyí kí kodró ní, zise í'bí iní miéwé zíma, simi bi mááyí káa zí 'yì lóngó ní, zise 'dí'bi máa simi sümü. ³⁶ Mááyí do lerì bongó, zise í'bí bongó zíma. Mááyí kí ndiyá, zise ndìsìsè cigíma. Onzóní máa simi sígìni, zise ndìsì ógusé lúru máa.'

³⁷ “Née ní 'yì ga bi ndìsìní méngì ledre ga bi Lomo ili yée ní niyí úkulúgu ledre kídí, 'Ngére, áyí kóo kí 'bú kí be 'di bi zise í'bí éyí miánu zíyì ní, togú mbú kí kodró royì kí be 'di bi zise í'bí iní miéwé zíyì ní? ³⁸ Áyí kóo káa zí 'yì lóngó 'da bi zise 'dí'bi yìi simi sümü ní, togú mbú do lerì bongó kí be 'di bi zise í'bí bongó zíyì ní. ³⁹ Útú kóo ndiyá togú mbú onzóní yìi simi sígìni zise ndéréze lúru yìi ní kí be 'di?'

⁴⁰ “Ngére Yésu ni úkulúgu ledre kídí, 'Máuku zise ma'díi, ledre ga bi za mbá ndìsìsè méngì yée zí 'yì amá e ga bi ngára ndaní kí ledreyé owóowó wá ní, méngìsè née zíma.'

* **26:2** 26:2 Ayímbi Umbuokpó: Ni sɛndì kadra bi Yúda e ndìsìní sòmúndíki ledre bi kóo Ngére Lomo okpó gí do 'be 'bi eyé e ufu owú 'bi eyé e wá gí zía bi oróní sáma owú kábìrìkì ro kágá mbotu eyé e ní. Zía kóo 'di'biogú yée gí simi Ízibiti gí simi 'do'dó bi kóo niyí simi a ní. Ólo Ólúogu 12:14-17. † **26:3** 26:3 Mongú 'yì 'dáná éyì: Mongú 'yì 'dáná éyì romo do manda 'bi 'yì 'dáná éyì e zí Lomo. Ndìsì lengbe ólú dujú ne simi 'dìcì bi Mongú Bi 'bi Lomo simi 'Dìcì 'bi Lomo ní gí ro 'dáná éyì zí Lomo kí'di kéré simi simibi kéré'do. Ndìsì 'dí'bi sáma bangá bi ongoonzóní gí ro 'dáná a zí Lomo ní ólú kée 'dìcì íri gí ro zí Lomo ótoómo lúyú ledre 'bi 'yìma'dí e.

⁴¹ “Ni úku ledre zí 'yì ga bi do sílìne 'bi ngelì ní kídí, 'Ínyìsè gí romá íri sée 'yì ga bi Babá ndaá kí rokinyi gí zise wá ní. Bi esé ni go mongú pho'du bi kotuomoní gí ro ngére 'bi bicayi lomo e kí maláyika ené e za fí ní. ⁴² Gí zía simi bi mááyí kí 'bú ní, í'bísé éyì miánu zíma wá, mááyí kí kodró, í'bísé iní miéwé zíma wá, ⁴³ simi bi mááyí 'yì lóngó ní, 'dí'bisé esé máa simi sümü wá, mááyí do lerì bongó, í'bísé esé bongó zíma wá. Mááyí kí ndiyá zíma kpá ídíma simi sígìni, ógusé esé lúru máa wá.'

⁴⁴ “Niyí kpá úkulúgu ledre kídí, 'Ngére, áyí kóo kí 'bú togú mbú kodró, zíyì ídíyì 'yì lóngó ní kí be 'di? Áyí kóo do lerì bongó togú kí ndiyá, togú mbú simi sígìni ní 'da, bi zise óguzé lúru yìi wá ní?'

⁴⁵ “Ngére ni úkulúgu ledre kídí, 'Máuku zise ma'díi 'yì amá ga bi ledreyé ndaá owóowó wá, bi ngára sákásé yée wá ní, sákásé esé kpá máa wá.'

⁴⁶ “Nda gí ore niyí úcu bisinyí 'yì e simi 'do'dó bi odu a ndaá ní, tí lá bilámá 'yì e niyí ndéré 'bi eyé simi rokinyi bi za fí ní.”

26

Yemení ledre gí ro úfu Yésu

(Lúru kpá Mǎriko 14:1,2, Lúka 22:1,2, Yiwáni 11:45-53)

¹ Simi bi Yésu ukuonzó ledre ga bi ndìsì úku yée née go mbá ní, zía ìnyìné úku ledre zí 'yì lódú kacine e kídí, ² “Káa zí bi ówosé go bilámáne kídí sɛndì kadra 'bi Ayímbi Umbuokpó* ni go kílondó sogo a re ní, née go kpá sɛndì kadra bi niyí í'bí ngbángá Owú 'bi 'Yìma'dí simi a zí ezeokóga phéphéonzo wo do mingbúngu kágá ní.”

³ Kpá cikì simi sílì bi kóo née ní, zí manda ga bi 'bi 'yì 'dáná éyì e kpá kí ngíti géyì mingburoko 'yì 'bi Yúda e yóko royé 'be 'bi ngúru mongú 'yì 'dáná éyì kí ìrìnè

Kayáfa,[†] 4 yokoní royé yéme ledre gi ro 'dí'bi úgu Yésu úfu wo 'dá'ba. 5 “Tí lá ndazé 'dí'bi wo simi sǐlǐ 'bi ayímbi wá, káa bi 'yì e niyí zingì.”

Lefení sù'bù do Yésu simi Beteníya
(Lúru kpá Mária 14:3-9, Yiwáni 12:1-8)

6 Simi bi kóo Yésu ni simi Beteníya 'be 'bi ngíti o'do kí ìrìné Simúna bi kóo kí sámá roné ní, 7 zì ngíti kára ógùnè kí sù'bù mindonyo bi ugúní kí tǔ'dù kèsì ní simi kúkú, zía dǔdù a mbá do Yésu simi bi ni mindìshíné dongará 'yì lódù kacíne e ánu éyì ní.

8 Simi bi 'yì lódù kací Yésu lurúní kára néesé kí lefe sù'bù kenée ní, zì bi sínýíne royé zíye úku ledre kídí, “Kára néesé lefe sínýi nda sù'bù néesé bi kenée gi ro 'di?” 9 Zíye kpá úku ledre kídí, “Niyí kóo úgúoyó sù'bù néesé kí tǔ'dù kèsì do ífi báyi a zì 'yì lerì e.”

10 Zì Yésu úkulúgu ledre zíye kídí, “Ndásé sínýi ìrì kára néesé wá, mengì bilámá ledre go zíma. 11 'Yì lerì ga bi ndìshísé úku ledreyé néesé, ásé ídí kéye kací kadra mbá, tí lá máútúásá lolù ídí kése kací kadra e mbá wá. 12 Simi bi kára néesé lefe sù'bù domá ní, yeme néesé umbumá gi ro óto a. 13 Máúku zíse ma'díi, kí'dí bi 'yì e niyí go ndìshì úku bilámá ledre 'bi Lomo do sogo kánǵá mbá ní, ledre bi kára néesé mengì zíma néesé niyí ndìshì úkuógu a do ndìshì 'yì sómúndíki ledrea gi roa.”

Yúda Keriyóta yeme ledre gi ro úfu Yésu
(Lúru kpá Mária 14:10,11, Lúka 22:3-6)

14 Zì ngúru 'yì lódù kací Yésu bi ndìshíní ndólo a Yúda Keriyóta ní ìnyíné ndéréne zì manda ga bi 'bi 'yì 'dáná éyì e ní, 15 zía ndú'yú yée kídí, “Togú máí'biógu wo go zíse ní, éyì bi ásé í'bí a zíma ní 'di?” Zíye ólo kèsì cǐ kéré a doa sokó í'bí a zì Yúda. 16 Tónóne simi sǐndǐ kadra máa bi kóo néesé ní, zì Yúda ndìshíné gámásó'do bilámá misì'di bi gi ro 'dí'biógu Yésu doa zíye.

† 26:17 26:17 Ayímbi bi ndìshíní ndólo a 'De'dí ndaá: Ayímbi máa wo néesé ndìshì lengbe 'dí'bi sǐlǐ ìnyì doa gbre, ndìshì tónó kí Ayímbi máa wo bi Umbuokpó ní Yúda e ndìshíní sómúndíki sǐndǐ kadra bi kóo Lomo 'di'bioyó yée gi simi Ìzibiti simia ní. Ólo Ólúógu 12:17-20.

Yésu anuní odu éyì miánu kí 'yì lódù kacíne e

(Lúru kpá Mária 14:12-21, Lúka 22:7-13, Yiwáni 13:21-30)

17 Simi mizefì sǐlǐ 'bi Ayímbi bi ndìshíní ndólo a 'De'dí ndaá ní, zì 'yì lódù kací Yésu óguyé ndú'yú Yésu kídí, “Ìli zíze ndéréze yéme éyì miánu zíyì gi ro Ayímbi Umbuokpó 'da?”

18 Zía úkulúgu ledre zíye kídí, “Ídísé ndéré zì ngíti o'do simi gara 'dáa zíse úku ledre zía kídí, “Yì 'dódo ledre uku yaá sǐndǐ kadra ni go gbóo. Mááyí ógu kí 'yì lódù kacíma e ánu Ayímbi Umbuokpó zíyì 'be ona.’ ” 19 Zì 'yìmikása ga gére néesé ndéréze yéme éyì miánu 'bi Ayímbi néesé ìrì tí káa zì bi Yésu uku zíye ní.

20 Simi bi nda go kí tagá ní, zì Yésu tónóye ánu éyì kí 'yì lódù kacíne ga bi sokó doa gbre ní. 21 Simi bi niyí go ánu éyì miánu ní, zì Yésu úku ledre zíye kídí, “Máúku zíse ma'díi, ngúrusé ni í'bí ngbángáma zì ezeokóma e.”

22 Zì ledre néesé sínýíne royé, zíye tónóye ítí kangú gi royé kídí, “Wo bi ni ma'díi ní, Ngére, ndaá 'bi ené máa wá.”

23 Zì Yésu úkulúgu ledre zíye kídí, “Kpá tí akpa ngúrusé bi ndìshízé ésì kótru sǐlǐze kéne simi éyì miánu ní ni í'bí ngbángáma ne. 24 Owú 'bi 'Yíma'dí, ni ndéré tí káa ledre bi ekéní gi roa ní. Tí lá mongú 'do'dó ni ídí zì 'yì bi ni í'bí ngbángáma Owú 'bi 'Yíma'dí ní. Ni kóo ídí zía bilámáne togú ndikioguní wo wá ní.”

25 Zì Yúda bi ni í'bí ngbángá Yésu ní úku ledre kídí, “Wo bi ma'díi ní, 'yì 'dódo ledre, ndaá 'bi ené máa wá.”

Yésu ya zía ní, “Tí yìi.”

26 Simi bi niyí ndìshì ánu éyì ní, zì Yésu 'dí'bi ambata, zía í'bí mbófo éyì zì Lomo gi roa, zía 'déweífi simi a zía í'bí a zì 'yì lódù kacíne e, zía úku ledre kídí, “Ba kúrù'bumá, ídísé 'dí'bi a zíse ánu a.”

27 Gi do kací néesé, zía 'dí'bi kó'do, do í'bí mbófo éyì gi roa zì Lomo, zía í'bí a zíye, zía úku ledre kídí, “Sée mbá ídísé

éwé a.” ²⁸ Née sámamá bi nde'yí bi káa do miyéme ledre dongaráse kí Lomo gi ro zía ótoómo lúyú ledre esé ní. ²⁹ Gi do kací éyí miánu, zí Yésu úku ledre zíye kídí, “Útúásázé lolu éwé le'yí kóró kése káa zí wo ba wá, gi simi sɛndí kadra bi azé éwé mikánda éyí kése 'be 'bi Babá ní.”

³⁰ Simi bi ukuní ke'bi ní, zíye ndéréókpóye do Landa Olíva.

Yésu ya Pétero ni ási gi roné

(Lúru kpá Máriaiko 14:27-31, Lúka 22:31-34, Yiwáni 13:36-38)

³¹ Nda née ní, zí Yésu úku ledre zíye kídí, “Kí ndulu ba, áse ási gi romá mbá, káa zí bi ni miékéne kídí,

“Mááyí úfu 'yí 'bá'bá kábiri'kí e, zí kábiri'kí e ngásá báyi royé mbá.”

³² Tí lá, gi do kací bi mááyí úru gi simi umbu ní, mááyí ógu ndéréútu romá máa 'dá'dá zise simi kángá bi Galiláya ní.”

³³ Zí Pétero úkulúgu ledre zía kídí, “Abú lafúma e niyí ngásáómo yíi mbá yá, máotoómo yíi wá.”

³⁴ Yésu ya zía ní, “Máúku zíyí ma'díi, kí ndulu ba ní, 'dá'dá zí ngono kí úcu koko, áyí ási gi romá kí'dí ota.”

³⁵ Tí lá zí Pétero úkulúgu ledre kídí, “Togú kpá umbu yá, máotoómo yíi wá.” Zí ngíti géyí lafúga ga bi 'yí lódú kací Yésu ní uku a kpá mbá kenée.

Yésu nderení kí 'yí ené e simi Getesemáni

(Lúru kpá Máriaiko 14:32-42, Lúka 22:39-46)

³⁶ Zí Yésu ñnyiyé kí 'yí lódú kacíne e gi ore ndéréye simi ngíti bi kí ñriné Getesemáni, zía úku ledre zí 'yí lódú kacíne ga gére née kídí, “Ndísisé aka ona mááyí aka ndéré 'dá'dá 'dáa ini ini zí Lomo.” ³⁷ Zía ndólo Pétero e kí wotí Zebedíya e gbre, Yakóbo e kí Yiwáni zíye ndéréye kéye, zí simikozo kí sómú ledre tónóne méngi wo kíngaya. ³⁸ Zía úku ledre zíye kídí, “Mááyí go kí mongú lerí do mimbé'demá kíngaya 'dówúma ayí úkú gi zía geré miúkú. Ídísé ndísi kí komosé rosé.”

³⁹ Zía ndéré 'doso roné cúku'dée 'dá'dá kenée, zía útúló'bu komoné bi ini ini

zí Lomo kídí, “Babá, togú ni útúásáne kací komoyí yá, ndá ótoómo máa zíma 'dó'dóma wá. Tí lá ndaá ídí káa zí bi máíli máa ní wá, idí idí kací miyéme ledre eyí.”

⁴⁰ Simi bi ini asá ini ní, zía ndá'balúgu roné zí 'yí lódú kacíne e. Ni ógu ní, niyí yí eyé go mbá 'dú'du eyé. Zía ndú'yú Pétero kídí, “Útúásásé ó'bu rosé zise ndísisé dilá kí owú sɛndí kadra kíe'do wá? ⁴¹ Ídísé ndísi ini ini zí Lomo zí komosé ídine rosé káa bi áse útú simi lúyú ledre ke. Ílisé tí gi ro méngi ledre ga bi ma'díi ní, tí lá roko'bu ndaá rosé wá.”

⁴² Zía kpá ndá'ba ánda roné ini ini káa zí gáa 'dá'dá ní kídí, “Babá, togú ni miyémené gi ro zíma 'dó'dóma té kí yá, idí mu méngi roné káa zí bi íli ní.”

⁴³ Simi bi nda'baogu ní, zía ndíki yée kpá mi'dú'duyé, gi zía ko'dóní gi zí 'bí go mikó'dó.

⁴⁴ Zía kpá ndá'balúgu roné ini ini zí Lomo. Née kóo go ota mindéré a ini ini zí Lomo, uku kpá fú ledre bi kíe'do ba ní.

⁴⁵ Zía ndá'baoguné úku ledre zí 'yí lódú kacíne e kídí, “Áse aka yí esé fú lá 'dú'du 'dówúrosé? Lúrúsé go, sɛndí kadra ni go gbóo do í'bí ngbángá Owú 'bi 'Yíma'dí zí 'yí lúyú ledre e. ⁴⁶ Ñnyiógusé mu zize ndéréze. Lúrúsé aka, wo bi í'bí ngbángáma ní ni girí go ógu née.”

'Dí'biní Yésu

(Lúru kpá Máriaiko 14:43-50, Lúka 22:47-53, Yiwáni 18:3-12)

⁴⁷ Simi bi Yésu ni aka çikí ndísi ódro ní, zí Yúda bi ngúru 'yí gi dongará 'yí lódú kací Yésu ga bi kóo sokó doa gbre (12) ní óguné. Oguní kóo kí tú'dú 'yí e mbá kí mingburoko maku e kí ngbóndó e do síliye. Manda ga bi 'bi 'yí 'dáná éyí e kí ngíti géyí mingburoko 'yí e kasaní yée ye.

⁴⁸ Yúda ma'dáa yemeomo ledre go kíye kídí, “Yí bi mááyí ndéré geré fáka wo í'bí mandá zía ní, née go wo, ídísé geré 'dí'bi wo.” ⁴⁹ Zí Yúda ndéréne geré mbí zí Yésu, zía fáka Yésu, í'bí mandá zía kídí, “Yí 'dódo ledre, mandá zíyí.”

⁵⁰ Zí Yésu úkulúgu ledre zía kídí, “Ezegámá, méngì ledre bì ógu gí roa ní mu.”

Geré zí 'yì ga gére née óguyé 'dí'bi Yésu. ⁵¹ Zí ngúru 'yì lódú kací Yésu lálaógu mongú maku lágá 'dècì mbílí ngúru 'yì 'bì moko 'bì mongú 'yì 'dáná éyì e kíe.

⁵² Zí Yésu úku ledre zía kídí, “Ótolúgu mongú maku eyì née do biné, gí zía 'yì ga bì mbá úfu 'yì kí mongú maku ní, niyí úfu yée kpá kí mongú maku. ⁵³ Ówo eyì bì kídí, togú mándólo Babá yá, ni geré kásaógu tú'dú maláyika e 'dii sáká máa ní wá? ⁵⁴ Tí lá togú máméngì go kenée ní, ledre bì miéké kúrú Lomo uku kídí ni méngì roné zíma kenée ní, ni nda ídí káa do ma'dii káa be 'di?”

⁵⁵ Zí Yésu úku ledre zí 'yì ga bì oguní 'dí'bi wo née kídí, “Éyì bì ógusé kí maku e kí ngbóndó e 'dí'bi máa gí roa káa zí éyì bì málúyú ledre ní 'di? Mándìsì 'dódo ledre simi 'Dìcì 'bì Lomo kací kadra mbá 'dí'bisé máa wá gí zí 'di? ⁵⁶ Tí lá éyì née méngì roné kenée gí ro zí ledre ga bì kóo nébì e ukuní yée ní ídiye ma'dii.” Nda née ní, zí 'yì lódú kacíga ngásá báyi royé mbá.

Oguní kí Yésu kó'dú Kayáfa

(Lúru kpá Mária 14:53-65, Lúka 22:54,55,63-71, Yiwáni 18:13,14,19-24)

⁵⁷ Zí 'yì ga bì 'dí'bi Yésu ní 'dí'bi wo ndéré kíe 'be 'bì Kayáfa mongú 'yì 'dáná éyì e, kídí bì 'yì 'dódo lorú e kí ngíti géyì mĩngburoko 'yì e kotruní royé ní. ⁵⁸ Tí lá, zí Pétero útúne do kacíye gí gbála gí zíye ndéré ólúye kí Yésu do ligá ngbanga 'bì mongú 'yì 'dáná éyì. Zí Pétero ólúne ndìsìné dongará 'yì ga bì ndìsìní óndó mbotu ore ní gí ro lúru ledre bì niyí ógu méngì a kíe ní.

⁵⁹ Zí manda ga bì 'bì 'yì 'dáná éyì e kí mĩngburoko 'yì 'dècì ngbanga e ndìsìyè gámásó'do ledre bì gí ro úkuóto a ro Yésu gí ro zíye úfu wo gí roa ní. ⁶⁰ Tí lá ndikiní eyé lúyú ledre roa wá, abú tú'dú 'yì e oguní gí ro trótro ledre roa kí ranga.

Odu a zí 'yì e gbre óguyé ⁶¹ úku ledre kídí, “O'do ba úku ledre kídí, 'Máayí

ndúru 'Dìcì 'bì Lomo, zíma úbúlúgu a simi sílí ota (3).’ ”

⁶² Zí mongú 'yì 'dáná éyì née ìnyìné 'dága úku ledre zí Yésu kídí, “Ledre ndaá tarayí zíyì úku a kací ledre ba wá? Úwú eyì ledre bì 'yì ga gére née niyí ndìsì trótro a royí née wá?” ⁶³ Tí lá Yésu ìtì ené e wá.

Zí mongú 'yì 'dáná éyì úku ledre zía kídí, “Mándú'yú ba yì do komo Lomo. Ídí úku ma'dii zize, áyí Kírèsìto bì ni Owú 'bì Lomo ní?”

⁶⁴ Yésu ya zía ní, “Ì, tí káa zí bì úku née. Tí lá máúku ba wo zise mbá, karanée áse lúru Owú 'bì 'Yìma'dí kí ndìsì zí Lomo bì roko'bua ofu go ní do anú kpá kí ógu gí komo ere kpurú gí simi burungú.”

⁶⁵ Simi bì mongú 'yì 'dáná éyì uwú ledre née kenée ní, zía lófo bongó gí roné kí mĩmbé'dekesì. Zía úku ledre kídí, “Uku sinyi ledre go, éyì bì ilizé ngíti géyì 'yì e zíye óguyé úku ngíti ledre gí roa ní ndaá lolu wá. Úwúsé tara sinyí bì uku née go cú kí mbílise. ⁶⁶ Sómúsé 'bì esé káa be 'di?”

Zíye úkulúgu ledre kídí, “Utúasá go gí ro do úfu wo 'dá'ba.” ⁶⁷ Zíye ndìsìyè údru súrú komo Yésu kí útru wo kí sílíye. Ngíti géyì sembíní 'bì eyé kóo wo mĩsembí. ⁶⁸ Kí ndìsì ndú'yú wo kídí, “Bì úku yá née ni Kírèsìto ní, ambí ocó yìi née ne?”

Pétero ási gí ro Yésu

(Lúru kpá Mária 14:66-72, Lúka 22:56-62, Yiwáni 18:15-18,25-27)

⁶⁹ Pétero ni kóo mĩndìsìné dongará 'yì e do ligá kenée. Zí owúkára 'bì moko bì ore ní óguné úku ledre zí Pétero kídí, “Málúru káa zí áyí kpá ngúru 'yì bì kóo ndìsìní gámá kí Yésu bì gí simi Galiláya ní.”

⁷⁰ Tí lá zí Pétero ítí kangú do komoyé ore mbá kídí, “Máówo amá ledre gí ro ledre bì áyí úku a née wá.”

⁷¹ Zí Pétero ìnyìné gí ore ndéréne tara mbotu gara, kídí bì ngíti owúkára lurúndiki wo zía úku ledre zí 'yì ga bì íri ní gí ro Pétero kídí, “'Yì née niyí kóo kí Yésu 'yì 'bì Nazeréta.”

⁷² Zí Pétero lolóbú kídí, “Do komo Lomo, máówo o'do née wá.”

⁷³ Kací ledre ba lu'bú kpá wá, zí ngíti géyì 'yì ga bi kóo mítóroyé ore ní óguyé úku ledre zí Pétero kídí, “Ma'díi, áyí ngúrúyé gí zía ndìsì ódro káa zí 'yì 'bi Galiláya e ní.”

⁷⁴ Zía lolóbú kídí, “Do komo Lomo, máówo amá o'do née wá.”

Geré, zí ngonon úçu koko. ⁷⁵ Zí ledre bi kóo Yésu uku zía kídí, “Dá'dá zí ngonon úçu koko, áyí ási gí romá kí'dí ota (3) ní,” geré zí ledre née ngásáoguné simi Pétero. Gére zí simikozo méngì wo, zía ólúóguné sága ndìsì ini ini kíngaya.

27

Yúda ingíonzó roné

(Lúru kpá Mária 15:1, Lúka 23:1,2, Yiwáni 18:28-32)

¹ Nda go kí sị ndóndó, zí manda ga bi 'bi 'yì 'dáná éyì e kí ngíti géyì mingburoko 'yì 'bi Yúda e ólúóguyé kí ledre bi kídí idíní úfu Yésu ní. ² Zíye ódó Yésu do 'dí'bi wo ndéré kíe kó'dú Piláto bi ni ne gávana ní.

³ Simi bi Yúda Keriyóta bi i'bí ngbángá Yésu owo kídí 'decíní ngbanga Yésu go 'bi umbu ní, zí simikozo méngì wo zía 'dí'bi késì bi kóo i'biní zía cì kéré a doa sokó (30) ní í'bílúgu a zí manda ga bi 'bi 'yì 'dáná éyì e ní kí ngíti géyì mingburoko 'yì e. ⁴ Zía úku ledre zíye kídí, “Málúyú ledre go zíma í'bí ngbángá 'yì bi ngára luyú ledre wá ní.”

Zí 'yì ga gére née úkulúgu ledre zí Yúda kídí, “Née ndaá lolu ledre ezé wá, née ledre eyì.”

⁵ Gí ore zí Yúda ónzóoto késì née cìkì simi 'Dìcì 'bi Lomo ore do ndá'bané ndéré ingíonzó roné.

⁶ Zí manda ga bi 'bi 'yì 'dáná éyì e ní, 'dí'bi késì née gí bi, zía úku ledre kídí, “Kací lorù utúasání bándáoto késì ba 'Dìcì 'bi Lomo ona wá gí zía née késì sáma.” ⁷ Née ní zíye 'dí'bi késì née ndéréye úgú bi kíe gí zí 'yì ó'bó pheré gí ro ndìsì oto umbu 'yì lóngó e simi a. ⁸ Née sị ledre bi ndìsì ndólo bi née gí zía zaá gí karaba kídí Yáká Sáma ní. ⁹ Zí ledre bi kóo nébì Yeremáya uku ní ídine

ma'díi, “Zíye 'dí'bi komo késì bi kóo cì kéré a doa sokó (30), née késì bi 'yì 'bi Isiréle e ngununí ledre a í'bí a gí roa ní, ¹⁰ zíye 'dí'bi késì née ndéréye úgú bi kíe gí zí 'yì ó'bó pheré káa zí bi Ngére Lomo uku zíma ní.”

Yésu do ngbanga kó'dú Piláto

(Lúru kpá Mária 15:2-5, Lúka 23:3-5, Yiwáni 18:33-38)

¹¹ Simi bi oguní kí Yésu kó'dú Gávana Piláto ní, zía ndú'yú Yésu kídí, “Áyí mongú ngére 'bi Yúda e?”

Yésu ya zía ní, “È, ni kpá tí káa zí bi úku née.”

¹² Simi bi manda ga bi 'bi 'yì 'dáná éyì e kí mingburoko 'yì 'bi Yúda e ukuotoní ledre roa ní, ìtì ené wá. ¹³ Zí Piláto kpá ndú'yú Yésu kídí, “Úwú eyì ledre bi niyí ndìsì trótro a royì née wá?” ¹⁴ Tí lá Yésu ìtì wá, uku gbawá bikéré ledre kací ledre bi ukuotoní roa ní. Zí tara Piláto ìdrìne gí zí ledre née mi'drì kíngaya.

¹⁵ Kadra Ayímbi Umbuokpó e mbá, gávana ndìsì lengbe ótoómo kémბì 'yì gí simi sịgìni wo bi tú'dú 'yì e gelení go mbá wo ní. ¹⁶ Simi sịndì kadra máa née ní, ngíti o'do ni kóo bo simi sịgìni ore 'yì méngì bisinyí ledre kí ìrìné Barába. ¹⁷ Née ní simi bi Piláto ndú'yú tú'dú 'yì ga bi kotruní royé ní kídí, “'Yì bi ìlisé zíma ótoómo wo zise gí simi sịgìni ní náambi, Barába togú mbú Yésu bi ndìsì ndólo wo yaá Kírésito ní?” ¹⁸ Gí zía Piláto owo bú kídí Yúda e otoní bisinyí mimbé'deyé ro Yésu gbékpìne zíye óguyé kíe kó'dúne ní.

¹⁹ Simi bi Piláto ni mindìsìné do kítì ngére ené ní, zí me'bea kákasa zía kídí, “Nda óto sịlìyì ro o'do bi luyú ené ledre wá née wá, gí zía bisinyí 'duru ogú ánda roné go domá gí ro ledre ené.”

²⁰ Tí lá zí manda ga bi 'bi 'yì 'dáná éyì e kí mingburoko 'yì 'bi Yúda e 'dí'bi do tú'dú 'yì ga gére née kí ledre kídí idíní úku ledre gí ro do ótoómo Barába, do úfu Yésu 'dá'ba.

21 Zí gávana kpá ndúndu'yú kídí, “Yi ga bi gbre ba, 'yi bi ilisé zíma ótoómo wo zíse ní náambi?”

Zí 'yi e ñnyiyé mbá úkulúgu ledre zía kídí, “Barába.”

22 Zí Piláto ndúndu'yú kídí, “Sara máídí nda méngi kí Yésu bi ndişiní kpá ndólo wo Kírésito ní go 'di?”

Zíye ñnyiyé mbá úkulúgu ledre kídí, “Ídí phéphéonzo wo do mingbúngu kágá.”

23 Zí Piláto ndú'yú yée kídí, “Gi ro 'di? Ledre bi luyú wo ní 'di?”

Tí lá zí tú'dú 'yi ga gére gbúrógbó tátá royé nda 'dá'dá kídí, “Ídí phéphéonzo wo do mingbúngu kágá.”

24 Simi bi Piláto lurú 'yi e ayíní yi eyé go zíngi eyé, mbí éyí bi zíne méngi a ní ndaá ní, zía 'dí'bi iní lúgu sîlîne kíe do komoyé ore. Zía úku ledre kídí, “Misi'di umbu o'do nées ndaá do sîlîma wá. Née yi ené ledre esé.”

25 Zí 'yi e ñnyiyé mbá úkulúgu ledre kídí, “Sáma a idí ndá'ba dozé kí owú 'bi ezé e.”

26 Gi ore zía 'dí'biógú Barába gi simi sîgîni. Zía 'dí'biógú Yésu ócó wo, do ótoómo wo zíye ndéréye kíe phéphé wo do mingbúngu kágá.

Asikíri e foloní Yésu

(Lúru kpá Mária 15:16-21, Yiwáni 19:2,3)

27 Zí asikíri ga bi 'bi gávana ní 'dí'bi Yésu ndéré kíe simi mongú bi eyé 'bi asikíri e zíye yóko royé mbá cigí a íri.

28 Zíye í'díógú bongó 'bi Yésu gi roa 'dá'ba do ésí mongú ngbángbá bongó eyé 'bi asikíri e roa, 29 do kúrókú kîni káa do komú ésí a ro doa. Zíye í'bi ngbángbá do sîlîa káa zí 'bi ngére ní. Do ndişiyé útúye do ngúrú sîndiye fólo wo kídí, “Ba, mongú ngére 'bi Yúda e.” 30 Zíye ndişiyé údru súrú roa, do 'dí'bi ngbángbá bi gi do sîlîa nées ndişiyé ócó wo kíe ro doa.

31 Simi bi folo asání wo go ní, zíye í'díógú mongú ngbángbá bongó bi gáa roa ní, zíye ésîlúgu bongó máa 'bi ené ní roa.

Zíye 'dí'bi wo ndéréye kíe phéphé wo do mingbúngu kágá.

Yésu do mingbúngu kágá

(Lúru kpá Mária 15:22-32, Lúka 23:27-43, Yiwáni 19:17-27)

32 Simi mindéréye, zíye ndíkíye kí ngíti o'do do misi'di kí ñriné Simúna ndişí ógu gi simi gara bi kí ñriné Kuréne ní. Zíye gága o'do nées ñmbí mingbúngu kágá 'bi Yésu. 33 Zíye ndéréóguyé do landa bi ndişiní ndólo a Gologóta bi ini ledre gi simi a kídí, “Cóngó do'yi ní.” 34 Simi bi nderéoguní do landa nées íri ní, zíye í'bi le'yi kóró bi lefení kágá simi a ní zí Yésu idí éwé a gi zí okó éyí miówo. Tí lá simi bi ewéuzu ní, zía ási ené kí éwé a. 35 Simi bi phephení wo go do mingbúngu kágá ní, zíye ónzó gbégbé* ífi báyi bongó ené e kíe dongaráye. 36 Zí asikíri ga gére nées ndéré ndişiyé bi ndişí lúrukása wo. 37 Zíye ékéoto ledre bi ufuní wo gi roa ní gá doa 'dága kídí, BA YÉSÚ, MONGÚ NGÉRE 'BI YÚDA E. 38 Phephení kóo kpá 'yi ugu e gbre kéne simi sîndí kadra máa nées. Kémbí a do sîlî Yésu 'bi anú, ngíti a do ngelí. 39 Zí 'yi ga bi ndişiní ndéré kací misi'di gi ore ní ndişiyé úku sînyi ledre zí Yésu, kpá kí ndişí lágá doyé, 40 kí ndişí úku ledre zía kídí, “Úku yaá nées ni ógu ndúru 'Díci 'bi Lomo zíne úbúlúgu a simi sîlî ota, togú áyí tí Owú 'bi Lomo ma'díi yá, idí mu yómo royí, zíyi ndítíóguyí gi do mingbúngu kágá girí bi yáa.”

41 Zí manda ga bi 'bi 'yi 'dáná éyí e ní kí 'yi 'dódo lorú e nda kí mingburoko Yúda e ndişiyé fólo wo kpá kenée. 42 Zíye ndişiyé úku ledre kídí, “Ni 'yi yómo 'yi e, tí lá utúasá yómo roné wá gi zí 'di? Ni kpá mongú ngére 'bi Isiréle e. Idí mu ndítíógú gi do mingbúngu kágá girí, zíze ngungu ledrea. 43 Ndishí úku ledre kídí, ‘Mááyí Owú 'bi Lomo.’ Nées ni 'yi bi ngungu ledre 'bi Lomo go ní. Lomo idí mu yómo wo cakaba togú Lomo ili wo bú ní.” 44 Kpá kenée, gba 'yi ugu ga bi

* 27:35 27:35 Ónzó gbégbé: Ba misi'di bi kóo Yúda e ndişiní géle 'yi kíe gi moko 'bi Lomo ní.

28

Yésu urú gí simi umbu

(Lúru kpá Mária 16:1-8, Lúka 24:1-12, Yiwáni 20:1-10)

¹ Akpa kí sí ndóndó simi sílì gí do kací Sílì 'bì 'Dówúro, zí Maríya Magidála kí ezené Maríya ìnyiyé ndéréye sí bì.

² 'Diya káa ní, zí mongú k'ìdì káṅgá méngì roné, zí maláyika 'bì Ngére Lomo óṅuné gí komo ere gbùrùgbuóyó tutú bì otóní ngbùturú tara mbotu bì bì zí Yésu ní 'dá'ba, do ndìsìné gá do tutú nées. ³ Zí simi komo maláyika nées ndìsì ríríne ganya ganya káa zí m'bilé'be iní ní, zí bongó bì roa ní ídìne bìkenyíne kpílélé.

⁴ Zí asikíri ga bì otóní yée ndìsì 'bá'ba bì nées ní ní, zí royé úyuné za mbá miúyu gí zí ngìrì, zíye ídíye káa zí éyì bì uyuní go miúyu ní.

⁵ Zí maláyika nées úku ledre zí kará ga gére nées kídì, “Ndásé esé éré ngìrì wá. Máówo bú kídì ndìsìsé gámásó'do umbu Yésu bì pphéonzóní wo do mingbúngbu kágá ní. ⁶ Ndaá 'bì ené lolu ona wá, urú yì ené go káa zí bì kóo uku zíse ní. Óṅusé mu lúru bì kací a k'ìdì bì kóo otóní wo ní. ⁷ Ndérésé mu 'dì'diya úku a zí 'yì lódù kacíga kídì, 'Urú yì ené gí simi umbu go, ndéréókpo go zíse 'dá'dá íri simi káṅgá bì Galiláya ní. Ásé ndéré ndíki wo íri.' Nées ledre bì mááyí úku a zíse ní.”

⁸ Gí ore zí kará ga gére nées gbúgbuóguyé gí simi bì girí abú kí ngìrì royé yá, mimbé'deyé nì m'ducuné kí mongú rokinyi. Zíye ngásáye úku ledre nées zí 'yì lódù kacíga. ⁹ 'Diya káa ní zí Yésu ndíkiye kí kará ga gére nées. Zí úku ledre zíye kídì, “Mandá zíse.” Zí kará ga gére nées óṅuyé gbóo cigí a do útúye sí sìnḍíá oto úndrua.

¹⁰ Zí Yésu úku ledre zíye kídì, “Ndásé éré ngìrì wá. Ndérésé mu úku a zí 'yì lódù kacíma e, zíye ndéréye simi Galiláya, niyí óṅundíki máa íri.”

Asikíri ukuní ma'díi ledre gí ro miúru Yésu

¹¹ Simi bì kará ga gére nées niyí do misi'di mindéréye ní, zí asikíri ga bì otóní yée ndìsì óndó bì bì zí Yésu ní ìnyiyé ndéréye simi gara úku ledre ga bì mengíní royé íri ní mbá zí manda ga bì 'bì 'yì 'dáná éyì e ní. ¹² Simi bì manda ga bì 'bì 'yì 'dáná éyì e yóko royé kí ngítì géyì mingburoko 'yì eyé e yéme ledre bì yée niyí méngì a ní, zíye úgú komo asikíri ga gére nées kí t'ù'dù késì, ¹³ zíye úku ledre zíye kídì, “ídísé úku a zí 'yì e kídì, “Yì lódù kacíga óṅuní kí nduluna zíye úgu umbua simi bì ásé 'dú'du ní.” ¹⁴ Togú gávana nì úwú ledre nées yá, azé ódro zía utúasá méngì sée bisinyíne wá.”

¹⁵ Gí ore zí asikíri e 'dí'bi késì nées, zíye méngì a tí káa zí bì ukuní zíye ní. Zí phanda ledre nées áṅgané tí kadra nées dongará Yúda e ore mbá.

Yésu 'dodo roné zí 'yì lódù kacíne e

(Lúru kpá Mária 16:14-18, Lúka 24:36-49, Yiwáni 20:19-23, Moko 'bì 'yìmikása e 1:6-8)

¹⁶ Nda gí ore zí 'yì lódù kací Yésu ga bì sokó doa kíé'do ní ìnyiyé ndéréye simi Galiláya do landa bì Yésu uku ledre a zíye ní. ¹⁷ Simi bì ogundikiní wo íri, zíye oto úndrua, tí lá ledre nées utúasá ené kací komo ngítì géyì 'yì lódù kacíga wá.

¹⁸ Zí Yésu nda go óṅuné za gbóo cigíye zía úku ledre zíye kídì, “Babá i'bí úndru ledre ga bì komo ere kí yée ga bì do sogo káṅgá ona ní go mbá zíma. ¹⁹ Bì kenée ní, ídísé mu ndéré zí kúfú 'yì e za mbá, zíse óyóló'bó yée káa do 'yì lódù kacíma e, zíse bábátizí yée kí ìrì 'Bù, kí ìrì Owú, nda kí 'Dówú Lomo. ²⁰ Ídísé 'dodo ledre zíye idíní oto úndru ledre ga bì máúku yée zíse ní mbá. Ma'díi mááyí ídí kése kací kadra mbá zaá gí simi bì mááyí ndá'baóṅu do sogo káṅgá ona ní.”

**Bilámá ledre bi
Máriko
eké ní
Ledre gi ro búkú bi
Máriko ní**

Máriko eké Búkú ba ne. Ndịsini kpá ndólo wo Yiwáni Máriko. Nì aka kóo lá owúphịrangá simi bi kóo Yésu nì simi Yerusaléma ní, zía kóo ídine 'yì lódú kací Yésu. Nda gi 'dá'ba zíye ndịsìyè gámáye kí Páwulo bi 'yìmikása 'bi Yésu ní, gi do kací a nées, zía kpá ndịsine sáká Pétero bi nì kpá 'yìmikása 'bi Yésu ní. Simi ledre bi eké gi ro Yésu ní, zía úkuógú ngítì géyì ini ledre ga bi simi tara 'bi Yúda e ní, zía kpá úkuógú ini ledre gi do bi ondu 'bi Yúda e. Ore, nì go miówoné kídí Máriko eké ledre ba 'dódoyème ledre 'bi Yésu kíe zí 'yì ga bi ngará ndaní Yúda e wá ní, bi ngununí ledre Yésu go ní.

Máriko uku kpá ledre gi ro ledre ga bi Yésu mengi yée ní rómo do ledre ga bi uku yée ní. Owozé go kídí Yésu mengi kóo tú'dú ledre ga bi kí mingburoko roko'búyè ní go, zía 'dí'bióyó ndiyá gi ro tú'dú 'yì e, zía lágaóyó dokéké e gi simi tú'dú 'yì e, zía kpá ndịsine ótoómo lúyú ledre 'bi 'yì e zíye. Miméngi ledre nées 'dódo go kídí Yésu nì kí roko'bú ledre e zíne gi zí Lomo. Ogu zía úyuné do bi kací 'yìma'dí e gi ro 'dí'bióyó umbu bi kóo niyi úyu a ye gi zí lúyú ledre eyé e ní 'dá'ba.

Máriko uku ledre gi ro mindisi Yésu do sogo kangá, kí ledre gi ro ledre moko ené, tonó kí ledre babatiza bi kóo Yiwáni i'bí zía ní. Lìkpì ledre ga bi mengini royé zí Yésu 'dá'dá phephení aka kóo wo wá ní, zía kpá lìkpì ledre gi ro miúrú Yésu gi simi umbu kpá kí ledre gi ro mindá'ba a bi komo ere ní.

Yiwáni babatiza uku ledre miógu Kírésito

(Lúru kpá Matáyo 3:1-12, Lúka 3:1-18, Yiwáni 1:19-28)

¹ Ba dosi bilámá ledre gi ro Kírésito Yésu* Owú 'bi Lomo.

² Nì káa zí bi kóo nébi Isáya eké kídí, “Mááyí kása 'yì kása amá zíyì 'dá'dá, gi ro zía yémeómo misi'di zíyì nzíyiné.”

³ “Yì nì karanée ndisi otrú ledre zí 'yì e simi súwú kídí, yémeómosé misi'di mu nzíyiné zí Ngére, ídísé 'dózo yéme misi'di zía.”

⁴ Zí Yiwáni ógu ndịsine simi súwú ndisi úku ledre 'bi Lomo zí 'yì e kídí, “Ídísé ngungu ledre 'bi Lomo zise óyóló'bó mimbé'desé do babatizi sée gi ro zí Lomo ótoómo lúyú ledre esé e.” ⁵ Zí tú'dú 'yì e gi do bi e mingungúcuá, ngítì géyì gi simi kangá bi Yúdáyá ní kí tú'dú ngítì géyì gi simi Yerusaléma ndéréye zí Yiwáni. Zíye úkuógú lúyú ledre eyé e, zía babatizi yée simi ngburu bi Yeredéne ní. ⁶ Yiwáni esi kóo roné bongó bi u'yúni gi simi bi bangá bi gémele ní, zía ódó roné ká'dá bi yemeni gi simi saná ní, éyì miánu ené nì kóo mbira kí tezi. ⁷ Zía kóo kpá úku ledre kídí, “Yì bi nì ógu gi do kacíma ní, roko'búa romo do 'bi amá go kángaya. Máútúásá gbawá ídíma káa do 'yì líkpí ká'dá wará ené gi ro í'diógu a gi sindia. ⁸ Mái'bí babatiza zise lá kí iní, nì i'bí 'bi ené zise babatiza bi kí 'Dówú Lomo ní.”

*Yiwáni i'bí babatiza zí Yésu
(Lúru kpá Matáyo 3:13-17, Lúka 3:21-22)*

⁹ Simi sindi kadra máa bi kóo nées ní, zí Yésu óguné gi simi gara bi Nazeréta simi kangá bi Galiláya ní, zí Yiwáni babatizi wo simi ngburu bi Yeredéne ní. ¹⁰ Simi bi Yésu nì nda go olúogu gi simi iní ní, zía lúru ere likpi roné go, zí 'Dówú Lomo óguné doa pá pá pá pá káa zí kíríkó'do ní. ¹¹ Geré zí kúru ówúne zía giri kídí, “Áyí Owú 'bi amá 'búyì ofu domá go. Mááyí kí rokinyi gi zíyì.”

*Satána uzu Yésu
(Lúru kpá Matáyo 4:1-11, Lúka 4:1-13)*

* **1:1** 1:1 Kírésito: Ini ledre gi simia kídí, 'yì bi Lomo gelé wo káa do Ngére ní. Yésu: Ini ledre gi simi a kídí, Lomo yomo 'yì e. **1:2** 1:2 Maláki 3:1 **1:3** 1:3 Isáya 40:3

¹² Gi ore geré, zí 'Dówú Lomo, 'dí'bi wo ndéré kíe gbála simi súwú, ¹³ zía ndíşiné íri kí sîlî cî gbre, zí Satána† ndíşiné úzu wo. Bangá súwú e niyí kóo kpá kíye íri. Zí ngíti géyi maláyika e ndíşiyé sáká wo.

Yésu tonó moko 'bi Lomo simi Galiláya (Lúru kpá Matáyo 4:12-17, Lúka 4:14-15)

¹⁴ Gi do kací bi Eróde ónzó Yiwáni simi síginí ní, zí Yésu ñnyiné ndéréne simi Galiláya, zía úku bilámá ledre 'bi Lomo zí 'yi e íri kídí, ¹⁵ “Sindí kadra ni go gbóo gi ro zí Lomo ídine Ngére esé. Ídise mu ñgunu bilámá ledre 'bi Lomo zise ótoómo bisinyí ledre e mbá 'dá'ba.”

¹⁶ Kadra kíe'do, zí Yésu ñnyiné ndéréne do gbúróngó mikavu Galiláya, zía lúrúndíki Simúna e kí lúnduné Andiríya, kí ónzó mbírá eyé simi iní gi zía niyí yi eyé 'yi 'dí'bi kénzé e.

¹⁷ Zía úku ledre zíye, kídí, “Ógusé mu lódú kacíma, zíma 'dódo ledre zise, gi ro zise ídise 'yi 'dí'biógu 'yi e, ndaá lolu 'yi 'dí'bi kénzé wá.” ¹⁸ Geré zíye ótoómo mbírá gi do sîlîye zíye lódú Yésu.

¹⁹ Zía ndéréókpóne gi ore lá cúku'dée, zía lúrúndíki wotí Zebedíya, Yakóbo e kí lúnduné Yiwáni simi kuřungba, ndíşiní tóko komo mbírá eyé. ²⁰ Simi bi Yésu lurúndiki yée ní, zía ndólo yée. Zíye ótoómo 'búyé Zebedíya e, kí 'yi 'bi moko eyé e simi kuřungba ore, zíye útúye do kací Yésu, yóo zíye ndéréókpóye.

Yésu ogóoyó bicayi lomo e (Lúru kpá Lúka 4:31-37)

²¹ Zíye ndéréóguyé simi ngíti gara simi Galiláya bi kí iriné Kapáranawúma ní. Nda simi ngíti Sîlî 'bi 'Dówúro,‡ zíye ólúye 'Díçí Kótruro, zí Yésu ndíşiné 'dódo ledre 'bi Lomo zí 'yi e. ²² Zí tara 'yi ga bi uwúní 'dódo ledre ené ní ñdríne mbá miñdrí, gi zía mi'dódo ledre ené ni kóo kí roko'buné,

ndaá 'bi ené kóo káa zí 'bi 'yi 'dódo loru 'bi Músa wá.

²³ Simi sindí kadra máa bi kóo née ní, ngíti o'do ni kóo kpá bo simi 'Díçí Kótruro ore ni kí dokéké siminé. Zía tónóne iní iní, zía ñnyiné úku ledre zí Yésu kídí, ²⁴ “Yíi, 'yi 'bi Nazeréta ba, éyi bi ñli gi zize ní 'di? Ógu kira go gi ro úfuónzó zée? Máowo yi bú. Áyí Yésu, Mbigí Owú 'bi Lomo.”

²⁵ Zí Yésu úku ledre zí dokéké née cú kí siminé kídí, “Ídí ndécí tí, ólúógu gi simi o'do née mu” ²⁶ Zí dokéké kángba o'do née bisinyíne, zía óto wo ndíşí lángbané zi zi zi. Zí dokéké gbúrógbóne 'dága simi o'do née íri, ábuwá née go miólúógu a.

²⁷ Zí ledre née lútúne komo 'yi e za mbá, zíye tónóye úku ledre dongaráye kídí, “Bi káa 'bié ledre 'di? 'Bié mikánda ledre? O'do ba i'bí loru zí dokéké e zíye tí úwú kúrú.” ²⁸ Zí phanda ledre bi Yésu mengí née ángané simi Galiláya za mbá.

Yésu yomo tú'dú 'yi e

(Lúru kpá Matáyo 8:14-17, Lúka 4:38-41)

²⁹ Simi bi olúoguní gi simi 'Díçí Kótruro ní, zíye ndéréye kí Yakóbo e kí Yiwáni 'be 'bi Simúna e kí Andiríya. ³⁰ Niyí ndéréógu íri ní, towú Simúna kára 'yi ni mi'dú'duné bi, gi zía roa irí miñrí. Zíye ñnyiyé úku ledrea zí Yésu. ³¹ Zí Yésu ndéré 'dí'bi sîlîa, lálasi kpí wo 'dága. Geré zí simi saná kára née zázáne, zía méngí éyi miánu zí Yésu kí 'yi ené e.

³² Nda go kí tagá§, zí tú'dú 'yi e ndíşí óguyé kí 'yi ndiyá eyé e kpá kí yée ga bi kí dokéké e simiyé ní zí Yésu. ³³ Zí 'yi ga bi 'bi gara née yóko royé tú'dú tara mbotu 'díçí bi Yésu ni simi a ní, ³⁴ zía 'dí'bióyó ríkí ndiyá eyé e gi royé mbá. Yée ga bi kí dokéké e simiyé ní, zía lágaoyó yée gi

† **1:13** 1:13 Satána: Satána ni kóo maláyika. Zía sinyi do lafúne e, zíye nda ídiye ezeokó Lomo. Gi zí keyi née ní, zí Lomo ogóoyó gi komo ere 'dá'ba. Ni nda cakaba go ngére 'bi bicayi lomo e. Mi'dódo 12:9. ‡ **1:21** 1:21 Sîlî 'bi 'Dówúro: Ni mongú sîlî 'bi Isiréle 'bi ini zí Lomo, mengíni moko simi a wá. Zíye ndíşiyé sómúndíki ledre kídí Lomo otoogu ere kí do sogo kángá kpá kí ledre bi Lomo yomo yée gi simi moko 'bi owúkúlú e gi sî sîlî ngére 'bi Ízibiti ní. Ólo Ólúógu 20:8-11, Gbre loru 5:12-16. § **1:32** 1:32 Loru 'bi Músa: Loru 'bi Músa uku kídí 'yi e ndaní méngí moko simi Sîlî 'bi 'Dówúro wá. Née sî ledre bi kóo 'yi e ndíşiní gi zí kadra útúne kí, née ní Sîlî 'bi 'Dówúro úkú go zíye óguyé kí 'yi ndiyá eyé e zí Yésu yómo yée ní.

simiyé mbá, zía úcuómo dokéké ga gére nées ndaní ódro wá, gí zía owoní Yésu bú.

Yésu 'dódo ledre 'bi Lomo simi Galiláya (Lúru kpá Lúka 4:42-44)

³⁵ Zí Yésu áfáne akpa ngúcuné kí sí ndóndó simi bi bi ni aka mbumbumbu ní, ndéréne gí cigí 'be re gbála íni ini zí Lomo. ³⁶ Zí Simúna e kí lafúne e ndéréye gámásó'do wo. ³⁷ Simi bi nderé ndikiní wo ní, zíye úku ledre zía kídí, “Tú'dú 'yi e niyí ndísi gámásó'do yi.”

³⁸ Zía úku ledre zíye kídí, “Nderézé aka simi ngíti géyi owú gara ga bi kpí ní, máili kpá úku bilámá ledre 'bi Lomo zí 'yi ga bi íri ní. Gí zía, née moko bi máogu gí roa ní.” ³⁹ Zíye gámáye simi tú'dú ngíti géyi owú gara ga bi simi Galiláya ore ní, kí úku ledre 'bi Lomo simi 'Díci Kótruro e, kpá kí lágaoyó dokéké e gí simi 'yi e 'dá'ba.

Yésu yomo ngíti 'yi kí bisinyí umbunonó (Lúru kpá Matáyo 8:1-4, Lúka 5:12-16)

⁴⁰ Zí ngíti 'yi kí bisinyí umbunonó roné óguné ngungú roné zí Yésu, kídí, “Áko, togú utúasá go kací komoyí, ídí yómo máa.”

⁴¹ Zí lerí méngí Yésu, zía óto sílìne ro o'do née, zía úku ledre kídí, “Máili go kenée, royí eme mu.” ⁴² Geré, zí bisinyí umbunonó née úkúne gí roa, zí roa ndá'baoguné bilámáne.

⁴³ Zí Yésu kásalúgu wo kí lóru o'buó'bu kídí, ⁴⁴ “Ndá úku 'dódo ledre née zí 'yi e wá. Ídí ndéré zí 'yi 'dáná éyí, zíyi óngóonzó bangá íbì mbófo éyí káe zí Lomo káa zí bi Músa eké ní, niyí geré ówo a kídí umbunonó* bi royí ní ukú go.”†

⁴⁵ O'do née tonó nda yi ené geré úku ledre née zí 'yi e. Gí zí kényí née, Yésu utúasá lolu ndéré simi ngíti géyi gara e wá. Ndísiní nda kóo lá do bi bi ngára 'yi e ndaní doa tú'dú wá ní. Abú kenée ndotó, tú'dú 'yi e niyí kpá fú ndísi ógu zía kací gara e mینگúncua.

* **1:44** 1:44 Umbunonó: Lorú bi Músa eké ní uku kídí 'yi bi kí umbunonó roné ní ndaá drá wá ili kpá zía ndísiné dongará Yúda e wá. Togú ndíyá née ukú gí roa go yá, 'yi née ídí ndéré 'dódo roné zí 'yi 'dáná éyí. Née ní 'yi 'dáná éyí ní úku a ne kídí ní go drá. Ólo Lévi 14:1-32. † **1:44** 1:44 Lorú ga bi gí ro ro'yi ídine drá ní ni simi Lévi 14:2-31.

2

Yésu yeme sındi migigiri (Lúru kpá Matáyo 9:1-8, Lúka 5:17-26)

¹ Gí do kací owú sílì ca, zí Yésu ndá'balúgu roné simi gara bi Kapáranawúma, zí 'yi e úwú ledrea kídí nda'baogu go 'be. ² Zí tú'dú 'yi e óguyé, 'dúcu 'díci bi ni simi a ní ndá, kébí bifúo ndaá lolu wá. Zía ndísiné 'dódo ledre 'bi Lomo zíye. ³ Zí ngíti géyi ya'dá e eso (4) ímbíogu ngíti migigiri kí gbagbara zía. ⁴ Gí zía bi bi ndéréóguyé zí Yésu íri ndaá gí zí 'yi wá ní, zíye ékiye ícipnútrú do 'díci fúo, zíye ímbíesi o'do née zí Yésu 'díci íri, kí ká'dá nyé kí gbagbara née.

⁵ Simi bi Yésu lurú kídí ya'dá ga gére née ngunguní ledre ené go ní, zía úku ledre zí migigiri née kídí, “Owú 'bi amáa, máotoómo lúyú ledre eyí go.”

⁶ Ngíti géyi 'yi 'dódo lorú e niyí kóo mindísiyé kenée ndísi sómú ledre kídí, ⁷ “O'do née uku née kenée ledre 'di? Uku sinyi ledre go. Lomo ni dúú ne 'yi ótoómo lúyú ledre 'bi 'yi e.”

⁸ Geré zí Yésu ówo sómú ledre eyé, zía úku ledre zíye kídí, “Ndísisé sómú ledre kenée gí zí 'di? ⁹ Ledre be 'di ni 'diya zíma gáa úku a zí o'do née, 'Máotoómo lúyú ledre eyí go, togú ínyíogu mu, 'dí'bi sáka eyí zíyi ndá'bayí 'be'? ¹⁰ Máili ídísé ówo a kídí, máa Owú 'bi 'Yíma'dí, mááyí kí roko'bu gí ro ótoómo lúyú ledre 'bi 'yíma'dí e káe do sogo kángá ba.” Zía óyó komoné úku ledre zí migigiri née kídí, ¹¹ “Ínyíogu mu, 'dí'bi sáka eyí mu zíyi ndá'bayí 'be.”

¹² Zí o'do née ínyíoguné tí do komoyé née, 'dí'bi sáka ené, yóo do ndá'bané 'be. Zí tara 'yi ga bi kóo ore ní ídríye mbá miđrì, zíye ndísiyé úku ledre kídí, “Mbófo éyí zí Lomo. Tí bi ndísiyé ona ní, luruzé aka ledre káa zí wo ba kú wá.”

Yésu ndolo Lévi lódú née (Lúru kpá Matáyo 9:9-13, Lúka 5:27-32)

13 Zí Yésu kpá ndá'ba ándá roné do gbúróngó mikavu Galiláya, zí tú'dú 'yì e óguyé zía, zía ndìshíné 'dódo ledre zíye. 14 Zía ndéréókpóne gí ore, zía lúrúndíki 'yì 'dó'dú ʊsórú* gí zí 'yì e kí ìrìné Lévi Matáyo, owú 'bì Alafáyo, mindìshíné simi mákitabu. Yésu ya zía ní, “Ógụ mu, lódú kacíma.” Geré zí Matáyo ìnyìógụné zíye ndéréye kí Yésu.

15 Kí tagá a nées zí Lévi yéme éyì miánu zí Yésu kí 'yì lódú kacíne e. Zí tú'dú ngíti géyì 'yì 'dó'dú ʊsórú kpá óguyé ìrì kí ngíti géyì 'yì lúyú ledre e gí zía niyí nda kóo go mbá 'yì lódú kací Yésu. 16 Simi bì 'yì 'dódo lorú e ga bì Farusáyo e† lurúndíki Yésu kí ánu éyì miánu kí 'yì ga gére nées ní, zíye ìnyìyé ndú'yú 'yì lódú kacíga kídí, “Mongú 'yì nées ndìshíní ánu éyì kí 'yì 'dó'dú ʊsórú kpá kí lúyú ledre ga gére nées gí ro 'dì?”

17 Simi bì Yésu uwú ledre nées kenée ní, zía úku ledre zíye kídí, “Yì ga bì ndaní 'yì ndiyá e wá ní, nderení eyé lengbe zí dokotóro e wá, dujú 'yì ndiyá e. Máogụ amá gí ro bilámá 'yì e wá, yì ené gí ro 'yì lúyú ledre e.”

'Yì e ndu'yúní Yésu gí ro órú tara'yì (Lúru kpá Matáyo 9:14-17, Lúka 5:33-39)

18 'Yì ga bì ndìshíní lódú kací Yiwáni ní, kí Farusáyo e ndìshíní lengbe órú éyì. Zí ngíti géyì 'yì e ndú'yú Yésu kídí, “Mongú 'yì, 'yì lódú kací Yiwáni e kí Farusáyo e niyí go órú éyì, sara 'yì eyì e orúní 'bì eyé éyì wá gí zí 'dì?”

19 Zí Yésu úkulúgu ledre zíye kídí, “Yì ga bì oguní 'dìyìóto mikánda kára ní, niyí ndìshì 'bú lárá a káa be 'dì bì mikánda adrúgu ni kíye ore ní? Utúasání ndìshì 'bú wá. 20 Sındí kadra ni ógụ, do 'dí'bióyó mikánda adrúgu nées gí zíye, nées go sındí kadra bì zíye órú éyì ní.

* **2:14** 2:14 “ʊsórú” ni késí bì akúma ndìshì 'dó'dú a gí zí 'yì e gí ro méngì moko eyé 'bì akúma kée ní. † **2:16** 2:16 Farusáyo: Nées ngíti géyì Yúda ga bì ngára ndítí'dofuní do lorú bì Músa eké ní wá ní. Ngunguní kídí lomo ro 'yìma'dí e ni bo, maláyika e niyí bo, 'yì e ndìshíní kpá úru gí simi umbu. Ólo Moko 'bì 'yìmikása e 23:6-8. ‡ **2:26** 2:26 Mongú 'yì 'dáná éyì: Mongú 'yì 'dáná éyì romo do manda 'bì 'yì 'dáná éyì e zí Lomo. Ndìshì lengbe ólú dujú ne simi 'dìcì bì Mongú Bì 'bì Lomo simi 'Dìcì 'bì Lomo ní gí ro 'dáná éyì zí Lomo kí'di kéré simi simibi kéré'do. Ndìshì 'dí'bi sáma bangá bì ongoonzóní gí ro 'dáná a zí Lomo ní ólú kée 'dìcì ìrì gí ro zí Lomo ótoómo lúyú ledre 'bì 'yìma'dí e.

21 “Utúasá zí 'yì ìcì'dútu unğú bì ro kurú bongó ní, kí tara mikánda bongó wá. Mikánda bongó nées, ni lálalófo kurú a nées fúó, zí unğú nées nda áyané rómo wo bì 'dá'dá ní. 22 Utúasá kpá do lótó mikánda le'yì kóró simi kurú ndoko wá, gí zía mikánda le'yì nées ni ù'bu kí cóngó roné, zía lóko kurú ndoko nées gburá, zí le'yì kí ndoko nées sınıyíye gbengárá. Bilámá a, idíní lótó mikánda le'yì simi mikánda ndoko ené kpí.”

Yésu ni kí roko'bu do Sílì 'bì 'Dówúro (Lúru kpá Matáyo 12:1-8, Lúka 6:1-5)

23 Kadra kéré'do simi ngíti Sílì 'bì 'Dówúro, zí Yésu ìnyìyé kí 'yì lódú kacíne e ndéréye kpurú gí simi ngíti yáká kéré, zí 'yì lódú kacíga ga gére nées tónóye lófo ngorú kéré, kí ánu a. 24 Zí Farusáyo e úku ledre zía kídí, “Mongú 'yì, éyì bì 'yì eyì e ndìshíní méngì moko simi Sílì 'bì 'Dówúro bì ngára ndaá sílì 'bì moko wá ní gí zía ní 'dì?”

25 Zí Yésu úkulúgu ledre zíye kídí, “Ólosé esé ledre bì kóo Dawídi méngì simi sındí kadra bì kóo 'bú méngì yée kí 'yì ené míméngì ní wá? 26 Kóo simi sındí 'bì Abiyatára mongú 'yì 'dáná éyì‡ ní, 'bú méngì kóo Dawídi kí 'yì ené e go kíngaya, zía ólúne 'Dìcì 'bì Lomo. Zía 'dí'bi ambata bì kóo 'yì 'dáná éyì e niyí ánu a lá dujú ye ní, zía ánu a, zía í'bì ngíti géyì zí 'yì ené e ánu a.”

27 Zí Yésu úku ledre zíye kídí, “Sílì 'bì 'Dówúro ni gí ro 'yìma'dí e, ndaá 'bì ené 'yìma'dí e gí ro Sílì 'bì 'Dówúro wá. 28 Owú 'bì 'Yìma'dí, ni Ngére do Sílì 'bì 'Dówúro.”

3

1 Simi ngíti Sílì 'bì 'Dówúro, zí Yésu ólúne simi 'Dìcì Kótruro, ngíti o'do ni kóo ore, kí umbusílìne. 2 Zí ngíti géyì Farusáyo e ndìshiyé lúru bì togú Yésu

yéme sílì o'do nées go simi Sílì 'bì 'Dówúro yá, zíye í'bí ngbángá a zí mngburoko 'yì e. ³ Zí Yésu úku ledre zí o'do nées kídí, “Ínyìogù mu tóro 'dága do komo 'yì ga ba.”

⁴ Zí Yésu ndú'yú Farusáyo ga gére ní, “Ledre be 'di ni miútúásá do méngì a simi Sílì 'bì 'Dówúro. Méngì bilámá ledre káa zí sáká 'yì? Togú méngì bisinyí ledre káa zí úfu 'yì?” Ukuluguní ledre mbá wá.

⁵ Zía lúru yée, zí bi sínýíne roa, zía ídíne kpá kí mongú sómú ledre, gí zía bi doyé orù miórù ní. Zía úku ledre zí o'do nées kídí, “Dózo sílìyì nées mu mbí.” Zía 'dózo a, zí sílìá ndá'baóguné bilámáne. ⁶ Zí Farusáyo ga gére nées ìnyiyé, ndéréye kótrù royé kí mngburoko 'yì ga bi 'bì Eróde e ní yéme misómú ledre gí ro úfu Yésu.

Tú'dú 'yì e lodúní kací Yésu

⁷ Zí Yésu ìnyiyé kí 'yì lódú kacíne e ndéréye do gbúróngó mikavu Galiláya. Zí tú'dú 'yì e gí simi kángá bi Galiláya ní lódú wo íri. ⁸ Simi bi 'yì e uwúní ledre ga bi ndìsì méngì yée ní, zí ngíti géyì ìnyiyé gí simi Yerusaléma kí kángá ga bi Yúdáya kí Idumáya, nda kí ngíti géyì ìrìgbere ga bi sága Yeredéne kí gara bi Táyre, kí Sidóna ní óguyé zía. ⁹ Gí zía bi, 'yì máa ga gére nées ofuní nda go ní, zía úku ledre zí 'yì lódú kacíne e yémeómo ngíti owú kurúngba nzíyíne zíne ndìsíné simi a gí zí bi kí ídíne royé ndá ke. ¹⁰ Zía síkpì tú'dú 'yì e gí do ndíyá eyé e. Zí ngíti géyì 'yì ndíyá e ndìsì kí ìtrí royé gí ro óguyé gbóo ro Yésu, gí ro óto sílìye roa. ¹¹ Simi bi bicayi lomo e lurúndikiní wo ní, zíye ndìsì útúye bi kó'dú Yésu gbúrógbóye 'dága kídí, “Áyí Owú 'bì Lomo.” ¹² Zí Yésu lórù yée kídí, ndaní úku 'dódo ledrené zí 'yì e wá.

Yésu geléogu 'yìmikása e sokó doa gbre (Lúru kpá Matáyo 10:1-4, Lúka 6:12-16)

¹³ Zí Yésu ékíne do landa, zía ndólo 'yì ga bi ili yée ní, ¹⁴ zía géleógu ya'dá e sokó

doa gbre (12), káa do 'yìmikása ené e* gí ro zíne kása yée kací bi e kí úku ledre 'bì Lomo zí 'yì e, ¹⁵ kpá gí ro zíye ídíye kí roko'bu do dokéké e gí ro ndìsì lágaoyó yée kíe. ¹⁶ Ba ìrì 'yì ga bi gelé yée sokó doa gbre ní. Simúna, wo bi Yésu í'bí ngíti ìrì zía, “Pétero” ní, ¹⁷ nda Yakóbo e kí lúnduné Yiwáni, owú 'bì Zebedíya e. Nées yée ga bi kóo Yésu ìfí ìrìyé kídí, “Owú Rará e” ní, ¹⁸ Nda Andiríya, Phílipo, Batilímáyo, Matáyo, Tóma, Yakóbo wotí Alafáyo, Tadéyo, Simúna Zíloto†, ¹⁹ nda kí Yúda Keriyóta, bi í'bí ngbángá Yésu ní.

'Yì 'dódo lorù e ya Yésu ni kí Belezabúbu siminé

(Lúru kpá Matáyo 12:22-32, Lúka 11:14-23, 12:10)

²⁰ Zí Yésu ndá'bayé 'be, zí tú'dú 'yì e kpá yóko royé, bi ánu éyì ndaá lolù zía kí 'yì lódú kacíne e wá. ²¹ Simi bi 'yì ené e uwúní ledre a ní, zíye ìnyiyé ndéréye gí ro 'dí'bilúgu wo, gí zía, ukuní go ya, “Simi doa sinyí go misínyí.”

Roko'bu Yésu romo do 'bì Satána

²² Ngíti géyì 'yì 'dódo lorù ga bi oguní gí simi Yerusaléma ní, ukuní 'bì eyé kídí, “Yésu ni kí Belezabúbu siminé. I'bí cóngó ro zía ne, zía ndìsíné lágaoyó dokéké e kíe.”

²³ Zí Yésu ndólo yée, úku ledre zíye simi muruwayi kídí, “Satána ni kpá ndìsì lágaoyó Satána 'dá'ba? ²⁴ Togú 'yì 'bì ngére ndìsíní méngì okó dengbíye yá, kángá 'bì ngére nées toroyeme roné wá. ²⁵ Kpá kenée togú sùmù e ifiní royé, ndìsì méngì okó akpa dengbíye yá, 'be 'bì eyé nées toroyeme roné wá. ²⁶ Togú Satána ndìsì nda go méngì okó akpa kí 'yì ené e ní, niyí nda ndìsì méngì moko ené káa be 'di? Roko'bu a ni úkú. ²⁷ 'Yì utúásá olú 'dìcì 'bì mongú ngére, ngáka éyì ené e wá, 'búo togú odóutù ngére nées kí, ni nda fú ngáka éyì ené e gí 'dìcì ndéré kíe.

²⁸ “Máúku zíse ma'díi, Lomo ni ótoómo mìlúyú ledre 'bì 'yì e, kí ledre ga bi ndìsíní úku sinyi yée ní mbá. ²⁹ Togú

* **3:14** 3:14 'Yìmikása: Nées 'yì ga bi Yésu i'bì roko'bu zíye, zía ndìsì kása yée ndéré kí méngì moko ené e káa zí úku bilámá ledre ené zí 'yì e, kí síkpì 'yì ndíyá e kpá kí ógóoyó bicayi lomo e gí simi 'yì e ní. † **3:18** 3:18 Zíloto: Ini ledre gí simia kídí, Wo bi 'bú kángá ené ofù doa go ní.

'yì uku sinyi ledre gi do bi 'Dówú Lomo yá, Lomo ootomo ledre zía kú wá, gi zía mengi née go bisinyí ledre bi ngará utúasá ùkú kú wá ní." ³⁰ Yésu uku ledre née kenée, gi zía bi 'yì 'dódo loru ga gére née ukuní ledre kídí, "Ni kí bicayi lomo siminé ní."

Ledre gi ro mbágá Yésu kí lúnduga (Lúru kpá Matáyo 12:46-50, Lúka 8:19-21)

³¹ Zí mbágá Yésu kí lúnduga ndéréoguyé do bi bi ni doa ní, zíye tóroyé cikí sága, kákasa 'dìcì íri ndóloógu wo zíye. ³² Zí tù'dù 'yì ga bi gbaá cigí Yésu ní úku ledre zía kídí, "Mongú 'yì, mbágáyì kí lúnduyì e niyí ndólo yì sága 'dàa."

³³ Zí Yésu ndú'yú yée kídí, "Mbágáma e kí lúndumá e 'be náambi e?"

³⁴ Zía lúru 'yì ga bi niyí mindìsiyè cigíne gbaá ba, zía úku ledre kídí, "Ga bi niyí ndìsi ba, mbágáma e kí lúndumá e. ³⁵ 'Yì ga bi ndìsiní méngi ledre ga bi Lomo ili yée ní, niyí ye lúndumá e lémi má e kí mbágáma e."

4

Muruwayi gi ro kúfú

(Lúru kpá Matáyo 13:1-9, Lúka 8:4-8)

¹ Simi ngíti sındí kadra zí Yésu kpá ndéréne ndìsi 'dódo ledre zí 'yì e do gbúróngó mikavu Galiláya. Zí tù'dù 'yì e yóko royé cigí a gbaá. Zía ékí ndìsiné simi kurúngba ndìsi 'dódo kása ledre zíye.

² 'Dódo tù'dù ledre e zíye simi muruwayi kídí, ³ "Úwúsé aka ledre ba, ngíti o'do nderé kóo óyu kúfú ené. ⁴ Simi bi ndìsi óyu kúfú ní, zí ngíti géyì útúye do misi'di, zí solú e óguyé lágá yée. ⁵ Ngíti géyì utúní 'bi eyé do gbúgbúrú kí'dí bi kángá ndaá 'be'be'de ore wá ní. Zíye útúyè 'diya gi zía cíyíye olú ené simi kángá mbí wá. ⁶ Simi bi birará kadra suwu kíngaya ní, zíye á'dáye gi zía cíyíye ndaá simi kángá mbí wá, zíye gágáye rúfú. ⁷ Ngíti géyì kúfú utú 'bi ené do bi kí kìnì e doné ní. Simi bi útú ní, ngboró yeme roné wá gi zía kìnì olúindí yì ené nda 'dùtù bi ngboró gi zía mbá. ⁸ Ngíti a

utú 'bi ené simi ngomu kángá, zía ánáne bilámáne kíngaya. Gi simi ngíti bi m̀ngi yáká owo kongu k̀é'do doa sokó, gi simi ngíti a 'bi ené kongu ota. Zía ówo gi simi ngíti a kongu ìnyì."

⁹ Zí Yésu úku ledre kídí, "'Yì bi mbílía uwú ledre bú ní, idí úwú ledre née."

¹⁰ Simi bi Yésu ni nda go ngúcuné ní, zí 'yìmikása ené e kí ngíti géyì 'yì lódú kacíga ndú'yú wo kídí, "Mongú 'yì, ledre 'bié gi simi muruwayi gána ní káa be 'di?"

¹¹ Zía úku ledre zíye kídí, "Mááyí ba go 'dódo a zíse. Togú zí ngíti géyì 'yì e yá, mááyí 'dódo a zíye simi muruwayi, ¹² gi ro

" 'niyí lúru éyì ga bi mándìsi méngi yée ní, utúasá esé ówoyème a wá, zíye ndìsiyè úwú ledre ga bi mááyí ndìsi úku yée ní utúasá ené olú simi dosé wá
Idí oyólo'bóní misómú ledre eyé ba bo, káa bi Lomo ootomo mlúyú ledre eyé go.' "

¹³ Zía kpá úku ledre zíye kídí, "Ówosé esé ini ledre gi simi muruwayi née fú lá wá? Ásé nda ówoyème ngíti géyì muruwayi ga bi mááyí úku yée ní káa be 'di? ¹⁴ Kúru Lomo ni káa zí kúfú bi ndìsiní óyu a yáká ní. ¹⁵ Ngíti géyì 'yì e niyí 'bi eyé káa zí kúfú bi utú do misi'di ní. Niyí úwú kúru Lomo 'diya, lu'bú kpá wá, geré zí Satána óguné 'dí'bióyó a gi simiyé. ¹⁶ Ngíti géyì 'yì e niyí 'bi eyé káa zí landa ní. Niyí úwú kúru Lomo zíye ídíye 'diya kí rokinyi. ¹⁷ Nda gi zía bi cíyí ledre ma'dáa ndaá simiyé wá ní, geré zíye ótoómo a gi zí 'do'dó bi ndiki yée go ní. ¹⁸ Ngíti géyì niyí 'bi eyé káa zí kúfú bi utú dongará kìnì ní, ¹⁹ nda gi zí sómú ledre éyì ga bi 'bi sága, zíye ndìsiyè óto 'búye kíngaya ní, zí 'bú ledre 'bi Lomo nda ùkúne gi doyé, utúasání eyé lolu ána bilámá miánáye wá. ²⁰ Ngíti géyì 'yì e niyí 'bi eyé káa zí ngomu kángá ní. Simi bi úwú kúru Lomo ní, zíye ngúngu a, zí sómú ledre eyé óyóló'bó roné bilámáne, zíye 'dí'bi a, zíye ndìsiyè méngi ledre ga bi Lomo ili ní, zí miméngi ledre eyé ídíne bilámáne káa zí kúfú bi anáogu kongu

kíé'do doa sokó (30), kongu ota (60) nda kí yée ga bí anáoguní kongu ìnyí (100) ní.”

Muruwayi gi ro bimióngó
(Lúru kpá Lúka 8:16-18)

²¹ Zí Yésu kpá úku ngíti ledre zíye kídí, “Yì unduoto pho'du bú 'dìçì kacine, zía ló'bu'dùtu a sí pheré, togú sí rangba? Ni óto pho'du née do nyára bí. ²² Gi ro zí éyí ga bí simi mituluru ní, idiye mbá do nyára bí. Gba ledre ga bí niyí miótoéciyé ní do ówo yée mbá. ²³ 'Yì bí mbílía úwú ledre bú ní, idi úwú ledre née.”

²⁴ Zía kpá úku ledre kídí, “Ídísé óto ledre ga bí úwúsé yée née simi dosé. Misi'di bí ndìsísé méngì 'yì e kíe ní, ni ídí kpá ne misi'di bí do méngísé e kíe nda za kíngaya ní. ²⁵ 'Yì bí ní kí éyí e zíne ní, niyí í'bí yata a zía nda za kíngaya. 'Yì máa wo bí ngára éyí eyení zía wá ní, abú wo bí zía cuku'dée née niyí 'dí'bióyó a gi zía kpúrú 'dá'ba.”

Ngíti muruwayi gi ro kúfú

²⁶ Zí Yésu úku ngíti muruwayi kídí, “Ledre gi ro 'be 'bí Lomo káa zí 'yì bí oyú kúfú yáká ní. ²⁷ Kí kadra kí ndulú mbá togú ní 'dú'du togú ní mbú dilá yá, kúfú ga bí oyú yée ní niyí útú zíye ngbóroye abú owo wá. ²⁸ Kángá ndìsì í'bí éyí miánu zíye lá duú ne, zíye ngbóroye kíe, aka kókó sɛndiye, nda girí zíye ngbóroye, zíye gbórúye, nda geré go miánáye. ²⁹ Nda simi bí kére ní go nzíyiné gi ro óngó a ní, zía nda tónóne óngó a.”

Muruwayi gi ro kúfú musitáda
(Lúru kpá Matáyo 13:31,32, Lúka 13:18,19)

³⁰ Zí Yésu kpá úku ngíti muruwayi zíye kídí, “Mááyí ótoásá ledre gi ro 'be 'bí Lomo 'dáa ní kí 'dí? Muruwayi bí ní útúásá kíe ní wo be 'dí? ³¹ Ní káa zí kúfú musitáda ní. Gi zía ní kúfú bí ní nzéré kíngaya ní. ³² Abú kúfú kágá née ní nzéré kenée ndotó, togú 'diyíní go yáká útú go yá, zía ngbóro rómoné do ngíti géyí éyí ga bí yáká ore ní mbá. Ní rásá tú'dú, zí solú e ndìsì úbú 'be 'bí eyé komoa.”

³³ Yésu ndìsì kóo 'dódo ledre zí 'yì e simi muruwayi. Mengì kenée gi do bí

zíye ówo'dí'bi ini ledre gi simiyé. ³⁴ Kací kadra e mbá, togú Yésu ní go ndìsì 'dódo ledre yá, zía ndìsíné 'dódo ngíti géyí ledre e simi muruwayi. Simi bí lurú go tí lá céré yée kí 'yì lódú kacine e ní, zía ìnyíné úkuógu ledre gi simi muruwayi ga gére née mbá zíye.

Yésu ucuomo mongú síli kí ìlì
(Lúru kpá Matáyo 8:23-27, Lúka 8:22-25)

³⁵ Nda kí tagá a née ní, zí Yésu úku ledre zí 'yì lódú kacine e kídí, “Doguzé aka bí mu sága gi 'dí keřì.” ³⁶ Zíye ìnyiyé ótoómo tú'dú 'yì ga bí yokoní royé née ore, zí 'yì lódú kacíga ékílódú kací a simi owú kurúngba bí gáa ndìsì simi a ní, zí ngíti géyí 'yì e ékí 'bí eyé simi ngíti géyí kurúngba e yóo, zíye ndéréókpóye. ³⁷ Zí mongú síli óguné kpìkpìkpìkpì, zía ndìsíné ìlìógu iní simi kurúngba bí Yésu ní simi a ní, gbuwa gbuwa gbuwa, ngítí kurúngba nda kí 'dúcu go cuku'dée.

³⁸ Yésu, ní mi'dú'duné, kí doné gá do éyí 'dága. Zí 'yì lódú kacíga ga ba ìnyiyé úru wo, kídí, “Áko, 'Yì 'dódo ledre, sómú eyí ledre umbu bí azé go úyu a, ba wá?”

³⁹ Zía ìnyìóguné, úku ledre zí síli kpá kí kúrúmu iní kídí, “Ídí tóro tí.” Zí síli tóroné tí, zí mongú gború bí bí gáa ba ídìne síí.

⁴⁰ Zí Yésu óyó komoné úku ledre zí 'yì lódú kacine ga gére née kídí, “Áyi, érésé ngìrì gi zí 'dí? Ngúngusé aka esé ledremá fú lá wá?”

⁴¹ Zí ngìrì ledre bí Yésu mengì née ólúne royé gbála, zíye tónóye úku ledre dengbíye kídí, “Bí káa lará 'yì 'dí, bí síli kí kúrúmu iní uwúní ledre ené gba ye ní?”

5

Yésu lagaoyó dokéké gi simi ngíti o'do
(Lúru kpá Matáyo 8:28-34, Lúka 8:26-39)

¹ Zí Yésu kí 'yì lódú kacine e go 'dógu bí ndéréóguyé simi gara bí Gerésa ní.

² Simi bí Yésu ní go ndítíógu gi simi kurúngba ní, zí ngíti o'do kí dokéké siminé ólúóguné gi dongará bí e zía.

³ O'do máa née, ambá bí ndìsì ené nda

yí ené kóo sí bi e íri. 'Yí bi ni útúásá ódó wo abú kpá gba cú kí ká'dá késí ní ndaá. ⁴ Odó andání kóo sɛndíja kí sɛlɛ go miódó ándá kí ká'dá késí ndísi 'dɛcɛ yé go roné fú lá mi'dɛcɛ, gɛ zía, cóngó roa ofu kóo go. 'Yí bi zía útúásáne gba gɛ ro 'dí'bingéri wo ní ndaá kpá wá. ⁵ Kí'dí bi ni go dongará bi máa ga gére née íri, togú kí kadra togú kí ndulú yá, zía ndísi gbúrógbóne 'dága kpá ndísi kí óngó roné kí tutú e.

⁶ Simi bi o'do née lúrúndíki Yésu gɛ gbála ní, geré zía ngásáoguné zía íri, zía útúne gbrɛ do ngúrú sɛndíne bi kó'dú Yésu. ⁷ Zía gbúrógbóne 'dága kídí, "Yésu, yí Owú 'bi Lomo bi komo ere ní, éyí bi íli gɛ zíma ní 'di? Ídí lólóbú zíma do komo Lomo kídí, ógu eyí ba gɛ ro méngi bisinyí ledre kíma wá."

⁸ O'do née uku ledre kenée gɛ zía bi Yésu úku ledre zí dokéké née kídí, "Ólúogú gɛ simi o'do née mu."

⁹ Zí Yésu ndú'yú wo kídí, "Iriyí náambi?"

Zía úkulúgu ledre zí Yésu kídí, "Irimá Owútú'dú, gɛ zía bi, azé tú'dú ní." ¹⁰ Zía ndísiné dódó roné ro Yésu kíngaya kídí, "Ndá lágaoyó zée gɛ ore wá."

¹¹ Tú'dú mukúrú e niyí kóo gbóo ore, ndísiní ánu éyí dogboru landa. ¹² Zí dokéké ga gére née dódó royé zí Yésu kídí, "Kása zée ndéré ndísi simi mukúrú ga bi 'dáa ba." ¹³ Zí Yésu í'bí misi'di zí dokéké e ólúoguyé gɛ simi o'do née, zíye ndéré ólúye simi mukúrú e. Zí tú'dú mukúrú ga gére née éyí 'bi álifu gbre, ñnyiyé ru ndúrú'búye gɛ do gboru landa, ndéré útúye mbá simi mongú mikavu do úyuyé mbá.

¹⁴ Zí 'yí 'bá'bá mukúrú ga gére née ñnyiyé ngásáye úku 'dódo ledre bi méngi roné née simi gara, kpá kí ngíti géyí bi ga bi gbóo gbóo ore ní mbá. Zí 'yí e óguyé mbá lúru ledre bi méngi roné née. ¹⁵ Simi bi oguní zí Yésu ní, zíye ndíki o'do bi Yésu lagaogu dokéké e gɛ simi a ba kí ndísi bilámáne kí bongó roné. Zí ngiri méngi 'yí ga gére née kíngaya.

¹⁶ 'Yí ga bi lurúní ledre bi méngi roné zí o'do née, kpá kí wo bi zí mukúrú e ní,

zíye ndísiyé úku a zí lafúye e. ¹⁷ Zí 'yí máa ga gére née ndísi dódó royé ro Yésu, idí mu ólúogú gɛ simi kángá eyé gɛ ore 'dá'ba.

¹⁸ Simi bi Yésu ékí go simi kurúngba ní, zí o'do bi dokéké e olúoguní gɛ simi a ní dódó roné ro Yésu yé idíní ndéré kéne. ¹⁹ Yésu ñgunu ené zíye ndéréye kéne wá, tí lá zía úku ledre zía kídí, "Ndá'ba aka 'be zí 'yí eyí e, zíyí líkpí bilámá ledre bi Ngére Lomo méngi zíyí kí bilámá mimbé'dené ní zíye." ²⁰ Zí o'do née ñnyiné ndéréne kí úku 'dódo ledre bi Yésu méngi zía née zí 'yí e simi kángá bi Dikapolisi kí tú'dú gara ga bi ore sokó ní mbá. Zí tara 'yí ga bi kóo ore ní ídrine mbá miídrí.

Yésu romo do umbu kí ndíyá

(Lúru kpá Matáyo 9:18-26, Lúka 8:40-56)

²¹ Zí Yésu ékílúgu roné simi kurúngba zía 'dógu bi sága gɛ 'dí kéri, zí tú'dú 'yí e kpá ñnyiyé yóko royé gbaá cigí a do gbúrúngó mikavu Galiláya íri.

²² Zí nguru mongú 'yí 'bi 'Díci Kótruro kí iriné Yáairo óguné íri. Simi bi lurúndiki Yésu ní, zía ógu ndísiné ndoo sí sɛndí Yésu, ²³ ñgunú roné kíngaya kídí, "Áko, mongú 'yí, nyíma ni kí ndíyá zaá o'buó'bu ógu aka ndéré óto sɛlɛyí roa, gɛ ro zí ndíyá máa née úkúne gɛ roa zía ídine trídri." ²⁴ Zí Yésu ñnyiyé ndéréye kí o'do née.

Zí tú'dú 'yí e útúye ru do kacíye, misi'di eye lolu kóo zíye wá, ndísiní nda ndéré kí ítrí royé miítrí.

²⁵ Ngíti kára ni kóo dongará 'yí ga gére née kírí née kí ndíyá ká'dá 'bi kará e roné, simibi doa kée go sokó doa gbre. ²⁶ Gamá zí tú'dú dokotóro e go má, zí késí úkúne gɛ zía miúkú, tí lá ndíyá tatá nda yí ené roa 'dá'dá. ²⁷ Simi bi kára née uwú ledre Yésu ní, geré zía ndéréne gɛ 'dí sogo a gɛ dongará tú'dú 'yí ga gére née óto sɛlɛne ro bongó bi ro Yésu ní. ²⁸ Zía somú ledre kídí, "Togú máoto sɛlɛma lá ro bongó ené yá, ndíyá ba ni úkú gɛ romá." ²⁹ Simi bi méngi kenée ní, geré zí ndíyá

née úkúne gi roa. Zía ówo a kídí simi sanáne eme go.

³⁰ Zí Yésu kpá ówo a kídí roko'bu bi siminé ní mengi moko go. Zía lúru bi 'dí sogoné, zía ndúndu'yú kídí, “Ambí oto sílìne ro bongó amá ne?”

³¹ Zí 'yì lódú kacíga úku ledre zía kídí, “Mongú 'yì, 'Lúru aka lá tú'dú 'yì ga bi gbaa cigíyì ba, áyí ówo 'yì bi oto sílìne royì ní káa be 'di?”

³² Abú ndotó, Yésu ni kpá fú ndísi lúru bi kere gi ro ówo 'yì bi oto sílìne roné ní.

³³ Zí kára née owo ledre bi mengi roné zíne ní, zía óguné kí mbé'bé gi zí ngiri útúne sí síndí Yésu, do úku ledre e gi do biné zí Yésu. ³⁴ Zí Yésu úkulúgu ledre zía kídí, “Owú 'bi amáa, ndiyá ukú go gi royì, gi zía bi ngungu ledremá ní. Ndéré mu bilámáne 'dó'dó lolu wá.”

³⁵ Simi bi Yésu ni aka ndísi ódro ní, zí ngíti géyì 'yì e óguyé gi 'be 'bi Yáairo, zíye úku ledre zí Yáairo kídí, “Mongú 'yì, nyíyì ootomo 'dówú go. Ndá lolu 'dó'do mongú 'yì née wá.”

³⁶ Ledre née ata ené kóo kací komo Yésu wá, zía ìnyiné úku ledre zí Yáairo kídí, “Lomo royì ndaá úyu wá, ídí lá ngungu ledremá.”

³⁷ Yésu ili ené zí tú'dú 'yì e lódú née wá, lá duú Pétero e kí Yakóbo e kí lúnduné Yiwáni e. ³⁸ Niyí ógu bi 'be 'bi Yáairo íri ní, tú'dú 'yì e niyí go ini ini kí mbúmbúdu.

³⁹ Zí Yésu ìnyiné ólúne 'dìcì ini, zía úku ledre zí 'yì ga bi íri née kídí, “Ndásé ini ini wá, owú née uyu ené wá, 'du'du yì ené née lá m'í'dú'du.” ⁴⁰ Zí 'yì ga bi 'dìcì íri née útúye coo kúgú wo mikúgú.

Gi do kací bi uku ledre zíye ólúóguyé sága ní, zía 'dí'bi 'bumiowú kí mbágáa nda kí 'yì lódú kacíga ga bi niyí kéye ní do ólúókpóye simi ngíti simi 'dìcì bi otoní umbu owú née simi a ní. ⁴¹ Zí Yésu 'dí'bi sílì owú née do úku ledre zía kí tara Aráma kídí, “Talíta kúmu” kídí, “Nyíma, ìnyíogú mu 'dága” ⁴² Geré zí owúkára née úrúne, zía ìnyíoguné 'dága ndísi gámáne. Zí tara 'bua kí mbágáa kí 'yì lódú kací Yésu ìdríne mbá m'ídrí. ⁴³ Zí Yésu úku ledre o'buóbú zí 'bua kí mbágáa kídí 'yì e ndaní aka ówo ledre bi mengi

roné née wá. Zía kpá úku ledre zíye idíní 'bí éyì miánu zía ánu a.

6

'Yì e asiní gi ro Yésu simi Nazeréta

(Lúru kpá Matáyo 13:53-58, Lúka 4:16-30)

¹ Gi do kací ledre née ní, zí Yésu e ìnyiyé kí 'yì lódú kacíne e gi ore ndá'balúgu royé simi Nazeréta, owú gara bi Yésu ngboró simi a ní. ² Simi ngíti Sílì 'bi 'Dówúro zí Yésu ndísiné 'dódo ledre zí tú'dú 'yì e simi 'Dìcì Kótruro. Zí tara 'yì e ìdríne mbá m'ídrí kí úwú ledre ga bi ndísi úku yée ní.

Zíye ndísiyé úku ledre kídí, “O'do ba ndiki mongú ówo ledre bi 'dényé káa ba gi 'da? Ambí 'dodo ledre ga gére née zía ne? Sara aka lá roko'bu bi ndísi méngi mingburoko ledre ga gére née kíe née, ndiki gi 'da?” ³ Zí ngíti géyì 'yì e úku ledre kídí, “Née ndaá 'yì yéme éyì e gi simi kágá ba wá? Bi ni owú 'bi Maríya bi lúnduga niyí Yakóbo, Yoséfa, Yúda kí Simúna e ní wá? Lémiga ndísiní ndísi fú kíze ona” Zíye lúrucáyì wo do ásiyé kí ngungu ledre ené. ⁴ Yésu ya zíye ní, “'Yì lóngó e ndísiní óto úndru nébì ye. Togú nda 'be yá, sùmuğa otoní eyé úndrua wá.”

⁵ Gi zía bi tú'dúye ngunguní ledre ené wá ní, mengi ené ledre ga bi kí roko'buyé ní ore wá, 'dí'bioyó ndiyá lá gi ro ngíti géyì 'yì e. ⁶ Zía kóo ndísiné sómúló'bó ledre bi 'yì ga gére née ngunguní ledrené, gi zía wá ní.

Yésu kasa 'yimikása e sokó doa gbre

(Lúru kpá Matáyo 10:5-15, Lúka 9:1-6)

Zí Yésu ìnyiyé ndéréye simi owú gara ga bi gbóo gbóo ore ní, kí 'dódo ledre zí 'yì e.

⁷ Nda simi ngíti sílì, zía ndóloyóko 'yimikása ené ga bi sokó doa gbre (12) ní, zía 'bí roko'bu zíye ídíye do dokéké e, zía kása yée gbre gbre.

⁸ Zía úku ledre zíye kídí, “Simi mindérése, ídísé 'dí'bi lá duú ngbángbá. Ndásé 'dí'bi kombo e, ambata e, kí kési

wá. ⁹ Wará bi sɛ̀ndɛ́sɛ ní asá go, ndásé 'dí'biróngó bongó wá.

¹⁰ “Togú ógusé go simi ngíti gara, ídísé ndìsì simi 'be bi 'di'biní sée go simi a simi sùmu ní ásé nda fú ókpó gí ore. ¹¹ 'Be máa wo bi 'di'biní sée simi a simi sùmu wá, uwúní ledre esé kpá simi a wá ní yá, ídísé ù'bù 'buru gí ro sɛ̀ndɛ́sɛ cìkì ore simi bi ásé go ndéréókpó ní gí ro zía 'dódo a kídí, asíní go gí romá.”

¹² Zíye ndéréókpóye, ndìsì úku ledre zí 'yì e, idíní óyóló'bóló mímbe'deyé. ¹³ Zíye lágaóyó dokéké e gí simi tú'dù 'yì e, zíye sùsù'bù ro tú'dù 'yì ndíyá e, zí ndíyá eyé úkúne.

*Ledre umbu Yiwáni Babatiza
(Lúru kpá Matáyo 14:1-12, Lúka 9:7-9)*

¹⁴ Zí ngére Eróde* úwú phanda ledre Yésu. Zí ngíti géyì 'yì e ndìsìyé úkuló'bóló ledre kídí, “Yiwáni 'yì bábátizì 'yì e bi kóo ufuní wo ba, urú go ne, ndìsì méngì ledre ga bi kí roko'buyé gére nées gí zí kényì nées.”

¹⁵ Ngíti géyì 'yì e ya, Yésu ni, “Nébi Iliya kóna ní.” Ngíti géyì ya, “Ni ngúru nébi gí dongará nébi ga bi kóo 'desì ní.”

¹⁶ Simi bi Eróde uwú ledre ga bi 'yì e ndìsìní úku yée gí ro Yésu kenée ní, zía úku 'bi ené kídí, “Zí Yiwáni kóo máúfu wo ní, úrúne nées go tí ne ma'díi?”

¹⁷ Eróde 'di'bi kóo Erodiya me'be lúnduné Phílipo. Zí Yiwáni úku ledre kídí ndaá bilámáne zía méngì kényì kenée wá. Zía 'dí'bi Yiwáni óto wo simi sígìní. ¹⁸ Yiwáni ya kídí, “Ndaá miútúásáne zíyì 'dí'bióyó kára gí zí lúnduyì† nda zíyì wá.”

¹⁹ Gí zí kényì nées ní, kémbì 'bù Yiwáni ndaá kóo do Erodiya wá. Zía kóo óto ledre siminé kídí, nées ni úfu Yiwáni 'búo. ²⁰ Eróde ndìsì kóo éré kí úfu Yiwáni kpá ngírì, gí zía owo bú kídí, Yiwáni luyú ené ledre wá. Zía úku ledre zí 'yì 'bi sígìní e idíní lúru bi kací a. Abú ledre bi Yiwáni ndìsì kóo úku a ní ndìsì 'dó'do

sómù ledre ené yá ili kóo kpá fú ndìsì úwú yata ledre e gí zí Yiwáni.

²¹ Zí misi'di líkpíne zí kára nées Erodiya, gí ro úfu Yiwáni. Eróde méngì ayímbi 'bi sílì bi kóo arání nées simi a ní. Zía ndóloógu mǎngburoko 'yì ené e kpá kí mǎngburoko manda ga bi 'bi asikíri e‡ ndìsìní méngì moko kéye simi káṅgá bi Galiláya ní. ²² Zí nyì Erodiya ólúne ndìsì lé'bé ke'bi, zí rokinyi méngì Eróde e kí 'yì ga bi kóo ndìsìní ánu éyì kéye ní mbá.

Zí Ngére ìnyìné úku ledre zí owù nées kídí, “Éyì bi ìli zíma í'bí a zíyì ní 'di? Mááyì í'bí a zíyì.” ²³ Zía ìnyìné lolóbù zí owù nées kídí, “Tí lá éyì bi ìli wo ní mááyì í'bí a zíyì, abú yana káṅgá bi mááyì ngére simi a ba.”

²⁴ Zí owù nées ngásáne ndú'yú mbágáne kídí, “Máídí úku ledre 'di?”

Mbágáa ya zía ní, “Idíní í'bíogù kúrógbó do Yiwáni 'yì bábátizì 'yì e zíyì.”

²⁵ Zí owù nées geré ìnyìné ngásándá'bané úku ledre zí ngére kídí, “Máílì idíní í'bíogù kúrógbó do Yiwáni Babatiza zíma do éyì ona.”

²⁶ Zí bi sínyìne ro ngére gbála. Nda lá, gí zía bi, lolóbù go do komo 'yì ga bi ndoloogu yée ní, zí ngírì méngì wo asi wá. ²⁷ Zía kása 'yì kídí, “Ndéré mu úfu Yiwáni zíyì óguyì kí kúrógbó doa girí.” Zí asikíri nées ndéréne simi sígìní ìrì, zía úfu Yiwáni, zía óṅgo 'décì goa, ²⁸ do óguné kí kúrógbó doa do éyì, zía ìnyìné í'bí a zí owù nées. Zía ndéréne kée í'bí a zí mbágáne. ²⁹ Simi bi 'yì lódù kací Yiwáni uwúní ledre a ní, zíye óguyé 'dí'bi umbu a, ndéréye kée óto a.

*Yésu í'bí éyì miánu zí 'yì e álifú ìnyì
(Lúru kpá Matáyo 14:13-21, Lúka 9:10-17, Yiwáni 6:1-14)*

³⁰ Zí 'yìmikása e ndá'baóguyé, zíye úku 'dódo ledre ga bi méngìní yée kí ledre ga bi 'dodoní yée zí 'yì e ní, mbá zí Yésu ma'dáa.

* **6:14** 6:14 Ngére Eróde: Ndìsìní ndólo wo Eróde Ánítipasi. Ni wotí mongú ngére Eróde bi kóo ni ngére simi sɛ̀ndɛ́ kára bi arání Yésu ní. Eróde Ánítipasi ni kpá ngére bi onzó Yiwáni Babatiza simi sígìní do úfu wo ní.
† **6:18** 6:18 Lúndu Eróde: Lúndu nées ni aka kóo tí kí komoné zí Eróde Ánítipasi 'dí'bi me'bea Erodiya gí zía zíne káa do kára. ‡ **6:21** 6:21 Mongú manda 'bi asikíri e: Ndìsì lúru bi kací asikíri e álifú. Ni 'bi ené do manda ga bi 'bi asikíri e ní.

³¹ Née ní zí tǔ'dù 'yì e nda kóo ndìsì kí ógù zíye gbúrú gbùrù gbúrú gbùrù, sǐndì kadra zí Yésù ánu éyì kí 'yìmikása ené e ndaá. Zía úku ledre zí 'yìmikása ené e kídí, “Nderézé aka mu do ngíti owù bi gi ro zíse aka 'dówùrosé cùku'dée.”

³² Zíye ìnyiyé ngúcuyé kí kurúngba ndéréye do ngíti owù bi. ³³ Zí tǔ'dù 'yì e lúru yéé kí ndéré, zíye tónóye óguyé gi simi gara ga bi ore ní mbá, ndìsì ngásáye ruu gi do gbúrúngó, ógùtù royé fì ye gi zí Yésù íri. ³⁴ Simi bi Yésù ekìogù gi simi kurúngba ní, zía lúru tǔ'dù 'yì ga gére née, zí leríye méngì wo, gi zía niyí kací komoa káa zí kábìrìkì ga bi 'yì lúru bi ndaá kacíye wá ní. Zía tónóne 'dódo tǔ'dù ledre e zíye.

³⁵ Nda go kí tagá, zí 'yì lódù kacíga óguyé úku ledre zía kídí, “Mongù 'yì, bi ba 'be ndaní doa wá, kadra utú kpá go. ³⁶ Ídí úku ledre zí 'yì ga ba ndéréye do bi ga bi gbóo gbóo kára ní ní, gi ro zíye úgù éyì miánu, zíye ánu a.”

³⁷ Zí Yésù úku ledre zíye kídí, “Ídísé í'bí éyì miánu zíye.”

Zíye úkulúgu ledre zí Yésù kídí, “'Yì ga gére née ofuní go. Abú kèsì idí ba gáa zíze ona kpá za cù kèsì 'bi 'yì bi méngì moko gi roa simibi kǐé'do ní yá, utúasá fú lá úgù éyì miánu, zía ásáne kí 'yì ga gére née wá.”

³⁸ Zí Yésù ndú'yú yéé kídí, “Ambata ni zíse kírì née mbá ndu?”

Simi bi nderení lúru a ní, zíye óguyé kí ledre kídí, “Ambata ni íri lá dǔyù ìnyì, kí minzéré kénzè e gbre.”

³⁹ Zí Yésù úku ledre, idíní ífíbáyì 'yì ga gére née zíye ndìsìyé bi do súwú e ore. ⁴⁰ Zí 'yì e ndìsìyé bi e mingúngúcuá, ngíti géyì míya, ngíti géyì cì gbre doa sokó. ⁴¹ Zí Yésù 'dí'bi ambata bi ìnyì kí minzéré kénzè ga bi gbre née, zía lúru bi komo ere 'dága, zía í'bí mbófo éyì zí Lomo, do 'deweífi simi a. Zía í'bí yéé zí 'yì lódù kacíne e ífi yéé zí 'yì e. Zía ífi minzéré kénzè ga bi gbre née kacíye kpá kenée. ⁴² Zí 'yì ga gére née ánu éyì, zía útúasáne kíye kpìní. ⁴³ Zí lódù kacíga 'dó'dúyóko nyunyú ambata kí kénzè bi

'yì e lereomoní ní, zí gbété e 'dúcuyé kíye sokó doa gbre. ⁴⁴ 'Yì ga bi kóo anuní éyì née ní, oloní ya'dá e mbá álfu ìnyì.

Yésù nderé do iní

(Lúru kpá Matáyo 14:22-33, Yiwáni 6:15-21)

⁴⁵ Geré gi ore, zí Yésù kása 'yì lódù kacíne e ndéré 'bi eyé 'dá'dá kí kurúngba sǐngó née simi Beteseyída. Zía aka ídíáká 'bi ené 'dá'ba úku ledre zí 'yì ga gére née ndá'bayé 'be. ⁴⁶ Simi bi uku ledre go zí 'yì ga gére née kídí bayíní mu ní, zía ékíne do landa íni ini zí Lomo.

⁴⁷ Zía ndìsíné do gbúrúngó íri ngúcuné gi kí tagá, zí 'yì lódù kacíga ndéréóguyé kí kurúngba yana mongù mikavu. ⁴⁸ Zí Yésù lúru ndíki 'yì lódù kacíne e kí 'dó'dó kí ndéré yana iní, gi zía bi síli ilí 'dìyì roné yóo doyé ní. Nda go kí sù ndóndó zí Yésù tónó ndéréne do iní zíye íri, zía áyíne ókpóómo yéé. ⁴⁹ Zíye lúru ndíki Yésù kí ndéré do iní, somúní 'bi eyé kídí, ni 'yì lará, zíye tónó gbúrúgbóye gi zí ngìrì. ⁵⁰ Simi bi ìnyìní mbá lúru ndíki Yésù ní, zí ngìrì méngì yéé kíngaya.

Zí Yésù úku ledre kídí, “Ndásé éré ngìrì wá, ídísé ódó mimbé'desé née yì ené máa.” ⁵¹ Zía ékíne zíye simi kurúngba, geré zí mongù síli bi gáa née ndécíne, zí bi ídíné síí. Zí ledre née lútùne komoyé.

⁵² Abú lúru ní ledre bi Yésù méngì zía óyóló'bó ambata bi cùku'dée ní, ídíné mongù éyì zí tǔ'dù 'yì e mbá ánu a ní, go cù kí komoyé yá, zí sómù ledre eyé 'dútúné owo'di'biní ini ledre gi simi a wá.

⁵³ Simi bi 'doguní bi go sága ní, zíye ndéréye simi gara bi Geneseréta ní, zíye ìnyiyé ódóngèrì kurúngba ore. ⁵⁴ Simi bi ekìoguní ní, geré zí 'yì e ówo a kídí Yésù ogù née ne. ⁵⁵ Zí 'yì ga gére née báiyiyé simi gara ga bi ore ní mbá kí ìmbìogù 'yì ndíyá eyé e zí Yésù tí káa zí bi lengbe ndìsíní méngì a togù owoní go ya Yésù ni go ore ní. ⁵⁶ Bi ga bi za mbá Yésù ndìsì ndéré doyé ní, 'yì e ndìsíní ìmbìogù 'yì ndíyá eyé e zía, togù simi sùu zíye ndìsì dódó royé roa gi ro zí 'yì ndíyá eyé e 'dí'bi lá gba tara bongó bi gi roa ní. Yéé ga bi

'di'biní sǐlǐye roa ní, zǐ ndíyá eyé ǔkúne gǐ royé mbá.

7

Yésu 'dodo ledre gǐ ro ondú 'bi Yúda e (Lúru kpá Matáyo 15:1-9)

¹ Kadra kǐé'do zǐ Farusáyo e kǐ ngíti géyǐ 'yǐ 'dódo lorú ga bi oguní gǐ simi Yerusaléma ní yóko royé cigí Yésu. ² Zǐye lúrúndíki ngíti géyǐ 'yǐ lódú kací Yésu kǐ ndǐsǐ ánu éyǐ kǐ "ǐndrǐ" nées kídí luguní sǐlǐye kǐ wá. ³ Yúda e, kǐngaya kǐ Farusáyo e, anuní eyé eyǐ geré miánu wá, niyí aka lúgu sǐlǐye kací ondú eyé kǐ. ⁴ Togú nda'baoguní go gǐ simi sǐú yá, niyí aka lúgu sǐlǐye kǐ niyí fú ánu éyǐ. Zǐye ndǐsǐyé kpá lódú kací ngíti géyǐ ondú ga bi káa zǐ lúgu simi éyǐ ga bi ndǐsiní ánu éyǐ simiyé ní.

⁵ Zǐ Farusáyo e kǐ 'yǐ 'dódo lorú ga gére nées ndú'yú Yésu kídí, "Éyǐ bi 'yǐ lódú kacíyǐ menginí ledre e gǐ zǐa kací lorú 'bi ondú 'bi mingburoko 'yǐ ezé e gǐ zǐa wá ní 'di? Bi zǐye ndǐsǐyé ánu éyǐ geré miánu, luguní sǐlǐye kǐ wá ní?"

⁶ Zǐ Yésu úkulúgu ledre zǐye kídí, "Ábuwá, nébǐ Isáya uku kóo gǐ rosé tí mbigí ledre kídí, " "Yǐ ga ba ndǐsiní óto úndrumá lá dǔú do tarayé, tí lá mimbé'deyé ni yǐ ené gǐ romá gbála.

⁷ Ndǐsiní mbófo máa lá gbékpǐne, ndǐsiní tí 'dódo ledre ní, tí lá yǐ eyé lorú eyé 'bi 'yǐma'dí e.'

⁸ Ótoómosé mbigí lorú 'bi Lomo kenée, zǐse nda yǐ esé lánýáse ro ondú esé 'bi 'yǐma'dí e."

⁹ Zǐa úku ándá ledre zǐye kídí, "Ndǐsǐsé lé'bédófu do lorú 'bi Lomo, zǐse ndǐsǐsé méngǐ ledre esé e kací ondú 'bi bulúndusé e. ¹⁰ Músa i'bí kóo lorú 'bi Lomo go zǐse kídí, 'Ídí óto úndru 'buyǐ e kǐ mbágáyǐ. 'Yǐ bi ni uku tara sinyí zǐ 'buné e kǐ mbágáne ní, idíní úfu wo 'dá'ba.' ¹¹ Ndǐsǐsé 'dódo lorú bi 'bi

bulúndusé e ní zǐ 'yǐ e kídí, togú 'yǐ 'bua togú mbú mbágáa ili sáká éyǐ gǐ zǐa yá, ni miútúásáne 'yǐ nées idí úku ledre zǐ 'buné nées togú mbágáne kídí, 'Éyǐ bi máli sáká yǐ kǐe ní, ndaá lolu wá, máí'bí go zǐ Lomo.' ¹² Ndǐsǐsé nées go sínýiónzó 'yǐ e, sakání lolu 'buyé e kǐ mbágáye wá. ¹³ Ótoómosé lorú bi 'bi Lomo kenée, zǐse lánýáse ro ondú esé. Zǐse ndǐsǐsé méngǐ tú'dú ngíti géyǐ bisinyí ledre e."

¹⁴ Zǐ Yésu ndóloógu tú'dú 'yǐ e, zǐa úku ledre zǐye kídí, "Ídísé aka úwú ledre bi mááyí úku a ba, zǐse ówo ini ledre gǐ simi a. ¹⁵ Éyǐ bi 'yǐma'dí ánu siminé ní, oto ené wo zǐa ídine bisinyíne do komo Lomo wá. Bisinyí ledre bi ndǐsǐ olúogú gǐ tara'yǐ ní, ndǐsǐ óto 'yǐ ne, zǐa ídine bisinyíne do komo Lomo. ¹⁶ 'Yǐ bi mbílía úwú ledre bú ní, idí úwú ledre nées bilámáne."

¹⁷ Simi bi Yésu nda'baní nda gǐ ore go 'be, niyí go 'dǐcǐ ní, zǐ 'yǐ lódú kacíga ndú'yú wo gǐ ro muruwayi bi gáa uku nées. ¹⁸ Zǐa úku ledre zǐye kídí, "Ówosé esé ini ledre gǐ simi ledre bi gáa máúku nées fú lá wá? Máya, éyǐ bi 'yǐma'dí anu wo siminé ní, oto ené wo zǐa ídine bisinyíne do komo Lomo wá. ¹⁹ Éyǐ miánu nderé ené ndǐsǐ simi mimbé'de 'yǐ wá, ndǐsǐ lá simi 'yǐ, nda girí, zǐa olúoguné gǐ simi a sága. Éyǐ miánu e mbá niyí bilámáye gǐ ro ánu yée."*

²⁰ Zǐa ñnyiné kpá úku ngíti ledre kídí, "Éyǐ bi ndǐsǐ 'dǐ'bióyó 'yǐ gǐ ro Lomo 'dá'ba ní, ni lá dǔú bisinyí mimbé'de 'yǐ.

²¹ Gǐ zǐa 'yǐ bi mimbé'dea emengú ní, bisinyí misómú ledre niyí ndǐsǐ ógu zǐa káa zǐ: méngǐ 'berǐ, kǐ úgu ugu, kǐ úfu 'yǐ e, kǐ só'do ro'yǐ kǐ 'yǐ bi ófúsé rosé kéne wá ní, ²² kǐ óto 'bú éyǐ 'bi 'yǐ e, kǐ ngíti géyǐ bisinyí ledre e, kǐ lóndo 'yǐ e, kǐ ledre bi ndǐsǐ 'dǐ'biógú komokenyí ní, kǐ óto bisinyí mimbé'de ro 'yǐ e, kǐ líkpǐ ñrǐ 'yǐ, kǐ ñlǐ, nda kpá kǐ bicayǐ ledre e.

²³ Bisinyí ledre káa zǐ ga gére ní, ndǐsiní

7:7 7:7 Isáya 29:13 7:10 7:10 Ólúogú 20:12, Gbre lorú 5:16 7:10 7:10 Ólúogú 21:17, Lévi 20:9 * 7:19 7:19 Éyǐ miánu bi utúasá wá ní: Lorú 'bi Músa uku kídí Yúda e ndaní ánu ngíti géyǐ bangá ga bi esiyé utúasá zǐye ánu a wá ní wá. Lúru simi Leví 11.

ólúògù gí simi mimbé'de 'yì, zíye óyóló'bó 'yì bisinyíne do komo Lomo.”

*Yésu yomo nyí 'yì lóngó
(Lúru kpá Matáyo 15:21-28)*

²⁴ Zí Yésu ìnyiné gí ore ndéréne simi gara bi Táyire ní. Zía ólúne simi ngíti 'dìcì ili ené kóo zí ngíti 'yì ówo a wá. Abú kenée ndotó, ledrea utúasá ené ló'bo wá. ²⁵ Ngíti kára ni kóo ore nyí a ni kí dokéké siminé. Simi bi uwú ledre kídí Yésu ni simi ngíti 'be ore ní, zía geré óguné útúne do ngúrú sındíne bi kó'dú Yésu. ²⁶ Kára máa nées ni nyí 'yì 'bi Gírígí arání wo simi kángá bi Súríya bi ndisíní kpá ndólo a Fonísiya ní. Zía ógù dódó roné zí Yésu idí ndéré lágaóyó dokéké gí simi nyíne 'dá'ba.

²⁷ Zí Yésu úkulúgu ledre zía kídí, “Éyí miánu 'bi owú e idíní ánu yí eyé ye, ndaní í'bí a zí ísì e wá.”†

²⁸ Kára nées ya, “Ni tí káa zí bi úku nées Ngére. Abú kenée ndotó, ísì niyí 'dó'dú 'bi eyé gbóo nyunyú a bi ni ndisí rere gí tara owú maáge ní.”

²⁹ Yésu ya zía ní, “Ódro go bilámáne, ndá'ba mu 'be, dokéké olúoguní gí simi owú 'bi eyí go.”

³⁰ Zí kára nées ndá'balúgu roné 'be, zía ógundíki owú kí 'dú'du dokéké olúoguní gí simia go.

Yésu líkpí mbílí mimbílí ngbutú

³¹ Zí Yésu ìnyiné gí simi gara bi Táyire, ndéréne kpúrú gí simi wo bi Sidóna ní, zía ndéréóguné do mikavu Galiláya, zía ndéréókpóne simi Dikapolísí. ³² Zí ngíti géyí 'yì e óguyé kí ngíti o'do, ni mimbílí ngbutú, odroenzí roné gí zía wá, zíye dódó royé ro Yésu, idí óto sılíne ro o'do nées.

³³ Simi bi Yésu 'dí'bi o'do nées ndoo 'dí sogo ní, zía ési nzişılíne gu mbílía. Zía lú'bu súrú, zía óto a do dondene o'do nées. ³⁴ Zí Yésu ìnyiné lúru bi komo ere 'dága, zía 'dówúne difi, zía úku ledre kídí, “Éfata” ledre gí simi a kídí, “Líkpí mu” ³⁵ Geré, zí mbílí o'do nées líkpíne, zí

dondenea kpá líkpí roné, zía tónó ndisí ódroné zí 'yì e bilámáne.

³⁶ Zí Yésu úku ledre kídí, “Ndásé aka úku 'dódó ledre nées zí 'yì e wá.” Abú ucuomo yée kenée ndotó, ukutatání nda yí eyé ledre nées 'dá'dá. ³⁷ Simi bi 'yì e uwúní ledre nées ní, zía lútúne kací komoyé, zíye úku ledre kídí, “Ábuwá, Yésu ni yí ené bilámá 'yì. Mengiyeme ofu ledre e go. Yeme 'yì ga bi odroní wá ní zíye ódroyé. Yée ga bi mimbílí ngbutú e ní, zíye úwú ledre.”

8

*Yésu í'bí éyí miánu zí 'yì e álifu eso
(Lúru kpá Matáyo 15:32-39)*

¹ Simi ngíti sındí kadra, zí tú'dú 'yì e kpá yóko royé. Simi bi éyí miánu ndaá lolu zíye wá ní, zí Yésu ndóloógu 'yì lódú kacíne e úku ledre zíye kídí, ² “Lerí 'yì ga ba mengi máa yáa go miméngi, mengizé kéye kára go sılí ota, éyí miánu ndaá zíye wá. ³ Utúasá zíma ótoómo yée ndá'bayé 'be kí 'bú wá, komoyé ni úlú do misi'di, zíye útúye gí zía ngíti géyí oguní gí gbála.”

⁴ 'Yì lódú kacíga ya zía ní, “Azé ówo éyí miánu simi súwú ona í'bí a zí tú'dú 'yì e káa zí ga gére nées gí 'da?”

⁵ Zí Yésu ndú'yú yée kídí, “Ambata ni zise kírí nées ndu?”

Zíye úkulúgu ledre zía kídí, “Ambata ni lá dujú ìnyí doa gbre (7).”

⁶ Zía úku ledre zí 'yì e kídí ndisíse aka bi. Zía 'dí'bi ambata ga bi ìnyí doa gbre (7) nées, í'bí mbófo éyí zí Lomo gí royé, zía 'déweífi simiyé, í'bí yée zí 'yì lódú kacíne e gí ro ífi yée zí 'yì e, zíye méngi a tí kenée. ⁷ Minzéré kenzé e niyí kóo kpá bo zíye ore cúku'dée, zí Yésu kpá í'bí mbófo éyí zí Lomo, zía ìnyiné úku ledre zí 'yì lódú kacíne ga gére nées, idíní kpá ífi kenzé ga gére nées zí 'yì e. ⁸ Zí 'yì ga gére nées ánu éyí, zía ásáne kíye mbá. Zí 'yì lódú kacíga 'dó'dúyóko ngíti a bi 'yì e lereomoní ní, kí mbúra e kpá ìnyí doa gbre. ⁹ 'Yì e niyí kóo tú'dú, ya'dá e

† 7:27 7:27 Éyí miánu bi í'biní zí ísì e ní: Yúda e ndisíní ndólo 'yì ga bi ngára ndaní Yúda e wá ní ísì e.

niyí 'bi eyé álifú eso (4,000). Zí Yésu í'bí misí'di zíye ndá'bayé 'be 'bi eyé e. ¹⁰ Geré zíye ìnyí 'bi eyé kí 'yí lódú kacíne e ékíye simi kuṙúngba ndéréye simi ngíti káṅgá kí ìríné Dalamanúta.

*Farusáyo e uzuní Yésu
(Lúru kpá Matáyo 16:1-4)*

¹¹ Zí ngíti géyí Farusáyo e óguyé úzu Yésu kí ndú'yú kídí, “Ídí méngí ngíti géyí ledre ga bi kí roko'buyé komo ere ní.”

¹² Zí Yésu 'dówúne difi, zía úku ledre zíye kídí, “Éyí bi 'yí ga bi cakaba ba ndìshíní ndúndu'yú gí ro zíye lúru ledre bi kí roko'buyé té kí kí komosé gí zía ní 'di? Máúku zise ma'dí, máútúásá méngí éyí kenée zí 'yí e káa zise née wá.” ¹³ Zía ótoómo yée ore, zía ndá'ba ékílúgu roné simi kuṙúngba, do 'dógu mikavu sága gí 'dí keṙí.

*Bisinyí 'dódo ledre 'bi Farusáyo
(Lúru kpá Matáyo 16:5-12)*

¹⁴ Ábuwá 'yimikása e ootomoligíní ambata go. Wo bi zíye simi kuṙúngba ní ni lá dūyí kíé'do. ¹⁵ Yésu ya zíye ní, “Komosé idí idí rosé. Zíse 'bá'bá rosé gí zí bisinyí 'dódo ledre 'bi Farusáyo e kí 'yí 'bi Eróde e bi káa zí 'de'dí bi ndìshíní óto a simi ambata eyé e ní.”

¹⁶ Zíye tónó ódroyé dengbíye kídí, “Uku ledre née kenée gí zía bi ambata ndaá zíze ona wá ní?”

¹⁷ Yésu ówo sómú ledre eyé née go, zía úku ledre zíye kídí, “Ndìshísé ódro gí ro ambata bi ngára ndaá ní gí ro 'dí? Ówoyémesé esé fú lá ledre née wá? Éyí bi mimbé'desé ni gí zía bisinyíne kenée ní 'di? ¹⁸ Bi komosé ni bo ní, lúrúsé esé bi wá? Mbílise uwú ené kpá ledre wá? Sómúndíkisé esé kpá ledre wá? ¹⁹ Simi bi kóo má'déweífi simi ambata ga bi ìnyí (5), zí 'yí ga bi álifú ìnyí (5,000) ní, ngítí a bi kóo anuomoní ní, 'ducuní kóo gbété e ndu?”

Zíye úkulúgu ledre kídí, “Gbété e sokó doa gbre (12).”

²⁰ “Sara yée ga bi kóo ìnyí doa gbre (7) má'déweífi simiyé zí 'yí ga bi álifú eso (4,000) ní, 'dó'dú 'dúcusé kóo mbúra e kí ngítí ye ndu?”

Zíye úkulúgu ledre zí Yésu kídí, “Mbúra e ìnyí doa gbre (7).”

²¹ Yésu ya zíye ní, “Sara née ní ní, ówosé aka ledre gí simi a fú lá wá?”

Yésu líkpí komo o'do simi Beteseyída

²² Zíye óguyé simi Beteseyída, zí ngíti géyí 'yí e 'dí'biógú ngíti o'do komoa ndaá, zíye dódó royé ro Yésu idí óto sílíne ro o'do née. ²³ Zí Yésu 'dí'bi sílía, zíye ólúóguyé kéne gí simi owú gara née sága. Zía óró súrú ro komo o'do née, zía óto sílíne roa, zía ndú'yú wo kídí, “Lúrúndíki éyí e go írí?”

²⁴ Zía lúru bi cii, zía úku ledre kídí, “Málúrúndíki tí 'yí e go ní, tí lá niyí káa zí kágá e ndìshíní gámá ye ní.”

²⁵ Zí Yésu kpá ótoándá sílíne ro komoa, zí komoa líkpíne zía nda lúrúyéme éyí e bilámáne. ²⁶ Zí Yésu úku ledre zía kídí, “Ndá'ba mu 'be, tí lá ndá aka 'dódo royí zí 'yí e simi gara írí wá.”

*Pétero uku ledre Yésu kídí ni Kírésito
(Lúru kpá Matáyo 16:13-20, Lúka 9:18-21)*

²⁷ Zí Yésu ìnyiyé gí simi Beteseyída gí ore kí 'yí lódú kacíne e, do ndéréóguyé simi do 'be ga bi cigí gara bi Kayisariya Phílipo ní. Simi ndéréye do misí'di, zía ndú'yú 'yí lódú kacíne e kídí, “'Yí e ndìshíní úku a ya mááyí náambi?”

²⁸ Zíye úkulúgu ledre zí Yésu kídí, “Ngíti géyí 'yí e ukuní 'bi eyé kídí, áyí Yiwáni 'yí Bábátízí 'yí e, ngíti géyí ya, áyí nébì Ilíya, ngíti géyí ya, áyí ngúru nébì ga bi kóo 'desí ní.”

²⁹ Zí Yésu kpá ndú'yú ánda yée kídí, “Sara nda sée, úkusé 'bi esé kídí mááyí náambi?”

Pétero ya zía ní, “Áyí Kírésito.”

³⁰ Zí Yésu lórú yée kídí, “Ndásé aka úku 'dódo ledre máa née zí 'yí e wá.”

*Yésu uku'dodo ledre umbuné
(Lúru kpá Matáyo 16:21-28, Lúka 9:22-27)*

³¹ Zí Yésu tónóne 'dódo ledre bi 'yí e niyí méngí née kíe ní zí 'yí lódú kacíne kídí, “Míngburoko 'yí e, kí manda ga bi 'bi 'yí 'dáná éyí e, kpá kí 'yí 'dódo lorú e

niyí karanée ìnyì mbá méngì láráma, zíye úfu máa, gì do kací sǐlǐ ota, zíma úrúma.”
³² Simì bì uku ledre fúó kenée ní, kídí niyí karanée méngì láráne zíye kpá úfu nées ní, zí Pétero 'dí'bi wo ndéré kǐe ndoo 'dí sogo, ndǐsìné úku ledre zía éyì ndaá méngì roné kenée wá.

³³ Zí Yésu óyó kó'dùne zí 'yì lódù kacíne e, zía úku ledre zí Pétero kídí, “Ìnyì gì cigíma íri Satána. Sómù ledre eyì nées ndaá 'bì ené 'bì Lomo wá, yì ené 'bì 'yìma'dí.”

³⁴ Nda gì ore, zí Yésu ndóloyóko tú'dù 'yì e kpá kǐ 'yì lódù kacíne e zía úku ledre zíye kídí, “Togù 'yì ili ídí 'yì lódù kacíma yá, idí ótoómo ledre ené e mbá zía ìmbì mǐngbúngbu kágá ené lódù máa. ³⁵ 'Yì bì ili yómo roné kǐ roné ní, omo gú wá. Togù 'yì i'bì roné za mbá zíma kpá gì ro bilámá ledre 'bì Lomo yá, ni ídí kǐ trǐdrǐ bì za fí ní. ³⁶ Abú 'yì ni ba kǐ éyì ga bì do sogo kǎngá ba za mbá zíne, togù trǐdrǐ bì za fí ní ndaá zía wá yá, éyì ga gére nées méngìní éyì zía mbá wá. ³⁷ Éyì bì kǐé'do do sogo kǎngá ona yaá ni 'dí'biógù trǐdrǐ bì za fí ní zí 'yì ní ndaá. ³⁸ Togù dokuwu méngì 'yì zía ootomo ledre amá lá gì zí ngǐrǐ 'yì lúyú ledre ga bì iliní ledre amá wá ní yá, simì bì karanée máa Owù 'bì 'Yìma'dí, mááyí ndá'baógù kǐ maláyika amá e simì roko'bu 'bì Babá ní, dokuwu ni kpá méngì máa zíma ótoómo 'yì máa nées.”

9

¹ Zía kpá úku ándá ledre zíye kídí, “Máúku zíse ma'díi, ngíti géyì 'yì e gì dongarásé bì ásé tóro nées, niyí aka lúru roko'bu bì gì 'be 'bì Lomo ní kǐ komoyé té kǐ niyí nda fú úyu.”

Toso Yésu oyólo'bó roné
(Lúru kpá Matáyo 17:1-13, Lúka 9:28-36)

² Gì do kací sǐlǐ ìnyì doa kǐrǐ (6), zí Yésu 'dí'bi Pétero e, kǐ Yakóbo e, kǐ lúnduné Yiwáni zíye ndéré ékǐye ngúcuyé do ngbángbá landa 'dága. Zí toso Yésu óyóló'bó roné do komoyé do landa íri. ³ Zí bongó bì roa ní óyóló'bó roné bikenýíne

kpǐlélé, ngíti éyì ndaá káa zía wá. ⁴ Zí mǐngburoko 'yì e gbre, Ilíya e kǐ Músa bì kóo Lomo 'dí'bi yée go 'desì ní, ólúóguyé zí Yésu, zíye ndǐsì ódroyé kéye.

⁵ Zí Pétero úku ledre zí Yésu kídí, “'Yì 'dódo ledre, utúasá miútúasá zíze ndǐsízé ona. Ni bilámáne zíze yéme kútù e ota kǐra, 'bì eyì, 'bì Músa kǐ 'bì Ilíya.” ⁶ Pétero owo mbì éyì bì nées ndǐsì úku a nées wá gì zía ngǐrǐ méngì yée go mǐméngì kǐngaya.

⁷ Geré zí mongù burungù óguné kù sólù yée yeré, zí kúrú 'yì ówùne gǐrǐ kídí, “Ba Owù 'bì amá, 'búa ofu domá go. Ídísé úwù ledre gì taraa.”

⁸ Zíye lúru bì cigíye gbaá, lurúndikiní lá dǐyú Yésu, Músa e kǐ Ilíya ndaní eyé lolù wá.

⁹ Nda simì miékíóguyé gì do landa gǐrǐ, zía ìnyìné lóru 'yì lódù kacíne ga gére nées kídí, “Ndásé úku 'dódo ledre bì gáa lúrúsé nées zí 'yì e wá, 'búo togù karanée máa Owù 'bì 'Yìma'dí, máúrú go gì simì umbu.” ¹⁰ Pétero e ukuní ledre nées zí 'yì e mbá wá. Zíye ndǐsiyé úkuló'bó a lá dengbǐye kídí, “Nées kenée lará ledre 'di, kǐ ledre 'bì úru gì simì umbu simíné kenée nées?”

¹¹ Zíye ndú'yú Yésu kídí, “Ndaá 'bì ené bì 'yì 'dódo lóru 'bì Músa ukuní kídí, Ilíya ni aka ógù 'dá'dá kǐ zí Kírésito nda óguné ní wá?”

¹² Zí Yésu úkulúgu ledre zíye kídí, “Ma'díi, Ilíya ni aka ndá'baógù fì ne yémelúgu ledre ga bì kóo sinyíní ní kǐ. Sara éyì bì miéké kúrú Lomo uku ledre gì zía kídí, Owù 'bì 'Yìma'dí ni 'dó'dó zí 'yì e ásiyé gì ro a gì zía kǐ ní 'dí? ¹³ Máúku zíse, Ilíya ogù kóo go méngìní kóo lará a bisinyíne cé káa zí bì miéké kúrú uku Lomo ní.”

Yésu lagaoyó bicayi lomo gì simì owù
(Lúru kpá Matáyo 17:14-20, Lúka 9:37-43a)

¹⁴ Simì bì Yésu nda'baoguní zí 'yì lódù kacíne ga bì idíakání 'bì eyé 'dá'ba ore ní, zíye ógundíki tú'dù 'yì e, 'yì 'dódo lóru e niyí go ndǐsì ítí kangú kǐ 'yì lódù kacíga ga gére ní. ¹⁵ Simì bì tú'dù 'yì ga gére nées lurúndikiní Yésu ní, zí tarayé ìdrǐne mbá

miídrí, zíye údúyé mbá rụụ ngásáye í'bí mandá zía.

¹⁶ Zí Yésụ ndúndu'yú kídí, “Ndísisé íti kangú bí 'dénýé bí káa ba ba gí ro 'dí?”

¹⁷ Zí ngíti o'do gí do ngára 'yì e kírí nées úku ledre kídí, “'Yì 'dódo ledre, máogụ gáa kí owú 'bí amá ba zíyì. Dokéké ndìsì méngì wo, 'dùtù taraa go, odro lolù gí zía wá. ¹⁸ Togú tonó wo go yá, zía láláónzó wo gbụ bí, zí somù ndìsì ógúné taraa kodù kodù káa. Zía ndìsìné kí náná do soné, zía órúné gí zía 'duo gbigaga káa. Mándú'yú gáa 'yì lódù kacíyì ga ba, gí ro zíye lágaóyó a gí simì a ní, romo yée mirómo utúasání kíe wá.”

¹⁹ Yésụ ya zíye ní, “Ngúnğusé aka esé ledremá wá? Azé ndìsì go fú lá kése káa ní? Utúasá idí kenée wá. Óğusé kí owú nées girí mu zíma yáa.”

²⁰ Zíye óguyé kí owú nées zí Yésụ. Simì bí bicayi lomo lúrúndíki Yésụ ní, zía óto owú nées zí roa ndìsì lánğbané, zía láláónzó owú nées gbụ bí, zía ndìsì gbúrógbóne, zí somù kpá ndìsì ógúné gí taraa.

²¹ Zí Yésụ ìnyìné ndú'yú 'bụa kídí, “Éyì máa nées lu'bú kíe goó?”

'Bụa ya zí Yésụ ní, “Tonó kóo méngì wo go kú gí do owú a zaá gí karaba ba.

²² Ndìsì kí láláónzó wo ku pho'dù, kpá kí láláónzó wo simì iní gí ro zíne úfu wo 'dá'ba. Togú útúásá go sáká zée, lúrú aka leríze zíyì lágaóyó a gí simì owú nées 'dá'ba.”

²³ Yésụ ya zí 'bụ owú nées ní ní, “Úku yá togú mááyì útúásá yá? 'Yì bí nğunğụ ledremá go ní, owo bú kídí máútúásá go méngì éyì e mbá.”

²⁴ Geré zí 'bụ owú nées úku ledre kídí, “Ma'díi, mángúnğụ ledreyì go lá cúku'dée. Ídì sáká máa, gí ro zíma nğunğụ ledreyì nda za kínğaya.”

²⁵ Simì bí Yésụ lurú tú'dù 'yì e nìyì go yóko royé cigíye kí o'do nées ní ní, zía úku ledre zí bicayi lomo nées kídí, “'Yì, bí 'dùtù mbílí owú ba kpá kí taraa ní, ólúógụ gí simì a mu ndá lolù ndá'balúgu royì simì a wá.”

²⁶ Zí bicayi lomo nées ìdríónzó owú nées gbụ bí zía ndìsì gbúgbúne káa zí ayí go

úyu ní, geré zí bicayi lomo nées ólúógúné gí simì a, zí owú nées ídine káa zí uyu go ní. Zí tú'dù 'yì e úku ledre kídí, “Uyu go.”

²⁷ Zí Yésụ 'dí'bí sílì owú nées, lálásìkpì wo 'dága zí roa ídine bílámáne.

²⁸ Zí Yésụ ndá'bayé kí 'yì lódù kacíne e 'be zíye ndú'yú wo kídí, “Mongú 'yì, éyì bí gáa utúasázé lágaóyó bicayi lomo gí simì owú nées gí zía wá ní 'dí?”

²⁹ Yésụ ya zíye ní, “Ini zí Lomo utúasá kí ledre e káa zí ga gére ne dùjù ne.”

Yésụ uku andá ledre miúyuné

(Lúrú kpá Matáyo 17:22,23, Lúka 9:43b-45)

³⁰ Zíye ìnyiyé gí ore ndéréye kpurú gí simì kánğá bí Galíláya ní. Yésụ ili kóo zí kémbí 'yì ówo bí bí yée nìyì ndéré ndìsì doa ní wá, ³¹ gí zía bí kóo ndìsì 'dódo ledre zí 'yì lódù kacíne e ní. Zía úku ledre zíye kídí, “Nìyì karanée í'bí nğbángá, Owú 'bí 'Yìma'dí zí 'yìma'dí e, do úfu wo. Nda simì sílì ota (3) zía úrú ené.” ³² 'Yì lódù kacíga owo'dí'biní ledre gí simì ledre bí kóo ndìsì 'dódo a nées wá, gí zí kényì nées, 'yì ndú'yú wo ndaá kóo wá gí zí ngírì.

Ambí nì kí ledrené owóowó ní ne?

(Lúrú kpá Matáyo 18:1-5, Lúka 9:46-48)

³³ Zíye ndá'baóguyé 'be simì gara bí Kapáranawúma ní. Zí Yésụ ndú'yú 'yì lódù kacíne e kídí, “Ndísisé gáa íti kangú do mìsì'dí 'dáa gí ro 'dí?” ³⁴ Ukuluguní ledre kacía zía wá, gí zía ndìsìní íti kangú gí ro ambí nì dongaráye ne ledrea owóromo do 'bí lafúne e.

³⁵ Zí Yésụ ndìsìné bí, zía ndóloógu 'yì lódù kacíne ga bí sokó doa gbre (12) ní, zía úku ledre zíye kídí, “Togú 'yì ili ídì 'dá'dá zí lafúne e yá, idí óto roné ndoo, zía ídine 'dá'ba, zía kpá ídine 'yì ìnyì kasa zí lafúne e za mbá.”

³⁶ Zí Yésụ 'dí'bí ngíti owú úku ledre zía tóroné kó'dù 'yì lódù kacíne ga gére nées. Zía fáka owú nées zía úku ledre zí 'yì lódù kacíne e kídí, ³⁷ “Togú 'yì 'dí'bí owú káa zí wo ba simì sùmù gí zía bí nì 'yì lódù kacíma ní, 'dí'bí nées kpá go máa simì sùmù. 'Yì bí 'dí'bí máa go simì sùmù ní,

'di'bi ené nées lá dujú máa wá, 'di'bi nées go kpá wo bi kasaogú máa ní simi sùmu.”

Bilámá ndịsị kị lafú 'yi e
(Lúru kpá Lúka 9:49-50)

³⁸ Geré zí Yiwáni úku ledre kídí, “Yi 'dódo ledre, ogú ndikizé ngíti o'do kị ndịsị lágaoyó dokéké e gi simi 'yi e. Zíze úçuómo wo gi zía ndaá 'bi ené ngúruzé wá.”

³⁹ Yésu ya zía ní, “Ndásé úçuómo 'yi káa zí wo nées wá. 'Yi bi ndịsị méngi bilámá ledre kị ìrimá ní, úku sínýi ené ledre gi do bi máa wá. ⁴⁰ 'Yi bi ngára ndaá okó rozé wá ní, nées go 'yi ezé. ⁴¹ Máúku zise ma'díi, abú 'yi i'bí zise lá gba iní miéwé, gi zía bi, ásé 'yi 'bi Kírésito ní, Lomo ni karanée méngi bilámá ledre zía.

⁴² “Owú káa zí wo ba ngunu ledremá go, togú 'yi londo wo zía lúyú ledre yá, ni idí bilámáne togú odóni ká'dá ro goa, do odongerini wo kie ro tutú do úçu wo kie bu simi mongú iní yá, ni éme gbála.

⁴³⁻⁴⁴ Togú ngúru síllyi ayí oto yi ziyi lúyú yá, idí ongooyó a 'dá'ba. Ni bilámáne ziyi ndéréyi 'be 'bi Lomo kị síllyi kịé'do, gi zí wo bi ayí ndéré kị síllyi gbengará ku pho'du bi ilí wá ní. ⁴⁵⁻⁴⁶ Kpá kenée, togú ngúru síndiyi ayí oto yi ziyi lúyú ledre yá, idí ongooyó a 'dá'ba. Ni bilámáne ziyi ndéréyi 'be 'bi Lomo kị síndiyi kịé'do, gi zí wo bi ayí ndéré ku pho'du kị síndiyi gbengará ní. ⁴⁷ Togú ngúru komoyi ayí oto yi, ziyi lúyú ledre yá, idí cigiyyó a 'dá'ba. Ni bilámáne ziyi ndéréyi 'be 'bi Lomo kị komoyi kịé'do, gi zí wo bi ayí ndéré kị komoyi gbengará do úçu yi nyé ku pho'du bi ilí wá ní, ⁴⁸ kídí bi

“ 'kidri ga bi ndịsini ánu 'yi e ngára uyuni wá,

kí pho'du bi ngára ilí kpá wá ní.’

⁴⁹ 'Yima'dí ni idí miútúásáne do komo Lomo kpurú gi simi 'do'dó káa zí to'do bi lefeni simi ukú ní.

⁵⁰ “To'do ni bilámá éyi. Togú ayá lolu wá, moko ndaá lolu simi a wá. Míméngi ledre esé e idini inyi zí lafúse e káa zí to'do ní gi ro zise ndịsise kéye simi bikidri.”

10

Ledre gi ro otoómo kára

(Lúru kpá Matáyo 19:1-12, Lúka 16:18)

¹ Zí Yésu ìnyiné gi ore ndéréne simi kangá 'bi Yudáya sága ngburu Yeredéne. Zí tú'dú 'yi e kpá óguyé zía ore, zía tónóne 'dódo ledre zíye káa zí bi lengbe ní.

² Zí ngíti géyi Farúsáyo e óguyé úzu wo kídí, “Mongú 'yi, ni miútúásáne zí 'yi otoómo me'bené?”

³ Zía úkulúgu ledre zíye kídí, “Músa eké kóo zise simi lorú yaá 'di?”

⁴ Zíye úkulúgu ledre zía kídí, “Músa ekéomo kóo zise kídí, togú 'yi otoómo me'bené yá, idí í'bí wáraga 'bi otoómo ro'yi zí kára máa nées.”

⁵ Zí Yésu úku ledre zíye kídí, “Músa eké kóo lorú nées zise kenée gi zía bi dosé oruofu go ní. ⁶ Simi bi kóo Lomo otoogu éyi e ní, 'otoogu 'yima'dí e o'do kị kára.’

⁷ ‘Gi zí kéyi nées, o'do ni otoómo 'buné kị mbágáne, zía ofú kára zíye oto 'be kéne.

⁸ Zí 'yi ga bi gbre nées idíye nda éyi kịé'do.’ Ndani lolu gbre wá, niyi goó éyi kịé'do.

⁹ Éyi bi Lomo oto go káa do éyi kịé'do ní, 'yima'dí ndaá ifi simi a wá.”

¹⁰ Simi bi olúni nda go 'dici ní, zí 'yi lódú kaciga ndú'yú wo gi ro ledre gána nées. ¹¹ Zía úkulúgu ledre zíye kídí,

“Máúku zise ma'díi, 'yi bi otoómo mizefi me'bené, zía ndéréne ofú ngíti kára ni, mengini nées go 'berí ro mizefi me'bené.

¹² Kpá kenée, togú kára otoómo mizefi o'do 'bi ené, zía nda ndéréne 'dí'bi ngíti o'do yá, mengini nées go kpá 'berí kị ngíti o'do nées ro mizefi o'do 'bi ené.”

Yésu i'bí undru zí minzéré owú e

(Lúru kpá Matáyo 19:13-15, Lúka 18:15-17)

¹³ 'Yi e ndịsini kóo ógu kị owú 'bi eyé e zí Yésu gi ro zía í'bí undru zíye. Zí 'yi lódú kací Yésu úçuómo yée.

¹⁴ Zí ledre nées kóo sínýine ro Yésu. Zía úku ledre zí 'yi lódú kacine ga gére nées kídí, “Ndásé úçuómo owú e kị óguyé zíma wá, otoómosé yée idini ógu zíma.

Bi bi 'be 'bi Lomo ni gi ro 'yi ga bi káa zí minzéré owú ga gére née. ¹⁵ Ma'díi, 'yi bi nṅunṅu ledre 'be 'bi Lomo káa zí owú wá ní, utúasá olú íri wá." ¹⁶ Zía tónóne ìmbì owú ga gére née kékíé'do ndìsì kí óto sīlīne doyé í'bí úndru zíye.

Ledre gi ro o'do bi kí tú'dú éyí sīlīne e ní

(Lúru kpá Matáyo 19:16-30, Lúka 18:18-30)

¹⁷ Simi bi Yésu ni nda go gi ro ndéréokpó ené gi ore ní, zí ngíti o'do ngásáoguné útúne gbri do ngúrú sīndīne, úku ledre zí Yésu kídí, "Bilámá 'yi 'dódo ledre, mááyí méngi káa be 'di zíma ndíki trīdri bi za fí ní?"

¹⁸ Yésu ya zía ní, "Ndólo máa bilámá 'yi gi ro 'di? Bilámá 'yi ndaá. Odu bilámá 'yi duú Lomo. ¹⁹ Owo lorú e bú bilámáne, 'Ndá úfu 'yi wá, ndásé só'do rosé kí 'yi bi ófúsé rosé kéne wá ní wá, ndá úgu ugu wá, ndá úkuóto ledre ro 'yi wá, ndá lóndo 'yi gi ro éyí ené wá, ídí óto úndru 'buyí e kí mbágáyí.' "

²⁰ O'do née ya, "'Yi 'dódo ledre, tónóne kú gi do owúma, málé'bé amá gi do lorú wá."

²¹ Gi zía 'búa ni kóo do Yésu. Zí Yésu lúru wo gbóó, zía úku ledre zía kídí, "Éyí ni bo kíé'do méngi aka wá. Ndéré mu úgúoyó éyí ga bi zíyi 'be ní mbá 'dá'ba, zíyi ífibáyi kēsīye zí 'yi lerí e, zíyi ndá'baoguyí lódú kacíma. Lomo ni karanée í'bí tú'dú éyí zíyi."

²² Gi zí ledre bi Yésu uku kenée ní, zí bi sínýíne ro o'do née gbála. Zía ndéréne gi ore kí do komoné misínýíne, gi zía ni kóo kí tú'dú éyí e zíne.

²³ Zí Yésu lúru bi keree, zía úku ledre zí 'yi lódú kacíne e kídí, "Ni miórúné kíngaya gi ro zí 'yi ga bi kí tú'dú éyí e zíye ní olúye 'be 'bi Lomo."

²⁴ Zí ledre née lútúne komo 'yi lódú kacíga ga gére née. Zí Yésu kpá úku ánda ledre zíye kídí, "Owú 'bi amáa e, ma'díi, ni miórúné kíngaya gi ro zí 'yi olúne 'be 'bi Lomo. ²⁵ Ni owú ledre cúku'dée zí mongú bangá bi gémele ní, olúoguné gi

simi gu líbira gi 'dí kerí. Tí lá gi ro 'yi bi kí tú'dú éyí e zíne ní, ni miórúné gi ro zía olúne 'be 'bi Lomo."

²⁶ Simi bi 'yi lódú kacíga uwúní ledre née kenée ní, zía lútúne komoyé, zíye ódroyé dengbíye kídí, "Sara togú nda go kenée ní, ambí ni nda ómo ne?"

²⁷ Zí Yésu lúru yé keree, zía úku ledre zíye kídí, "Togú zí 'yíma'dí e yá, ledre káa zí née ni ídí miórúné. Ledre e niyí yi eyé kací komo Lomo mbá cúku'dée."

²⁸ Zí Pétero úku ledre zía kídí, "Lúru áka, mongú 'yi, ootomozé éyí ezé e go mbá, zíze útúze do kacíyi káa zí ba."

²⁹ Yésu ya zía ní, "Pétero, togú 'yi ootomo 'be 'bi ené, kí owú 'bi ené e, kí lúnduné e kí lémíné e nda kí mbágáne kí 'buné e, kpá kí yáká ené e gi romá kí bilámá ledre yá, ³⁰ ni ndíki tú'dú éyí e, 'dící e, lúndu e, lémí e, mbágá e, owú e kí yáká e rómo gi do yé ga bi cakaba ba nda kpá kí 'do'dó e. Karanée zía kpá ndíki trīdri bi za fí ní. ³¹ Tú'dú 'yi máa yé ga bi ledreyé ni miówóne ní, utúasání lolú gú karanée ídí kí ledreyé owóowó wá. Yé ga ledreyé ndaá owóowó wá ní, niyí nda ídí ye kí ledreyé owóowó."

Yésu uku andá ledre miúyuné

(Lúru kpá Matáyo 20:17-19, Lúka 18:31-34)

³² Zíye ñnyiyé 'dí'bi misi'di bi nderé 'diyí roné simi Yerusaléma ní, Yésu ni kóo za 'dá'dá zí 'yi lódú kacíne e, zí ledre née lútúne komoyé, zí ngíti géyi 'yi ga bi utúní do kací a ní, ídíye kí ngiri royé. Zía kpá ñnyíné ndóloyóko 'yimikása ené e 'dí sogo, zía úkuogú ledre bi ni gú méngi née ní zíye, ³³ kídí, "Úwúsé aka ledre bi mááyí úku a zíse ba. Azé ba go ndéré simi Yerusaléma, kí'dí bi niyí í'bí ngbángá Owú 'bi 'Yíma'dí zí manda ga bi 'bi 'yi 'dáná éyí e kí 'yi 'dódo lorú e ní. Niyí 'dēcí ngbanga a idíní úfu wo, do í'bí wo do sīlī 'yi ga bi ngára ndaní Yúda e wá ní. ³⁴ Zíye ndísiyé kí fólo máa, zíye lúbu súrú komomá, zíye ócó máa, zíye ñnyiyé úfu máa. Zíma ídíma umbumá kí sīlī ota, zíma úru amá."

Yakóbo e kí Yiwáni iliní idí káa do ngére e do lafúye e

(Lúru kpá Matáyo 20:20-28)

³⁵ Née ní, zí Yakóbo e kí Yiwáni wotí Zebediya óguyé ndoo zí Yésu, ya zía ní, “Mongú 'yi, éyí ni bo, ilizé gáa zíyí méngi a zíze.”

³⁶ Zía ndú'yú yée kídí, “Ílisé gáa zíma méngi zíse 'di?”

³⁷ Zíye úku a zía kídí, “Simi bi áyí gú karanée ndísi do kítí ngére eyí ní, ilizé zíze idíze gbengará káa do mingburoko 'yi eyí e gbóo kiyí, ngíti 'yi do sílìyí 'bi anú, ngíti 'yi 'bi ené do ngelì.”

³⁸ Zía úkulúgu ledre zíye kídí, “Íi, ówosé esé éyí bi ásé ndúndu'yú gi roa ní wá. Útúásásé go gi ro éwé tara kó'do nduwú bi mááyí gú ógu éwé a ní ma'díi? Útúásásé go gi ro 'dí'bi babatíza 'bi nduwú bi mááyí gú ógu 'dí'bi a ní?”

³⁹ Zíye úkulúgu ledre zía kídí, “Íi, azé útúásá.” Yésu ya zíye ní, “Íi, tí ma'díi, ásé tí gú éwé tara kó'do ndúndu bi mááyí ógu éwé a ní kpá kí babatíza 'bi nduwú bi mááyí gú ógu 'dí'bi a ní. ⁴⁰ Tí lá gi ro ndísi bi do anú kí do ngelì ní, ndaá 'bi ené ledre amá wá. Bi ga gére née niyí yí eyé gi ro 'yi ga bi yemeotoní go gi royé ní.”

⁴¹ Simi bi 'yi lódú kacíga ga bi sokó uwúní ledre née ní, zí simiyé ésíne ro Yakóbo e kí Yiwáni. ⁴² Zí Yésu ndóloyóko yée do úku ledre zíye kídí, “Ídísé ówo a kídí 'yi ga bi lurúní yée káa do ngére e nda kpá kí ngíti géyí mingburoko 'yi ga bi ngára ndaní Yúda e wá ní niyí ye 'yi ga bi kí roko'buyé do 'yi e mbá ní. Zíye ndísiyé oto 'yi e méngi moko zíye káa zí éyí bi 'yi e niyí owúkúlú eyé e ní. ⁴³ Éyí ndaá kenée dongaráse wá. Togú 'yi gi dongaráse ili idíne mongú 'yi, idí oto roné káa do 'yi kasa 'bi lafúne e mbá.

⁴⁴ Togú ngíti 'yi gi dongaráse ili zíne idíne manda 'dá'dá zí lafúne e mbá yá, idí idí káa do 'yi 'bi moko 'bi lafúne e mbá.

⁴⁵ Abú gba Owú 'bi 'Yíma'dí ógu ené gi

ro zí 'yi e méngi moko zía wá, ógu yí ené gi ro méngi moko zí 'yi e, kpá gi ro í'bí roné úyuné gi ro yómo tú'dú 'yi e.”

Yésu líkpí komo owú 'bi Timáyo

(Lúru kpá Matáyo 20:29-34, Lúka 18:35-43)

⁴⁶ Zí Yésu kí 'yi lódú kacíne ndéréóguyé simi gara bi Zériko ní. Simi bi niyí go mindéréókpóye kí 'yi lódú kacíne e nda kí tú'dú 'yi e gi simi gara gi ore ní, zíye ndíki o'do bi komoa ndaá ní. Ni wotí Timáyo bi ndísiní kpá ndólo a Batimáyo ní, ni mindísiné dogboṛu misi'di ndísi ómbo éyí gi zí 'yi e. ⁴⁷ Simi bi úwú ledre kídí, née Yésu 'yi 'bi Nazeréta ógu ne ní, zía gbúrógbóne 'dága kídí, “Yésu Owú 'bi Dawídi, lúru aka leríma.”*

⁴⁸ Zí tú'dú 'yi ga bi ndísiní ndéré kí Yésu e née, ndísiyé kíngaya úcuómo wo kídí, idí múkú. Abú kenée ndotó, zí o'do née nda gbúrógbó tátá roné 'dá'dá kídí, “Yésu Owú 'bi Dawídi, lúru aka leríma.”

⁴⁹ Zí Yésu úwú ledre née, zía tóroné, zía úku ledre zí 'yi ga gére née kídí, “Ndólosé aka o'do bi ndísi gbúrógbó née girí yáa.” Zíye ñnyiyé úku ledre zía kídí, “Royí inyí nda mu, ñnyíogú mu 'dága ni go ndólo yíi.” ⁵⁰ Geré zía úcuóyó mongú bongó bi onzó roné ní 'dá'ba, zía ñnyíoguné 'dága do sındíne óguné zí Yésu.

⁵¹ Zí Yésu ndú'yú wo kídí, “Máídí méngi zíyí 'di?”

Zía úku ledre kídí, “Yí 'dódo ledre, máíli lá dujú lúru bi.”

⁵² Yésu ya zía ní, “Bilámáne, ndéré mu, komoyí eme go, gi zía bi ngunṅu ledremá go ní.” Geré née ní, zí komoa líkpíphútru roné. Simi bi Yésu niyí nda go ndéréókpó ní, zí o'do ba útúne kpíráká do kacíye, yóo, zíye ndéréye kéye.

11

Yésu olú simi Yerusaléma

(Lúru kpá Matáyo 21:1-11, Lúka 19:28-40, Yiwáni 12:12-19)

* **10:47** 10:47 'Yi e owoní kóo bú kídí Kírésito bi yée ndísiní sòngó wo gi ro zía óguné ní, ni idí ngúru bulúndu Dawídi bi kóo ngére 'bi Isiréle e 'desí ní. Gi zí keyí née ní, do kóo ndísi ndólo Kírésito ma'dáa kídí, “Bulúndu ngére Dawídi.” Ngunṅuní kóo kpá kídí Kírésito ma'dáa togú ógu go yá, ni ndísi yómo 'yi e gi simi ndíyá eyé e.

1 Simi bi Yésu kí 'yì lódú kacíne e niyí go gbóo kí Yerusaléma, nderení kpurú gí simi owú gara bi Betefége kí Beteniya cigí Landa Olíva ní, zí Yésu kása 'yì lódú kacíne e gbre 'dá'dá, 2 kídí, “Nderésé mu simi 'be ga bi do'dónozé 'dáa née. Ásé ógundíki owúphirangá dongí bi ngará 'yì e ekíní aka doa kú wá ní, miódóótoné kenée tara ngíti 'be. Ídísé líkpí a, zíse ógusé kíe girí zíma yáa. 3 Togú 'yì e ndu'yúní sée kídí, méngísé kényi kenée gí ro 'díya yá, ídísé úku a zíye kídí, Ngére ili ne, ni girí kásalúgu a 'diya.”

4 Zíye ndéréye, do óguyé ndíki phirangá dongí miódóótoné tara ngíti 'be cigí misí'di kenée tí káa zí bi Yésu uku ní. Geré zíye tónóye líkpí a. 5 Ngíti géyì 'yì e niyí kóo kpá mitóroyé do misí'di ore, zíye ìnyiyé úku ledre zí ya'dá ga bi gbre Yésu kasa yée née kídí, “Bié ledre 'di, bangá bi ásé líkpí a née 'bi ambi?” 6 Zíye úkulúgu ledre zí 'yì ga gére née tí káa zí bi Yésu uku zíye ní. Zí 'yì ga gére née ótoómo yée, zíye 'di'bi bangá née ndéréye kíe. 7 Zíye óguyé kíe zí Yésu, zíye ónzó ngíti géyì bongó eyé e doa, zí Yésu ékí ndìshíné doa.

8 Zí ngíti géyì 'yì e 'dí'biógu bongó eyé e, ngíti géyì 'decíní 'bi eyé mbílí tìyì e do ízì yée zía kí rokinyi do misí'di gí ro óto úndrua. 9 Zí 'yì ga bi niyí 'bi eyé 'dá'dá, kí yée ga bi gí do kací a gí 'dá'ba ní, ndìshiyé úcu koko kí yéyéyì kí ndìshì ótrú ledre 'dága kídí,

“Mbófo éyì zí Lomo.

Úndru idí idí zí wo bi ogú kí irì Ngére Lomo ní.”

10 Úndru idí idí zí wo bi ogú go ndìshì do kítì ngére 'bi bulúnduzé Dawídi* ní.

Mbófo éyì zí Lomo Komo Ere.

11 Zí Yésu ìnyiyé kí 'yì ené e ólúye simi Yerusaléma, do ndéréye do ligá 'Dìcì 'bi Lomo. Gí zía, kadra utú nda kóo go miútú, zía lúru éyì ga bi ore ní, nda go lá 'di'diya, zíye ìnyiyé kí 'yì lódú kacíne

ga bi sokó doa gbre (12) ní gí ore, yóo do ndá'balúgu royé 'dá'ba simi Beteniya.

*Yésu oto tarané kací ndórí
(Lúru kpá Matáyo 21:18-19)*

12 Zí bi áraló'bó roné, zí Yésu ìnyiyé ndá'balúgu royé gí simi Beteniya simi Yerusaléma, 'bú mengí nda kóo Yésu ma'dáa go miméngí. 13 Zía lúru ndíki ndórí 'bi 'be gí gbála kí mbílíne gbukú. Abú née ndaá aka kóo sùndí kadra gí ro mikánda miáná a wá yá, zía sómù ledre kídí, ambí owo ne, éyì née kenée kurú miánaga ga bi idíakání ní, niyí ba bo 'dága íri. Zía ìnyiné ndéréne gí sí ndórí née íri lúru bi, lúru bi má, kémbí miáná a ndaá.

14 Cíkì ore, zí Yésu ìnyiné oto tarané kací a née kídí, “Tí káa zí bi áyì go née ní, útúásá 'bi eyì lolú áná gí ro zí 'yì e ánu miánáyì kú wá.” 'Yì lódú kacíga uwúní kóo ledre bi uku née go.

*Yésu olú do ligá 'Dìcì 'bi Lomo
(Lúru kpá Matáyo 21:12-17, Lúka 19:45-48, Yiwáni 2:13-22)*

15 Simi bi olúní nda go simi Yerusaléma ní, zí Yésu ólúne do ligá 'Dìcì 'bi Lomo, zía ógóbáyì 'yì ga bi ndìshíní úgú éyì e kpá kí úgúoyó éyì e ore ní 'dá'ba. Zía kpá ndìshíné kí ìtríonzó tarabíza bi 'yì óyóló'bó késì e ndìshíní óyóló'bó késì e doa ní kpukpúkpu bi. Nda kpá kí bi ndìshì 'bi 'yì ga bi ndìshíní úgúoyó amámu e ní.

16 Yésu ili ené zí 'yì e ìmbí éyì e ndéré'décì bi kíe gí do ligá 'dìcì 'bi Lomo wá. 17 Simi bi ndìshì 'dódo ledre ní, zía úku ledre zíye kídí, “Ndaá 'bi ené miékéne bi kídí,

“ ‘Dìcì amá ni
'dìcì 'bi ini zíma’?”

Tí lá óyóló'bósé nda yì esé go káa do 'bi ló'bo 'bi 'yì ugu e.’ ”

18 Simi bi ledre ga bi Yésu ndìshì 'dódo yée do ligá 'Dìcì 'bi Lomo ní, owúndíki mbílí manda ga bi 'bi 'yì 'dáná éyì e kpá kí 'yì 'dódo lorú e ní, zíye ndìshiyé gámásó'do

11:9 11:9 Ke'bi 'bi Dawídi e 118:25-26 * 11:10 11:10 Dawídi: Ni kóo Mongú ngére 'bi Isiréle e kpá bulúndu Yésu bi Lomo kasaogu wo káa do Mongú ngére simi kángá bi Dawídi ni kóo ngére simi a ní. Ólo Sámele 16:1-13, Moko 'bi 'yìmikása e 2:3 11:17 11:17 Isáya 56:7 11:17 11:17 Yeremáya 7:11

misi'di gi ro zíye úfu wo. Abú kenée ndotó, niyí kóo mbá kí ngiri royé, gi zía, tú'dú 'yi e iliní yi eyé kóo mbá Yésu gi zí bilámá 'dódo ledre ené.

¹⁹ Nda go kí tagá ndulu, gi do kací 'dódo ledre, zí Yésu ma'dáa ólúóguyé kí 'yi lódú kacine e gi simi gara gi ore 'dá'ba.

Miówo ledre gi simi ledre 'bi ndóri bi Yésu oto tarané kací a ní

(Lúru kpá Matáyo 21:20-22)

²⁰ Nda káa zí kílonzó a nées kí phiyi, niyi kpá go ndá'balúgu royé simi Yerusaléma, zíye lúru ndóri bi karana Yésu oto tarané kací a ní, gagá go zawu gi 'dága gi ro cíyine e. ²¹ Zí Pétero ñnyiné sómúndíki ledre bi karana Yésu mengi ní, zía úku ledre kídí, "f, 'yi 'dódo ledre, lúru aka kágá bi karana óto tarayi kací a ba, gagá go."

²² Zí Yésu úku ledre zíye kídí, "Ídísé ngungu ledre 'bi Lomo. ²³ Ídísé óto ledre ba simi dosé. 'Yi bi i'bí roné go za mbá zí Lomo ní, togú uku ledre zí landa bi 'dáa kídí, 'Ídí ñnyí gi ore zíyi ndéré útuyi simi mikavu bi 'dáa,' togú 'yi nées owo go bilámáne kídí ledre bi nées uku nées ni mengi roné yá, zí Lomo óto ledre nées, zía tí mengi roné zí 'yi nées kenées. ²⁴ Káa zí bi éyi ni kenées bo ní, máuku zise ma'díi, togú i'bisé rosé go mbá zí Lomo, nda simi bi áse ndisi ini ini zí Lomo, zise ndú'yú wo gi ro éyi ní, ídísé ngungu a kídí, éyi bi ndú'yúsé wo gi roa nées, ása tí ndíki a ma'díi, Lomo ni tí i'bí éyi ma'dáa zise. ²⁵ Ndásé ini ini zí 'Buzé Lomo nyé kí bisinyi ledre simisé ro lafúse e wá, gi ro zí Lomo úwú ini esé. ²⁶ Togú áse go ini ini zí 'Buse Lomo gi ro zía ótoómo lúyú ledre esé yá, ídísé ówo a kídí lafúse ga bi niyi ógu ndú'yú sée gi ro zise ótoómo ledre zíye ní, ídísé ñdri mimbé'desé, zise ótoómo ledre zíye. 'Buzé Lomo ni kpá ótoómo lúyú ledre esé."†

Ndu'yú gi ro ówo roko'bu 'bi Yésu

(Lúru kpá Matáyo 21:23-27, Lúka 20:1-8)

²⁷ Nées ní, zí Yésu ndéréóguyé kí 'yi lódú kacine e go simi Yerusaléma, zíye ndisiyé gámáye do ligá 'Díci 'bi Lomo. Zí ngíti géyi manda ga bi 'bi 'yi 'dáná éyi e, kí ngíti géyi 'yi 'dódo lorú e, kí ngíti géyi mingburoko ngére e óguyé zí Yésu. ²⁸ Zíye úku ledre zía kídí, "Ndíki 'bi eyi roko'bu máa bi zíyi ndisiyi mengi ledre e kie 'dényé bi káa ba ba gi 'da? Ambí i'bi roko'bu máa nées zíyi ne?"

²⁹ Yésu ya zíye ní, "Máili aka ndú'yú sée kí ndu'yú kije do kí. Togú úkulúgusé ledre go kací a zíma, máayi nda fú úku 'dódo ledre roko'bu bi mándisi mengi ledre e kie ba zise. ³⁰ Úkusé aka zíma, Yiwáni ndíki kóo roko'bu bi zía ndisiné bábátizi 'yi e kie ní gi 'da? Gi zí 'yima'dí e? Togú kenées wá, nda gi zí Mbigi Lomo?"

³¹ Zíye tónóye ndisi úku ledre dengbiye kídí, "Azé úku a zía ba kídí 'di? Togú ukuzé ya gi zí Lomo, ni geré úku a kídí, bi kenées ní, ilizé nda kóo ledre ené wá gi zí 'di? ³² Togú ukuzé ya ndíki roko'bu nées gi zí 'yima'dí e, utúasa kpá wá." Gi zía, niyi kóo kí ngiri royé gi zí 'yi e, gi zía, tú'dú 'yi e ngunguní kóo go mbá kídí, Yiwáni ni nébi.

³³ Zíye nda ñnyiyé úkulúgu ledre kací a zía kídí, "Owozé wá."

Yésu ya zíye ní, "fi, bi kenées ní, máili amá lolu kpá úku ledre roko'bu bi mándisi mengi ledre e kie ní, zise wá."

12

Muruwayi gi ro bisinyi 'yi ga bi ufuni owú 'bi mingingi yáká ní

(Lúru kpá Matáyo 21:33-46, Lúka 20:9-19)

¹ Zí Yésu ñnyiné úku ledre zí mingburoko 'yi ga gére nées simi muruwayi kídí, "Ngíti o'do, 'di'biogu kóo kufú kóró zía 'diyí a yáká ené. Zía ñnyiné ici'díki gara ro yáká máa nées gbaá, zía ici gu gi ro do ndisi luru kóró ma'dáa simi a. Gi ore, zía ó'bóyeme bi gi ro zí 'yi bi ni ndisi 'bá'ba yáká ma'dáa a nées ní, ndisiné

† 11:26 11:26 Nda gi 'dá'ba, zí ngíti 'yi ékétóko ledre ro ledre ga bi Márikó eké yée ní kídí, "Togú ñdriyé mimbé'desé ro 'yi ga bi mengini bisinyi ledre zise ní wá, 'Buse bi 'dága 'dáa ní, ootomo ené kpá mlúyú ledre esé zise wá."

simi a 'dága kí lúru bi. Zía yéme ledre kí ngíti géyi 'yi e, zía ótoómo yáká máa née zíye, idíní ndịsi mēngi moko simi a. Yóo zía ndéréókpóne gbála.

2 “Nda simi kadra mi'déci miáná kóró máa ga gére ní, zía ñnyiné kása ngíti 'yi kasa ené zí 'yi ga bi yáká íri ní, gi ro zíye kpá í'bi 'bi ené kóró gi simi a. 3 Simi bi 'yi kasa née ogu íri ní, zí 'yi ga gére née 'dí'bi wo, zíye ócò wo, zía ngásálúgu roné zí mīngi yáká kí gbékpí sīlīne. 4 Zí mīngi yáká ñnyiné kpá kása ngíti 'yi kasa ené, zí 'yi ga gére née kpá ñnyiyé ócò wo do ócólóko doa, zíye mēngilárá a 'duo bisinyíne. 5 Zía kpá kása ngíti 'yi kasa, zí 'yi ga gére née ñnyiyé úfu wo. Zía kpá kása tú'dú ngíti géyi, mēnginí yée kpá kenée, ocóní ngíti géyi bisinyíne, zíye úfu ngíti géyi miúfu.

6 “Ngíti 'yi kasa gi ro zía kása a ndaa lolu koo wá. Mbigí owú 'bi ené bi oto 'búa kíngaya ní, idiaká nda koo go lá dụú ne. Zía nda ñnyiné kása cú wo dụú gi 'dá'ba kí sómú ledre bi kídí, ‘Bi ba nda go zaá mbigí owú 'bi amá ní, niyí go ógu éré wo.’

7 “Simi bi ya'dá ga bi yáká íri née, lurúndikiní nda go cú mbigí owú 'bi mīngi yáká ní, zíye úku ledre dengbiye kídí, ‘Ndazé rifu zize ótoómo yáká ba wá. Idízé úfu owú 'bi ené née kpá 'dá'ba, gi ro zí yáká máa ba nda ídine geré 'bi ezé.’ 8 Née ní, zíye ñnyiyé 'dí'bi owú née, ócò a, do ócóonzó wo, zíye 'dí'bi umbua ndéréye úcu a tara yáká kenée.”

9 Née ní, zí Yésu ndú'yú yée kídí, “Bi kenée ní, mīngi yáká ni nda mēngi goó 'di? Máuku zize, ootomo 'yi 'bi moko ga gére née wá, ni ógu úfu yée mbá do bi kulú owú 'bi ené née, zía nda óto ngíti géyi 'yi e ndịsiyé mēngi moko simi yáká ené née.”

10 Ólosé aka esé miéké kúrú Lomo bi uku kídí,
“ ‘Tutú bi koo 'yi ó'bó 'dici e asini gi roa ní,

ogu nda yi ené go tutú bi kí ledrené owóowó ní.

11 Ledre ba ní, Ngére ezé Lomo mēngi koo ne,
zía nda ówóne go miówó, zía émené komozé.’ ”

12 Zí mīngburoko 'yi 'bi Yúda e áyíye gi ro 'dí'bi Yésu, gi zía, owoní go kídí, uku muruwayi née royé. Tí lá zíye éré ngiri tú'dú 'yi e, zíye ótoómo wo, do ndéréókpóye gi cigi a.

Ngíti géyi Farusáyo e uzuní Yésu kí ledre usóru

(Lúru kpá Matáyo 22:15-22, Lúka 20:20-26)

13 Gi do kací ledre née ní, zí mīngburoko Isiréle ga gére née kása ngíti géyi Farusáyo e kí ngíti géyi 'yi 'bi Eróde e* zí Yésu gi ro úzu wo togú Yésu ma'dáa uku luyú ledre go ro akúma 'bi Róma yá, zíye 'dí'bi wo. 14 Zíye ñnyiyé óguyé zía, ya zí Yésu ní, “‘Yi 'dódo ledre, owozé bú kídí, ranga eyi lengbe ranga kú wá, ledre bi 'yi e ndịsiní sómú a ní, ata ené kací komoyi kpá wá, sómú eyi ledre moko 'bi 'yi e kpá wá, ndịsi 'dódo yi eyi tí lá dụú mbigí ledre 'bi Lomo. Bi kenée ní, úku aka zize, utúasá miútúasá zize í'bi usóru zí mongú 'yi Káyisara† ngére 'bi kángá Róma? Idízé í'bi a? Ídí úku a zize. Togú ndazé í'bi a wá, ídí kpá úku a zize.”

15 Zí Yésu ówo mani eyé née téké, zía úku ledre zíye kídí, “Ílisé úzu máa gi ro 'di? Íbíógusé aka komo kesi giri zima yaa.”

16 Zíye ñnyiyé ógu kée zía. Zía ndú'yú yée kídí, “Bi ro kesi ba lili simi komo ambi, sara iri 'yi ba, née iri ambi?”

Zíye úkulúgu ledre zía kídí, “Née, lili simi komo Káyisara.”

17 Née ní, Yésu ya zíye ní, “Togú kenée yá, idísé í'bi eyi bi 'bi Káyisara ní zía, zise í'bi eyi bi 'bi Lomo ní, zí Lomo.”

Zí tara ya'dá ga gére née ñdrine mbá mīdrí, gi zí ledre bi Yésu ukulugu zíye ní, zíye ñnyiyé ótoómo wo.

12:11 12:11 Ke'bi 'bi Dawídi e 118:22-23 * 12:13 12:13 'Yi 'bi Eróde e niyi 'yi ga bi ilini zí nguru 'yi gi dongará bulúndu Eróde e ídine mongú ngére 'bi kángá 'bi Isiréle e ní. † 12:14 12:14 Káyisara: Káyisara ini ledre gi simia kídí mongú ngére 'bi Róma. Ni mongú ngére do ngíti géyi lafúne ngére e ga bi 'bi ngíti géyi kángá e kaa zí Yúdaya kí Galiláya.

*Ledre gi ro úrú gi simi umbu
(Lúrú kpá Matáyo 22:23-33, Lúka
20:27-40)*

¹⁸ Nda gi ore, zí Sadúkáyo ga bi ngárá nṅunṅuní ledre úrú gi simi umbu wá ní óguyé ndú'yú Yésu. ¹⁹ Zíye ndú'yú Yésu kídí, “Yì 'dódo ledre, Músa eké kóo lorù ba zíze kídí, togú 'yì uyuomo owù e do kacíne wá, 'yì ma'dáa bi uyu nées, lúndua idí 'dí'bi kára umbu bi kací a nées, gi ro zía ndíkíogù owù do bi kací lúndu máa nées. ²⁰ Ngíti ledre mengì kóo roné káa, owù ya'dá e niyí kóo bo ìnyì doa gbre (7) mbá lúndu e. Zí mongúye ofù kára, kára máa nées ndiki aka kóo owù zía wá, geré zía úyuómo kára nées. ²¹ Zí lúndua bi utú do sogo ní, 'dí'bi kára umbu eyé máa nées, ndikiní owù kéne kpá wá, zía kpá úyu ené, ótoómo kára máa nées. Zí ota (3) lúnduyé 'dí'bitátá kára máa nées, ndikiní owù kéne kpá wá, zía kpá úyuné. ²² Zí ledre nées ndéréne kenée kací owù ya'dá ga gére nées za mbá. Odù nda dùú ambáodúye, zía 'dí'bi kára máa nées, ndikiní owù kpá wá, zía kpá úyu ené, ótoómo kára nées. Nda gi do kací ya'dá ga gére nées mbá, zí kára nées nda úyu 'bi ené dùú gi 'dá'ba. ²³ Bi goó kenée ní, togú karanées urúní kí ya'dá ga gére nées go gi simi umbu mbá ní, kára máa nées ni nda idí go mbí me'be ambi? Bi owù ya'dá ga bi ìnyì doa gbre (7) nées, kára nées ni kóo go me'beyé mbá ní.”

²⁴ Zí Yésu úkulúgu ledre zíye kídí, “Lúyúsé go gbála, gi zía bi ówosé esé ini ledre gi simi miéké kúrú Lomo kí roko'bu 'bi Lomo kpá wá ní.† ²⁵ Simi bi 'yì e niyí úrú gi simi umbu ní, kará e kí ya'dá e 'dí'biní lolù royé wá, niyí nda idí eyé mbá káa zí maláyika ga bi komo ere 'dága 'dáa ní. ²⁶ Nda gi ro ledre miúrú gi simi umbu, ólosé esé miéké kúrú Lomo bi uku ledre gi ro kadra bi kóo kúrú Lomo owùogù zí Músa gi simi pho'dù kí ndící komo kágá ní wá? Ekéní simi a íri kídí, Lomo uku zí Músa kídí, ‘Mááyí Lomo bi ndìsì lúrú kací

Abarayáma, kí Isáka nda kí Yakóbo e ní.’ ²⁷ Sée Sadúkáyo e, lúyúsé ledre go. Ndaa 'bi ené Lomo 'bi 'yì ga bi niyí umbuyé ní wá, yì ené Lomo 'bi 'yì ga bi trìdrì ní.”

*Lorù bi kí ledrené owóowó kíngaya ní
(Lúrú kpá Matáyo 22:34-40, Lúka
10:25-28)*

²⁸ Ngíti 'yì 'dódo lorù 'bi Músa ni kóo kpá dongará 'yì e ore, ndìsì kóo úwú ledre ga bi Sadúkáyo ga gére ndìsìní úkuló'bó a kí Yésu e ní, owo kóo go kídí, Yésu ukulugu ledre go zí Sadúkáyo e bilámáne, nées ní, zía ìnyìné ógúné ndú'yú Yésu kídí, “Mongú 'yì, lorù bi romo gi do lafúne e mbá ní, 'bié wo be 'dí?”

²⁹ Zí Yésu úkulúgu ledre zía kídí, “Lorù bi kí ledrené owóowó ní ni ba, ‘Úwúsé aka sée Isiréle e, Mbigí Lomo ni dùú kíé'do bi ni Ngére ezé ní. ³⁰ Ídí óto 'bú Ngére bi Lomo eyì ní kí mimbé'deyì kíé'do, kí sómù ledre eyì mbá, kí lomo royì mbá nda kpá kí roko'buyì za mbá.’ ³¹ Ngíti a bi kpá káa zía romo gi do lafúne e mbá ní, ni 'bi ené. Ídí óto 'bú lafúyì e káa zí bi óto 'búyì kí royì ní. Ngíti cóngó lorù bi romo gi do yée ga bi gbre nées ndaá.”

³² Zí o'do nées úkulúgu ledre zí Yésu kídí, “Bilámáne, 'yì 'dódo ledre, ledre nées ni tí kenée ma'díi. Káa zí bi úku nées, tí lá ngére ezé Lomo ni dùú ne bikérì ngére, ngíti a ndaá 'bi ené do kací a nées wá. ³³ Togú óto 'bú Lomo kíngaya kí mimbé'deyì kíé'do, kí sómù ledre eyì mbá, kí roko'buyì za mbá, zíyì óto 'bú lafúyì e káa zí bi óto 'búyì kí royì ní yá, méngì nées go mongú bilámá ledre bi Lomo ni idí gi zíyì kí rokinyi kíngaya ní, gi zía, ledre nées romo go do 'dáná éyì e za mbá.”

³⁴ Zí Yésu ìnyìné ówo a gi zía téké kídí, miúkulúgu ledre ené ni kí bilámá sómù ledre siminé, ya zí o'do nées ní ní, “Mbófo éyì, sómù ledre eyì emesá. Áyì go lá gbóo gi ro ówo Lomo káa do ngére eyì.” Nda

† 12:24 12:24 Sadúkáyo e ndìsìní yì eyé kóo ólo lá dùú búkù e ìnyì gi dongará tù'dù kurù búkù ga bi 'bi miéké kúrú Lomo ní. Ólúogù ni nguru búkù gi dongará búkù ga bi ìnyì Sadúkáyo e ndìsìní ólo yée ní. Nées sì ledre bi Yésu 'dí'bi véresì nées gi roa gi simi Ólúogù ní, gi zía, nées nguru véresì bi Sadúkáyo e owoní bú ní. 12:26 12:26 Ólúogù 3:6 12:30 12:30 Gbre lorù 6:4-5 12:31 12:31 Léví 19:18

gì do kací ledre nées ní, 'yì ga bì kóo niyí okó ro Yésu ní, utúásání lolu kóo ógu úzu Yésu kí ngíti ndu'yú wá.

*Yésu uzu ezeokóne e kí ndu'yú
(Lúru kpá Matáyo 22:41-46, Lúka 20:41-44)*

³⁵ Zí Yésu kóo ndìsiné kpá fú 'dódo ledre zí 'yì e do ligá 'Dìcì 'bì Lomo íri, zía ìnyiné ndúndu'yú kídí, “Sara 'yì 'dódo lorù e ukuní ledre kídí Kírésìto ni bulúndu Dawídi lárá káa be 'dì? ³⁶ Ngére Dawídi uku kóo ledre kací kúrú 'Dówù Lomo gi ro Kírésìto ma'dáa kídí,

“ Ngére ezé Lomo ni úku ledre zí ngére amá kídí,
“Ndìsì do sùlìma 'bì anú ona,
gì simi sùndì kadra bì mááyí óto ezeokóyì e mbá sù sùndìyì ní.” ’

³⁷ Dawídi kí roné ndìsì ndólo Kírésìto Ngére, togù kenée ní, Kírésìto ni ídí bulúndu a lárá a káa be 'dì?”

Zí tù'dù 'yì e ndìsiyé úwú ledre ené kí mongú rokinyi ní.

Yésu mada 'yì e gí ro Farusáyo e kí 'yì 'dódo lorù e

(Lúru kpá Matáyo 23:1-36, Lúka 20:45-47)

³⁸ Zí Yésu ìnyiné 'dódo ledre zíye kídí, “Komosé idí idí rosé, ndásé idí káa zí 'yì 'dódo lorù e wá. Ndìsiní ésì m̀ngburoko mìkokoro bongó e royé ndìsì kí gámáye k̀e simi sùu, gí ro zí 'yì e ndìsiyé í'bì mandá zíye kí dokuwu.

³⁹ Togù olúní go simi 'Dìcì Kótruro e, togù mbú m̀ngburoko ayímbi yá, iliní ndìsì té do m̀ngburoko bì ndìsì e gí ro zíye ídíye owóowó. ⁴⁰ Ndìsiní èrì 'be 'bì kará umbu e zí kará umbu ga gére nées ndìsiyé sáká yée. Owù éyì bì do sùlì kará ga gére ní, zíye ndìsiyé í'bì a zíye ánu. Togù nda go sùndì kadra 'bì ini zí Lomo yá, zíye ndìsiyé ódroyé ngbángbáne. Gí zí keyí nées ní, Lomo ni 'dó'do yée bisinyíne.”

*Tákpásìlì 'bì ngíti kára umbu
(Lúru kpá Lúka 21:1-4)*

⁴¹ Nda gí do kací 'dódo ledre do ligá 'Dìcì 'bì Lomo, zí Yésu ndéré ndìsiné gbóo cigí bì bì 'yì e ndìsiní ónzó kèsì e doa ní, zía ndìsiné lúru 'yì ga bì ndìsiní ónzó kèsì káa do tákpásìlì zí Lomo ní. 'Yì ga bì kí tù'dù kèsì e zíye ní, zíye ndìsiyé ónzó a simi sondùu nées íri. ⁴² Nées ní, zí ngíti kára umbu 'yì lerì ngará éyì ndaá zía wá ní, óguné kí odu owù kèsì bì zíne bì niyí útúásá úgú lá owù éyì bì cúku'dée k̀e ní, ónzó a simi sondùu káa do tákpásìlì zí Lomo.

⁴³ Zí Yésu ìnyiné ndóloyóko 'yì lódù kacíne e tríe do bì k̀erì a, ya zíye ní, “Máuku zíse ma'díi, kára bì gáa ogù ónzó kèsì kára ba, onzóromo kèsì go gí do 'yì ga bì gáa onzóní kèsì ona ní za mbá, ⁴⁴ gí zía, 'yì máa ga gére nées onzóní lá kèsì bì gí do tù'dù a bì zíye ní. Kára ba, za kí lerì ené nées mbá, í'bì 'bì ené kèsì bì do sùlìne ní go mbá, nées kóo wo bì ootomo gí ro éyì miánu zíne ní.”

13

*Ledre gí ro mindúru 'dìcì 'bì Lomo
(Lúru kpá Matáyo 24:1-2, Lúka 21:5-6)*

¹ Simi bì Yésu ni go olúogù gí simi 'Dìcì 'bì Lomo ní, zí ngúru 'yì lódù kacía ìnyiné úku ledre kídí, “Yì 'dódo ledre, lúru aka lá m̀ngburoko tutù ga bì o'bóní 'dìcì ga ba k̀e ba, kpá kí lámá bì ro 'dìcì máa ga gére nées.”

² Zí Yésu úkulúgu ledre zía kídí, “Nées kpá éyì? 'Dìcì ga gére nées kí mbágá lámá nées bì royé nées, kpá kí m̀ngburoko tutù ga bì o'bóní yée k̀e nées mbá, niyí ógu ndùruónzó yée kírí nées mbá bì, bik̀erì tutù bì zía ídíákáne do ezené 'dága ní ndaá.”

³ Simi bì Yésu ni go mindìsiné gá do Landa Olíva mì'dí zí 'Dìcì 'bì Lomo ní, zí Pétero e, kí Yakóbo e, kí Yiwáni e, kí Andiríya óguyé ndoo ndú'yú wo, ⁴ “Úku aka zíze, ledre máa nées ni méngì roné kenée kí be 'dì? Lìlì ledre bì ni 'dódo a zíze kídí ledre nées ni ógu méngì roné kenée ní 'dì?”

Ledre gi ro 'do'dó bi 'yi 'bi Yésu niyi ógu 'dó'dó a ní
(Lúru kpá Matáyo 24:3-14, Lúka 21:7-19)

⁵ Zí Yésu úkulúgu ledre zíye kídí, “Komosé idí idí rosé, 'yi e ndaní lón do sée wá. ⁶ Tù'dù 'yi e niyi karanée ógu kí ìrimá, zíye ndísi úku ledre kídí yée niyi Kírésito, gi zí keyi née ní, niyi lón do tù'dù 'yi e. ⁷ Ásé karanée úwú ledre kídí okó ni go ógu, ngíti géyi yá kídí okó ni go 'dáa, simi bi ledre ga gére niyi go ndísi méngi royé kenée ní, ndásé síkpí mimbé'desé 'dága wá. Ledre ga gére niyi méngi royé kenée, tí lá née ndaá 'bi ené aka odu do sogo kángá ba wá. ⁸ Kúfú ngíti géyi 'yi e niyi karanée ndéré útú kí okó do kúfú ngíti géyi 'yi e, zí ngíti kángá ndéré útúne kí okó do ngíti kángá. Mongú 'bú ni útú, zí kí'di kángá ndísi méngi roné do ngíti géyi bi e. Née aka lá dosi 'do'dó ma'dáa.

⁹ “Ídísé tóro ngbúo káa zí bi ásé go 'yi lódú kacíma e ní. Ngíti géyi 'yi e niyi karanée 'di'bi sée ógu kíse kó'dú 'yi úku ngbanga e do ócò sée simi 'Díci Kótruro e. Niyi karanée 'di'biógu sée kó'dú gávana e kí mingburoko ngére e gi ro úku ledre gi romá zíye. ¹⁰ 'Dá'dá zí do sogo kángá ba úkúne, ni miútúásane do 'dódo bilámá ledre zí ríki kúfú 'yi e za mbá. ¹¹ Togú karanée 'di'biní sée go do ógu kíse kó'dú mingburoko 'yi ga gére née yá, ndásé ndísi sómú ledre sisikala 'dá'dá gi ro úku a togú iliní go úwú ledre gi tarasé ní wá. Ídísé úku zíye tí lá dùú ledre bi 'Dówú Lomo uku go zise ní. Gi zía, úkusé née kúru Lomo, née ndaá sómú ledre esé wá.

¹² “Lúndu e niyi í'bi lúnduyé e zí umbu, 'bumiowú ni méngi a kpá kenée zí owú 'bi ené. Owú e niyi zingí ro 'yi ndíki yée do í'bi yée zí umbu. ¹³ Tù'dù 'yi e niyi sógó sée gi zía bi ásé 'yi lódú kacíma e ní. Abú kenée ndotó, 'yi bi ni i'bi roné ndísi lódú kacíma gi simi odu síndi kadra

'bi do sogo kángá ba ní, ni ndíki tridri bi za fí ní.”

Ledre gi ro misinyiónzó Yerusaléma
(Lúru kpá Matáyo 24:15-21, Lúka 21:20-24)

¹⁴ “Simi bi lúru ndíkisé mongú bisinyi éyi kí tóro do bi bi ngára ndaá zía tóroné doa wá ní, 'yi bi ni ólo ledre ba ní, idí ówoyeme ini ledre gi simi a bilámáne. Gi ore 'yi ga bi niyi simi Yúdaya ní, idíní ngásá komo landa e. ¹⁵ Togú bisinyi ledre máa née ogundiki 'yi do 'dici,* ndaá ndítíógu olú 'dici gi ro 'di'bi éyi kí wá. ¹⁶ Togú 'yi bi ledre máa née ndiki wo yáká ní, ndaá lolú ngásá ndá'ba 'be gi ro 'di'bi yata bongó wá. ¹⁷ Kadra máa née ni sínyí gbála, zí kará ga bi kí simiyé, kpá kí yée ga bi kí owú e kó'dúye ní. ¹⁸ Ídísé ini ini zí Lomo kíngaya kídí, ledre máa née, ndaá méngi roné simi kadra drú wá, ¹⁹ 'do'dó 'bi síndi kadra máa née ni idí bisinyíne kíngaya zía rómoné gi do bizóro e za mbá, gi zía méngi aka roné 'dá'dá a do sogo kángá ona kú wá, tónóne simi kadra bi kóo Lomo otoogu kángá ba kí ere e, do ndéréóguné gi cakaba ní. Ngíti ledre utúásá lolú kpá méngi roné kenée wá. ²⁰ Idí Ngére Lomo ndaá kóo 'dósoógu síndi kadra ledre máa née gbú'du wá, káa bi 'yi ómo ndaá. Nda lá gi ro migéléógu 'yi ené e, zía 'dósoógu a gbú'du. ²¹ Simi síndi kadra máa née togú ngíti 'yi uku ledre kídí, 'Lúrusé aka Kírésito ogu go.' Togú kenée wá, 'Ni go bi 'dáa yá,' ndásé ngúngu a wá. ²² Tù'dù 'yi ranga e niyi karanée ógu kí ìri Kírésito ngíti géyi kí ìri nébi e, zíye ndísiyé méngi mingburoko ledre ga bi kí roko'buyé ní gi ro ndísi lón do migélé 'yi ga bi 'bi Lomo ní, togú ni útúásá zíye méngi a kenée yá. ²³ Káa zí bi go kenée ní, komosé idí idí rosé kíngaya. Máenzi komosé go 'dá'dá gi zí ledre káa zí ga gére née kí méngi royé.

²⁴ “Tí lá simi síndi kadra máa née, gi do kací 'dó'dó née ní,
“ 'zí kadra ilíne mbutú,

13:14 13:14 Dániyele 9:27, 11:31, 12:11c * **13:15** 13:15 Do 'dici: Ga kóo 'desi ní Yúda e ndísiní úbú 'dici éye kí doné sisilekpe. Zíye ndísiyé ékíye doa 'dága ìri ndísi méngi ngíti géyi ledre éye e. **13:25** 13:25 Isáya 13:10, 34:4

éfé ongó kpá wá,

²⁵ zí kele e ndìsì rẹreyé gí 'dága girí,
zì éyì ga bì komo ere ní mbá ndìsì
kìziyé.'

²⁶ "Sìmi sìnđì kadra nées 'yì e niyí lúru Owú 'bì 'Yìma'dí kí ógù gí komo ere kpurú gí sìmi burungú kí cóngó roné kpá kí mongú roko'buné. ²⁷ Nì kása maláyika ené e zìye báiyé do bì e do sogo kàngá za mbá, zìye 'dó'dúyóko 'yì ené e ga bì gelé yée go ní, mbá do bì kìé'do.

²⁸ "Ídísé lúru lìlì ledre bì mándìsì úku a ba lá dùyì gí ro ndórí. Togú lúrusé mikánda mbílì ndórí niyí go ú'bu yá, kídí ndumu nì go gbóo. ²⁹ Kpá kenée, togú lúrusé rìkì ledre e go kí mēngì royé kenée komo ere yá, ídísé ówo a kídí, kadra mindá'baógumá nì go gbóo. ³⁰ Máuku zise kídí, ledre máa nées nì mēngì roné sìmi bì 'yì ga bì cakaba ba uyuonzó aka roné wá ní. ³¹ Ere e kí do sogo kàngá ba niyí úkú mbá, tí lá kúrúma úkú ené e wá.

Mindá'baógu Yésu nì lỳi 'yì e mìlỳi
(Lúru kpá Matáyo 24:36-44)

³² "Kadra mindá'baógumá, 'yì e mbá utúasání ówo a wá, abú maláyika ga bì komo Ere ní, owoní wá, gba máa Owú 'bì Lomo máówo kpá wá. 'Buzé Lomo owo dùyì ne. ³³ Káa zì bì go kenée ní, komosé idí idí rosé. Zise ídísé nziyisè gí zía kadra ledre máa nées ówosé wá.

³⁴ "Mindá'baógumá nì idí ené káa zì 'bì o'do bì kóo ìnyì gí 'be 'bì ené ndéréne do ngítì bì gbála ní. Sìmi bì kóo ìnyì ndéré ní, zía ífíbáyì moko zì 'yì 'bì moko ené e mbá kpìkpìkpì, zía kpá úkuómo ledre zì 'yì 'bì moko máa wo bì ndìsì 'bì ené lúru bì kacì mbotu gara ní kídí, 'Komoyì idí idí kacìma do mìsì'dì, mándéré go, mááyì ndá'baógu.'

* **14:1** 14:1 Ayímbi Umbuokpó: Nì sìnđì kadra bì Yúda e ndìsìnì sómúndìki ledre bì kóo Ngére Lomo okpó gí do 'be 'bì eyé e ufu owú 'bì eyé e wá gí zía bì oróní sáma owú kábìrìkì ro kágá mbotu eyé e ní. Zía kóo 'dì'biogu yée gí sìmi Ízibiti gí sìmi 'do'dó bì kóo niyí sìmi a ní. Ólo Ólúógu 12:1-20. † **14:1** 14:1 Ayímbi 'bì Ambata bì 'De'dí ndaá sìmi wá ní: Nì ayímbi bì Yúda e ndìsìnì mēngì a kí s̀lì ìnyì doa gbre kí sómúndìki ledre miólúógu bulúnduyé e gí sìmi 'dó'dó bì kóo sìmi Ízibiti ní. Ayímbi Umbuokpó nì mizefì s̀lì 'bì Ayímbi 'bì Ambata bì 'de'dí ndaá simia wá ní. Sìmi s̀lì bì ìnyì doa gbre nées, lorù 'bì Músa uku kídí Yúda e ndanì ánu ambata bì kí 'de'dí siminé ní wá. Ólo Ólúógu 12:17-20. ‡ **14:5** 14:5 Togú ólo véresì ba sìmi báyíbulu 'bì girìgì e yá, áyì ólondìki ledre dinári 'bì Róma míya ota (300) sìmi a. Dinári kìé'do nì kèsì bì ndìsìnì í'bì a zì 'yì gí ro moko bì mēngì wo, ìlì 'dì'bi kèsì kadra kìé'do ní.

³⁵ "Gí zì kèyì nées ní, komosé idí idí rosé gí zía ówosé esé kadra bì m̀ngì 'be nées nì ndá'baógu sìmi a ní wá. Ambí owo ne ngítì géyì yá, nì ndá'baógu kí tagá, togú kí ndulù, kí simìbi, togú kí phiyì. ³⁶ Abú miógu a nì lỳi sée mìlỳi yá, idí ógundìki sée fú lá kí óndó bì. ³⁷ Ledre bì máuku zise ba, máuku go zì 'yì amá e mbá, 'Komosé idí idí rosé.'"

14

Ledre bì yemení wo wayí ro Yésu ní
(Lúru kpá Matáyo 26:1-5, Lúka 22:1-2, Yiwáni 11:45-53)

¹ Sìmi sìnđì kadra nées ngítì s̀lì idíaká kóo go gbre gí ro do mēngì Ayímbi Umbuokpó* kí Ayímbi Ambata bì 'De'dí ndaá sìmi a wá ní.† Zì manda ga bì 'bì 'yì 'dáná éyì e, kí 'yì 'dódo lorù e yéme royé ndìsì gámásó'do mìsì'dì bì do 'dì'bi Yésu doa wayì gí ro úfu wo ní. ² Zìye úku ledre kídí, "Tí lá ndazé 'dì'bi wo kadra ayímbi wá, káa bì 'yì e niyí zìngì rozé ke."

Lefení sù'bù do Yésu sìmi Beteníya
(Lúru kpá Matáyo 26:6-13, Yiwáni 12:1-8)

³ Sìmi bì Yésu nì sìmi Beteníya do bì éyì miánu 'be 'bì Simúna bì kí umbunonó roné ní, zì ngítì kára óguné kí bilámá sù'bù m̀ndonyo bì ugúnì kí t̀d̀d̀ kèsì ní, zía líkpì tara kúkú sù'bù nées do léfe a mbá do Yésu.

⁴ Zì bì sínýíne ro ngítì géyì 'yì ga bì kóo ore ní, zìye tónóye úku ledre dongaraye kídí, "Áyì, kára nées lefe sinyi nda sù'bù nées kenée gí ro 'dì? ⁵ Niyí kóo úgúoyó a kí t̀d̀d̀ kèsì, káa zì kèsì bì gí ro í'bì a zì 'yì bì mēngì moko go kí t̀d̀d̀ éfé e, go gbóo zía ídìne simìbi kìé'do ní,‡ do í'bì a zì 'yì lerì e." Zìye ìnyìyè úku sínýi ledre zì kára nées 'duo gbála.

6 Zí Yésu úku ledre zíye kídí, “Ótoómosé kára nées, 'yì ndaá 'dó'do wo wá. Mengì mongù bilámá ledre go zíma. 7 Ásé ídí kací kadra ga ba mbá kí 'yì lerí ga gére nées, zíse ndísisé í'bí éyì zíye simi kadra bi ílisé go í'bí a simi a ní. Tí lá mándísi amá kíse za fí wá. 8 Mengì zíma nées go 'bi ené ledre bi utúasá go méngì a ní. Lefeütü sù'bú mindonyo nées domá gí ro yémeómo máa nzíyiné gí ro bi bi niyí óto a zíma ní. 9 Máúku zíse ma'díi, bi ga bi niyí úku bilámá ledre doyé ní mbá, ledre bi kára nées mengì wo zíma ní, niyí úkuógu a zí 'yì e ndísiyé sómúndíki ledrea gí roa.”

10 Zí Yúda Keriyóta, ngúru 'yì lódú kací Yésu ndéréne zí manda ga bi 'bi 'yì 'dáná éyì e ní í'bí ngbángá Yésu zíye. 11 Zí bi émené royé gbála kí úwú ledre bi Yúda uku nées, zíye úku ledre zía kídí, yé niyí í'bí késí zía. Nées ní, zí Yúda tónóne gámásó'do bilámá misí'di bi gí ro zíne í'bíógu Yésu ma'dáa doa zíye ní.

Yemení éyì miánu 'bi Ayímbi Umbuokpó

(Lúru kpá Matáyo 26:17-25, Lúka 22:7-14,21-23, Yiwáni 13:21-30)

12 Simi mizefí sílí 'bi Ayímbi Ambata bi ngará 'De'dí ndaá simi wá ní, kací ondú bi Yúda e, nées sílí bi ndísiní óngóonzó phirangá kábiríkí simi a gí ro Ayímbi Umbuokpó ní, zí 'yì lódú kací Yésu ñnyiyé ndú'yú wo kídí, “Íli gáa zíse ndéréze yéme bi gí ro Ayímbi Umbuokpó 'da?”

13 Nées ní zía kása 'yì e gbre gí dongaraye 'yì lódú kacíne e kídí, “Ndérésé mu simi Yerusaléma íri, ásé ndíki ngíti o'do íri kí ndá'baógu gí ngbuřu kí ndoko iní doné. Ídísé lódú wo 14 zaá gí 'be, zíse ndú'yú mǐngí 'be máa nées kídí, 'Yì 'dódo ledre ya, 'bi ené 'dící bi yé niyí ánu éyì miánu 'bi Ayímbi Umbuokpó simi a kí 'yì lódú kacíne e ní, ni 'bi ené wo bi 'di? 15 Ni 'dódo bi 'bi űgu e zíse simi 'dící máa wo bi ubúní wo gá do ezené 'dící 'dága ní, yemeomoní bi go mbá nzíyiné, zíse simi a íri, ídísé yéme éyì miánu 'bi ayímbi simi a íri nzíyiné gí rozé.”

16 Zí 'yì lódú kacíga ga bi gbre nées ndéréye, zíye óguyé simi Yerusaléma íri, zíye ndíki éyì e tí káa zí bi Yésu uku ledre a zíye ní, zíye ñnyiyé yéme éyì miánu 'bi Ayímbi Umbuokpó ore.

17 Nda go kí tagá, zí Yésu óguyé kí 'yì lódú kacíne ga bi sokó doa gbre nées mbá simi Yerusaléma do bi bi gáa yemeomoní go zíye nzíyiné ní. 18 Simi bi niyí nda go ánu éyì ní, zí Yésu ñnyiné úku ledre zíye kídí, “Máúku zíse ma'díi, ngúrusé ni í'bí ngbángáma zí ezeokóma e. Tí 'yì bi ndísiyé éşikótrü sílíze kéne simi éyì miánu ní.”

19 Simi bi uwúní ledre nées ní, zí bi sínýine royé gbála, zíye tónóye úku ledre zía mikékería kídí, “Mongù 'yì, wo bi ma'díi ní ndaá 'bi ené máa wá.”

20 Yésu ya zíye ní, “'Yì ma'dáa ni ídí gí dongarase ga bi sokó doa gbre bi ndísiyé éşikótrü sílíze kéye simi éyì miánu ní. 21 Gí romá, wo bi ogu go káa do 'yíma'dí ní, ledre amá ndaá. Miéké kúrú Lomo ukuyeme go kídí niyí 'dó'do máa, zíye úfu máa. Ledre nées ni tí ógu méngì roné kenée ma'díi, ni sínýí gbála zí 'yì bi ni í'bíógu máa ní. Ni kóo ídí bilámáne zí 'yì máa nées togú ndaní kóo ndíkiógu wo wá ní.”

Éyì miánu gí ro sómúndíki ledre miúyu Yésu

(Lúru kpá Matáyo 26:26-30, Lúka 22:14-23, 1 Koríndo 11:23-25)

22 Simi bi niyí aka fú ánu éyì ní, zí Yésu ma'dáa ñnyiné 'dí'bi ambata, zía í'bí mbófo éyì zí Lomo, zía 'deweífi simi a, zía í'bí a zí 'yì lódú kacíne e ga gére nées, ya zíye ní, “Ánusé mu, nées kuru'bumá.”

23 Zía kpá 'dí'bi kó'do bi kí le'yì kóró siminé ní, zía í'bí mbófo éyì zí Lomo, zía í'bí kó'do máa nées zíye, zíye éwé le'yì kóró bi simi a nées kacíye cé.

24 Yésu ya zíye ní, “Ba líli sámamá bi ndé'yì bi káa do yéme ledre zí tú'dú 'yì e ní, nées go éyì bi ni yéme mikánda ledre dongará 'Buzé Lomo kí tú'dú 'yì e ní. 25 Máúku zíse ma'díi, máéwé ánda aka lolu le'yì kóró káa zí wo ba 'diya wá, mááyí éwé 'búo mikánda a 'be 'bi Lomo.”

²⁶ Née ní, zí Yésu kí 'yìmikása ené e úku ke'bi mbófo Lomo, zíye ìnyiyé yóo ndéréye do Landa Olíva.

Yésu uku ledre miási Pétero gi roné (Lúru kpá Matáyo 26:31-35, Lúka 22:31-34, Yiwáni 13:36-38)

²⁷ Zí Yésu úku ledre zí 'yì lódù kacine e kídí, “Ásé ìnyì mbá ngásáómo máa, káa zí bi ni miékéne simi kúrú Lomo ní kídí, “ ‘Mááyí úfu 'yì 'bá'ba kábiríki e, zí kábiríki e ngásá báyi royé mbá.’

²⁸ Togú máúrú go gi simi umbu yá, mááyí ndéréókpo sngó sée simi kángá bi Galiláya ní.”

²⁹ Pétero ya zía ní, “Mongú 'yì, togú lafúma ga ba niyí ngásáómo yì ye yá, mángásáómo yì kú wá.”

³⁰ Yésu ya zía ní, “È, ídí óto ledre ba simi doyi bilámáne, karaba kí ndulú, simi bi o'do ngono uçú aka koko kí'dí gbre wá ní, áyí asi gi romá kí'dí ota (3), yá née owo ené máa wá.”

³¹ Zí Pétero ìnyiné úku ledre cù kí siminé zía kídí, “Mongú 'yì, máútúásá úku ledre kídí ‘máówo yì wá’ ní kú wá. Togú umbu yá, umbu.” Zí lafúga ìnyiyé úku ledre kpá mbá kenée.

Yésu ini ini zí Lomo simi Getesemáni (Lúru kpá Matáyo 26:36-46, Lúka 22:39-46)

³² Simi bi oguní nda go do Landa Olíva ní, zíye ìnyiyé óguyé do bi bi kí ìriné Getesemáni ní. Zí Yésu úku ledre zí 'yì lódù kacine máa ga gére née kídí, “Ndìsìsè aka kára, mááyí aka ndéré ini ini zí Lomo.” ³³ Née ní, zía ìnyiné 'dí'bi lá duú Simúna Pétero e, kí Yakóbo e, kí Yiwáni e, zíye ndéréye kéye. Zí Yésu ma'dáa ídine kí mongú sómù ledre, do ndúwúne kpá mindúwú, ³⁴ zía úku ledre zíye kídí, “Sómù ledre bi mááyí kie yáa ní ofu go, másómù sómù ledre née ni úfu máa goó ne, ídísé aka ndìsì ona kí komosé rosé.”

³⁵ Zía ìnyiné ndéréne gi re cúku'dée kenée, zía útúne gbri do ngúrú sındíne, do ló'bu komoné bi, tónóne ini ini kídí, “Babá Lomo, togú sındí kadra utúasá go

ne gi zíyì yá, ndá lolu ótoómo máa zíma ndúwúma wá. ³⁶ Babá, roko'buyì romo do ledre e za mbá, ídí 'dí'bióyó nduwú ba gi romá 'dá'ba. Máúku amá née kídí ídí méngì ledre ma'dáa káa zí bi málli ní wá. Ledre bi yéme go yì ní, ídí méngì duú wo.”

³⁷ Zía ìnyiné gi ore ndá'balúgu roné zí 'yì lódù kacine ga bi ota née. Ni ógu íri ní, niyí yì eyé go mbá 'dú'du eyé. Zía ìnyiné úku ledre zí Pétero kídí, “Simúna, ásé yì esé go mbá 'dú'du esé, útúásásé esé ndìsì dilá gba kí sındí kadra kíé'do wá?

³⁸ Komosé ídí ídí rosé, zise kpá ndìsìsè ini ini zí Lomo káa bi ásé lúyú ledre ke. Lomo rosé ili tí go ní, tí lá cóngó rosé ndaá.”

³⁹ Zía ìnyiné kpá ndá'balúgu roné ini ini zí Lomo, zía úku kpá té bikérì ledre bi gáa uku 'dá'dá ní. ⁴⁰ Zía ìnyiné ndá'balúgu roné zí 'yì lódù kacine e, zía ógundíki yée kpá kí 'dú'du eyé, gi zía, saná komoyé owó nda go miówó kángaya. Ledre ndaá lolu kóo tarayé zíye úku a zía wá.

⁴¹ Nda simi ota (3) mindá'baógu, zía úku ledre zíye kídí, “Ásé aka yì esé kpá fú 'dú'du esé? Asá go. Kadra ledre ogu go. Lúrúsé aka, i'bíní máa, wo bi ogu káa do 'yìma'dí ní, go do sili 'yì milúyú ledre e. ⁴² Ìnyiógusé mu zize ndéréze. Lúrúsé aka 'yì bi ni í'bí máa zí 'yì ga ba ní, ni giri go née.”

Yúda i'biogu Yésu zí ezeokóga (Lúru kpá Matáyo 26:47-56, Lúka 22:47-53, Yiwáni 18:3-12)

⁴³ Simi bi ngára Yésu ukuonzó aka ledre gi tarané wá ní, geré zí Yúda ma'dáa bi ngúru 'yì lódù kací Yésu ní, óguyé kí tú'dú 'yì e ruu kí maku okó e, kí ngbóndó e do siliye. Manda ga bi 'bi 'yì 'dáná éyì e, 'yì 'dódo lorú e, kí mingburoko ngére e ní, kasaní kóo yée ye gi ro 'dí'bi Yésu.

⁴⁴ Yúda uku gáa ledre go zíye kídí, “Tí lá 'yì bi mááyí fáka wo ní, née 'yì máa bi ásé 'dí'bi wo ní. Ídísé geré 'dí'bingérì wo, zise ndéré kie.”

⁴⁵ Simi bi Yúda oguní ní, zía ndéréne geré zí Yésu ya zía ní, “'Yì 'dódo ledre,”

zía ìnyìné fáka wo. ⁴⁶ Geré née ní, zíye ìnyìyé 'dí'bingéřì Yésu. ⁴⁷ Zí ngúru 'yì gí dongará 'yì lódú kací Yésu ma'dáa láláogú maku okó gí simi siríkpa, zía ìnyìné lágá'déçì mbílí 'yì moko 'bì mongú 'yì 'dáná éyì tu.

⁴⁸ Yésu ya zíye ní, “Ógusé kí maku okó e, kí ngbóndó e gí ro 'dí'bi máa ní. Mááyí 'yì méngì bisinyí ledre e? ⁴⁹ Mááyí kíse kára kací kadra mbá kí ndìsì 'dódo ledre e zíse do ligá 'Dìçì 'bì Lomo, 'dí'bisé nda kóo máa wá gí zì 'dì? Nì go méngì roné káa zì bì miéké kúrú Lomo uku ní.” ⁵⁰ Née ní, zì 'yì lódú kacíga úduyè mbá ngásáye, zíye ótoómo wo kí ngúcuné do sílí 'yì ga bì oguní 'dí'bi wo ní.

⁵¹ Ngíti owúphìrangá nì kóo ore, onzó roné lá bongó mióonzó, zía ìnyìné lódú Yésu. Simi bì iliní nda kóo kpá gí ro 'dí'bi wo ní, ⁵² zì mióonzó bongó née líkpíne gí roa, zía ótoómo a çìkì kírí née, do ngásáne ngírá.

*Yésu kó'dú 'yì 'déçì ngbanga e
(Lúru kpá Matáyo 26:57-68, Lúka 22:54,55,63-71, Yiwáni 18:13,14,19-24)*

⁵³ Née ní, zì 'yì ga bì kóo 'dì'biní Yésu ní, ìnyìyé ndéréye kí Yésu ma'dáa 'be 'bì mongú 'yì 'dáná éyì. Zì manda ga bì 'bì 'yì 'dáná éyì e, kí mĩngburoko ngére e, kpá kí 'yì 'dódo lorú e yóko royé mbá íri. ⁵⁴ Abú ledre née nì kóo o'buó'bu ndotó, zì Pétero kóo ódó mimbé'dené, zía ndìsìné kpá fú lódú kací Yésu ndo ndo ndo gí 'dá'ba gí ro zíne lúru ledre bì iliní méngì a kí Yésu ma'dáa ní. Simi bì olúokpóní go kí Yésu 'be 'bì mongú 'yì 'dáná éyì íri ní, zì Pétero ma'dáa olúúgu roné do ligá íri do ndéré ndìsìné gí zì drú ro pho'du dongará 'yì ga bì 'bì moko ore ní.

⁵⁵ Zì manda ga bì 'bì 'yì 'dáná éyì e nda kí ngíti géyì mĩngburoko 'yì 'déçì ngbanga e ndìsìyè gámásó'do ledre bì zíye úkuóto a ro Yésu gí ro zíye 'dí'bi wo úfu a ní, tí lá ledre bì kíé'do káa zíye ówo a ní ndaá. ⁵⁶ Simi ledre ga gére née mbá, abú tú'dú ngíti géyì 'yì e ukuotoní ledre ro Yésu ma'dáa ndotó yá, ledre ga bì ukuotoní yée ní, nderení eyé mbá cee kíé'do wá.

⁵⁷ Zì ngíti géyì 'yì e úkuóto 'bì eyé kídí, ⁵⁸ “Uwúzé gí taraa kídí, née nì ndúruónzó mongú 'Dìçì 'bì Lomo bì bulúnduzé e ubúní ye ba, zíne ubúlúgu a do biné dujú simi sílí ota, 'yì e ubúní ye wá.” ⁵⁹ Abú ukuní kenée ndotó, kúrúye nì kóo kpá fú kpìkpìkpì.

⁶⁰ Zì mongú 'yì 'dáná éyì ìnyìogú tóroné kó'dúye mbá, zía ndú'yú Yésu, kídí, “Ledre ndaá tarayì zíyì úku a kací ledre ga bì 'yì ga gére née ukuní née wá?” ⁶¹ Tí lá Yésu itì ené wá.

Zì mongú 'yì 'dáná éyì kpá ndú'yú ánda Yésu kídí, “Áyì ba Kírésìto, wo bì Lomo geléogú wo go káa do Mbigí Owú 'bì ené ní?”

⁶² Yésu ya zía ní, “Ì, mááyí tí wo ma'dúì, ásé gú lúru Owú 'bì 'Yìma'dí kí ndìsì zì Lomo bì roko'bua ofu go ní do anú, kpá kí ógu gí komo ere kpurú gí simi burungú.”

⁶³ Geré zì mongú 'yì 'dáná éyì ìnyìné lófo bongó gí roné kí simikesì, zía úku ledre zì 'yì e kídí, “Éyì bì ilizé kpá fú úwú ledre gí zì ngíti géyì 'yì e gí roa ní 'dì ⁶⁴ bì uku tara sinyí go ro Lomo çú kí tarané ya née nì Ngére Lomo ní. Sómú ledre esé nì káa be 'dì?”

Zíye ìnyìyè mbá úku ledre kídí, “Née ndaá ledre bì niyí ótoómo kí úfu wo gí zía ní wá, idíní úfu wo 'dá'ba.”

⁶⁵ Zì ngíti géyì tónóye ndìsì lúbu súrú komoa, do ìnyìyè ódó'dùtù komoa kí bongó, do ócò wo, zíye úku ledre kídí, “Ambí ocó yì née ne? Ifi aka iria.” Zì 'yì óndó bì ga bì ore née ìnyìyè kpá ócò wo.

Pétero ití kangú kídí née owo ené Yésu wá

(Lúru kpá Matáyo 26:69-75, Lúka 22:56-62, Yiwáni 18:15-18,25-27)

⁶⁶ Simi bì Pétero nì aka kpá fú ndìsì do ligá ore ro pho'du ní, zì owúkára 'yì 'bì moko bì 'be 'bì mongú 'yì 'dáná éyì ore ní, óguné. ⁶⁷ Simi bì lurúndiki Pétero ní, zía lúru wo gbóo.

Zía úku ledre zì Pétero kídí, “Áyì, áyì ba tí ngúru 'yì gí dongará 'yì ga bì 'bì Yésu 'yì 'bì Nazeréta ba ke.”

⁶⁸ Zí Pétero úkulúgu ledre zí kára née kídí, “Úku née kenée ledre 'di? Máówo amá o'do née wá. Máówo'dí'bi amá kpá ledre gí simi ledre bi áyí ndịsị úku a née wá.” Zí Pétero ñnyiné ndéréne mi'dí ku mbotu bi olúogu sága ní. §

⁶⁹ Gí do kací a née ní, zí owúkára née kpá ñnyiné ndéréne tara mbotu iri, zía lúrúndiki Pétero kí tóro, zía ñnyiné úku ándá ledre zí 'yì ga bi kóo ndịsini tóro ore ní kídí, “Ni kpá tí ngúru 'yì gí dongará 'yì ga bi 'bi Yésu ní ma'díi.” ⁷⁰ Zí Pétero kpá ñnyiné íti kangú.

Do kací ledre máa wo née akpa kpá wá, geré zí 'yì ga bi kóo ndịsini tóro ore ní, ñnyiyé kpá úku ledre zí Pétero kídí, “Utúasá zíyì íti kangú yá née ndaá 'yì 'bi Yésu wá ní wá, gí zía, owozé kpá tí bú áyí 'yì 'bi Galiláya.”

⁷¹ Née ní, zí Pétero tónóne lólóbù kídí, “Togú ledre bi máúku ba ndaá ma'díi ledre wá, Lomo idí í'bi mongú 'do'dó zíma. 'Yì bi ndịsisié úku ledre gí roa née, máówo amá wo kú wá.”

⁷² Geré née ní, zí o'do ngono úcu koko zí Pétero sómúndiki ledre bi Yésu uku zía kídí, “Karaba kí ndulú kí'dí bi ngono úcu aka koko kí'dí gbre wá ní, áyí íti kangúma kí'dí ota yá, née owo ené máa wá.” Zí mongú simikozo méngi Pétero, zía útúne geré ndịsinié ini ini.

15

Yésu kó'dú Ngére Piláto

(Lúrú kpá Matáyo 27:1,2,11-14, Lúka 23:1-5, Yiwáni 18:28-38)

¹ Akpa kí phiyí, zí manda ga bi 'bi 'yì 'dáná éyì e ní, mingburoko 'yì e kpá kí 'yì 'dódo lorú ga bi 'bi Músa ní, nda kí mingburoko 'yì 'dècì ngbanga e, yóko royé za mbá gí ro yéme ledre kíé'do. Zíye ñnyiyé ódó Yésu, zíye 'dí'bi wo ndéréye kíe kó'dú Piláto.

² Simi bi oguní kí Yésu íri ní, zí Piláto ndúndu'yú kídí, “'Yì ga ba ukuní ya úku ledre yá née ni mongú ngére 'bi Yúda e. Áyí tí mongú ngére 'bi Yúda e ma'díi?”

Yésu ya zía ní, “Kpá tí káa zí bi úku née.”

³ Zí manda ga bi 'bi 'yì 'dáná éyì e ní úkuóto tú'dú ledre e roa. ⁴ Zí Piláto kpá ñnyiné ndú'yú wo kídí, “Ledre ndaá tarayí zíyì úku a kací ledre ga bi ndịsini trótro yé ba wá? Lúrú aka tú'dú ledre ga bi ndịsini úku yé ba.”

⁵ Yésu uku ené ledre kací ledre ga gére née zía mbá wá, zí ledre née lútúne kací komo Piláto gbála.

⁶ Simi kadra Ayímbi Umbuokpó, Piláto ndịsị lengbe ótoómo 'yì bi 'yì e ndu'yúni wo gí roa gí simi sịgini ní. ⁷ Simi sındi kadra máa née ní, ngíti o'do ni kóo bo simi sịgini ore kí iriné Barába. Wo kí ngíti géyì lafúne 'di'bi kóo yé gí zía ufuní 'yì e simi bi tú'dú 'yì e yokoní royé ndịsị gbúrógbóye kí ndịsị méngi ledre bi utúasá wá ní. ⁸ Zí tú'dú 'yì ga bi yokoní royé ní óguyé ndú'yú Piláto gí ro zía í'dí sılíne gí ro kémbi 'yì gí simi sịgini káa zí bi lengbe ndịsị méngi a ní.

⁹ Zí Piláto ndú'yú yé kídí, “Ílisé zíma ótoómo zise ngére bi 'bi Yúda e ní?” ¹⁰ Piláto owo bi kídí manda ga bi 'bi 'yì 'dáná éyì e ní, oguní kí Yésu zine gí zía bi otoní bisinyí mimbé'deyé roa. ¹¹ Zí manda ga bi 'bi 'yì 'dáná éyì e ní úku ledre, 'yì e idini úku ledre zí Piláto idí ótoómo Barába gí simi sịgini.

¹² Zí Piláto kpá ñnyiné ndú'yú yé kídí, “Máidí nda méngi kí Yésu bi ndịsisié ndólo wo mongú ngére 'bi Yúda e ní 'di?”

¹³ Zíye ñnyiyé ótrúlúgu ledre zí Piláto kídí, “O'do née idí úyu, idini phéphe wo do mingbúngbu kágá, zía úyuné 'dá'ba.”

¹⁴ Piláto ya zíye ní, “Bisinyí ledre bi mengi wo ní, ni 'di?”

Tí lá otrútatáni ledre nda 'dá'dá kídí, “Ídí phéphéonzó wo do mingbúngbu kágá.”

¹⁵ Piláto ili kóo méngi 'yì ga gére née gí ro zí bi émené royé, zía ñnyiné ótoómo Barába zíye. Zía úku ledre zí asikiri ené e ócó Yésu bisinyíne, do 'dí'bi wo ndéré phéphéonzó a.

§ 14:68 14:68 Simi ngíti géyì búku ga kóna ní, miéké yata ledre ba ni bo: Geré née ní, zí o'do ngono úcu koko.

*Piláto i'bí Yésu zí asikíri ené e
(Lúru kpá Matáyo 27:27-30, Yiwáni
19:2,3)*

¹⁶ Zí asikíri ga gére née nda 'dí'bi Yésu gi ore ndéré káe 'be 'bi ngére, zíye ñnyiyé ndóloyóko royé mbá do ídíye tú'dú íri. ¹⁷ Zíye ési mǐgbagbawu bongó ro Yésu, zíye kpá kúrókú kǐni zíye ési a ro do Yésu. ¹⁸ Née ní, zíye tónóye ndísi lágá sílǐye zía kǐ ledre kídí, "Simibi idí ídí doyi tú'dú, mongú ngére 'bi Yúda e." ¹⁹ Zíye ndísiyé kǐ ócò doa kǐ ngbángbá, kpá kǐ lúbu súrú komoa, zíye útúye do ngúrú síndíye, ndísiyé fóló wo kídí, yée otoní née úndrua. ²⁰ Simi bi folo asání nda wo go ní, zíye ñnyiyé í'díogú ngbángbá mǐgbagbawu bongó bi esíní gáa roa ní, do ñnyiyé ésilúgu mbigí bongó ené roa. Zíye nda ñnyiyé ólúogú káe gi ro ndéré káe kǐ'dí bi bi ilíní phéphé wo doa ní.

Phephéní Yésu

*(Lúru kpá Matáyo 27:31-44, Lúka
23:27-43, Yiwáni 19:17-27)*

²¹ Simi bi asikíri ga gére née niyi go mindéréye do misi'di kǐ Yésu ní, zíye ndíkíye kǐ ngíti o'do do misi'di írǐa Simúna, o'do máa née ni 'yi 'bi gara bi 'yi e ndísiní ndólo a Kuréne ní. Simúna ma'dáa ni 'bu Alakizánde e kǐ Rúfu. Ni kóo go ólú simi Yerusaléma. Zí asikíri ga gére née gága wo ñmbí mǐngbúngbu kágá bi Yésu ñmbí née. ²² Zíye óguyé kǐ Yésu do bi bi ndísiní úfu 'yi e doa ní, ndoloní Gologóta, ledre gi simi a kídí, cóngó do'yi. ²³ Nda íri, zíye ñnyiyé í'bí le'yi kóró bi kotruní kǐ ngíti kágá ní zí Yésu, gi ro zía éwé a gi ro zí okó éyi miówo úkúne gi roa, zía ási ené kǐ éwé a. ²⁴ Née ní, zíye í'díogú bongó ené, zíye ñnyiyé phéphé wo do mǐngbúngbu kágá máa née, zíye síkpǐ wo káe 'dága, zíye ónzó gbégbé ífibáyí bongó ené e kǐ dongaráye.

²⁵ Ledre máa née mengí kóo roné simi síndí kadra ñnyí doa eso kǐ phiyí. ²⁶ Zíye

ñnyiyé éké ledre bi kóo ufuní wo gi roa ní, do phéphéoto a doa 'dága kídí, "Ba, mongú ngére 'bi Yúda e." ²⁷⁻²⁸ Phephéní kóo yée kǐ 'yi ugu e gbre, ngíti a do sílǐa 'bi anú, ngíti a do ngeli.*

²⁹ 'Yi ga bi kóo ndísiní ókpó kací misi'di gi ore ní, zíye ndísiyé úku wo kpá kǐ úkucáyí ledre gi do bi a kídí, "Bi kóo úku yá áyi ndúru mongú 'Díci 'bi Lomo, zíyi úbúlúgu a lá simi sílǐ ota ní, ³⁰ ékíogú nda lolu girí zíyi yómo royí wá gi zí 'di?"

³¹ Zí manda ga bi 'bi 'yi 'dáná éyi e, kǐ 'yi 'dódo lorú e ndísiyé kpá fóló wo kídí, "Ndísi kóo lá yómo ngíti géyi 'yi e ní, yomo nda lolu roné wá? ³² Káa zí bi ni wo bi Lomo geléogú wo káa do Kírésito, mongú ngére 'bi Isiréle e ní, idíze aka lúru a, togú ekíogú gi do kágá girí go cakaba bi yáa yá, azé geré ngúngu wo." 'Yi ga bi kóo gbre phephéní yée kǐ Yésu e ní, ndísiní kóo kpá úku wo.

Ledre gi ro miúyu Yésu

*(Lúru kpá Matáyo 27:45-56, Lúka
23:44-49, Yiwáni 19:28-30)*

³³ Simi bi kóo kadra ni nda go kpíkpiríkpí simi do ní, zí mutuluru útúne do kángá mbá kǐ síndí kadra ota. ³⁴ Simi bi síndí kadra ota ogú nda go ní, zí Yésu ñnyiné ini ini 'dága kídí, "Ilóyi, Ilóyi, Lǐma sabakatani?" Ledre gi simi a kídí, "Lomo amá, Lomo amá, ótoómo máa gi zí 'di?"

³⁵ Zí ngíti géyi 'yi ga bi ore ní, ñnyiyé úwú doa, zíye úku ledre kídí, "Úwúsé aka, ni go ndólo nébi Ilíya."

³⁶ Née ní, zí ngúru 'yi gi dongaráye ñnyiné ngásáne 'dí'bi éyi káa zí katúu ní, zía ónzó a bu simi mindógó le'yi kóró, zía ési a do kágá, zía síkpǐ a, óto a tara Yésu 'dága íri. Zía úku ledre zí lafúne e kídí, "Ndísisé aka tí, zize lúru a togú Ilíya ni girí ogú gi ro ñmbíoto wo bi yá."

³⁷ Zí Yésu ini ini kǐ mongú kúrúne 'dága, geré zía ótoómo 'dówúne.

³⁸ Née ní geré zí mongú mbílí bongó bi ingí 'decíní simi 'Díci 'bi Lomo káe ní, lófo

* **15:27-28** 15:27 Simi ngíti géyi búku ga bi 'bi Máriko ní, ngíti géyi 'yi e ekéní yata ledre ba ye: Kírí née 'dodo kídí ledre bi Miéké Kúru Lomo uku ní ogú go ma'díi kídí, "Niyí oto wo dongará 'yi milúyú ledre e." (Isáya 53:12)

15:34 15:34 Ke'bi 'bi Dawídi e 22:1 † **15:39** 15:39 Mongú 'yi 'bi asikíri e: Ni mongú 'yi bi ndísi lúru bi do asikíri e miya (100) ní.

ífi siminé gberé gbre kú gí 'dága gí bi. ³⁹ Simi bí mongú 'yì 'bí asikíri e† bí kóo ndìsì tóro ore kó'dù Yésù do m̀ngb̀ngbu kágá, uwú ini bí Yésù ini wo kí mongú kúrúne geré zía ótoómo 'dówúne ní, zía ìnyìné úku ledre kídí, “Máúku zise zaá ma'díi, o'do ba ni m̀bigí Owú 'bí Lomo.”

⁴⁰ Ngíti géyì kará e niyí kóo kpá ore, ndìsì lúrúkása bí gí gbála, Mariya Magidála kí Salóme kí Mariya mbágá Yoséfa kí Yakóbo owú, niyí kóo bo don-garaye. ⁴¹ Utúní kóo do kací Yésù kú gí simi kángá bí Galiláya ní kóo kí ìnyì kasa zía. Tú'dù ngíti géyì kará ga bí kóo oguní kí Yésù simi Yerusaléma ní, niyí kóo kpá mbá ore.

Otoní bí zí Yésù

(Lúru kpá Matáyo 27:57-61, Lúka 23:50-56, Yiwáni 19:38-42)

⁴² Nda kóo go za kí tagá simi s̀ndí kadra bí 'yì e ndìsìní yéme royé gí ro Sílí 'bí 'Dówúro ní, ⁴³ zí ngíti o'do kí ìrìné Yoséfa gí simi gara bí Aramatáyo ódó m̀mbé'dené káa zí o'do 'yì ní, zía ndéréne ndú'yú Piláto gí ro umbu Yésù. Yoséfa ni ngúru 'yì gí dongará m̀ngburoko 'yì 'bí Yúda e. Ndìsì kpá óto komoné gí ro miógu Lomo káa do ngére do 'yìma'dí e.

⁴⁴ Simi bí Piláto uwú kídí, Yésù uyu go ní, zí tara a ìdríne m̀idrí, zía úku ledre kídí, “Née kenée lárá ledre 'di, bí zí o'do née úyuné lá 'diya kenée ní?” Zía ndóloógu mongú 'yì 'bí asikíri e gána ní ndú'yú wo togú Yésù uyu tí go ma'díi yá. ⁴⁵ Simi bí Piláto uwú ya Yésù uyu tí go ma'díi ní, zía ìnyìné úku ledre zí Yoséfa kídí, “'Dí'bí umbu Yésù ma'dáa mu ndéré óto a.” ⁴⁶ Zí Yoséfa úgú bilámá bikenyí mbílí bongó, zíye 'dí'biógu umbu Yésù, óto a simi a, zíye ndéréye óto wo simi bí bí kóo iciní kací ondú eyé simi landa ní. Zíye gbúrúgbuóto mongú tutú ngbùturú tara bí ma'dáa. ⁴⁷ Mariya Magidála, kí Mariya mbágá Yoséfa e ndìsìní kóo lúrúkása bí bí otoní Yésù ma'dáa doa ní.

* **16:8** 16:8 Ledre bí Márikò eké ne simi búku ba kí s̀lìne simi kápita ené sokó doa ìnyì doa kéré ní, tonó gí ro véresì kè'do gí ro ìnyì doa ota. Gí ore ndéréne 'dá'dá ngíti géyì 'yì e ekéni nda go ye.

16

Yésù urú gí simi umbu

(Lúru kpá Matáyo 28:1-8, Lúka 24:1-12, Yiwáni 20:1-10)

¹ Gí do kací Sílí 'bí 'Dówúro, zí Mariya Magidála, kí Salóme, kí Mariya mbágá Yakóbo e úgú sù'bú mindonyo e gí ro ndéré sùsù a ro umbu Yésù.

² Akpa kí phiyí simi s̀lì gí do kací Sílí 'bí 'Dówúro simi bí s̀lù kadra ní go 'dága ní, zíye ìnyiyé ndéréye s̀ì bí. ³ Kí ndéréye do misi'di, zíye ndú'yú royé dengbìye kídí, “Ambí ni laká gbúrúgbuóyó mongú tutú karaba zise gí tara bí ne?”

⁴ Tí lá simi bí niyí lúru bí káa ní, zíye ówo a kídí gbúrúgbu oyóní mongú tutú née go 'dá'ba. ⁵ Simi bí kará ga gére née olúní simi bí íri ní, zíye ónzó komoyé káa gbó ro owúphìrangá kí ndìsì simi bí íri do s̀lì 'bí anú, kí ngbángbá bikenyí bongó roné. Zí Lomo royé l̀yìné, zí tarayé ìdríne mbá m̀idrí, gí zí lárá ledre káa zí wo née.

⁶ Geré zí owúphìrangá née úku ledre zíye kídí, “'Fì, ndásé l̀yì wá, máowo bú kídí, ógusé ba lúru bí gí ro Yésù 'yì 'bí Nazeréta bí ufuní wo ní. Ndaá 'bí ené lolú kára wá, urú yì ené gí simi umbu go. Lúrúsé aka lá, ba bí bí kóo otoní wo doa ní. ⁷ Ndérésé mu cakaba úku a zí Pétero e, kí lafúne e 'yì lódù kací Yésù kídí, ‘Yésù ma'dáa ni ndéréútu roné fì ne 'dá'dá zise simi kángá bí Galiláya ní, áse nda ógundíki wo geré íri káa zí bí kóo uku zise ní.’”

⁸ Née ní, zíye olúóguyé gí simi bí m̀lángbayé gí zí ngìrì, geré zíye tónóye ngásáye. Uku'dodoní kóo ledre máa née zí 'yì e do misi'di mbá wá.

Odu ledre bí Márikò ekéne kí s̀lìne ní.*

Yésù 'dodo roné zí Mariya Magidála

(Lúru kpá Matáyo 28:9,10, Yiwáni 20:11-18)

⁹ Simi s̀lì gí do kací Sílí 'bí 'Dówúro bí Yésù urú gí simi umbu simi a akpa kí s̀ì ndóndó ní, zía 'dódoútu roné zí Mariya Magidála, bí kóo Yésù lagaogu dokéké e ìnyì doa gbre (7) gí simia ní. ¹⁰ Zí Mariya

ma'dáa ñnyiné ndéréne úku 'dódo a zí ezegámáne e, 'yì lódú kací Yésu ga bi kóo niyí 'bi eyé ndísi ìni Yésu ma'dáa ní.
 11 Simi bi uwúní gí taraa kídí Yésu urú gí simi umbu go, nées lurú gáa wo go trídri cú kí komoné ní, ñgunḡuní eyé kóo ledre máa nées wá.

Yésu 'dodo roné zí 'yì lódú kacíne ga bi gbre ní

(Lúru kpá Lúka 24:13-35)

12 Gí do kací a nées, zí Yésu kpá 'dódo roné simi ngíti tosoné kpí zí 'yì lódú kacíne ga bi kóo gbre, simi bi niyí mindéréye do misí'di gí simi gara ní.
 13 Zíye ndá'balúgu royé simi Yerusaléma, zíye úku 'dódo ledre nées zí lafúye e, tí lá a ñgunḡuní eyé kóo ledre máa nées kpá wá.

Yésu 'dodo roné zí 'yìmikása e sokó doa kéré

(Lúru kpá Matáyo 28:16-20, Lúka 24:36-49, Yiwáni 20:19-23, Moko 'bi 'yìmikása e 1:6-8)

14 Nda girí, simi bi 'yìmikása ga bi sokó doa kéré (11) nées ndísiní ánu éyí ní, zí Yésu 'dódo roné zíye, zía úku ledre zíye, gí zía do ngíti géyí lafúye e oru yí ené kóo mióru kí ñgunḡu ledre 'bi lafúye ga bi lurúní trídriiné go cú kí komoyé ní.

15 Nda nées ní, zí Yésu ma'dáa úku ledre zíye kídí, "Ndérésé mu kací bi e za mbá kí úku bilámá ledremá zí 'yì e za mbá. 16 'Yì bi ñgunḡu ledremá go ní, zise bábátizí wo, ni gú ómo gí simi 'do'dó bi oduá nda ní. 'Yì bi ñgunḡu wá ní, niyí 'dó'do wo. 17 Zí 'yì ga bi ñgunḡuní go ní, ídíye kí roko'bu káa zí bi niyí go 'yì amá e ní, zíye kí ódroyé simi ríkí tara e kí ndísi lágaóyó dokéké e gí simi 'yì e kí ñrimá. 18 Abú 'di'biní kámá okó kí sílíye, abú ewení ngónú kémbí éyí mengí yée wá. Niyí óto sílíye ro 'yì ndíyá e, zí ndíyá eyé úkúne."

Yésu nda'balugu roné komo Ere

(Lúru kpá Lúka 24:50-53, Moko 'bi 'yìmikása e 1:9-11)

19 Simi bi Yésu ukuonzó ledre go zíye ní, zí Lomo nda 'dí'bilúgu wo 'be 'bi ené

komo ere, zía ndísiné do sílí anú 'bi Lomo káa do mongú ngére.

20 Zí 'yì lódú kací Ngére Yésu ga gére ndéréye kí úku bilámá ledre zí 'yì e kací bi e za mbá. Zí Ngére kóo ndísiné mengí moko kíye, zí mingburoko ledre ga bi ndísiní mengí yée kí roko'buné ní 'dódo a kídí ledre ga bi úku yée ní ni ma'díi.

Bilámá ledre bi Lúka eké ní Ledre gi ro búkú bi Lúka ní

Búkú ba Lúka eké ne, eké wo bi Moko 'bi 'yìmikása e ní kpá ne. Lúka ndaá 'bi ené gi simi kúfú Yúda e wá, ni 'yì bi olo ledre go kíngaya gi simi kúfú Gírìgì e ní. Zía ìnyìné ngúnṅu ledre Yésu. 'Diyòto kóo Páwulo simi bi kóo Páwulo ni ndéré kí úku bilámá ledre 'bi Yésu zì 'yì e ní. Eké ledre gi ro Yésu kí ledre moko ga bi kóo Yésu ndìsì méngì yéé ní zì 'yì ga bi ngará ndaní Yúda e wá ní ówoyéme a.

Ledre ga bi Lúka eké yéé simi búkú ené ba ndaní miékéye simi ngíti géyì búkú ga bi Matáyo, Márìko kí Yiwáni ní wá. Ledre ga bi káa zì ledre gi ro mindíki Yiwáni 'yì í'bí babatíza, ledre gi ro mindíki Yésu kí mingbóro a, kpá kí ledre gi ro bilámá ledre ga bi kóo 'bi Lomo Yiwáni ndìsì ndéré kí úku yéé zì 'yì e ní. Zía kpá úku ledre gi ro káa zì bi Lomo oto 'bú 'yìma'dí e mbá ní. Yésu 'dodo kóo lílì ledre nées go simi muruwayi káa zì muruwayi bi gi ro bilámá 'yì 'bi Samáriya ní (simi kápita 10), kí muruwayi bi gi ro owù bi ìndrì ní (simi kápita 15) kí mindìsìyè bi kí manda 'dá'dá 'bi 'yì 'dó'dù ọ̀sòrù bi 'yì e iliní wo wá ní (simi kápita 19) nda kí ledre trìdrì bi za fí bi mocù ledre a zì ngúru 'yì lúyú ledre bi kóo phephéní yéé kéne gi zì lúyú ledre eyé ní (simi kápita 23).

Zì Lúka úku andá ledre kí'dí tú'dù kídí 'Dówù Lomo ndìsì méngì moko simi Yésu ne gi zía ndìsì ini ini zì Lomo kíngaya. Nda go gbóo kí odu ledre, zía úku ledre kídí Yésu 'dodo kóo roné kí'dí tú'dù zì 'yì lódù kacíne e simi bi kóo urú gi simi umbu ní. Ledre ga gére nées 'dodoní go kídí ma'díi Yésu urú kóo go gi simi umbu.

Lúka eké ledre gi ro Yésu

¹ Mongù 'yì Teyófilo, tú'dù ngíti géyì 'yì e eké omoní ledre ga bi kóo gi do bi

Yésu, bi kóo Yésu ma'dáa ndìsì méngì yéé dongaráze ní go bi 'desì. ² Ekéní tí za cé ledre ga bi kóo 'yìmikása ga kóo 'desì lurúní kí komoyé zíye ndìsìyè líkpì a ní. ³ Gí zía bi ledre ga bi 'yì ga gére nées ekéní ní, niyí mbá ma'díi ledre e ní, máyá ni miútúásáne zíma eké kása yéé zíyì, ⁴ gí do bi zíyì ówoyéme a yá 'dodoní kóo ma'díi ledre e go zíne.

Ledre gi ro mindíki Yiwáni Babatíza

⁵ Simi bi kóo Eróde ni mongù ngére 'bi kángá bi Yúdáyá ní, ngíti 'yì 'dáná mbayì 'bi Lomo ni kóo bo kí ìrìné Zakaríya. Ni gi dongará 'yì 'dáná éyì ga bi manda eyé ni mbá Abiyáza ní. Iri me'bea Elizebéta, ni kpá gi simi kúfú bulúnduyé bi Aróna ní. ⁶ Zakaríya e gbrengrá kí me'bené, miméngì ledre eyé ni kacì kadra mbá fú lá mbì do komo Lomo, gi zía ndìsìní éré lorù 'bi Ngére Lomo. ⁷ Tí lá owù ndaá 'bi ené kóo zíye wá gi zía me'bea ni mikoto, niyí nda kpá yì eyé go ngokoyé utúásání lolù ndíki owù wá.

⁸ Nda simi ngíti sílì, síndì kadra utúásá go zì Zakaríya e kí lafúne ndéréye simi 'Dìcì 'bi Lomo 'dáná éyì zì Lomo, ⁹ kacì ondù 'bi 'yì 'dáná éyì e. Zì gbégbé 'dodo Zakaríya zía ólúne 'Dìcì 'bi Lomo 'dáná éyì zì Lomo. ¹⁰ Simi bi Zakaríya olù go 'Dìcì 'bi Lomo ni go ndìsì óngbó abùrèngù kí ndonyoné 'dìcì íri ní, tú'dù 'yì ga bi oguní ní niyí 'bi eyé ndìsì ini ini zì Lomo sága.

¹¹ Cìkì 'dìcì íri, zì maláyika bi Ngére Lomo kasa ní ógù tóroné do sílì 'bi anù cigì mbayì bi ndìsìní 'dáná éyì doa ní. ¹² Simi bi Zakaríya lurú maláyika nées kenée ní, zì lomo roa líyìné gi zì ngìrì. ¹³ Zì maláyika nées úku ledre kídí, "Nda éré ngìrì wá Zakaríya, Lomo uwù ini bi ndìsì ini a ní go. Me'beyì Elizebéta ni ndíki owù zíyì owùo'do. Ídí ífì iriá Yiwáni. ¹⁴ Ni óto sée kí me'beyì zise ídise kí rokinyi, tú'dù 'yì e niyí ídí kí rokinyi simi bi niyí úwù a kídí arání wo go ní. ¹⁵ Ni ídí kí ledrené owóowó simi moko bi 'bi Ngére Lomo ní. Ndaá 'yì éwé le'yì wá, ni dùyì mi'dúcuné kí 'Dówù Lomo kú gi simi mbágáne. ¹⁶ Ni 'dí'bilúgu ngíti géyì

Isiréle e ga kóna luyúní gí do misi'di 'bi Ngére Lomo go ní zí Lomo. ¹⁷ Nì ndìsì gámá kí úku kúrú Lomo simi roko'bu 'Dówú Lomo cé káa zí nébì Ilíya kóna ní, zía ndìsìné kí yéme dongará 'yì ga bi sinyí go kí owú 'bi eyé e ní, kpá kí sáká 'yì ga bi sómú ledre eyé ndaá bilámáne do misi'di 'bi Lomo wá ní, nda kpá kí yémeómo 'yì e nzíyiyé zí Ngére Yésu."

¹⁸ Zí Zakaríya ndú'yú maláyika née kídí, "Mááyí ówo a bi kídí éyí nì ndéré méngì roné zíma kenée ní lará a káa be 'di? Bi mááyí go ngokomá káa zí ba, kára bi zíma ní nì go kpá ngokoné ní."

¹⁹ Zí maláyika née úkulúgu ledre zí Zakaríya kídí, "Zakaríya, ìrímá Gábirele. Kací kadra mbá azé fú lá kí Lomo do bi kíé'do, kasa máa ne kí bilámá ledre née ógu úku a zíyì. ²⁰ Gí zía bi ìli ngúngu ledre bi máúku zíyì ba wá ní, tarayì nì ídí m' dútuné ódro wá gí simi sındí kadra bi owú née nì árá simi a ní."

²¹ Gí zí kényí née, 'yì ga bi ndìsìní sòngó wo sága ní ndìsìní go má zíye úku ledre kídí, "Bié laká nda 'di, Zakaríya lu'bu karaba simi 'Dìcì 'bi Lomo 'dénýé káa ní ní." ²² Simi bi olúogú gí 'Dìcì 'bi Lomo gírì ní, ndìsì nda ódro zíye lá kí sılíne. Zí 'yì ga gére née tí geré ówo a kídí Lomo 'dodo ngíti mikánda ledre go zía 'dìcì íri.

²³ Simi bi sındí kadra 'bi moko ené ukú ní, zía ìnyì ndá'balúgu roné 'be. ²⁴ Nda gí do kacì sılì cúku'dée, zí me'bea Elizebéta ídine kí siminé. Zía ndìsìné 'be éfé ìnyì, olúogú gí 'be wá. ²⁵ Zí Elizebéta í'bí mbófo éyí zí Lomo kídí, "Mbófo éyí zíyì Ngére Lomo gí ro ledre bi méngì zíma ba. Ówo ledre go kíma zíyì 'dí'bióyó mongú dokuwu bi mááyí kíe ní gí domá 'dá'ba."

Maláyika uku ledre gí ro mindíki Yésu

²⁶ Simi bi Elizebéta nì go kí siminé 'bi éfé ìnyì doa kérì (6) ní, zí Lomo kpá kása maláyika Gábirele simi Nazeréta ngíti owú gara simi Galiláya, ²⁷ zí owúkára tara mbotu nì kóo go mikóróne zí ngíti o'do kí ìrìné Yoséfa. Nì gí simi kífú ngére Dawídi. Owú kára ma'dáa ìrì a

Mariya. ²⁸ Zí Gábirele ndéréoguné íri, zía í'bí mandá kídí, "Mandá zíyì Mariya, útúásá go kacì komo Ngére Lomo, Lomo idí kíyì."

²⁹ Zí Mariya ndìsì ónzó komoné kí toso mandá bi maláyika ogú í'bí a zíne née. ³⁰ Zí maláyika úku ledre zí Mariya kídí, "Mariya, ndá éré ngìrì wá, útúásá yì eyì miútúásá kacì komo Lomo." ³¹ Áyì ógu ídí kí simiyì zíyì árá ógu a owúo'do. Ídí ìfì ìrì a Yésu.* ³² Nì ídí mongú 'yì. 'Yì e nìyì ndìsì ndólo wo Owú 'bi Lomo. Ngére Lomo nì óto wo káa do ngére káa zí bulúndua bi kóo Dawídi ní. ³³ Nì ídí ngére do kífú Isiréle e za fí, 'yì 'dí'bióyó wo ndaá.

³⁴ Mariya ya zí maláyika ní, "Ledre máa née nì méngì roné née lará a kíe 'di bi máówo aka kpá ledre 'bi ya'dá e wá ní?"

³⁵ Maláyika ya zía ní, "Owú née nì ógu ené simi roko'bu 'bi 'Dówú Lomo. Lomo nì ndìsì ne sáká yì gí zía owú bi áyì ndíkíogú a née nì yì ené Owú 'bi Lomo. ³⁶ Lúru aka gba ngoko sòmuyì bi Elizebéta ba, nì go kí siminé 'bi éfé ìnyì doa kérì (6). 'Yì e owoní go mbá kídí útúásá lolu kóo ndíkí owú wá. ³⁷ Ledre bi Lomo uku go ní, nì méngì roné."

³⁸ Mariya ya, "Káa zí bi mááyí 'yì 'bi moko 'bi Ngére Lomo ní, mánngúngu ledre bi úku ìli méngì a zíma ní go." Geré zí maláyika née léli ené gí ore.

Mariya nderé lúru Elizebéta

³⁹ Zí Mariya yéme roné ndéréne lúru Elizebéta simi owú gara do bi ekìekì simi Yúdáya, ⁴⁰ zía óguné 'be 'bi Zakaríya zía í'bí mandá. ⁴¹ Simi bi Elizebéta uwú kúrú Mariya ní, geré zí simi ndìsìné ndéndeke kí mongú rokinyi. Zí Elizebéta lúru roko'bu 'bi 'Dówú Lomo roné. ⁴² Zía ódroné kí kúrúne 'dága kídí, "Mariya, Lomo i'bí úndru go zíyì rómo do 'bi lafúyì e mbá. I'bí kpá úndru go zí Owú bi simiyì née. ⁴³ Áko, Lomo eme laká kíma káa gí zí 'di, bi zí mbágá Ngére amá ìnyìné za cú ne óguné lúru máa ní? ⁴⁴ Mariya, simi bi gáa máúwú kúrú yì ní, geré zí simimá ndìsìné ndéndeke kí

* 1:31 1:31 Yésu: Ini ledre gí simi a kídí, Lomo yomo 'yì e.

mongú rokinyi. ⁴⁵ Ngére Lomo idí idí kíyì, gí zía ngúngu go yá éyì bí ili méngì a zíyì ní, idí mu méngì a.”

Ke'bi bi Mariya uku ni

⁴⁶ Mariya ya kídí, “Mákófó ìrì Ngére amá Lomo. ⁴⁷ Mááyí go kí rokinyi gí zí Lomo 'yì yómo máa. ⁴⁸ Maa bí mándá éyì wá ba, oto ledremá go zíne owóowó. Tónóne karaba ndéréne 'dá'dá, tú'dú 'yì e niyí ndìsì úku ledre kídí Lomo i'bí úndru go zíma. ⁴⁹ Wo, Mbigí Lomo bí kí roko'buné kíngaya ní méngì mongú ledre go zíma. 'Yì e idíní ndìsì kófó ìrì. ⁵⁰ 'Yì ga bí niyí ndìsì óto úndru a ní, ní ndìsì méngì bilámá ledre zíye ndéréne mindéré za fí. ⁵¹ Méngì tú'dú mingburoko ledre e go, Ngére máa yée ga bí ndìsìní ìlì mǐlì ní, ní báyi yée mbá 'dá'ba. ⁵² Zía 'dí'bióyó roko'bù gí zí yée ga bí ndìsìní óto ledreyé kí royé owóowó ní, zía óto yée ga bí 'bùo'buní royé mǐ'búo'bù ní do bí kacíye. ⁵³ I'bí tú'dú éyì e go zí 'yì ga bí kóna ndìsìní ndúwú gí zí lerì ní, oto yée ga bí kí tú'dú éyì e zíye ní go káa do 'yì lerì e. ⁵⁴ Ledre bí kóo mocú gí ro sáká Isiréle e ní lìgì wo wá, ní go ndìsì sáká yée. ⁵⁵ Uku kóo zí bulúnduzé Abarayáma kí owú 'bí owú 'bí ené e kpá kenée kídí nées ní ndìsì sáká yée kenée za fí odu a ndaá.”

⁵⁶ Mariya ndìsì kóo zí Elizebéta ìrì káa zí éyì 'bí éfé ota ní, zía nda ndá'balúgu roné 'be 'bí ené.

Miára Yiwáni

⁵⁷ Née ní, zí sǐndì kadra 'bí Elizebéta útúásáne, zía áráne owúo'do. ⁵⁸ Zí phanda ledre nées owú ndíki sùmu Elizebéta kí eze 'be 'bí ené e mbá kídí, Ngére Lomo méngì bilámá ledre go zía. Zí Elizebéta kí 'yì ga gère nées mbá idíye kí rokinyi.

⁵⁹ Simì bí sǐrì owú méngì go sǐlì ìnyì doa ota ní, zíye yóko royé ónzó wo ngburu, kací ondú eyé 'bí Yúda e. Iliní kóo gí ro ìfì ìrì 'bua doa, Zakariya. ⁶⁰ Zí mbágá a úku ledre kídí, “Fì, ndaní ìfì ìrì 'bua doa wá, ìrì idí idí Yiwáni.”

⁶¹ Zíye útuyé zía kídí, “fì, ìrì káa zí nées ndaá simì kúfúse wá.”

⁶² Zíye ndú'yú Zakariya kí sǐlìye togú ili zí ìrì owú ba idíne náambi yá? ⁶³ Zía ndú'yú yée kí sǐlìne gí ro éyì 'bí éké ledre. Zía éké ìrì owú nées zíye, “Yiwáni.”

⁶⁴ Geré zí tara Zakariya líkpíne zía tónóne ódroné kí ndìsì mbófo Lomo. ⁶⁵ Zí tara eze 'be 'bí ené e ìdrìye mbá mǐdrì, zí 'yì e idíye simì Yúdaya mbá kí ledre nées tarayé. ⁶⁶ Ngíti géyì 'yì ga bí uwúní ledre máa nées ní ní, zíye ndìsìyé sómú ló'bó ledre kídí, “Owú nées ní gú idí toso 'yì máa bí kée 'dí káa zí bí Ngére Lomo yeme ledre gí roa ne kenée ní?”

Ke'bi bi Zakariya uku ni

⁶⁷ Zí 'Dówú Lomo 'dúcu Zakariya, zía ìnyiné úku ledre bí gú karanée ní méngì roné ní kídí, ⁶⁸ “Mbófo éyì zí Lomo bí ní Ngére 'bí Isiréle e ní, gí zía ogú go yómo 'yì ené e. ⁶⁹ Kasaogu 'yì bí kí roko'buné ní go gí simì kúfú ngére Dawídi gí ro yómo zée, ⁷⁰ káa zí bí kóo ukui'bí tara nébì ené ga kóna 'desì ní. ⁷¹ Bí ba ní, omozé gí zí ezeokóze e kpá kí yée ga bí ndìsìní sógó zée ní go. ⁷² Lomo méngì bilámá ledre nées zí bulúnduzé e kenée gí ro 'dódo a kídí ledre bí kóo nées yeme zíye ní lìgì ené nées wá. ⁷³ Nées mǐyème ledre kóo dongaráye kí bulúnduzé Abarayáma, ⁷⁴ gí ro zíze ómozé gí zí ezeokóze e, gí do bí zíze ndìsìzé méngì moko ené kí sómú ledre ezé kǐé'do ngǐrì ndaá, ⁷⁵ gí zía azé go mbigí 'yì ené e do komo a kací kadra mbá. ⁷⁶ Yì, owú 'bí amá, 'yì e niyí ndìsì ndólo yì kídí nébì 'bí Lomo gí zía áyì ndìsì ndéré zía 'dá'dá kí yémeómo 'yì e zí Ngére nziyiné. ⁷⁷ Áyì 'dódo ledre zíye yá idíní ngúngu ledre 'bí Lomo gí do bí zí Lomo ótoómo lúyú ledre eyé gí ro zíye ndíki tridri bí za fí ní. ⁷⁸ Ledre nées ní méngì roné kenée gí zí bilámá mǐmbé'de Lomo bí rozé ní, ní kásaógu 'yì gí komo ere káa do bimióngó zíze do sogo kángá ona, ⁷⁹ zí bí óngóne zí 'yì ga bí niyí simì mǐtúlurú 'bí lúyú ledre zí ngǐrì umbu ndìsìné méngì yée kací kadra mbá ní, zía ndìsìné 'dódo mǐsì'di 'bí Lomo zíze, zí mǐmbé'dezé ìdrìne gí zía.

⁸⁰ “Nées ní, zí Yiwáni nda ngbóro óguné go ya'dá 'yì. Zí Lomo i'bí roko'bù zía,

zía ndéré ndìşiné simi súwú gbála gî simi şindî kadra bi zía tónóne 'dodo ledre 'bi Lomo zí Isiréle e ní."

2

Ledre gî ro mindiki Yésu (Lúru kpá Matáyo 1:18-25)

¹ Simi şindî kadra kíe'do, zí Agúşuto bi ndoloní wo Káyísara* ní i'bí lorú kídí, idíní ólo 'yî 'bi Róma mbá gî ro zíne ówo a togú niyí mbá ndu. ² Née kóo mizefî ólo 'yî e bi oloní simi bi Koriníyo ni gávana simi ngíti gara 'bi Róma kí iríné Súrriya ní. ³ Zí 'yî e ndîşî ndéréye simi gara eyé e gî ro do ólo yée íri.

⁴ Zí Yoséfa bulúndu ngére Dawídi inyiné gî simi Nazeréta owú gara simi Galiláya, ndéréne simi Beteléme mongú gara bi kóo Dawídi ni ngére simi a, simi Yúdáya ní. ⁵ Nderení kí Mariya bi koróní zía ní gî do bi do ólo yée kéne íri. Şindî kadra 'bi Mariya ma'dáa ni kóo go gbóo gî ro zía áráne. ⁶ Simi bi niyí aka çikî íri ní, zí şindî kadra ené 'bi árá go útúásáne. ⁷ Zía tí árá mizefî owú 'bi ené née owúo'do. Zía kúrúku yéme wo kí mbílí bongó do óto wo kîe yaa simi kuşungbú bi bangá e ndîşíní ánu éyî simi a ní, gî zía bi ndaá lolu kóo zíye simi 'dîçî 'bi ngu e wá.

Maláyika 'bi Lomo ogu zí 'yî 'bá'ba kábîřikî e

⁸ Simi şindî kadra máa bi kóo née ní, 'yî 'bá'ba kábîřikî e niyí kóo gbóo kírî née ndîşî 'bá'ba bangá eyé e kí ndulú. ⁹ Zí maláyika 'bi Ngére Lomo óguné zíye íri, zí roko'bu 'bi Lomo óngó bi cigíye gbaá wée, zí ngîřî méngî yée kíngaya. ¹⁰ Zí maláyika née úku ledre zíye kídí, "Ndásé ére ngîřî wá. Máogú kí bilámá sanda zise wo bi bi ni éme rosé gî zía miéme kpá kí tú'dú 'yî e mbá ní. ¹¹ Arání gáa owú go zise wo bi ni ídí 'Yî yómo 'yî e ní, simi Beteléme gara bi kóo Dawídi ni simi a ngére ní. Ni Kírésito† kpá Ngére.

* **2:1** 2:1 Káyísara: Káyísara ini ledre gî simia kídí mongú ngére 'bi Róma. Ni mongú ngére do ngíti géyî lafúne ngére e ga bi 'bi ngíti géyî kaŋgá e káa zí Yúdáya kí Galiláya. † **2:11** 2:11 Kírésito: Ini ledre gî simia kídí, 'yî bi Lomo gelé wo káa do Ngére ní. **2:23** 2:23 Ólúógu 13:2,12

¹² Togú ndérésé yá, áse ndíki owú ma'dáa mikúřúkúné simi mbílí bongó otoní wo go kîe simi kuşungbú bi bangá e ndîşíní ánu éyî simi a ní."

¹³ Lu'bu wá, zí tú'dú ngíti géyî maláyika e óguyé gî komo ere ídíye ndro kí ezeyé gáa ogu ní. Zíye ndîşiyé kófó irî Lomo kídí, ¹⁴ "Idízé kófó irî Lomo bi komo ere ní, bikîdrî idí idí zí 'yîma'dí e do sogo kaŋgá gî zía méngî bilámá ledre go zíye."

¹⁵ Simi bi maláyika e nda'baluguní royé komo ere ní, zí 'yî 'bá'ba kábîřikî ga gére née yéme ledre kídí, "Nderézé aka mu simi Beteléme lúru ledre bi méngî roné íri, bi Ngére Lomo kasa ledre a zíze ba."

¹⁶ Zíye ndéréóguyé íri ndíki Mariya kí Yoséfa kí sîřî owú mi'dú'duné simi kuşungbú tí káa zí bi ukuní zíye ní. ¹⁷ Simi bi nderé ndikiní owú née tí kenée ní, zíye lîkpî ledre bi méngî roné zíye gî ro owú née ní ní mbá zí Mariya kí Yoséfa. ¹⁸ 'Yî ga bi uwúní ledre née kenée ní, zí tarayé idrîne mbá miđrî. ¹⁹ Zí Mariya ulú ledre ga gére née mbá siminé ndîşî kîe. ²⁰ Zí ya'dá ga gére née inyî ndá'balúgu royé kí kófó irî Lomo kpá kí mbófo wo gî ro ledre bi uwúní zíye lúru a go çú kí komoyé tí káa zí bi maláyika e ukuní zíye ní.

Nderení kí sîřî Yésu simi 'Dîçî 'bi Lomo

²¹ Simi bi sîřî Yésu méngî go sîlî inyî doa ota (8) ní, née kóo go sîlî bi do ónzó wo ngbuřu simi a ní kací ondu 'bi Yúda e. Do ifî irîa Yésu, née irî bi kóo maláyika ifî 'dodo simi bi Yésu ma'dáa ndaá aka kóo wá ní.

²² Nda gî ore zí şindî kadra útúásáne zí Mariya gî do kací árá bi ará ní, gî ro zía ndá'ba ólúlúgu roné 'Dîçî 'bi Lomo káa zí bi lorú 'bi Músa uku ní. Zíye 'dí'bi sîřî Yésu ndéré kîe simi Yerusaléma simi 'Dîçî kótruro í'bí mbófo éyî zí Lomo gî roa. ²³ Ni miékéne simi lorú 'bi Lomo kídí, "Owúndíká ga bi ya'dá e ní, idíní ndéré kíye zí Lomo," ²⁴ gî ro do í'bí tákpásîlî

káa zí bi lorú 'bi Lomo uku ní, “Niyí 'dí'bi amámu e gbre kí kířikó'do kpá gbre ndéré kíe káa do éyí 'dáná.”

²⁵ Simi sɛndí kadra máa bi kóo nées ní, ngoko o'do ni kóo bo simi Yerusaléma ore kí iriné Simiyóna, ni 'yi bi i'bi roné za mbá zí Lomo ní. O'do nées ni mi'dúcuné kí 'Dówú Lomo, kací kadra mbá ndiši óto komoné gi ro Kírésito zía óguné yómo Isiréle e. ²⁶ 'Dówú Lomo uku kóo ledre go zía kídí, wo Simiyóna utúasá aka úyu wá 'búo togú lurú Kírésito bi Ngére Lomo ni kásaógu wo ní go kí komoné kí. ²⁷ Simi sɛlɛlɛ máa bi kóo nées ní, zí 'Dówú Lomo kása Simiyóna zía ndéréne do ligá 'Díci 'bi Lomo. Ni ógu íri ní, Mariya kí Yoséfa 'di'bioguní sírí Yésu go íri gi ro zía i'bi úndru zí Yésu ma'dáa káa zí bi búku 'bi lorú uku ní. ²⁸ Zí Simiyóna imbi wo do i'bi mbófo éyí zí Lomo gi roa kídí, ²⁹ “Yíi Lomo bi kí mongú roko'buyí ní, uku kóo zíma yá utúasá aka 'dí'bi máa wá, 'búo togú málurú 'yi yómo 'yi e bi kóo uku ledre a ní go, áyí nda fú 'dí'bi máa. Bi ba ní, 'dí'bi nda máa 'yi kasa eyí mu. ³⁰ Komomá lurú nda 'yi yómo 'yi e go, ³¹ kásaógu wo go zí 'yi e za mbá. ³² Ni go káa zí bimióngó ní gi ro 'dódo yíi zí 'yi ga bi owoní aka yíi wá ní. Ni kpá óto kúfú Isiréle e ndiši kófó iriyí.”

³³ Zí tara Yoséfa kí Mariya idrine gi zí ledre bi Simiyóna ndiši úku a gi ro Yésu ní. ³⁴ Zí Simiyóna i'bi úndru zí Yoséfa kí Mariya, zía úku ledre zí Mariya kídí, “Owú 'bi eyí ba ní karanée óto Lomo zía 'di'bióyó roko'bu gi zí ngíti géyi Isiréle, zía i'bi a zí ngíti géyi. Owú ba ni kpá ídí 'yi bi niyí lúru tóko lílɛ ledre gi roa ní. Gi zí keyí nées, niyí karanée ndiši sógó wo. Ni óto 'yi ga bi ngununi ledre ené ní zíye ídiye kí rokinyi. ³⁵ Ni 'dódoógu ledre ga bi do mimbé'de ngíti géyi 'yi e ní mbá. Gi zí keyí nées, mimbé'deyí ni karanée 'decí kí lúru ndúwú wo.”

³⁶ Ngíti nébi ni kóo kpá bo ngoko kára kí iriné Ána nyí Fanuwéle gi simi kúfú bi

ndoloní Aséra ní. Ni kára umbu. Ofúní royé kí o'do 'bi ené menginí simibi lá dujú inyi doa gbre (7) geré zí o'do 'bi ené nées úyu ené. ³⁷ Zía ndišiné gi kací o'do 'bi ené nées kí simibi cí eso doa eso (84). Otoomo 'Díci 'bi Lomo wá, ndiši ini ini kí órú tarané zí Lomo kí ndúlu kí kadra mbá. ³⁸ Simi bi Simiyóna ni ndiši i'bi úndru ní, zí kára nées óguné geré ndiši i'bi mbófo éyí zí Lomo. Zía úku ledre bi gi do bi Yésu ní mbá zí 'yi ga bi ndišiné óto komoyé gi ro Ngére 'yi yómo 'yi e bi Lomo uku ledre kásaógu wo simi Yerusaléma káa do 'yi yómo 'yi e ní.

³⁹ Simi bi Yoséfa e kí Mariya mengionzóní ledre bi lorú 'bi Lomo ili zíye méngi a ní go ní, zíye iniyé ndá'balúgu royé 'be simi Nazeréta simi Galiláya. ⁴⁰ Zí Yésu ngbórone go mongúne kí roko'buné, zía ídine kí mongú ówo ledre zíne gi zía Lomo ndiši sáká wo ne.

Yésu idiaká simi 'Díci 'bi Lomo

⁴¹ Kací simibi e mbá Yoséfa kí Mariya ndišiné ndéré simi Yerusaléma simi Ayimbi bi Umbuokpó ní.† ⁴² Simi bi Yésu mengi go simibi sokó doa gbre ní, zíye ndéréye kí mbágá nées simi ayimbi máa nées kací ondú 'bi Yúda e. ⁴³ Nda go gi do kací ayimbi, zí mbágáa iniyé ndá'balúgu royé 'be, ábuwá Yésu idiaká go cikí 'dá'ba simi Yerusaléma owoní eyé e wá. ⁴⁴ Somuní 'bi eyé kídí ni ba bo dongará tú'dú 'yi ga ba zíye ndéréye kadra teké. Zíye tóroyé lúru só'do wo dongará sumu yée kpá kí ezegámáye. ⁴⁵ Má, ndikiní eyé wo wá. Zíye inyi ndá'balúgu royé drú 'dá'ba simi Yerusaléma ndéré lúru bi gi roa íri. ⁴⁶ Nda gi do kací sɛlɛlɛ ota zíye ndéréye ndíki wo simi 'Díci 'bi Lomo, mindišiné dongará 'yi 'dódo ledre e, ndiši úwú yée, zía kpá kí ndú'yú yée. ⁴⁷ 'Yi ga bi ndišiné úwú wo ní zí tarayé idrine mbá mi'drí gi zí ówo ledre bi ni kíe kpá kí ledre ga bi ndiši kí úkulúgu yée ní. ⁴⁸ Simi bi

2:24 2:24 Lévi 12:8 † 2:41 2:41 Ayimbi Umbuokpó: Ni sɛndí kadra bi Yúda e ndišiné sómúndíki ledre bi kóo Ngére Lomo okpó gi do 'be 'bi eyé e ufu owú 'bi eyé e wá gi zía bi oróní sáma owú kabiriki ro kágá mbotu eyé e ní. Zía kóo 'di'biogun yée gi simi Ízibiti gi simi 'do'dó bi kóo niyí simi a ní. Ólo Ólúógu 12:1-20.

mbágáa kí 'bua lurúndikiní wo ní, zí wo bí gí zíye ní úkúne miúkú. Zí mbágáa úku ledre kídí, "Owú 'bí amáa, méngí zée káa gí zí 'dí? Bí zíze ndíszé kí 'búyí gámásó'do yí má ní."

⁴⁹ Zía úkulúgu ledre zí mbágáne kídí, "Ndíszé gámásó'do máa gí ro 'dí? Ówosé esé bí kídí ili zíma ndísi ndísimá simi 'díci 'bí Babá ní wá." ⁵⁰ Owo 'dí'biní eyé ledre gí simi ledre bí uku née wá.

⁵¹ Zía óto úndruyé do útúne do'dónoyé zíye ndá'bayé simi Nazeréta. Zí mbágáa óto ledre ga gére née mbá siminé. ⁵² Zí Yésu nda ngbóróoguné kí bilámá sanáne, do ídine kí mongú ówo ledre zí 'búa ídine do 'yí e kángaya zía óto Lomo ídine kí rokinyi.

3

*Yiwáni 'yí Bábátízí 'yí e
(Lúru kpá Matáyo 3:1-12, Mária 1:1-8,
Yiwáni 1:19-28)*

¹ Simi bí kóo Tíberiya Káyísara ni ngére do kángá 'bí Róma kí simibi sokó doa ìnyí ní, do kóo óto Pánato Piláto káa do gávana do 'yí ga bí simi Yúdaya ní, Eróde* ní 'bí ené gávana do 'yí ga bí simi Galiláya ní, Phílipo lúndu Eróde ní 'bí ené gávana do 'yí ga bí simi Itúriya kpá kí yée ga bí simi Trakóni ní, zí Liyasaniya nda ídí 'bí ené gávana do 'yí ga bí simi Abiléne ní. ² Simi sındí kadra máa bí kóo née ní, Ána kí towúne Kayáfa niyí ye mĩngburoko 'yí 'dáná éyí e. Yiwáni wotí Zakariya ní yí ené kóo simi súwú. Zí Lomo í'bí moko zía íri. ³ Zía tónó gámáne kí úku ledre 'bí Lomo zí 'yí e kací kó'dú ngburu bí Yeredéne ní, sága gí 'dí keří kpá sága gí 'dí keří. Kídí 'yí e idíní ótoómo kí lúyú ledre zíye ngúngu ledre 'bí Lomo gí ro do bábátízí yée zí Lomo ótoómo lúyú ledre eyé 'dá'ba. ⁴ Nébi Isáya uku kóo ledre a go 'desí simi búku ené kídí, "Yí ni karanée ndísi ótrú ledre simi súwú zí 'yí e kídí,

yémeómosé misi'di mu nzíyiné zí Ngére, ídísé 'dózo yéme misi'di zía ní.

⁵ Ídísé lóso'dútú 'bululu e 'dá'ba.

Landa e kí bí ekíekí e, ídísé lóso yée kpíkásí.

Zíse 'dózo yéme mĩngó'dú misi'di e zíye ídíye mbí.

Zíse lóso'dútú gírítí e kurí.

⁶ Kufú 'yíma'dí e mbá niyí ówo a kídí o'do ba Lomo kasa wo ne ógu yómo 'yí e."

⁷ Née ní, zí tú'dú 'yí e go ndísi óguyé mutruu zí Yiwáni gí ro zía bábátízí yée. Zía úku ledre zíye o'buó'bu kídí, "Sée 'yí mani ga bí mĩmėngí ledre esé ní bĩsinyíne káa zí kámá okó ní, ambí uku zíse ya ídísé ngásáoyó rosé gí zí zingí 'bí Lomo bí ní ógu dosé ní ne? ⁸ Togú ílisé tí gí ro zíse ndíki trĩdrĩ yá, ídísé ótoómo lúyú ledre zíse ngúngu ledre 'bí Lomo, zí mĩmėngí ledre esé ndísi ídine bilámáne. Ndásé ídí dujú kí sómú ledre bí kídí, azé yí ezé bulúndu Abarayáma omozé 'bí ezé yí ezé go ní wá. Lomo ní kí roko'bu zía óyóló'bó tutú ga bí bí ba zíye ídíye káa do bulúndu Abarayáma. ⁹ Ásé zí Lomo káa zí kágá bí 'díyíní mĩ'díyí yáká ní. Goŋgo 'bí Lomo ní go do sílía nzíyiné, kágá máa wo bí bilámá miáná a ndaá ní, ní lágáonzó a do óngbóoyó a 'dá'ba."

¹⁰ Zí tú'dú 'yí ga gére née ndú'yú Yiwáni kídí, "Éyí bí idízé nda méngí a ní 'dí?"

¹¹ Zí Yiwáni úkulúgu ledre zíye kídí, "Togú bongó ní zíyí gbre, ídí í'bí ngúru a zí 'yí bí bongó nda zía wá ní. Togú éyí miánu ní bo zíyí, ídísé ánu a kí 'yí bí ní 'bú ní."

¹² Abú kpá 'yí ga bí ndísiní 'dó'dú usóru gí zí 'yí e simi sùu ní, zíye ndéréye gí ro babatíza. Zíye ndú'yú Yiwáni kídí, "Mongú 'yí, Sara nda zée, idízé méngí 'bí ezé 'dí?"

¹³ Zí Yiwáni úkulúgu ledre zíye kídí, "Ndásé 'dí'bí kėsí ma'dáa rómo do wo bí mĩngburoko 'yí e esé e iliní ní wá." ¹⁴ Zí asíkiri e ndú'yú wo kídí, "Sara nda zée?"

* **3:1** 3:1 Ngére Eróde: Ndísiní ndólo wo Eróde Ánítipasi. Ni wotí mongú ngére Eróde bí kóo ní ngére simi sındí kadra bí arání Yésu ní. Eróde Ánítipasi ní kpá ngére bí onzó Yiwáni Babatíza simi sígĩnĩ do úfu wo ní. **3:6** 3:6 Isáya 40:3-5

Yiwáni ya zíye ní, “Yì e ndaní úgú komosé wá, ndásé kpá gágaóto ledre ro 'yì wá. Késì bì ndìşiní í'bí a zise do bi moko ní, idísé 'dí'bi dūwú wo.”

¹⁵ Gi zí ledre ga gére ní, Zí sómú ledre 'bi 'yì e ndìşì idíne gi ro Yiwáni faa, ngíti géyì ya ala zía idíne née Kírésito bi Lomo uku ledre kásaógu a káa do 'yì yómo 'yì e ní wá? ¹⁶ Zí Yiwáni úkulúgu ledre zíye kídí, “Mábábátizí 'bi amá sée lá kí iní. Ngíti 'yì ni bo roko'bu a romo do 'bi amá ni ógu. Máútúásá gbawá ndósoógu cigí a gi ro lálaógu wará ené gi şindía. Ni 'bi ené bábátizí sée kí 'Dówú Lomo. ¹⁷ Ni 'bi ené yì ené káa zí 'yì ócò komo kére ní. Ni léfeóto kére ené simi bilámá éyì, cícì a née zía kótrū a trīe do óngbóoyó a 'dá'ba.” ¹⁸ Née ledre bi kóo Yiwáni ndìşì úku a zíye do tū'dú misi'di e gi ro bilámá ledre 'bi Lomo bi kóo ndìşì 'dódo a zíye ní.

¹⁹ Yiwáni ndìşì kóo kpá máda ngére Eróde Andipá gi zí bisinyí ledre ga bi ndìşì mengi yée káa zí bi ngakaoyó kára Erodiya gi zí lúnduné 'di'bi yì ené zíne ní. ²⁰ Zí Eróde kpá lúyú ngíti ledre zía 'dí'bi Yiwáni ónzó a ngbriwó simi şigini.

Yiwáni i'bi babatiza zí Yésu

(Lúru kpá Matáyo 3:13-17, Máriko 1:9-11)

²¹ 'Dá'dá do ónzó Yiwáni simi şigini, kadra kíe'do ni go ndìşì bábátizí tū'dú 'yì e, zí Yésu ndéréne zía, zía bábátizí wo. Simi bi Yésu ma'dáa ni ndìşì ini ini zí Lomo ní, zí ere líkpíne zía káa zí mbotū ní. ²² Zí 'Dówú Lomo óguné doa káa zí kīřikó'do ní. Zí kúrú 'yì ówúne girí kídí, “Áyì mbigí owú 'bi amá, 'búyì ofu domá go, mááyì kí rokinyi gi zíyì.”

²³ Yésu tonó kóo méngi moko 'bi Lomo simi bi mengi go simibi cì kéri a do sokó (30) ní. 'Yì e mbá ndìşiní 'bi eyé kóo sómú a kídí ni owú 'bi Yoséfa bi kí řinè Éli ní. ²⁴ Éli ni 'bi ené owú 'bi Matáta, Matáta ni 'bi ené owú 'bi Lévi, Lévi ni 'bi ené owú 'bi Mēliki, Mēliki ni 'bi ené owú 'bi Zanáyì, Zanáyì ni 'bi ené owú 'bi Yoséfa. ²⁵ Yoséfa ni 'bi ené owú 'bi Matatíya, Matatíya ni 'bi ené owú

'bi Amósa. Amósa ni 'bi ené owú 'bi Nawúma. Nawúma ni 'bi ené owú 'bi Esli. Esli ni 'bi ené owú 'bi Nagáyì. ²⁶ Nagáyì ni 'bi ené owú 'bi Mátá. Mátá ni 'bi ené owú 'bi Matatíya. Matatíya ni 'bi ené owú 'bi Seméni. Seméni ni 'bi ené owú 'bi Yoséke. Yoséke ni 'bi ené owú 'bi Yóda. ²⁷ Yóda ni 'bi ené owú 'bi Yonána. Yonána ni 'bi ené owú 'bi Résa. Résa ni 'bi ené owú 'bi Zerubábele. Zerubábele ni 'bi ené owú 'bi Seretiyéle. Seretiyéle ni 'bi ené owú 'bi Néri. ²⁸ Néri ni 'bi ené owú 'bi Meléki. Meléki ni 'bi ené owú 'bi Ádi. Ádi ni 'bi ené owú 'bi Kosóma. Kosóma ni 'bi ené owú 'bi Elimadáma. Elimadáma ni 'bi ené owú 'bi Éra. ²⁹ Éra ni 'bi ené owú 'bi Yósuwa. Yósuwa ni 'bi ené owú 'bi Eliyázara. Eliyázara ni 'bi ené owú 'bi Zoríma. Zoríma ni 'bi ené owú 'bi Matáta. Matáta ni 'bi ené owú 'bi Lévi. ³⁰ Lévi ni 'bi ené owú 'bi Simiyóna. Simiyóna ni 'bi ené owú 'bi Yúda. Zúda ni 'bi ené owú 'bi Yoséfa. Yoséfa ni 'bi ené owú 'bi Yonáma. Yonáma ni 'bi ené owú 'bi Alikíma. ³¹ Alikíma ni 'bi ené owú 'bi Melíya. Melíya ni 'bi ené owú 'bi Ména. Ména ni 'bi ené owú 'bi Matáta. Matáta ni 'bi ené owú 'bi Natána. Natána ni 'bi ené owú 'bi Dawídi. ³² Dawídi ni 'bi ené owú 'bi Zése. Zése ni 'bi ené owú 'bi Óbede. Óbede ni 'bi ené owú 'bi Bowáza. Bowáza ni 'bi ené owú 'bi Solomóna. Solomóna ni 'bi ené owú 'bi Nasóna. ³³ Nasóna ni 'bi ené owú 'bi Aminadába. Aminadába ni 'bi ené owú 'bi Adimíni ni 'bi ené owú 'bi Aráni. Aráni ni 'bi ené owú 'bi Ézorono. Ézorono ni 'bi ené owú 'bi Peréze. Peréze ni 'bi ené owú 'bi Zúda. ³⁴ Zúda ni 'bi ené owú 'bi Yakóbo. Yakóbo ni 'bi ené owú 'bi Isáka. Isáka ni 'bi ené owú 'bi Abarayáma. Abarayáma ni 'bi ené owú 'bi Téra. Téra ni 'bi ené owú 'bi Nówara. ³⁵ Nówara ni 'bi ené owú 'bi Serúga. Serúga ni 'bi ené owú 'bi Réwu. Réwu ni 'bi ené owú 'bi Pelége. Pelége ni 'bi ené owú 'bi Ébere. Ébere ni 'bi ené owú 'bi Séla. ³⁶ Séla ni 'bi ené owú 'bi Kayinána. Kayinána ni 'bi ené owú 'bi Arafakasáda. Arafakasáda ni 'bi ené owú 'bi Seme. Seme ni 'bi ené owú 'bi

Nówa. Nówa ni 'bi ené owú 'bi Laméke. ³⁷ Laméke ni 'bi ené owú 'bi Metuséla. Metuséla ni 'bi ené owú 'bi Enóka. Enóka ni 'bi ené owú 'bi Zérada. Zérada ni 'bi ené owú 'bi Malále. Malále ni 'bi ené owú 'bi Kenána. ³⁸ Kenána ni 'bi ené owú 'bi Enósa. Enósa ni 'bi ené owú 'bi Séte. Séte ni 'bi ené owú 'bi Ádama. Ádama ni 'bi ené owú 'bi Lomo.

4

Satána uzu Yésu
(Lúru kpá Matáyo 4:1-11, Máriko 1:12,13)

¹ Simi bi Yiwáni i'bí babatiza go zí Yésu ní, zí 'Dówú Lomo 'dúcu Yésu, zía ñnyiné gi simi Yeredéne gi ore simi roko'bu 'bi 'Dówú Lomo ndéréne simi súwú gbála, ² zí ngére 'bi bicayi lomo e* úzu wo simi súwú íri 'dénýé kí sǐlǐ cǐ gbre anu éyí mbá wá, zí 'bú kóo méngi wo kíngaya.

³ Zí ngére 'bi bicayi lomo e úku ledre zía kídí, “Bi áyí tí Owú 'bi Lomo ní, ídí óyóló'bó tutú ga bi bi ba káa do ambata zíyí ánu a gi zí 'bú ke.”

⁴ Zí Yésu úkulúgu ledre zí Satána kídí, “Ni miékéne simi miéké kúrú Lomo kídí, “Yíma'dí utúasá ídí trǐdrǐ lá dujú gi zí éyí miánu wá, kúrú Lomo ni óto 'yí e ne zíye ídíye trǐdrǐ.’ ”

⁵ Zí ngére 'bi bicayi lomo e kpá ndólo wo ékí kǐe do mongú bi ekǐekǐ 'dága 'dódo éyí ga bi do sogo kǎngá ba mbá zía. ⁶ Zía úku ledre zí Yésu kídí, “Lúru go, éyí ga bi za mbá áyí lúru yéé nées, mááyí máa mǐngíye. Togú ili yá, mááyí óto yíí ngére doyé mbá. I'biní éyí ga gére nées go mbá zíma, mááyí í'bí yéé zí 'yí káa zí bi máili ní. ⁷ Ili tí lá zíyí óto sómú ledre eyí romá zíyí óto úndrumá.”

⁸ Yésu ya zí Satána ní, “Ñnyí gi cigíma íri, ni miékéne kídí, ‘Ídí óto úndru Ngére

Lomo eyí, zíyí ndísiyí méngi dujú ledre ené.’ ”

⁹ Gi ore zí Satána ndólo wo ndéré ékí kǐe do mongú ngbángbá 'Dǐcǐ 'bi Lomo 'dága simi Yerusaléma do úku ledre zía kídí, “Togú áyí tí Owú 'bi Lomo ma'díí, lé'béútú mu bi 'dáa. ¹⁰ Ni miékéne simi miéké kúrú Lomo kídí, ‘Lomo ni káa maláyika ené e sáká yíí. ¹¹ Níyí sáká yíí káa bi áyí útú útru sǐndíyí ro tutú e ke.’ ”

¹² Zí Yésu úkulúgu ledre zí Satána kídí, “Ni miékéne kídí, ‘Ndá úzu Ngére Lomo eyí wá.’ ”

¹³ Simi bi ngére 'bi bicayi lomo e uzu wo go má ní, zía aka ótoómo wo gi ro ngíti sǐndí kadra.

'Yí e asiní gi ro Yésu simi Nazeréta
(Lúru kpá Matáyo 4:12-17, Máriko 1:14,15)

¹⁴ Nda gi do kací ledre ga gére ní, zí Yésu ñnyiné simi roko'bu 'bi 'Dówú Lomo ndá'balúgu roné simi kǎngá bi Galiláya ní. Zí phanda ledre ga bi ndísi méngi yéé ní ángané simi gara ore za mbá. ¹⁵ Simi ngíti sǐndí kadra zía ólúne simi 'Dǐcǐ Kótruro e ndísiné 'dódo ledre 'bi Lomo zí 'yí e. Zí 'yí e ñnyíyé mbá ndísi í'bí mbófo éyí zí Lomo gi ro 'dódo ledre ené.

¹⁶ Zía ndéréókpóne simi Nazeréta kídí bi kóo ngboró ní. Nda simi Sǐlǐ 'bi 'Dówuro† zía ndéréne simi 'Dǐcǐ Kótruro káa zí bi lengbe ndísi méngi a ní. Zía ñnyí tóroné 'dága ólo miéké kúrú Lomo. ¹⁷ Zíye í'bíogú búku 'bi nébi Isáya zía, zía líkpí bi bi ndísi ódro kídí,

¹⁸ “Lomo i'bí 'Dówúne go zíma, gi zía oto máa go ndísi 'dódo bilámá ledre ené zí 'yí lerí e.

Kasa máa kídí nées Lomo nées ni líkpíoyó 'yí ga bi miódó yéé simi ká'dá 'bi lúyú ledre ní,

'yí ga bi komoyé lúru bi wá ní, nées ni líkpí a gi ro zíye lúru bi,

* **4:2** 4:2 Ngére 'bi bicayi lomo e: Iri a ni Satána. Ni manda 'bi maláyika ga bi ñcǐnǐ okó ro Lomo do úcúogú yéé gi komo ere ní. Zí maláyika ga gére nées nda ídíye go bicayi lomo e kpá dokéké e. Ólo 'Dódoogú 12:9. **4:4** 4:4 Gbre lorú 8:3 **4:8** 4:8 Gbre lorú 6:13 **4:11** 4:11 Ke'bi 'bi Dawídi e 91:1,12 **4:12** 4:12 Gbre lorú 6:16 † **4:16** 4:16 Sǐlǐ 'bi 'Dówuro: Nées ni mongú sǐlǐ 'bi Isiréle 'bi ini zí Lomo, ménginí moko simi a wá. Zíye ndísiyé sómúndíki ledre kídí Lomo otoogú ere kí do sogo kǎngá kpá kí ledre bi Lomo yomo yéé gi simi moko 'bi owúkúlú e gi sǐ sǐlǐ ngére 'bi Ízibiti ní. Ólo Ólúogú 20:8-11, Gbre lorú 5:12-16.

kasa máa kpá gí ro 'yì ga bì ngíti géyì 'yì e ndìsìní lúrú 'dófù bì gí doyé ní, zíye ídíye kí ledreyé owóowó,

¹⁹ kasa máa kpá gí ro úku 'dódo a zí 'yì e kídí, sìnđí kadra bì gí ro zí Ngére Lomo yómo yée simì a ní ni go gbóo."

²⁰ Simì bì Yésù oloonzó ledre ní, zía í'bílúgu búkú zí 'yì 'bì moko bì ore ní, zía ndá'ba ndìsìné bì. Zí komo 'yì ga bì simì 'Dìcì Kótruro ore ní ídíye mbá roa círii.

²¹ Zía ìnyìné úku ledre zíye kídí, "Ledre bì gáa máólo nées, ukuní kóo go 'desì, karaba ní, lúrúsé nda go cù kí komosé."

²² Zí tara 'yì ga gére nées ìdríne mbá miđdrí gí zí ledre ga bì uku yée ní. Zíye ndìsìyé úkuló'bó ledre dongaraye kídí, "Áyi, owù nées ndiki ledre nées kenée gí 'da, nées ndaá 'bì ené wotí Yoséfa bì kára ba wá?"

²³ Zí Yésù úkulúgu ledre zíye kídí, "Ledre ga bì kóo úwúsé mándìsì méngì yée simì Kapáranawúma ní, utúasá miútúasá kací komosé gí ro zíma méngì yée ona? Nì miékéne kídí, "Yì mála idí yómo roné kí, zía nda yómo ngíti géyì 'yì e.' "

²⁴ Zía kpá úku ledre zíye kídí, "Máuku zíse ma'díi, otoní úndru nébì simì káṅgá ené wá. ²⁵ Ídísé ówo a kídí tú'dú umbu niyí kóo bo simì káṅgá 'bì Isiréle e simì sìnđí kadra 'bì nébì Ilíya. Iní oro kóo kí simìbì kìé'do kí éfé ìnyì doa kéri doné, zí 'bú kóo útúne do 'yì e kíngaya. ²⁶ Lomo kasa ené kóo Ilíya ndéré sáká kará umbu ga gére nées mbá wá, kasa kóo wo ndéré sáká dujú kára umbu máa wo bì simì gara bì Zarefáta simì káṅgá bì Sidóna ní. ²⁷ Ngíti géyì Isiréle e niyí kóo bo simì sìnđí kadra 'bì nébì Ilísa kí sáma royé, sáma nées ukú kóo gí royé wá, odú 'yì bì 'dì'bioyóní sáma nées gí roa ní dujú Námana bì 'yì 'bì Súrìya ní."

²⁸ Simì bì 'yì ga bì simì 'Dìcì Kótruro ore uwúní ledre bì Yésù uku nées kenée ní, zíye zíngì eyé geré mizíngì. ²⁹ Zíye 'dì'bi Yésù lála wo ólúógù kíe gí simì gara sága, ndéré ékì kíe do bì ekìekì 'dága nées

bì ekìekì bì o'bóní gara nées doa ní gí ro zíye ìtrí wo girí gí do bì zía útúónzó roné 'dá'ba. ³⁰ Zía úcu lílíné dongará tú'dú 'yì e do ndéréókpo ené gí zíye.

*Yésù lagaoyó bicayi lomo e
(Lúrú kpá Máriao 1:21-28)*

³¹ Zía ìnyìné ndá'balúgu roné simì Kapáranawúma ngíti owù gara simì Galiláya, simì Sílí 'bì 'Dówúro, zía ndìsìné 'dódo ledre 'bì Lomo zí 'yì e. ³² 'Yì ga bì kóo íri ndìsìní úwú 'dódo ledre ené ní, zí tarayé ìdríne mbá miđdrí gí zía 'dódo ledre ené nì kí roko'bu 'bì Lomo siminé.

³³ Simì sìnđí kadra bì Yésù nì ndìsì 'dódo ledre simì 'Dìcì Kótruro nées, ngíti o'do bì kí bicayi lomo siminé ní nì ore, geré zía tónóne gbúrógboné do Yésù kídí, ³⁴ "Yì Yésù, máówo yì bú áyí mbigí Owù 'bì Lomo gí simì gara Nazeréta. Ógù ba go geré gí ro úfuónzó zée?"

³⁵ Zí Yésù ódroné zí bicayi lomo bì simì o'do nées kí roko'bu kídí, "Ídí ndìsì tí, ndá líkpí tarayí wá. Ólúógù gí simì o'do nées mu." Zí bicayi lomo káṅba o'do nées do ìdríónzó wo gbù bì do komo 'yì ga bì ore nées mbá, do ólúógùné gí simì a, oto unjú ro o'do nées mbá wá.

³⁶ Zí tara 'yì e ìdríne gí zí ledre nées mbá miđdrí zíye ndìsìyé úku ledre kídí, "Bì káa lará ledre bì káa be 'dì, zí o'do ba ndìsì ódroné kí cóngó ro kpá kí mongú roko'buné ní? Uku ledre zí bicayi lomo e, zíye úwú kúrú, zíye ólúógùné gí simì o'do ba tí ma'díi." ³⁷ Zí phanda Yésù aṅgané do bì ga gére nées kíri nées za mbá.

*Yésù yomo tú'dú 'yì ndíyá e
(Lúrú kpá Matáyo 8:14-17, Máriao 1:29-34)*

³⁸ Nda go gí do kací 'dódo ledre, zí Yésù ólú óguyé gí simì 'Dìcì Kótruro kí 'yì lódú kacíne e ndéréye 'be 'bì Simúna Pétero. Ábuwá towù Simúna ma'dáa roa emengú, nì kí drú roné. Zí 'yì ga bì 'be ore ní ndú'yú Yésù, idí yómo wo. ³⁹ Zí Yésù ndéré tóroné cigí a, zía úku ledre zí bisinyí drú bì ro kára nées kídí, "Ólúógù gí

simi a mu.” Geré zí ro kára née zázáne, zía ñnyiné ndéréne méngi éyí miánu zíye.

⁴⁰ Nda go kí tagá ndulú, zí 'yì e ndìsì 'dí'biógú 'yì eyé ga bì kí ndíyá royé ní ógú kíye zí Yésu gi ro zía yómo yée.

⁴¹ Ngíti géyì 'yì ga gére née niyí 'bì eyé kí bicayi lomo e simiyé. Gi zí roko'bu Yésu, zíye gbúgbuóguyé gi simi 'yì ga gére ní kí ndìsì gbúrógbóye kídí, “Áyí Owú 'bì Lomo.” Zí Yésu úcuómo yée kí ódro gi zía owoní wo bú ni Kírésito wo bi Lomo kasaogu káa do 'yì yómo 'yì e ní.

⁴² Nda káa zí kílonódó a née kí phiyí zí Yésu ñnyì ndéré ené do bi bi 'yì e ndaní doa wá ní. Zí 'yì e ndìsiyé gámásó'do wo. Simi bi ndikiní wo ní, zíye úku ledre zía kídí, “Mongú 'yì, ilizé ezé lolú zíyì ndéréómo zée wá.” ⁴³ Zía úkulúgu ledre zí 'yì ga gére née kídí, “Ndásé lá dujú se 'yì ga bi Babá kasa máa 'dódo ledre ené zíye ní wá. Máili kpá 'dódo bilámá ledre bi gi ro 'be 'bì Lomo ní zí ngíti géyì 'yì e. Kasaogu máa gi ro zíma méngi a kenée.”

⁴⁴ Gi do kací ledre née, zí Yésu kpá fú ndìsì kí gámáne kí 'dodo ledre 'bì Lomo zí 'yì e simi 'Dìcì Kótruro ga bi simi Yudáya ore ní za mbá.

5

Yésu gelé mizefi 'yì lódú kacine e

(Lúru kpá Matáyo 4:18-22, Máriko 1:16-20)

¹ Kadra kíé'do zí Yésu ndéré tóroné do gbúróngó mongú mikavu bi Galiláya* ní, zí tú'dú 'yì e yóko royé cigí a zía ndìsiné 'dódo ledre 'bì Lomo zíye. ² Zía óyó komoné do lúruéndiki kuṙungba e gbre mĩngiye odongerini go kó'dú gbúróngó kenée, niyí go ndìsì lúgu mbírá eyé e. ³ Zía ndéré ékine simi ngúru kuṙungba, née wo bi 'bì Simúna ní. Zía úku ledre kídí, “Ìtrí 'dóso aka kuṙungba ma'dáa m'dí simi iní íri.” Simi bi Simúna ìtrí ní, zí Yésu ndìsì yéme roné bi ndìsì 'dódo ledre 'bì Lomo zí 'yì e.

⁴ Simi bi 'dodo asá ledre ní, zía úku ledre zí Simúna kídí, “Ìtrí tátá mu simi yana iní gi ro zíyì ónzó mbírá.”

⁵ Simúna ya zía ní, “Mongú 'yì, icize rozé kí mbírá go bi ndre ba, kémbi éyì ndaá. Nda lá kací kúrúyì, mááyí ónzó a.”

⁶ Simi bi onzóní mbírá ní, zí tú'dú kenzé e útúye simi a. Gi zía bi ofuní nda go ní, zí mbírá tónóne lófoné.

⁷ Zí Simúna e tónó kéwu lafúye ga bi simi ngíti kuṙungba ní, idíní ógú sáká yée. Zí lafúye ga gére née óguyé do tónóye lála mbírá kí kenzé ga gére née simi kuṙungba. Zí kenzé e ídiye simi kuṙungba ga bi gbre née cì'dí. Nda gi zí miówó ye, kuṙungba ayí nda go olú sị iní.

⁸ Simi bi Simúna Pétero lurú ledre née kenée ní, zía útúne sị sındi Yésu bi, ngungú roné do úku ledre zí Yésu kídí, “Ngére, mááyí 'yì lúyú ledre, máútúásá ídí gbóo kíyì wá, ídí ñnyì gi cigíma 'dá'ba.”

⁹ Zí tara Simúna Pétero kí lafúne ga gére née ìdríne mbá mĩdrí gi zí tú'dú kenzé ga bi 'dì'biní yée kenée ní. ¹⁰ Ngíti géyì lafú Simúna ga bi Yakóbo e kí Yiwáni wotí Zebediya ní, zí tarayé ìdríne kpá mbá mĩdrí gi zí ledre máa née.

Gi zí ledre bi gáa Simúna uku ní, zí Yésu úkulúgu ledre zía kídí, “Simúna ndá éré ngiri wá. Tónóne cakaba ndéréne 'dá'dá, áyí ídí go 'yì 'dí'biógú 'yì e zí Lomo.” ¹¹ Geré née ní, zí Simúna ñnyiyé kí lafúne ga gére née ódóoto kuṙungba eyé e kó'dú gbúróngó ore, yóó, do útúye do kací Yésu.

Yésu 'dì'bioyó sámá gi ro ngíti o'do

(Lúru kpá Matáyo 8:1-4, Máriko 1:40-45)

¹² Simi ngíti sındi kadra simi ngíti owú gara, zí ngíti o'do kí sámá roné óguné zí Yésu. Zía útúne kó'dú Yésu bi ngungú roné zía kídí, “Ngére, togú utúásá kací komoyi miútúásá, ídí 'dí'bioyó sámá ba gi romá gi ro zí romá ídine drá.”

¹³ Zí Yésu óto siline ro o'do née do úku ledre zí o'do née kídí, “Mángungu go, royí idí mu idí drá.” Tí ma'díi, geré zí sámá úkúne gi ro o'do née.

¹⁴ Zí Yésu úku ledre zía kídí, “Ndá aka 'dí'bi ledre née tarayí wá. Ídí aka ndéré zí 'yì 'dáná éyì kí. Zíyì í'bí tákpásilí zí Lomo

* 5:1 5:1 Mongú Mikavu bi Galiláya ní: Gírígi e ndoloní 'bì eyé kídí Mikavu Geneseréta.

káa zí bi Músa eké ledre a 'yi e idíní ndísi méngi a kenée simi bi togú bilámá ledre mengi roné go zíye ní. Gi ro do ówo a mbá kídí éyí mengi roné go.”

¹⁵ Abú kenée ndotó, 'desi phanda ledre bi Yésu mengi nées, aṅga go do bi ga bi kírí nées nées za mbá. Zí tú'dú 'yi e nda ndísi óguyé úwú ledre ga bi ni ndísi 'dódo yée ní. Zía kpá ndísiné kí yómo ngíti géyi gi do ndiyá eyé e. ¹⁶ Simi ledre ga gére nées mbá, kí'dí bi Yésu ili go íni ini zí Lomo ní, zía ndéréne do bi bi 'yi e ndaní doa wá ní, zía ini ini zí Lomo íri.

Yésu yomo o'do kí umbu sɛndine

(Lúru kpá Matáyo 9:1-8, Mária 2:1-12)

¹⁷ Simi ngíti sílì kpí, Yésu ni go ndísi 'dódo ledre 'bi Lomo zí 'yi e. Farusáyo e† kí 'yi 'dódo lorú ga bi 'bi Lomo ní niyí kóo mindísiyé gbóo kírí nées. Ngíti géyi oguní gi simi gara ga bi 'bi Galiláya mingúngúcuá ní, ngíti géyi 'bi eyé gi simi káṅgá bi Yúdáya kpá kí Yerusaléma ní. Zí Ngére Lomo í'bí roko'bu zí Yésu, zía ndísiné 'dí'bióyó ndiyá kée gi ro 'yi e ore. ¹⁸ 'Yi e niyí lúru bi ní, imbioguní ngíti o'do go do gbagbara ni kí umbu sɛndi gamá gi zía wá. Iliní kóo olú kée ndéré óto wo kó'dú Yésu 'dici íri. ¹⁹ Simi bi bi olú kí o'do nées zí Yésu gi 'dí tara mbotu ndaa gi zí tú'dú 'yi e ní, zíye ékíye kée do 'dici 'dága. Zíye líkpí phutru bi mbí kí'dí bi Yésu ni ore ní, zíye imbi ési o'do nées nyé kí gbagbara nées gi doa zía íri.

²⁰ Simi bi Yésu owo kídí ya'dá ga gére nées ngununí ledrené go ní, zía úku ledre zí o'do bi imbioguní wo nées kídí, “Lúndu 'bi ené e, máotoómo lúyú ledre eyí go.”

²¹ Gi zí ledre bi Yésu uku nées ní, geré zí Farusáyo e kí 'yi 'dódo lorú ga gére nées tónóye ódroyé dengbiye kídí, “O'do máa nées 'be ené náambi bi ni ndísi úku bisinyí ledre kenée nées? Lomo ni dudu ne 'yi ótoómo lúyú ledre zí 'yi e.”

²² Yésu owo sómú ledre eyé nées go zía ndú'yú yée kídí, “Éyi bi ndísisé sómú

ledre do mimbé'desé gi zía kenée ní 'di? ²³ Ledre máa wo be 'di ni gaa nées gbóo zíma úku a, máotoómo lúyú ledre eyí go, togú kenée wá, máídí úku a máyá inyiogú mu 'dí'bi sáka eyí zíyi ndá'bayí 'be? ²⁴ Máli úku a zise, máa bi Lomo kasaogu máa kaa do 'yima'dí ní, mááyí kí roko'bu zíma do sogo káṅgá ona gi ro ótoómo lúyú ledre 'bi 'yi e kée.” Zía inyiné úku ledre zí o'do bi kí umbu sɛndine nées kídí, “inyiogú mu, 'dí'bi sáká eyí mu zíyi ndá'bayí 'be.” ²⁵ Geré nées ní, kiráwu zía inyioguné 'dága tí do komo 'yi ga gére nées mbá 'dí'bi sáka ené do ndá'bané 'be kí mongú rokinyi kí ndísi í'bílúgu mbófo éyí zí Lomo. ²⁶ Zí ledre nées ówóne komo tú'dú 'yi ga bi ore nées mbá zíye ídiye kí mongú ngiri royé do ndísiyé í'bílúgu mbófo éyí zí Lomo kídí, “Éyi bi mengi roné karaba ba, 'yima'dí utúasá méngi a wá.”

Yésu ndolo Lévi

(Lúru kpá Matáyo 9:9-13, Mária 2:13-17)

²⁷ Zí Yésu olúoguné gi ore ndéré ndiki Lévi kí ndísi tara mákitabu ené 'bi 'dó'dú usóru gi zí 'yi e. Zí Yésu ndólo wo kídí, “Lévi, áyí go 'yi 'bi moko amá, ógu mu zize ndéze kéyi.” ²⁸ Lévi kala wá, zía ótoómo éyí ga bi 'bi moko nées yóo do útúne lódú kací Yésu.

²⁹ Nda simi ngíti sílì, zí Lévi yéme mongú éyí miánu kí iri Yésu. Zí Lévi ma'dáa ndólo tú'dú lafúne ga bi ndísiní 'dó'dú usóru kéye í'bí a zí akúma ní, nda kpá kí ngíti géyi 'yi e gi ro zíye ánu éyí miánu máa nées kí Yésu e. ³⁰ Simi bi Farusáyo e kí 'yi 'dódo lorú e luruní Yésu kí ánu éyí kí 'yi ga gére nées kenée ní, zía sinyí ené royé misinyí. Zíye ndísiyé úku mingúngúrú ledre ro Yésu. Zíye úku ledre zí 'yi lódú kacíga kídí, “Éyi bi mongú 'yi esé nées ndísi ánu éyí gi roa kí 'yi lúyú ledre e kpá kí 'yi 'dó'dú usóru e kaa zí nées ní ní 'di?”

† 5:17 5:17 Farusáyo: Nées ngíti géyi Yúda ga bi ngára nditi'dofuní do lorú bi Músa eké ní wá ní. Ngununí kídí lomo ro 'yima'dí e ni bo, maláyika e niyí bo, 'yi e ndísiní kpá úru gi simi umbu. Ólo Moko 'bi 'yimikása e 23:6-8.

31 Zí Yésu úkulúgu ledre zíye kídí, “Máúku zíse, 'yì bí ndíyá ndaá roa wá ní, nderé ené zí dokotóro wá, 'yì ndíyá ndìsì ndéréne gí ro do yómo nées. 32 Máógu amá gí ro 'yì ga bí ya yée niyí eyé bilámáye ní wá. Máógu gí ro 'yì lúyú ledre e zíye óyóló'bóló mimbé'deyé gí ro zíye ómoyé.”

'Yì e ndu'yúní Yésu gí ro órú tara'yì (Lúrú kpá Matáyo 9:14-17, Máriko 2:18-22)

33 Nda gí ore, zí ngíti géyì 'yì e gí dongará 'yì ga gére nées ndú'yú Yésu kídí, “'Yì lódú kací Yiwáni 'yì í'bí babatíza ndìsìní órú tarayé zíye kpá ndìsì ini ini zí Lomo, 'yì 'bí Farusáyo e ndìsìní méngì a kpá kenée. Sara 'yì eyí e orúní 'bí eyé tarayé wá gí zí 'dí?”

34 Zí Yésu úkulúgu ledre kídí, “Simi sómú ledre esé ní, 'yì ga bí ndolooguní yée simi ayímbe 'bí ófú ro'yì ní ndaní ánu éyì wá tí bí mikánda adrúgu ní bo káye ore ní? 35 Sínđí kadra ní ógu wo bí niyí 'dí'bióyó wo gí dongará 'yì ené ga gére ní, zíye nda ndìsìyé kí 'bú.”

36 Zía kpá úku ngíti muruwayi kídí, “'Yì nda ícì tóko tara mikánda bongó ro kurú a wá. Togú méngì kenée yá, mikánda bongó nées ní lála lófo kurú a nées zí unğú a nda ídine mongúne, bí ícì a ndaá lolu wá. 37 Kpá kenée, togú kára ili lótó le'yì ené yá, nda lótó a simi sorú ndoko wá. Gí zía simi bí le'yì nées ní ú'bu ní, zí sorú ndoko nées ndóko ené, zí le'yì sínýine mbá bí. 38 Bilámá a, idíní lótó le'yì tí simi mikánda ndoko. 39 Ngíti géyì 'yì e iliní éwé yì eyé tí fú lá kurú le'yì. Gí zí kényi nées iliní eyé mikánda le'yì kóró‡ wá kídí ndumu eme yì ené ne.”

6

Yésu uku ledre gí ro Sílì 'bí 'Dówúro (Lúrú kpá Matáyo 12:1-8, Máriko 2:23-28)

1 Kadra kíe'do simi Sílì 'bí 'Dówúro, zí Yésu ñnyiné kí 'yì lódú kacíne e ndéré

'dəcì bí kpurú gí simi yáká, simi bí kére ní aka lá ngoruné ní. Zí 'yì lódú kacíga ndìsì lófo ngoru kére ga gére nées kí ánu a. 2 Zí Farusáyo e ñnyiyé úku ledre kídí, “Áyi, tí bí ówosé bú karaba Sílì 'bí 'Dówúro ní, ndìsìsé nda méngì moko simi a gí ro 'dí?”

3 Zí Yésu úkulúgu ledre zí Farusáyo ga gére nées kídí, “Ólosé esé ledre bí kóo Dawídí méngì simi bí kóo 'bú méngì yée kí 'yì ené e ní wá? 4 Kadra kíe'do 'bú méngì kóo Dawídí kí 'yì ené go kíngaya. Zía ndéré ólúne simi 'dìcì 'bí Lomo, zía 'dí'bí ambata ga kóo ore, 'yì 'dáná éyì zí Lomo niyí ánu a dujú ye ní zía ánu a. Zía kpá í'bí a zí 'yì ené ga bí kóo niyí kéye ní.” 5 Zí Yésu úku odu ledre yaá, “Máa Owú 'bí 'Yíma'dí mááyí Ngére do Sílì 'bí 'Dówúro.”

Méngì bilámá ledre simi Sílì 'bí 'Dówúro

(Lúrú kpá Matáyo 12:9-14, Máriko 3:1-6)

6 Simi ngíti sínđí kadra kpí simi Sílì 'bí 'Dówúro, zí Yésu ndéré ólúne 'Dìcì Kótruro ndìsì 'dódo ledre. Ngíti o'do ní kpá ore sílía 'bí anú ngurogú mĩngúrógú méngì moko wá. 7 Ngíti géyì Farusáyo e kí 'yì 'dódo lorú e niyí kóo ore ndìsì gámásó'do misi'di bí togú Yésu luyú ledre go yá, zíye 'dí'bí wo. Gí zí kényi nées ní, zíye ndìsìyé sémbe wo misémbe kídí togú ní yéme sílì o'do nées karaba simi Sílì 'bí 'Dówúro yá. 8 Yésu owo sómú ledre bí niyí kíe nées bú, zía ñnyiné úku ledre zí o'do bí kí mĩngúrógú sílìne nées kídí, “'Ñnyiógu mu tóro do nyára bí kára gí do bí zí 'yì ga ba mbá lúrú yì.” Zí o'do nées tí ñnyì tóroné do komo 'yì e 'dága.

9 Zí Yésu úkulúgu ledre zí 'yì ga gére nées kídí, “Mándú'yú aka sée, ledre máa wo be 'di emene do méngì a simi Sílì 'bí 'Dówúro, méngì bisinyí ledre togú mbú méngì bilámá ledre bí yómo 'yì togú mbú ótoómo 'yì zía úyuné?”

10 Zía lúrú bí kere gbaá 'yì ñti ndaá. Zía úku ledre zí o'do nées kídí, “'Dózo sílìyì

‡ 5:39 5:39 Mikánda le'yì kóró: Bilámá ledre bí 'dódoní gí ro Yésu ní ní káa zí mikánda le'yì kóró, lorú 'bí Músa ní 'bí ené káa zí kurú le'yì kóró ní. Yúda e ndìsìní bándá le'yì kóró eyé kí simibi kíe'do ngiti géyì yá simibi gbere.

mu.” Ni 'dózo sílìne káa ní, sílì a ni go bilámáne. ¹¹ Zí ledre née óto Farusáyo e kí 'yì 'dódo lorù e kí mongú mimbé'de kesi ro Yésu, zíye ndisi ódroyé dengbiye gámásó'do misi'di bi yée niyí 'dí'bi Yésu úfu wo doa.

Yésu gelé 'yimikása e sokó doa gbre

(Lúru kpá Matáyo 10:1-4, Máriko 3:13-19)

¹² Simi ngíti sílì gí do kací ledre née, zí Yésu ndéré ékíne do mongú landa, ndisíné ini ini zí Lomo. ¹³ Zí bi áráne nda go kí phiyí, zía ndólo 'yì lódú kacíne e. Simi bi oguní ní, zía gelé ngíti géyì sokó doa gbre (12) zía úku ledre kídí, “Yée ga ba niyí go 'yimikása amá e.”* Niyí, ¹⁴ Simúna, bi Yésu ifi ngíti iriá Pétero ní, niyí kí owú 'bi mbágáne Andiriya nda Yakóbo, Yiwáni, Phílipo, Batilimáyo, ¹⁵ Matáyo, Tóma, Yakóbo wotí Alafáyo, Simúna bi ndisíní ndólo wo Owúrará ní. Gí zía mimbé'dea ndisi ési gí ro 'yì ené e. ¹⁶ Yúda wotí Yakóbo, nda Yúda Keriyóta bi i'bí ngbángá Yésu ní.

Yésu 'dodo ledre zí 'yì e, zía kpá yómo 'yì ndiyá e

(Lúru kpá Matáyo 4:23-25)

¹⁷ Zía ndítíoguné kí 'yì ené ga gére née gí do bi ekíekí girí ndéré tóroné kenée, zí tú'dú 'yì e ndisi yóko royé cigí a. Zí 'yì lódú kacíga kí tú'dú ngíti géyì 'yì e gí simi Yúdáya mbá, yée ga bi gí simi Yerusaléma ní, nda kí ngíti géyì ga bi oguní gí gbála gí simi Táyire kí Sidóna ní. ¹⁸ Ngíti géyì 'yì ga gére née oguní 'bi eyé úwú ledre ga bi Yésu ma'dáa ndisi 'dódo yée ní. Ngíti oguní 'bi eyé kí ndiyá eyé e gí ro zía yómo yée. Yée ga bi kí bicayi lomo e simiyé ní gí ro zía lágaoyó yée 'dá'ba. ¹⁹ 'Yì ga bi kí ndiyá royé ní mbá, zíye ndisiyé tritri royé gí zía ofuní go gí ro zíye óto síliye ro Yésu gí ro zí ndiyá eyé úkúne mbá gí zía owoní go ni kí roko'bu 'bi yómo 'yì e záne.

²⁰ Zía óyó komoné lúru 'yì lódú kacíne ga gére ní, zía úku ledre zíye kídí, “Sée

'yì lerí e, Lomo i'bí úndru go zise gí zía áse go 'yì 'bi 'Be 'bi ené e. ²¹ Sée ga bi kí 'bú rosé ní, Lomo i'bí úndru go zise gí zía ni karanée i'bí éyì miánu bi ukú wá ní zise. Sée ga bi áse cakaba ndisísé ini ini ní, Lomo i'bí úndru go zise áse karanée idí kí mongú rokinyi. ²² Togú 'yì e ndisíní sógó sée, zíye 'dí'bióyó sée gí dongaráye 'dá'ba kpá kí ukucayi sée gí zía bi ngungusé ledremá máa bi Owú 'bi 'Yíma'dí ní, Lomo ni i'bí úndru zise.

²³ “Abú menginí sée bisinyíne kenée ndotó, idísé idí kí rokinyi gí zía Lomo ni karanée 'dí'bióto sée 'be 'bi ené. 'Yì ga gére née 'yì eyé e ndisíní kóo 'dó'do nébi ga kóna ní kpá kenée. ²⁴ Sée ga bi áse kí rokinyi gí zía áse kí tú'dú éyì e zise ní, odu a ni nda karanée idí zise lerí simi bi ngára éyì ga gére née ndaní lolu zise wá ní. ²⁵ Sée ga bi áse bilámáse ndisísé ánu duú bilámá éyì e ní, áse karanée idí do lerí éyì miánu. Kpá kenée, sée ga bi áse simi rokinyi ní, áse karanée idí kí mongú lerí.

²⁶ “Sée ga bi 'yì e mbá ndisíní mbófo sée ní, áse karanée idí kí mongú lerí. 'Yì ga gére née, 'yì eyé e ndisíní kóo mbófo nébi 'yì ranga e kpá kenée.”

Óto 'bú ezeokó 'yì

(Lúru kpá Matáyo 5:38-48, 7:12a)

²⁷ Zí Yésu kpá úku ngíti ledre zí 'yì lódú kacíne ga gére née kídí, idísé óto 'bú ezeokóse, zise ndisísé méngi bilámá ledre zí 'yì ga bi otoní 'búse wá ní. ²⁸ Ndásé méngi lúgu bisinyí ledre zí 'yì ga bi menginí sée bisinyíne ní wá, idísé ini ini zí Lomo gí royé. ²⁹ Togú 'yì ongbo komoyí bi gí 'dí keří ní yá, idí óyóló'bó wo bi gí 'dí keří ní zía óngbo a. Togú 'yì ngaka éyì eyí yá, ndá lálalúgu a gí zía wá. ³⁰ Togú 'yì ombo éyì gí zíyì, idí i'bí a zía, wo bi saká éyì gí zíyì ní togú ili i'bílúgu a wá, ndá lolu ndéré ndú'yú wo gí roa wá. ³¹ Éyì bi ili zí 'yì e méngi a zíyì ní, idí méngi kpá wo zíye.

* **6:13** 6:13 'Yimikása: Née 'yì ga bi Yésu i'bí roko'bu zíye, zía ndisi kása yée ndéré kí méngi moko ené e káa zí úku bilámá ledre ené zí 'yì e, kí síkpi 'yì ndiyá e kpá kí ógóoyó bicayi lomo e gí simi 'yì e ní.

³² Togú ótosé ɖuú 'bú 'yì ga bì ndìṣìní óto 'búse ní, Lomo menḡì ené bilámá ledre zìse wá. 'Yì ga bì nḡunḡuní ledre 'bì Lomo wá ní, ndìṣìní óto ɖuú 'bú 'yì ga bì ndìṣìní óto 'búye ní. ³³ Togú ndìṣìsé menḡì bilámá ledre ɖuú zì 'yì ga bì ndìṣìní menḡì bilámá ledre zìse ní yá, Lomo menḡì ené bilámá ledre zìse wá. 'Yì ga bì nḡunḡuní ledre 'bì Lomo wá ní, ndìṣìní menḡì bilámá ledre ɖuú zì 'yì ga bì ndìṣìní menḡì bilámá ledre zìye ní. ³⁴ Togú í'bí éyì lá ɖuú zì 'yì bì nì í'bí éyì zìyì ní yá, Lomo menḡì ené bilámá ledre zìyì wá. 'Yì ga bì nḡunḡuní ledre 'bì Lomo wá ní, ndìṣìní í'bí éyì ɖuú zì 'yì ga bì niyì í'bí éyì zìye ní. ³⁵ Ídìsé óto 'bú ezeokóse e zìse ndìṣìsé menḡì bilámá ledre zìye. Togú í'bisé éyì go zìye yá, ndásé lolu sómú ledre a wá. Lomo ni menḡì mongú bilámá ledre zìse kací a ḡì zìá áse go mbigí owú ga bì 'bì Lomo bì roko'bu a ofu go ní. Ndìṣì lengbe menḡì bilámá ledre zì bisinyí 'yì e kpá kí bilámáye e. ³⁶ Lerì lafúse idí menḡì sée kpá káa zì bì lerìse ndìṣì menḡì 'Buse Lomo ní.

*Lerì lafúse idí menḡì sée
(Lúru kpá Matáyo 7:1-5)*

³⁷ “Ndásé 'dècì nḡbanga 'yì wá káa bì Lomo ni kpá 'dècì nḡbangasé. Ndásé úku sínyi ledre ḡì do bì 'yì wá, káa bì áse kpá idí zì Lomo bisinyí 'yì e. Ídìsé ótoómo lúyú ledre 'bì lafúse e ḡì ro zì Lomo kpá ótoómo lúyú ledre esé. ³⁸ Ídìsé í'bí éyì zì 'yì e ḡì ro zì Lomo kpá í'bí éyì zìse. Togú menḡìsé go kenée, Lomo ni menḡì bilámá ledre zìse rómo wo bì menḡìsé nées kée. Bilámá ledre ga bì ndìṣìsé menḡì yée nées, Lomo ni menḡì lúgu a zìse kpá kenée.”

³⁹ Zìá kpá úku muruwayi máa wo ba kídí, “Simi sómú ledre esé ní, 'yì komo mi'dùtù ni 'dí'bi sǐlǐ ezené 'yì komo mi'dùtù lála wo ndéré kée? Togú menḡì kenée, ni lála ezené nées zìye útú eyé gbrenḡará simi gu. ⁴⁰ 'Yì bì ndìṣìní 'dódo ledre zìá ní, romo ené do 'yì 'dódo ledre zìne wá. Kí'dí bì owoyeme nda ledre go ní, zìá ndìṣìné menḡì té ledre ga bì 'yì 'dódo ledre ené ndìṣì menḡì yée ní.

⁴¹ “Ndá ndìṣì óto komoyì lá ɖuú ro owú ledre bì ngíti 'yì menḡì luyú go, zìyì ndìṣiyì úku ɖuú ledre a ní wá. Ídì óto komoyì ro mongú lúyú ledre bì ndìṣì lúyú a ngára ówo wá ní. ⁴² Bì áyì kpá 'yì lúyú ledre ní, áyì úku lára ledre káa be 'dì zì ngíti 'yì idí ótoómo kí lúyú ledre. Yì 'yì mani ba idí ótoómo 'bì eyì lúyú ledre kí, áyì nda fú úku ledre zì 'yì idí ótoómo kí lúyú ledre.”

*Ledre ḡì ro miáná kágá
(Lúru kpá Matáyo 7:17-20, 12:34b,35)*

⁴³ “Née sǐ ledre bì bilámá kágá ndìṣì ánaóḡu bilámá miánáne ḡì zìá ní. Bisinyí kágá ndìṣì ánaóḡu 'bì ené kpá té bisinyí miánáne. ⁴⁴ Ndìṣìní ówoyème kágá e mbá ɖuú ḡì ro miánáye. Utúasání líkpí mánga ḡì komo ngéyè wá. Togú goófo yá, líkpíní ḡì komo ráka kpá wá. ⁴⁵ ḡì zì kèyì nées ní, bilámá 'yì ndìṣì menḡì bilámá ledre ɖuú ne ḡì zìá bilámá ledre máa nées ni simi mimbé'de a. Bisinyí 'yì ndìṣì menḡì 'bì ené ɖuú bisinyí ledre ḡì zìá mimbé'de a ni bisinyíne. Ledre bì 'yì ndìṣì úku a kí menḡì a ní, 'dìcì a ni yana mimbé'de a.”

*'Dìcì bì ubúní rìnḡì ní
(Lúru kpá Matáyo 7:24-27)*

⁴⁶ “Éyì bì ndìṣìsé ndólo máa ḡì roa Ngére, Ngére, ní 'dì? Bì ngára ilisé kpá menḡì ledre ga bì mándìṣì 'dódo yée zìse ní wá ní. ⁴⁷ Máúku aka owú ledre zìse ḡì ro 'yì bì ndìṣì menḡì ledre amá ní. ⁴⁸ 'Yì nées ni cé káa zì 'yì bì togú ili ubú 'dìcì yá, ni aka ícì kágá 'dìcì nées simi kánḡá ngírì kí, zìá nda ubú a. Abú mongú iní ni óḡu kí mongú síli é'dìné yá, 'dìcì nées utú wá ḡì zìá ubúní go do bilámá misi'diné. ⁴⁹ 'Yì máa wo bì ili úwú ledre amá zìá ndìṣìné menḡì ledre kací a wá ní, ni káa zì 'yì máa wo bì ubú ené 'dìcì ené do bilámá misi'diné wá ní. Simi bì mongú iní ni óḡu kpá kí mongú síli ní, geré zì 'dìcì nées útú ené ḡì zìá ubúní eyé do bilámá misi'diné wá.”

7

*Yésu yomo ngúru 'yi 'bi moko
(Lúru kpá Matáyo 8:5-13, Yiwáni 4:43-54)*

¹ Simi bi Yésu ukuasá ledre ga bi gáa ndiši úku yée née go ní, zíye ñnyiyé kí 'yi lódú kacíne e gi ore ndá'bayé simi gara bi Kapáranawúma ní. ² Simi gara ore, ngíti mongú 'yi 'bi asikíri e* 'bi Róma ni kóo bo 'yi 'bi moko ené 'bi 'be bi kí ledrené zía owóowó ní ni kí ndíyá kíngaya, kpá gbóo gi ro zí 'dówú a úkúne. ³ Simi bi mongú 'yi 'bi asikíri e née uwú ledre Yésu ní, zía ñnyiné kása ngíti géyi mingburoko 'yi ga bi 'bi Yúda e ní zí Yésu idí ógu yómo 'yi 'bi moko ené ba. ⁴ Zí mingburoko 'yi ga gére née óguyé zí Yésu, zíye ngúngú royé kídí, “Áko mongú 'yi, utúasá miútúasá zíyi ndéréyi yómo 'yi moko 'bi mongú 'yi née. Mongú 'yi née ni zíze kára bilámáne. ⁵ 'Bú 'yi ezé e ni doa kíngaya, ubú mongú 'Díçí Kótruro bi zíze kára ba ne.” ⁶ Zí Yésu ñnyiné zíye ndéréye. Simi bi niyí nda go gbóo 'be ní, zí mongú 'yi 'bi asikíri e née kása ngíti eze lámáne ndéré úku ledre zí Yésu do misi'di kídí, “Ngére, ndá 'dó'dó royí óguyí cú zíma 'be wá áyí yí eyí mongú 'yi gi zía mándá 'bi amá kí ledremá owóowó wá.

⁷ “Née ngúru sí ledre bi máíli ógu gi zía cú máa zíyi wá ní. Bilámá a idí lá úku kúrúyi, ni óto 'yi moko amá zía ñnyiné gi do ndíyá. ⁸ Mándiši méngi moko sí lorú zíma kpá idíma kí asikíri e sí sílìma. Togú máyá ngúru a idí ógu yá, zía tí óguné. Togú máyá idí ndéré do bi káa yá, zía ndéréne. Togú máí'bí moko zí 'yi moko amá 'be yá, zía tí méngi a.”

⁹ Simi bi Yésu uwú ma'díi ledre bi o'do née uku kenée ní, zí ledre née ówóne komoa. Zía ñnyí óyó komoné úku ledre zí tú'dú 'yi ga bi ndišiní lódú kací a née kídí, “Do ngará Isiréle e mbá, mándiki aka 'yi bi ngungu ledre 'bi Lomo go kíngaya káa zí 'bi o'do ba ní ní wá.” ¹⁰ 'Yi ga bi o'do née kása yée zí Yésu, niyí ndá'baógu bi

iri ní, 'yi moko bi kí ndíyá ba roa eme yi ené go.

Yésu uru owú 'bi ngíti kára umbu

¹¹ Do kací ledre máa wo née ní, zí Yésu ñnyiné kí 'yi lódú kacíne ené e gi ore zí tú'dú 'yi lódú kací a útúye do kacíye zíye ndéréye simi ngíti gara kí ñriné Náyína. ¹² Ngíti kára umbu ni kóo simi gara née ore ndiki owú kpá lá duú kíe'do owúo'do. Ábuwá bikéři owú née uyu yi ené go tú'dú 'yi e oguní go simi ini ore niyí go ndéré óto a. ¹³ Simi bi Ngére Yésu lurú kára née kenée ní, zí simikozo méngi wo zía úku ledre kídí, “Ndá lolu ini ini wá.”

¹⁴ Zí Yésu ma'dáa 'dí'bingéři gbagbara. Zí 'yi ga bi ndišiní ñmbí umbu ba tóroyé. Zía úku ledre zí umbu kídí, “Owú, ñnyíógu mu.” ¹⁵ Beré, zí owúphirangá líkpí phútrú komoné, do ñnyíógu ndišiné 'dága ndiši ódroné. Yésu ya zía ní, ndá'ba mu zí mbágáyí 'be.

¹⁶ Zí tara 'yi ga bi simi ini née ñdríne mbá miđrí. Zíye ndišiyé mbófo Lomo kídí, “Mbófo éyi, Lomo kasaogu ngúru mongú nébi go ógu ndiši sáká zée 'yi ené e.” ¹⁷ Zí phanda ledre bi Yésu méngi née báyiné kací tara 'be ga bi simi kángá bi Yúdáya ore ní za mbá.

*Yiwáni kasa 'yi ené e gbre zí Yésu
(Lúru kpá Matáyo 11:1-19)*

¹⁸ Née ní, zí 'yi lódú kací Yiwáni ñnyiyé ndéré úku ledre ga bi Yésu méngi yée née mbá zí Yiwáni. ¹⁹ Zí Yiwáni ma'dáa kása 'yi e gbre gi dongará 'yi lódú kacíne ga gére née kídí, ndérésé aka mu ndú'yú Ngére, “Ni née go tí owú 'bi Lomo bi kóo uku ledre a kídí née ni kásaógu wo ní, ala née aka ngíti 'yi kpí?”

²⁰ Zí ya'dá ga bi Yiwáni Babatíza kasa yée née ndéréóguyé zí Yésu zíye ndú'yú wo kídí, “Mongú 'yi, mongú 'yi ezé Yiwáni kasa zée ógu ndú'yú yi kídí, áyí ba go tí 'yi bi Lomo uku ledre kásaógu wo káa do 'yi yómo 'yi e ní ala áyí aka ba ngíti 'yi kpí?”

²¹ Simi síndí kadra máa bi kóo née ní, Yésu ni go ndiši yómo tú'dú 'yi ndíyá e

* 7:2 7:2 Mongú 'yi 'bi asikíri e: Ni mongú 'yi bi ndiši lúru bi do asikíri e miya (100) ní.

gi simi ríkí ndíyá eyé e. Zía kpá lágaóyó bicayi lomo e gi simi ngíti géyì 'yì e 'dá'ba. 'Yì máa yée ga bi komoyé 'dütü mi'dütü ní zía líkpí a. ²² Simi bi mengi onzó moko bi gáa 'yì 'bi Yiwáni ogü ndikiní wo roa ní, zía ìnyiné úku ledre zíye kídí, "Ledre ga bi lúrúsé yée kí yée ga bi úwúsé yée ní, ídísé ndéré úku a zí Yiwáni. 'Yì ga bi kóo ngára lurúní bi wá ní, niyí go lúru bi, yée ga bi kóo migigírí ní niyí go gámá. Yée ga bi kí sáamá royé ní, royé eme go. Mimbílí ngbutú niyí go ndìsì úwú ledre. Umbu e urúní gi simi umbu go. 'Yì ga bi ndìsìní lúru yée káa zí moko ndaá simiyé wá ní, niyí go úwú bilámá ledre 'bi Lomo. ²³ 'Yì bi ni í'bí roné ndìsì lódú kacíma simi ledre e za mbá ní, ni ídí mbigí 'yì amá, Lomo ni óto wo zía ídine kí mongú rokinyi."

²⁴ Simi bi 'yì ga bi Yiwáni kasaogu yée née nda'baluguní royé ní, zí Yésu ndá'ba ndìsì ódróné zí tǔ'dú 'yì ga bi gáa ba kídí, "Simi bi kóo ndìsísé úwú ledre ga bi Yiwáni ndìsì úku yée zíse simi yana súwú ní, lúrúsé kóo wo kací komosé káa zí bicayi 'yì bi sómú ledre ené ni gbre gbre káa zí lómí ga bi síli ndìsì ílíló'bó yée ní? ²⁵ Togú kenée wá ní, ndérésé nda kóo íri lúru 'yì bi esì bilámá bongó roné ní? 'Yì ga bi ndìsìní esì bilámá bongó ga bi ugúní yée kí tǔ'dú késí ní, niyí ye 'yì ga bi ndìsìní ndìsì 'be 'bi mongú ngére ní, gi zía niyí yì eyé 'yì ga bi kí tǔ'dú éyì e zíye ní. ²⁶ Ni ma'díi, máówo bú kídí ndérésé kóo lúru Yiwáni gi zía ówosé bú kídí ni nébì. Máúku zíse, roko'bu ledre ené romo do 'bi nébì e. ²⁷ Née o'do bi ekéní ledre a simi miéké kúru Lomo kídí,

" 'Mááyí kása 'yì kasa amá zíyì 'dá'dá, gi ro zía yémeómo misi'di zíyì nzíyiné.'

²⁸ Máúku zíse ma'díi, 'yìma'dí ga bi ndikioguní yée do sogo kángá ba za mbá, wo bi ni rómo do Yiwáni ní ndaá. Duú 'yì bi ni cúku'dée 'be 'bi Lomo ní, ledre ené ni rómo 'bi Yiwáni ne."

²⁹ Simi bi tǔ'dú 'yì ga gére née uwúní ledre bi Yésu uku kenée ní, zíye ìnyiyé za kí 'yì 'dó'dú usóru e mbá ngúngu ledre

'bi Lomo, gi zía Yiwáni í'bí kóo babatíza go zíye. ³⁰ Zí Farúsáyo e kí yée ga bi niyí 'bi eyé 'yì 'dódo lorü ga bi kóo Músa eké yée ní, ási eyé miási gi ro Lomo kpá kí úwú ledre ga bi Yiwáni ndìsì úku yée ní gi zía Yiwáni í'bí ené kóo babatíza zíye wá.

³¹ Zí Yésu úku ledre gi ro 'yì ga gére née kídí, "Mááyí ótoásá 'yì ga ba kí 'di? Bi ngára nguṅguní ledre amá wá ní?

³² Bilámá a niyí káa zí minzéré owú e do bi ndeke kí lafúye ní. Yée ga bi ndìsìní úku ke'bi kí úcu kídrí ní, zíye úku ledre zí ngíti géyì lafúye kídí,

" 'Ledre esé sinyí kenée gi zí 'di? Togú ukuzé ke'bi rokinyi kí úcu kídrí yá, ílisé lé'bé ke'bi wá, togú ukuzé nda ke'bi ini yá, ílisé kpá ini ini wá ní.'

³³ Lúrúsé aka, simi bi kóo Yiwáni Babatíza ma'dáa ogü dongarase zía ndìsìné káa zí órú roné miórú ní, anu éyì miánu kíngaya wá, nda kpá 'yì éwé le'yì wá, zíse ndìsísé fála wo kídí ni kí bicayi lomo e siminé.

³⁴ Simi bi Owú 'bi 'Yìma'dí ógu ndìsì dongarase kí ánu kótru éyì kpá kí éwé éyì e ndro kése ní, ndìsísé kpá fála Maa kídí Mááyí 'yì mimbé'de kpá 'yì kóyó zíma únzu 'yì lúyú ledre e kí 'yì 'dó'dú usóru óto yée káa do ezegámá e. ³⁵ Sée ga bi ndìsísé úwú ledre ga bi Yiwáni uku yée kí yée ga bi máógu ndìsì úku yée ní, áse ówoyeme a duú se kídí ndìsízé úku née ledre ga bi 'bi Lomo ní."

Yésu otoomo lúyú ledre 'bi ngíti kára

³⁶ Nda gi do kací ledre ga gére née simi ngíti sílì kpí, zí ngíti mongú 'yì ni Farúsáyo kí ìrìné Simúna. Zía yéme éyì miánu 'be 'bi ené do ndólo Yésu gi roa. Zí Yésu ndéréne go óguné íri do ndìsìyé ánu éyì. ³⁷ Ngíti kára ni kóo bo simi gara bi Simúna ni simi a ore ní. 'Yì ga bi ore ní owoní wo mbá ni kára bi miméngi ledre ené emengú ní. Simi bi kára máa née uwú ledre kídí Yésu ni 'be 'bi Simúna bi Farúsáyo ore ní, zía 'dí'bi bilámá su'bu mindonyo bi kí ndonyoné truú ní, ndéréne ólúne kíe ru 'dící bi Yésu

niyí ndìsì ánu éyì simi a kí 'yì e ní. ³⁸ Zía óyó roné gí 'dí sogo Yésu ndéré útúne sí sìnḍía bi, 'dí'bi sìnḍí Yésu ma'dáa ngbúó ndìsìné ini ini roa. Zí do sogo sìnḍí Yésu sílíné zílí'béte gí zì ini komoa. Simi bi ini asá ini ní, zía ndìsìné ó'dó ini komoné nées gí ro sìnḍí Yésu kí bi doné bi alamiála nées. Zía 'dí'bi sù'bù mindonyo bi gáa ogù kée ní dūdù a mbá ro sìnḍí Yésu.

³⁹ Simi bi Simúna bi Farusáyo lurú ledre ga bi kára nées ni ndìsì méngì yée ro Yésu kenée ní, zía ndìsì ódroné zíne kí roné kídí, “Áyi, ábuwá mongú 'yì ba ndaá 'bi ené nébì wá ke. Idí idí nébì yá, káa bi owo go kídí kára nées ni 'yì lúyú ledre, utúasá ótoómo wo ndósoóguné ndìsì óto sílíné roné wá.”

⁴⁰ Simi bi Yésu owo kídí Simúna ni go ndìsì sómù ledre kenée ní, zía ìnyìné úku ledre zì Simúna kídí, “Máílì aka gáa úku owù ledre zìyì.”

Zì Simúna úkulúgu ledre zì Yésu kídí, “Ódro mu mongú 'yì.”

⁴¹ Zía úku ledre kídí ya'dá e niyí kóo bo gbre, zìye ìnyiyé ndéréye sáká késì gí zì ngítì mongú 'yì. Gí dongará ya'dá ga bi gbre nées, ngítì 'yì saká 'bi ené míya ìnyì (500), 'bi ngítì a 'bi ené dūyì cì gbre doa sokó (50). ⁴² Késì bi ya'dá ga gére nées sakánì ní ukú yì ené go. Roko'bù bi zìye í'bílúgu a kée ní ndaá 'bi ené lolù kpá wá. Zì m̀ngì késì lúrú a kenée, zía úku ledre zì ya'dá ga gére nées kídí, “Ndásé lolù sómù ledre wá, késì nées idí mu ndásé í'bílúgu a wá. Gí dongará ya'dá ga bi gbre nées, ambi ni óto 'bù m̀ngì késì nées za kíngaya ní ne?”

⁴³ Zì Simúna úkulúgu ledre zì Yésu kídí, “Mongú 'yì, o'do bi kí t̀d̀d̀ késì kacíne ní, ni óto 'bù m̀ngì késì nées ne kíngaya.”

Yésu ya zía ní, “Úku go ma'díi, wo bi kí t̀d̀d̀ késì sogoné ní, ni óto 'bù m̀ngì késì ne kíngaya.”

⁴⁴ Zì Yésu óyó komoné zì kára gáa ndìsì ini ini ní, zía úku ledre zì Simúna kídí, “Lúrú go Simúna, kára ba ngunḡu ledremá go rómo doyì kée. Bi gáa máógu

'be 'bi eyì ona ní, í'bí eyì iní zíma lúgu 'buru gí ro sìnḍíma kée wá. Zía léfe za cù iní komoné ro sìnḍíma do ndìsìné ó'dóoyó a kpá za cù kí bì doné. ⁴⁵ Simi bi máólù zìyì 'be ona ní, fáka máa kí í'bí mandá zíma kí 'búne wá. Kára nées i'bí mandá zíma ne kí 'búne, zía fáka sìnḍíma ndá simi kó'dúne. ⁴⁶ 'Dí'bi máa simi sùmù bilámáne kpá wá, kára nées 'di'bi nda máa ne simi sùmù káa zì m̀ngì 'be ni nda ne wo ní.† ⁴⁷ Máúku zìyì Simúna, gí zía bi kára nées ngunḡu ledremá go kíngaya ní, Lomo lùluyó t̀d̀d̀ lúyú ledre ené ga kóo nées go za mbá. 'Yì bi ootoomoní lúyú ledre ené lá cùku'dée ní, 'bù 'yì e ni doa kpá cùku'dée. 'Yì bi ootoomoní lúyú ledre ené mongúne ní, 'bù 'yì e ni doa kpá mongúne.”

⁴⁸ Zì Yésu úku ledre zì kára máa nées kídí, “Máúku zìyì, máotoómo lúyú ledre eyì e go za mbá.”

⁴⁹ Zì ngítì géyì ngu ga bi niyí kpá ore ní, ìnyiyé ndìsì úku ledre dengbìye kídí, “O'do nées ili ótoásá roné kí Lomo ndìsì ótoómo lúyú ledre 'bi 'yì e 'dá'ba.”

⁵⁰ Zì Yésu kpá úku ándá ledre zía kídí, “Gí zía bi ngunḡu ledremá go ní, ómo yì eyì go. Ndá'ba mu 'be, mimbé'deyì idí idí teéteke.”

8

Muruwayi gí ro kífú

¹ Nda gí do kací ledre máa wo nées ní, zì Yésu ìnyìné kí 'yì lódù kacíne ga bi sokó doa gbre (12) nées ndìsì gámáye kí úku bilámá ledre gí ro 'be Lomo zìye. ² Ngítì géyì kará ga bi kóo Yésu lagaoyó bicayi lomo e gí simiyé, kí yée ga bi kóo síkpì yée gí do ndiyá, káa zì Maríya bi gí simi Magídála bi Yésu lagaoyó bicayi lomo e gí simi a ìnyì doa gbre, ³ nda kí Zowána me'be Kúza. Kúza ma'dáa ni manda 'bi 'yì 'bi moko ga bi 'bi ngére Eróde ní. Nda kpá kí ngítì kára kí ìrìné Suzéna, nda kpá kí ngítì géyì kará e. Kará ga gére nées ndìsìnì kóo lódù kací Yésu kí 'yìmikása ené e kí ndìsì í'bí eyì ga bi Yésu iliní yée kí 'yìmikása ne e ní zìye.

† 7:46 7:46 Kací ondù 'bi Yúda e kára nées lefe kóo sù'bù do Yésu kpá ro sìnḍí a gí ro 'dódo a kídí nées 'di'bi wo go simi sùmù.

⁴ Zí tǔ'dú 'yì e ìnyiyé gí simi gara gí ore kpá kí ngíti géyì kací do 'be ga bì ore ní ndìsì óguyé zì Yésu kí úwú bilámá ledre ga bì ndìsì úku yé ní. Zía úku ngíti ledre zíye simi muruwayi kídí, ⁵ “Kadra kǐé'do, zì ngíti o'do 'dí'bi kúfú zía ndéréne yáká. Simi bì ogú go yáká ní, geré zía tónóne óyú kúfú. Zí ngíti géyì lé'béútúye do mama, zì 'yì e ndìsiyé 'dítí a kí ndéréye. Gí zía bì niyí do nyára bì ní, zì solú e óguyé ánu yé. ⁶ Zí ngíti géyì útú 'bì eyé do landa. Gí zía bì ngára mì'be'be káṅgá ndaá ore bilámáne wá ní, zíye útúóguyé 'diya. Simi bì bírará kadra suwu nda ní, zíye gágáye rúfú gí zía mì'be'be káṅgá nda zì cǐyíye ólúne simi a wá. ⁷ Ngíti géyì utúní 'bì eyé dongará kǐnì e. Zíye útúyé ngbóroye ndro kí kǐnì ga gére ní. Simi bì kǐnì ga gére olùndíní nda yì eyé ní, zì kére ga gére nées nda ídí eyé mbá andulé, anání eyé lolu wá. ⁸ Ngíti géyì utúní 'bì eyé do bilámá káṅgá, do útúyé ngbóroye kí mǐngburoko kókó sǐndíye do ánáye mbá muḍu.”

Simi bì ukuasá ledre nées go ní, zía 'dútú a kí ledre bì kídí, “Ídísé sómú simi ledre nées bilámáne.”

⁹ Zí 'yì lódú kacíga ìnyiyé ndú'yú wo kídí, “Ini ledre gí simi muruwayi nées yaá 'di?” ¹⁰ Zía úku ledre zíye kídí, “Máúku phǔtrǔ ledre gí ro ledre 'be 'bì Lomo zíse go fúó. Mándìsì úku a zì ngíti géyì 'yì e simi muruwayi.

“Abú niyí tí lúru bì, utúasání lurúndikiní éyì wá.

Abú niyí tí úwú ledre e, utúasání ówoyéme a.’

¹¹ “Ini ledre gí simi muruwayi bì gáa ba ni kídí, kúru Lomo bì ndìsíní úku a zì 'yì e ní ni káa zì ndìsíní óyú kúfú ní.

¹² Kúfú máa yé ga bì utúní do mama ní, niyí 'bì eyé káa zì 'yì máa yé ga bì ukuní tí ledre 'bì Lomo go zíye, 'dí'biotóní eyé ngírì simi yana mǐmbé'deyé wá ní. Simi bì ngére 'bì bicayi lomo e lurú ngára cǐyí a ndaá do mǐmbé'deyé wá ní, zía óguné 'diya 'dí'bióyó a gí simiyé 'dá'ba káa bì niyí lánýa ro ledre 'bì Lomo, zía

yómo yé ke. ¹³ Kúfú máa yé ga bì utúní do landa ní, niyí 'bì eyé káa zì 'yì máa yé ga bì togú ukuní ledre 'bì Lomo go zíye yá, zíye ṅgúṅgu a 'diya kí 'búne, tí lá cǐyí ledre ma'dáa ndaá 'bì ené ngírì simi mǐmbé'deyé wá. Simi bì 'do'dó ndiki yé go ní, geré zíye ónzóoto ledre 'bì Lomo bì ṅgunúní nées. ¹⁴ Kúfú máa yé ga bì utúní 'bì dongará kǐnì e ní, niyí 'bì eyé káa zì 'yì máa yé ga bì ṅgunúní tí ledre Lomo go ní, ndaá 'bì ené za kí mǐmbé'deyé mbá wá, gí zì kǐyì nées roko'buyé ndaá 'bì ené e wá. Gí zía mǐmbé'deyé ni yì ené kpá mongúne gí ro éyì ga bì 'bì sága ba, kpá kí rokinyi bì 'bì sága ba. Gí zì kǐyì nées utúasání eyé tóro ngbúó méngì ledre 'bì Lomo wá. ¹⁵ Kúfú máa yé ga bì utúní 'bì eyé simi ngomu káṅgá ní, niyí 'bì eyé káa zì 'yì máa yé ga bì uwúní ledre 'bì Lomo zíye 'dí'bi a do mǐmbé'deyé kíngaya, zíye ndìsiyé méngì mbá bilámá ledre ga bì Lomo ili ní.”

Muruwayi gí ro bimióngó

(Lúru kpá Mária 4:21-25)

¹⁶ Zí Yésu kpá ìnyiné úku ngíti muruwayi gí do kací wo bì 'dá'dá ní kídí, “Máúku zíse 'yì bì kǐé'do káa yaá undoto pho'du go 'dǐcǐ kacíne kí ndulú zía ló'bu'dútú a sǐ phéré togú zía ésióto e ru sǐ rangba ní nda. Togú undotoní pho'du go kí ndulú 'dǐcǐ yá, ndìsíní lengbe óto a gá do éyì 'dága gí do bì zía óngó bì 'dǐcǐ komo 'yì e. ¹⁷ Sǐndí kadra ni ógu zì 'yì e ówoyéme ledre amá mbá zaá bilámáne wo bì kǐé'do zía ló'boné ní nda gí zía Lomo ni nda 'dódo a za cǔ ne zíye fúó.

¹⁸ Ídísé úwú ledre ga bì mándìsì úku yé zíse ba bilámáne zíse ṅgúṅgu a. Gí zía togú 'yì ṅgunu ledre amá go yá, Lomo ni nda 'dódo yata ledre e zía za kíngaya. 'Yì bì ili ṅgunu ledre amá wá, gí zía somú yì ené ya nées owo yì ené ledre bú, owú ledre bì owo nées, Lomo ni lúlú a gí simi doa mbá zía ídíákáne gbékpìe.”

Mbagá Yésu kí lúnduga

(Lúru kpá Matáyo 12:46-50, Mária 3:31-35)

¹⁹ Gi ore, zí ngíti géyì owú 'bì mbágá Yésu, nda kpá kí mbágáye Mariya ndéréye lúru Yésu. Simi bi oguní k'ídí bi Yésu ni ore ní, bi óguyé ndaá kóo gbóo ro Yésu ma'dáa wá gí zí t'ú'dú 'yì e. ²⁰ Zí ngíti 'yì gí dongará t'ú'dú 'yì ga bì ndìsì 'dódo ledre zíye nées ìnyìné ndéréne ndoo gí zí Yésu uku ledre zía kídí, “Mongú 'yì, mbágáyì kí lúnduyì e niyí sága 'dáa oguní záyì.”

²¹ Zía úkulúgu ledre zí 'yì ga gére nées mbá kídí, “Máuku zise ma'díi, 'yì ga bì ndìsìní úwú ledre 'bì Lomo bì mándìsì 'dódo a, zíye ndìsìyé méngì ledre e kací a ní, niyí go kpá mbágáma e kí lúndumá e.”

Yésu ucuomo mongú síli

(Lúru kpá Matáyo 8:23-27, Mária 4:35-41)

²² Nda simi ngíti sílì, zí Yésu úku ledre zí 'yì lódú kacíne e kídí, “Doguzé aka mikavu mu sága gí 'dí keřì.” Zíye ékíye simi kuřungba, go ndéréye gí ro 'dógu bi sága.

²³ Zíye ndéréoguyé go simi yana mikavu, ří zí Yésu útú 'dú'du ené. Zí mongú síli óguné kpì kpì kpì, zí iní ndìsì kádané gí zía simi kuřungba, zí kuřungba ndìsì kízíné kí ízi roné kí éwé iní simíné áyíne go kpá gbóo gí ro ólú sí iní, umbu ogú go zíye.

²⁴ Gi zí ngirì, zí 'yìmikása ené ga gére nées úru wo kídí, “Mongú 'yì, mongú 'yì, 'di'diya ìnyìogú mu azé go úyu.” Zí Yésu úrúne ndíki ledre ni go tí ndìsì méngì roné kenée.

Zía ìnyìné úku ledre zí síli kídí, “Ídí tóro tí, ndá ílì wá.” Zía kpá úku ledre zí iní bi ndìsì káda ba kídí, “Ídí tóro kpá tí, ndá káda wá.” Tí ma'díi zí síli kí mikáda iní tóroyé zí bi ídine síi. ²⁵ Zía ìnyìné úku ledre zí 'yìmikása ené ga gére nées kídí, “Érésé ngirì gí zí 'di, ngúngusé aka esé ledremá fú lá wá ke?”

Zí tarayé ìdríne mbá mǐdrì gí zí ledre máa wo nées zíye ndìsì ódroyé dengbiye kídí, “Bì káa lárá 'yì bì káa be 'di bì odro lá kí tarané zí síli kí iní úwú kúru a ní.”

Yésu lagaoyó bicayi lomo e gí simi ngíti o'do

(Lúru kpá Matáyo 8:28-34, Mária 5:1-20)

²⁶ Zíye 'dógu mikavu Galiláya ndéréoguyé simi gara 'bì 'yì ga bì Gerésa ní. ²⁷ Ábuwá ngíti o'do ni kóo simi ngíti gara simi kángá nées íri, ni kí t'ú'dú bicayi lomo e simíné. Kpálá bi Yésu nditíogú gí simi kuřungba ní, geré zíye ndíkíye kí o'do bì kí bicayi lomo e simíné nées. Ni nda yì ené kóo gí zíye go kí nzanga komoné ndìsì nda gámá ené go ngírá, olúogú nda gí 'be ndìsì 'dú'du ené dongará bi ga bì zí umbu e ní. ²⁸ Kpálá bi lurúndiki Yésu ní, zía tónó gbúrógbóne gí zí nzanga bicayi lomo ga gére nées, zía ndéré útúne gbri kó'dú Yésu do kpá gbúrógbóne 'dága kídí, “Yésu, yìi owú 'bì mbigí Lomo, éyì bì íli méngì a kíma ní 'di? Mángungú romá zíyì, ndá geré 'dó'do máa wá.” ²⁹ O'do nées uku ledre kenée gí zía, Yésu ódro zí bicayi lomo ga gére nées idíní ólúogú gí simi o'do nées 'dá'ba. Ndìsìní nda kóo méngì wo bisinyíne zí 'yì e nda kóo ndìsì éré wo mbá miéré. Abú utú'di'biní ba zaá wo do ódó sílì kí sǐndí miódó cù kí ká'dá késì, í'í, zía ndìsì 'déci éyì ga gére nées gí roné mbá kí roko'bu bicayi lomo ga gére nées. Zía ndìsì gámáne gí zíye nda lá řiř 'dága.

³⁰ Zí Yésu ndú'yú bicayi lomo bì simi o'do nées kídí, “Íriyì náambi?”

Zía úkulúgu ledre zí Yésu tara o'do nées kídí, “ìřimá owútú'dú.” Ifi ìříné kenée gí zía niyí simi o'do nées tí t'ú'dú ma'díi.

³¹ Zíye ngúngú royé zí Yésu kídí, “Ndaá aka geré ógó yée zíye ndéré útúye simi mongú gu 'bì nduwú bì gí ro bicayi lomo e ní wá.”

³² T'ú'dú mikúřú niyí kóo kpá ro ngíti owú landa ore ndìsì ánu éyì. Zí bicayi lomo ga gére úku ledre zí Yésu idí ngúngu a zíye ndéré ólú ndìsìyé simi mikúřú ga bì íri nées. ³³ Zíye ólúoguyé gí simi o'do nées ndéré ólúye mbá simi mikúřú ga gére ní. Zí éyì ídine simi do mikúřú ga gére nées káa zí nzanga ní, zíye úduyé řu ngásá ndúru'buýe, ndéré

útúye simi mikavu nónúye gi zí iní do úyuyé mbá.

³⁴ Simi bi 'yi' 'bá' 'bá mikúrú ga gére née lurúní ledre bi mengi roné kenée ní, zíye ñnyiyé ngásá ndá'bayé simi gara kí úku ledre bi mengi roné née zí 'yi' e kpá kí ngíti géyi bi ga bi gbóo gbóo ore ní mbá.

³⁵ Zí 'yi' e ndéréye kací ledre ga bi uwúní ní. Zíye ndéréye ndíki o'do bi bicayi lomo e olúoguní gi simi a ba ni go ndísi cigí sındí Yésu bi kenée komoa ongó yi ené go ni go kí bilámá bongó roné. Zí ngiri ledre née olúne ro 'yi' ga bi lurúní ní mbá. ³⁶ Zíye ndísiyé úkutátá a zí 'yi' ga bi lurúní kí komoyé wá ní kídí, ma'díi Yésu yomo o'do née go. ³⁷ Gi zí ngiri ledre bi mengi roné née, zí 'yi' 'bi Gerésá e úku ledre zí Yésu idí mu olúogú gi simi kánga eyé gi ore 'dá'ba. Zí Yésu ékiye kí 'yi' ené e simi kuřungba zíye ndéréoyó royé gi ore 'dá'ba.

³⁸ Zí o'do bi lagaoyóní bicayi lomo e gi simia ba ngúnú roné zí Yésu kídí, "Mongú 'yi' azé ndéré ezé kése." Zí Yésu úku ledre zía kídí, ³⁹ "Ndá'ba aka 'be zíyi úku ledre bi Lomo mengi zíyi née zí 'yi' e 'be íri." Tí ma'díi, zí o'do née ndá'bané 'be ndéré kí úku ledre bi Yésu mengi zía née zí 'yi' e simi gara ore mbá.

Yésu uru nyí Yáairo gi simi umbu

(Lúru kpá Matáyo 9:18-26, Máiko 5:21-43)

⁴⁰ Zí Yésu ñnyiyé gi ore 'dógu bi ndá'balúgu royé simi Galiláya. Simi bi oguní íri ní, zí tú'dú 'yi' e 'dí'bi wo simi sumu gi zía ndísiní go kú sóngó wo.

⁴¹ Ngíti mongú 'yi' ni kóo bo ore kí ñriné Yáairo, ni mongú 'yi' bi ndísi lúru bi kací moko simi 'Díci Kótruro 'bi Lomo ní. Zía oguné útúne sí sındí Yésu ngúnú roné zía idí ógu 'be 'bi ené. ⁴² Ábuwá, bikérí nyí a, odu owú ma'dáa kpá duú née kié'do née, owú 'bi simibi sokó doa gbre ni kí ndíyá gbála, go gbóo kí umbu.

Simi bi Yésu uwú ledre née kenée ní, zíye ñnyiyé kí Yáairo e go ndéréye lúru ndíyá. Gi zía 'yi' e ofuní go, bi ndéré ndaá lolu kóo bilámáne wá. ⁴³ Ábuwá ngiti kára ni kóo kpá bo dongará tú'dú 'yi' ga

gére née ore ni kí ndíyá 'bi kará e roné ndísi nda kóo mengi wo bisinyíne ndaá do bilámá misi'diné káa zí bi lengbe ní wá. 'Di'bi kíe 'dényé simibi sokó doa gbre. Tí lá 'yi' bi ni yómo wo ní ndaá. ⁴⁴ Zí kára née olúne ndoo gi ngará tú'dú 'yi' ga gére née ndéré óto sílne ro tara bongó bi ro Yésu ní. Geré zí bisinyí sáma ndíyá bi kóo ndísi léféogú ro kára née káa zí 'díya ní tóro ní.

⁴⁵ Yésu owo gáa go kídí 'yi' oto sílne go roné. Zía ndúndu'yú kídí, "Ambí oto sílne romá ne?"

Simi bi 'yi' e itíní nda go mbá kangú ní, zí Pétero bi ngúru 'yimikása ené ní úku ledre kídí, "Mongú 'yi', lúru aka lá tú'dú 'yi' ga ba, zíyi úku ledre yá ambi oto sílne royí ne?"

⁴⁶ Yésu ya, "Abú tí kenée ndotó, máowo go kídí 'yi' oto sílne go romá, gi zía roko'bu bi romá ní mengi moko go."

⁴⁷ Simi bi kára née lúru ledre bi mengi roné kenée ní, bi ló'bo a ndaá lolu wá, zía ñnyiné tí do komo tú'dú 'yi' ga gére née ógu útúne sí sındí Yésu úku ledre zía kídí, "Mongú 'yi', máoto sílma máa royí gi zía mááyí kí ndíyá, gi zí kéyi née, ndíyá bi romá ní ukú go." ⁴⁸ Zía úku ledre zí kára née kídí, "Owú 'bi amáa, ndíyá ukú gi royí gi zía bi ngúnú ledremá ní. Ndéré yi eyí mu, mimbé'deyí idí idí teéteke."

⁴⁹ Simi bi Yésu ni ngbúru ndísi úku ledre máa wo née yá, sanda ogú go zí Yáairo mongú 'yi' bi ndísi lúru bi kací 'Díci Kótruro 'bi Lomo ní kídí, "Owú otoomo 'dówu go, ndá lolu ndolo mongú née zía ndéréne gbékpíe wá."

⁵⁰ Simi bi Yésu uwú ledre bi ukuní zí Yáairo kenée ní, zía óyó komoné úku ledre zí Yáairo kídí, "Mimbé'deyí ndaá 'déci gi zí ledre bi ukuní née wá, idí lá ngúnú ledremá kídí roko'bu ni bo zíma, owú 'bi eyí née ni ómo ené."

⁵¹ Zí Yésu ñnyiyé gi ore mbá ndéréye 'be 'bi Yáairo íri. Simi bi Yésu ayí olú 'díci íri ní, zía úku ledre duú zí 'yimikása ené e ota. Née kóo Pétero e kí Yiwáni nda kí Yakóbo. Nda lá duú 'bumiowú kí mbágáa zíye olúye 'díci ini. ⁵² Ini ni kenée mindéréne. Zí Yésu ma'dáa

inyiné úcuómo 'yi e kídí, “Ndásé ini ini wá, owúkára ba uyu ené e wá, 'du'du yi ené lá mi'dú'du.”

⁵³ Zí 'yi ga bi ndišiní ini ini née útúye kúkugú gi zía owoní tí go owúkára née uyu go miúyu ma'díi. ⁵⁴ Zí Yésu 'dí'bi sílì umbu do úku ledre kídí, “Owú 'bi amáa, inyiógu mu.” ⁵⁵ Beré, zí owúkára líkpíphùtrù komoné, zí 'dówú a ndá'baóguné. Zía úku ledre kídí idíní í'bí éyí miánu zía. ⁵⁶ Zí tara mbágá owú née kí 'bua idriye mbá miidrì. Tí lá zí Yésu úku ledre zíye kídí ledre bi mengi roné née ndaní úku a zí 'yi e wá.

9

Yésu i'bí roko'bu zí 'yimikása ené e (Lúru kpá Matáyo 10:5-15, Máriko 6:7-13)

¹ Simi bi Yésu ndolo yoko 'yimikása ené ga bi inyi doa gbre go mbá do bi kíe'do ní, zía í'bí cóngó ro kí roko'bu zíye gi ro zíye rómo komo bicayi lomo e kíe kpá gi ro zíye ndišiyé 'dí'bióyó ndiyá kíe gi ro 'yi e 'dá'ba. ² Zía kása yée kídí, “Nderésé mu kí 'dódo bilámá ledre bi gi ro 'be 'bi Lomo ní, zise kpá kí síkpì 'yi e gi do ndiyá eyé e.” ³ Zía kpá úku ledre zíye kídí, “Simi bi áse go ndéré ní, ndásé ídí kí sómù ledre gi ro 'dí'bi éyí ga bi káa zí ngbángbá ní, togú kombo, togú ambata, togú mbú kési, nda kí ngíti géyi bongó e, gi ro zí éyí máa ga gére née sáká sée wá. ⁴ Togú ógusé go simi ngíti 'be, mungí 'be maáge 'di'biní sée go simi sümü yá, ndásé ndéréokpó wá, ídísé ndiši ore. ⁵ 'Be bi ógusé simi a 'di'biní sée simi sümü wá ní, ídísé ú'bu 'buru bi gi ro sündise çiki ore zía 'dódo a kídí asiní go gi ro bilámá ledre amá.” ⁶ Yóó, zí 'yimikása ga gére née ndéréye kací tara 'be ga bi ore ní za mbá kí úku bilámá ledre 'bi Lomo zí 'yi e kpá kí 'dí'bióyó ndiyá gi ro 'yi e 'dá'ba.

⁷ Zí ngíti géyi 'yi e úku ledre ga bi Yésu ndiši méngi yée née mbá zí Eróde Andipá. Ngíti géyi somúní 'bi eyé kídí Yésu ni Yiwáni 'yi í'bí babatiza zí 'yi e bi kóo ufuní wo ní urú go ne gi simi umbu ndiši méngi ledre ga gére née ne. Zí ledre

máa née kóo sínyíne misínyí ro Eróde. ⁸ Ngíti géyi yá Yésu ni nda mbú nébi kóo kí iriné Iliya ní urú ne gi simi umbu zía ndišiné méngi ledre ga gére ní, ngíti géyi ya ni ngúru 'yi gi dongará nébi ga kóo uyuní 'desí ní urúne zía óguné ndiši méngi ledre ga gére ní. ⁹ Zí Eróde ndišiné úkuló'bó ledre zíne kí roné kídí, “Yi née ndaá Yiwáni wá. Gi zía ufuní kóo Yiwáni go, do óngo 'decí goa tu, ayí urú láráne kíe 'di? Née ndaá wo wá. Togú kenée yá, máili aka lúru wo cù kí komomá.”

Yésu i'bí éyí miánu zí 'yi e álifu inyi (Lúru kpá Matáyo 14:13-21, Máriko 6:30-44, Yiwáni 6:1-14)

¹⁰ Zí 'yimikása ga bi Yésu kasa yée ndéré kí úku bilámá ledre 'bi Lomo zí 'yi e ní ndá'baóguyé, zíye úku ledre ga bi menginí yée iri ní mbá zí Yésu. Gi do kací ledre ga gére ní, zí Yésu ma'dáa 'dí'bi yée ndéré kíye simi ngíti owú gara 'bi Galiláya ore kí iriné Beteseyída. ¹¹ Zí 'yi e úwú ledre a kídí nderení go kí 'yi lódú kacíne e simi Beteseyída, zíye lódúógu wo gi iri. Zía 'dí'bi yée simi sümü do ndišiné úku bilámá ledre gi ro 'be 'bi Lomo zíye. Zía ndišiné kpá kí síkpì 'yi máa yée ga bi kí ndiyá ní gi do ndiyá eyé e.

¹² Simi bi 'yimikása ené e lurúní kídí kadra utú go ní, zíye óguyé úku ledre zía kídí, “Mongú 'yi, luruzé kadra utú go ili go zí 'yi ga gére née báiyé ndéréye do bi ga bi niyí útúásá ndíki bi 'dú'du kí éyí miánu zíye doa gi zía bi bi azé doa ba yi ené owú bi, bi 'dú'du kí éyí miánu utúásá ídí ona gi ro sáká tú'dú 'yi e káa zí née wá.”

¹³ Zí Yésu úkulúgu ledre zí 'yimikása ené ga gére née kídí, “Áse í'bí éyí miánu zíye.”

Zí 'yimikása ga gére née úkulúgu ledre zía kídí, “Í, mongú 'yi, azé ndíki éyí miánu í'bí a zí tú'dú 'yi e káa zí née gi 'da? Odu éyí bi zize ona lá dujú ambata e inyi kí mióngbó kenzé e gbre. Née ndaá éyí bi ni méngi moko ní wá. 'Búó azé 'dí'bi mongú komo kési ndéré úgú éyí miánu kíe té?” ¹⁴ 'Yi ga gére née niyí kóo

tú'dú, ya'dá e ngúcuyé niyí 'bi eyé álfu ñnyí (5,000).

Zía úku ledre zí 'yì lódú kacíne e kídí, “Ífi báyisé yé idíní ndísi bi, do bi e kékíé'do cí gbre doa sokó (50).” ¹⁵ Zí 'yì lódú kacíga ífi báyi 'yì ga gére néesé kí kenée káa zí bi Yésu uku ní, zí 'yì e ndísiyè bi.

¹⁶ Zí Yésu ñnyiné 'dí'bi ambata ga bi ñnyí kí kenzé ga bi gbre néesé, zía síkpi a 'dága, zía í'bí mbófo éyí zí Lomo gí roa, zía 'dí'bi ambata, zía 'déwe simi a. Zía í'bí kása a zí 'yì lódú kacíne e, idíní í'bí a zí 'yì ga gére néesé ánu a. ¹⁷ Zí 'yì ga gére néesé ánu éyí zíye léreyé mbá. Zí 'yìmikása e únzu 'dúcu gbété e sokó doa gbre (12) kí ngítí éyí miánu ga bi idíakání ní.

Pétero uku mbigí ledre gí ro Yésu

(Lúru kpá Matáyo 16:13-19, Mária 8:27-29)

¹⁸ Simi ngítí sındí kadra zí Yésu ñnyiné lá kí 'yì lódú kacíne e ndéreye lé do ngítí owú bi kí'dí bi ngára tú'dú 'yì e ndaní íri wá ní, zía ndísiné ini ini zí Lomo. Zía ñnyiné ndú'yú 'yìmikása ené ga gére néesé kídí zíye na, “Úkusé aka mbigí ledre zíma, 'yì e ndísiní úku ledre gí do bimá kídí mááyí amá kú mbí náambi?”

¹⁹ Zí 'yìmikása ené ga gére néesé úkulúgu ledre e zía mbá mingúngúcu, “Ngítí géyí ya ni Yiwáni 'yì Bábátízí 'yì e kóna ní, ngítí géyí ya í'i, ni nébi kóo 'desí kí ñriné Iliya ní, ngítí géyí ya ni ngúru nébi gí dongará nébi ga kóna uyuní ní urú ne zía ndá'baóguné néesé.”

²⁰ Zía nda ndú'yú za cú sómú ledre 'bi 'yìmikása ené ga gére néesé kídí, “Sara aka nda sée, ndísisé 'bi esé úku a dongarase ní kídí, mááyí náambi?”

Zí ngúru 'yìmikása ené bi Pétero ní úkulúgu a zía kídí, “Áyí Kírésito, wo bi Lomo kasa wo ógu yómo zée 'yìma'dí e ní.”

²¹ Zí Yésu esí sılíne komoyé kídí, “Ndásé aka úku ledre néesé zí 'yì e wá.”

Yésu uku ledre gí ro miúyuné

(Lúru kpá Matáyo 16:20-28, Mária 8:30—9:1)

²² Zí Yésu kpá úku ledre zí 'yì lódú kacíne e kídí, “Gí zía bi mááyí Owú 'bi 'Yìma'dí ní, ngítí géyí mingburoko 'yì e kí mingburoko manda ga bi 'bi 'yì 'dáná éyí e zí Lomo ní, nda kí 'yì ga bi ndísiní 'dódo lorú ní niyí úfu máa, simi sılí ota zíma úrúma.”

²³ Zí Yésu úku ledre zí tú'dú 'yì ga gére néesé kídí, “Máuku zise ma'díi, togú 'yì ili idíne 'yì lódú kacíma, idí idí nzíyiné gí ro úyu gí romá. ²⁴ 'Yì bi ili yómo roné ne kí roné ní, ni úyu ené gí zía utúasá ené yómo roné wá. Wo bi ni ótoómo roné mbá zíma, togú umbu yá, néesé idí úyu kí lódú kacíma ní, mááyí yómo wo. ²⁵ Wo be 'di emene, zíyí óyó sogoyí zí tú'dú gbékpí éyí ga bi 'bi do sogo kángá ba mbá zíyí ndísiyí lódú duú kacíma gí ro zíyí idíyí kí trıdri bi za fí ní? ²⁶ Simi odu sındí kadra kí'dí bi karanée Owú 'bi 'Yìma'dí ni ndá'baógú do sogo kángá ba kí maláyika e kpá kí roko'bu bi Babá í'bí zíma ní, mááyí kpá ási gí ro 'yì bi asi kí úwú ledre amá ní. ²⁷ Máuku zise ma'díi, ngítí géyí 'yì e gí dongarase bi áse tóro néesé utúasání aka úyu cakaba wá, 'búo togú lurúní roko'bu 'bi 'be 'bi Lomo go.”

Yésu 'dodo Roko'buné

(Lúru kpá Matáyo 17:1-8, Mária 9:2-8)

²⁸ Simi sılí ñnyí doa ota gí do kací ódro néesé ní, zí Yésu ñnyiné 'dí'bi 'yìmikása ené ota, néesé kóo Pétero, Yiwáni, nda kí Yakóbo, zíye ndéreye do ngítí mongú landa do bi ené bi utúasá komoa gí ro zíne ndísiné doa ini ini zí Lomo ní. ²⁹ Simi bi ni aka cikí ini ini zí Lomo ní, zí roko'bu 'bi Lomo óyóló'bó tosoa, zí toso simi komoa óyóló'bó roné kpí, zí bongó bi roa ní ényíne kpílélé. ³⁰ Zí ya'dá e gbre Músa e kí Iliya, ³¹ ólúóguyé simi roko'bu 'bi Lomo zíye ndísiyé ódroyé dongaraye kí Yésu. Ndísiní kóo úku misi'di ledre umbu bi Yésu ni ndéré úyu a simi Yerusaléma ní.

³² Simi bi niyí ndísi ódro ní, zí Pétero e kí lafúne ga bi gbre néesé útúye 'dú'duyé. Zíye gbúgbu úrúye ndíki Yésu kí ya'dá ga bi gáa gbre oguní zía ní. Zí roko'bu 'bi Lomo oto wo zí roa ndísi rírí mirírí.

³³ Simi bi Pétero lurú kídí ya'dá ga gére

née niyí go ndéré eyé ní, zí Pétero ma'dáa úku ledre zí Yésu kídí, “Mongú 'yì, 'yì ga gére née ayíní nda ndéré 'da, idízá ndísi kéye ona. Azé yéme kútú ota (3) zíse kéye, kǐé'do zíyì, ngíti a zí Músa ngíti a nda 'bi ené zí Iliya.” Pétero uku ledre née lá simi mitulurú owo wá.

³⁴ Simi bi Pétero ni aka çikì ndísi úku ledre née kenée ní, zí roko'bu 'bi Lomo óguné káa zí burungú ní, sólu Yésu kí ya'dá ga gére née nda kí Pétero e kí lafúne ga gére née yeré. Zí ngiri méngi Pétero e gi zí ledre née miméngi kángaya. ³⁵ Zí Lomo úku kása ledre kpurú gi simi burungú née zí Pétero e kí lafúne ga gére née kídí, “Ba Owú 'bi amá, mágélé wo máa. Ídísé úwú ledre gi taraa.” ³⁶ Simi bi Lomo odro go zíye ní, niyí ídí kǐe ní Músa e kí Iliya ndaní eyé lolu wá, nda lá Yésu ngúcuné. Simi sǐndí kadra bi kóo née, ukuní ledre née zí 'yì e wá.

Yésu lagaoyó bicayi lomo e gi simi owúo'do

(Lúru kpá Matáyo 17:14-18, Mária 9:14-27)

³⁷ Zí bi áráne kí phiyí, zíye ndítíoguyé gi do landa girí. Zí tú'dú 'yì ga bi ootooní yé ore ní óguyé zí Yésu. ³⁸ Ábuwá ngíti o'do ni dongará 'yì ga gére née kíri née ndiki owú kpálá kpó kǐé'do owú née bicayi lomo e olúní go simi a. Zí o'do née ótrú ledre zí Yésu kídí, “Mongú 'yì, ógu aka yómo owú 'bi amá, odu owú bi zíma ní tí dujú née kǐé'do née. ³⁹ Bicayi lomo ga gére née ndísi nda méngi wo bisinyíne kí láláonzó wo bi zía ndísiné kí gbúrógbóne gi zíye, zí somú ndísi olúóguné gi taraa kotru kotru kotru káa. Ili ndísi ótoómo wo wá 'búó togú lurú cóngó ro owú née ukú go miúkú. ⁴⁰ Má'dí'biógu wo zí 'yì lódú kacíyì ga ba gi ro zíye lágaoyó dokéké ga gére née gi simi a ní, utúasání kǐe wá, zíma ndísimá sóngó yì ba.”

⁴¹ Zí Yésu ñnyiné úku ledre zí 'yìmikása ga gére née kídí, “Ílisé ngúnngu ledre 'bi Lomo kí mimbé'desé kǐé'do wá gi zí 'di. Azé ndísi go fú lá kése kenée?” Zía úku

ledre zí 'bumiowú née kídí, “Ógu kí owú née girí mu yáa.”

⁴² Simi bi owú née ni go ógu zí Yésu ní, zí éyì kpá láláonzó wo bi ndísi kángba wo bisinyíne. Zí Yésu lágaoyó bicayi lomo ga gére née gi simi a zía í'bilúgu wo zí 'bua. ⁴³ Zí tara 'yì ga gére née ñdríne mbá miídrí. Zíye úku ledre kídí, “Lurúzá mbigí roko'bu 'bi Lomo go cú kí komozé.”

Simi bi 'yì e niyí aka fú kí ledre máa née yá, zí Yésu óyóló'bó roné úku ledre zí 'yì lódú kacíne ga gére née kídí, ⁴⁴ “Ídísé úwú ledre ba zíse óto a simi dosé. Sǐndí kadra ni ógu do í'bi Owú 'bi 'Yíma'dí zí ezeokóga.” ⁴⁵ Owo'di'biní ini ledre gi simi ledre bi Yésu uku née wá, gi zía ni yì ené miótoécíné gi zíye. Utúasání kpá gbawá ndú'yú wo, gi zía ngiri méngi yì ené yé miméngi.

Ambí ni ídí manda zí lafúne e ne

(Lúru kpá Matáyo 18:1-5, Mária 9:33-37)

⁴⁶ Zí 'yì lódú kací Yésu gére née tónóye go ndísi úkuló'bó ledre dongaráye yáa, “Ambí gi dongaráze ba ni ídíne manda 'dá'dá zí lafúne e ne?” ⁴⁷ Zí Yésu 'di'bióto ngíti owú tóroné cigíne gi zía owo sómú ledre 'bi 'yìmikása ené ga gére née go. ⁴⁸ Zía úku ledre zíye kídí, “Lurúsé owú ba go? 'Yì bi 'dí'bi owú káa zí wo ba go simi sumu gi romá ní, 'di'bi máa go simi sumu. 'Yì bi 'di'bi máa go simi sumu ní, 'di'bi kpá Lomo bi kasaogu máa ní go simi sumu. 'Yì bi ndísi 'búó'bú roné mi'búó'bú ní, ni ídí kí ledrené owóowó zí Lomo.”

⁴⁹ Zí Yiwáni ngúru 'yìmikása 'bi Yésu ñnyiné úku ledre zí Yésu kídí, “mongú 'yì, nderé ndikizé ngíti o'do kí ndísi lága óyó bicayi lomo e gi simi 'yì e kídí í'bi roko'bu zíne yì. Zíze úçúómo wo gi zía owozé bú ndaá 'bi ené ngúruzé wá.”

⁵⁰ Zí Yésu úkulúgu ledre zí Yiwáni kídí, “Ndásé úçúómo wo wá. Ndísi née go óto moko ezé zía ngbóro tátá roné. Née ndaá ezeokóze wá.”

'Yì 'bi Samáriya asiní gi ro Yésu

⁵¹ Simi bi sǐndí kadra ni nda go gbóo gi ro zí Yésu ma'dáa ndá'balúgu roné komo ere ní, zía yéme roné ndéréne simi

Yerusaléma. ⁵² Zía kása 'yì kasa ené e idíní yémeómo bi nziyiné simi ngíti owù gara kí irìné Samáriya. ⁵³ Simi bi 'yì kasa ga bi Yésu kasa yée née oguní íri ní, 'yì 'bi Samáriya e ya yée utúasání eyé yémeómo bi zí Yésu wá gí zía ndaá 'bi ené ngu eyé wá, ili ndéré ené mindéré simi Yerusaléma. ⁵⁴ Zí ledre bi 'yì 'bi Samáriya e menginí ngará iliní yéme bi zí Yésu wá ní sínýine ro 'yì lódú kací Yésu ga bi Yakóbo e kí Yiwáni ní. Zíye úku ledre zí Ngére Yésu, idí úku ledre, Lomo idí úçuógu pho'du gí komo ere simi Samáriya gí ro zí 'yì ga gére née áráónzó royé 'dá'ba. ⁵⁵ Yésu ya zí 'yì lódú kacine ga gére ní, idíní ótoómo ledre née 'dá'ba, sómú ledre eyé née ndaá bilámáne wá. ⁵⁶ Yóó, zíye ndéréókpoýe, 'dú'duyé nda gbála simi ngíti owù gara kpí.

Ambí ni idí bilámá 'yì lódú kací Yésu ne (Lúru kpá Matáyo 8:19-22)

⁵⁷ Yésu niyí aka fú do misi'di mindéréye simi Yerusaléma, zíye ndíkíye kí ngíti o'do. Zí o'do née úku ledre zí Yésu kídí, “Mongú 'yì, máili zíze ndéréze keyí kí'dí bi ili ndéré ní.”

⁵⁸ Zí Yésu úkulúgu ledre zí o'do née kídí, “Máa Owù 'bi 'Yíma'dí 'be ndaá 'bi ené gí romá wá, mááyí yì amá 'yì gámá 'dáa 'dága gba o'do bangá e niyí kí gu eyé ga bi ndişiní olú 'dú'du simi a ní. Kpá gba solú e niyí mbá kí 'be 'bi eyé e. Éyì ga gére née ndaní gí romá mbá wá, gbawá bi 'dówuro zíma.”

⁵⁹ Simi ngíti sındí kadra, zí Yésu úku ledre zí ngíti o'do kídí, “Ógu mu lódú máa.”

O'do née ya zí Yésu ní, “Ngére, máoto aka babá kí.”

⁶⁰ Yésu ya zía ní, ngíti géyì 'yì ga bi nguṅguní ledremá wá ní, niyí yì eyé go káa zí umbu e ní, idíní ndişì cigí 'buyì zíye óto wo. Yì bi nguṅgu ledremá go ba ní, idí mu ndéré kí úku bilámá ledre bi gí ro 'be 'bi Lomo ní zí 'yì e.

⁶¹ Kpá kenée simi ngíti sındí kadra, ngíti o'do ya zí Yésu ní, “Máṅṅungu ledreyì go Ngére, mááyí lódú yì. Tí lá ili aka zíma ndéréma 'dící kacíma zí

'yì amá e, zíma nda ndá'baógumá lódú kacíyì.”

⁶² Zí Yésu úkulúgu ledre zía kídí, “Máúku zíyì, 'yì bi ní kí misómú ledre gbre gbre ní, utúasá idí 'yì 'be 'bi Lomo wá.”

10

Yésu kasa 'yì ené e cì ota doa sokó doa gbre

¹ Gí do kací ódro ga bi Ngére Yésu odro yée née mbá, wo Yésu ma'dáa zía inyiné ndólo 'yì e cì ota doa sokó doa gbre (72) zía úku'bí ledre tarayé idíní idí gbre gbre ndéré kí úku ledre zí 'yì e do bi ga bi née ili ndéréógu doyé ní mbá. ² Kídí, tú'dú 'yì e niyí go nziyiyé gí ro nguṅgu mikánda bilámá ledre bi máógu kíe ní, 'yì kasa eyení aka zíma gí ro zíye 'dí'bi bilámá ledre máa ba báiyiyé kíe zí tú'dú 'yì e mbá wá. Káa zí bi Ngére Lomo ni ne mĩngí moko ma'dáa ní, idísé ini ini zía idí géléógu yata 'yì kasa e gí ro zíye báiyiyé kí úku bilámá ledre ené zí 'yì e za mbá. ³ Idísé mu ndéré. Ásé idí dongará bisinyí 'yì e íri káa zí kábĩrĩkĩ ga bi dongará máárára e mĩngíye ndaá ní. ⁴ Ndásé 'dí'bi komo kėsì gí ro ndéré kí úgu éyì miánu kíe zise wá, gba kombo, ndásé 'dí'bi a wá, ndásé kpá 'dí'bi yata éyì sındí drú yata wo bi sındíse ní wá. Ndásé kpá sínýi sındí kadra kí í'bí mandá zí 'yì e do misi'di wá.

⁵ 'Be bi ógusé go simi a ní, idísé í'bí mandá. Gí do kací a née, mizefì ledre bi ásé úku a zíye ní idí idí kídí Lomo idí idí kíse simi 'be ba. ⁶ Togú mĩngí 'be née ni 'yì bi kí ledre 'bi Lomo do mimbé'dené ní, mandá bi ásé í'bí a kí úndru 'bi Lomo siminé ní, ni idí káa do úndru simi 'be née. Togú ledre 'bi Lomo ndaá 'bi ené simi 'be née wá, úndru 'bi Lomo ogu ené ore kpá wá. ⁷ 'Be bi 'dí'biní sée go simi a simi sũmũ ní, idísé ndişì dujú ore, ndásé gámá faa wá. Éyì miánu esé e kí ini miéwé esé e idí idí dujú yée ga bi i'biní go zise ore ní. Ni miútúasáne zí 'yì 'bi moko ndíki éyì kací moko bi mengí wo ní.

8 'Be ga bi za mbá áse ógu simiyé ní, togú m̀ng̀iyé 'di'biní sée go simi s̀m̀u yá, ídísé nd̀s̀i ore, zise ánu éyí ga bi niyí í'bí yée zise ore ní. 9 Togú 'yí ndíyá niyí ore yá, zise ini ini zí Lomo kí óto s̀l̀ise doyé gí ro zí ndíyá eyé úkúne gí royé. Zise úku ledre 'bi Lomo zíye kídí, s̀nd̀i kadra ogu go zíye, idíní mu ngún̄gu ledre 'bi Lomo gí ro zíye óguyé 'be 'bi Lomo. 10 'Be bi 'di'biní sée simi s̀m̀u wá ní, ídísé ólúógu ókpó esé, zise úku ledre zíye kídí, 11 "Azé go ú'bú 'buru gí ro s̀nd̀ize ótoómo a c̀k̀i zise ona. Ídísé ówo a kídí, s̀nd̀i kadra 'bi ledre ga bi 'be 'bi Lomo ní, ni go gbóo." 12 Gí do kací ledre máa wo née, zí Yésu úku ngíti ledre kpá zí 'yímikása ga gére née gí ro 'yí ga bi niyí asi gí ro ledre 'bi Lomo ní kídí, "Máúku zise zaá ma'díi, 'yí ga bi za mbá niyí ási gí rosé ní, 'do'dó bi Lomo ni í'bí a royé ní, ni rómo do wo bi kóo i'bí ro 'yí lúyú ledre ga bi kóo simi káṅgá bi Sodóma ní."

13 Zía kpá úku ngíti ledre gí ro 'yí ga bi nd̀s̀i gámá kí ledre 'bi Lomo dongaráye ní kídí, "Sée 'yí ga bi 'bi gara Korazíni kí sée ga bi simi Beteseyída ní, karanée 'dá'dá iri Lomo ni í'bí 'do'dó rosé gí zía ílisé ngún̄gu ledre ené wá. M̀ng̀buroko ledre ga bi 'bi Lomo máméngi simi gara esé ba, idí máméngi kóo née simi gara 'bi ngíti géyí 'yí e káa zí yée ga bi simi Táyire kí Sidóna ní, káa bi oyólo'bóni sómú ledre eyé go, ngún̄guní ledre 'bi Lomo go 'desí. 14 Ídísé ówo a bilámáne kí'dí bi karanée Lomo ili go 'dəcí ngbanga 'bi 'yíma'dí e do sogo káṅgá ní, sée 'yí 'bi Korazíni kí Beteseyída, Lomo ni 'dó'do sée rómo do 'bi Táyire kí Sidóna. 15 Kpá kenée gí rosé, sée 'yí ga bi simi mongú gara bi Kapáranawúma ní. Ndásé sómú a bi kídí 'bi esé ledre ni idí bilámáne kadra 'dəcí ngbanga ní wá gí zía ásisé kpá kí ngún̄gu ledre 'bi Lomo go. Áse idí kpá simi 'do'dó kí umbu bi odu a ndáa ní."

16 Zí Yésu ma'dáa nda kpá úku ngíti ledre zí 'yí ga bi ni kása yée née kídí, "Togú 'yí asi gí rosé, asi née go kpá gí romá. Togú 'yí 'di'bi sée simi s̀m̀u, 'di'bi née go kpá máa simi s̀m̀u. Wo bi asi gí

romá go ní, asi née go kpá gí ro Lomo bi kasaogu máa ní."

M̀ndá'baogu 'yí ga bi Yésu kasa yée ní

17 Simi bi 'yí ga bi Yésu kasa yée nda'baoguní ní, zíye úku ledre zí Yésu kí mongú rokinyi kídí, "Ngére, simi bi nd̀s̀izé 'dódo ledre eyí zí 'yí e ní, zí bicayi lomo e nd̀s̀iyé éré ngirí gí zí iriyí bi nd̀s̀izé ífí a ní, zía nd̀s̀i ngásáoyó roné."

18 Zí Yésu úku ledre zíye kídí, "Málúrúndíki Satána go kí útúoyo roné gí komo ere káa zí mi'bílé'be ini ní. 19 Roko'bu née ni gí ro zise nd̀s̀isé méngi okó kí Satána kíe, zise kí rómo komoa simi ledre e za mbá za fí utúasá úfu tridrisé wá. 20 Ndásé idí kí rokinyi lá gí zía bi bicayi lomo e ngásáoyóni royé gí zise ní go wá. Ídísé idí kí rokinyi gí ro irisé bi Lomo ni éké a simi búku 'bi tridri komo ere ní."

Yésu i'bí mbófo éyí zí Lomo

(Lúru kpá Matáyo 11:25-27, 13:16,17)

21 Simi kadra bi kóo née ní, zí 'Dówú Lomo óto Yésu zía idíne kí rokinyi, zía úku ledre zí Lomo kídí, "Babá, áyí Ngére do ere kpá kí do sogo káṅgá mbá, mbófo éyí zíyí, zíyí ótoécí roko'buyí gí zí 'yí ga bi nd̀s̀iní óto royé kí royé káa do 'yí ówo ledre e ní, zíyí nda 'dódo a zí yée ga bi 'yí ówo ledre e lurúní yée moko ndáa simiyé wá ní. Méngi 'd̀iyí kenée gí zía née ledre bi utúasá miútúasá kací komoyí ní."

22 Zía kpá úku ledre kídí, "Babá, ootomo ledre e go za mbá do s̀l̀ima gí zía owoyeme máa dujú ne. Kpá káa zí bi máówoyeme wo dujú máa ní. 'Yí máa yée ga bi ngún̄guní ledre amá go, niyí go 'yí amá e ní, mááyí 'dódoyeme wo zíye."

23 Simi bi Yésu niyí nda go céré ye kí 'yí lódú kacíne e ní, zía úku phútru ledre zíye kídí, "Lúrúse go, Lomo méngi bilámá ledre go zise, nd̀s̀isé go lúru a kí méngi m̀ng̀buroko ledre ga bi kí roko'buyé ní cú kí komosé. 24 Máúku ledre née zise gbékpíne wá. Tú'dú nébi e kí m̀ng̀buroko ngére tonóni kóo go 'desí óto komoyé gí ro zíye lúru ledre ga bi áse lúru yée ba, tí lá lurúndikiní wá, kpá gí

ro úwú ledre ga bi ásé úwú yée ba, uwúní kpá wá.”

Muruwayi gi ro bilámá 'yi 'bi Samáriya

²⁵ Gi do kací ledre ga gére ní, nda go kpá simi ngíti sílì, zí ngúru mongú 'yi 'dódo lorù ga bi 'bi Lomo, ìnyíogù tóroné 'dága úzu Yésù kí'dí bi Yésù ní 'dódo ledre zí 'yi e ní kídí, “Mongú 'yi, éyí bi máídí méngí a gi ro zíma ndíki trídri bi za fí ní 'di?”

²⁶ Yésù ya zía ní, “Sara bi áyí tí mongú 'yi 'dódo lorù ní, lorù ma'dáa uku yaá 'di? Sara ndísi ólo a zíyí ndísiyí 'dódo a zí 'yi e lará a káa be 'di?”

²⁷ Zía úkulúgu ledre zí Yésù kídí, “Ídí óto 'bú Ngére bi Lomo eyí ní kí mimbé'deyí kíé'do, kí lomo royí mbá za kí roko'búyí kí sómù ledre eyí mbá.’ ‘Zíyí óto 'bú lafúyí e káa zí bi óto 'búyí kí royí ní.’ ”

²⁸ Zí Yésù úkulúgu ledre zí o'do bi gáa nées kídí, “Bilámáne, ídí méngí ledre ga gére nées kenée, áyí ndíki trídri bi za fí ní.”

²⁹ O'do nées ili kpá fú óto roné zí Yésù kídí ledre bi nées ndísi úku a nées, nées owoyeme bú. Zía ndú'yú Yésù kídí “Lafúma ga bi máídí óto 'búye ní náambi?”

³⁰ Zí Yésù úkulúgu ledre zí o'do nées do ngíti misi'diné kpí kídí, “Kadra kíé'do, ngíti o'do ìnyí kóo gi simi Yerusaléma ndéréne simi ngíti owú gara kí ìríné Zéríko, zí 'yi ugu e útúye roa ócò wo gbóo kí umbu zíye ngáka éyí ené e gi roa mbá do ngásáókpó eyé ótoómo wo ngbali bi kenée.” ³¹ Kutrú gi do kací 'yi ugu ga bi ngasá bayíní royé nées ní, zí ngúru 'yi 'dáná éyí ógúné kpá kací misi'di nées. Zía ógundíki o'do nées ngbali bi. Zía 'dəcí bi gi dogborù misi'di yóó, ókpó ené. ³² Zí ngíti o'do gi simi kúfú 'yi ga bi ndísiní ndolo yée Lévi e ní, ni kpá 'yi méngí moko simi 'Díçí Kótruro 'bi Lomo. Simi bi lurú o'do nées ngbali bi ní, zía kpá 'dəcí bi yóó do ókpó ené. ³³ Zí 'yi 'bi Samáriya ógundíki o'do nées kpá fú ngbali bi, zí lerí o'do nées méngí wo kíngaya. ³⁴ Zí Samáriya nées

ndósoóguné truú ro o'do nées do síkpí wo 'dága. Zía lúgu unğú ga bi roa nées drá, zía óto kágá komo a do ódó a. Zía ìmbí óto wo do bangá ené bi ndísi ìmbí 'yi ní ndéré óto wo simi 'díçí 'bi ngu e gi ro do lurú bi kací a ore. ³⁵ Simi bi bi arálo'bó roné ní, zía ótoómo kési zí 'yi bi ndísi lurú bi kací bi máa nées. Zía úkuómo ledre kídí togú kési ba ukú go, ídí kpá lurú kací a kí kési bi ni bo ní, mááyí ndá'baógu í'bílúgu a.

³⁶ Simi bi Yésù ukuonzó ledre ga gére nées go ní, zía ìnyiné ndú'yú 'yi 'dódo lorù nées kídí, “Simi sómù ledre eyí ní, gi dongará ya'dá ga bi ota máuku ledreyé nées, ambí méngí bilámá ledre zí 'yi bi 'yi ugu e ocóní wo ní ne?”

³⁷ Zía úkulúgu ledre zí Yésù kídí, “Yi bi saká o'do bi 'yi ugu e ocóní wo ní méngí bilámá ledre ne.”

Yésù ya zía ní úku go ma'díi, “Ndéré mu zíyí ndísiyí méngí bilámá ledre zí 'yi e kpá kenée.”

Márata e kí léminé mariya

³⁸ Yésù niyí aka kpá fú do misi'di mindéreye simi Yerusaléma. Zíye ndéréóguyé simi gara bi Márata e kí léminé niyí simi a ní. Zí Márata 'dí'bi yée 'be 'bi ené ore simi sùmù. ³⁹ Zí Mariya lémi Márata ma'dáa ndéré ndísiné cigí Ngére Yésù ndísi úwú ledre 'bi Lomo bi ndísi 'dódo a ní. ⁴⁰ Gi zía bi Márata 'di'bi nda ambá sındí kadra go ngúcuné simi moko ndísi yéme éyí miánu zí Yésù kí 'yi kasa ené e ní, zía ógúné úku ledre kídí, “Ngére, úku aka ledre zí Mariya idí ógu sáká máa. Lurú aka mongú moko bi mándísi méngí a lá ngúcumá ba, ni nda lá ndísi ené cigíyí ìri gbékpíne ní.”

⁴¹ Zí Ngére Yésù úkulúgu ledre zí Márata kídí, “Márata ndá óto tú'dú gbékpí ledre ga gére nées kí ledreyé zíyí owóowó wá. ⁴² Lémiyí gelé go ledre 'bi Lomo gi ro ndísi úwú a. Nées go éyí bi kí ledrené owóowó rómo do ledre e za mbá ní. Utúasání 'dí'bióyó a gi zía wá.”

11

Yésu 'dodo misi'di 'bi ini ini zí Lomo zí 'yi ené e

(Lúru kpá Matáyo 6:9-13, 7:7-11)

¹ Kadra kǐé'do zí Yésu lúru ngíti owú bi zía ndéré ndìşiné doa ini ini zí 'Buné Lomo. Simi bi ini asá ini go ní, zí ngúru 'yi lódú kacíga óguné ndú'yú wo kídí, "Ngére, 'dodo aka misi'di 'bi ini ini zí Lomo zíze káa zí bi kóo Yiwáni 'yi Bábátizí 'yi e ndìşì 'dodo a zí 'yi lódú kacíne e ní."

² Gí ore zí Yésu úkulúgu ledre zíye kídí, "Togú ásá gí ro ini ini zí Lomo yá, ídísé ini a káa, " "Buzé,

ìrìyí idí idí kí úndruné,

'yi e za mbá idíní ówo yíi káa do Ngére eyé.

³ Ídí í'bí éyí miánu ezé 'bi karaba zíze.

⁴ Ídí ótoómo lúyú ledre ezé zíze,

káa zí bi ndìşizé ótoómo a zí yée ga bi ndìşiní lúyú rozé ní.

Ndá ótoómo zée zíze lúyú ledre gí zí úzu éyí wá.' "

⁵ Zí Yésu kpá fú 'dodo yata ledre kídí, "Togú ngúru 'yi gí dongarése nderé kí yana ndulú úku ledre zí eze 'be 'bi ené kídí, "Togú nzíyi éyí miánu ni bo do sǐlìyi yá, sáká aka máa kíe. ⁶ Ngu ogú go zíma cakaba, nzíyi éyí ndaá do sǐlìma zíma í'bí a zía wá.'

⁷ "Zí eze 'be 'bi ené néesé úku kása ledre zía cǐkǐ gí 'dǐcǐ girí kídí, 'Ndá 'dó'do máa wá, mbotu ni yí ené go mi'dútuné, azé yí ezé kí owú e go kpá mbá mi'dú'duzé. Éyí bi zíma ñnyíógumá í'bí a zíyi cakaba ní ní ndaá 'bi ené e wá.' ⁸ Abú eze 'be 'bi ené néesé ili ñnyíogu méngi sáká éyí zía wá, nda lá gí zía bi ní fú lá ndìşì ngúngú roné ní, zí eze 'be 'bi ené néesé ñnyíoguné í'bí sáká éyí nda za kíngaya rómo wo bi gáa ili ní."

⁹ Zí Yésu úku ledre zíye kídí, "Máuku zíze, togú ilisé éyí, ídísé ómbo a, Lomo ni í'bí a zíze. Éyí bi ilisé ní, ídísé gámásó'do a, ásé ndíki a. Togú ndìşisè kpá fú ngúngú rosé gí ro éyí yá, niyí í'bí a zíze. ¹⁰ Ni ma'díi, 'yi bi ndìşì ómbo éyí gí zí Lomo ní, ni í'bí a zía. Wo bi ndìşì gámásó'do éyí kí ñri Lomo ní, ni ndíki a.

Wo bi ndìşì ngúngú roné gí ro éyí ní, Lomo ni líkpí misi'di a zía.

¹¹ "Sée 'bumiowú e, togú owú 'bi eyí ombo kénzè gí zíyi, gí ro zíne ánu a ní, áyí nda í'bí zía kámá? ¹² Togú ombo gí zíyi mbú 'bu ngononí, áyí nda í'bí zía ágarabu? ¹³ Togú sée 'yima'di e kí lúyú ledre rosé ówosé kací í'bí bilámá éyí bú zí owú 'bi esé e ní, 'Busé Lomo bi komo ere ní, ni í'bí 'bi ené nda za cǐ 'Dówú Lomo bi eme romo do éyí e mbá ní zí 'yi bi ní ini ini gí roa ní."

Yésu lágaóyó bicayi lomo

(Lúru kpá Matáyo 12:22-30, Mária 3:20-27)

¹⁴ Kadra kǐé'do zí Yésu lágaóyó bicayi lomo gí simi ngíti o'do. Geré zía o'do néesé tónóne ódroné. Zí tara tú'dú 'yi ga bi ore néesé ñdríye mbá mi'drì. ¹⁵ Zí ngíti 'yi gí dongará 'yi ga bi ore ní úku ledre kídí, Belezabúbú bi ngére 'bi bicayi lomo e ní í'bí roko'bu ne zí Yésu ndìşiné lágaóyó bicayi lomo e kíe. ¹⁶ Zí ngíti géyí 'yi ndú'yú wo idí méngi ledre bi kí roko'bu bi gí komo ere ní gí ro zíye lúru a.

¹⁷ Yésu owo sómú ledre eyé néesé bú, zía úku ledre zíye kídí, togú 'yi 'bi kángá kíe'do, togú mbú 'be kíe'do ndìşiní méngi okó dengbíye yá, 'be 'bi eyé néesé ni báyi ené. ¹⁸ Kpá kenéesé togú Satána ndìşiní méngi okó dengbíye yá, toro yemení royé wá, niyí báyi eyé mi'báya. Máuku ledre néesé kenéesé gí zía úku ledre kídí, Belezabúbú í'bí roko'bu ne zíma lágaóyó bicayi lomo kíe. ¹⁹ Togú málágaóyó bicayi lomo e kí roko'bu bi gí zí Belezabúbú ní, sara 'yi esé e ndìşiní lágaóyó yée kí roko'bu 'bi ambi? 'Yi esé maáge niyí úku yéme a ye kídí sómú ledre esé ndaá mbí wá. ²⁰ Togú kenéesé wá, málágaóyó bicayi lomo e kí roko'bu 'bi Lomo, 'dodo go kídí Lomo ogú go káa do Ngére dosé.

²¹ Míngí 'be bi ni yí ené kí roko'buné ní, 'yi ugu utúasá ndéré ugu éyí ené wá.

²² 'Búo togú roko'bu 'yi ugu romo do 'bi míngí 'be néesé go yá, ni nda fú ndéré ngáka 'be néesé kí éyí ga bi simi 'be néesé mbá do ífibáya yée.

23 'Yì bì nḡuṅgu ledre amá wá ní, nì okó romá. 'Yì máa wo bì ndolo yoko 'yì e zíma wá ní, ndìsì báyi 'yì amá e.

24 “Togú bicayi lomo olúogu go gì simi 'yì, nì ndéré gámásó'do kpá té ngíti 'yì gì ro olú ndìsìné simi a. Togú ndiki ngíti 'yì mbá wá, nì úku ledre kídí, 'Bílámá a máídí ndá'ba kí'dí bì kóo mándìsì ndìsì ní.’

25 “Togú nderé ndiki 'Dówú Lomo ndaá simi mimbé'de 'yì nées fú lá wá, nì ídí ené kí rokinyi. 26 Nì ndéré ndóloógu lafúne e bicayi lomo e ìnyì doa gbre yée ga bì nda bisinyíe kíngaya ní zíye ndìsìyè kéye mimbé'de 'yì nées, zì 'yì nées nda síníyí tátá roné 'dá'dá.”

27 Simi bì Yésu nì aka fú ndìsì úku ledre ga gére ní, zì ngíti kára ore ìnyìné úku ledre kídí, “Yésu, mbágáyì bì ndiki yì ní, Lomo í'bí úndru go zía.”

28 Zì Yésu úkulúgu ledre kídí, “Lomo nì í'bí úndru zì 'yì ga bì ndìsìné úwú ledre ené zíye 'dí'bióto a do mimbé'deyé ní.”

'Yì e iliní lúru ledre bì kí roko'buné ní
(Lúru kpá Matáyo 12:38-42, Mária 8:12)

29 Simi bì tú'dú 'yì e niyí fú lá ndìsì ógu ní, zì Yésu úku ledre zíye kídí, “Sée 'yì luyú ledre e ga bì cakaba ba, ìlisé lúru ngíti ledre bì kí roko'buné ní. Útúásásé lúru a wá, go tí lá wo bì kóo mēngì Yóna ní. 30 Ledre bì mēngì roné zì Yóna ní, 'dodo go zì 'yì 'bì Nìnévì kídí Lomo kasa wo ne. Kpá kenée, Maa Owú 'bì 'Yìma'dí, nì mēngì roné zíma kenée gì ro zì 'yì ga bì cakaba ba, ówo a kídí Lomo kasaogu Maa ne. 31 Mongú ngére nì kóo bo kára, ìnyì kú gì simi kàngá ené Séba ógu úwú ledre gì tara Solomóna. Nì karanée 'dēcì ngbangasé, gì zía máa bì márómo gì do Solomóna ní, ìlisé úwú ledre gì taramá wá. 32 'Yì 'bì gara Nìnévì oyólo'bóní kóo mimbé'deyé zíye nḡuṅguní ledre 'bì Lomo gì zì Yóna. Niyí 'dēcì ngbangasé, gì zía máa bì márómo do Yóna ní, ìlisé nḡuṅgu ledremá wá.”

* 11:42 11:42 Kìé'do gì simi sokó: Kací Lorú 'bì Músa, togú Yúda e owoní éyì go niyí ifi simia sokó, do 'dí'bi kémbì a gì simia do í'bì a zì Lomo.

Bimióngó emesá

(Lúru kpá Matáyo 5:15, 6:22,23)

33 “Unduotoní eyé Pho'du 'dìcì do ló'bu'dútu a sí pheṛé wá, ndìsìné óto a do nyára bi gì ro zía óngó bì zì 'yì e 'dìcì ore mbá. 34 Komosé nì bimióngó. Togú komoyì nì bilámáne, áyí ndìsì simi bimióngó. Togú komoyì ndaá bilámáne wá, áyí ndìsì ndìsì simi mītuluru. 35 Ledre ga bì má'dódo yée zise ní niyí go bimióngó zise. Ídísé ówo a kídí ndaní eyé mītuluru wá. 36 Togú ledre 'bì Lomo nì go simisé, ngítí owú bisinyí ledre utúasá ídíáká simisé wá, ásá útúasá ówo ledre ga bì Lomo ili zì 'yì e ndìsì mēngì yée ní mbá.”

Yésu uku ledre bisinyí ledre 'bì Farusáyo e

(Lúru kpá Matáyo 23:1-36, Mária 12:38-40, Lúka 20:45-47)

37 Simi bì Yésu 'dodo asá ledre go ní, zì ngúru 'yì gì dongará Farusáyo e óguné ndólo wo gì ro éyì miánu 'be 'bì ené. Zì Yésu ndéréne ndìsìné do bi éyì miánu. 38 Simi bì mīngì 'be nées lurú Yésu tonó geré ánu éyì lugu sīlīne kací ondú eyé 'bì Farusáyo e kí wá ní, zì tara ìdrīne mīdrī.

39 Zì Ngére Yésu úkulúgu ledre zía kídí, “Sée Farusáyo e, ndìsìsé yéme lá dujú sanáse gì 'dí sága, yémesé esé mimbé'desé wá. Mimbé'desé nì mī'dúcuné kí 'bú éyì kpá kí bisinyí ledre e. 40 Ówosé ledre wá gì zì 'dí, ndaá 'bì ené bì kídí Lomo bì yeme sanáse nées, yeme mimbé'desé kpá ne ní wá? 41 Togú ndìsìsé go í'bì éyì zì 'yì lerì e, Lomo nì ídí kí rokinyi kíse zise ídísé mbigì 'yì ené e.

42 “Sée Farusáyo e, Lomo nì karanée 'do'dó sée kíngaya. Abú ásé tí ndìsì í'bì mikawu éyì esé e zía yá,* ili ídísé kpá ndìsì mēngì bilámá ledre zì 'yì e, zise kpá óto 'búa.

43 “Sée Farusáyo e, Lomo nì karanée 'do'dó sée kíngaya gì zía bì ndìsìsé óto ledresé owóowó simi 'Dìcì Kótruro e, ìlisé ndìsì dujú do mīngburoko bi ndìsì e, ìlisé

kpá 'yì e idíní ndìsì óto úndrusé togú ayíní go í'bí mandá zíse ní."

44 "Sée Farusáyo e, Lomo ni karanée 'dó'do sée kíngaya gí zía 'yì e ndìsìní lúru rosé gí 'dí sága ni bilámáne, owoní eyé bi kídí mimbé'desé emengú ní wá."

45 Zí ngúru 'yì 'dódo lorú ìnyiné úku ledre zí Yésu kídí, "Mongú 'yì, ndìsì née go kpá úkucáyi zée."

46 Zí Yésu úkulúgu ledre zía kídí, "Sée 'yì 'dódo lorú e, Lomo ni karanée kpá 'dó'do sée kíngaya gí zía ndìsìsé gága 'yì e idíní ndìsì lódú kací lorú, tí lá méngìsé esé e wá."

47 Zía kpá úku ngíti ledre kídí, "Sée Yúda e, abú ndìsìsé ó'bó yéme bi e zí nébì ga bi kóo ufuní yée 'desì ní ndotó, Lomo ni karanée 'dó'do sée kíngaya gí zía bulúndusé e ufuní kóo nébì ga gére née ye. 48 Ndìsìsé née 'dódo a kídí ledre bi kóo bulúndusé e mengíní née ni bilámáne, ufuní nébì e, zíse ídí 'bi esé 'yì ó'bó bi e zíye. 49 Gí zía bi Lomo ni yì ené 'yì komokenzì ní, zía úku ledre kídí, 'Mááyí kása nébì amá e kí 'yìmikása amá e zí Yúda e, niyí úfu ngíti géyì, zíye 'dó'do ngíti géyì bisinyíne.' 50 Gí zí kényí née, sée Yúda ga bi cakaba ba, Lomo ni nda 'dó'do go sée gí ro nébì ga bi kóo bulúndusé e tonóní úfu yée kú simi sındí kadra bi kóo otoogu do sogo kángá ní. 51 Tónóne gí ro Káyina wotí Ádama bi kóo ufu Ábele lúnduné ní, ndéréoguné gí ro Zakaríya bi kóo ufuní wo za cù dongará 'dìcì 'bi Lomo kí mbayi kí'dí bi ndìsìní 'dáná éyì zí Lomo ní. Máúku zíse ma'díí, sée 'yì ga bi cakaba ba niyí 'dódo sée gí ro ledre ga gére née.

52 "Sée 'yì 'dódo lorú e, Lomo ni karanée kpá 'dó'do sée kíngaya gí zía ílisé esé zí 'yì e ówo mbigí ledre bi 'bi Lomo ní wá. Gí zía sée, ílisé esé kpá ledre 'bi Lomo wá."

53 Simi bi Yésu ukuonzó ledre ga gére ní, zí Farusáyo e kí 'yì 'dódo lorú e ndìsìyé fála ledre gáa ndìsì úku yée ní kí ndìsì ndú'yú 'dó'do wo kí ndu'yú e, 54 gí do bi 'dí'bi wo kídí luyú ledre go.

12

Komosé idí idí rosé

1 Nda simi ngíti sílí gí do kací ledre máa wo née ní, zí tǔ'dú 'yì e yóko royé 'dii cigí Yésu gí ro úwú ledre bi gí taraa ní. Gí zía bi ofuní nda kóo go ní, zíye ndìsìyé 'dítílúyú do sogo sındí lafúye. Simi bi Yésu tonó ódro ní, zía úkuútu ledre fí zí 'yì lódú kacíne e kídí, "Komosé idí idí rosé gí zí Farusáyo niyí 'yì mani e." 2 Karanée 'dá'dá íri simi odu sındí kadra 'bi 'dècì ngbanga, bikérí lúyú ledre 'bi Farusáyo ga gére née wo bi yaá 'dodooguní do nyará bi wá ní ndaá. Niyí karanée ózoogu yée za mbá zí kadra. 3 Ledre ga bi za mbá úkuúgusé yée miúkuúgu simi mituluru togú mbú simi bi ólúsé go 'dìcì ní, Lomo ni karanée 'dódoogu yée zí tǔ'dú mbílí e mbá úwú a.

4 Máúku zíse, ndásé éré ngírì 'yì ga bi roko'bu eyé ni cúku'dée lá duú 'bi úfu sanáse bi ni kángá ní wá. Ngíti éyì bi niyí méngì a gí do kací a ní ndaá 'bi ené e wá. 5 'Yì bi ídísé éré a ní, ni Lomo gí zía ni ne kí roko'bu 'bi úfu 'yì kpá kí roko'bu 'bi ónzó 'yì ku mongú pho'du bi ngára ilí kú wá ní. Máúku zíse ídísé éré wo.

6 Lúrúsé aka, abú minzéré owú solú ndaní kí ledreyé owóowó zí 'yìma'dí e wá yá, Lomo owo yée kékíé'do mbá bú. Wo bi kíkí'do yaá owo wá ní ndaá. 7 Abú gba bi dosé, Lomo owo kékíé'do mbá. Ásé kí ledresé zí Lomo owóowó rómo do tǔ'dú owú solú e. Gí zí kényí née, máyá zíse ní, ndásé éré ngírì gí zí gbékpí roko'bu 'bi 'yìma'dí e wá.

8 'Yì bi éré ngírì gí zí gbékpí roko'bu bi lá 'bi 'yìma'dí e ní, zía ódó mimbé'dené úku ledre fúo dongará tǔ'dú 'yì e kídí née ni 'yì amá gí zía née ngunngu ledremá go ní, Maa Owú 'bi 'Yìma'dí, karanée kadra 'dècì ngbanga, Mááyí tóro do komo Lomo kí maláyika ené e úku ledre gí ro 'yì née kídí, ma'díí née 'yì amá ngunngu ledremá go. 9 'Yì bi ni éré ngírì gí zí roko'bu 'bi 'yìma'dí e zía óyó sogoné zíma ní, mááyí karanée kpá óyó sogomá zía do komo maláyika e kadra 'dècì ngbanga. 10 Máúku aka ngíti ledre zíse, togú 'yì uku

cayi ledre gi do bi Má, Owú 'bi 'Yìma'dí yá, Lomo ni ótoómo ledre zía. Togú uku sinyi ledre kídí roko'bu bi Mándìsì méngì ledre e kíe ba ndaá roko'bu 'bi 'Dówú Lomo bi ogú gi zí Lomo wá, Lomo otoomo ledre zí 'yì née wá.

11 Togú karanée 'di'bioguní sée gi zía bi ngungusé ledre amá ní simi 'Dìcì Kótruro e kó'dú mĩngburoko 'yì 'dáná mbayi 'bi Lomo, togú mbú kó'dú ngére e yá, ndásé éré ngìrì kí ndìsì sómú ló'bó ledre bi ásé úkulúgu a togú ndu'yúní sée go ní wá. 12 'Dówú Lomo ni úkuí'bí ledre bi zise úkulúgu a ní ne zise.

Muruwayi gi ro bicayi 'yì bi kí tú'dú éyì e zine ní

13 Zí ngúru 'yì gi dongará 'yì ga bi Yésu ndìsì ódro zíye née ìnyiné úku ledre zí Yésu kídí, “Mongú 'yì, idí úku ledre zí mongú lúndumá, éyì ga bi 'buzé uyuomo yée ní, idí mu ífi simiyé zía í'bíogú 'bi amá.”

14 Zí Yésu úkulúgu ledre zía kídí, “Lúru goó, máogú amá do sogo kángá ona gi ro ífi simi éyì ga bi 'busé uyuomo yée ní wá.” 15 Gi do kací ledre née ní, zí Yésu ndá'bané kpá úku ledre zí tú'dú 'yì ga bi ndìsì ódro zíye ní kídí, “Komosé idí idí rosé, ndásé 'dí'bi 'bú éyì 'bi sága ba óto a zise 'dá'dá wá, gi zía tú'dú éyì 'bi sága ba yomoní eyé 'yì wá abú áyí kíye ba cú káa zí 'díya.”

16 Nda gi ore zí Yésu ìnyiné úku ngíti ledre zíye simi muruwayi kídí, “Ngíti o'do, o'do kóo mongú yáká ené zí kére ánáye zía nguku, do róngoyé mbá mĩróngo. 17 Zía ndìsìné sómú ledre kídí, 'Kíbi ba kére aná zíma go kíngaya, bi ngará gbagba eye wá ba, mááyí ndíríóto yée 'da?’

18 “Zía úku ledre zine kí roné kídí, ‘Togú kenée yá, mááyí ndúrúoyó kurú gbagba née 'dá'ba, zíma úbú mikánda nda mongúne, zíma ndírí kére née za kí minzéré éyì ga bi 'bi 'be ní mbá simi a. 19 Kíbi ngíti a, máméngì moko wá, mááyí ánu kí éwé lá dujú éyì ga gére née zí odú ledre amá idíne dujú rokinyi.’

20 “Zí Lomo úkulúgu ledre zí o'do née kídí, ‘Ówo ledre wá gi zí 'di, sómú yá trídri ni do síllyì? Togú kenée yá, mááyí 'dí'bi 'dówúyì kí ndulú ba togú éyì ga bi kí ledreyé zíyì owóowó née niyí nda idí 'bi ambí yá?’ ”

21 Yésu ya née ledre bi ni méngì roné zí 'yì ga bi otoní komoyé dujú gi ro éyì ga bi 'bi sága ba iliní óto ledre 'bi Lomo zíye owóowó wá ní.

Ndásé sómú simisé gi ro éyì wá (Lúru kpá Matáyo 6:25-34)

22 Zí Yésu ndá'bané úku ledre zí 'yì lódú kacíne ga gére née kídí, “Bi kenée ní, máuku zise, ndásé sómú ledre gi ro trídri, éyì bi ásé ánu a ní, togú mbú sanáse kí bongó bi ásé ìsì a ní wá.

23 Trídri idí idí ne kí ledrené owóowó gi zía romo do éyì miánu kí bongó.

24 Lúrúsé aka solú e, tí bi ngará ledreyé ndaá owóowó wá ní, Lomo ndìsì lúru bi kacíye. Ledresé ni zí Lomo owóowó ni lúru bi kacíse rómo 'bi solú e mbá. 25 Éyì ga bi 'yì e ndìsìné sómú ledreyé née mbá, i'biní eyé trídri zí 'yì e wá, Lomo ndìsì í'bí trídri zí 'yì e dujú ne. 26 Káa zí bi gbékpí éyì ga gére née, i'biní eyé trídri zí 'yì wá ní, ndásé óto komosé dujú royé wá.

27 “Lúrúsé aka misúru kágá ga bi simi súwú ní, kí lámá ga bi royé ní mbá, ngíti géyì mĩrĩríye gindri gindri 'di'bioguní bongó zíye wá. Abú za cú mongú ngére kóo kí ìrìné Solomóna ní, abú ni kí tú'dú éyì zine, bongó ené emeoguní káa zí misúru kágá ga gére née mbá wá. 28 Éyì bi ìlisé ngungu ledre 'bi Lomo gi zía wá ní 'di. Togú bi Lomo lurú bi kací gbékpí misúru kágá e simi súwú bú ní, ni nda 'bi ené ótoómo kí í'bí bongó e zise ga bi kí ledresé zía owóowó wá ní káa be 'di?’

29 Ndásé óto mĩmbé'desé dujú gi ro éyì miánu kí éyì miéwé, zise ndìsìné sómú simisé gi royé wá 30 'Yì ga bi ngunguní ledre 'bi Lomo wá ní, 'bú éyì ga gére née ndìsì 'dí'bióyó sómú ledre eyé gi zí Lomo.

Ndásé sómú ledre wá, 'Busé owo éyì ga bi ìlisé yée ní mbá bú ni í'bí yée zise.

31 Bilámá a idísé óto Lomo zise káa do

Ngére esé. Owo éyí ga bi ílisé yée ní mbá bú, ni í'bí yée zíse.

³² “Sée 'yì lódú kacíma e, ngìrì ndaá méngìsé wá. 'Bùsé bi komo ere ní, yemeomo bi go 'be 'bi ené gí rosé. ³³ Ndásé óto komosé òwú ro éyí ga bi 'bi do sogo kàngá ba wá gí zía ndìsìní sinyí eyé misínyí zíye ndìsì ùkú eyé kpá miúkú. Ídísé óto komosé òwú ro ledre 'bi Lomo bi ùkú wá, sinyí kpá wá ní. ³⁴ Bi bi óto éyí eyí bi kí ledrené owóowó doa ní, mímbe'deyí ni ídí kpá fú íri.”

*Ndásé ndìsì lǐgì rosé wá
(Lúru kpá Matáyo 24:45-51)*

³⁵ “Sée 'yì amá e máúku zíse, ndásé ndìsì lǐgì rosé wá. Kací kadra mbá ídísé ídí nzíyísé gí ro mǐndá'baógumá, ³⁶ cé káa zí 'yì 'bi moko bi ndìsìní tí fú lá gó'do sǒngó mongú 'yì eyé kí ndá'baógu gí simi ayímbe gí ro zíne ìnyíné 'diya líkpí mbotu zía ní. ³⁷ Togú mongú 'yì néesé ogú ndiki 'yì 'bi moko ené ga gére néesé kí óto komoyé kacíne yá, ni ídí kíye kí rokinyi zía méngì bilámá ledre zíye gí ro zíye ídíye kpá kí rokinyi. ³⁸ Sǐndí kadra 'bi mongú néesé ndaá miówoné wá. Togú simi kútú ndulú togú kí simibi miára yá, 'yì ówo a ndaá. Mongú ledre tí lá togú ogú go yá, ni méngì bilámá ledre zí 'yì 'bi moko ga bi ni ógundíki yée nzíyiyé ní. ³⁹ Úwúsé aka ledre ba, 'yì bi owo bú bilámáne kídí 'yì ugu ni ógu karaba lágá 'dewe mbotu ené zía úgu éyí e ní, 'yì néesé utúasá ené ólúogú gí 'be wá. ⁴⁰ Ni kpá kenée gí ro mǐndá'baógu Owú 'bi 'Yíma'dí. Ídísé ídí nzíyísé gí zía mǐndá'baógumá ówosé esé e wá, Mááyí lǐyì sée mǐlǐyì.”

⁴¹ Zí ngúru 'yímikása 'bi Yésu bi kí ìríné Pétero ní ìnyíné ndú'yú Yésu kídí, “Ngére, muruwayi bi úku néesé ni òwú zíse togú kpá za zí ngíti géyì 'yì e mbá?”

⁴² Zí Ngére Yésu úkulúgu ledre zía kídí, “Bilámá 'yì bi ni kí komokenzì zía ndìsìné méngì ledre bi miútúásáne bi mongú 'yì ené utúasá go óto wo zía ndìsìné lúru bi kací 'yì kasa ené e gí ro zía ndìsìné í'bí éyí eyé e simi sǐndí kadra ené ní, ni náambi?”

⁴³ Ni ídí bilámáne zí 'yì kasa bi mongú

'yì ené ni ógundíki wo ndìsì méngì moko ené do bilámá mǐsì'diné ní. ⁴⁴ Máúku zíse ba ma'dí, mongú 'yì néesé ni óto wo zía ndìsì lúru bi kací éyí ené e mbá. ⁴⁵ Togú zí 'yì 'bi moko néesé somú a kídí, 'Mongú 'yì amá ógu aka 'diya wá,' zía ndìsì ené kóyó ené kí ócò ngíti géyì 'yì 'bi moko ga bi ya'dá e kí kará e kí le'yì komoné. ⁴⁶ Ni lǐyì ní mongú 'yì ené ógundíki wo go ngbúrú ro ledre néesé kenée, mongú 'yì néesé ni 'dó'do wo bisinyíne do ógóoyó wo zía ndéré ndìsìné zí 'yì ga bi ngunḡunḡí ledre 'bi Lomo wá ní.

⁴⁷ “Togú 'yì 'bi moko bi owo éyí ga bi mongú 'yì ené ili zíne méngì a ní bú bilámáne zía ásiné kí méngì a ní, ma'dí, mongú 'yì ené néesé ni 'dó'do wo kíngaya. ⁴⁸ Tí lá 'yì moko máa wo bi owo ené éyí bi mongú ené ili zíne méngì a ní wá ní, togú luyú ledre go yá, mongú 'yì néesé ni tí 'dó'do wo ndaá za kíngaya wá. Kpá kenée 'yì máa wo bi Lomo méngì bilámá ledre go zía ní, Lomo ili zía méngì ledre bilámáne zíne. 'Yì máa wo bi Lomo méngì bilámá ledre go zía za kíngaya ní, Lomo ili zía méngì ledre zíne kpá za kíngaya.”

*Máógu gí ro zí 'yì e ífi simiyé
(Lúru kpá Matáyo 10:34-36)*

⁴⁹ Zí Yésu kpá úku ledre kídí, “Máógu amá kí bikídrí do sogo kàngá ba wá, yì ené pho'du. Ni kóo ídí bilámáne togú do sogo kàngá máa tonó go árá. ⁵⁰ Tí lá mááyí ógu ídí simi mongú úzu éyí, zíma 'dó'dóma mǐ'dó'dó kíngaya, 'búo togú 'do'dó máa néesé ùkú go. ⁵¹ Lúrusé ìri káa zí éyí bi máógu kótru sée ní? Í'í, máógu gí ro zíse ífi simísé. ⁵² Togú 'yì e nǐyí 'be 'bi eyé ìnyí yá, yée ga bi gbre ní nǐyí óyóló'bó royé ídíye okó ro yée ga bi ota ní. Togú kenée wá, yée ga bi ota ní, nǐyí óyóló'bó royé ídíye okó ro yée ga bi gbre ní. ⁵³ 'Bumíowú ni ídí okó ro wotíne, zí wotíne ídíne okó roa. Mbámíowú ni ídí okó ro nyíne, zí nyíne ídíne okó roa. Togú kára ni ídí okó ro me'be wotíne, zí me'be wotíne ídíne okó roa.”

*Ídísé ówo éyí bi ayí go méngì roné ní
(Lúru kpá Matáyo 16:2,3, 5:25,26)*

⁵⁴ Zía kpá úku ngíti ledre zí tú'dú 'yi ga gére née mbá kídí, “Togú lúrúsé iní ni go úlú gi gbére kíngaya yá, geré zise ówo a kídí iní ni go ógú é'dì. Tí ma'díi zí iní é'diné.” ⁵⁵ Kpá kenée togú síli ni go ndìsì ílíogú ìrì ìrì yá, áse geré ówo a kídí bi mairì ogú go. Tí ma'díi, zía ídine kenée. ⁵⁶ Sée ga bi ótosé rosé káa do 'yi ówo ledre e, kí ndìsì ówo ini ledre gi simi toso síli ledre ga bi ndìsìní ílí komo ere kí yée ga bi bi ona ní, sara ówoyemesé ini ledre gi simi lílì ledre bi Lomo ndìsì mengì yée zíma cakaba ba wá ní gi zí 'di?

⁵⁷ “Nì kóo ídí bilámáne zise ówo ma'díi ledre zise méngì wo. ⁵⁸ Togú ngíti 'yi i'bí ngbángáyì go zí ngére e yá, ídísé yéme dongarásé kéne 'dá'dá zía kí 'dí'bi ókpó yìi do ngbanga zíye 'dècì ngbanga royì do í'bí yìi zí asikìri e ndéréye kíyì simi sígini. ⁵⁹ Togú ótoómo go zí éyì méngì roné kenée, áyí ídí simi sígini 'búó togú kèsì bi ilinì gi zíyì née í'biónzó go, áyí fú ólúogú.”

13

Ídísé óyóló'bó mimbé'desé zí Lomo

¹ Simi sɛndì kadra máa bi kóo née ní, zí ngíti géyì 'yi e úku ledre zí Yésu kídí, Piláto i'bí okó go ro 'yi ga bi 'bi Galiláya bi niyì ndìsì 'dáná éyì zí Lomo simi 'Dìcì Kótruro do úfu ngíti géyì. ² Zí Yésu úkulúgu ledre zíye kídí, “Lúrúsé íri káa zí éyì bi umbu bi ngíti géyì 'yi 'bi Galiláya ga gére uyuní née ni gi zía bi lúyú ledre eyé romo do 'bi lafúye go mbá ní? ³ Máúku zise, togú óyóló'bósé mimbé'desé zise ngúnngu ledre 'bi Lomo wá, ngíti géyì 'yi e gi dongarásé niyì úyu kpá kenée. ⁴ Sara nda yée ga bi kóo sokó doa ìnyì doa ota mongú 'dìcì nduruzonzó yée simi Yerusaléma cigì mikavu bi Silowámo ní. Sómúsé ledre née méngìné roné zíye kenée née gi zía bi lúyú ledre eyé romo do 'bi ngíti géyì 'yi ga bi simi Yerusaléma ní? ⁵ Ya'dá ga gére née luyúnì eyé ledre wá. Togú óyóló'bósé mimbé'desé zise ndá'baogúsé zí Lomo wá, áse úyu kpá kenée.”

Muruwayi gi ro kágá bi aná wá ní

⁶ Gi do kací ledre máa wo née ní, zí Yésu tónóne úku muruwayi kídí, “Ngíti o'do 'dìyì kóo ndórì 'bi 'be yáká ené. Kadra kíé'do zía ndéréne gi ro miáná a, ogú ndiki ené fú lá miáná a wá. ⁷ Zí mǐngì yáká née úku ledre zí 'yi 'bi moko bi oto wo ndìsì lúru bi kací yáká née ní ní kídí, ‘Ndórì ba mengì kára go simibi ota aná wá. Sì ledre bi zía ndìsìné gi roa kíri née ní ní ndaá, 'dutu bi née go gbékpìe, ídí lágáoyó a 'dá'ba.’

⁸ “Zí 'yi 'bi moko née úkulúgu ledre zí mongú 'yi ené née kídí, ‘Mongú 'yi, ootomozé aka kenée kí simibi kíé'do. Mááyì aka ícì'díkì a gbaá, zíma ùnzú ngénye nyanngu léfe a sí a. ⁹ Togú aná lolu kpá wá, kí bi ngíti a zize nda lágáoyó a.’ ”

Yésu yomo ngíti kára simi Sílì 'bi 'Dówúro

¹⁰ Simi ngíti sɛndì kadra simi Sílì 'bi 'Dówúro, zí Yésu kóo ndìsìné 'dódo ledre zí 'yi e simi ngúru 'Dìcì Kótruro e. ¹¹ Ábuwá ngíti kára ni kóo dongará 'yi ga bi Yésu ndìsì 'dodo ledre zíye née ore ni kí dokéké e siminé, zíye gó'du wo zía ndìsì ndéréne gi zíye nda goro goro káa kí simibi e sokó doa ìnyì doa ota. ¹² Zí Yésu lúru kára née, zía ndólo wo kídí, Mamá, ógú girì zíma 'dá'dá yáa. Zí kára née óguné, zí Yésu úku ledre zía kídí, “Ndíyá bi ndìsì 'dó'do yìi kí tú'dú simibi ba Lomo 'di'bioyó go.” ¹³ Zía óto sǐlìne ro sogo kára née, geré zí sogoa 'dózo roné, zía tónóne í'bílúgu mbófo éyì zí Lomo.

¹⁴ Zí ledre bi Yésu mengì née sínyì ené ro mongú 'yi 'bi 'Dìcì Kótruro misínyì kídí yomo 'yi simi Sílì 'bi 'Dówúro gi ro 'díya. Zí mongú 'yi 'bi 'Dìcì Kótruro née kpá úku ledre zí 'yi e kídí, “Azé kí gbékpì sǐlì e ìnyì doa kèrì gi ro méngì moko simi a, ídísé ógú dongará sǐlì ga gére ní gi ro do 'dí'bioyó ndíyá gi rosé simi a. Ndaá simi Sílì 'bi 'Dówúro wá.”

¹⁵ Zí Ngére Yésu úkulúgu ledre zía kídí, “Ndìsìsé lóndo rosé kenée gi zí 'di? Sara bi ndìsìsé líkpì bangá esé e simi Sílì 'bi 'Dówúro ndéré kíye gi ro éwé iní ní. ¹⁶ Kára née ni bulúndu Abarayáma, Satána odóngerì kóo wo kí simibi sokó

doa ìnyì doa ota (18). Mándá líkpí wo simi Sílí 'bì 'Dówúro wá?"

¹⁷ Zí ledre bì Yésù uku nées sínyíne ro ezeokóga ga gére ní. Zí bì émené ro tú'dù 'yì e mbá gí zí mongú bilámá ledre bì Yésù mengí nées.

Muruwayi gí ro kúfú kágá bì musitáda ní
(Lúrú kpá Matáyo 13:31-33, Máriko 4:30-32)

¹⁸ Zí Yésù úku muruwayi záye kídí, "'Be 'bì Lomo nì káa zí 'dí? Éyì bì mááyí óto ásá a kíe ní 'dí? ¹⁹ 'Be 'bì Lomo nì káa zí kúfú kágá bì musitáda 'yì 'dìyì wo yáká ené ní. Abú kúfú a nì nzéré káa zí kúfú kìndrì ní yá, nì ngbóro ógù ené mongú kágá kí tú'dù mirásáne e zí tú'dù solú e ndìsì ógù útúye komoa kpá kí ùbù 'be 'bì eyé e."

²⁰ Zí kpá úku ándá ledre kídí, "Éyì bì mááyí óto ásá 'be 'bì Lomo kíe ní 'dí? ²¹ Nì idí káa zí owù 'de'dí bì cúku'dée ní, niyí lóto mongú le'yì kíe, zí le'yì nées 'dì'dìné gí zía."

Owù mbotù bì cúku'dée ní
(Lúrú kpá Matáyo 7:13,14,21-23)

²² Zí Yésù ìnyíne gí ore ndéréne kí olúne kací do 'be e kí gara ga bì kací mìsì'dì ní kí 'dodo ledre 'bì Lomo zí 'yì e gí zía ndéré olúne simi Yerusaléma. ²³ Zí ngítì 'yì gí dongará 'yì ga bì ndìsì 'dódo ledre záye ní ndú'yú wo kídí, "Ngére, Lomo nì yómo lá dùy ngítì géyì 'yì e ndaá 'yì e mbá wá?"

Zí Yésù úkulúgu ledre záye mbá kídí, ²⁴ "'Yì idí gámásó'do mìsì'dì za kí roko'buné mbá gí ro zía olúne 'be 'bì Lomo. Tú'dù 'yì e niyí yéme royé gí ro záye olúye íri, utúasání eyé olú wá. ²⁵ Simi bì togú Lomo 'dùtù mbotù ené go ní, sée ga bì nì 'dùtùómo sée sága ní, ásé tóro tara mbotù ndìsì ngúnú rosé kídí, 'Mongú 'yì, idí líkpí mbotù zize.'

"Nì úkulúgu ledre zise girí kídí, 'Máowo amá sée wá. Máowo amá kpá bì bì ógusé gí doa ní wá?"

²⁶ "Ásé úku ledre zía kídí, 'Luyúze komoyí go, anuzé kóo éyì miánu kí éwé

éyì e kése, ndìsì kóo kpá 'dódo ledre simi gara ezé e.'

²⁷ "Nì úkulúgu ledre zise girí kídí, 'Ma'dí, máowo amá sée wá, máowo amá kpá bì bì ógusé gí doa ní wá. Ídísé ìnyì gí ore 'dá'ba sée 'yì lúyú ledre e.'

²⁸ "Gí ore, ásé ndìsì ìni ini kí ndìsì náná do sosé gí zía ásé lúru kása Abarayáma e kí Isáka e kí Yakóbo e nda kí ngítì géyì nébì e kí ndìsì 'be 'bì Lomo íri. Tí lá sée, ndásé íri wá. ²⁹ Rìkì sí do 'yìma'dí e gí do sogo kángá ba za mbá niyí ógù simi ayímbi 'be 'bì Lomo íri. ³⁰ Ídísé lúru ledre nées bilámáne. 'Yì ga bì kóo ledreyé ndaá zí 'yìma'dí e owóowó wá ní, niyí nda yì eyé go kí ledreyé zí Lomo owóowó."

Yésù kasalugu Farusáyo e zí Eróde Andipá

³¹ Cìkì simi sìnđì kadra bì Yésù ndìsì 'dódo ledre simi nées ní, zí ngítì géyì Farusáyo e óguyé úku ledre zí Yésù kídí, "Ólúogù mu gí ona 'dá'ba gí zía ngére Eróde Andipá yeme ledre go gí ro úfu yì."

³² Zí Yésù úkulúgu ledre zí Farusáyo ga gére nées kídí, "Ídísé ndá'ba úku ledre zí Eróde 'yì mani nées kídí, karaba kí kílondó máli aka lágaoyó bicayi lomo e gí simi 'yì e kí yómo 'yì ndíyá e kí. Nda simi ota sílì zí moko máa nées úkúne." ³³ Karaba kí kílondó ndéréoguné simi sílì ota, mááyí idí m̀ndéréma 'dá'dá gí simi Yerusaléma, ngítì éyì uçuomo máa yana wá. Nébì ga bì kóo 'dá'dá ní ufuní yée mbá íri.

³⁴ Zí Yésù ngúnú roné gí ro 'yì ga bì 'bì Yerusaléma ní kídí, "Áko, sée 'yì ga bì 'bì Yerusaléma ní, mááyí kí mongú lerí gí rosé gí zía Lomo kasa kóo nébì e zise, zise úfu yée. Zise óngboónzó ngítì géyì 'yì ga bì Lomo kasa yée zise kí bilámá sanda ní kí tutú. Mái'bí romá gí ro kótru sée tríe káa zí mbágangono bì kotru owù 'bì ené e sí fúndúne ní, ilisé esé e wá. ³⁵ Ídísé ówo a bilámáne kídí Lomo oyó sogoné go zise. Utúasásé lúru máa cakaba wá 'búo togú sìnđì kadra ogù go zise úku ledre kídí, 'Úndru idí idí zí wo bì nì ógù kí ìrì Ngére Lomo ní.' "

14

Yésu ndéré ngu 'be 'bi ngíti Farusáyo

¹ Nda go simi ngíti sɛndi kadra kpɛ simi Sílí 'bi 'Dówúro, zɛ ngúru manda 'bi Farusáyo e ndólo Yésu gɛ ro éyɛ miánu 'be 'bi ené. Zɛ 'yɛ máa yée ga bi niyí okó ro Yésu ní, ndisíyé lúru sémbe Yésu. ² Niyí ídí kɛ ní, ngíti o'do sɛndia kɛ sɛlía urúní mbá miúrú gɛ dongará 'yɛ ga bi ore ní, ìnyɛ toro go 'dága kó'dú Yésu kenée. ³ Zɛ Yésu ndú'yú Farusáyo máa ga gére née kɛ 'yɛ 'dódo lorɔ e kídí, “Ni miútúásáne do yómo 'yɛ simi Sílí 'bi 'Dówúro?” ⁴ Ukuluguní ledre mbá wá. Zɛ Yésu 'dí'bi sɛlɛne ro o'do née geré zɛ ndiyá úkúne gɛ roa. Zɛ Yésu kásalúgu wo 'be, bilámáne.

⁵ Gɛ do kacɛ ledre née ní, zɛ Yésu ndú'yú yée kídí, “Togú ngúru 'yɛ gɛ dongarásé née zɛ owú 'bi ené, togú ngúru bangákulú ené útúne simi gu simi Sílí 'bi 'Dówúro ní, ni ótoómo a íri gɛ zɛa née ndaá sɛlɛ 'bi moko wá?” ⁶ Ledre ndaá tarayé mbá wá.

⁷ Simi bi Yésu lurú ngu ga bi ndisíní ógu geléní mbá mɛngburoko bi ndisɛ gɛ ro ndisɛ doa ní, zɛa ìnyɛné úku muruwayi kídí, ⁸ “Togú ndoloní yɛi go simi ayímbi yá, ndá lúru té mongú bi ndisɛ gɛ ro ndisɛ doa wá, éyɛ née kenée ndoloní kpá ngíti mongú 'yɛ bi romo doyɛ ní go. ⁹ Simi bi mongú ngu née ogu go ní, mɛngí 'be ni ógu sɛkpɛ yɛi kídí, ‘Ídí ndéré ndisɛ do bi máa wo bi 'dáa, mongú 'yɛ bi ógu ba ni ógu ndisɛ ona.’ Mɛnyiyɛ ní ídí kɛ komokenyɛ. ¹⁰ Togú ndoloní yɛi go do ngíti bi, kɛ'dí bi ógu go íri ní, ídí aka ndéré ndisɛ do owú bi ndisɛ kɛ. 'Yɛ bi ndolo yɛi née ni ógu sɛkpɛóto yɛi ne do bi bi yeme gɛ royɛ ní. Áyí ówó komo 'yɛ ga bi ore née geré miówó. ¹¹ Gɛ zɛa 'yɛ bi ndisɛ óto roné cúku'dée ní, niyí sɛkpɛ wo 'dága. Wo bi ndisɛ sɛkpɛ roné 'dága ní, niyí óto wo nde.”

¹² Gɛ ore zɛ Yésu ndá'bané úku ledre zɛ mɛngí 'be kídí, “Togú yéme éyɛ miánu go gɛ ro 'yɛ e yá, ndá ndólo lá dujú ezegámáyɛ e kɛ sɛmuyɛ e kɛ mɛngburoko 'yɛ ga bi kɛ éyɛ e zɛye ní wá. Gɛ zɛa togú ilíní kpá yéme éyɛ miánu gɛ ro 'yɛ e yá,

niyí ndólo kpá té dujú yɛi. I'biluguní éyɛ bi kóo mɛngí zɛye née go zɛyɛ. ¹³ Simi bi óto ayímbi go ní, ídí ndólo 'yɛ lerɛ e kɛ mɛngí'ɛ e, kɛ yée ga bi kɛ siri ro sɛndiye ní, nda kɛ 'yɛ komo mi'dútu e. ¹⁴ Abú utúasání mɛngí lúgu ledre zise wá yá, karanée simi sɛndi kadra bi Lomo ni úru mbigí 'yɛ e ené e gɛ simi umbu ní, Lomo ni í'bí úndru zɛyɛ.”

Muruwayi gɛ ro mongú Ayímbi (Lúru kpá Matáyo 22:1-10)

¹⁵ Simi bi ngúru 'yɛ gɛ dongará 'yɛ ga bi ndisíní gbóo cigí Yésu ánu éyɛ, uwú ledre bi Yésu ndisɛ 'dódo a née kenée ní, zɛa ìnyɛné úku ledre kídí, “'Yɛ ga bi karanée niyí ndisɛ ánu éyɛ simi ayímbi 'be 'bi Lomo ní, niyí ídí kɛ rokinyi.”

¹⁶ Zɛ Yésu úkulúgu ledre zɛ o'do née kídí, “Ngíti o'do mɛngí kóo mongú ayímbi zɛa ndóloyóko tú'dú 'yɛ e gɛ roa. ¹⁷ Simi bi sɛndi kadra utúasá go ní, zɛ mɛngí 'be kása 'yɛ 'bi moko ené ndéré kɛ úku ledre zɛ 'yɛ e kídí, ‘Sɛndi kadra utúasá go oguní mu.’

¹⁸ “'Yɛ ga bi ndoloní yée ní oguní eyé e mbá wá, ya yée niyí kɛ moko eyé e. Mizefi 'yɛ ya, ‘Máugú yáká cakaba máili ndéré lúru a. Gɛ zɛ kɛyɛ née, máútúasá ógu wá.’

¹⁹ “Ngíti a ya, ‘Máugú ití e cakaba ìnyɛ gɛ ro ndisɛ mɛngí moko kɛye, mááyí aka ndéré úzu yée togú utúasání go mɛngí moko yá. Máútúasá ógu wá.’

²⁰ “Ngíti a ya, ‘Máofú kára cakaba, máútúasá ógu wá.’

²¹ “Zɛ 'yɛ 'bi moko ndá'bané úku ledre ga gére née zɛ mongú 'yɛ ené. Zɛ bi sínýine roa gbála. Zɛa kása 'yɛ 'bi moko née kídí, ‘Ídí olúógu do misi'di íri zɛyɛ ndólo 'yɛ lerɛ e kɛ mɛngí'ɛ e, kɛ 'yɛ komo mi'dútu e, kɛ yée ga bi kɛ siri ro sɛndiye ní.’

²² “Zɛ 'yɛ 'bi moko née ndéréne, zɛa ndá'baoguné úku ledre zɛ mɛngí 'be kídí, ‘Mongú 'yɛ, 'yɛ ga gére née oguní go, tí lá ngíti géyɛ bi ndisɛ niyí aka gbékpɛ 'yɛ ndaní doyé wá.’ ²³ Zɛa kpá kása ándá 'yɛ 'bi moko née, ‘Ídí olúógu do misi'di kɛ 'be 'bi 'yɛ e, zɛyɛ ndólo yée gɛ ro zɛ bi ndisɛ ga gére née ídiye mbá kɛ 'yɛ e doyé. ²⁴ 'Yɛ ga bi mándólo yée 'dá'dá ngará oguní wá

ní, ma'dúí utúasání ndéne úzu to'do éyí miánu bí máyéme gí royé ba wá.' "

*Lódú kací Yésu ní mongú ledre
(Lúru kpá Matáyo 10:37,38)*

²⁵ Nda gí ore, zí Yésu ìnyìné kpá fú lódú misì'di ndéréne simi Yerusaléma. Tú'dú 'yì e niyí go kpá ruu do kací a. Zía óyó komoné úku ledre zíye kídí, ²⁶ "Togú 'yì ili idí 'yì lódú kacíma yá, idí óto 'búma rómo do 'buné kí mbágáne, kí me'bené kí owú 'bí ené e kí lúnduné e kí léminé e kpá kí kuru'buné mbá, ní fú idí 'yì lódú kacíma. ²⁷ Ndaá kpá lá duu wo nées wá, 'yì bí ili go idíne 'yì lódú kacíma ní, idí í'bí roné zí umbu gí romá.

²⁸ "Ledre nées ní káa zí togú 'yì ili ubú 'dìcì yá, ní aka ówo roko'bu kèsì do sílìne kí ní fú tónó moko. ²⁹ Togú mengì kenées wá, ní méngì moko nées lá mburu yana zí roko'bu a ukúne zí 'yì e kúgú wo. ³⁰ Zíye úku ledre kídí, 'Oto dosì moko, méngìonzó wá romo wo go mburu yana.'

³¹ "Kpá kenées ngéere bí ní kí 'yì e zíne álifú sokó, togú ili ndéré útú kí okó do ezené ngéere bí ní yì ené kí 'yì e ené álifú cì kèrì a ní yá, ní aka lúru roko'bungé kí ní fú ndéré méngì okó nées. ³² Togú owo go kídí roko'bungé nda yá, ní kákasa zí ezeokóne nées kídí, 'Okó ndaá idí wá, yée idíní yéme dongaráye.' ³³ Ní gí rosé kpá kenées. Togú 'yì ili idí 'yì lódú kacíma yá, idí ótoómo yì ené e za mbá, zía idíne 'yì lódú kacíma.

³⁴ "To'do ní bilámá éyì. Togú ayá lolu wá ní, ayí méngì lará a káa be 'di zía ayálúgu roné? ³⁵ Bí ngára moko ndaá lolu simi a, gbawá gí ro do méngì ngítì géyì éyì e kíe wá ní, odu a duu do léféoyó a 'dá'ba.

"Yì bí uwú ledre bú ní, idí úwú ledre bí máuku nées."

15

*Muruwayi gí ro Kábìrìkì
(Lúru kpá Matáyo 18:12-14)*

¹ Kadra kíe'do 'yì 'dó'dú usóru e gí zí 'yì e kí tú'dú 'yì lúyú ledre e oguní go ndìsì úwú ledre ga bí Yésu ní ndìsì 'dódo yée zí 'yì e ní. ² Zí Farúsáyo e kí ngítì géyì 'yì 'dódo loru e ndìsìyé úku mǎngúngúru

ledre ro Yésu kídí, "O'do nées otoómo 'yì lúyú ledre e zíye ndìsìyé ánu éyì kéye."

³ Zí Yésu ódroné zíye simi muruwayi kídí, ⁴ "Togú ayí kí kábìrìkì e zíyì míya (100), zí wo bí kíe'do ní ìndrìné, útúasá ótoómo yée ga bí cì eso doa sokó doa ìnyì doa eso (99) nées zíyì ndéréyì gámásó'do wo bí ìndrì kíe'do nées wá? ⁵ Simi bí ndíki go ní, ayí idí kí mongú rokinyi zíyì ó'bo a ndá'ba kíe 'be. ⁶ Simi bí ógu goó 'be ní, ayí ndóloyóko lafúyì e yá, 'Mándólo sée gí ro zíze ndìsìzé kése kí rokinyi gí zía kábìrìkì amá bí ìndrì ní mándíki go.' ⁷ Yésu ya zíye ní, ledre nées ní kpá kenées komo ere. Togú 'yì lúyú ledre kíe'do, oyólo'bó sómú ledre ené go zía ngúnḡu ledre 'bí Lomo yá, Lomo ní idí kí rokinyi gí roa rómo do tú'dú 'yì ga bí oyólo'bóní sómú ledre eyé wá ní.

Muruwayi gí ro kèsì bí ìndrì ní

⁸ "Sara togú ngítì kára ní kí komo kèsì ené sokó (10), zí wo bí kíe'do ní útúìndrì roné gí simi a cìkì 'dìcì ore, utúasá ùndu pho'du zía ndìsìné okósó'do a gí zía ndíki a kí ní wá? ⁹ Simi bí ndíki go ní, ní ndóloyóko lafúne e kí eze 'be 'bí ené e zía úku ledre zíye kídí, 'Mándólo sée gí ro zíze ndìsìzé kése kí rokinyi gí zía kèsì amá bí ìndrì ní, mándíki go.' ¹⁰ Ledre nées ní kpá kenées komo ere. Togú 'yì lúyú ledre kíe'do oyólo'bó sómú ledre ené go zía ngúnḡu ledre 'bí Lomo yá, maláyika e mbá niyí idí kí rokinyi gí ro bí kèrì 'yì lúyú ledre bí oyólo'bó sómú ledre ené zía ngúnḡu ledre 'bí Lomo ní."

Muruwayi gí ro owú bí ìndrì ní

¹¹ Zí Yésu kpá úku ngítì muruwayi kídí, "Ngítì o'do ní kóo bo kí wotíne e gbre. ¹² Zí wotíja bí owú ní úku ledre zí 'buyé kídí, 'Babá, éyì sílìyì ga bí gí ro ífi báyi yée zíze owú 'bí eyì e ní, í'bí 'bí amá mu gí simiyé.' 'Buyé kala kpá wá, zía ífi báyi éyì sílìne zía í'bí 'bí owú 'bí ené bí owú ní.

¹³ "Lá owú sílì cúku'dée, zí wotíja bí owú ní úgúoyó 'bí ené éyì bí 'buyé í'bí zía ní mbá 'dá'ba, zía 'dí'bí kèsì ndéréne gbála simi ngítì káḡá. Zía sínyíonzó kèsì nées íri simi ledre ga bí ngára moko ndaá

simiyé wá ní. ¹⁴ Ni ídí kíe ní, 'bú utú go simi kángá bi ni simia íri nées, kési ndaá lolu zía ánu éyí kíe wá. ¹⁵ Zía ídíne káa do 'yí 'bi moko 'bi ngíti o'do gi dongará mǐngí kángá ga bi íri ní, ndísi lúru bi kací mukúrú ené e kí í'bí éyí miánu zíye. ¹⁶ 'Yí í'bí éyí miánu ndaá zía wá, ni nda kóo go gbóo gi ro ánu éyí miánu ga bi 'bi mukúrú e ní.

¹⁷ "Zía sómúló'bó simi doné zía úku ledre kídí, "Yí 'bi moko ga bi 'bi babá ní, éyí miánu ni gi royé bo kíngaya. Mááyí ndísi úyu gi zí 'bú ona ba. ¹⁸ Mááyí ndá'ba zíma úku ledre zía máyá, "Babá, málúyú go ro Lomo kpá royí. ¹⁹ Máútúásá amá lolu ídíma káa do owú 'bi eyí wá. Ídí nda óto máa dongará 'yí 'bi moko eyí e."

²⁰ Yóó, zía ìnyiné ndá'bané 'be zí 'buné.

"Zí 'bua lúruńdiki wo gi gbála kí óguné do misi'di, zía ídíne kí mongú simikozo gi roa. Zía ngásáne ndéré útúne ro wotíne fáka wo í'bí mandá zía kí 'búne.

²¹ "Zí wotíja úku ledre zía kídí, 'Babá, málúyú go ro Lomo kpá royí. Máútúásá lolu ídíma káa do owú 'bi eyí wá.'

²² "Zí 'bua úku ledre zí 'yí moko e kídí, 'Ngásásé mu 'di'diya ndéréogú kí bilámá bongó, kí ngo'di kí éyí sǐndí zía ési yée.

²³ Zíse ndéréogúse kí zoro ítí óngóonzó a gi ro zíze ánu a kí rokinyi. ²⁴ Wotíma ba ni kóo go umbuné. Bi ba ní, nda'baogú go trídri. İndri kóo go, nda'baogú go.' Zíye tónóye ánu éyí kí rokinyi.

²⁵ "Ledre ba ni ndísi méngi roné ní, wotíja bi mongú ní ni aka 'bi ené yáká. Zía ìnyiné gi yáká girí go sikala ndá'baogúne 'be. Zía ógú olúne simi gború kídri kí do 'yí e, ke'bi ni go ndísi méngi roné zíye 'be. ²⁶ Zía ndólo ngúru 'yí 'bi moko bi 'be ore ndú'yú wo kídí, 'Éyí bi mengi roné ní 'di?' ²⁷ Zí 'yí 'bi moko nées úkulúgu ledre kídí, 'Bisinyí ledre ndaá, lúnduyí kóo indri ní, nda'baogúne zí 'busé úku ledre do óngóonzó zoro ítí gi ro zí 'yí e ánu a, bi niyí ndísi ndéndeke nées.'

²⁸ "Zí ledre nées sínýíne ro wotíja bi mongú nées gbála, zía ásiné çikí do misi'di ili ógú 'be wá. Zí 'buyé ndéréne dódó roné roa idí mu ógú 'be. ²⁹ Zía úkulúgu

ledre zí 'buyé kídí, 'Lúru aka, tú'dú simibi ga ba za mbá azé keyi ona. Zíma ndísimá óto úndruyí kí méngi moko kpá káa zí 'yí 'bi moko ní, í'bí zíma gbawá owú ina zíma gi ro zíze ánu a kí lafúma e. ³⁰ Lúru aka nda 'yí máa bi sinyionzó kési eyí mbá do kará ga bi moko ndaá simiyé wá ní, simi bi ledre romo wo, nda'baogú nda goó 'be ní, zíyí úfu za cú ítí zía gi ro zí 'yí e óguyé ánu a.'

³¹ "Zí 'bua úkulúgu ledre zía kídí, 'Lúru ledre máa nées kíe? Mbé bi azé keyi ona ní, éyí ga bi 'bi amá ní niyí fú mbá 'bi eyí. ³² Ufuní ítí nées gi zía lúnduyí nées ni kóo go umbuné. Bi ba ní, nda'baogú go trídri. İndri kóo go, nda'baogú go.' "

16

Muruwayi gi ro ngíti 'yí 'bi moko

¹ Zí Yésu úku ledre zí 'yí lódú kacíne e kídí, "Ngíti mongú 'yí ni kóo bo, zí 'yí e úku ledre zía kídí, 'yí 'bi moko ené bi ndísi lúru bi kací kési ní, ndísi sínýi kési. ² Zí mongú 'yí nées ndólo 'yí 'bi moko ené nées úku ledre zía kídí, 'Máuwú tú'dú bisinyí ledre go gi royí. 'Dí'biogú aka kési ga bi ndísi méngi moko kíe ní zíma lúru a. Gi zía tónóne karaba ndéréne 'dá'dá, nda lolu 'yí 'bi moko amá ona wá.'

³ "'Yí 'bi moko nées ya zía ní, 'Mongú 'yí amá ni go ootomo máa gi simi moko. Roko'bumá ndaá gi ro ndéré kí íci gu kíe zí 'yí e gi ro kési wá, máútúásá kpá ómbo éyí wá, mááyí méngi ba goó 'dì? ⁴ Zía sómúndiki ledre kídí togú kenée yá, gi ro zí 'yí e 'dí'bi nées simi sumu gi do kací a bi nées ndaá lolu simi moko wá ní, nées ni méngi éyí káa.'

⁵ "Zía ndólo 'yí ga bi kóo ndísiní 'dí'bi kési 'bi mongú 'yí ené gi zía ní. Zía ndú'yú mizefiyé kídí, "Dí'bi kóo kési 'bi mongú 'yí amá gi zíma ndu?'

⁶ "Zía úkulúgu ledre zí 'yí 'bi moko nées kídí, 'Má'dí'bi kóo gi zíyí kúkú su'bú míya ìnyí doa ota.'

"Yí 'bi moko nées ya, 'Ídí nda éké a lá dùyú míya eso.'

⁷ "Zía ndú'yú ngíti 'yí kídí, "Bi eyí 'bi ené ndu?'

“Zía úkulúgu a zí 'yì 'bì moko née kídí, 'Suwáli kére álfu kǐé'do.’

“Zí 'yì 'bì moko née úku a zía ya, ‘Éké nda lá míya ìnyì doa ota.’

⁸ “Zí mongú 'yì née úku ledre zí 'yì 'bì moko ené née kídí méngì née komokenzì zíyì. 'Yì 'bì do sogo káṅgá niyí kǐ komokenzì gǐ royé kǐ royé romo do 'yì ga bì 'bì Lomo ní. ⁹ Sée 'yì lódú kacíma e, ídísé méngì bilámá ledre zí 'yì e kǐ éyì ga bì zísé do sogo káṅgá ba, gǐ ro karanée togú éyì ga gére née úkúní go yá, ásé nda ndíki bilámá bì bì za fí ní komo ere.

¹⁰ “Yì bì utúásá go lúru bì kací owú éyì ní, nì kpá útúásá lúru bì kací mongú éyì. Togú utúásá lúru bì kací owú éyì wá, utúásá kpá lúru bì kací mongú éyì wá. ¹¹ Togú i'bíní owú éyì 'bì do sogo káṅgá ba gǐ ro zíyì lúru bì kací a, útúásá lolu kǐe wá ní, niyí nda í'bí mongú éyì 'bì komo ere ní zíyì káa be 'dí? ¹² Togú útúásá lúru bì kací éyì 'bì ngíti 'yì wá ní, ambí nì nda í'bí éyì zíyì gǐ ro zía ídíné káa do 'bì eyì ní ne?

¹³ “Yì kǐé'do utúásá ídì 'yì 'bì ngére e gbre wá. Nì óto 'bú wo bì kǐé'do ní, zía sógò ngíti a. Kpá kenée, útúásá óto ledre Lomo kǐ kǐsì zíyì mbá owóowó wá.”

¹⁴ Gǐ zía bì Farusáyo e niyí kǐ 'bú kǐsì doyé kíngaya ní, simi bì uwúní ledre bì Yésu uku née kenée ní, zíye ndísiyé kúgú wo mikúgú. ¹⁵ Zí Yésu úku ledre zíye kídí, “Ndísisé óto rosé zí 'yì e kǐ ledresé owóowó, ówosé esé bì kídí Lomo owo ledre ga bì do mimbé'desé bú ní wá. Éyì bì do sogo káṅgá ba ndísiní lúru a kǐ ledrené owóowó ní, moko ndaá bì ené simi a zí Lomo wá.

¹⁶ “Dá'dá gǐ zí Yiwáni babatíza, 'yì e ndísiní aka kóo mbá óto úndru lorù bì kóo Músa eké kpá kǐ ledre ga bì kóo nébì e ndísiní úku yée ní. Simi bì Yiwáni ogu nda ndísi 'dódo bilámá ledre gǐ ro 'be 'bì Lomo kídí, 'yì e idíní ówo Lomo káa do Ngére eyé ní, mimbé'deyé nì go mbá íri. ¹⁷ Abú karanée Lomo nì óyóló'bó do sogo káṅgá ba kǐ ere yá, ngíti éyì bì kǐé'do gǐ simi ledre ga bì kóo ekéní yée simi lorù niyí 'dí'bíoyó a 'dá'ba ní ndaá.

¹⁸ “Yì bì otoomo me'bené, zía nda ndéréne ofú ngíti kára ní, luyú ledre go. Nda gǐ ore o'do bì ofú kára née go ní, luyú kpá ledre go.”

Lázoro e kǐ o'do bì kǐ tú'dú éyì e zíne ní

¹⁹ “Ngíti mongú 'yì nì kóo bo, kací kadra mbá ndísi ési roné fú lá bilámá bongó, zía ndísiné ánu fú lá bilámá éyì miánu. ²⁰ Zí ngíti géyì 'yì e ndísiyé ìmbíogú ngíti 'yì lerí nì kǐ ìríné Lázoro, roa ba za mbá unḡú, ndísi óto wo tara mbotu 'be 'bì mongú 'yì née. ²¹ Lázoro ma'dáa ili tí lá zíne ndísiné ánu nyunyú éyì miánu bì nì ndísi rère sǐ tarabíza 'bì o'do née bì ní káa bì née nì úyu gǐ zí 'bú ke. Simi ledre ga gére née mbá zí ìsì ndísiyé léwe unḡú ga bì ro Lázoro ní.

²² “Nda simi ngíti sílì, zí 'yì lerí née úyuné. Zí maláyika e 'dí'bi wo ndéré kǐe do bì kǐ'dí bì Abarayáma ndísi ndísi ní. Zí mongú 'yì née úyuné do óto bì zía. ²³ Zí trídri a ndéréókpó 'bì ené geré do bisinyí bì bì 'bì 'do'dó kíngaya ní. Nì síkpi doné lúru bì 'dága káa ní, zía lúru ndíki Lázoro 'yì lerí bì kóo ba gbála kǐ ndísi eyé kǐ Abarayáma do bilámá bì. ²⁴ Gǐ zí éyì miówo, zí o'do née gbúrógbóne 'dága kídí, ‘Áko mongú 'yì Abarayáma, ótoómo ledre zíma, mááyí go úyu. Kása aka Lázoro idí lá ési nzišilíne bì do tifi ní simi iní kǐdrí, ógu é'de a dondenemá, gǐe zí owú bì ìdríne romá.’

²⁵ “Zí Abarayáma úkulúgu ledre zía kídí, ‘Sómú aka lá simi bì kóo áyí aka do sogo káṅgá ní, rokinyi nì dujú 'bì eyì, zí lerí ídíné dujú 'bì Lázoro. Bì ba ní, áyí go simi lerí Lázoro nì go simi rokinyi. ²⁶ Nda kpá lá dujú née wá, mongú gu nì go dongaráze kése. 'Yì ndaá gǐ yáa ndéréne ìri togú girí óguné yáa wá.’

²⁷ “Zí mongú 'yì née úkulúgu ledre zí Abarayáma kídí, ‘Togú kenée yá, kása nda lá Lázoro ma'dáa zíze 'be 'dáa. ²⁸ Lúndumá e niyí bo ìri ìnyì, idí úku ledre zíye ndaní méngì bisinyí ledre zí 'yì e wá, káa bì niyí ógu kpá simi 'do'dó bì mááyí simi a yáa ba ke.’

29 “Zí Abarayáma úkulúgu ledre zía kídí, ‘f’i Lázoro utúasá ndéré íri wá. Idíní ndìsì úwú lorù bì kóo Músa eké kí ledre ga bì kóo nébì e ndìsìní úku yée ní.’

30 “O’do nées ya, ‘f’i, mongú ‘yì, ili za cù ‘yì bì urú go gì simi umbu ní, zía ndéréne uku ledre nées zíye ne niyí fú ngúnngu a.’

31 “Abarayáma ya zía ní, ‘Togú utúasání eyé ngúnngu ledre ‘bì Músa e kí nébì e wá, abú ‘yì urú gì simi umbu zía ndéréne úku ledre zíye ya, utúasání eyé kpá fú lá ngúnngu a wá.’ ”

17

Yésu 'dodo ledre zú 'yì lódú kacíne e (Lúru kpá Matáyo 18:6,7,21,22, Máriao 9:42)

1 Zí Yésu ìnyiné úku ngíti ledre zí ‘yì lódú kací nées kídí, “‘Yì bì ndìsì lóndo lafúne e gì ro zíye luyú ledre ní, ni go gbóo. ‘Yì máa nées ni ndíki mongú bisinyí nduwú. 2 ‘Yì káa zí nées, ‘be kóo do ódóngèrì mongú tutú ro goa do úcu wo kíe bu simi mongú iní zía úyuné íri. Gì zí wo bì ni óto owú bì cùku'dée káa zí wo ba zía luyú ledre ní. 3 Komosé idí idí rosé.

“Togú ngúru ‘yì gì dongará ‘yì ga bì ngúnguní ledremá go ní, luyú ledre go yá, idísé lorù wo. Togú oyólo'bó sómù ledre ené go yá, idísé ótoómo ledre zía.

4 “Togú luyú ledre royí kí'dí ìnyì doa gbre (7) kadra kíe'do, zía kpá óguné zíyì kí'dí ìnyì doa gbre (7) kadra kíe'do ya idí ótoómo ledre zíne yá, idí ótoómo ledre zía.” 5 Kadra kíe'do zí ‘yìmikása ‘bì Yésu ìnyiyé úku ledre kídí, “Ngére, idí sáká zée, zíze ngúnngu ledre eyí nda za kíngaya.”

6 Zí Yésu úkulúgu ledre zíye kídí, “Abú ledre ‘bì Lomo bì ngúnngu ní ni cùku'dée káa zí kífú kágá bì musitáda ní yá, áyí útúasá úku ledre zí mongú kágá bì káa zí ngónó ní kídí, ‘f’biyóyó royí gì ore, zíyì ndéré tóroyí gbála simi mikavu ‘dáa.’ Kágá nées ni úwú yìj, zía méngì a tí kenée.”

7 Zí Yésu kpá úku ngíti muruwayi zíye kídí, “Togú ‘yì ‘bì moko nda'baogu go ‘be gì do bì moko gáa ndìsì méngì a ní,

mongú ‘yì ené ni geré úku ledre zía ya, ‘Ógu ndìsì bì ánu éyí?’ 8 f’i, mongú ‘yì ené ni úku ledre zía kídí, ‘Méngì éyì miánu ‘bì tagá zíma ánu a kí, áyí nda fú ógu ndìsì bì ánu ‘bì ené éyí.’ 9 Simi ledre ga gère nées mbá, mongú ‘yì nées utúasá ené í'bì mbófo éyí zí ‘yì moko nées wá gì zía nées moko bì ogú gì roa ní. 10 Ledre nées ni gì rosé kpá kenée. Togú méngìsé moko bì i'bíní zíse ní go yá, idísé lá úku a kídí, ‘Azé ‘bì ezé lá ‘yì ‘bì moko e, ndìsìzé méngì dujú moko bì i'bíní zíse ní.’ ”

Ya'dá e sokó kí umbunonó royé

11 Simi bì Yésu ni do misì'di mindéréne simi Yerusaléma ní, nderé kóo kpurú gì dongará kángá ga bì gbre, Samáriya kí Galiláya ní. 12 Zíye ndéréóguyé go simi ngíti do ‘bé, zí ya'dá e sokó (10) mbá kí umbunonó royé ógu tóroyé dogborù misì'di re kenée. 13 Simi bì Yésu ogú nda go gbóo ní, zíye ìnyiyé mbá ótrú ndólo wo kídí, “Áko, Yésu, mongú ‘yì, idí lúru leríze zíyì sáká zée ke.”

14 Zí Yésu lúru yée zía úku ledre zíye kídí, “Ídísé ndéré zí ‘yì ‘dáná éyì e gì ro zíye lúru rosé togú umbunonó nées ukú go yá.” Niyí ndéréóguyé yana ní, royé ni go bilámáne.

15 Simi bì ngúrúyé lúru roné ni go bilámáne ní, zía ndá'baoguné ndìsì í'bílúgu mbófo éyí zí Lomo kí kúrúne ‘dága. 16 Zía útúne ló'bù komoné bì kó'dú Yésu ndìsìné mbófo wo gì zía ndaá ‘bì ené Yúda wá, ni gì simi kífú ‘yì ga bì Samáriya e ní.

17 Zí Yésu ndú'yú wo kídí, “Ndaá ‘bì ené bì gáa ásá sokó ní wá? Sara yée ga bì ìnyì doa eso ní niyí nda goó ‘da? 18 Bì zí ‘yì lóngó ba óguné dujú ne í'bílúgu mbófo éyí zí Lomo ní?” 19 Zí Yésu úku ledre zí o'do máa nées kídí, “Gì zía bì ngúnngu ledre ‘bì Lomo go ní, Lomo yomo yìj go, ndá'ba yì eyí mu ‘be.”

Ledre gì ro 'be 'bì Lomo

(Lúru kpá Matáyo 24:23-28,37-41)

20 Nda gì ore zí Farúsáyo e ndú'yú Yésu kídí, “Lomo ni ógu idíne káa do ngére do sogo kángá kí be ‘dì?” Yésu ya zíye ní,

“Miógú Lomo ídíne káa do ngére, lurúni eyé kí komo 'yì káa zì bì ndìsìsé sòmú a nées wá. ²¹ 'Yì e utúasání kpá úku a bì kídí, 'Lúrúsé aka, nì goó ba, togú nì goó bì 'dáa ba wá,' gì zía Lomo nì cakaba go dongarásé.”

²² Zì Yésu úku ledre zì 'yì lódú kacíne ga gére nées kídí, “Sìndí kadra nì ógú zise ídíse nziyisè gì ro lúru mindá'baógú Owú 'bì 'Yìma'dí, tí lá útúasásé lúrúndíki a wá. ²³ Ngíti géyì 'yì e niyí úku ledre zise kídí, 'Owú 'bì 'Yìma'dí ogú go ona togú mbú ogú go 'dáa yá,' ndásé úwú ledre eyé ga gére nées wá. ²⁴ Gì zía mindá'baógú Owú 'bì 'Yìma'dí nì ídí káa zì mì'bílé'be iní bì 'bìle'be zía òngóné kú gì komo ere zaá gì bì ní. ²⁵ Éyì bì nì aka ídí ní, 'yì ga bì niyí aka trìdrì ba niyí ási gì romá, zíye 'dó'do máa kíngaya kí tú'dú rìkì sí do 'do'dó e kí.

²⁶ “Sìmi sìndí kadra bì Mááyí ndá'baógú sìmi a ní, mìméngì ledre 'bì 'yìma'dí e nì ídí ené cé káa zì ledre kóo 'yì e ndìsìní méngì a sìmi sìndí kadra bì kóo 'bì Nówá ní. ²⁷ 'Yì e otoní yì eyé komoyé dùú ro éyì miánu eyé e kí éyì miéwé eyé e, zì ngíti géyì kí ófú royé. Zì ledre nées méngì roné kenée gì sìmi sìndí kadra bì zì Nówá kí 'yì 'bì 'be 'bì ené e olúye mbá sìmi kurúngba ní. Zì mongú iní úcuné úfuónzó 'yì ga bì kóo sága nì mbá.

²⁸ “Ledre nées méngì kóo roné kpá kenée sìmi sìndí kadra 'bì ngíti mongú 'yì kí ìrìné Lóto. 'Yì e otoní yì eyé kóo komoyé dùú ro éyì miánu e kí éyì miéwé eyé e, ngíti géyì niyí ndìsì 'bì eyé úgúóyó éyì e, ngíti géyì ndìsìní 'bì eyé úgú éyì e zíye, ngíti géyì niyí 'bì eyé ó'do éyì ngíti géyì ndìsìní 'bì eyé ùbù 'dìcì e. ²⁹ Sìmi sìndí kadra bì Lóto kí owú 'bì ené e olúoguní gì sìmi Sodóma ní, zì Lomo kasaogu pho'du kí minguogó so pho'du bì ndìsìní ndóló a barútu ní gì komo ere ndìsì é'dìné zì 'yì ga bì kóo ore ní aráónzó royé mbá.

³⁰ “Ledre nées nì ídí cé kenée sìmi sìndí kadra bì Owú 'bì 'Yìma'dí ndá'baógú sìmi a ní. ³¹ Sìmi sìndí kadra nées ní, 'yì bì nì do 'dìcì ní, ndáá ndítíogú olú 'dìcì gì

ro 'dó'dú ógú yì ené e sága kí wá. Wo bì gáa nì 'bì ené yáká ní, utúasá ndá'baógú 'be kí wá. ³² Ídíse sòmúndíki ledre bì kóo méngì me'be Lóto ní. ³³ Togú 'yì ya nées ili ndìsì lódú kacíma wá káa bì nées nì úyu yá, omo ené e wá. 'Yì bì ya nées nì lódú kacíma, abú nées uyu yá méngì éyì wá ní, uyu ené e wá. ³⁴ Máúku zise, sìmi ndulú bì ledre nées nì méngì roné sìmi a ní, togú 'yì e gbre niyí mì'dú'duyé do rangba kíé'do yá, wo bì ñgunu ledremá go ní, Lomo nì 'dí'bi dùú wo zía ótoómo eze a nées kenée. ³⁵ Kará e gbre niyí do bì úsu éyì, Lomo nì 'dí'bi wo bì ñgunu ledremá go ní, zía ótoómo eze a nées kenée. ³⁶ Kpá kenée ya'dá e niyí ídí yáká gbre, wo bì ñgunu ledremá go ní, Lomo nì 'dí'bi dùú wo zía ótoómo eze a nées kenée.”

³⁷ Zì 'yì lódú kacíga ga gére nées úku ledre zía kídí, “Ngére, ledre máa nées nì méngì roné 'da?”

Zì Yésu úkulúgu ledre zíye sìmi muruwayi kídí, “Ledre máa nées lo'bo wá, nì ídí cé káa zì umbu bangá bì bì zì lugúnu e ówo a mbá ní.”

18

Ndásé 'dó'dó gì zì ìni ìni zì Lomo wá

¹ Gì do kací ledre nées ní, zì Yésu 'dódo ledre zì 'yì lódú kacíne ga gére nées gì ro ledre 'bì ìni zì Lomo, ndaní 'dó'dó gì zì ìni ìni zì Lomo wá. ² Zía úku ledre zíye kídí, “Ngíti ngére 'bì ngíti kàngá nì kóo bo, ndáá 'bì ené 'yì éré Lomo wá, sòmú ené kpá do 'yì e wá. ³ Kára umbu nì kóo bo sìmi kàngá 'bì ngére máa nées ngíti géyì 'yì e méngìní kóo wo bisinyíne. Zì kára nées ndìsì èrìné kí ngbanga ené nées zì ngére nées má.

⁴ “Zì ngére nées ásiné kí sáká kára nées kí ngbángbá sìndí kadra. Odú a, zía úku ledre zíne kí roné kídí, 'Abú mándá 'yì éré Lomo wá, másómú kpá do 'yìma'dí e wá yá, ⁵ nì miútúásáne zíma sáká kára ba. Togú máméngì kenée wá, nì fú lá ndìsì ógú 'dó'do máa.’ ”

⁶ Zì Yésu úku ledre zíye kídí, “Ngére nées ndáá 'bì ené 'yì éré Lomo wá, sòmúsé aka sìmi ledre bì uku nées. ⁷ Sòmúsé

Lomo utúasá méngì bilámá ledre zí 'yì ga bì ndìshì ní ndú'yú wo gbùú gí ro sáká éyì ní wá? Nì ndìshì ógólúgu yéé fú lá miógólúgu? ⁸ Nì ndìshì sáká yéé 'diya. Simì bì karanée, Owú 'bì 'Yìma'dí nì ndá'baógù ní, nì kpá fú ógùndíki 'yì e kí ngúngu ledrené?"

Muruwayi gí ro Farúsáyo e kí 'yì 'dó'dú usóru

⁹ Zí Yésù kpá úku muruwayi gí ro 'yì ga bì ndìshì ní lúru royé kídí yéé niyí ye mbigí 'yì 'bì Lomo, zíye ndìshiyé lúru cáyi lafúye e mbá milúru cáyi ní ¹⁰ kídí, "Kadra kíé'do, zí ya'dá e gbre ìnyiyé ndéréye simì 'Díçí 'bì Lomo ìni ìni zí Lomo. Ngíti a 'bì ené Farúsáyo, ngíti a 'bì ené 'yì 'dó'dú usóru gí zí 'yì e. ¹¹ Zí wo bì Farúsáyo ní ìnyì tóroné 'dága mbófo roné zí Lomo kídí, 'Mbófo éyì zíyì Lomo, gí zía mándá 'bì amá 'yì lúyú ledre káa zí 'yì ugu e wá, kpá káa zí ngíti géyì 'yì ga bì ndìshì ní méngì bisinyí ledre ní wá, máoto komomá duú ro me'bemá. Mándá 'bì amá kpá káa zí 'yì 'dó'dú usóru bì 'dáa ba wá. ¹² Simì sílì ìnyì doa gbre (7), mándìshì órú taramá kí'dí gbre máanu éyì wá. Zíma ndìshimá í'bì ngíti géyì éyì ga bì mándìshì ndíki yéé ní káa do tákpásìlì zíyì.*

¹³ "Nda nées ní, zí ngíti o'do bì nì 'bì ené 'yì 'dó'dú usóru ba ìnyiné 'búó'bú roné ndéré tóroné gbála, ótù doné bì kí lerì gí zí lúyú ledre ené ndìshì ìni ìni zí Lomo kí ndìshì óngbo kó'dúne kídí, 'Lomo, mááyì 'yì lúyú ledre, ídí ótoómo ledre zíma.' "

¹⁴ Zí Yésù úku ledre zíye kídí, "Máuku zíse ma'díi, 'yì bì nda'ba gí ore drá lúyú ledre ndaá lolu roa wá ní, nì wo bì ndìshì 'búó'bú roné ìni ìni zí Lomo ní, ndaá Farúsáyo bì gáa nées wá. 'Yì bì ndìshì 'búó'bú roné mì'búó'bú ní, nì ídí kí ledrené owóowó, wo bì ndìshì óto ledrené owóowó ní, niyí óto wo nde."

Yésù í'bì úndru zí minzéré owú e (Lúru kpá Matáyo 19:13-15, Máriko 10:13-16)

¹⁵ Kadra kíé'do zí 'yì e ndìshì óguyé kí owú 'bì eyé e zí Yésù gí ro zía í'bì úndru zíye. Zí ledre nées kóo sínnyí ené ro 'yì lódú kacíga misínnyí. Zíye úku ledre kídí ndásé ndìshì 'dó'do mongú 'yì kí ledre esé nées wá. ¹⁶ Yésù ya zíye ní, "Ídísé ótoómo minzéré owú e zíye óguyé zíma, ndásé ógólúgu yéé wá. Mbigí 'yì ga bì 'bì 'be 'bì Lomo ní, yì ené duú yéé ga bì ndìshì ní ótoómo royé káa zí minzéré owú e ní. ¹⁷ Ma'díi, 'yì ga bì iliní ótoómo royé káa zí minzéré owú e zí Lomo ídine Ngére eyé wá ní, utúasání ógu 'be 'bì Lomo wá."

O'do bì kí tú'dú éyì zíne ní (Lúru kpá Matáyo 19:16-30, Máriko 10:17-31)

¹⁸ Kadra kíé'do zí ngíti mongú 'yì óguné ndú'yú Yésù kídí, "Mongú 'yì, áyì bilámá 'yì 'dódo ledre, éyì bì máidí méngì a zíma ndíki tridri bì za fí ní 'dì?"

¹⁹ Zí Yésù úkulúgu ledre zía kídí, "Éyì bì ndólo máa gí roa bilámá 'yì ní 'dì? Odu bilámáne 'yì yì ené duú Lomo. ²⁰ Ówo lorú bì Músa eké kídí, 'Ndásé só'do rosé kí 'yì bì ófúsé rosé kéne wá ní wá, ndá úfu 'yì wá, ndá ugu ugu wá, ndá řaranga wá, ídí óto úndru 'buyí kí mbágáyì ní bú bilámáne.' "

²¹ Zía úkulúgu ledre zí Yésù kídí, "Mátónó kóo méngì ledre ga gére nées go kú gí do owúma ndéréóguné gí karaba."

²² Simì bì Yésù uwú ledre nées kenée ní, zía úku ledre zía kídí, "Bilámáne, ngítí ledre nì bo kíé'do méngì aka wá. Ídí ndéré úgúoyó éyì ga bì zíyì 'be ní mbá 'dá'ba. Zíyì í'bì kēsìye zí 'yì lerì e, zíyì ndá'baóguyì lódú kacíma. Áyì ídí kí tú'dú éyì e zíyì komo ere."

²³ Simì bì o'do nées uwú ledre nées kenée ní, zí bì sínnyíne roa gí ro éyì ené e gí zía nì 'yì bì kí tú'dú éyì e zíne ní. ²⁴ Zí Yésù lúru kací o'do nées kí ndéré, zía úku ledre zí 'yì lódú kacíne e kídí, "Máuku zíse ma'díi, nì miórúné kíngaya zí 'yì ga bì kí tú'dú éyì e zíye ní gí ro zíye óguyé 'be 'bì Lomo. ²⁵ Nì ídí mì'diyíne zí gémele ólúphútrú bì gí

* **18:12** 18:12 Kíé'do gí simì sokó: Kací Lorú 'bì Músa, togú Yúda e owoní éyì go niyí ífi simia sokó, do 'dí'bì kébmbì a gí simia do í'bì a zí Lomo. **18:20** 18:20 Ólúógu 20:12, Gbre lorú 5:16-20

simi gu lǐbira, tí lá ni ídí miórúné kíngaya zǐ 'yì bì kǐ tú'dù éyì e zǐne ní ógúné 'be 'bi Lomo."

²⁶ Zǐ 'yì ga bì uwúní ledre bì Yésu úku nées ndú'yú Yésu kídí, "Togú nda go kenée ní, ambí ni nda ómo ne?"

²⁷ Zǐ Yésu úkulúgu ledre zǐye kídí, "Éyì bì ni miórúné zǐ 'yìma'dí e ní, oru ené zǐ Lomo wá."

²⁸ Zǐ Pétero úku ledre zǐa kídí, "Mongú 'yì, sara zée ga bì ootomozé yì ezé e go mbá zize í'bí rozé lódú kacíyì ba, ledre ni ídí gǐ rozé káa be 'di?"

²⁹ Zǐ Yésu úkulúgu ledre zǐye kídí, "Ma'dí, togú 'yì ootomo 'be 'bi ené go, kǐ me'bené kǐ owú 'bi ené e, lúnduné e kǐ 'yì ga ndikioguní wo ní gǐ ro zǐne ídine 'yì 'bi 'be 'bi Lomo yá, ³⁰ Lomo ni í'bí tú'dù éyì e zǐ 'yì máa nées, zǐa kpá ndíki trídri bì za fí ní gǐ zǐ Lomo ma'dáa."

Yésu uku'dodo ledre umbuné

(Lúru kpá Matáyo 20:17-19, Mǎriko 10:32-34)

³¹ Gǐ do kací ledre nées ní, zǐ Yésu ndólo 'yìmikása ené ga bì sokó doa gbre nées 'dí sogo, zǐa úku ledre zǐye kídí, "Káa zǐ bì azé go ndéré simi Yerusaléma ba, ídísé ówo a bilámáne kídí, ledre ga bì kóo nébì e ukuní yée 'desì, gǐ ro Owú 'bi 'Yìma'dí ní, niyí go ógu méngì royé mbá káa zǐ bì kóo ukuní ní. ³² Niyí í'bí ngbángá a zǐ asikíri ga bì 'bi Róma ní, zǐye ndísiyé kǐ fóló wo, kǐ úkucáyì wo, zǐ ngítì géyì kǐ údru súrú roa, zǐye ócò wo, do 'dí'bi wo úfu a. ³³ Simi bì otóní bì zǐa ní, zǐa méngìné lá dùyì sǐlì gbre, nda simi ota sǐlì, zǐa úrú ené."

³⁴ 'Yì lódú kacíga owoní eyé ini ledre gǐ simi ledre bì ndísi úku a nées wá. Gǐ zǐa ledre nées ni yì ené miótoécíné gǐ zǐye.

Yésu likpí komo o'do bì lurú bì wá ní

(Lúru kpá Matáyo 20:29-34, Mǎriko 10:46-52)

³⁵ Simi bì Yésu nderé ógu go gbóo kǐ Zérìko ní, zǐye ógundíki ngítì o'do komoa ndaá mindísiné dogboru misì'di kenée ndísi ómbo éyì gǐ zǐ 'yì e. ³⁶ Simi bì uwú do tú'dù 'yì e kǐ ndísi ndéré ní, zǐa ndúndu'yú kídí, "Bié karaba ledre 'di bì

tú'dù 'yì e ndísiní ndéré káa ní ní?" ³⁷ Zǐ ngítì géyì 'yì e úku ledre zǐa kídí, "Yésu bì 'yì 'bi Nazeréta ní ndéréne bì zǐ tú'dù 'yì e ndísiyé lódú wo nées."

³⁸ Geré zǐ o'do nées gbúrógbóne 'dága kídí, "Yésu bulúndu ngére Dawídi, ídí ówo ledre kǐma."

³⁹ Zǐ ngítì géyì 'yì e gǐ dongará 'yì ga bì niyí ndísi ndéré nées ìnyiyé úcuómo wo kídí, ndá gbúrógbó wá. Zǐa nda gbúrógbóne 'dá'dá kíngaya kídí, "Yésu bulúndu ngére Dawídi, ídí ówo ledre kǐma."

⁴⁰ Zǐ Yésu tóroné zǐa úku ledre zǐ 'yì ga gére nées idíní 'dí'biógú o'do nées girí zǐne yáa. Simi bì 'di'bioguní wo ní, zǐ Yésu ndú'yú wo kídí, ⁴¹ "Éyì bì ìlì máídí méngì a zǐyì ní 'di?"

Zǐa úkulúgu ledre zǐ Yésu kídí, "Ngére, máilì lá dùyì lúru bì."

⁴² Zǐ Yésu úku ledre zǐa kídí, "Gǐ zǐa bì ngúnú ledre 'bi Lomo go ní, komoyì likpí mu." ⁴³ Tí ma'dí, zǐ komoa líkpíne zǐa geré útúne do kací Yésu ndéré kǐ í'bílúgu mbófo éyì zǐ Lomo. Simi bì tú'dù 'yì ga gére nées lurúní ledre bì méngì roné nées kenée ní, zǐye tónóye kpá ndísi mbófo Lomo.

19

Yésu nderé ngu 'be 'bi Zakáyo

¹ Zǐ Yésu óguyé simi ngítì gara kǐ ìrìné Zérìko, ni yì ené fú lá mindéréókpóne.

² Ngítì mongú 'yì kǐ tú'dù éyì e zǐne ni simi gara nées ore kǐ ìrìné Zakáyo, ni manda 'dá'dá 'bi 'yì 'dó'dù usóru gǐ zǐ 'yì e ndísi í'bí a zǐ akúma. ³ Simi bì Yésu olú simi gara nées ore ní, Zakáyo ìlì kóo gǐ ro zǐne lúru wo, misì'di ndaá zǐa wá gǐ zǐa ni gbúgbù 'yì, 'yì e ofuní kóo go. ⁴ Zǐ Zakáyo ngásá 'dēcì bì ndéré ékìne komo mongú bongó kǐ'dí bì Yésu ni ógu ndéréókpóne gǐ ore ní.

⁵ Zǐ Yésu ógúné sǐ kágá nées ore, zǐa lúru bì 'dága, zǐa ndólo Zakáyo kídí, "Zakáyo ndítì ógu girí mu 'diya, mááyì ba ndéré ngu 'be 'bi eyì." ⁶ Zǐ Zakáyo ndítì ógúné 'dí'bi Yésu ndéré kǐe 'be 'bi ené, zǐa yéme mongú éyì miánu zǐ Yésu kǐ 'yì ené e mbá.

7 'Yì ga bi owoní Zakáyo bú ní, simi bi uwúní ledre bi Yésu uku kídí née ni ngu 'bi Zakáyo ní, zíye ndìsiyé úku mingúngúrú ledre kídí, "Nderé ngu 'be 'bi 'yì lúyú ledre."

8 Simi bi ndìsiní nda go ní, zí Zakáyo ìnyìoguné úku ledre zí Yésu kídí, "Ngére, éyì ga bi 'bi amá 'bi 'be ní, mááyí ìfi simiyé í'bí yée zí 'yì lerí e. Togú má'dí'bi kóo kèsí go gí zí 'yì e kí yatané simi ugu yá, mááyí í'bí'lúgu a zíye kpá kí yatané rómoné mirómo kí'dí eso (4)."

9 Zí Yésu ìnyìné uku ledre zí Zakáyo kídí, "Zakáyo, yìí kí 'yì 'bi 'be 'bi eyì e mbá, Lomo ootomo lúyú ledre esé go karaba gí zía áyí bulúndu Abarayáma. 10 Owú 'bi 'Yìma'dí ogu ené gí ro bilámá 'yì e wá, ogu yì ené gí ro gámásó'do 'yì lúyú ledre e gí ro yómo yée."

Muruwayi gí ro mìsi'di 'bi ménjí moko kí kèsí

(Lúru kpá Matáyo 25:14-30)

11 Zí 'yì e ndìsiyé kpá fú uwú ledre ga bi Yésu ndìsì úku yée ní. Simi bi nderéoguní go gbóo kí mongú gara bi Yerusaléma ní, ngíti géyì 'yì e somúní 'bi eyé kóo go geré kídí sındí kadra bi zíye ídíye 'yì 'bi 'be 'bi Lomo ní ogu go. Gí zí kèyì née ní, zí Yésu úku ledre zíye simi muruwayi kídí, 12 Zía úku ledre zíye kídí, "Ngíti mongú 'yì ìnyì kóo gí simi káṅgá ené ndéréne simi ngíti káṅgá gí ro do óto née girí mongú ngére, zíne ndá'baóguné ídíne ngére simi káṅgá ené. 13 Simi bi ayí go gí ro ndéré ní, zía ndólo 'yì ené ga bi sokó 'bi moko ore ní, zía ótoómo kèsí do síllye kídí, 'Ídí ménjí moko kí kèsí amá ba zía ngbóróne zíma ndá'baógumá ndíki a.'

14 "Tù'dù ngíti géyì 'yì ga bi sì síllye ore ní, sogóní yì eyé wo mìsógó. Zíye kása 'yì zí mongú ngére kídí, 'Ilizé ezé do óto o'do née káa do ngére dozé wá.'

15 "Simi ledre ga gére née mbá, do tí óto wo káa do ngére. Simi bi nda'baogu ní, zía kákasa zí 'yì 'bi moko ené ga bi ootomo kèsí do síllye gí ro zíye ngbóró a ní, ili go zíne ówo a.

16 "Zí mizefiyé úku ledre kídí, 'Mongú 'yì, kèsí kóo í'bí zíma míya kíé'do gí ro ngbóró a ní, ndikiogu owú e go míya sokó.'

17 "Mongú 'yì ené ya zía ní, 'Mbófo éyì áyí bilámá 'yì 'bi moko. Káa zí bi útúásá go lúru bi kací owú kèsí bi cúku'dée ní, máoto yìí go káa do ngúru mongú 'yì ndìsì lúru bi kací gara amá e sokó.'

18 "Zí gbre 'yì úku ledre kídí, 'Mongú 'yì, kèsí máa 'bi amá bi í'bí zíma míya kíé'do gí ro ngbóró a ní, ndikiogu owú e go míya ìnyì.'

19 "Mongú 'yì ya zía ní, 'Máoto yìí go káa do ngúru mongú 'yì ndìsì lúru bi kací gara amá e kpá ìnyì.'

20 "Zí ota 'yì 'dí'biógu 'bi ené tí dùyì komo kèsí kóo mongú 'yì ené í'bí zía ní. Zía úku ledre kídí, 'Mongú 'yì, 'bi amá kèsí bi í'bí zíma míya kíé'do ní ni goó ba, cé do bi née. Máódó wo, zíma ótoéçì a ríjì káa bi ni ìndrì. 21 Máménjí kenée gí zí ngírì, gí zía ndá 'bi eyì 'yì ndéndeke kí 'yì e wá. Éyì bi ngára ndaá 'bi eyì wá ní, ndìsì 'dí'bi a. Éyì kací ngíti 'yì gí yáká, zíyì 'dí'bi a káa zí 'díyì yìí ní.'

22 "Ngére ya zía ní, 'Áyí bicayi 'yì 'bi moko. Mááyí go 'dèçì ngbangayì káa zí bi úku née. Ówo bú bilámáne kídí, mánda 'yì ndeke wá. Éyì bi ngára ndaá 'bi amá wá ní, mándìsì 'dí'bi a. Éyì kací ngíti 'yì yáká, zíma 'dí'bi a káa zí má'díyì máa ní.

23 Éyì bi óto kèsí amá gí zía simi moko gí ro zía ngbóróne wá ní 'dí? Káa bi mááyì ógu ba ndíki a ndiki owú go.'

24 "Zí ngére úku ledre zí ngíti géyì 'yì 'bi moko ga bi niyí mítóroyé kenée ní kídí, "Dí'bisé míya bi kíé'do née mu gí zía zise í'bí a zí wo bi ni kée zíne sokó ní.'

25 "Zí ngíti géyì 'yì 'bi moko ga gére née úkulúgu ledre zí ngére kídí, 'Mongú 'yì, ezezé née ni go kí kèsí zíne 'dénýé sokó.'

26 "Ngére ya zíye ní, 'Máúku zise ma'díi, 'yì bi ni kí tú'dù éyì e zíne ní, niyí í'bí yata a zía. Wo bi kí éyì e zíne cúku'dée ní, niyí 'dí'bióyó a gí zía 'dá'ba.

27 'Yì ga bi otoní royé káa do ezeokóma e ní, ídísé 'dí'biógu yée kó'dúma ona úfu yée 'dá'ba.' "

Yésu olú simi Yerusaléma kí mongú roko'buné

(Lúrú kpá Matáyo 21:1-11, Máriko 11:1-11, Yiwáni 12:12-19)

²⁸ Nda gi do kací ledre ga bi Yésu uku yée ní, zí Yésu ìnyiné kpá fú lódú misi'di ndéréne simi Yerusaléma. ²⁹ Simi bi nderéogú go gbóo kí owú gara ga bi gbre Betefége kí Beteníya do landa bi kí kágá ga bi ndìshìní ndólo yée Olíva doné ní, zía kása 'yì lódú kacíne e gbre kídí, ³⁰ “Ndéréókpósé mu simi gara bi kó'dúze íri nées, simi bi ásé go olú íri ní, ásé ndíki phìrangá Dongí bi ngará ekíní aka doa wá ní miódóótoné dogboṛu misi'di kenée. Ídísé líkpí a ógú kíe zíma yáa. ³¹ Togú ngíti 'yì ndu'yú sée ya líkpísé bangá nées gi ro 'díya yá, ídísé úku a zía kídí, 'Ngére iline.’ ”

³² Zí ya'dá ga gére nées ndéréye ndíki éyì e tí káa zí bi gáa ngére uku ní. ³³ Simi bi tonóní líkpí a ní, zí m̀ngíga úku ledre kídí, “Ndìshìsè líkpí bangá nées gi ro 'dì?”

³⁴ Zíye úkulúgu ledre zía kídí, “Ngére iline.”

³⁵ Zíye ógú kí bangá nées, zíye ónzó bongó eyé e doa, zíye ìmbíóto Yésu gá doa. ³⁶ Zí ngíti géyì 'yì e ónzó 'bi eyé bongó eyé e do misi'di óto úndru Yésu kíe gi ro zía ógú ndéréókpóne gi doa.

³⁷ Simi bi nderéogú go gbóo kí misi'di bi ndurù'bù gi do Landa Olíva ní, zí tú'dú 'yì lódú kacíga ga gére nées tónóye ndìshì mbófo Lomo kí mongú rokinyi kí kúrúye 'dága kací m̀ngburoko ledre ga bi Yésu mengì yée zíye lúrú a za cù kí komoyé ní.

³⁸ Zíye ndìshìyé úku ledre kídí, “Úndru idí idí zí ngére bi ogú kí ìrì Ngére Lomo ní.”

“M̀ndìshì ezé kéye idí idí bilámáne. 'Yì e za mbá idíní í'bí mbófo éyì zí Lomo bi ni komo ere ní.”

³⁹ Zí ngíti géyì Farúsáyo ga bi dongará tú'dú 'yì ga gére ní ìnyiyé úku ledre zí Yésu kídí, “Mongú 'yì, idí úku ledre zí 'yì lódú kací 'yì ga gére nées ndaní ndìshì úku ledre kí gbúrógbó kenée wá.”

⁴⁰ Yésu ya zíye ní, “Máúku zíse ma'díi, togú yaá 'yì ga gére nées ndaní gbúrógbó wá, tutú ga bi bi nées niyí ìnyì mbá gbúrógbó kí ndìshì mbófo máa.”

⁴¹ Simi bi nderéogú go gbóo kí Yerusaléma, lurú do gara go cáa ní, zía útúne ini ini. ⁴² Zía úku ledre kídí, “Áko 'yì ga bi 'bi Yerusaléma ní, 'yì lódú kacíma owoní éyì bi yée niyí m̀ngì a zí dongaráye idíne bilámáne kí Lomo ní go. Ni kóo idí bilámáne togú ìnyisè káa mbá ówo a kenée ní. Tí lá ni yì ené m̀lò'boné gi zíse. ⁴³ Ídísé ówo a kídí, ezeokóse niyí ógú tóro 'díki gara esé gbaá, zíye ndìshìyé ìcì okó rosé bi olúógusé ndaa. ⁴⁴ Niyí 'déwe gara nées, zíye sínyíonzó éyì ga bi ore ní mbá ngítí éyì bi ni idíáká ní ndaa. Éyì nées ni m̀ngì roné kenée gi zía ówosé esé s̀ndì kadra bi Lomo ógú yómo sée simi a ní wá.”

Yésu olú 'Dìcì 'bi Lomo

(Lúrú kpá Matáyo 21:12-17, Máriko 11:15-19, Yiwáni 2:13-22)

⁴⁵ Zí Yésu olúne do ligá 'Dìcì 'bi Lomo, zía lágaóyó 'yì ga bi ndìshìní úgúóyó éyì e ore ní mbá 'dá'ba. ⁴⁶ Zía úku ledre zíye kídí, “Ni miékéne simi miéké kúrú Lomo kídí, “Dìcì amá ni 'dìcì 'bi ini zíma,’ ‘Tí lá óyóló'bósé nda yì esé go káa do bi ló'bo 'bi 'yì ugu e.’ ”

⁴⁷ Gi do kací ledre nées ní, zía nda ndìshìné 'dódo ledre zí 'yì e simi 'Dìcì 'bi Lomo kací kadra mbá. Gi zí ledre nées ní, zí manda ga bi 'bi 'yì 'dáná éyì e, kí 'yì ga bi ndìshìní 'dódo lorù bi Músa eké ní, kpá kí ngíti géyì m̀ngburoko 'yì e, zíye ndìshìyé yéme ledre gi ro úfu Yésu. ⁴⁸ Misi'di bi zíye ndíki a gi ro úfu wo ní nda gi zía 'yì e ndìshìní yì eyé mbá úwú ledre ga bi Yésu ma'dáa ndìshì úku yée ní.

20

Yúda e ndu'yúní Yésu

(Lúrú kpá Matáyo 21:23-27, Máriko 11:27-33)

¹ Kadra kíe'do zí Yésu ndìshìné 'dódo ledre kpá kí úku bilámá ledre 'bi Lomo

zí 'yì e do ligá 'Dìcì 'bì Lomo. Nì ídí kíe ní, manda ga bì 'bì 'yì 'dáná éyì e kí 'yì 'dódo lorù e 'bì Mùsa nda kpá kí ngítì géyì m̀ngburoko 'yì 'bì Yùda maáge ogunì go. Zíye ndú'yú Yésù kídí, ² “Yì ba, ambí i'bí roko'bù zíyì ndìsiyì 'dódo ledre kíe simi 'Dìcì Kótruro ní ne?”

³ Zí Yésù úkulúgu ledre zíye kídí, “Dá'dá zíma kí úkulúgu ledre zise, mándú'yú aka sée. ⁴ Roko'bù bì Yiwáni ndìsì í'bí babatiza kíe zí 'yì e née ndiki g̀ 'da? Lomo i'bí zía ne g̀ komo ere, togú kenée wá ní, nda 'yìma'dí e g̀ do sogo kángá g̀ ona?”

⁵ Zí ya'dá ga gére née tónóye ódroyé dongaráye kídí, “Togú uku luguzé ledre zía kídí, Lomo i'bí roko'bù ne zí Yiwáni yá, nì geré úku a kídí, ‘Sara togú kenée ní n̄gun̄guzé nda ledre ené wá g̀ ro 'dì?’ ⁶ Togú ukuzé kídí, “Yìma'dí, i'bí roko'bù née ne zía yá, 'yì ga bì ndìsìní úwú 'dódo ledre ené ní, n̄yì zíngi zíye óngbo zée kí tutú g̀ zía nì go simi doyé bilámáne kídí Yiwáni nì yì ené n̄bì.”

⁷ Zíye ìnyiyé úkulúgu ledre zí Yésù kídí, “Owozé wá togú Yiwáni ndiki roko'bù née g̀ 'dáya yá.”

⁸ Yésù ya zíye ní, “Togú kenée yá, máúku lúgu amá kpá ledre zise kací ndu'yú esé née wá.”

Muruwayi g̀ ro 'yì m̀ngi bisinyí ledre e

⁹ G̀ do kací ledre née ní, zí Yésù úku muruwayi kídí, “Ngítì o'do o'do kóo yáká ené, zía ótoómo a do s̀lì ngítì géyì 'yì e idínì ndìsì m̀ngi moko simi a. Zía ìnyinè ndéréne gbála simi ngítì kángá. ¹⁰ Simi bì éyì ga bì yáká née anánì go ní, zí m̀ngi yáká máa née kása ngúru 'yì 'bì moko ené idí ndéré zí 'yì ga bì ndìsìní m̀ngi moko yáká ené íri ní, idínì í'bí 'bì ené éyì bì g̀ yáká girí ní zíne. Simi bì 'yì bì kasaní wo née nderéogù íri ní, zí 'yì ga bì yáká íri ní ìnyiyé ócò wo zíye ógólúgu wo kí gbékpì s̀lìne. ¹¹ Zía kása ngítì 'yì 'bì moko zíye m̀ngi wo kpá kenée óto dokuwu roa zíye ógólúgu wo kí gbékpì s̀lìne. ¹² Zía kpá

kása ngítì 'yì, zíye kpá ócò wo óto un̄gú roa zíye ìtrì ógù wo g̀ simi gara sága.

¹³ “M̀ngi yáká ya, ‘Mááyì nda m̀ngi ba 'dì? Togú kenée yá, mááyì nda kása za cù m̀bigi owú 'bì amá bì kí 'búne domá kíngaya ní, éyì née kenée n̄yì óto ún̄dua.’

¹⁴ “Simi bì 'yì ga gére lurúnì nda owú 'bì m̀ngi yáká ní, zíye yéme ledre dongaráye kídí, ‘Wotja nì bì ógù girí née, nì ídí karanée ne m̀ngi yáká ba. Idízé úfu wo 'dá'ba g̀ ro zí yáká ba nda idíne káa do 'bì ezé.’ ¹⁵ Zíye ìnyiyé 'dì'bi wo lála ógù g̀ yáká sága zíye úfu wo.

“Bì née ní ní, m̀ngi yáká née nì nda m̀ngi kíye goó 'dì? ¹⁶ Máúku zise ma'díi, o'do née nì 'dì'bi 'yì ga gére née úfu yée mbá, zía i'bí yáká née zí ngítì géyì 'yì e nda ndìsiyé m̀ngi moko simi a ye.” Simi bì ngítì géyì 'yì e uwúnì ledre née kenée ní, zíye úku ledre kídí, “Toso ledre káa zí wo née nda m̀ngi roné wá.”

¹⁷ Zí Yésù lúru yée gbóó, zía úku ledre zíye kídí, “Úkusé go mbì, sara ledre bì miéké kúru Lomo uku kídí,

“ ‘Tutú bì 'yì ó'bó 'dìcì e asinì g̀ roa ní, ogù nda yì ené go tutú bì kí ledrené owóowó ní?’

¹⁸ ‘Yì bì nì útú do tutú née ní, nì útú 'déwe roné. Wo bì tutú née nì útú doa ní, nì kányá a geré mikányá.”

¹⁹ Geré zí manda ga bì 'bì 'yì 'dáná éyì e kpá kí 'yì 'dódo lorù e ní, yéme royé g̀ ro 'dì'bi Yésù g̀ zía owonì go kídí uku muruwayi née g̀ royé. Utúasanì kóo 'dì'bi wo simi s̀ndì kadra née wá g̀ zí ngirì. Owonì bú kídí 'yì e n̄yì zíngi royé g̀ zía 'yì e ilinì yì eyé ledre 'bì Yésù ma'dáa.

Mani g̀ ro 'dì'bi Yésù

²⁰ Nda g̀ ore zí 'yì ga bì ilinì 'dì'bi wo ní, ndìsiyé sémbe wo. Zíye kása mbeze eyé e ndìsì sémbe wo g̀ ro togú uku ledre go bisinyíne kí 'bì eyé yá, zíye 'dì'bi wo í'bí a zí akúma 'bì Róma. ²¹ Zí ngúru 'yì g̀ dongará mbeze ga gére née ndú'yú Yésù kídí, “Mongú 'yì, owozé go kídí ledre ga bì ndìsì úku yée kí 'dódo yée ní, n̄yì yì eyé

mbá ma'díi. Ndá 'bi eyí 'yì ífi simi 'yì e wá. Ndìsì 'dódo zí 'yì e duú ma'díi ledre bi gi zí Lomo ní. ²² Sómú ledre eyí ni káa be 'di, idízé í'bí usóru zí Káyísara ngére 'bi Róma togú ndazé í'bí a wa?"

²³ Yésu owo sómú ledre eyé née bú, zía úku ledre zíye kídí, ²⁴ "Ambí ni kí késì zíne ore ne. Bi simi késì máa ba lìlì ambi?"

²⁵ Zíye úkulúgu ledre zía kídí, "Née lìlì Káyísara."

Yésu ya zíye ní, togú kenée yá, "Éyì bi 'bi Káyísara ní idísé í'bí a zía, wo bi 'bi Lomo ní, idísé í'bí a zí Lomo."

²⁶ Gi zí tú'dú 'yì ga bi ore née, bi 'dí'bi Yésu ndaá kóo wá káa bi 'yì ga gére née niyí zíngi ke. Odu a zíye ndá'ba ndìsìyè síí, tarayé ìdrì go mbá m̀ìdrì gi zí ledre bi Yésu uku ní.

Úrú gi simi umbu

²⁷ Nda gi ore zí ngíti géyì Yúda ga bi ndìsìní ndólo yée Sadukáyo e* ní, ñgununí eyé bi kídí 'yì e urúní gi simi umbu bú ní wá. Zíye ìnyiyé ndéréye ndú'yú Yésu kídí, ²⁸ "Mongú 'yì, Músa eké simi lorú kídí togú 'yì 'dí'bi kára ndikiní owú kéne wá, zí o'do máa née úyuné yá, lúndua idí 'dí'bi kára umbu née. Gi ro zía ndíki owú zí lúnduné bi uyu née. ²⁹ O'do née ndikiní kóo yée ìnyì doa gbre (7). Mizefiyé 'dí'bi kára zía úyuné ótoómo kára máa née. ³⁰ Zí gbreyé kpá 'dí'bi wo zía kpá úyuné. ³¹ Simi bi otayé (3) 'dí'bi kára máa née ní ní, zía kpá úyu ené ótoómo kára née owú nda kpá wá. ³² Odu a nda zí kára máa née úyuné ne. ³³ Togú ma'díi 'yì e niyí tí úru gi simi umbu, kí'dí bi karanée urúní go ní, kára máa née ni nda idí go me'be ambi, bi ya'dá ga bi ìnyì doa gbre (7) née kára ni kóo go me'beyé mbá ní?"

³⁴ Zí Yésu úkulúgu ledre zíye kídí, "Ledre 'bi ófú kára kí ledre 'bi 'dí'bi o'do ni lá duú zí 'yì e do sogo káṅgá ona. ³⁵ 'Yì máa yée ga bi uyuní gi do sogo káṅgá

gi ona go niyí nda go 'yì ga bi 'bi Lomo ní togú karanée Lomo uru yée go yá, éyì ndaá lolu zíye kídí 'dí'bi ro'yì káa do kára kí o'do ní wá. ³⁶ Utúasání lolu kpá úyu wá gi zía niyí nda yì eyé go káa zí maláyika e ní. Niyí go owú ga bi 'bi Lomo ní gi zía Lomo uru yée go gi simi umbu. ³⁷ Gi ro úrú gi simi umbu, Músa uku kóo ledre goó gi roa simi bi kóo lurú pho'du kí ndící komo kágá ní kídí ma'díi, 'yì e niyí úrú gi simi umbu. Ndìsì ndólo Ngére Lomo kídí, 'Mááyí Lomo bi ndìsì lúru kací Abarayáma, kí Isáka nda kí Yakóbo e ní.' ³⁸ Lomo bi ya'dá ga gére ndìsìní kóo ìni ìni zía née ndaá 'bi ené Lomo 'bi 'yì ga bi uyuní go miúyu ní wá, yì ené Lomo 'bi 'yì ga bi niyí trìdrì ní."

³⁹ Zí ngíti géyì 'yì 'dódo lorú e úku ledre zí Yésu kídí, "Ledre bi úkulúgu née ni ma'díi." ⁴⁰ Gi do kací ledre née, 'yì bi ni útúásá ndú'yú Yésu ní ndaá.

Kírésìto ni mbì owú 'bi ambi?

⁴¹ Zí Yésu ndú'yú Yúda ga gére née kídí, "Éyì bi ngíti géyì 'yì e ndìsìní úku ledre gi zía kídí, Kírésìto ni lá gbóo bulúndu ngére Dawídi gi zía ní 'dí? ⁴² Dawídi ma'dáa uku kóo go kpá cù kí tarané simi Ke'bi 'bi Dawídi e kídí,

" 'Ngére Lomo uku kóo ledre zí Ngére 'yì yómo 'yì e kídí,

"Ndìsì do sílìma 'bi anú ona ⁴³ gi simi s̀ìndì kadra bi mááyí óto ezeokóyì mbá s̀ì s̀ìndìyì ní." "

⁴⁴ Sara togú bi Dawídi ndolo nda kóo Kírésìto go Ngére ené ní, Kírésìto ma'dáa ni nda idí owú 'bi ené lárá káa be 'dí?"

⁴⁵ Simi bi 'yì e niyí ndìsì úwú ledre ga bi Yésu ni ndìsì úku yée ba ní, zía ìnyìné úku ledre zí 'yì lódu kacíne ga gére née kídí, ⁴⁶ "Komosé idí idí rosé gi zí 'yì ga bi ndìsìní 'dódo lorú ní. Ndìsìní ési m̀ìngburoko ngbáṅgbá bongó e royé ndìsì kí gámáye ḱe gi dongará 'yì e gi ro zí 'yì e lúru yée kídí yée niyí m̀ìngburoko 'yì e. Zíye ndìsì ndìsìyè do m̀ìngburoko bi

* **20:27** 20:27 Sadukáyo: Née ngíti géyì Yúda ga bi ngára ndit'dofuní do lorú bi Músa eké ní wá ní. Tí lá ñgununí eyé bi kídí lomo ro 'yìma'dí e ni bo, maláyika e niyí bo, 'yì e urúní gi simi umbu bú ní wá. Ólo Moko 'bi 'yìmikása e 23:6-8. **20:37** 20:37 Ólúógu 3:6 **20:43** 20:43 Ke'bi 'bi Dawídi e 110:1

ndịsi e 'dá'dá simi 'Dịcị Kótruro e, nda kí m̀ngburoko bi ndịsi ga bi do bi ayĩmbi ní. ⁴⁷ Zíye ndịsiyé kpá lónodo kará umbu e, zı kará umbu ga gére née ndịsi í'bí éyí e zıye. Zıye ndịsi lónodo royé ndịsi íni ngbángbá ini gı ro zı 'yí e lúru yé káa do mbigı 'yí ga bi 'bi Lomo ní. Ábuwá Lomo ni karanée 'dó'do yé bisinyíne kńgaya."

21

Kára umbu í'bí romo tákpásılí gı do 'yí e

¹ Nda go simi sındı kadra 'bi í'bí tákpásılı, zı Yésu ndışiné lúru 'yí ga bi kí tú'dú éyí e zıye ní kí ndışi ndéré í'bí 'bi eyé tákpásılı eyé simi 'Dịcị 'bi Lomo. ² Zıa kpá lúru ngıti kára bi ni kára umbu ní kí ndéré í'bí 'bi ené odu owú kəsı bi zıne ní 'dé káa do tákpásılı ne. ³ Zı Yésu ınyıné úku ledre zı 'yí lódú kacıne ga gére née kídı, "Máuku zıse ma'dıı, kára umbu née í'bí kəsı go káa do tákpásılı rómo do 'bi ngıti géyı 'yí e kıe mbá. ⁴ 'Yı ga bi kí tú'dú kəsı zıye ní, 'di'binı lá owú a bi cúku'dée ní í'bí a zı Lomo. Kára née 'di'bi tí lá odu owú kəsı bi zıne ní mbá í'bí a zı Lomo."

Yésu uku'dodo ledre ga bi niyí męngı royé ní

(Lúru kpá Matáyo 24:1,2, Marıko 13:1,2)

⁵ Zı ngıti géyı 'yí lódú kacı Yésu ndışi ódroyé gı ro 'Dịcị 'bi Lomo bi o'bónı bilámáne kpá kí bilámá tutú e ní. Zıye kpá ndışi ódroyé gı ro bilámá éyı ga bi 'yí e í'binı yé zı Lomo ní. Zı Yésu ınyıné úkulúgu ledre zıye kídı, ⁶ "Máuku zıse ma'dıı, tutú ga bi áse ndışi úku ledreyé née, sındı kadra ni ógu do ndıruónzó yé za mbá bi, wo bi kıé'do káa yaá ni ídíáká do ezené ıtrıonzonı bi wá ní ndaá."

⁷ Gı zı ledre bi Yésu uku zıye kenée ní, zıye ınyiyé ndú'yú lúgu wo kídı mongú 'yı, "Ledre máa née ni męngı roné née kí be 'di? Éyı bi ni 'dódo a zıse kídı ledre ayı go męngı roné kenée ní ní 'di?"

⁸ Zı Yésu úkulúgu ledre zıye kídı, "Mıze fı éyı bi mááyı úku a zıse ní ni komosé idı idı rosé. Ndásé ótoómo 'yí e zıye lónodo sée kídı yé niyı go máa

Kırésıto ní wá. Niyı kpá úku ledre kídı ba go sındı kadra bi zı Lomo ídıne ngére do 'yí e simi a ní. Ndásé ngıngu ledre née wá. ⁹ Nda kpá lá duı wo née wá, togú áse go ndışi úwú ledre okó kı'dı kı'dı kı'dı, kídı okó ayı go útú 'dáa togú mbú ayı útú ona yá, ndásé ére ngırı wá, née ndaá 'bi ené aka sındı kadra bi zı do sogo kńgá ba úkúne simi a ní wá. Éyı ga gére née niyı aka męngı royé kenée mbá kí."

¹⁰ Zı Yésu kpá úku ngıti ledre zıye kídı, "Kúfú ngıti géyı 'yí e niyı ınyı ndéré útú kí okó do ngıti kúfú. Mongú ngére 'bi ngıti kńgá ni ınyı ndéré útúne kí okó do ezené 'bi ngıti kńgá. ¹¹ Zı kı'dı kńgá kızı bi kí roko'buné kńgaya, zı mongú 'bú útúne simi ngıti géyı kńgá e zı 'yí e ndışi kí úyuyé, zı m̀ngburoko lará ledre ga bi męngıni aka royé 'dá'dá a wá ní ndışi męngı royé komo ere, zı 'yí e lúru a kí komoyé zı ngırı ndışiné męngı yé kńgaya gı zıa.

¹² "Dá'dá zı ledre ga gére née kí męngı royé, ngıti géyı 'yí e niyı karanée 'dı'bi sée zıye męngı laráse kńgaya, zıye ógu kıse simi 'Dịcị Kótruro e kó'dú m̀ngburoko ngére eyé e kpá kí ngıti géyı m̀ngburoko 'yı eyé 'bi Yúda e, do óto ngıti géyı lafúse simi sıgıni gı zıa bi ngıngusé ledre amá ní. ¹³ Togú Yúda ga gére née 'di'biogunı sée go dongaraye kenée yá, née go sındı kadra gı ro zıse úku bilámá ledre amá zıye. ¹⁴ Simi bi 'di'binı sée go ní, ndásé sómú ledre gı ro ledre bi áse úku a gı ro zıse ómosé ní wá. ¹⁵ Mááyı í'bí komokenzı zıse, ledre bi áse úku a ní, 'yı bi kıé'do káa gı dongará ezeokóse ga gére née ni kálá ní ndaá. ¹⁶ Ngıti géyı bisinyı ledre e kpı gı zı yé ga gére née niyı kpá bo niyı męngı sée. 'Yı ndıki sée kí lúndusé e kí sımusé e kí eze lámáse e niyı í'bí ngbángá ngıti géyı 'yí e gı dongarásé zı Yúda ga gére née úfu yé. ¹⁷ Tú'dú 'yı e niyı karanée sógó sée gı zıa bi ngıngusé ledremá ní. ¹⁸ Abú ledre e niyı karanée męngı sée kenée ndotó, 'yı óto sılıne ndaá ro trıdrısé wá. ¹⁹ Togú ledre máa ga gére née niyı go męngı sée yá, ídısé tóro ngbúó, áse karanée ndıki

tridri bi za fi ní.

20 “Togú lúrúsé mongú gara bi Yerusaléma, ezeokóga toro 'dikíní go gbaá kí okó, ídísé ówo a kídí nées go bizóró. 21 Sée ga bi sındí kadra 'bi ledre máa nées, ni ndíki sée ásé simi Yúdáyá ní, ídísé ngásá 'bi esé geré komo landa. Lafúse ga bi ledre máa nées ni ndíki yée simi Yerusaléma ore ní, ndaní ndísi wá idíní geré ólúógú 'dá'ba. Yée ga bi ngára ndaní gáa simi gara ore wá ní, ndaní lolu ndá'balúgu royé íri gi ro 'dó'dú éyí eyé e wá. 22 Nées go sındí kadra zí éyí ga bi kóo ekéní ledreyé simi miéké kúrú Lomo ní méngí royé tí káa zí bi ekéní ní. 23 Sındí kadra nées ni ídí bisinyíne zí kará ga bi kí simiyé kpá zí yée ga bi kí owú e do síliye ní. Simi Yúdáyá ore mbá, niyí 'dó'do 'yí e zíye ídiye mi'dó'dóye kíngaya. 24 Yúda e, 'yí ga bi 'bi Yerusaléma nées, ezeokóye niyí lágáónzó ngíti géyí kí mingburoko maku e, do 'dí'bi ókpó ngíti géyí simi kángá bi kpí ndaá 'bi eyé 'bi Yúda e wá ní. Yerusaléma, mongú gara nées ni ídí sí sındí ezeokó nées, 'búó togú sındí kadra utúasá go zí Lomo í'bi bikidri simi a.

25 “Lára ledre niyí méngí roné komo ere. Toso kadra kí toso éfé kpá kí toso kele e niyí óyóló'bó royé mbá kpí. Nda gi ore, zí mingburoko ngburu e ndísi kadayé kí kúkúye kí roko'buyé. Zí mimbé'de 'yíma'dí e do sogo kángá mbá ndísi lé'béne kpíkpí kpíkpí kpíkpí gi zí ngiri ledre nées. 26 Zí cóngó ro 'yí e úkúne miúkú gi zí ngiri, gi zía owoní go kídí Lomo ni go ndéré kizi ere zí éyí ga bi giri ní útúóguyé do 'yíma'dí e. 27 Nda gi ore zíye lúrúndíki Owú 'bi 'Yíma'dí kí ógu gi komo ere kpurú gi simi burungú kí cóngó roné kpá kí mongú roko'buné. 28 Éyí ga bi máúku ledreyé nées, simi bi niyí go méngí royé ní, ídísé tóro ngbúó gi zía sındí kadra bi zí Lomo 'dí'bióyó sée gi simi 'do'dó ní ni go gbóo.”

29 Zí Yésu úku muruwayi zí 'yí lódú kacíne ga gére nées kídí, “Lúrúsé aka

bongó nées kpá kí ngíti géyí kágá ga gére. 30 Togú lúrúsé mbufu niyí go ndísi 'bú yá, ídísé ówo a kídí iní ni go gbóo gi ro ndá'baógú é'dí. 31 Ledre nées ni kpá kenée gi ro Lomo. Éyí ga bi máúku ledreyé ní mbá togú lúrúsé yée niyí go méngí royé yá, ídísé ówo a kídí sındí kadra bi zí 'yí e ídiye 'yí ga bi 'bi 'be 'bi Lomo ní ni go gbóo.”

32 Zí Yésu kpá úku ngíti ledre kídí, “Ma'díi, ledre ga bi máúku yée nées mbá, ndaá 'bi ené bi ya kídí niyí méngí royé simi bi 'yí ga bi niyí tridri ba uyuonzóní royé go ní wá, niyí lúrú a cú kí komoyé. 33 Abú do sogo kángá kí ere niyí úkú yá, ledre amá ukú enées wá.

34 “Káa zí bi goó kenées ní, ndásé ndísi lígi rosé dujú sómú ledre éyí miánu kí éyí miéwé e kpá kí ledre 'do'dó ga bi niyí ndísi kí ndíki sée ní wá, káa bi sındí kadra 'bi ledre ga bi máúku yée zise nées ni líyí sée miliyí ke. 35 Ledre ga bi máúku yée nées ni líyí 'yí e miliyí káa zí éyí nduru ne ru doyé ní. 36 Gi zí kéyí nées, ídísé ídí fú lá nzíyísé kací kadra mbá. Ídísé ndísi iní iní zí Lomo ídí 'bí roko'bú zise, gi ro zise ndísi tórosé ngbúó gi simi sındí kadra bi Owú 'bi 'Yíma'dí ni ndá'baógú ndíki sée simi a ní.”

37 Yésu ndísi kóo 'dódo ledre zí 'yí e simi 'Díci 'bi Lomo simi Yerusaléma ore kací kadra e za mbá. Togú nda go kí ndulú yá, zíye ólúóguyé kí 'yí lódú kacíne e gi simi mongú gara gi ore ndéré 'dú'duyé simi owú gara do landa bi ndísiní ndólo a Landa Olíva ní. 38 Togú bi ará go kí phiyí yá, zí tú'dú 'yí e ndísi óguyé ndísi úwú ledre bi ni ndísi 'dódo a zíye simi 'Díci 'bi Lomo simi Yerusaléma ní.

22

Yúda Keriyóta yeme ledre gi ro úfu Yésu (Lúrú kpá Matáyo 26:1-5,14,16, Máríko 14:1,2,10,11, Yiwáni 11:45-53)

* 22:1 22:1 Ayímbi bi ndísiní ndólo a 'De'dí ndaá: Ayímbi máa wo nées ndísi lengbe 'dí'bi sílì iniyí doa gbre, ndísi tónó kí Ayímbi máa wo Umbuokpó ní. Yúda e ndísiní sómúndíki sındí kadra bi kóo Lomo 'dí'bióyó yée gi simi ízibiti simia ní. Ólo Ólúógú 12:17-20.

1 Née ní, sɛ̀ndí kadrá 'bì Ayím̀bì b̀ì ndìs̀ìnì ndólo a 'De'dí ndaa* ndìs̀ìnì kpá ndólo a Umbuokpó ní nì go gbóo. 2 Simì sɛ̀ndí kadrá máa b̀ì kóo née ní, zí manda ga b̀ì 'bì 'yì 'dáná éyì e ní, kí 'yì ga b̀ì ndìs̀ìnì 'dódo lorù ní, niyí go ndìs̀ì gámásó'do Yésù g̀ì ro úfu wo wayí g̀ì zí ng̀ìrì t̀ù'dù 'yì e. 3 Ábuwá Satána olú go simì ngúru 'yìmikása 'bì Yésù kí ìrìné Yúda. Nì g̀ì simì owù gara kí ìrìné Keriyóta. Ndìs̀ìnì nda ndólo wo Yúda 'yì 'bì Keriyóta. 4 Zí Yúda ma'dáa lóloné ndéréne zí manda ga b̀ì 'bì 'yì 'dáná éyì e kpá kí ng̀ìtì géyì mingburoko 'yì ga b̀ì ndìs̀ìnì lúrú b̀ì kací 'Dìcì 'bì Lomo ní, gámásó'do misi'di b̀ì née nì í'bíogù Yésù do a g̀ì ro zíye 'dí'bì wo ní. 5 Zí ya'dá ga gére née ídíye kí rokinyi, zíye ng̀ungu ledre í'bí késì zí Yúda g̀ì ro zía í'bíogù Yésù zíye. 6 Simì b̀ì Yúda 'di'bì késì ní, zía ídíne kí rokinyi, zía ndìs̀ìné gámásó'do misi'di b̀ì née nì í'bíogù Yésù zíye doa wayí t̀ù'dù 'yì e utúasání ówo a wá ní.

Yésù anuní odù éyì kí 'yì lódù kacíne e (Lúrú kpá Matáyo 26:17-25, Máriko 14:12-21, Yiwáni 13:21-30)

7 Zí s̀ìlì 'bì Ayím̀bì b̀ì ndìs̀ìnì ndólo a 'De'dí ndaa ní, née mizefi s̀ìlì b̀ì ndìs̀ìnì óngóonzó phirangá kábìrìkì e kí sómúndìkì ledre Umbuokpó. 8 Zí Yésù ìnyìné kása 'yì lódù kacíne e gbre, Pétero kí Yiwáni, kídí “Ndérésé mu yémeómo b̀ì zíze nzíyìné g̀ì ro zíze ndéréze ánu Ayím̀bì Umbuokpó doa.”

9 Zíye ndú'yú lúgu Yésù kídí, “Ílì idízé ndéré yémeómo b̀ì máa née 'da?”

10 Zí Yésù úkulúgu ledre zíye kídí, “Ndérésé mu simì gara ìrì, ásé ndíki ng̀ìtì o'do kí ndá'baogù g̀ì ngbuṛu kí ndoko iní o'bo do goné, ídíse lódúogù wo g̀ì 'be. 11 Zíse ndú'yú m̀ngì 'be kídí, Mongù 'yì ezé ya kídí, 'dìcì b̀ì yémeómo g̀ì ro zíne óguné kí 'yì lódù kacíne e ánu Ayím̀bì Umbuokpó simì a ní nì wo be 'di? 12 Yésù ya kídí, nì 'dódo 'dìcì zíse wo b̀ì o'bóní do ezené 'dága ní. Yemení b̀ì go simia ìrì mbá nzíyìné, ídíse ótoyéme éyì miánu ma'dáa simì a ìrì.”

13 Zí 'yì lódù kacíga ga gére née ndéréye ndíki éyì e, tí káa zí b̀ì Yésù úku zíye ní. Zíye yéme Umbuokpó ore.

14 Simì b̀ì go sɛ̀ndí kadrá 'bì éyì miánu ní, zí Yésù ndéréye kí 'yìmikása ené ga b̀ì sokó doa gbre (12) née ndìs̀iyé gbaá ánu éyì. 15 Zía ìnyìné úku ledre zí 'yìmikása ené ga gére née kídí, “Mándìs̀ì kú óto komomá g̀ì ro sɛ̀ndí kadrá 'bì Ayím̀bì Umbuokpó ba g̀ì ro zíze ánu a ndro kése káa 'dá'dá zí sɛ̀ndí kadrá amá 'bì 'do'dó óguné. 16 Ma'díi, utúasázé aka lolù ánu kótrù s̀ìlìze kése kadrá ayím̀bì káa zí wo ba 'diya wá, 'búo togù ìni ledre g̀ì simì ayím̀bì káa zí ba 'yì e owoyemení go simì b̀ì niyí go 'yì ga b̀ì 'bì 'be Lomo ní.”

17 G̀ì do kací née ní, zía 'dí'bì kó'do le'yì, zía í'bí mbófo éyì zí Lomo g̀ì roa, zía úku ledre kídí, “Sée mikékerja mbá ídíse éwé le'yì ba. 18 Utúasázé éwé ándá le'yì kóró kése káa zí wo ba aka lolù 'diya wá, 'búo togù sɛ̀ndí kadrá b̀ì Lomo nì ógù ídí káa do Ngére do 'yì e simì a ní ogù go.”

19 G̀ì do kací née, zía 'dí'bì ambata, zía í'bí mbófo éyì zí Lomo, zía 'déwe simì a, zía í'bí a zí 'yìmikása ené e, zía úku ledre kídí, “Ba kùṛù'bùmá b̀ì máí'bì g̀ì rosé ní, ídíse ánu a kí sómúndìkì ledremá.”

20 Kpá kenée g̀ì do kací éyì miánu, zía 'dí'bì kó'do, zía úku ledre kídí, “B̀ì simì kó'do ba sámamá b̀ì nì ndé'yì b̀ì g̀ì rosé g̀ì ro yéme ledre dongarásé kí Lomo ní. 21 'Yì máa wo b̀ì nì í'bí ngbángama do úfu máa ní, nì dongarásé ona ndìs̀izé ánu kótrù s̀ìlìze ba tí kéye. 22 Ma'díi, Máa Owù 'bì 'Yìma'dí, nì úyu, g̀ì zía Lomo yeme ne kenée. Tí lá nì ídí mongù nduwú zí 'yì b̀ì nì tóro í'bí ngbángá a ní g̀ì zía Lomo nì 'dódo wo kíngaya.” 23 Simì b̀ì 'yìmikása ga gére née uwúní ledre b̀ì Yésù uku kenée ní, zíye tónóye úku m̀ngùngùrù ledre dongarásé kídí, “Ambí ìlì m̀ngì bisinyí ledre née kenée ne?”

24 Zí 'yìmikása ga gére née kpá ndìs̀iyé úkuló'bó ledre dongarásé kídí, “Ambí g̀ì dongarásé ba nì ídíne manda 'dá'dá zí lafúne e?” 25 Zí Yésù úkulúgu ledre zíye kídí, “Ngére ga b̀ì 'bì do sogo káṅgá ba ndìs̀ìnì óto royé zí 'yì eyé e kídí yé niyí

mingburoko 'yi e. Zíye óto royé kídí yée niyí bilámá 'yi sáká 'yi e. ²⁶ Máúku zise, ndásé idí káa zíye nées wá. Togú 'yi ni dongarásé kí ledrené owóowó yá, idí idí káa zí 'yi bi ledrea ndaá owóowó wá ní. Wo bi ni manda ní, idí idí káa zí 'yi 'bi moko ní. ²⁷ Mándú'yú aka sée ambí ni mongú 'yi ní ne? 'Yi máa wo bi ndiši lá mindiši mengi moko wá ní togú mbú wo bi ndiši méngi moko ní? Tí lá mááyí dongarásé ona káa zí 'yi méngi moko ní. ²⁸ Mbófo éyí zise, simi 'do'dó ga bi ndikiní máa ní mbá, óyósé sogosé zíma wá. ²⁹ Káa zí bi Babá i'bí roko'bu zíma, zíma idíma káa do ngére ní, mááyí kpá i'bí roko'bu zise, ³⁰ gi ro zize ndišizé do bi kije'do kése 'be 'bi Lomo kí ánu éyí kpá kí 'decj ngbanga ro kufú Isiréle e bi sokó doa gbre ní."

*Yésu esi siliñe komo Simúna Pétero
(Lúru kpá Matáyo 26:31-35, Máriko
14:27-31, Yiwáni 13:36-38)*

³¹ Zí Yésu ñnyiné úku ledre zí Simúna kídí, "Lúru aka Simúna, Satána yeme roné go gi ro úzu yi o'buó'bu káa zí migombi mengi moko ne ní. ³² Abú kenée ndotó, máini ini go zí Babá gi royí, gi ro zíyi tóroyí ngbúo simi úzu éyí nées útúásá útú wá. Simi bi ndá'baógu go zíma ní, idí ndiši i'bí roko'bu zí lafúyí e."

³³ Zía ñnyiné úkulúgu ledre zí Yésu kídí, "Ngére, mááyí go nzíyimá gi royí. Togú sígini yá, idini óto zée keyi, togú umbu yá, azé úyu keyi."

³⁴ Zí Yésu úkulúgu ledre zí Pétero kídí, "Máúku zíyi Pétero, kílonódó kí simibi 'dá'dá zí ngono kí úçu koko, áyí ási gi romá kí'dí ota yá nées owo ené máa wá."

³⁵ Gi do kací ledre bi uku zí Pétero ní, zía nda ñnyiné ndú'yú 'yi lódú kacine ga gére nées mbá kídí, "Simi bi koo mákása sée lá kí gbékpí siliñe ndéré kí 'dódo bilámá ledre amá zí 'yi e, 'dí'bisé kési gi ro ánu éyí kée wá, gbawá kombo, gbawá ngiti wará ní, lerí éyí mengini koo sée goó?"

Zíye úkulúgu ledre zí Yésu kídí, "Lerí kémbi éyí mengi zée wá."

³⁶ Zía úku ngiti ledre zíye kídí, "Ba ndaá lolu ledre máa bi koo nées wá, ili nda go zise 'dí'bi kési kí kombo esé e kpa. 'Yi bi mongú maku ndaá zía wá ní, idí úgúoyó ngiti bongó ené 'dá'ba, zía ndéréne úgu maku zine. ³⁷ Idisé owo a kídí, ledre ga bi koo ekéomoní gi romá 'desi simi miéké kúru Lomo kídí, 'Niyí karanée 'dó'do máa káa zí 'yi bi mengi bisinyi ledre ní,' sindi kadra ené ogu go."

³⁸ Simi bi 'yi lódú kací a uwúni ledre bi uku nées kenée ní, zíye úkulúgu ledre zía 'diya kídí, "Ngére, mingburoko maku niyí bo zize ona gbre."

Zía úkulúgu ledre zíye kídí, "Ledre máa wo nées asá go kenée."

*Yésu ini ini zí Lomo
(Lúru kpá Matáyo 26:36-46, Máriko
14:32-42)*

³⁹ Zí Yésu olúoguné gi simi yana gara gi ore káa zí bi lengbe ní ndéréne do Landa bi kí kágá ga bi ndišini ndólo yée Olíva doné ní. Zí 'yi lódú kaciga ndéréye lódú wo íri. ⁴⁰ Simi bi nderéogu íri ní, zía úku ledre zí 'yi lódú kacine ga gére nées kídí, "Idisé ndiši ini ini zí Lomo gi ro zía ndišiné sáká sée gi simi ledre ga bi niyí kí ndiši ndiki sée ní." ⁴¹ Gi do kací ledre nées ní, zía ñnyiné gi cigiye ndéréne re, do útúne do ngúrú sindine ini ini zí Lomo kídí, ⁴² "Babá, togú ni útúásá kací komoyí yá, ndá ótoómo máa zíma ndúwúma simi nduwú bi ni go ógu ba wá. Ledre ma'dáa idí méngi roné kací miyéme ledre eyi, nda idí kací sómú ledre amá wá." ⁴³ Zí Lomo kásaógu maláyika ógu i'bí roko'bu zía. ⁴⁴ Gi zí mongú éyí miówo, zía ndišiné ini ini zí Lomo cú kí siminé. Zí bisuwu bi ndiši kúkú gi roa trii bi ní, óyóló'bó roné idine bikesine káa zí sama ní.

⁴⁵ Zía ñnyiné ndá'balúgu roné zí 'yi lódú kacine e. Ni ógu íri ní, niyí go mbá 'dú'du cóngó royé ukú kpá go mbá miúkú gi zí lerí. ⁴⁶ Zía úku ledre zíye kídí, "Ásé yi esé 'dú'du esé? Idisé ndiši ini ini zí Lomo gi ro zía ndišiné sáká sée gi simi ledre ga bi niyí kí ndiši ndiki sée ní."

'Di'biní Yésu

(Lúru kpá Matáyo 26:47-56, Máriko 14:43-50, Yiwáni 18:3-11)

⁴⁷ Simi bi Yésu ni aka ngbúru ndísi úku ledre zí 'yi ené ga gére ní, ruu, zí tú'dú ngíti géyi 'yi e ndé'yíóguyé, Yúda bi ni ngúru 'yi lódú kací Yésu ma'dáa ní, 'di'biogu yée ne. Zía ndéréne geré fáka Yésu í'bi mandá zía. ⁴⁸ Zí Yésu úku ledre zía kídí, "Yúda, ógu fáka 'dódo Owú 'bi 'Yíma'dí kí í'bi mandá zía ba gi zía bi í'bi ngbángama go ní?"

⁴⁹ Simi bi 'yi lódú kací Yésu owoní kídí bisinyí ledre ogu née go ne ní, zíye úku ledre zí Yésu kídí "Ngére, ilizé go tónó lágá yée kí mingburoko maku ga ba?"

⁵⁰ Zí ngúrúyé ìnyiné kóo gi ro lágá ónzó 'yi 'bi moko 'bi mongú 'yi 'dáná éyí† fí umbu, zí mongú maku nda útúne lá gbóo ro mbílí do anú, lágá 'dèci a tu.

⁵¹ Zí Yésu gbúrógbóne do 'yi lódú kacíne ga gére née kídí, "Así go, ótoómosé yée mu." Zía óto sílìne ro mbílí o'do née zí mbílí a émené.

⁵² Gi ore zí Yésu ìnyiné úku ledre zí manda ga bi 'bi 'yi 'dáná éyí e kpá kí 'yi ga bi ndísiní lúru bi kací 'Díci 'bi Lomo ní, nda kí mingburoko 'yi 'bi Yúda e kídí, "Mengí káa be 'di zise ógusé gi romá kí mingburoko maku e kí ngbóndó e káa zí éyí bi mááyí 'yi méngí bisinyí ledre ní?"

⁵³ Kací kadra mbá azé kése do ligá 'bi 'Díci 'bi Lomo 'dí'bisé nda kóo máa wá gi zí 'di togú mááyí 'yi méngí bisinyí ledre ní? Ba go sındí kadra gi ro zise méngí éyí bi ilise méngí a ní gi zía roko'bu 'bi Satána ala'dutú do sogo kángá go."

Pétero uku ya née owo ené Yésu wá

(Lúru kpá Matáyo 26:57,58,67-75, Máriko 14:53,54,66-72, Yiwáni 18:12-18,25-27)

⁵⁴ Tí ma'díi, zíye 'dí'bi Yésu ndéré kíe 'be 'bi mongú 'yi 'dáná éyí. Zí Pétero útúne do kacíye gi gbála ndísi lódú yée.

⁵⁵ Gi zí drú 'bi bi miará, zíye kótú mongú pho'du simi yana ligá ndísiyé gbaá roa. Zí

Pétero kpá ógu ólúne dongaraye ndísiné gi zí drú. ⁵⁶ Ábuwá, ngíti kára bi ndísi méngí moko 'be 'bi mongú 'yi ore ní lurúndiki wo go kací mbílí pho'du, zía úku ledre kídí, "O'do née ni ngúru 'yi gi dongará 'yi ga bi 'bi o'do née."

⁵⁷ Zí Pétero úkulúgu ledre zí kára née kídí, "Ndá úku ledre kenée wá, máówo amá o'do née wá."

⁵⁸ Kpá lá ca gi do kací ledre née ní, zí ngíti 'yi óguné, zía ónzó komoné ro Pétero zía úku ledre zí Pétero kídí, "Áyí ngúru 'yi 'bi mongú 'yi bi 'di'biní wo ba."

Zí Pétero úkulúgu ledre zí o'do née kídí, "Ndá úku ledre kenée wá, máówo amá mongú 'yi née wá."

⁵⁹ Gi do kací sındí kadra kíé'do, zí ngíti 'yi kpá úku ledre gi ro Pétero kídí, "Ma'díi, o'do ba ni ngúru 'yi 'bi mongú 'yi ba, gi zía niyí kéye mbá gi simi Galiláya girí."

⁶⁰ Zí Pétero úkulúgu ledre zí o'do née kídí, "Ndá úku ledre kenée wá, máówo amá mongú 'yi née wá." Simi bi Pétero ni aka ngbúru ndísi ódro ní, kokeriyoko, zí ngono úcu koko. ⁶¹ Zí Ngére Yésu óyó komoné lúru Pétero, geré zí ledre bi Yésu uku kídí, "Kílóndó 'dá'dá zí ngono kí úcu koko, áyí ási gi romá kí'dí ota ní ngásáóguné simi a." ⁶² Zí simikozo méngí Pétero, zía ólúóguné ndoo 'dí sogo ndísiné ini ini kíngaya.

Asikiri foloní Yésu

⁶³ Zí asikiri ga bi otoní yée ndísi lúru bi káa bi Yésu ni ngásá ní, ndísiyé fóló wo kpá kí ndísi ócó wo. ⁶⁴ Zíye ódó'dutú komoa zí ngíti 'yi kpá ócó wo, zíye ndú'yú fóló wo kídí, "Nébi, úku aka zíze, ambi oco yíi née ne?" ⁶⁵ Nda gi ore zíye ndísiyé úku sínyi tú'dú bisinyí ledre ga bi kí kese e simiyé ní zía.

Yésu kó'dú mingburoko 'yi e

(Lúru kpá Matáyo 26:59-66, Máriko 14:55-64, Yiwáni 18:19-24)

† 22:50 22:50 Mongú 'yi 'dáná éyí: Mongú 'yi 'dáná éyí romo do manda 'bi 'yi 'dáná éyí e zí Lomo. Ndísi lengbe ólú dutú ne simi 'dici bi Mongú Bi 'bi Lomo simi 'Díci 'bi Lomo ní gi ro 'dáná éyí zí Lomo kí'di kéri simi simibi kíé'do. Ndísi 'dí'bi sáma bangá bi ongoonzóni gi ro 'dáná a zí Lomo ní ólú kíe 'dici iri gi ro zí Lomo ótoómo lúyú ledre 'bi 'yíma'dí e.

⁶⁶ Akpa kí s̀ınd́ond́o, źı m̀ıngburoko 'yì ga bì 'bì Yùda e ní, kí manda ga bì 'bì 'yì 'dáná éyì e, kí 'yì 'dódo lorù e yóko royé, do 'dí'biógù Yésù dongaráye. ⁶⁷ Zíye úku ledre źıa kídí, “Úku aka ma'díi źıze, áyí ba Kírésıto bì kóo ukuní ledre a yaá nì ógù ní?”

Zí Yésù úkulúgu ledre źıye kídí, “Togù máúku ledre źıse yá, ng̀ungusé esé e wá.

⁶⁸ Abú mándú'yú kpá sée, úkulúgusé esé ledre kací a źıma wá. ⁶⁹ Éyì bì máówo ní, ásé karanée lúru Owù 'bì 'Yìma'dí ḱı ndı̀şı źı Lomo bì roko'buyé ofù go ní do anu.”

⁷⁰ Zí m̀ıngburoko 'yì ga gére née ndú'yú wo kídí, “Káa źı bì úku kenée ní, áyí Owù 'bì Lomo?”

Źıa úkulúgu ledre źıye kídí, “Ledre ma'dáa nì tí káa źı bì úkusé née.”

⁷¹ Zíye ódroyé dengbıye kídí, “Éyì bì ilizé kpá fú ngítı ǵyì 'yì e úwú ledre gı tarayé gı roa ní 'dì, otoasá roné go ḱı Lomo, uwúze go cù gı tara ní.”

23

Yésù kó'dú Piláto

(Lúru kpá Matáyo 27:1,2,11-14, Ḿariko 15:1-5, Yiwáni 18:28-38)

¹ Zí tú'dú 'yì e yóko royé, źıye 'dí'bi Yésù gı ore ndéré ḱıe kó'dú Piláto, ngúru mongú 'yì 'bì akúma 'bì Róma. ² Zíye tónóye í'bí ngbángá a kídí, “O'do ba ndı̀şı sínı do 'yì ezé e ḱı ledre kídí ndaní í'bí ı̀sórù źı Káyısara wá. Źıa kpá úku ngítı ledre kídí née nì yì ené goó ne Kírésıto, mongú Ngére 'bì Yùda e.”

³ Zí Piláto go ndú'yú Yésù kídí, “Ma'díi, áyí ngére 'bì Yùda e?”

Yésù ya źıa ní, “Tí káa źı bì úku née.”

⁴ Zí Piláto ñnyiné úku ledre źı manda ga bì 'bì 'yì 'dáná éyì e kídí, “Málúrúndıki amá lúyú ledre bì do 'd́cı ngbanga ro o'do ba gı roa ní wá.”

⁵ Zí 'yì ga gére née kpá fú ndı̀şı úku ledre źı Piláto kídí, “O'do née sínı do 'yì e simi kángá bì Yúdaya ní go mbá. Tonó kóo sínı do 'yì e go kú gı simi kángá bì Galiláya ní, bì ba ní ogù ḱıe go gı ona.”

⁶ Simi bì uwú ledre kenée ní, źı Piláto ndú'yú yée kídí, “O'do née nì gı simi

gara Galiláya?” ⁷ Zí 'yì ga gére née úkulúgu ledre kídí ñ, Yésù nì gı simi gara bì Galiláya ní. Piláto yaá togù kenée yá, idínı 'dí'bi Yésù ndéré ḱıe źı ngére Eróde, gı źıa Eróde ma'dáa ogù go simi Yerusaléma ore.

⁸ Simi bì Eróde lurú Yésù nì go kó'dúne ní, źıa ídine ḱı mongú rokinyi gı źıa ndı̀şı kóo go óto komoné gı ro lúru Yésù ḱı méngı ledre ga bì ḱı roko'buyé ní gı źıa uwú andá go miúwú andá. ⁹ Źıa ndú'yú Yésù ḱı tú'dú ndu'yú e, Yésù ukulugu ené ledre źıa mbá wá. ¹⁰ Manda ga bì 'bì 'yì 'dáná éyì e ḱı 'yì 'dódo lorù niyí kpá fú mıtóroyé ore ndı̀şı í'bí ngbángá a ḱı roko'buyé mbá. ¹¹ Zí Eróde ḱı asikiri ené e ñnyiyé ndı̀şı fóló Yésù kpá ḱı úkucayi wo. Źıye 'dí'biógù bongó 'bì m̀ıngburoko ngére e esı a roa fóló wo ḱıe. Zí Eróde ma'dáa kásalúgu wo źı Piláto. ¹² Geré źı dongará Eróde ḱı Piláto bì kóo sínı misínı ní émené gı źıa bì 'dì'binı Yésù go ní.

Piláto ici roné gı ro yómo Yésù má

(Lúru kpá Matáyo 27:15-26, Ḿariko 15:6-15, Yiwáni 18:39—19:16)

¹³ Zí Piláto ñnyiné ndóloyóko manda ga bì 'bì 'yì 'dáná éyì e ní, ḱı m̀ıngburoko 'yì e, nda kpá ḱı ngítı ǵyì 'yì ga bì ore ní, ¹⁴ źıa úku ledre źıye kídí, “Úkusé ledre kídí, o'do ba ndı̀şı sínı do 'yì e, mándú'yú ló'bó wo go do komosé mbá, mándıki amá lúyú ledre gı źıa gı ro 'd́cı ngbanga roa káa źı bì úkusé ní wá. ¹⁵ Eróde kasalugu wo źıma yáa gı źıa ndiki ené kpá lúyú ledre roa wá. Nì go miówoné mbá kídí sı ledre bì do úfu wo gı źıa ní ndaá, luyú ené ledre wá. ¹⁶ Gı źı ḱıyì née, málı go ótoómo wo. 'Dá'dá źıa ḱı ndéréne, mááyı aka í'bí wo źı asikiri amá e ócó wo ḱı.” ¹⁷ Piláto nì ḱı roko'bu źıne 'bì ndı̀şı í'dí sılne ḱıe gı ro ḱımbı 'yì simi sındı kadra 'bì ayımbı.

¹⁸ 'Yì e ilinı eyé ledre née wá, źıye ñnyiyé mbá gbúrógbóye 'dága kídí, “O'do née idı úyu, źıyı ótoómo sıllyı gı ro Barába.” ¹⁹ Barába ma'dáa yéme kóo roné gı ro útúne ḱı okó do akúma 'bì Róma simi Yerusaléma. Źıa kóo úfu 'yì

simi sɛ̀ndí kakra máa bi kóo née, do kóo 'dí'bi wo simi sɛ̀gɛ̀nɛ̀ gɛ̀ ro úfu a.

²⁰ Gɛ̀ zía Piláto ili tí gɛ̀ ro zíne yómo Yésu, zía úku ándá ledre zí 'yì ga gére née. ²¹ Zí 'yì e kpá gbúrógbó ándá royé kídí, “O'do née idí úyu, o'do née idí úyu.”

²² Zía kpá úku ándá ledre zíye kídí, “O'do née luyú ené ledre wá, sɛ̀ ledre bi do úfu wo gɛ̀ roa ní ndaá. Mááyí aka í'bí wo zí asikíri amá e ócò wo kí, zíma nda ótoómo wo.”

²³ Zí 'yì e ìnyiyé mbá gbúrógbóye nda 'dága kɛ̀ngaya kídí o'do née idí úyu. Gɛ̀ zí kèyì née, zía ótoómo Yésu do úfu wo. ²⁴ Nda gɛ̀ ore zí Piláto méngɛ̀ ledre ma'dáa káa zí bi iliní ní. ²⁵ Barába bi kóo yéme roné gɛ̀ ro útú kí okó do akúma 'bi Róma simi Yerusaléma ní, zía kóo úfu 'yì simi sɛ̀ndí kakra máa bi kóo née. Do kóo 'dí'bi wo simi sɛ̀gɛ̀nɛ̀ gɛ̀ ro úfu a ní, zíye ótoómo wo. Zía nda í'bí Yésu zí asikíri ené e ndéréye úfua kací kúru 'yì e.

Phephéní Yésu do mɛ̀ngbúngbu kágá (Lúru kpá Matáyo 27:31-44, Mاريو 15:21-32, Yiwáni 19:17-27)

²⁶ Simi bi asikíri ga gére née niyí go mindéréye do misi'di kí Yésu gɛ̀ ro úfu a ní, zíye ndíkíye kí ngíti o'do ìrɛ̀a Simúna. Ni 'yì 'bi gara bi ndìsɛ̀nɛ̀ ndólo a Kuréne ní, ayí ógɛ̀ simi Yerusaléma. Zí asikíri ga gére née gága wo ìmbì ngbuɛ̀ kágá bi Yésu ndìsɛ̀ ìmbì a ba útúne kɛ̀ do kací Yésu ma'dáa. ²⁷ Zí tú'dú 'yì e útúye do kací Yésu mutruu, kará e kí ini ini kí mbúmbú'dú. ²⁸ Zí Yésu óyó komoné úku ledre zí kará ga gére née kídí, “Sée kará 'yì 'bi Yerusaléma, ndásé ini ini gɛ̀ romá wá, idísé ini 'bi esé lerɛ̀ bi ayí go ógɛ̀ rosé kí owú 'bi esé e ba. ²⁹ Idísé ówo a kídí sɛ̀ndí kakra ni go gbóo ngíti géyì 'yì e niyí úku ledre kídí, ‘Kará ga bi ndikiní owú e wá, kí yée ga bi owú uluní umba kó'dúye wá ní, 'bi eyé eme yì ené ne.’ ³⁰ 'Yì ga bi niyí idíáká simi Yerusaléma ore simi bisinyí sɛ̀ndí kakra née ní ní, niyí úku ledre kídí, “Mɛ̀ngburoko landa ga ba ógɛ̀sé mu útúló'bu zée.’

‘Kángá líkpí royì mu zíyì 'dùtu zée simiyì.’

³¹ Máa bi ngára málúyú ledre wá, do 'dó'do máa káa zí wo ba ní ní, Lomo ni karanée 'dó'do 'yì lúyú ledre ga gére née bisinyíne.”

³² Ngíti géyì 'yì lúyú ledre e niyí kóo bo gbre 'di'biní yée kpa kí Yésu gɛ̀ ro úfu yée. ³³ Simi bi nderéoguní go kí Yésu do bi bi ndìsɛ̀nɛ̀ úfu 'yì e doa, ndoloní Gologóta, ledre gɛ̀ simi a kídí, cóngó do 'yì ní, zíye phéphe wo ore. Zíye kpá phéphe ngíti géyì 'yì lúyú ledre e gbre, ngíti a do sɛ̀lì Yésu 'bi anú, ngíti a do ngelì.

³⁴ Zíye ónzó gbégbé* ifibáyi bongó ené e kɛ̀ dongaráye. Zí Yésu ini ini zí 'Buné kídí, “Babá, idí ótoómo ledre zí 'yì ga bi méngɛ̀nɛ̀ bisinyí ledre zíma ba, gɛ̀ zía owoní eyé éyì bi ndìsɛ̀nɛ̀ méngɛ̀ a née wá.”

³⁵ Zí 'yì mindéré e ndìsɛ̀ tóroyé dogboɛ̀ misi'di ndìsɛ̀ lúrukása wo do mɛ̀ngbúngbu kágá, zí mɛ̀ngburoko 'yì 'bi Yúda e ndìsɛ̀iyé fóló wo kídí, “Sara bi kóo yá née ni Kírésito, 'yì yómo 'yì e, Lomo kasaogɛ̀ née ne ní, idí mu yómo roné ke.”

³⁶ Zí asikíri e kpá ndìsɛ̀iyé fóló wo gɛ̀ zía bi uku ya née ni ngére ní. Zíye óguyé kí mindogó le'yì í'bí a zía, ³⁷ zíye úku ledre kídí, “Togú bi áyí tí ngére 'bi Yúda e ní, yómo royì mu ke.”

³⁸ Zíye éké sɛ̀ ledre bi ufuní wo gɛ̀ roa ní phéphe óto a doa 'dága kídí, “BA MONGU NGÉRE 'BI YUDA E.”

³⁹ Zí ngúru 'yì lúyú ledre bi phephéní yée ba úku síní ledre kídí, “Togú áyí ba tí Kírésito ma'díi ní, yómo royì mu gɛ̀ ro zíyì kpá yómo zée ke.”

⁴⁰ Zí eze a úku ledre zía kídí, “Éré Lomo wá gɛ̀ zí 'di, ndaá bi umbu bi áyí úyu a née ni úyu ba kpá wo ní wá? ⁴¹ Bi 'do'doní zée ba mbì gɛ̀ zía bi luyúzedre ledre ní. Sara o'do née luyú ledre go, luyú ené kémbì ledre wá.”

⁴² Zía úku ledre zí Yésu kídí, “Mongú 'yì, kí'dí bi áyí go ngére ní, ndá sómúligi ledre máa wá.”

23:30 23:30 Uzíya 10:8 * **23:34** 23:34 Ónzó gbégbé: Ba misi'di bi kóo Yúda e ndìsɛ̀nɛ̀ géle 'yì kɛ̀ gɛ̀ moko 'bi Lomo ní.

⁴³ Zí Yésu úkulúgu ledre zía kídí, “Ndá sómú ledre wá, azé ídí karaba kéyì simi 'be bi 'yì e ndìsìní ídí simi a kí rokinyi ní.”

Ledre gì ro umbu Yésu

(Lúrú kpá Matáyo 27:45-56, Mária 15:33-41, Yiwáni 19:28-30)

⁴⁴ Nda go kí yana kadra, zí kadra ìlìne mbuú, zí mitùlurù ídíne mbìrì ndéréoguné gì ro sìnđí kadra ota. ⁴⁵ Zí mongú mbílí bongó bi odó 'dùtuní simi 'Dìcì 'bi Lomo kíc káa bi ngíti géyì 'yì e niyí olú simi 'dìcì máa wo bi kí ìrì Lomo ní lófoné gberé kú gì 'dága gì bi. ⁴⁶ Zí Yésu íni ini zí Lomo kí kúrúne 'dága kídí, “Babá, 'dí'bi 'dówúma mu zíyì ìrì.” Kací ledre bi uku nées lu'bu wá, zí 'dówúa olúoguné.

⁴⁷ Simi bi mongú 'yì 'bi asikíri ga gére nées lurú ledre bi Yésu mengì nées kenées ní, zía í'bí mbófo éyì zí Lomo kídí, “Ma'díi, o'do ba ndaá 'yì lúyú ledre wá.”

⁴⁸ Tú'dú 'yì ga bi yokoní royé ore ndìsì lúrú Yésu 'dága do m̀ngb̀ngbu kágá, simi bi lurúní mongú ledre bi Yésu mengì nées ni kí kíkìné ní, zíye báiyé gì ore kí ndìsì sémbì kó'dúye gì zía ledre ma'dáa ni kí mongú roko'buné. ⁴⁹ Zí eze lámá Yésu ma'dáa kpá kí ngíti géyì kará ga bi ngununí ledre ené zíye lódú kací a kú gì simi kángá bi Galiláya ní, tóro kása royé gbála ndìsì lúrú ledre bi ndìsì méngì roné zí Yésu nées.

Otoní bi zí Yésu

(Lúrú kpá Matáyo 27:57-61, Mária 15:42-47, Yiwáni 19:38-42)

⁵⁰ Nguru mongú 'yì 'bi Yúda e ni kóo bo ìrìya Yoséfa, ni bilámá o'do kpá mbigí 'yì 'bi Lomo. ⁵¹ Ngunu ené ledre 'bi lafúga ga bi ndìsìní yéme a gì ro méngì Yésu kíc ní wá. Ogu yì ené gì simi owú gara 'bi kángá 'bi Yúdáya bi ndìsìní ndólo a Aramatáyo ní, kí mongú óto komo gì ro 'yì bi Lomo ni kása ógu a káa do mongú ngéne ní. ⁵² Zía ìnyìné ndéréne zí mongú 'yì Piláto ndú'yú wo idí ótoómo umbu Yésu zíne ndéréne óto a. ⁵³ Zí Yoséfa ìmbj́oto umbu Yésu bi gì do m̀ngb̀ngbu kágá. Zíye yéme wo simi bikenyí mbílí bongó, zíye 'dí'bi umbua ndéré óto a simi

gu bi iciní simi landa ngára otoní aka 'yìma'dí simi a wá ní. ⁵⁴ Kadra máa nées kóo sìnđí kadra 'bi yéme ro'yì, gì zía kílondó a nées go Sílì 'bi 'Dówúro.

⁵⁵ Zí kará ga bi lodúní kací Yésu ma'dáa kú gì simi Galiláya ní kpa útúye do kací Yoséfa gì sì bi ìrì, zíye lúrú miótoa cù kí komoyé. ⁵⁶ Simi bi otoonzóní bi go ní, zí kará ga gére nées ndá'bayé 'be, yémeómo su'bu mindonyo kpá kí ngíti géyì kágá e mbá nziyiyé zíye ndìsìyé kí gì zía otoní nées úndru lorù 'bi Sílì 'bi 'Dówúro.

24

Yésu urú gì simi umbu

(Lúrú kpá Matáyo 28:1-10, Mária 16:1-8, Yiwáni 20:1-10)

¹ Nda go akpa kí sì ndóndó simi sílì gì do kací Sílì 'bi 'Dówúro, zí kará ga gére nées 'dí'bi su'bu mindonyo ga bi yemeomoní yée ní ndéré kíc sì bi. ² Niyí ógu ìrì ní, gb̀r̀r̀gb̀r̀ oyóní tutú gì tara mbotu bi go. ³ Geré zíye olúye simi gu, lurúní bi káa ní, umbu Ngére Yésu ndaá 'bi enées lolu wá, zí tarayé ìdrìne mbá miìdrì. ⁴ Niyí aka cìkì ndìsì sómúló'bó ledre nées yá, zí ya'dá e gbre mbá kí bikenyí bongó gindri gindri royé olúogù tóroyé kenées. ⁵ Zí kará ga gére nées l̀ỳỳyé, zíye ési doyé mbá bi gì zí ngìrì. Zí ya'dá ga gére nées úku ledre kídí, “Ndìsìsé gámásó'do 'yì bi ni trìdrì ní dongará umbu e gì ro 'dí? ⁶ Ndaá 'bi enées lolu ona wá, urú yì ené go. Ledre kóo uku zise simi kángá bi Galiláya ní ndaá l̀g̀g̀ sée wá, mengì roné nées ne. ⁷ Uku kóo kídí, ‘Ngíti géyì 'yì e niyí karanées í'bí ngbángá Owú 'bi 'Yìma'dí zí 'yì lúyú ledre e úfu wo. Nda simi ota sílì, zía úrúne.’ ” ⁸ Geré zí kará ga gére nées sómúndiki ledre kóo uku ní.

⁹ Zí kará ga gére nées ìnyiyé gì sì bi gì ore ngásá ndá'bayé úku ledre bi lurúní sì bi ìrì nées zí 'yìmikása ga bi idiakání sokó do kèrì ní, nda kpá kí ngíti géyì 'yì lódú kacíga ga bi ore ní. ¹⁰ Kará máa ga gére nées kóo Mariya gì simi owú gara bi kí ìrìné Magídála ní, nda kí ngíti a kí ìrìné Zowána, kpá kí ngíti Mariya kpì, nées 'bi enées mbágá Yakóbo nda kí ngíti géyì

lafúye kará e, ukuní ledre máa née ye zí 'yìmikása ga bi 'bi Yésu née. ¹¹ 'Yì ga gére née nṅunṅuní eyé kóo ledre bi kará ga gére née ukuní ní wá. Somuní yaá kará ga gére née ukuní yì eyé née nṅbékpì ledre. ¹² Abú tí kenée ndotó, zí Pétero ìnyìné ngásáne sì bi íri, zía ndálané lúru bi simi gu, Ngére Yésu ndaá 'bi ené lolu wá. Lá bongó bi yemení wo simi a ní idíakáne simi gu. Zía ndá'bané kí ndìsì sómú ledre née, owo 'di'bi mbì éyì bi menḡ roné née wá.

Yésu 'dodo roné zí 'yì lódú kacíne ga bi gbre ní

(Lúru kpá Mária 16:12,13)

¹³ Kpá cìkì simi sílì máa née ní, zí ngítì géyì 'yì lódú kací Yésu ga bi gbre ní ìnyiyé ndéréye simi owú gara bi kí ìrìné Imawú ní. Nì méyìlì e ìnyì doa gbre gi ro mongú gara Yerusaléma. ¹⁴ Simi mindéréye do misi'di, zíye ndìsìyé kí ódroyé gi ro ledre bi menḡ roné née. ¹⁵ Simi bi niyì ndìsì kí úkuló'bó ledre ga gére née dongaraye ní, zí Yésu ólúoguné zíye, zíye ndìsì lódú misi'di kéye. ¹⁶ Owoní eyé bi kídì née wo ní wá, gi zía Lomo ucuomo kóo yée née káa bi niyì ówo wo.

¹⁷ Zía ndú'yú yée kídì, “Ledre máa bi ndìsìsé ndéré kí úku a tí bi gáa ba ní 'bié ledre 'di?”

Zíye tóroyé, zí simi komoyé idíne mbá misinyíne. ¹⁸ Zí ngúrúyé kí ìrìné Kiliyópa úku ledre zía kídì, “Mongú ledre bi menḡ roné do sílì ga ba simi Yerusaléma íri ba ówo wá ní, ógu 'bi eyì gi 'da?”

¹⁹ Yésu ya zíye ní, “'Bié ledre 'di?”

Zíye úkulúgu ledre zía kídì, “Née Yésu, nébì gi simi gara Nazeréta, Lomo i'bí kóo roko'bù go zía, zía ndìsìné 'dódo ledre zí 'yì e kpá kí menḡ mingburoko ledre e, zí Lomo kí 'yìma'dí e ídíye mbá kí rokinyi gi zía. ²⁰ Kara kóo ba zí manda ga bi 'bi 'yì 'dáná éyì e kpá kí ngítì géyì mingburoko 'yì ezé e í'bí nḡbángá a zí akúma 'bi Róma idínì úfu wo. Do úfu wo do mingbúngu kágá. ²¹ Azé 'bi ezé kóo go kí mongú rokinyi kídì née go Kírésìto kóo Lomo uku ledre kásaogu a ní, ogu go gi ro yómo zée Isiréle e. Éyì ndaá lolu wá,

menḡ karaba simi kángá go 'dényé sílì ota. ²² Tarazé ìdrì gáa gi zí ngítì géyì kará e gi dongaraze. Simi bi gáa ìnyìnì akpa kí sùndóndó ndéréye sì bi ní, ²³ niyì ógu íri ní, o'do máa née ndaá 'bi ené lolu wá. Zí ngítì géyì maláyika e 'dódo royé zí kará máa ga gére née, zíye úku ledre kídì o'do máa urú yì ené. ²⁴ Zí ngítì géyì 'yì ezé e kpá geré ìnyì ngásáye íri, tí ma'díi ogu ndikínì eyé wo wá.”

²⁵ Zí Yésu úku ledre zíye kídì, “Ówosé esé ledre wá gi zí 'di, ledre ga bi kóo nébì ukuní yée gi romá kídì Lomo ní kásaogu a ní ilisé nṅunṅu wá gi zí 'di?” ²⁶ Ídísé ówo a kídì Kírésìto ní aka 'dó'dó zía kpá úyuné zía úrúne kí, zía ndá'balúgu roné komo ere kí mongú roko'buné. ²⁷ Nda gi ore zí Yésu ma'dáa tónóne úku yéme ini ledre gi simi ledre ga bi kóo nébì e ukuní gi roné do éké yée simi miéké kúrú Lomo ní zíye. Tonó kí Músa nda kí yée ga bi ngítì géyì nébì e ukuní ní.

²⁸ Simi bi nderéoguní nda go gbóo kí gara bi ya'dá ga geré niyì ndéré simi a ní, zí Yésu idíne káa zí ayì ókpó ené miókpó ní. ²⁹ Zí ya'dá ga gére née ucuomo wo kídì, “Kadra utú go ndá lolu ndéré wá, idízé 'dú'du kése ona togú bi ará go yá, zíyì ndéréyì.” Zí Yésu ndéréye kéye.

³⁰ Nda go do bi éyì miánu, zí Yésu 'di'bi ambata zía í'bí mbófo éyì zí Lomo gi roa, zía 'déwe simi a zía í'bí a zíye. ³¹ Geré zí komo ya'dá ga gére née óngóne zíye ówo a kídì ábuwá ba yì ené Yésu ke. Zía lélìne gi zíye gi ore. ³² Zí ya'dá ga gére née úku ledre dengbíye kídì, “Ábuwá ledre bi gáa ndìsì úku a zíze do misi'di 'dáa ní utú yeme roné do mimbé'dezé kpìni gi zí keyì née.”

³³ Geré zíye ìnyiyé ndá'balúgu royé simi Yerusaléma. Niyì ógu íri ní, ngítì 'yìmikása ga bi sokó doa kéré ní nda kpá kí ngítì géyì 'yì e yokoní royé go mbá do bi kìé'do. ³⁴ Kpálá bi oguní ní, geré zí lafúye ga bi gáa ore ní, úku ledre zíye kídì, “Ma'díi, Ngére urú go 'dodo roné go za cù zí Simúna.” ³⁵ Zí lafúye ga bi gáa gbre nda'baoguní gi simi Imawú ní kpá

líkpí ledre bi mengi roné zíye do misi'di nda kpá kí wo bi simi bi 'dewe ambata ní, zíye ówoyéme wo.

Yésu olúogú dongará 'yi lódú kacíne e (Lúru kpá Matáyo 28:16-20, Máriko 16:14-18, Yiwáni 20:19-23, Moko 'bi 'yimikása e 1:6-8)

³⁶ Simi bi niyí aka ndísi líkpí ledre née kenée ní, ve, zí Yésu kpá olúoguné dongaráye ore. Zía úku ledre zíye kídí, “Mimbé'desé idrì mu.”

³⁷ Simi bi Yésu olúogú ve dongaráye ní, zíye líyiyé gi zía somúní 'bi eyé go kídí 'yi lárá ogú ne. ³⁸ Zía úku ledre zíye kídí, “Ndásé éré ngiri wá, idísé ngúngu a kídí máúrú gi simi umbu go ma'díi. ³⁹ Lúru aka mbiři ga bi simi sílìma ba kí yée ga bi ro sındìma ní. Táta lúru aka romá, née tí máa ndaá 'bi ené 'yi lárá wá, 'yi lárá ndaá kí esì roné kpá kí cóngó siminé wá.”

⁴⁰ Gi do kací ledre née ní, zía 'dózo sílìne zíye kí sındìne gi ro zíye lúru mbiři.

⁴¹ 'Yi ga gére née mbá, ledre née ni aka zíye káa zí ranga ní, togú Yésu urú née tí go née yá. Zía ndú'yú yée kídí, “Owú éyí miánu ni laká tí zise ona bo?” ⁴² Zíye í'bíogú milíci kénzé zía, ⁴³ zía ánu a tí dongaráye ore.

⁴⁴ Zía úku ledre zíye kídí, “Mááyí ba kpá úku ánda ledre kóo 'dá'dá ní zise. Lorú ga bi kóo Músa ekéní yée kí nébì e kpá kí yée ga bi simi Ke'bi 'bi Dawídi e gi romá ní niyí méngi royé mbá.”

⁴⁵ Zía sáká 'yi ené ga gére née gi ro zíye ówoyéme ini ledre gi simi ledre ga bi ekéní gi roné simi miéké kúru Lomo ní. ⁴⁶ Ba ledre bi ekéní ní kídí, “Kírésito ni 'dó'dó zía úyuné, nda simi sílì ota zía úru ne gi simi umbu. ⁴⁷ Ngíti a nda 'bi ené kídí 'yi ené e niyí tónó gi simi Yerusaléma ndéré kí úku bilámá sanda ené zí 'yima'dí e mbá idíní ótoómo méngi bisinyí ledre zíye ngúngu ledre 'bi Lomo gi ro zíye ómoyé. ⁴⁸ Séé 'yimikása amá e ásá 'dókó ledre máa ga ba se kídí ledre ga bi méngi royé zíma ba niyí ma'díi ledre e. ⁴⁹ Idísé ówo a kídí 'Dówú Lomo kóo Babá uku ledre a gi ro í'bí a zise káa do sáká éyí ní, mááyí go ndéré kásaogú a.

Tí lá idísé aka ndísi simi Yerusaléma ona zí sáká éyí née óguné káa do roko'bù zise té kí.”

Yésu nda'ba komo ere (Lúru kpá Máriko 16:19,20, Moko 'bi 'yimikása e 1:9-11)

⁵⁰ Zí Yésu 'dí'bi yée zíye olúoguyé gi simi Yerusaléma gi ore ndéréye simi ngíti owú gara kí iriné Beteniya. Simi bi oguní iri ní, zía síkpí sílìne 'dága í'bí úndru zíye. ⁵¹ Ngbúrú simi bi ni ndísi ini ini zí Lomo kí í'bí úndru ní, yóo zía ndá'balúgu roné komo ere. ⁵² Zíye óto úndrua ore, zíye nda inyiyé ndá'balúgu royé simi Yerusaléma kí mongú rokinyi. ⁵³ Kací kadra mbá, zíye ndísi ndéréye simi 'Díci 'bi Lomo ini ini zí Lomo.

Bilámá ledre bi Yiwáni eké ní Ledre gi ro búkú bi Yiwáni ní

Yiwáni eké búkú ba ne. Ni ngúru 'yì gi dongará 'yìmikása ga bi sokó doa gbre 'bi Yésu ní. Eké búkú ba gi ro 'dódo ledre kée zí Yúda e kpá kí kúfú ngíti géyì 'yì e gi ro zíye ngúnḡu ledre Yésu. Yiwáni líkpì ené ledre gi ro mĩndìsì Yésu do sogo káḡá wá. Uku ledre geré gi ro mĩngburoko ledre ga bi Yésu ndìsì mēḡi yée kpá kí ledre ga bi ndìsì 'dódo yée ní. Ledre née 'dodo kírì née kídí Yésu ndaá 'bi ené duḡ 'yìma'dí wá, ni yì ené kpá za cú Lomo (Kápita 1:14).

Búkú ba uku ledre zíze kídí Yésu ni kúrú Lomo bi Lomo kasaogú wo do sogo káḡá, óḡu úyuné káa do éyì 'dáná gi ro 'dí'bióyó duḡ lúyú ledre 'bi 'yìma'dí e ní wá, ni Masíya bi kóo nébì e ndìsìní úku ledrea kídí ni óḡu ní. Simi kápita ga bi 13-17 Yiwáni uku ledre gi ro 'yì lódú kací Yésu kídí oto 'búye go kíngaya kpá kí ledre ga bi Yésu uku yée 'dá'dá do kí 'dí'bi wo kí tagá née ní ní. Simi odu a, Yiwáni uku ledre gi ro ngbanga Yésu kí mĩphéphé wo do mĩngbúḡbu kágá kí ledre gi ro miúrúa gi simi umbu kpá kí ledre bi 'dodo roné zí 'yì lódú kacíne e kí'dí tú'dú ní.

Yésu ni Ledre

¹ Simi bi kóo Lomo otoogú aka do sogo káḡá ba wá ní, Ledre ni kóo kú goó bo 'desì, niyí kóo kí Lomo do bi kíé'do. Ni kpá Lomo bi kíé'do née. ² Ni kú kí Lomo do bi kíé'do 'dá'dá Lomo otoogú aka kóo do sogo káḡá ba wá.

³ Ledre otoogú éyì ga bi do sogo káḡá ba za mbá ne. Éyì bi kíé'do káa yaá otoogú ne wá ní ndaá. ⁴ Ledre ma'dáa ni yì ené ne trídri, zí trídri máa née nda ídine zí 'yìma'dí e káa do bimióḡó.

⁵ Trídri máa née ogú ne káa do bimióḡó zí 'yìma'dí e, mĩtúlurú utúasá 'dútú a wá.

⁶ Née ní, zí Lomo kóo kásaogú ngíti o'do iriḡa Yiwáni, ni 'yì í'bí babatíza zí 'yì e. ⁷ Yiwáni ma'dáa Lomo kasaogú wo 'dódo ledre gi ro bimióḡó zí 'yìma'dí e gi do bi zíye ngúnḡu a. ⁸ Yiwáni ma'dáa ndaá 'bi ené ne bimióḡó máa née ne wá, ogú 'bi ené lá 'dódo ledre zí 'yìma'dí e gi ro bimióḡó ma'dáa. ⁹ 'Yì bi ni mbigí bimióḡó zí 'yìma'dí e ní, ni go óḡu zí 'yìma'dí e do sogo káḡá.

¹⁰ Abú Lomo otoogú 'yìma'dí e do sogo káḡá ba kpurú gi simi roko'bu 'bi bimióḡó yá, simi bi bimióḡó ogú nda ndìsì dongará 'yìma'dí e do sogo káḡá ní, owoní eyé lolú kóo bi kídí née wo ní wá. ¹¹ Tí bi ogú dongará 'yìma'dí e do sogo káḡá ní, fí, 'yì ené e asiní yì eyé gi roa fú lá miási. ¹² Bi nda kenée ní, zí 'yì bi ni bimióḡó née nda yì ené mēḡi bilámá ledre zí 'yì máa yée ga bi ngúnḡuní ledre ené go ní, zíye ídíye mbigí owú ga bi 'bi Lomo ní. ¹³ Ndaá bi ya kídí Lomo ndikiogú yée káa zí bi 'yìma'dí e ndìsìní ndiki owú e ní wá. Lomo 'di'bi yée káa do owú 'bi ené e, yì ené kací miyéme ledre ené 'bi Lomo.

¹⁴ Zí 'yì bi ndìsìní ndólo wo Ledre bi kóo niyí kú kí Lomo komo ere ní, óḡu ndìsìné dongaráze 'yìma'dí e do sogo káḡá, gi zía oto 'búze go kíngaya. Zée 'yìmikása ené e, owoyemezé roko'bu a go bilámáne kídí roko'bu 'bi bikérí Owú 'bi Lomo ogú go gi zí 'Buné kí ma'díi ledre kpá kí bilámá mĩmēḡi ledre do sogo káḡá.

¹⁵ Née 'yì bi kóo Yiwáni 'yì Bábátízí 'yì e uku ledre a kídí "Ngíti mongú 'yì ni bo ni óḡu gi do kacíne roko'bu a kí mĩmēḡi ledre ené e mbá romoní do 'bi ené 'bi Yiwáni go ní. Romo doné gi zía ni yì ené kóo kú bo 'desì."

¹⁶ Zée 'yì ga bi ngúnḡuzé ledre 'bi mongú 'yì máa née go ní, azé go kí mongú rokinyi kací kadra mbá gi zí bilámá ledre ga bi mēḡi yée zíze kí undru bi i'bí zíze odu a ndaá ní. ¹⁷ Ni tí kenée ma'díi, gi zía Lomo i'biogú ené kóo zí Músa lá duḡ lorú

* **1:17** 1:17 Kírèsito: Ini ledre gi simia kídí, 'yì bi Lomo gelé wo káa do Ngére ní. † **1:17** 1:17 Yésu: Ini ledre gi simia kídí, Lomo yomo 'yì e.

idí éké a zíze 'yìma'dí e wá. Kasaogu za cú Kírésìto* Yésu† ógu 'dódoyéme misì'di bì néesì nì yómo zée do a ní zíze. ¹⁸ 'Yì bì yaá lurú Lomo go kí komoné ní ndaá. Lá òwú bikérì Owú 'bì Lomo, bì niyí kí 'Buné kíé'do ní, ógu ne 'dódoyéme Lomo zíze.

Yúda e ndu'yúní Yiwáni Babatiza
(Matáyo 3:1-12, Mária 1:1-8, Lúka 3:15-17)

¹⁹ Kadra kíé'do zì míngburoko 'yì ga bì 'bì Yúda ga bì simì Yerusaléma ní ìnyiyé kása ngítì géyì 'yì e gí simì kufú 'yì ga bì ndoloní yée Lévi e ní kpá kí ngítì géyì 'yì 'dáná éyì e zì Lomo kídí, idíní ndéré ndú'yú Yiwáni, togú nì tí ma'díi Kírésìto 'yì yómo 'yì e bì yée ndìshìní óto komoyé kací a ba yá? ²⁰ Zì Yiwáni úkulúgu ledre zíye fúó kídí, "Fì, mándá 'bì amá Kírésìto wá."

²¹ Zíye ndú'yúlúgu wo kídí, "Sara bì néesì ní, áyí nda go náambi? O'do bì nì nébì‡ kí ìrìné Ilíya§ ní?"

Zì Yiwáni kpá úkulúgu ledre kídí, "Fì, mándá 'bì amá Ilíya wá."

Míngburoko 'yì ga gére néesì ya zía ní, "Áyí nda go náambi, ngúru nébì bì Lomo kasaogu wo ne ní?"

Yiwáni ya zíye ní, "Mándá 'bì amá kpá ngúru nébì bì Lomo kasaogu ne ní wá."

²² Míngburoko 'yì ga gére néesì ya zì Yiwáni ní bilámáne. Bì goó kenée ní, úku aka nda mbigí ledre gí royí zíze gí do bì zíze ndá'bazé úku a zì míngburoko 'yì ezé ga bì kasaní zée zíyì ba.

²³ Zì Yiwáni úkulúgu ledre zíye kídí, "Mááyí ba 'yì bì kóo nébì Isáya uku ledre a 'desì kídí, 'yì nì karanée ndìshì ótrú ledre zì 'yì e simì súwú kídí,

" 'Yémeómosé misì'di mu nzíyiné zì Ngére,

idísé 'dózo yéme misì'di zía.' "

²⁴ Zì ngítì géyì Farusáyo ga bì* niyí don-gará míngburoko 'yì ga bì Yúda e kasaní yée ndéré ndú'yú Yiwáni ní, ²⁵ "Ìnyiyé ndú'yú Yiwáni kídí, sara togú bì ndá Kírésìto wá, ndá kpá nébì bì kí ìrìné Ilíya ní wá, ndá kpá ngúru nébì bì Lomo kasaogu ní wá ní, ambi i'bì nda roko'bu zíyì, zíyì ndìshìyì méngì babatiza kíe zì 'yì e ní ne?"

²⁶ Zì Yiwáni úkulúgu ledre zíye kídí, "Mándìshì méngì 'bì amá lá òwú babatiza bì kí iní ní. 'Yì nì bo dongarase, tí lá ówosé esé wo wá. ²⁷ Néesì mongú 'yì bì kóo máúku ledre a kídí, nì ógu gí do kacíma ní. Máútúásá gbawá ndìshì méngì moko zía do bilámá misì'diné káa zì bì ilí ní."

²⁸ Ledre máa néesì méngì kóo roné simì gara Beteníya sága mongú ngburu bì Yeredéne kí'dí bì kóo Yiwáni ndìshì bábátízì 'yì e ní.

Yésu Owú Kábìrìkì 'bì Lomo

²⁹ Nda káa zì kílonódó a néesì, zì Yiwáni lúrúndíki Yésu nì go ndìshì ógu mì'dí zíye. Zì Yiwáni ma'dáa ìnyìné úku ledre zì 'yì ga bì cigíne ore ní kídí, "Lúrúsé aka o'do bì nì ndìshì ógu gí 'dáa ba, néesì Owú Kábìrìkì† bì Lomo kasaogu wo zía ógu 'dí'bióyó lúyú ledre 'bì 'yìma'dí e ní."

³⁰ Néesì 'yì bì máúku ledre a zíse kídí nì ógu gí do kacíma, roko'bu ledre ené romo do 'bì amá go kíngaya gí zía nì yì ené kóo kú go bo 'desì ní. ³¹ Máówoyéme amá aka kóo wo 'dá'dá kpá wá, nda té simì bì mándìshì bábátízì sée ní. Ábuwá Lomo yeme ledre néesì kenée zíma gí ro zíma ndìshìmá bábátízì sée Isiréle e kí iní gí ro 'dódoyéme wo zíse.

³² Yiwáni uku kóo ledre gí roa kídí, "Simì bì kóo mándìshì bábátízì wo zì 'Dówú Lomo‡ óguné gí komo ere doa káa

‡ 1:21 1:21 Nébi: Ndìshìní kóo úku ledre néesì gí ro nébì kóo Músa uku ledrea kídí nì ógu ní. Ólo Gbre lorú 18:15-18 kí Moko 'bì 'yìmikása e 3:22-23. § 1:21 1:21 Ilíya: Ilíya nì kóo nébì 'bì Yúda e bì kóo Lomo 'di'bilugu wo 'desì komo ere ní.

1:23 1:23 Isáya 40:3 * 1:24 1:24 Farusáyo: Néesì ngítì géyì Yúda ga bì ngára ndití'dofuní do lorú bì Músa éké ní wá ní. Ngunguní kídí lomo ro 'yìma'dí e nì bo, maláyika e niyí bo, 'yì e ndìshìní kpá úru gí simì umbu. Ólo Moko 'bì 'yìmikása e 23:6-8. † 1:29 1:29 Owú kábìrìkì: Lomo uku ledre zì Músa kídí idí úku ledre zì 'yì e idíní 'dáná Owú kábìrìkì zì Lomo gí ro do ótoómo lúyú ledre eyé e. Néesì sù ledre bì ndìshìní ndólo Yésu Owú kábìrìkì gí zía nì úyu zía 'dí'bióyó lúyú ledre ezé e. ‡ 1:32 1:32 'Dówú Lomo: 'Dówú Lomo nì 'Dówú bì simì Lomo ní. Bùku 'bì Yiwáni uku zíze kídí Lomo nì 'Bù, Yésu bì Owú 'bì ené ní nì kpá Lomo zì 'Dówú Lomo nì 'bì ené 'Dówú simì Lomo ní.

zí kírìkó'do ní. ³³ Nda té zí Lomo bi kasa máa ndìsì méngì babatíza zí 'yì e ní úku ledre a kídí, "Yì bí lúró 'Dówù Lomo ógù doa káa zí kírìkó'do nées ní, nées wo bí ní bábátízì 'yì e kí roko'bu 'bí 'Dówù Lomo ní.' ³⁴ Máúku zíse ma'díi, o'do nées máówoyéme nda wo go, ní mbigí Owù 'bí Lomo."

Mizefì 'yì ga bí lodúní kací Yésu ní

³⁵ Gí do kací ledre nées, nda simi ngítì sílì kpì, Yiwáni niyí go ndìsì tóro kí 'yì lódù kacíne e gbre. ³⁶ Zía lúrúndíki Yésu kí ndéré 'dècì bí gbála. Zía ìnyìné úku ledre zí 'yì lódù kacíne ga gére nées kídí, "Lúrúsé aka o'do bí 'dáa, nées Owù Kábirìkì bí Lomo kasaogù gí ro úyuné do bí kací 'yìma'dí e ní."

³⁷ Simi bí 'yì lódù kací Yiwáni uwúní ledre bí Yiwáni uku zíye kenée ní, zíye ìnyiyé gbrengrá ndéréye lódù kací Yésu.

³⁸ Zí Yésu lúrúndíki yée do kacíne. Zía ndú'yú yée kídí, "Ílisé 'dí?"

Zí ya'dá ga gére nées úkulúgu ledre zí Yésu kídí, "'Yì 'dódo ledre ndìsì ndìsì 'da?"

³⁹ Zí Yésu úkulúgu ledre zíye kídí, "Ógusé mu ndéré ówo bí ndìsímá."

Zíye ndéréóguyé do bí bí Yésu ndìsì doa ní. Zíye ndìsìónzó ngítì kadra nées teké zí Yésu íri, gí zía ndikíní kóo nées nda go kí kadra tagá éyì 'bí sìnđì kadra eso.

⁴⁰ Ngúru 'yì gí dongará ya'dá ga bí gbre uwúní ledre bí Yiwáni uku zíye, zíye ìnyiyé ndéréye lódù kací Yésu ní, ní Andiríya, lúndu Simúna Pétero. ⁴¹ Simi bí nda'baoguní gí zí Yésu gírì ní, geré zí Andiríya ndéréókpóne úku ledre zí lúnduné Simúna Pétero kídí, "Ndikizé Masíya go." Ledre gí simi ndóló bí Masíya nées kídí Kírésìto, nées wo bí Lomo kasaogù wo káa do 'yì yómo 'yì e ní.

⁴² Zí Andiríya 'díyìóto lúnduné Simúna Pétero zí Yésu íri.

Zí Yésu lúru Simúna cii, zía úku ledre zí Simúna kídí, "Máówo yì bú, áyì wotì Yiwáni. Tónóne karaba ndéréne 'dá'dá, míkànda ìriyì ní go Pétero." Ini ledre gí simi a kídí, "Tutú."

⁴³ Nda simi ngítì sílì, gí do kací ledre máa wo nées ní, zí Yésu ìnyìné ndéréne simi kángá bí Galiláya ní. Zíye ndíkíye íri kí ngítì o'do kí ìrìné Phílipo. Zí Yésu úku ledre zía kídí, "Máílì zíyì ídíyì 'yì lódù kacíma Phílipo."

⁴⁴ Phílipo ma'dáa ní kpá gí simi Beteseyída, gara bí Andiríya kí lúnduné Pétero niyí gí simi ní. ⁴⁵ Zí Phílipo ndéréne ndíkì ngítì ezené kí ìrìné Nataníyele zía úku ledre zía kídí, "Nataníyele, o'do bí kí ìrìné Yésu, wotì Yoséfa bí simi Nazeréta bí kóo Músa kí ngítì géyì nébì e ekéní ledre a simi búku 'bí lorù ní, ndikizé wo go."

⁴⁶ Zí Nataníyele úkulúgu ledre zí Phílipo kídí, "Óo, éyì 'be kpá Nazeréta zí bílámá ledre méngì roné simi a?"

Phílipo ya zía ní, "Ndá ítí kangú wá, nderézé mu kéyì, zíyì lúru wo za cù kí komoyì."

⁴⁷ Simi bí Nataníyele ogù go gbóo ro Yésu ní, zí Yésu úku ledre gí roa kídí, "O'do ba ní mbigí Isiréle, bisinyí sómù ledre ndaá do mímbe'de a wá."

⁴⁸ Zí Nataníyele úkulúgu ledre zí Yésu kídí, "Mongù 'yì, ówo máa 'da, bí zíyì úku ledre gí romá kenée ní."

Zí Yésu úkulúgu ledre zía kídí, "Málúru yì go simi bí gáa áyì ndìsì 'dówùroyì sí kágá íri, 'dá'dá Phílipo ndólo aka yì wá ní."

⁴⁹ Gí zí ledre bí Yésu uku kenée ní, geré zí Nataníyele úku ledre fúo zí Yésu kídí, "'Yì 'dódo ledre áyì mbigí Owù 'bí Lomo ma'díi, Ngére do kúfúze Isiréle za mbá."

⁵⁰ Yésu ya zía ní, ñgúnṅu ledremá nées lá gí zí ledre bí máúku máyá málúrúndíki yì kí 'dówùroyì sí kágá ní? Togù kenée yá, áyì lúru tú'dù mĩngburoko ledre e gí zí wo nées. ⁵¹ Zí Yésu kpá fú úku yata ledre zí Nataníyele kídí, "Ásé karanée lúru ere líkpíní go fúo káa zí mbotù ní. Máa Owù 'bí 'Yìma'dí zíma ídíma dongará ere kí do sogo kángá káa zí 'bé'bé ní zí maláyika e ndìsì ékìóguyé gí doa bí kpá kí ékìlúgu royé 'dága komo ere."

2

Yésu oyólo'bó iní káa do le'yí kóró simi Kána

¹ Sílí gbere gí do kací a bi Yésu ndolo Phílipo e kí Nataniyele káa do 'yí lódú kacíne e ní, zí ngíti 'yí méngí ayímbe 'bi ófú ro'yí 'be 'bi ené simi Kána, ngíti owú gara simi Galiláya. Mariya mbágá Yésu ni kóo kpá simi ayímbe máa nées írí.

² Ndoloní kóo kpá Yésu kí 'yí lódú kacíne e simi ayímbe máa nées írí. ³ 'Yí e niyí ídí kée ní, le'yí kóró ukú go. Zí Mariya inyiné úku ledre zí Yésu kídí, “Bi ayí lúru a ba ní le'yí ukú yí ené go, éyí bi zí 'yí éwé a ní ndaá lolu wá.”

⁴ Zí Yésu úkulúgu ledre zí mbágáne kídí, “Mamá, ba ndaá aka sındí kadra bi zíma 'dódo roko'bumá simi a zí 'yí e ní wá.”

⁵ Nda gí ore, zí Mariya ma'dáa inyiné úku ledre zí 'yí 'bi moko ga bi ore ní kídí, “Togú uku ledre go zise yá, ídísé méngí 'duo wo.”

⁶ Míngburoko ndoko iní niyí kóo kíri nées inyi doa kéri (6) ndisíní ingi'dúcu yée kí iní gí ro do ndisí méngí moko e kpá kí lúgu éyí e kée kací ondú 'bi Yúda e. Pheré* máa ga gére nées kacíye kékíé'do mbá bikériye ndisí 'dí'bi kúkú e cí kéri a (20) togú wá, cí kéri a doa sokó (30).

⁷ Zí Yésu inyiné úku ledre zí 'yí 'bi moko ga gére nées kídí, “Ndírí'dúcusé aka ndoko iní ga gére nées mu kí iní.” Zí 'yí 'bi moko ga gére nées tí méngí a kenée, zíye ingi 'dúcu pheré ga gére nées 'bé.

⁸ Zí Yésu úku ledre zíye kídí, “Íngísé iní máa ga gére nées mu ndéré kée zí 'yí bi ndisí lúru bi kací 'yí e ní.” Zí 'yí 'bi moko ga gére nées méngí a tí kenée.

⁹ Zí 'yí lúru bi kací 'yí e 'dí'bi iní nées ewéuzu a. Simi bi ewéuzu ní, oyólo'bó yí ené roné go le'yí kóró, inyiromo nda kpá go do le'yí bi ewení 'dá'dá ore ní mbá. Owo bi bi oguní kí bikinyi le'yí nées gí

doa ní wá, 'yí 'bi moko ga bi oguní kée ní owoní dúyí ye. Geré zí 'yí lúru bi kací 'yí e nées inyiné ndólo mینگí ayímbe, ¹⁰ do úku ledre zía kídí, “Méngísé bi káa ledre 'dí? Ásé aka gáa í'bíogú mbigí le'yí zí 'yí e 'dá'dá kí, káa zí bi legbe ndisízé méngí a ní abú ásé nda í'bíogú iní a gí 'dá'ba yá ndaá káa do ledre wá, nées 'yí e lerení go.”

¹¹ Nées mizefí mongú ledre bi Yésu méngí wo bi gbékpí 'yí utúasá méngí a wá, oyólo'bó iní káa do le'yí simi Kána owú gara simi bi Galiláya ní. Simi sındí kadra máa bi kóo nées ní, zí tú'dú 'yí e ówo a mbá kídí ni kí roko'bu ledre e zine. Gí zí kényí nées, zí 'yí lódú kacíga nda ngúngu ledre a za kíngaya.

¹² Simi bi ayímbe utú nda go ní, zí Yésu inyiyé kí mbágáne kí lúnduné e nda kpá kí 'yí lódú kacíne e ndéré ndisíyé simi ngíti owú gara kí iriné Kapáranawúma kí owú sílí cúku'dée.

Yésu ogóbayi 'yí e (Matáyo 21:12-13, Mária 11:15-17, Lúka 19:45-46)

¹³ Simi bi ngítí sílí 'bi Ayímbe 'bi Yúda e bi ndisíní ndóló a Umbuokpó† idíaká go lá cúku'dée gí ro zía tónóne ní, zí Yésu inyiné kí 'yí lódú kacíne e ndéréye simi Yerusaléma. ¹⁴ Simi bi oguní íri ní, geré zíye ndéréokpóye do ligá mongú 'Dící 'bi Lomo.‡ Niyí ógú íri ní, ngíti géyí 'yí e niyí go ndisí úgúoyó íti e, kábiriḱi e kpá kí amámu e zí lafúye gí ro do ndisí 'dáná éyí kée zí Lomo. Ngíti géyí 'yí oguní 'bi eyé kí kési e ndisí kí óyóló'bó yée. ¹⁵ Zí ledre bi 'yí ga gére ndisíní méngí a nées síníyíne ro Yésu, zía 'dí'bi sí'dí bi kí mirásáne ní ndisíné ócó bayi 'yí ga gére nées kpá kí bangá eyé ga gére nées kée do ligá 'Dící 'bi Lomo. Zía síkpí tarabíza ga bi 'yí óyóló'bó kési e ndisíní óyóló'bó kési eyé e doyé ní do ítríónzó yée kpukpúkpu bi, zí kési eyé ga gére nées báiyé faa bi. ¹⁶ Zía ndéréne úku ledre zí yée ga bi ndisíní úgúoyó

* **2:6** 2:6 Pheré máa ga gére nées niyí gí simi tutú. † **2:13** 2:13 Ayímbe Umbuokpó: Ni sındí kadra bi Yúda e ndisíní sómúndíki ledre bi kóo Ngére Lomo okpó gí do 'be 'bi eyé e ufu owú 'bi eyé e wá gí zía bi oróní sama owú kábiriḱi ro kágá mbotu eyé e ní. Zía kóo 'dí'biogú yée gí simi Ízibiti gí simi 'do'dó bi kóo niyí simi a ní. Ólo Ólúogú 12:1-20. ‡ **2:14** 2:14 'Dící 'bi Lomo: 'Dící máa wo nées ni dúyí kíé'do simi Yerusaléma. 'Yí 'dáná éyí e ndisíní lengbe 'dáná éyí simia gí zía Lomo ni ore, gí ro zía ótoómo lúyú ledre 'bi 'yí e.

amámu e ní kídí, “Dí'bióyósé yí esé ga gére néesè gí ore mu káa zí bí mááyí úku a ba. Ndásé óyóló'bó 'Díçí bí 'yí e ndíşiní ógú ìni ini simi a zí Babá ní káa do sùu wá.”

¹⁷ Simi bí 'yí lódú kací Yésu lurúní ledre ga bí Yésu mengí yée gí ro 'Díçí 'bí Lomo kenée ní, geré zíye sómúndíki ledre bí kóo ngére Dawídi uku wo do éké a simi miéké kúrú Lomo kídí, “Lomo, 'bú 'díçí eyí ofu domá go.”

¹⁸ Zí ledre bí Yésu mengí gí ro 'Díçí 'bí Lomo néesè sínýíne ro mingburoko 'yí ga bí 'bí Yúda e ní. Zíye óguyé útúye do Yésu kí ledre kídí, “Éyí bí méngí kéyí gí zía kenée ní 'dí? Togú kenée yá, méngíógu aka ngiti mongú ledre cakaba, wo bí kí roko'buné ní gí ro zize ówo a kídí ma'díi Lomo kasaogu yí ne.”

¹⁹ Zí Yésu úkulúgu ledre zí Yúda ga gére néesè kídí, “Togú ilisé ówo roko'buná, ndúrúsé aka mongú 'Díçí 'bí Lomo néesè mbá bí, mááyí úbúlúgu a dujú simi sílì ota.”

²⁰ Zí Yúda ga gére néesè úkulúgu ledre zí Yésu kídí, “Úu, úku néesè ledre? 'Díçí 'bí Lomo bí simibi nderé do 'yí e kí úbú a 'dényé çí gbre doa ìnyí doa kéré (46) ní, yá togú nduruní yá néesè ní úbúlúgu a dujú simi sílì ota (3)?” ²¹ Yésu uku ené néesè ledre 'Díçí 'bí Lomo wá, uku yí ené néesè ledrené. ²² Simi bí úrú gí simi umbu ní, geré zí 'yí lódú kacíga sómúndíki ledre bí kóo uku ní. Gí zí kéyí néesè, zí 'yí lódú kacíga ngúngu ledre ga bí miékéye simi miéké kúrú Lomo kpá kí ngiti géyí ledre ga bí Yésu ma'dáa uku yée ní.

²³ Simi bí kóo Yésu niyí simi Yerusaléma ní, simi Ayímbi 'bí Umbuokpó, zí Yésu ma'dáa kóo ndíşiné méngí tú'dú mingburoko ledre e íri. Gí zí kéyí néesè, zí tú'dú 'yí e ngúngu ledre a ma'díi. ²⁴ Tí lá Yésu ma'dáa ilí ené kóo méngí kéyí kací misómú ledre 'bí 'yí e wá gí zía owo bú mimbé'deyé ndaá bilámáne wá. ²⁵ Yésu ma'dáa ilí ené zí 'yíma'dí úku ledre 'yíma'dí zíne wá gí zía owo yí ené

bisinyí misómú ledre 'bí 'yíma'dí e mbá bú.

3

Yésu 'dodo ledre 'bí Lomo zí Nìkodímo

¹ Ngíti o'do ní kóo bo ìriá Nìkodímo, ní ngúru 'yí gí dongará 'yí ga bí ndíşiní ndólo yée Farúsáyo e ní,* ní kpá ngúru mongú 'yí 'bí Yúda e. ² Simi ngíti sílì, zía lóloné kí ndulú ndéréne úku ledre zí Yésu kídí, “Yí 'dódo ledre, zée Isiréle e za mbá owozé go bú kídí Lomo kasaogu yí ené yí ne ógú 'dódo ledre ené. Owozé gí zía éyí ga bí ndíşí méngí yée ní, gbékpí 'yí utúasá ené méngí yée wá 'búo togú 'yí bí Lomo i'bí roko'buné ledre máa néesè go zía ní.”

³ Zí Yésu úkulúgu ledre zía kídí, “Máúku zíyí ma'díi, togú 'yí ilí gí ro zíne óguné 'be 'bí Lomo yá, idíní ndíkiógu wo mikándané kí.”

⁴ Nìkodímo ya zí Yésu ní, “Ledre máa néesè ní méngí roné kenée néesè láráa káa be 'dí? Bí mááyí nda kpá go mongúma káa zí ba, mááyí ólúlúgu romá simi mbágama do ndíkiógu máa kpá mikándané néesè lárá a káa be 'dí?”

⁵ Yésu ya, “Máúku zíyí ma'díi Nìkodímo, togú ndikioguní 'yí mikándané kí 'Dówú Lomo kpá kí ìní wá yá, utúasá ógú 'be 'bí Lomo wá. ⁶ 'Yí máa wo bí ndikiogú wo lá mindíkiógu do sogo kángá ba ní, miméngí ledre ené ní dujú 'bí 'yíma'dí e. 'Yí máa wo bí 'Dówú Lomo ndikiogú wo go mikándané ní, ní go mbigí 'yí bí 'bí Lomo ní. ⁷ Zí Yésu kpá úku ngiti ledre zía kídí, 'Nìkodímo, ndá ónzó komoyí gí zí ledre bí máúku máyá 'Dówú Lomo idí ndíkiógu 'yíma'dí e mikándané ní wá.’ ⁸ 'Yí bí ndikioguní wo go mikándané ní, miméngí ledre ené gbékpí 'yí e utúasání eyé ówo a wá gí zía 'Dówú Lomo ndíşí úku'bí yée zía ne. Cé káa zí sílì bí 'yí e uwúní lá gboru a lurúní roa wá ní.”

⁹ Nìkodímo ya zí Yésu ní, “Ledre máa néesè ní nda kú méngí roné néesè kenée lárá a káa be 'dí?”

2:17 2:17 Ke'bí 'bí Dawídi e 69:9 * **3:1** 3:1 Farúsáyo: Néesè ngiti géyí Yúda ga bí ngará ndití'dofuní do lorú bí Músa eké ní wá ní. Ngúguní ledre 'dówú Lomo, kí ledre maláyika e kpá kí ledre miúrú 'yí e gí simi umbu.

10 Yésu ya zí Nìkodìmo ní, “Bì áyí ba tí mongú 'yì, ndìsì 'dódo ledre zí lafúyì e Isiréle yì ní, sara ówo ini ledre gí simi ledre nées wá gí zí 'dì? 11 Máúku zíyì ma'díi Nìkodìmo, ledre ga bi za mbá ndìsìzè úku yé zise Yúda e ní, niyí za mbá ma'díi ledre e gí zía lurúzé ledre máa ga gére nées go za cù kí komozé. Tí lá ílisé esé ngúngu yé wá. 12 Lúru aka Nìkodìmo, mándìsì úku ledre zise ótoásá a kí éyì ga bi do sogo kángá ona ní, útúásásé esé ówoyème ini ledre gí simi a wá. Sara togú máúku zise lá dujú ledre ga bi 'bì Lomo komo ere ní, ásé ngúngu a, f'ì, ngúngusé esé e wá. 13 'Yì bì ogú go gí komo ere zía ówoyème ledre ga bi íri ní ndaá, tí lá dujú máa bi Owú 'bì 'Yìma'dí ní. 14 Máa Owú 'bì 'Yìma'dí, máúku zise, káa zí bi kóo Músa yeme lílì kámá zía phéphéngéřì a ro kágá síkpì a kée 'dága ní, niyí karanée phéphéngéřì máa ro kágá do síkpì máa kpá kenée, 15 gí ro 'yì bi ngúngu ledremá go ní zía ídìne kí trìdrì bì za fí ní.

16 “Gí zía 'yìma'dí e do sogo kángá za mbá Lomo oto 'búye go kíngaya, zía ìnyìné kásaogú bikéřì Owú 'bì ené ógú úyuné gí royé. Yaá 'yì bi ngúngu ledre a go ní uyu wá, ni ídì trìdrìné za fí. 17 Lomo kasaogú ené bikéřì Owú 'bì ené nées gí ro zía ógúné 'decì ngbanga 'yìma'dí e wá. Kasaogú wo gí ro zía ógúné yómo 'yìma'dí e. 18 'Yì bi ngúngu ledre bikéřì Owú 'bì Lomo nées go ní, Lomo 'decì ené ngbanga roa bisinyíne wá. 'Yì máa wo bi ngúngu ledre Owú 'bì Lomo nées wá ní, Lomo 'decì ngbanga roa go 'desì. 19 Lomo kasaogú owú 'bì ené kí bilámá 'dódo ledre, zí bilámá 'dódo ledre máa nées ídìne zí 'yìma'dí e káa zí bimióngó ní. 'Yìma'dí e asiní nda yì eyé gí ro bimióngó nées miási gí zía miméngì ledre eyé ni yì ené mbá bisinyíne. 20 Bisinyí ledre ni yì ené káa zí mitùluru ní. 'Yì ga bi ndìsìnì méngì bisinyí ledre ní sogónì yì eyé bimióngó misógó káa bi bimióngó ni 'dódoogú bisinyí ledre eyé ke. 21 'Yì máa wo bi ndìsì méngì yì ené dujú bilámá ledre ní, ni yì ené simi bimióngó. 'Yì e niyí ìnyì

mbá ówo bilámá miméngì ledre ené zíye ndìsìyè úku a kídì, ma'díi, 'yì ba ndìsì méngì ledre bi Lomo ili ní.”

Yiwáni 'yì Bábátìzì 'yì e uku ledre Yésu

22 Gí do kacì ledre máa wo nées ní, zí Yésu ìnyiyé kí 'yì lódú kacíne e gí simi Yerusaléma ndéreye simi kángá bi Yúdaya ní. Zíye ndìsìyè 'dódo ledre 'bì Lomo zí 'yì e. 'Yì máa yé ga bi ngúnguní go ní, zía ndìsìné kí bábátìzì yé. 23 Simi sìnđì kadra máa bi kóo nées ní, Yiwáni ni kóo ore simi ngíti owú bi kí ìřìné Ayinóno gbóo kí ngíti owú bi kí ìřìné Salíma ndìsì bábátìzì 'yì e. Gí zía mongú iní ni kóo bo ore utúasá go gí ro bábátìzì tú'dú 'yì e simi a. 24 Ledre máa nées ndìsì kóo méngì roné nées simi bi kóo ngára ngére Eróde Andipá onzó aka kóo Yiwáni ma'dáa simi sígìnì wá ní.

25 Zí ngíti o'do gí dongará Yúda e ógúné zíye ndìsìyè íti kangú dongaráye kí 'yì ga bi 'yì lódú kacì Yiwáni ní gí ro ledre 'bì ídì 'yì drá do komo Lomo. 26 Simi bi 'yì lódú kacì Yiwáni uwúnì ledre bi o'do nées uku zíye kenée ní, zíye ìnyiyé ndéreye ndú'yú Yiwáni kídì, “'Yì 'dódo ledre, o'do bi kóo Yésu ndìsìzè kéye sága Yeredéne 'dáa, bi zíyì úku yéme ledre gí roa ní, uwúze yaá ni nda yì ené íri go kpá ndìsì bábátìzì 'yì e, tú'dú 'yì e niyí nda yì eyé go ndìsì ndéré zía íri gí ro babatìza.”

27 Zí Yiwáni úkulúgu ledre zí 'yì lódú kacíne ga gére nées kídì, “f'ì, bi ndaá sínìyì rosé wá. O'do nées méngì ené ledre nées lá kí roné wá, Lomo i'bì roko'bu ledre nées ne zía. 28 Máúku kóo ledre zise go fúo kídì, 'Mándá 'bì amá Kírésìto wá. Mándìsì lá yémeómo 'yì e nzíyiyé zí 'yì yómo 'yì e ma'dáa.’ 29 Máúku zise, máa Yiwáni, mááyì 'bì amá lá misanda. Káa zí bi ówosé bú togú 'yì ili ófú kára yá, ni kása misanda 'dá'dá gí ro yéme misì'dì ledre kára máa nées ní. Misanda nées ni ídì kí mongú rokinyi kí lúru o'do 'bì kára nées 'be 'bì towúga íri simi sìnđì kadra 'bì i'bì lafa. Máa Yiwáni, mááyì go kí mongú rokinyi gí zía 'yì bi mándìsì yémeómo 'yì e zía ní ogú go.” 30 Utúasá miútúasá zí ledre Yésu ídìne ne owóowó, ndaá zí

ledremá ídíne ne owóowó zí 'yìma'dí e wá.

³¹ Gí zía bì Yésu ogù 'bì ené cù gí komo ere, Lomo kasa wo ne ní, nì ndìsì 'dódo zí 'yì e mbigí ledre bì gí zí Lomo ní. Maa Yiwáni, mááyí 'bì amá 'yìma'dí, 'bì amá mì'dódo ledre nì ndéré 'dìyì roné kací míméngì ledre 'bì 'yìma'dí e. Duú wo bì Lomo kasaogu wo gí komo ere ní, roko'bua romo ne. ³² Nì ndìsì 'dódo 'bì ené zí 'yìma'dí e za cù ledre bì lurú kí komoné, zía úwú a kpá za cù kí mbílíne gí tara Lomo ní. Ledre ga bì ndìsì 'dódo yée née mbá, tú'dú 'yìma'dí e iliní eyé ngúngu a wá. ³³ Togú 'yì ngúngu ledre ga bì Yésu ndìsì 'dódo yée née go yá, 'yì máa née ngúngu kpá go kídí Lomo kasaogu wo ne. ³⁴ Ndìsì 'dódo mbigí ledre ga gére née kenée gí zía Lomo kasaogu wo ne. Lomo ma'dáa í'bí roko'bù 'bì 'Dówúne go zía.

³⁵ Lomo otoomo ledre ené e za mbá zí Owú 'bì ené máa née gí zía oto 'bú Owú ma'dáa go kíngaya. ³⁶ 'Yì máa wo bì ngúngu ledre Owú máa née go ní, uyu wá nì ídí kí trídri bì za fí ní. 'Yì máa wo bì nì ási miási ngúngu ledre Owú máa née wá ní, utúasá ndíki trídri bì za fí ní gí zí Lomo wá. Lomo 'decì ngbanga go roa 'desì.

4

Yésu uku ledre e zí nyí 'yì 'bì Samáriya

¹ Zí Farusáyo e úwú ledre kídí, 'yì lódú kací Yésu ndìsì ní nda go ógù eyé zí Yésu gí ro babatíza rómo do 'bì Yiwáni. ² Abú tú'dú 'yì e ndìsì ní ndéré zí Yésu gí ro babatíza yá ní, í'bí ené babatíza zíye ne wá. 'Yì lódú kacíga ndìsì ní yì eyé í'bí babatíza ye. ³ Simi bì Yésu owo kídí Farusáyo owoní go ya tú'dú 'yì e ndìsì ní nda go ndéré zíne ní, zía ìnyì ené gí simi káṅgá bì Yúdáya ní gí ore ndá'balúgu roné simi káṅgá bì Galiláya ní.

⁴ Simi mindá'ba a simi Galiláya, nderé kpurú gí simi káṅgá bì Samáriya ní.

⁵ Simi bì nderéogù simi Samáriya ní, zía ndéréókpóne simi ngíti owú gara 'bì Samáriya bì kí ìrìné Sakára gbóo kí bì kóo Yakóbo ndìsì ndìsì doa, zía ótoómo a

zí owú 'bì ené Yoséfa ní. ⁶ 'Dawú bì kóo Yakóbo iciomo ní nì kóo kpá bo ore. Simi bì Yésu oguní do 'dawú née ore ní, zía 'dówúroné do 'dawú máa née kírí née gí zí kúrú 'bì ngbángbá ndéré. Née kóo kí yana kadra simi sɪndí kadra sokó doa gbre.

⁷ Ndìsì aka kpá lá ca, geré zí ngíti kára nyí 'yì 'bì Samáriya óguné ìngi iní ené. Zí Yésu úku ledre zí kára máa née kídí, “Áko, sáká aka máa kí iní miéwé” ⁸ Simi sɪndí kadra máa bì kóo née ní, 'yì lódú kacíga nderení go mbá úgú éyì miánu zíye simi owú gara bì ore née.

⁹ Zí nyí 'yì 'bì Samáriya née úkulúgu ledre zí Yésu kídí, “Úku née kenée ledre 'dì, tí bì ówo bú ngára zée Samáriya e ilizé rozé kí Yúda e wá ní, zíyì úku ledre yá máídí í'bí iní zíyì éwé a?”

¹⁰ Zí Yésu úkulúgu ledre zí kára née kídí, “Ídí ówo sáká éyì 'bì Lomo bì zíyì ní bo, zíyì ówo 'yì bì ombo iní gí zíyì ba bo, káa bì ombo iní miéwé go gí do bì zía í'bí a zíyì, wo bì nì óto yì zíyì ídíyì trídriyì za fí ní.”

¹¹ Zí kára née úkulúgu ledre zí Yésu kídí, “Mongú 'yì, bì 'dawú ba olú yì ené miólú kíngaya, ngára ká'dá 'bì lála iní gí simi gu 'dawú girí ndaá kpá zíyì wá ní, áyí ndíki iní bì zía óto 'yì trídri za fí ní gí 'da? ¹² Rómo do bulúnduzé Yakóbo bì kóo iciomo mongú 'dawú ba, zía úyuómo a zíze ndìsìzé éwé a kí bangakulú ezé e ní kí 'dì?”

¹³ Zí Yésu úkulúgu ledre zí kára née kídí, “'Yì bì ndìsì éwé duú iní 'dawú ba ní, kodró nì kpá fú ndìsì méngì wo. ¹⁴ Togú 'yì ewé iní bì máí'bí máa zía ní, kodró méngì andá lolu wo wá, gí zía iní máa née nì ndìsì kúkúogù simi a káa zí 'dawú ní, zía í'bí trídri bì za fí ní zí 'yì ma'dáa.”

¹⁵ Geré zí kára née úkulúgu ledre zí Yésu kídí, “Mongú 'yì, togú ngíti iní nì bo kpí zíyì gí zí wo ba ní, ídí mu í'bí a zíma káa bì kodró nì kpá fú ndìsì méngì máa zíma ndìsì ógumá ona ke.”

¹⁶ Zí Yésu úkulúgu ledre zí kára née kídí, “Bílámáne, ndéré mu kací o'do bì eyì zíze ógusé kéne.”

¹⁷ Kára née ya zía ní, “Mongú 'yì, o'do 'bì amá ndaá 'bì enée wá.”

Yésu ya zía ní, “Ni ma'díi, zíyì úku ledre yá o'do 'bì eyì ndaá, ¹⁸ gí zía 'dí'bi kóo ya'dá e go 'dá'dá ìnyì (5), o'do máa wo bì cakaba áyì zía née ndaá 'bì ené o'do 'bì eyì wá. Éyì bì úku née ni ma'díi.”

¹⁹ Zí kára née úkulúgu ledre zí Yésu kídí, “Mongú 'yì, máówo go kídí áyì nébì.” ²⁰ Ngíti éyì kíe'do, zée Samáriya e, bulúnduzé e 'dodoomoní kóo zíze kídí, idízé ndìsì ìni ìni zí Lomo dùú do mongú landa ezé bì Gírìzìmì ní ona. Sée Yúda e, úkusé 'bì esé kídí odù bilámá bì 'bì ìni zí Lomo ni dùú simì Yerusaléma.

²¹ Yésu ya zía ní, “Ídí úwú ledre ba bilámáne. Sìndì kadra ni go gbóo zí Babá ndìsìné úwú ìni 'bì 'yì e zaá do bì e mbá. Ndaá lolu bì yaá ni ndìsì úwú ìni 'bì 'yì e dùú do landa Gírìzìmì, togú mbú dùú simì Yerusaléma ní wá.

²² Sée Samáriya, ndìsìsè ìni ìni zí Lomo do bisinyí misi'di. Zée Yúda e, ndìsìzè ìni ìni zí Lomo ma'dáa do bilámá misi'diné gí zía owoyemezé wo bú, kasaogu 'yì yómo 'yì e gí simì kúfúze. ²³ Máúku zíyì ma'díi, sìndì kadra ogù go zí 'yì e ndìsìyè ìni ìni zí Babá simì roko'bu 'bì 'Dówú Lomo do bilámá misi'diné. Née ledre bì Lomo ili mbigí 'yì ené e idíní ndìsì méngì a ní. ²⁴ Lomo ni kpá ne 'Dówú. Gí zí keyì née, ili mbigí 'yì ené e, idíní ndìsì ìni ìni zía kí roko'bu 'bì 'Dówú Lomo do bilámá misi'diné.”

²⁵ Zí kára née úkulúgu ledre kídí, “Ma'díi, máówo go kídí Masiya ni ógu. Ni ne wo bì ndìsìní kpá ndólo wo Kírésìto ní. Ni ógu 'dódoyéme ledre gí ro ledre ga gére née zíze.”

²⁶ Zí Yésu úkulúgu ledre zí kára née kídí, “Kírésìto bì ndìsì úku ledre a née ni go tí máa bì mááyì ndìsì ódro zíyì ba.”

²⁷ Geré zí 'yì lódú kací Yésu ga bì gáa nderení úgú éyì miánu ní ndá'baógu ndíki wo ni go ndìsì úku ledre zí kára née. Zí tarayé ìdrìne mbá miìdrì. 'Yì bì zía líkpí tarané gí dongaraye úku ledre zía kídí, “Uku zí kára née ledre 'di ní ndaá.”

²⁸ Zí kára née ótoómo ndoko ìni ené cìkì do 'dawú ore zía ndá'balúgu roné 'be kí'dí bì gáa ogù ní. Zía úku ledre ga bì

gáa Yésu uku yée zía do 'dawú ìri ní mbá zí 'yì ga bì zíne 'be ní kpá kí tú'dú ngíti éyì 'yì e kídí, ²⁹ “Máógu ndíki ngíti o'do do 'dawú 'dáa, zía úku ledre ga bì gí do bimá ní za mbá zíma, máówo wá togú née ndaá Kírésìto wá yá? Ógusé aka ndéré lúru wo.” ³⁰ Zí tú'dú 'yì e ìnyiyé ndéréye lúru Yésu do 'dawú ìri.

³¹ Gí do kací kára née bì nderé go 'be ní, zí 'yì lódú kacíga 'dí'biógu éyì miánu bì gáa nderení úgú a ní zí Yésu zíye úku ledre zía kídí, “'Yì 'dódo ledre, utúasá miútúasá zíyì aka ánu éyì.”

³² Zí Yésu ukulugu ledre zíye kídí, “'fì, éyì miánu amá ni yì ené bo, ówosé esé ledre gí roa wá.”

³³ Zí 'yì lódú kacíga ga gére née ndìsì ódroyé dengbíye kídí, “'fì, née kenée lará ledre 'di. Ngíti 'yì ogù kí éyì miánu ne zía tée?”

³⁴ Zí Yésu úkulúgu ledre zíye kídí, “Éyì miánu amá ni moko bì Babá kasaogu máa gí ro ndìsì méngì a ní, gí ro zíma méngìónzó a.” ³⁵ Yésu ni lúru bì ní, tú'dú 'yì e niyì go ndìsì ógu ruu, zía úku muruwayi gí ro 'yì ga bì ndìsìní ógu née zí 'yìmikása ené e kídí, “Káa zí bì owozé mbá bú ootomo go éfé eso gí do bì do óngo kére ní, lúrúsé aka bì do misi'di 'dáa. Tú'dú 'yì ga bì niyì ógu née niyì go káa zí kére bì sìndì kadra 'bì óngo a utúasá go ní. ³⁶ Babá kasa máa ógu óyù ledre ené zí 'yìma'dí e za mbá cé káa zí 'yì ndìsì óyù kúfú gí ro ó'do a ní. Sée 'yìmikása amá e, ásé 'yì sáká máa kí moko ma'dáa gí ro zí 'yìma'dí e ndíki trìdrì bì za fí ní. Idízé mu úku ledre 'bì babá kése zí 'yì ené e. Babá ma'dáa ni ídí kíze kí rokinyi, zía í'bí tákpásìlì zíze. ³⁷ Muruwayi bì kídí, “'Yì ó'do kére ni kpí, zí 'yì óngo a nda ídí 'bì ené kpá kpí ní, ni ma'díi. ³⁸ Mákása sée lá ndéré óngo nzíyì kére gí yáká kí'dí bì ngára ó'dosé esé yáká máa née se kí bisuwu komosé trìjì wá ní. Ídísé ánu 'bì esé lá nzíyì éyì miánu.”

Tú'dú 'yì 'bì Samáriya ngununí ledre Yésu

³⁹ Simì bì nyì 'yì 'bì Samáriya uku ledre zí tú'dú 'yì e kídí, “Ledre ga bì kóo za mbá

máméngì yée ní, wo bì kǐé'do káa yáá o'do nées owo wá ní ndaá.” Gì zǐ ledre bì kára nées uku kenées ní, zǐ tú'dú 'yì ga bì 'bì gara Samáriya nées ɲǔɲǔ ledre Yésu. ⁴⁰ Zǐ 'yì ga bì 'bì gara Samáriya nées óguyé gǐ zǐ Yésu ndú'yú wo kídí, idí aka ndísi zǐye ore cúku'dée. Zǐ Yésu kóo tí ndísiné zǐye ore kǐ sílì gbre. ⁴¹ Gì zǐ sílì bì Yésu mengì zǐye ore 'dényé gbre kǐ 'dódo ledre zǐye ní, zǐ tú'dúye ɲǔɲǔ ledre 'bì Lomo gǐ zǐ mì'dódo ledre ené.

⁴² Zǐ 'yì ga gére nées úku ledre zǐ kára bì uku ledre Yésu zǐye ní kídí, “Ma'díi, o'do nées Lomo kasaogu wo ne káa do 'Yì yómo 'yì e. Uwúze ledre ga bì uku yée ní go za cú kǐ mbílize gǐ tara a, ndaá lolu dúyú ledre bì úku zize gǐ roa ní wá. Gì zǐ kéyì nées ɲǔɲǔze ledre a go.”

Yésu yomo owú
(Matáyo 8:5-13, Lúka 7:1-10)

⁴³ Gì do kacǐ sílì gbre bì Yésu mengìni simi káɲgá bì Samáriya ore ní, zǐye ɲnyiyé kǐ 'yimikása ené e yóo ndéréokpóye simi káɲgá bì Galiláya ní. ⁴⁴ Ba ledre bì kóo Yésu uku 'dá'dá zǐ 'yimikása ené e ní kídí, “Máúku zise, togú 'yì nǐ nébì yá, sùmuɲa otoní eyé úndru a wá.” ⁴⁵ Simi bì Yésu nderéoguní simi káɲgá bì Galiláya ní, zǐ tú'dú 'yì e 'dí'bi wo simi sùmu gǐ zǐa lurúní mǎngburoko ledre ga bì kóo ndísi méngì yée simi Ayímbi bì Umbuokpó simi Yerusaléma ní go za cú kǐ komoyé.

⁴⁶ Gì simi Galiláya gǐ ore, zǐ Yésu ma'dáa ɲnyiyé ndá'balúgu royé drú 'dá'ba simi Kána owú gara bì kóo oyólo'bó iní simi a káa do le'yì kóró ní. Simi sǐndǐ kadra máa bì kóo nées ní, ngíti mongú 'yì nǐ kóo ore, nǐ gǐ simi ngíti owú gara 'bì Galiláya kǐ ɲríné Kapáranawúma, owú 'bì mongú 'yì máa nées nǐ kóo kǐ ndíyá bisinyíne. ⁴⁷ Simi bì o'do nées uwú ledre kídí Yésu ogu go nǐ simi Galiláya ní, zǐa ɲnyiné gǐ simi Yúdáya ndéréne ɲǔɲǔ roné zǐ Yésu kídí, “Mongú 'yì, owú 'bì amá ndíyá eme roa ɲri ngú, ógu aka ndéré yómo wo.”

⁴⁸ Zǐ Yésu úkulúgu ledre zǐ o'do nées kídí, “Sée 'yìma'dí e, ílisé 'bì esé ba máídí méngì mǎngburoko ledre ga bì

kǐ roko'buyé ní té kǐ, áse fú ɲǔɲǔ ledremá?”

⁴⁹ O'do nées ya zǐ Yésu ní, “Áko mongú 'yì, ndíyá nées eme ɲri ngú, ógu aka mu ndéré yómo owú nées 'dá'dá zǐ cóngó roa kǐ úkúne.”

⁵⁰ Zǐ Yésu kpá úkulúgu ledre zǐ o'do nées kídí, “Ndá síkpǐ mǐmbé'deyì 'dága wá, ndá'ba mu zǐye 'be ɲri, bisinyí ledre mengìni ené owú nées wá.”

Zǐ o'do nées ɲǔɲǔ ledre bì Yésu uku nées, zǐa ɲnyiné ndá'bané 'be. ⁵¹ Simi bì o'do nées nǐ aka cikǐ do mǐsi'di nda go gbóo 'be ní, zǐye ndíkíye kǐ ngíti géyì 'yì 'bì moko ené e. Geré zǐye úku ledre zǐa kídí, “Mongú 'yì, éyì ndá 'bì ené lolu ro owú wá, roa eme yì ené go.” ⁵² Zǐa ndú'yúlúgu yée kídí, “Ndíyá nées ukú gǐ roa sǐndǐ kadra 'di? Zǐ 'yì moko ené ga gére nées úkulúgu ledre zǐa kídí, ledre nées mengì roné karana kutrú gǐ do kacǐ yana kadra, simi sǐndǐ kadra kǐé'do.”

⁵³ Geré zǐ 'bumiowú nées sómúndíkí sǐndǐ kadra bì Yésu odro zǐa simi a kídí, “Ndá síkpǐ mǐmbé'deyì 'dága wá, ndá'ba mu zǐye 'be ɲri, bisinyí ledre mengì ené owú nées wá ní.” Gì zǐ ledre bì mengì roné nées ní, zǐ o'do nées ɲnyiyé za kǐ 'yì 'bì 'be 'bì ené e mbá ɲǔɲǔ ledre Yésu.

⁵⁴ Nées go ngíti mongú ledre gǐ dongará mǎngburoko ledre ga bì Yésu mengì yée gbre simi Galiláya simi bì ogu gǐ simi Yúdáya ní.

5

Yésu síkpǐ 'yì ndíyá

¹ Gì do kacǐ ledre máa wo nées ní, zǐ Yésu ɲnyiné gǐ ore ndá'balúgu roné simi Yerusaléma gǐ ro ayímbi 'bì Yúda e ɲri. ² Ngíti gǐrǐndǐ iní nǐ kóo bo simi Yerusaléma gbóo kǐ mbotu gara bì ndísiní ndólo a mbotu kábirǐkǐ e ní, ndoloní Bete-seyída kǐ tara Aráma. Ici'dikíní kóo kpíkí kǐ mǎngburoko kútú e ɲnyì. ³ Kacǐ kadra mbá, tú'dú 'yì ndíyá e ndísiní ndísi cigí iní máa nées ɲri 'dii. Yée ga bì komoyé nda, yée ga bì kǐ umbu sǐndíye, nda kǐ yée ga bì mǐgǐgǐrǐ e ní. ⁴ Gì zǐa, uwúní kóo yáa maláyika 'bì Lomo ndísi lengbe ógu ndísi

ndítí simi iní nées ore, zí iní máa nées ndísi kádané gbuwa, gbuwa, gbuwa. 'Yì ndíyá máa wo bì utúutú roné go ne 'dá'dá simi iní nées gí zí lafúne ní, geré zí ndíyá ené úkúne gí roa. ⁵ Dongará tú'dú 'yì ndíyá ga gére nées ore, ngíti 'yì luru ní kóo bo, o'do máa nées mengí kóo go bì simibi cí kéré a doa sokó doa ìnyì doa ota (38). ⁶ Simi bì Yésu nderéogú dongará 'yì ndíyá ga gére nées íri ní, geré zí komoa útúne ro o'do 'yì luru nées, gí zía Yésu owo kóo go kí roné kídí o'do nées lu'bú kí ndíyá bì go. Zí Yésu ndú'yú wo kídí, “Áyí kí 'bú ìnyì gí do ndíyá nées doyí?”

⁷ Zí o'do nées úkulúgu ledre zí Yésu kídí, “Áko, mongú 'yì, 'yì ndaá romá wá. Simi bì iní nées ní go káda ní, máaka íci romá miíci yá, ezemá bì yì ené kí owú roko'buné ní, 'diya ndítí yì ené go fì ne.”

⁸ Zí Yésu úku ledre zía kídí, “Ìnyìogú mu, 'dí'bi sáka eyì zíyì ndá'bayì 'be.” ⁹ Kíráwu zí o'do nées ìnyìoguné 'dága, 'dí'bi sáka ené, yóo do ndá'bané 'be. Ledre máa nées mengí kóo roné nées simi Sílí 'bi 'Dówúro.*

¹⁰ Simi bì mǎngburoko manda 'bi Yúda e onzóní komoyé ro o'do bì ìnyì gí do ndíyá ba kí sáka ené doné ní, geré zí Yúda ga gére nées máda wo o'buó'bu kídí, “Nées kenée 'di, tí bì ówo bú karaba Sílí 'bi 'Dówúro ní, zíyì ìmbì éyì simi a 'du'dorú ndítí'dófú do lorú go.”

¹¹ Zí o'do nées úkulúgu ledre kídí, “Ledre amá nda, o'do bì sǎkpì máa gí do ndíyá ní, úku ledre ne zíma kídí má'dí'bi sáka amá mu zíma ndá'bamá 'be.”

¹² Yúda ga gére nées ya zía ní, “O'do máa nées náambi, bì uku ledre zíyì ya 'dí'bi sáka éyì mu zíyì ndá'bayì 'be ní?”

¹³ O'do nées, gí zía bì 'yì e ofuní go ní, toso Yésu luyú yì ené komoyì go, Yésu olúokpó kpá yì ené go dongará tú'dú 'yì ga bì ore nées.

¹⁴ Nda simi ngíti sǎlǎ, zí o'do bì kóo Yésu sǎkpì wo gí do ndíyá ní ndéréne simi 'Dící 'bi Lomo, zí Yésu lúrúndíki wo íri. Zí Yésu

úku ledre zía kídí, “Máúku zíyì, káa zí bì ómo go ní, ndá lolú luyú ledre wá, káa bì ngíti mongú bisinyí ledre ní méngí yì ke.”

¹⁵ Zí o'do nées ìnyìné gí ore ndéréne úku ledre zí mǎngburoko 'yì 'bi Yúda e kídí, “O'do bì kóo sǎkpì máa gí do ndíyá ní ìria Yésu.”

Yésu niyí kí Lomo éyì kǎ'do

¹⁶ Geré zí Yúda ga gére nées ódó somú ledre gí ro 'dí'bi Yésu gí zía bì sǎkpì kóo o'do nées gí do ndíyá simi Sílí 'bi 'Dówúro ní. ¹⁷ Zí Yésu úkulúgu ledre zíyè kídí, “Kací kadra mbá, Babá ndísi fú lá méngí moko, Máa, mááyí kpá ndísi méngí moko.” ¹⁸ Zí ledre bì Yésu uku nées sínýíne ro mǎngburoko 'yì 'bi Yúda ga gére nées gbála. Zíyè yéme royé gí ro úfu wo, nda lá gí zía bì méngí moko simi Sílí 'bi 'Dówúro ní wá, uku kpá ledre kídí Lomo ní 'Buné, ótoásá roné go kí Lomo.

Mááyí mbígí owú 'bi Lomo

¹⁹ Zí Yésu úkulúgu ledre zíyè kídí, “Máúku zíse ma'díi, Owú utúasá méngí ledre e kí roné wá, ní méngí duú ledre ga bì lurú 'Buné ndísi méngí yéé ní, gí zía éyì ga bì 'bua ndísi méngí yéé ní, Owú ma'dáa ní méngí kpá wo. ²⁰ Babá 'dódo tí'bi ledre ené e go za mbá zíma Owú 'bi ené gí zía otoofú 'búma go. Ngíti géyì mǎngburoko ledre e niyí aka fú bo ní 'dodo yéé zíma. Simi bì mááyí ndísi méngí ledre ga gére nées ní, tarasé ní ndísi ìdrí mbá miídrí kí lúrú yéé. ²¹ Babá ní 'yì úru 'yì e gí simi umbu. Máa Yésu, roko'bu ledre e niyí go zíma, Mááyí ndísi úru 'yì ga bì máíli go úru yéé ní gí simi umbu kpá kenée. ²² Gí zí kéyì nées, ídísé ówo a kídí Babá i'bí roko'bu 'bi 'décì ngbanga 'yì e goó za mbá zíma, ²³ gí ro zí 'yìma'dí e ndísiyé óto úndrumá cé káa zí bì ndísiní óto úndru Babá ní. 'Yì bì oto úndrumá wá ní, oto ené kpá úndru Babá bì kasaogu Máa ní wá.

²⁴ “Máúku zíse ma'díi, togú 'yì uwú ledre ga bì mǎndísi úku yéé ní, zía

* **5:9** 5:9 Sílí 'bi 'Dówúro: Nées ní mongú sǎlǎ 'bi Isiréle 'bi iní zí Lomo, méngíní moko simi a wá. Zíyè ndísiyé sómúndíki ledre kídí Lomo otoogu ere kí do sogo kǎngá kpá kí ledre bì Lomo yomo yéé gí simi moko 'bi owúkúlú e gí sǎ sǎlǎ ngéne 'bi Ízibiti ní. Ólo Ólúogú 20:8-11, Gbre lorú 5:12-16.

ngúngu a yaá Babá kasaogu máa ne yá, mááyí í'bí trɪdrɪ bi za fí ní zía. Má'déçì lolu ngbanga roa wá, omo gí simi umbu go. Nì yí ené go trɪdrɪ. ²⁵ Máúku zise ma'díi, éyí ga bi máúku ledreyé née sɪndí kadra eyé nì go gbóo gí ro zíye méngí royé. Sɪndí kadra ma'dáa nì go tí ba. Máa Owú 'bi Lomo, mááyí go kí roko'bu zíma gí ro úru 'yí ga bi kóo uyuní go ní gí do bi zíye ídíye kí mikánda trɪdrɪ, uyu andání lolu royé wá. ²⁶ Gí zía Babá nì kí roko'bu 'bi í'bí trɪdrɪ siminé. Í'bí kpá roko'bu 'bi í'bí trɪdrɪ ma'dáa née go zíma Owú 'bi ené. ²⁷ Née sɪ ledre bi Babá í'bí roko'bu 'bi 'déçì ngbanga 'yíma'dí e zíma ní, gí zía mááyí Owú 'bi ené.

²⁸ “Sómú ledre esé nda ídí sikala gí zí ledre bi máúku née wá. Togú sɪndí kadra 'bi ledre máa née ogu go yá, 'yí ga bi za mbá uyuní ní, mááyí ndólo yée kí kúrúma 'dága. ²⁹ 'Yí máa yée ga bi miméngí ledre eyé nì yí ené kóo bilámáne ní, zíma í'bí mikánda trɪdrɪ zíye. Yée máa ga bi kóo miméngí ledre eyé ndaá bilámáne wá ní, mááyí 'dó'do yée kí 'do'dó bi odu a ndaá ní. ³⁰ Máméngí amá ledre máa yée ga bi 'bi amá ní wá, mándíşì 'déçì ngbanga dujú kací ledre ga bi Babá ukui'bí yée zíma ní. Née sɪ ledre bi mándíşì 'déçì ngbanga 'yí e gí zía bilámáne ní. Máílí zía ídíne kí rokinyi gí zía kasaogu máa ne.

Babá í'bí roko'bu go zíma

³¹ “Togú máúku yéme ledre gí romá zise kí romá yá, nì ídí ené zise káa zí ledre ɾanga ní, ngúngusé esé wá. ³² Ngíti 'yí ukuyeme kóo ledre gí romá go zise. Ledre bi uku gí romá ní nì ma'díi.

³³ “Kásasé kóo ngíti géyí 'yí esé e ndéré ndú'yú Yiwáni 'yí í'bí babatiza. Ledre ga bi kóo uku yée zise gí romá ní, niyí za mbá ma'díi ledre e. ³⁴ Máúku zise, ndaá 'bi ené bi ya kídí mátóro dujú do ledre bi Yiwáni uku gí romá ní wá. Máúkuógu ledre Yiwáni ma'dáa gí do bi zise ngúngu ledre ga bi ndíşì úku yée ní. Togú ngúngusé ledre ga bi uku yée gí romá ní go yá, ásé ndíki trɪdrɪ bi za fí ní gí zí Lomo. ³⁵ Yiwáni nì kóo cé káa zí 'yí bi

undu pho'du kí ndulu útú kíe zise 'dá'dá gí do bi zise ndíşì ndérése kací nyará bi káa bi ásé 'díkí ní ke. 'Dí'bisé bilámá 'dódo ledre ga gére née lá kí sɪlɪ kɛ'do, lu'bú kpá wá zise ónzóoto a.

³⁶ “Abú kenée ndotó, éyí ga bi mándíşì méngí yée ní, Babá í'bí roko'buyé zíma ne romoní do ledre ga bi Yiwáni uku yée zise ní. Ore, moko ga bi máméngí yée ní, 'dodoní go kídí, Babá kasaogu máa ne méngíonzó yée. ³⁷ Lúrúsé aka, za cù kuru'bu Babá bi kasaogu máa ní, lúrúsé wo kí komosé wá, úwúsé kpá gbawá kúrú kí mbílise. Uku mbigí ledre gí romá go za fúó. ³⁸ Ledre ga bi Babá uku yée gí romá ní, ídí ngúngusé bo, káa bi ngúngusé go kídí Babá kasaogu máa née. ³⁹ Ndíşìsé ólo miéké kúrú Lomo za kí sómú ledre esé mbá gí zía ílisé gí ro zise ndíki trɪdrɪ bi za fí ní. Sómúsé kídí 'yí í'bí trɪdrɪ ma'dáa zí 'yí e ní 'be náambi, mbé fú máa bi miéké kúrú Lomo ndíşì ódro gí romá ní. ⁴⁰ Sara bi ngúngusé ledremá wá ní, mááyí nda í'bí lará trɪdrɪ máa née zise káa be 'dí?

⁴¹ “Ndíşìsé sómú ledre kídí, máúku ledre ga gére née kenée gí zía máílí 'yí e idíní ndíşì mbófo máa? Í'i, née ndaá 'bi ené ledre amá wá. ⁴² Máówo bú kídí, ótosé esé 'bú Lomo dosé wá. ⁴³ Lúrúsé aka lá ledre bi méngísé ní, tí bi Babá kasaogu máa ne dongarásé ní, 'dí'bisé esé máa simi sümü wá. Togú ngíti 'yí ogu nda ne kí 'bi ené ledre ené 'bi 'yíma'dí yá, zise 'dí'bi wo simi sümü. ⁴⁴ Ásé ngúngu ledremá lará a kíe 'dí togú ílisé óto yí esé 'yíma'dí e zíye ídíye kí rokinyi gí do bi zíye ndíşiyé mbófo sée ní? Nì kóo ídí miútúásáne zise óto Lomo zía ídíne kí rokinyi kíse wá?

⁴⁵ “Ndásé sómú ledre kídí gí zí ledre bi máúku née, mááyí go í'bí ngbángásé zí Babá ní wá. Músa bi kóo eké lorú zise óto sómú ledre esé mbá roa ní, nì í'bí ngbángásé ne zí Lomo. ⁴⁶ Ídí ngúngusé ledre ga bi Músa eké yée ní bo yá, kídí ngúngusé ledremá go. Gí zía eké ledre ga gére née mbá gí romá. ⁴⁷ Sara bi ngára ngúngusé lolu ledre ga bi Músa eké yée

ní wá ní, ásé nda ɲgúngu ledremá lará a káa be 'di?"

6

Yésu i'bí éyí miánu zí 'yi e álifu ñnyí
(*Matáyo 14:13-21, Máríko 6:30-44,*
Lúka 9:10-17)

¹ Nda simi ngíti sílí, zí Yésu ñnyiné kí 'yimikása ené e 'dógu mikavu Galiláya bi ngíti géyí 'yi e ndišiní ndólo a mikavu 'bi Tíberiya ní. ² Zí tú'dú 'yi e kóo kpá lódú wo gí sága 'dí 'dí íri gí zía owoyemení go kídí ni kí roko'bu 'bi síkpi 'yi e gí do ndiyá zíne. ³ Nda go sága íri, zí Yésu ndéré ndišiné gá do bi ekíekí 'dága zí 'yi lódú kacíga ógu ndísiyé gbaá cigí a. ⁴ Ledre máa nées mengí kóo roné nées simi bi ngíti sílí idiáká go cúku'dée zí Yúda e méngí Ayímbi eyé bi ndišiní ndólo a Umbuokpó ní.

⁵ Yésu ni lúru bi ní, tú'dú 'yi e niyí go mutruu ndísi ógu. Zía ñnyiné úku ledre zí Phílipo ngúru 'yi lódú kacíne kídí, "Phílipo, azé ndíki éyí miánu i'bí a zí tú'dú 'yi ga gére nées ánu a gí 'da?" ⁶ Yésu owo éyí bi nées ili méngí a ní bú, ndu'yú Phílipo tí lá gí ro úzu sómú ledre 'bi Phílipo kíe togú owo roko'bu bi nées ni kíe ní bú yá.

⁷ Zí Phílipo úkulúgu ledre zí Yésu kídí, "Fí, mongú 'yi, 'yi ga gére nées ofuní go, kési bi zize úgú éyí miánu kíe zía ásáne kíye ní ndaá. Abú kési ma'dáa ni gáa kpá bo zaá mongúne yá, utúasá fú lá úgú éyí miánu zía ásáne kí tú'dú 'yi ga gére nées wá."

⁸ Simi ledre nées ní, geré zí ngúru 'yi lódú kací Yésu bi kí iriné Andiríya lúndu Simúna Pétero ní, ñnyiné úku ledre zí Yésu kídí, ⁹ "Ma'díi mongú 'yi, éyí ndaá. Odu éyí bi máowo ní, tí lá ngíti owú ni ona kí ambata e zíne ñnyí (5) kí minzéré kenzé e gbre, nées ndaá kpá kú éyí bi do úku ledre a gí ro tú'dú 'yi e káa zí ga gére nées wá."

¹⁰ Zí Yésu úkulúgu ledre zí 'yi lódú kacíne ga gére nées kídí, "Ídísé úku ledre zí 'yi ga gére nées idíní ndísi za mbá bi." Zíye ndísiyé mbá bi do bilámá mimomoli goru súwú e. Ya'dá e niyí 'bi eyé kóo

álifu ñnyí (5,000). ¹¹ Zí Yésu 'dí'bi ambata bi owú nées i'bí ní zía síkpi a zí Lomo 'dága, zía íni ini zí Lomo idí i'bí úndru simi a. Zía i'bí yée zí 'yi lódú kacíne e idíní ífi yée zí 'yi e. Zía íni ini gí ro kenzé ga bi gbre nées kpá kenée. Zí tú'dú 'yi ga gére nées ánu éyí, zíye léreyé mbá zí éyí miánu idiákáne.

¹² Zí Yésu úku ledre zí 'yi lódú kacíne ga gére nées kídí, "Ídísé ótoyéme ngíti éyí miánu bi idiáká nées bilámáne káa bi niyí síní." ¹³ Zí 'yi lódú kacíga 'dó'dú 'dúcu gbété e za 'dényé sokó doa gbre (12) kí ngítí éyí miánu bi 'yi e lereomoní gí simi ambata ga bi gáa duú ñnyí (5) kí minzéré kenzé e cigíne duú gbre ní.

¹⁴ Simi bi tú'dú 'yi ga gére nées lurúní mongú ledre bi Yésu méngí kenée ní, zíye ndísiyé úku ledre kídí, "Ba nda gbékpí 'yi wá, ba go nébi bi kóo ekéní ledre a simi miéké kúru Lomo kídí, Lomo ni kásaógu wo gí komo ere do sogo kánga ní, ogú goó ne." ¹⁵ Simi bi Yésu owo sómú ledre 'bi 'yi ga gére nées ni go gí ro óto gága nées káa do ngére doyé ní, zía ñnyí ené gí dongaraye gí ore lá ndoo ndéré ékí ndísi ené gbála do ngíti mongú bi ekíekí ngúcuné gí zía ili ené ledre ma'dáa do méngí a kenée wá.

Yésu nderé do iní

(*Matáyo 14:22-27, Máríko 6:45-52)*

¹⁶ Nda go kí tagá ndulu a nées, zí 'yi lódú kacíga ga gére nées ñnyiyé ndéréye kó'dú mikavu íri. ¹⁷ Kadra ni nda go útú, Yésu ndaá aka íri fú lá wá. Zí 'yi lódú kacíga ga gére nées ékíye simi ngíti kurúngba gí ro zíye 'dógu bi sága gí 'dí kerí ndéréye simi ngíti owú gara bi kí iriné Kapáranawúma ní. ¹⁸ Simi bi niyí aka lá cikí yana iní 'doguní aka bi wá ní, zí mongú síli óguné ríi kpí kpí kpí kpí, zí iní ndísi kíziné bisinyíne nées ndaá ledre wá. ¹⁹ Niyí kpá fú mindéréye. Simi bi niyí nda go za gbála simi yana iní ní, zíye lúru ndíki Yésu ni go ndísi ógu 'díyi roné mi'dí zíye gá gá gá gí do iní. Zí ngírí méngí yée bisinyíne. ²⁰ Zí Yésu úku kúru nées zíye kídí, "Ndásé ére ngírí wá, nées máa Yésu." ²¹ Zí síli ilíne ro 'yi lódú kacíga ga gére nées vii. Zí

Yésu ógú ékíne zíye simi kuṙúngba, 'diya káa ní zíye ndéréóguyé do gbúróngó kí'dí bí gáa iliní ndéré ní.

²² Simi bí bi arálo'bó roné ní, zí 'yì ga bí karana Yésu i'bí éyì miánu zíye ní ndìsiyé gámásó'do wo. Gí zía simi bí karana niyí aka kí Yésu kí 'yì lódú kacíne e mbá do bí k'íe'do íri ní, kuṙúngba ní lá dùy k'íe'do. Zí 'yì lódú kacíga ékíye simi kuṙúngba ma'dáa 'dógú bí sága, Yésu ndaá 'bí ené dongaráye wá. ²³ 'Diya káa ní, zí ngíti géyì kuṙúngba e óguyé gí simi gara bí Tìbériya ní gí kí'dí bí Ngére Yésu i'bí éyì miánu karana zí t'ù'dú 'yì e álifú ìnyì ní. ²⁴ Simi bí t'ù'dú 'yì ga gére nées lurúní bí gí ro Yésu má, lurúndikiní wo kí 'yì lódú kacíne e mbá wá ní, zí 'yì máa ga bí ndìsiní lúru bí gí ro Yésu nées ékíye simi kuṙúngba ga bí gáa oguní ní ndéréye gámásó'do Yésu simi Kapáranawúma.

²⁵ Simi bí 'yì ga gére nées nderé ndikiní Yésu simi Kapáranawúma sága mikavu gí 'dí keṙì ní, zíye ìnyiyé ndú'yú wo kídí, "'Yì 'dódo ledre, bí ngára lurúze kpá yì kí ékí simi kuṙúngba gí 'dáa wá ní, ógú yáa 'diya lára a káa be 'di, bí azé ndìsì gámásó'do yì sága 'dáa ba?"

²⁶ Zí Yésu úkulúgu ledre zíye kídí, "Máowo sómú ledre esé nées bú. Gámásó'dosé esé máa nées gí zía bí ówosé go kídí mááyí kí roko'bú 'bí méngì m'ingburoko ledre e ní wá. Gámásó'dosé máa lá gí zía bí má'bí éyì miánu zise ní. ²⁷ Ndásé óto komosé lá dùy ro gbékpí éyì ga bí ndìsiní úkú miúkú káa zí éyì miánu ní wá. Ídísé óto komosé romá Owú 'bí 'Yìma'dí, gí zía mááyí óto sée máa zise ídísé trídri sé za fí. Mááyí dùy máa 'yì bí Babá Lomo i'bí roko'bú go zíma gí ro zíma í'bí trídri bí za fí ní zí 'yìma'dí e."

²⁸ Simi bí 'yì ga gére nées uwúní ledre bí Yésu uku zíye kenée ní, zíye ìnyiyé ndú'yú wo kídí, "Mongú 'yì, éyì bí idíze méngì a zíze ídíze gí zía m'bigí 'yì ga bí 'bí Lomo ní 'di?"

²⁹ Zí Yésu úkulúgu ledre zíye kídí, "Gí do bí zise ídísé m'bigí 'yì ga bí 'bí Lomo

ní, ídísé ngúngu ledremá gí zía kasaogu máa ne."

³⁰ Zíye úkulúgu ledre zí Yésu kídí, "Togú kenée yá, ídì mu méngì ngíti ledre bí kí roko'buné ní zíze lúru a kí komozé gí do bí zíze ngúngu ledreyì. Éyì ní bo áyì méngì a?" ³¹ Ukuzé kenée gí zía, simi bí kóo bulúnduzé e Isiréle e niyí simi yana súwú gbála ní, ndìsiní kóo ánu éyì miánu bí ngúru mongú ezé Músa ndìsì í'bíogú a zíye gí komo ere ndìsiní ndóló a Mána ní. Ledre nées méngì kóo roné tí za cé káa zí bí kóo Músa ma'dáa eké simi miéké kúru Lomo ní kídí, "Lomo ndìsì kóo í'bíogú éyì miánu zíye gí komo ere."

³² Zí Yésu úkulúgu ledre zí 'yì ga gére nées kídí, "Máuku zise ma'díi, Músa ndìsì ené kóo ne í'bíogú éyì miánu zí bulúndusé ga gére nées gí komo ere wá. Babá í'bíogú éyì miánu ga gére nées ne zí Músa, zí Músa nda lá í'bí a zise." ³³ Yésu ya zíye ní, "Máuku zise ma'díi, mááyí máa m'bigí éyì miánu 'bí Lomo bí ogú gí komo ere gí ro í'bí trídri bí za fí ní zí 'yì e."

³⁴ Zíye úkulúgu ledre zí Yésu kídí, "Mongú 'yì, togú kenée yá, utúasá miútúasá zíyì í'bí éyì miánu bí ógú k'íe gí komo ere nées zíze ánu a káa bí 'bú ní fú ndìsì méngì zée kací kadra mbá ke."

³⁵ Zí Yésu úkulúgu ledre zíye kídí, "Kuṙu'bumá, mááyí máa éyì miánu bí gí komo ere ndìsì í'bí trídri bí za fí zí 'yì e ní. 'Yì bí ngúngu ledremá go, zía ndìsiné lódú kacíma ní, 'bú kí kodró méngì ní lolú wo wá. ³⁶ Tí káa zí bí mándìsì úku a zise ní, abú lúrusé máa go tí kí komosé yá, ílísé esé ngúngu ledremá fú lá wá. ³⁷ Abú kenée ndotó, 'yì máa yée ga bí ngúnguní ledremá go, utúasání go kací komo Babá káa do 'yì e amá e ní, máoyó amá sogomá zíye wá. ³⁸ Gí zía máogú amá gí ro méngì ledre ga bí máili yée ní wá. Babá kasaogu máa méngì dùy ledre ené e. ³⁹ Babá ìli máídí ndìsì 'bá'bá 'yì ga bí nées í'bí yée go zíma nées káa bí ngúrúyè ní lúyú ledre ke. Máídí 'bá'bá yée kenée, gí simi s'indí kadra 'bí í'bí trídri bí za fí zí 'yì e ní, simi

sindí kadra 'bi 'dəcì ngbanga. ⁴⁰ Babá ili kídí 'yì ga bi nṅunṅuní ledremá go ní, idíní ídí kí trìdrì bì za fí ní. Née sị ledre bi ili Máídí ndìşì 'bá' bá yée gị simi odu sindí kadra 'bi 'dəcì ngbanga ní."

⁴¹ Gì zì ledre bi Yésu uku kídí née ni éyì miánu bi Lomo kasaogu gị komo ere ní, zì Yúda ga gére née tónóye úku mĩngũngũrù ledre dongaraye kídí ni úku ledre yaá, "Mááyí éyì miánu gị komo ere lárá a káa be 'dì? ⁴² Tí bi owozé wo bú ni wotì Yoséfa ní. Owozé ezé nda Yoséfa ma'dáa kí me'bené née ba cakaba. Ni úku lárá ledre kídí née ogu gị komo ere káa be 'dì?"

⁴³ Geré zì Yésu úku ledre zíye o'buó'bu kídí, "Ótoómosé ledre cayi esé ga gére née 'dá'ba. ⁴⁴ Máúku zise, 'yì bi ni útúásá ídine káa do 'yì amá ní, dujú wo bi nṅunṅu ledremá go, zì Babá í'bí wo zíma ní. Mááyí ndìşì 'bá' bá wo gị simi odu sindí kadra 'bi ngbanga. ⁴⁵ Ngíti géyì nébì ga bi kóo 'bi Lomo 'dá'dá ní ekéomoní kóo go simi miéké kúrú Lomo kídí, 'Lomo ni ndìşì 'dódo ledre ené zì 'yìma'dí e.' 'Yì máa yée ga bi niyì nṅunṅu ledre ga bi Babá ni 'dódo a zíye ní, niyì ídí mbigí 'yì amá e.

⁴⁶ "Yì bi lurú Babá Lomo go kí komoné ní ndaá. Málurú wo dujú máa gị zía máogu máa gị zía gị komo ere girí.

⁴⁷ Máúku zise ma'díi, 'yì bi nṅunṅu ledremá go ní, mááyí í'bí trìdrì bì za fí ní zía. ⁴⁸ Gì zía mááyí máa éyì miánu bi ndìşì óto 'yì, zì 'yì ídine trìdrìné za fí ní. ⁴⁹ Sómúndíkisé esé ledre née wá gị zì 'dì, bi kóo bulúndusé e anuní lá dujú gbékpì éyì miánu ní niyì karaba bo, mbé uyuní go mbá. ⁵⁰ Mbigí éyì miánu ni wo bi Babá kasaogu gị komo ere ní. Togú 'yì anu éyì miánu máa wo née go yá, ni ídí kí trìdrì bì za fí ní. ⁵¹ Mááyí máa éyì miánu bi ni trìdrì bì Babá kasaogu gị komo ere ní. Togú 'yì anu kuru'bumá go yá, mááyí í'bí trìdrì bì za fí ní zía. Gì zía Babá kasaogu máa ógu úyuma do sogo kángá gị ro 'yìma'dí e gị do bi zíye ídiye kí trìdrì bì za fí ní."

⁵² Geré zì Yúda ga gére née tónóye úku ledre dengbìye o'buó'bu kídí, "Née kenée lárá ledre 'dì, o'do née ni í'bí kuru'bumé zize ánu a lárá a káa be 'dì?"

⁵³ Zì Yésu úkulúgu ledre zíye kídí, "Máúku zise ma'díi, máa Owú 'bi 'Yìma'dí, togú ánusé kuru'bumá zise éwé sámamá wá, máútúásá í'bí trìdrì bì za fí ní zise wá. ⁵⁴ Tí ma'díi, 'yì máa wo bi ni ánu kuru'bumá, zía kpá éwé sámamá ní, mááyí í'bí trìdrì bì za fí ní zía simi bi karanée mááyí úru 'yì e gị simi umbu, kadra 'dəcì ngbanga ní. ⁵⁵ Kuru'bumá romo do gbékpì éyì miánu. Togú 'yì anu kuru'bumá, zía kpá éwé sámamá yá, 'bú kí kodró menginí lolu wo wá.

⁵⁶ 'Yì máa wo bi anu kuru'bumá, zía kpá éwé sámamá ní, azé kéne go éyì kíe'do.

⁵⁷ Gì zía Babá bi kasaogu máa ní ni yì ené trìdrìné za fí. Née sị ledre bi mááyí gị zía kpá trìdrimá za fí ní. Gì zì keyì née, togú 'yì anu kuru'bumá go yá, ni kpá ídí trìdrìné za fí. ⁵⁸ Mándá 'bi amá gbékpì éyì miánu bi kóo bulúndusé e ndìşiní ánu a zíye úyúnzó royé mbá ní wá. Mááyí mbigí éyì miánu bi ogu gị komo ere ní, togú 'yì anu kuru'bumá yá, ni ídí trìdrìné za fí." ⁵⁹ Née ledre ga bi kóo Yésu ndìşì 'dodo yée zì ngíti géyì 'yì e simi 'Dìcì Kótruro* simi owú gara bi Kapáranawúma ní.

Muruwayi gị ro trìdrì bì za fí ní

⁶⁰ Simi bi tú'dú 'yì lódú kacì Yésu uwúní ledre ga bi Yésu 'dódo yée kenée ní, zíye ndìşiyé úku ledre dengbìye kídí, "Í'i, owozé ezé ini ledre gị simi ledre ga bi uku yée née wá. Ambí ni útúásá méngì ledre máa ga gére née ne?"

⁶¹ Zì Yésu ówo sómú ledre bi simi 'yì lódú kacine ga gére ní téké zía úku ledre zíye kídí, "Bi sinyì rosé née gị zì ledre bi máúku zise née ní? ⁶² Sara togú bi lúrúsé nda máa Owú 'bi 'Yìma'dí kí ndá'balúgu romá komo ere kí'dí bi kóo máogu ní, áse nda úku a yaá 'dì? ⁶³ Trìdrì bì za fí ní 'Dówú Lomo ndìşì í'bíogu a ne zì 'yìma'dí e. Gbékpì 'yìma'dí utúásá

6:45 6:45 Isáya 54:13 * **6:59** 6:59 'Dìcì Kótruro: Née 'dìcì ga bi Yúda e ndìşiní kótruro royé simiyé gị ro ini ni zì Lomo kpá gị ro ndìşì 'dódo ledre 'bi Lomo zì 'yì eyé e simiyé ní.

í'bíogú trídri wá. Ledre ga bi máúku yée zise nées niyí óto sée zise ídise kí trídri bi za fí ní gí zía mááyí kí roko'bu 'bi 'Dówú Lomo zíma. ⁶⁴ Máówo bú ngíti géyí 'yí e niyí bo dongarásé nḡunḡuní eyé ledremá wá." Yésu owo bú kídí ngíti 'yí ni bo dongará 'yí lódú kacíne e nḡunḡu ené ledrené wá, ni karanée í'bí nḡbángáne. ⁶⁵ Zí Yésu kpá úku ngíti ledre kídí, "Née sí ledre bi máúku ledre zise gí zía kídí 'yí bi ni ídí 'yí lódú kacíma ní, dujú wo bi nḡunḡu ledremá go zí Babá í'bí wo zíma ní."

⁶⁶ Gí zí ledre ga bi Yésu uku yée kenée ní, zí tú'dú ngíti géyí 'yí lódú kacíga ga gére nées báyyíe do ótoómo kí lódú wo.

⁶⁷ Zí Yésu óyó komoné úku ledre zí 'yimikása ené ga bi sokó doa gbre ní kídí, "Sara sée, ásisé 'bi esé kpá go, áse go ótoómo kí lódú kacíma?"

⁶⁸ Zí Simúna Pétero úkulúgu ledre zía kídí, "Ngére, ngíti 'yí yómo 'yí e gí do kacíyí ba ndaá, odu 'yí yómo 'yí e ni dujú yíi, ootomozé ezé kacíyí wá. ⁶⁹ Owoyemezé yíi go bilámáne, áyí mbigí owú 'bi Lomo, gí zí kéyí nées zize nḡunḡu ledreyí."

⁷⁰ Zí Yésu ñnyiné úkulúgu ledre zí Pétero kídí, "'Be tí kenée mbí, lúru aka dongarásé ga bi sokó doa gbre mágélé sée ní, ngíti 'yí ni bo kíe'do ilí 'bi ené yí ené ledre 'bi ngére 'bi bicayi lomo e."† ⁷¹ Yésu uku nées ledre Yúda wotí o'do bi kí ñriné Simúna Keriyóta wo bi kóo i'bí nḡbángá Yésu ma'dáa ní.

7

Lúndu Yésu lurú'dofuní bi do Yésu

¹ Gí do kací tú'dú ledre ga gére nées mbá, zí Yésu yéme roné aka ndísi ené fú simi kángá bi Galiláya ní 'dódo ledre 'bi Lomo zí 'yí e ore. Ilí aka ené ndéré simi kángá bi Yúdáya ní wá gí zía mḡnburoko 'yí 'bi Yúda maáge yemení royé goó gí ro úfu wo. ² Simi sḡndí kadra máa bi kóo

nées, ngíti Ayímbi 'bi Yúda e bi ndísiní ndólo a kídí, Ayímbi 'bi ndísi sí kútú ní ni go gbóo.* ³ Nées ní, zí lúndu Yésu ñnyiyé úku ledre zí Yésu kídí, "Ndá ndísi lá dujú simi Galiláya ona wá, káa zí bi sḡlì 'bi ayímbi ni go gbóo ba ní, ídí ndéré simi Yúdáya gí ro zí tú'dú 'yí lódú kací yíi ga bi yóko royé ñri nées, lúru mḡnburoko ledre ga bi áyí mḡngí yée ní gí ro zíye nḡunḡu ledreyí. ⁴ Bilámá a ídí olúogú zíye do nyára bi togú ilí tí gí ro zí 'yí e ówoyí kí mímḡngí ledre eyí e mbá ní." ⁵ Ledre ga bi lúnduga ukuní nées ndaní eyé gí yana mímbe'deyé wá gí zía nḡunḡuní eyé ledre a wá.

⁶ Zí Yésu úkulúgu ledre zí lúnduné ga gére nées kídí, "Máútúásá aka ndéré lá kenée wá, gí zía sḡndí kadra 'bi mḡndéréma ñri utúásá aka gí zí Babá wá. Utúásásé bú ndéré gí zía sḡndí kadra 'bi ledre esé e niyí yí eyé mbá do sḡlìse. ⁷ Gí zía bi ndísisé mḡngí dujú ledre ga bi bi ndísi éme ro 'yíma'dí e gí zíye ní, sogóní eyé sée wá. Ndísiní sógó máa misógó gí zía bi mḡndísi úku lóko bisinyí ledre eyé gburá gburá gburá doyé ní. ⁸ Káa zí bi sḡndí kadra 'bi Ayímbi utúásá go ní, ndérésé mu simi Ayímbi máa ñri. Máútúásá aka ndéré wá gí zía sḡndí kadra 'bi mḡndéréma ogú aka wá." ⁹ Simi bi Yésu uku ledre nées kenée ní, tí ma'díi, zíye ótoómo wo cikí simi Galiláya ore.

¹⁰ Nda zaá ndoo gí 'dá'ba simi bi lúnduga nderéokpóní go simi Ayímbi ní, zí Yésu ma'dáa ñnyiné lódú kacíye gí 'dá'ba gí zía ilí ené zí tú'dú 'yí e lúru nées ñri wá. ¹¹ Abú kenée ndotó, Yúda ga bi oguní simi Ayímbi ñri ní, yemení royé go nzíyyé ndísi óndó Yésu. Zíye ndísiyé kí ndú'yú ledre kídí, "O'do ba komo 'yí e utú roa wá ní, ni 'da?"

¹² Tú'dú 'yí ga bi yokoní royé simi Ayímbi ore ní, ambá ledre bi ndísiní úku a ní dujú ledre Yésu.

† **6:70** 6:70 Ngére 'bi bicayi lomo e: ñri a ni Satána. Ni manda 'bi maláyika ga bi ñcíní okó ro Lomo do úcúogú yée gí komo ere ní. Zí maláyika ga gére nées nda ídíye go bicayi lomo e kpá dokéké e. Ólo 'Dódoogú 12:9. * **7:2** 7:2 Ayímbi 'bi ndísi sí kútú: Nées sḡlì bi kóo Isiréle ndísiní sómúndíki ledre bulúnduyé ga kóna ndísiní ndísi sí kútú simi súwú gbála kí simibi cḡ gbre simi bi olúoguní gí simi Ízibiti ní. Ólo Lévi e 23:39-43.

Ngíti géyì 'yì e ya kídí, “O'do Yésu nées, nì bilámá 'yì.” Zí ngíti géyì úku 'bì eyé kídí, “Ótoómosé 'yì, bilámá 'yì 'di. Mongú 'yì ranga nées.”¹³ 'Yì bì zía tóroné úku ledre Yésu fúó ní ndaá, gí zí ngìrì m̀ngburoko 'yì 'bì Yúda ga gére nées káa bì niyí zíngi ke.

¹⁴ Zí Yésu ndìshíné tí kenée e, simi bì Yúda m̀ngioguní Ayímbi go mburu yana, ngítí s̀lì 'bì miúkú a nì aka fú 'dá'dá ní, zí Yésu ólúóguné gí dongará 'yì e gí ore ndoo ndéré ólúne do ligá 'Dìcì 'bì Lomo ndìshì 'dódo ledre zí 'yì e.¹⁵ Zí ledre ga bì Yésu ndìshì 'dódo yée ní 'dí'bi do tú'dú m̀ngburoko Yúda e mbá mi'dí'bi. Zíye ndìshiyé úku ledre dongaráye kídí, “Ma'díi, o'do ba ndiki mongú ówo ledre bì káa ba gí 'da, bì ngára 'dódoní kpá ledre 'bì Lomo zía wá ní.”

¹⁶ Zí Yésu úkulúgu ledre zíye kídí, “Sómúsé 'bì esé kídí m̀ndìshì 'dódo zise nées lá ledre amá, nées ledre 'bì 'yì bì Kasaogu máa gí ro zíma ndìshímá 'dódo yée zise ní.¹⁷ 'Yì ga bì i'bí royé go ndìshì lódú kací Lomo ní, niyí geré ówo a kídí, m̀ndìshì 'dódo ba ledre bì 'bì Lomo ní, ndaá 'bì ené ledre amá kí romá wá.¹⁸ 'Yì ga bì ndìshíní 'dódo ledre gí royé kí royé ní, iliní gí ro do ndìshì 'yì mbófo yée. Máa, m̀ndìshì 'dódo 'bì amá zise ma'díi ledre ga bì 'bì 'yì bì kasaogu máa ní, gí ro zise ndìshísé mbófo wo gí royé. Nées s̀ì ledre bì lúyú ledre ndaá simi 'dódo ledre amá e gí zía wá ní.¹⁹ Ndìshísé úku ledre kídí Músa ekéomo lorú zise, sara bì m̀ngìsè lolú ledre bì lorú ili ní wá ní, zise nda yéme rosé gí ro úfu máa ní, zée kése ambí ni 'yì lúyú ledre ne?”

²⁰ Zí 'yì ga gére nées úkulúgu ledre zía ìrì ìrì kídí, “Dokéké bì simiyí nées, úku ledre kenée ambí iliní úfu yì ne?”

²¹ Zí Yésu úkulúgu ledre zíye kídí, “Máúku ledre nées zise kenée gbékpìe wá, lúrúsé aka ledre ga bì kóo ndìshísé úku sínì yée zíma simi bì kóo m̀s̀ìkpì ngítí o'do gí do ndíyá simi s̀lì esé ní.²² Bulúndusé e ukuní kóo ledre káa do

lorú 'bì ónzó owú e ngburu, zí Músa kóo ekéomo ledre máa nées kídí, togú arání owú go, s̀lì ené 'bì ónzó wo ngburu† utúasá go yá, idísé geré ónzó wo abú s̀lì máa nées utú simi S̀lì 'bì 'Dówúro. Ndaá bì ndìshísé go tí m̀ngì a kenée ní wá?²³ Sara togú bì ónzósé owú 'bì esé e bú ngburu simi S̀lì 'bì 'Dówúro gí zía bì lorú 'bì Músa uku kenée ní, zíngísé nda romá simi bì m̀s̀ìkpì za cù kurú'bu 'yìma'dí gí do ndíyá simi S̀lì 'bì 'Dówúro ní gí ro 'dí?²⁴ Togú ásé úku ledre gí romá yá, idísé sómú sogo a bilámáne kpó kpó kpó kí, káa bì ásé úku lúyú ledre e ke.”

'Yì 'bì Yerusaléma iliní 'dí'bi Yésu

²⁵ Gí do kací ledre bì Yésu uku kenée ní, zí 'yì 'bì Yerusaléma ga gére nées ndìshì ódroyé dengbíye kídí, “Nées ndaá laká o'do bì m̀ngburoko 'yì ezé e ndìshíní gámásó'do wo gí ro úfu wo ba wá?”

²⁶ Sara bì nì nda tí goó bì do nyára bì ndìshì ódro zí tú'dú 'yì e ba, m̀ngburoko 'yì ezé ga ba ìtìní lolú wá ní, ala owoyemení go kídí, “Nées go Kírésìto bì kóo Lomo uku ledre a 'desì kídí nées nì kásaogu wo yómo 'yì e ní téé?”²⁷ Zí ngíti géyì 'yì e úku ledre kídí, “Í'ì, nées ndaá Kírésìto bì Lomo uku ledre kásaogu wo ní wá. O'do nées owozé ledre gí do bì a kí 'be 'bì ené e bú bilámáne. Idí nées Kírésìto bì Lomo ili kásaogu wo ní yá, utúasázé ówoyéme ledre gí do bì a wá.”

²⁸ Yésu nì aka fú ndìshì 'dódo ledre do ligá 'Dìcì 'bì Lomo. Zía ìnyìné úku ledre kí kúrúne 'dága kídí, “Úkusé kídí ówosé bì bì máogu gí doa ní bú káa? Máúku zise, máogu amá kí 'bì amá ledre wá. Wo bì nì ma'díi ní kasaogu máa ne. Ówosé esé wo wá.²⁹ Máówoyéme wo dujú máa, gí zía azé yì ezé kú kéne, kasaogu máa kpá ne.”

³⁰ Zí ledre bì Yésu uku nées útúne simi Yúda e 'duo vuu bisinyíne. Zíye ìnyiyé gí ro 'dí'bi wo, í'ì, 'yì bì zía óto s̀lìne ro Yésu ní ndaá gí zía s̀ndì kadra 'bì 'dí'bi wo utúasá aka ené e wá.³¹ Simi s̀ndì kadra máa bì kóo nées ní, tú'dú ngítí géyì

† 7:22 7:22 Útu ngburu: Lomo i'bí lorú zí Abarayáma kídí togú Yúda e ndikiní mikánda owú go, owú'o'do yá, idi m̀ngì 'dìcì s̀lì ìnyì doa ota do ónzó wo ngburu gí ro zía ídine m̀ngì 'yì 'bì Lomo. Ólo Dosì éyì e 17:10.

'yì e nḡunḡuní yì eyé ledre Yésu go. Niyí go ndìṣì úku ledre kídí, “Ma'díí, ba yì ené go tí Kírésìto bì kóo Lomo uku ledre kásaóḡu wo ní. Gì zía, mēḡì go tí za cé mīngburoko ledre ga bì kóo Lomo uku ledreyé kídí nì óḡu mēḡì yéé ní.”

³² Simì bì Farusáyo e uwúní ledre ga bì 'yì e ukuní kenée ní, zíye ìnyiyé kí manda ga bì 'bì 'yì 'dáná éyì e kása ngíti géyì asikírì eyé ga bì ndìṣìní 'bá'bá 'Dìcì 'bì Lomo ní, idíní ndéré 'dí'bi Yésu.

³³ Simì bì Yésu nì aka kpá fú ndìṣì 'dódo ledre zí 'yì e do ligá 'Dìcì Kótruro ní, zía úku ledre zíye kídí, “Utúasázé lolu ndìṣì kése nḡbāngbāne wá, sīndì kadra nì go gbóo gì ro zíma ndá'balúgu romá zí wo bì kasaogú máa ní. ³⁴ Ásé lúrú bì gì romá má, útúasásé ndíki máa wá gì zía bì bì mááyì ndéré doa ní útúasásé óḡu íri wá.”

³⁵ Gì zí ledre bì Yésu uku kenée ní, zí Yúda ga gére née ndìṣiyé úku ledre dongaráye kídí, “Ili ndéré 'da? Bì zía úku ledre kídí togú née nderé go yá utúasázé ndíki née wá ní? Ayí ndéré simì ngíti káḡá kpì simì káḡá 'bì Gírìgì e kídí bì kóo ngíti géyì bulúnduzé e nderéní ní gì ro zíne 'dódo ledre zí Gírìgì máa ga gére née íri? ³⁶ Sara togú kenée wá ní uku ledre kídí togú née nderé go yá, utúasázé ndíki née wá ní káa be 'dì? Kpá kídí káḡá bì née nì ndéré simì a ní utúasázé óḡu simì a wá ní káa be 'dì?”

³⁷ Nda go kadra mongú Ayímbi née go kadra miútú a. Zí Yésu ìnyìné úku ledre kí mongú kúrú zí tǔ'dú 'yì ga bì ore ní kídí, “Yì bì ówo royì go kodró nì royì ní, idí óḡu zíma gì ro iní miéwé.

³⁸ Káa zí bì miéké kúrú Lomo uku ní kídí, 'yì bì nḡunḡu ledremá go ní, Lomo nì kása iní bì zía óto 'yì trìdrì za fí ní zía ndìṣì kúkúóḡuné simì a, zí mīmbe'de a ìdrìne fú lá mīdrì oḡu rokinyi ené ndaá.”

³⁹ Yésu uku ené née ledre mbigí iní wá, uku yì ené née ledre 'Dówú Lomo kídí togú née nda'balugu roné go komo ere yá, née nì idí kí ledrené owóowó zí Lomo. Zíne kásaóḡu 'Dówú Lomo zía óḡu

ndìṣìné simì 'yì ga bì nḡunḡuní ledrené go ní, zíye ídíye kí rokinyi za fí.

⁴⁰ Simì bì 'yì e uwúní ledre bì Yésu uku kenée ní, zí ngíti géyì ìnyiyé úku ledre kídí, “Ma'díí, o'do ba nì nébì, Lomo kásaóḡu wo ne.”

⁴¹ Ngíti géyì ya, “Nì Kírésìto bì oḡu 'yì yómo 'yì e ní.”

Ngíti géyì ya, “Káḡá bì Galiláya ní ndaá bì bì 'yì yómo 'yì e nì óḡu gì simì a ní wá. ⁴² Nì miékéne simì miéké kúrú Lomo kídí, Kírésìto nì óḡu ené gì simì kúfú ngére Dawídi, niyí ndíki wo simì Beteléme kídí bì kóo Dawídi ma'dáa ndìṣì ní.”[‡] ⁴³ Gì zí miúkulo'bó ledre e, zí sómú ledre nda ídíne simì do 'yì e go faa, utúasání lolu idí kí sómú ledre kíé'do gì ro Yésu wá. ⁴⁴ Simì ledre ga gére née mbá, ngíti géyì mīngburoko 'yì 'bì Yúda e ilíní 'bì eyé kóo go fú lá gì ro 'dí'bi Yésu ma'dáa, f'ì, 'yì bì zía útúasáne óto sīlìne roa gì ro 'dí'bi wo ní ndaá.

Manda 'bì Yúda e asiní gì ro Yésu

⁴⁵ Má, zí 'yì ga bì mīngburoko 'yì eyé e kasaní yéé ndéré 'dí'bi Yésu nì ndá'baóḡuyé gbékpì e, Yésu ndaá. Zí manda ga bì 'bì 'yì 'dáná éyì e ní kpá kí Farusáyo e ndú'yú ya'dá ga bì nda'baoguní née kídí, “O'do máa née nì nda goó 'da?”

⁴⁶ Zí ya'dá ga gére née úkulúgu ledre kídí, “Dì'bioguzé wo wá gì zía, tí bì ndìṣìzé kése ona ní, 'yì bì zía aka 'dódoyéme ledre 'bì Lomo kí roko'buné zí 'yì e káa zí 'bì o'do née ní ní ndaá.”

⁴⁷ Zí Farusáyo ga gére née úkulúgu ledre o'buó'bu kídí, “Nḡunḡusé go ledre 'bì 'yì rānga née ní? ⁴⁸ 'Yì bì kíé'do gì dongaráze kí mīngburoko 'yì ezé e mbá lúrúsé wo nḡunḡu ledre 'bì 'yì rānga née go ní náambi? Ndaá. ⁴⁹ 'Yì ga bì lorú ezé ndaá zíye kí ledrené owóowó wá, zíye nda nḡunḡu yì eyé ledre 'bì 'yì rānga née ní ní, Lomo idí í'bì 'dó'do royé.”

⁵⁰ Ledre ga gére née mēḡìní kóo royé née mbá do komo Nìkodímo bì kóo nderé ódro kí Yésu kí ndulú nì ngúrúyé ní.

⁵¹ Zía ìnyìné úku ledre zí lafúne ga gére

[‡] 7:42 7:42 Matáyo 2:1, Lúka 2:4-6. Arání Yésu simì gara bì Beteléme ní gì simì kúfú ngére Dawídi.

née kídí, “Ndazé aka geré 'dí'bi o'do née 'dó'do wo wá, idízá aka úwú ledre gi tara a zíze ówo lúyú ledre ené kí gi zía lorú ezé uku kenée.”

⁵² Zí lafúga úkulúgu ledre zía kídí, “Úku nda mbú bi káa lará ledre 'di, áyí go kpá 'yí 'bi Galiláya, ólo ndíki go kídí ngúru nébì 'bi Lomo ni bo ni ógú gi simi Galiláya?”

⁵³ Nda gi do kací ódro née ní, zíye báyiye gi ore ndá'bayé 'be 'bi eyé e.

8

Kára bi 'dí'biní wo kí o'do ní

¹ Nda gi do kací a bi 'yí ga gére née bayiní ní, zí Yésu ndéré ékíne do mongú landa bi ndíşiní ndólo a Olíva* ní. ² Simi bi bi arálo'bó roné ní, akpa kí sî ndóndó, zía ndá'balúgu roné girí ndéréne do ligá 'Díçì 'bi Lomo. Zí tú'dú 'yí e yóko royé kpá 'dii kó'dú a, zía ndíşiné 'dódo ledre 'bi Lomo zíye. ³ 'Dódo ledre ni aka kpá fú ndéré, zí Farúşáyo e kí ngíti géyí 'yí 'dódo lorú e lálaógú ngíti kára, ogú ndikiní wo ngbúrú kí méngí 'berí. Zíye ólúye kí kára máa née ru dongará tú'dú 'yí ga gére née do óto wo tóroné kó'dú Yésu kenée. ⁴ Zí Farúşáyo ga gére née úku ledre zí Yésu kídí, “Mongú 'yí, oguzé kí kára ba kó'dúyí gbékpíe wá, luyú ledre. Ootomo o'do 'bi ené kenée zía ndéréne só'do ngíti o'do bi kpí ní. ⁵ Ni miékéne zíze simi lorú bi gi zí Músa ní kídí, togú kára luyú ledre go káa zí bi kára ba méngí ba yá, 'yí e idíní yóko royé óngbo wo kí tutú zía úyuné 'dá'ba. Éyí bi idízá méngí e káe ní goó 'dí?” ⁶ Farúşáyo ga gére née oguní eyé zí Yésu née kí mbigí ngbanga wá, gamáso'doní yí eyé mîsi'di gi ro zíye 'dí'bi wo.

Zí Yésu ndéçì ené tí, do ndálané ndíşì éké éyí do káŋgá kí nzisîlîne. ⁷ Zíye kpá fú ndíşì írîye kí Yésu idí úkulúgu ledre kací ndu'yú bi yé ndu'yúní wo káe ba. Zí Yésu síkpílúgu roné 'dága zía úku ledre zí Farúşáyo ga gére née kídí, “'Yí bi owo roné bú bilámáne kídí née ndaá 'yí luyú

ledre wá ní, idí 'dí'bi tutú óngboútu kára née káe fí ne.” ⁸ Zí Yésu ndálalúgu roné bi kpá fú ndíşì éké ledre.

⁹ Simi bi Farúşáyo ga gére née uwúní ledre bi Yésu uku kenée ní, zíye báyiye mbá mikékeríá tonó kí mingburokoyé e. Yésu idíaká kírí née go lá duú ne kára bi gáa oguní káe ba, ni go tóro kó'dú a nzúó. ¹⁰ Zí Yésu kpá síkpílúgu roné 'dága, zía úku ledre zí kára née kídí, “'Yí ga bi gáa ba niyí goó 'da? 'Yí bi idíaká gi ro óngboónzó yí ní ndaá?”

¹¹ Zí kára née úkulúgu ledre zí Yésu kídí, “'fí, mongú 'yí, kémbí 'yí ndaá.”

Zí Yésu úkulúgu ledre zía kídí, “Bilámáne, má'déçì amá kpá ngbangayí wá, ndéré mu 'be. Tí lá ndá lolú luyú ledre wá.”

Yésu ni káa zí bimióngó ní

¹² Zí Yésu kpá úku ledre zíye kídí, “Mááyí zí 'yíma'dí e káa zí bimióngó ní, gi zía mándíşì 'dódo mbigí ledre 'bi Lomo zíye. 'Yí bi ŋuŋgu ledremá go zía ndíşiné lódú kacíma ní, luyú lolú ledre wá, gi zía ŋuŋgu ledremá go.”

¹³ Geré zí Farúşáyo ga gére née úkulúgu ledre zí Yésu kídí, “Ledre ga bi ndíşì úku yéé gi do biyí ní ndaní eyé ma'díi wá, gi zía ndíşì mbófo royí kí royí.”

¹⁴ Zí Yésu úkulúgu ledre zíye kídí, “Ledre ga bi mándíşì úku yéé gi do bimá ní niyí za mbá ma'díi. Gi zía bi bi máógú gi doa kpá kí'dí bi mááyí ndá'balúgu romá ní máówo bú. Séé, ówosé esé e wá. ¹⁵ Ndíşìsé 'déçì ngbanga kí sómú ledre 'bi 'yíma'dí e do sogo káŋgá ona. Máa, má'déçì amá ngbanga 'yíma'dí e lá kí romá wá. ¹⁶ Togú mááyí 'déçì ngbanga yá, ngbanga bi mááyí 'déçì a ní ni idí do bilámá mîsi'diné gi zía azé ndíşì do kítì 'déçì ngbanga ma'dáa kí Babá bi kasaogu máa ní. ¹⁷ Ówosé bú bilámáne simi lorú bi Músa ekéomo ní, kídí togú 'yí e gbre ukuní kúrúye go mbá kîé'do gi ro ledre yá, ledre née ni go ma'díi. ¹⁸ Mándíşì tóro sogo ledre ga bi mándíşì úku yéé ní gi zía máówo bú niyí mbá ma'díi ledre e. Babá

* 8:1 8:1 Olíva: Née ngíti géyí kágá ga bi Yúda e ndíşiní 'díyí yéé gi ro ndíşì lúru sù'bú gi simi miánáye gi ro ánuwa kpá gi ro ndíşì úndu a ní.

bi kasaogu máa ní owo kpá bú kídí ledre ga bi mándìsì úku yée ní, niyí mbá ma'díi ledre e.”

¹⁹ Zí Farusáyo ga gére née ndú'yú wo kídí, “Buyí bi úku ledre a née ni 'da?”

Zí Yésu úkulúgu ledre zíye kídí, “Ásé ówo Babá ma'dáa lará káa be 'di bi ngára ówosé máa wá ní. Idi ówosé máa bo, káa bi ówosé Babá kpá go.” ²⁰ Née ledre ga bi Yésu uku yée zí Farusáyo e simi bi ni ndìsì 'dódo ledre zí 'yì e do ligá 'Dìcì 'bi Lomo ní. Yésu ma'dáa ndìsì kóo gbóo kí gbété bi otoní zí 'yì e ndìsì ónzó késì simi a káa do tákpásílí ní. Abú 'yì ga bi niyí okó ro Yésu ma'dáa ní niyí kóo ore yá, 'yì bi kìé'do gi dongaraye zía óto sílìne ro Yésu gi ro 'dí'bi wo ní ndaá. Gi zía sìnđi kadra 'bi 'dí'bi wo utúasá aka gi zí Lomo wá.

'Yì ga bi nḡḡḡuní ledre 'bi Lomo wá ní

²¹ Gi do kací ledre máa wo née ní, zí Yésu úku ledre zí mḡḡburoko 'yì ga bi 'bi Yúda e née kídí, “Máúku zise ma'díi, sìnđi kadra amá ni ógu zíma ótoómosé e, ásé gámásó'do máa má utúasásé ndíki máa wá, zise úyusé nyé kí milúyú ledre rosé gi zía Lomo otoomo ené lúyú ledre esé e wá.”

²² Zí mḡḡburoko 'yì 'bi Yúda ga gére née tónó ódroyé dengbìye kídí, “Uku née za cù ledre. 'Bi ené bi bi ni ndéré doa utúasázé ógu doa wá née 'bié bi máa wo be 'di? 'Búo ni úfu roné miúfu té?”

²³ Zí Yésu úkulúgu ledre zíye kídí, “Ndìsìsé lúru máa komosé káa zí éyì bi mááyí gi do sogo káḡḡá ona ní, í'i, mándá 'bi amá gi ona wá, mááyí yì amá gi komo ere. Née sì ledre bi sómù ledre ezé ndíki kése gi zía wá ní. ²⁴ Káa zí bi máúku máyá áse úyu simi lúyú ledre ní, 'búo togù nḡḡḡusé ledremá go, kídí mááyí máa 'yì bi Lomo kasaogu wo gi komo ere ní, togù kenée wá áse úyu mbá kí lúyú ledre rosé gi zía Lomo otoomo ené lúyú ledre esé e wá.”

²⁵ Zí 'yì ga gére née úkulúgu ledre zí Yésu kídí, “Ndìsì úku ledre kenée, áyì eyì kú náambi?”

Zí Yésu úkulúgu ledre zíye kídí, “Ásé ndú'yú máa kenée lará káa be 'di, mátónó úku ledre gi romá zise ba cakaba?”

²⁶ Tú'dú ledre e niyí bo taramá gi ro úku yée 'dècì nḡḡḡasé kìe gi zí miméḡḡi ledre esé. Abú ndotó, mááyí úku zise dḡḡ ledre 'bi 'yì bi ukui'bí taramá, zía kásaogu máa kìe ní. Ledre ga bi 'yì ma'dáa ukui'bí yée zíma ní, niyí mbá ma'díi gi zía ndaá 'bi ené 'yì ranga wá.”

²⁷ 'Yì ga gére née owoní eyé bi kídí Yésu ndìsì úku zíye née ledre 'Bḡḡé Lomo komo ere ní wá. ²⁸ Zí Yésu úku ledre zíye kídí, “Máówo bú sìnđi kadra ni ógu zise nḡḡḡḡu ledre ga bi máúku yée zise ní. Ledre ma'dáa ni méḡḡi roné simi bi togù phéphésé máa Owù 'bi 'Yìma'dí goó do mḡḡḡḡḡbu kágá, zise síkpì máa kìe 'dága ní. Babá yeme ledre ga gére née ne zíma úku yée zise née. ²⁹ Babá bi kasaogu máa ní ni kíma kí rokinyi, ni ndìsì í'bí roko'bù zíma kací kadra mbá, gi zía mándìsì méḡḡi dḡḡ ledre ga bi ili yée ní.” ³⁰ Zí tú'dú 'yì ga bi ore ní ìnyiyé mbá nḡḡḡḡu ledre Yésu gi zí ledre bi uku née ní kídí ma'díi, Lomo kasaogu wo ne.

Bulúndu Abarayáma e

³¹ Zí Yésu kpá úku ngíti ledre zí Yúda ga bi nḡḡḡḡuní ledre ené née kídí, “Togù lánýásé tí fú ro ledre ga bi mándìsì 'dódo yée zise ní yá, áse ídì mbigí 'yì lódú kací amá e. ³² Zise ówo ma'díi ledre 'bi Lomo, zí mimbé'desé ídìne vjì, lúrúsé lolu rosé káa zí owúkúlú e wá.”

³³ Zí ledre bi Yésu uku née útúne simi manda 'bi Yúda ga gére née geré vuu bisinyíne, zíye úku ledre zí Yésu kídí, “Née ndaá ledre bi áyì úku a zize ní wá. Tí bi ndìsìzé ona ní ndazé owúkúlú 'bi ngíti géyì 'yì e wá. Odù mongù 'yì ezé dḡḡ kìé'do bulúnduzé bi Abarayáma ní. Áyì ndólo ìrì owúkúlú e dozé lará a káa be 'di?”

³⁴ Yésu ya zíye ní, “Máúku zise zaá ma'díi, 'yì bi ndìsì lúyú ledre ní, ni go owúkúlú 'bi lúyú ledre. ³⁵ Owúkúlú 'di'bi ené 'be kací mḡḡi 'be wá. Mbigí owù 'bi mḡḡi 'be ndìsì yì ené 'dí'bi 'be ne kací 'bḡḡé. ³⁶ Máa Yésu bi mbigí Owù

'bi Lomo ní, togú má'dí'bióyó lúyú ledre máa gí rosé yá, ásé útúásá kací komo Babá, 'do'do lolu sée wá. ³⁷ Máówo bú bilámáne kídí ásé bulúndu Abarayáma. Abú kenée ndotó, zise ásisé 'du'dorú kí ngúngu ledre ga bi mándísi 'dódo yée zise ní. Zise yéme rosé drú gí ro úfu máa. ³⁸ Ni kenée ma'díi, ndísisé méngí née ledre ga bi 'búsé Satána ndísiní 'dódo yée zise ní. Ni gí romá kpá kenée, mándísi 'dódo zise ba ledre ga bi Babá 'dódo yée zíma ní."

³⁹ Zí 'yí ga gére née kpá úkulúgu ledre zí Yésu kídí, "Ma'díi, azé bulúndu Abarayáma."

Yésu ya zíye ní, "Idí ídísé ba tí bulúndu Abarayáma ma'díi ní, káa bi ásé ndísi ba méngí ledre ga bi 'bi Abarayáma ní. ⁴⁰ Lúrúsé aka nda bi ílisé úfu máa gí zía bi mándísi 'dódo ledre 'bi Lomo zise ní. Abarayáma ili ené kóo úfu 'yí bi ndísi 'dódo ledre 'bi Lomo ní wá. ⁴¹ Gí zí keyí née, zise ndísisé méngí dujú ledre ga bi 'búsé Satána ndísiní 'dódo yée zise ní."

Gí zí ledre bi Yésu uku née, zí Yúda ga gére née úkulúgu ledre kídí, "Ndá úku ledre kenée wá. Lúru zée íri káa zí éyí bi azé gí 'dí sogo ní? 'Buzé ni dujú kíé'do Lomo."

⁴² Yésu ya zíye ní, "Togú ma'díi Lomo ni tí 'Búsé yá, káa bi ótosé 'búma go gí zía Lomo ma'dáa kasaogu máa née dongaráse. ⁴³ Ledre ga bi mándísi 'dódo yée zise ní ówosé éyí bi útúásásé ówoyéme a gí zía wá ní bú? Gí zía bi ásisé miási kí índi mbílise gí ro ledre ga bi mándísi 'dódo yée zise ní. ⁴⁴ Máúku zise, ásé owú ga bi 'bi ngére 'bi bicayi lomo e ní. Née sí ledre bi ndísisé méngí dujú ledre ga bi 'bi ené ní. Tí bi ngére 'bi bicayi lomo e ni née, ndaá cóngó 'yí wá. Odú ledre ené dujú ɾanga kí úfu 'yí e. ⁴⁵ Mándísi 'dódo zise dujú ma'díi ledre e, gí zía bi ngára ílisé esé ma'díi wá ní, zise ndísi ásisé gí ro 'dódo ledre amá. ⁴⁶ 'Yí ni bo kíé'do gí dongaráse ni kú'du sílìne romá ya málúyú ledre go? Ndaá. Sara togú 'yí ndaá ní, ílisé ngúngu ma'díi ledre ga bi mándísi 'dódo yée zise ní wá ní gí ro 'di? ⁴⁷ Owú ga bi 'bi Lomo ní, niyí méngí

dujú ledre ga bi 'bi 'buyé Lomo ní. Ledre 'bi Lomo bi mándísi 'dódo a zise ní, ílisé ngúngu a wá gí zía ásé yí esé owú ga bi 'bi Satána ní."

Yésu ni 'dá'dá gí zí Abarayáma

⁴⁸ Zí Yúda ga gére née úkulúgu ledre zí Yésu bisinyíne kídí, "É'e, ábuwá ndaá gí simi kúfúze Yúda e wá ma'díi. Áyí 'yí gí simi Samáriya simi doyi sinyí go misínyí gí zí dokéké."

⁴⁹ Zí Yésu úkulúgu ledre zíye kídí, "Í'i, dokéké ndaá 'bi ené simimá wá. Mándísi yí amá óto úndru Babá gí zí keyí née, zise ndísisé úkucáyi máa. ⁵⁰ Máíli amá máa kídí, 'yí e idíní ndísi óto úndrumá ní wá. Babá bi kasaogu máa ní ili yí ené ne kídí 'yí e idíní ndísi óto úndrumá. Méngí ledre née kenée gí zía ni ne kí roko'bu 'bi 'dəcí ngbanga zine. ⁵¹ Máúku zise ma'díi, togú 'yí ngúngu ledre ga bi mándísi 'dódo yée zise ba ní, 'yí née uyu ené wá."

⁵² Yúda e ya zía ní, "Ma'díi, owoyemezé go kídí simi doyi sinyí go misínyí gí zí dokéké. Bulúnduzé Abarayáma kí mingburoko nébi ga kóna ní uyuní go mbá, zíyí úku ledre yá togú 'yí ngúngu ledre eyí yá, uyu wá? ⁵³ Áyí náambi zíyí úku ledre kenée ní? Bulúnduzé Abarayáma kí nébi ga bi kóna uyuní ní, rómo doyé kí 'di?"

⁵⁴ Zí Yésu úkulúgu ledre zíye kídí, "Togú mámbófo romá kí romá yá, moko ndaá simi a wá. Babá bi úkusé ledre a kídí ni kpá Lomo esé ní iline kídí 'yí e idíní ndísi mbófo máa. ⁵⁵ Ma'díi ówosé esé Lomo wá. Máówoyéme wo dujú máa. Née sí ledre bi mándísi óto úndrua gí zía ní. Togú máúku máyá máówo wo wá yá, mááyí go kpá 'yí ɾanga káa zí sée ní. ⁵⁶ Bulúndusé Abarayáma ndísi kóo óto komoné kacíma gí ro miógumá káa do mongú sáká éyí zí 'yíma'dí e. Simi bi owoyeme síndí kadra 'bi miógumá ní, zía kóo ídine kí mongú rokinyi."

⁵⁷ Zí mingburoko 'yí 'bi Yúda ga gére née úku ledre zí Yésu kídí, "rifu mirifu, simibi ogú aka doyi cí gbre doa sokó (50) kpá wá, zíyí úku ledre yá, ówosé rosé kí Abarayáma bú?"

58 Zí Yésu úkulúgu ledre zíye kídí, “Máúku zise ma'díi, Abarayáma ni owú. Niyí ndíki wo ní, mááyí yí amá kóo kú goó bo.” 59 Zí mimbé'de Yúda ga gére née ésíne, zíye 'dí'bi tutú e gi ro óngbóonzó Yésu kíe. Simi bi Yésu lurú ledre née kenée ní, zía úcu yí ené lílíné gi do ligá 'Díçì 'bi Lomo gi ore 'dá'ba.

9

Yésu likpí komo ngíti o'do

1 Simi ngíti sílí, Yésu niyí go ndísi ndéré 'dèçì bi kí 'yì lódú kacíne e. Zíye óguyé ndíki ngíti o'do, tí bi kóo mbágáa ndíki wo ní komoa lurú bi wá. 2 Zí 'yì lódú kací Yésu ndú'yú Yésu kídí, “Yì 'dódo ledre, o'do née lurú bi wá née gi zí lúyú ledre 'bi 'yì ga bi ndikiní wo ní, togú lúyú ledre ené?”

3 Zí Yésu úkulúgu ledre zí 'yì lódú kacíne ga gére née kídí, “F'i, 'yì lúyú ledre ndaá. Lomo mengì ledre née kenée gi ro zí 'yìma'dí e ówo roko'buné gi roa. 4 Máúku zise, mé bi azé aka kése kadra utú aka wá ní, idízé mu méngì moko bi Lomo kasa máa gi roa ní. Gi zía togú bi ulú go yá, 'yì utúasá lolu méngì moko wá. 5 Máúku zise ma'díi, káa zí bi mááyí aka kíse do sogo káṅgá ona ní, mááyí zise 'yìma'dí e káa zí bimiónṅó ní.”

6 Simi bi Yésu uku ledre née kenée ní, zía lúbu súrú do káṅgá, zía ógo káṅgá máa née óró a ro komo o'do née. 7 Zía úku ledre zí o'do máa née kídí, “Ndéré mu lúgu káṅgá née gi komoyì simi mikavu bi kí ìrìné Silowámo ní.” Zí o'do née ndéréne lúgu komoné drá. Ni ndá'baogú girí ní, komoa ni go lúru bi.

8 Simi bi o'do née nda'baogú gi do mikavu girí ní, 'yì ga bi owoní wo bú ní, zíye ndísiyé úku ledre kídí, “Áyi, née ndaá o'do bi komoa ndaá, ndísi lengbe ómbo éyì e gi zí 'yì e kára ba wá?” 9 Ngíti géyì ya, “F'i née tí wo.”

Ngíti géyì ya, “F'i, née ndaá wo wá, tosoyé utúasá miútúásá.”

Zí o'do née úku ledre kídí, “Née tí máa nda ngíti 'yì wá.”

10 Zí 'yì ga gére née úkulúgu ledre zía kídí, “Úku bi káa ledre 'di, sara komoyì likpí láráne káa be 'di?”

11 Zí o'do máa née úku ledre zí 'yì ga gére née kídí, “Ngíti o'do kí ìrìné Yésu, likpí komomá ne. Yésu ma'dáa lubu súrú bi do káṅgá, zía ógo káṅgá bi kí súrú siminé née óró a ro komomá, zía káa máa ya máídí ndéré lúgu káṅgá máa née gi komomá simi mikavu bi kí ìrìné Silowámo ní. Zíma tí ndéréma, kpá lá bi málúgu ní, geré zí komomá likpíne káa zí bi ásé lúru a née.”

12 Zíye ndú'yú wo kídí, “Sara o'do máa née ni nda goó 'da?”

Zía úkulúgu ledre zíye kídí, “Máowo wá togú ni 'dáya yá.”

Komo o'do née likpí káa be 'di?

13 Zíye 'dí'bi o'do bi komo a likpí née ndéréye kíe zí Farusáyo e. 14 Sílí bi kóo Yésu lubu súrú do káṅgá, zía ìnyìné ógo káṅgá bi kí súrú siminé née óró a komo o'do née zía líkpíne ní ni Sílí 'bi 'Dówúro. 15 Zí Farusáyo ga gére née ndú'yú wo kídí, “Úku aka ma'díi ledre zise, komoyì likpí lára ne káa be 'di?” Zía úkulúgu ledre zíye kídí, “O'do bi kí ìrìné Yésu ní, likpí komomá ne. Lubu súrú do káṅgá, zía ìnyìné ógo káṅgá bi kí súrú siminé née óró a komomá, ya máídí ndéré lúgu a. Simi bi málúguoyó káṅgá née gi komomá ní, geré zí komomá líkpíne.”

16 Zí ngíti géyì 'yì e gi dongará Farusáyo ga gére née úku ledre kídí, “O'do née ndaá 'yì 'bi Lomo wá. Idí née 'yì bi Lomo kasaogu wo née ní, káa bi utúasá méngì kényì kenée simi Sílí 'bi 'Dówúro wá, 'dewe lorú 'bi Lomo go.”

Ngíti géyì yaá “Lomo kasaogu wo ne, idí ndaá kenée wá, káa bi utúasá ndísi méngì mingburoko ledre ga bi kí roko'buyé ní wá.” Gi zí miúkulo'bó ledre e zí sómú ledre 'bi 'yì ga gére née nda ídine go faa.

17 Zíye ndú'yú o'do bi komo a likpí née kídí, “Sara aka nda yìi, sómú 'bi eyì yá o'do bi likpí komoyì née ni náambi?”

O'do née ya zíye ní, “Máso mú née nébi Lomo kasaogu wo ne.”

40 Geré zí Farusáyo ga bi gáa ore ní ìnyiyé úku ledre zí Yésu kídí, “Úku yá 'dí yaá, komozé ndaá káa?”

41 Zí Yésu úkulúgu ledre zíye kídí, “Ídí ídísé ba káa zí 'yì ga bi komoyé ndaá ní yá, káa bi lúyú ledre esé ndaá lolu ba wá. Nda lá gí zía bi sómùsé yì esé kídí ówosé ledre bú ní, zí lúyú ledre esé ídíne fú lá bo.”

10

Bílámá 'yì 'bá'ba kábìrìkì e

1 Zí Yésu úku ledre zí Farusáyo ga gére néesì simì muruwayì kídí, “Yì bi olú lódú kacì kábìrìkì e 'dìcì ndaá gí 'dí tara mbotuyé wá ní, néesì ndaá m̀ngì kábìrìkì maáge wá, néesì 'yì ugu, kpá yì ené bisinyí 'yì. 2 M̀ngì kábìrìkì e ndìsì olú lódú kacì kábìrìkì ené e fú lá gí tara mbotuyé. 3 Togú m̀ngì kábìrìkì ga gére néesì ogú go yá, zí 'yì 'bi moko bi ore ní líkpì mbotu. Simì bi ndolo kábìrìkì ené e kí ìrìyè ní, zíye úwú kúrú m̀ngìye zíye ídíye mbá kí rokinyì. 4 Simì bi kábìrìkì ga gére néesì olúogunì go sága ní, kpá lá bi m̀ngìye utú zíye 'dá'dá ní, geré zíye útúye ngberì do kacì a gí zía owoyemenì simì kúrú a bú. 5 Togú ngítì 'yì kpì yá, kábìrìkì ga gére néesì niyì ngásá eyé gí zía m̀ngásá gí zía bi owoyemenì eyé wo wá ní.” 6 Farusáyo ga gére néesì owonì eyé ini ledre gí simì muruwayì bi Yésu uku néesì wá.

7 Zí Yésu úku phùtrù ledre zí Yúda ga gére néesì kídí, “Máúku zíse ma'díi, mááyì zí 'yìma'dí e káa zí mbotu kábìrìkì e ní. 8 'Yì ga bi ngára Babá kasa ené yée ne wá ní, ogunì yì eyé kí royé kídí yée niyì bilámá 'yì 'dódo ledre 'bi Lomo, ábuwá yì eyé 'yì ranga e kpá 'yì ugu e. 'Yì amá e uwunì eyé kóo ledre ga bi 'yì ga gére néesì ndìsinì 'dódo yée ní wá. 9 Mááyì káa zí mbotu 'dìcì ní. Togú 'yì ogú gí 'dí zíma yá, mááyì yómo wo gí zía mááyì go 'yì 'bá'ba wo, káa zí m̀ngì kábìrìkì bi ndìsì 'bá'ba yée do bi 'bi éyì miánu zía kpá ndá'bané kíye 'be bilámáne ní. 10 'Yì ugu ndìsì ndéré 'bi ené gí ro úgu éyì, kí ngáka éyì kpá kí úfu 'yì e. Maa Yésu, mándá 'bi amá káa zí 'yì ranga ga gére néesì wá,

máogú 'bi amá gí ro zí 'yì ga bi ngungunì ledremá go ní ídíye kí trídri kpá kí rokinyì bi ngára odù a ndaá ní.

11 “Mááyì bilámá 'yì lúru bi kacì kábìrìkì amá e. Máí'bí romá tóromá kacì kábìrìkì amá e gí zí bisinyí ledre kí m̀ngì yée. Togú umbu yá, máídí úyu máa, ndanì úyu wá. 12 'Yì bi ndaá m̀ngì kábìrìkì e wá, ogú 'bi ené lá m̀ngì moko gí ro késì ní, togú luru bangá sinyí go kí ógu gí ro 'dí'bi nguru kábìrìkì ga gére néesì yá, ni óyó sogoné zí kábìrìkì ga gére néesì, zí bangá sinyí nánáonzó nguruyé ánu a, zí ngítì géyì báiyé faa. 13 'Yì 'bi moko néesì ngasáoyó roné gí zía kábìrìkì ga gére néesì ndanì eyé 'bi ené wá, m̀ngì 'bi ené lá d̀yù moko gí ro késì.

14 “Mááyì bilámá 'yì 'bá'ba kábìrìkì e gí zía mááyì máa m̀ngì ye. Kábìrìkì amá e owonì máa bú, 15 káa zí bi ledremá ni zí Babá owóowó zí ledrea ídíne zíma kpá owóowó ní, ledre kábìrìkì amá e ni zíma kpá owóowó. Néesì ledre bi máí'bí romá zí umbu gí royé gí roa ní. 16 Ngítì géyì 'yì amá e niyì aka kpá fú bo yée ga bi ndanì gí simì kufú Yúda e wá ní. Mááyì kpá 'dí'biógu yée, ésì yée dongará lafúye gí do bi zíye ídíye kíe'do ndìsì úwú d̀yù kúrúma, gí zía mááyì máa 'yì 'bá'ba yée. 17 Ledremá ni zí Babá owóowó gí zía máúwú kúrúma bú. Mááyì í'bí romá zí umbu gí ro 'yìma'dí e. Abú máúyu yá, ni úrulúgu máa. 18 'Yì bi kíe'do káa ni gága máa gí ro ledre ní ndaá. Mááyì kí roko'bu ledre e za mbá zíma gí zí Babá gí ro zíma í'bí romá zí umbu, togú mbú zíma ásimá gí roa.”

19 Gí zí ledre bi Yésu uku kenée ní, zí sómù ledre 'bi Yúda e ífi siminè, toronì eyé lolu do sómù ledre kíe'do wá. 20 Ngítì géyì odronì 'bi eyé gí do bi Yésu bisinyíne kídí, “O'do néesì ni kí dokéké siminè, néesì ndaá 'yì bi azé ndìsì úwú ledre gí taraa ní wá.”

21 Ngítì géyì ya, “F'i, o'do néesì dokéké ndanì simì a wá. 'Yì bi kí dokéké siminè ní, utúasá ndìsì 'dódo ledre kí roko'buné wá. Utúasá kpá líkpì komo 'yì bi 'd̀yù mi'd̀yù ní wá.”

Ngíti géyì Yúda e asiní gí ro Yésu

²² Gí do kací ledre née ní, geré zí sɪndí kadra bi legbe ndìsiní sòmúndíki ledre 'dìcì bi kóo 'bi Lomo 'danání simi Yerusaléma ní óguné. Ledre máa née mengì kóo roné née kí yana ndumu. ²³ Zí Yésu ndìsì gámáne do ligá 'Dìcì 'bi Lomo née. Zía ndéré ólúne gí do bi bi kóo o'bóní ngba'daka ro 'Dìcì 'bi Lomo, bi ifiní ìrì Solomóna doa ní. ²⁴ Zí Yúda ga gére née ólú lódú kací Yésu íri. Zíye úku ledre zía kídí, “Mongú 'yì, ndá lolu fú lá ndìsì ló'bo gí zíze wá. Togú áyí go Kírésìto bi Lomo kasaogu ní yá, ídí geré úku a zíze.”

²⁵ Zí Yésu úkulúgu ledre zíye kídí, “Ásé ndú'yú 'dó'do máa née kenée gí ro 'di, tí bi máúku ledre go zise, ìlisé ngúnḡu a wá ní. Mìngburoko ledre ga bi mándìsì méngì yée bi ngára gbékpì 'yì e utúasání méngì yée wá ní, niyí 'dódo máa ye zise ówo a kídí Babá kasaogu máa ne. ²⁶ Ngúnḡusé ledremá wá gí zía ndásé esé 'yì amá e wá. ²⁷ 'Yì ga bi ngúnḡuní ledremá go ní, ndìsiní lengbe úwú kúrúma. Máówo yée bú bilámáne gí zía niyí 'yì lódú kacíma e. ²⁸ 'Yì amá ga gére née má'dí'bi sílìma go royé ndá, mááyí í'bí trìdrì bi za fí ní zíye. 'Yì bi ni 'dí'bióyó yée gí zíma ní ndaá. ²⁹ Babá bi í'bí 'yì amá ga gére née zíma ní, roko'bua romo do éyì e za mbá. 'Yì bi ni utúásá 'dí'bióyó 'yì amá ga bi í'bí yée zíma née ní ndaá. ³⁰ Zée kí Babá, azé duú 'yì kíé'do.”

³¹ Zí ledre née útúne simi Yúda ga gére vuu bisinyíne. Zíye ìnyiyé 'dí'bi tutú e gí ro óngboónzó wo kíe. ³² Zí Yésu úku ledre zíye kídí, “Mìngburoko ledre ga bi Babá í'bí yée zíma ndìsì méngì yée ní, máméngì yée mbá do komosé. Wo bi sinyí rosé ìlisé úfu máa gí roa ní wo be 'di?”

³³ Yúda e ya zía ní, “Lúyú ledre eyì ni wo bi úku yá née ni kpá Lomo tí bi áyí gbékpì 'yìma'dí ní. Née ledre bi azé úfu yì gí zía ní, ledre ezé ndaá 'bi ené kí bilámá moko eyì wá.”

³⁴ Yésu ya zíye ní, “Sara bi ni miékéne do sílìse simi búkú 'bi lorú, Lomo uku

kídí, ‘Sée ga bi mágéléógu sée káa do manda e ní, ásé go kí roko'bú zise káa zí Lomo ní.’ ³⁵ Togú Lomo uku ledre kídí née geléogu ngíti géyì 'yì e kí roko'bú zíye káa zí Lomo ní. Ledre bi Lomo uku go ní, 'yì óyóló'bó a ndaá. ³⁶ Sara bi mááyí nda tí mbigí Owú 'bi Lomo, Babá ma'dáa kasa máa ne do sogo káḡá méngì moko ené ní, éyì bi bi sinyí nda rosé zise úku ledre gí zía kídí máúku sinyi ledre go simi bi máúku máyá mááyí Owú 'bi Lomo ní 'di? ³⁷ Moko ga bi mándìsì méngì yée ní za mbá, togú ndaní moko ga bi 'bi Babá ní wá, ndásé ngúnḡu ledremá wá. ³⁸ Abú ìlisé ngúnḡu ledremá wá, moko ga bi mándìsì méngì yée ní togú ngúnḡusé go kídí Lomo uku ne ya máídí méngì yée kenée, ngúnḡusé go kídí azé kí Babá 'yì kíé'do.” ³⁹ Zí Yúda ga gére née kpá ìnyiyé áyíye 'dí'bi Yésu gí zí ledre bi uku zíye kenée ní. Zía úcu lílìné gí zíye gí ore.

⁴⁰ Zí Yésu ìnyiné gí simi Yerusaléma gí ore 'dógu ngburu Yeredéne, ndéré 'dìyì roné do bi bi Yiwáni 'yì Bábátízì 'yì e ndìsì í'bí babatíza doa zí 'yì e ní, zía ndìsiné ìri kí owú sílì cúku'dée. ⁴¹ Zí tú'dú 'yì e ndìsì ndéréye zí Yésu do bi bi ni doa ìri ní. Zí ngíti géyì 'yì e ndìsì úku ledre kídí, “Abú Yiwáni méngì mìngburoko ledre ga bi kí roko'buné ní wá yá, ledre ga bi uku yée gí ro Yésu ní, niyí mbá ma'díi ledre e.” ⁴² Gí zí kényì née, zí tú'dú 'yì e ngúnḡu ledre Yésu kídí ni owú 'bi Lomo.

11

Sanda ndíyá Lázoro nderé zí Yésu

¹ Ngíti o'do ni kóo bo kí ìriné Lázoro, lúndu Maríya e kí Máraata, ndìsiní simi Beteníya. Lázoro ma'dáa ni kóo kí ndíyá bisinyíne. ² Lémíja bi Maríya máa née, née wo bi kóo lefe sù'bú mindonyo ro sɪndí Ngére Yésu, zía ndìsiné ó'dóoyó a kí bi doné ní. ³ Zí owú kará ga gére née kákasa zí Yésu kídí, “Ngére, ro ezegámáyì méngì wo yáa miméngì bisinyíne.”

⁴ Simi bi Yésu uwú ledre née kenée ní, zía úku ledre kídí, “Fí abú ro Lázoro

ma'dáa mengi wo kenée ndotó, utúasá 'dí'biógu zía umbu wá. Roa née ni óto 'yi e zíye ówo roko'bu 'bi Lomo, zíye ndísiyé óto úndrumá bi Owú 'bi Lomo ní." ⁵ Lázoro kí lémíné ga bi gbre née, Yésu oto kóo 'búye go kíngaya. ⁶ Abú tí kenée ndotó, simi bi sanda ledre ro Lázoro nderé ndiki Yésu ní, Yésu ma'dáa ìnyì ené kóo geré ndéré wá, mengi aka yi ené kóo kpá za 'dényé sili gbre kí.

⁷ Nda gi 'dá'ba, zí Yésu úku ledre zí 'yi lódú kacine ga gére née kídí, "Nda'baluguzé aka rozé mu simi Yúdaya 'dáa."

⁸ Zí 'yi lódú kaciga ga gére née úku ledre zía kídí, "Í, 'yi 'dódo ledre, lúru aka mongú ledre bi Yúda e mengini yi kie íri, ayini gi ro óngboónzó yi kí tutú ní, ili ba kpá go ndá'balúgu royí zíye íri?"

⁹ Yésu eré ené ngiri kí ndá'ba íri wá, gi zí keyi née ní, zía úku ledre kídí, "Togú bi ará go yá, mituluru ndaa lolu wá. 'Yi bi ndisi gamá kí kadra ní, utúasá ené 'diki wá gi zía bimióngó 'bi kadra ongó bi go zía bilámáne. ¹⁰ 'Yi bi ootomo nda bimióngó kenée zía nda ndisi gamáne kí ndulu ní, ndisi 'dikine gi zía ni yi ené simi mituluru."

¹¹ Gi do kaci ledre bi Yésu uku née ní, zía kpá úku ngiti ledre zí 'yimikása ené ga gére née kídí, "Káa zí bi mááyí úku ledre ba, lúnduzé Lázoro ni go 'dú'du, nderézé mu íri gi do bi zíma úru wo."

¹² Zí 'yi lódú kaciga ga gére née úkulúgu ledre zía kídí, "Ngére, bisinyi ledre ndaa ke. Togú 'du'du yi ené kpá lá mi'dú'du ní, ili ndéré té yi úru wo gi ro 'di?" ¹³ 'Yi lódú kaciga ga gére née owoní eyé kóo ini ledre gi simi ledre bi Yésu uku née wá. Ábuwá uku née kídí Lázoro uyu go.

¹⁴ Zí Yésu nda úku a zíye fúo kídí, "Lázoro uyu go." ¹⁵ Ni bilámáne gi zía simi bi Lázoro uyu ní, ndazé kése íri wá. Nderézé mu gi ro zise lúru ledre bi mááyí mengi a íri ní za cú kí komosé gi do bi zise ngungu ledremá nda za kíngaya.

¹⁶ Zí nguru 'yi lódú kaci Yésu bi kí iriné Tóma bi ndisini kpá ndólo wo Máarátoṅo ní ìnyìné úku ledre zí

lafúne e kídí, "Ndazé ótoómo kaci mongú 'yi wá, idizé ndéré keye. Togú Yúda ilini úfu wo yá, zíye úfukótru zée ndro keye."

Yésu nderé simi ini ro Lázoro

¹⁷ Simi bi Yésu nderéoguní simi Beteniya ní, Lázoro mengi simi kángá go sili eso (4). ¹⁸ Gara bi Beteniya inini Lázoro simi a ní, ndaa gbála gi ro Yerusaléma wá. ¹⁹ Gi zí ledre bi utú do Máraata e kí lémíné Mariya ní, zí tú'dú ngiti géyi Yúda e ndéréye zí Máraata kí lémíné íri ndisi idri mimbé'deyé kaci lúnduyé bi uyu ní.

²⁰ Simi bi Máraata uwú ledre ya Yésu ni go gbóo do misi'di ní, zía ìnyìné ndéré óndó do Yésu, Mariya idiaká 'bi ené ciki 'be.

²¹ Simi bi Máraata lurúndiki Yésu ní, zí simikozo mengi wo, zía útúne ini ini zía úku ledre zí Yésu kídí, "Áko Ngére, idi idi karakóna ona, káa bi owú 'bi babá ba uyu wá. ²² Máowo bú togú ndú'yú Lomo yá, ni mengi éyi bi ndú'yú wo gi roa née zíyi."

²³ Yésu ya, "Máraata, ndá sómú simiyi wá, lúnduyi ni úru gi simi umbu bi uyu née."

²⁴ Máraata ya zí Yésu ní, "Ma'dii mongú 'yi, mángungu go kenée kídí simi sindi kadra 'bi úru 'yi e gi simi umbu, ni úru zía ídine tridrine."

²⁵ Yésu ya, "Máraata, mááyí máa 'yi úru 'yi e gi simi umbu. Mááyí kpá máa 'yi í'bi tridri bi za fi ní zí 'yi e. 'Yi bi ngungu ledremá go ní abú uyu yá, mááyí úru wo. ²⁶ 'Yi bi ni aka tridri togú ngungu ledremá go yá, uyu lolu wá. Ngungu ledre née go Máraata?"

²⁷ Máraata ya kídí, "Ngére, mángungu ledre née go. Máowo go kídí áyi Kírésito Owú 'bi Lomo bi Lomo uku ledre kásaógu wo káa do 'yi yómo 'yi e ní."

²⁸ Gi do kaci ódro ga gére ní, zí Máraata ndá'balúgu roné 'be zía úku ledre zí lémíné kídí, "'Yi 'dódo ledre ogu go ni ndisi ndúndu'yú gi royí." ²⁹ Simi bi Mariya uwú ledre née kenée ní, zía ìnyìné kpuru ndéréne zí Yésu. ³⁰ Yésu ni aka do misi'di kí'di bi Máraata nderé ndiki wo ní. ³¹ Yúda ga bi oguní simi ini ore, simi bi lurúni Mariya ìnyì kpuru ndéréne

mi'dí do misi'di ní, zí ngíti géyì útúye do kacía gi zía somúní 'bi eyé ya, ayí ndéré sí bi íni ini.

³² Simi bi Maríya nderé ndiki Yésu ní, zía útúne sí sîndí Yésu bi íni ini kí úku ledre kídí, “Áko Ngére, idí idí karakóna ona, káa bi owú 'bi babá ba uyu wá.”

³³ Simi bi Yésu lurú Maríya kí Yúda ga bi oguní zíye simi ini niyí nda go ndísi ini ini kíngaya ní, zí simikozo kpá méngi Yésu, zí Yésu kpá útúne ini ini. ³⁴ Zí Yésu ndúndu'yú kídí, “Otoní wo 'da?”

Zíye úkulúgu ledre zí Yésu kídí, “Azé 'díyíóto yí Ngére.”

³⁵ Geré zí ini komo Yésu ndé'yíóguné.

³⁶ Zí Yúda ga gére née ndísi ódroyé don-garáye kídí, “Lúrúsé aka, ábuwá mongú 'yì ba oto 'bú Lázoro go kíngaya.”

³⁷ Zí ngíti géyì úku ledre kídí, “Bi ni kí roko'bu ledre zíne, likpí komo 'yì go zía lúru bi ní, sara ogú nda kóo úcuómo Lázoro kí úyu wá gi ro 'di?”

Lázoro urú gi simi umbu

³⁸ Otoní bi zí Lázoro simi gu bi lagání simi landa ní, do gbúrúgbu misisilekpe tutú ngbuturú tara a. Simi bi Yésu nderéogú sí bi íri ní, zí simikozo méngi wo rómo wo bi gáa 'dá'dá ní. ³⁹ Zía úku ledre kídí, “Gbúrúgbuóyósé aka tutú née 'dá'ba.”

Márata ya zía ní, “Ngére, karaba go 'dényé sílì eso (4), ndonyo bi eme lolu íri ngú.”

⁴⁰ Yésu ya zía ní, “Máúku amá gáa zíyì máyá 'di Márata? Ndaá bi máyá togú ngungu ledremá go yá, ayí lúru roko'bu 'bi Lomo kí komoyí ní wá?”

⁴¹ Gi zí ledre bi Yésu uku kenée ní, zí 'yì e gbúrúgbuóyó tutú bi tara mbotu gu landa kí'dí bi otoní Lázoro ní. Zí Yésu ñnyiné ini ini zí 'buné kídí, “Babá, mbófo éyì zíyì ndísiyì úwú máa. ⁴² Máówo bú bilámáne togú mándu'yú yí go yá, zíyì tí méngi ledre ma'dáa. Máúku ledre née kenée gi ro zí 'yì ga bi azé kéye ba

úwú a gi do bi zíye ngungu a kídí ma'dí kásaogú máa yí.”

⁴³ Gi do kací ledre née ní, zía ñnyiné ndólo Lázoro kí mongú kúru kídí, “Lázoro olúogú girí mu.” ⁴⁴ Geré zí Lázoro úrúne, zía olúoguné nyé kí ká'dá bongó bi ciringbíní wo kíe kpá kí mbílí bongó bi odó'dutuní komo a kíe kací ondú eyé 'bi Yúda e ní roné.

Zí Yésu úku ledre kídí, “Líkpísé ká'dá ga gére née gi roa mu zía ndá'bané 'be.”

Yemení ledre gi úfu Yésu

(Matáyo 26:1-5, Mária 14:1,2, Lúka 22:1,2)

⁴⁵ Yúda ga bi nderení kí Maríya gi zí Yésu íri, simi bi lurúní ledre bi Yésu méngi née, geré zíye ngungu ledre Yésu kídí ma'dí, Lomo kasaogú wo ne. ⁴⁶ Zí ngíti géyì ndéreye úku ledre bi Yésu méngi née zí Farúsáyo e. ⁴⁷ Zí manda ga bi 'bi 'yì 'dáná éyì e kí Farúsáyo kpá kí ngíti géyì mingburoko 'yì 'dècì ngbanga e, ndísiyé ndómo tarayé kídí,

“Éyì bi idíze méngi a kí Yésu ní 'di? Mingburoko ledre ga bi ndísi méngi yéé kí roko'buné ní ofuní nda go. ⁴⁸ Togú lurúomozé wo kenée, tú'dú 'yì e niyí nda ówo go tí dujú wo kídí ni Kírésito ma'dí. Geré zí asikíri 'bi Róma óguyé ndúru mongú 'dìcì ezé bi 'bi ini zí Lomo kpá kí 'be 'bi ezé e mbá, utúasázé lolu idí kí bi zíze wá.”

⁴⁹ Zí ngúrúyè bi mongú 'yì 'dáná éyì* kí ñriné Kayáfa mongú manda 'dá'dá simi sîndí kadra máa bi kóo née ñnyiné úku ledre zí lafúne ga gére née kídí, “Ówosé ledre wá gi zí 'di? ⁵⁰ Bilámá a, bikérí 'yì idí úyu ne gi do bi zí 'yì ezé e ómoyé, gi zí wo bi zí 'yì ezé e úyuyé ye zí bikérí 'yì ómoné ní.”

⁵¹ Kayáfa uku ené née kóo lá ledre ené wá. Gi zía bi ni mongú 'yì 'dáná éyì ní, zí Lomo úku'bí ledre née taraa gi ro zía úku a kenée. Lomo yeme ne kú kenée zí Yésu úyuné ne gi do bi zéé Yúda e zíze

* **11:49** 11:49 Mongú 'yì 'dáná éyì: Mongú 'yì 'dáná éyì romo do manda 'bi 'yì 'dáná éyì e zí Lomo. Ndísi lengbe olú dujú ne simi 'dìcì bi Mongú Bi 'bi Lomo simi 'Dìcì 'bi Lomo ní gi ro 'dáná éyì zí Lomo kí'di kéré simi simibi kè'do. Ndísi 'dì'bi sáma bangá bi ongoonzóni gi ro 'dáná a zí Lomo ní olú kíe 'dìcì íri gi ro zí Lomo ótoómo lúyú ledre 'bi 'yima'dí e.

ómozé. ⁵² Miúyu Yésu née nda kíngaya lá dujú gí ro Yúda e wá, kpá gí ro kufú ngíti géyí 'yíma'dí e mbá, záye ídíye dujú kíé'do owú ga bí 'bí Lomo ní. ⁵³ Tónóne gí simi sındí kadra née ndéréne 'dá'dá, zí mǎngburoko 'yí ga gére née ndísiyé gámásó'do misi'di gí ro úfu Yésu.

⁵⁴ Gí do kací ledre née ní, Yésu ndísi ené lolu kóo zí Yúda ga gére née do nyára bí wá. Zía ñnyiné kí 'yí lódú kacíne e gí ore yóo ndéréye simi ngíti owú gara kí ñriné Efarayíma gbóo cigí bí bí ngára 'yí e ndaní do a wá ní ndísiyé íri.

⁵⁵ Simi sındí kadra máa bí kóo née ní, Ayímbi 'bí Yúda e bí ndísiní ndólo a Umbuokpó ní ni go gbóo. 'Dá'dá zí ayímbi née tónóne, tú'dú 'yí e ndísiní lengbe ñnyí gí simi gara eyé e mǎngúngúcu ndéréye simi Yerusaléma íri gí ro órú royé kací ondú eyé 'bí Yúda e gí ro záye útúásáye kací komo Lomo. ⁵⁶ Simi bí ñnyí do ligá 'Díci 'bí Lomo ní, záye ndísiyé ndómo tarayé gí ro 'dí'bi Yésu. Záye ndísi ndú'yú royé kídí, “Sómú ledre esé ni kíe 'di, togú ogú go ona ní?” ⁵⁷ Ukuní ledre née kenée gí zía manda ga bí 'bí 'yí 'dáná éyí e kí Farúsáyo e ní i'bíomoní lorú go zí 'yí e kídí togú lurúndikiní Yésu go simi ayímbi ore yá, idíní úku 'dódo ledrea gí ro do 'dí'bi wo.

12

*Mariya oto úndru Yésu
(Matáyo 26:6-13, Mária 14:3-9)*

¹ Simi bí ngítí sǎlǎ idíaká go ñnyí doa kéré (6) gí ro zí Ayímbi Umbuokpó 'bí Yúda e née tónóne ní, zí Yésu ñnyiné gí simi owú gara bí Efarayíma ní ndéréne 'be 'bí Lázoro simi Beteníya kí'dí bí kóo uru Lázoro ma'dáa gí simi umbu ní. ² Zí 'yí e yóko royé do méngí mongú éyí miánu gí ro 'dí'bi Yésu kíe simi sümü. Mára ndísi kóo lúru bí kací éyí miánu bí zí 'yí e née ne, Lázoro anuní 'bí eyé éyí kí Yésu. ³ Zí Mariya lémi Lázoro ndéré 'dí'biógú bilámá sù'bú mǎndonyo bí kóo ugú kí tú'dú késí ní, dúdu a za mbá ro sındí Yésu kí'dí bí ndísiní kí Lázoro e ánu

éyí 'díci ní. Zía ndísiné ó'dóoyó sù'bú máa née gí ro sındí Yésu kí bídoné bí alamiála ní. Zí ndonyo sù'bú 'dí'bi simi 'díci bí Yésu ndísiní simi a née yeré.

⁴ Geré zí Yúda Keriyóta bí ngúru 'yí lódú kací Yésu bí ni ógú i'bí ngbángá Yésu ní, ñnyiné úku ledre zí Mariya kídí, ⁵ “Áyi, lefe sinyiní nda sù'bú née bí kenée gí ro 'di, ñnyí kóo úgúoyó a kí mongú tú'dú késí bí 'yí ni méngí moko gí roa kí simibi kpuú ní do sáká 'yí lerí e kí késí máa née.”

⁶ Yúda uku ené ledre née gí zía bí ili ndísi sáká 'yí lerí e ní wá, yí ené gí zía bí ni 'yí lúru bí kací késí ní, ili idíní i'bí késí née do sǎlǎne gí do bí zíne ndísi úgu ngíti géyí éyí e gí simi a sáká roné kíe.

⁷ Geré zí Yésu úkulúgu ledre zí Yúda kídí, “Ndá úku ledre zí kára née wá. Sù'bú bí sùsù romá née, yemeomo née go máa gí zía sındí kadra 'bí óto máa simi gu ni go gbóo. ⁸ Ídí ówo a kídí kací kadra mbá, ásé fú lá kí 'yí lerí e do bí kíé'do. Máa, utúasázé ídí kése fú lá do bí kíé'do wá.”

⁹ Ábuwá tú'dú Yúda e uwúní go ya Yésu ní simi Beteníya ore. Zí tú'dú ye ndéréye íri. Ndaá 'bí ené bí yaá nderení née lá dujú zí Yésu ní wá, nderení kpá gí ro lúru Lázoro bí Yésu ma'dáa uru wo gí simi umbu ní. ¹⁰ Zí manda ga bí 'bí 'yí 'dáná éyí e ní yéme royé kídí, yé idíní kpá úfu Lázoro 'dá'ba, ¹¹ gí zía bí Yésu uru wo gí simi umbu ní, zí tú'dú Yúda e nda yí eyé ngúngu ledre Yésu.

Yésu olú kí mongú roko'buné simi Yerusaléma

(Matáyo 21:1-11, Mária 11:1-11, Lúka 19:28-40)

¹² Zí bí araló'bó roné, Zí Yésu ñnyiné gí simi Beteníya gí ore ndéréne simi Yerusaléma. Zí ledre owú ndíki tú'dú 'yí ga bí yokoní royé simi ayímbi simi Yerusaléma ore ní kídí Yésu ní go ógú simi Yerusaléma íri. ¹³ Zí tú'dú 'yí ga gére née 'déci mbílí tiyí e do sǎlǎye ñnyiyé mutruu ndéré óndó do Yésu do misi'di. Záye ndísiyé ótrú ledre e 'dága kídí, “Mbófo éyí zí Lomo.”

“Úndru idí idí zí wo bi ogu kí ịrị Ngére Lomo ní.”

“Úndru idí idí zí Mongú Ngére 'bi Isiréle e.”

14 Yésu ekí ndịsị go do owú dongí bi oguní kíe zía ní, tí káa zí bi kóo miéké kúrú Lomo uku ní kídí,

15 “Sée nyí 'yị ga bi 'bi Yerusaléma ní, ndásé éré ngirị wá, lúrúsé aka ngére esé bi ni ógu ni bi mindịsiné do owú dongí girí née.”

16 Simi sịndị kadra máa bi kóo née ní, 'yị lódú kací Yésu owoyemení aka eyé kóo bi ya kídí miógụ Yésu née 'dodo go kídí ledre bi kóo ni miékéne ní sịndị kadra ené ogu go ndịsị méngị roné née goó ne ní wá. Owoyemení nda té simi bi Yésu nda'balugu roné go komo ere niyí nda go kí ndịsị sómundiki ledre ga bi kóo Yésu ndịsị méngị yée ní kídí ábuwá miéké kúrú Lomo uku ba kóo ledrea, yée ndịsiní kóo ba tí óto úndrua.

17 'Yị ga bi kóo lurúní Yésu uru Lázoro gi simi umbu do komoyé ní, niyí 'bi eyé fú lá ndịsị úkutátá ledre máa bi kóo née zí tú'dú lafúye. 18 Née kpá ngúru sị ledre bi tú'dú 'yị e nderéní gi zía lúrú Yésu simi bi ogu simi Yerusaléma ní gi zía uwúní ledre Lázoro bi kóo uru wo ní go. 19 Zí Farusáyo ga gére née ódroyé dengbiye kídí, “O'do ba 'dodo ledre ené nda yị ené zí 'yị e goó kí roko'buné. Lúrúsé aka tú'dú 'yị e niyí nda yị eyé go ndịsị ndéré kací a. Ngíti éyị bi zize méngị a ní, ndaá lolu wá.”

Yésu uku'dodo ledre umbuné

20 Simi sịndị kadra bi kóo 'bi ayimbi née ní, ngíti géyị 'yị ga bi kí sị doyé Gịrịgị e ní, oguní kóo kpá go simi Yerusaléma ore gi ro mbófo Lomo ndro kí 'yị ga bi ore ní.

21 Zí Gịrịgị ga gére née ndéréye zí ngúru 'yịmikása 'bi Yésu bi kí ịriné Phílipo ní, zíye ndú'yú wo kídí, “Mongú 'yị, ilizé ga gi ro ówo Yésu.” Phílipo ma'dáa ni gi simi ngúru owú gara 'bi Galiláya bi kí ịriné Beteseyída ní. 22 Zí Phílipo ịnyiné ndéréne úku ledre née zí ezené Andiriya. Zíye nda ịnyiyé gbrenghára ndéréye kí ledre née zí Yésu.

23 Zí Yésu úku ledre kídí, “Sịndị kadra ogu go zí 'yị e lúrú roko'bụ 'bi Lomo kí úru máa Owú 'bi 'Yịma'dí gi simi umbu.

24 Ídísé úwú ledre ba bilámáne. 'Yị ga bi za mbá ndịsiní ó'do kére ní, niyí aka óyụ kufú kére née simi kángá kí, ni nda fú ánaógụ tú'dú do ónzó a do lánghá. Ledre ni gi romá kpá kenée. Mááyí aka úyụ do óto máa simi kángá kí, zíma úrúma í'bí mikánda trịdri zí tú'dú 'yịma'dí e. 25 'Yị bi ni lúrúcáyí máa, zía óto mimbé'dené lá gi ro ledre ga bi 'bi sága ba ní ní, simi bi uyu go ní, trịdri bi za fí ní, ndiki wá. Wo bi ngunu 'bi ené yị ené ledremá ní, ni ndiki trịdri ne. 26 'Yị bi ngunu go ídine káa do 'yị lódú kacíma ní, idí ndịsị méngị dụú ledre amá e. Bi bi mááyí idí doa ní, 'yị amá máa née ni idí kpá doa. Babá ni idí kí rokinyi kí 'yị amá máa née.”

27 Zí Yésu úku ledre zine kí roné kídí, “Lomo romá ndaá lolu wá. 'Bié ba gáa zíma úku ledre zí Babá idí 'dí'bióyó umbu ba gi komomá 'dá'ba? 'í, née go tí ledre bi kasaogu máa gi roa ní.” 28 Gi do kací ódro née ní, zí Yésu ini ini zí Lomo kídí, “Babá, idí mu 'dodo roko'buyi gi do bi zí 'yịma'dí e do sogo kángá mbá ówo a.”

Geré gi do kací ini née ní, zí kúrú Lomo ówúne gi komo ere kídí, “Mingburoko ledre ga bi méngị yée ní za mbá, 'dodoní go kídí, méngị ledre ga gére née kí roko'buná, mákása yị máa. Áyí kpá méngị ngíti mongú ledre gi do bi zíye ówotátá a kídí ma'dí, mááyí bo.”

29 Tú'dú ngíti géyị 'yị ga bi kóo toroní cigi Yésu ore ní, owo'di'biní eyé bi kóo ya kídí, Lomo odro née ne gi komo ere zí Yésu ní wá. Ngíti géyị ukuní 'bi eyé yaá “Nzagba embé ne.” Ngíti géyị ya “'í, maláyika odrone zía.”

30 Zí Yésu úku ledre zí 'yị ga bi ndịsiní úkuló'bó ledre née kídí, “Ledre bi ukuní née ndaá zíma wá, ukuní zise gi do bi zise ngunu a gi do bi zí Lomo sáká sée.

31 Sịndị kadra ogu go gi ro zíma 'déci ngbanga 'yịma'dí e kací miméngị ledre eyé, kpá gi ro zíma rómo komo Satána za fí. 32 Née go kpá sịndị kadra bi niyí

úfu máa, zíma kí úrúma simi a ní. Gi do kací a nées ní, zíma úku ledre zí ríkí sí do 'yíma'dí e za mbá, gi ro zíye óguyé mbá zíma.” ³³ Yésu uku ledre nées kenée gi do bi zí 'yí e ówo toso umbu bi nées ni uyu a, zíne kí úrúne ní.

³⁴ Zí 'yí ga gére nées úkulúgu ledre zí Yésu kídí, “Bi lorú bi Músa eké ní uku zíze kídí, Kírésito ni ídí trídri za fí ní. Áyí úku lará ledre káa be 'di, 'Yá niyí phéphéonzó Ówú 'bi 'Yíma'dí do mingbúngbu kágá'? Owú 'bi 'Yíma'dí máa nées nda 'bi ené go náambi?”

³⁵ Zí Yésu úkulúgu ledre zíye kídí, “Mé bi mááyí aka dongarásé kí 'dódo yata ledre e zíse ba, ngúnngu ledre esé idí ngbóro tátá roné kpá fú 'dá'dá gi zía 'dódo ledre amá ni zíse káa zí bimióngó ní. 'Yí máa wo bi 'di'bi sómú ledre amá wá ní, utúasá méngi ledre e do bilámá misi'diné wá, gi zía 'di'bi sómú ledre gi zíma wá, ni yí ené simi mitulurú. ³⁶ Mé bi mááyí aka dongarásé káa zí bimióngó ba, idíse lánýa ro ledre ga bi mándísi 'dódo yée zíse ní, gi do bi zíse idíse mbigí 'yí amá e. Simi bi Yésu uku ledre nées zíye kenée ní, zía ndéréoyó yí ené roné gi do komoyé gi ore.”

Yúda e asiní yí eyé gi ro ledre 'bi Yésu fú lá miási

³⁷ Abú Yésu mengi kóo tí mingburoko ledre e go za cú do komo Yúda ga gére nées yá, asiní yí eyé gi ro Yésu fú lá miási.

³⁸ Ledre bi Yúda mengini nées utúasá 'duo kpini kí ledre bi kóo nébi Isáya uku ní kídí,

“Ngére Lomo, ukuzé tí ledre eyí go zí 'yí e, ambí ngunngu kóo ne?

'Yí ngunngu a bi ya yi Lomo 'dodo roko'buyí go zíye do sogo kángá ní ndaá kpá wá.”

³⁹ Gi zía bi doyé orú mióru kenée ní, utúasáni kpá ngunngu ledre Yésu wá. Utúasá kpá té kí ledre bi kóo nébi Isáya uku kídí,

⁴⁰ “Lomo 'dutu komoyé go zía óto yée zí doyé oruné,

nées ní, utúasáni lúrúndíki ledre e kí komoyé wá,

utúasáni gbawá ówoyéme simi ledre e kí mimbé'deyé,

utúasáni kpá gbawá ndá'baogu Lomo kídí gi ro zía yómo yée.”

⁴¹ Isáya uku ledre ga gére nées kóro kóro kóro kenée gi zía Lomo 'dodo kóo Yésu go zía. Yésu ma'dáa, ni kí roko'bu 'bi ledre e zíne. Isáya úku ledrea kenée gi zí keyí nées.

⁴² Abú ngiti géyi mingburoko 'yí 'bi Yúda e ngunguni kóo tí ledre Yésu go ní, ilini zí lafúye ga bi Farusáyo e bi ndišini 'dódo lorú 'bi Lomo ní ówo a wá. Káa bi lafúye máa ga gére nées niyí zingi do úcuómo yée kí olú simi 'Dici Kótruro 'bi Lomo ke. ⁴³ Yúda ga gére nées ilini nda yí eyé zí 'yíma'dí e idíye ye kí rokinyi káye, gi zí wo bi Lomo ni ídí ne kí rokinyi káye ní.

'Yí bi ngunngu ledre Yésu go ní, ngunngu kpá ledre Lomo go

⁴⁴ Zí Yésu úku ledre kí mongú kúru zí Yúda ga gére nées kídí, “Máuku zíse ma'díi, togú 'yí ngunngu ledremá go yá, ngunngu go kpá ledre Babá bi kasaogu máa ní. ⁴⁵ 'Yí bi lurú kuru'bumá go ní, lurú kuru'bu Babá kpá go. ⁴⁶ Máogu kí bilámá 'dódo ledre zí 'yíma'dí e do sogo kángá. 'Yí bi ngunngu ledremá go ní, luyú lolu ledre wá gi zía ni go kí bilámá ówo ledre simi doné.

⁴⁷ “Togú 'yí ngunngu lolu ledre ga bi mándísi úku yée ba wá, nées ndaá lolu ledre amá wá, gi zía máogu amá 'déci ngbanga 'yíma'dí e wá, máogu yí amá gi ro yómo yée. ⁴⁸ 'Yí ga bi asiní 'du'dorú kí ngunngu ledre ga bi mándísi 'dódo yée ní, karanée simi odu sindi kadra 'bi 'déci ngbanga, ledre ga gére nées niyí 'déci ngbanga ro 'yí máa ga gére nées ye, ndaá máa wá. ⁴⁹ Gi zía ledre máa ga bi mándísi 'dódo yée nées, ndani eyé ledre amá e wá, nées ledre ga bi Babá ukui'bi yée ní.

⁵⁰ Máowo bú ledre ga bi Babá uku yée ní togú 'yí e ngunguni yá, niyí ndiki trídri

bì za fí ní. Gí zí kényì nées, zíma ndísimá 'dódo ledre ga gére nées zí 'yì e."

13

Yésu lugu sındi 'yì lódú kacíne e

¹ Káa zí kílonódó a nées go Ayímbe Umbuokpó. Yésu owoyeme go bilámáne kídí sındi kadra ogú go zíne óyó sogoné zí 'yì kasa ené e, zíne ndá'balúgu roné zí 'Buné komo ere. Zía méngi ledre sümü zí 'yimikása ené ga gére gi do bi zíye ówo a kídí, ma'díi nées oto 'búye go kíngaya nées i'bí roné go zí umbu gi royé.*

² Nda go kí tagá, Yésu yokoní royé go kí 'yimikása ené e do bi éyí miánu. Abú Yúda Keriyóta wotí Simúna ni kpá tí ngúru 'yimikása ga gére nées yá, ngére 'bi bicayi lomo e olú yì ené go simi a, gága wo gi ro zía i'bíogú Yésu zí mingburoko 'yì 'bi Yúda e. ³ Yésu owo bú bilámáne kídí 'Buné Lomo i'bí roko'bu ledre e go mbá zíne, kasaogu nées ne do sogo kángá, nées ni ndá'balúgu roné kpá zía íri. ⁴ Nda gi do kací éyí miánu, zí Yésu lálaoyó bongó bi esirongó do ezené ní 'dá'ba, zía 'dí'bi ngíti mbílí bongó kpí ódó a ro siminé. ⁵ Zía léfe iní simi pheré ndúgú ndísi lúgu sındi 'yì lódú kacíne ga gére nées kíe, do ndísiné ó'dóoyó iní nées gi ro sındiye kí mbílí bongó bi gáa ro siminé nées.

⁶ Simi bi Yésu ayí nda go gi ro lúgu sındi Simúna Pétero ní, zía ìnyiné úku ledre zí Yésu kídí, "Ngére, nda za cú yíi zíyì lúgu sındi?"

⁷ Zí Yésu úkulúgu ledre zí Pétero kídí, "Ndá lúru éyí bi mándísi méngi a nées kací komoyí káa zí owú ledre wá, ni útúásá kací komoyí karanée 'dá'dá íri."

⁸ Zí Pétero kpá úku ándá ledre kídí, "F'i, Mongú 'yì, ndaá miútúásáne zíyì lúgu sındi za cú yíi wá."

Yésu ya zía ní, "Pétero, togú málúgu sındiyi wá, útúásá ídì káa do 'yimikása amá wá."

⁹ Simúna Pétero ya Ngére, "Togú nda go kenée yá, ndá lolú lúgu lá duú sındi ma wá, ídì lúgu máa geré mbá milúgu."

¹⁰ Yésu ya zía ní, "F'i, royí ni go drá gi zía ndúgú go. Éyí bi ìli ní, nda lá duú lúgu sındiyi. Rosé ni go mbá drá duú bikérí 'yì gi dongarásé ndaá ne drá wá." ¹¹ Yésu owo 'yì bi ìli i'bíogú nées zí mingburoko 'yì ga bi 'bi Yúda e ní bú.

¹² Simi bi luguonzó sındiye go ní, zía ésilúgu bongó bi gáa lalaogu gi roné ní roné, do ndá'ba ndísiné bi. Zía ndú'yú 'yimikása ené ga gére nées kídí, "Ledre bi máméngi zise nées, ówoyemesé ledre gi simi a go? ¹³ Ni zise ma'díi, zise ndísisé ndólo máa Ngére kpá 'yì 'dódo ledre, mááyí tí kenée ma'díi. ¹⁴ Togú Ngére esé kpá 'yì 'dódo ledre zise lugu sındiye yá, ídísé kpá ídì 'yì lúgu sındi lafúse e. ¹⁵ Máméngi 'dódo ledre nées zise kenée gi do bi zise ndísisé méngi a zí lafúse e kpá kenée. ¹⁶ Máúku zise ma'díi, 'yì 'bi moko romo ené do mongú 'yì ené wá, 'yì kasa romo ené kpá do 'yì bi kasa wo ní wá. ¹⁷ Ídísé méngi ledre ga bi má'dódo yée zise nées tí za cé kenée gi do bi zí Lomo i'bí úndru zise.

¹⁸ "Máúku amá ledre nées gi rosé mbá wá, 'yì máa yée ga bi niyí go mbigí 'yì amá e ní, máówo mimbé'deyé mbá bú. Máméngi kenée gi do bi zía útúásáne kí ledre bi ni miékéne kídí, 'Ngíti 'yì kíe'do gi dongarásé ndísisé ánuokótru sílize ndro kéye ní ni ne okó romá.'

¹⁹ "Máúku 'dódo ledre ga gére nées zise kenée gi ro karanée togú ledre máa nées méngi roné go kenée yá, zise ngúngu a kídí ma'díi, mááyí Kírésito. ²⁰ Ledre ga bi áse ndéré kí 'dódo yée zí 'yì e gi romá ní togú 'yì ngúngu go yá, ngúngu ledremá go. Togú 'yì ngúngu ledremá go yá, ngúngu kpá ledre Babá bi kasaogu máa ní go."

* **13:1** 13:1 Ayímbe Umbuokpó: Ni sındi kadra bi Yúda e ndísiné sómúndíki ledre bi kóo Ngére Lomo okpó gi do 'be 'bi eyé e ufu owú 'bi eyé e wá gi zía bi oróni sáma owú kábiri'ki ro kágá mbotu eyé e ní. Zía kóo 'di'biogu yée gi simi Ízibiti gi simi 'do'dó bi kóo niyí simi a ní. Ólo Ólúogú 12:14-17. **13:18** 13:18 Ke'bi 'bi Dawídi e 41:9

Yésu uku ledre kídí niyí 'dí'bi née
(*Matáyo 26:20-25, Máriko 14:17-21,*
Lúka 22:21-23)

²¹ Gi do kací ledre ga bi Yésu uku yée zí 'yìmikása ené ga gére ní, zí bi sínyíne roa kíngaya zía ìnyìné úkulóko ledre zíye fúo kídí, “Ngúruse ní í'bíogù máa zí 'yì e, zíye úfu máa.”

²² Zí ledre née ówóne kací komo 'yì lódú kacíga ga gére née zíye tónóye lúru komoyé kí sòmù ledre kídí ambí nì méngì bisinyí ledre née kenée ba ne bi Yésu uku ledre a née. ²³ Ngúrúyè 'yì lódú kací Yésu, wo bi Yésu oto 'búa kíngaya ní nì kpá bo ore ndísi 'bi ené geré gbóo cigí Yésu. ²⁴ Zí Simúna Pétero ódroné zí ezeyé née kí komoné, idí aka ndú'yú Yésu togú uku née ledre ambí yá.

²⁵ Zí ya'dá bi Pétero odro zía née 'dóngo roné ndoo gi ro Yésu zía ndú'yú wo kídí, “Ngére, úku née ledre ambi?”

²⁶ Zí Yésu úku ledre kídí, “'Yì bi mááyí úgù ndùkù ésí a simi ukú í'bí a do sílía ní, née go wo bi máúku ledre a ní.” Zía ìnyìné 'dí'bi éyì miánu í'bí a zí Yúda Keriyóta wotí Simúna. ²⁷ Simi bi anu ní, geré zí Satána† óto 'bú méngì bisinyí ledre kí Yésu, zí mimbé'dea kpúrúkpú ne.

Zí Yésu úku ledre zía kídí, “Ndá ndísi wá, éyì bi yéme royí go gi ro méngì a ní, idí mu méngì a 'diya.” ²⁸ Lafú Yúda Keriyóta ga gére née owoní sí ledre bi Yésu uku ledre zí Yúda gi zía kenée ní wá. ²⁹ Ngíti géyì somúní 'bi eyé kídí gi zía bi Yúda ma'dáa nì 'yì lúru bi kací késí ní, ambí owo ne Yésu kasa wo go ndéré úgù éyì miánu zíye gi ro ayímbi, togú kenée wá, ili Yúda idí í'bí késí káa do sáká áyí zí 'yì lerí e. ³⁰ Nda go kí ndùlù simi bi Yúda anuonzóní éyì miánu go kí lafúne e ní, geré zía ólúoguné gi dongará ye sága.

Yésu uku ledre kídí Pétero ni ási gi roné

³¹ Simi bi Yúda olúogù ní, zí Yésu úku ledre zí lafúga ga gére née kídí, “Ba go sındí kadra zí 'yìma'dí e ówo a mbá kídí mááyí Owú 'bi 'Yìma'dí zíye ndísiyè

mbófo máa gi zí éyì bi mááyí méngì a ní. Gi do bi zíye kpá mbófo Lomo gi zí éyì bi mááyí méngì a ní. ³² Togú 'yì e mbofoní Lomo gi zí éyì bi Máa méngì ní yá, Máa Owú 'bi ené ledre Má nì idí zía owóowó gi zí éyì bi Mááyí go ndéré méngì a 'diya née.

³³ “Owú 'bi amáa e, sındí kadra ndaá lolù zíma ngbara gi do bi zíze idíze fú lá kése ní wá. Káa zí bi kóo máúku zí lafúse ga bi Yúda e ní, mááyí lélí gi dongarásè cakaba. Bi bi mááyí ndéré doa née útúásásé ógù íri wá.

³⁴ “Ba go kúrúma zise, idíse óto 'bú lafúse e kíngaya kí mimbé'desé kíé'do kpá káa zí bi máóto 'búse ní. ³⁵ Togú ótosé 'bú lafúse e go tí káa zí bi máúku née yá, 'yì e niyí ówo a mbá kídí ma'díi, ásé 'yì lódú kacíma e.”

³⁶ Zí Simúna Pétero ngúru 'yìmikása ené ndú'yú wo kídí, “Ngére, ndísi úku ledre kenée ní ili ndéré 'da?”

Yésu ya zía ní, “Pétero, bi bi mááyí ndéré doa ní, útúásá lódú máa zíze ndéréze kéyì wá, 'búo togú karanée sındí kadra ogù go zíyì.”

³⁷ Pétero ya zí Yésu ní, “Ngére, máútúásá ótoómo kacíyì wá, togú umbu yá, idíze úyu kéyì.”

³⁸ Yésu ya zía ní, “Pétero úku ledre née gbékpíe. Máúku zíyì, simi bi karaba kadra ledre nì súwu ní, áyí ási gi romá 'dénýé kí'dí ota yá née owo máa wá. Gi do kací a née geré zí ngonó úçú koko.”

14

Yésu ni misi'di

¹ Zí Yésu úku ledre zíye kídí, “Bi ndaá sínyí rosé wá. Idíse fú ngúnḡu ledre 'bi Lomo, zise kpá ngúnḡu ledremá. ² 'Be 'bi Babá nì mongú 'be. Mááyí ba go ndéré yémeómo bi zise íri nziyíné. Idí bilámá ledre ndaá íri kenée wá, káa bi máúku go zise. ³ Togú máyémeómo bi gi rosé go nziyíné yá, mááyí ndá'baogù 'dí'bi sée zíze ndéré ndísiyé kése do bi máa née íri

† 13:27 13:27 Satána: Satána nì kóo maláyika. Zía sínyí do lafúne e, zíye nda idíye ezeokó Lomo. Gi zí kéyì née ní, zí Lomo ógóoyó gi komo ere 'dá'ba. Nì nda cakaba go ngére 'bi bicayi lomo e. Ólo 'Dódoogù 12:9.

za fí. ⁴ Ówosé misi'di bi nderéogụ zí Babá íri ní go bilámáne.”

⁵ Zí ngúru 'yìmikása 'bi Yésu bi kí ìrìné Tóma ní ìnyìné úku ledre kídí, “Ngére, bi bi ìli ndéré doa nées owozé aka ezé e wá. Azé 'dí'bi misi'di máa wo be 'di zize ndéréoguzé íri?”

⁶ Zí Yésu úkulúgu ledre kídí, “Mááyí máa misi'di 'be 'bi Lomo, mándìsì 'dódo ma'díi ledre ga bi gí do bi Lomo ní máa zí 'yì e. Mááyí kpá máa 'yì í'bí trìdrì zí 'yì ga bi nḡḡḡḡnì ledre ma'dáa go ní. Togú 'yì nḡḡḡḡ ledremá wá, máútúásá ótoómo wo zía ndéréne 'be 'bi Babá Lomo wá. ⁷ Káa zí bi ówosé máa go ní, ówosé Babá kpá go. Tónóne karaba ndéréne 'dá'dá, ówoyémesé Babá go za kpó kpó kpó.”

⁸ Zí ngúru 'yìmikása bi Phílipo ní kpá ìnyìné úku ledre zí Yésu kídí, “Ngére, 'dódo aka 'Bùyì bi úku ledre a nées zize gí do bi zize ówoyéme wo.”

⁹ Zí Yésu úkulúgu ledre zí Phílipo kídí, “Phílipo, tú'dú simìbi ga ba za mbá, ówo aka eyí fú lá bi kídí azé yì ezé kí Babá kìé'do ní wá. Togú 'yì owo máa go yá, owo Babá kpá go. Mengì káa be 'di zíyì úku ledre yá, máídí 'dódo Babá zise? ¹⁰ Nḡḡḡḡ bi kídí azé kí Babá kìé'do ní wá gí ro 'di? Sómù yá ledre ga bi mándìsì 'dódo yée zise nées ogunì gí 'da? Bi Babá ukui'bí yée ne zíma ní. ¹¹ Nì miútúásáne zise nḡḡḡḡ a kídí azé kí Babá kìé'do. Togú ledre bi máúku nées owó komosé gí ro zise nḡḡḡḡ a wá, mḡḡḡḡ ledre ga bi máméngì yée ní, ídísé nda nḡḡḡḡ ledremá lá gí royé. ¹² Máúku zise ma'díi, togú 'yì nḡḡḡḡ ledremá, 'yì máa nées nì kpá méngì mḡḡḡḡ ledre e káa zí ga bi mándìsì méngì yée ní. Gí zía bi mááyí go ndá'balúgu romá zí Babá ní, mááyí í'bí roko'bu zía, zía nda ndìsìné méngì mḡḡḡḡ ledre e kíe rómoné mirómo. ¹³ Éyì ga bi za mbá ásé ndú'yú Babá gí royé kí ìrìmá ní, Mááyí úku ledre zía ídì méngì yée zise gí do bi zí 'yì e ówo a mbá kídí kasaogu Máa ne zíye ndìsìyé mbófo wo. ¹⁴ Gí zía bi nḡḡḡḡ ledremá go ní, éyì ga bi za mbá ásé ndú'yú máa gí royé ní, mááyí méngì yée zise.”

Ledre gí ro kása 'Dówù Lomo

¹⁵ Zí Yésu kpá úku ngíti ledre zí 'yìmikása ené ga gére nées kídí, “Ma'díi, togú ótosé tí 'búma go yá, ídísé méngì ledre ga bi máúku yée zise ní. ¹⁶ Mááyí ndú'yú Babá zía kása 'Dówù Lomo óguné kpá ndìsì sáká sée za fí. ¹⁷ Nées 'Dówù Lomo bi ndìsì 'dódo ma'díi ledre gí do bi Lomo ní. 'Yì ga bi nḡḡḡḡnì ledremá wá ní, 'di'binì eyé wo simì sùmù wá gí zía owonì eyé wo wá. Sée ga bi nḡḡḡḡ ledremá go ní, ówosé wo go, nì ogụ ndìsì simísé.

¹⁸ “Máotoómo amá sée ngúcusé káa zí owúsala e wá, mááyí ndá'baogu. ¹⁹ Sḡḡḡ kádra ídiáká go lá cúku'dée zíma ótoómo do sogo káḡá ba. 'Yì ga bi nḡḡḡḡnì ledremá wá ní, lurúnì 'bi eyé lolù komomá wá, ásé lúru ánda komomá duḡ se. Gí zía bi mááyí ídì trìdrìmá za fí ní, ásé kpá ídì trìdrì za fí. ²⁰ Simì bi karanée mááyí ndá'baogu gí zí Babá gí komo ere gí ro 'dècì nḡḡḡ 'yì e ní, ásé geré ówo a kídí ábuwá azé yì ezé kí Babá kìé'do. Zise kpá ówo a kídí azé kées kpá éyì kìé'do. ²¹ 'Yì bi nì úwú ledre ga bi mándìsì úku yée zise ba, zía ndìsìné méngì ledre e tí kacì a ní, nées go 'yì bi oto 'búma go ní, Babá nì kpá óto 'bú a. Mááyí kpá óto 'bú 'yì máa nées zíma 'dódo ledre ga bi gí do bimá ní mbá zía.”

²² Zí ngúru 'yìmikása kí ìrìné kpá Yúda, ndá Yúda Keriyóta wá, ìnyìné ndú'yú Yésu kídí, “Ngére, ledre simì ledre nées káa be 'di bi úku yá simì bi karanée áyì ndá'baogu gí zí 'Bùyì gí komo ere ní, 'yì ga bi nḡḡḡḡnì ledreyì wá ní lurúnì komoyì wá, azé lúru komoyì duḡ ze ní?”

²³ Zí Yésu úkulúgu ledre zí Yúda kídí, “Máúku ledre nées kenée gí zía, 'yì bi oto 'búma go ní, nì ndìsì méngì té ledre ga bi máúku yée zía ní. Babá nì kpá óto 'bú 'yì máa nées. Zée kí Babá azé ndìsì kí 'yì máa nées do bi kìé'do za fí. ²⁴ 'Yì bi oto 'búma wá ní, utúásá ené kpá méngì ledre ga bi mándìsì 'dódo yée zise ní wá. Gí zía ledre ga bi mándìsì 'dódo yée zise ní, Babá bi kasaogu máa ní ndìsì úku'bí yée ne zíma.

25 “Máúku ledre ga gére née zise gi zía bi mááyí aka dongarase ba. 26 'Dówú Lomo bi Babá ni kásaógu a zise do bi kacima ní, ni nda ndiši sáká sée ne kí 'dódoyéme ledre ga gére née zise káa bi niyí lígisé e. 27 Bi ndaá síní rosé wá, ngiri nda kpá méngisé wá. Máili ídise ndiši bilámáne. Mááyí óto sée zise ídise kí rokinyi. 'Yi 'bi do sogo kángá e utúasání méngi ledre máa wo née wá. Abú 'yi e niyí méngi láráse yá, ídise tóro ngbúo.

28 “Máúku go zise fúo kídí, mááyí go gbóo gi ro ndá'balúgu romá zí Babá 'dáa, mááyí kpá giri ndá'baógu. Togú ótosé tí 'búma go kíngaya, ídise ídí kí rokinyi gi ro mindá'balúgu romá bi zí Babá íri ní, gi zía ni ne kí roko'bu ledre e rómo domá. 29 Ni bilámáne zíma úku 'dódo ledre née zise kenée 'dá'dá gi zí sindi kadra a. Simi bi ledre ma'dáa méngi roné go tí káa zí bi mándiši úku a ní, gi do bi zise ngungu a kídí ma'díi, Babá kasaogu máa ne. 30 Máili lolu lála ledre zise wá, gi zía ba goó sindi kadra 'bi Satána ngére 'bi 'yi ga bi ngunguní ledremá wá ní zía óguné. Tí lá wo Satána, ndaá 'bi ené ngére domá wá. 31 Mááyí ba go ndéré méngi éyí bi Babá ili zíma méngi a ní, gi do bi zí 'yi ga bi 'bi do sogo kángá ní mbá ówo a kídí 'bú Babá ofu domá go.” Gi do kací ledre máa wo née ní, zía úku ledre zí 'yimikása ené ga gére née kídí,

“Inyisé mu zize ndézeze.”

15

Ídise lánýa romá

1 Zí Yésu kpá úku ngíti ledre zíye kídí, “Mááyí mbigí kókó kóró bi 'di'bioguní 'díyí a* yáká ní, Babá ni 'bi ené mungí yáká ma'dáa. 2 Babá ndiši lágáoyó mirásama ga bi anání wá ní 'dá'ba gi do bi zí bi ídine fúo ro yée ga bi anání bú ní, zíye ndišiyé anátátá royé kíngaya. 3 Ledre ga bi mándiši 'dódo yée zise ní, oto sée go zise ídise mbigí 'yi amá e. 4 Ndásé lolu

'dí'bióyó sómú ledre esé gi romá wá gi do bi zise ídise kése kíe'do. Ídise ówo a kídí sili kóró bi 'deweoyó roné go ní, aná ené lolu wá gi zía ndaá lolu ro kókóne wá. Ni gi rosé kpá kenée, utúasásé méngi bilámá ledre e wá 'búo togú lánýasé go romá.

5 “Mááyí úku ándá zise, mááyí zise go káa zí kóró ní ásé nda 'bi esé zíma káa zí mirásama ní. Azé kése go éyí kíe'do. 'Yi bi óto sómú ledre ené go mbá romá ní, zí sómú ledre amá ídine kpá za mbá roa. 'Yi bi oto sómú ledre ené romá wá ní, utúasá méngi bilámá ledre e káa zí éyí bi ndiši aná miáná ní wá. 6 'Yi bi 'di'bióyó sómú ledre ené gi romá go ní, ni yi ené go káa zí sili kágá bi 'deweoyó roné gi ro kókóne go ní, ni geré gágá ené do óngbóoyó a 'dá'ba gi zía moko ndaá lolu simi a wá. 7 Togú ótosé sómú ledre esé za mbá romá, zise lánýase ro ledre ga bi mándiši 'dódo yée zise ní yá, ásé ówo kací ini ini zí Babá. Ni ídí kí rokinyi zía í'bi éyí bi ínisé ini gi roa ní zise. 8 Togú ndišisé go kpá fú méngi bilámá ledre e káa zí éyí bi ndiši aná miáná ní yá, 'yi e niyí ówo a kídí ásé go mbigí 'yi lódú kacima e, zíye ndišiyé mbófo Babá.

9 “Máoto 'búse go kíngaya cé káa zí bi Babá oto 'búma ní. Bi goó kenée ní, ndásé méngi ledre bi zí 'búse nzúlúne gi domá gi zía ní wá. 10 Togú lánýasé tí fú lá ro lorú amá yá, éyí bi ni 'dí'bióyó 'búse gi domá ní ndaá. Kpá káa zí bi mándiši lánýa ro lorú 'bi Babá ní, ngíti éyí bi zía 'dí'bióyó 'búma gi doa ní ndaá. 11 Máúku ledre ga gére née zise kenée gi do bi zise ídise kí rokinyi kíngaya káa zí bi mááyí kí rokinyi ní. 12 Ba go kúrúma zise, ídise óto 'bú lafúse e káa zí bi máoto 'búse ní. 13 Ídise ówo a kídí máoto 'bú 'yima'dí e go kíngaya zíma í'bi za cú kuřu'bumá zí umbu gi ro zíye ómoyé. Ngíti óto 'bú 'yi e káa zí wo née ndaá. 14 Togú ndišisé go tí fú méngi ledre ga bi mándiši úku yée zise née yá, ásé ógu ídí mbigí lúndumá e.

* 15:1 15:1 Kóró: Née kóró 'bi 'be, niyi kí ledreyé owó owó zí Yúda e. Ndisini 'díyí yée yáká do ndišiyé méngi le'yi gi simi miánáye. Ledre Isiréle ni zí Lomo owó owó káa zí ledre kóró bi ni owó owó zí Yúda e ní. Née si ledre bi Lomo ndolo Isiréle e gi zía kóró ní. Ólo Isáya 5:1-7, Ke'bi 'bi Dawídi e 80:8-16.

¹⁵ Ndásé lolu zíma káa zí 'yì 'bì moko e wá. Gí zía 'yì bì ogù miógu ní utúasá ené ówoyéme ledre bì m̀ngí 'be ndìsì méngí a ní wá. Ásé go m̀bigí lúndu má e gí zía ledre ga bì Babá ukui'bí yé zíma ní, má'dódo yé go mbá zise.

¹⁶ “Ndólosé esé máa se wá, mándólo sée máa zíma í'bì moko amá zise méngí a gí do bì zía áná ne kíngaya 'yìma'dí e utúasání ánuónzó a wá. Éyì ga bì ásé ndú'yú Babá gí royé ní, nì méngí yé zise gí zía ndìsìsè go méngí ledre e kací kúrúma. ¹⁷ Mááyí kpá úku ándá a, ídísé óto 'bù lafúse e.”

Yésu lorù 'yì lódù kacíne e

¹⁸ “Máúku zise, togú ngíti géyì 'yì e niyí sógó sée yá, ídísé ówo a kídí niyí yì eyé kú kenée, sogóutuní go cú máa. ¹⁹ Togú sómù ledre esé nì ndro kí 'yì ga bì ǹnguní ledre 'bì Lomo wá ní yá, sogóní eyé sée wá. Niyí sógó sée ba gí zía bì ǹngungusé ledre amá zíma ndólo sée káa do 'yì amá e ní. ²⁰ Ídísé sómúndíki ledre bì máúku zise máyá, “Yì 'bì moko romo ené do mongú 'yì ené wá ní.’ Togú sogóní máa bì mongú 'yì esé ní, niyí sógó sée kpá kenée. Idí ǹnguní kóo ledre amá bo, káa bì niyí kpá ǹngungu ledre esé.

²¹ “Yì ga gére née niyí sógó sée gí zía bì ǹngungusé ledre amá ní. Gí zía owoní eyé bì ya kídí Lomo kasaogu máa ne ní wá. ²² 'Yì ga gére née, Lomo nì 'dí'bì yé kí ngbanga bisinyíne gí zía tí bì máógu 'dódo bilámá ledre ené go zíye gí ro zíye ótoómo bisinyí ledre e ní, iliní eyé e wá. Gí zí kèyì née, Lomo otoomo ené ledre zíye wá.

²³ “Yì bì sogó máa go ní, sogó kpá Babá go. ²⁴ Idí ndaní kóo lúru m̀ngburoko ledre ga bì mándìsì m̀mèngí yé, yé ga bì ngíti 'yì utúasá méngí yé wá ní kí komoyé wá yá, kídí Lomo nì kóo ótoómo ledre zíye. Nda tí lá bì lurúní ledre ga gére née go cú kí komoyé, zíye 'dùtù mbíliye ngbúrú ndìsì sógó zé gbengárá kí Babá ní. ²⁵ Mímèngí ledre 'bì 'yì ga gére née utúasá go kpìni kí ledre bì

miékéne simi lorù ní kídí, “Yì ga gére née sogóní eyé máa née gí zía bì ya málúyú ledre ní wá, sogóní máa lá gbèkpìne.’

²⁶ “Mááyí kása 'Dówù Lomo 'yì 'dódo ma'dí ledre e gí zí Babá girí, zía óguné 'dódo ma'dí ledre bì gí do bimá ní zise.

²⁷ Ídísé kpá fú ndìsì 'dódotátá ledremá zí 'yì e gí zía tonóze moko ma'dáa ba kú kése.”

16

¹ Zí Yésu kpá úku ándá ledre zí 'yìkása ené ga gére née kídí, “Máenzi komosé kí ledre ga gére née gí zía máli zise tórosé kpá fú ngbúo simi moko amá.

² Yúda ga gére née ngíti géyì niyí karanée lágaoyó sée gí simi 'Dìcì Kótruro 'bì Lomo sága. Zí ngíti géyì úfu lafúse e, zíye ndìsìyè mbófo royé gí zí ledre bì m̀ngíní née kídí yé niyí go méngí yéme ledre 'bì Lomo. ³ Gí zía bì ngára owoní eyé zée kí Babá wá ní, zíye ndìsìyè méngí bisinyí ledre ga gére née zise. ⁴ Simi bì ledre ga gére née niyí go méngí sée kenée ní, ídísé sómúndíki a kídí, ba goó ledre ga bì máenzi komosé gí royé ní. Máúku kóo ledre née zise 'dá'dá gí zía azé aka kóo kése do bì kìé'do.

Yésu uku ledre gí ro 'Dówù Lomo

⁵ “Máúku phùtrù ledre ga gére née zise gí zía mááyí go ótoómo sée. S̀ndì kadra ogù go gí ro zíma ndá'balúgu romá zí Babá bì kasaogu máa ní. Itìsè mbá wá, ngurusé ndu'yú gbawá máa ní, 'be káa be 'dì? ⁶ Bì sinyí rosé née go gí zí ledre bì máúku máyá niyí karanée méngí lárásè ní? ⁷ Utúasá miútúasá zíma ndéréma gí ro zí bilámá ledre óguné zise. Togú mándéré go yá, mááyí kása 'Dówù Lomo zía óguné ndìsì sáká sée.

⁸ “Togú 'Dówù Lomo née ogù go yá, nì 'dódo ma'dí ledre zí 'yìma'dí e zíye ówo mímèngí ledre eyé kídí emengú, togú otoomoní wá, Lomo bì ngára ndaá 'yì lúyú ledre wá ní, nì 'dècì ngbangayé bisinyíne. ⁹ Lúyú ledre 'bì 'yìma'dí e bì 'Dówù Lomo nì 'dódo a zíye ní nì wo bì asiní kí ǹngungu ledremá ní. ¹⁰ Nì 'dódo a

zì 'yìma'dí e kídí, ma'díi, mándá 'yì lúyú ledre wá, née sị ledre bì mááyí go ndá'ba gị zía zì Babá ní. 'Yìma'dí e utúasání lolu lúru máa wá. ¹¹ Ndaá kpá lá duú ledre máa wo née wá, 'Dówú Lomo ni kpá 'dódo a zíye kídí, Satána ngére 'bì 'yì lúyú ledre e, Lomo 'decị ngbanga a go bisinyíne.

¹² “Tú'dú yata ledre e niyí gáa kpá fú bo tí gị ro zíma úku yée zise ní, útúásásé ówoyéme ini ledre gị simiyé mbá wá. ¹³ Simi bì 'Dówú Lomo 'yì 'dódo ma'díi ledre e ogu go ní, ni sáká sée zise ówo minzénzéré ledre e za mbá. Ni úku zise duú ledre ga bì Lomo ukui'bí yée ne zía ní, zía kpá 'dódo ledre ga bì niyí méngi royé karanée ní zise. ¹⁴ 'Dówú Lomo ni óto úndrumá zía 'dódo yéme ledre ga bì mándisị úku yée ní mbá zise. ¹⁵ Máúku ledre née kenée gị zía sómú ledre bì simi Babá ní, ni kpá sómú ledre bì simimá ní. Née sị ledre bì máúku ledre gị zía máyá 'Dówú Lomo ni ógu úku 'dódo a zise fúó kídí ledre ga bì má'dódo yée zise ní, niyí mbá ma'díi ledre e ní.

Lerị esé ni óyóló'bó roné káa do rokinyi

¹⁶ “Ngítí sịlị idiaká go lá cúku'dée zíma ndéréoyó romá gị dongaráse gị ona. Málú'bú iri wá, mááyí ndá'baogu 'diya zize ndíkílúgu rozé kése.”

¹⁷ Zì 'yì lódú kacíga ga gére née ndisị ódroyé dengbìye kídí, “Mongú 'yì ndisị úku née kenée lará ledre 'di bì kídí, ngítí sịlị idiaká go lá cúku'dée zíne ndá'balúgu roné zì 'Buné née lu'bú iri wá, née ni ndá'baogu 'diya zize ndíkílúgu rozé kéye ní.” ¹⁸ Zíye kpá úku ándá ledre kídí, “Sara aka nda ngítí sịlị bì uku ledre a kídí idiaká go lá cúku'dée ní, née sịlị 'bì 'di bì ngará owo'di'bizé ledre gị roa wá ní.”

¹⁹ Yésu owo sómú ledre 'bì 'yìmikása ené ga gére née go kídí iliní ndú'yú née. Zía ñnyíne úku ledre zíye kídí, “Ílisé ndú'yú máa ba gị ro ledre bì máúku máyá ngítí sịlị idiaká go cúku'dée zíma ndéréoyó romá gị dongaráse, málú'bú iri wá, mááyí ndá'baogu 'diya zize ndíkílúgu rozé kése ní? ²⁰ Ni ma'díi zise sómú ledre kenée. 'Yì ga bì 'búma ndaá doyé wá ní,

niyí ídí kí rokinyi kí lúru ledre bì ni méngi máa ní. Ásé ídí gboó simi iní komosé. Nda gị 'dá'ba zì simikozo esé óyóló'bó roné káa do rokinyi zise.

²¹ “Cé káa zì mbámiowú simi bì sịndị kadra ené utúasá go gị ro zía árane ní. Ni aka náná do soné gị zì miówo owú kí. Simi bì owú 'bì ené ará nda go ní, somúndiki lolu ledre éyí miówo bì gáa roné ní wá gị zía lurú owú 'bì ené ni go do sịlịne. ²² Ni zise cakaba kpá kenée bi sinyí rosé go misinyí. Karanée ásé ídí kí mongú rokinyi simi bì azé ndíkílúgu rozé kése ní. Nda gị ore ngítí 'yì bì zía óguné óto lerị rosé ní ndaá lolu wá. ²³ Ledre e oruní lolu zise wá, éyí ga bì ásé ndú'yú Babá gị royé kí ñrimá ní, ni geré méngi yée zise. Ndaá lolu té bì ya ásé ndú'yú máa kí ní wá. ²⁴ Káa zì bì ndú'yúsé aka Babá gị ro éyí wá ní, ba go bilámá sịndị kadra zise. Ndú'yúsé wo mu gị ro éyí ga bì ílisé yée ní gị do bì zía méngi yée zise, zise ídise nda kí rokinyi kngaya.

²⁵ “Abú mándisị kóo 'dódo ambá ledre e zise simi muruwayi yá, tónóne gị do kací sịndị kadra cúku'dée ndéréne 'dá'dá, ledre ga bì gị do bì Babá ní, mááyí nda úku yée zise fúó fúó fúó, ndaá lolu simi muruwayi wá. ²⁶ Togú sịndị kadra 'bì ledre máa ga gére née oguní go yá, gị zía bì ngúnṅusé ledremá go ní, éyí ga bì ílisé yée gị zì Babá ní, ásé nda úku ledreyé geré se zía, ndaá lolu fú lá bì zíma ndisimá úku'bí ledre esé e máa zía ní wá. ²⁷ Oto 'búse gị zía ótosé 'búma zise ngúnṅu ledremá kídí kasaogu máa ne. ²⁸ Ma'díi, Babá kasaogu máa ne do sogo káṅgá ona. Mááyí ba go ótoómo do sogo káṅgá ba zíma ndá'balúgu romá zía komo ere iri.”

²⁹ Zì 'yì lódú kacíga ga gére née úku ledre zía kídí, “Mongú 'yì, ledre bì úku née owoyemezé go gị zía ndaá lolu miótoécíné simi muruwayi wá. ³⁰ Owoyemezé go bilámáne kídí éyí bì kịé'do káa ya ówo wá ní ndaá. Ma'díi, ngúnṅuzé go kídí Lomo kasaogu yìi ne.”

³¹ Zì Yésu úkulúgu ledre zíye kídí, “Ngúnṅusé ledremá go nda té bì cakaba

ba ní?" ³² Sɪndí kadra ni go gbóo, zise ngásá báyi rosé mbá ótoómo lá duú máa ngúcumá dongará ezeokóma e. Abú kenée ndotó, Babá ni bo kíma.

³³ Káa zí bi azé kése go éyí kǐé'do ní, máíli zí mimbé'desé ìdríne. Née sɪ ledre bi máúku ledre ga gére née zise gi zía ní. Márómo komo do sogo káṅgá go. Abú 'yì ga bi sogóní máa misógó ní niyí méngì lárásé gi zía bi ṅúṅgusé ledremá ní yá, bi ndaá sínýí rosé wá.

17

Yésu ini ini zí 'Buné

¹ Simi bi Yésu ukuonzó ledre go zí 'yì ené ga gére ní, zía sɪkpì doné lúru bi 'dága komo ere. Zía ini ini zí 'Buné kídí,

"Babá, ídí mu 'dódo a zí 'yì e kídí í'bí roko'bu go zíma Owú 'bi eyí. Kpá gi romá, Maa Owú 'bi eyí ma'dáa zíma í'bí mbófo éyí zíyì. ² Í'bí roko'bu née mu zíma, gi ro zíma ídíma Ngére do 'yì e za mbá, gi do bi zíma í'bí trɪdrì bi za fí ní zí 'yì ga bi í'bí yée go zíma ní. ³ 'Yì ga bi mááyí í'bí trɪdrì bi za fí zíye ní, duú 'yì ga bi owoní yì bú kídí áyí mbigí Lomo, zíye kpá ówo a kídí máa Kírésito Yésu, kásaogú máa yì. ⁴ Simi bi máméngìonzó moko bi kásaogú máa gi roa do sogo káṅgá ní, zí 'yìma'dí e mbá ówo a kídí ma'dí, máoto iriyí go tara 'yìma'dí e zíye ndìsìyè mbófo yì. ⁵ Babá ídí mu í'bí roko'bu zíma, zíyì 'dí'bióto máa zíze ídíze kèyì do bi kǐé'do káa zí bi kóo azé kèyì do bi kǐé'do simi roko'bu 'dá'dá do sogo káṅgá ba ndaá aka wá ní."

Yésu ini ini zí 'Buné gi ro 'yì lódú kacíne e

⁶ "Mbófo éyí zíyì gi ro 'yì ga bi í'bí yée zíma ba. Niyí kóo 'yì ga bi 'bi do sogo káṅgá, zíyì í'bí yée go zíma, gi ro zíma ídíma Ngére eyé. Má'dódoyème yì go zíye, niyí go ndìsì méngì ledre eyí káa zí bi íli ní. ⁷ Owoyemení kpá go bilámáne kídí, ledre ga bi za mbá mándìsì méngì yée ní í'bí yée yì zíma, gi do bi zíma ndìsímá méngì yée kenée.

⁸ Ledre ga bi í'bí yée zíma née, má'dódo

yée go mbá zí 'yì ga bi í'bí yée zíma ba. ṅuṅguní ledre ga gére née go mbá kídí née mbigí ledre e gi zía owoní go kídí kásaogú máa yì.

⁹ "Máini ini zíyì gi royé, ndaá gi ro 'yì ga bi 'bi do sogo káṅgá ba wá gi zía í'bí yée go zíma. Abú í'bí yée go zíma yá, ídí sáká yée gi zía niyí yì eyé kú 'yì eyé e. ¹⁰ Abú í'bí yée go zíma kenée yá, niyí kpá fú 'yì ezé e kèyì. Káa zí bi í'bí yée zíye ídíye sɪ sɪlìma ní, owoní go kídí roko'bu ni bo zíma. ¹¹ Babá káa zí bi sɪndí kadra ogú go gi ro zíma ndá'balúgu romá zíyì íri ní, máútúásá lolú fú lá ndìsì dongará 'yì ezé ga ba do sogo káṅgá ona wá. Ídí 'bá'bá yée gi zí bisinyí ledre e, idíní ndìsì kǐ mimbé'deyé mbá kǐé'do káa zí bi ndìsìzé ndìsì kèyì kǐ mimbé'dezé kǐé'do ní. ¹² Simi ndìsì ezé bi kèye ní, mándìsì lúru bi kacíye kpìni kpìni kpìni kǐ roko'bu bi í'bí zíma ní káa bi ṅúrúyè ní ìndrì gi ngará lafúne e ke. Tí ma'dí, ṅúrúyè bi ìndrì ní ndaá. Odú 'yì bi ìndrì gi dongaráye ní duú wo bi kóo miéké kúrúyì úku ledre gi roa yaá ni lúyú ne gi dongará lafúne e ní. Ledre bi miéké kúrúyì uku ní méngì roné go tí ma'dí.

¹³ "Sɪndí kadra ogú go zíma ndá'balúgu romá zíyì íri. Ledre ga bi gi do bizé kèyì ní, máúku go mbá zíye gi do bi zíye ídíye kǐ rokinyi kángaya káa zí máa ní. ¹⁴ 'Yì ga bi ṅuṅguní ledre eyí wá ní, otoní mimbé'deyé go bisinyíne ro 'yì ezé ga ba, gi zía bi 'yì ezé maáge ootomoní ledre 'bi sága ba go zíye nda ṅuṅgu ledre eyí ní niyí go kpá káa zí máa ní. ¹⁵ Babá, máúku amá née kídí ídí mu 'dí'bióyó 'yì ezé ga ba gi do sogo káṅgá 'dá'ba wá. Ídí 'bá'bá yée gi zí Satána. ¹⁶ 'Yì ezé maáge 'dí'bioyóní sómú ledre eyé gi ro 'yì ga bi ṅuṅguní ledre eyí wá ní go. Míméngì ledre ezé ni nda yì ené go kèye kǐé'do gi zía ndazé ezé 'yì ga bi 'bi do sogo káṅgá ní wá. ¹⁷ Káa zí bi goó kenée ní, idíní mu ídí mbigí 'yì ezé e kèyì za fí, gi zía ndìsìní úku duú ma'dí ledre e.

18 Kpá káa zí bi kásaógu máa ógu 'dódo ledre eyí zí 'yíma'dí e do sogo kánga ní. Mákása kpá yée go idíní mu ndéré kí 'dódo ledre eyí zí 'yíma'dí e do sogo kánga za mbá. 19 Káa zí bi máotoómo romá za mbá zíyí ní, ídí sáká yée gi do bi zíye ótoómo royé kpá za mbá zíyí.

20 “Máíni amá ini zíyí ba lá dujú gi ro 'yí ezé máa yée ga ba wá. Máíni ini kpá gi ro yée ga bi karanée niyí ngungu ledremá kídí mááyí 'yí yómo 'yí e gi zí 'dódo ledre 'bi 'yí ezé ga ba ní ní. 21 Babá 'yí ezé ga ba idíní ndísi mbá kí mimbé'deyé kíé'do káa zí bi zée kéyí mimbé'dezé ni yí ené kíé'do ní. Kpá gi do bi zí mimbé'dezé ídine kéye kíé'do gi ro zí 'yí ga bi ngunguní ledre eyí wá ní ówo a kídí, ma'díi kásaógu máa yíi. 22 Máoto úndrúyé go kpá káa zí bi óto úndrumá ní gi ro zíye ídíye kíé'do káa zí bi azé kéyí kíé'do ní. 23 Ma'díi, mimbé'dezé ni go kéye kíé'do káa zí bi mimbé'dezé ni yí ené kéyí kú kíé'do ní. 'Yíma'dí e niyí ówo a mbá kídí kásaógu máa yíi. Zíye kpá ngungu a kídí ma'díi 'yí ezé ga ba 'búye ni bo doyi kángaya kpá káa zí 'búma bi doyi ní.

24 “Babá, 'yí ga bi í'bí yée zíma ba, mándú'yú yíi gi royé, ídí sáká yée gi do bi zíze ndísiyé kéye do bi kíé'do 'be 'bi eyí íri. Gi do bi zíye ówo a kídí 'búma ni bo doyi gi zía í'bí roko'bú ledre e go zíma 'desí, 'dá'dá zíyí kóo kí ótoógu do sogo kánga ba.

25 “Babá, yíi bi áyí mbigí Lomo kpá 'yí méngí bilámáne ledre ní, abú 'yíma'dí e owoní kenée wá, máówo bú bilámáne. Má'dódo yíi go zí 'yí ezé ga bi í'bí yée zíma ba, owoyemení go bilámáne kídí kásaógu máa yíi. 26 Abú má'dódo yíi go zíye yá, mááyí kpá fú 'dódo ándá yíi zíye gi do bi zíye ówo a kídí máoto 'búye go kpá káa zí bi óto 'búma ní gi ro zíze ídíze kéye kíé'do.”

18

Yúda e 'di'biní Yésu
(*Matáyo 26:47-56, Máríko 14:43-50,*

Lúka 22:47-53)

1 Gi do kací ini bi Yésu ini wo zí 'Buné ní, zía ñnyiné kí 'yí lódú kacíne e gi ore, zíye ndéréye sága 'bilulu bi kí ñriné Kidróne ní, zíye ólúndísiyé simi ngíti mongú yáká íri, kí'dí bi 'dìyíni kágá ga bi ndísiní ndólo yée olíva ní.

2 Yúda, ngúru 'yimikása 'bi Yésu bi í'bí ngbángá Yésu gi ro do úfu wo ní owo bi máa née bú gi zía Yésu ndísi lengbe ndéré ndísi íri kí 'yí lódú kacíne e. 3 Zí Yúda 'dí'bi asikíri ga bi manda ga bi 'bi 'yí 'dáná éyí e kí Farusáyo e kasaní yée ní kí ndulú kpá kí asikíri ga bi ndísiní lúru bi kací 'Díci Kótruro ní, ngíti géyí unduní 'bi eyé pho'du, zíye ndéré útúye do Yésu kí ndulú née.

4 Yésu owo éyí bi ni go ógu méngí née ní bú. Simi bi lúru asikíri ga gére née oguní go ní, geré zía ndéréne zíye, zía ndú'yú yée kídí, “Gámásó'dosé náambi?”

5 Zíye úkulúgu ledre zí Yésu kídí, “Gamáso'dozé Yésu, o'do bi gi simi Nazeréta ní.”

Zí Yésu úkulúgu ledre zíye kídí, “O'do máa née máa, mááyí ba.” Yúda bi í'bí ngbángáa ní ni 'bi ené kenée mitóroné. 6 Simi bi Yésu uku ledre kídí, “O'do máa née máa ní,” zí ya'dá ga bi oguní 'dí'bi wo née ndá'bayé mi'dí sogo do útúye mbá bi káa zí éyí bi uyuní go miúyu ní.

7 Zí Yésu kpá ndú'yú ándá yée kídí, “Gámásó'dosé náambi yaá?”

Zíye úkulúgu ledre kídí, “Gamáso'dozé Yésu, o'do bi gi simi Nazeréta ní.”

8 Zí Yésu kpá úkulúgu ledre kídí, “Máúku gáa ledre go zíse, máyá o'do bi ndísi gámásó'do wo née máa. Ídíse 'dí'bi nzúo máa, ndásé 'dí'bi 'yí lódú kacíma ga ba wá.” 9 Yésu uku ledre née kenée gi do bi zía útúásáne kí ledre bi uku zí 'Buné kídí, “Babá, 'yí ga bi í'bí yée zíma ba ngúrúyé bi kíé'do yaá ñndri gi dongará lafúne e go ní ndaá.”

10 Simúna Pétero ngúru 'yimikása 'bi Yésu ni kpá nyé kí 'bi ené maku. Simi bi lúru kídí 'yí ga gére née ayíní go gi ro 'dí'bi Yésu ní, zía láláógu 'bi ené maku gi

simi siríkpa ku, lágá'déçì mbílí Málakasa ngúru 'yì 'bì moko 'bì mongú 'yì 'dáná éyì kíe tų milágá, sáma nì go trìjì.

¹¹ Zí Yésu úku ledre zí Pétero kídí, “Née ndaá ledre bì áyí méngì a ní wá. Éšìlúgu maku née simi siríkpa. Sómú yá 'do'dó bì Babá kasaogu máa gì roa ní, mándá 'dó'dó a wá?”

Yésu kó'dú Ána

(Matáyo 26:57-58, Máriaiko 14:53-54, Lúka 22:54)

¹² Zí asikíri ga gére née kí mongú 'yì* eyé, nda kí mǐngburoko 'yì 'bì Yúda e 'dí'bi Yésu do ódó sílì a ndá miódó. ¹³ Zíye 'dí'bi wo gì ore fì ndéré kíe kó'dú ngúru mongú 'yì kí ìrìné Ána, o'do bì Kayáfa ofú nyí a ní. Simi sǐndí kadra máa bì kóo née ní, Kayáfa ma'dáa nì kóo ne mongú 'yì 'dáná éyì. ¹⁴ Née 'yì bì kóo uku ledre zí Yúda e kídí, utúasá miútúasá zí bikérí 'yì úyuné gì ro zí tų'dú 'yì e ídíye trìdriyé ní.

Pétero asi gì ro Yésu

(Matáyo 26:69-70, Máriaiko 14:66-68, Lúka 22:55-57)

¹⁵ Simi bì 'di'biní Yésu niyí go ndéré kíe ní, zí Simúna Pétero kí ngíti ezené bì kpá 'yì lódú kací Yésu ní útúye do kací a. Eze Pétero máa née mongú 'yì 'dáná éyì owo wo bú. Née sí ledre bì ootoomoní misi'di zía ólúlódú kací Yésu gì do ligá 'be 'bì Kayáfa mongú 'yì 'dáná éyì íri ní. ¹⁶ Pétero idíaká aka 'bì ené çìkì tara mbotų gara sága. Zí eze a bì kpá 'yì lódú kací Yésu bì gáa olú née, gì zía bì mongú 'yì 'dáná éyì owoní wo bú ní, zía ndéréne úku ledre zí kara bì ndìşì líkpí mbotų gara ní kídí idí í'bí misi'di zí Pétero ólúne simi gara.

¹⁷ Simi bì Pétero olú ní, zí kára née ndú'yú wo kídí “Tosoyí nda káa zí ngúru 'yì gì dongará 'yì lódú kací o'do bì 'di'biní wo ba ní ní?”

Pétero ya “f'ì, née ndaá máa wá.”

¹⁸ 'Di'biní kóo Yésu née kí ndulų, drų nì nda go kíngaya, bì ìdrí kpá go lílìlì. Zí bolşì ga bì ndìşìní 'bá'bá 'be 'bì mongú 'yì ore, nda kpá kí 'yì máa yée ga bì ndìşìní

méngì moko ore ní kótú pho'du ndìşiyé roa. Zí Pétero kóo kpá ndósoóguné ndoo ro pho'du máa née ìbì roné gì zí drų.

Mongú 'yì 'dáná éyì ndu'yú Yésu

(Matáyo 26:59-66, Máriaiko 14:55-64, Lúka 22:66-71)

¹⁹ Née ní, mongú 'yì 'dáná éyì bì oguní kí Yésu kó'dú a bì kí ìrìné Ána ní, nì go ndìşì ndú'yú Yésu gì ro 'yì lódú kacíga kí ledre ga bì ndìşì 'dódo yée zí 'yì e ní.

²⁰ Zí Yésu úkulúgu ledre zí mongú 'yì née kídí, “Ledre ga bì mándìşì 'dódo yée ní za mbá, ndaní eyé simi ugu royé wá. Mándìşì 'dódo ledre zí 'yì e simi 'Dìçì Kótruro e kpá kí 'Dìçì 'bì Lomo nda kpá do bi ga bì tų'dú Yúda e ndìşìní yóko royé doyé ní. ²¹ Ndá ndú'yú máa wá, bilámá a ídí geré ndú'yú 'yì ga bì mándìşì 'dódo ledre máa née zíye ní, owoyemení go bilámáne gì zía uwúní go cų kí mbíliye.”

²² Simi bì Yésu uku ledre née kenée ní, geré zí ngíti bolşì bì toro gbóo cigí Yésu ní ìnyiné óngbo komo Yésu gbiya mióngbo. Zía úku ledre zí Yésu kídí, “Née ndaá ledre bì áyí úku a zí mongú 'yì 'dáná éyì ní wá.”

²³ Zí Yésu úku ledre zí o'do née kídí, “Bisinyí ledre bì máúku zí mongú 'yì ní wo be 'di, bì zíyì ócó máa gì zía geré miócó ní, úku 'dódo aka zíma. Togú máúku tí bilámá ledre ní, sara ócó nda máa gì ro 'di?” ²⁴ Nda gì ore, zí Ána úku ledre kídí 'di'biokpóní Yésu mu nyé miódóne kenée ndéré kíe kó'dú Kayáfa bì mongú 'yì 'dáná éyì ní.

Pétero asi andá kpá roné gì ro Yésu

(Matáyo 26:71-75, Máriaiko 14:69-72, Lúka 22:58-62)

²⁵ Simi bì niyí ndìşì ndú'yú Yésu ní, Simúna Pétero nì aka fú ndìşì tóro ro pho'du gì zí drų. Zí ngíti géyì 'yì e ndú'yú Pétero kídí, “Tosoyí nda tí káa zí áyí ngúru 'yì gì dongará 'yì lódú kací o'do bì 'di'biní wo ba ní ní?”

Zí Pétero úkulúgu ledre kídí, “f'ì, mándá 'bì amá gì dongará 'yì ga gére née wá.”

* **18:12** 18:12 Mongú manda 'bì asikíri e: Ndìşì lúrú bì kací asikíri e álifú. Nì 'bì ené do manda ga bì 'bì asikíri e ní.

26 Ngíti o'do ni kóo kpá bo dongará 'yi ga bi ndişiní úku ledre zí Pétero née. O'do máa née ni sümü o'do bi Pétero lagá'deci ngúru mbílí a kí mongú maku ní, ni 'yi 'bi moko 'bi mongú 'yi 'dáná éyí. Zí o'do máa née kpá úku ledre zí Pétero kídí, “Simi bi gáa 'di'biní Yésu yáká 'dáa ní, komomá utú ro ngíti 'yi íri tí káa zíyí ní.” 27 Zí Pétero kpá ítiándá kangú kídí, “‘fi, née ndaá 'bi ené máa wá.” Geré zí ngonon úcu koko.

Yésu kó'dú gávana Piláto

(Matáyo 27:1-2,11-14, Máríko 15:1-5, Lúka 23:1-5)

28 Nda gi ore akpa kí sındónzó, zí Kayáfa kásaókpó Yésu kó'dú Piláto gávana 'bi Róma. Simi bi Yúda nderéoguní kí Yésu 'be 'bi Piláto ní, Yúda maáge idíakání 'bi eyé ciki sága olúní 'dici wá gi zía Piláto ni 'yi lóngó, orú roné káa zí yé Yúda e wá. Togú yé olúní go simi gara 'bi Piláto yá, yé 'dewení lorú 'bi ondú eyé go, yé utúasání lolu ánu Ayímbi Umbuokpó ndro kí lafúye e wá. 29 Née sí ledre bi Piláto olúogu zíye sága ndú'yú yé kídí, “O'do bi ógusé kie ba lúyú ledre ené ni 'di?”

30 Zí mingburoko 'yi 'bi Yúda ga gére née úkulúgu ledre zí Piláto kídí, “Ídí o'do née luyú ledre wá yá, káa bi 'di'bioguzé wo kó'dúyí ona wá.”

31 Zí Piláto úku ledre zí Yúda ga gére née kídí, “‘Dí'bióyósé wo mu gi ona zise 'deci ngbanga roa kací lorú esé bi 'bi Yúda e ní.”

Zíye úkulúgu ledre zía kídí, “Mongú 'yi, oguzé kí o'do née kó'dúyí gi zía áyí dujú yí 'yi 'deci ngbanga 'yi gi ro do úfu a.”

32 Ledre née mengi roné kenée gi ro zía utúasáne kpini kí ledre bi Yésu uku kídí niyí úfu née miúfu ní.

33 Zí Piláto olúlúgu roné 'dici ngbanga, zía úku ledre kídí idíní ndá'baógu kí Yésu kó'dú ne. Simi bi Yésu ogú ní, zía ndu'yú Yésu kídí, “Ma'dii, áyí Ngére 'bi Yúda e?”

34 Zí Yésu úkulúgu ledre zí zía kídí, “Ledre bi úku née tí sómú ledre eyí, ala née sómú ledre 'bi ngíti géyí 'yi e?”

35 Piláto yaá, “Ledre amá ndaá, mánda 'bi amá Yúda wá. 'Yi eyí e kí manda ga bi 'bi 'yi 'dáná éyí e 'di'bioguní yí ye kó'dúma. Éyí bi mengi bisinyíne ní 'di?”

36 Zí Yésu úkulúgu ledre zí Piláto kídí, “Roko'bu 'bi ídíma bi káa do Ngére ní, ogú ené gi zí 'yima'dí e gi do sogo kangá ona wá. Ídí roko'bu amá ni gi zí 'yima'dí e yá, káa bi 'yimikása amá e uduní okó go simi bi Yúda e 'di'biní máa ogú kíma kó'dú mingburoko 'yi eyé e ní.”

37 Piláto ya zí Yésu ní, “Úku ledre kenée ní, áyí Ngére ke.”

Yésu ya zía ní, “Úku go ma'dii yá mááyí Ngére. Née sí ledre bi kasaoguní máa do ndíki máa do sogo kangá ona gi roa ní, gi ro zíma 'dódo ma'dii ledre 'bi Lomo zí 'yima'dí e. 'Yi ga bi iliní ma'dii ní, ndişiní índi mbíliye dujú ye úwú ledre ga bi mándisi 'dódo yé e ní.”

'Deciní ngbanga Yésu gi ro úfu wo

(Matáyo 27:15-31, Máríko 15:6-20, Lúka 23:13-25)

38 Piláto yaá, “Ma'dii bi úku ledre a kírí née, née ma'dii 'bi 'di?” Simi bi uku ledre née kenée ní, geré zía olúogu ndéréne zí Yúda ga bi 'di'bioguní Yésu ní, zía úku ledre zíye kídí, “Málúrúndiki amá lúyú ledre gi zí o'do bi 'di'biogusé wo ba wá. 39 Káa zí bi ni miyémené kací ondú esé 'bi Yúda e kídí, kadra Ayímbi Umbuokpó máidí ndisi ótoómo 'yi kíe'do zía olúoguné gi simi síginí ní, máidí mu ótoómo Yésu Ngére esé 'bi Yúda e ba zía olúoguné?”

40 Zí Yúda ga gére née iniyé mbá ótrú ledre kídí, “Ídí ótoómo Barába zía olúoguné zíze.” (Barába ni 'yi lúyú ledre bi kóo içi okó ro akúma 'bi Róma zíye úfu 'yi e ní.)

19

'Deciní ngbanga úfu Yésu

1 Gi do kací a bi 'yi e ya yé iliní Piláto idí ótoómo zíye Barába ní, zí Piláto í'biógu Yésu zí asikiri e idíní mu ócwo. 2 Simi bi ocóasání wo go ní, zí asikiri maáge lágáogu kini kúrókú a káa

zí tagíya 'bi mingburoko ngére e ní ési a ro do Yésu. Zíye 'dí'biógu mǐgbagbawu bongó* bi káa zí 'bi mingburoko ngére ní, zíye ési a ro Yésu ma'dáa. ³ Zíye ndísiyé fólo wo kí úku ledre zía kídí, “Azé go óto úndruyí ngére 'bi Yúda e.” Nda gi 'dá'ba, do ndísiyé óngbo komoa.

⁴ Zí Piláto kpá olúógu ándá roné zí Yúda ga gére nées sága zía úku ledre zíye kídí, “O'do bi ógusé kǐe ba málúrúndíki amá lúyú ledre gi zía, bi ni óto máa zíma 'dǐcǐ ngbanga ro a bisinyíne ní wá.” ⁵ Zí Piláto úku ledre kídí Yésu olúógu mu sága. Zí Yésu olúóguné sága nyé kí mikúrókú kǐni gána ní ro doné, kpá kí mǐgbagbawu bongó gáa esǐnǐ roa ní roné. Zí Piláto úku ledre zí Yúda maáge kídí, “Yí esé ba ni goó ba.”

⁶ Simi bi manda ga bi 'bi 'yǐ 'dáná éyǐ e kí mingburoko 'yǐ eyé e lurúní Yésu ní, zíye ñnyiyé mbá úku ledre kídí, “O'do nées idí úyú 'dá'ba.”

Piláto ya zíye ní, “Togú gi ro úfu wo yá, idísé úfu yǐ esé se. Togú máa yá, málúrúndíki amá lúyú ledre roa do úfu wo gi zía wá.” Zía ndólólúgu Yésu kpá 'dǐcǐ.

⁷ Zí Yúda ga gére nées úkulúgu ledre zí Piláto kídí, “Lorú ezé ni bo, uku ledre kídí, 'yǐ káa zí o'do nées idí úyú 'dá'ba gi zía o'do ma'dáa uku ledre ya nées ni Owú 'bi Lomo.”

⁸ Simi bi Piláto uwú ledre gi tara Yúda ga gére nées kídí Yésu uku ya nées ni Owú 'bi Lomo ní, zí ngǐrǐ méngǐ wo bisinyíne. ⁹ Zí Piláto ma'dáa olúlúgu roné 'dǐcǐ, zía ndú'yú Yésu kídí, “Áyí yǐ eyǐ gi 'da? Yésu ñtǐ ené e wá.” ¹⁰ Gi zía bi Yésu ñtǐ wá ní, zí Piláto úku ledre zía kídí, “Ñtǐ eyǐ wá ní, ówo eyǐ bi kídí misi'di yómo yǐi kí úfu yǐi ñiyǐ mbá do sǐlǐma ní wá?”

¹¹ Yésu ya zía ní, “Áyí 'dǐcǐ ngbangamá lá duú gi zía bi Lomo i'bí roko'bu ledre máa nées ne zíyǐ ní. Idí ndaá kenée wá yá, 'yǐma'dí e utúasání 'dǐcǐ ngbangamá wá. 'Yǐ bi i'bí máa zíyǐ gi ro zíyǐ 'dǐcǐ ngbanga

má ní, lúyú ledre ené romo gi do 'bi eyǐ go.”

¹² Gi zí ledre ga bi Yésu uku yée kenée ní, Piláto ili ené lolú kóo bi yaá idíní úfu Yésu ní wá. F'i, Yúda iliní kenée wá. Zíye ndísi ódroyé o'buó'bu kídí, “Togú yómo o'do nées go yá, áyí go okó ro Káyísara† ngére 'bi Róma. Gi zía togú 'yǐ ya nées ni go kpá ngére yá, oto roné go ezeokó ngére ezé Káyísara.”

¹³ Gi zí ledre bi Yúda e odóní royé go kǐé'do kídí 'búó Yésu idí úyú kí ní, zí Piláto olúógu ndísiné do nyará bi do kǐtǐ ngére kídí bi ndísi lengbe ndísi 'dǐcǐ ngbanga umbu ní, ñrǐ bi máa nées kí tara Aramáyika kídí, “Gabata” (ini ledre gi simi a kídí mǐsisilekpe tutú.) ¹⁴ Ledre máa nées méngǐ kóo roné nées simi bi kadra ni go kpítère simi do ní. Nées kóo go sǐndǐ kadra bi Yúda e ndísiní yéme royé simi a gi ro Ayímbi bi Umbuokpó ní.

Zí Piláto í'bí Yésu zíye, zía úku ledre kídí, “Ngére esé ba ni goó ba.”

¹⁵ Zí Yúda ga gére nées kpá fú úku ledre kídí, “Idí úyú 'dá'ba. O'do nées idí úyú 'dá'ba.”

Piláto ya zíye ní, “Bi ni Mongú ngére esé, idíní úfu wo 'dá'ba?”

Manda ga bi 'bi 'yǐ 'dáná éyǐ e ní ya zí Piláto ní, “Ngére ezé ni duú kǐé'do Káyísara.” ¹⁶ Gi zía bi ukuní yǐ eyé ye kenée ní, Piláto yaá ufuní wo mu.

Ufuní Yésu

(Matáyo 27:32-44, Máríko 15:21-32, Lúka 23:26-43)

Geré zí asikíri e 'dí'bi Yésu. ¹⁷ Zí Yésu ñmbǐ mǐngbúngbu kágá bi ayíní ndéré úfu wo doa ní olúógu kǐe gi simi yana gara sága ndéréye kǐe do bi bi lengbe ndísiní úfu 'yǐ e doa ní. Aramáyika ndoloní ñrǐ bi máa nées kídí, “Gologóta.” Ya cóngó do'yǐ. ¹⁸ Ufukotrúní yée kí 'yǐ ugu e gbre, phephéní yée mbá mǐphéphé do mǐngbúngbu kágá. Yésu ni 'bi ené yana.

* **19:2** 19:2 Mǐgbagbawu bongó e: Bongó ga gére nées mingburoko ngére e ndísiní kóo ési a duú ye. † **19:12** 19:12 Káyísara: Káyísara ini ledre gi simi a kídí mongú ngére 'bi Róma. Ni mongú ngére do ngíti géyǐ lafúne ngére e ga bi 'bi ngíti géyǐ káṅgá e káa zí Yúdáya kí Galiláya.

19 Zí Piláto éké ledre ro éyí oruóru zía í'bí a idíní phéphéngéří a ro mĩngbũngbu kágá kpĩtere do Yésu 'dága kídí, "BA YÉSU 'YI 'BÍ NAZERÉTA, MONGU NGÉRE 'BÍ YŪDA E." 20 Piláto éké kóo ledre née simi tara e mĩngũngũcua káa zí tara Latíni, Aráma nda kpá kí Gĩřĩgĩ gĩ do bi zí tú'dú Yúda e ólo a zíye ówoyéme ledre gĩ ro Yésu, gĩ zía ufuní kóo wo gbóo kí mongu gara bi Yerusaléma ní. 21 Zí ledre née sínýíne ro manda ga bi 'bi 'yí 'dáná éyí e ní gbála, zíye ñnyiyé ndéréye úku ledre zí Piláto kídí, "Nda idí ya Yésu ni Ngére ezé 'bi Yúda e wá. Ídí éké a yá, uku ya née ni Ngére ezé 'bi Yúda e."

22 Zí Piláto úkulúgu ledre zí mĩngburoko 'yí ga bi oguní zíne née o'buó'bu kídí, "Ledre bi máéké go ní máéké go."

23 Zí asikíri ga gére née lálaógu ngíti géyí bongó 'bi Yésu gĩ roa, zíye phéphé wo do mĩngbũngbu kágá. Gĩ do kací a née, zíye 'dí'biógu bongó ené e ífi báyi a simi a eso, 'yí kí 'bi ené kíé'do. Ngíti bongó ené ma'dáa ni 'bi ené mbílíne, ndĩří ónzó a roné mióonzó.

24 Gĩ ro bongó máa wo bi mbílíne née ní, zí asikíri ga gére née úku ledre kídí, "Ndazé lófosínyi wo ba milófosínyi wá, idízé ónzó gbégbé. 'Yí bi utú go zía ní, zía 'dí'bi a ne."

Ledre ga bi asikíri ga gére née mengĩní ní, utúasá go kpĩni kí ledre ga bi kóo Lomo uku'bí zí ngúru nébi úku a kídí,

"Niyí ifi báyi bongó amá dongaráye,
zíye kpá ónzó gbégbé gĩ ro mbílí
bongó amá ní."

Asikíri ga gére née mengĩní kóo ledre née tí za cé káa zí bi kóo nébi uku ní.

25 Née ní, Mariya mbágá Yésu odóní mimbé'deyé kí lémĩné nderé toroní go gbóo cigí mĩngbũngbu kágá bi phephéní Yésu doa ní. Zí ngíti géyí kará e gbre ñřiyé mbá Mariya, ngíti a 'bi ené me'be Keliyópa, ngíti a 'bi ené gĩ simi gara bi kí ñřiné Magídála ní ndĩří tóroyé ndro kí mbágá Yésu. 26 Simi bisinyí sındĩ kadra née ní, zí ngúru 'yí lódú kací Yésu bi

'búa ni do Yésu kĩngaya ní, nderé toro go gbóo cigí mbágá Yésu kenée. Zí Yésu úku káa ledre gĩ do mĩngbũngbu kágá girí zí mbágáne kídí, "Mamá, owúo'do bi ni tóro cigíyí ñri née, idí nda idí zíyí káa do owú 'bi eyí." 27 Zí Yésu kpá úku ledre zí 'yí lódú kacíne née kídí, "Kára née ni nda go mbágáyí." Tónóne simi sındĩ kadra máa bi kóo née, 'yí lódú kací Yésu née ndĩří nda lúru bi kací mbágá Yésu go ne.

Ledre gĩ ro umbu Yésu

(Matáyo 27:45-56, Mároko 15:33-41, Lúka 23:44-49)

28 Simi bi Yésu owoyeme go bilámáne kídí ledre ga bi 'Buné kasaogu née gĩ ro méngi yée, née méngi go mbá tí káa zí bi ili ní, zía úku ledre kídí, "Mimbé'demá ñří mĩřĩ." Ledre née utúasá go kpĩni kí ledre ga bi niyí miékéye simi miéké kúru Lomo ní. 29 Ábuwá asikíri ga gére née 'dí'bioguní mindogó le'yí kóró eyé go kírí née ndĩří kí éwé yí eyé. Simi bi uwuní ledre bi Yésu uku kídí, mimbé'dené ñří mĩřĩ ní, zí ngúruyé ndéréne 'dí'biógu éyí káa zí katúu ní ónzó a bu simi mindogó le'yí eyé ba, éří a ro ngbágbá kágá sĩkpióto a tara Yésu. 30 Simi bi Yésu mbulúonzó mindogó le'yí née ní ní, zí Yésu ma'dáa úku ledre kídí, "Moko ga bi kóo kásaógu máa gĩ royé ní, máméngiönzó yée go." Geré gĩ do kací ledre née ní, zía ótoómo 'dówúne, geré zí komo go a útúne ngeré.

31 Gĩ zía yí ené go sındĩ kadra 'bi Yúda e 'bi yéme royé kílónódó a née go Sílí 'bi 'Dówúro bi kí ledrené owó owó ní. Zí mĩngburoko 'yí 'dáná éyí e ndéréye zí Piláto, idí í'bí loru gĩ ro zí asikíri e ndéréye ócódéwe sındĩ 'yí ga bi phephéní yée née gĩ ro zíye úyuyé 'diya zí sumuyé e óguyé 'dí'bióyó yée gĩ do mĩngbũngbu kágá 'dá'dá zí ngítí kadra kí útúne gĩ zía kílónódó go Sílí 'bi 'Dówúro, kací ondú ezé 'yí méngi moko ndaá. 32 Zí Piláto káa asikíri ené e idíní mu ndéré ócódéwe sındĩ 'yí ga phephéní yée née. Tonóní ócódéwe fi sındĩ 'yí ga bi phephéní yée kí Yésu ní. 33 Simi bi oguní

nda gí ro 'déwe sɪndí Yésu ní, niyí lúru bi káa ní, Yésu uyu yi ené go. Gi zí keyi nées 'deweni eyé lolu sɪndia wá.

³⁴ Zí ngúru asikiri ñnyiné lúku dogboru simi Yésu kí phala, geré zí sama kí iní ndé'yíoguné gi simia. ³⁵ Maa Yiwáni, máéké zise ba ma'díi ledre, ledre ma'dáa mengi roné za cú do komomá. Máéké gi do bi zise ówo a, gi ro zise ngungu ledre Yésu ma'dáa. ³⁶ Gi zía miéké kúru Lomo uku kenée kídí, "Kémbi cóngó Yésu bi 'déwe ní ndaá." Ledre bi mengi roné zí Yésu ní ni go tí kenée, kémbi cóngó a bi 'dewe ní ndaá. ³⁷ Ni kpá miékéne kídí, "Niyí karanée ndísi lúru kása 'yi bi lukuní wo kí phala ní."

Yoséfa oto umbu Yésu

(Matáyo 27:57-61, Mária 15:42-47, Lúka 23:50-56)

³⁸ Simi sɪndí kadra máa nées ní, ngiti o'do ni koo bo kí ñriné Yoséfa, ni gi simi gara bi ndísiní ndólo a Aramatáyo ní. O'do nées ni koo 'yi lódú kací Yésu, tí lá ili ené zí 'yi e ówo a wá gi zía ngiri Yúda e ndísi méngi wo miméngi. Zí o'do nées ñnyiné ndéréne ndú'yú Piláto, idí ngungu a zine 'dí'bi umbu Yésu ndéré óto a. ³⁹ Níkodímo bi koo nderé ódro kí Yésu kí ndulú ní ni koo kpá bo ore simi bi Yoséfa ni ndéré ndúndu'yú gi ro 'dí'bi umbu Yésu ní. Zí Níkodímo ma'dáa 'dí'bi mongú sù'bú bi kí bilámá kágá mindonyo e siminé bi ugúní kí tú'dú kési ní kpa gi ro ndéré súsú a ro umbu Yésu. Zíye ndéréye kí Yoséfa.

⁴⁰ Simi bi oguní ñri ní, zíye 'dí'bi umbu Yésu círigbí a yeré kí bilámá ká'dá bongó, zíye súsú sù'bú mindonyo bi oguní kée ní ro a kací ondú eyé 'bi Yúda e gi ro zíye óto wo. ⁴¹ Bi bi koo ufuní Yésu doa nées, yáká ni koo ore. Míngi yáká ma'dáa iciomo koo gu ore nzíyiné otoní aka 'yi simi a wá. ⁴² Gi zía nées sílì bi Yúda e ndísiní yéme royé simi a gi ro Sílì 'bi 'Dówúro ní, gi zí keyi nées zíye 'dí'bi umbu Yésu 'diya ndéré óto a ore.

20

Miúru Yésu gi simi umbu

(Matáyo 28:1-10, Mária 16:1-8, Lúka 24:1-12)

¹ Simi sílì gi do kací Sílì 'bi 'Dówúro akpa kí sí ndondó, zí Mariya bi gi simi gara bi Magídala ní, ñnyiné ndéréne sí bi zí Yésu. Ni ógu ñri ní, misisilekpe tutú bi gburugbu otoní ngbuturú tara mbotu gu ní, gburugbu oyóní go, bi kací a go fúo. ² Zí kára nées ñnyiné gi ore ngásalúgu roné úku ledre zí 'yimikása ga bi 'bi Yésu ní, Simúna Pétero e kí ngiti 'yi lódú kací Yésu bi 'búa ni doa kíngaya ní. Zía úku ledre zíye kídí, "Máogú ba gi sí bi, ngiti géyi 'yi e 'di'bioyóní umbu Ngére Yésu gi simi gu go, togú otoní nda wo go 'dáya yá, máówo wá."

³ Simi bi Pétero uwúní ledre nées kí ezené nées kenée ní, geré zíye ñnyiyé ngásaye sí bi ñri. ⁴ Zí eze Pétero bi ngúru 'yi lódú kací Yésu ngasání kí Pétero ní, oguútu roné fi ne sí bi ñri. ⁵ Simi bi ogú ñri ní, zía ndísiné ciki sága lúrukása bi simi gu. Lurúndiki lá dujú bikenyi bongó bi otoní Yésu kée ní.

⁶ Zí Simúna Pétero ngásáogú 'bi ené nda gi 'dá'ba, geré zía olúne simi gu. Ndiki ñri kpá lá dujú bikenyi bongó bi otoní Yésu kée ní. ⁷ Zía kpá lúru mbílí bongó máa wo bi lo'bu'dutuní komo Yésu kée ní, kó'dú gu 'dí kerí kenée. ⁸ Zí 'yi lódú kací Yésu gáa oguútu roné sí bi ñri ní olúne simi gu. Gi zía bi ogundiki tí bongó ga gére nées ñri ní, zía ngungu a kídí, ma'díi, Yésu urú go. ⁹ 'Yi lódú kací Yésu owoyemení aka eyé koo ledre bi simi miéké kúru Lomo bi ya Yésu ni urú gi simi umbu ní wá.

¹⁰ Nda gi ore, zí Pétero ñnyiyé kí ezené nées ndá'balúgu royé 'be.

Yésu 'dodo roné zí Mariya Magídala

(Mária 16:9-11)

¹¹ Zí Mariya Magídala kpá ndá'balúgu roné sí bi ñri ndísi ñri ini kí ndálané kpá fú kí lúru bi simi gu. ¹² Zía lúru ndiki maláyika e gbre simi toso 'yima'dí e,

esiní royé mbá bikenyi bongó niyi go mindisiyé kí'dí bi otoní Yésu ní. Ngíti a ndisi 'bi ené 'dí sí do, ngíti a 'bi ené sí sindí.

¹³ Zí maláyika ga gére née ndú'yú wo kídí, “Mamá, ndisi ini ini gi ro 'di?”

Zí Mariya úkulúgu ledre zíye kídí, “Ngíti géyi 'yi e 'di'bioyóní umbu Ngére amá gi ona go. Máowo wá togú nderení nda oto wo ba go 'dáya yá.” ¹⁴ Gi do kací ódro née, zía óyó roné ni lúru bi káa yá, zía lúru ndíki Yésu kí tóro, owo ené bi ya née Yésu ní wá.

¹⁵ Zí Yésu nda kpá ndú'yú wo kídí, “Mamá, ndisi ini ini gi ro 'di? Sara ndisi gamásó'do náambi?”

Mariya somú 'bi ené ya née go o'do bi ndisi lúru bi kací yáká ba ogú ndisi ódro née ne. Zí Mariya úkulúgu ledre zía kídí, “Mongú 'yi, togú 'dí'bioyó wo gi ona yi yá, idí 'dódo a gi ro zíma ndéréma 'dí'bi ókpó wo.”

¹⁶ Geré zí Yésu ndólo wo fúo kídí, “Mariya.”

Zí Mariya óyó roné 'diya zía, gi zía owoyeme simi kúru a go kídí, née Yésu. Zía ndólo Yésu kí tara Aramáyika kídí, “Raboní.” Ini ledre gi simi a kídí, “Yi 'dódo ledre.”

¹⁷ Zía úku ledre zí Mariya kídí, “Nda aka óto síliyi romá wá, gi zía máokpó aka amá gi zí Babá 'dáa wá. Ndéré mu zí 'yi lódú kacíma e, mándisi kpá ndólo yéé lúndumá e. Idí úku ledre zíye yá, máuru gi simi umbu go. Máayi go yéme romá gi ro ndá'balúgu romá zí 'Buzé bi ni kpá Lomo ezé kése ní.”

¹⁸ Nda gi ore, zí Mariya Magidála ndéréne úku a zí 'yi ga bi ndisini lódú kací Yésu ní kídí, “Ngére urú go, málúru wo go cú kí komomá.” Zía kpá líkpí ledre ga bi Yésu uku yéé zía ní mbá zí 'yi lódú kacíga.

Yésu 'dodo roné zí 'yi lódú kacíne e (Matáyo 28:16-20, Máriko 16:14-18, Lúka 24:36-49)

¹⁹ Nda go kí tagá ndulú simi síli gi do kací Síli 'bi 'Dówúro zí 'yi lódú kacíga yokoní royé go mbá simi 'dici kíe'do, zíye

'dútu mbotu kacíye go ndá ndá ndá gi zí ngiri mingburoko 'yi 'bi Yúda e. Ábuwá Yésu ogú go tóroné dongaraye 'dici iri. Niyi óyó komoyé káa yá, gbó ro Yésu. Zía úku ledre zíye kídí, “Lomo idí kíse.”

²⁰ Zía 'dódo mbiři bi simi síli ne kí wo bi dogbořu siminé ní zíye. Simi bi 'yi lódú kacíga lurúni kenée ní, zíye idíye mbá kí rokinyi kídí Ngére eyé nda'baogu go.

²¹ Zí Yésu kpá úku ánda ledre zí 'yi lódú kacíne ga gére née kídí, “Lomo idí kíse. Káa zí bi Babá kasaogu máa 'dódo ledre ené zí 'yima'dí e ní, máayi go kpá kása séé, idisé mu ndéré kí 'dódotátá ledre ené zí 'yima'dí e.” ²² Simi bi ukuonzó ledre ga gére go ní, zía lúwú roko'bu 'bi 'Dówú Lomo doyé, zía úku ledre zíye kídí, “Dówú Lomo idí ndisi sáká séé. ²³ Kí roko'bu 'bi 'Dówú Lomo bi mái'bí zise née togú ótoómosé ledre go zí 'yi lúyú ledre yá, Lomo ni kpá ótoómo ledre zía. Togú ótoómosé ledre zía wá yá, Lomo otoomo ené kpá ledre zía wá.”

Yésu uku ledre zí Tóma

²⁴ Simi sindí kadra bi kóo Yésu 'dodo roné zí 'yi lódú kacíne ga bi sokó doa gbre (12) ní, ngúruyé bi Tóma ní nda kóo ore wá. Gi zía bi Tóma ma'dáa niyi toņgo e ní, ndisini nda ndólo wo, “Máaratōņgo.” ²⁵ Simi bi Tóma nda'baogu dongará lafúne e 'yi lódú kací Yésu ní, zí lafúga maáge úku ledre zía kídí, “Lurúze Ngére Yésu go tridri cú kí komozé.”

Zí Tóma úku ledre zí lafúne ga gére née kídí, “fi, 'búo togú málúru bi kací musumári ga bi kóo phephéní wo kíe, zíma tátáuzu mbiři phala bi kóo lukuní wo kíe ní go, máayi fú ngungu ledre bi úkusé née. Togú kenée wá, mángungu amá ledre esé née wá.”

²⁶ Gi do kací síli e inyí do a gbre (7), 'yi lódú kací Yésu yokoní royé kpá go mbá 'dici kíe'do, Tóma ni kóo nda goó bo, mbotu ni kpá mi'dútuné. Geré zí Yésu ogú tóroné dongaraye zía úku ledre zíye kídí, “Lomo idí kíse.” ²⁷ Zía úku ledre zí Tóma kídí, “Tóma, lúru aka mbiři bi simi síli ma ba, zíyi tátáuzu wo bi dogbořu simimá ní. Idí ótoómo kála ledre, zíyi

ngúngu a kídí ma'díi, máúró go gi simi umbu.”

²⁸ Nda gi ore, zí Tóma úku ledre zí Yésu kídí, “Ma'díi, áyí Lomo kpá Ngére amá.”

²⁹ Yésu ya zía ní, “Ngúngu ledremá née lá gi zía bi lúró máa go cú kí komoyí ní? Mongú úndru ni ídí zí 'yí ga bi ngunúní ledremá 'dá'dá zíye kí lúró máa kí komoyé ní.”

³⁰ Tú'dú mingburoko ledre e niyí kóo bo Yésu mengí yée, zí 'yí lódú kacíga ga gére née kóo lúró yée cú kí komoyé, tí lá ledre maáge ndaní mbá miékéye simi búkú ba wá. ³¹ Yée ga bi máéké yée simi búkú ba, niyí gi do bi zise ówo yée, zise ngúngu ledre Kírésito Yésu ma'dáa kídí, ni mbigí Owú 'bi Lomo. Lomo kasaogu wo do sogo kángá káa do Ngére. Togú ngúnusé ledre ené go yá, ni í'bí tridri bi za fí ní zise.

21

'Yí lódú kací Yésu 'di'biní tú'dú kenzé e

¹ Gi do kací ngíti géyí sǐlǐ e, zí Yésu kpá 'dódo ándá roné zí 'yí lódú kacíne e kó'dú mikavu simi Galiláya kí iriné Tíberiya. Ledre ma'dáa mengí kóo roné káa. ² Ngíti géyí 'yí lódú kací Yésu ga gére née kóo Simúna Pétero kí Tóma bi ndísiní kpá ndólo wo Máarátoŋgo ní, kí Nataníyele ngíti o'do gi simi gara kí iriné Kána simi Galiláya, nda kí owú ga bi 'bi Zebediya ní, nda kpá kí ngíti géyí 'yí e gbre. Zí 'yí ga gére née yóko royé go mbá do bi kǐé'do. ³ Zí Simúna Pétero úku ledre zí lafúne ga gére née kídí, “Mááyí ba ndéré ónzó kenzé.” Lafúga ya zía ní, “Bilámáne, nderézé aka yí ezé mu.” Zíye iniyé gi ore ndéréye ngburu do ékiye simi kurúngba tónó ónzó mbírá simi iní kí ndulú née zaá bi dre, 'di'biní kémbí éyí wá.

⁴ Nda goó akpa kí phiyí zí Yésu ndéré tóroné do gbúrúngó, 'yí lódú kacíga owoní eyé bi kídí née wo ní wá.

⁵ Zí Yésu ndú'yú yée kídí, “Owú 'bi amáa e, 'dí'bindíkisé laká yée goó?”

Zíye úkulúgu ledre zí Yésu kídí, “É'e mongú 'yí, kémbí éyí ndaá.”

⁶ Zí Yésu úku ledre zíye kídí, “Ónzó'díyísé aka mbírá ma'dáa do sǐlǐse 'bi anú ásé 'dí'bi kenzé e” Simi bi onzóní ní, zíye 'dí'bi tú'dú kenzé e utúasání lálalúgu mbírá née simi kurúngba wá gi zí miówó a.

⁷ Née ní, zí 'yí lódú kací Yésu bi 'búa ni do Yésu kíngaya ní úku ledre zí Simúna Pétero kídí, “'Yí bi íri née Ngére Yésu.” Simi bi Pétero uwú ya née Ngére Yésu ní, zía ésilúgu bongó gáa lalaogu gi roné ní do lé'béoguné gi simi kurúngba ndéréne zí Yésu do gbúrúngó íri. ⁸ Zí ngíti géyí 'yí lódú kací Yésu idíakání 'bi eyé cǐkǐ simi kurúngba ndísi lalaogu mbírá bi kí kenzé e siminé ní do gbúrúngó, gi zía niyí nda kóo go lá mítiri miya (100) gi ro gbúrúngó. ⁹ Simi bi lalaoguní kenzé eyé e go do gbúrúngó ní, niyí lúró bi ní, kotúní pho'dú go, otóní kenzé e go komoa ambata e niyí go kpá mbá nziyiyé.

¹⁰ Zí Yésu úku ledre zí 'yí lódú kacíne ga gére née kídí, “Ógusé aka kí ngíti géyí kenzé ga bi 'dí'bisé yée née girí zíma yáa.”

¹¹ Née ní, zí Simúna Pétero ékíne simi kurúngba lalaogu mbírá kí kenzé ga bi siminé née bi. Kenzé maáge niyí kóo mbá miya kǐé'do kí doné cǐ gbre doa sokó do a ota (153). Simi tú'dú kenzé ga gére née mbá, komo mbírá 'decǐ gbawá kǐé'do.

¹² Zí Yésu ndólo 'yí lódú kacíne ga gére née kídí, “Ógusé mu ánu éyí.” Gi zía bi 'yí lódú kacíga ga gére née owoyemení go ya née Ngére Yésu ní, 'yí bi kǐé'do káa zía ndú'yú wo ya áyí náambi ní ndaá. ¹³ Simi bi yokoní royé go ní, zía 'dí'bi ambata í'bí a zíye. Zía kpá 'dí'bi kenzé bi liciní ní í'bí a kací a zíye. ¹⁴ Née kóo go ota 'dódo ro bi Yésu 'dodo roné zí 'yí lódú kacíne e simi bi urú gi simi umbu ní.

Yésu í'bí úndru zí Pétero

¹⁵ Simi bi anuonzóní éyí go ní, zí Yésu ndólo Pétero 'dí sogo zía ndú'yú wo kídí, “Simúna wotí Yiwáni, ma'díi 'búma ni tí doyí?”

Pétero ya zía ní, “Ngére, ówo bú bilámáne kídí 'búyí ni domá.”

Yésu ya zía ní, “Ídí mu lúru bi kací minzéré kábiríki amá e.”

¹⁶ Zí Yésu kpá ndú'yú ándá bikérí ndú'yú née kídí, “Simúna wotí Yiwáni, ma'díi 'búma ni tí doyí?”

Zí Pétero kpá úkulúgu ledre zía kídí, “Ngére, ówo bú bilámáne kídí 'búyí ni domá.”

Yésu ya zía ní, “Ídí mu lúru bi kací kábiríki amá e.”

¹⁷ Zí Yésu kpá ndú'yú ándá Pétero kídí, “Simúna wotí Yiwáni ma'díi 'búma ni tí doyí?”

Zí simikozo méngí Pétero gí zí ndu'yú bi Yésu ndu'yú wo za 'dényé kídí ota ní. Zía ìnyiné úkulúgu ledre zí Yésu kídí, “Ngére, éyí bi kíé'do káa ya ówo wá ní ndaá. Ówo go bú bilámáne kídí 'búyí ni bo domá.”

Yésu ya zía ní, “Ídí mu lúru bi kací kábiríki amá e.” ¹⁸ Zí Yésu úkulúgu ledre zí Pétero kídí, “Máúku zíyí ma'díi, simi bi kóo áyí aka owúphirangá ní, ndísi yéme royí zíyí ndísi ídíyí drá drá drá. Éyí ga bi ìli méngí yéé ní, 'yí úcuómo yíi ndaá gí royé wá. Simi bi ngóko go ní, áyí 'dóko síllyí zí ngíti 'yí ndísiné ne lála yíi ndéré kíyí do bi bi gáa ngára ìli ndéré doa wá ní.” ¹⁹ Yésu 'dodo zí Pétero née misí'di bi karanée niyí úfu wo Pétero kíe gí ro zí 'yíma'dí e ndísiyé mbófo Lomo ní. Nda simi bi Yésu ukuasá ledre máa wo née go zí Pétero ní, zía kpá úku ledre kídí, “Ídí lánýá romá Pétero.”

²⁰ Zí Pétero óyó roné káa zí ayí lúru bi sogoné káa yá, zía ónzó komoné ro ngúru ezeyé 'yí lódú kací Yésu bi 'búa ni do Yésu kíngaya ní. Née wo bi kóo 'dongo roné ndoo gí ro Yésu simi bi kóo niyí ánu odu éyí miánu 'bi tagá ní. Zía ndú'yú Yésu kídí, “Ngére, ambí ni méngí bisinyí ledre née zíyí kenée ba ne.” ²¹ Simi bi komo Pétero utú ro ezeyé née kenée ní, zí Pétero ndú'yú Yésu kídí, “Ngére, sara ezezé ba, éyí bi ni 'bi ené méngí roné zía ní 'di?”

²² Zí Yésu úkulúgu ledre zí Pétero kídí, “Ledre eyí nda zía wá. Togú máli zía ídine tridriné gí simi sındí kadra bi

karanée mááyí ndá'baógu simi a ní yá, ni mbá do sílma née ndaá ledre eyí wá.

Éyí bi máli ní lá duú, ídí lánýá romá.”

²³ Gí do kací ódro née ní, zí ledre ángané dongará 'yí lódú kací Yésu kídí, ezeyé bi 'búa ni do Yésu kíngaya ba uyu 'bi ené lolu wá, ni ídí 'bi ené tridriné za fí. Yésu uku ené kóo ledre née bi kídí o'do née uyu wá ní wá. Uku yí ené kídí, “Togú máli máa, o'do née ni ídí tridriné gí simi sındí kadra bi mááyí ndá'baógu simi a ní, ledre bi 'yí ndaá simi a wá.”

Odu kúru

²⁴ Ba máa Yiwáni bi 'yí lódú kací Yésu ní. Ledre ga bi simi miéké ledre ba máúku yéé máa. Zée kése owozé mbá bú bilámáne kídí niyí za mbá ma'díi ledre e.

²⁵ Tú'dú ngíti géyí mingburoko ledre e niyí kóo bo Yésu méngí yéé, togú ekéní kóo ledre máa ga gére née mbá yá, 'yí ga bi do sogo kángá ba mbá utúasání ìmbísíkpi búku ma'dáa gí do biné wá.

Moko 'bi 'yìmikása e Ledre gi ro búku 'bi 'yìmikása e

Lúka eké búku ba ne. Eké wo bi ndìşiní ndólo a Lúka ní kpá ne. Simi búku ba eké ledre gi ro káa zí bi kóo 'Yìmikása 'bi Yésu ndìşiní ndéré kí úku ledrea zí 'yi e gi do kacía bi nda'balugu roné go komo ere ní. Mizefi a simi káńgá 'bi Yúda e kpá kí káńgá 'bi 'yi ga bi ngára ndaní Yúda e wá ní. Eké simi búku ba ledre gi ro bilámá ledre ga bi 'Yìmikása 'bi Yésu ndìşiní kóo ndéré kí úku yée simi káńgá 'bi Yúda e kpá kí káńgá 'bi 'yi ga bi ngára ndaní Yúda e wá ní. Lúka uku kpá ngíti ledre kídí 'Dówú Lomo ni ógu fi zí 'yi ga bi 'yi lódú kací Yésu ní, zía ndìşiné 'dódo bilámá misi'di zíye kpá kí í'bí roko'bu zí manda eyé e.

Simi kápita 1-12 Lúka uku tú'dú ledre e gi ro ledre ga bi 'yìmikása Pétero mengi yée nda kpá kí ledre ga bi kóo menginí royé zí 'yi e ga bi ngununí ledre 'bi Yésu go simi Yerusaléma ní. 'Dówú Lomo ndìşí kóo sáká yée do tú'dú misi'di e gi ro zíye ówoyéme a kídí Lomo ili zí Bilámá ledre bi gi ro Yésu ní idíní úku a zí kúfú říkí sí do 'yíma'dí e mbá, nda lá dujú zí Yúda e wá. Kápita 13-28 Lúka uku andá kpá ledre kídí 'Dówú Lomo ndìşí kóo sáká 'yìmikása Páwulo zía ndìşiné ndéréne kí úku bilámá ledre nées simi říkí káńgá e káa zí Ásiya, Yúropi odu a simi gara bi Róma ní. Zía kpá úku ledre gi ro kúrú Lomo bi Páwulo kí ngíti géyi lafúne 'yìmikása ndìşiní ndéré kí úku yée ní. Owoyemezé go bilámáne kídí Páwulo 'dodoní bilámá ledre bi gi ro Yésu ní go zí tú'dú 'yi e simi říkí ngíti géyi şindí kadra e.

Yésu nda'ba komo ere

* **1:1** 1:1 Yésu: Ini ledre gi simia kídí, Lomo yomo 'yi e. † **1:2** 1:2 'Yìmikása: Née 'yi ga bi Yésu i'bí roko'bu zíye, zía ndìşí káa yée ndéré kí méngi moko ené e káa zí úku bilámá ledre ené zí 'yi e, kí síkpí 'yi ndíyá e kpá kí ógóoyó bicayi lomo e gi simi 'yi e ní. ‡ **1:6** 1:6 Ngére: Ndólo bi Ngére ní, ni zí Lomo kpá zí Yésu gi zía niyi gbengará mbá Lomo kpá Ngére e.

¹ Áko mongú 'yi Teyófilo, mizefi búku bi kóo máéké ní, máéké kóo ledre gi ro ledre ga bi Yésu* tonó 'dodo yée kí yée ga bi mengi yée ní, ndéréóguné ² gi simi şindí kadra bi Lomo 'di'bilugu wo simia komo ere ní. 'Dá'dá gi zía kóo kí ndá'balúgu roné komo ere, zía kóo úku ledre kí roko'bu 'bi 'Dówú Lomo zí 'yi ga bi gelé yée káa do 'yìmikása† ené e ní. ³ Gi do kací 'do'dó bi kóo 'do'dóní Yésu ma'dáa káe, zía úyuné do mingbúngu kágá, zía kóo úruúne go gi simi umbu, zía 'dódo roné zí 'yìmikása ené e kí'dí tú'dú kí sílì cí gbre. 'Dodo kóo roné zíye kí'dí tú'dú nées gi ro zíye ówo a kídí ma'díi nées urú go. Zía ndìşiné 'dódoyéme misi'di ledre ga bi 'be Lomo ní zíye. ⁴ Kadra kí'do simi bi Yésu kotruní royé go do bi kí'do kí 'yìmikása ené e ánu éyi ní, zía úku ledre zíye kídí, “Ndásé aka inyi báyi rosé gi simi Yerusaléma gi ona wá. Ídísé ndìşí ona gi simi şindí kadra bi Babá ni káa 'Dówúne zise káa do sáká éyi káa zí bi mocú ledre a, zíma kóo ndìşimá úku ledre a zise ní. ⁵ Yiwáni ndìşí í'bí babatíza kí iní, tí lá gi do kací sílì ca Lomo babatízí sée kí 'Dówúne.”

Míndá'ba Yésu komo ere

⁶ Simi bi Yésu kotruní royé go ndro kí 'yìmikása ené e ní, zíye ndú'yú wo kídí, “Ngére,‡ bi ba ní áyi go ógu í'bilúgu ngére 'bi Isiréle e zíye?”

⁷ Zí Yésu úkulúgu ledre zíye kídí, “Şindí kadra gi ro ledre ga gére ni yi ené do sílì Babá. Ndaá 'bi ené miútúásáne gi ro zise ówo a wá. ⁸ Tí lá ídísé ówo a kídí, 'Dówú Lomo ni ógu ndìşí simisé. Zía ndìşiné í'bí roko'bu zise, zise ndìşisé úku ledre gi romá kí roko'buné zí 'yi ga bi simi Yerusaléma, kpá kí ngíti géyi bi ga bi simi Yúdáya kí Samáriya ní, zaá gi do odu do sogo káńgá mbá.”

⁹ Gi do kací bi Yésu ukuonzó lá ledre gi tarané káa ní, tí do komoyé nées ní, geré zí Lomo 'di'bilúgu wo komo ere. Niyi ídí

kíe ní, yeré ni yí ené go sogo burungú lurúndikiní lolu wo wá.

10 Simi bi niyí aka fú lá ndìsì lúru lódú kací a kí ndéréókópone 'dága ní, 'diya káa ní, zí ya'dá e gbre mbá kí bikenyí bongó royé niyí go mitóroyé cigiye kenée. 11 Zí ya'dá ga bi gbre ba úku ledre zí 'yìmikása ga gére nées kídí, "Sée 'yì 'bi kángá bi Galiláya ní, éyì bi tórosé ndìsì lúru bi gí roa komo ere ní 'di? Yésu bi Lomo 'di'bilugu wo gí zise komo ere nées, ni karanée ndá'baogú cé káa zí bi lúrusé wo kí ndéréókópó komo ere nées ní."

Geléní 'yì do bi kací Yúda

12 Gí ore, zí 'yìmikása e ndá'balúgu royé gí do Landa bi ndìsìní ndolo a Olíva ní, simi Yerusaléma. Landa máa nées ni kilomíta kíé'do gí simi Yerusaléma. 13 Simi bi nda'baoguní simi gara íri ní, zíye ékí ókpóye geré 'dága simi 'dìcì bi o'bórongóní do ezené kí'dí bi kóo ndìsìní ndìsì ní. 'Yì ga bi kóo ore ní niyí kóo, Pétero, Yiwáni, Yakóbo e kí Andiríya, Phílipo e kí Tóma, Batilimáyo e kí Matáyo, Yakóbo wotí Alafáyo, Simúna ngúru 'yì ga bi kí 'bú kángá eyé 'bi Isiréle e doné ní, nda kí Yúda wotí Yakóbo. 14 Zí 'yìmikása ga gére nées ndìsì ndìsì kótru royé tré do bi kíé'do ini ini zí Lomo kací kadra mbá. Ndìsìní kóo ndìsì ini ini máa nées ndro kí ngíti géyì kará e nda kí Mariya mbágá Yésu kpá kí lúndu Yésu maáge.

15 Gí do kací owú sílì cúku'dée, zí 'yì e míya kíé'do doa cí kéré'a yée ga bi ngunúní ledre 'bi Yésu go ní kótru royé do bi kótruro 'bi ini zí Lomo. Zí Pétero ñnyíoguné 'dága ódroné zí 'yì ga bi kotruní royé nées kídí, 16 "Owú 'bi babá e, miéké kúru Lomo ogú go ma'díi káa zí bi kóo 'Dówú Lomo ukui'bí zí Dawídi éké a gí ro Yúda bi kóo utú káa do manda 'dá'dá zí 'yì ga bi kóo 'di'biní Yésu ní. 17 Yúda ni kóo ngúru 'yì gí dongaráze. Geléní kóo

wo káa do ezezé simi moko bi azé simi a ba ní."

18 Gí zí késì bi kóo Yúda owo gí simi bisinyí miméngí ledre ené ní, simi bi kóo ingionzó roné zía útúlóko siminé ní, zí manda 'bi Yúda e kóo úgú bi bi kóo ingionzó roné doa nées óto umbua simi a. 19 'Yì ga bi kóo simi Yerusaléma ní uwúní kóo ledre nées go za mbá. Zíye ndìsiyé ndólo bi máa nées kí tara Aramáyika kídí Akeledáma, ini ledre gí simia kídí, Bi 'bi óto Umbu e.

20 Zí Pétero tátáne 'dá'dá kí ledre kídí, "Ni miéké nées simi Ke'bi 'bi Dawídi kídí, "Be 'bi ené idí idí káa do tobó, 'yì ndìsì simi a ndaá.' Ni kpá miékéne kídí, 'Ngíti 'yì idí 'dí'bi moko kací a ne.'

21 "Bi go kenée ní, ni miútúásáne zíze géle ngúru 'yì gí dongaráze bi azé kú kéye simi sındí kadra bi kóo Ngére Yésu ni dongaráze ní, 22 tónóne gí simi sındí kadra 'bi Yiwáni Babatíza zaá gí simi sındí kadra bi Lomo 'di'bilugu Yésu gí zíze komo ere simi a ní. Gí ro zí 'yì máa nées ídine 'yì bi lurú miúru Yésu gí simi umbu go cú kí komoné ní."

23 Gí ore, zí 'yìmikása e kí ngíti géyì 'yì ga bi ngunúní ledre 'bi Lomo go ní í'bí somú ledre eyé gí ro ya'dá e gbre Yoséfa bi ndìsìní kpá ndólo wo Barasába (bi owoyemení wo kpá kí írĩa bi Zúsuto ní) kí Matíya. 24 Zíye ótú doyé ini ini zí Ngére Yésu kídí, "Ówo mimbé'de 'yì e mbá bú mikékeríja. Ídí nda mu 'dódo 'yì bi gí dongará ya'dá ga bi gbre ba wo bi géle wo go 25 gí ro zía ídine káa do 'yìmikása do bi kací Yúda bi kóo otoomo moko zía ndéréne do bi ené bi ili ní." 26 Gí do kací ini zí Lomo, zíye ónzó gbégbéš gí ro géle kémbì 'yì gí dongará ya'dá ga gére nées. Zí gbégbé útúne zí Matíya. Do go géle wo káa do ngúru 'yìmikása yata yée máa ga bi kóo sokó doa kíé'do (11) ní.

2

'Dówú Lomo ogú do 'yì e simi

1:20 1:20 Ke'bi 'bi Dawídi e 69:25 1:20 1:20 Ke'bi 'bi Dawídi e 109:8 § 1:26 1:26 Ónzó gbégbé: Ba misí'di bi kóo Yúda e ndìsìní géle 'yì kée gí moko 'bi Lomo ní. * 2:1 2:1 Sındí kadra 'bi Pénitakote: Nées sílì cí gbre doa sokó gí do kací Umbuokpó. Yúda e ndìsìní ógú simi sílì nées simi Yerusaléma í'bí mizefí éyì eyé ga bi gí yáká ní zí Lomo. Ólo Lévi e 23:15-21.

Yerusaléma

1 Simi bi sɪndí kakra 'bi Pénítakote* utúasá ní, zí 'yì ga bi ɛ̀nguní ledre 'bi Yésu go ní kótrɔ royé mbá do bi kíé'do simi Yerusaléma. 2 Niyí ídí kíe ní, zí gboru éyí ówúne gi komo ere káa zí gboru mongú síli bi káa zí mīgombi ní simi 'dìcì bi kóo niyí simi a ní. 3 Simi ledre bi ndìsì méngì roné ba ní, zíye lúrúndíki éyí káa zí mīngálāngā mbílí pho'du ní. Zí éyí bi káa zí mbílí pho'du ba ífi báyi roné do 'yì ga bi ɛ̀nguní ledre 'bi Yésu go ní za mbá. 4 Gi do kací ledre bi mengì roné kenée ní, zí 'Dówú Lomo í'bí roko'bu zíye, zíye tónóye ódroyé simi ngíti géyì tara e káa zí bi 'Dówú Lomo 'dodo zíye ní.

5 Simi sɪndí kakra máa kóo nées ní, tú'dú Yúda ga bi ɛ̀nguní ledre 'bi Lomo go ní, niyí kóo bo oguní simi Yerusaléma ore gi do bi e do sogo káṅgá za mbá. 6 Simi bi 'yì ga gére nées uwúní mongú gboru éyí bi owú nées ní, zíye úduyé mbá ngásáye do bi bi ledre ba mengì roné doa ní. Zíye ndìsì ónzó komoyé gi zía ledre ga bi 'yì ga bi ɛ̀nguní ledre 'bi Yésu go ndìsìní úku a ní, ndìsìní úwú a tí káa zí ndìsìní úku ledre nées simi tara eyé ní.

7 Zí tarayé ìdríne mbá mīdrí gi zí ledre bi mengì roné nées. Zíye ndìsìyé ódroyé dengbíye kídí, “Yì ga ba niyí mbá gi simi Galiláya mengì káa be 'dì zíye ndìsì ódroyé simi tara ezé? 8 Éyí bi mengì roné ní 'dì. Bi uwúze nda ledre ga bi ndìsìní úku yée tí káa zí ukuní simi tara ezé ní? 9 Bi oguzé 'bi ezé yì ezé zaá gi simi káṅgá ga bi Pátíya, Medíya kí Elamítì, kpá zaá gi simi Mesopatómíya, Yúdáya nda kí Kapadósíya, kpá gi simi Pánato kí Ásíya, 10 ngíti géyì oguní 'bi eyé gi simi Pharagáyi, Pamafíliya kí gi simi Ízibiti kí bi ga bi simi Líbiya gbóo kí Seréna ní. Ngíti géyì oguní 'bi eyé gi simi mongú gara bi Róma ní, 11 gba Yúda e kí ngíti géyì kúfú ga bi oyólo'bóní royé káa do 'yì ga bi 'yì ɛ̀nguní 'dódo ledre 'bi Yúda e ní, kí ngíti géyì ga bi oguní 'bi eyé gi simi Kuréto kí Arábiya ní, uwúze ledre ga bi ndìsìní úku yée kí tara ezé gi ro mongú ledre bi Lomo mengì ba mbá bú.”

12 Gi zí ledre nées ní, zí tarayé ìdríne mbá mīdrí. Zíye ndìsì ónzó komoyé kací ledre bi mengì roné nées ní, owo 'dì'biní mbí éyí bi mengì roné ní wá. Zíye ndìsì ndú'yú ló'bo royé dengbíye kídí, “Ini ledre gi simi ledre bi mengì roné ba 'dì?”

13 Zí ngíti géyì 'yì e gi dongaráye fóló 'yì ga bi ɛ̀nguní ledre 'bi Yésu go nées kídí, “Yì ga gére nées koyóní yì eyé mīkóyó.”

Pétero odro zí 'yì e kakra Pénítakote

14 Zí Pétero e kí lafúne 'yìmikása ga bi kóo sokó doa kíé'do (11) ní ìnyíóguyé 'dága. Zí Pétero úku ledre kí mongú kúrú zí tú'dú 'yì ga bi kóo kotruní royé ní kídí, “Lafúma e Yúda e kí 'yì ga bi ndìsìní ndìsì simi Yerusaléma ona ní, ìndísé aka mbílíse zíma yáa gi ro zíma úku 'dódo ini ledre simi ledre bi mengì roné ba zise. 15 'Yì ga ba ní koyóní eyé e wá. Ba aka lá sɪndí kakra ìnyí doa eso kí phiyí. 16 Yì ené ba ledre bi kóo nébi Yúwele uku ledre gi roa kídí,

17 “ ‘Lomo uku ledre kídí, simi odu sílì, Mááyí karanée kásaógu 'Dówúma zía ógu ndìsìné simi 'yì e za mbá. Wotise e kí nyise e niyí karanée ndìsì úkutátá ledre gi romá zí 'yì e, phirangá esé e niyí karanée lúrúndíki éyí ga bi niyí méngì royé ní 'dá'dá gi zíye kí méngì royé, zí ngoko 'yì e ndìsìyé 'dú'duru bi Mááyí ógu kíe doyé ní.

18 Gba 'yì kasa amá e, ya'dá e kí kará e Mááyí karanée kása 'Dówúma zía ógu ndìsìné simiyé simi kakra bi ní útúásá ní gi ro zíye ndìsì úkutátá ledre amá zí 'yì e.

19 Mááyí karanée méngì mīngburoko ledre e komo ere kí ngíti géyì do sogo káṅgá ona gi ro zía 'dódo roko'bu amá zí 'yì e.

Simi bi karanée ledre máa nées ni ndìsì méngì roné do sogo káṅgá ona ní,

okó ni útú zí sáma 'yì e kúkúne, pho'du kí mongú cika ni ídí lírì do bi e mbá.

20 Komo kakra ni ílì zí mītuluru útúne mbúú,

zí komo éfé óyóló'bó roné bikesíne
 káa zí sáma ní.
 Ledre ga gére née niyí méngì royé
 'dá'dá gì zí mongú sílì 'bì Ngére
 Lomo kí óguné.

21 Gì ore, 'yì bì ni ìni ini

zí Ngére Lomo ní, Lomo ni tí yómo
 wo.'

22 "Lafúma e Isiréle e, ídísé úwú ledre
 bì mááyí úku a zise ba. Yésu 'yì 'bì Naz-
 eréta ni kí roko'bu 'bì méngì mǐngburoko
 ledre zine, káa zí bì 'dodo roné go zise
 simi ledre ga bì ndìsì méngì yée kí
 roko'bu bì Lomo i'bì zía ní. Ówoyémesé
 bú bilámáne káa zí bì kóo ndìsì méngì
 yée dongarase ona ní. 23 Kací miyeme
 ledre 'bì Lomo, ótoómo kóo Yésu do sílìse
 gì ro zise í'bì wo zí 'yì lúyú ledre e phéphé
 wo zía úyuné do mǐngbúngbu kágá. 24 Bì
 kenée ní, Lomo uru wo go gì simi umbu
 gì zía Yésu utúasá ídí sì sílì roko'bu 'bì
 umbu wá. Cakaba ba ní, Lomo oto yì ené
 wo go zía ídine kí ro doné. 25 Dawídi eké
 kóo owú 'bì mbágá ledre go kpá kenée gì
 ro Yésu ya Yésu ni gú úku ledre kídí,

"Máówo bú kídí Ngére Lomo ni gbóo
 kíma kací kadra mbá.

Gì zía bì ni gbóo kíma ní,
 máutúasá éré ngìrì gì zí ledre e wá.

26 Gì zí keyì née ní, rokinyi ucu go do
 mimbé'demá,
 gba ódro ga bì ndìsiní ólúógu gì
 taramá ní niyí mbá ódro 'bì rokinyi.
 Káa zí bì mááyí ba ní, mimbé'demá
 ìdrì go nzoó kací óto komo bì kóo
 mándìsì óto a ní,

27 gì zía utúasá ótoómo máa simi bi wá,
 utúasá kpá ótoómo 'Yì eyì bì lúyú
 ledre ndaá roa wá ní ényené wá.

28 Bì kenée ní, 'dódo misì'di trìdrì go
 zíma,
 gì ro zize ndìsìzé keyì simi rokinyi bi
 za fí ní.'

29 "Owú 'bì babá e, máúku ba wo zise
 fúo kídí, bulúnduzé ngére Dawídi bì 'yì e
 owoní wo mbá bú ní, uyu kóo do óto bi
 zía, bì ni zía karaba bo do sogo kánga

ona. 30 Owozé bú kídí Dawídi uku ené kóo
 ledre ga gére née gì ro kuru'buné wá. Tí
 lá ni yì ené kóo nébì, owo bú kídí Lomo
 mocú kóo éyì go zine. Lomo mocú ya née
 ni gú karanée óto ngúru bulúndu Dawídi
 káa do ngére káa zí Dawídi ní. 31 Dawídi
 owo yì ené kóo ledre bì Lomo ni méngì a
 ní go 'desì 'dá'dá. Née sì ledre bì kóo uku
 ledre kídí, Lomo ni úru Kírésìto† gì simi
 umbu gì zía ní. Lomo utúasá ené ótoómo
 wo simi bi wá, utúasá kpá gbawá ótoómo
 wo zía ényené.

32 "Bì kenée ní, Lomo uru Yésu go gì
 simi umbu. Lurúzé ledre bì méngì roné
 née go ma'díi cù kí komozé. 33 'Bua Lomo,
 í'bì mongú úndru go zí Yésu ma'dáa gì
 ro zía ídine mǐndìsiné do sílì 'bì anú 'bì
 'Buné Lomo. Lomo i'bì kóo roko'bu 'bì
 'Dówúne go zí Yésu káa zí bì kóo mocú
 ledre a zía ní. Ledre bì lúrúsé kí wo bì
 úwúsé wo ba ní, yì ené née 'Dówú Lomo
 bì Yésu kasa zía ógu ndìsiné simizé ní.

34 Ndaá 'bì ené bì kídí Dawídi nderé kóo
 komo ere, zía kóo uku ledre kídí,

"Ngére Lomo uku ledre zí Ngére amá
 Kírésìto kídí,

"Ndìsì do sílìma 'bì anú ona,

35 gì simi sǐndì kadra bì Mááyí óto
 ezeokóyì e mbá

sì sǐndìyì káa zí owú gbá'dá bì ndìsì
 óto sǐndìyì doa ní."

36 "Bì go kenée ní, sée 'yì 'bì Isiréle e,
 ídísé ówo a ma'díi kídí, Yésu bì phéphésé
 wo do mǐngbúngbu kágá née ní, ni ne wo
 bì Lomo oto wo zíye ídíye kéne káa do
 Ngére kpá Kírésìto dozé ní."

37 Simi bì 'yì ga gére née uwúnì ledre bì
 Pétero uku zíye kenée ní, zí mimbé'deyé
 'dəcìné 'duo tų. Zíye ndú'yú Pétero e kí
 ngíti géyì lafúga 'yìmikása e kídí, "Owú
 babá e, azé nda méngì go 'di?"

38 Zí Pétero úkulúgu ledre zíye kídí,
 "Sée mikékería mbá, ídísé ótoómo kí
 lúyú ledre. Do bábátìzì sée kí ìrì Kírésìto
 Yésu‡ gì ro zí Lomo lúlúóyó lúyú ledre esé.
 Gì ore, Lomo ni í'bì tákpásílì bì 'Dówúne
 ní zise. 39 Ledre bì kóo Lomo mocú wo

2:21 2:21 Yowéle 2:28-32 2:28 2:28 Ke'bì 'bì Dawídi e 16:8-11 † 2:31 2:31 Kírésìto: Ini ledre gì simia kídí,
 'yì bì Lomo gelé wo káa do Ngére ní. 2:35 2:35 Ke'bì 'bì Dawídi e 110:1 ‡ 2:38 2:38 Kírésìto Yésu: Ini ledre
 gì simia kídí, 'yì bì Lomo gelé wo káa do Ngére ní. Yésu, ledre gì simi ìrì née kídí, ómo, 'yì yómo 'yì e.

ní, ni kóo gí rosé kí owù 'bi esé e, kí 'yì ga bì niyí gbála gí ro Lomo ní kí yéé ga bì Ngére ezé Lomo ndolo yéé káa do 'yì ené e ní."

⁴⁰ Zí Pétero úku tú'dú ledre ga bì o'buóbù ní zíye. Zía ndéndí roné zíye kídí, "Mé ba ní, ídísé mu ndú'yú Lomo gí ro zise ómosé káa bì Lomo ni 'dó'do sée simi bì ni 'dó'do 'yì ga bì 'yì lúyú ledre e ní." ⁴¹ Gí ore 'yì ga bì nḡunḡuní ledre bì Pétero uku ní, zíye óyóló'bó somú ledre eyé do í'bí babatíza zíye. 'Yì ga bì kóo oyólo'bóní somú ledre eyé simi kadra máa bì kóo nées ní, niyí kóo mbá álifu ota.

⁴² Nda gí do kací a bì oyólo'bóní somú ledre eyé ní, zíye í'bí royé ndìsì ówoyéme ledre gí ro Yésu gí zí 'yìmikása ené e, zí ndìsì eyé kí ánu éyí miánu 'bi sómúndíki ledre umbu Ngére Yésu kí ini zí Lomo ídine ndro do bì kíé'do.

Ndìsì 'bi 'yì ga bì nḡunḡuní ledre 'bi Lomo go ní

⁴³ Zí 'yì ga bì simi Yerusaléma ní ìnyiyé mbá ndìsì óto úndru Lomo gí zí roko'bu bì ndìsì í'bí a zí 'yìmikása e ndìsìyé méngí mḡngburoko ledre e kíe kací kadra e mbá ní. ⁴⁴ Bì kenée ní, zí 'yì ga bì nḡunḡuní ledre Yésu go ní kótrḡ royé zíye ndìsìyé méngí ledre eyé e kací kadra mbá ndro. ⁴⁵ Zí 'yì ga bì nḡunḡuní ledre 'bi Yésu go ní ndìsìyé togú uguoyóní éyí eyé e go yá, zíye ndìsìyé ífi késìye dongaráye miútúásáne kpìni kací éyí bì 'yì ìli wo ní. ⁴⁶ Kací kadra mbá zíye ndìsìyé kótrḡ royé do ligá 'Dìcì 'bi Lomo, § ngíti géyí yá 'be 'bi eyé e ndìsìyé ánu éyí miánu 'bi sómúndíki ledre umbu Ngére Yésu kí mongú rokinyi do mimbé'deyé. ⁴⁷ Simi bì ledre nées ni ndìsì méngí roné kenée ní, zíye ndìsìyé kófó ìrì Lomo. Zí 'yì ga bì simi Yerusaléma ní mbá ndìsìyé óto 'bú ledre bì ndìsìni méngí a nées doyé. Nda gí zí kéyí nées ní, zí Ngére Yésu ndìsìné 'dì'biógú ngíti géyí yata 'yì e gí ro zíye ómoyé.

§ 2:46 2:46 'Dìcì 'bi Lomo: 'Dìcì máa wo nées ni òyú kíé'do simi Yerusaléma. 'Yì 'dáná éyí e ndìsìni lengbe 'dáná éyí simia gí zía Lomo ni ore, gí ro zía ótoómo lúyú ledre 'bi 'yì e.

3

Pétero yomo o'do bì miḡigìrì ní

¹ Kadra kíé'do zí Pétero e kí Yiwáni ìnyiyé ndéréye simi 'Dìcì 'bi Lomo simi sḡndí kadra ota (3) gí do kací yana kadra simi bì 'yì e niyí go mbá ìrì ndìsì ìni ìni zí Lomo ní. ² Simi bì oguní ku mbotḡ bì ndìsìni ndólo a Mbotḡ Lámá ní, zíye ndíki o'do bì arání wo kú miḡigìrì ní ore. 'Yì e ndìsìni ìmbióto wo ore gí ro zía ndìsìné ómbo késì gí zí 'yì ga bì ndìsìni ndéré ìni ìni zí Lomo do ligá 'Dìcì 'bi Lomo ore ní.

³ Simi bì onzó komoné ro Pétero e kí Yiwáni kí ólú simi 'Dìcì 'bi Lomo ní, zía ìnyiné ómbo késì gí zíye. ⁴ Zí Pétero e kí Yiwáni lúru wo gbóó, zí Pétero úku ledre zía kídí, "Lúru aka bì zíze yáa." ⁵ Zía sḡkpì komoné lúru yéé kí sómú ledre bì yaá niyí go í'bí éyí zíne.

⁶ Simi bì ni go gbóó ndìsì lúru yéé ní, zí Pétero úku ledre zía kídí, "Késì ndaá 'bi ené zíma wá, éyí bì Mááyí í'bí a zíyí ní ni, kí ìrì Kírésito Yésu 'yì 'bi Nazeréta, ìnyiógú mu 'dága zíyí tónó ndéréyí do sḡndíyí." ⁷ Gí do kací ledre bì Pétero uku nées ní, zía sḡkpì o'do bì miḡigìrì nées 'dága kí sḡlìne 'bi anú. Sḡndíga kí komo rìgiga ga bì kóo ngára roko'buyé ndaá ní, zíye geré ídíye eyé kí roko'buyé. ⁸ Zía ìnyiógú tóroné 'dága, zía tónóne gámálící roné do sḡndíne. Gí ore zíye ólúye ndro kí Pétero e kí Yiwáni do ligá 'Dìcì 'bi Lomo ni go m̀ndéréne ndìsì kí lé'bélící roné kí kófó ìrì Lomo. ⁹ Simi bì 'yì e lurúní wo ni go m̀ndéréne kí ndìsì kófó ìrì Lomo ní, ¹⁰ zíye ówoyéme ledre gí roa kídí, ba tí o'do bì ndìsì ómbo éyí ku mbotḡ 'Dìcì 'bi Lomo bì ndìsìni ndólo a Mbotḡ Lámá ona ba. Zí tara 'yì e ìdrìne mbá miḡdrì gí zí mongú ledre bì méngí roné zía nées.

Ledre bì Pétero uku zí 'yì e ní

¹¹ Gí zía bì o'do nées lanyá nda go fú lá ngónó ngónó do kací Pétero e kí Yiwáni ní, zí tara 'yì e ìdrìne mbá miḡdrì. 'Yì e owo 'dì'biní mbí éyí bì niyí méngí a ní wá. Zíye úduyé mbá ngásá lódú Pétero e

kí Yiwáni sí mbílí 'dìcì bi ndìsìní ndólo a Mbílí 'dìcì 'bi Solomóna ní. ¹² Simi bi Pétero lurú nda ledre ba káa ní, zía úku ledre zíye kídí, “Lafúma Isiréle e, tarasé ìdrì kí lúrú ledre bi mengì roné zí o'do ba gí zí 'di? Éyí bi ndìsìsé ndá'ba kí lúrú zée kenée gí zía ní 'di? Sómúsé 'bi esé kídí roko'bu bi o'do nées ìnyìogù kíe do sìnđine nées ogù gí zize? ¹³ Máúku zise ma'díi, éyí bi mengì roné nées, Lomo bi kóo ndìsì lúrú bi kací bulúndusé Abarayáma, kí Isáka e nda kí Yakóbo ní, i'bí kóo mongú úndru go zí 'yì 'bi moko ené Yésu. Zise kóo 'dí'bi wo í'bí a zí ngére ga bi do sogo kángá ona ní gí ro do úfu a, zise kpá ásisé gí roa simi bi 'di'bioguní wo kó'dú Piláto ní, tí bi kóo Piláto ayí go í'dí sílíne gí roa ní. ¹⁴ Tí 'yì bi ngará lúyú ledre ndaá roa wá ní, zise ásisé gí roa yaá Piláto ídì í'dí sílíne gí ro 'yì bi kóo úfu 'yì e ní. ¹⁵ Zise ìnyìsé úfu 'yì bi ni ne m̀isi'di trìdrì bi za fí ní. Bi ba ní, Lomo úru wo gí simi umbu go. Lurúze wo go cù kí komozé. ¹⁶ Gí zía bi ngunguzé ledre Yésu ní, o'do bi mìgìgìrì bi lúrúsé wo karaba go kí sanáne bilámáne filo nées ní gí zí roko'bu 'bi Yésu. Ngungu ledre Yésu oto wo ne zía ídine bilámáne káa zí bi lúrúsé wo nées ní.”

¹⁷ “Owú 'bi babá e, máowo bú kídí ledre bi méngìsé kí manda esé e zí Yésu nées ní, gí zía bi ówosé esé yaá ni 'Yì yómo 'yì e ní wá. ¹⁸ Ledre nées ní ogù go té do ledre bi kóo Lomo ukui'bí tara nébi e 'desì gí ro zíye úkutátá a ya Kírésìto bi Lomo ni kása wo ní ni 'dó'dó mì'dó'dó, simi odù a zía úyuné. ¹⁹ Bi kenée ní, ídísé mu ótoómo kí lúyú ledre, zise ndìsìsé méngì d̀ù ledre bi ni óto Lomo zía ídine kí rokinyi kíse ní gí ro zía lùlùoyó lúyú ledre esé, gí ro zise ídise kí rokinyi gí zía. ²⁰ Togú ótosé Lomo go zía ídine kí rokinyi, sìnđí kadra ni ógù, zía kása Kírésìto Yésu bi kóo gelé wo go 'desì káa do Ngére ní zise. ²¹ Gí zí kèyì nées ní, Yésu ni aka ndìsì fú komo ere gí simi sìnđí kadra bi togú Lomo óyóló'bo ledre e go mbá mìkándayé

ní. Lomo ukui'bí kóo ledre nées go 'desì tara nébi ené e yaá idíní úkutátá a zí 'yì e. ²² Músa uku kóo kídí, ‘Ngére esé Lomo ni karanée kásaogù nébi zise káa zí bi kása máa ní gí dongará 'yì esé e. Ledre ga bi mbá ni úku yée zise ní ídísé úwú yée zise ngungu a. ²³ 'Yì máa yée ga bi uwúní ledre gí tara nébi máa nées wá ní, Lomo ni 'dí'bióyó yée gí dongará 'yì ené e 'dá'ba.’

²⁴ “Ma'díi, nébi e mbá tónóne gí simi sìnđí kadra 'bi nébi Sámele, ndéréoguné gí ro lafúga nébi ga bi kóo gí do kací a ní, ndìsìní kóo go úkuogù tí fú lá ledre ga bi ndìsì méngì roné do sílì ga ba ní ní. ²⁵ Mìyème ledre bi Lomo yeme kpurú gí simi nébi ené e ní, ni gí rozé kése mbá, áse ndíki mìyème ledre bi Lomo yeme kí bulúndusé ní. Káa zí bi kóo uku go zí Abarayáma kídí, ‘Kpurú gí simi bulúnduyì e, Mááyì karanée í'bí úndru zí ríkì sí do 'yìma'dí e do sogo kángá ona za mbá.’ ²⁶ Gí zí kèyì nées ní, zí Lomo géle 'yìmikása ené Yésu zía kásaùtu wo zise Isiréle e, gí ro zise ótoómo kí méngì bisinyí ledre gí ro zí Lomo í'bí úndru zise.”

4

Yúda e 'dì'biní Pétero e kí Yiwáni

¹ Simi bi Pétero e kí Yiwáni niyí aka cìkì ndìsì úku ledre máa bi mengì roné ba zí 'yì e ní, ve, zí 'yì 'dáná éyì e kí manda 'bi 'yì ga bi ndìsìní 'bá'ba 'Dìcì 'bi Lomo ní kí Sadukáyo e* óguyé. ² Zí komoyé ésìne 'duo káa zí so pho'dù ní gí zía bi 'yìmikása ga gére nées ndìsìní 'dódo ledre zí 'yì e kí ndìsì úku ledre kídí 'yì e niyí úru gí simi umbu cé káa zí bi Yésu urú gí simi umbu ní. ³ Zíye 'dí'bi Pétero e kí Yiwáni gí zía bi kóo go kí tagá ní, do bándá yée simi s̀gìnì zaá gí kí phiyí. ⁴ Abú kenée ndotó, tú'dú 'yì máa yée ga bi uwúní ledre bi gí tara Pétero e kí Yiwáni zíye go ngungu ledre Yésu ní, zíye éye óguyé za álifú ìnyì.

3:23 3:23 Gbre lorù 18:15,18,19 **3:25** 3:25 Dosì éyì e 22:18, 26:4 * **4:1** 4:1 Sadukáyo: Nées ngíti géyì Yúda ga bi ngará ndití'dofuní do lorù bi Músa eké ní wá ní. Tí lá ngunguní eyé bi kídí lomo ro 'yìma'dí e ni bo, maláyika e niyí bo, 'yì e úru gí simi umbu bú ní wá. Ólo Moko 'bi 'yìmikása e 23:6-8.

⁵ Simi bi bi arálo'bó roné ní, zí manda 'bi Yúda e kí m̀ngburoko 'yì eyé e kí 'yì 'dódo lorù e kótrù royé mbá simi Yerusaléma. ⁶ Mongú 'yì 'dáná éyì† bi kí iriné Ána ní niyí kóo bo kí Kayáfa, Yiwáni e kí Alakizánde nda kí ngíti géyì 'yì e g̀ tara mbotù 'bi mongú 'yì 'dáná éyì niyí kóo za mbá bo do bi kótruro máa née ore. ⁷ Zíye 'dí'biógu Pétero e kí Yiwáni kó'dúye do ngbanga. Zíye tónó ndú'yú yée kídí, “Ówosé roko'bu bi m̀ngisè ledre ba k̀e ní g̀ 'da? M̀ngisè ledre máa née kí roko'bu 'bi ambi?”

⁸ Zí Pétero úkulúgu ledre zíye simi roko'bu 'bi 'Dówù Lomo kídí, “Sée manda ezé e kí ngíti géyì m̀ngburoko 'yì e, ⁹ togú nd̀sìsè ndú'yú zée ba g̀ ro bilámá ledre bi m̀ngi roné zí o'do bi m̀gigìrì ba g̀ ro zise ówo m̀sì'di bi s̀ndia eme doa ní yá, ni bilámáne. ¹⁰ Sée 'yì 'bi Isiréle e mbá, idísé ówo a kídí o'do bi ni mitóroné kó'dúse go bilámáne ba ní, ni g̀ zí roko'bu 'bi Kírésìto Yésu 'yì 'bi Nazeréta bi kóo phéphésé wo zía úyuné do m̀ngbúngu kágá zí Lomo úru wo g̀ simi umbu ní. ¹¹ Ekéní kóo ledre go g̀ roa simi miéké kúrú Lomo kídí,

“ ‘Tutú bi sée 'yì ó'bó 'd̀cì e ásisé g̀ roa ní,
ogù nda yì ené go tutú bi kí ledrené owóowó ní.’

¹² Do sogo káṅgá ba mbá, ngíti 'yì bi zía yómo zée ní ndaá 'bi ené wá. Ni d̀yú née 'yì yómo zée.”

¹³ Simi bi m̀ngburoko 'yì ga gére née lurúní ngirì ndaá ro Pétero e kí Yiwáni kí úkulúgu ledre kací ndu'yú eyé wá ní, kí ówo a bi yaá oloní eyé ledre kpá wá ní, zí tarayé idrìne mbá m̀idrì. Zíye ówo a ma'díi kídí ya'dá ga ba ní niyí 'yì lódù kací Yésu. ¹⁴ G̀ zía bi o'do bi m̀gigìrì bi yomoní wo ba ni nda go tí mitóroné kó'dúye kenée ní, éyì bi zíye m̀ngi a ní ndaá. ¹⁵ G̀ ore, zí manda 'bi Yúda e úku ledre zíye kídí idíní 'dí'bióyó Pétero e kí Yiwáni nda kí o'do bi yomoní wo née

g̀ kó'dúye g̀ ore 'dá'ba. Nda née ní, zí m̀ngburoko 'yì 'd̀cì ngbanga ga gére née tónóye ndómo tarayé dongaráye. ¹⁶ Azé m̀ngi kí ya'dá ga gére née 'di? 'Yì ga bi simi Yerusaléma ona ní owoní go mbá kídí mongú ledre bi m̀ngi roné ba m̀nginí ye, 'yì bi ni kála a ní ndaá. ¹⁷ Éyì bi ni bo ní, káa bi ledre Yésu ni báyi zí 'yì e mbá, idízé máda yée ndaní lolù fú lá nd̀sì kí irì Yésu tarayé wá.

¹⁸ Zíye ndólolúgu Pétero e kí Yiwáni iri máda yée kídí, g̀ do kací ledre ba ní, ndásé lolù nd̀sì ódro togú mbú 'dódo ledre Yésu zí 'yì e wá. ¹⁹ G̀ zí ledre née ní, zí Pétero e kí Yiwáni úkulúgu ledre zíye kídí, “Ídísé mu ífíyeme simi ledre bi ni ma'díi do komo Lomo ní, idízé nd̀sì m̀ngi ledre kací kúrúse togú mbú kací kúrú Lomo? ²⁰ Ukuzé zise ma'díi, utúasázé ezé ótoómo kí úku ledre bi lurúze go cù kí komozé kí wo bi uwúze kpá go cù kí mbílize ní zí 'yì e wá.”

²¹ G̀ do kací mada bi m̀ngburoko 'yì ga gére née madaní Pétero e kí Yiwáni ní, zíye ótoómo s̀lìye g̀ royé. Utúasání ówo mbí éyì bi yée niyí 'dó'do Pétero e kí Yiwáni g̀ roa ní wá, g̀ zía 'yì e niyí kóo go mbá kófó irì Lomo g̀ ro bilámá ledre bi m̀ngi roné ba ní. ²² Simibi 'bi o'do bi kóo yomoní wo ba ní romo kóo g̀ do cì gbre go.

Lomo uwú ini 'bi 'yì e g̀ ro Pétero e kí Yiwáni

²³ Kpá tí lá g̀ do kací bi ootomoní s̀lìye g̀ ro Pétero e kí Yiwáni ní, zí Pétero e kí Yiwáni ndá'balúgu royé do bi bi lafúye niyí doa ní. Zíye líkpì ledre ga bi manda ga bi 'bi 'yì 'dáná éyì e kí m̀ngburoko 'yì 'bi Yúda e ukuní zíye ní zí lafúye. ²⁴ Simi bi lafúye uwúní ledre née kenée ní, zíye kótrù royé ndro ini ini zí Lomo kídí, “Áko Ngére Lomo, 'yì ótoógú ere kí do sogo káṅgá, m̀ngburoko ngburu e kí éyì ga bi simiyé ní mbá. ²⁵ Kí roko'bu 'bi 'Dówù Lomo, úku'bí kóo ledre go tara

† 4:6 4:6 Mongú 'yì 'dáná éyì: Mongú 'yì 'dáná éyì romo do manda 'bi 'yì 'dáná éyì e zí Lomo. Nd̀sì lengbe ólù d̀yú ne simi 'd̀cì bi Mongú Bi 'bi Lomo simi 'D̀cì 'bi Lomo ní g̀ ro 'dáná éyì zí Lomo kí'di k̀rì simi simibi k̀é'do. Nd̀sì 'dí'bi sáma bangá bi oṅgoonzóní g̀ ro 'dáná a zí Lomo ní ólù k̀e 'd̀cì iri g̀ ro zí Lomo ótoómo lúyú ledre 'bi 'yìma'dí e. 4:11 4:11 Ke'bi 'bi Dawídi e 118:22

bulúnduzé Dawídi bi 'yì 'bi moko eyì ní kídí,

“Éyì bi mimbé'de 'yì ga bi gí simi ngíti géyì káṅgá e ní ndìsì ésí gí zía ní 'dí?

Zí 'yì eyì e ndìsìyé méngì bicayi ledre bi ngárá moko ndaá simiyé wá ní?

²⁶ Mìngburoko ngére ga bi do sogo káṅgá ona

kí ngíti géyì 'yì lúró bi do 'yì e, kotruní kóo royé go ndro

ìcì okó ro Ngére Lomo

kí 'yì ené bi kasaogu wo káa do 'Yì yómo 'yì e ní.’

²⁷ Bi ba ní ledre bi kóo nées ogu go tí ma'díi. Eróde† e kí Pánato Piláto kotruní royé go ndro simi gara ona kí 'yì ga bi ngárá ndaní Yúda e wá ní nda kí 'yì 'bi Isiréle e ìcì okó ro Yésu 'yì moko eyì ngárá luyú ndaá roa wá, bi óto wo káa do 'Yì yómo 'yì e ní. ²⁸ Kotruní kóo royé nées méngì ledre ga bi yì kí roko'bu eyì nda

kí kací ìli ledre eyì, yéme kóo go gí ro zía méngì roné kenée ní. ²⁹ Cakaba ní, Ngére Lomo ówo ledre bi ndìsìní yéme a gí ro 'dó'do zée ní bú, ídí nda mu sáká zée 'yì 'bi moko eyì e gí ro zíze ndìsìzé 'dódo ledre eyì zí 'yì e kí roko'bu zé za mbá.

³⁰ Ídí mu 'dóko sílìyì síkpi 'yì ndiyá e, zíyì kpá ndìsìyì méngì ledre ga bi 'yì e ndìsìní lúrúto roko'buyì gí roa kí ngíti géyì míngburoko ledre ga bi ndìsìní méngì royé kí ìrì Yésu bi ní 'yì moko eyì bi ngárá luyú ledre ndaá roa wá ní.”

³¹ Simi bi ini onzóní ini ní, zí bi bi kóo ndìsìní ini ini doa nées ní tónóne kíziné. Zí 'Dówú Lomo ógu ndìsìné simiyé do í'bí roko'bu zíye, ngìrì ndaá lolu royé kí 'dódo ledre 'bi Lomo zí 'yì e wá.

Ndìsì 'bi 'yì ga bi ṅuṅguní Yésu go ní

³² Sómú ledre 'bi 'yì ga bi ṅuṅguní ledre 'bi Yésu go ní kí míméngì ledre eyé e ní kóo mbá kíé'do. 'Yì bi zía úku ledre ya ba éyì ené ní ndaá, tí lá éyì bi ní bo ní, ndìsìní kóo ífi simiyé mbá ndro.

³³ Gí zí mongú roko'bu bi 'Dówú Lomo i'bí zí 'yìmikása e ní, zíye ndìsìyé úku ledre miúró Ngére Yésu gí simi umbu zí 'yì e. Gí zí kényì nées ní, zí Lomo í'bí úndru zíye mbá. ³⁴ Éyì bi zí lerí a ídíne ro 'yì ga bi ṅuṅguní ledre 'bi Yésu go ní ndaá. Simi ngíti géyì sɪndí kadra e, 'yì máa yée ga bi kí yáká zíye ngíti géyì ga bi kí 'dícì e zíye ní, zíye ndìsìyé úgúoyó éyì ga gére nées 'dá'ba ndìsìyé ógu kí késì a ³⁵ í'bí a zí 'yìmikása e do ndìsìyé ífi a dongaraye 'yì ga bi ṅuṅguní ledre 'bi Yésu go ní mikékerí mbá miútúásáne kpìní kací éyì bi 'yì ìli wo ní.

³⁶ Ngíti o'do ní kóo bo kí ìrìné Yoséfa, gí simi kúfú Lévi e gí do cúkú bi Sáyipuroso ní. 'Yìmikása e ndìsìní kpá ndólo wo Baranába, ini ledre gí simi ìrì máa nées yaá, “'Yì 'dókó lafúne e simi ledre e,” ³⁷ úgúoyó ngúru yáká ené zía óguné kí késì a í'bí a zí 'yìmikása e.

5

Ananíya e kí me'bené Safíra

¹ Tí lá ngíti o'do ní kóo bo kí ìrìné Ananíya níyì kí me'bené Safíra, zíye kpá úgúoyó 'bi eyé yáká eyé. ² Kací miyéme ledre eyé kí me'bené, zíye ótoécì ngíti késì bi kóo owoní gí do yáká bi ugúoyóní ní gí royé zí Ananíya lá 'dí'bi wo bi ní bo ní ndéré kíe zí 'yìmikása e.

³ Simi bi ogu ìri ní, zí Pétero úku ledre zía kídí, “Ananíya, éyì bi ótoómo royì gí roa zí Satána* ála'dùtù doyì kí roko'bu ené, zíyì óguyì ráranga zí 'Dówú Lomo simi bi ótoécì ngíti késì bi ówo gí do yáká bi úgúoyó wo ní 'dí? ⁴ 'Dá'dá gí zíyì kí úgúoyó yáká nées, yáká nées ní yáká eyì, gí do kací bi úgúoyó ní, késì a ní yì ené kpá fú késì eyì. Bicayi ledre bi méngì wo nées sómú yá ní sáká yì? Ranga eyì ranga nées zíze wá, yì ené zí Lomo.”

⁵ Simi bi Ananíya uwú ledre nées kenée ní, zía útúne bi geré fí umbu. Zí ngìrì

4:26 4:26 Ke'bi 'bi Dawídi e 2:1-2 † **4:27** 4:27 Ngére Eróde: Ndìsìní ndólo wo Eróde Ánitipasi. Ní wotí mongú ngére Eróde bi kóo ní ngére simi sɪndí kadra bi arání Yésu ní. Eróde Ánitipasi ní kpá ngére bi onzó Yiwáni Babatíza simi sígìní do úfu wo ní. * **5:3** 5:3 Satána: Satána ní kóo maláyika. Zía sínyi do lafúne e, zíye nda ídíye ezeokó Lomo. Gí zí kényì nées ní, zí Lomo ógúoyó a gí komo ere 'dá'ba. Ní nda cakaba go ngére 'bi bicayi lomo e. Ólo Mí'dódo 12:9.

útúne simi 'yì ga bi kóo uwúní ledre bi mengi Ananiya née ní kíngaya. ⁶ Zí owùphìrangá ga bi kóo ore ní óguyé yéme umbua kí mbílí bongó ìmbì a ndéré káe ícióto a.

⁷ Zí kací ledre née lú'búne éyì 'bi sɪndí kadra ota, zí me'bea ógúné ówo ené ledre bi mengi ya'dá 'bi ené ba wá. ⁸ Simi bi ogu ní, zí Pétero ndú'yú wo kídí, "Ídí aka úku zaá ma'díi, ba go tí odu késì bi ówosé kí ya'dá 'bi eyì gí do yáká bi úgúoyósé ní?"

Zíá úkulúgu ledre zí Pétero kídí, "Íi, née go tí odu a."

⁹ Gí do kací ledre bi uku kenée ní, zí Pétero úku ledre zía kídí, "Sée kí ya'dá 'bi eyì, éyì bi ìlisé úzu 'Dówú Ngére Lomo gí zía ní 'di? Úwú go, ya'dá ga bi gáa nderení oto umbu o'do 'bi eyì ní, niyí go bi tara mbotu ba, niyí kpá ìmbíogú umbuyì cakaba sága."

¹⁰ Gí ore, zí Safíra geré útúne fí umbu dongá sɪndí Pétero kenée. Zí phìrangá ga bi gáa ba ógundíki Safíra uyu go. Zíye ìmbì umbua ndéré ícióto a cigí ya'dá 'bi ené. ¹¹ Zí ngìrì útúne simi 'yì ga bi ngunúní ledre 'bi Yésu go ní kíngaya, gí zí ledre bi Lomo mengi wo zí Ananiya e kí me'bené Safíra ní.

'Yìmikása e yomoní tú'dú 'yì e

¹² Zí Lomo í'bí roko'bù zí 'yìmikása e ndìsiyé méngi mɪngburoko ledre ga bi kí roko'buyé ní, kí yée ga bi tara 'yì ndìsì ìdrí gí zíye mɪdrí ní káe. Zí 'yì ga bi ngunúní ledre 'bi Yésu go ní ndìsì kótrɔ royé kací kadra e mbá do bi bi ndìsìní ndólo a Mbílí 'dìcì 'bi Solomóna ní. ¹³ Zí ngìrì ndìsì ólúne ro 'yì ga bi ngárá ngunúní aka ledre Yésu wá ní kí kótrɔ royé kí yée ga bi ngunúní ledrea go ní. Abú kenée ndotó, 'yì e ndìsìní tí fú oto úndru 'yì ga bi ngunúní ledre 'bi Yésu go ní. ¹⁴ Gí ore zí tú'dú ya'dá e kí kará e tónóye ngúnú ledre 'bi Ngére Yésu, zíye óguyé kótrɔ royé kí 'yì ga bi ngunúní ledre 'bi Yésu go ní. ¹⁵ Gí zí kényì née ní, zí 'yì e ndìsiyé ìmbíogú 'yì ndiyá e oto yée do ɔngba e kí sáka e dogboɔ misì'di gí ro togú Pétero nderéogú go gí ore yá, abú lílìà okpó gí doyé gba ne yá, niyí ìnyìogú

gí do ndiyá eyé e. ¹⁶ Zí tú'dú 'yì ga bi gbóo gbóo simi Yerusaléma ní ndìsì óguyé kí sumuyé e kí ezegámáye ga bi niyí kí ndiyá ní, kí yée ga bi kí bicayi lomo e simiyé ní, zí 'yìmikása e ndìsì yómo yée.

'Do'doní 'yìmikása e

¹⁷ Gí ore zí mongú 'yì 'dáná éyì e kí mɪngburoko 'yì ené ga bi Sadúkáyo e simi Yerusaléma ore ní, oto ledre simiyé ro 'yìmikása e. ¹⁸ Zíye 'dì'bi 'yìmikása e do ónzó yée simi mongú sɪgìní. ¹⁹ Tí lá kí ndulú a née ní, zí maláyika 'bi Ngére Lomo ógúné líkpí phùtrɔ mbotu sɪgìní do 'dì'biogú 'yìmikása e sága. ²⁰ Zí maláyika úku ledre zí 'yìmikása e kídí, "Nderésé mu do ligá 'Dìcì 'bi Lomo zise ndìsìsé 'dódo ledre Yésu zí 'yì e gí ro zí miméngi ledre eyé ídine mɪkándané."

²¹ Zí 'yìmikása e úwú kúru maláyika née, kí sɪ ndóndó zíye ìnyiyé ndéréye do ligá 'Dìcì 'bi Lomo tónóye 'dódo ledre gí ro Yésu zí 'yì e.

Zí mongú 'yì 'dáná éyì e ógúné kí ngiti géyì mɪngburoko 'yì ené e, zía ndóloyóko mɪngburoko 'yì 'dècì ng-banga e 'bi Isiréle e zíye kótrɔ royé. Do kákasa kací 'yìmikása e simi sɪgìní. ²² Tí lá Simi bi asikíri nderéogúní íri ní, niyí lúru bi káa ní, 'yìmikása e ndaní eyé lolu simi sɪgìní wá. Zíye ndá'balúgu royé kí sanda zí mɪngburoko 'yì eyé e, ²³ "Simi bi oguzé íri ní, mbotu sɪgìní nì tí ngbúrú mɪ'dútuné, asikíri ga bi otoní yée ndìsì óndó bi ore ní niyí tí mítóroyé ku mbotu. Simi bi líkpízé mbotu ólúze 'dìcì íri gí ro 'dì'biogú yée ní, azé lúru bi káa ní, 'yì e ndaní eyé e wá." ²⁴ Simi bi manda ga bi 'bi 'yì 'dáná éyì e kí manda 'bi asikíri ga bi ndìsìní lúru bi kací 'Dìcì 'bi Lomo uwúní ledre ba ní, zí tarayé ìdríne mbá mɪdrí, owoní éyì bi mengi roné zí 'yìmikása e née wá.

²⁵ Niyí ídí káe ní, ngiti o'do ógu go zía úku ledre zíye kídí, "Úwúsé ledre ba goó. Ya'dá ga bi ótosé yée simi sɪgìní ba ní, niyí yì eyé go do ligá 'Dìcì 'bi Lomo 'dáa ndìsì 'dódo ledre gí ro Yésu zí 'yì e." ²⁶ Gí ore, zí manda 'bi asikíri ga bi ndìsìní lúru bi kací 'Dìcì 'bi Lomo ní ìnyiyé kí

'yì ené e ndéréye 'dí'biógu 'yìmikása e. Rokpóní kóo yéé mírókpó wá, gí zía 'yì ga bí ndìshíní lúru bí kací 'Dìcì 'bí Lomo ní eréní ngírì káa bí 'yì e niyí ógboónzó yéé kí tutú ke.

²⁷ Simi bí 'di'bi oguní 'yìmikása e kó'dú mingburoko 'yì 'dècì ngbanga e ní, zíye óto yéé tóroyé kó'dú mongú 'yì 'dáná éyì gí ro zía ndú'yú yéé. ²⁸ Zí mongú 'yì 'dáná éyì úku ledre zíye kídí, “Madazé kóo sée go o'buòbu kídí ndásé ndìshì 'dódo ledre zí 'yì e kí ìrì o'do ba wá. Lúrúsé aka, ledre bí 'dódosé zí 'yì e ní ifi bayi roné go simi Yerusaléma za mbá, ílisé née óto ledre umbu Yésu dozé.”

²⁹ Zí Pétero e kí lafúne 'yìmikása e úkulúgu ledre zía kídí, “Azé úwú òwú kúrú bí ógu gí zí Lomo ní, ndaá wo bí gí zí 'yìma'dí e ní wá. ³⁰ Lomo 'bí bulúnduzé uru kóo Yésu go gí simi umbu, gí do kací bí phéphéónzóosé wo do mingbúngbu kágá ní. ³¹ Lomo i'bí mongú úndru go zí Yésu, zía ídine karaba go mindìshíné do sílía 'bí anú káa do Manda kpá káa do 'Yì yómo 'yì e. Lomo mengì ledre née kenée gí ro i'bí sìnđì kadra zí 'yì 'bí Isiréle e gí ro zíye ótoómo kí lúyú ledre, gí ro do lùlúoyó lúyú ledre eyé gí royé 'dá'ba. ³² Ndìshizé úku zí 'yì e ba ledre bí owozé bú mengì roné zí Yésu ní. 'Dówú Lomo bí Lomo i'bí wo zí 'yì ga bí ngunúní ledre ené ní, ndìshì úku a kpá kenée yaá ledre née ní tí ma'díi.”

³³ Simi bí ukuluguní ledre zí mingburoko 'yì ga gére née kenée ní, zí mimbé'deyé ésìne ro 'yìmikása e zíye áyì go gí ro úfu yéé. ³⁴ Tí lá zí ngúru Farusáyo† kí ìríné Gamaléle, 'yì 'dódo lorú 'bí Yúda e bí 'yì e ndìshíní óto úndrua kíngaya ní, ìnyìóguné 'dága úku ledre zí mingburoko 'yì 'dècì ngbanga ga bí kotruní royé née kídí, 'di'bioguní aka 'yìmikása ga gére née cúku'dée sága.

³⁵ Gí do kací bí 'di'bioguní yéé go sága ní, zía úku ledre zí lafúne ga gére née kídí, “Lafúma e Isiréle e, ídísé lúru rosé bilámáne kí ledre bí ílisé méngì a kí ya'dá

ga gére née. ³⁶ Lúrúsé aka, simi ngíti simibi kóo 'desì 'dá'ba 'dáa ní, ngíti o'do kí ìríné Tadéyo ìnyì kóo kí do okó ndìshì mbófo roné kídí ngíti 'yì bí zía ídine káa zíne ní ndaá. Zí 'yì e eyì 'bí míya eso útúye do kací a. Simi bí ufuní wo ní, ngbríí, zí 'yì ga gére née báiyíé mbá. Née kóo go miúkú ledre máa née. ³⁷ Gí do kací a née ní, zí ngúru 'yì gí simi kángá bí Galiláya kí ìríné Yúda kpá ìnyìné kí 'bí ené, simi sìnđì kadra bí kóo ndìshíní éké ìrì 'yì e ní, zía 'dí'bi tú'dú 'yì e do kacíne. Simi bí ufuní wo ní, zí 'yì e ené ga gére née kpá báiyíé mbá.

³⁸ “Máúku ba wo zíse, gí ro ledre máa wo bí ní ndìshì méngì roné cakaba ba ní, ndásé méngì éyì kí ya'dá ga gére née wá. Ótoómosé lá yéé zíye méngì ledre eyé ga gére née. Togú ledre bí ndìshíní méngì a née ogú gí zí 'yìma'dí e, ní úkú ené. ³⁹ Togú yì ené gí zí Lomo, útúásásé esé rómo komo ya'dá ga gére née wá. Káa bí ásé ídí kíe ní, ásé go ndìshì ìcì okó ro Lomo.” Zí mingburoko 'yì ga bí kóo do bí kótruro ore ní úwú kúrú Gamaléle bí uku zíye ní.

⁴⁰ Gí ore, zíye ndólólúgu 'yìmikása ga gére née zíye ìrì, ésì sí'dí simiyé do máda yéé kpó kpó kpó kídí ndaní lolú ìfì ìrì Yésu tarayé wá. Zíye í'dí sílìye gí ro 'yìmikása e zíye ndéréye.

⁴¹ Káa zí bí 'yìmikása e olúoguní gí do ngbanga gí ore niyí go mindéréye ní, zíye ídíye kí rokinyi kíngaya gí zía owoní bú ya Lomo i'bí úndru go zíye, 'do'doní yéé go gí zía bí yéé niyí 'yì ga bí 'bí Yésu ní. ⁴² Zí 'yìmikása e ndìshiyé nda go kí 'dódo bilámá ledre zí 'yì e do ligá 'Dìcì 'bí Lomo kpá kací 'be e kací kadra e mbá, ya Yésu ní Kírésìto.

6

Geléní 'yì e ìnyì doa gbre

¹ Simi sìnđì kadra máa bí kóo née, simi bí 'yì lódú kací Yésu eyení nda go ní, zí ófú ìnyìné dongará Yúda ga bí ndìshíní úku

† 5:34 5:34 Farusáyo: Née ngíti géyì Yúda ga bí ngára nditi'dofuní do lorú bí Músa eké ní wá ní. Ngunúní kídí lomo ro 'yìma'dí e ní bo, maláyika e niyí bo, 'yì e ndìshíní kpá úru gí simi umbu. Ólo Moko 'bí 'yìmikása e 23:6-8.

tara Èbere kí Yúda ga bi ndìshìní úku 'bi eyé tara Gìrìgì ní. Yúda máa yéé ga bi ndìshìní 'bi eyé úku tara Gìrìgì ní kídí, kací kadra e mbá lurúní eyé bi kací kará umbu eyé e bilámáne kí'dí bi niyí go ndìshì ífi éyí miánu zí 'yì e ní wá.

² Simi bi ledre née utú gu mbílí 'yìmikása ga kóo sokó doa gbre (12) ní, zíye ndóloyóko 'yì lódú kací Yésu úku ledre zíye kídí, “Ndaá miútúásáne zíze ótoómo kí 'dódo ledre 'bi Lomo zí 'yì e, zíze nda ndá'baóguzé ndìshì lúrú bi kací éyí miánu wá. ³ Bi goó kenée ní, owú 'bi babá e ídísé mu gélé 'yì e ìnyì doa gbre (7) gì dongarásé 'yì ga bi ówosé bú kídí niyí 'yì 'bi komokenzì, 'Dówú Lomo ni bo simiyé gì ro zíze óto yéé zíye ídíye káa do 'yì lúrú bi kací moko máa bi 'bi éyí miánu née ní. ⁴ Zí odú moko ezé ídíne dūú ini zí Lomo kí úku kúrú Lomo zí 'yì e.”

⁵ Zí ledre née óto 'yì e mbá kí rokinyi, zíye gélé Sitifáno bi ñgunṅu ledre 'bi Yésu go kíngaya kí 'Dówú Lomo siminé ní. Zíye kpá gélé Phílipo, Pùrùkoróna, Nikonóra, Timóna, Paména kí Nikóla bi ni gì simi gara bi Ánatiyoko ní. Ni nda yì ené go 'yì bi ndìshì lódú ondú 'bi Yúda e ní. ⁶ Zíye óguyé kí ya'dá gére née zí 'yìmikása e óto sílìye doyé simi bi niyí ini ini gì royé zí Lomo ní.

⁷ Nda gì ore, zí 'yì ga bi ñgunṅuní ledre 'bi Yésu go ní kpá ndìshiyé úku kúrú Lomo zí 'yì e. Zí 'yì lódú kací Yésu éye eyé nda go faa simi Yerusaléma mbá. Do ngará 'yì ga gére ní, tū'dú 'yì 'dáná éyí 'bi Yúda e niyí kóo bo bi ñgunṅuní ledre Yésu ní.

Yúda e 'dì'biní Sitifáno

⁸ Sitifáno ni 'yì bi kí úndruné kí roko'bu gì zí Lomo, zía ndìshìné méngì m̀ngburoko ledre ga bi kí roko'buyé kí yéé ga bi tara 'yì ndìshì ìdrì gì zíye m̀ndrì ní dongará 'yì e. ⁹ Tí lá, ngíti géyì Yúda ga bi ndìshìní kótrù royé kací kadra e mbá simi 'Dìcì Kótruro bi ndìshìní ndólo a 'Yì ga bi kí ro doyé ní, ndìshìní úkucáyi ledre gì ro Sitifáno. Yúda máa ga gére née oguní kóo gì simi káṅgá bi Kuréne kí gara bi Alakizandariya ní. Yéé kí ngíti géyì Yúda

ga bi oguní gì simi káṅgá ga bi ndoloní yéé Silísiya kí Ásiya ní tónóye ítí kangú kí Sitifáno. ¹⁰ Simi ledre ga gére née mbá, 'yì bi zía 'dì'bi ledre gì tara Sitifáno ní ndaá, gì zía komokenzì 'bi 'Dówú Lomo ndìshì saká wo ne zía ndìshì ódroné do bilámá misi'diné.

¹¹ Gì ore, zíye lóloyé ndéréye úgú komo ngíti géyì 'yì e, idíní řaranga ro Sitifáno kídí, “Owozé wo kí úkucáyi ledre ro Músa kpá ro Lomo.”

¹² Ledre bi ukuní née ní, esiní pho'du go simi 'yì e kí m̀ngburoko 'yì eyé e kpá za kí 'yì ga bi ndìshìní 'dódo lorù ní. Zíye 'dì'bi Sitifáno ndéréye káe kó'dú m̀ngburoko 'yì 'dècì ngbanga e. ¹³ Zíye 'dì'biógu ngíti géyì 'yì e gì ro řaranga roa. Simi bi oguní íri ní, zíye úku ledre kídí, “Kací kadra mbá o'do ba ndìshì fú lá úkucáyi ledre gì ro bi 'bi Lomo bi lúyú ledre ndaá simia wá ní kpá kí lorù 'bi Músa. ¹⁴ Zíye kpá úwú ledre gì tara a kídí, Yésu bi 'yì 'bi Nazeréta ní ni ndúrù 'Dìcì 'bi Lomo ba, zía óyóló'bó 'dú'du 'be 'bi ezé kpì gì zí wo bi kóo Músa 'dodo zí bulúnduzé e ní.”

¹⁵ Zí 'yì ga bi mindìshiyé do ngbanga ore ní ìnyiyé mbá ndìshì lúrú sínyi Sitifáno. Niyí ídí káe ní simi komo Sitifáno ni yì ené nda go m̀řìřìne káa zí simi komo maláyika ní.

7

Sitifáno ukulugu ledre zí 'yì 'dècì ngbanga e

¹ Zí mongú 'yì 'dáná éyì ndú'yú Sitifáno kídí, “Ledre bi ukuní née ní ni ma'díi?”

² Zí Sitifáno úkulúgu ledre zía kídí, “Ídísé aka úwú ledre bi mááyí úku a ba m̀ngburoko 'yì amá e kí owú 'bi babá e. Simi bi kóo bulúnduzé Abarayáma ni simi káṅgá bi Mesopatomiya bi ni dongará m̀ngburoko ngburu e gbre ómú aka ndìshì simi gara bi Arána wá ní, Lomo bi kí roko'buné bi 'yì e mbá ndìshìní kófó ìřia ní, 'dodo kóo roné zía. ³ Zí Ngére Lomo úku ledre zí Abaráma kídí, ‘Ídí ótoómo káṅgá esé, 'yì eyì e kí 'buyì e mbá zíyì

ómúyì simì káṅgá bi Mááyí 'dódo a zíyì ní.'

4 “Née ní, zí Abarayáma ómúne gi simì káṅgá bi Kaladíya bi ni dongará m̀ngburoko ngbuṛu e gbre ní ndéré ndìṣìné simì Arána. Gi do kací umbu 'bua, zí Lomo kása Abarayáma idí ndéré ndìṣì simì káṅgá bi ásé cakaba m̀ndìṣìsè simì a ba ní. 5 Simì ledre ga bi Lomo mengì née mbá, i'bí ené bi zí Abarayáma ya née go 'bi ené ní wá, gbawá owù bi kí iria. Zí Lomo m̀ocù ledre zía kídí, 'Mááyí karanée í'bí káṅgá ba zíyì kí bulúnduyì ga bi niyí ógù gi do kacíyì ní za fí.' Simì s̀ndì kadra bi kóo Lomo ni m̀ocù ledre née ní, owù ndaá aka kóo zí Abarayáma wá. 6 Ba ledre bi kóo Lomo uku zí Abarayáma ní, 'Bulúnduyì e niyí karanée idí káa do owúkùlù e simì káṅgá 'bi ngíti géyì 'yì e. Zí m̀ngì káṅgá máa ga gére née ndìṣiyé 'dó'do yée kí simìbi e míya eso.' 7 Zí Lomo úku ledre zíye kídí, 'Mááyí í'bí mongù 'do'dó ro m̀ngì káṅgá máa ga gére née bi niyí óto bulúnduyì e káa do owúkùlù e née ní kíngaya. Nda gi do kací a née, bulúnduyì ga gére née niyí ólúogù gi simì káṅgá 'bi 'yì ga gére née zíye nda ndìṣì óto úndrumá simì káṅgá máa wo ba ní.'

8 “Zí miyéme ledre idíne dongará Lomo kí Abarayáma yaá, owù ga bi owù ya'dá e ní, idíní mbá útú ngbuṛu. Nda gi do kací ledre née ní, do ndíki Isáka gi do kací s̀lì ìnyì do ota, zía útúne ngbuṛu. Gi do kací née ní, zí Isáka ndíki Yakóbo, zí Yakóbo ndíki owù e sokó doa gbre (12) bi s̀j doze Yúda e tonó gi royé ní.

9 “Gi zía bi Yakóbo mengì ofù ledre owù 'bi ené Yoséfa go ní, zí lúnduga óto ledre simiyé roa. Kací ledre bi ndìṣìní sómù a roa ní, zíye úgúoyó wo zí 'yì ga bi ndìṣìní úgúoyó éyì e ní zíye 'dí'bi ókpó a simì Ízibiti káa do owúkùlù. Abú kenée ndotó Lomo ootomo ené wo wá, 10 zía 'dí'biogù wo kí sanáne filo gi simì mbágá t̀dù 'do'dó bi ndiki wo ní. Zí Lomo í'bí komokenzì zí Yoséfa gi zí bilámá miméngì ledre ené. Zí mongù ngére 'bi Ízibiti óto

wo káa do mongù 'yì simì Ízibiti kí 'be máa 'bi ené 'bi ngére ní za mbá.

11 “Simì ledre née ní, zí mongù 'bù útúne simì káṅgá ga bi Ízibiti kí Kanána ní mbá. Éyì miánu bi zía útúásáne kí 'yì e ní ndaá. Zía kóo í'bí 'do'dó ro bulúnduzé e kíngaya. 12 Simì bi Yakóbo uwù ya éyì miánu ni bo simì Ízibiti ní, zía kása owù 'bi ené ga bi niyí bulúnduzé e ní úgù éyì miánu ógù kíe zíye. Née kóo m̀zefì ndéré eyé simì Ízibiti. 13 Nda simì gbre ógù eyé simì Ízibiti, zí Yoséfa 'dódo ledre gi roné zí lúnduné e. Née kóo go s̀ndì kadra bi mongù ngére 'bi Ízibiti ówo ledre gi ro Yoséfa kí s̀m̀uga ní. 14 Gi do kací née ní, zí Yoséfa ítrì sanda kací 'buné Yakóbo kí 'yì ga bi 'be 'bi eyé íri ní za mbá gi ro do óguyé simì Ízibiti. 'Yì máa ga gére née niyí kóo cì ota doa sokó doa ìnyì. 15 Gi ore, zí Yakóbo ìnyiyé kí 'yì 'bi 'be 'bi ené e ndéréye simì Ízibiti, kí'dí bi uyuní kí owù 'bi ené ga bi bulúnduzé e ní. 16 Do 'dí'bilúgu umbuyé ndá'ba ícióto a simì bi bi kóo Abarayáma ugù kí kèsì gi zí owù 'bi Amóra simì Sekéme ní.

17 “Simì bi s̀ndì kadra 'bi ledre bi Lomo mocù ledre a zí Abarayáma ni nda go gbóo ní, zí 'yì ezé ga bi simì Ízibiti ní idíye nda go miéyeyé kí kíngaya. 18 Zí ngíti 'yì bi owo ledre gi ro Yoséfa wá ní idíne go née káa do ngére 'bi Ízibiti. 19 Zí ngére née ndìṣìné méngì bulúnduzé e bisinyí kíngaya. Zía ndìṣì rókpo 'yì ezé e kí cóngó ro idíní úcúoyó sírì owù 'bi eyé ga bi owù ya'dá e ní 'dá'ba gi ro zíye úyuyé.

20 “Née simì s̀ndì kadra bi kóo arání Músa simì a ní. Músa ni kóo owù bi kí lámá roné kíngaya ní. Zí 'yì ndíki ga lúru bi kací a kí éfé ota (3). 21 Simì bi 'dí'bioyoní wo gi 'be óto wo 'dí sogo ní, zí nyì ngére 'bi Ízibiti ndíki wo. Zía 'dí'bi Músa ̀lù a káa do owù 'bi ené. 22 Zí 'yì 'dódo ledre ga bi 'bi Ízibiti ní 'dódo t̀dù ledre e zí Músa bi ni í'bí komokenzì zía ní. Simì bi ngboró ogù nda go káa do ya'dá 'yì ní, zí ódro ené kí miméngì ledre ené e idíye mbá kí roko'buyé.

23 “Simi bi simibi 'bi Músa ni go cí gbre ní, zía ìnyìné ndéréne ñgu zí lafúne Isiréle e. 24 Zía lúrúndíki ngúru 'yì 'bi Ízibiti kí ndìsì ócò 'dó'do ngíti 'yì 'bi Isiréle. Zí Músa ndéréne útúne simi okó nées ní, zía ìnyìné úfu 'yì 'bi Ízibiti bi kóo ndìsì ócò 'dó'do 'yì 'bi Isiréle ní. 25 Músa somú 'bi ené kídí lafúne Isiréle niyí ówo a kídí Lomo kasa nées go gi ro zíne óguné yómo yée gi simi moko 'bi owúkúlú e. Ábuwá owoní eyé e wá. 26 Kílóndó a nées ní zí Músa ógundíki Isiréle e gbre kí ócò royé. Zía úku ledre zíye simi bi ayí gi ro láfa yée ní kídí, ‘Ya'dá e, éyì bi ndìsìsé ócò rosé dengbìse Isiréle e gi ro ní 'di?’

27 “Tí lá, o'do máa wo kóo ndìsì ócò láya ezené nées ní ìtrìoyó kóo Músa gi roné 'dá'ba. Zía ndú'yú Músa kídí, ‘Ambí oto yì káa do ngéere zíyì ndìsìyì 'dècì ngbangazé ní ne? 28 Íli go gi ro úfu máa kpá káa zí 'yì 'bi Ízibiti bi karana úfu wo ní?’ 29 Simi bi Músa uwú ledre bi o'do nées uku zía kenées ní, zía ngásáne gi simi Ízibiti ndéré ndìsìné simi kángá 'bi Mìdìyáni e. Simi bi ni íri ní, zía ndíki owú 'bi ené e owú ya'dá e gbre.

30 “Gì do kacì simibi cí gbre, zí maláyika 'bi Ngéere Lomo 'dódo roné zí Músa simi mindíci pho'du komo kágá simi súwú do landa bi kí ìrìné Sináya ní. 31 Simi bi Músa lurúndíki pho'du kí ndíci komo kágá ní, zía ndìsìné ónzó komoné kí ledre ba zía ndéréoguné za gbóo gi ro zíne lúru yéme a. Tí lá simi bi ni nda go gbóo kíe ní, zía úwú kúru Ngéere Lomo kí úku ledre kídí, 32 ‘Mááyí Lomo bi ndìsì lúru kacì bulúndusé Abarayáma, kí Isáka nda kí Yakóbo e ní.’ Zí Músa lánghané gi zí ngìrì zía óto'dútù komoné káa bi nées ni lúru pho'du nées.

33 “Zí Ngéere Lomo úku ledre zía kídí, ‘Ídí í'díogù wará eyì nées 'dá'ba, gi zía bi bi tóro doa nées ní, nées bi amá lúyú ledre ndaá doa wá. 34 Máówo bisinyí 'do'do bi ro 'yì amá Isiréle e simi Ízibiti ní go. Máúwú ini bi ndìsìní ini a gi simiyé gi

zí 'do'dó ní go, máyeme romá go gi ro sáká yée. Ógù mu zíma kása yì ndéré 'dí'biogù yée gi simi Ízibiti 'dá'ba.’

35 “Nées tí kèmbí Músa bi Isiréle e asiní gi roa simi bi ndu'yúni wo kídí, ‘Ambí oto yì káa do ngéere zíyì ndìsìyì 'dècì ngbangazé ní ne?’ Ni kóo ne 'yì bi Lomo kasa wo zía ídine káa do ngéere do Isiréle e gi ro zía sáká yée zíye ídiye kí ro doyé kí sáká éyì gi zí maláyika bi 'dodo roné zía simi mindíci pho'du komo kágá simi súwú ní. 36 Ni kóo manda zí Isiréle e simi bi niyí olúogù gi simi Ízibiti ní, zía ndìsìné méngì mngburoko ledre ga bi kí roko'búyé kí yée ga bi tara 'yì ndìsì ídrì gi zíye mìdrì ní simi bi niyí aka simi Ízibiti ní, kí kacì kó'dú Bikesì mikavu kí simibi cí gbre (40) simi yana súwú.

37 “Músa uku kóo ledre nées zí Isiréle e kídí, ‘Lomo ni karanées kásaogù nébi zise káa zí bi kasa máa ní gi dongará 'yì esé e.’

38 Ni kóo ne manda zí Isiréle e do bi kótruro bi kóo simi súwú kí bulúnduzé e kpá kí maláyika bi úku ledre zía do Landa Sináya ní, zía ndìsìné úkuí'bí kúru Lomo zize ní.

39 “Tí lá bulúnduzé e iliní eyé úwú ledre ené wá. Gì ore zíye nda óto yì eyé mimbé'deyé kíngaya gi ro ndá'ba eyé simi Ízibiti. 40 Zíye úku ledre zí Aróna kídí, ‘Yéme lomo mu zize bi ni útú káa do manda 'dá'dá zize ní. Owozé ezé lolu éyì bi ndìsì méngì Músa bi kóo 'dí'biogù zée ne gi simi Ízibiti ní wá.’ 41 Nées sìnđí kadra bi kóo zíye yéme lomo kí tosoné káa zí owú ìtì ní, do 'dáná éyì e zía. Zíye ndìsìyé lé'bé ke'bi kí rokinyi kí óto úndru lomo máa nées ní. 42 Gì zí keyì nées zí mbigí Lomo óyó sogoné zíye, do ótoómo yée zíye ndìsì óto nda gbóo úndru kadra, éfé kí kele e ga bi komo ere, káa zí bi ni miékéne simi búkù 'bi nébi e yaá Lomo uku ledre kídí,

“ ‘Sée Isiréle e bangá ga bi kóo ndìsìsé óngoonzó yée

kí ndìsì 'dáná yée kí simibi cí gbre simi bi ásé simi súwú ní, 'dánásé esé kóo yée nées zíma wá.

43 Ndìsìsè kóo yì esé ìmbì tátá kùtù 'bi lomo bi Moléke ní,*
 kí lîlî Ráfana keke bi ótosé wo káa do lomo esé ní,
 nées mbá lîlî éyì ga bi kóo yémesé yée gî ro zise ndìsìsè óto úndruyè ní.
 Bi kenée ní, mááyì kása sée simi ngíti káṅgá gbála sogo bi bi kí ìrìnè Babelóniya ní.'

44 "Kùtù 'bi Lomo bi ndìsì 'dódo a kídí, Lomo ni bo kíye ni kóo bo zì bulúnduzé e simi súwú írì. Yemení kóo kùtù nées kací kúrú Lomo bi uku zì Mùsa ní kí toso a bi 'dodo ní. 45 Gî do kací a nées ní, zì bulúnduzé e 'dí'bi kùtù nées gî zì 'buyé e, do ìmbìútú a simi bi nderéní kí Yósuwa e 'dí'bi káṅgá bi Lomo ogóoyó rìkí sî do 'yì e gî simi a zíye ní. Zì kùtù nées ndìsìnè fú lá ore gî simi sîndí kadra 'bi Dawídi, 46 bi Lomo oto wo zía ídínè kí rokinyi ní, zía ndú'yú Lomo gî ro zì Lomo ṅúṅgu a zíne úbù 'Dìcì zì Lomo bi lúru bi kací Yakóbo ní ndìsìnè simi a. 47 Tí lá Solomóna wotí Dawídi úbù nda kóo 'Dìcì 'bi Lomo máa nées ne zì Lomo.

48 "Nda tí lá gî zía Lomo bi roko'bu a romo do éyì e mbá ní, ndìsì ené simi 'dìcì bi 'yìma'dí e úbùnì kí sîlìye ní wá, káa zì bi nébì Isáya éké ní kídí,

49 "Ngére Lomo uku ledre kídí, 'Ere ni bi ndìsì amá,
 do sogo káṅgá ni 'bi ené bi óto sîndíma.

'Dìcì bi ásé úbù a zíma ní toso a ni ídí káa be 'dì?

Bi bi ni útúásá zíma ndìsì má simia ní wo be 'dì?

50 Ndaá 'bi ené bi máméngì éyì ga gére nées mbá máa ní wá?'

51 "Éyì bi ìlisé líkpí mbotu mimbé'desé úwú kúrú Lomo, zise ndìsìsè índi mbílise gî ro ledre bi úku yée zise gî zía wá ní 'dì. Míméngì ledre esé ni yì ené go cé káa zì 'bi bulúndusé ga kóna ní. Kací kadra mbá ndìsìsè ícì okó ro 'Dówù Lomo káa zì bi kóo bulúndusé e ndìsìnì méngì a ní.

52 Nébi ni bo kíé'do káa yaá bulúndusé e 'do'donì wo wá? Ufunì gba nébi ga bi kóo ndìsìnì úku ledre miógu 'Yì bi ngará lúyú

ledre ndaá roa wá ní. Bi ba ní, méngìsè lará a go zise úfuoyó wo. 53 Úwúsé lorù bi kóo Lomo i'bí zì maláyika ógúnè kèe í'bí a zì bulúnduzé e ní mbá bú, simi ledre ga gére nées mbá, ìlisé esé ṅúṅgu lorù nées wá."

Ongboonzóní Sitifáno kí tutú

54 Simi bi 'yì 'dècì ṅbanga e uwúnì ledre bi Sitifáno uku káa ní ní, zì mimbé'deyé ésìne. Zíye ndìsì náná do soyé gî ro Sitifáno kí mimbé'de kèsì. 55 Tí lá gî zía Sitifáno ni kí 'Dówù Lomo siminè ní, zía lúru bi komo ere, zía lúrúndíki roko'bu 'bi Lomo kí Yésu mitóroné do sîlì Lomo 'bi anú. 56 Zì Sitifáno uku ledre kídí, "Lúrúsé aka, malúrú mbotu ere líkpí go, Owù 'bi 'Yìma'dí ni mitóroné cigí Lomo do sîlì 'bi anú."

57 Zì 'yì 'dècì ṅbanga e úcu koko kí ésì 'dùtu gu mbílìye kí sîlìye. Zíye úduyè mbá ngásá ngáka Sitifáno, 58 do 'dì'bi wo ólúóguyé kèe 'dí sogo gî simi yana gara, tónóye óngbo wo kí tutú. 'Yì ga bi kóo nderénì óngbo Sitifáno ní otoomonì kóo bongó eyé e zì owù'do kí ìrìnè Sávulo zía ndìsì lúru bi kací a.

59 Tí bi niyì ndìsì óngbo Sitifáno ní, zía ini ini zì Lomo kídí, "Ngére Yésu, 'dí'bi 'dówùma mu zíyì írì." 60 Zì Sitifáno útúne do ṅúrú sîndíne. Zía úku ledre kí kúrúne gbélì kídí, "Ngére, ndá 'dó'do yée wá. Ídí ótoómo ledre zíye gî simi lúyú ledre eyé." Gî do kací ledre bi uku káa ní zungu, zía úyuné.

8

'Do'dó ro 'yì ga bi ṅṅunì ledre 'bi Yésu ní

1 Sávulo ṅṅunì kóo ne kídí idínì úfu Sitifáno.

Simi sîndí kadra máa bi kóo nées ní, zì mongú okó tónóne ro 'yì ga bi ṅṅunì ledre 'bi Kírèsìto Yésu simi Yerusaléma ní. Zíye ngásá báyi royé simi káṅgá bi Yúdáya kí Samáriya ní mbá, do ótoómo 'yìmikása e ṅúcuyé simi Yerusaléma.

2 Zì ngíti géyì 'yì ga bi i'bínì royé go ndìsì

* 7:43 7:43 Lomo bi Moléke: Ni lomo 'bi 'yì 'bi Kanána e. 7:43 7:43 Amósa 5:25 7:50 7:50 Isáya 66:2

méngì moko 'bi Lomo kí mimbé'deyé k'íé'do ní, íni Sitifáno kí roko'buyé mbá. Zíye 'dí'bi wo ndéré óto a. ³ Tí lá zí Sávulo tónóne 'dó'do 'yì ga bí nḡuṅgu ledre 'bi Yésu ní, do ndéréne kí 'dí'bi yée, ya'dá e kí kará e kí cóngó ro kací 'be 'bi eyé e mikékeriá ndìshíné kí ónzó yée simi sígini.

Phìlipo uku kúru Lomo zí 'yì e simi Samáriya

⁴ Zí 'yì ga bí kóo nḡuṅguní ledre 'bi Yésu simi Yerusaléma bí ogó bayiní yée ní, ndìshiyé kpá fú 'dódo bilámá ledre bí gí ro Ngére Yésu ní zí 'yì e do bí ga bí niyí doyé ní. ⁵ Zí Phìlipo ndéréne zaá simi ngíti gara simi káṅgá bí Samáriya ní, ndìshíné 'dódo ledre gí ro Kírésito zí 'yì e íri. ⁶ Simi bí tú'dú 'yì e uwú ledre bí Phìlipo ndìshì úku a zíye kí lúrúndíki mingburoko ledre ga bí ndìshì kí méngì yée ní, zíye ndìshì índi mbíliye úwú ledre bí Phìlipo ndìshì úku yée ní. ⁷ Zí bicayi lomo e ndìshì ólúóguyé gí simi tú'dú 'yì e 'duo kí ini tarayé, zí 'yì máa yée ga bí ngára nderení wá ní kí migigírí e ìnyióguyé mbá. ⁸ Nda nées ní, zí 'yì e ídiye kí mongú rokinyi simi gara ore.

⁹ Ngíti o'do ní kóo simi gara ore kí ìrìné Simúna, ní mongú 'yì mála bí tara 'yì 'bi Samáriya e ìdrí gí zía mbá miídrí ní. Zía ndìshì mbófo roné kídí ngíti 'yì bí zía rómo gí doné ní ndaá. ¹⁰ 'Yì ga bí simi gara ore ní za mbá, gbékpí 'yì e kí mingburoko 'yì ga kí ledreyé owóowó ní ndìshíní úwú mbá ledre ené. Zí 'yì e ndìshiyé úku ledre gí roa kídí, "O'do ba ní kí mongú roko'bu 'bi bicayi lomo e bí yaá, Roko'bu a ofu go ní zíne." ¹¹ Ndìshíní índi mbíliye úwú ledre ené kíngaya gí zía go ngbángbá sɛndí kadra ndìshì óto yée zí tarayé ndìshì ìdríne miídrí gí zí mióonzó mála ené. ¹² Tí lá simi bí nḡuṅguní bilámá ledre bí Phìlipo 'dódo zíye gí ro bí bí Lomo ní ne mongú Ngére doa kí ledre gí ro Kírésito Yésu ní, zí Phìlipo bábátizí yée ya'dá e kí kará e. ¹³ Zí Simúna kpá nḡuṅgu ledre Yésu do bábátizí wo. Gí do kací bí babatizíní wo ní, ootomo lolu kací Phìlipo wá, zí tara a ìdríne kí lúru mingburoko ledre ga bí

Phìlipo méngì yée kí roko'buyé kí yée ga bí tara 'yì ndìshì ìdrí gí zíye miídrí ní.

¹⁴ Simi bí 'yìmikása e uwúní ledre nées simi Yerusaléma yaá 'yì ga bí simi Samáriya nḡuṅguní ledre 'bi Yésu go ní, zíye kása Pétero e kí Yiwáni íri. ¹⁵ Simi bí oguní zí 'yì ga gére nées íri ní, zíye íni ini zí Lomo idí kása 'Dówúne ógu ndìshíné simiyé. ¹⁶ Gí zía bí 'Dówú Lomo ndaá aka simiyé wá ní, 'di'biní go lá babatiza kí ìrì Ngére Yésu. ¹⁷ Zí Pétero e kí Yiwáni óto síliye doyé, zí 'Dówú Lomo ógu ndìshíné simiyé.

¹⁸ Simi bí Simúna owo ya, 'Dówú Lomo ogu go simi 'yì ga bí nḡuṅguní ledre 'bi Yésu, gí zía bí 'yìmikása e otoní síliye doyé ní, zí Simúna áyí ne gí ro í'bí késí zí Pétero e kí Yiwáni. ¹⁹ Zía úku ledre zíye kídí, "Ídísé kpá í'bí roko'bu nées zíma, gí ro 'yì bí máoto síliima go doa ní, zía ndíki 'Dówú Lomo."

²⁰ Zí Pétero úkulúgu ledre zía kídí, "Umbu 'di'bi yíi kí késí eyí nées wá gí zí 'di, gí zía sómú 'bi eyí kídí útúásá bú úgú tákpásílí 'bi Lomo kí késí. ²¹ Bifúo ndaá zíyí togú mbú éyí gí royí simi moko bí azé simia ba wá, gí zía mimbé'deyí ndaá 'bi ené miútúásáne do komo Lomo wá. ²² Ídí óyóló'bó sómú ledre eyí gí simi bisinyí ledre 'dá'ba. Zíyí ini ini zí Ngére Lomo gí ro zía lúluoyó bisinyí sómú ledre nées gí simiyí 'dá'ba. ²³ Málúru yíi, mimbé'deyí sinyí ofu go, bí ndìshì ódóngérí yíi simi lúyú ledre ní."

²⁴ Zí Simúna úku ledre zí Pétero e kí Yiwáni kídí, "Ídísé mu ini ini zí Ngére Lomo gí romá káa bí 'do'dó bí úkusé ledre a nées ní ndéréogu romá ke."

²⁵ Gí do kací bí Pétero e kí Yiwáni ukuní ledre gí do biyé kí ledre gí ro Ngére Yésu go zí 'yì e ní, zíye ìnyiyé ndá'balúgu royé simi Yerusaléma. Kí ndá'bayé, zíye ndéréye kí úku bilámá ledre 'bi Yésu zí 'yì e simi minzénzéré gara ga bí simi Samáriya ní mbá.

Phìlipo e kí mongú 'yì 'bi Itópiya

²⁶ Kadra k'íé'do, zí maláyika 'bi Ngére Lomo úku ledre zí Phìlipo kídí, "Yéme royí mu zíyí ndéréyí kí misi'di súwú bí

ogú gí simi Yerusaléma mi'dí do anú ndéré nées simi gara bi kí iriné Gáza ní.”
 27 Zí Phílipo 'dí'bi misi'di súwú nées tónó ndéréne, zíye ndíkíye kí ngíti o'do gí simi káṅgá bi Itópiya ní. Ni kóo mongú 'yì bi kí ledrené owóowó, 'yì lúru bi kací késí 'bi Kandáke, kára bi me'be ngére 'bi Itópiya ní. O'do nées nderé kóo íni ini zí Lomo simi Yerusaléma. 28 Nda go simi mindá'ba a 'be, zía ékíne simi arabíya ené bi usáni ndìṣì lála a ne ní, ndìṣìné ólo ledre gí simi búku 'bi nébi Isáya.

29 Zí 'Dówú Lomo úku ledre zí Phílipo kídí, “Ídí ndéré mi'dí zí arabíya bi usáni ndìṣì lála a íri nées, zíyì ndìṣì ndéréyì gbóo cigí a.”

30 Zí Phílipo ngásá ndíki o'do bi simi arabíya nées kí ólo ledre gí simi búku 'bi nébi Isáya. Zía ndú'yú o'do nées kídí, “Ówo yéme ini ledre gí simi ledre bi ndìṣì ólo a nées bú?”

31 Zí o'do nées úkulúgu ledre zí Phílipo kídí, “Mááyí ówoyéme a káa be 'di? 'Búo togú ngíti 'yì ni úku yéme a ne zíma.” Zía úku ledre zí Phílipo ya, ékí girí mu zíze ndéréze kényì.

32 Ledre bi kóo o'do nées ndìṣì ólo a ní ni káa zí ba,
 “Ni yì ené káa zí kábiríkí bi 'di'biní wo ndéré kíe óṅgoónzó a ní,
 kpá káa zí Owú Kábiríkí bi ndecí yì ené tí lá tí simi bi niyí ólooyó bi a mengí kényì wá ní.

33 Niyí méngí lará a 'du'dorú 'decíní ng-banga a do bilámá misi'diné wá.
 'Yì bi kíé'do káa bi ni útúásá úku ledre gí ro 'yì ené e ní ndaá,
 gí zía ndìṣì ené do sogo káṅgá ona ukú go.”

34 Zí o'do nées ndú'yú Phílipo kídí, “Úku yéme aka ledre ba mu zíma, nébi ndìṣì úku ledre nées gí ro ambi? Gí roné togú mbú gí ro ngíti 'yì kpí?” 35 Zí Phílipo tónóne 'dódo bilámá ledre zía gí simi miéké kúru Lomo bi gáa ndìṣì ólo a ba gí ro Ngére Yésu.

36 Káa zí bi niyí mindéréye kací misi'di ní, zíye ndéréoguyé do bi bi kí iní doné ní,

zí o'do ba úku ledre zí Phílipo kídí, “Iní ni go ba. Éyì bi ni úcuómo máa kí 'dí'bi babatíza ní 'di?” 37 Zí Phílipo úku ledre zía kídí, “Togú ṅṅungu ledre 'bi Kírésito Yésu go za kí mimbé'deyì kíé'do, mááyí babatízí yìi.”

Zí o'do nées úkulúgu ledre zí Phílipo kídí, “Máṅṅungu go kídí Kírésito Yésu ni mbigí Owú 'bi Lomo.” 38 Zí o'do nées úku ledre zí 'yì ené bi ndìṣì úku ledre zí usáni ndìṣì lála yé kí arabíya ba ní yaá idí tóro. Zí Phílipo e gbre kí o'do nées ndítíye simi iní, zí Phílipo babatízí wo.

39 Simi bi olúoguní gí simi iní ní, 'diya káa ní zí 'Dówú Lomo 'dí'bíoyó Phílipo gí ore 'dá'ba. O'do ba owo ené lolu bi bi Phílipo nderé doa ní wá, zía ndéréókpóne gí ore kí mongú rokinyi.

40 Nda gí ore, zí Phílipo lúru ndíki roné gére simi gara bi kí iriné Azóto. Zía ndéréókpóne simi gara bi ndìṣì ndólo a Kayisariya ní ndìṣìné kí úku bilámá ledre gí ro Yésu zí 'yì e simi gara ga bi kací misi'di ore ní mbá.

9

*Sáwulo ṅṅungu ledre Ngére Yésu
 (Lúru kpá Moko 'bi 'yìmikása e 22:6-16,
 26:12-18)*

1 Simi sɛndí kadra máa bi kóo nées ní, Sáwulo ni aka kóo fú lá māmada kí simi késí kídí nées ni úfu 'yì ga bi 'yì lódú kací Ngére Yésu ní. Zía ndéréne zí mongú 'yì 'dáná éyì, 2 ndú'yú wo gí ro zía í'bí wáraga bi nées ni ndéré kíe do sɛlɛne zí manda 'bi Yúda ga bi simi 'Dící Kótruro ga bi simi gara bi kí iriné Damásika ní, gí ro togú nées ogú ndiki 'yì e go íri bi ndìṣì lódú kací Misi'di 'bi Ngére ní, zíne 'dí'bi yé girí ya'dá e kí kará e ógú kíye ónzó yé simi sɛgɛnì simi Yerusaléma.

3 Simi bi Sáwulo nderéogú nda go gbóo kí Damásika ní, 'diya káa ní zí roko'bu 'bi Lomo óṅgóne zía gí komo ere. 4 Zía útúne geré bi, zía úwú kúru 'yì kí úku ledre kídí, “Sáwulo, Sáwulo, éyì bi ndìṣì 'dó'do máa gí ro kenée ní 'di?”

⁵ Zí Sávulo ndúndu'yú kídí, “Née náambi Ngére?”

Zía úkulúgu ledre zí Sávulo kídí, “Née máa Yésu bi ndísi esí 'do'dó romá ní. ⁶ Ìnyíogú mu zíyí ndéréókópóyí simi mongú gara íri, áyí ówo 'yí íri ni 'dódo éyí bi áyí méngí a ní zíyí.”

⁷ Zí 'yí ga bi kóo ndísiní ndéré kí Sávulo e ní tóroyé, 'yí úku ledre ndaá. Uwúní tí kúrú 'yí go, tí lá lurúndikiní kuṣu'bu 'yí ma'dáa wá. ⁸ Simi bi Sávulo ìnyíogú gí bi ní, ni líkpí komoné bi káa ní, mbuú komoa lurú ené lolu bi wá. Nda née ní, zí 'yí ga bi kóo niyí kéye ní kókó wo goó mikókó ndéré kíe simi Damásika. ⁹ Sávulo lurú bi wá kí sílí ota, anu éyí wá, ewé gbawá iní.

¹⁰ Ngíti o'do ni kóo bo simi Damásika ni 'yí lódú kací Yésu ìrĩa Ananíya. Zí Ngére Yésu 'dódo roné zía káa zí ndísi 'dú'duru ní kídí, “Ananíya.”

Zía ndíziné, “Í, Ngére.”

¹¹ Zí Ngére úku ledre zí Ananíya kídí, “Ídí ndéré 'be 'bi Yúda bi kací misi'di bi ndísiní ndólo a misi'di bi Mbí ní, zíyí ndúndu'yú gí ro o'do bi ogú gí simi gara bi Tarasísi kí ìriné Sávulo ní. Ni go ndísi íni ini zí Lomo. ¹² Simi 'duru máa bi kóo née ní, zía kóo lurúndíki ngíti o'do kí ìriné Ananíya bi ogú zía óto sílíne doa gí ro zí komo a óngóne ní.”

¹³ Zí Ananíya úkulúgu ledre zí Ngére kídí, “Tú'dú 'yí e ukuní ledre gí ro o'do née go zíma kí bisinyí ledre ga bi ndísi méngí yéé kí 'yí eyí e simi Yerusaléma ní. ¹⁴ Ogú simi Damásika ona ba kí roko'bu gí zí manda ga bi 'bi 'yí 'dáná éyí e ní gí ro zíne 'dí'bi 'yí eyí ga bi ndísiní óto úndruyí ona ní.”

¹⁵ Zí Ngére úku ledre zía kídí, “Ndéré mu. Gí zía mágélé wo go káa do 'yí 'bi moko amá bi ni 'dódo ledre gí romá zí 'yí ga bi ndaní kúfú Yúda e wá ní kí mingburoko ngére eyé e nda kí 'yí 'bi Isiréle e. ¹⁶ Mááyí 'dódo tú'dú ledre e zía, zía ndísiné 'dó'dóne simi a simi bi ni ndísi 'dódo ledre gí romá zí 'yí e ní.”

¹⁷ Zí Ananíya ìnyíne ndéré ólúne simi 'dící bi Sávulo ni simi a ní do óto sílíne do Sávulo, zía úku ledre kídí, “Sávulo

lúndu 'bi ené, Ngére Yésu bi 'dodo roné zíyí do misi'di simi bi áyí ógú yáa ní, kasa máa née zíyí gí ro zí komoyí líkpílúgu roné zí 'Dówú Lomo ógú ndísiné simiyí.”

¹⁸ Née ní, geré zí éyí útúoguné gí komo Sávulo sílekpe káa zí sókó kenzé ní, zí komoa líkpíne zía ndísiné lúru bi. Zí Sávulo ìnyíoguné 'dága zí Ananíya bábátizí wo. ¹⁹ Gí do kací bi ánu éyí ní, zí roko'bu ndá'baoguné roa.

Sávulo uku ledre Yésu zí 'yí e simi Damásika

Kí tú'dú sílí e, Sávulo ndísiní nda kóo ndísi kí 'yí ga bi ndísiní lódú kací Yésu ní simi Damásika. ²⁰ Zía ìnyíne ndéréne simi 'Dící Kótruro e tónó 'dódo ledre zí 'yí e gí ro Yésu kídí, Yésu ni Owú 'bi Lomo. ²¹ 'Yí ga bi owoní Sávulo kí úku ledre gí ro Ngére Yésu ní, zíye ndísiyé ónzó komoyé kíngaya. Zíye ndísi úkuló'bó ledre dengbíye kídí, “També ba fú o'do bi ndísi úfu 'yí ga bi ndísiní óto úndru Yésu simi Yerusaléma 'dáa ní? Ogú ona ba kpá go gí ro 'dí'bi 'yí ga bi 'bi Yésu ní ndá'ba kíye zí manda ga bi 'bi 'yí 'dáná éyí e ní?” ²² Tí lá zí 'dódo ledre 'bi Sávulo ídí ené kí roko'buné kíngaya. Zí ledre bi ndísi úku a ní 'dódo a kídí Yésu ni Kírésito. Zía 'dí'bi do Yúda ga bi simi Damásika ní mbá ledre bi zíye úkulúgu a zía kací a ní ndaá.

²³ Nda gí do kací tú'dú sílí e, zí ngíti géyí Yúda e kótru royé do bi kíe'do yéme ledre gí ro zíye úfuoyó wo 'dá'ba. ²⁴ Tí lá uwú kóo ledre ga bi yemení née go mbá. Zíye ndísiyé óndó wo tara misi'di ga bi ndísiní ólúogú gí simi gara gí ore ní kí ndulú e kí kadra e mbá gí ro zíye úfu wo. ²⁵ Tí lá zí 'yí lódú kací Sávulo ódó ká'dá ro mongú mbúra do ìmbíóto wo kíe kí ndulú gí do bifúó gí dogboṣu gara bi o'bóní wo gbaá dongá Damásika ní.

Mindá'baogú Sávulo simi Yerusaléma

²⁶ Simi bi Sávulo ogú simi Yerusaléma ní, zía áyíne gí ro zíye ídíye ndro kí 'yí ga bi 'yí lódú kací Yésu ní, tí lá ngírĩa ndísi yí ené kóo méngí yéé miméngí kí ngúnngu a bi yaá ni go mbigí 'yí lódú kací Yésu ní. ²⁷ Zí Baranába óguné 'dí'bi Sávulo ndéré úku ledre gí roa zí 'yimikása e. Zía líkpí

yéme ledre bi kóo Ngére Yésu 'dodo roné zí Sávulo do m̀isi'di Damásika, kí ledre ga bi Ngéré uku zía ní. Zía kpá líkpí ledre bi ngiri olú ro Sávulo kí 'dodo ledre zí 'yì e gi ro ledre Yésu simi Damásika wá ní.

²⁸ Née ní zí Sávulo e nda go kótru royé ndro kí 'yìmikása e do gámáye simi Yerusaléma mbá ndìsì úku ledre gi ro Ngére Yésu ngiri ndaá lolu royé wá. ²⁹ Zía kpá íti kangú kí úku ledre zí Yúda ga bi ndìsiní ódro tara Gírìgì ní, tí lá ayíní go gi ro úfu wo. ³⁰ Simi bi 'yì ga bi 'yì lódú kací Yésu uwúní ledre ba ní, zíye 'dìyíóto Sávulo simi gara bi Kayisariya ní, do ótoómo wo zía ndéréókpóne simi Tarasísi.

³¹ Née go s̀indí kadra bi zí 'yì ngúnḡu ledre 'bi Yésu ga bi simi káḡá bi Yúdáya, Galiláya, Samáriya ní 'dówúroyé zí mindìsìyé ídine bilámáne ní. Kí sáká éyì gi zí 'Dówú Lomo zí 'yì ga bi ngúnḡuní ledre 'bi Yésu go ní éyeyé do ídìye kí roko'buyé, káa zí bi ndìsì eyé ni nda go fú lá óto úndru Ngére Yésu ní.

Pétero nderé simi Lída kí Zópa

³² Káa zí bi Pétero gamá go do bi e mbá ní, simi ngíti s̀ilí zía ìnyiné ndéréne lúru 'yì lódú kací Yésu ga bi simi gara bi kí ìrìné Lída ní. ³³ Simi Lída íri, zía óḡundíki o'do kí ìrìné Enási, ni m̀igìgìrì m̀engì go simibi ìnyì doa ota ìnyì gi do řangba wá. ³⁴ Zí Pétero ndólo wo kídí, "Enási, Kírésito Yésu yomo yìi go. Ìnyíḡu mu 'dága yéme bi 'dú'du eyí." Geré zí Enási ìnyíḡuné 'dága. ³⁵ Zí tú'dú 'yì ga bi ndìsiní ndìsì simi Lída kí Sáróna ní mbá lúru wo, zíye ngúnḡu ledre Ngére Yésu.

³⁶ Kára ni kóo bo kí ìrìné Tabíta ndìsì ndìsì simi gara bi kí ìrìné Zópa ní ni 'yì lódú kací Yésu. (Ìřia bi kí tara Gírìgì ní ni Dóroka, ini ledre bi gi simi a ní ni nyazu.) Dóroka i'bí s̀indí kadra ené mbá ndìsì m̀engì bilámá ledre kí ndìsì sáká 'yì lerì e. ³⁷ Simi s̀indí kadra née ní zí ndíyá 'dí'bi Dóroka zía úyuné. Do yéme umbua óto a simi 'dìcì bi o'bóřongóní do ezené 'dága ní. ³⁸ Do ngará Zópa akpa ené kóo

kí Lída wá. Simi bi 'yì lódú kací Yésu ga bi simi Zópa uwúní ya Pétero ni bo simi Lída ní, zíye kása ya'dá e gbre kí sanda zía kídí, "Áko mongú 'yì, nderézé aka mu 'diya kése simi Zópa."

³⁹ Née ní zí Pétero geré ìnyiné zíye ndéréye. Simi bi oguní íri ní, do 'dí'bi wo ndéré ḱe simi 'dìcì bi o'bóřongóní do ezené kí'dí bi bi kará umbu e toro 'dikíní wo gbaá ndìsì ini ini kí ndìsì 'dódo bongó ga bi m̀icì yéé kí mbílí bongó ga bi i'bí yéé zí 'yì e simi bi Dóroka ni aka tridri ní.

⁴⁰ Zí Pétero úku ledre zíye yaá idíní aka ólúḡu sága, zía útúne gbrì do ngúrú s̀indíne ótú doné ini ini zí Lomo. Nda gi ore zía s̀ikpi doné lúru umbu zía ndólo wo kídí, "Tabíta, ìnyíḡu mu 'dága." Zí Tabíta líkpí komoné, simi bi onzó komoné gbó ro Pétero ní, zía ìnyíḡuné ndìsiné 'dága. ⁴¹ Nda née ní, zí Pétero 'dí'bi s̀ilí, zía lála s̀ikpi wo 'dága. Zí Pétero nda ndólolúgu 'yì ga bi ngúnḡuní ledre 'bi Yésu go ní kí kará umbu ga gére mbá 'dìcì íri, zía í'bí wo zíye go tridri.

⁴² Zí phanda ledre bi m̀engì roné ore née ndéréne mindéré simi Zópa za mbá. Gi zí ḱeyì née ní, zí tú'dú 'yì e ngúnḡu ledre Ngére Yésu. ⁴³ Gi do kací née ní, zí Pétero ndìsiné simi Zópa kí tú'dú s̀ilí e 'be 'bi ngíti o'do kí ìrìné Simúna ni 'yì yéme éyì e gi simi saná.

10

Pétero e kí Koronóliyo

¹ Ngíti o'do ni kóo bo simi gara bi Kayisariya ní kí ìrìné Koronóliyo, ni kóo mongú 'yì 'bi asikiri e* bi ndìsiní ndólo yéé asikiri e gi simi Itáliya ní. ² Wo kí 'yì 'be 'bi ené e mbá niyí 'yì óto úndru Lomo abú ndaní gi simi kúfú Yúda e wá. Ndìsì sáká 'yì lerì e zía ndìsiné kpá ini ini zí Lomo gbuú. ³ Kadra ḱé'do, simi s̀indí kadra ota (3) gi do kací yana kadra, zí maláyika 'bi Lomo 'dódo roné zí Koronóliyo zía ndólo wo kídí, "Koronóliyo."

* **10:1** 10:1 Mongú 'yì 'bi asikiri e: Ni mongú 'yì bi ndìsì lúru bi do asikiri e míya (100) ní.

⁴ Zí Koronóliyo lúró wo gbóó gí zí ngírì, do ndú'yú wo kídí, “Káa be 'di?”

Zí maláyika úkulúgu ledre zía kídí, “Lomo ni kí rokinyi kí úwú ini bi ndìsì ìni a, kí sáká éyí bi ndìsì sáká 'yì lerì e kíe ní, ni go nzíyiné gí ro úkulúgu ledre kací a zíyì. ⁵ Cakaba ní ídí mu kása 'yì e simi Zópa kací ngíti o'do kí ìrìné Simúna bi ngíti ìrìja Pétero ní. ⁶ Ni ngu 'be 'bi Simúna bi 'yì yéme éyí e gí simi saná e ní, 'be 'bi ené ni kací kó'dù mikavu bi simi Zópa ìri ní.”

⁷ Simi bi maláyika nderéokpóní ní, zí Koronóliyo ndólo 'yì kasa ené e gbre kí kémbì asikíri ené bi i'bí roné go zí Lomo ngúru 'yì bi ndìsì lúró bi kací a ní. ⁸ Zía líkpì ledre bi mengì roné zíne ní mbá zíye, do kása yéé simi Zópa.

Lomo 'dodo roné zí Pétero

⁹ Simi bi bi arálo'bó roné, ya'dá ga gére nées niyí go gbóó kí Zópa ní, zí Pétero ékíne do 'dìcì kí yana kadra ìni ini zí Lomo. ¹⁰ Simi sìnđì kadra máa nées ní 'bú mengì kóo wo go kíngaya ili kóo go zíne ánu éyí. Simi bi niyí aka méngì éyí miánu miméngì ní, zí Lomo 'dodo roné zía. ¹¹ Zí Pétero lúrúndíki ere líkpì roné go fúó, zía lúrúndíki mongú sáká éyí kí óguné do sogo káṅgá kí ríríne eso. ¹² Do mongú sáká éyí nées ìri, za éyí trìdrì e kací sì doyé mbá, bangá e, kí éyí ga bi ndìsì ní lála royé do simiyé ní nda kí solú e. ¹³ Zí kúrú Lomo ówúne zía kídí, “Ìnyìógu mu 'dága Pétero, zíyì úfu éyí ga gére nées zíyì ánu yéé.”

¹⁴ Tí lá zí Pétero úkulúgu ledre zía kídí, “Ndaá kenée wá, Ngéere. Tí bi mááyí ba ní, máánu amá éyí ga bi lorù yaá 'yì e ndaní ánu wá ní wá.”†

¹⁵ Zí kúrú Lomo kpá ówú ándá roné zí Pétero kídí, “Éyí ga bi Lomo uku yaá 'yì e idíní ánu a ní, ndá úku a kídí ndaní ánu a wá ní wá.”

¹⁶ Ledre nées mengì roné kenée kí'dí ota, gí ore zí Lomo 'dí'bilúgu éyí ga gére nées komo ere.

¹⁷ Simi bi Pétero ni ndìsì sómú só'do ini ledre gí simi ledre nées ní, ya'dá ga bi

Koronóliyo kása yéé ní, ndu'yú so'doní misi'di 'be 'bi Simúna owoní go niyí go mitóroyé tara mbotù gara. ¹⁸ Zíye ndólo 'yì ndú'yú a kídí, “Ngu ni bo 'be ona kí ìrìné Simúna Pétero?”

¹⁹ Simi bi Pétero ni aka fú lá sómú ledre bi Lomo 'dodo roné kíe zía ba ní, zí 'Dówú Lomo úku ledre zía kídí, “Simúna, ya'dá e niyí bi ota (3) 'dáa ba ndìsì gámásó'do yì. ²⁰ Yéme royí mu zíyì ídíyì nzíyiyí zíse ndérése kéye. Nda asi wá, mákása yéé máa kacíyì.”

²¹ Zí Pétero ndítíóguné zía úku ledre zí ya'dá ga gére nées kídí, “Mááyí 'yì bi ndìsìsè gámásó'do wo ba. Óṅusé gí ro 'di?”

²² Zíye úkulúgu ledre zí Pétero kídí, “Mongú 'yì 'bi asikíri e bi Koronóliyo ní kasa zéé nées zíyì abú ndaá gí simi kífú Yúda e wá. Ni bilámá 'yì, ndìsì óto úndru Lomo, 'yì 'bi Yúda e mbá ndìsì ní óto dokuwu a kíngaya. Maláyika 'bi Ngéere Lomo uku ledre zía kídí, idí úku ledre zíyì, zíyì óṅuyí 'be 'bi ené zía úwú ledre bi gí tarayí ní.” ²³ Zí Pétero 'dí'bi ya'dá ga gére nées simi sòmú 'be 'bi ené.

Simi bi bi arálo'bó roné ní, zí Pétero yéme roné zíye ndéréye kéye. Zí ngíti géyí 'yì ga bi ṅuṅuní ledre 'bi Yésu simi Zópa ore ní, ndéréye ndro kéye. ²⁴ Nda káa zí kílonódó a nées ní, zíye ndéréóṅuyé simi Kayisariya. Niyí ógu ìri ní, Koronóliyo ndoloyoko sòmúné e kí bilámá ezegámáne e go ndìsì sòngó yéé. ²⁵ Simi bi Pétero ayí go gí ro ólú 'be ní, zí Koronóliyo 'dí'bi wo simi sòmú 'duo gí tara misi'di, zía útúne do ngúrú sìnđíne óto úndru Pétero. ²⁶ Nda gí ore zí Pétero úku ledre zía kídí, “Ìnyìógu mu 'dága. Nda óto úndrumá wá, mááyí 'bi amá kpá 'yìma'dí káa zíyì ní.”

²⁷ Zí Pétero ndìsìné fú lá ódroné zí Koronóliyo zaá gí simi bi olúní 'dìcì bi tú'dú 'yì e yokoní royé simi a ní. ²⁸ Zí Pétero úku ledre zíye kídí, “Sée, ówoyemesé bú bilámáne kací lorù ezé 'bi Yúda e, ndìsì kotrùzé ezé rozé kí 'yì ga bi ngára ndaní Yúda e wá ní wá. Tí lá Lomo uku'dodo

† 10:14 10:14 Éyí ga bi lorù yaá 'yì e ndaní ánu wá ní: Ólo Léví 11.

go zíma ya, mándá úku ledre gi ro 'yi yaá ndá miútúásáne do komo Lomo wá ní wá. ²⁹ Bi kenée née ní, simi bi kákasa kacíma ní, máási wá, máínyì geré zíma ógumá. Mándú'yú nda ba go yi, kákasa kacíma gi ro 'di?"

³⁰ Zí Koronóliyo úkulúgu ledre kídí, "Mááyí kóo mindísimá 'dìcì ini ini zí Lomo káa zí bi lengbe mándísi méngi a simi sındi kadra ota kací kadra mbá ní. 'Diya káa ní, zíma lúrúndiki o'do kí bikenyi miriri bongó roné kí tóro kó'dúma. Kací ledre née méngi karaba go sílì eso. ³¹ Zía úku ledre zíma kídí, 'Koronóliyo, Lomo uwú ini eyi go kí ledre sáká eyi bi ndisi sáká 'yi lerì e kíe ní. ³² Kása 'yi e mu simi Zópa kací o'do kí iriné Simúna bi ndisiní kpá ndólo wo Pétero ní. Ni ngu 'be 'bi Simúna bi 'yi yéme eyi e gi simi saná ní, 'be 'bi ené ni kó'dú mikavu bi Zópa iri ní.' ³³ Née ní, zíma geré kákasa zíyi. Mióguyi eme go sá. Cakaba kotruzé rozé do komo Lomo ona gi ro zize úwú ledre ga bi mbá Ngére Lomo ni úku'bí a tarayi gi ro zíyi úku a zize ní."

Ledre bi Pétero uku ní

³⁴ Gi ore zí Pétero tónóne ódroné kídí, "Máówoyéme go bilámáne kídí ma'dii Lomo ifi ené dongará 'yi e wá. ³⁵ Lomo ndisi óto 'bú ríkí sù do 'yi ga bi nguṅuní ledre ené zíye ndisiyé méngi ledre bi ma'dii do komoné ní. ³⁶ Úwúsé sanda bi kóo Lomo kasa zí 'yi 'bi Isiréle e, bi ndisi 'dódo ledre gi ro bilámá ledre 'bi bikidri kpuru gi zí Kírésito Yésu bi ni ne Ngére do 'yi e mbá ní go. ³⁷ Ówosé mongú ledre bi kóo méngi roné simi kánga bi Yúdaya, tonó gi simi kánga bi Galiláya ní gi do kací ledre babatiza bi Yiwáni 'dodo zí 'yi e ní go. ³⁸ Ówosé kpá ledre gi ro Yésu 'yi 'bi Nazeréta káa zí bi Lomo i'bí 'Dówune kí roko'buné zía ní bú. Gamá kóo do bi e mbá ndisi méngi bilámá ledre zí 'yi e kí ndisi yómo 'yi ga bi sí sílì roko'bu 'bi ngére 'bi bicayi lomo e ní,‡ gi zía Lomo ni bo kíe.

³⁹ "Zée 'yimikása e, lurúze éyi ga bi Yésu méngi yée simi kánga 'bi Yúda e nda kí simi Yerusaléma ní go cú kí komozé. Zíye phéphéonzó wo do mingbungbu kágá. ⁴⁰ Tí lá, zí Lomo úru wo gi simi umbu simi sílì ota do óto wo zía 'dódo roné zí 'yi e, ⁴¹ ndaá kóo 'yi e mbá wá, tí lá zí 'yi ga bi lurúni wo go cú komoyé bi kóo Lomo gelé yée go 'dá'dá ní. Née zée ga bi ndisizé anu éyi kí éwé éyi kéye gi do kací bi urú go gi simi umbu ní. ⁴² Zía úku ledre zize ndisizé 'dódo ledre zí 'yi e kí ndisi úku ledre gi roné ya née ni 'yi bi Lomo gelé née gi ro zine 'decì ngbanga 'yi ga bi uyuní go kí yée ga bi niyí aka tridri ní. ⁴³ Za nébi e mbá ukuní kóo ledre go gi roa kídí, 'yi ga bi mbá niyí nguṅgu ledre ené ní, Lomo ni lúluoyó luyú ledre eyé mbá 'dá'ba kpuru gi simi roko'bu 'bi Yésu."

⁴⁴ Simi bi Pétero ni aka tí ngburú ódro ní, zí 'Dówú Lomo ógu ndisiné simi 'yi máa ga bi kóo ndisiní úwú ledre bi ndisi úku a née ní. ⁴⁵ Yúda máa yée ga bi kóo nguṅuní ledre 'bi Yésu go oguní kí Pétero e gi simi Zópa ní, zíye ndisiyé ónzó komoyé kídí Lomo i'bí kpá tákpásilì ené bi 'Dówú Lomo ní go zí 'yi ga bi ngará ndaní Yúda e wá ní. ⁴⁶ Zí Yúda ga bi nguṅuní ledre 'bi Yésu go ní úwú doyé kí ndisi mbófo Lomo kí ódro simi tara bi ngará odroní aka simi a 'desi wá ní.

Zí Pétero úku ledre kí kúrúne 'daga kídí, ⁴⁷ "'Yi ga ba ndikiní 'Dówú Lomo go kpá cé káa zí ze ní. 'Yi ni bo bi ni úcuómo yée kí 'dí'bi babatiza bi kí iní ní?" ⁴⁸ Zí Pétero úku ledre do babatizi yée kí iri Kírésito Yésu. Nda née ní, zíye úku ledre zía ya yée idíní aka ndisi kéye kí owú sílì cúku'dée.

11

Pétero odro zí 'yi e simi Yerusaléma

¹ Zí 'yimikása e kí ngíti géyi 'yi ga bi nguṅuní ledre 'bi Yésu go simi kánga 'bi Yúdaya ní mbá úwú ledre yaá 'yi ga bi ngará ndaní gi simi kufú Yúda e wá

‡ 10:38 10:38 Ngére 'bi bicayi lomo e: Iri a ni Satána. Ni manda 'bi maláyika ga bi icini okó ro Lomo do ucuógu yée gi komo ere ní. Zí maláyika ga gére née nda idiye go bicayi lomo e kpá dokéké e. Ólo 'Dódoogu 12:9.

ní nṅunṅuní ledre 'bi Yésu go. ² Simi bi Pétero nderé simi Yerusaléma ní, zí 'yì ga bi utúní go nṅuru zíye nṅunṅu ledre 'bi Yésu go ní útúye do Pétero fála wo. ³ Zíye úku ledre zía kídí, “Ndéré kóo nṅu 'be 'bi 'yì ga bi ngára utúní nṅuru wá ní zise go ánu éyì kéye.”

⁴ Zí Pétero tónóne lṅkpì ledre bi mengi roné ní zíye zaá gí do sṅne. ⁵ “Simi bi mááyí ndṣì iní iní zí Lomo simi gara bi Zópa ní, zí Lomo 'dódo roné zíma. Zíma lúrúndíki mongú sáka éyì kí ríríne eso (4) kí óḡu gí komo ere. Zía óḡu tóroné do bi bi mááyí doa ní. ⁶ Simi mongú sáka éyì ba ní, zíma lúrúndíki éyì tridri e kací sṅ doyé mbá, bangá 'bi 'be, kí bangá súwú e, kí éyì ga bi ndṣìní lála royé do simiyé nda kí solú ga bi ndṣìní gámá 'dága simi sili ní. ⁷ Gí ore, zí kúrú Lomo ówúne zíma kídí, ‘Inyíḡu mu 'dága Pétero zíyì úfu éyì ga gére née zíyì ánu yée.’

⁸ “Zíma úkulúgu ledre zía kídí, ‘Ngére Lomo, wo bi ma'díi ní, máanu amá aka éyì bi ndaá miútúásáne do komoyì wá ní wá.’

⁹ “Zí kúrú Lomo kpá ówú ándá roné zíma gí komo ere kídí, ‘Ndá úku ledre gí ro éyì bi Lomo óto go miútúásáne ní, kídí ndaá miútúásáne gí ro zí 'yì ánu a wá ní wá.’ ¹⁰ Ledre née mengi roné kí'dí ota, gí ore do lálalúgu mongú sáka éyì bi kí éyì tridri ga bi doné née nyé komo ere.

¹¹ “Simi sṅndí kadra máa bi kóo née ní, zí ya'dá ga bi kóo ota kasaní yée zíma gí simi gara bi Kayisariya ní óḡuyé simi 'be bi kóo mándṣì ndṣì simi a ní. ¹² Zí 'Dówú Lomo úku ledre zíma kídí, mándá ási kí ndéré kéye wá. Zí 'yì lódú kací Yésu ga bi inyì doa kéri (6) simi gara bi Zópa ore ní inyiyé útúye do kacíma 'dijíoto máa zaá gí zí Koronóliyo 'be. ¹³ Zí Koronóliyo úku 'dódo ledre mióḡu maláyika kóo zíne 'be ní zize, kpá kí ledre bi úku zíne kídí, ‘Kása 'yì e mu simi Zópa kací o'do kí iríné Simúna Pétero ní. ¹⁴ Ni úku ledre bi yìi kí 'yì 'bi 'be 'bi eyì e áse ómo gí zía ní zíyì.’

¹⁵ “Nda simi bi mátónó ódro ní, zí 'Dówú Lomo óḡuné doyé cé káa zí bi kóo oḡu dozé simi mizefì óḡu ené ní.

¹⁶ Gí ore née ní, zíma sómúndíki ledre bi

kóo Ngére Yésu uku ní, ‘Yiwáni ndṣì í'bí babatiza kí iní, tí lá Lomo bábátizì sée kí 'Dówúne.’ ¹⁷ Togú Lomo i'bí go kpá kébíbì tákpásìlì bi kóo i'bí zize ga bi nṅunṅuzé ledre 'bi Ngére Kírésito Yésu ní, zí 'yì ga bi ngára ndaní Yúda e wá ní, mááyí 'bi amá náambi zíma úḡuómo ledre bi Lomo mengi yì ené go ne ní?”

¹⁸ Simi bi uwúní ledre ba káa ní, ledre bi tarayé ní ndaá lolú wá. Nda née ní zíye mbófo Lomo kídí, “Lomo i'bí bifúo zí 'yì ga bi ngára ndaní Yúda e wá ní zíye ótoómo kí méngi bisinyí ledre zíye ówo tridri bi za fí ní.”

'Yì e nṅunṅuní Ledre 'bi Yésu simi Ánatiyoko

¹⁹ Zí ngíti géyì 'yì nṅunṅu ledre 'bi Yésu ga bi kóo ngasá bayíní royé gí zí 'do'dó bi kóo ndṣì méngi yée simi sṅndí kadra bi ufuní Sitifáno ní, ndéréóḡuyé gí simi káṅgá 'bi Fonṣiya, kí cúkú bi Sáyipuroso ní nda kí gara bi Ánatiyoko, ndṣiyé úku bilámá ledre bi gí ro Ngére Yésu ní dṅú zí Yúda e. ²⁰ Tí lá ngíti géyì 'yì nṅunṅu ledre 'bi Yésu máa yée ga bi kóo gí simi Sáyipuroso kí káṅgá bi Kuréne ní, ndéré 'bi eyé simi Ánatiyoko ndṣì úku bilámá ledre zí Gírìgì e kpá kí 'dódo bilámá ledre bi gí ro Ngére Yésu ní zíye. ²¹ Roko'bu 'bi Ngére Lomo ni kóo bo kíye, zí tú'dú 'yì e nṅunṅu ledre 'bi Lomo zíye óyóló'bó mimbé'deyé zí Ngére Yésu.

²² Zí phanda ledre née ndéréóḡuné zí 'yì nṅunṅu ledre 'bi Yésu ga bi simi Yerusaléma ní, zíye kása Baranába simi Ánatiyoko íri. ²³ Simi bi oḡu íri ní, nda kí lúrú úndru bi Lomo í'bí zí 'yì e ní, zía ídine kí mongú rokinyi. Zía inyiné úku ledre zíye mbá kídí ma'díi, ídísé kpá fú nṅunṅu ledre Ngére Yésu kí mimbé'desé kí'do. ²⁴ Baranába ni kóo bilámá o'do kí 'Dówú Lomo siminé kpá 'yì bi nṅunṅu ledre 'bi Lomo go ní, zía 'dí'bióḡu tú'dú 'yì e zíye nṅunṅu ledre Ngére Yésu.

²⁵ Nda gí ore zí Baranába ndéréne gámásó'do Sávulo simi gara bi Tarasísi ní. ²⁶ Simi bi nderé ndiki wo ní, zía 'dí'bi wo zíye ndéréye simi Ánatiyoko. Mengi

nyé simibi k'íe'do Baranába e k'í Sáwulo niyí ro moko ndíkí k'í 'yí ga bi nḡunḡuní ledre 'bi Yésu go simi Anatiyoko ní ndísi 'dódo ledre gi ro Ngére Yésu zíye. Née s'indí kadra bi tonóní ndólo 'yí lódú kací Yésu kídí 'yí ga bi 'bi Kírésito ní.

²⁷ Simi s'indí kadra bi kóo née ní, z'í ngíti géyi nébi e inyiye gi simi Yerusaléma ndéréye simi Anatiyoko íri. ²⁸ Z'í ngúru nébi gi dongará nébi ga gére née, k'í iriné Ágaba tóroné 'dága simi roko'bu 'bi 'Dówú Lomo úku 'dódo ledre mongú 'bú bi ni ógú útú do sogo k'angá mbá ní. Mongú 'bú née utú kóo go simi s'indí kadra bi kóo Kiládiyo Káyísara ni mongú ngére 'bi Róma ní. ²⁹ Z'í 'yí lódú kací Yésu yéme ledre kídí, yée niyí kótru k'ésí kp'ini kací éyí bi z'íye ní kacíye mikéker'ia mbá, kása a sáká lafúye ga bi 'yí nḡunḡu ledre 'bi Yésu simi k'angá 'bi Yúdáya ní. ³⁰ Z'í 'yí ga bi 'yí lódú kací Yésu ní kótru k'ésí née tí káa z'í bi yemení ledre gi roa ní do kása Baranába e k'í Sáwulo k'íe z'í manda 'bi 'yí ga bi nḡunḡuní ledre 'bi Yésu go simi Yerusaléma ní.

12

Yata 'do'dó ro 'yí ga bi nḡunḡuní ledre Yésu ní

¹ Simi s'indí kadra bi kóo née ní, z'í ngére bi Eróde ní tónóne méngi lará ngíti géyi 'yí e gi dongará 'yí ga bi nḡunḡuní ledre 'bi Yésu go ní. ² Z'ía úku ledre do lágáonzó Yakóbo lúndu Yiwáni k'í mongú maku. ³ Simi bi lurú nda go kídí ledre née ní oto 'yí 'bi Yúda e go k'í rokinyi ní, z'ía ndéréne 'dí'bi Pétero. Ledre née méngi roné kadra Ayímbi bi ndis'ini ndólo a 'De'dí ndaá ní.* ⁴ Gi do kací bi 'di'biní Pétero ní, do ónzó wo simi s'igini, k'í'dí bi otoní asikiri e eso (4) eso (4) dongá a gbaa ndis'ini bándá wo ní. Eróde yeme kóo ledre gi ro 'd'eci ngbanga Pétero gi do kací

Ayímbi Umbuokpó† do komo tú'dú 'yí 'bi Yúda e.

⁵ Née ní, do bándáoto Pétero simi s'igini íri. Tí lá z'í 'yí ga bi nḡunḡuní ledre 'bi Yésu go ní ndis'iyé kótru royé ini ini z'í Lomo gi ro Pétero k'í roko'buyé mbá.

⁶ Simi ndulu bi 'dá'dá gi z'í Eróde k'í 'dí'biogu Pétero 'd'eci ngbanga a ní, Pétero ni kóo mi'dú'duné miódóne k'í ká'dá k'ésí e gbre, k'í asikiri gbre dongáne. Asikiri máa yée ga bi kóo do bi moko ore ní niyí 'bi eyé mitóroyé bándá mbotu s'igini. ⁷ 'Diya káa ní, z'í maláyika 'bi Ngére Lomo olúne tóroné, z'í bi óngóne 'd'ici s'igini ore wée. Z'ía k'izi Pétero ro fúndú a, do úru wo, z'ía úku ledre z'í Pétero kídí, "Di'diya inyiogu mu 'dága." Geré z'í ká'dá k'ésí ga gére née ndé'dé útúoyó royé gi ro s'ilia.

⁸ Nda gi ore z'í maláyika úku ledre z'ía kídí, "Ési bongó eyí mu k'í wará eyí." Z'í Pétero méngi ledre ga gére née tí kenée. Z'í maláyika kpá úku ledre z'ía kídí, "Kúrúku mongú ngbángbá mbíli bongó eyí née mu royí z'iyí lódú máa." ⁹ Z'í Pétero lódú kací a z'íye olúoguyé sága gi simi s'igini. Tí lá owo ené bi yaá ledre bi maláyika ndis'ini méngi a ba ni ma'dii ní wá. Somú 'bi ené ya kídí Lomo 'dodo roné z'ine ne simi 'duru. ¹⁰ Z'í maláyika e k'í Pétero ókpóomo mizefi bi 'bi asikiri ga bi ndis'ini óndó bi ní, k'í gbre bi eyé, ndéréoguyé gi ro odu a bi mbotu k'ésí bi ndis'ini olúogu simi mongú gara ní. Z'í mbotu k'ésí née líkpí roné z'íye k'í roné, z'íye olúoguyé sága. Simi bi olúoguní ní, z'íye lódú mongú misi'di re kenée, 'diya káa ní, z'í maláyika léli ené otoómo wo.

¹¹ Nda née ní, z'í sómú ledre 'bi Pétero ndá'baoguné roa, z'ía úku ledre kídí, "Cakaba ní, máowo go ma'dii. Ngére Lomo kasaogu maláyika ené née ne gi ro yómo máa gi simi ledre bi Eróde yemeoto

* **12:3** 12:3 Ayímbi bi ndis'ini ndólo a 'De'dí ndaá: Ayímbi máa wo née ndis'ini lengbe 'dí'bi s'ili inyi doa gbre, ndis'ini tónó k'í Ayímbi máa wo Umbuokpó ní. Yúda e ndis'ini sómúndíki s'indí kadra bi kóo Lomo 'di'bioyó yée gi simi Ízibiti simia ní. Ólo Ólúogu 12:17-20. † **12:4** 12:4 Ayímbi Umbuokpó: Ni s'indí kadra bi Yúda e ndis'ini sómúndíki ledre bi kóo Ngére Lomo okpó gi do 'be 'bi eyé e ufu owú 'bi eyé e wá gi z'ía bi oróni sáma owú kábiri'ki ro kágá mbotu eyé e ní. Z'ía kóo 'di'biogu yée gi simi Ízibiti gi simi 'do'dó bi kóo niyí simi a ní. Ólo Ólúogu 12:1-20.

gi romá kí ledre ga bi mbá Yúda e ndìşiní sómú a idíní mēngí máa kīe ní.”

¹² Simi bi Pétero owoyeme nda kenée ní, zía ndéréne 'be 'bi Maríya mbágá Yiwáni bi ngíti ìrĩa ni kpá Máríko ní, kí'dí bi tú'dú 'yì e kotruní royé ndìşì ìni ini zí Lomo ní. ¹³ Miógu Pétero ìri, zía ndóndóló ku mbotu, zí owúkára bi 'yì moko 'be ore kí ìrìné Róda ní ógu ndìşiné zía. ¹⁴ Simi bi owo kí'dí nēe kúrú Pétero ní, zía ídine kí mongú rokinyi líkpí aka gbawá mbotu, zía ngásálúgu roné úku ledre kí'dí, “Pétero ni bi tóro sága 'dáa ba ní.”

¹⁵ Zíye úku ledre zía kí'dí, “Áyí 'yì rifu.” Zía kpá fú lánýáne ro ledre nēe. Gi ore zíye úku ledre kí'dí, “Nēe ba ìri maláyika ené.”

¹⁶ Simi ledre bi niyí kīe ba ní, Pétero ni 'bi ené kpá fú ndóndóló. Nda simi bi líkpíní mbotu zíye lúrúndíki wo ní, zí tarayé ìdríne. ¹⁷ Zí Pétero mēngí keyì zíye kí şilíne yaá idíní ndécí tí, zía líkpí ledre m'í'dí'biógu wo bi Ngére Lomo 'di'biogu wo gi simi sígíní ní zíye. Zía úkuómo ledre zíye kí'dí, “Ídísé líkpí a zí Yakóbo e kí ngíti géyì 'yì ga bi 'yì lódú kací Yésu ní kenée.” Nda nēe ní zía ndéréókpó ené do ngíti bi.

¹⁸ Kí phiyí a nēe ní, zí mongú ófú ìnyiné dongará asikíri ga bi kóo ndìşiní bándá Pétero ní gi zía owoní éyì bi mēngí wo ní wá. ¹⁹ Zí Eróde úwú ledre nēe ní, zía kása asikíri e gámásó'do wo. Gamání má, ndikiní wo wá. Zí Eróde ndólo asikíri ga bi kóo ndìşiní bándá Pétero ní ndú'yú yée, zía úku ledre kí'dí idíní úfu yée 'dá'ba. Gi do kací ledre nēe ní, zí Eróde ómúne gi simi káṅgá 'bi Yudáya ndéré ndìşiné ca simi gara bi Kayisariya ní.

Miúyu Eróde

²⁰ Ndìşì 'bi Eróde ndaá kóo bilámáne kí 'yì ga bi simi gara ga bi Táyire kí Sidóna ní wá. Zíye kótru royé ndéré lúrú Eróde. 'Dá'dá odroní kí ngíti o'do kí ìrìné Bilásita ní, ni ne 'yì bi kí ledrené owóowó 'be 'bi Eróde ore ní gi ro zía sáká yée. Nda gi do kací nēe ní, zíye ndéréye zí Eróde gi ro zíye yēme ndìşì eyé zía ídine bilámáne,

gi zía yée ndìşiní ómo do éyì miánu bi ndìşiní ógu kīe gi simi káṅgá bi Eróde ni ne mongú ngére simi a ní.

²¹ Simi şindí kadra bi otoní gi ro zíye ódroyé ní, zí Eróde éşì 'duo bongó bi ngére e ndìşiní éşì a duú ye ní ógu ndìşiné kīe do kíti ngére ené ndìşì ódroné kí 'yì e. ²² Zíye áṅgáye 'duo diri kí'dí, “Ba nda kúrú 'yìma'dí wá, yì ené kúrú lomo.” ²³ Geré zí maláyika 'bi Ngére Lomo sémbí ónzó Eróde gbù bi, gi zía oto ené úndru Lomo wá. Zí kidri e ólúye ro Eróde zía úyuné.

²⁴ Tí simi ledre nēe ní, ledre 'bi Yésu ni yì ené fú lá ngbóro ené 'dá'dá kí ndìşì áṅgané.

²⁵ Simi bi Baranába e kí Sávulo mengionzóní moko bi kóo kasaní yée ndéré mēngí a ní, zíye ndá'balúgu royé gi simi Yerusaléma simi gara bi Ánatiyoko, 'di'biutúní Yiwáni bi ngíti ìrĩa kpá Máríko ní kpa kíye.

13

Geléní Baranába e kí Sávulo kása yée

¹ Dongará 'yì ga bi ṅuṅguní ledre 'bi Yésu simi gara bi Ánatiyoko ní, nébi e kí 'yì 'dódo ledre e niyí kóo bo. Baranába, Simiyóna bi ndìşiní kpá ndólo wo Búkulu gi zí saná a bi bukúluné ní, Luşíya bi oḡu gi simi káṅgá bi Kuréne ní, Manéna bi ngboró 'be 'bi ngére Eróde ní nda kí Sávulo. ² Simi bi niyí ndìşì óto úndru Ngére Yésu kí ndìşì órú éyì miánu ní, zí 'Dówú Lomo úku ledre zíye kí'dí, “Ídísé í'dí şilíse gi ro Baranába e kí Sávulo zíma, gi ro zíye mēngí moko bi mágélé yée gi roa ní.” ³ Nda gi do kací éyì miánu bi orúní kí ini bi ininí zí Lomo ní, zíye óto şilíye do Baranába e kí Sávulo do í'dí şilíye gi royé zíye ndéréye.

Baranába e kí Sávulo oḡuní simi Sáyípuoso

⁴ Kí roko'bu 'bi 'Dówú Lomo zí Baranába e kí Sávulo ndéréóḡuyé simi gara bi kí ìrìné Selúsiya ní, zíye nda 'dóḡu bi gi ore kí kuṅgba simi cúkú bi Sáyípuoso ní. ⁵ Simi bi nderéoguní simi

gara bi kí ìrìné Salamísa ní, zíye 'dódo ledre 'bi Lomo zí 'yì e simi 'Dìcì Kótruro e 'bi Yúda e. 'Di'biutúní kóo Yiwáni* kpa zía ndìsì sáká yée kí moko.

⁶ Zíye ndéré 'dècì bi gí simi cùkú née vé gí simi gara bi kí ìrìné Páfoso, kí'dí bi ogú ndikiní 'yì mála kí ìrìné wotí Yósuwa bi mengì roné ya née ni nébi ní. ⁷ Ni ezegámá Seregísu Páwulosu gávana 'bi cùkú máa née ní, ni 'yì ówo ledre kíngaya. Gí ore, zí gávana née kákasa kací Baranába e kí Sávulo gí zía ili gí ro úwú kúrú Lomo gí zíye. ⁸ Tí lá zí 'yì mála bi Elimási, bi née ìrì a simi tara Gírìgì ní ndìsiné fála yée, áyíne gí ro 'dì'bióyó sómù ledre 'bi gávana 'dá'ba káa bi ni ngúngu ledre Yésu ke. ⁹ Nda née ní, Sávulo bi ndìsiní kpá ndólo wo Páwulo ní, simi roko'bu 'bi 'Dówú Lomo, zía lúru bi mbí komo Elimási zía úku ledre kídí, ¹⁰ "Áyí owú ngére 'bi bicayi lomo e. Bi ni kpá okó ro bilámá ledre e za mbá. Áyí 'yì ranga kpá 'yì méngì bisinyí ledre e. Kací kadra e mbá, ili 'bi eyí fú lá óyóló'bó ma'díi ledre 'bi Ngére Lomo káa do ranga. ¹¹ Cakaba ní, Ngére Lomo ni í'bí 'do'dó zíyì, zí komoyí 'dùtuné kí sílì nyere útúásá lúru ndíki misúwu kadra wá."

Geré zí komo Elimási 'dùtuné, zía ndìsì gámálíci roné kí só'do 'yì bi ni kókó née ní. ¹² Simi bi gávana lúru ledre bi mengì roné zí Elimási káa ní ní, zía ngúngu ledre Ngére Yésu. Zí taraa ìdríne kíngaya kí úwú ledre bi 'dódoní gí ro Yésu ní.

Páwulo úku bilámá ledre 'bi Yésu simi Pìsìdiya

¹³ Gí simi Páfoso, zí Páwulo e kí lafúne e ìnyiyé ndéréye kí kurúngba simi Períga gara bi simi Pamafíliya, kí'dí bi Yiwáni ootomo yée zía ndá'balúgu roné simi Yerusaléma ní. ¹⁴ Zíye ìnyiyé gí simi Períga ndéréóguyé simi gara bi kí ìrìné Ánatiyoko bi simi Pìsìdiya ní, nda

simi Sílì 'bi 'Dówúro† zíye ndéré ndìsiyè bi simi 'Dìcì Kótruro 'bi Yúda e. ¹⁵ Gí do kací ledre bi oloní gí simi lorú bi Músa eké kí yée ga bi nébi e ekéní ní, zí manda 'bi 'Dìcì Kótruro kákasa zíye kídí, "Lúndumá e, togú ledre ni bo tarasé gí ro zise sáká 'yì e kie yá, ógusé mu úku a."

¹⁶ Zí Páwulo ìnyióguné 'dága, zía úcuómo yée kí sílìne, zía nda tónóne ódroné. "Lafúma Isiréle e kí 'yì ga bi ngára ndaní Yúda e wá ní bi ndìsìsé óto úndru Lomo ní, índisè aka mbílìse zíma. ¹⁷ Lomo bi 'yì lúru bi kací Isiréle e ní, gelé kóo bulúnduzé e ne káa do 'yì ené e, zía óto yée zíye étriye kíngaya simi bi niyí simi kángá 'bi Ízibiti ní, kí mongú roko'bu 'bi Lomo, zía 'dì'biógú yée gí simi Ízibiti 'dá'ba, ¹⁸ zía útusimíné kí simibi cí gbre sáká yée simi bi niyí simi súwú ní. ¹⁹ Zí Lomo í'bí roko'bu zí Isiréle e zíye rómo komo sí do 'yì ga bi ìnyì doa gbre bi ndìsiní ndìsì simi Kanána ní, zía í'bí kángá née zí 'yì ené e ndìsiyè simi a káa do 'bi eyé. ²⁰ Ledre née mengì kóo roné mbá kí simibi míya eso doa cí gbre doa sokó (450).

"Gí do kací ledre née ní, zí Lomo géle 'yì 'dècì ngbanga e zíye ndìsì lúru bi doyé gí simi sìnđì kadra 'bi nébi Sámele. ²¹ Nda simi bi 'yì e ndu'yúní ndu'yú gí ro do óto ngére zíye ní, zí Lomo óto Sávulo owú 'bi Kísi gí simi kúfú Benzemúna káa do ngére, mengì kóo moko kí simibi e cí gbre. ²² Gí do kací bi 'dì'bioyoní wo ní, zí Lomo óto Dawídi káa do ngére. Ba ledre bi Lomo úku gí roa ní, 'Máowo bú kídí Dawídi owú 'bi Zése ni o'do bi útúásá kpìni kací mimbé'demá ní. Ni 'yì bi ni méngì ledre ga bi máíli yée ní mbá.

²³ "Gí dongará bulúndu Dawídi e, Lomo 'dì'biogú Yésu 'Yì yómo 'yì e go zí Isiréle e káa zí bi kóo mocú ledre a 'desì ní. ²⁴ 'Dá'dá gí zí Yésu kí óguné, Yiwáni ndìsì kóo 'dódo ledre óyóló'bó sómù ledre kí í'bí babatíza zí Isiréle e. ²⁵ Káa zí bi

* **13:5** 13:5 Yiwáni: Yiwáni ba ndìsiní kpá ndólo wo Mária. Mizefì ledre bi ukuní gí roa ní ni simi Moko 'bi 'yìmikása e 12:12. Búku bi Bilámá ledre bi Mária eké ní eké ne. † **13:14** 13:14 Sílì 'bi 'Dówúro: Née ni mongú sílì 'bi Isiréle 'bi ini zí Lomo, mengìni moko simi a wá. Zíye ndìsiyè sómúndíki ledre kídí Lomo ootogu ere kí do sogo kángá kpá kí ledre bi Lomo yomo yée gí simi moko 'bi owúkúlú e gí sí sílì ngére 'bi Ízibiti ní. Ólo Ólúógu 20:8-11, Gbre lorú 5:12-16.

Yiwáni ni kóo go gbóo gí ro méngìónzó moko ené ní, zía kóo úku ledre kídí, 'Sómúsé esé ya mááyí 'bi amá náambi? Mándá 'bi amá 'Yì yómo 'yì e bi ndìsìsè óto komosé gí roa ní wá. Tí lá ni ógù 'bi ené gí do kacíma, máútuásá í'díógù gbawá wará ené gí sìnđia.'

²⁶ "Lafúma Isiréle e, bulúndu Abarayáma e, nda kíse 'yì óto úndru Lomo ga bi ngárá ndásé Yúda e wá ní mbá, sanda bi gí ro 'Yì yómo 'yì e ba ní, Lomo kasa gí rozé mbá. ²⁷ 'Yì ga bi ndìsìní ndìsì simi Yerusaléma kí manda eyé e mbá, owo 'di'biní eyé bi ya Yésu ni 'Yì yómo 'yì e ní wá. Gba kúrú nébi ga bi ndìsìní ólo a kací Sílí 'bi 'Dówúro ní za mbá owo 'di'biní eyé ini ledre gí simi a wá. Zíye 'dècì ngbanga roa gí ro zí ledre bi nébi e ukuní ní óguné ma'díi. ²⁸ Abú owoní eyé mbigí sì ledre bi gí ro do úfu wo gí roa ní wá yá, zíye úku ledre zí Piláto idí úfu wo 'dá'ba.

²⁹ "Simi bi méngìónzóní ledre bi nébi ekéní gí ro Yésu go ní, zíye ímbíóto wo gí do mìn gbúngbu kágá ndéré kíe óto a. ³⁰ Tí lá, Lomo uru wo goó gí simi umbu, ³¹ zía 'dódo ándá roné kí tú'dú sílí e zí 'yì ené ga bi kóo nderéní kéye gí simi kángá bi Galiláya simi Yerusaléma ní. Niyí cakaba go ye 'yì ga bi lurúní wo go cú kí komoyé do ndìsìyè úku ledre gí roa zí 'yì ezé e ní.

³² "Oguzé ona úku 'dódo bilámá ledre zíse. Éyí bi kóo Lomo mocú ledre a zí bulúnduzé e ní, ³³ méngì roné go zíse bulúndu yé, kpurú gí simi miúru Yésu zía ídine trídri. Káa zí bi Dawídi eké simi gbre Búkú ené 'bi ke'bi ní.

" 'Áyí owú 'bi amá,
karaba mááyí go 'Buyí.'

³⁴ Ba ledre bi Lomo uku gí ro miúru Yésu ní, umbua utúásá énye simi bi wá, 'Mááyí í'bí úndru bi ma'díi lúyú ledre ndaá simi a wá ní zíyì, káa zí bi mámócú ledrea zí Dawídi ní.'

³⁵ Káa zí bi Dawídi eké do ngíti bi simi ke'bi ené kídí,

'Útuásá eyí ótoómo 'Yì eyí bi lúyú ledre ndaá roa wá ní zía ényené wá.'

³⁶ "Simi bi kóo Dawídi méngì ledre bi Lomo ili zía méngì a simi sìnđi kadra máa 'bi ené ní, zía úyuné, do óto wo káa zí 'bi bulúnduga ga kóna ní, zí umbu a ényené cìkì simi bi ore. ³⁷ Tí lá Yésu bi Lomo uru wo gí simi umbu ní, umbu a enye ené simi bi wá.

³⁸ "Bi nda go kenée ní, lúndu 'bi ené e, máli go zíse ówo a kídí bilámá ledre bi má'dódo zíse 'bi lùlúoyó lúyú ledre ní, ni kpurú gí simi Yésu. ³⁹ Kpurú gí simi Yésu ma'dáa 'yì ga bi ngunúní ledrea go ní, Lomo ni lùlúoyó lúyú ledre eyé bi lorú 'bi Músa utúásá lùlúoyó a gí rosé 'dá'ba wá ní. ⁴⁰ Ídísé bándá rosé káa bi ledre bi nébi e ukuní ní kí méngì sée. ⁴¹ Zí Lomo úku ledre kídí,

" 'Lúrúsé aka, sée 'yì ga bi ndìsìsè úkucáyi ledre gí romá ní,
tarasé ni karanée ídrí zíse úyusé miúyu.

Mááyí ógù méngì ledre simi sìnđi kadra esé
útuásásé ngúnngu a wá,
abú ngíti 'yì úku yeme ledre gí roa zíse.' "

⁴² Káa zí bi Páwulo e kí Baranába niyí go olúógù eyé gí simi 'Dìcì Kótruro 'dá'ba ní, zí 'yì e úku ledre zíye ya idíní ndá'baógù simi ngíti Sílí 'bi 'Dówúro gí do kací wo ba gí ro úku ándá bilámá ledre gí ro ledre née zíye. ⁴³ Simi bi 'yì e bayíní gí do bi kótruro ní, zí tú'dú Yúda e kí 'yì ga bi ngárá ndaní Yúda e wá ní bi oyólo'bóní royé káa do 'yì ngúnngu 'dódo ledre 'bi Yúda e ní, ìnyiyé lódú Páwulo e kí Baranába, bi odroní zíye kídí idíní kpá fú lánýá ro bilámá ledre 'bi Lomo bi uwúní née.

⁴⁴ Simi Sílí 'bi 'Dówúro bi gí do kací a née ní, zí 'yì e gí simi gara ore za mbá óguyé úwú ledre gí ro Ngére Yésu. ⁴⁵ Simi bi Yúda e lurúní tú'dú 'yì ga bi yokoní royé ní, zíye óto ledre simiyé kí ndìsì úku sínyi ledre gí ro ledre ga bi Páwulo ndìsì úku yé e ní.

⁴⁶ Nda nées ní, zí Páwulo e kí Baranába úkulúgu ledre zí Yúda ga gére nées o'buó'bu kídí, “Azé kóo úku útú ledre 'bi Lomo zíse 'dá'dá kí. Tí lá bi ásisé yí esé miási ílisé esé óto rosé kí ledresé owóowó gí ro zíse ówo trídri bi fí ní wá ní, azé go ógu ótoómo sée zíse ndéré ezé zí 'yì ga bi ngará ndaní Yúda e wá ní. ⁴⁷ Ba ledre bi Ngére Lomo uku zíse ní,

“ ‘Máoto sée go bimióngó zí 'yì ga bi ngará ndaní Yúda e wá ní, gí ro zí 'yì e do sogo kángá mbá ómoyé.’ ”

⁴⁸ Simi bi 'yì ga bi ngará ndaní Yúda e wá ní uwúní ledre nées kenées ní, zíye ídíye kí rokinyi kpá kí óto úndru bilámá ledre Ngére Yésu. Zí 'yì máa ga bi kóo niyí go miǵéléye gí ro trídri bi za fí ní ngúnḡu ledre Yésu.

⁴⁹ Zí ledre 'bi Ngére Yésu aṅgané kací bi e za mbá. ⁵⁰ Tí lá, zí Yúda e esí ledre simi mǵngburoko kará ga bi kí ledreyé owóowó bi ndísiní óto úndru Lomo ní kpá kí mǵngburoko ya'dá ga bi niyí ye manda zí lafúye simi gara ore ní. Zíye tónó méngi lará Páwulo e kí Baranába, do ógóoyó yée gí simi kángá eyé gí ore 'dá'ba. ⁵¹ Nda gí ore nées ní, zí 'yìmikása ga gére nées ú'bu 'buru gí ro sǵndíye gí ro 'dódo a zí Yúda e kídí Lomo asi go gí royé, zíye ndéréókpó eyé simi gara bi kí iriné Ikoníyomo ní. ⁵² Zí 'yì lódú kací Yésu ga bi simi Ánatiyoko ní, ndísi ídíye kí mongú rokinyi kpá kí 'Dówú Lomo simiyé.

14

Páwulo e kí Baranába oguní simi Ikoníyomo

¹ Ledre kéyi kéri ba méngi kpá roné simi gara bi Ikoníyomo ní. Zí Páwulo e kí Baranába ndéréye simi 'Díci Kótruro. Zíye ndísi úku 'duo ledre ga bi ndísi 'dí'bi do 'yì e mi'dí'bi ní. Zí tú'dú Yúda e kí 'yì ga bi ngará ndaní Yúda e wá ní ngúnḡu ledre Ngére Yésu. ² Tí lá zí Yúda máa yée ga bi asiní kí ngúnḡu ledre Yésu ní, esí ledre simi 'yì ga bi ngará ndaní Yúda e wá ní gí ro zí simi doye

sínyíne ro 'yì ga bi ngúnḡuní ledre Yésu go ní. ³ Nées ní zí Páwulo e kí Baranába lú'búye ore cúku'dée, do ndísi ódroyé kí roko'bu gí ro Ngére Yésu, bi 'dodo kídí ma'díi í'bí roko'bu ne zíye ndísiyé méngi mǵngburoko ledre ga bi kí roko'buyé, kí yée ga bi tara 'yì ndísi ídri gí zíye miǵdri ní.

⁴ Zí 'yì ga bi kóo simi gara ore ní ífi simiyé, ngíti géyi ngúnḡuní 'bi eyé kóo ledre 'bi Yúda e, ngíti géyi ngúnḡuní 'bi eyé ledre 'bi 'yìmikása e. ⁵ Gí ore, zí ngíti géyi 'yì ga bi ngará ndaní Yúda e wá ní kí Yúda e, ndro kí manda eyé e yéme ledre dongaráye gí ro méngi lará 'yìmikása e gí ro óngboonzó yée kí tutú. ⁶ Simi bi 'yìmikása e uwúní ledre nées ní, zíye ngásáókpó eyé simi Lísitra kí Dérebe gara ga bi simi Lìkóniya kpá kí ngíti géyi bi ga bi simi Lìkóniya ní. ⁷ Simi bi niyí iri ní, zíye ndísiyé fú lá 'dódo bilámá ledre 'bi Ngére Yésu zí 'yì e.

Páwulo 'dodo ledre simi Lísitra kí Dérebe

⁸ Simi bi Páwulo ni ndísi 'dódo ledre zí 'yì e simi Lísitra ní, o'do ni kóo bo ore miǵigiri kú bi arání wo ní nderé ené wá. ⁹ Zí o'do nées ndísiné índi mbíline úwú ledre bi Páwulo ndísi úku a ba. Zí Páwulo lúru cú mbigí kuru'bu komoa, zía ówo a kídí o'do ba ngúnḡu ledre Yésu go, utúasá go do yómo wo. ¹⁰ Zí Páwulo ndólo wo kí kúrúne 'dága kídí, “Inyíogú mu tóro 'dága do sǵndíyi.” Zí o'do nées lé'béne geré milé'bé 'dága do tónóne gámálíci roné.

¹¹ Simi bi tú'dú 'yì e lurúní ledre bi Páwulo méngi ba ní, zíye gbúrógbóye kí tara eyé 'bi Lìkóniya e kídí, “lomo e oguní go zíse kí toso 'yíma'dí royé.” ¹² Zíye ífi iri lomo eyé bi Zíya ní do Baranába, lomo máa wo bi kí iriné Ámasi ní do ífi iri do Páwulo gí zía 'dí'bi kóo manda 'bi ódro ne. ¹³ Zí 'yì 'dáná éyi zí lomo bi Zíya, bi kí 'díci 'bi lomo gbóo cigí gara ore ní, óguné kí ya'dá íti e kí misúru kágá e, gí zía wo kí tú'dú 'yì ga gére nées iliní í'bí éyi ga gére nées káa do 'dáná éyi eyé zí 'yìmikása e.

14 Simi bi 'yìmikása ga bi, Baranába e kí Páwulo uwúní ledre néesé ní, zíye lófo bongó e gí royé zíye ngásá útúye don-gará tú'dú 'yì ga gére néesé, kí gbúrógbóye kídí, 15 “Méngísé ledre néesé gí ro 'dí? Azé 'bi ezé kpá lá 'yìma'dí káa zí sée ní. Oguzé ona ba kí bilámá ledre zíse, ódrozé zíse gí ro zíse ótoómo kí méngí bicayi ledre e, zíse ndá'balúgu rosé zí Lomo bi ni trìdrìné za fí ní, bi otú ere kí do sogo kángá nda kí mikavu e kí éyì ga bi simiyé za mbá ní. 16 Ga kóo 'desì ní, Lomo ootomo kóo rìkì sí do 'yì e zíye ndìsiyé méngí ledre eyé bi utúasá kací komoyé ní. 17 Tí lá bi ba ní, Lomo ndìsì fú lá 'dódo roné zíse kídí, néesé ni bo kí bilámá éyì ga bi ndìsì méngí yée zíse ní. Ndìsì kása iní zíse gí komo ere do fútú éyì miánu esé e simi bilámá sìn-dí kadra, ni ne 'yì bi ndìsì í'bí éyì miánu zíse, kpá 'yì óto sée kí rokinyi.” 18 Tí do mbágá ledre bi 'yìmikása e ukuní ba ní, ni kóo miórùn é zíye kíngaya gí ro zíye úçuómo tú'dú 'yì ga gére néesé kí 'dáná éyì zíye.

19 Gí ore, zí ngítì géyì Yúda e óguyé gí simi Ánatiyoko kí Ikoníyomo simi Pìsìdiya sín-yíónzó simi do tú'dú 'yì ga gére néesé zíye útú eyé go do kacíye. Zíye óngbo Páwulo kí tutú do óyo wo ndéré ónzó óto a gí simi gara sága kí sómú ledre bi yaá uyu go ní. 20 Tí lá simi bi 'yì lódú kací Yésu oguní tóro gbaá dongá Páwulo ní, zía ìnyíóguné 'dága ndá'balúgu roné simi gara íri. Simi bi bi arálo'bó roné ní, zí Páwulo e kí Baranába ndéréókpóye simi gara bi kí ìrìn é Dérébe ní.

'Yìmikása nda'baní simi Ánatiyoko kí Sùriya

21 Zí Páwulo e kí Baranába ndìsiyé 'dódo ledre bilámá ledre simi gara do 'dí'bi do tú'dú 'yì e zíye ídíye 'yì lódú kací Yésu. Nda néesé ní zíye ndá'balúgu royé simi Lísitra, Ikoníyomo nda kí Ánatiyoko. 22 Simi gara ga bi nderéoguní gí simiyé néesé ní, zíye ndìsiyé sáká 'yì ga bi 'yì lódú kací Yésu ní gí ro zíye tóroyé ngbúo simi ngún-gu ledre eyé. Zíye úku ledre kídí, “Azé 'dó'dó mi'dó'dó kí azé

fú ógu 'be 'bi Lomo.” 23 Zí Páwulo e kí Baranába géle manda e zí 'yì ga bi ngún-guní ledre Yésu go ní do bi eyé e mikékeríja za mbá. Zíye órú éyì kí iní iní zí Lomo, zíye ótoómo manda ga gére néesé do sílì Ngére Yésu, bi ni dudu ne 'yì bi ótoní mimbé'deyé roa ní.

24 Gí do kací bi Páwulo e kí Baranába gamáonzóní bi ga bi simi Pìsìdiya go ní, zíye ndéréóguyé simi kángá bi Pamafilíya ní. 25 Nda simi bi 'dodoní ledre zí 'yì e simi gara bi Períga ní, zíye ókpóye simi gara bi kí ìrìn é Atalíya.

26 Nda gí ore, zíye 'dógu bi kí kurúngba ndá'balúgu royé simi Ánatiyoko kí'dí bi kóo 'yì ga bi ngún-guní ledre Yésu í'bíní yée do sílì Lomo kí sáká éyì ené gí ro moko bi Páwulo e kí Baranába mengionzóní ní.

27 Simi bi oguní simi Ánatiyoko bi simi kángá 'bi Sùriya ní, zíye yóko zaá 'yì ga bi ngún-guní ledre Yésu go ní ndro do bi kíe'do do líkpí ledre ga bi Lomo mengí yée kí misi'di bi Lomo líkpí zí 'yì ga bi ngára ndaní Yúda e wá ní ngún-gu ledre Yésu ní. 28 Nda néesé ní, zíye ndìsiyé kí lafúye ga bi niyí 'yì lódú kací Yésu ní ore kí ngbángbá sílì e.

15

'Yì e kotruní royé simi Yerusaléma

1 Zí ngítì géyì ya'dá e óguyé gí simi kángá 'bi Yúdáya simi gara bi Ánatiyoko ní tónóye 'dódo ledre zí 'yì ga bi 'yì lódú kací Yésu ní kídí, “Togú útúsé ngburu káa zí bi lorú bi Músa 'dodo ní wá, ómosé wá.” 2 Zí Páwulo e kí Baranába ndìsiyé ítí kangú kíngaya kí úku ló'bó ledre néesé dongaráye kéye. Gí ore néesé ní, do géle Páwulo e kí Baranába kí ngítì géyì lafúye 'yì ga bi ngún-guní ledre 'bi Yésu go ní gí ro do ndéréye ódro ledre gí ro ledre néesé kí 'yìmikása e kí mingburoko 'yì ga bi simi Yerusaléma ní. 3 Zí 'yì ga bi ngún-guní ledre 'bi Yésu go ní í'bí misi'di zíye ndéréye. Nderení kóo kpurú gí simi kángá ga bi Fonísiya kí Samáriya ní. Zíye líkpí ledre gí ro 'yì ga bi ngára ndaní Yúda e wá ní bi ngún-guní ledre 'bi Yésu

ní. Zí ledre nées óto 'yì ga bi 'yì lódú kací Yésu ní ídíye kí mongú rokinyi. ⁴ Simi bi nderéoguní simi Yerusaléma ní, zí 'yì ga bi ngununí ledre 'bi Yésu go ní, kí 'yìmikása e nda kí mingburoko 'yì ga bi íri ní 'dí'bi yée simi sümü. Zí Páwulo e kí Baranába líkpí ledre ga bi Lomo mengi yée kpurú gí simiyé ní zíye.

⁵ Tí lá zí ngíti géyì 'yì ngunu ledre 'bi Yésu máa yée ga bi 'bi eyé Farusáyo e ní úku ledre kídí, “Yì lódú kací Yésu ga bi ngára ndaní Yúda e wá ní, idíní útú nburu, do ndísiyé lódú lorú 'bi Músa.”

⁶ Zí 'yìmikása e kí mingburoko 'yì e yóko royé ódroyé do ledre nées. ⁷ Gí do kací ngbángbá ódro, zí Pétero ìnyìóguné 'dága ódroné zíye kídí, “Owú 'bi babá e, ówosé bú kídí Lomo gelé máa goó 'desì gí dongarase gí ro zí 'yì ga bi ngára ndaní Yúda e wá ní úwú bilámá ledre 'bi Yésu gí taramá gí ro zíye ngunu a. ⁸ Lomo bi owo sómú ledre 'bi 'yì e mbá bú ní, 'dodo go kídí nées oto 'búye go. Simi bi kása 'Dówúne zía ógu ndísiné simiyé káa zí bi kóo mengi zize ní. ⁹ Ifi ené dongaraze kéye wá, lùluyó lá lúyú ledre eyé gí zía bi ngununí ledre Ngére Yésu go ní. ¹⁰ Bi kenée ní, éyì bi ílisé úzu Lomo kí ìmbíóto mongú éyì owóowó do 'yì lódú kací Yésu ga bi ngára ndaní Yúda e wá ní, bi gba zée kí bulúnduzé e utúasázé ìmbí a wá ní gí ro 'di? ¹¹ Ngére ezé Yésu mengi bilámá ledre go zize, gí zía bi ngunuzé ledre ené ní, zí Lomo yómo zée kpá káa zí bi kóo yomo 'yì ga bi ndaní Yúda e wá simi bi ngununí ledre Yésu ní.”

¹² Zí 'yì ga bi kóo yokoní royé ore ní múkúye 'duo tí, ndísi úwú kací mingburoko ledre kí ledre ga bi tara 'yì e ndísi ìdrí gí zía mîdrí bi Baranába e kí Páwulo ndísiní líkpí a bi Lomo mengi kpurú gí simiyé dongará 'yì ga bi ndaní Yúda e wá ní. ¹³ Simi bi ukuonzóní ledre eyé go ní, zí Yakóbo úku ledre zíye kí kúrúne 'dága kídí, “Owú 'bi babá e, úwúsé aka ledre bi mááyí úku a ba. ¹⁴ Simúna líkpí yeme misí'di bi kóo Lomo 'dodo sáká éyì ené zí 'yì ga bi ngára

ndaní Yúda e wá ní go simi bi gelé 'yì e gí dongaraye zíye ídíye káa do 'yì ené e ní. ¹⁵ Kúrú nébi e utúasá go kpíní kíe, káa zí bi ní miéké ní. ¹⁶ Lomo uku kídí, “Gí do kací ba ní, mááyí ndá'baógu í'bílúgu ngére 'bi Dawídi bi utú káa zí kútú bi ndurú go ní.

Mîndúrú a nées ní, mááyí úbúlúgu a zía ndá'baóguné rîngí do biné,

¹⁷ gí ore, ngíti géyì sí do 'yì e mbá niyí ógu zíma kí 'yì máa yée ga bi ngára ndaní Yúda e wá ní, niyí ídí 'yì amá e. Máa Ngére máyème kóo ledre ga gére nées máa'

¹⁸ káa zí bi 'yì e ówoní kóo bú 'desì ní.

¹⁹ “Kací sómú ledre amá, ndazé ndísi tóro 'dútú kó'dú 'yì ga bi ngára ndaní Yúda e wá ní kí ndá'balúgu royé zí Lomo wá. ²⁰ Ni miútúasáne idíze éké wáraga zíye kídí, ndaní ánu éyì miánu bi 'danání zí lomo ga bi yemení yée kí sílì 'yì ní wá. Ndaní só'do royé kí 'yì bi ofúní aka royé kéne wá ní wá. Ndaní kpá ánu esì togú mbú sáma bangá bi kpuronyó 'dewení lá go a ngára sáma loloonzó roné gí simi wá ní wá. ²¹ Gí zía 'dodoní kóo lorú bi Músa eké ní go 'desì zí 'yì e simi mingburoko gara e kací Sílì 'bi 'Dówúro e mbá simi 'Dícì Kótruro e.”

Wáraga zí 'yì 'bi Yésu ga bi ngára ndaní Yúda e wá ní

²² Nda nées ní, zí 'yìmikása e kí ngíti géyì mingburoko 'yì e ndro kí 'yì ga bi ngununí ledre 'bi Yésu go ní za mbá, yème ledre gí ro do gelé 'yì e gí dongaraye do kása yée kí Páwulo e kí Baranába simi Ánatiyoko. Zíye gelé ya'dá e gbre Yúda bi ndísiní ndólo wo Barasába ní kí Síla bi niyí kí ledreyé owóowó zí 'yì ga bi ngununí ledre 'bi Yésu go simi Yerusaléma ore ní. ²³ Ba wáraga bi ekéní do kasa yée kíe ní.

Zée 'yìmikása e kí ngíti géyì mingburoko 'yì e nda kí lafúse ga bi ngununí ledre 'bi Yésu káa zí sée ní. Í'bízé mandá go zise, sée ga bi ngára

ndásé Yúda e wá zise nḡḡḡḡ ledre ené simi gara bi Ánatiyoko simi káḡá bi Súrìya nda kí káḡá bi Silísiya íri ní.

²⁴ Uwúzé go kídí ngíti géyì 'yì e gi dongaráze gi yáa oguní go ndìsì 'dó'do sée kí ledre bi ni í'bí lerì simi sanáse zía kpá kí sínayi sómù ledre esé kí ledre ga bi ndìsìní úku a ní. I'bíze ezé misì'di nées ze zíye wá. ²⁵ Bi kenée ní, kotrúze rozé go ndro do bi kíe'do zíze go géle 'yì e zíye ndéreye zise íri kí bilámá ezegámáze ga bi Baranába e kí Páwulo, ²⁶ ga bi kóo í'biní royé zí umbu gi ro keyì Ngére ezé Kírésito Yésu ní. ²⁷ Bi nda go kenée ní, kasazé Yúda e gi yáa go zise íri kí Síla gi ro zise úwú ledre bi ekéze zise ba cú gi tarayé. ²⁸ Utúasá go ro 'Dówú Lomo kpá ndro kize kídí, utúasáze óto ngíti éyì miówó dosé rómo gi do lorù bi ndìsìsè lódú a ní wá. ²⁹ Ndásé ánu éyì miánu bi 'danání zí lomo ga bi yemení yée kí sílì 'yì ní wá. Ndásé só'do rosé kí 'yì bi ófúsé aka rosé kéne wá ní wá. Ndásé kpá ánu sáma togú mbú esì bangá bi kpuronyó 'dewení lá go a ngára sáma loloonzó roné gi simi a wá ní wá. Ídísé í'dí sílìse gi ro éyì ga gére zí mindìsìsè ídine bilámáne.

Lomo idí kise íri.

³⁰ Zí ya'dá ga bi gelení yée nées ní 'dí'bi misì'di ndéreye simi Ánatiyoko kí'dí bi ndolo yokoní zaá 'yì ga bi nḡḡḡḡ ledre 'bi Yésu go ní do í'bí wáraga nées ní zíye. ³¹ Simi bi 'yì e oloní wáraga nées ní, zíye ídiye mbá kí rokinyi kí úwú ledre bi ukuní zía sáká yée ní. ³² Yúda e kí Síla niyí ye nébi ga bi kóo 'di'biní ngbángbá sɛndí kadra ndìsì sáká yée kí úku ledre zíye gi ro zíye ídiye kí roko'buyé ní. ³³⁻³⁴ Gi do kací bi ndìsìní ore kí owú sílì ca ní, zí 'yì ga bi nḡḡḡḡ ledre 'bi Yésu go ní í'bí misì'di zíye ndá'bayé, bilámáne zí 'yì ga bi kóo kasaní yée ní. ³⁵ Páwulo e kí Baranába idiakání 'bi eyé cikì simi Ánatiyoko ore, kí'dí bi yée kí ngíti géyì tú'dú lafúye ndìsìní 'dódo bilámá ledre 'bi Ngére Yésu ní.

Páwulo ifiní dongaráye kí Baranába

³⁶ Gi do kací sílì ca, zí Páwulo úku ledre zí Baranába kídí, "Nda'bazé aka mu lúru lafúze ga bi kóo 'dodozé ledre gi ro Ngére Yésu zíye kací gara ga gére nées mbá, gi ro zíze ówo misì'di bi ndìsìní méngì ledre ga bi kóo 'dodozé zíye doa ní."

³⁷ Baranába ili kóo 'dí'biútú Yiwáni bi ndìsìní kpá ndólo wo Mária ní kpa zíye ndéreye kéye. ³⁸ Tí lá kací sómù ledre 'bi Páwulo, ndáa miútúásáne zíye 'dí'biútú wo wá, gi zía ootomo kóo yée simi káḡá bi Pamafíliya ní, méngì oguzé kóo moko kéye gi do oduné wá. ³⁹ Zí lála ká'dá ídine dongará Páwulo e kí Baranába miórune kíngaya. Gi ore zíye ífi simiyé. Zí Baranába 'dí'bi Mária zíye 'dógu bi kí kurúngba ndéreye do cúkú Sáyípuroso. ⁴⁰ Zí Páwulo géle Síla zíye ndéré 'bi eyé kéne, gi do kací bi 'yì ga bi 'yì lódú kací Yésu ininí ini zí Lomo do ótoomo yée do sílì Ngére Lomo gi ro zía lúru bi kacíye ní. ⁴¹ Zía 'dí'bi misì'di bi kpurú gi simi Súrìya kí Silísiya ní, kí úku ledre bi ni sáká 'yì ga bi nḡḡḡḡ ledre 'bi Yésu go íri ní.

16

Páwulo gelé Timatíyo e kí Síla

¹ Zí Páwulo e kí Síla ndéreye simi gara ga bi Dérebe kí Lísitra ní, kí'dí bi ngúru 'yì lódú kací Yésu bi kí irinè Timatíyo ndìsì ndìsì ní. Mbágáa ni kóo Yúda bi nḡḡḡḡ ledre 'bi Yésu go ní, tí lá 'bù a ni kóo 'bi ené Gírìgì. ² 'Yì lódú kací Yésu ga bi simi gara ga bi Lísitra kí Ikoníyomo líkpíní mbá bilámá ledre gi ro Timatíyo. ³ Páwulo ili kóo 'dí'biútú Timatíyo kpa zíye ndéreye kéye, nées ní zía óto Timatíyo zía útúne ngburu, gi zía Yúda ga bi kóo do bi bi ndìsì ndìsì doa ní owoní mbá bú kídí 'bù Timatíyo ni Gírìgì.

⁴ Káa zí bi Páwulo e niyí ndìsì kí gámá kací gara ga gére ní, zíye ndìsìyè 'dódo lorù bi kóo 'yìmikása e kí mingburoko 'yì ga bi simi Yerusaléma ekénì gi ro zí 'yì ga bi nḡḡḡḡ ledre 'bi Yésu go ní zíye ndìsìyè lódú a. ⁵ Bi kenée ní, zí 'yì ga bi nḡḡḡḡ ledre 'bi Yésu go ní tóroyé ngbúo simi nḡḡḡḡ ledre eyé. Zí ledre

'bi Lomo ndìṣì ngbóróne 'dá'dá kací kadra mbá.

Lomo 'dodo roné simi 'duru zí Páwulo simi Tóra

⁶ Zí Páwulo e kí lafúne ndéréye kí gámáónzó bi e simi káṅgá 'bi Pharagáyi kí Galatíya mbá, gí zía 'Dówú Lomo ili ené kóo zíye úku kúrú Lomo zí 'yì e simi káṅgá 'bi Ásiya wá. ⁷ Simi bi nderéoguní do mama bi dongará káṅgá ga bi Mayásiya kí Beteníya ní, zíye áyíye go gí ro ndéréye simi Beteníya, tí lá 'Dówú Yésu nṅunṅu ené kóo zíye ndéréye íri kpá wá. ⁸ Bi kenée ní, zíye 'dècì bi gí dongá Mayásiya zíye ndéréókpóye simi gara bi Tóra ní. ⁹ Kí ndulú a nées ní, zí Lomo 'dódo roné simi 'duru zí Páwulo, zía lúrúndíki lílì o'do gí simi káṅgá bi Mekedoníya ní kí ndéndì roné zía kídí, “Óḡu mu sáká zée 'yì 'bi Mekedoníya.” ¹⁰ Kpá lá gí do kací bi Lomo 'dodo lílì o'do nées zí Páwulo ní, geré zíze ìnyìzé ndéréze simi Mekedoníya, gí zía nṅunṅuzé go kídí Lomo ndolo zée* go ndéré 'dódo bilámá ledre 'bi Yésu zí 'yì ga bi íri ní.

Lúdiya nṅunṅu ledre Ngére Yésu

¹¹ Zíze 'dóḡu bi gí simi Tóra kí kuṛúṅba mbí geré simi cúkú bi kí ìrìné Samoturési. Nda simi bi bi arálo'bó roné ní, zíze ndéréóguzé simi gara bi Nipólisi ní. ¹² Gí ore zíze ndéréze simi gara bi Phílípoyì, bi ni ne mongú gara simi Mekedoníya bi kóo tú'dú 'yì 'bi Róma e omúoguní ndìṣì simi a ní. Zíze ndìṣìzé ore ca.

¹³ Simi Sílì 'bi 'Dówúro, zíze ólúóguzé gí simi mongú gara gí ore ndéréze kó'dú ngburu, kí'dí bi somúzé 'bi ezé ya 'yì e kotruní royé go íri ini ini zí Lomo ní. Zíze ndìṣìzé ódrozé zí kará ga bi kóo kotruní royé íri ní. ¹⁴ Ngúru 'yì gí dongaráye bi uwú ledre ezé ní, ni kára kí ìrìné Lúdiya 'yì 'bi gara bi kí ìrìné Tayatíra, moko ené ndìṣì úgúoyó migbagbawu bongó e. Ni kóo kára bi ndìṣì óto úndru Lomo ní. Zí Ngére Yésu líkpí sómú ledre ené zía ndìṣìné índi mbílíne úwú ledre bi Páwulo

ndìṣì úku a ní. ¹⁵ Simi bi babatizíní wo kí 'yì 'bi 'be 'bi ené e ní, zía ndólo zée 'be 'bi ené. Zí Lúdiya úku ledre kídí, “Togú miútúásá go komosé káa do 'yì bi nṅunṅu ledre Ngére Yésu go ní yá, óḡusé mu zíze ndìṣìsé 'be 'bi amá ona.” Ledre ga bi uku yée ní, zía 'dí'bi dozé zíze ndéré ndìṣìzé zía 'be.

Páwulo lagaoyó bicayi lomo gí simi owúkára

¹⁶ Kadra kíé'do, simi bi azé mindéze do bi bi ndìṣìné ini ini doa zí Lomo ní, zíze ndíkíze kí owúkára ni kóo owúkúlú kí bicayi lomo siminé bi ndìṣì óto wo zía ndìṣìné úkuóḡu ledre bi gú karanée ni méngì roné ní. 'Di'biogú tú'dú késì zí mongú 'yì ené gí do ledre ga bi ndìṣì úku 'dódo yée ní. ¹⁷ Zí owúkára nées tónóne lódú zée kí Páwulo e, zía ndìṣìné gbúrógbóne kídí, “Ya'dá ga ba ndìṣìné méngì moko 'bi mbigí Lomo bi kí roko'buné ní. Ndìṣìné úku 'dódo zíze nées misì'di bi ásé ómo doa ní.”

¹⁸ Zía ndìṣìné fú lá úku ledre nées kenée kí tú'dú sílì e. Odu a, zí Páwulo 'dó'dóne gí zí ledre nées, zía óyó roné úku ledre zí bicayi lomo bi simi owúkára nées kídí, “Kí ìrì Kírésìto Yésu, ídí mu ólúógú gí simia 'dá'ba.” Zí bicayi lomo bi kóo simi owúkára nées ní geré ólúóguné 'dá'ba.

¹⁹ Simi bi mingburoko 'yì 'bi owúkára nées owoní yaá misì'di 'bi ówo késì eyé sinyí go ní, zíye 'dí'bi Páwulo e kí Síla lála yée ndéré kíye kó'dú mingburoko 'yì e do bi bi tú'dú 'yì e ndìṣìné kótru royé doa ní. ²⁰ Zíye óḡuyé kíye kó'dú mingburoko 'yì ga bi 'yì lúru bi simi ledre e ní. Zíye úku ledre gí royé kídí, “Ya'dá ga ba niyí Yúda e, niyí go ndìṣì óto tú'dú 'yì e zíye méngì bisinyí ledre zíze simi mongú gara ona. ²¹ Ndìṣìné 'dódo ondú kí lorú bi nderé ené kí lorú ezé 'bi Róma wá ní gí ro zíze nṅunṅu a zíze ndìṣìzé lódú a.”

²² Zí tú'dú 'yì e ólúye simi ledre nées ìcì okó ro Páwulo e kí Síla. Nda nées ní, zí mingburoko 'yì lúru bi simi ledre ga bi ore ní úku ledre do lófo bongó gí ro Páwulo e

* **16:10** 16:10 Zée: Zée bi ukuní ledre kára ní gí zía Lúka bi eké búkú 'bi Moko 'bi 'yìmikása e ní olú go dongará Páwulo e kí 'yì ené e zíye ndéréye kíye.

kí Síla do ócò yée. ²³ Gi do kací mongú ócò bì ocò sinyiní Páwulo e kí Síla kíe ní, do ónzó yée kpá drú simi sígìni. Zíye úku ledre zí 'yì bì ndìsì lúru bì kací sígìni ore ní kídí, idí 'dùtù mbotù kacíye bilámáne. ²⁴ Simi bì ukuní ledre zía kenée ní, zí 'yì lúru bì kací sígìni néesé ónzó yée simi sígìni do ódóngèrì sìnđiye ro ngburu kágá bì ríi yana 'dìcì iri ní.

²⁵ Nda go gbóo kí yana ndulù, simi bì Páwulo e kí Síla niyí ndìsì ini ini zí Lomo kí ndìsì kófó iriá ní, zí 'yì ga bì kóo m'ídí'biyé simi sígìni ore ní ndìsìyé índi mbíliyé zíye. ²⁶ 'Diya káa ní, zí mongú bisinyí k'ídí kángá kizì 'dìcì sígìni kú gí simi kángá. Geré zí mbotù e líkpiye mbá, zí ká'dá késì ga bì odóngèrìni 'yì ga bì niyí m'ídí'biyé simi sígìni ore ní 'dèciyé mbá. ²⁷ Zí 'yì bì ndìsì lúru bì kací sígìni ní úru ne gí simi 'bí. Simi bì lurúndiki mbotù sígìni niyí go mbá fúo ní, zía láláogù mongú maku ené áyí ne go gí ro úfu roné kíe gí zía somú 'bí ené ya 'yì ga bì simi sígìni ore ní ngasá okponí yì eyé go. ²⁸ Tí lá zí Páwulo gbúrógbóné zía kídí, “Nda úfu royí wá. Azé yì ezé za mbá bo.”

²⁹ Zí 'yì bì ndìsì lúru bì kací sígìni ní ndólo 'yì kí pho'dù, zía gbúgbu ólúne 'dìcì do útúne kó'dù Páwulo e kí Síla ndìsì lánbané. ³⁰ Nda néesé ní, zía 'dí'biógù Páwulo e kí Síla sága do ndú'yú yée kídí, “Mingburoko 'yì e, mááyí méngì káa be 'di zíma ómomá?”

³¹ Zíye úkulúgu ledre zía kídí, “Ídí ngúngu ledre Ngére Yésu zíyí ómoyí, yí k'ídí 'yì 'bí 'be 'bí eyí e mbá.” ³² Nda néesé ní zíye úku kúru Ngére Yésu zía kí ngítì géyí 'yì ga bì 'be 'bí ené ní mbá. ³³ Kpá tí geré kí ndulù a néesé ní, zí 'yì bì ndìsì lúru bì kací sígìni ní 'dí'bi yée ndéré ráya komo unúye. Gí ore, zíye bábátizí wo kí 'yì 'bí 'be 'bí ené e mbá. ³⁴ Nda néesé ní zía 'dí'bi Páwulo e kí Síla ndéré kiye gí 'be 'bí ené do 'bí éyí miánu zíye ánu a. Zí o'do néesé kí 'yì 'bí 'be 'bí ené ídiye mbá kí rokinyi gí zía bì ngunúní ledre 'bí Lomo go ní.

³⁵ Simi bì miará a néesé ní, zí mingburoko 'yì ga bì 'yì lúru bì simi ledre e ní, kása mongú 'yì 'bí bolìsì e zí 'yì bì ndìsì lúru

bì kací sígìni ní kídí, “Ótoómo ya'dá ga gére néesé mu zíye ndéréye.” ³⁶ Zí 'yì bì ndìsì lúru bì kací sígìni néesé úku ledre zí Páwulo kídí, “Mingburoko 'yì ga bì 'yì lúru bì simi ledre e ní ukuní go kídí sée kí Síla máidí mu 'dí sílìma gí rosé. Cakaba ní, útúásásé go ndéré esé. Ndérésé mu, Lomo idí kíse.”

³⁷ Tí lá zí Páwulo úku ledre zí mingburoko 'yì 'bí bolìsì ga gére néesé kídí, “Ocóní zée dongará t'ídú 'yì e 'dá'dá zíye 'dècì ngbangazé, tí bì azé 'yì 'bí Róma e ní. Gí ore zíye kpá ónzó zée simi sígìni. Bì ba ní, iliní go 'dí sílìye gí rozé lá wayí kenée. 'í, Mingburoko 'yì ga gére néesé idíní ógù 'búo ye 'dí sílìye gí rozé.”

³⁸ Zí mingburoko 'yì 'bí bolìsì ga gére néesé 'dí'bi ledre néesé ndéré kíe zí mingburoko 'yì ga bì ndìsìni lúru bì simi ledre e ní. Simi bì uwúní ya, Páwulo e kí Síla niyí 'yì 'bí Róma e ní, zí ngìrì útúne simiyé. ³⁹ Nda gí ore zíye ìnyiyé ndéréye ndéndí royé zí Páwulo e kí Síla, do 'dí'biógù yée gí simi sígìni. Zíye úku ledre zí Páwulo e kí Síla kídí idíní ólúogù gí simi gara gí ore 'dá'ba. ⁴⁰ Gí do kací bì Páwulo e kí Síla olúoguní gí simi sígìni ní, zíye ndéréye 'be 'bí Lúdiya k'ídí bì ndikíní kí 'yì ga bì ngunúní ledre Yésu go ní. Zí Páwulo e kí Síla sáká yée kí ódro bì ni sáká yée ní. Zí Páwulo e ìnyiyé ndéréókpoýe.

17

Páwulo uku kúru Kírésito simi Tasalonika

¹ Simi bì Páwulo e kí Síla nderení kóo kpurú gí simi gara ga bì Amufipolisi kí Apolóniya ní, zíye ndéréóguyé simi gara bì kí iríné Tasalonika ní k'ídí bì bì 'Dìcì Kótruro 'bí Yúda e ni doa ní. ² Káa zí bì lengbe ní, zí Páwulo ndéréne simi 'Dìcì Kótruro, simi Sílì 'bí 'Dówuro e ota zía ndìsìné ódroné kí 'yì e do ledre ga bì simi miéké kúru Lomo ní. ³ Zía ndìsìné úku yéme ledre gí roa zíye kí 'dódo a kídí, Kírésito ni aka 'dó'dó zía úyuné 'búo kí, zía úru ne gí simi umbu. Zí Páwulo úku ledre zíye kídí, “Yésu bì mándìsì úku ledre a zise ba ní, ni ne Kírésito ma'dáa.”

⁴ Zí ledre née 'dí'bi do ngíti géyì Yúda e zíye útúye do kací Páwulo e kí Síla. Zí tú'dú kará ga bi kí ledreyé owóowó kí tú'dú ngíti géyì 'yì ga bi ndìşiní óto úndru Lomo bi niyí Gırıgı e ní útúye do kacíye kpá kenée.

⁵ Tí lá Yúda e otoní kóo ledre simiyé ro Páwulo. Zíye yóko 'yì ga bi moko ndaá royé wá ní gı simi sùu ore, zíye ñnyiyé ndéréye mutruu kí gbúrógbóye simi gara ore zaá gı 'be 'bi o'do bi kí ñrıné Yásona kí gámásó'do Páwulo e kí Síla gı ro 'dí'bi yée ndéré kíye do bi bi tú'dú 'yì e yokoní royé doa ní. ⁶ Tí lá niyí ógu ñri ní, owoní eyé yée wá. Zíye útúye ro Yásona e kí ngíti géyì 'yì ga bi 'yì lódú kací Yésu ga bi kóo ore ní óyo yée ndéré kíye kó'dú mıngburoko 'yì ga bi simi gara ore ní. Zíye ndışiyé gbúrógbóye kídí, “Ya'dá ga ba sinyi onzóní do tú'dú 'yì e go do tú'dú ngíti géyì bi e. Cakaba ní, oguní kí ledre née go zıze gara ona. ⁷ Bi ba ní, Yásona 'di'bioto yée go káa do ngu e 'be 'bi ené. Ndışiní 'déwe lorı 'bi mongú ngére Káyısara* kídí ngíti Mongú ngére ni bo kí ñrıné Yésu.” ⁸ Simi bi uwúní ledre née kenée ní, zıa útúne simi 'yì e kí mıngburoko 'yì ga bi ore ní 'duo káa zı pho'du ní. ⁹ Zı mıngburoko 'yì ga gére née óto Yásona kí ngíti géyì lafúne ga gére née í'bí késı gı ro do í'dí şılıye gı royé zıye ndéréye.

Páwulo uku kúrú Lomo zı 'yì e simi Beréya

¹⁰ Geré kí ndılu a née ní, zı 'yì ngıngu ledre 'bi Yésu 'diyıto ókpó Páwulo e kí Síla gı ore 'dá'ba simi gara bi kí ñrıné Beréya ní. Simi bi oguní ñri ní, zıye ndéréye simi 'Dıçı Kótrıro 'bi Yúda e. ¹¹ 'Yì 'bi Beréya niyí yì eyé 'yì ga bi kí mıngburoko simi doyé rómo do 'bi 'yì ga bi simi Tasalonıka ní. Zıye ndışiyé ñndi mbılıye kí 'búne ro ledre bi Páwulo ndışı úku a gı ro Yésu ní. Zıye ndışiyé kpá ólo kúrú Lomo kacı kadra mbá gı ro ówo a togú ledre bi Páwulo ndışı úku a ba ni

ma'dıı yá. ¹² Zı tú'dú Yúda e ngıngu ledre Yésu nda kpá kí mıngburoko kará Gırıgı ga bi kí ledreyé owóowó kí tú'dú ngíti géyì ya'dá ga bi Gırıgı e ní.

¹³ Tı lá simi bi Yúda ga bi simi Tasa-lonıka uwúnı ya Páwulo ni go kpá úku kúrú Lomo zı 'yì e simi Beréya ní, zıye kpá ñnyiyé ndéréye ñri úku ledre zı 'yì e gı ro zı mımbé'de tú'dú 'yì ga gére née éşıne ro Páwulo. ¹⁴ Geré née ní, zı 'yì lódú kacı Yésu ga bi ore ní kásaókpó Páwulo kó'dú mıkavu, tí lá Síla e kí Timatıyo idıakánı ye simi Beréya ore ye. ¹⁵ 'Yì ga bi kóo 'diyıtonı Páwulo ní, 'diyıtonı wo gı simi mongú gara bi kí ñrıné Átani ní, zıye ndá'balúgu royé kí sanda zı Síla e kí Timatıyo gı ro zıye lódú Páwulo ñri 'diya.

Páwulo uku kúrú Lomo zı 'yì e simi Átani

¹⁶ Simi bi kóo Páwulo ni ndışı sóngó Síla e kí Timatıyo simi Átani ní, zıa idıne kí mongú lerı do mımbé'dené kí lúrú lomo ga bi yemenı yée miyéme kí şılı 'yì ní do bi e simi mongú gara ore za mbá. ¹⁷ Née ní, zıa ñnyiné ndéréne simi 'Dıçı Kótrıro ódroné kí Yúda e kí Gırıgı ga bi ndışinı óto úndru Lomo ní, kpá kí 'yì ga bi ni ówo yée simi sùu ní kacı kadra mbá. ¹⁸ Zı ngíti géyì 'yì 'dódo ledre ga bi ndışinı ndólo yée Epıkurıya e kí Sotéke ní tónóye itı kangú kí Páwulo. Zı ngíti géyì ndúndu'yú kídí, “Wo bi owo kacı ledre kpá wá ba, ili úku 'bi ené ba kpá yaá 'di?” Zı ngíti géyì úkulúgu ledre kídí, “Káa zı ndışı úku ledre gı ro lomo 'bi ngíti géyì 'yì e ní.” Ukunı ledre née kenée gı zıa Páwulo ndışı 'dódo bilámá ledre gı ro Yésu kí miúrú a gı simi umbu. ¹⁹ Gı ore, zıye 'dí'bi Páwulo ógıyé kie do bi bi ndışinı ndólo a Arupágu kídı bi mıngburoko 'yì lúrú bi kacı gara ndışinı kótrı royé doa ní. Zıye úku ledre zı Páwulo kídı, “Ilizé ówo a gı zıyı, mıkánda ledre bi ndışı 'dódo a ba ni gı ro ambi? ²⁰ Ngíti géyì ledre ga bi ndışızé úwú yée ní utúasánı eyé gu mbılıze wá. Ilizé gı

* **17:7** 17:7 Káyısara: Káyısara ini ledre gı simia kídı mongú ngére 'bi Róma. Ni mongú ngére do ngíti géyì lafúne ngére e ga bi 'bi ngíti géyì kangá e káa zı Yúdaya kí Galılıya.

ro zize úwú yéme ini ledre bi gi simi a ní.” ²¹ Gi zía, 'yi 'bi Átani e kí ngu ga bi oguní ndísi ona sinyi onzoní sındí kadra eyé go gbékpíne ndísi úwú mikánda ledre kí ódro gi ro mikánda ledre máa nées.

²² Zí Páwulo ìnyíoguné 'dága do bi kótruro ore do úku ledre kídí, “Sée 'yi 'bi Átani e, máówo go kídí simi ledre e mbá, ledre 'bi Lomo ni simisé kíngaya. ²³ Káa zí bi mándísi gámá simi gara ona kí lúru éyí ga bi ndísisé óto úndrúyé ní, zíma lúruńdiki mbayi kí miéké ledre roné kídí, ‘ZÍ LOMO BI OWOZÉ WO WÁ NÍ.’ Éyí bi ndísisé óto úndrua abú bi ówosé wo wá ní, cakaba, mándísi 'dódo ba ledre gi roa zise.

²⁴ “Lomo ni 'yi bi otoogu do sogo káńgá kí éyí ga bi siminé ba mbá ne ní. Ni ne Ngére 'bi do sogo káńgá kí ere. Ndísi ené simi 'dící ga bi 'yíma'dí e ubúní yée kí síllye ní wá. ²⁵ Ili ené kpá éyí ga bi azé í'bí a zía simi bi azé ndísi méngi moko ené ní wá. Gi zía bi ni ne 'yi í'bí trídri kí 'dówú nda kí éyí e mbá zí 'yi e ní. ²⁶ Lomo otoogu kóo 'yíma'dí dujú kíé'do, gi simia zí ríkí sí do 'yíma'dí e óguyé do sogo káńgá ba mbá. Zía kpá yéme ledre gi ro bi bi sí do 'yi ga gére nées niyí ndísi doa kí sındí kadra bi ni útúásá zíye simi bi máa nées ní ní. ²⁷ Lomo méngi ledre nées kenées gi ro zí 'yi e gámásó'do nées. Ngiti géyí yá zíye óguyé zíne gi ro zíye ówo nées, abú ndaá gi rozé gbála wá. ²⁸ Yi ené gi zí ówo ledre ené kí ze, zize idíze trídri kí ndísi gámáze kí méngi ledre ga bi ndísi zé méngi yée ba, káa zí bi kóo ngiti mongú 'yi éké ledre esé uku kídí, ‘Azé owú 'bi Lomo ní.’

²⁹ “Gi zía bi azé go owú ga bi 'bi Lomo ní, ndazé sómú a bi kídí Lomo ni éyí bi káa zí lílì éyí bi 'yi e yemení gi simi dábu, togú késí, togú mbú gi simi tutú kí ówo ledre 'bi 'yíma'dí e ní wá. ³⁰ 'Desí ga kóo ní, Lomo ndísi lúru cáyi ledre nées gi zía bi 'yi e owoní aka wo wá ní, tí lá bi nda ba ní, Lomo ndísi go í'bí lorú zí 'yi e do bi e mbá kídí 'yi e idíní óyóló'bó sómú ledre eyé. ³¹ Otoyeme sındí kadra bi nées ni ógu 'dəcí ngbanga 'yíma'dí e simi a do bilámá misi'diné do sogo káńgá mbá kpíní kací

miméngi ledre eyé ní go kpúrú gi simi 'yi ené bi gelé wo ní. 'Dodo ledre nées go zí 'yi e ma'díi kí miúru a bi uru wo gi simi umbu ní.”

³² Simi bi uwúní ledre gi ro ledre úru gi simi umbu ní, zí ngiti géyí 'yi e kúku gú fóló Páwulo kíe. Tí lá zí ngiti géyí úku ledre kídí, “Ilizé aka úwú ánda ledre bi úku nées.” ³³ Gi do kací ledre bi ukuní kenées ní, zí Páwulo ndéréókpo ené gi do bi kótruro gi ore 'dá'ba. ³⁴ Gi ore nées ní, zí ngiti géyí 'yi e útúye kpa do kací Páwulo zíye ngúngu ledre Yésu. Dongará 'yi máa ga gére nées kóo ngiti o'do bi ndísi ógu gbuú do bi kótruro ore kí iríné Diyónósisí kpá kí ngiti kára kí iríné Damariya nda kí ngiti géyí 'yi e.

18

Páwulo uku kúru Kírésito zí 'yi e simi Korindo

¹ Gi do kací ledre nées ní, zí Páwulo ìnyiné gi simi mongú gara bi Átani ní ndéréne simi gara bi kí iríné Korindo ní. ² Zía ógundíki ngiti Yúda bi ogu gi simi káńgá bi kí iríné Ponítíyo iría Akúwíla. Ogúní kí me'bené Purisíla gi simi káńgá bi kí iríné Ítali ní, kacíye lu'bú aka wá, gi zía Káyísara Kíládiyo mongú ngére 'bi Róma 'di'biogu lorú kídí Yúda e idíní ólúógu gi simi Róma mbá 'dá'ba. Zí Páwulo ndéréne lúru yée. ³ Nda gi zía bi Páwulo ni kpá 'yi yéme kútú káa zí ye ní, zía ndísiné zíye ndísi méngi moko eyé kéye ndro. ⁴ Kací Sílì 'bi 'Dówúro mbá, zí Páwulo ndísi ndéréne ódroné simi 'Dící Kótruro 'bi Yúda e, gámásó'do misi'di bi nées ni 'dí'bi do Yúda e kí Gírígí e kíe ní.

⁵ Simi bi Síla e kí Timatíyo ogúní gi simi káńgá bi Mekedoníya ní, zí Páwulo í'bí roné mbá ndísi 'dódo ledre gi ro Yésu kí ndísi úku 'dódo a zí Yúda e kídí Yésu ni Kírésito. ⁶ Simi bi Yúda e falaní Páwulo kí ndísi úku sinyi ledre gi roa ní, zía ú'bú 'buru gi ro bongó ené kí simi késí zía úku ledre kídí, “Sámasé idí ndá'ba dosé kí rosé. Ledre amá ndaá lolu simi a wá. Gi ona ndéréne 'dá'dá mááyí go ndéré amá zí 'yi ga bi ngára ndaní Yúda e wá ní.”

⁷ Gi ore zía ólúóguné ótoómo yée simi 'Dìcì Kótruro ore, zía ndéréne ndìsiné 'be 'bi Titíyo Zúsuto bi ngára ndaá Yúda wá ní, ni 'yì óto úndru Lomo. 'Be 'bi ené ni gbóo cigí 'Dìcì Kótruro ore. ⁸ Zí Kírísipo manda 'bi 'Dìcì Kótruro 'bi Yúda e kí 'yì 'bi 'be 'bi ené e mbá ngúngu ledre Ngére Yésu. Zí tú'dú 'yì 'bi Koríndo ga bi uwúní ledre nées ní kpá ngúngu ledre Yésu do ìnyiyé bábátizí yée.

⁹ Simi ndulú kíé'do, zí Ngére Yésu ódroné zí Páwulo simi 'duru kídí, “Ndá éré ngirí wá. Ídí kpá fú ódro zí 'yì e gi romá, ndá múkú wá. ¹⁰ Mááyí sáká yì, 'yì bi kíé'do káa bi ni útúásá méngí bisinyí ledre kíyì ona ní ndaá 'bi ené wá, gi zía tú'dú 'yì amá e niyí bo simi mongú gara ba ona.” ¹¹ Nda gi ore zí Páwulo ndìsiné ore kí simibi kíé'do kí yanané, ndìsì 'dódo ledre 'bi Lomo zí 'yì e.

¹² Simi bi otoní Galíyo káa do gávana 'bi káṅgá bi Ákaya ní, zí Yúda ga bi íri ní kótru royé 'dí'bi Páwulo do ndéré kíe do ngbanga. ¹³ Zíye úkuóto ledre ro Páwulo kídí, “O'do ba ndìsì ráranga zí 'yì e kídí nées ndìsì 'dódo ledre 'bi Lomo. Zía 'dí'bióto yée do misì'di 'bi óto úndru Lomo bi kpí gi zí wo bi 'bi lorú ní.”

¹⁴ Simi bi Páwulo ayí aka lá gi ro síkpi tarané gi ro ódro ní, zí Galíyo úku ledre zí Yúda ga gére nées kídí, “Togú o'do ba luyú gáa lá owú ledre cúku'dée, togú mbú mongú bisinyí ledre yá, ni gáa ídí miútúásáne zíma índi mbílíma úwú ledre esé. ¹⁵ Bi togú yì ené tí lá ledre bi kálasé tarasé gi ro ledre 'bi ódro kí ledre 'bi ìrì e nda kí ledre lorú esé ní, áse yéme ledre esé ga gére nées se. Mándá 'yì 'dècì ngbanga ledre ga bi kenée nées wá.” ¹⁶ Nda nées ní, zía lágaóyó yée gi do ngbanga gi ore 'dá'ba. ¹⁷ Nées ní, zíye óyóló'bó royé 'dí'bi ngíti o'do kí ìrìné Sose téne bi ni manda 'Dìcì Kótruro 'bi Yúda e ní, ócò a tí do ngbanga ore. Tí bi méngíní kenée ní, Galíyo somú ené do ledre eyé nées wá.

Páwulo nda'balugu roné simi Ánatiyoko

¹⁸ Páwulo ndìsì simi Koríndo kí tú'dú sílì e, zía ótoómo 'yì ga bi 'yì lódú kací Yésu ní ndéréne yéme roné gi ro zíne 'dógú bi ndéréne simi káṅgá bi Súrìya ní. Purisíla e kí Akúwíla 'dìyìotoní kóo wo ye. 'Dá'dá gi zíye kí 'dógú bi, zí Páwulo ndéréne ólo doné simi gara bi kí ìrìné Kenekaríya ní gi zí ledre bi kóo mocú wo zí Lomo ní. ¹⁹ Zíye ndéréóguyé simi gara bi Éfeso ní, kí'dí bi Páwulo otoomo Purisíla e kí Akúwíla ní. Zía ndéréne ódroné kí Yúda e simi 'Dìcì Kótruro. ²⁰ Simi bi ùcùomoní wo kídí yée idíní aka ndìsì kéye ore kí ngbáṅgbá sìnđí kadra ní, zí Páwulo ási ené. ²¹ Tí lá simi bi ìnyì go gi ro ndéré ní, zía mocú éyì kídí, “Togú Lomo ngúngu go, mááyí girí ndá'baógu.” Nda nées ní, zía ìnyìné 'dógú bi gi simi Éfeso ndéréókpóne.

²² Simi bi 'doguoguní bi simi gara bi Kayisariya ní, zía ndéréne í'bi mandá zí 'yì ngúngu ledre 'bi Yésu ga bi simi Yerusaléma ní. Nda gi ore zía ndéréókpóne simi gara bi Ánatiyoko simi Súrìya ní.

²³ Gi do kací ndìsì bi ndìsì simi Ánatiyoko ní, zí Páwulo ìnyìné gi ore ndéré kí gámáne kací bi ga bi kóo gámá go doyé simi káṅgá ga bi Galatíya kí Pharagáyi ní mbá, kí úku ledre bi ni óto 'yì lódú kací Yésu zíye ídíye kí roko'buyé ní.

²⁴ Simi sìnđí kadra máa bi kóo nées ní, Yúda ni kóo bo kí ìrìné Apólo, arání wo simi gara bi Alakizandaríya ogú gi simi Éfeso. Ni 'yì bi olo ledre go kíngaya, owoyeme ledre gi ro miéké kúrú Lomo go bú ní. ²⁵ 'Dodoní kóo misì'di 'bi Ngére Yésu go zía, zía ndìsiné 'dódo ma'díi ledre gi ro Yésu kí mongú rokinyi do mímbe'dené do bilámá misì'diné, abú owo dujú ledre gi ro babatíza 'bi Yiwáni. ²⁶ Zía tónóne ódroné o'buóbú zí 'yì e simi 'Dìcì Kótruro. Simi bi Purisíla e kí Akúwíla uwúní ledre bi ndìsì 'dódo a ní, zíye 'dí'bi wo ndéré kíe 'be 'bi eyé, do úku yéme ledre gi ro misì'di 'bi Yésu zí Apólo.

²⁷ Simi bi Apólo yéme ledre gi ro zíne ndéréne simi Ákaya ní, zí 'yì lódú kací

Yésu ga bi simi Éfeso ore ní sáká wo éké wáraga zí 'yì lódú kací Yésu ga bi simi Ákaya ní kídí idíní 'dí'bi wo simi sùmú. Simi bi ogú íri ní, ni kóo mongú sáká éyí zí 'yì ga bi nṅunṅuní ledre 'bi Yésu kpurú gí simi sáká éyí 'bi Lomo zíye ní. ²⁸ Gí zí ódro bi tara Apólo kí roko'buné ní, zía 'dí'bi ledre gí tara Yúda e dongará tú'dú 'yì e, kí ledre bi gí simi miéké kúrú Lomo ní, bi 'dódo kídí ma'díi, Yésu ni Kírésito ní.

19

Páwulo nda'balugu roné simi Éfeso

¹ Simi bi Apólo ni simi gara bi Koríndo ní, zí Páwulo 'dècì bi kí misi'di bi gí yana ní ndéréoguné simi Éfeso. Zía ógundíki ngíti géyì 'yì ga bi 'yì lódú kací Yésu ní íri, ² do ndú'yú yée kídí, “Ndíkisé 'Dówú Lomo go simi bi nṅunṅusé ledre 'bi Yésu ní?”

Zíye úkulúgu ledre zía kídí, “F'i, uwúze gbawá ledre kídí 'Dówú Lomo ni bo.”

³ Gí ore, zí Páwulo ndú'yú yée kídí, “Bi kenée ní babatizíní sée kí babatiza máa wo be 'di?”

Zíye úkulúgu ledre zía kídí, “Babatiza 'bi Yiwáni.”

⁴ Zí Páwulo úku ledre kídí, “Babatiza 'bi Yiwáni ni kóo babatiza bi zí 'yì e oyólo'bó sómú ledre eyé ní. Úku kóo ledre zí 'yì e kídí, idíní nṅunṅu ledre 'yì bi ni ógú gí do kacíne ní, 'yì ma'dáa ni Yésu.” ⁵ Simi bi uwúní ledre nées kenée ní, do babatizí yée kí iri Ngére Yésu. ⁶ Nda simi bi Páwulo óto sílìne doyé ní, zí 'Dówú Lomo ógú ndìsiné simiyé, do í'bí roko'bu zíye, zíye ndìsì ódroyé simi ríkí tara e kpá kí úku 'dódo ledre bi 'Dówú Lomo 'dodo zíye ní. ⁷ Niyí kóo mbá 'yì e káa zí sokó doa gbre (12) ní.

⁸ Zí Páwulo ndìsì ndéréne ódroné o'buóbú zí 'yì e simi 'Dìcì Kótruro simi éfé bi kóo ota (3) nées mbá. Zía ndìsiné úku ledre bi ni 'dí'bi doyé gí ro ledre ga bi 'be 'bi Lomo 'dáa ní. ⁹ Tí lá ngíti géyì 'yì e gí dongaraye doyé orú yì ené mióru nṅunṅuní eyé ledre Yésu wá. Tí dongará 'yì e ore zíye ndìsìyé úku sínyi ledre gí ro misi'di 'bi Ngére Yésu. Gí ore, zí Páwulo

ótoómo yée zía lá 'dí'bi 'yì ga bi 'yì lódú kací Yésu ní zíye ndìsì ódroyé do ledre e kí ndìsì 'dódo ledre zíye simi mongú 'dìcì 'bi ngíti o'do kí iriné Tarána. ¹⁰ Ledre máa nées mengì kóo kenées kí simibi gbre gí ro zí Yúda e kí Gírìgì ga bi ndìsiní ndìsì simi kángá bi Ásiya ní úwú ledre gí ro Ngére Yésu.

Bicayi lomo odro zí wotì Sekéva e

¹¹ Zí Lomo ndìsì méngì mṅngburoko biku'dú ledre e kpurú gí simi Páwulo.

¹² Gba mandìlì kí bongó bi Páwulo esì roné togú 'di'biní ndéré kée zí 'yì ndiyá e yá, zí ndiyá eyé ndìsì úkúne gí royé kpá zí bicayi lomo e ndìsì olúóguyé gí simiyé.

¹³ Ngíti géyì Yúda ga bi ndìsiní gámá kí lágaoyó bicayi lomo e gí simi 'yì e ní, ayíní kóo gí ro 'dí'bi iri Ngére Yésu ndìsìyé lágaoyó bicayi lomo e kée. Zíye úku ledre zí bicayi lomo e kídí, “Máúku zise, idísé olúógu 'dá'ba kí iri Yésu bi Páwulo ndìsì 'dódo ledre gí roa ní.” ¹⁴ Wotì Sekéva bi manda 'bi 'yì 'dáná éyì ga bi kóo ìnyi doa gbre ní ndìsiní kóo méngì ledre nées ye. ¹⁵ Kadra kìé'do zí bicayi lomo úkulúgu ledre zíye ya, “Máówo Yésu bú, máówo kpá ledre gí ro Páwulo bú, ásé 'bi esé náambi?” ¹⁶ Nda nées ní, zí o'do bi kí bicayi lomo e siminé ba útú'dí'bi yée tónóne ócò yée zí roko'bu a rómoné gí do 'bi eyé mbá. Zíye úduyé ngásaye gí 'be 'bi ené, kí unṅú royé, bongó e mbá milófoné.

¹⁷ Simi bi Yúda e kí Gírìgì ga bi simi Éfeso ore uwúní ledre nées kenées ní, zí ngiri útúne simiyé, zíye ndìsìyé óto úndru Ngére Yésu. ¹⁸ Simi sṅndì kadra nées ní, zí tú'dú 'yì ga bi nṅunṅuní ledre Yésu go ní óguyé úkuógu bisinyí ledre eyé fúo dongará 'yì e. ¹⁹ Zí tú'dú 'yì máa yée ga bi 'bi eyé 'yì kágá e ní óguyé kí kágá eyé e do óngbóoyó yée mbá 'dá'ba do komo tú'dú 'yì e. Simi bi oloní kèsì kágá ga bi ongbóní yée nées mbá ní, kèsì a ni kóo mongúne kíngaya. ²⁰ Gí zí kèyì nées ní, zí ledre 'bi Ngére Yésu ngbóróne, zía báyiné kí roko'buné kíngaya.

²¹ Gí do kací ledre ga bi méngìní royé nées mbá ní, zí Páwulo yéme ledre gí ro

ndéréne simi Yerusaléma kpurú gi simi kángá ga bi Makedoniya kí Ákaya ní. Zía úku ledre yaá, “Gi do kací máógumá íri, Mááyí kpá ndéré simi mongú gara bi Róma ní.” ²² Gi ore, zía kása Timatiyo e gbre kí Erésito gi dongará 'yì ené ga bi ndìşiní sáká wo ní 'dá'dá simi Meke-doniya íri, simi bi ndìşì kí owú sîlì ngbara simi kángá bi Ásiya ní.

'Yì 'boro e zingíní simi Éfeso

²³ Simi sîndí kadra máa bi kóo nées ní, zí mongú 'do'dó ídine kíngaya ro 'yì ga bi ñgununí ledre Ngére Yésu ní. ²⁴ Ngíti 'yì 'boro ni kóo bo kí ìriné Dometiriyo ni 'yì yéme lîlî 'dící 'bi kára lomo bi kí ìriné Aratémisi ní gi simi késí. Moko nées ndìşì kóo 'di'biogu késí, zí 'yì úçu ga kíngaya. ²⁵ Zí Dometiriyo ndóloyóko lafúne e mbá kí ngíti géyì lafúye ga bi ndìşiní kpá úçu éyì káa zí 'bi eyé ní. Zía úku ledre zíye kídí, “Ya'dá e, ówosé bú kídí ndìşizé ówo tú'dú késí gi do moko bi ndìşizé méngì a ba. ²⁶ Cakaba ní, ledre bi 'yì bi Páwulo ba ndìşì méngì a ní, lúrúsé go cù kí komosé, úwúsé kpá go cù kí mbílise. 'Di'bi do tú'dú 'yì ga bi simi Éfeso ona kí simi kángá bi Ásiya ní go mbá kí ledre bi yaá lomo ga bi 'yìma'dí yemení ye ní, ndaní eyé lomo e wá. ²⁷ Bisinyí a, moko ezé bi ndìşizé méngì a ba ní ìrija ni go ógu sínyí. Nda kpá lá dujú wo nées wá, tí lá moko utúasá lolu kpá ídí simi 'dící 'bi lomo bi Aratémisi bi 'yì e ndìşiní óto úndrua simi kángá bi Ásiya kí do sogo kángá mbá ní wá. Úndru nées utúasá lolu ídí zía wá.”

²⁸ Simi bi uwúní ledre nées kenée ní, zía ónzó komoyé 'duo řifu. Zíye tónóye gbúrógbóye, “Mongú úndru idí ídí zí Aratémisi bi 'bi lomo 'bi Éfeso e ní.” ²⁹ Kpá lá 'diya nées ní, zí ledre nées báyiné simi gara ore mbá. Zí 'yì e yóko royé tú'dú tú'dú ndìşì méngì ledre ga bi utúasání wá ní kí gbúrógbóye. Zíye útú'dí'bi Gáyosi e kí Arisitáka 'yì 'bi Makedoniya bi ndìşiní gámá kí Páwulo e ní do ngásá kíye do mongú bi bi 'yì e ndìşiní yóko royé doa ní. ³⁰ Páwulo ili kóo go gi ro zíne ndéréne zíye dongará

tú'dú 'yì ga gére nées íri, tí lá 'yì lódú kací Yésu otoomoní sîlìye gi roa zía ndéréne wá. ³¹ Gba ngíti géyì mingburoko 'yì ga bi ore ní, zaá ezegámá ga mbá, zíye kákasa zía kídí, ndá ndéré do mongú bi bi 'yì e ndìşiní yóko royé doa nées íri wá.

³² Simi bi kotruní royé niyí nda go lá gbúrógbó faa, yée ga bi niyí kí 'bi eyé, ngíti géyì niyí kí 'bi eyé gi 'dí keřì gi zía tú'dú 'yì e owoní eyé sî ledre bi kotruní royé gi roa ní wá. ³³ Zí ngíti géyì 'yì e úku ledre kídí Alakizánde ni ne manda 'dá'dá, gi zía bi Yúda e ìtriní wo 'dá'dá ní. Zí Alakizánde méngì kéyì kí sîlìne zí 'yì e gi ro zíye múkúye, gi ro zíne úku yéme ledre nées zíye. ³⁴ Tí lá simi bi owoní ya Alakizánde ni Yúda ní, zíye gbúrógbóye kí kúrúye kíé'do kí sîndí kadra gbre, “Mongú úndru idí ídí zí Aratémisi bi 'bi lomo 'bi Éfeso e ní.”

³⁵ Odu a, zí 'yì éké ledre 'bi mongú 'yì bi simi gara ore ní óguné úçuómo tú'dú 'yì ga gére nées. Zía úku ledre zíye ya, “Lafúma e 'yì 'bi Éfeso e. 'Yì e mbá owoní bú kídí gara bi Éfeso ba ni bi bi ndìşiní bándá 'dící 'bi mongú kára lomo Aratémisi doa kí lîlîa bi utúogu gi komo ere ní. ³⁶ 'Yì bi ni kála ledre ba ní ndaá. Bi kenée ní, ndécísé mu ndásé méngì bicayì ledre e wá. ³⁷ 'Dí'biógusé ya'dá ga ba go ngákáne, abú ngakaní eyé éyì gi simi 'dící 'bi lomo ezé e wá, uku sinyiní kpá gbawá ledre gi ro kára lomo ezé. ³⁸ Togú Dometiriyo e kí 'yì 'bi moko ené e niyí kí ledre kí 'yì yá, mingburoko 'yì 'déci ngbanga ezé e niyí bo kací sîlì ga bi 'bi 'déci ngbanga ní mbá, niyí 'déci ngbanga nées ye íri. ³⁹ Tí lá togú ledre ni bo, wo bi ilisé bi romo gi do wo máa ba ní, niyí ótoyéme a do bi kótruro bi 'yì e ìnyiní za mbá ówo ledre gi roa ní. ⁴⁰ Gi do kací ledre bi méngì roné karaba ba ní, 'yì e niyí úku a kídí ndìşizé gbúrógbó bisinyí gbúrógbó simi gara. Simi ledre nées ní, utúasázé úku ma'díi wá gi zía sî ledre bi zía ídine káa ní ndaá 'bi ené wá.” ⁴¹ Gi do kací bi uku ledre káa ní, zía úku ledre zí 'yì ga bi kotruní royé ní zíye báiyé.

20

Páwulo nderé simi Mekedoníya kí Ákaya

¹ Simi bi mongú gbúrógbó née ̀kú ní, zí Páwulo kákasa kací 'yì ga bi 'yì lódú kací Yésu ní. Zía úku ledre zíye bi ni óto yée zíye ídíye kí roko'buyé ní. Zía í'bí mandá zíye zía ndéréókpóne simi káṅgá bi Mekedoníya ní. ² Zía ndéréne gí do bi ga gére née mbá, ndìsì sáká 'yì e kí ledre bi ni í'bí roko'bu zíye ní, do ndéréókpóne simi káṅgá bi Ákaya, ³ kí'dí bi ndìsì íri kí éfé ota (3) ní. Ndìsì kóo ore kí yéme roné gí ro 'dógu bi simi káṅgá bi Súrìya ní. Simi bi owo kídí Yúda e niyí go ndìsì yéme bisinyí ledre gí ro méngì née kíe ní, zía yéme sómú ledre gí ro ndá'balúgu roné kpurú gí simi Mekedoníya. ⁴ Zí Sopáta wotí Pírìsa bi gí simi gara bi Beréya ní ndéréye kí Páwulo. Niyí kóo kí Arisitáka e kí Sékendusú niyí 'bi eyé gí simi gara bi Tasaloníka, Gáyo e kí Timatíyo gí simi gara bi Dérebe, Takíka e kí Tarafímo niyí 'bi eyé gí simi káṅgá bi Ásiya ní. ⁵ Ya'dá ga gére nderení 'bi eyé kóo sóngó zée simi gara bi kí ìrìné Tóra ní. ⁶ Tí lá zíze 'dógu 'bi ezé bi gí simi gara bi Phílípoyì gí do kací Ayímbi bi ndìsìní ndólo a Ambata bi 'De'dì ndaá ní. Zíze ndíki ze kéye simi Tóra gí do kací sílì ìnyì. Zíze ndìsìzé ore kí sílì ìnyì doa gbre (7).

Odu ógu 'bi Páwulo simi Tóra

⁷ Simi sílì gí do kací Sílì 'bi 'Dówúro, zíze kótrú rozé ndìsìzé ánu éyì miánu 'bi sómúndíki ledre umbu Ngére Yésu. Zí Páwulo tónóne ódroné zí 'yì e, ódroné, ódroné zaá gí kí yana ndulú, gí zía kílondó a née ili go gí ro ndéréókpó. ⁸ Tú'dú lámba e niyí kóo bo mindíciye simi 'dìcì bi o'bòrongóní gá do ezené kí'dí bi kotruzé rozé ní. ⁹ Phìrangá ni kóo bo kí ìrìné Yutíka ni kóo mindìsìné do subáa kenée, simi bi Páwulo ni nda go fú lá ódro ngbángbáne ní, zí Yutíka tónóne rì'bìne, rì'bìne, odu a rì 'bí 'dì'bi wo go, zía ndé'déne kú gí 'dága gírì útúne gbù bi. Simi bi sìkpìní wo káa ní, uyu yì ené go.

¹⁰ Zí Páwulo ndítíoguné útúne doa fáka wo, zía úku ledre ya, “Ndásé ìni ìni wá, ni go trìdrì.” ¹¹ Nda née ní, zí Páwulo ékílúgu roné 'dága simi 'dìcì bi gáa niyí simi a ní, zía 'déwe ambata ánu a. Gí do kací ledre née ní, zí Páwulo ódroné zí 'yì e tí má zaá gí kí phiyì. Zía ìnyìné ótoómo yée zía ndéréne. ¹² Zí ngítì géyì 'yì e 'dì'bi phìrangá née ndá'bayé kíe 'be trìdrì zíye nda ídíye kí mongú rokinyi.

Mìndérezé gí simi Tóra simi Meléto

¹³ Nderézé kóo 'dá'dá do bi kurúngba 'dógu bi ndéréze simi gara kí ìrìné Áso, kí'dí bi bi kóo azé ógu 'dì'bi Páwulo doa simi kurúngba ní. Yeme kóo ledre née kenée gí zía nderé kóo íri kí sùndìne. ¹⁴ Simi bi ndikíze simi Áso ní, zíze 'dì'bi wo kíze simi kurúngba ndéréóguzé simi gara bi Mìtuléne ní. ¹⁵ Zíze ìnyìzé gí ore simi bi miárá a née ndéréze simi cùkú bi Kíyo. Gí do kací sílì kíe' do zíze 'dógu bi ndéréóguzé simi cùkú bi kí ìrìné Sámó. Nda káa zí kílondó a née, zíze óguzé simi gara bi kí ìrìné Meléto ní. ¹⁶ Páwulo yeme kóo sómú ledre gí ro zíne 'dècì bi geré mì'dècì gí cigí gara bi Éfeso ní, káa bi née ni sínyì sùndì kadra simi káṅgá bi Ásiya ní ke. Nderé kóo 'dì'diya gí ro togú ni útúásá yá, zíne ídíne simi Yerusaléma simi sùndì kadra 'bi Pénítakote.

Páwulo odro kí m̀ngburoko 'yì ga bi 'bi Éfeso ní

¹⁷ Gí simi Meléto, zí Páwulo kákasa simi Éfeso kací m̀ngburoko 'yì ga bi 'bi 'yì lódú kací Yésu ní. ¹⁸ Simi bi oguní ní, zía úku ledre zíye ya, “Ówosé káa zí bi kóo ndìsìzé kése ní bú, gí simi m̀zefì kadra bi máogú simi a simi káṅgá bi Ásiya ní. ¹⁹ Mándìsì 'bó'bu romá zí ìní komomá ndìsì ídíne trìjì kí ndìsì méngì moko káa zí 'yì 'bi moko 'bi Ngére Yésu kí mbágá tú'dú 'do'dó bi mándìsì ndíki yée gí zí bisinyí ledre 'bi Yúda e ní. ²⁰ Ówosé bú bílámáne, máotoómo kémbì ledre kíe'do wo bi ni útúásá sáká sée, simi bi mándìsì úku kúrú Lomo zíse kí 'dódo ledre zí tú'dú 'yì e kpá kí 'be 'bi esé e ní wá. ²¹ Máúku 'dódo go zí Yúda e kí Gírìgì e

mbá kídí, idíní óyóló'bó sómú ledre eyé ɱɱɱɱ ledre Ngére Yésu gi ro zíye óguyé zí Lomo.

²² “Cakaba ní, kací ìli ledre 'bi 'Dówú Lomo, mááyí go ógu ndéré simi Yerusaléma, máówo éyí bi ni méngi roné zíma íri ní wá. ²³ Éyí bi máówo ní, 'Dówú Lomo mada máa go kídí, simi mingburoko gara ga bi mááyí ógu simiyé ní mbá, sígini kí 'do'dó niyi bo ndísi sǒngó máa íri. ²⁴ Tí lá máóto amá ledre tridrimá zíma owóowó wá, máili dujú méngionzó ledre bi mándísi óto komomá gi roa ní kí moko 'bi Ngére Yésu bi i'bí zíma ndísimá méngi a, bi ni úku 'dódo bilámá ledre gi ro sáká éyí 'bi Lomo zí 'yi e ní.

²⁵ “Mágamá go kí úku ledre gi ro ledre ga bi 'be 'bi Lomo 'dáa ní zise mbá. Bi ba ní, máówo go kídí útúasásé lolú lúru máa ona wá. ²⁶ Bi kenée ní, máúku zise ba go wo karaba, togú 'yi luyú ledre go, ledre amá ndaá lolú simi a wá. ²⁷ Gi zía máótoómo amá kí ótrú kodo miyéme ledre bi Lomo yeme go gi rosé ní zise wá. ²⁸ Bi kenée ní, ídísé bándá rosé kpá kí kábiriiki ga bi 'Dówú Lomo i'bí yée zise ndísisé lúru bi kacíye née ní. Ídísé ídí 'yi lúru bi kací 'yi ga bi ɱɱɱɱ ledre 'bi Lomo go, bi ugu yée kí sáma Wotíne ní. ²⁹ Máówo bú kídí gi do kacíma ba, ngíti géyi 'yi e niyi ógu olú dongarase káa zí máará e ní, gi ro báyi kábiriiki ga gére née 'dá'ba. ³⁰ Síndi kadra ni ógu kí'dí bi ngíti géyi 'yi e gi dongarase niyi ndísi raránga gi ro síníionzó simi do 'yi lódú kací Yésu gi ro do ndísiyé lódú kacíye ní. ³¹ Gi zí kéyi née ní, komosé idí ídí rosé, zise ndísisé sómúndiki ledre ga bi má'dódo yée zise kí ini komomá trii kací kadra e kí ndulu mbá kí simibi ota ba ní.

³² “Cakaba máótoómo sée go do síli Lomo kí ledre 'bi sáká éyí ené bi útúasá go i'bí roko'bu zise gi ro zise ndíki úndru 'bi Lomo bi yeme gi ro migélé 'yi ené e ní. ³³ Máóto amá 'bú kési, togú mbú dábu kí bongó 'bi 'yi e wá. ³⁴ Sée kí rosé ówosé bú, mándísi kóo méngi moko amá kí sílma gi ro éyí ga bi ilizé yée ní kí 'yi amá e. ³⁵ Má'dódo go zise simi ledre ga

bi mbá mándísi méngi yée ní kídí, méngi moko kí roko'buéné kenée ni óto ze zise sáká 'yi ga bi ngára roko'buyé ndaá ní kí sómúndiki kúru Ngére Yésu bi uku ya, 'Rokinyi 'bi 'yi i'bí éyí rómo gi do 'bi 'yi 'dí'bi nzíyi éyí ní.’ ”

³⁶ Simi bi Páwulo uku ledre née zíye kenée ní, zíye útúye do ngúru síndíye bi ini ini zí Lomo. ³⁷ Zíye údúyé mbá ini ini kí óto síliye do go Páwulo fáka wo simi bi niyi i'bí mandá dongaraye kí Páwulo e ní. ³⁸ Simikozo 'di'bi kóo yée kingaya gi zía bi Páwulo uku go zíye kídí útúasáni lolú lúru née wá ní. Nda née ní zíye 'díyíoto wo do bi kurungba.

21

Míndéré Páwulo simi Yerusaléma

¹ Gi do kací odu mandá bi i'bíze dongaraze ní, zise ótoómo yée ndéze do ékize simi kurungba, zise 'dógu bi geré mbí simi cúkú bi Kóso ní. Simi bi miára a née zise ndééóguzé simi cúkú bi kí iriné Róde, nda gi ro zise ndééokpóze simi cúkú bi Patára ní. ² Gi simi Patára, zise ówo kurungba bi ndísi ndéré simi kángá bi Fonísiya ní, zise ékize simi a zía 'dógu ógu zée sága. ³ Zise ndéze do ini zaá gi do bi bi lurúze nda do cúkú bi Sáyipuroso ní go za mbá, zise óyó rozé do gboɱ a mi'dí do anú ndéze simi kángá bi Súriya ní. Zise ndítíóguzé do gbúróngó simi gara bi Táiyire do bi bi imbiyóni éyí ga bi kóo simi mongú kurungba máa née 'dá'ba doa ní. ⁴ Zise ówo ngíti géyi 'yi lódú kací Yésu ore, zise ndísiyé kéye ore kí síli inyi doa gbre. Simi roko'bu 'bi 'Dówú Lomo, zíye úku ledre zí Páwulo kídí ndaá ndéré simi Yerusaléma wá. ⁵ Tí lá bi síndi kadra ezé útúasá ní, zise 'dí'bi misí'di ndéze Yerusaléma. Zí 'yi lódú kací Yésu ga bi ore ní iniyé kí me'beyé e, owú 'bi eyé e mbá, 'díyíoto zée gi simi gara gi ore gi kó'dú mikavu, kí'dí bi utúze do ngúru síndíze kéye bi ini ini zí Lomo ní. ⁶ Nda gi ore, zise i'bí mandá dongaraze, azé 'bi ezé ékí simi kurungba, zíye inyi 'bi eyé yóo ndá'bayé 'be 'bi eyé.

⁷ Zíze ìnyizé kí kurúngba gí simi Táyire née ní ndéréze simi gara bi kí ìrìné Potolemáyi, kí'dí bi ndéréze í'bí mandá zí 'yì ga bi 'yì lódú kací Yésu ga bi ore ní, zíze 'dú'duzé ore sílí kǐé'do. ⁸ Kílóndó a née ní, zíze ìnyizé ndéréóguzé simi gara bi Kayisariya ní. Ndisizé kóo íri 'be 'bi Phílipo bi ndisí úku kúrú Lomo zí 'yì e ní, ni ngúru 'yì gí dongará 'yì ga bi kóo geléní yée ìnyì doa gbre* ní. ⁹ Nyì ga niyí kóo bo eso 'di'biní aka ya'dá e wá, ndisíní úkutátá ledre bi Lomo ukui'bí tarayé ní zí 'yì e.

¹⁰ Gí do kací bi ndisizé ore go kí sílí nyere ní, zí nébì bi kí ìrìné Ágaba óguné gí simi káṅgá bi Yúdáya ní. ¹¹ Simi bi ogú lúru zée ní, zía í'dí ká'dá bi gí ro Páwulo ní, ódó sílíne kí sǐndíne kǐé, zía ìnyìné úku ledre ya, “Dówú Lomo uku ya, ‘Yúda ga bi simi Yerusaléma ní niyí ódó mǐngí ká'dá ba káa, do í'bí wo do sílí 'yì ga bi ngárá ndaní Yúda e wá ní.’ ”

¹² Simi bi uwúzé ledre née kenée ní, zíze ìnyizé kí 'yì ga bi ṅuṅguní ledre 'bi Yésu go ní mbá úku ledre zí Páwulo kídí ndaá ndéré simi Yerusaléma wá. ¹³ Nda née ní, zí Páwulo úkulúgu ledre zíze ya, “Éyí bi ndisísé ini ini, zise ndisísé 'déci mǐmbé'demá kenée gí roa ní 'dì? Mándá nzíyímá lá dǔyí gí ro do ódó máa simi Yerusaléma wá, kpá gí ro zíma úyuma íri gí ro ledre Ngére Yésu.” ¹⁴ Simi bi ṅuṅgu ené ledre bi ukuzé zía née wá ní, zíze ndéci ezé. Zíze lá úku ledre zía ya, “Ídí mu méngí roné kací ìli ledre 'bi Ngére Yésu.”

¹⁵ Gí do kací née ní, zíze ndisizé ore cúku'dée kí yéme éyí ezé e zíye ídíye nzíyiyé gí ro zíze ndéréze simi Yerusaléma. ¹⁶ Zí ngítí géyí 'yì lódú kací Yésu ga bi simi gara bi Kayisariya ní 'dìyíóto ógu zée zaá gí 'be 'bi Menasóna, kí'dí bi ilizé ndéré ndisí ní. Ni 'yì gí simi cúkú bi Sáyípuroso ní, ni kurú 'yì lódú kací Yésu kú 'desí.

Páwulo nderé ṅu 'be 'bi Yakóbo

* **21:8** 21:8 Ya'dá e ìnyì doa gbre: Ólo ledre gí ro ya'dá ga ìnyì doa gbre ba simi Moko 'bi 'yìmikása e 6:1-6.

† **21:23** 21:23 Mocú éyí: Ídí ólo ledre gí ro éyí bi kóo Yúda e ndisíní méngí a simi bi mocúní éyí go ní simi búku bi Ólo 'yì e ní 6:1-27.

¹⁷ Simi bi oguzé simi Yerusaléma ní, zí 'yì lódú kací Yésu ga bi íri ní 'dí'bi zée simi sümü bilámáne kíngaya. ¹⁸ Simi bi miará a née, zí Páwulo 'dí'bi zée zíze ndéréze lúru Yakóbo kí mǐngburoko 'yì ga bi 'yì lódú kací Yésu ní, niyí kóo mbá 'be 'bi ené ore. ¹⁹ Zí Páwulo í'bí mandá zíye mbá, zía tónóne líkpí ledre ga bi Lomo méngí yée zí 'yì ga bi ngárá ndaní Yúda e wá ní kpurú gí simi moko bi née méngí ní.

²⁰ Simi bi uwúní ledre née ní, zíye mbófo ìrì Lomo. Gí ore, zíye úku ledre zí Páwulo ya, “Lúndu 'bi ené, lúru káa zí bi tú'dú álifú Yúda e ṅuṅguní ledre 'bi Yésu ní go, ówo kpá káa zí bi ndisíní í'bí royé lódú lorú 'bi Músa ní bú. ²¹ Uwúní ledreyí go kídí ndisí kóo 'dódo ledre zí Yúda ga bi simi káṅgá 'bi 'yì ga bi ngárá ndaní Yúda e wá ní ya, ndaní ndisí lódú kací lorú bi Músa eké ní wá, owú 'bi eyé e ndaní kpá útú ngburu togú mbú lódú ondú 'bi Yúda e wá. ²² Ma'díi, niyí go ógu úwú a kídí ógu go, azé méngí go 'dì? ²³ Ba ledre bi ilizé zíyí méngí a ní. Ya'dá e niyí ona eso mocúní éyí† go zí Lomo. ²⁴ Ídí 'dí'bi yée zise ndérése méngí ondú bi ndisí óto 'yì zía ídíne drá ní gí rosé ndro kéye, zíyí í'bí késí gí ro eyí bi niyí 'dáná éyí zí Lomo simi bi niyí ólo doyé ní. Gí ore 'yì e niyí ówo a mbá kídí ábuwá ndisí yí eyí méngí ledre e kací lorú 'bi Músa, ledre bi ndisíní líkpí a gí royí ba nda 'bi ené ma'díi wá. ²⁵ Tí lá 'yì máa yée ga bi ṅuṅguní ledre 'bi Yésu ngárá ndaní Yúda e wá ní, kasazé wáraga go zíye kídí, ndaní ánu éyí miánu bi 'danání lomo ga bi 'yíma'dí yemení ye kí sílíye ní wá. Ndaní ánu esí bi kí sáma siminé ní wá, esí bangá bi kpuronyó 'dewení lá goa sáma a loloonzó roné gí simi a wá ní wá, ndaní kpá só'do royé kí 'yì ga bi ofúní aka royé kéye wá ní wá.”

²⁶ Zí Páwulo 'dí'bi ya'dá ga gére née kílóndó a née, zíye ndéréye méngí ondú bi ndisí óto 'yì zía ídíne drá ní gí roné

ndro kéye. Nda gi ore zía ndéréne úku 'dódo ledre odu sǐlǐ 'bi ondu bi menginí ní kǐ sǐndǐ kadra bi niyí 'dáná éyǐ gi royé simi 'Dǐcǐ 'bi Lomo ní.

Yúda e 'di'biní Páwulo simi 'Dǐcǐ 'bi Lomò

²⁷ Simi bi sǐlǐ 'bi ondu bi ñnyí doa gbre ni go gbóo gi ro úkú ní, zǐ ngíti géyǐ Yúda e gi simi kángá bi Ásiya ní lúrúndíki Páwulo simi 'Dǐcǐ 'bi Lomo. Zíye óto 'yǐ e zǐ mimbé'deyé éšine ro Páwulo gi ro zíye 'dí'bi wo. ²⁸ Zǐ Yúda ga gére née gbúrógbóye, “Lafúze Isiréle e, sákásé zée. Ba o'do bi ndǐšǐ gámá kǐ 'dódo bisinyí ledre ro 'yǐ ezé e kǐ lorú bi Músa eké ní, kǐ ledre gi ro bi 'bi Lomo. Cakaba ní, 'di'biogu Gǐrǐgǐ e go sǐnyíonzó do ligá 'Dǐcǐ 'bi Lomo bi ngará lúyú ledre ndaá doa wá ní.” ²⁹ Ukuní kóo ledre née kenée gi zía lurúndikiní Páwulo e kǐ Tarafímo 'yǐ 'bi Éfeso simi mongú gara, somúní 'bi eyé ya, Páwulo nderé kǐe go do ligá 'Dǐcǐ 'bi Lomo.

³⁰ Simi bi 'yǐ e uwúní ya bisinyí ledre ni go méngǐ roné do ligá 'Dǐcǐ 'bi Lomo 'dáa ní, zíye úduyé ngásáye íri, kacǐ tara misi'di e mbá 'yǐ e. Zíye 'dí'bi Páwulo óvoógu wo 'dá'ba gi do ligá 'Dǐcǐ 'bi Lomo, geré zíye 'dútu mbotu e mbá. ³¹ Simi bi tú'dú 'yǐ ga gére née ayíní go gi ro úfu Páwulo ní, zǐ sanda óguné zǐ mongú manda 'bi asikíri 'bi Róma e kǐ kídí, bisinyí ledre ni go méngǐ roné simi Yerusaléma, gara 'dáa. ³² Zǐ mongú manda 'bi asikíri 'bi Róma née geré 'dí'bi asikíri e 'diya ndéréye íri. Simi bi 'yǐ e lurúndikiní wo kǐ asikíri ené e ní, zíye ótoómo kǐ ócò Páwulo.

³³ Zǐ mongú manda 'bi asikíri e née óguné zǐ Páwulo, do 'dí'bi wo. Zía úku ledre zǐ 'yǐ ené e kídí idíní ódó wo kǐ ká'dá kǐsǐ e gbre. Gi ore zía ndúndu'yú ya, “O'do máa ba 'bi ené náambi, éyǐ bi méngǐ ní 'di?” ³⁴ Zǐ ngíti géyǐ 'yǐ e gi dongará tú'dú 'yǐ ga gére née ndǐšiyé gbúrógbóye kǐ ledre kǐé'do, ngíti géyǐ gburogbóní 'bi eyé kǐ ngíti ledre kpǐ. Gi zǐ ledre ga bi faa née ní, mongú manda 'bi

asikíri ga gére utúasá ówo mbigí ma'díi sǐ ledre bi méngǐ roné ní wá. Zía úku ledre zǐ 'yǐ ené e kídí, idíní mu 'dí'bi Páwulo ndéré kǐe do bi eyé 'bi asikíri e. ³⁵ Simi bi Páwulo nderéoguní do bi bi gi ro zíye ékǐ ókpóye simi 'dǐcǐ bi o'bóní wo do ezené ní, zǐ asikíri ga gére née ñmbí wo gi zía roko'bu 'bi okó bi kóo tú'dú 'yǐ ga gére née ndǐšíní ógu kǐe ní ofu go. ³⁶ Zǐ tú'dú 'yǐ ga gére née ñnyiyé lódú wo kǐ ndǐšǐ gbúrógbóye ya, “Úfusé wo miúfu.”

Páwulo odro zǐ tú'dú 'yǐ ga gére née

³⁷ Simi bi asikíri niyí go gbóo gi ro ógu kǐ Páwulo do bi eyé 'bi asikíri e ní, zía úku ledre zǐ mongú manda 'bi asikíri e née kídí, “Máútúásá go úku ledre ba zíyǐ?”

Zía úkulúgu ledre zǐ Páwulo kídí, “Úku tara Gǐrǐgǐ bú? ³⁸ Bi kenée ní, ndá 'bi eyí 'yǐ 'bi Ízibiti bi kóo 'di'bi do okó álifú eso do olú kíye simi súwú ní wá?”

³⁹ Zǐ Páwulo úkulúgu ledre zía kídí, “Mááyí yǐ amá Yúda, arání máa simi gara bi Tarasísi simi Silísiya ní, 'yǐ gi simi gara bi kǐ ledrené owóowó ní. Mándéndǐ romá gi ro zíyǐ í'bí misi'di zíma ódromá kǐ 'yǐ ga ba.”

⁴⁰ Simi bi mongú manda née i'bí misi'di zía ní, zǐ Páwulo tóroné 'dága méngǐ keyí zǐ 'yǐ e kǐ sǐlǐne gi ro zíye mǔkúye. Simi bi mǔkúní ní, zǐ Páwulo úku ledre zíye kǐ tara Aramáyika.

22

¹ “Owú 'bi babá e kǐ babá e, ídísé índi mbílise úwú ledre bi mááyí úku a zíse ba.” ² Simi bi uwúní kídí ndǐšǐ ódro zíye kǐ tara Aramáyika ní, zíye mǔkúye 'duo síi.

Gi ore, zǐ Páwulo úku ledre zíye kídí, ³ “Mááyí yǐ amá Yúda, arání máa simi gara bi Tarasísi simi Silísiya ní, tí lá mángbóro simi Yerusaléma ona. Gamaléle 'dodo kóo ledre gi ro lorú 'bi bulúnduzé e go zíma bilámáne kíngaya, zíma í'bí romá karaba méngǐ ledre 'bi Lomo kǐ roko'bumá kpá cé káa zǐ se ní. ⁴ Mándǐšǐ kóo 'dó'do 'yǐ ga bi ndǐšíní lódú

‡ 21:31 21:31 Mongú manda 'bi asikíri e: Ndǐšǐ lúrú bi kacǐ asikíri e álifú. Ni 'bi ené do manda ga bi 'bi asikíri e ní.

kací Misi'di 'bi Yésu ní, kí úfu yée, kpá kí ódó ya'dá e kí kará e ónzó yée simi s̀g̀inì. ⁵ Mongù 'yì 'dáná éyì kí mingburoko 'yì lúru bí simi ledre ga bí simi gara ona ní, niyí ngun̄gu ledre bí mááyì úku a zise ba ya ní ma'díi. I'bíní wáraga bí ekéní zí lafúma Yúda ga bí simi Damásika ní zíma 'dí'bi a ndéré ḱe g̀i ro 'dí'bi 'yì lódú kací Yésu máa yée ga bí íri ní, ógù ḱye simi Yerusaléma g̀i ro do 'dó'do yée.

Misi'di bí Páwulo oyólo'bó sómú ledre ené doa ní

⁶ “Káa zí bí mándéréogù go gbóo kí Damásika ní, kí yana kadra, zí mongù bimióngó óngóné g̀i komo ere cigíma gbaá. ⁷ Zíma útúma bí, nda née ní zíma úwú kúrú 'yì kí úku ledre zíma kídí, ‘Sáwulo, Sáwulo, Éyì bí ndìsì 'dó'do máa g̀i roa kenée ní 'di?’

⁸ “Zíma ndúndu'yú kídí, ‘Áyí náambi Ngére?’

“Zíma úkulúgu ledre zíma kídí, ‘Née máa Yésu, 'yì 'bi Nazeréta bí ndìsì 'dó'do wo ní.’ ⁹ ‘Yì ga bí kóo azé kéye ní lurúndikiní 'bi eyé lá bimióngó, uwú 'di'biní eyé kúrú 'yì bí ndìsì ódro zíma ba wá.

¹⁰ “Zíma ndúndu'yú kídí, ‘Máídí méngì 'di Ngére?’

“Zí Ngére úku ledre zíma kídí, ‘Ìnyiógù mu 'dága zíyì ndéréyì simi Damásika. Niyí úku 'dódo ledre ga bí Lomo ili yée zíyì méngì a ní zíyì íri.’ ¹¹ G̀i ore, zí komomá 'dútuné g̀i zí mongù bimióngó bí utú komomá ní. Zí 'yì amá ga bí kóo azé kéye ní 'dí'bi s̀lìma kókó máa ndéré ḱima simi Damásika.

¹² “Zí ngítì o'do kí iriné Ananíya óguné lúru máa. Nì 'yì bí ndìsì óto úndru Lomo kí ndìsì lódú kací lorù ezé ní. Yúda ga bí simi Damásika ní ndìsiní óto dokuwu a kíngaya. ¹³ Zíma óguné tóroné cigíma, zíma úku ledre ya, ‘Lúndu 'bi ené e Sáwulo, komoyí idí mu líkpí, zíyì lúru bí.’ Geré simi s̀ndí kadra née ní, zí komomá líkpíne, zíma lúru ndíki wo.

¹⁴ “Nda née ní, zíma úku ledre zíma ya, ‘Lomo 'bi bulúnduzé e gelé yì go zíyì ówo íli ledre ené, zíyì lúru 'Yì bí ngará lúru ledre ndaá roa wá ní, zíyì úwú ledre cú g̀i

taraa kí mbílíyì. ¹⁵ Áyí idí 'yì bí ní ndìsì úku 'dódo ledre ga bí lúru yée kí komoyí kí yée ga bí úwú yée g̀i roa ní zí 'yì e mbá.

¹⁶ Éyì bí ndìsì s̀ngó a ní 'di? Ìnyiógù mu 'dága, do bábátízì yì, zíyì ini ini kí iri Yésu ní lúguoyó lúru ledre eyì 'dá'ba.’

¹⁷ “Simi bí mándá'balúgu romá simi Yerusaléma ndìsimá ini ini zí Lomo simi 'Dìcì 'bi Lomo zí Ngére Yésu 'dódo roné zíma. ¹⁸ Zíma úku ledre zíma ya, ‘Di'diya. Ídì mu geré ólúogù g̀i simi Yerusaléma g̀i ona 'dá'ba, g̀i zíma 'yì e utúasání eyé ngun̄gu ledre bí áyì úku a g̀i romá ní wá.’

¹⁹ “Zíma úkulúgu ledre zíma kídí, ‘Ngére, 'yì ga gére née owoní bú kídí mándìsì kóo tátá kí 'dí'bi 'yì e g̀i simi 'Dìcì Kótruro kí ndìsì ócò 'yì ga bí ngun̄guní ledre eyì go ní. ²⁰ Simi bí kóo niyí úfu Sitifáno 'yì eyì bí ndìsì úku ledre g̀i royí ní, mááyì kóo bo íri ndìsì ngun̄gu ledre miúfu a kí ndìsì lúru bí kací bongó 'bi 'yì ga bí ufuní wo ní.’

²¹ “Zí Ngére úku ledre zíma kídí, ‘Ndéré mu, Mááyì kása óyó yì g̀i ona 'dá'ba gbála zí 'yì ga bí ngará ndaní Yúda e wá ní.’ ”

Páwulo ní 'yì 'bi Róma

²² Zí tú'dú 'yì ga gére née ndìsiyé úwú ledre née tí kenée e, lá simi bí Páwulo ukuogù ledre g̀i ro 'yì ga bí ngará ndaní Yúda e wá ní, zí ledre née útúne simiyé 'duo vuu zíye tónóye gbúrógbóye kí kúrúye 'dága, “Úfusé wo miúfu. Utúasá zíma ídine tridri wá.”

²³ Káa zí bí kóo niyí ndìsì gbúrógbó kí láláoyó bongó g̀i royé úcuoyó a, kí ndìsì óyú 'buru simi síli ní, ²⁴ zí mongù manda 'bi asikíri ga gére née úku ledre zí asikíri ené e idíní 'dí'bi Páwulo ndéré ḱe do bí eyé 'bi asikíri e. Zíma úku ledre idíní ócò wo g̀i ro zíma úku 'dódo sí ledre bí 'yì e ndìsiní gbúrógbó doa kenée g̀i roa ní.

²⁵ Tí lá simi bí odóonzóní wo go bí kenée g̀i ro do ócò wo ní, zí Páwulo úku ledre zí mongù 'yì 'bi asikíri e bí kóo mitóroné ore ní kídí, “Nì miútúasáne zise ócò 'yì 'bi Róma bí 'decíní aka ngbanga a do ówo lúru ledre ené wá ní?”

²⁶ Simi bí mongù 'yì 'bi asikíri e née uwú ledre née kenée ní, zíma ndéréne

ndú'yú mongú manda 'bi asikíri e nées kídí, “Áyí méngì go 'dì? O'do ba ni yì ené 'yì 'bi Róma.”

²⁷ Zí mongú manda nées ndéréne ndú'yú Páwulo, “Ídí aka úku a zíma, ma'díí áyí 'yì 'bi Róma?”

Zí Páwulo úkulúgu ledre zía ya, “Íí, mááyí 'yì 'bi Róma.”

²⁸ Gí ore, zí mongú manda 'bi asikíri e nées úku ledre kídí, “Máí'bí kóo mongú késì gí ro zíma ídíma 'yì 'bi Róma.”

Zí Páwulo úkulúgu ledre zía kídí, “Arání 'bi eyé máa kú 'yì 'bi Róma.”

²⁹ Geré zí 'yì ga bí kóo niyí gí ro ndú'yú Páwulo ní, ígí royé gí roa. Zí ngìrì útúne simi mongú manda 'bi asikíri ga gére nées simi bí owo kídí nées odó Páwulo bí ni 'yì 'bi Róma ní go kí ká'dá késì e ní.

'Dì'bioguní Páwulo do ngbanga

³⁰ Simi bí bi arálo'bó roné ní, zí mongú manda 'bi asikíri ga gére nées áyíne fú lá gí ro zíne ówo sí ledre bí Yúda e ndìshíní í'bí ngbángá Páwulo gí roa ní. Zía líkpí ká'dá késì gí ro Páwulo, zía úku ledre zí manda ga bí 'bi 'yì 'dáná éyì e ní kí mingburoko 'yì 'dècì ngbanga e yóko royé. Gí ore zía 'dì'biógù Páwulo, zí Páwulo tóroné kó'dúye.

23

¹ Zí Páwulo lúru bí mbí komo mingburoko 'yì 'dècì ngbanga ga gére nées, zía úku ledre zíye kídí, “Lafúma e Yúda e, gí karaba máméngìnzó moko amá go zí Lomo bilámáne, máówo amá éyì bí máméngì wo ni bisinyí ní wá.”

² Gí zí ledre bí uku kenée ní, zí mongú 'yì 'dáná éyì, Ananíya úku ledre zí 'yì ga bí toroní gbóo cigí Páwulo ní kídí, idíní óngbo tara a. ³ Zí Páwulo úku ledre zía kídí, “Lomo ni 'dó'do yì bí lóndo royí ya nées ni 'yì lódù kací lorù ní. Ndìshí 'dècì ngbanga romá nées kací lorù, zíyì tóroyì 'dèwe lorù ya idíní ócò máa.”

⁴ Zí 'yì ga bí kóo toroní gbóo cigí Páwulo ní úku ledre zía kídí, “Ngìrì méngì yì kí úku ledre zí mongú 'yì 'dáná éyì 'bi Lomo wá gí zí 'dì?”

⁵ Zí Páwulo úkulúgu ledre zíye kídí, “Owù 'bi babá e, máówo amá bí ya nées mongú 'yì 'dáná éyì ní wá. Ni miékéne kídí, ‘Ndá úku tara sinyí ro ngére bí ni do 'yì eyì e ní wá.’ ”

⁶ Simi bí Páwulo owo kídí ngítì géyì 'yì e gí dongaráye niyí Sadúkáyo, ngítì géyì 'bi eyé Farúsáyo ní, zía úku ledre kí kúrúne 'dága do ngbanga ore kídí, “Lafúma e Yúda e, mááyí owù Farúsáyo, babá ni kpá Farúsáyo. 'Dì'bioguní máa do ngbanga ona gí zía bí máóto komomá kídí 'yì ga bí uyuní go ní niyí karanée úru gí simi umbu ní.”

⁷ Simi bí Páwulo uku ledre nées kenée ní, zí Farúsáyo e kí Sadúkáyo e tónóye ófúye. Nda nées ní, zí kótruro ífi roné.

⁸ Sadúkáyo e ngunúní eyé bí ya 'yì ní úru gí simi umbu bú ní wá, ngunúní eyé kpá bí ya maláyika e kí lomo e niyí bo ní wá. Tí lá Farúsáyo e ngunúní 'bi eyé ledre ga gére nées ye ota cé. ⁹ Gí ore tonóní nda go gbúrógbó eyé 'dága, zí ngítì géyì 'yì 'dódo lorù ga bí 'bi eyé 'yì 'bi Farúsáyo e ní tóroyé 'dága ítí kangú o'bu'bu kídí, “Owozé ezé lúyú ledre ro o'do ba wá. Ambí owone, maláyika e, ngítì géyì yá lomo e ukuní ledre go zía?”

¹⁰ Zí kangú nées ólúne simi miólúmbírì. Zí ngìrì útúne simi mongú manda 'bi asikíri e ba kídí, niyí go ógù lófo báyi Páwulo nzénzéré. Zía úku ledre zí asikíri ené e kídí idíní ndéré 'dì'bióyó Páwulo gí dongaráye gírì kí cóngó ro ógù kíe do bí eyé 'bi asikíri e yáa.

¹¹ Kí ndulú a nées, zí Ngére Yésù ógù tóroné cigí Páwulo, zía úku ledre zía ya, “Ndá éré ngìrì wá, úku ledre gí romá go zí 'yì e simi Yerusaléma, ídí méngì a kpá cé kenée simi mongú gara bí Róma ní.”

Yúda e yemení royé gí ro úfu Páwulo

¹² Kí phiyí nées ní, zí ngítì géyì Yúda e kótruro royé yéme ledre gí ro úfu Páwulo. Zíye lólóbù kídí, yéé utúasání ánu éyì togú mbú éwé éyì wá, 'búó togú yéé ufuní Páwulo go. ¹³ 'Yì ga bí kóo kotruní royé ndro yéme ledre nées ní romoní kóo gí do cí gbre go. ¹⁴ Gí ore, zíye ndéréye

úku ledre ba zí manda ga bi 'bi 'yì 'dáná éyì e kí m̀ngburoko 'yì 'bi Yúda e ní kídí, “Lobúzá lóbú go ya, utúasázé ánu éyì togú mbú éwé éyì wá, 'búó togú ufuzé Páwulo go. ¹⁵ Bi go kenée ní, ili go yìí kí m̀ngburoko 'yì 'dəcì ngbanga eyì e zise kákasa zí mongú manda 'bi asikíri 'bi Róma née, lóndo wo idí ógù kí Páwulo zise, ilisé ówo mbigí ledre g̀ roa. Azé idí nzíyízé g̀ ro úfu wo 'dá'dá g̀ zía kí ógùnè ona.”

¹⁶ Tí lá simi bi wotí lémí a uwú ledre bi yemení née ní, zía ndéréne úku ledre zí Páwulo simi bi bi ní doa, bi 'bi asikíri e ní.

¹⁷ Née ní, zí Páwulo ndólo ngúru mongú 'yì 'bi asikíri e úku ledre zía ya, “Dí'bi phìrangá ba ndéré kíe zí mongú manda esé, ledre ni bo taraa ili úku a zía.” ¹⁸ Zía 'dí'bi phìrangá née ndéré kíe zí mongú manda eyé.

Zía úku ledre zí mongú 'yì 'bi asikíri e née ya, “Páwulo bi simi s̀gìnì ona ba kakasa kacíma, zía úku ledre zíma ya máidí ógù kí phìrangá ba zíyì, g̀ zía ledre ni bo taraa ili úku a zíyì.”

¹⁹ Zí mongú manda 'bi asikíri e née 'dí'bi s̀lì phìrangá née, zíye ólúóguyé kíe 'dí sogo, zía ndú'yú wo ya, “Ledre bi ili úku a zíma ní ledre 'dí?”

²⁰ Zía úkulúgu ledre zía kídí, “M̀ngburoko 'yì 'dəcì ngbanga 'bi Yúda e yemení ledre go g̀ ro zíyì 'dí'biógù Páwulo zíye kílondó, ya kídí yéé iliní ówo mbigí ledre g̀ roa. ²¹ Ndá 'bi eyì úwú ledre eyé née wá. G̀ zía 'yì e yemení royé go rómo g̀ do 'yì e cì gbre m̀lò'boyé s̀ngó wo. Lobúní lóbú go kídí, yéé utúasání ánu éyì togú mbú éwé éyì wá 'búó togú yéé ufuní Páwulo go. Niyí cakaba go nzíyiyé g̀ ro zíye s̀ngó ledre bi ni ógù g̀ tarayí ní.”

²² Zí mongú manda 'bi asikíri e née úku ledre zía ya, “Ndá úku a zí ngítì 'yì kídí née uku'dodo ledre née go zíma ní wá.”

Asikíri e 'dìyìotoní Páwulo simi Kayisariya

²³ Nda née ní, zí mongú manda 'bi asikíri e née ndólo mongú 'yì 'bi asikíri

ené e gbre, zía úku ledre zíye ya, “Ídísé yéme asikíri e míya gbre, 'yì ícì okó kí Usáni e cì ota doa sokó ndro kí ya'dá e míya gbre mbá kí phala do s̀lìye, zise ndérése kéye simi gara bi Kayisariya ní kí ndulù ba simi s̀ndí kadra ìnyì doa eso. ²⁴ Zise 'dí'biógù usáni g̀ ro zí Páwulo ndéréne kíe. Zí komosé idíne roa g̀ ro zise ógùsé kíe kí sanáne filo 'be gávana Fìlekisi.”

²⁵ Zí mongú manda 'bi asikíri e éké wáraga.

²⁶ Mandá eyì. Maa Kíladiyo Lìsíya, máéké ledre ba máa zíyì gávana Fìlekisi.

²⁷ Yúda e 'dí'biní o'do ba áyíye go g̀ ro úfu wo, tí lá zíma ógumá kí asikíri amá e yómo wo g̀ zíye, g̀ zía máúwú ledre g̀ roa kídí ni 'yì 'bi Róma. ²⁸ Máílì kóo g̀ ro zíma ówo éyì bi ndìsìnì í'bí ngbángá a g̀ roa ní. Zíma 'dí'bi wo ndéré kíe kó'dú m̀ngburoko 'yì 'dəcì ngbanga e. ²⁹ Zíma ówo a kídí luyú ené ledre bi ni utúasá do úfu wo togú mbú do óto wo simi s̀gìnì g̀ roa ní wá. Ledre bi uku otoní roa ní, yì ené ledre lorù eyé 'bi Yúda e. ³⁰ Simi bi máúwú ya yemení ledre go g̀ ro úfu wo ní, geré zíma kása wo zíyì íri. Máúku ledre go zí 'yì ga bi uku otoní ledre roa ní, idíní ndéré úku ledre ga gére née kó'dúyì íri.

³¹ G̀ ore née ní, zí asikíri ga gére née méngì a tí káa zí bi manda eyé uku ní. Zíye 'dí'bi Páwulo kí ndulù née ndéréóguyé g̀ simi gara bi Anitipatirísi ní. ³² Simi bi bi arálo'bó roné ní, zí asikíri máa yéé ga bi nderení 'bi eyé kí s̀ndíye ní ndá'balúgu royé do bi eyé 'bi asikíri e bi simi Yerusaléma ní. Zíye ga bi nderení 'bi eyé kí usáni ní ókpóye kí Páwulo. ³³ Simi bi asikíri ga bi 'dìyìotoní Páwulo oguní simi Kayisariya ní, zíye í'bí wáraga bi mongú manda eyé éké zí gávana ní, do ótoómo Páwulo do s̀lì a. ³⁴ Zí gávana ólo wáraga née, zía ndú'yú Páwulo kídí, “Ógù g̀ simi kángá máa wo be 'dí?” Zí Páwulo úkulúgu ledre zía kídí, “G̀ simi Silísiya.” ³⁵ G̀ ore, zí gávana úku ledre kídí, “Mááyí úwú ledre g̀ royì simi bi 'yì

ga bi i'biní ngbángáyì ní oguní go ní." Zía úku ledre kídí Páwulo idí idí mibándáne simi mongú 'be 'bi ngére Eróde.

24

Páwulo do ngbanga kó'dú Fìlekisi

¹ Kací ledre nées mengi lá sili inyi, zía mongú 'yi 'dáná éyi, Ananiya iniyé kí ngiti géyi mingburoko 'yi e nda kí ngiti o'do bi owo ofu loru go ní kí iriné Tetulu ndéréye simi gara bi Kayisariya ní kí ledre eyé bi uku otoní ro Páwulo ní, óto a kó'dú gávana. ² Simi bi ndolo oguní Páwulo ní, zía Tetulu tónone óto ledre ené e kó'dú Fìlekisi káa zía ba, "Mongú 'yi, tú'dú simibi bi mengizé sí siliyi ní oto zée go zía ndisi ezé idíne bilámáne. Komokenzi eyi bi 'bi ótoyéme ledre oyólo'bó toso ledre go zíye idíye bilámáye simi kángá ba. ³ Bi kenée ní, mongú 'yi Fìlekisi, azé kí mongú rokinyi kí ndisi i'bílúgu mbófo éyi zíyi kací ledre bi méngi yée zíze do tú'dú misi'di e do bi e mbá ní. ⁴ Tí lá káa bi mááyí 'dì'biónzó sındi kadra eyi, mándéndi romá zíyi gi ro zíyi índi mbíliyi úwú owú gbúgbú ledre bi tarazé ba.

⁵ "Owozé go, o'do ba ni 'yi méngi bisinyi ledre. Ndisi esi mimbe'de kesi simi Yúda e zíye ndisi iniyé kí okó do sogo kángá ba mbá ne. Ni kpá ne manda 'bi 'yi ga bi 'yi lódú kací Yésu 'yi 'bi Nazeréta ní. ⁶ Ayí go kpá ingbí roné óto 'Dici 'bi Lomo káa do bi lúyú ledre. Gi zía kényi nées zíze 'dì'bi wo. ⁷ Tí lá zía Lisiya bi manda 'bi asikiri 'bi Róma e ní óguné kí asikiri ené e do 'dì'bióyó wo gi zíze kí cóngó ro. ⁸ Togú ndú'yú wo ní, ayí útúásá ówo a kídí ledre ga bi ukuzé yée gi roa ba ní, niyi mbá ma'dii ledre e."

⁹ Zía Yúda ga bi kóo ore ní ngungu a kídí, ledre ga gére nées niyi mbá ma'dii.

Páwulo uku yomo roné kó'dú Fìlekisi

¹⁰ Simi bi gávana ndolo Páwulo gi ro úwú ledre gi tara a ní, zía Páwulo úkulúgu ledre zía kídí, "Mongú 'yi, máówo bú kídí 'déci ngbanga go kí tú'dú simibi e simi kángá 'bi Yúda e ona. Bi kenée ní, mááyí kí rokinyi gi ro zíma úku ledre gi romá

gi 'dáa kó'dúyi ona. ¹¹ Káa zía bi ówo bú kí royí ní, sili okpó aka sokó doa gbre (12) simi bi mándéré ini ini zía Lomo simi Yerusaléma ní wá. ¹² Yúda e ogu ndikiní eyé máa kí ití kangú kí 'yi e simi 'Dici 'bi Lomo wá. Gbawá kí esi ledre simi 'yi e simi 'Dici Kótruro e togú mbú do ngiti bi kpí simi Yerusaléma ona ní kpá wá. ¹³ Bi kenée ní, utúásáni eyé 'dódo ma'dii ledre máa bi ni 'dódo ledre bi ndisini úkuóto a romá nées wá.

¹⁴ "Ledre bi mááyí ngungu a zíyi ní ni, Mándisi óto undru Lomo 'bi bulúnduzé e kí ndisi lódú Misi'di 'bi Ngére Yésu bi Yúda e ukuní kídí ni bicayiné ní. Mángungu zaá ledre ga bi utúásáni kací loru 'bi Músa ní, kí yée ga bi miékéye simi búku 'bi nébi e ní mbá. ¹⁵ Mááyí kí óto komo ro Lomo cé káa zía 'bi Farúsáyo e bi kídí Lomo ni karanée úru 'yi e mbá gi simi umbu, bilámáye kí bisinyiye ní. ¹⁶ Gi zía kényi nées ní, zíma i'bi romá ndisi méngi ledre bi ma'dii do komo Lomo kpá kí 'yima'di e ní.

¹⁷ "Gi do kací tú'dú simibi bi ngára mándá simi Yerusaléma wá ní, mándéré kóo iri kí kesi zía 'yi amá e, sáká éyi zía 'yi lerí e nda kí 'dáná éyi e zía Lomo. ¹⁸ Simi sındi kadra bi kóo mándisi méngi ondu bi ni óto 'yi zía idíne drá ní, zíye ogu ndiki máa do ligá 'Dici 'bi Lomo kí méngi a. Ndazé kóo iri tú'dú wá, ledre bi zía idíne bisinyiye ní ndaá kpá wá.

¹⁹ Tí lá ngiti géyi Yúda ga bi oguní gi simi kángá 'bi Ásiya ní niyi kóo ore. Utúásá kóo miútúásá zíye óguyé kó'dúyi ona i'bi ngbángama togú ledre ni tarayé romá yá.

²⁰ Togú mbú yée ga bi niyi ona ba, idini úku 'dódo lúyú ledre bi owoní romá simi bi 'di'bioguní máa kó'dú mingburoko 'yi 'déci ngbanga e ní. ²¹ Odu ledre bi máúku ní duú kíe'do simi bi mááyí mitóromá kó'dúye ní yaá, "Di'bioguní máa karaba do ngbanga ona ba gi zía bi mángungu kídí Lomo ni karanée úru 'yi e gi simi umbu ní."

²² Gi ore, Fìlekisi bi owoyeme ledre gi ro Misi'di 'bi Ngére Yésu bú ní, zía úcuómo Páwulo e kí 'yi ga bi ukuotoní ledre roa ní kídí idini mukú. Zía úku ledre zíye

kídí, “Simi bi Lìsíya mongú manda 'bi asikíri 'bi Róma e ni ógù ní, mááyí ógù úku ledre simi ledre esé née.”²³ Zía úku ledre zí mongú 'yì 'bi asikíri bi ndìsì lúru kací Páwulo káa bi ni ngásá ní kídí, idí idí mibándáne, tí lá idíní ootomo owú bifúó zía idíne kí ro doné kí ezegámága, ga bi ndìsìní sáká wo kí éyí ga bi ili yée ní.

Páwulo lìkpì ledre Yésu zí Fìlekisi e kí Durusíla

²⁴ Gí do kací sílí cùku'dée, zí Fìlekisi kí me'bené Durusíla, bi ni 'yì 'bi Yúda ní ndéréye do bi bi ndìsìní bándá Páwulo doa ní. Zí Fìlekisi kákasa kací Páwulo gí ro zíye úwú ledre ngungu ledre Kírésìto Yésu gí tara a.²⁵ Tí lá bi Páwulo odro aka lá gí ro éyí bi 'yì ni mēngì a zía óto Lomo kí rokinyi, bándá ro'yì kí ledre 'bi sīndì kadra 'bi 'dēcì ngbanga ní, zí ngìrì útúne simi Fìlekisi zía úku ledre kídí, “Cakaba ba ní asá go ore. Mááyí ndólo yìì togú máówo bifúó go ní.”²⁶ Simi sīndì kadra bi kéyì kéré née, Fìlekisi oto kóo komoné kídí Páwulo ni úgú komoné kí kēsì. Née sì ledre bi kóo ndìsì kákasa kací Páwulo kpurú kpurú zíye ndìsì ódroyé kéne ní.

²⁷ Gí do kací simibi gbre, zí Porúkìyo Fésito óguné káa do gávana do bi kací Fìlekisi. Tí lá gí zía bi Fìlekisi ili zí Yúda e idíye kí rokinyi gí zíne ní, zía ótoómo Páwulo zía idíne simi sīgìni.

25

Páwulo úku yómo roné kó'dù Fésito

¹ Sílí ota (3) gí do kací bi Fésito ogù káa do gávana 'bi kángá née ní ní, zía ìnyìné gí simi gara bi Kayisariya ndéréne simi Yerusaléma,² kídí bi manda ga bi 'bi 'yì 'dáná éyí e kí mīngburoko 'yì 'bi Yúda e oguní kí ledre bi ukuotoní ro Páwulo ní. Zíye úku ledre zí Fésito,³ gí ro zía sáká yée 'dí'biógu Páwulo zíye simi Yerusaléma kí sómù ledre bi gí ro zíye sōngó wo do mīsì'di gí ro zíye úfu wo ní.⁴ Zí Fésito úkulúgu ledre zíye kídí, “Páwulo ni mibándáne simi sīgìni simi gara bi Kayisariya, máa kí romá mááyí ógù ndá'balúgu romá íri do sílí ga ba.⁵ Idízé ndéré kí ngíti géyì manda esé e

simi Kayisariya zíye í'bi ngbángá Páwulo íri togú luyú tí ledre go yá.”

⁶ Gí do kací née ní zí Fésito ndìsìné kíye ore éyí 'bi sílí ìnyì doa ota (8) togú mbú sokó (10) yá, zía ìnyì ndá'balúgu roné simi Kayisariya. Simi bi miará née zía ndéréne do bi bi ndìsì úku ngbanga doa ní, zía úku ledre ya idíní ógù kí Páwulo.⁷ Simi bi Páwulo ogù ní, zí Yúda ga bi oguní gí simi Yerusaléma ní tónóye úkuóto mīngburoko ledre máa yée ga bi utúasání úku 'dódo ma'dúì ledre ga gére wá ní ro Páwulo.

⁸ Tí lá zí Páwulo úku yómo roné kídí, “Mámēngì amá bisinyí ledre kí lorù 'bi Yúda e wá, togú mbú ro 'Dìcì 'bi Lomo kí Káyísara kpá wá.”

⁹ Tí lá gí zía bi Fésito ili zí ledre ené émené ro Yúda e ní, zía ndú'yú Páwulo kídí, “Útúásá go ndéré simi Yerusaléma gí ro do 'dēcì ngbanga eyì kó'dúma íri?”

¹⁰ Zí Páwulo úkulúgu ledre zía kídí, “Mátóro ba do bi bi Káyísara ndìsì 'dēcì ngbanga doa ní, ni bilámáne do 'dēcì ngbanga romá ona. Mámēngì amá bisinyí ledre zí Yúda e kíé'do káa wá, káa zí bi yìì ówoyéme bú bilámá née ní.¹¹ Togú máídí bisinyí 'yì bi mámēngì ledre bi ni útúásá gí ro do úfu máa ní, káa bi máígí romá gí zía wá. Tí lá togú ledre bi ukuotoní romá née nda 'bi ené ma'dúì wá, 'yì bi ni í'bi máa zíye gí ro do úfu máa ní ndaá 'bi ené wá. Ni bilámáne zí Káyísara 'dēcì ngbangamá ne.”

¹² Gí ore, simi bi Fésito lurúní bi simi ledre née kí mīngburoko 'yì 'dēcì ngbanga ené e ní, zí Fésito úkulúgu ledre zía kídí, “Káa zí bi úku go kídí née ni ndéré kí ledre ené zí Káyísara 'dēcì ngbangané ne ní, áyí go ógù ndéré kí ledre eyì 'dá'dá kó'dù Káyísara.”

'Dì'bioguní Páwulo kó'dù Agurípa e kí Buruníke

¹³ Gí do kací owú sílí cùku'dée, zí ngére bi Agurípa kí lémíné Buruníke ní óguyé ngu simi Kayisariya gí ro 'dí'bi Fésito simi sūmù.¹⁴ Gí do kací bi ndìsìní ore kí sílí cùku'dée ní, zí Fésito úku yéme ledre bi gí ro Páwulo zí ngére née kídí, “Ngíti o'do

nì bo Fílekisi otoomo wo simi sígìní ona. ¹⁵ Nda simi bi mándéré simi Yerusaléma ní, zí manda ga bi 'bi 'yì 'dáná éyì e kí m̀ngburoko Yúda e í'bí ngbàngá a zíma. Zíye ndú'yú máa g̀ ro zíma 'd̀c̀ ngbanga roa.

¹⁶ “Zíma úkulúgu ledre zíye kídí, ondú 'bi Róma e 'd̀c̀ ené ngbanga ro 'yì 'd̀ 'd̀ g̀ zí ngbanga wá, 'búo togú 'yì bi i'bíngbàngá a kí 'yì bi i'bí ngbàngá ní toroní go úku ngbanga dongaráye, zí 'yì bi i'bíngbàngá a ní úkulúgu ledre kací ledre bi ukuotoní roa ní.

¹⁷ “Simi bi oguní ní, lu'bu wá, kílonó a née geré zíma síkpì ngbanga, zíma úku ledre do ndéré 'dí'biógú o'do née. ¹⁸ Zí 'yì ga bi i'bíngbàngá ní tóroyé 'dága úku ngbanga. Tí lá ukuoguní eyé ledre bi Páwulo mengì bisinyíne káa zí bi kóo mándìsì sómú a ní wá. ¹⁹ Ledre bi kóo ndìsìní úku a ní, yì ené ledre g̀ ro ngúngu ledre eyé 'bi Yúda e kí ledre ngiti o'do bi kóo uyu kí ìrìné Yésu bi Páwulo ndìsì úku ledrea ya ni tridri ní.

²⁰ “Ma'díi ledre bi zíma ówo'dí'bi a simi ledre ba, g̀ ro zíma ndú'yú Páwulo kíe ní nda 'bi ené wá. Zíma ndú'yú wo togú ni útúásá zía ndéréne simi Yerusaléma g̀ ro do 'd̀c̀ ngbanga máa née íri yá. ²¹ Tí lá zí Páwulo úkulúgu ledre kídí, ni bilámáne do bándá née ona g̀ ro zí Káyisara 'd̀c̀ ngbangané. Zíma úku ledre idíní ótolúgu wo simi sígìní, g̀ simi síndí kadra bi mááyí kása wo do ngbanga 'be 'bi Káyisara ní.”

²² Zí Agurípa úkulúgu ledre zí Fésito kídí, “Máíli úwú ledre née cú máa g̀ tara o'do née.” Zí Fésito úkulúgu ledre zía kídí, “Áyí úwú a g̀ tara a kílonó.”

'Dí'bioguní Páwulo kó'dú Agurípa

²³ Zí bi araló'bó roné, zí ngére Agurípa e kí Buriñke esì bilámá bongó 'bi 'yì ga bi kí ledreyé owóowó ní royé ógu olúye kíe simi 'd̀c̀ ngbanga. Niyí kí m̀ngburoko manda 'bi asikíri e kí m̀ngburoko 'yì ga bi kí ledreyé owóowó simi gara ore ní. Zí Fésito úku ledre idíní 'dí'biógú Páwulo 'd̀c̀ íri. ²⁴ Zí Fésito úku ledre kídí, “Ngére Agurípa kí 'yì ga bi azé

kéye 'd̀c̀ ona ní mbá, lúrúsé aka o'do ba. Bi Yúda ga bi simi Kayisariya ona kí yée ga bi simi Yerusaléma oguní í'bí ngbàngá a zíma ní. Ukuní ledre g̀ roa kí ndìsì gbúrógbóye kídí mándá ótoomo wo zía ídine tridri wá. ²⁵ Tí lá máówo amá éyì bi mengì bisinyíne zía útúásáne g̀ ro do úfu wo ní wá. Bi uku ledre go kídí née ili ndéré kí ledre née 'd̀ 'd̀ kó'dú Káyisara ní, máyeme sómú ledre go g̀ ro kása wo simi mongú gara bi Róma ní. ²⁶ Tí lá ledre ndaá taramá bi zíma éké a g̀ roa zí ngére Káyisara ní wá. Née sí ledre bi má'dí'biógú wo kó'dúse okpó rá kó'dú ngére Agurípa g̀ ro zise lúru bi simi ledre ené, ambí owone mááyí ówo ledre bi zíma éké a g̀ roa ní g̀ zise. ²⁷ Ndaá miútúásáne g̀ ro zíma kása 'yì bi ni mi'dí'biné simi sígìní ngára ma'díi ndaá simi ngbàngá bi i'bíngbàngá roa wá ní wá.”

26

Páwulo uku ledre g̀ roné zí Agurípa

¹ Zí Agurípa úku ledre zí Páwulo kídí, “Otoomoní misì'di go zíyì, g̀ ro zíyì úku ledre bi g̀ royì ní.” Zí Páwulo kóco komo sílìne, zía tónóne líkpì ledre g̀ roné káa zí ba. ² “Ngére Agurípa, málúru romá kídí kodo amá ni bo, bi karaba mááyí go úku ledre g̀ romá kó'dúyì ona g̀ simi tú'dú ledre ga bi mbá Yúda e ndìsìní úku a g̀ romá ní. ³ Kíngaya g̀ zía bi ówoyème ondú kí kangú 'bi Yúda e mbá bú ní, mándéndí romá go zíyì g̀ ro zíyì ìdri mimbé'deyì úwú ledre bi mááyí úku a ba.

⁴ “Yúda e mbá owoní ndìsì amá simi bi mááyí aka do owúma ní bú. Owoní ledre ga bi mándìsì méngì yée simi mizefì ndìsì amá dongará 'yì amá e simi mbigì kangá amá kí simi Yerusaléma ní mbá bú. ⁵ Owoní ledre g̀ romá go kí tú'dú simibi e. Utúásání bú líkpì a zíyì togú iliní go kenée ní kídí 'd̀ 'd̀ kóna mááyí ngúru 'yì bi toro ngbúo g̀ ro ledre ngúngu ledre ezé káa zí Farúsáyo e ní. ⁶ Bi ba ní 'dí'bioguní máa go do ngbanga g̀ zía bi mándìsì óto komomá g̀ ro éyì bi kóo Lomo mócú ledre a zí bulúnduzé e ní. ⁷ Ba mócú éyì

bì sị dozé ga bì sokó doa gbre ndịsini óto komoyé gị roa, zíye ndịsìyé ini ini zí Lomo kí ndụlụ e kí kadra mbá ní. Ngére, Yúda e i'biní ngbángáma ba gị zí kéyì née. ⁸ Éyì bì ni miórúné zíse ga bì ona gị ro zíse ngúnṅu a kídí Lomo uru umbu bú gị zía ní 'di?

⁹ “Máa kí romá, mándịsị kóo gámásó'do misi'di bì ni útúásá fála ledre 'bi Yésu 'yì 'bi Nazeréta ní. ¹⁰ Née ledre bì máméngi wo simi Yerusaléma ní. Manda ga bì 'bi 'yì 'dáná éyì e ní i'biní roko'bu zíma ndịsímá óto tú'dú 'yì ga bì 'bi Yésu ní simi sígini. Simi bì togú 'deciní ngbangayé gị ro do úfu yée yá, zíma ndịsị tóromá sogo ledre bì kídí idíní úfu yée ní. ¹¹ Zíma ndịsị gámá andá romá kí'dí tú'dú simi 'Dịcị Kótruro e gị simi ngíti a 'duo simi ngíti a ndịsị i'bí 'do'dó royé, gị ro zíye úku sínyi ledre gị ro Kírésito. Mimbé'demá esì kóo royé go gbála zíma ndéréma kí gámásó'do yée gba simi kángá 'bi 'yì lónṅó e gị ro 'dó'do yée.

¹² “Née sị ledre bì kóo mándéré gị roa simi gara bì Damásika ní. Manda ga bì 'bi 'yì 'dáná éyì e ní ukuní ye kí roko'bu bì i'biní zíma ní. ¹³ Ngére, simi bì 'di'bizé misi'di go mindéréze ní, kí yana kadra zí mongú bimiónṅó óngóne gị komo ere cigíma kí 'yì ga bì kóo azé kéye ní gbaá. ¹⁴ Zíse útúze mbá bì, nda née ní zíma úwú kúrú 'yì kí úku ledre zíma kí tara Aramáyika kídí, 'Sáwulo, Sáwulo. Éyì bì ndịsị 'dó'do máa gị roa kenée ní 'di? Ndịsị née 'dí'biógụ bisinyí ledre zíyì kí royì.’

¹⁵ “Zíma ndúndu'yú kídí, ‘Áyí náambi Ngére?’

“Zía úkulúgu ledre zíma kídí, ‘Née máa Yésu 'yì 'bi Nazeréta bì ndịsị 'dó'do wo ní. ¹⁶ Tí lá Ìnyiógụ mu zíyì tóroyì 'dága do sịndiyì. Má'dódo romá zíyì gị ro zíyì idiyì káa do 'yì moko amá ndịsị úku 'dódo ledre ga bì ówo yée gị romá ní kí yée ga bì mááyí karanée 'dódo yée zíyì ní. ¹⁷ Mááyí yómo yì gị zí Yúda e kí 'yì ga bì ngára ndaní Yúda e wá ní. Mááyí ógụ kása yì zíye ¹⁸ gị ro zíyì líkpí komoyé, zíye ólúóguyé gị simi mitùlurụ simi bimiónṅó, gị sị sịlì roko'bu 'bi Satána do sịlì Lomo, gị

ro zíye ngúnṅu ledremá, Lomo ni ótoómo lúyú ledre eyé, zíye ólúye dongará 'yì ga bì Lomo gelé yée go ní.’

¹⁹ “Ngére Agurípa, gị ore mákála amá ledre bì Ngére Yésu uku ya máídí méngi a simi bì 'dodo roné zíma gị komo ere ní wá. ²⁰ Má'dódoútu ledre gị roa zí Yúda ga bì simi gara bì Damásika ní, gị ore simi Yerusaléma, nda kí simi kángá 'bi Yúdáyá mbá, odu a zí 'yì ga bì ngára ndaní Yúda e wá ní. Má'dódo zíye kídí idíní óyóló'bó mimbé'deyé zíye ndá'baóguyé zí Lomo, zíye ndịsìyé méngi ledre ga bì ni 'dódo a kídí oyólo'bóní mimbé'deyé go ní.

²¹ “Née sị ledre bì Yúda e 'di'biní máa gị do ligá 'Dịcị 'bi Lomo áyíye gị ro úfu máa ní. ²² Tí lá do sịlì ba, Lomo ndịsị sáká máa née. Mátóro ona ba uku ledre zíse mingburoko 'yì ga bì kí ledreyé owóowó ní kí yée ga bì ndaní kí ledreyé owóowó wá ní mbá. Máúku amá ledre rómo gị do ledre bì nébì e kí Músa ukuní kídí ni ógụ méngi roné ní wá. ²³ Bì ya kídí, Kírésito ni 'dó'dó kí, zía idíne ne mizefi 'yì bì ni úrú gị simi umbu, ni ótrú kodo bimiónṅó zí 'yì ené e kí 'yì ga bì ngára ndaní Yúda e wá ní.”

²⁴ Páwulo líkpí ogụ aka ledre lá gị kára ní, zí Fésito gbúrógbóne kídí, “Páwulo, rifu yì eyì go. Mongú ólo ledre bì ólo ba ni go óto yì zíyì rífuyì.”

²⁵ Zí Páwulo úkulúgu ledre zí Fésito kídí, “Gávana, mándá amá 'yì rifu wá. Mándịsị líkpí née mbigí cóngó ledre bì ma'díi ní. ²⁶ Máéré amá ngiri kí úku ledre zí ngére Agurípa wá, gị zía owo ledre gị ro ledre ga gére née bú. Máówo bú ma'díi kídí ledre ga bì máúku yée ba, 'di'bi do ledre ga gére née go mbá gị zía méngini kóo royé miótoéciné dogboṛu bi wá. ²⁷ Ngére Agurípa, ngúnṅu ledre ga bì 'bi nébì e ní bú? Máówo bú kídí ngúnṅu bú.”

²⁸ Nda gị ore zí Agurípa úku ledre zí Páwulo, “Sómú 'bi eyì yá simi owù sịndi kadra bì cúku'dée ba útúásá go óto máa zíma idíma 'yì 'bi Kírésito?”

²⁹ Zí Páwulo úkulúgu ledre kídí, “Togú owù sịndi kadra cúku'dée togú mbú

mongúne, ini amá ni zí Lomo kídí yìí kí 'yì ga bi karaba bi uwúní ledre bi máuku ba ní, idíní ngúngu ledre Yésu káa zí máa ní, tí lá ndaní ónzó sée simi sígìni wá.”

³⁰ Gi ore zí ngére e ìnyiyé 'dága, kí gávana e kí Bùrunike nda kí 'yì ga bi kóo niyí kéye ní. ³¹ Zíye ólúóguyé gi 'dìcì ndéréye, simi bi ndìsiní ódro kí úkuló'bo ledre née dongaraye ní, zíye úku ledre ya, “O'do née mengì ené bisinyí ledre bi gi ro do úfu wo togú mbú óto wo simi sígìni ní wá.”

³² Zí Agurípa úku ledre zí Fésito ya, “Idí o'do née ndaá úku ledre kídí née ni ndéré 'dá'dá zí Káyísara 'dècì ngbangané ne wá, káa bi i'dízé sílize gi roa go zía ndéré ené.”

27

Páwulo 'dogu bi ndéréne simi Róma

¹ Simi bi yemezé sómú ledre gi ro zíze 'dógu bi ndéréze simi kángá bi Ítali ní, do í'bí Páwulo e kí ngíti géyì 'yì ga bi niyí kéye simi sígìni ní do sílì mongú 'yì 'bi asikíri e kí ìrìné Zúluya, bi ni ne manda zí asikíri ga bi ndìsiní ndólo yée do okó 'bi Káyísara ní. ² Zíze ékíze simi mongú kurúngba gi simi gara bi kí ìrìné Adaramítì bi ni go nzíyiné gi ro ndéréne simi gara ga bi do mama bi dongaraye kí kángá bi Ásiya ní. Zíze 'dógu bi sága. Azé kóo kí Arisitáka bi 'yì 'bi gara bi Tasaloníka bi simi Mekedoníya ní.

³ Simi bi bi arálo'bo roné ní, zíze ndéréóguzé simi gara bi kí ìrìné Sidóna. Mimbé'de Zúluya ni kóo bilámáne ro Páwulo kíngaya, zía í'bí mìsi'di zí Páwulo zía ndéréne kí lúru ezegámáne e gi ro zíye sáká wo kí éyì bi ili ní. ⁴ Zíze ìnyizé ndéréze gi ore, gi zía bi kóo azé sí síli ní, zíze ízi rozé óyóómo cúkú Sáyípuroso mì'dí do ngelì. ⁵ Simi bi 'doguzé mikavu sága do mama kángá ga bi Silísiya kí Pamafíliya ní, zíze óguzé simi gara bi ndìsiní ndólo a Míra bi simi kángá bi Lìsíya ní. ⁶ Gi simi Míra, zí

mongú 'yì 'bi asikíri e née óto zée simi mongú kurúngba bi ogú gi simi gara bi Alakizandaríya bi simi Ízibiti gi ro ndéréne simi Ítali ní. ⁷ Zíze ndéréze gi ore tí ndoo kí tú'dú sílì e zíze ndéréóguzé gbóo cigí gara bi kí ìrìné Nidúsù ní. Simi bi síli ni nda go kí roko'buné kíngaya, utúasázé lolu ndéré mbí kó'dúze wá ní, zíze ízi rozé dogbořu cúkú bi Keréto bi oto asá roné ndro kí bi bi ndìsiní ndólo a Salamúne mì'dí do anú ní. ⁸ Gi ore zíze ndéréze fú lá ndoo gbóo kací kó'dú gbúróngó Keréto, zíze ndéréóguzé do bi bi kí ìrìné Bilámá bi bándá kurúngba e bi gbóo kí gara bi Laséya ní.

⁹ Ndìsìzè kóo ore kí ngbángbá sílì, ndéré kí kurúngba ni yì ené kóo go bisinyíne kíngaya gi zía née kóo gi do kací Sílì 'bi Órú Éyì* miánu. Zí Páwulo úku ledre zí 'yì ga bi niyí kéye ní ya, ¹⁰ “Ya'dá e, m̀ndéréze gi ona 'dá'dá ni ógu ídì bisinyíne kíngaya. Kurúngba ezé ni sínyí kí éyì ga bi roné ní mbá, ngíti géyì yá, iní ni kpá 'dí'bi ókpó 'yì.” ¹¹ Tí lá mongú 'yì 'bi asikíri e née oto ené komoné ro ledre bi Páwulo uku ní wá, lodú nda yì ené kací ledre 'bi 'yì kpúrónyó kurúngba e kí ledre bi m̀ngì kurúngba ukuní ní. ¹² Gi zía bi gbúróngó mikavu bi ndìsiní bándá kurúngba e simi a ní utúasá gi ro zí 'yì e ndìsìyè simi a kí lìmì wá. Zí tú'dú 'yì e yéme sómú ledre kídí, idízé mu ndéré gi ona kí óto komo gi ro zíze óguzé simi gara bi kí ìrìné Phonékisi bi simi kángá bi Keréto ní togú ni útúásá yá, zíze ndìsìzè ore kí lìmì ba.

Mìgombì kangba kurúngba komo mìkavu

¹³ Simi bi owú síli tonó ílì gi 'dí do anú ní, zí 'yì kpúrónyó kurúngba e sómú 'bi éyè kídí ledre bi kóo yée iliní wo ní utúasá go. Zíye ìmbíoyó kèsì bi ndìsì ódóngèrì kurúngba simi iní káa bi ni ndéré ní, zíze tónóze ndéréze kací kó'dú gbúróngó Keréto. ¹⁴ Tí lá gi do kací owú s̀ndì kadra cuku'dée, zí mongú bisinyí síli bi 'yì e

* **27:9** 27:9 Sílì 'bi Órú Éyì: Née sílì bi mongú 'yì 'dáná éyì ndìsì ólú simi Mongú Bi 'bi Lomo bi simi 'Dìcì 'bi Lomo ní ndìsì óyù sága gi ro zí Lomo ótoómo lúyú ledre 'bi Isiréle e ní. Zí Isiréle e ndìsìyè órú éyì simi kadra máa née ní. Ólo Léví 16.

ndìşiní ndólo a “sìli gí 'dí do ngelì mi'dí gbére ní” ógùnè kpurú gí 'dí simì cùkú girí. ¹⁵ Zía kpére mongú kurúngba ba bisinyíne kíngaya bi ndéréze ndaá 'dá'dá gí zí miğombì née wá. Zí 'yì kpúrónyó kurúngba e nda lá ótoómo a zí miğombì ndéréne kíe kí'dí bi ndìşì ílì 'dìyì roné ní. ¹⁶ Simì bi okpóomozé owú cùkú bi kí irìnè Kawuda mi'dí do anú ní, kí 'do'dó ga gére née mbá, zíze 'dí'biógu owú kurúngba bi ndìşì sáká 'yì e simì ledre bi kakara ní tí do roné. ¹⁷ Zíye ìmbíóto owú kurúngba née do mongú kurúngba zíye ódóngèrì mongú kurúngba née kí ká'dá ngírì. Erénì ngírì káa bi yée niyí ngásá ógu do bi bi sayì urú 'dùtu komo iní do bi bi ndìşiní ndólo Sítiresi bi simì kángá bi Líbiya ní, zíye ónzólúgu kèsì bi ndìşì ówóngèrì kurúngba káa bi ni ndéré ní simì iní do ótoómo sìli zía ndìşinè ìtrì mongú kurúngba ne ndéré kíe. ¹⁸ Simì bi bi arálo'bó roné ní, cóngó ro miğombì kí mìkàda iní tatá nda 'dá'dá zíze tónóze ùçuóyó éyì ga bi simì mongú kurúngba ní 'dá'ba. ¹⁹ Sílì ota gí do kací ledre née ní, zíye ùçuóyó ambá éyì ga bi simì mongú kurúngba ní 'dá'ba cù kí sílìye. ²⁰ 'Dì'bi zée tú'dú sílì utúasázé lúrúndíki kadra togú mbú kele wá. Miğombì ni 'bi ené fú lá ro moko ílì ené kí roko'buné kíngaya. Odu a, zíze 'dí'bióyó ledre bi ya azé ómo ní gí simì dozé 'dá'ba.

²¹ Gí do kací bi 'yì ga bi simì kurúngba mengínì go tú'dú sílì anuní éyì wá ní, zí Páwulo ìnyíógùnè 'dága úku ledre zíye kídí, “Ya'dá e idí úwúsé kóo ledre bi máuku zise kídí ndazé ìnyì gí simì Keréto ndéréze wá ní, káa bi éyì bi zía sinyíne kí ìndrìnè káa ní ní ndaá. ²² Tí lá cakaba ní, mándéndì romá go zise ídísé ódó mimbé'desé, 'yì bi ni úyu gí dongarásè ní ndaá, mongú kurúngba ni sinyí lá ne. ²³ Kí nduluna, Lomo bi mááyí 'yì ené, mándìşì méngì moko zía ní, kasa maláyika ené zíma, ²⁴ zía úku ledre kídí, 'Ndá éré ngírì wá Páwulo. Áyí tóro kó'dú Káyisara úku ngbanga née. Lomo yomo 'yì ga bi ásé kéye simì kurúngba née go mbá gí zí bikìdrì mimbé'dea bi royí

ní.’ ²⁵ Bi kenée ní, ya'dá e ídísé ódó mimbé'desé. Máowo bú kídí Lomo ni méngì ledre née tí káa zí bi maláyika uku zíma ní. ²⁶ Tí lá mongú kurúngba ni útru roné zía sinyíne kíze do ngíti cùkú.”

²⁷ Simì sokó doa eso (14) sílì, miğombì ni fú lá ndìşì ìtrì ló'bó zée komo mìkavu bi kí irìnè Medíterèniya ní. Kí yana ndulú zí sómù ledre ógùnè simì do 'yì kpúrónyó mongú kurúngba e kídí azé go gbóo gí ro 'dógu bi. ²⁸ Zíye ndíràbi miólú iní do ówo a kídí miólú a ni mítiri cì gbè. Zíye ndéré 'dóso royé cùku'dée 'dá'dá do kpá ndíràbi ándá a, zíye ówo a kídí miólú a ni go mítiri cì kèrì a doa sokó. ²⁹ Ngírì ndìşì kóo méngì yée káa bi mongú kurúngba ni ndéré útru roné ro tutú e, zíye ónzóoto kèsì ga bi ndìşiní ówóngèrì kurúngba ní eso (4) simì iní gí 'dí sogo mongú kurúngba. Zíye ndìşiyé iní iní zí Lomo gí ro zí bi ará ndíki yée. ³⁰ Gí ore, 'yì kpúrónyó kurúngba e ayínì kóo go gí ro lólo eyé gí simì mongú kurúngba 'dá'ba. Zíye ìmbíóto owú kurúngba bi simì mongú kurúngba ní simì iní, lóndo royé káa zí ayínì ndéré óto kèsì bi ndìşì ówóngèrì kurúngba ní tara somo mongú kurúngba. ³¹ Tí lá zí Páwulo úku ledre zí mongú 'yì 'bi asikíri e kí asikíri e ya, “Togú 'yì kpúrónyó mongú kurúngba e ndìşiní eyé simì kurúngba ona wá, ndásé óto komosé kídí ásé idí trìdrì ní wá.” ³² Née ní, zí asikíri e óngo 'dècì ká'dá bi odónì owú kurúngba kíe ní tú do í'dí sílìye gí roa zía ndéréókpóne.

³³ Simì bi bi ni aka lá 'bo'boŋgo gí ro ará ní, zí Páwulo úku ledre zí 'yì ga bi kóo niyí kéye simì mongú kurúngba ní gí ro zíye ánu éyì. “Órúsé tarasé cakaba go kí sílì sokó doa eso zise ídísé kí mongú sómù ledre, şindì kadra ga gére née mbá ánusé éyì miánu wá. ³⁴ Cakaba ní, mándéndì romá go zise gí ro zise ánu éyì miánu. Sanásè ili éyì miánu gí ro zise ídísè trìdrìsè. 'Yì bi dongarásè kíe'do káa bi ni úyu ní ndaá.” ³⁵ Gí do kací bi Páwulo uku ledre née kenée ní, zía 'dí'bi ambata do í'bí mbófo éyì zí Lomo do komoyé ore, zía 'déwe a tónóne ánu a.

³⁶ Zí ledre née í'bí roko'bu zíze, zíze ìnyizé mbá ánu éyí miánu. ³⁷ Azé kóo simi mongú kurúngba za mbá (276) míya gbre cí ota doa sokó doa ìnyí doa kéré. ³⁸ Gí do kací bi 'yí e anuní éyí go zíye léreyé mbá milére ní, zíye úcuóyó kufú éyí ga bi kóo simi mongú kurúngba ní simi mikavu gí ro óto kurúngba zía ídine fáfaka.

³⁹ Simi bi bi ongoonzó nda roné go ní, 'yí kpúrónyó mongú kurúngba e owo'di'biní mbí ìrìgbére bi niyí simia ní wá. Zíye lúrúndíki do mongú nyará bi were kí sayi doné kó'dú gbúróngó ore. Zíye yéme sómú ledre ya, togú ni útúásá yá, yé niyí kpúrónyó mongú kurúngba ndéré tóro kíe do ngáká bi née íri. ⁴⁰ Gí ore, zíye óngo 'dəcí kádá gí ro kəsí bi ndişí ówóngéří kurúngba ní do ótoómo a zía ólúne sí iní. Nda simi sindí kadra máa née ní, zíye líkpíoyó kádá bi ro éyí bi ndişíní kírìgbí iní kíe gí ro zí kurúngba ndéréne ní 'dá'ba. Nda née ní, zíye síkpíoyó éyí bi tara somo mongú kurúngba ní 'dága gí ro zí síli ndişiné íli mongú kurúngba ndéré kíe 'dá'dá, née go mindéréze do gbúróngó. ⁴¹ Tí lá zí mongú kurúngba útru roné ro miúrú sayi do ngásá óguné do ngáká bi. Zí tara somo a lányáne ngírí utúasá lolu ndéré wá. Zí sono mongú kurúngba 'dewe sínyi roné nzéré nzéré gí zí bisinyí mikáda iní bi kí roko'buné ní.

⁴² Zí asikíri e yéme ledre gí ro úfu 'yí ga bi kóo niyí mi'dí'biyé simi sígini ní mbá 'dá'ba káa bi niyí ndéré 'dógu bi zíye ngásáókpóye ke. ⁴³ Tí lá mongú 'yí 'bi asikíri ga gére née ili kóo gí ro yómo Páwulo zía ídine trídri, zía úcuómo asikíri ga gére née kí méngi ledre bi kóo yemení née. Zía nda yí ené úku ledre zí 'yí ga bi uçuní bada bú ní kídí idíní mu útú simi iní zíye 'dóguútú bi sága. ⁴⁴ Ngíti géyí 'yí ga gére née idíní 'dí'bi síliye ro ngbangbála kágá togú mbú mi'dewe éyí ga bi gí ro mongú kurúngba ní zíye 'dógu lódú kací lafúye. Née misi'di bi 'doguzé bi doa sága kí sanáze bilámáne ní.

Páwulo do cúkú bi Maláta ní

¹ Simi bi 'doguoguzé bi go mbá bilámáne do gbúróngó ní, zíze úwú ledre kídí azé ba do cúkú bi ndişíní ndólo a Maláta ní. ² Zí 'yí ga bi simi cúkú ore ní, 'dí'bi zée simi sumu do bilámá misi'di. Zíye kótú pho'du zíze ndişizé roa gí zí drú gí zía iní ndişí kóo é'dí kángaya.

³ Zí Páwulo káka úřú nzi ngírí, simi bi ni go óto a ku pho'du ní, zí kámá gbúgbuóguné gí simi nzi ngírí née gí zí bi miří zía náná Páwulo ro sílija. ⁴ Simi bi 'yí ga bi ndişíní ndişí simi cúkú ore lurúndikiní kámá kí círìngbí roné síli Páwulo ní, zíye úku ledre dongaraye kídí, "O'do ba ni 'yí úfu 'yí e. Abú omo gí zí umbu gí simi mikavu go ní, ngúru lomo ga bi 'yí 'dəcí ngbanga 'bi 'yí e ní, utúasá ótoómo wo zía ídine trídri wá." ⁵ Gí ore, zí Páwulo fúfuoyó kámá née gí ro sílije ku pho'du, éyí bi zía ídine roa bisinyíne ní ndaá. ⁶ Ndisíní kóo go lá sóngó Páwulo zí saná a úřúne ngíti géyí yá, 'diya káa ní ni útú geré fí umbu. Tí lá bi ndişíní má, lurúndikiní éyí bi bisinyí zía méngi wo ní wá ní, zíye óyóló'bó tarayé kídí, "O'do ba ni ngúru lomo káa zí lomo bi kí řiné 'Yí 'dəcí yéme ngbanga ní."

⁷ Gbóo cigí bi bi kotúní pho'du zíze doa née ní, yáká 'bi ngíti o'do kí řiné Pábuliší ni kóo ore, ni ne 'yí bi kí ledrené owóowó simi cúkú máa née. Zía 'dí'bi zée simi sumu kí síli ota (3) azé ngu e 'be 'bi ené. ⁸ Simi sindí kadra née ní, 'bu Pábuliší ni kóo kí ro miří kpá kí simikowo mi'dú'duné komo řangba. Zí Páwulo ólúne lúru wo 'dící řiri, gí do kací iní zí Lomo, zí Páwulo óto sílije doa zí saná a zázáne. ⁹ Simi bi ledre née méngi roné kenée ní, zí ngíti géyí 'yí ga bi kóo kí ndiyá do cúkú ore ní óguyé zí Páwulo zí sanáye kpá zázáne. ¹⁰ Zíye óto úndruzé do tú'dú misi'di e. Simi bi azé go nziyizé gí ro 'dógu bi ní, zíye óguyé kí éyí ga bi ilizé yéé ní í'bí yéé zíze.

Mindéréze gí simi Maláta simi Róma

¹¹ Gí do kací éfé ota (3), zíze ìnyizé ndéréze kí mongú kurúngba bi kóo ni mítóroné ore kí lĩmĩ ní. Mongú

kuṛúngba máa née ni kóo gi simi gara bi Alakizandariya ní, kí lili kúrógbó do lomo ga bi tonḡo e, kí iriyé Kásata e kí Pólusu ní roné. ¹² Zíze ndéréóguzé simi mongú gara bi kí iriné Surakúso ní. Zíze ndìsìzé ore kí sǐlǐ ota (3). ¹³ Gi ore, zíze 'dógu bi ndéréóguzé simi gara bi kí iriné Rìgǐmu ní. Simi bi miára a née ní zǐ sǐli tónó ìlíné gi 'dí do anú, lá sǐlǐ gbre zíze ndéréóguzé simi gara bi kí iriné Potiyólisǐ ní. ¹⁴ Zíze ówo ngíti géyǐ 'yǐ ga bi 'yǐ lódú kací Yésu ní ore. Zíye úku ledre zíze kídí, idíze ndìsǐ kéye ore kí sǐlǐ ìnyǐ doa gbre. Nda née ní, zíze 'dí'bi misi'di ndéréze simi mongú gara bi Róma ní.

¹⁵ Zǐ 'yǐ ga bi 'yǐ lódú kací Yésu simi Róma ní úwú ledrezé kídí azé go ógu. Zíye lódú ndíki zée zaá gi simi gara bi Sùṣu 'bi Apiyosu bi kí 'Dìcǐ 'bi Ngu e Ota ní. Simi bi Páwulo lurúndiki yée ní, zǐ ledre née í'bí rokinyi do mimbé'dea zía í'bí mbófo éyǐ zǐ Lomo gi ro ledre née. ¹⁶ Simi bi oguzé simi Róma ní, do í'bí misi'di zǐ Páwulo idí ndìsǐ kí ro doné zǐ kémbǐ asikíri ndìsǐné bándá wo.

Páwulo 'dodo ledre 'bi Lomo simi Róma

¹⁷ Gi do kací sǐlǐ ota (3), zǐ Páwulo ndóloyóko manda 'bi Yúda e. Simi bi yokoní royé ní, zía úku ledre zíye kídí, "Lafúma e Yúda e, abú máuku bisinyí ledre ro 'yǐ ezé e kí gi ro ledre ondú bi bulúnduzé e í'bíní zíze ní wá, zǐ manda ezé e 'dí'bi máa simi Yerusaléma do í'bí máa do sǐlǐ 'yǐ 'bi Róma e. ¹⁸ Simi bi mingburoko 'yǐ 'bi Róma e lurúní bi simi ledre née ní, ilíní go gi ro í'dí sǐlǐye gi romá gi zía owoní eyé bisinyí ledre bi máméngǐ zía útúásáne gi ro do úfu máa ní wá. ¹⁹ Tǐ lá gi zía bi ngára Yúda e nḡunḡuní eyé kenée wá ní, zía óto máa zíma úku ledre kídí ni bilámáne zíma ndéré kí ledre née kó'dú Káyísara. Ndaá 'bi ené bi ya mándéré née í'bí ngbángá mbigí 'yǐ amá e ní wá. ²⁰ Gi zǐ kéyǐ née zíma ndólo sée gi ro lúru sée zíma kpá ódromá kǐse. Onzóní máa simi sǐgǐnǐ gi zía bi máḡunḡu ledre bi zée Isiréle e ndìsǐzé óto komozé gi roa ní."

²¹ Zíye úkulúgu ledre zía kídí, "Ndikizé ezé wáraga gi simi kángá bi Yúdaya kí iriyǐ wá. Gbawá 'yǐ ezé bi zía óḡuné líkpǐ ledre togú mbú úku bisinyí ledre kí iriyǐ ní ndaá. ²² Tǐ lá ilizé úwú sómú ledre eyǐ gi ro 'yǐ ga bi nḡunḡuní ledre 'bi Yésu go ní, gi zía owozé bú kídí do bi e mbá 'yǐ e ndìsǐnǐ úku sínayi ledre gi ro 'yǐ lódú kacíga."

²³ Zíye óto sǐndǐ kadra kí Páwulo e bi yée niyí ndíkí simi a ní. Kadra née ní, zǐ Yúda ga gére née óḡuyé kí tú'dú ngíti géyǐ lafúye do bi bi Páwulo ndìsǐ ndìsǐ doa ní. Zǐ Páwulo úku yéme ledre gi ro ledre ga bi 'be 'bi Lomo ní zíye kú kí phiyǐ gi kí tagá. Zía áyíne gi ro zíne 'dí'bi doyé kí ledre Yésu gi simi lorú 'bi Músa kí 'bi nébǐ e. ²⁴ Zǐ ledre née 'dí'bi do ngíti géyǐ, tǐ lá ngíti géyǐ nḡunḡuní 'bi eyé e wá. ²⁵ Zíye báiyé kí ndìsǐ í'tí kangú dongaraye gi do kací bi Páwulo uku odú kúrúne zíye kídí, "Dówú Lomo uku kóo ledre go ma'díi simi bi ukui'bí ledre tara nébǐ Isáya zǐ bulúndusé e kídí Lomo uku ya,

²⁶ " 'Ndéré mu úku ledre zǐ 'yǐ ga ba, "Ásé índi mbílise úwú sanda bi gi ro Lomo ní má, tǐ lá útúásá esé úwú yéme ini ledre bi simi a ní wá. Ásé kpá lúru éyǐ ga bi ndìsǐ méngǐ yée ní, tǐ lá útúásásé esé lúru ndíkí a wá."

²⁷ Gi zía simi do 'yǐ ga ba ni yǐ ené go mi'dútuné, esǐ 'dútuní gu mbílíye go,

'dútuní komoyé kpá go mi'dútú. Idí kóo ndaá kenée wá, káa bi niyí lúru bi kí komoyé zíye úwú ledre kí mbílíye, zǐ simi doyé ówo'dí'bi ini ledre gi simi a, zíye ndá'balúgu royé zíma. Nda née ní, zíma yómo yée.'

²⁸⁻²⁹ "Bi kenée ní, máili sée Yúda e, zíze ówo a kídí Lomo kasa sanda bi 'bi yómo 'yǐ e ní go zǐ 'yǐ ga bi ngára ndaní Yúda e wá ní. Niyí úwú a zíye nḡunḡu a."

³⁰ Zǐ Páwulo ndìsǐné ore kí simibi gbre simi 'dìcǐ ené bi ndìsǐ í'bí késǐ gi roa née

ní. 'Yì ga bì mbá ndịsịnì ógụ lúró wo ní, zía ndịsịné 'dí'bi yée simì sụmụ. ³¹ Gi ore, zía ndịsịné úku ledre zì 'yì e gị ro 'be 'bì Lomo nda kị 'dódo ledre gị ro Ngére Kírésìto Yésu, ngịrì ndaá roa wá. 'Yì bì zía úcụómo wo ní ndaá kpá wá.

**Wáraga bi Páwulo eké zí 'yì
ga bi simi
Róma
ní
Ledre gi ro búkù bi
Róma ní**

Páwulo bi 'yìmikása ní eké ledre ba ne zí 'yì ga bi 'bi Kírésìto simi Róma ní. Eké gi ro ótoyéme ledre gi ro ledre ga bi nées 'dodo kóo yée simi ngíti géyì bi e ní zíye. Uku kídí bilámá ledre 'bi Yésu 'dodo kídí Lomo oto 'yì e do sogo káṅgá mbá káa do mbigí 'yì ené e kací miméngì ledre eyé e kpá kí ledre ené bi ṅuṅguní ní káa be 'di? Uku zí Yúda ga bi ṅuṅguní kpá ledre 'bi Kírésìto go ní kídí bilámá ledre nées ni kpá bo simi kuṛú búkù, zí 'yì máa yée ga bi ngára ndaní Yúda e wá ní, kídí bilámá ledre nées oto yée go zíye kpá ídíye mbigí 'yì ga bi 'bi Lomo ní. Uku kpá kídí utúasázé go kací komo Lomo káa do mbigí 'yì ené e, éyì ndaá lolù íri bi kídí azé óto Lomo kí rokinyi simi bi azé ndìsì lódù kací lorù ené kí roko'buzé ní wá. Togù ootomozé 'Dówù Lomo go zía ndìsìné simizé kí 'dodo mbigí ledre e zíze yá, azé ndìsì méngì ledre e káa zí bi Lomo ìli ní.

Simi kápita ga bi 12-15 ní, Páwulo í'bí lorù zí 'yì e ro misi'di bi niyí útúásá ídí doa káa do mbigí 'yì ga bi 'bi Kírésìto ní. Uku ledre gi ro óto 'bú lafú 'yì e, ndro kí yée ga bi iliní ledre ezé e wá, kpá kí yée ga bi ndìsìní méngì lará ze ní. Kídí idíze kpá óto úndru yée ga bi simi akúma Lomo óto yée dozé ní. Odu a simi kápita 16 í'bí mandá zí ezelámáne ga bi simi Róma ní kí ìriyè kékìé'do mbá.

¹ Máa Páwulo bi Lomo gelé máa káa do 'yì 'bi moko ené, kpá 'yìmikása ené gi ro ndéré kí úku bilámá ledre ené zí 'yìma'dí e ní, máéké ledre ba máa zíse, sée 'yì ga bi 'bi Kírésìto Yésu ásé simi Róma ní. ² Nées bilámá ledre bi kóo Lomo yemeomo, zía úku a zí nébì ga bi kóna 'desì ékéómo a simi miéké kúru Lomo ní.

³ Ábuwá, Lomo uku kóo ba ledre kásaógu owù 'bi ené do ndíkiógu wo simi kúfú Dawídi bi kóo ni ngére ní. ⁴ Simi bi Lomo uru wo gi simi umbu ní, zí Lomo ma'dáa í'bí roko'bù zía simi 'Dówùne, zía ídíne Owù 'bi ené bi kí roko'buné ní. Nées Kírésìto Yésu bi ni Ngére ezé ní. ⁵ Nda gi zí Yésu ma'dáa, zí Lomo í'bí roko'bù zíze gi ro zíze ndìsìzé úku bilámá ledre ené kíe zí kúfú 'yì ga bi ndaní Yúda e wá ní gi ro zíye ṅuṅgu a, zíye ndìsìyé óto úndruné. ⁶ Nées éyì bi oto máa zíma eké ledre ba zíse gi roa ní, gi zía ásé go kpá ngíti géyì 'yì ga bi 'bi Kírésìto Yésu ní.

⁷ Lomo oto 'búse go kíngaya, nées sí ledre bi gelé sée gi roa zíse ídíse káa do 'yì ené e ní. 'Buzé Lomo ma'dáa kí Kírésìto Ngére Yésu idíní í'bí úndru zíse gi do bi zíse ndìsìsé bilámáse.

Páwulo í'bí mbófo éyì zí Lomo

⁸ 'Dá'dá gi zí ledre e za mbá, máí'bí mbófo éyì zí Lomo gi rosé za mbá, gi zía phanda ledre aṅga go do bi e kpá za mbá kídí 'dí'bisé sílìse go ngbúo ro ledre 'bi Kírésìto Yésu bi ṅuṅgusé ní. ⁹ Lomo bi mándìsì 'dódo bilámá ledre 'bi Owù 'bi ené zí 'yì e kí mimbé'demá mbá ní, owo bú bilámáne kídí mándìsì ìni ìni zíne gi rosé kací kadra mbá.

¹⁰ Mándìsì kpá ìni ìni kídí togù utúasá go kací komo Lomo yá, idí líkpí misi'di zíma, gi ro zíma ngásaógumá íri ónzó komomá rosé. ¹¹ Máíli ngásaógu lúru sée gi ro í'bí yata komokenzì zíse gi ro zíse ídíse kí roko'buzé simi moko 'bi Kírésìto. ¹² Togù azé kése kíé'do simi ledre 'bi Kírésìto bi ṅuṅguzé ní yá, azé ndìsì sáká rozé, zíze ídíze kése mbá kí roko'buzé. ¹³ Káa bi máógu ba kóo go íri 'desì, ngíti géyì ledre e ndìsìní 'dècìómo máa ye. Máíli ógu úku bilámá ledre 'bi Lomo zíse káa zí bi máúku zí tú'dù ngíti géyì 'yì e ní.

¹⁴ Lomo iline kídí máídí úku bilámá ledre nées zí 'yì e mbá. 'Yì komokenzì e, kí 'yì máa yée ga bi ngára ndaní 'yì komokenzì e wá ní. ¹⁵ Nées sí ledre bi máíli ndéré úku bilámá ledre nées zíse simi gara 'bi Róma íri gi roa ní.

Odu misi'di ni dujú ɱɱɱɱ ledre 'bi Kírésito

¹⁶ Domá utúasá ówó kí úku bilámá ledre 'bi ɱgére Yésu zí 'yí e wá. Roko'bu 'bi Lomo ni simi a gí ro yómo 'yí ga bi ɱɱɱɱuní ledre ené go ní káe. Tonó kóo go 'dá'dá kí Yúda e, zía nda ndéréóguné gí ro ɱíkí sí do ngíti géyí 'yíma'dí e mbá.

¹⁷ Bilámá ledre 'bi Kírésito nées 'dodo misi'di bi azé idí doa káa do mbigí 'yí ga bi 'bi Lomo ní go zíze. Odu misi'di ni dujú kíe'do togu ɱɱɱɱ ledre 'bi Kírésito go zíyí lánayí roa. Káa zí bi ni simi miéké kúrú Lomo kídí, "Mbigí 'yí amá e niyí ndíki tridri bi za fí ní gí zía ɱɱɱɱuní ledre amá go ní."

Lomo ni 'dó'do 'yí lúyú ledre e

¹⁸ Lomo uku'dodo kóo go zíze fúo gí komo ere kídí nées ni 'dó'do 'yí ga bi asiní kí ɱɱɱɱ ma'dí ledre ené 'du'dorú zíye nda ndísiyé méngí bisinyí ledre e ní.

¹⁹ Lomo 'dodo tí ledre ené go zíye do tú'dú misi'di e ɱɱɱɱgúcuá. ²⁰ Abú utúasázé lúru Lomo kí roko'buné bi odu a ndaá nées wá yá, azé ówo wo kpurú gí simi éyí ga bi otoogu yée ní. Gí zí kéyí nées, utúasání ítí kangú bi kídí yée owoní wo wá ní wá.

²¹ Tí bi owoní Lomo bú ní, iliní oto úndrua wá, i'biní gbawá mbófo éyí zía. Mimbé'deyé ni yí ené dujú ro bicayi ledre eyé ga bi moko ndaá simiyé wá ní. ²² Abú ukuní ledre ya yée niyí 'yí komokenzì e yá, í'í, ndaní eyé 'yí komokenzì e wá. ²³ Iliní eyé oto úndru Lomo bi ni tridri za fí ní wá. Ndísiní nda yí eyé oto úndru lílì éyí ga bi 'yí yemení yée ní, káa zí lílì 'yíma'dí, lílì solú, lílì bangá nda kí lílì ngiti géyí éyí ga bi káa zí kámá ní. Éyí ga gére nées niyí úyu eyé miúyu.

²⁴ Gí zí kéyí nées ní, zí Lomo i'bí misi'di zíye idíní ndísi méngí bisinyí eyé ledre ga bi mimbé'deyé ili ní. Zíye nda ndísiyé go méngí ledre ga bi ndísi 'dí'biógu dokuwu zí 'yí e ní, akpa dongaraye. ²⁵ Ma'dí ledre bi 'bi Lomo ní iliní eyé ɱɱɱɱ a wá, zíye nda ɱɱɱɱ yí eyé ledre ɱanga. Zíye otoómo kí oto úndru Lomo kenée do nda yí eyé oto úndru éyí ga bi Lomo otoogu

yée nées ní. Lomo ni dujú ne 'Yí bi do ndísi oto úndrua ní. Idí kenée.

²⁶ Gí zí ledre cayi eyé ga gére ní, Lomo ootomo síline gí royé go. Kará e ndísiní nda go oto lafúye kará e sogoyé káa do kará e. Nées ndaá 'bi ené ledre máa wo bi kóo Lomo otoogu ní wá. ²⁷ Ya'dá e go kpá kenée. Mbigí ledre máa wo bi kóo Lomo otoogu ní, ootomoní nda go kenée ndísiní nda oto lafúye ya'dá e sogoyé káa do kará e. Lomo ni 'dó'do yée gí zí ledre nées bisinyíne.

²⁸ Káa zí bi asiní go 'du'dorú gí ro Lomo ní, Lomo ootomo yée go, idíní aka mu méngí ledre bi mimbé'deyé ili ní. ²⁹ 'Yí ga gére nées ndísiní méngí bisinyí ledre e. Niyí 'yí mimbé'de e, ngíti géyí 'yí sógó lafúye, ngíti géyí 'yí oto mimbé'de sinyí ro lafúye, ngíti géyí 'bi eyé 'yí úfu 'yí e, ngíti géyí 'bi 'yí méngí okó e, ngíti géyí 'yí lóndo 'yí e, ngíti géyí 'bi eyé 'yí líkpí e, ³⁰ ngíti géyí 'yí tara sinyí e, ngíti géyí 'yí sógó Lomo, ngíti géyí 'yí úku kese e, ngíti géyí 'yí lílì e, zí ngíti géyí idí 'bi eyé 'yí síkpí fúndúye 'dága, kací kadra mbá ngíti géyí ndísiní gámásó'do misi'di gí ro méngí bisinyí ledre e, nda kí yée ga bi iliní 'bi eyé úwú kúrú 'yí ndíki yée wá ní.

³¹ 'Yí ga gére nées yí eyé bicayi 'yí e, ma'dí ndaá simi ledre eyé e mbá wá. Otoní kpá 'bú 'yí e wá, lerí 'yí e méngí yée kpá wá. ³² Tí bi owoní bú bilámáne kídí togu 'yí e ndísiní méngí kéyí kenée yá, Lomo ni karanée 'decì ngbangayé, odu a dujú umbu. Ndísiní nda yí eyé méngí ledre máa ga gére nées akpa ye. Zíye ndísiyé lóndo 'yí e kídí ga gére nées ndaá 'bi ené bisinyí ledre wá, 'yí idíní ndísi méngí yée.

2

Lomo ni 'decì ngbanga 'yí e

¹ Máuku zíse, ndásé idí 'yí 'decì ngbanga lafúse e wá, káa bi Lomo ni 'decì ngbangasé ke. Gí zía bisinyí ledre bi ndísiní méngí a zíse idíse 'yí 'decì ngbangayé gí roa nées ní, ndísisé méngí kpá wo.

² Owozé bú bilámáne kídí Lomo ni útúasá ne 'decì yéme ngbanga bisinyí ledre 'bi

'yìma'dí e káa zí ga gére ní gí zía ní ne kí ma'díi zíne. ³ Sée ga bi ása kpá 'yì lúyú ledre e káa zí lafúse ga gére ní, ása 'dècì ngbangayé ní, sómúsé Lomo ni ótoómo sée? F'í, ootomo ené sée wá, ni kpá 'dècì ngbangasé. ⁴ Bilámá ledre bi Lomo mengì zise ili aka 'dècì ngbangasé wá, zía ndìsì útùsiminé kí ótoómo ledre zise ní, lúrúsé yì esé káa zí éyì bi rìfu mìrìfu ní? Lomo ili ídísé óyóló'bó mimbé'desé zise ótoómo kí méngì lúyú ledre.

⁵ Gí zía bi dosé orù yì ené mióru ngárá ilisé óyóló'bó mimbé'desé wá ní, ómosé esé e wá. Kí'dí bi karanée sìnđì kadra ogù go gí ro zí Lomo 'dècì ngbanga 'yìma'dí e ní, ni 'dècì ngbangasé bisinyíne kíngaya.

⁶ Lomo "ni 'dècì ngbanga 'yìma'dí e miútúásáne kacì miméngì ledre eyé."

⁷ 'Yì máa yée ga bi ndìsìnì méngì bilámá ledre gí zía ilinì gí ro zí Lomo ídine kí rokinyi kíye, kpá gí ro zía óto úndrúyè gí zía ndìsìnì óto komoyé gí ro trìdrì bi za fí ní, Lomo ni í'bí trìdrì bi za fí ní zíye. ⁸ Yée ga bi ilinì ledre 'bi Lomo wá, ilinì yì eyé ndìsì méngì ledre bi ilinì yì eyé ye ní, Lomo ni 'dècì ngbangayé bisinyíne. ⁹ Kúfú 'yì ga bi ndìsìnì lúyú ledre káa zí ga gére ní, Lomo ni 'dècì ngbangayé bisinyíne. Ni tónó a aka fì kí kúfú Yúda e, zía nda ógùnè kíe ro kúfú 'yì ga bi ngárá ndanì Yúda e wá ní. ¹⁰ 'Yì máa yée ga bi ndìsìnì méngì bilámá ledre ní, Lomo ni mbófo yée, zía ndìsìnè óto úndrúyè. Mìndìsìyè ni ídì bilámáne, ni tónó kí Yúda e zía nda ógùnè ro 'yì ga bi ngárá ndanì Yúda e wá ní. ¹¹ Lomo ifi ené simi 'yì e zía méngì bilámá ledre kpara zí ngíti géyì, zía ótoómo ngíti géyì wá.

¹² Kúfú 'yì ga bi ndanì Yúda e wá, owonì kpá lorù bi kóo Lomo i'bí zí Músa ndìsìnè 'dódo a ní wá ní, togù luyúnì ledre yá, Lomo ni 'dècì ngbangayé kpá kacì 'bi eyé miméngì ledre. Togù Yúda e luyúnì ledre ye yá, Lomo ni 'dí'bi akpa lorù bi kóo Músa ndìsì 'dódo a zíye ní 'dècì ngbangayé kíe. ¹³ 'Yì ga bi niyì útúásá kacì komo Lomo ní, ndaá 'bi ené yée ga bi ndìsìnì úwúómo lorù 'bi Lomo lá kí

mbílye ní wá, yì ené yée ga bi ndìsìnì méngì ledre ga bi lorù 'bi Lomo ili ní.

¹⁴ 'Yì máa yée ga bi ngárá ndanì Yúda e wá, owonì eyé kpá lorù 'bi Lomo wá, zíye ndìsìyè méngì ledre ga bi Lomo ni kí rokinyi gí royé ní, méngìnì née go ledre ga bi lorù ili yée ní. ¹⁵ Utúásá yì ené go káa zí éyì bi eké omonì kóo lorù 'bi Lomo go 'desì do mimbé'deyé zíye ndìsìyè méngì ledre e duú kacì a ní. Gí zía owoyemenì go, miméngì ledre máa wo be 'dì ni bilámáne, wo be 'dì ni bisinyíne. ¹⁶ Karanée simi odù sìnđì kadra, Lomo ni 'dí'biógù 'yìma'dí e mbá kó'dùne zí Kírèsìto Yésù ndìsìnè 'dècì ngbangayé kacì miméngì ledre eyé kpá kí mísómù ledre eyé e mbá. Née ledre ga bi mándìsì 'dódo yée zí 'yì e ní.

Lorù bi Músa eké ní

¹⁷ Sée ga bi ásé Yúda e ndìsìsè mbófo rosé kídì ówoyemesé lorù 'bi Lomo se, zise óto rosé kídì ásé go mbigì 'yì ga bi 'bi Lomo ní. ¹⁸ Ówoyemesé miméngì ledre ga bi Lomo ili yée ní go, gí zía ówosé lorù ené bú bilámáne útúásásé go ifiyéme dongará ledre e bisinyí a kí bilámá a. ¹⁹ Ni simi dosé kídì útúásásé go 'dódoyéme ledre 'bi Lomo zí 'yì ga bi niyì simi mìtùlurù ní, zise ídise zíye káa zí bimíóngó ní. ²⁰ Gí zía bi komokenzì kí ma'díi ni simi lorù 'bi Lomo ówosé bú bilámáne ní, zía ídine simi dosé kídì ásé útúásá 'dódo a zí 'yì ga bi owonì aka wá ní, togù mbú zí yée ga bi owonì aka lá cúku'dée ní. ²¹ Káa zí bi ótosé rosé ya ásé 'yì 'dódo ledre zí 'yì e ní, sara méngìsè lolù ledre máa ga bi ndìsìsè 'dódo a née wá gí zí 'dì? Ndìsìsè úku ledre kídì 'yì e ndanì úgu ugu wá, zise nda mbú ndá'basé kpá akpa se ndìsì úgu ugu. ²² Ndìsìsè úku ledre kídì 'yì e ndanì só'do royé kí 'yì ga bi ofúnì royé kéye wá ní wá, zise nda mbú ndìsì méngì ledre ga gére née kpá akpa se. Ndìsìsè kpá úku ledre kídì 'yì e ndanì ndéré zí lomo ga bi yemenì yée miyéme ní wá, zise nda mbú ndá'basé kpá akpa se ndìsì 'dí'biúgu dábu ga bi 'bi lomo ga bi yemenì yée miyéme ní. ²³ Ndìsìsè

úku ledre kídí ówoófusé loru 'bi Lomo go, zise ndisi nditi'dófusé do loru ma'dáa kpá akpa se, ndisisé nées í'bílúgu komokenyi zí Lomo. ²⁴ Mímengi ledre esé ni yi ené go cé káa zí ledre kóo ekéni simi miéké kúru Lomo kídí, "Sée Yúda e, 'yi ga bi ngára ndaní Yúda e wá ní niyi ndisi úku sinyi iri Lomo gi zise ní."

²⁵ Sée Yúda e, togú ótosé mimbé'desé lá dujú ro útú ngburu, ndaá ro loru 'bi Lomo wá, moko ndaá simi útú ngburu wá. Togú ndisisé go nditi'dófusé gi do loru 'bi Lomo yá, áse ídí esé kpá cé káa zí 'yi ga bi ngára owoní loru 'bi Lomo wá ní. ²⁶ 'Yi máa yée ga bi owoní loru 'bi Lomo wá, togú ndisini go mengi mbá ledre ga bi Lomo ni kí rokinyi gi royé ní, niyi útúásá ídí kací komo Lomo káa do 'yi úwú loru ené e. ²⁷ 'Yi máa yée ga bi owoní loru 'bi Lomo wá, zíye ndisiyé mengi ledre ga bi ndisini óto Lomo zía ídine kí rokinyi ní, niyi útúásá í'bí ngbángáse, sée ga bi ndisisé nditi'dófu gi do loru 'bi Lomo ní.

²⁸ Ndisisé útú ngburu gi ro do ówo a kídí áse Yúda e, nées lá ledre 'bi sága ba, ndaá 'bi ené gi ro zise ídise mbigí 'yi ga bi 'bi Lomo ní wá. ²⁹ Sée Yúda e gi ro zise útúásáse kací komo Lomo káa do mbigí Yúda e, ídise óyóló'bó mimbé'desé, ndaá 'bi ené dujú mengi ledre kací loru wá.

3

Bilámá mímengi ledre 'bi Lomo

¹ Mándú'yú aka sée, togú 'yi ni gi simi kúfú bi Yúda ní, togú 'yi utú ngburu kací loru 'bi ondú 'bi Yúda e ní, éyi bi ni kí ledrené owóowó ní 'di? ² Máówo bú kídí zée Yúda e Lomo 'dodoutu kóo ledre ené zíze.

³ Ni ma'díi ngíti géyi Yúda ga gére nées nguṅuní eyé ledre 'bi Lomo wá. Ndásé sómú ledre bi kídí Lomo ni ótoómo Yúda e go mbá gi ro yée ga bi nguṅuní ledre ené wá ní wá. Miyéme ledre bi Lomo yeme gi ro í'bí tridri bi za fí zí 'yi e ní, ni yi ené fú lá bo ni í'bí tridri nées zíye. ⁴ Lomo oyólo'bó ené ledre ené wá, éyi bi

uku go ní, ni fú lá mengi a. 'Yima'dí e niyi yi eyé 'yi ranga ye. Ni miékéne simi miéké kúru Lomo kídí,

"Lomo, ndaá 'bi eyi 'yi ranga wá.

Simi bi Lomo í'bí tridri nées go zí 'yi e ní, 'yi e mbá niyi ówo a kídí Lomo ndaá 'bi 'yi ranga wá."

⁵ Kací kadra mbá lúyú ledre ezé ndisi 'dódo a zí 'yi e kídí Lomo ndaá 'bi ené 'yi lúyú ledre wá. Togú kenée yá ni miútúásáne zí Lomo 'déci ngbangazé. Mándisi úku ledre ba kí sómú ledre bi 'bi 'yima'dí ní. ⁶ F'i, ndaá 'bi ené kenée wá. Togú ídí kóo kenée yá, si ledre bi zí Lomo 'déci ngbanga 'yi lúyú ledre e gi roa ní ndaá 'bi ené e wá. ⁷ Togú 'yi uku ledre kídí, "Ranga bi mándisi ranga ndisi óto ngíti géyi 'yi e zíye ndisiyé kófó iri Lomo gi zía bi Lomo ndaá 'bi ené 'yi ranga wá ní, Lomo ni nda 'déci ngbangamá gi ro 'di?" ⁸ Ngíti 'yi utúásá kpá go úku ledre kídí, "Idize ndisi úku sinyi ledre gi ro zí 'yi e ówo éyi bi ni bilámáne ní 'di?" Ngíti géyi 'yi e ukuní kídí ndisizé úku ledre kenée. Éyi ndaá 'bi ené kenée wá, ranganí yi eyé nées ranga. Ni miútúásáne zí Lomo 'dódo 'yi ga gére nées.

'Yi e niyi mbá 'yi lúyú ledre e

⁹ Ngíti géyi 'yi e gi dongaráze Yúda e somuní 'bi eyé kídí mímengi ledre eyé ni dujú ne bilámáne do komo Lomo rómo 'bi kúfú 'yi ga bi ngára ndaní Yúda e wá ní. Éyi ndaá 'bi ené kenée wá, gi zía zée Yúda e kí 'yi ga bi ngára ndaní Yúda e wá ní, azé mbá 'yi lúyú ledre e. ¹⁰ Ni miékéne simi miéké kúru Lomo kídí, "Yi bi kije'do káa yaá ni miútúásáne kací komo Lomo ní ndaá.

¹¹ 'Yi bi kije'do káa yaá owoyeme ledre 'bi Lomo go, bilámáne ní ndaá.

'Yi bi ni kí 'bú Lomo doné ní ndaá.

¹² 'Yi e za mbá oyóni sogoyé go zí Lomo, Niyi yi eyé go káa zí gbékpí cící éyi ní.

'Yi bi kije'do káa yaá ndisi mengi bilámá ledre ní ndaá."

13 “Ledre ga bi ndịsiní úku yée ní inyiní wá.
Dondeneyé ndịsị ɾanga yí ené dudu ɾanga.”

“Ódro bi ndịsị olúogụ gi tarayé ní ni bisinyíne káa zí wowó kámá okó ní.”

14 “Yí ga gére née odu ledre eyé ni dudu lómụ 'yí e.”

15 “Mimbé'deyé ndịsị ésí 'diya zíye ndịsiyé oto unḡu ro 'yí e.

16 Oḡuní eyé dongará 'yí e kí bikidrí wá, ndịsiní oḡu 'bi eyé yí eyé fú lá kí bisinyí ledre.

17 Iliní eyé ledre bi ndịsị oto 'yí e zíye ídiye kí rokinyi ní wá.”

18 “Simi ledre ga gére née mbá, erení eyé kpá Lomo wá.”

19 Née sí ledre bi máuku ledre gi zía zise lorụ uku kídí, 'yí bi kíe'do yaá ndaá 'yí lúyú ledre wá ní ndaá. 'Yíma'dí e za mbá niyí 'yí lúyú ledre e do komo Lomo.

20 'Yí ni bo ni úku ledre ya née ndaá 'yí lúyú ledre wá, Née ndịsị mēngi ledre e za mbá kací lorụ? Lorụ ndịsị úku 'dódo mbá bisinyí mimēngi ledre ezé e.

Ngunḡu ledre ni misi'di 'bi ómo

21 Bi ba ní, mikánda misi'di ni goó bo kpí gi zí lorụ bi kóo Músa eké simi miéké kúrú Lomo bi 'yí ni útúásá ídí doa káa do mbigí 'yí 'bi Lomo ní. Lomo 'dodo oḡu go. Misi'di máa née ni ledre bi kóo Músa eké, zí nébi e kpá ódroyé kóo gi roa go 'desí ní. 22 Odu misi'di bi zí 'yí e ídiye doa mbigí 'yí ga bi 'bi Lomo ní ni dudu ngunḡu ledre Kírésito Yésu, abú áyí gi simi kufú máa wo be 'di. 23 'Yíma'dí e za mbá luyúní kóo ledre go, utúásání útúásá kací komo Lomo káa do mbigí 'yí ené e wá. 24 Yí ené tí lá gi zía bi Lomo ni bilámá 'yí ní, 'búze 'yíma'dí e ofu doa go. Zía kása Kírésito Yésu oḡu yómo zée gi simi umbu bi kóo azé úyu a ze gi zí lúyú ledre ezé e ní. 25 Lomo kasaogụ Yésu úyuné káa do 'dáná éyí gi ro yemelúgu dongaráze kéne. 'Yí ga bi ngunḡuní ledre 'bi Yésu go ní, Lomo ni yómo yée. 'Dá'dá zí Yésu kí

oguné, Lomo ndịsị kóo útusiminé miútu 'do'do ené kóo 'yí lúyú ledre e wá. 26 Gi zí kēyí née ní, cakaba Lomo 'dódo ma'dí ledre ené go kpurú gi simi umbu bi Yésu uyu gi rozé ní. Mengi ledre ga gére née kenée gi ro zía 'dódo a kídí née lụlụoyó lúyú ledre 'bi 'yí ga bi ngunḡuní ledre 'bi Yésu ní go 'dá'ba.

27 Bi née ní ní, éyí ni bo zise mbófo rozé gi roa? F'i, éyí ndaá. 'Yíma'dí utúásá ené útúásá kací komo Lomo gi zí lódú kací lorụ 'bi Músa wá, yí ené gi zía bi ngunḡuzé ledre Yésu ní. 28 Utúásázé kací komo Lomo ba ndaá 'bi ené gi zía bi ndịsizé mēngi ledre ga bi lorụ 'bi Músa uku yée ní wá, yí ené gi zía bi ngunḡuzé ledre Yésu ní. 29 Ndịsisé sómụ a káa zí éyí bi Lomo oto lá dudu 'bú kufúze Yúda e ní? F'i, oto kpá 'bú kufú 'yí ga bi ngará ndaní Yúda e wá ní. 30 Lomo ni dudu kíe'do. Misi'di bi azé útúásá doa kací komo togú zée Yúda e togú mbú 'yí ga bi ngará ndaní Yúda e wá ní, ni dudu kíe'do togú ngunḡuzé ledre Yésu go ní. 31 Káa zí bi ngunḡuzé nda go ledre Yésu ní, idize mu uḡoyó lorụ ga bi Músa eké yée ní 'dá'ba? F'i, ndaá kenée wá. Ndịsizé née oto ledre ga bi kóo Músa eké yée ní zíye ídiye ma'díi.

4

Abarayáma ni mbigí 'yí 'bi Lomo

1 Owú 'bi Babá e, ídísé ówo a bilámáne kídí Abarayáma ni tí ma'díi 'yí bi 'di'bi ledre 'bi Lomo go kángaya, ni kpá mongú bulunduzé tara mbotu ezé 'bi Yúda e ní.

2 Idí ya kóo bilámá mimēngi ledre 'bi Abarayáma oto wo ne zía útúásáne káa do mbigí 'yí 'bi Lomo, káa bi ni kóo ndịsị mbófo roné gi roa. F'i, ndaá 'bi ené kenée wá. 3 Ni miékéne simi miéké kúrú Lomo kídí, “Abarayáma utúásá kací komo Lomo káa do mbigí 'yí ené yí ené gi zía bi ngunḡu ledre 'bi Lomo ní.”

4 Késí bi ndịsiní í'bí a zí 'yí 'bi moko do odu éfé ní ndaá 'bi ené káa do sáká éyí wá, yí ené gi zía mēnginí moko go gi

roa. ⁵ Togú 'yì ndìsì tí fú duú méngì moko óyóló'bó sómù ledre ené zía nḡnḡu ledre 'bì Lomo wá, utúasá útúasá kací komo Lomo káa do mbigí 'yì ené wá.

⁶ Ngúru mongú 'yì Dawídi eké omo kóo ledre simi miéké kúrú Lomo kídí, éyì bì ndìsì óto 'yì zía ídíne mbigí 'yì 'bì Lomo ní ndaá 'bì ené bilámá moko ené wá, yì ené nḡnḡu ledre 'bì Lomo. ⁷ Nì miékéne simi miéké kúrú Lomo kídí,

“Yì ga bì niyí ídí kí rokinyi kíngaya ní yì ené yée ga bì Lomo otoomo lúyú ledre eyé go ní.

⁸ Ma'díi, 'yì néesè nì ídí kí rokinyi kíngaya gì zía lúyú ledre bì kóo roa ní Ngére Lomo 'di'bioyó go.”

⁹ Sómúsé 'bì esé kídí rokinyi néesè nì ídí duú zize Yúda e gì zía bì utúzé go nḡbuṛu ní, togú kpá zí kúfú 'yì ga bì ngárá ndaní Yúda e wá ní? Káa zí bì kóo máúku úwúsé go ní, kídí Abarayáma utúasá kací komo Lomo káa do mbigí 'yì ené gì zía bì nḡnḡu ledre 'bì Lomo ní. ¹⁰ Abarayáma utúasá kací komo Lomo ndaá 'bì ené gì do kací a bì utú go nḡbuṛu ní wá, yì ené 'dá'dá gì zía kí útúne nḡbuṛu. ¹¹ Abarayáma nḡnḡu ledre 'bì Lomo 'dá'dá nì nda fú útú nḡbuṛu. Utú nda nḡbuṛu gì 'dá'ba lá gì ro do 'dódo a kídí néesè nì go mbigí 'yì 'bì Lomo. Néesè sì ledre bì nì gì zía bulúndu 'yì ga bì za mbá nḡnḡuní ledre Lomo go abú utúní nḡbuṛu wá ní. ¹² Abarayáma nì kpá bulúndu 'yì ga bì utúní go nḡbuṛu ní, 'búó togú nḡnḡuní ledre 'bì Lomo go káa zí bì kóo Abarayáma ma'dáa nḡnḡu ledre 'bì Lomo 'dá'dá zía kí útúne nḡbuṛu ní.

¹³ Lomo uku kóo ledre kídí néesè nì í'bí do sogo káḡá mbá zí Abarayáma kí owú 'bì ené e zía ídíne káa do 'bì eyé. Lomo uku ené kóo ledre néesè gì zía bì Abarayáma ndìsì lódú kací lorú ga bì Músa eké yée ní wá, yì ené gì zía bì Abarayáma ma'dáa nḡnḡu ledre 'bì Lomo ní. ¹⁴ Idí yaá Lomo ili kóo méngì bilámá ledre duú zí 'yì ga bì ndìsìné lódú kací lorú ní yá, káa bì moko ndaá ba simi nḡnḡu ledre 'bì Lomo wá. ¹⁵ Togú lorú nì bo yá, 'do'dó nì

bo zí 'yì ga bì niyí 'déwe lorú ma'dáa ní. Togú lorú ndaá yá, éyì bì niyí 'déwe a ní ndaá.

¹⁶ Lomo ndìsì í'bí éyì zí 'yì e kací bilámá mimbé'dené gì zía ili idíní ótoómo royé mbá zíne. Éyì bì kóo Lomo uku ledre a kídí néesè nì í'bí a zí Abarayáma kí owú 'bì ené e ní, nì gì ro 'yì ga bì nḡnḡuní ledre 'bì Lomo go káa zí Abarayáma ní. Ndaá 'bì ené duú zí 'yì ga bì niyí kí lorú zíye ní wá. Gì zí kényì néesè zí Abarayáma ídíne go bulúnduzé ga bì nḡnḡuzé ledre 'bì Lomo ní. ¹⁷ Néesè sì ledre bì Lomo uku ledre zí Abarayáma kídí, “Máóto yì go káa do bulúndu tú'dú rìkí sì do 'yìma'dí e.” Gì zía míméngì ledre 'bì Abarayáma nì miútúásáne kací komo Lomo, zía ìnyìné nḡnḡu ledre 'bì Lomo bì ndìsì úru 'yì e ne gì simi umbu, kpá 'yì otoogu éyì e ní.

¹⁸ Gì zía bì Abarayáma oto komoné kací ledre bì Lomo uku zía ní, zía ídíne 'bu 'yì ga bì nḡnḡuní ledre 'bì Lomo ní za mbá tí káa zí kóo Lomo uku zía kídí, “Bulúnduyì e niyí karanée ídí kpá tú'dú kenée.” ¹⁹ Abú Abarayáma owo tí go kídí néesè ngoko go gì zía simibi doné go cì ìnyì (100), me'bené Sára nì go kpá ngokoné yée utúasání lolú kóo ndíki owú e wá yá, ²⁰ zía kóo fú lá óto komoné kací ledre kóo Lomo uku zía ní. Zí nḡnḡu ledre ené í'bí roko'bu zía, zía ndìsìné í'bí mbófo éyì zí Lomo. ²¹ Gì zía owo bú kídí ledre bì Lomo uku zíne ba ní, nì méngì roné gì zía, roko'bu nì zí Lomo ma'dáa. ²² Néesè sì ledre bì Abarayáma utúasá kací komo Lomo gì zía káa do mbigí 'yì ené ní. ²³ Abú Abarayáma nì miútúásáne kací komo Lomo yá, ndaá lá duú wo wá, ²⁴ azé kpá miútúásáze kací komo Lomo gì zía nḡnḡuzé ledre ené go, gì zía uru Ngére ezé Yésu ne gì simi umbu. ²⁵ Yésu uyu gì ro lúguoyó lúyú ledre ezé.

5

Utúasáze go kací komo Lomo

¹ Éyì bì karaba oto zée zize útúásáze kací komo Lomo ní, nì ledre ené bì nḡnḡuzé ní. Gì zí kényì néesè zía kásaógu

owú 'bi ené Kírésìto Yésu bi ni Ngére ní 'dí'bilúgu zée zíne. ² Gi zía bi nṅunṅuzé ledre 'bi Lomo ní, oto zée go zíze ówoyéme mímbe'de Lomo bi bilámáne rozé ní. Azé go kí mongú rokinyi gi zía owoyemezé go kídí, azé karanée ídí 'be 'bi Lomo simi mongú rokinyi. ³ Ndaá kpá lá dṅú ledre máa wo née wá, togú 'do'dó ndiki zée mbú ne yá, azé kpá lá ndìṣì 'bí mbófo éyì zí Lomo gi zía karanée gi do kací 'do'dó née, azé ídí kí rokinyi gi zí Lomo. ⁴ Togú torozé go kpá fú lá nṅbúó yá, azé útúásá kací komo Lomo gi zía azé go kí mongú óto komo zía. ⁵ Utúásá ené otoómo zée fú lá simi 'do'dó wá gi zía oto 'búze go doné kíngaya zía i'bí 'Dówúne óḡu ndìṣìné simizé ndìṣì i'bí roko'bú zíze gi ro zíze óto 'búne kíngaya.

⁶ Mengi bilámá ledre née zíze kenée gi zía owo bú kídí utúásázé yómo rozé kí rozé wá. Zía kása Kírésìto óḡu yómo zée. ⁷ Ma'díi 'yì bi kíé'do do sogo káṅgá ba ni nṅunṅu a zíne úyuné gi ro ezené ní ndaá. Abú eze a máa née ni mbigí 'yì 'bi Lomo togú ni 'yì méngi bilámá ledre. Togú zí 'yì úyuné gi ro ezené kenée yá, 'búó togú ni ódó mímbe'dené miódó. ⁸ Lomo oto 'búze go kíngaya tí bi ngára ndazé bilámá 'yì e wá ní, zía kásaóḡu Kírésìto úyuné do bi kacíze.

⁹ Káa zí bi Yésu uyu go gi rozé, Lomo 'di'bioyó lúyú ledre ezé go gi zía ní, azé nda go mbigí 'yì ga bi 'bi Lomo ní, mímbe'de Lomo esí lolu rozé wá. ¹⁰ Abú azé kóo ezeokó Lomo yá, simi bi Yésu oḡu úyu gi rozé ní, dongaráze eme go kí Lomo. Azé ídí go trídrižé za fí káa zí bi Yésu urú gi simi umbu zía ídíne trídrižé za fí ní. ¹¹ Ndaá ídí lá dṅú ledre máa wo née wá, idízé ndìṣì mbófo Lomo gi ro bilámá ledre bi Kírésìto Yésu Ngére ezé mengi, zía yéme dongaráze kí Lomo gi ro zíze ídíze mbigí 'yì ené e ní.

Ledre gi ro Ádama e kí Kírésìto

¹² Gi zía bi Ádama ni mizefí 'yì lúyú ledre ní, zí lúyú ledre óḡuné do sogo káṅgá mbá, zí umbu óḡuné do 'yìma'dí e gi zía niyí go mbá 'yì lúyú ledre e. ¹³ Lomo ni úku'i'bí loru zí Músa éké a ní,

lúyú ledre ni kóo kú goó bo. Tí lá gi zía bi loru ndaá 'bi ené aka kóo wá ní, éyì bi ni 'dódo a kídí 'yì ndítí'dófu do loru go ní ndaá. ¹⁴ 'Yìma'dí e tonóní kóo úyu go kú 'desì do ndéréóḡuné gi simi sṅndí kadra bi zí Lomo í'bióḡu loru zí Músa éké a ní. Abú 'yì ga gére née ndítí'dofuní eyé gi do loru 'bi Lomo káa zí bi kóo Ádama mengi ní wá ndotó.

Ledre née 'dodo kídí Ádama ni manda 'bi 'yì ga bi kóo 'desì ní, Yésu ni 'bi ené manda 'bi 'yì ga bi utúásání go kací Lomo ní. ¹⁵ Éyì ga bi Ádama kí Yésu menginí ní oto éyì e gbre zíye méngi royé zí tú'dú 'yì e. Éyì ga bi menginí yée ní niyí mbá mingúṅúcua nderení eyé do misi'di kíé'do wá. Kála ledre bi Ádama kala kúrú Lomo ní 'di'bioḡu umbu go do tú'dú 'yì e. Kpá kenée úwú kúrú Lomo bi Kírésìto Yésu uwú ní, 'di'bioḡu trídrižé go zí tú'dú 'yì e gi zí bilámá mímbe'de Lomo bi royé ní. ¹⁶ Lúyú ledre 'bi bikéří 'yì oto mímbe'de Lomo ésíne zía 'déci nṅbanga 'yìma'dí e. Sáká éyì bi Lomo mengi kpurú gi simi Yésu ní oto tú'dú 'yì e go zíye útúásáye komo Lomo káa do mbigí 'yì ené e. ¹⁷ Bikéří 'yì luyú ledre ne zí umbu óḡuné komo 'yìma'dí e mbá. Simi bi Kírésìto Yésu oḡu zía úyuné gi ro 'yìma'dí e ní, zí mímbe'de Lomo ídrižé ro 'yì ga bi ndikiní sáká éyì bi gi zí Lomo ma'dáa ní, zía yómo yée.

¹⁸ Káa zí bi kenée ní, kála ledre bi kóo Ádama kala ledre 'bi Lomo ní, zí ledre ené kpá kí ledre 'bi 'yìma'dí e mbá sínyíne komo Lomo zía 'déci nṅbangayé mbá. Nda gi zía bi ngára Yésu kala ené kúrú Lomo wá ní, zía óḡuné úyuné gi rozé karaba zíze útúásáze kací komo Lomo káa do mbigí 'yì ené e. ¹⁹ Gi zí kála ledre 'bi bikéří 'yì, zí tú'dú 'yì e ídíye mbá 'yì lúyú ledre e. Kpá kenée gi zí bikéří 'yì bi uwú kúrú Lomo ní, zí tú'dú 'yì e ídíye mbigí 'yì ga bi 'bi Lomo ní.

²⁰ Ekéní loru gi ro zía 'dódoóḡu lúyú ledre nda za kíngaya. Simi bi 'yì e niyí ndìṣì lúyú ledre nda za kíngaya ní, zí mímbe'de Lomo nda ídrižé royé kíngaya. ²¹ Káa zí bi lúyú ledre ala'dutú do

'yima'dí e mbá, zía 'dí'biógu umbu doyé ní, kpá kenée mimbé'de Lomo ala'dutù do 'yì ga bì utúasání go kací komoa ní zía 'dí'biógu trìdrì bì za fí ní zíye kpurù gí simi Kírésìto Yésù bì ni Ngére ezé ní.

6

Urúze gí simi umbu 'bì lúyú ledre go

¹ Owozé go kídí mimbé'de Lomo ni bilámáne káa zí bì goó kenée ní, idíze fú ndìsì lúyú ledre 'du'dorù gí ro zí Lomo ndìsìné ótoómo ledre zíze gí zía bì mimbé'dea ni bilámáne ní? ² Fí, ndaá kenée wá. Simi bì kóo ngára ngunğuzé aka ledre Yésù wá ní, azé yí ezé kóo go mbá umbuzé simi lúyú ledre. Nda bì i'bíní babatíza zíze ní, uruní zée go gí simi umbu 'bì lúyú ledre zíze ídize trìdrìze. ³ Zée ga bì za mbá 'di'bizé babatíza kí ìrì Kírésìto Yésù ní, ni yí ené kóo go káa zí éyí bì uyuzé go ndro kí Yésù ní. ⁴ Simi bì i'bíní babatíza zíze ní, ni kóo káa zí éyí bì kóo uyuzé go miúyu do óto zée ndro kí Kírésìto ní. I'bíní babatíza zíze gí ro zíze úrúze simi mikánda trìdrì cé káa zí bì 'Buzé Lomo kí mongù roko'buné uru Kírésìto ní.

⁵ Káa zí bì azé kóo go kí Yésù éyí kíé'do simi miúyua ní, azé go kpá éyí kíé'do kéne simi miúrúa. ⁶ Owozé go kídí kurù miméngì ledre ga bì kóo azé káe ní, Yésù 'di'bi kóo go mbá roné úyuné káe do mingbúngbu kágá. Gí zí kényí nées ní, ndazé lolù fú lá 'yì lúyú ledre e wá. ⁷ Lúyú ledre ndaá lolù kí roko'buné dozé wá gí zía uyuzé go zíze ólúógu ezé gí simi a.

⁸ Káa zí bì Kírésìto uyu gí rozé ní, uyuzé kóo go ndro kéye. Nda simi bì urú ní, zíze úrúze ndro kéye. ⁹ Gí zí kényí nées, owoyemezé go bilámáne, kídí bì kóo Kírésìto uyu zía úrúne ní, uyu andá ené lolù roné wá, ni nda ídí ené go trìdrì za fí. ¹⁰ Simi bì uyu gí ro lúyú ledre ezé ní, uyu dujú kí'di kéré, urú kpá dujú kí'di kéré. Nì cakaba mindìsìné trìdrì kí Lomo do bì kíé'do za fí.

¹¹ Ídísé ówo a kídí lúyú ledre ala'dutù lolù dosé wá, Kírésìto Yésù i'bì mikánda trìdrì go zíze, áse go trìdrìsé zí Lomo.

¹² Káa zí bì goó kenée ní, ndásé ótoómo lúyú ledre zía ídine ngére esé, zíse ndìsìsé méngì dujú bisinyí ledre ga bì rosé ili yée ní wá, gí zía rosé nées ni ógu úyu ené miúyu. ¹³ Káa zí bì Lomo i'bì mikánda trìdrì go zíze ní, ndásé lolù i'bì rosé ndìsì méngì bicayi ledre ga bì rosé ili yée ne ní wá. Ídísé i'bì rosé ndìsì méngì dujú ledre ga bì Lomo ili yée ní. ¹⁴ Lúyú ledre nda ídí ngére dosé wá gí zía lorù bì Músa eké ní ala'dutù ené dosé wá. Bilámá mimbé'de Lomo bì rosé ní, ala'dutù yí ené dosé goó ne.

Azé nda go owúkúlú 'bì Lomo

¹⁵ Káa zí bì ndazé lolù sí lorù bì Músa eké ní wá ní, bilámá mimbé'de Lomo bì rozé ní, ala'dutù yí ené dozé goó ne ní, idíze mu ndá'ba ndìsì lúyú ledre? Fí, éyí ndaá ídí kenée wá.

¹⁶ Ndásé ótoómo rosé káa do owúkúlú 'bì lúyú ledre zía ídine ngére esé wá, gí zía lúyú ledre ndìsì 'dí'biógu umbu. Bilámá a ídísé ótoómo Lomo zía ídine ne Ngére esé zíse ndìsìsé méngì dujú ledre ga bì ili yée ní. ¹⁷ Kóo 'desì ní, áse kóo owúkúlú 'bì lúyú ledre. Mbófo éyí zí Lomo gí zía 'dí'bisé bilámá ledre ené bì ndìsìní 'dódo a zíze ní go kí mimbé'desé kíé'do. ¹⁸ Lomo ootoomo sée gí simi lúyú ledre esé e go, ása nda go owúkúlú ené e.

¹⁹ Mándìsì úku ledre owúkúlú e zíze gí ro zíze ówoyéme ledre ga bì mándìsì úku yée ní gí zía ngunğungu ledre esé ndaá aka kí roko'buné wá. Kóo 'desì ní, ótoómosé kóo rosé káa do owúkúlú 'bì lúyú ledre, zíse ndìsìsé méngì ledre ga bì Lomo ndaá kí rokinyi gí royé wá ní. Ili nda go zíze i'bì rosé mbá ndìsì méngì dujú éyí ga bì Lomo ili yée ní. ²⁰ Simi bì kóo lúyú ledre ni aka ngére esé ní, sómúndíkisé esé kóo ledre méngì bilámá ledre ga bì niyí miútúásáye kací komo Lomo ní wá. ²¹ Simi sındí kádra máa bì kóo nées ní, éyí bì kóo ndíkisé simi miméngì ledre ga bì kóo áse simi a ní 'dí? Bì tí lá komokenyí kí umbu ní. ²² Káa zí bì lúyú ledre ndaá lolù ngére esé wá ní, áse nda go owúkúlú ga bì 'bì Lomo ní. Ndìsìsé nda go méngì ledre ga bì niyí miútúásáye kací komo Lomo ní, odu a áse ndíki trìdrì bì za fí ní.

²³ Lúyú ledre ndịsị 'di'biogu zị 'yị e umbu, Lomo 'di'biogu 'bi ené zị 'yị e sáká éyị bi ni trịdri bi za fí ní gị zị bilámá mimbé'dea bi rozé kpurú gị simi Kírésìto Yésu bi ni Ngére ezé ní.

7

Ólúógusé gị simi lorụ 'bi Músa go

¹ Owú 'bi Babá e, másómú ówosé bú bilámáne kídí lorụ ni kí roko'buné dụú do 'yị bi ni aka trịdri ní. Máúku ledre ba zise, sée ga bi ówosé lorụ bú ní. ² Lílì a ni káa zị togú ofúní kára go yá, lorụ odóngerị wo go dụú zị o'do bi ofú wo née. 'Búo togú o'do máa née uyu go yá, kára née ndaá lolu miódóngéříné zị o'do máa née wá. ³ Togú o'do 'bi kára née ni aka bo zía ndéréne só'do ngíti o'do yá, lorụ ya kídí née go lúyú ledre, kára née menđi 'berị go. Togú o'do 'bi kára née uyu go miúyu yá, kára máa née menđi ené née 'berị wá.

⁴ Zée kése, azé kóo mbá sị lorụ. Simi bi Kírésìto uyu gị rozé ní, uyuzé kóo go ndro kéye. Zíze úrúze kpá ndro kéye gị ro zíze ndịsízé menđi éyị ga bi Lomo ili yée ní. ⁵ Simi bi kóo ngára ngunuzé aka ledre Yésu wá ní, ndịsízé kóo mbá menđi ledre ga bi rozé ili yée ní, ambá ledre maáge ndịsíní 'dí'biogu umbu gị zía ndịsízé kóo lódú dụú kací lorụ bi Músa eké ní. ⁶ Bi ba ní, ndazé ezé lolu sị lorụ wá gị ro zíze menđi dụú éyị ga bi Lomo ili yée ní gị zía kurú ledre ga bi azé kée ní uyuní gị simizé go, mikánda ledre ni nda goó ne simizé simi roko'bu 'bi 'Dówú Lomo.

Ịcị okó kẹ lúyú ledre

⁷ Bi née ní ní, lorụ ni bisinyí éyị ke? f'i, togú lorụ ndaá kóo ídì wá yá, káa bi máútúásá ówo a bi kídí lúyú ledre ni bo ní wá. Káa zị bi lorụ uku kídí, "Ndá óto 'bú éyị 'bi 'yị wá ní." Káa bi máútúásá kpá ówo a bi kídí óto 'bú éyị 'bi lafú 'yị e ni bisinyí ledre ní wá. ⁸ Lúyú ledre oyólo'bó lorụ gị ro zị 'bú bisinyí ledre ndịsị ngbórone simimá. Ídì kóo lorụ nda ídì wá, káa bi lúyú ledre ndaá ba kí roko'buné wá. ⁹ Simi bi kóo ngára

máówo aka kóo lorụ wá ní, mááyí yị amá kóo kí ro domá. Simi bi máówo nda lorụ ní, zị komomá líkpíne zíma ówoyéme a kídí lúyú ledre ni go simimá kینگaya. ¹⁰ Másómú 'bi amá kóo kídí mindịsimá ni ídì bilámáne gị zị lorụ, ábuwá lorụ ogụ nda yị ené óto mindịsimá zía ídine bisinyíne.

¹¹ Lúyú ledre owo mi'dogu ené kpurú gị simi lorụ, zía lóndo máa. Gị zị kẹyị née ní, zị mindịsimá nda ídine go bisinyíne.

¹² Abú kenée ndotó, lorụ ni yị ené 'bi Lomo, ni bilámáne ndịsị 'dódo mbigí ledre ga bi Lomo ili yée ní.

¹³ Togú lorụ ni bilámá éyị ní, ni óto mindịsimá zía ídine bisinyíne lára a káa be 'di? f'i, éyị ndaá kenée wá. Yị ené lúyú ledre bi owo mi'dogu ené kpurú gị simi lorụ zía óto mindịsimá bisinyíne ní. Gị zị kẹyị née ní, 'dodo go kídí lúyú ledre ni bisinyí éyị. ¹⁴ Owozé go kídí lorụ ni yị ené 'bi Lomo. Lúyú ledre ni yị ené gị zíma bi málányá yị amá fú ro menđi bisinyí menđi ledre ní. ¹⁵ Máówoyéme amá éyị bi mándịsị menđi a ní wá, máménđi nda yị amá éyị bi ili zíma menđi a wá ní. ¹⁶ Togú mándịsị menđi éyị ga bi ili kóo zíma menđi yée wá ní yá, mángúnđu go kídí ma'díi lorụ ni yị ené bilámá éyị. ¹⁷ Máménđi amá éyị ga gére née máa wá, yị ené lúyú ledre bi ála'dútụ domá ní, oto máa née zíma ndịsimá menđi ledre ga gére née.

¹⁸ 'Bú menđi bilámá ledre ni yị ené kóo tí bo domá, bi menđi a ndaá kóo zíma wá gị zía lúyú ledre oto kóo 'be 'bi ené go simimá. ¹⁹ Gị zía bi 'be 'bi lúyú ledre ni nda kóo simimá ní, zía ndịsíné gága máa, zíma nda ndịsimá menđi ledre ga bi ili yée ní. ²⁰ Togú máménđi lúyú ledre yá, née ndaá 'bi ené ledre amá wá, née ledre 'bi lúyú ledre bi oto 'be 'bi ené simimá ní.

²¹ Lorụ ndịsị 'dódo a zíma, kí'dí bi máli go menđi bilámá ledre ní, lúyú ledre bi simimá ní ndịsine 'dútụ mịsì'di a gị zíma.

²² Abú kenée ndotó, zíma í'bí romá kí sómú ledre amá mbá menđi dụú ledre bi lorụ 'bi Lomo ili zíma menđi a ní.

²³ Máówo go kídí do okó e niyí bo gbre do mimbé'demá kací kadra mbá ndìşì ọ́ró royé. Ngíti a ili máídí ndìşì méngì bisinyí ledre, ngíti a ili 'bì ené máídí ndìşì méngì ledre bì Lomo ili ní. ²⁴ Máówo kóo wá, mááyí kóo ọ́lúọ́gù gí sị sịlì lúyú ledre bì ala'dùtù domá ní lárá a káa be 'di? ²⁵ Mbófo éyí zí Lomo, zía kásaogù Kírésìto Yésù Ngére ezé yómo máa.

Mándìşì nda go méngì éyí bì lorù ené ili ní, tí lá gí zía bì mááyí 'yìma'dí ní, romá ili fú lá máídí méngì bisinyí ledre.

8

Mikánda trìdrì nì gí zí 'Dówù Lomo

¹ Káa zí bì azé go 'yì ga bì 'bì Kírésìto Yésù ní, Lomo 'decì ené ngbangazé bisinyíne wá, ² gí zía 'Dówù Lomo 'di'biyó zée gí simì roko'bu 'bì lúyú ledre bì kóo nì 'dí'biógù umbu dozé ní go. I'bí nda mikánda trìdrì go zíze gí zí bilámá ledre bì Kírésìto Yésù méngì zíze ní. ³ Lorù 'bì Mùsa utúasá ené í'bí mikánda trìdrì zíze wá, gí zía lúyú ledre bì ala'dùtù dozé ní 'di'biyó roko'bu gí zíze go. Née sị ledre bì Lomo kasaogù owù 'bì ené Yésù zíze yáa káa do 'yìma'dí gí ro zía rómo komo lúyú ledre. ⁴ Lomo méngì ledre née kenée gí ro zíze ndìşìzè méngì dùyú bilámá ledre ga bì niyí miútúasáye káa zí bì Lorù 'bì Mùsa uku ní. Ndìşìzè nda go méngì dùyú ledre ga bì 'Dówù Lomo uku yée ní, ndaá lolù kací ledre ga bì rozé ili yée ní wá.

⁵ 'Yì ga bì ndìşìní méngì ledre ga bì royé ili ní, i'biní 'bì eyé sómù ledre eyé mbá gí ro ledre ga bì royé ili yée ní. 'Yì máa yée ga bì ndìşìní lódù kací ledre ga bì 'Dówù Lomo ndìşì úku yée ní, i'biní 'bì eyé sómù ledre eyé mbá zí 'Dówù Lomo. ⁶ Míméngì ledre kací sómù ledre bì rozé ili yée ní, ndìşì 'dí'biógù zí 'yì umbu. Míméngì ledre kací sómù ledre bì 'Dówù Lomo ndìşì í'bí a ne ní, ndìşì ọ́to 'yì e zíye ídiye kí trìdrì bì za fí ní kpá kí mimbé'de kìdrì. ⁷ 'Yì ga bì ndìşìní méngì dùyú ledre ga bì royé ili yée ní, niyí ezeokó Lomo. Gí zí kényí née utúasání eyé méngì ledre kací lorù 'bì Lomo wá. ⁸ 'Yì ga bì ndìşìní méngì

dùyú ledre ga bì royé ili yée ní, utúasání eyé ọ́to Lomo zía ídìne kí rokinyi wá.

⁹ Sée ga bì ngára méngìsè lolù ledre ga bì rosé ili yée ní wá ní, ásá nda go kpí gí zía 'Dówù Lomo nì nda go simìsè ndìşìsè nda go méngì ledre ga bì ndìşì úku yée zise ní. 'Yì ga bì ngára Kírésìto ndaá do mimbé'deyé wá ní, ndaní eyé 'yì ené e wá. ¹⁰ Káa zí bì Kírésìto nì go do mimbé'desé ní, abù gbékpí rosé née nì úyú gí zía bì lúyú ledre 'di'biogù umbu go do sogo káńgá ní yá, 'Dówù Lomo nì í'bí mikánda trìdrì zise gí zía útúasásè go kací komo Lomo káa do mbigí 'yì ené e. ¹¹ Lomo bì kóo uru Kírésìto Yésù gí simì umbu ní, nì kpá úru sée gí simì umbu gí zía 'Dówù Lomo nì go simìsè.

¹² Owù 'bì Babá e, káa zí bì ngára lúyú ledre ala'dùtù lolù dosé wá ní, ndásè lolù ndìşì méngì éyí ga bì rosé ili yée ní wá. ¹³ Togù ndìşìsè méngì bisinyí ledre, Lomo nì 'decì ngbangasè bisinyíne. Ídìsè ọ́toómo mimbé'desé zí 'Dówù Lomo ndìşìné simì a zía í'bí roko'bu zise, gí ro zise ọ́toómo bisinyí ledre e za mbá 'dá'ba.

¹⁴ 'Yì ga bì ndìşìní méngì ledre e kací kúrú 'Dówù Lomo ní, niyí go mbigí owù ga bì 'bì Lomo ní. ¹⁵ Lomo i'bí 'Dówùne simìzè née gí ro 'dí'biyó ngìrì kíe gí rozé 'dá'ba, gí do bì zise ọ́wo née káa do 'Buzé. ¹⁶ 'Dówù Lomo ndìşì ọ́dro do mimbé'dezé kídí ma'díi, azé owù ga bì 'bì Lomo ní. ¹⁷ Káa zí bì ngunğuzé ledre 'bì Kírésìto Yésù owù 'bì Lomo go ní, azé go ndro kí Yésù owù ga bì 'bì Lomo ní. Káa zí bì kóo Yésù 'do'dó gí rozé ní, nì bilámáne zíze kpá 'dó'dóze gí ro ledre ené azé karanée ídí ndro kí Yésù ma'dáa simì rokinyi.

Ídìzè kpá fú tóro ngbúó

¹⁸ 'Do'dó ga bì ndìşìzè 'dó'dó yée ba za mbá nì lá owù éyí cùku'dée, utúasání ọ́toásá a kací mongù undru bì Lomo nì karanée í'bí a zise ní wá. ¹⁹ Éyí ga bì Lomo otoogù yée do sogo káńgá ba za mbá ndìşìní ọ́to komoyé gí ro mongù undru bì karanée Lomo nì í'bí a zise owù 'bì ené ní. Niyí kpá ndíki éyí gí simì a. ²⁰ Lomo otoogù yì ené kóo éyí ga bì do sogo káńgá ba go za mbá bilámáne.

Karaba ba ní, éyí ga gére nées ledre eyé sinyí go za mbá ndaá 'bi ené bi yaá iliní ye kenée ní wá. Yí ené gi zí lúyú ledre 'bi bulúnduzé Ádama. Abú kenée ndotó, sinyíonzó ené roné za fí wá, ²¹ gi zía Lomo ni líkpí éyí ga bi otoogú yée ní gi simi umbu bi niyí ógú úyu a ní za mbá. Zía kpá í'bí éyí gi simi mongú úndru bi ni gú í'bí a zí owú 'bi ené e ní zíye.

²² Owozé go kídí éyí ga bi do sogo kángá ní za mbá ndişiní náná do soyé gi zí éyí miówo bi royé ní káa zí mbámiowú ndişí náná do soné gi zí owú miówo gi ro árá ní. ²³ Abú kenée ndotó, zée ga bi kí 'Dówú Lomo simizé ní, ndişizé aka kpá fú náná do sozé kí óto komozé gi ro zí Lomo 'dí'bi zée zíze ídíze káa do mbigí owú 'bi ené e. Owozé go kídí ma'díi karanée óyóló'bó zée zíze ídíne mikándazé. ²⁴ Simi bi Lomo yomo zée ní, zía í'bí óto komo nées zíze. Sí ledre bi zí 'yí ndişí óto komoné gi ro éyí bi i'biní go zía ní ndaá. ²⁵ Káa zí bi ngára ledre nées mengí aka roné wá ní, idízé tóro ngbúó kí ndişí útusimizé káa zí bi azé go ndişí óto komozé gi ro ledre máa nées ní ní.

²⁶ Simi bi azé go íni ini zí Lomo ní, ngíti géyí yá owozé ezé kací ini ini ma'dáa do bilámá misi'diné wá. Zí 'Dówú Lomo nda óguné sáká zée ndişí ini ini kí ngúnú roné zí Lomo gi rozé. ²⁷ Lomo owo ledre ga bi do mimbé'dezé ní mbá bú, káa zí bi owo sómú ledre 'bi 'Dówú Lomo bú simi bi 'Dówú Lomo ma'dáa ni ndişí ngúnú roné gi ro 'yí ga bi 'bi Lomo ní káa zí bi Lomo ili ní.

²⁸ 'Yí ga bi otoní 'bú Lomo go za kí mimbé'deyé mbá ní, Lomo ni ndişí lúru bi kacíye kí roko'buné kpá za mbá. Gi zía geléogú yée go káa do mbigí 'yí ené e. ²⁹ Lomo owo kóo kú go 'desí kídí nées ni géléogú zée, zíne óyóló'bó zée zí sómú ledre ezé ídíne káa zí 'bi Yésu ní. Yésu ma'dáa ni nda 'bi ené zíze káa zí mizefí owú ní. ³⁰ 'Yí máa yée ga bi Lomo géléogú yée go ní, ni 'dí'bióto yée káa do mbigí 'yí ené e. Simi bi niyí go 'yí ené e kenée ní, zíye nda ídíye kéye kí'do simi rokinyi.

Éyí bi ni 'dí'bióyó zée gi ro Lomo ní ndaá

³¹ Ledre ni bo tarazé zíze úku a kací bilámá ledre bi Lomo mengí zíze nées ní? Káa zí bi Lomo oto 'búze go cú kenée ní, ngíti éyí ni bo zíze ndişizé sómú simizé gi zía? ³² Káa zí bi Lomo kasaogú za cú owú 'bi ené ógú úyuné gi rozé ní, sómúsé 'bi esé kídí éyí ga bi za mbá ilizé yée ní Lomo utúasá í'bí yée zíze wá? ³³ Togú Lomo gelé yí ené zée go cú ne káa do mbigí 'yí ené e ní, ngíti 'yí ni bo ni ógú tóro zía 'dəcí ngbanga rozé? ³⁴ 'Yí 'dəcí ngbangazé nda gi zía Kírésito Yésu uyu kóo ne gi rozé. Zí Lomo kóo úru wo gi simi umbu, ni cakaba mindişiné do sílì a 'bi anú ndişí ngúnú roné zía gi rozé.

³⁵ Káa zí bi goó kenée ní, éyí bi ni 'dí'bióyó 'bú Kírésito Yésu gi dozé ní 'di? 'Do'dó bi rozé gi zí ngíti géyí 'yí e ní, rokinyi bi ndaá rozé wá ní, ndişí bi ndişí yemezé rozé wá ní, 'bú bi ndişí méngí zée gi zía 'yí í'bí éyí miánu ndaá zíze wá ní, lerí bongó bi ndişí méngí zée ní, nda kí umbu? ³⁶ Káa zí bi miéké kúru Lomo uku ní,

“Ndişizé ótoómo rozé zí umbu gi rosé kací kadra mbá káa zí Kábiriíkí e ní.”

³⁷ Simi ledre ga gére nées mbá, Kírésito oto 'búze go, zía ndişiné kpá fú í'bí roko'bú zíze, zíze ndişizé rómo komo ledre ga gére nées kée. ³⁸ Gi zí kéyí nées ní, máówo go bilámáne kídí éyí bi ni 'dí'bióyó zée gi ro Kírésito Yésu ní ndaá. Togú umbu, togú rokinyi, abú kpá za maláyika e gi komo ere, togú mbú bicayi lomo e, togú mbú ledre ga bi niyí ndíki zée kí yée ga bi niyí ndíki zée karanée ní. ³⁹ Gba roko'bú ga bi komo ere 'dága kí yée ga bi do sogo kángá ona ní, togú kpá mbú ngíti géyí éyí ga bi gi do dongará éyí ga bi Lomo otoogú yée ní yá, utúasání 'dí'bióyó zée gi ro Lomo bi oto 'búze kpúrú gi simi Kírésito Yésu Ngére ezé ní wá.

9

Lomo gelé 'yí ené e

1 Owú 'bi Babá e, Maa Páwulo máúku zise ma'díi do komo Kírésito kpá do komo 'Dówú Lomo bi 'yi ówo ledre gi do mimbé'demá ní. 2 Mááyí kí mongú simikozo gi ro 'yi ezé e Yúda e gi zía bi asiní kí ngúngu ledre 'bi Ngére Yésu ní. 3 Idí koo éyí bi Lomo ngúngu bo zine 'dí'bióyó máa 'dá'ba gi ro Kírésito gi do bi zine yómo Yúda e yá, mááyí geré ngúngu a. 4 Lomo gelé koo Isiréle e go 'desí kaa do mbigí 'yi ené e gi ro zíye ídiye kéye éyí kíe'do. Zía 'dódo roko'buné zíye, zía óto miyéme ledre dongarane kéye, zía í'bí lorú ené zíye kí misi'di bi niyí ndísi ini ini doa simi 'Díci 'bi Lomo ní, zía mócu éyí zíye kídí, née ni í'bí úndru zíye kíngaya. 5 Míngburoko bulúnduzé ga bi kufú Yúda e tonó gi royé ní, niyí kpá ye bulúndu Kírésito bi ni ngére do éyí e za mbá ní. Iri Lomo idí idí mimbófoné za fí. Idí kenée.

6 Úndru bi koo Lomo uku ledre í'bí a zí bulúndu Abarayáma e ní, tú'dúye ndikiní eyé e wá. Bi née ní ní Lomo ni 'yi ranga? f'i, ndaa kenée wá. Yí ené gi zía bi Isiréle e ndaní eyé mbá mbigí 'yi ga bi 'bi Lomo ní wá. 7 Ndaa 'bi ené bi kídí bulúndu Abarayáma inyini za mbá ngúngu ledre 'bi Lomo kaa zí 'bi Abarayáma ní wá. Lomo uku ledre zí Abarayáma kídí, "Iriyi ni ówú do Isáka e kí owú 'bi ené e." 8 Kaa zí bi kenée ní, ndaa 'bi ené bi kídí bulúndu Abarayáma niyí za mbá 'yi ga bi ngúnguní ledre bi Lomo mócu wo ní kaa zí bi Abarayáma ma'daa ngúngu ní wá, lá dúyí yée ga bi Lomo mócu ledre gi royé 'desí ní. 9 Ba mócu éyí bi Lomo mócu ní kídí, kibi ngíti a kaa zí ba ní, "Mááyí ndá'baógu ndíki Sára go kí owúo'do kó'dúne."

10 Ówosé kpá Ledre koo mengi roné zí Rebéka me'be Isáka simi bi koo ni kí siminé ní go. 11 Simi bi arání aka tonngo ga gére née wá ní, zí Lomo úku ledre zí Rebéka kídí, 'dá'dá zí ngúrúyé kí méngi bilámá ledre togú mbú bisinyí ledre, mócu éyí 'bi Lomo ni 'bi ené yí ené

tí fú do biné. 12 Ndaa 'bi ené gi zí bilámá míméngi ledre kpá wá, Lomo ili yí ené kú ne kídí, "Owú'dá'dá ni idí 'yi inyí kasa zí owú'dá'ba." 13 Kaa zí bi ni miékéne simi miéké kúrú Lomo ní kídí, "'Bú Yakóbo ofu domá go, 'bú Ésawu ndaa 'bi ené domá wá."

14 Kaa zí bi kenée ní, azé úku a kídí Lomo ni bisinyí 'yi? f'i, ndaa bisinyí 'yi wá. 15 Lomo uku koo ledre zí Músa kídí, "'Yi bi magélé wo go ní,

mááyí méngi ledre zía dúyí kací mimbé'demá."

16 Lomo ndísi méngi ledre ené kací mimbé'dené ndaa 'bi ené kací míméngi ledre 'bi 'yíma'dí e wá. 17 Ni miékéne simi miéké kúrú Lomo kídí, Lomo uku koo ledre zí mongú ngére 'bi Ízibiti kídí "Máoto yi kaa do ngére gi ro zí 'yi e ówo roko'buná gi ro zíye ndísiyé mbófo nda dúyí máa do sogo kángá." 18 Lomo ndísi méngi bilámá ledre dúyí zí 'yi bi ili go méngi bilámá ledre zía ní. 'Yi máa wo bi ili go zí doa óruné mióru ní, ni óto wo zí doa óruné.

19 Ngíti géyi 'yi e niyí úku ledre kídí, "Sara Lomo ni nda 'déci ngbangazé lará a kaa be 'di? Ndaa 'bi ené bi ndísi óto ngíti géyi 'yi e ne zí doyé óruné mióru ní wá?"

20 'Yi bi ni útúásá itri ledre do Lomo ní 'be náambi? "Éyí bi Lomo yeme ne ní, útúásá go úku ledre kí Lomo kídí, 'Yéme máa kaa gi ro 'díya?' " 21 'Yi ó'bó pheré ni kí roko'bu do ko'bó bi ogo gi ro ó'bó a ní. Ni ó'bó a kací ili ledre ené togú kí bilámá tífi roné riri rí togú mbú fufuroto.

22 Abú útúásá koo go miútúásá kací komo Lomo gi ro 'dó'do 'yi ga bi uwúní ledre ené wá, útúásání go miútúásá gi ro do 'dó'do yée, gi ro zíye ówo roko'buné yá, zía 'dó'dóne kí útúsiminé ngbángbáne. Lomo ni kí ma'díi zine gi ro méngi éyí e kenée. 23 Lomo méngi ledre née kenée gi ro do 'dódo mongú óto 'bú 'yi e kí miídrí mimbé'dené bi née oto ro 'yi ga bi née yemeoto gi royé ní. 24 'Yi ga bi Lomo ndolo yée ní, ndaa 'bi ené lá dúyí

9:7 9:7 Dosí éyí e 21:12

9:9 9:9 Dosí éyí e 18:10,14

9:12 9:12 Dosí éyí e 25:23

9:13 9:13 Maláki 1:2,3

9:15 9:15 Ólúógu 33:19

9:17 9:17 Ólúógu 9:16

9:20 9:20 Isáya 29:16, 45:9

kúfúze Yúda e wá, ndolo kpá kúfú 'yì ga bì ngára ndaní Yúda e wá ní. ²⁵ Uku simi búkú 'bì Uzíya kídí,

“Yì ga bì kóo ngára ndaní 'yì amá e wá ní, zíma ndìsímá ndólo yé 'yì amá e, yé ga bì kóo 'búye ndáá domá wá ní, zí 'búye ídíne domá.”

²⁶ Zí Uzíya úku ándá a kídí,

“Kpá tí do bì bì ndìsíní kóo úku a kídí ndásé 'yì e amá e wá ní,

niyí ndolo sée owú ga bì 'bì Lomo bì ni trídri ní.”

²⁷ Nébì Isáya uku kóo ledre o'buó'bu zí Isiréle kídí Lomo uku kídí,

“Abú Isiréle etríní káa zí sayi bì kó'dù mongú ngburu ní yá,

'yì ga bì niyí ómo ní niyí ídí lá ca.

²⁸ Tí káa zí bì kóo Ngére Lomo uku kídí née ni 'dècì ngbanga 'yì e do sogo kángá mbá ní,

ni tí 'dècì ngbangayé kíngaya kenée.”

²⁹ Isáya uku kpá ngíti ledre kídí,

“Ídí Ngére Lomo bì roko'bu a ofu go ní ndáá kóo ótoómo ngíti géyì 'yì e káa do kúfú wá,

káa bì ùkúzé go káa zí kúfú 'yì ga bì kóo simi gara bì Sodóma kí Gomóra bì Lomo ufuonzó yé ní.”

Mìsì'di ómo ni dùyí kîé'do

³⁰ 'Yì ga bì kóo ngára iliní ledre 'bì Lomo wá ní, simi bì oyólo'bóní mimbé'deyé zíye ngunu ledre 'bì Lomo ní, zíye útúásáye kací komo Lomo káa do mbigí 'yì ené e.

³¹ Isiréle e iliní 'bì eyé, yé idiní éme komo Lomo ba gí zía bì yé ndìsíní méngì ledre e mbá kací lorù 'bì ondú eyé ní. Ábuwá lorù 'bì ondú yomo ené 'yì wá.

³² Utúásání kací komo Lomo wá gí zía iliní eyé ngunu ledre 'bì Yésu zíye ndìsiyé méngì ledre e káa zí bì Lomo ili ní wá.

³³ Ledre née utúásá go kpìni kí ledre bì kóo ngíti nébì uku kídí ni miékéne simi miéké kúrú Lomo kídí,

“Lúrúsé aka mááyí go óto tutú bì 'yì e niyí ndìsì 'díkí roa ní simi gara amá bì Záyono ní.

Kpá tutú bì 'yì e niyí ndìsì léseútú doa ní ngununí ledre 'bì 'yì née wá, utúásání ndíki misi'di zíye óguyé zíne wá.

'Yì ga bì niyí ngunu ledre a ní, komo-kenyí utúásá ídí ro doyé e wá.”

10

Páwulo ini ini zí Lomo gí ro Yúda e

¹ Owú 'bì Babá e, mándìsì ini ini zí Lomo gí ro Yúda e cú kí simimá, idiní ómo. ² Máówo bú iliní tí go kíngaya gí ro méngì ledre ga bì Lomo ili yé ní, tí lá owoyemení aka eyé éyì bì Lomo ili zíye méngì a ní wá. ³ Gí zía bì owoyemení misi'di bì Lomo ni óto 'yì doa káa do mbigí 'yì ené wá ní, zíye ndìsiyé lódú 'bì eyé misi'di eyé bì iliní wo ní. Née sí ledre bì iliní lódú misi'di 'bì Lomo ní wá ní.

⁴ Simi bì Kírésìto ogú ní née go odù lorù bì Músa eké ní, gí do bì zí 'yì e ídíye mbigí 'yì ga bì 'bì Lomo ní togú ngununí ledre Kírésìto go ní.

⁵ Músa uku kídí, “'Yì bì ili zíne útúásáne kací komo Lomo káa do mbigí 'yì ené gí zía bì née ndìsì lódú kací lorù ní yá, ídí ndìsì méngì ledre ga bì lorù ili yé ní kí mimbé'dené mbá.” ⁶ 'Yì bì ngunu ledre Yésu go ní, ni go mbigí 'yì bì 'bì Lomo, úku ené ledre bì kídí, “Ambí ni ndéré komo ere ne gí ro 'dí'biógu Kírésìto girí bì do sogo Kángá ona ní ne?” ⁷ Uku ené kpá ledre bì kídí, “'Yì bì ni ndéré do bì bì 'bì trídri 'yì ga bì uyuní go ní ne, gí ro 'dí'biógu Kírésìto girí ní?” ⁸ 'Yì bì ngunu ledre Yésu go, gí zí kéyì née ni go mbigí 'yì 'bì Lomo ní, ni úku ledre kídí, “Kúrú Lomo ni go gbóo kíyì, ni kpá go tarayí kí do mimbé'deyí.” Kúrú Lomo née ni sanda 'bì ngunu ledre Kírésìto bì ndìsízé úku a ba. ⁹ Togú ngunu go do mimbé'deyí kídí, Lomo uru kóo Yésu go gí simi umbu, zíyì úku a fúo yá, “Yésu ni Ngére amá,” Lomo ni í'bì trídri bì za fí ní zíyì. ¹⁰ Gí zía bì ngunu go do mimbé'deyí útúásá go komo Lomo káa do 'yì ené ní, zíyì kpá

úku a go fúó kí tarayí ní, Lomo ni í'bí tridri zize. ¹¹ Ni miékéne simi miéké kúru Lomo kídí, “Yì bi nṅunṅu ledre a go ní, komokenyí utúasá ídí ro doa wá.” ¹² Ndaá 'bi ené kí ledre wá togú ayí gi simi kúfú Yúda e togú gi simi kúfú 'yì ngára ndaní wá ní yá, Ngére esé ni za mbá òwú kí'è do Yésu. 'Yì ga bi niyí ini ini zía idí yómo yée ní, ni tí yómo yée ma'díi. ¹³ Ni kenée ma'díi, “Yì bi ni ini ini zí Ngére Lomo ní, Lomo ni tí yómo wo.”

¹⁴ 'Yì e niyí ndú'yú Yésu yaá idí sáká yée lára a káa be 'di togú nṅunṅuní ledre a wá ní? Niyí nṅunṅu ledre a káa be 'di togú uwúní ledre a wá ní? Niyí úwú ledre a lára a káa be 'di togú 'yì úku ledre a nda zíye wá ní? ¹⁵ Niyí 'dódo ledre 'bi Lomo káa be 'di idí kóo ndaní kása yée wá ní? Gi zía bi ni miékéne simi miéké kúru Lomo kídí, “Yì ga bi ndišiní úku bilámá ledre 'bi Lomo zí 'yì e ní, ledre eyé ma'dáa ìnyiofú go, 'yì e ndišiní úwú a mbá kí 'búne.”

¹⁶ Ndaá 'bi ené kóo bi ya Yúda e ìnyiní kóo mbá nṅunṅu bilámá ledre 'bi Lomo ní wá. Nébì Isáya eké kóo kídí, “Ngére Lomo, ukuzé tí ledre eyí go zí 'yì e, ambí nṅunṅu kóo ne?” ¹⁷ Niyí aka úku bilámá ledre gi ro Kírésito zí 'yì e úwú a kí, niyí nda fú nṅunṅu a. ¹⁸ Bi née ní ní Yúda e uwúní aka bilámá ledre bi 'bi Kírésito ní fú lá wá? Uwúní go gi zía miéké kúru Lomo uku kídí,

“Ledre 'bi Lomo aṅga go zaá do sogo káṅgá mbá.”

¹⁹ Bilámá ledre bi gi ro Kírésito née Isiréle e owoyemení kóo goó? Ì, owoyemení go gi zía Músa eké kóo go kídí, Lomo uku yaá,

“Mááyí óto 'yì ga bi ngára ndaní Yúda e wá, bi ndišiní lúru yée kídí owoní ledre amá wá ní, zíye ídíye mbigí 'yì amá e.

Mááyí óto sée Yúda e zí mimbé'desé ndiši éšine royé miésí.”

²⁰ Lomo ukui'bí kóo ledre zí nébì Isáya uku tátá a o'buó'bu kídí,

“Yì ga bi kóo owoní máa wá ní, owoyemení nda máa go.

Má'dódo ledre bi gi do bimá ní go zí 'yì ga bi kóo ngára owoyemení máa wá ní.”

²¹ Zí Lomo úku ledre kídí,

“Máóto 'bú Isiréle e go kíngaya. Mándiši yáya sílma gi royé kí kadra kí ndulu mbá gi ro zíye óguyé zíma, doyé oru yì ené fú lá mióru iliní eyé ledre amá née mbá wá.”

11

Lomo oyó ené sogoné zí Yúda e wá

¹ Owú 'bi Babá e, bi née ní ní Lomo oyó sogoné go zí Isiréle e? F'ì, mááyí ngúrúyè. Mááyí bulúndu Abarayáma gi tara mbotu bi 'bi Benzemúna ní. ² Máúku zíse, zée Isiréle e azé yì ezé 'yì ga bi kóo Lomo gelé utu kóo zée 'desí zíne káa do mbigí 'yì ené e ní. Ni miékéne simi miéké kúru Lomo, nébì Ilíya uku sinyi kóo ledre gi do bi zée Isiréle e zí Lomo kídí, ³ “Áko Ngére Lomo, Yúda ga gére née emení ngú, 'di'biní kóo ngíti géyì nébì ga bi kóo 'dá'dá ní úfu yée 'dá'ba, zíma ngásá ómomá gi zíye òwú máa. Zíye ìnyiyé ólúye simi 'dícì bi 'bi mbófo yì ní zíye óngbo lóko mbayi ga bi o'bóní yée gi simi tutú gi ro ndiši 'dáná éyì e zíyì doyé ní mbá 'dá'ba.” ⁴ Zí Lomo úkulúgu ledre zí Ilíya kídí, “Ndá sómú ledre wá. Tù'dú 'yì amá e niyí bo éyì 'bi álifú ìnyì doa gbre (7,000) mábándá óto yée go zíma, née 'yì ga bi iliní eyé ledre 'bi bicayi lomo bi ndišiní ndólo a Bála ní wá.” ⁵ Ngítize ngíti géyì niyí bo Lomo bandá oto yée go gi zí bilámá mimbé'de a bi royé ní gi zía nṅunṅuní ledre ngére Yésu go. ⁶ Bilámá ledre bi Lomo mengi née ndaá 'bi ené gi zí bilámá miméngi ledre 'bi 'yìma'dí e wá, yì ené gi zí bilámá mimbé'dea bi royé ní. ⁷ Ngíti géyì Isiréle ga bi Lomo gelé yée ní ndikiní bilámá ledre bi gi zí Lomo ní

dujú ye. Yée ga bi doyé oru mióru ní ndikiní eyé bilámá ledre máa née wá. ⁸ Ni miékéne simi miéké kúrú Lomo kídí,

“Gì zía bi doyé oru mióru ní, zí Lomo ótoómo yée. Gì zí keyì nées, abú komoyé ni ba tí ro ledre ga bi Lomo ni ndísi méngi yée ní yá, í'ì utúasání eyé lúru yéme a wá gí zía niyí yí eyé go káa zí 'yì ga bi komoyé ndaá ní.

Abú niyí ba tí ndísi kí úwú ledre 'bi Lomo bi 'yì ené e niyí ndísi úku a zíye ní yá, utúasání úwú yéme a wá gí zía niyí yí eyé go káa zí mimbilí ngbutú e ní.”

⁹ Ngére Dawídi uku kóo ledre kídí,

“Áko Lomo, 'yì ga gére née rokinyi 'bi sága ba 'dùtù komoyé go, gí zí keyì nées utúasání eyé lúru ndíki ledre eyí wá,

niyí go milákayé simi ká'dá eyí nzíyiyé gí ro zíyì 'dó'do yée.

¹⁰ Gí zía bi iliní ledre eyí wá ní, ídí 'dùtù komo sómú ledre eyé, gí ro zí odu ledre eyé ídíne dújú méngi bisinyí ledre.”

Lomo ni í'bí trídri zí kúfú ngíti géyì 'yì e

¹¹ Ma'díi Lomo oyó sogoné go zí Yúda e za fí utúasá 'dí'bilúgu yée zíne wá? Í'ì, ndaá kenée wá. Lomo í'bí trídri zí kúfú ngíti géyì 'yì e, zí ledre née sínýíne ro Yúda e zíye ngúngu ledre Yésu. ¹² Togú Lomo í'bí trídri zí kúfú ngíti géyì 'yì e gí zía bi Yúda asiní miási ní, simi bi Yúda maáge niyí ngúngu ledre 'bi Lomo ní, niyí ídí kí mongú rokinyi kíngaya gí zí Lomo.

¹³ Máúku ledre ba rí zíse, sée ga bi ndásé gí simi Yúda e wá ní. Moko bi Lomo í'bí zíma gí ro méngi a dongarase ní, mááyí méngi a kí roko'bumá mbá.

¹⁴ Máíli kpá zí ngíti géyì 'yì amá e Yúda e ngúngu ledre 'bi Lomo káa zíse ní gí ro zíye ómoyé. ¹⁵ Simi bi Yúda e oyóní sogoyé zí Lomo ní, zí Lomo yí ené í'bí trídri zí kúfú ngíti géyì 'yì e. Simi bi Yúda ga gére née niyí óyóló'bó mimbé'deyé

zíye ngúngu ledre Kírésito ní, ni ídí bilámá ledre káa zí éyì bi Lomo uru yée gí simi umbu ní. ¹⁶ Káa zí bi bulúnduzé ni mbigí 'yì 'bi Lomo ní, zée owú ga bi gí simi a ní, azé go kpá mbigí 'yì ga bi 'bi Lomo ní. Cé káa zí togú cíyí kágá ni simi kángá bilámáne yá, mirásaga niyí ídí kpá mbá bilámáye.

¹⁷ Ngíti géyì Yúda e, owú ga bi gí simi bulúnduzé Abarayáma ní Lomo asi gí royé go. Sée ga bi ndásé Yúda e wá ní, ásé zí Lomo go kí ledresé owóowó. ¹⁸ Káa zí bi ásé go zí Lomo kí ledresé owóowó ní, ndásé ndísi mbófo rosé wá. Gí zía í'bisé esé úndru zí Lomo se wá, Lomo í'bí yí ené úndruné zíse. ¹⁹ Ngíti géyì yá, sómúsé ledre go kídí, Lomo oyó sogoné zí Yúda e gí ro zí ledresé ídíne zía owóowó. ²⁰ Ni kpá tí kenée, Lomo oyó sogoné zíye gí zía bi ngúguní ledre ené wá ní. Sée, ásé zía kí ledresé owóowó gí zía ngúngusé ledre ené go. Káa zí bi goó kenée ní, ndásé ndísi ílì kí óto ledresé owóowó wá. Ídíse óto komosé gí ro éyì bi Lomo ni karanée méngi a zíse ní. ²¹ Togú ótoómosé ledre ené, ni óyó sogoné zíse kpá káa zí bi oyó sogoné zí Yúda e gí zía bi ngúguní ledre ené wá ní.

²² Ídíse ówo a kídí 'yì bi ngúngu ledre 'bi Lomo go ní, Lomo ni ídí kíe kí rokinyi. Wo bi ngúngu ledre 'bi Lomo wá ní, Lomo ni 'dí'bióyó wo 'dá'ba gí dongará 'yì ené e. ²³ Togú Yúda ga gére née nda'baoguní go ngúngu ledre 'bi Lomo yá, Lomo ni 'dí'bilúgu yée zíne. Ni kí roko'bú 'bi méngi ledre e káa zí ga gére née zíne. ²⁴ Sée ga bi ngará ndásé Yúda e mbigí 'yì ga bi 'bi Lomo ní wá ní, nda gí zía bi ngúngusé ledre 'bi Lomo go zía 'dí'bióto sée go káa do mbigí 'yì ené ní, wo Lomo ni 'dí'bilúgu Yúda e kí ledreyé zíne owóowó.

Lomo oyó ené sogoné zí Yúda e fí wá

²⁵ Sée ga bi ndásé Isiréle e wá ní, máíli ídíse ówo mongú ledre bi Lomo méngi ba bilámáne, káa bi ásé ndísi mbófo rosé ke. Ngíti géyì Isiréle e esí'dùtuní mbíliye

kí úwú ledre 'bi Lomo go. Niyí méngi ledre née kenée 'buó togú sée ga bi ndásé Yúda e wá ní ìnyísé go mbá ñgúngu ledre Kírésìto. ²⁶ Nda gi 'dá'ba zí Lomo yómo Isiréle ga gére née kpá za mbá. Lomo uku kóo go simi miéké kúrúne kídí,

“Yì yómo 'yì e bi mááyí kásaógu wo ní, ni ógu gi do landa bi Záyono simi gara bi Yerusaléma ní,

'dí'bióyó bulúndu Yakóbo e gi sí sílí Satána 'dá'ba.

²⁷ Ledre kóo máyéme dongaráze kí Yúda e

kídí mááyí lùlùoyó lúyú ledre eyé ní ni do biné.”

²⁸ Gi zía bi kóo Yúda e asiní kí ñgúngu bilámá ledre bi gi ro Kírésìto Yésu ní, zíye ídíye go ezeokó Lomo. Gi zí kényi née ní, zí Lomo nda yì ené méngi bilámá ledre zise ga bi 'yì lóngó e ní. Abú kenée ndotó, Yúda e niyí kpá fú kí ledreyé owóowó gi zía bulúnduyé Abarayáma ñgúngu ofuní kóo ledre 'bi Lomo go. ²⁹ Togú Lomo yeme ledre go zí 'yì yá, oyólo'bó enée wá, ledre ligi ené kpá wo gi roa wá.

³⁰ Sée ga bi ndásé Yúda e wá ní, ásisé kóo gi ro ledre 'bi Lomo kpá káa zí Yúda e ní. Simi bi Yúda e asiní 'bi eyé ní, zí Lomo nda méngi bilámá ledre née zise.

³¹ Gi zía bi ñgúngusé ledre 'bi Lomo zía méngi bilámá ledre zise ní, togú Yúda ga gére née oyólo'bóni mimbé'deyé zíye ñgúngu ledre 'bi Lomo yá, Lomo ni ìdri mimbé'dené zía méngi bilámá ledre zíye kpá kenée. ³² 'Yìma'dí e za mbá niyí 'yì lúyú ledre e gi zía asiní kóo gi ro Lomo go mbá miási. Zíye ídíye go mbá miódóye simi ká'dá 'bi Lomo. Mengi kenée gi ro zíne ótoómo ledre zí 'yìma'dí e za mbá.

³³ Ambí ni útúásá kí mongú ówo ledre 'bi Lomo kpá kí komokenzi bi Ngére Lomo ni kíe ní ne?

Sara ambí ni útúásá ówo miméngi ledre ga bi 'bi Lomo ní ne

zía ndìsìné úkuógu a kídí Lomo ndìsì méngi kényi káa ní ní ne?

³⁴ “Ambí utúásá bi ówoyéme sómú ledre 'bi Ngére Lomo ní ne,

bi zía ndìsìné í'bí lorú zía ní?”

³⁵ “Yì ni bo Lomo 'di'bi éyì gi zía bi ili zí Lomo í'bílúgu a zíne?”

³⁶ Lomo ni ne mǐngì éyì e za mbá gi zía otoogu éyì e za mbá ne.

Gi zí kényi née, ìrì Lomo idí idí mimbófoné za fí. Idí kenée.

12

Yésu ni mbigí éyì 'dáná

¹ Owú Babá e, miméngi ledre 'bi Lomo ni bilámáne gi ro 'yìma'dí e za mbá. Gi zí kényi née ní, ídísé í'bí rosé zí Lomo káa do éyì 'dáná bi ni tridri ní. ² Miméngi ledre esé nda idí káa zí 'bi 'yì ga bi owoní aka ledre 'bi Ngére Yésu wá ní wá. Lomo idí óyóló'bó mimbé'desé gi ro zí sómú ledre esé kí miméngi ledre esé ídíne kpí mikándané. Toso miméngi ledre ga bi ndìsì óto Lomo zía ídíne kí rokinyi ní ásé ówo a zise ndìsìsè méngi duú wo ni idí kí rokinyi kíse.

³ Káa zí bi Lomo ma'dáa gelé máa ne káa do 'yìmikása ené ní, máési sílíma go komosé o'buó'bu ndásé lúru rosé kídí rómósé go do 'yì e mbá ní wá. Miméngi ledre esé idí idí bilámáne miútúásáne kpini kí ledre 'bi Lomo bi do mimbé'desé ní. ⁴ Kuru'buze bi kíe'do ní ni miífi báyiné tú'dú, zíye ídíye kí moko eyé e mbá mǐngúngúcu. ⁵ Ledre née ni gi rozé kpá kenée, abú azé tú'dú yá tokozé rozé mbá ro Kírésìto bi kíe'do ní, azé ndìsì idí ndro kí lafúze. ⁶ Lomo i'bí moko e zíze go mbá kpí kpí kpí. Yì bi Lomo i'bí zíyì moko 'bi úku 'dódo ledre bi née Lomo ili méngi a ní yá, idí úku a kí roko'bu 'bi ñgúngu ledre bi Lomo i'bí zíyì ní. ⁷ Togú 'bi éyì moko bi Lomo i'bí zíyì ní ni 'bi ndìsì sáká 'yì e yá, idí méngi a kí 'búne. Yì bi áyì 'yì 'dódo ledre zí 'yì e ní, idí 'dódo a do bilámá mǐsì'diné. ⁸ Yì bi áyì 'bi éyì 'yì ìdri mimbé'de 'yì e simi bi bi sinyí royé mǐsinyí ní yá, idí méngi a kí 'búne. Yì bi kési ni bo zíyì ní, idí sáká 'yì ga bi iliní sáká éyì ní kíe. Togú Lomo i'bí zíyì moko 'bi idí káa do manda yá, idí tóro zíye 'dá'dá kí bilámá mimbé'deyì kíe'do.

Togú áyí 'bi eyí 'yì méngì bilámá ledre zí 'yì e yá, ídí ndìsì méngì a kí rokinyi.

Óto 'bú lafúse idí ógu gí yana mimbé'desé

⁹ Togú gí ro óto 'bú lafú 'yì e yá, 'búye ídí ídí zaá gí yana mimbé'deyí. Ídí sógó bisinyí miméngì ledre zíyì lánýáyì dujú ro méngì bilámá ledre. ¹⁰ Ídí lúru 'yì e zíyì mbá káa do lúnduyí e kí lémiyí e zíyì óto 'búye doyí kíngaya. Zí ledreyé ídíne zíyì owóowó rómo do ledreyí bí zíyì kí royí ní. ¹¹ Ngìdrì moko nda méngì yìí wá, ídí méngì moko 'bí Ngére Lomo kí 'búne kací kúru 'Dówú Lomo. ¹² Ledre ga bí za mbá Lomo yéme yéé ní, idíní méngì royé zíyì ní togú niyí go ndìsì méngì royé yá, ídí ídí kí rokinyi. Togú 'do'dó ogú ne zíyì yá, ídí útusimiyí, zí mongú ledre eyí ídíne ini zí Lomo. ¹³ Togú ngíti géyì lafúse 'yì 'bí Kírésìto oguní zise ro sáká éyì yá, ídísé sáká yéé. Mbotú 'be 'bí esé ídí ídí zí ngu e fúó.

¹⁴ Togú 'yì e mengíní bisinyí ledre zise gí zía bí ásé 'yì ga bí 'bí Kírésìto ní yá, ndásé méngì lúgu bisinyí ledre zíye wá. Ídísé ini ini zí Lomo gí royé, Lomo ndaá méngì bisinyí ledre zíye wá. ¹⁵ 'Yì ga bí niyí simi rokinyi ní, ídísé ndéré zíye gí ro zise ídísé kéye simi rokinyi ma'dáa. Yéé ga bí niyí simi ini ní, ídísé ndéré zíye simi ini. ¹⁶ Mìndìsì esé kí 'yìma'dí e za mbá idí ídí bilámáne. Ndásé óto rosé zí 'yì e káa zí éyì bí rómosé go do 'yì e mbá ní wá.

¹⁷ Ndásé méngì lúgu bisinyí ledre 'bí 'yì ga bí mengíní bisinyí ledre zise ní wá. Ídísé méngì zí 'yì e mbá bilámá ledre gí ro zíye óto úndrusé. ¹⁸ Ídísé méngì za mbá ledre ga bí utúasání miútúásá ní gí ro zí m̀ndìsìsè kí 'yì e ídíne simi bíkìdrì. ¹⁹ Owú 'bí Babá e, mááyí kpá úku ánda a zise, ndásé méngì lúgu bisinyí ledre zí 'yì ga bí mengíní bisinyí ledre zise ní wá, ídísé ótoómo a zí simikesì bí 'bí Ngére Lomo ní gí zía ní miékéne simi miéké kúru Lomo kídí, "Mááyí dujú máa wo bí ní miútúásáne gí ro méngì lúgu bisinyí

ledre zí 'yì ní." ²⁰ Gí zía ní miékéne simi miéké kúru Lomo kídí,

"Togú ezeokóyì ní 'bú yá, ídí í'bí éyì miánu zía.

Togú ní kodró, ídí í'bí ini zía éwé a.

Bilámá ledre bí méngì zía née ní í'bí zía komokenyí gí zía méngì kóo bisinyí ledre go zíyì." ²¹ Ndásé ótoómo bisinyí ledre zí roko'bu a rómoné dosé wá. Roko'bu 'bí bilámá miméngì ledre esé ídí rómo ne.

13

Ídísé óto úndru manda esé e

¹ Ídísé óto úndru manda esé e gí zía Lomo gelé yéé ne. 'Yì bí Lomo gelé ené wo ne wá ní, utúasá ídí káa do manda wá. Manda e za mbá ndìsìní méngì moko kí roko'bu bí gí zí Lomo ní. ² Togú 'yì asi go kí óto úndru lorú bí gí tara manda ní, asi née go cú gí ro ledre bí Lomo ukui'bíne ní. 'Yì bí méngì kéyì go kenéé ní, Lomo ní 'dècì ngbanga roa. ³ Manda e ndìsìní lengbe 'dó'do 'yì ga bí ndìsìní méngì bisinyí ledre ní m̀dó'do. Togú ilísé gí ro zise ndìsìsè bilámáne simi bíkìdrì gí zí manda esé e yá, ídísé úwú lorú gí tarayé. ⁴ Lomo gelé manda e ne gí ro zíye sáká sée. Gí ro zise ndìsìsè kéye bilámáne ngìrì méngì sée wá. Ídísé ndìsì méngì dujú bilámá ledre e gí zí ngìriyé kí méngì sée ke. Manda ga gére ní, moko eyé ní ndìsì 'dó'do 'yì ga bí ndìsìní méngì bisinyí ledre e ní. ⁵ Ní bilámáne zise óto úndru manda esé e, ndaá lá gí zía bí ndìsìní 'dó'do 'yì méngì bisinyí ledre e ní wá, kpá gí ro zise ídísé kí bilámá ówo ledre simi dosé.

⁶ Éyì ga bí manda ilíní gí zise ní, togú ya ídísé í'bí usóru yá, ídísé í'bí a gí ro zíye útúásáye méngì moko bí Lomo gelé yéé gí roa née do bilámá m̀sì'diné. ⁷ 'Yì ga bí niyí manda e ní, éyì ga bí ilíní gí zise ní, ídísé í'bí a zíye. Togú ya ídísé usóru yá, ídísé í'bí a. Togú ngíti moko eyé ní bo ilíní kèsì gí zise gí roa yá, ídísé í'bí a. Togú ilíní ídísé lúru yéé zise kí

ledreyé owóowó zise ndịsịsé óto úndruiyé yá, ídísé méngi a.

Óto 'bú lafú'yì e ni bilámá ledre

⁸ Togú sáká éyì go gi zì 'yì yá, ídí í'bílúgu a zía kpá 'diya. Ídí ndịsị óto 'bú lafúyì e kینگaya. 'Yì bi ndịsị óto 'bú lafúne ní, ndịsị go méngi ledre ga bi Lomo ili yée ní gi zía ni miékéne simi lorú kenée. ⁹ Ndaá lá duú wo née wá, tú'dú ngíti géyì ledre e niyí kpá bo simi lorú máa née káa zì, “Ndá méngi 'berì wá. Ndá úfu 'yì wá. Ndá úgu ugu wá. Ndá óto 'bú éyì 'bi 'yì wá.” Ledre ga gére née niyí go za mbá simi lorú bi uku kídí, “Ídí óto 'bú lafúyì káa zì bi óto 'búyì kí royì ní.” ¹⁰ 'Yì bi kí 'bú 'yì e doné ní, ndaá 'bi ené 'yì méngi bisinyí ledre zì 'yì e wá. Gi zì kéyì née ní, óto 'bú lafú'yì e kotru go za tú'dú lorú ga gére née mbá siminé.

¹¹ Ndásé ndịsị lịgì rosé káa zì bi kóo ngungusé aka ledre 'bi Lomo lá mikándané ní wá. Líkpísé komosé mu sındi kadra bi zì Ngére Yésu ndá'baoguné yómo zée simi a ní ni go gbóo. ¹² Ndịsịzé aka kóo ndịsị káa zì 'yì ga bi niyí simi mituluru ní, bi ba ní, bimióngó ni go ógu. Gi zì kéyì née, ndazé lolu fú lá ndịsị káa zì 'yì ga bi niyí simi mituluru ní wá. Miméngi ledre ezé idí idí 'bi 'yì ga bi ngunguní ledre 'bi Kírésito Yésu Ngére go ní. ¹³ Miméngi ledre ezé e za mbá idíní idí bilámáye ledre 'bi 'yì bimióngó e. Ndásé ndéré simi ayímbi bi kí bisinyí miméngi ledre siminé ní, zise ndịsịsé éwé le'yì kí kóyó kíc, kí só'do rosé kí 'yì ga bi ófúsé rosé kéye wá, zise ndịsịsé méngi okó kí óto mimbé'desé bisinyíne gi ro éyì 'bi lafúse e wá. ¹⁴ Kací kadra za mbá, ídísé 'dí'bi sílise ngbúo ro Kírésito Yésu Ngére ezé, idí 'dí'bióyó 'bú bisinyí ledre 'bi sága ba gi dosé 'dá'ba.

14

Ídísé 'dí'bi lafúse simi sümü

¹ 'Yì ga bi cíyí ledre 'bi Kírésito ndaá aka simiyé rịngi wá ní, ndásé ndịsị íti

kangú kéye gi ro miméngi ledre eyé e wá. ² 'Yì ga bi cíyí ledre 'bi Kírésito ni go ngiri simiyé ní, anuní yì eyé éyì e mbá miánu. Yée ga bi cíyí ledre 'bi Kírésito ni aka simiyé lá cúku'dée ní, ukuní 'bi eyé kídí yée niyí ánu lá duú mbílí ukú. ³ 'Yì ga bi anuní 'bi eyé éyì e mbá miánu ní ndaní lúru cáyi yée ga bi gelení 'bi eyé éyì e migélé ní wá. Gi zía utúasání go kpá miútúasá kací komo Lomo. ⁴ 'Yì ga gére née ndaní eyé 'yì kasa esé e wá, niyí yì eyé 'yì ga bi 'bi Kírésito ní. Togú ledre eyé ndaá mbì wá, Ngére eyé ni 'dózo yéme yée ne.

⁵ Ngíti géyì 'yì e gi dongarase somúní 'bi eyé kídí odu sílì bi kí ledrené owóowó ní ni duú kíc'do sílì gi do kací Sílì 'bi 'Dówúro. Ngíti géyì ya sílì e niyí kí ledreyé mbá owóowó. Ídísé óto a simi dosé kídí sílì e mbá niyí yì eyé kí ledreyé owóowó zì Lomo. ⁶ 'Yì bi ya kídí sílì gi do kací Sílì 'bi 'Dówúro ni duú ne kí ledrené owóowó ní, méngi go kpá bilámáne zì Ngére Yésu. Wo bi ya née gelé éyì ánua wá ní, méngi go kpá bilámáne zì Ngére Yésu. Wo bi ya née ni gelé éyì migélé ánu a gi ro zì Lomo ídine kí rokinyi ní, méngi go kpá bilámáne zì Ngére Yésu. ⁷ Ndazé ezé lá kí ro dozé gi ro ndịsị méngi duú ledre ga bi ilizé yée gi ro zize ídize kí rokinyi ní wá, ledre ga bi gi do bizé ní niyí za mbá do sílì Lomo. ⁸ Togú azé tridri, azé 'yì 'bi Ngére Yésu. Abú uyuzé kpá mbú miúyu yá, azé fú 'yì ené e. Tridri kí umbu, éyì ga bi gbre née ngúruiyé utúasá ené 'dí'bióyó zée gi zì Ngére Yésu wá.

⁹ Née sí ledre bi Kírésito uyu zía úrúne gi zía ní, gi ro zía ídine Ngére 'bi 'yì ga bi niyí tridri kpá kí yée ga bi uyuní go ní. ¹⁰ Gi zì kéyì née ní, ndásé lúru'dófu bi gi do 'yì ga bi 'bi Kírésito ní zise ndịsịsé 'dēcì ngbangayé wá. Lomo ni duú ne 'yì bi ni 'dēcì ngbangazé ní. ¹¹ Ngére Lomo uku simi miéké kúrúne kídí,

“Málóbú romá kí romá,

'yìma'dí e za mbá niyí ndịsị ngungú royé zíma

zíye ndísiyé mbófo dujú máa.”

¹² Zée mikékeríá mbá, 'yì ní úku té 'bì ené ledre bì gí do biné ní ne zí Lomo kí tarané.

¹³ Gí zí kéyì nées ní, ídísé ótoómo kí 'déci ngbanga lafúse 'dá'ba. Ndásé ndísi 'dútù misì'di ledre 'bì Kírésìto gí zí lafúse wá.

¹⁴ Ngére Yésù 'dodo yeme go bilámáne kídí Lomo otoogu eyí e za mbá bilámáne gí ro ánu yée. Togú ngíti 'yì uku ledre kídí ngíti éyì ní bo ndaá bilámáne gí ro zíne ánu a wá, lúyú ledre ndaá nées go éyì bì eme zía ngú ní. ¹⁵ Éyì bì ndísi ánu a ní togú bì ndísi sínyí ro ngíti géyì lafúyì e 'yì 'bì Kírésìto gí zía misínýí yá, ndá gága a wá káa bì niyí ótoómo kí lódú kací Kírésìto gí zía Kírésìto ma'dáa uyu kóo kpá gí royé. ¹⁶ Bilámá éyì miánu eyí ndaá óto ngíti 'yì e zíye ndísi úku sínyì ledre gí do bì a wá. ¹⁷ 'Yì utúasá ené ídine mbigí 'yì 'bì Lomo gí zí éyì miánu wá, yì ené gí zí méngì ledre ga bì Lomo ili yée ní, kí bilámá ndísi, nda kí rokinyi bì 'Dówú Lomo ndísi í'bíogu a ne ní. ¹⁸ Yì bì ndísi méngì moko 'bì Kírésìto kí bilámá miméngì ledre ní, áyí óto Lomo zía ídine kí rokinyi. Zí 'yì e kpá ídiye kíyì kí rokinyi.

¹⁹ Zée 'yì ga bì 'bì Kírésìto ní, idíze ídí éyì kíé'do gí ro zí lafúze ídiye kí roko'bu royé. ²⁰ Ndá sínyíonzó moko 'bì Lomo lá gí ro éyì miánu wá. Abú éyì miánu niyí kpá tí za mbá bilámáye yá, togú lúru éyì bì ndísi ánu a ní ní óto ngíti 'yì zía ótoómo kí lódú kací Kírésìto, zía kpá ótoómo kí méngì bilámá ledre yá, ndá gága a ánu a wá. ²¹ Nì bilámáne togú mbú ánu esì, togú éwé le'yì, togú mbú ngíti géyì miméngì ledre ga bì niyí óto lafúyì e zíye ótoómo kí lódú kací Kírésìto, zía kpá lúyú ledre yá, ídí ótoómo yée 'dá'ba.

²² Miméngì ledre bì lúru ní ídí zí ngíti géyì 'yì 'bì Kírésìto bisinyíne abú ní yì ené tí bilámáne yá, ídí nda ídí lá dujú do mimbé'deyì zí Lomo ówo a kpá dujú ne. Lomo ní í'bí úndru zíyì gí zía ówoyème miméngì ledre eyì bú. ²³ Éyì bì ngára

ówoyème wá, sómù ledre eyì ní gí roa gbre gbre ní ndá ánu a wá, togú ánu yá ní ídí zíyì lúyú ledre gí zía nées ndaá 'bì ené ledre bì ngúngu ní wá.

15

Idíze óto lafúze e zíye ídiye kí rokinyi

¹ Zée ga bì cíyì ledre 'bì Kírésìto olú go do mimbé'dezé ní, idíze sáká lafúze ga bì cíyì ledre ma'dáa ndaá aka do mimbé'deyé wá ní kí bilámá 'dódo ledre gí ro zíze óto yée zíye ídiye kí rokinyi.

² Togú 'dodozé ledre go zíye kenée yá, ní óto yée zíye ídiye kí rokinyi gí zía 'diyíze nées go ledre 'bì Lomo zía ngbóróne simiyé. ³ Kírésìto oto ené roné zíne ídine kí rokinyi wá. Nì miékéne simi miéké kúru Lomo, Kírésìto uku kídí, “Babá, 'yì ga bì ndísiní úkucáyì yì ní niyí go kpá ndísi úku máa kenée.” ⁴ Eké omoní kóo ledre ga gére nées kenée zíye ídiye káa do 'dódo ledre zíze gí ro zíze ídize kí roko'bu rozé kí ndísi óto komozé dujú ro ledre bì 'bì Lomo ní.

⁵ Lomo bì ndísi í'bí roko'bu zíze, zíze ndísiyé útusimíze ní, ídí sáká sée zí mindísiyé kí lafúze 'yì ga bì 'bì Kírésìto Yésù ní ídine bilámáne. ⁶ Gí ro zíse ìnyísé mbá ndísi kófó ìrì Lomo bì 'Bù Ngére ezé Kírésìto Yésù ní.

⁷ Ledre lafúze ídí ídí zíze owóowó káa zí bì ledresé ní zí Kírésìto owóowó ní gí ro zí 'yì e ndísiyé í'bí mbófo éyì zí Lomo.

⁸ Máuku zíse, Kírésìto ogú zía ídine káa do 'yì kasa zí Yúda e gí ro zíye ówo a kídí ledre kóo Lomo ukuomo zí bulúnduyé ní méngì roné go. Kírésìto ogú tí go ma'díi.

⁹ Nì kenée gí ro zí 'yì ga bì ndaní Yúda e wá ní kpá í'bí mbófo éyì zí Lomo gí zía méngì kpá bilámá ledre go zíye. Nì simi miéké kúru Lomo kídí,

“Mááyì ndísi mbófo yì dongará 'yì ga bì ndaní Yúda e wá ní.

Zíma ndísimá kófó ìrìyì simi ke'bi.”

¹⁰ Ngíti a ní kpá miékéne kídí,

“Sée ga bì ndásé Yúda e wá ní, ídísé ìnyì kí Yúda e mbá ndísi kófó ìrì Lomo.”

¹¹ Do kpá éké ngíti a kídí,

“Sée 'yì ga bì ngàrá ndásé Yúda e wá ní,
ídísé kófó ìrì Ngére Lomo.
Sée 'yìma'dí e do sogo kàngá za mbá,
ídísé kófó ìrìja.”

¹² Nébì Isáya uku kóo ledre kídí,
“Ngúru 'yì gí simi kúfú ngére Dawídi ni
karanée ógu
zía ídíne ngére do 'yì ga bì ngàrá
ndaní Yúda e wá ní mbá.

Zíye ìnyiyé mbá ndìsì óto úndru 'yì máa
née.”

¹³ Lomo bì ndìsì sáká 'yì e zíye ndìsiyé
óto komoyé ro ledre ené ní, idí 'dúcu
sée kí rokinyi gí ro zise ndìsìsè bilámáse.
Gí zía 'Dówù Lomo i'bí roko'bu go zise
ngúnngu ledre ené káe.

*Páwulo dongará 'yì ga bì ndaní Yúda e
wá ní*

¹⁴ Owù 'bì Babá e, máowo bú bilámáne
kídí ásé 'yì ówo ledre e, ledre bì máéké
ba útúásásé go 'dódo yée zí lafúse.

¹⁵ Máúkulógú née lá ledre ma'dáa zise
káa bì ni lìgì sée ke. Née bilámá ledre
bì Lomo mengì zía í'bí moko ené gí ro
zíma ndìsimá méngì a ní. ¹⁶ Gelé máa
káa do 'yì kasa zí Kírésìto Yésu gí ro zíma
ndìsimá úku bilámá ledre ené zí 'yì ga
bì ndaní Yúda e wá ní gí ro zíye ngúnngu
bilámá ledre máa née, gí do bì zí 'Dówù
Lomo lúguráyi yée drá zíye útúásáye kací
komo Lomo káa do mbigí 'yì ené e.

¹⁷ Mááyí kí mongú rokinyi gí ro roko'bu
bì Kírésìto Yésu i'bí zíma, zíma ndìsimá
méngì moko káe zí Lomo ní. ¹⁸ Máútúásá
'dó'dó kí ndìsì úku gbékpí ledre e wá.
Odu ledre bì mááyí ndìsì úku a ní
dúú ledre Kírésìto bì i'bí roko'bu zíma,
ndìsimá úku bilámá ledre ené káe zí 'yì
ga bì ndaní Yúda e wá ní, gí ro zíye óto
úndru Lomo. ¹⁹ Mbófo éyí gí ro 'Dówù
Lomo kí roko'buné bì simimá ní. Zía sáká
máa zíma méngì mingburoko ledre e kpá
kí úku bilámá ledre 'bì Kírésìto zí tǔ'dù
'yì e kú gí simi gara bì Yerusaléma ní,
ndéréogú káe gí simi kàngá bì ndoloní
kídí Ilirikúma ní. ²⁰ Kací kadra mbá,
mongú sómú ledre amá ni kángaya gí ro
úku bilámá ledre 'bì Kírésìto zí 'yì ga bì

ngàrá uwúní aka wá ní, gí zí wo bì mááyí
úku ándá a kpá fú zí 'yì ga bì ukuní go
zíye ní. ²¹ Gí zía ni miékéne simi miéké
kúrú Lomo kídí,

“Yì ga bì ukuní ledrea zíye wá ní, niyí
lúru wo kí komoyé,
yée ga bì uwúní ledre a kí mbíliye wá
ní, niyí ówoyéme ledre gí roa.”

²² Moko 'bì úku bilámá ledre 'bì Kírésìto
zí ngíti géyì 'yì e ucuomo kóo máa ne kí
ógumá zise íri 'diya, gí zí kényí née zise
sóngó máa kí tǔ'dù simibi e.

*Páwulo yeme roné gí ro ndéréne simi
Róma*

²³ Bì ba ní moko bì do sílìma ní ukú
go. Mááyí go nzíyímá gí ro ógumá zise
íri. ²⁴ Máa yéme romá go gí ro ndéréma
simi kàngá bì Isipáyini ní, 'dá'dá zíma kí
ndéréókpóma geré mindéréókpó, mááyí
aka ógu zise ndìsìzé cúku'dée kése simi
Róma ore kí, zise nda í'bí misi'di zíma
ndéréókpóma. ²⁵ Ngíti géyì 'yì ga bì 'bì
Kírésìto simi gara ga bì Mekedoníya kí
Ákaya ní, yokoní késì sáká lafúye ga bì
simi Yerusaléma ní káe, mááyí aka ókpó
kí késì née geré í'bí a zíye íri kí zíma
nda ndá'baógumá zise ore. ²⁶ 'Yì ga gére
née yokoní késì gí zía uwúní kídí lafúye
'yì ga bì 'bì Kírésìto simi Yerusaléma ní
niyí mi'dó'dóye kángaya. ²⁷ Gí zía bì
'yì ga bì ngàrá ndaní Yúda e wá ndikiní
bilámá ledre 'bì Kírésìto gí zí Yúda e ní,
utúásá miútúásá zíye méngì éyí kenée zí
Yúda e. ²⁸ Togú máí'bí sáká éyí eyé née go
zí Yúda e simi Yerusaléma íri yá, mááyí
geré ógu zise íri zíma nda ókpóma simi
Isipáyini. ²⁹ Máowo bú miógumá zise íri
ní kí mongú úndru bì gí zí Kírésìto ní.

³⁰ Owù 'bì Babá e, mándú'yú sée kí
roko'bu bì gí zí Kírésìto Yésu Ngére ezé
ní, kpá gí zía 'Dówù Lomo oto 'búma
go dosé. Ídísé ini ini zí Lomo gí romá.

³¹ Ídísé ini ini zí Lomo gí zía ngíti géyì
'yì ga bì simi kàngá 'bì Yúdáyá ní iliní
eyé ledre 'bì Lomo wá, Lomo idí yómo
máa gí zíye. Ídísé kpá ini ini zí Lomo
gí ro zí moko bì mááyí ndéré méngì a

simi Yerusaléma íri ní ndéréne bilámáne. ³² Lomo idí líkpí misi'di zíma ógumá kí rokinyi do mimbé'demá gí ro zíze sáká rozé kése kí 'búne. ³³ Mándìsì kpá íni ini kídí Lomo bí 'yì méngì bilámá ledre zì 'yì e idí ndìsì lúru bí kacíse mbá. Ídí kenée.

16

Mandá gí zì Páwulo

¹ Owú 'bí Babá e, kára bí Fóyibe ba, ni ngúru 'yì 'bí moko simi Kanísa bí ndoloní Kenekariya ní. Togú ogú go zíse íri yá, idísé 'dí'bí wo simi sùmu simi Lomo. ² Ídísé 'dí'bí wo simi sùmu kí ledrené zíse owóowó gí zía ni ngúru 'yì 'bí Ngére Yésu. Ndìsì go sáká tú'dú 'yì ga bí 'bí Kírésìto ní do bilámá misi'diné. Ndìsì sáká máa kpá kenée.

³ Mandá zì Akúwíla kí me'bené Purisíla. Née 'yì ga bí ndìsìzè méngì moko 'bí Kírésìto Yésu kéye ní. ⁴ I'biní royé cù zì umbu gí ro sáká máa. Gí zì kéyì née ní, zíze ìnyìzè kí 'yì ga bí ndaní Yúda e wá ní za mbá ndìsì mbófo yée. ⁵ Mandá kpá zì 'yì ga bí ndìsìní yóko royé íni ini zì Lomo zíye 'be íri ní mbá. Mandá kpá zì Epenétono, 'bú a ni domá kíngaya gí zía ni mizefì 'yì bí simi kángá bí Ásiya ngunu ledre Kírésìto ní. ⁶ Mandá kpá zì Mariya bí ndìsì méngì moko zíse íri kíngaya gí ro zíse ndìsìsè bilámáne ní. ⁷ Androníka e kí Zúniya, ga gére née sùmumá e onzóní kóo zée kéye simi sígìní gí ro ledre Kírésìto. Ngunu utuní ledre Kírésìto 'dá'dá gí zíma. 'Yimikása e ndìsìní óto úndruyè kíngaya. Máí'bí mandá go zíye kíngaya. ⁸ Nda kpá lá dujú yée ga gére née wá, mandá kpá zì Ambilétono, máoto 'bú a go domá kíngaya gí zía ngunu ledre Ngére go. ⁹ Máí'bí kpá mandá zì Urubáno e kí Isitéka. Ga gére née kpá 'yì ga bí ndìsìzè méngì moko 'bí Kírésìto kéye ní. ¹⁰ Mandá zì Ápelene, ni 'yì bí miútúásáne kací komo Kírésìto ní. Mandá kpá zì 'yì ga bí 'be 'bí Arisitobúlú. ¹¹ Máí'bí kpá mandá zì Erodiyána sùmumá bí íri ní. Mandá kpá zì 'yì ga bí 'bí Ngére Yésu

ndìsìní yóko royé íni ini zì Lomo 'be 'bí Narakisówu ní. ¹² Mandá zì Traphéna e kí Traphósa. Kará ga gére née ndìsìní méngì moko 'bí Ngére za kí mimbé'deyé mbá. Mandá kpá zì Peresísi née kpá ngúru kára bí ndìsì méngì moko 'bí Ngére kí mimbé'dené mbá ní. ¹³ Mandá zì Rufúsa e kí mbágáne. Née 'yì ga bí Ngére gelé yée go zíne ní. Kára née mááyí zía káa zì mbigí owú gí simi a ní.

¹⁴ Mandá zì Asenekiríto e kí Phélégono e kí Érémesi e kí Pátroba e kí Érémasi e nda kí ngíti géyì 'yì ga bí niyí kéye íri ní mbá. ¹⁵ Máí'bí kpá mandá zì Philólogu e kí Zúliya e kí Néra e kí Lémíné, nda kí Ólimbása kpá kí 'yì ga bí 'bí Kírésìto niyí kéye íri ní mbá. ¹⁶ Kí'dí bí ndíkísé go do bí kíé'do íni ini zì Lomo ní, idísé ndìsì í'bí mandá dongarásè kí 'búne. 'Yì ga bí 'bí Kírésìto azé kéye yáa ní, i'biní mandá zíse íri kíngaya.

Odu lorú gí zì Páwulo

¹⁷ Komosé idí idí rosé gí zì ngíti géyì 'yì ga bí iliní 'bí eyé dujú bisinyí ledre gí ro zì 'yì e ndìsìyè ifi dongarásè kí lafúye ní. 'Yì ga gére née 'dódo ledre eyé ni bisinyíne kpí gí zì ledre ga bí 'dodozè yée zíse ní. Ndásé ndìsì, ndìsì kótru rosé kéye wá. ¹⁸ 'Yì ga gére née méngìní eyé née moko bí 'bí Kírésìto Yésu Ngére ezé ní wá, méngìní yì eyé moko eyé gí royé. Ndìsìní lóndo 'yì ga bí owoyemení aka ledre 'bí Kírésìto wá ní kí bikinyi ódro gí ro zíye ngunu ledre ranga eyé ga gére née. ¹⁹ Tú'dú 'yì e owoní go kídí ndìsìsè go óto úndru ledre 'bí Kírésìto kíngaya. Éyì bí méngìsè née oto máa go zíma idíma kí mongú rokinyi. Ídísé idí 'yì komokenzì e, zíse ígí rosé miígí gí zì méngì lúyú ledre.

²⁰ Lomo 'yì í'bí bikidrì zì 'yì e ni í'bí roko'bu zíse rómo komo ezeokóse Satána kíe zía nda idíne káa do simi sùndìse.

Kírésìto Yésu Ngére ezé idí sáká sée.

²¹ Timatiyo eze 'yì mokoze í'bí mandá zíse. Lukúyo e kí Zésóna e kí Sosopéta ga bí sùmumá e ní, i'bizé mandá kéye zíse íri za mbá.

²² Maa Teritáyo 'yì éké ledre ba, máí'bí kpá mandá go zise 'yì ga bi 'bi Ngére Yésu ní.

²³ Gáyo bi mándìsì zía 'be gí zía 'yì ga bi 'bi Kírésìto ndìsìní yóko royé zía 'be íni ini ní, i'bí kpá mandá zise íri.

Ngíti mongú 'yì bi 'bi akúma yáa, Erésito, nda kí Kúta lúnduzé simì Lomo, i'bí'ndì mandá zise íri.

²⁴ Kírésìto Yésu Ngére ezé idí sáká sée.

²⁵ Lomo bi mándìsì 'dódo bilámá ledre 'bi owú 'bi ené Kírésìto Yésu zise ní, idí í'bí roko'bu zise. Bilámá ledre née ni kóo miótoécìné gí zise kí tú'dú simìbi e.

²⁶ Bi ba ní, ni nda go mi'dódoné zise fúó. Lomo bi ni trìdrì za fí ní ukui'bí ledre zì nébì e éké bilámá ledre máa née gí ro zì rìkì sì do 'yìma'dí e mbá ówo a gí do bi zìye ngúngu a. ²⁷ Gí zía bi Lomo ni 'yì komokenzì kasaogu Kírésìto Yésu ne ní, ìrìja idí ndìsì idí mimbófoné za fí. Idí kenée.

**Mizefi wáraga bi Páwulo
eké zí 'yi ga bi simi
Koríndo
ní
Ledre gi ro mizefi búku
bi Koríndo ní**

Páwulo bi 'yimikása ní eké ledre ba ne zí 'yi ga bi 'bi Kírésito simi Koríndo bi ngúru mongú gara simi Girísi ní. Páwulo 'dodo kóo bilámá ledre 'bi Yésu zí 'yi e simi Koríndo rómo do simibi kité'do. Simi Moko 'bi 'yimikása e kápita 18, zí tǔ'dú 'yi e kóo nṅunṅu ledre Yésu. Simi bi Páwulo nderéokpó do ngíti bi ní, zí bisinyí ledre e óguyé dongará 'yi ga bi 'bi Kírésito ní íri. Née éyí bi oto Páwulo éké ledre ba kása a simi koríndo ní gi ro zíye ótoómo kí méngi bisinyí ledre káa zí ga gére née 'dá'ba.

Simi kápita 1-4 Páwulo eké kídí ndaá bilámáne zí 'yi ga bi 'bi Kírésito ní ífi simiyé ndísi ófúye dongaráye wá. Simi kápita 5-6 esí sǐlǐne komo yée ga bi ndísiní méngi kéyi kenée káa zí éyí bi owoní aka Lomo wá ní. Simi kápita 7, 'dodo ledre gi ro toso ndísi 'bi 'yi ga bi nṅunṅuní ledre Kírésito go ní niyí ndísi kí me'beyé e, ya'dá 'bi eyé e kí 'yi 'bi 'be 'bi eyé e mbá ní. Zía í'bí lorú zíye gi ro 'yi ga bi nṅunṅuní ledre 'bi Lomo go ní niyí ndísi kí yée ga bi nṅunṅuní eyé ledre 'bi mbigí Lomo wá ní káa be 'di. 'Yi ga bi nṅunṅuní ledre 'bi Lomo go ní niyí ndísi íni ini zí Lomo káa be 'di? Zía kpá úku ledre kídí 'Dówú Lomo i'bí úndru moko go zize tǔ'dú mingúngúcuá, kíngaya simi kápita 13 uku ledre úndru 'bi óto 'bú lafú 'yi e. 'Dówú Lomo née ni sáká zée zíye ndísiyé ini ini zí Lomo do bilámá misí'diné tí káa zí 'yi ga bi nṅunṅuní ledre Kírésito go ní. Née ní zía úku ledre zíye kídí káa zí bi Lomo uru kóo Kírésito go gi simi umbu ní togú karanée uyuzé go yá ni kpá úru zée.

Mandá zí 'yi ga bi 'bi Kírésito simi Koríndo ní

¹ Owú 'bi Babá e, máa Páwulo bi Lomo gelé máa, zía óto zée kí Sosoténe káa do 'yimikása 'bi Kírésito Yésu ní.

² Máéké ledre ba máa zíse, sée 'yi ga bi nṅunṅusé ledre 'bi Lomo go simi Koríndo íri ní. Ledre bi máéké ní, ndaá kpá lá dujú zíse wá, kpá zí 'yi ga bi do ngíti géyi bi e nṅunṅuní kpá ledre Kírésito Yésu Ngére ezé gi zía gelé zée go kéye káa do mbigí 'yi ga bi Lomo ní.

³ Buzé Lomo kí Kírésito Yésu Ngére ezé, idíní lúru bi kacise, zíye méngi bilámá ledre zíse gi do bi zíse ndísiyé bilámáse.

⁴ Kací kadra mbá, mándísi í'bí mbófo éyí zí Lomo kací bilámá ledre bi méngi zíse, zíse idíse go mbigí 'yi ga bi 'bi Kírésito Yésu ma'dáa ní. ⁵ Ngére Yésu i'bí roko'bu née zíse gi ro zíse ndísiyé ówoyéme ledre ené zaá bilámáne kpá gi ro zíse ndísiyé 'dódoyéme a zí 'yi e do bilámá misí'diné. ⁶ Gi zí kéyi née ní, 'yi e niyí inyi mbá ówo a kídí ledre bi 'dodozé zíse gi ro Kírésito Yésu ní ni ma'díi ledre. ⁷ 'Dówú Lomo i'bí tákpásǐlǐ ga gére née zíse kenée gi ro zíse ndísiyé méngi mbá ledre ga bi utúasání miútúásá ní gi zía ndísiyé go óto komosé gi ro mindá'baógu Kírésito Yésu Ngére ezé. ⁸ Ngére Yésu ni ndísi 'dókó sée gi ro zíse ndísi tórosé fú lá nṅubúo gi simi sǐndǐ kadra bi Ngére ezé Kírésito Yésu ma'dáa ni ndá'baógu simi a ní. ⁹ I, tí ma'díi, Lomo gelé sée ne gi ro zí mindísiyé idíne kité'do kí Owú 'bi ené Kírésito Yésu bi ni Ngére ezé ní. Ledre ga bi uku yée gi rosé ní ni méngi yée mbá tí káa zí bi uku yée ní.

'Yi 'bi Kírésito idíní ndísi kí mimbé'deyé kité'do

¹⁰ Owú 'bi Babá e, máési sǐlǐma komosé kí roko'bu bi zíma gi zí Kírésito Yésu Ngére ezé ní kídí, ndásé sógó rosé zíse ndísiyé kí ófúse dongarése wá. Idíse ndísi káa do 'yi e kité'do. Mimbé'desé kí miméngi ledre esé idí idí mbá kité'do. ¹¹ Máúku ledre née gbékpíe wá, mbílíma uwú ndiki ledre go. Ngíti géyi 'yi e

oguní gí 'be 'bi Kulúwe yáa zíye úku ledre zíma kídí, ndísi esé ndaá 'bi ené íri bilámáne wá. Ndísisé ndísi íri fú lá kí ófú dongaráse. ¹² Ngíti géyí 'yí e gí dongaráse ya yée niyí yí eyé 'bi eyé 'yí ga bí 'bi "Páwulo ní." Ngíti géyí ya yée niyí yí eyé 'yí ga bí 'bi "Apólo ní." Ngíti géyí ya yée niyí yí eyé 'bi eyé 'yí ga bí 'bi "Pétero ní." Ngíti géyí ya yée niyí yí eyé 'bi eyé 'yí ga bí 'bi "Kírésito ní."

¹³ Ásé ífi simi Kírésito kenée lará a káa be 'di? Ambí uyu kóo gí ro yómo sée ní ne? Páwulo? Babatizíní kóo sée kí irí ambi? Kí irí Páwulo? ¹⁴ Mámbofo Lomo go, gí zía máí'bí amá kóo babatiza zí bikérí 'yí gí dongaráse wá. Odu 'yí ga bí má ówo, máí'bí kóo babatiza go zíye ní duú, Kírísipo e kí Gáyo. ¹⁵ Gí zí keyí nées ní, bikérí 'yí gí dongaráse bí ní úku ledre kídí babatizíní kóo nées kí irímá ní ndaá. ¹⁶ Woyí, ledre Sitifáno ayí go lígí máa. Ngíti 'yí bí kóo máí'bí bábátizí go zía ní, Sitifáno kí 'yí 'bi 'be 'bi ené e. Gí do kacíye nées togú ngíti 'yí ní kpá bo mábábátizí kóo wo go yá, másómundíki aka wá. ¹⁷ Kírésito Yésu kasa ené kóo máa lá duú í'bí babatiza zí 'yí e wá, kasa máa úku bilámá ledre ené zí 'yí e za mbá. Mándísi úku zí 'yí e duú ledre miúyu kí miúru Yésu gí simi umbu nda kí ledre roko'bu 'bi yómo 'yí e bí zía ní. Idí mándísi kóo úku ledre nées kí sómú 'bi 'yíma'dí e yá, káa bí miúyu Yésu bí kóo do mingbúngu kágá ní moko ndaá ba simi a wá.

Ledre gí ro umbu Yésu

¹⁸ Owú 'bi Babá e, ledre gí ro umbu Yésu ní mongú ledre gí zía 'Buzé Lomo yeme ledre nées kenée gí ro yómo zée. Owozé ledre nées kenée gí zía owoyemezé ledre gí ro roko'bu 'bi Lomo go. 'Yí máa yée ga bí ngára owoyemení ledre gí ro roko'bu 'bi Lomo wá ní, lurúní yí eyé ledre umbu bí kóo Yésu uyu do mingbúngu kágá ní zíye káa zí ledre cayí ní. ¹⁹ Ní simi miéké kúru Lomo kídí,

"'Yí ga gére nées kí ówo ledre ga gére nées niyí yí eyé kací komomá mbá bicayiyé moko ndaá simiyé wá.

Mááyí óto yée zí bí ndísi síníne royé misíní kí ówo ledre ga gére nées mbá."

²⁰ Togú nda go kenée ní, 'yí ga bí ndísiní méngí keyí kídí yée owoofuní ledre go ní, niyí kací komo Lomo go káa be 'di? Niyí go mbá bicayiyé. Gí zía Lomo uku go kenée. ²¹ Lomo ní duú ne 'yí bí owoonzó ledre gí ro ledre e za mbá ní, ili ené zí 'yíma'dí e ówo nées kí 'bi eyé ówo ledre eyé 'bi 'yíma'dí e wá. Gí zí keyí nées ní zía úku ledre kídí, ledre ené bí ndísisé 'dódo a zí 'yí e, zí ngíti géyí 'yí e ndísiyé lúru a kídí moko ndaá simi a wá ní, ní ídine misi'di 'bi ómo zí 'yí ga bí ngunguní ledre ma'dáa go ní. ²² 'Yí ga bí Yúda e ní, iliní 'bi eyé yée idíní lúru mingburoko lará ledre e kí méngí royé té kí yée niyí fú ngungu a kídí ma'dí, Lomo kasaogu Yésu ne. Ngíti géyí 'yí máa yée ga bí ndaní gí simi kufú Yúda e wá ní, iliní 'bi eyé idíze 'dódo ledre ma'dáa kí ówo ledre bí 'yíma'dí e 'bi do sogo kángá ní yée niyí fú ngungu a. ²³ Ndísisé 'dódo duú ledre umbu bí kóo Kírésito Yésu uyu do mingbúngu kágá ní. Yúda e ngunguní eyé bí kídí Lomo ní kasaogu Kírésito zía úyuné do mingbúngu kágá ní wá. Kufú ngíti géyí 'yí e lurúní 'bi eyé kídí nées ledre cayí. ²⁴ 'Yí máa yée ga bí Lomo gelé yée go káa do mbigí 'yí ené e ní, togú Yúda e togú kufú ngíti géyí 'yí e yá, lurúní ledre ga bí 'dodozé yée nées káa do ledre bí kí roko'buné ní gí zía owoní go bilámáne kídí, Kírésito 'dodo ledre máa ga gére nées ne zíze. Zía kpá 'dódo ledre gí ro roko'bu bí 'bi Lomo kpá komokenzí ené ní zíze. ²⁵ Ledre bí Lomo méngí nées ngíti géyí 'yí e lurúní yí eyé kací komoyé káa do bicayí ledre. Ábuwá roko'bu 'bi Lomo kí owo ledre ené romo gí do 'bi 'yíma'dí e do sogo kángá go za mbá.

²⁶ Owú 'bi Babá e, sómúsé aka kí rosé. Simi bí kóo ngára Lomo ndolo aka sée gí ro zíse ídise káa do 'yí lódú kací Kírésito

wá ní ndásé kóo kací komo 'yì e káa zì 'yì ówo ledre e ní wá, ndásé kóo kpá káa zì mingburoko 'yì e ní wá. ²⁷ Lomo ootomo bicayi ledre ga bi 'bi do sogo káńgá ba gi ro zì dokuwu méngì 'yì ga bi ya yéé niyí 'yì ówo ledre e ní gì zía. Zía ótoómo ledre máa yéé ga bi moko ndaá simiyé wá ní zì dokuwu méngì 'yì ga bi kí cóngó royé ní gì zía. ²⁸ Lomo ndìsì lengbe gélé 'yì ga bi yaá owoní ledre wá ní gì ro zíye ídíye káa do 'dódo ledre zì 'yì ga bi otoní royé ya yéé owoofuní ledre go ní kídí ówo ledre eyé née moko ndaá 'bi ené simi a zíne wá. ²⁹ Lomo mengì ledre née kenée káa bi ngítì géyì 'yì e niyí ndìsì mbófo royé zíne. ³⁰ Lomo 'dì'bilugu zée, zía óto zée zíze ídíze kí Kírésìto Yésù káa do 'yì e kíe'do ba ndaá gbékpíne wá, gì zía Yésù ma'dáa uyu kóo go gì rozé, zía kpá 'dódo ledre bi gì ro Lomo ní zíze ówoyéme a. Gì zì kéyì née, zía yómo zée, zía 'dì'bióyó lúyú ledre gì rozé, zíze ídíze mbigí 'yì ga bi 'bi Lomo ní. ³¹ Nì simi miéké kúrú Lomo kídí, “Togú 'yì ili mbófo roné yá, idí mbófo roné gì ro éyì ga bi Ngére Lomo ndìsì méngì yéé ní.”

2

¹ Owú 'bi Babá e, simi bi kóo máógu zíse simi Koríndo íri ní, má'dódo kóo zíse duú ledre bi 'bi Lomo ní. Mándìsì amá kóo mbófo romá kí úku mingburoko ledre e zíse káa zì éyì bi máówoófù ledre go ní wá. ² Máóto kóo sómù ledre amá ndìsì 'dódo zíse lá duú ledre Yésù kí ledre umbu bi kóo Kírésìto Yésù ma'dáa uyu wo do mingbúngbu kágá ní. ³ Simi bi kóo mándìsì 'dódo ledre ga gére née zíse ní, mimbé'demá ndaá kóo wá. Máyá 'bi amá útúásásé esé kóo ngúnngu ledre ga bi kóo mándìsì 'dódo yéé zíse née wá. ⁴ Ngúnngusé kóo ledre ga bi má'dódo yéé zíse gì ro Ngére Yésù née ndaá gì zía bi ya máówo kací 'dódo a go ní wá, yì ené gì zía 'Dówù Lomo ndìsì kóo 'dódoyéme ledre máa ga gére née zíse za cù ne kí mongú roko'buné kídí, née mbigí ledre bi gì zì Lomo ní. ⁵ Gì zì kéyì née,

ndásé óto mimbé'desé ro misómù ledre 'bi 'yìma'dí e wá. Ídíse óto mimbé'desé duú ro ledre bi 'bi Lomo ní gì zía bi Lomo ní kí roko'bù ledre e za mbá zíne ní.

Cóngó komokenzì ni duú gì zì 'Dówù Lomo

⁶ Ledre ga bi ndìsìzè 'dódo yéé zì 'yì ga bi ngunḡuní ledre 'bi Kírésìto go kíngaya ní, niyí komokenzì bi 'bi Lomo ní. Ndaá komokenzì bi gì zì 'yìma'dí e ní wá, ndaá kpá komokenzì gì zì 'yì ga bi kí mingburoko roko'buyé do sogo káńgá ba ní ní wá. Gì zía moko nda simi komokenzì 'bi 'yìma'dí e zì Lomo wá. ⁷ Ndìsìzè úku ba ledre komokenzì bi 'bi Lomo bi Lomo ma'dáa otoeci kóo miótoeci gì zì 'yìma'dí e ní. Lomo yemeomo kóo ledre go gì rozé 'desì 'dá'dá zía kí ótoógu éyì e, kídí, née ni óto zée kí ledrezé zíne owóowó. Otoeci yì ené kóo ledre née miótoeci uku'dodo ené kóo zì bikérì 'yì do sogo káńgá wá. ⁸ Mingburoko ngére ga bi 'bi do sogo káńgá ba owoyemení ledre gì ro mongú komokenzì bi Lomo yemeomo kóo ledre kíe gì ro 'yìma'dí e née wá. Idí owoyemení kóo bo yá, káa bi i'bíní kóo lorù do phéphéónzó Ngére Yésù bi ní kí mongú úndruné ní wá. ⁹ Ledre née útúasá go 'duo kpìni kí ledre bi kóo nébi Isáya uku ní kídí,

“Yì e útúasání lúrú a,

'yì e útúasání kpá úwú a wá,

abú uku'dodoní zíye útúasá kpá ólú simi doyé wá.

Née Ledre bi Lomo yemeomo gì ro méngì a zì 'yì ga bi otoní 'búa go ní.”

¹⁰ Zée 'yì ga bi 'bi Ngére Yésù ní, Lomo 'dodo yeme kóo ledre máa née go zíse simi roko'bù 'bi 'Dówùne.

Gì zía 'Dówù Lomo ma'dáa owoyeme sómù ledre 'bi Lomo bú bilámáne. ¹¹ Ngítì 'yì kpì útúasá bú ówoyéme sómù ledre 'bi ezené? f'i, éyì ndaá kenée wá. 'Yì ndìsì ówoyéme sómù ledre ené duú ne kí roné. Nì gì ro Lomo kpá kenée. 'Dówù Lomo ndìsì ówoyéme sómù ledre 'bi Lomo duú ne. ¹² Owoyemezé ledre

bi Lomo mengi zize ni go bilámáne. Bi owoyemezé ní, ndaá bi ya kídí 'yi ga bi do sogo káńgá ba 'dodoní ye zize ní wá. Lomo kasa 'Dówúne ne zía ógụ ndịsine simizé ndịsi 'dódoyéme ledre ga bi yeme yée go gi rozé ní zize.

¹³ Gi zí keyi née ní, zize ndịsizé 'dódo zí 'yi e 'duo dujú cóngó ledre bi 'Dówú Lomo 'dodo yée ne zize ní. 'Dodozé ezé ledre bi ogụ gi zí 'yima'dí kí sómú ledre 'bi 'yima'dí siminé ní wá. ¹⁴ 'Yi máa wo bi ngára 'Dówú Lomo ndaá simi a wá ní, utúasá ené ówoyéme ledre ga bi 'Dówú Lomo ndịsi 'dódo yée zize ní wá. Ledre ga gére née niyi ídí eyé zía káa zí ledre cayi ní gi zía utúasá ené ówoyéme yée lá kí roné wá. 'Búo togú 'Dówú Lomo 'dódo yée ne zía ni fú ówoyéme yée gi zía ledre ga gére née oguní yi eyé gi zí Lomo. ¹⁵ 'Yi bi ni kí 'Dówú Lomo siminé ní, utúasá go ówoyéme dongará ledre e za mbá bilámáne. 'Yi máa wo bi ngára ngunu ené ledre 'bi Lomo wá ní, utúasá ené ówoyéme ledre 'bi 'yi máa wo bi ngunu ledre 'bi Lomo go, ni kí 'Dówú Lomo siminé ní wá. ¹⁶ Ledre née utúasá go kpini kí ledre bi nebị Isáya uku ní kídí, "Ambi utúasá bi ówoyéme sómú ledre 'bi Ngére Lomo ní ne,

bi zía ndịsine í'bí lorụ zía ní?"
Tí lá utúasázé ówoyéme ledre bi Kírésito ndịsi sómú ní.

3

'Yi 'bi Kírésito ndan ífi royé wá

¹ Owú 'bi Babá e, simi bi kóo mááyí zise simi Koríndo iri ní, mándisi kóo 'dódo ledre 'bi Lomo zise lá ndoo káa zí éyí bi ngunusé aka ledre 'bi Lomo wá ní. Mándisi kóo 'dé'de sée née mi'dé'de gi zía cíyí ledre 'bi Kírésito Yésu bi ngunusé ní ndaá aka kóo simisé kینگaya wá. ² Togú owú ni aka sirine yá, ndisi aka ulu 'bi ené lá dujú umba. Née si ledre bi kóo mándisi 'dódo ledre zise gi zía ndoo ní, gi zía roko'busé ndaá aka kóo gi ro mingburoko 'dódo ledre ga bi 'bi Lomo ní wá. ³ Mámengi kenée gi zía ambá

mimengi ledre esé ni aka yi ené fú lá 'bi 'yi ga bi owoyemeni aka ledre 'bi Lomo wá ní. Ásé aka fú kí ledre 'bi simikesi ro lafúse e kینگaya, ledre 'bi ofú kí lafúse e ni aka kpá fú zise kینگaya. Mimengi ledre ga gére née 'dodoní kídí cíyí ledre 'bi Lomo ndaá aka simisé wá. Mimengi ledre esé ni aka yi ené mbá 'bi 'yi ga bi ngununi aka ledre 'bi Lomo wá ní. ⁴ Togú ngiti 'yi gi dongarase uku ledre kídí, "Káa zí bi ásé luru máa ba, máuwú amá ledre 'bi ngiti 'yi kpí wá, mándisi úwú dujú ledre ga bi Páwulo ndisi 'dódo yée ní." Zí ngitia úku 'bi ené kídí, "fi, mánda 'bi amá simi tú'dú ledre esé ga gére née wá. Mándisi úwú 'bi amá ledre amá dujú gi zí Apólo." Máuku zise ma'dii, ndisise née aka fú lá mengi mimengi ledre 'bi 'yi máa yée ga bi ngununi aka ledre Kírésito káa do Ngére eyé fú lá wá ní.

⁵ Máa Páwulo kí Apólo, ndazé ezé mingungúcuá wá. Azé lá dujú kiedo 'yimikasa ga bi 'bi Ngére Yésu ní. Née si ledre bi 'dodozé ledre ené zise, zise go ngunu a ní. Ndisizé mengi née moko bi Lomo i'bí zise ní. ⁶ Máa Páwulo, mááyí 'bi amá káa zí 'yi bi o'doomo kére yáká ní. Ezemá Apólo ni nda 'bi ené káa zí 'yi ícì tó'dó gi komo kére ma'dáa ní. 'Yi bi ndisi í'bí roko'bu zí kére ga bi yáká née ngbóroye kie ní, yi ené Lomo ndaá 'bi ené zée 'yima'dí e wá. ⁷ Gi dongaraze ga bi gbre née, 'yi ó'do yáká kí 'yi ícì tó'dó, wo bi romo do ezené ní ndaá 'bi ené wá. Odu 'yi bi romo ní dujú Lomo bi i'bí roko'bu zí éyí ga bi yáká née ngbóroye kie ní. ⁸ Abú moko ga bi ndisizé mengi yée kí Apólo née niyi cúku'dée kpí kpí yá, ndisizé mengi yée mbá kí sómú ledre kiedo. Tákpásili ni nda ífi simizé goó ne. Lomo ni nda í'bí tákpásili zí 'yi kací 'bi ené moko bi mengi ní. ⁹ Zée gbengará, azé 'yi moko ga bi 'bi Lomo ní. Gelé zée gi ro zise mengi moko simi yáká ené. Sée 'yi ga bi 'bi Koríndo ní, áse se yáká 'bi Lomo. Ndaá kpá lá dujú yáká wá, áse kpá káa zí 'dicí ní.

10 Maa Páwulo, Lomo mengi bilamá ledre zíma zía kasaŋtu máa ógu 'dódoŋtu ledre ené zise. Mááyí kaa zí 'yí bi otouŋtu sí 'dici gi ro ó'bó a ní. 'Yí ga bi ndişini 'dódotátá ledre née zise ní, niyí 'bi eyé nda kaa zí 'yí ga bi ndişini ó'bótátá 'dici ma'daa ní. Mongú ledre bi máili gi zí 'yí máa ga gére ní, idini 'dódo ledre ma'daa zise do bilamá misi'diné kaa zí 'yí ga bi o'bótatáni 'dici ma'daa go bilámáne ní. 11 Kírésiŋto Yésu ni duŋ ne dosi 'dici bi 'yí e ndişini ó'bótátá ní, ngiti 'yí bi ni oto ngiti dosi 'dici kpi gi zí wo máa née ní ní ndaa. 12 Simi mi'dódo ledre 'bi Ngére Yésu, ngiti géyi 'yí e 'dodoni 'bi eyé tí kí roko'bu 'bi 'Dowu Lomo gi ro zía idine kí roko'buné. Ledre née ni cé kaa zí 'dici bi ubuni kí bilamá kágá e do iti doa kí ngoko súwú bi utúasá énye 'diya wá ní. Ngiti géyi 'yí e ubuni 'bi eyé kí ngoru kágá kpá kí ngoru súwú e. 13 Simi bi karanée Yésu ni ndá'baógu do sogo kangá ona ní, ni luru kaci moko ezé, zée 'yí lódu kaciga mikékeŋia mbá togú mengizé moko ené go do bilamá misi'diné togú ndaa do bilamá misi'diné wá yá. Éyi bi kide do togú mengizé go ni ló'bo gi zí Yésu ma'daa yaá luru wá ní nda. 14 'Yí máa wo bi kaci moko ené ni idi bilámáne do komo Yésu kaa zí 'dici bi ubuni ringi utú gi zí mongú síli wá ní, zí Yésu ma'daa í'bi tákpásili bi tridri bi za fi ní zí 'yí máa née. 15 'Yí máa wo bi Yésu ni ndá'baógu ndiki kaci moko ené ndaa bilámáne wá, cé kaa zí 'yí bi ubu 'dici bicayiné zí 'dici ma'daa nduruné gi zí mongú síli ní, 'yí máa née abú ni aka tí ómo tako yá ní, utúasá idi kí ledrené owóowó zí Ngére Yésu wá.

16 Séé 'yí ga bi 'bi Koríndo ní, idisé ówo a kidi áse 'Dici 'bi Lomo, 'Dowu Lomo ndiş ndiş simisé. 17 Máuku zise, togú ngiti 'yí sinyi dosé kí bicayi 'dódo ledre, ni yi ené go kaa zí 'yí bi ili nduru 'Dici 'bi Lomo ní. Lomo ni 'dó'do 'yí máa née kí 'do'dó bi ngára odu a ndaa ní gi zía áse yi esé mbigi 'Dici 'bi Lomo, Lomo ma'daa ndiş ndiş simisé.

18 Gi zí keyi née ní, owú 'bi Babá e,

ndásé lóndo rosé kidi áse 'yí ówo ledre e ní wá. Idisé oto rosé kaa do 'yí ga bi owoni ledre wá ní, gi ro zí Lomo í'bi mbigi ówo ledre zise ne. 19 Éyi ga bi ndişizé mengi yée kí ówo ledre 'bi 'yima'di e ní, niyí yi eyé kaci komo Lomo mbá bicayiyé. Gi zí keyi née, ni miékéne simi miéké kuru Lomo kidi, "'Yí ga bi otoni royé ya yée owoofuni ledre e go ní, Lomo ndiş lengbe oyóló'bó ówo ledre eyé née kaa do gbékpí cíci éyi e bi moko ndaa simiyé zí Lomo wá." 20 Ndaa kpá lá duŋ wo née wá, uku koo kpá kidi, "'Yí ga bi ya yée owoofuni ledre go ní, sómu ledre eyé ni yi ené kaci komo Ngére Lomo 'duo bicayiné moko ndaa simi a wá." 21 Gi zí keyi née ní, ndásé ndiş mbófo rosé kí ledre manda e wá. Gi zía Lomo kasa zée 'yí kasa e 'dódo ledre ené zise gi do bi zise idise kí roko'bu zise simi ledre e za mbá. 22 Mbágá tú'du éyi ga bi do sogo kangá ba niyí go mbá 'bi esé, kpá cü mbigi do sogo kangá ma'daa kí ledre 'bi ndiş bi simi a tridri, kpá kí ledre miúyu 'yí, nda kpá kí ledre máa wo bi ni mengi roné karaba togú mbú kílonó ní, ledre gi ro ledre ga gére née niyí go mbá do silise. Née ledre ga bi máa Páwulo, kí Apólo nda kí Pétero, Lomo kasa zée ógu 'dódoyéme misi'diyé zise ní. 23 Gi zí keyi née ní, séé ga bi ngungusé ledre Kírésiŋto Yésu go ní, idisé ndiş mengi duŋ ledre ga bi Kírésiŋto ili zise mengi yée ní. Gi zía ndiş yi ené mengi lá duŋ ledre ga bi Lomo ili idi mengi yée ní.

4

'Yimikása ga bi 'bi Yésu ní

1 Owú 'bi Babá e, máa Páwulo máuku zise, ndásé luru zée kí ledrezé owóowó rómo do ngiti 'yí e wá, azé lá duŋ 'yimikása ga bi 'bi Kírésiŋto Yésu ní. Yésu ma'daa kasa zée ne ndéré kí 'dódo ledre bi koo Lomo yemeomo 'desi ní zí 'yima'di e gi zía, şindí kadra utúasá go gi ro zíye ówo a. 2 Ni miútúasáne togú i'biní moko go ziyi mengi a yá, idi mengi a kí 'bune, gi zía mingi moko ma'daa owo bú

kídí áyí útúásá méngì moko ené née káa zí bì née ili ní. ³ Gì romá ní, togù 'yì ga bì 'bì do sogo kàngá ba 'decìní ngbangamá ya, máówo kací moko 'bì Ngére Yésù wá yá, owo ené romá wá. Máútúásá amá kpá 'decì ngbangamá kí romá kídí máméngì yéme moko go ní wá. ⁴ Málúrúndíkí amá bisinyí ledre amá simi moko 'bì Yésù bì mándìsí méngì a ní wá. Máúku amá née bì ya kídí mándá 'yì lúyú ledre wá ní wá. Ngére Yésù ni ówo kací 'decì ngbangamá ne miútúásáne kpìní kací miméngì ledre amá.

⁵ Sée 'yì ga bì simi gara bì Koríndo ní, ndásé ndìsí 'decì ngbanga lafúse 'dá'dá zí sındì kadra 'bì 'decì ngbanga bì gí zí Ngére Yésù kí útúásáne ní wá. Ídísé ndìsí zí Yésù ndá'baoguné té kí. Lúyú ledre ga bì 'yì e otoecìní yée miótoécì ní, Yésù ma'dáa ni 'dódoógù yée mbá, zía nda 'decì ngbangayé gí roa. 'Yì máa yée ga bì ledre eyé ni yì ené mbá bilámáne ní, zí Lomo óto yée zíye ídíye kí rokinyi.

⁶ Owù 'bì Babá e, Maa Páwulo, máúku ledrezé kí eze 'yì mokomá Apólo zise gí do bì zise 'dí'bì miméngì ledre ezé. Ledre ga bì ngára ndaní miékéye simi miéké kúrú Lomo wá ní, ndásé méngì yée wá. Káa bì áse ndìsí lúru ngíti géyì manda e kí ledreyé owóowó rómo gí do lafúye ke. ⁷ Ndásé óto rosé káa zí éyì bì ówo rómosé ledre go gí do lafúse e ní wá. Ndaá 'bì ené bì Lomo i'bí roko'bu née zise ne ní wá? Sara togù i'bíní éyì zíyì kpá mi'bí ní zíyì ndìsí mbófo royì káa zí éyì bì yémeógu éyì máa née yì ní?

⁸ Ma'díi, éyì ga bì ilisé yée ní, niyí go zise. Lúrúsé rosé go éyì ofuní zise go. Née go sí ledre bì ilisé úwú ledre gí tarazé gí zía wá ní. Idí kóo Lomo oto sée bo káa do ngére e yá, káa bì ba ní azé ídí ba go káa do ngére e kése do lafúse e. ⁹ Gí rozé, zée 'yì ga bì Lomo gelé zée káa do 'yìmikása ené e kí Ngére Yésù, gí zí ledre ga bì ndìsí zé úku yée zí 'yì e ní, zise nda ídíze go káa zí 'yì ga bì ufuní umbu ní, ili idíní úfu zée kpá 'dá'ba. Azé cé kenée gí ro zí 'yìma'dí e kpá kí maláyika e mbá lúru a. Gí zía i'bízé rozé zí lerì kí

umbu gí ro ledre Ngére Yésù. ¹⁰ Ma'díi, zée 'yì kasa ga bì 'bì Kírésìto ní, ndìsí zé lúru zée káa zí moko ndaá simizé wá ní. Zise ndìsí zé úku ledre kídí, ówosé yì esé ledre 'bì Kírésìto bú bilámáne. Ndìsí zé lúru zée kací komosé káa do 'yì ga bì ngára roko'buyé nda ní, zise óto rosé yì esé káa do 'yì ga bì kí roko'buyé kóngaya ní. 'Yìma'dí e ndìsìní óto úndrusé, zíye ndìsí yé lúrúcáyì zée mílúrúcáyì. ¹¹ Tí bì kóo i'bízé rozé ndìsí méngì moko née ní ní, azé yì ezé fú lá 'yì lerì e. Simi ngíti géyì sındì kadra, ndìsí zé 'dú'du 'bú, ngíti géyì yá, zise 'dú'duzé kodró, ngíti géyì yá, bilámá bongó bì zise esì a rozé ní ndaá. Simi ledre ga gére née mbá, 'be ndaá zise kpá wá. Zí ngíti géyì 'yì e ndìsí yé kí ócódó'do zée kpá drú. ¹² Simi 'do'dó ga gére née mbá, ndìsí zé méngì moko ezé cù ze kí sílize kí bisuwu komozé trìjì gí ro zise ndìsí zé sáká rozé. 'Yì máa yée ga bì ndìsìní úkucáyì zée ní, kugúzé zíye lá kugú. Yée ga bì ndìsìní kí ócò zée ní, zise ndìsí zé útusimizé gí ro zí moko 'bì Ngére Yésù ndéréne fú 'dá'dá. ¹³ 'Yì ga bì ndìsìní trótro ranga rozé ní, ndìsí zé úkulúgu zíye fú lá bilámá ledre e. Simi ledre ga gére née mbá, zise ídíze kací komoyé 'duo bicayizé káa zí cící éyì bì moko ndaá lolù simi a wá lefeoyóní go do gúsù ní.

¹⁴ Owù 'bì amáa e, máúku ényì née komosé wá, máénzì née komosé gí zía máoto 'búse go gbála. ¹⁵ Abú tú'dù ngíti géyì 'yì e niyí bo ndìsìní kpá 'dódo ledre 'bì Kírésìto Yésù zise yá, máa Páwulo mááyì zise go káa zí 'búsé ní gí zía má'dódoútù ledre 'bì Lomo zise go fì máa gí zí ngíti géyì 'yì máa ga gére née. ¹⁶ Máíli ídíse ngúnngu ledre 'bì Yésù kóngaya káa zí bì mángúnngu ní. ¹⁷ Née sí ledre bì mákása owù 'bì amá simi Lomo, Timatíyo zise íri gí roa ní, 'bú a ofù domá go, gí zía ndìsí méngì moko 'bì Ngére Yésù kí mimbé'dené mbá káa zíma ní. Mákása wo zise íri née gí ro zía ndéréne énzì yata komosé kí ledre 'bì Kírésìto. Ni énzì komosé tí káa zí bì mándìsí énzì komo tú'dù 'yì e do tú'dù ngíti géyì bì e ní.

18 Mákása wo gi zía bi eme go ro ngíti géyì 'yì e, somúnì yì eyé go kídí máútúásá amá lolu ógu zise simi Koríndo íri wá. 19 Togú Ngére Yésu saká máa yá, mááyí ngásáógu lúru sée íri sílì a ndaá lolu gbála wá. Gi ro zíma aka lúru ledre 'bi 'yì ga bi ndìshìní ranga ranga royé íri kídí yée niyí go manda esé e ní, togú ndikiní roko'bu 'bi ledre máa ga gére née gi 'dáya yá. 20 Misi'di bi 'yì e ndìshìní útúásá ídiye doa káa do manda 'bi Lomo ní, ndaá 'bi ené lá dùyú gi zí ódro ga bi ndìshìní ódro yée lá kí tarayé née wá. Lomo ndìshì yì ené í'bí roko'bu ne zí 'yì gi ro zía ídine káa do manda. 21 Ílisé máídí ógu zise íri láráma káa be 'di, kí sí'dí ndìshì ócò sée kíe miócò? Í'i, ndaá kenée wá. Mááyí ógu ndìshìmá mindìshì zise bi gi zí 'búse bi domá ní. Ledre ga bi niyí bo ní, zíma úku yée zise ndoo gi ro zíye ólúye simi dosé bilámáne.

5

'Yì 'bi Kírésìto ndaní méngì bisinyí ledre wá

1 Owú 'bi Babá e, máúwú ledre kídí bicayi ledre ofu dongarase íri go. Ngíti 'yì gi dongarase 'yì ga bi 'bi Kírésìto íri ní, méngì 'berì kí me'be 'buné. Abú gba 'yì ga bi ngunḡuní ledre Yésu wá ní, méngìní kéyì kenée kpá wá. 2 Bicayi, ledre káa zí née bi ndìshì éme rosé kí lúru a kí ndìshì méngì roné dongarase née lára a káa be 'di? Née éyì bi kóo ni ndìshì í'bí lerì rose ní. 'Yì bi ndìshì méngì kéyì káa zí née áse kóo ógóoyó wo gi dongarase gére 'dá'ba. 3 Máúku zise máa Páwulo, abú kuru'bumá ndaá dongarase íri wá yá, azé kése simi 'Dówú Lomo. 'Yì bi méngì bicayi ledre née, má'décì ngbanga a go káa zí éyì bi azé kése íri do bi kìé'do ní. 4 Ídísé yóko rosé tí káa zí 'yì ga bi 'bi Ngére Yésu ní, zise lúru bi simi bicayi ledre 'bi o'do née zise 'décì ngbanga roa. Ndásé ngúcúsé wá, azé kése simi 'Dówú Lomo. Roko'bu 'bi Ngére Yésu ni sáká

sée zise 'décì ngbanga née bilámáne. 5 Gi zía bi ili ndìshì méngì ledre bi Satána ili ní, ídísé 'dí'bióyó wo gi dongarase 'dá'ba zise ótoómo wo zí Satána 'dó'do wo gi ro zía óyóló'bó sómú ledre ené. Gi do bi karanée zí Ngére Yésu ndá'baóguné ndíki wo ootomo méngì bisinyí ledre go gi ro zía ídine kí tridri bi za fí ní.

6 Owú 'bi Babá e, ndásé mbófo rosé káa zí éyì bi bisinyí ledre káa zí née utúásá sínyíonzó sée wá ní wá. Ówosé bi kídí togú ngáká esì niyí tú'dú zí kidri ólúne simi wo bi kìé'do ní, ni óto ngáká esì ga gére née zíye ényeyé mbá ní wá? Mbé ówosé tí bú? 7 Máúku zise, bisinyí 'yì káa zí née dongarase ni go cé káa zí ngénye esì bi kìé'do dongarà lafúne e ní. Ídísé 'dí'bióyó ledre káa zí ga gére née gi dongarase 'dá'ba gi do bi zise ídise mbigí 'yì ga bi 'bi Kírésìto ní, gi zía í'bí kóo roné úyuné káa zí owú kábìrìkì bi Yúda e ndìshìní ongoonzó a simi Ayímbi Umbuokpó* ní gi ro yómo zée gi simi umbu 'bi lúyú ledre ezé. 8 Káa zí bi goó kenée ní, idízé ótoómo ledre 'bi méngì bisinyí ledre e kací sí doyé za mbá 'dá'ba. Zise ndìshìzè dùyú méngì ledre ga bi niyí ndìshì óto Lomo zía ídine kí rokinyi ní.

9 Máúku kóo ledre go zise 'dá'dá kídí, ndásé ndìshì kótru rosé kí 'yì ga bi mongú ledre eyé lá dùyú ndìshì só'do royé kí ngíti géyì kará e togú mbú ngíti géyì ya'dá e 'dí sogo ní wá. 10 Ledre bi kóo máúku née, ndaá 'bi ené zí 'yì ga bi ngunḡuní aka ledre Ngére Yésu wá, káa zí 'yì ga bi ndìshìní só'do royé kí 'yì ga bi ofúnì royé kéye wá ní, 'yì 'bú éyì e, 'yì lóndo 'yì e, nda kí yée ga bi ndìshìní óto úndru lomo ga bi yemení yée kí sílì 'yì ní wá. Togú ótoómosé kí ndìshì kótru rosé kí 'yì ga bi ndìshìní méngì ledre káa zí ga gére née go yá, áse ási gi ro 'yì ga bi ngunḡuní aka ledre 'bi Ngére Yésu wá ní mbá. 11 Máéké ledre ba tí zise ga bi ngunḡusé ledre 'bi Ngére Yésu go ní. Ngíti géyì 'yì e niyí bo

* 5:7 5:7 Ólúógu 12:21-22 Ayímbi Umbuokpó: Ni síndì kadra bi Yúda e ndìshìní sómúndíki ledre bi kóo Ngére Lomo okpó gi do 'be 'bi eyé e ufu owú 'bi eyé e wá gi zía bi orónì sáma owú kábìrìkì ro kágá mbotu eyé e ní. Zía kóo 'di'biogu yée gi simi Ízibiti gi simi 'do'dó bi kóo niyí simi a ní. Ólo Ólúógu 12:14-17.

ndişiní úku ledre kídí, “Yée niyí mbigí 'yì ga bi 'bi Yésu ní.” Abú ndişiní úku ledre kenée yá, menginí eyé nda ledre ga bi Yésu ma'dáa ili yée ní wá. Ngíti géyì ndişiní yì eyé só'do royé kí 'yì ga bi ofúní royé kéye wá ní, ngíti géyì yì eyé nda 'yì 'bú éyì e, zì ngíti géyì ídí 'bi eyé 'yì ini ini zì lomo ga bi yemení yée kí sǐlǐ 'yì, zì ngíti géyì ídí 'bi eyé 'yì úku tarasinyí, zì ngíti géyì ídí 'bi eyé dǔdǔ 'yì ndişì kóyó e kací kadra mbá, zì ngíti géyì ídí 'bi eyé 'yì lóndo lafúye e gí ro ndişì 'dí'bi éyì e gí zíye. 'Yì káa zì ga gére née ndásé esé kótru sǐlǐse kéye simi éyì miánu wá.

¹² Gí ro 'yì máa yée ga bi nḡunḡuní ledre 'bi Lomo wá, asiní yì eyé miási ní, née ndaá 'bi ené ledre amá gí ro 'dēcì nḡbanga royé wá, áse ídí se 'yì ifiyéme simi miméngì ledre 'bi lafúse ga bi 'yì 'bi Ngére Yésu ní. ¹³ 'Yì ga bi iliní ótoómo bisinyí ledre wá ní, miéké kúrú Lomo uku kídí, “Ídísé ógóoyó yée gí dongarásé 'dá'ba.” Gí zía Lomo ni 'dēcì nḡbanga 'yì ga bi ngára iliní nḡunḡu ledre Ngére Yésu wá ní.

6

'Yì ga bi 'bi Kírésito ní

¹ Owú 'bi Babá e, togú owú ledre ni goó bo dongarásé kí lafúse e yá, ndásé ndéré kíe zì ngére e do nḡbanga wá gí zía ndaní eyé 'yì 'bi Kírésito wá. Bilámá a ídísé yéme ledre esé e dengbìse. ² Ówosé esé bi kídí Lomo ni karanée óto sée zise ndişisè ifiyéme simi ledre dongarásé kí 'yì ga bi nḡunḡuní ledre 'bi Ngére Yésu wá ní wá? Sara togú útúásásé bú ifi simi ledre e kenée ní, éyì bi mengì sée togú owú ledre ni go bo dongarásé yá, ilisé yéme a dengbìse gí zía wá ní 'di? ³ Ówosé esé bi kídí simi bi karanée Ngére Yésu ni ndá'baógu ní azé ndişì ndro kéye zize 'dēcì nḡbanga maláyika e kéye ní wá? Togú roko'bu ni bo zize gí ro méngì mingburoko ledre e kíe kenée ní, sara minzéré ledre ga bi dongarásé ní útúásásé yéme yée wá gí zì 'di? ⁴ Togú owú ledre luyú go dongarásé kí lafúse

yá, ídísé ndólo ngíti géyì 'yì ga bi dongarásé ní zíye óguyé ódroyé simi ledre née do bilámá misi'di bi 'bi Lomo ní, gí ro zì dongarásé ídine tí fú lá bilámáne. ⁵ Komosé enyì wá gí zì 'di? 'Yì bi kíé'do káa dongarásé íri ni útúásá yéme ledre e dongarásé ní ndaá? ⁶ Ledre bi ndişisè méngì a, zise ndişisè ndólo lafúse 'yì ga bi 'bi Kírésito do nḡbanga kó'dú 'yì ga bi nḡunḡuní ledre 'bi Ngére Yésu wá ní emengú.

⁷ Née ndaá kóo éyì bi 'yì ga bi nḡunḡuní ledre Yésu go zíye ndişiyé méngì a ní wá. Togú ezeyì mengì bisinyí ledre zíyì ní, útúásá útúsimiyì zíyì ótoómo ledre zì 'yì née wá? ⁸ Ndishisè luyú ledre ro lúndusé ga bi simi Lomo nḡunḡuní ledre Ngére Yésu go káa zì se ní. Née ndaá bilámá ledre wá.

⁹ Ówosé ledre bi kídí, togú 'yì nḡunḡu ledre 'bi Lomo wá yá, 'yì née utúásá ógu 'be 'bi Lomo wá ní wá? 'Yì ga bi ndişiní méngì 'berì, nda kí ya'dá ga bi ndişiní só'do royé kí lafúye ya'dá e ní, kpá kí 'yì ga bi ndişiní ini ini zì lomo ga bi yemení yée kí sǐlǐ 'yì ní omoní wá ¹⁰ 'Yì mimbé'de e kí 'yì ugu e kí 'yì éwé le'yì e nda kpá kí 'yì úku kese e, yée ga gére née mbá, Lomo ni 'dēcì nḡbangayé bisinyíne. ¹¹ Ga kóo 'desì ní, ndişisè kóo méngì tí ledre ga gére ní. Eme lá gí zía ótoómosé ledre máa ga gére née go, zì Lomo lúguráyi sée kí sáma Owú 'bi ené Kírésito Yésu Ngére ezé kpá kí roko'bu 'bi 'Dówú Lomo zise nda ídise karaba go mbigí 'yì ga bi 'bi Lomo ní. Ídísé óto Lomo zía ídine kí rokinyi.

'Berì ni luyú ledre

¹² Ngíti géyì 'yì e gí dongarásé ndişiní sómú ledre kídí, “Éyì ndaá, yée utúasání go méngì ledre eyé e mbá káa zì bi yée iliní ní.” 'Be tí kenée mbì ní, ndaá 'bi ené bi ya kídí éyì e za mbá niyí ídí zise bilámáye ní wá. Máútúásá nḡunḡu a zì ngíti géyì ledre e óto máa zíma luyú ledre wá. ¹³ Ngíti géyì 'yì e ndişiní úku ledre kídí, “Togú éyì miánu, yée niyí ánu a gí

zía Lomo otoogu 'yíma'dí tí gí ro zía ánu éyí." 'Be tí kenée ní, ídísé ówo a kídí 'yíma'dí kí éyí miánu niyí úkú eyé miúkú. Gí zí kényí nées máúku zise, Lomo otoogu ené zée 'yíma'dí e gí ro zize ndísizé kí só'do rozé síkala 'dí sogo kí 'yí ga bí ofúzé rozé kéye wá ní wá gí zía kuru'bu zé ní 'bí Ngére Yésu. ¹⁴ Lomo uru kóo Owú 'bí ené Ngére Yésu gí simi umbu. Zée ga bí nguṅguzé ledre 'bí Lomo ma'dáa go ní, ní úru zée gí simi umbu kpá kenée.

¹⁵ Owú 'bí Babá e, ásé go kí Kírésito ma'dáa kuru'bu 'yíma'dí kíé'do. Káa zí bí azé go kí Kírésito kuru'bu 'yí kíé'do ní, utúasá miútúasá zize ndísizé kpá fú kí só'do rozé kí kará ga bí ofúzé rozé kéye wá ní? 'í. Éyí utúasá ndísi méngí roné kenée wá. ¹⁶ Ówosé bí kídí togú 'yí olúogu 'dí sogo só'do royé kí 'yí bí ofúní royé kéne wá ní, "Niyí goó éyí kíé'do" káa zí bí miéké kúru Lomo uku ní wá? ¹⁷ 'Yí bí 'bí roné go mbá zí Ngére Yésu ní, niyí kí Yésu ma'dáa go 'yí kíé'do simi roko'bu 'bí 'Dówú Lomo.

¹⁸ Ídísé ótoómo só'do rosé kí 'yí ga bí ofúsé rosé kéye wá ní 'dá'ba. Míméngí ledre káa zí ga gére nées ní óto sée zise ídísé bisinyí 'yí e do komo Lomo. Abú ngíti géyí lúyú ledre e niyí bo yá, nées yée ga bí 'yí e niyí lúyú yée ro lafúye ní. Lúyú ledre 'bí só'do ro'yí 'dí sogo ndísi óto kuru'bu 'yíma'dí zía lúyúne roné kí roné. ¹⁹ Ndásé lúru rosé káa zí éyí bí ndásé 'yí 'bí Lomo wá ní wá, ásé 'yí ga bí 'bí Lomo ní. Lomo ma'dáa kasa 'Dówúne zía ógu ndísiné simisé gí zí kényí nées. ²⁰ Lomo ugu sée kí sáma owú 'bí ené, ásé go mbígí 'yí ené e. Ídísé óto úndrua simi míméngí ledre esé e mbá.

7

Ledre gí ro ofú ro'yí

¹ Ékésé kóo ledre ndú'yú máa gí ro ledre ofú ro'yí kídí ndáa bílamáne zí 'yí e ofú royé wá ya? Ní bílamáne togú 'yí e ofúní royé wá. ² Nda lá gí zía bí ambá ya'dá e mimbé'deyé ní mbá gí ro kará e ní, bílamá a idíní mu ofú kará e. Togú

kára yá, idí kpá mu 'dí'bi o'do. ³ O'do idí ndísi méngí ledre zí me'bené bílamáne. Zí kára kpá ndísiné méngí ledre zí o'do 'bí ené bílamáne. ⁴ Gí zí kényí nées ní, kára nda lúru roné ngíti 'yí kpí gí zí o'do, zí o'do lúru roné kpá 'yí kpí wá, niyí go dujú 'yí kíé'do. ⁵ Gí zí kényí nées, 'yí nda ási gí zí ezené wá. 'Búo togú yemení miyéme kídí karaba yée ndaní 'dú'dukótru royé wá gí zía yée ilíní ini ini zí Lomo. Nda simi bí inionzóní ini go ní, idíní ndá'baógu 'dú'dukótru royé káa bí Satána ní lóndo ngúruyé zía lúyú ledre gí zí 'bú ledre bí doa ní. ⁶ Máúku ledre nées zise kenée nda káa do lorú wá, máí'bí lá sómú ledre. ⁷ Ní kóo idí bílamáne zí 'yí e ndísiyé mbá káa zíma ní ofúní kára wá. Nda lá gí zía bí Lomo 'bí toso míméngí ledre e zí 'yí e go mbá mingúngúcu ní, ní miútúasáne zí ngíti géyí 'yí e ofú kará e zí ngíti géyí ndísiyé bángá.

⁸ Togú gí ro kará umbu e, nda kí 'yí máa yée ga bí ofúní aka royé wá ní yá, mááyí úku a máyá ní bílamáne togú ndísiní nda yí eyé geré fí ngúcuyé káa zíma ní, ndaní lolú fú lá sómú ledre gí ro ofú royé wá. ⁹ Togú yí bí utúasá útusimiyí wá ní yá, ní bílamáne idí 'dí'bi kára togú o'do. Gí zí wo bí áyí ndísi 'dó'dó kí sómú simiyí gí zí 'bú ledre bí doyí ní.

¹⁰ Sée ga bí ofúsé rosé go ní, máúku zise kí roko'bu 'bí Ngére Yésu, kára ndaá ñnyí gí zí o'do 'bí ené nées wá. ¹¹ Kára bí ñnyí gí zí o'do 'bí ené go ní, ndaá lolú 'dí'bi ngíti o'do wá, idí nda ndísi geré gbékpíe, togú kenée wá, idí ndá'balúgu roné té zí o'do 'bí ené nées. Kpá kenée, o'do nda ótoómo me'bené wá.

¹² Yí 'yí máa wo bí nguṅgu ledre Ngére Yésu go, togú me'beyí ní 'yí bí nguṅgu ledre Yésu wá ní yá, ndá ógó kára máa nées wá, ídísé mu óto 'be kéne. Nées lorú bí máí'bí máa zise ní, ogú ené gí zí Ngére Yésu wá. ¹³ Kpá kenée gí ro yí kára bí nguṅgu ledre Ngére Yésu go, togú o'do 'bí eyí ní 'yí bí nguṅgu ledre Yésu wá ní yá, togú ilí kpá fú zise ndísiyé kéne káa do kára kí o'do yá, ndá ñnyí gí zí o'do máa

née wá, ídísé mu óto 'be kéne. ¹⁴ Kára bi ɲuɲu ledre Yésu go, togú o'do 'bi ené ndaá 'yi bi ɲuɲu ledre Yésu go ní wá yá, Lomo ni ídí kí rokinyi kí o'do née gi zía oto 'be go kí 'yi bi ɲuɲu ledre Ngére Yésu go ní. Ni kpá kenée, o'do bi ɲuɲu ledre Yésu go, togú me'be a ni 'yi bi ɲuɲu ledre Yésu wá ní yá, Lomo ni ídí kí kára née kí rokinyi gi zía oto 'be go kí 'yi bi ɲuɲu ledre 'bi Yésu go ní. Lomo yéme ledre née kenée gi ro zí owú 'bi 'yi ga bi káa zí née, zíye ídíye mbigí 'yi ga bi 'bi Ngére Yésu ní.

¹⁵ Togú kára bi ɲuɲu ledre Yésu wá ili go ɲinyi gi zí o'do 'bi ené bi ɲuɲu ledre Yésu go ní yá, o'do 'bi ené ndaá ási káe wá, kára máa née ɲinyi yi ené mu. Kpá kenée o'do bi ɲuɲu ledre Yésu wá togú ili ótoómo me'bené bi ɲuɲu ledre 'bi Yésu go ní yá, kára née ndaá ási wá, ídí mu ndá'ba ené 'be 'bi eyé gi zía Lomo ili zí mindísizé ídíne bilámáne. ¹⁶ Ambí owo ne o'do bi kóo otoómo yi, togú kára bi kóo ɲinyi gi zíyi ní ni oyólo'bó mimbé'dené zía ɲuɲu ledre 'bi Lomo.

¹⁷ Owú 'bi Babá e, káa zí bi Ngére Yésu ifi bayi miméngi ledre e zí 'yi e za mbá mingúngúcuwa ní, ídísé ndísi méngi ledre e 'duo duú kací ndóló bi Lomo ndolo sée gi roa ní. Née lorú bi máa Páwulo máí'bí zise, sée 'yi ga bi 'bi Kírésito do bi ga bi áse doyé mbá ní. ¹⁸ Togú 'yi gi dongaráse ndísi kóo méngi ledre e duú kací ondú 'bi Isiréle e yá, ndaá lolu óyóló'bó a wá. 'Yi bi ngára ndaá Isiréle wá, ɲuɲu ledre Ngére Yésu go ní, ndaá gámásó'do ngíti géyi misi'di gi ro zíne ndísiné méngi ondú 'bi Isiréle e wá. ¹⁹ Togú méngi ledre kací ondú 'bi Yúda e togú méngi wá ndaá 'bi ené káa do ledre wá. Éyi bi kí ledrené zí Lomo owóowó ní, yi ené óto lorú 'bi Lomo kí ledrené owóowó. ²⁰ 'Yi ídí ndísi méngi ledre ené e tí káa zí bi kóo ndísi méngi yé ndéréoguné káe gi simi sɲndí kadra bi kóo zí Lomo óyóló'bó wo káa do mbigí 'yi ené 'bi Lomo ní.

²¹ Yi bi áyi owúkúlú ní bi nda sínyí royí wá, ídí ídí kí rokinyi. Togú 'yi bi áyi do sílì a née áyi ótoómo yi gi zía bi ɲuɲu

ledre Ngére Yésu ní yá, bi ndaá sínyí royí wá ídí ndéré eyí. ²² Togú 'yi ni owúkúlú zía ɲuɲu ledre Ngére Yésu yá, Ngére ni ídí káe kí rokinyi gi zía ndaá lolu owúkúlú wá. Kpá kenée togú 'yi ndaá owúkúlú wá, zía ɲuɲu ledre Kírésito yá, 'yi máa née ni go owúkúlú 'bi Kírésito. ²³ Lomo kasaogu Yésu úyuné gi rozé káa bi azé kpá fú ídí owúkúlú e ke. Gi zí kéyi née 'yi ndaá ɲuɲu ledre gi ro ídíne owúkúlú 'bi ngíti 'yi wá. ²⁴ Togú áyi Isiréle togú mbú gi simi ngíti kúfú zí Lomo go ndólo yi káa do mbigí 'yi ené yá, ídí ídí tí fú gi simi kúfú máa wo née. Mááyí úku a kpá kenée zí 'yi bi ni owúkúlú kí wo bi ndaá owúkúlú wá ní.

²⁵ Gi ro owú kará ga bi bángá e ní, Yésu i'bí ené lorú gi ro ledre eyé wá. Máa Páwulo mándísi i'bí lorú zise gi ro ledre ga gére née gi zía Ngére Yésu i'bí roko'bu gi ro ledre káa zí ga gére née go zíma gi ro zíma ndísimá kí i'bí lorú zí 'yi e simi ledre káa zí ga gére ní. ²⁶ Lúrúsé aka lá bisinyí sɲndí kadra bi azé simi a ba. Togú kóo lá máa yá, ndaá 'bi ené lúyú ledre zí 'yi ídíne kí kára zíne togú mbú ídíne bángá wá. ²⁷ Yi bi ófú kára go ní, ndá lolu 'dí'biógu sómú ledre gi ro ótoómo wo wá. Yi bi ófú kára wá ní, ndá lolu 'dí'biógu sómú ledre gi ro ófú kára wá. ²⁸ Yi bi ófú kára go ní, ndaá 'bi ené zíyi lúyú ledre wá. Kára bi 'di'bi o'do wá ní, ndaá 'bi ené kpá lúyú ledre zía wá. Sée ga bi ófúsé kará e go ní, 'do'dó esé ni ídí go 'bi sómú ledre gi ro mindísi kará ga gére ní. Gi zí kéyi née ní, máyá ídísé ndísi gbékpíne ndásé ófú kará e wá káa bi áse ndísi ídí kí yata 'do'dó 'bi somú ledre ke.

²⁹ Máúku zise, sɲndí kadra ni go gbóo. Sée ga bi kí kará e zise ní, ídísé mu tónó ndísi káa zí éyi bi kará e ndaní zise wá ní. ³⁰ Sée ga bi 'yi esé e uyuní go ní, ndásé ini yé za kí roko'busé mbá wá. Sée ga bi áse simi rokinyi ní, rokinyi née ndaá ídí zise kí ledrené owóowó wá. Sée ga bi áse ndísi úgú ógu éyi e ní, éyi esé máa ga gére née ndaní ídí zise kí ledreyé owóowó wá. ³¹ 'Yi ga bi kí tú'dú éyi e zíye ní. Do sogo kánga ba ni ógu úkú ené kí éyi ga bi

siminé née cakaba.

³² Ndásé ndìsì sòmù ledre éyí ga bi 'bi do sogo kángá ba wá. Yìi bi kára ndaá zíyí wá ní, idí sòmù dujú ledre éyí bi áyí méngì a zía óto Ngére Yésu zía ídine kí rokinyi ní. ³³ 'Yì bi kí kára zíne ní, sòmù ledre ené ndaá dujú gí ro óto Lomo zía ídine kí rokinyi wá. Ambá sòmù ledre ené ni idí ené ro me'bené gí zía ili óto me'bené née zía ídine kí rokinyi. ³⁴ Misòmù ledre ené ni idí ené gbre gbre. Kára máa wo bi o'do 'bi ené ndaá ní, sòmù ledre ené ndaá 'bi ené kenée wá. Sòmù ledre ené ni dujú ro Ngére Yésu. Togú 'di'bi o'do yá, sòmù ledre ené ni idí gbre gbre. Ni ndìsì óto mimbé'dené ro éyí ga bi 'bi sága ba gí ro zí ledre ené émené komo o'do 'bi ené. ³⁵ Máúku ledre ga gére née zíse gí ro kuru'busé ndaá bi ya máódóngéřì sée ní wá, máli misòmù ledre esé idí idí bilámáne dujú kíé'do zí Ngére Yésu.

³⁶ Togú o'do owo kára gí ro ófú a, sındí kadra ni nda go fú lá ndéré ofúní aka royé fú lá wá yá, mimbé'de o'do máa née ni nda go fú 'dága gí ro kára máa née yá, idí mu geré 'dí'bi kára máa née, née ndaá lúyú ledre wá. ³⁷ 'Yì bi oyólo'bó sòmù ledre ené gí ro ófú kára go, ya née ni útúásá ndìsì bángá ní, ni bilámáne née ndaá lúyú ledre zí 'yì máa née wá. ³⁸ 'Yì bi ofú kára go ní, mengì go bilámáne. 'Yì máa wo bi ya née ili ené ófú kára wá, née ili ndìsì bángá ní, mengì go bilámáne kíngaya.

³⁹ Kára bi ofúní wo go ní, ni idí dujú me'be o'do bi kíé'do née. Togú o'do 'bi ené máa née uyu go yá, kára umbu née ni nda fú 'dí'bi ngíti o'do. Mikánda o'do ma'dáa idí idí 'yì bi nguṅgu ledre Ngére Yésu go ní. ⁴⁰ Simi ledre ga gére née mbá, togú kóo lá máa yá, 'yì bi ni kí dokulú ní ndaá lolu kóo luru bi kpá fú gí ro zíye ófú royé kí ngíti 'yì wá. Másómù 'Dówú Lomo ukui'bi ledre née taramá ne gí ro zíma úku a.

8

'Dána lomo e

¹ Togú gí ro ledre éyí bi ndìsini 'dána lomo ga bi yemení yée kí sılı 'yì ní yá, owozé ledre gí roa kése kpá mbá bú. Ówo ledre ni kpá tí bilámá éyí, mongú a óto 'bú lafú 'yì e ni ne éyí bi ndìsì óto 'yì e zíye ídiye kíé'do kí lafúye ní. ² 'Yì bi ya, née owoofu ledre go ní, ranga yì ené ranga owo aka ené ledre wá. ³ 'Yì bi oto 'bú Lomo go doné ní, zí Lomo ówo wo káa do mbigí 'yì ené.

⁴ Togú gí ro ánu éyí bi 'danání lomo ga gére kée ní yá, owozé bú moko ndaá 'bi ené simi lomo e wá, Lomo ni yì ené ni dujú kíé'do. ⁵ Togú tú'dú ngíti géyí 'yì e ndìsini sòmù a kídí lomo e niyí tú'dú, ngére niyí 'bi eyé kpá tú'dú yá, ngíti géyí niyí komo ere ngíti géyí niyí do sogo kángá. ⁶ Owozé bú kídí, mbigí Lomo ni dujú kíé'do Lomo bi ni 'Buzé ní. Ni kpá ne Lomo bi otoogu éyí e, zíze ídize 'yì ené ní. Gí zí keyí née, zíze nguṅgu ledre ené. Ngére ezé ni kpá dujú kíé'do Kírésito Yésu. Lomo i'bí éyí ga bi mengì yée do sogo kángá ba go za mbá do sılı Yésu ma'dáa. Tridri bi za fí azé kée ní ni kpá gí zí Yésu ma'dáa.

⁷ Ngíti géyí 'yì e owoní eyé ledre née wá. Somuní 'bi eyé kídí togú yée anuní éyí bi 'danání lomo ga bi yemení yée kí sılı 'yì ní yá, yée luyuní ledre go. ⁸ Éyí miánu 'di'biogu 'yì gbóo kí Lomo wá, togú anuzé wá yá, ndaá 'bi ené lúyú ledre wá, togú anuzé yá, oto ené kpá zée kí Lomo kíé'do wá.

⁹ Sée ga bi ndìsisé úku ledre kídí ásé 'yì ówo ledre e ní, ndásé méngì ledre e sisikala zí sòmù ledre 'bi 'yì máa yée ga bi owoní aka ledre wá ní ndìsì sínýine gí zí se wá. ¹⁰ Yìi bi yá née nguṅgu ledre Kírésito go ndìsì úku ledre yá moko ndaá simi 'dána éyí zí lomo ga gére née wá, nda simi ngíti sılı, zí ngíti ezeyí 'yì 'bi Kírésito ndéré ndíki yì do bi 'dána éyí zí lomo e kpá kí ánu éyí ga bi ndìsini 'dána yée ore ní, ezeyí née ni sòmù a kídí togú kenée yá, ma'díi ni bo simi ledre née. Née ni ba kpá ndá'ba ndìsì méngì a kenée. ¹¹ Yìi bi ndìsì méngì keyí kenée ní, áyí go 'yì bi zí lafúyí ga bi 'yì 'bi Kírésito, bi Kírésito uyu gí royé ní ótoómo kí lódú kací Kírésito gí

zíyì. ¹² Yìi bì ndìsì méngì kényì kenée, zí sómù ledre 'bì ngítì géyì 'yì e ndìsì sínyíne gì zíyì ní, áyì go 'yì lúyú ledre ro Kírésìto Yésù. ¹³ Togù éyì bì mándìsì ánu a ní ayí óto sómù ledre 'bì ngítì 'yì zía lúyú ledre yá, bilámá a máídí ótoómo a 'dá'ba káa bì sómù ledre 'bì ezemá néesè nì sínyí zía lúyú ledre ke.

9

Máa Páwulo, mááyí 'yìmikása 'bì Ngére Yésù

¹ Owù 'bì Babá e, kídí mándá kí ro domá wá? Mándá 'yìmikása wá? Málúrú kóo Ngére Yésù cù kí komomá wá? Ngúngusé ledre Yésù néesè, ndaá bì má'dódo ledre ené zise máa ní wá? ² Abú ngítì géyì 'yì e owoní kenée wá, sée 'yì ga bì 'bì Koríndo ní, ngúngusé ledre Ngére Yésù néesè ndaá gì zí ngítì 'yì kpí wá, má'dódo ledre ené tí máa zise. Ore, nì go miówoné kídí ma'díi, mááyí 'yìmikása 'bì Ngére Yésù.

³ Née go kúrúma zí 'yì ga bì iliní ndìsì ítí kangú roko'bu moko bì do sílìma ní. ⁴ Sìmi sómù ledre esé ní, zée ga bì ndìsìzè méngì moko 'bì Ngére Yésù ní, ndaá miútúásáne zise í'bí éyì miánu zize kací kúrú moko néesè wá? ⁵ Ndaá miútúásáne zize 'dí'bi me'bezé e kpa kize gì zía ngunguní kpá ledre 'bì Lomo go ní wá? Káa zí bì kóo ngítì géyì 'yìmikása e kí lúndu Ngére Yésù nda kpá kí Pétero mengíní ní wá? ⁶ Ala ílísé kóo tí lá dujú zée kí Baranába idízé sáká rozé kí rozé 'yì e ndaní sáká zée wá? ⁷ Lìlì ledre bì mándìsì úku a ba nì káa zí 'yì bì nì asikíri 'bì akúma ní, ndaá bì akúma nì ndìsì í'bí késì zía ne ní wá? Kpá kenée 'yì bì ndìsì 'bá'ba yáká ní, ndaá bì nì ndíki éyì miánu zine cìkì gì yáká gì ore ní wá? Sara aka nda 'yì bì ndìsì lúrú bì kací ítì e ní, ndaá bì nì ndìsì éwé kpá tí akpa iní umba ítì ga gére néesè ní wá?

⁸ Ledre bì máúku néesè ndaá lá kí sómù ledre 'bì 'yìma'dí wá, ndaá bì nì miékéne sìmi Lorù bì Músa eké ní ní wá? ⁹ Lorù bì Músa eké ní nì kídí, "Ndá ótoómo 'yì

moko eyì zía ndìsìné méngì moko yáká kí 'bú wá." Sómúsé Lomo uku ledre néesè dujú gì ro 'yì ga bì ndìsìní méngì moko yáká ní?*" ¹⁰ Odro néesè ndaá lá dujú gì ro 'yì ga bì ndìsìní méngì moko yáká ní wá, ódro néesè nì kpá gì rozé zée ga bì ndìsìzè gámá kí 'dódo ledre 'bì Yésù zí 'yì e ní. Ndaá 'bì ené bì togù otoní 'yì o'do éyì yáká ní, nì ánu éyì gì sìmi yáká néesè ní ní wá? Kpá kenée togù ndìsì ócò kére ní, ndaá 'bì ené bì nì 'dí'bi tákpásìlì ne ní wá? ¹¹ Zée 'dodozé ledre 'bì Lomo go zise káa zí 'dìyìzè kífú ní. Azé ze mizefì 'yì ga bì 'dodozé ledre 'bì Lomo zise ní. Bì néesè ní, utúasázé ndíki tákpásìlì gì zise kací moko bì mengìzè ní wá? ¹² Togù ngítì géyì 'yì e ndìkiní sáká éyì bú gì zise ní, ndaá 'bì ené bì ásé í'bí sáká éyì zise rómo do 'bì eyé kíe ní wá? Ilizé ezé óto ledre 'bì sáká zée zise kí ledrené owóowó wá, káa bì nì 'dùtù misì'di 'bì ngbóro moko 'bì Kírésìto dongarásè ke.

¹³ Ówosé bì kídí 'yì ga bì ndìsìní méngì moko sìmi 'Dìcì 'bì Lomo ní ndìsìní ndíki sáká éyì zíye cìkì gì ore ní wá? Yée ga bì ndìsìní 'bì eyé 'dáná éyì sì mbayi 'bì Lomo ní ndìsìní sáká royé akpa kí éyì ga bì ndìsìní 'dáná Lomo kíe ní wá? ¹⁴ Nì kpá kenée gì rozé, zée ga bì Ngére Yésù kasa zée ndéré kí 'dódo ledre ené zí 'yì e ní, uku kídí azé ndíki sáká éyì cìkì gì sìmi moko bì ndìsìzè méngì a néesè.

¹⁵ Abú ma'díi néesè nì tí bo kenée yá, máúku amá té bu kídí idíní ndìsì sáká máa ní wá. Máéké amá ledre ba zise gì ro zise í'bí éyì sáká máa kíe wá. Togù máúyu gì zí 'bú ngbúrú kí méngì moko 'bì Lomo yá, mengì éyì wá gì zí wo bì mááyí ótoómo moko 'bì Lomo gì zí 'bú ní. ¹⁶ Máìli amá ndìsì mbófo romá gì zía bì mándìsì 'dódo bilámá ledre 'bì Ngére Yésù ní wá gì zía néesè moko bì í'bí zìma méngì a ní. Nì idí zìma mongù lerì togù máotoómo moko 'bì Ngére ní. ¹⁷ Idí mándìsì méngì néesè moko bì máyéme ledre gì roa máa ní yá, nì kóo idí bilámáne zí 'yì e sáká máa. Bì

9:9 9:9 Gbre lorù 25:4 * 9:9 9:9 Lorù bì Músa eké ní, uku kídí togù óto ítì go méngì moko zíyì yá, idí ánu cìkì kére bì ore ní.

Lomo i'bí moko máa nées ne ní, mááyí méngí a káa zí bi ili ní. ¹⁸ Káa zí bi kenée ní, máútuásá ndíki sáká éyí simi moko bi mándísi méngí a nées mbá wá? Mongú sáká éyí bi mándísi ndíki a ní ni rokinyi bi Yésu ndísi í'bí a zíma ní. Yésu ndísi í'bí rokinyi nées simimá gí zía mándísi 'dódo bilámá ledre ené zise lá gbékpíe. Nées sí ledre bi máíli amá sáká éyí gí zise gí zía wá ní gí zía rokinyi bi mááyí kíe gí zí Yésu ní romo do éyí e go mbá.

¹⁹ 'Yí bi kíe'do káa ya mááyí sí sílía ní ndaá. Máoto yí amá romá máa ídíma owúkúlú 'bi 'yíma'dí e gí zía máíli 'yí e idíní úwú ledre 'bi Ngére Yésu. ²⁰ Simi bi mándísi 'dódo ledre 'bi Ngére Yésu zí Yúda e ní, mándísi méngí kpá té toso ledre ga bi ndísiní méngí yée ní. Zíma ndísimá kpá té méngí kényi kací lorú eyé 'bi Isiréle e bi Músa eké ní abú lorú eyé ma'dáa ndaá 'bi ené lolú kí ledrené zíma owóowó wá. Máíli tí lá óto yée zíye ídíye kí rokinyi gí ro úwú 'dódo ledre 'bi Ngére Yésu. ²¹ Kpá kenée togú mándísi 'dódo ledre 'bi Kírésíto zí kífú ngíti géyí 'yí e kpí yá, zíma ótoómo Lorú bi Músa eké ní kenée, zíma ndísimá méngí ledre e té káa zí wo bi kífú ngíti géyí 'yí ga gére nées ndísiní méngí a ní. Máméngí ledre ga gére nées kenée ndaá 'bi ené bi ya kídí máoyó sogomá go zí Lorú 'bi Lomo ní wá, máíli tí lá zí 'yí ga gére nées ídíye kí rokinyi gí ro úwú 'dódo ledre 'bi Kírésíto Yésu. ²² Togú mááyí nda mbú dongará 'yí ga bi owoní aka ledre wá ní yá, zíma ídíma zíye kpá káa zí 'yí bi owo ledre wá ní. Máíli tí lá gí ro zíye úwú ledre 'bi Ngére Yésu. Mándísi olú dongará 'yí e zíma ndísimá méngí té ledre ga bi ndísiní méngí a ní gí ro zíye úwú ledre 'bi Ngére Yésu gí do bi zíye ómoyé. ²³ Mándísi méngí ledre ga gére nées kenée gí ro 'yí e mbá idíní úwú bilámá ledre 'bi Ngére Yésu gí taramá gí do bi zí Lomo í'bí úndru zíze kéye ndro.

²⁴ Owú 'bi Babá e, ówosé bú bilámáne kídí togú 'yí e ndísiní ngásá midogelígélí yá, gí dongará tú'dú 'yí ga gére ní, kémbí 'yí ni ngásá rómo doyé dúú ne. Bi kenée

ní, ídíse ìnyí mbá ngásá gí ro zí Ngére Yésu í'bí tákpásílí zise.

²⁵ Ma'díi, 'yí ga bi ndísiní ngásá midogelígélí ní, yemení royé gí roa miyéme kíngaya, zíye ndísi ngásáye kí roko'buyé za mbá gí do bi zíye ndíki tákpásílíye. Tí lá 'bi eyé tákpásílí eyé ndísi úkú ené miúkú. Ngasázé 'bi ezé gí ro tákpásílí bi ngará úkú wá ní.

²⁶ Nées sí ledre bi máí'bí romá méngí moko 'bi Ngére Yésu kí roko'buná gí zía mbá ní, kpá káa zí 'yí bi i'bí roné simi midogelígélí zía ngásáne za kí roko'buné gí ro zíne ngásá óguútu roné ne ní. ²⁷ Máí'bí romá kí sómú ledre amá za kí roko'buná mbá ndísi 'dódo dúú ledre 'bi Ngére Yésu zí 'yí e gí ro zía í'bí tákpásílí bi trídri bi za fí ní zíma.

10

Isiréle e olúoguní gí simi Ízibiti

¹ Owú 'bi Babá e, ndásé sómúligí ledre bi kóo Lomo méngí zí bulúnduzé ga kóna Isiréle e simi bi kóo oto roko'buné zía ídíne doyé gí zí pho'du kadra gí simi Ízibiti zíye 'dógu Bikesí Mikavu sága ní wá. ² 'Dógu bi bi kóo 'doguní nées ni kóo zíye káa zí i'biní babatíza zíye simi mongú iní nées ní ní gí zía lanyání kóo go ro ledre ga bi Músa ndísi úku a zíye ní. ³ Ndísiní kóo ánu tí fú lá dúú toso éyí miánu bi Lomo ndísi kóo í'bíogú a zíye ne ní. ⁴ Zíye kpá ndísi éwé iní bi Lomo ndísi í'bíogú a zíye ne ní. Iní máa nées ndísi ógu gí simi roko'bu bi kóo ndísi ndéré ndro kéye bi ni Kírésíto ní. ⁵ Simi ledre ga gére nées mbá, tú'dú ngíti géyí méngí eyé ledre ga bi Lomo ndísi úku a zíye ní wá. Gí zí kényi nées zí Lomo ótoómo yée zíye ndísi úyuyé, zí kángáye ídíne kací misí'di faa.

⁶ Ledre nées idí idí zíze káa do 'dódo ledre káa bi azé ndísi méngí bisinyí ledre káa zí bulúnduzé ga kóna nées ke. ⁷ Ngíti géyí lanyání yí eyé fú lá ro ledre 'bi 'dáná éyí zí lomo ga bi yemení kí sílí 'yí ní. Ndásé idí káa zí ye wá. Ni miékéne kídí, “'Yí ga gére nées ndísiní fú lá óngoonzó bangá sí mbayi, do ndá'bayé kpá akpa

ndìsì ánu esì máa ga gére ní. Zíye ídíye kí rokinyi do ndìsìyé éwé le'yì kóyó kíe kí ndìsì lé'bé ke'bì.”⁸ Ngíti géyì ndìsìní kóo kpá méngì bìcayi ledre kí só'do royé kí 'yì ga bi ofúní royé kéye wá ní. Gí zì kéyì nées, zì mimbé'de Lomo ésìne royé zía úfu tú'dù ngíti géyì simi ndulù kìé'do álifu cì kéré a doa ota (23,000).⁹ Ndazé kála ledre Kírésìto káa zì 'bì lafúze ga bi kóna nées wá káa bi mimbé'de Lomo ni ésì rozé zía úfu zée káa zì bi kóo kasaogu tú'dù kámá e úfu lafúze ga bi kóna nées ní ke.¹⁰ 'Yì ga bi Lomo gelé yée go zíye ndìsì úku ledre ené zise ní, ndásé kála ledre gí tarayé wá. Isiréle ga gére nées ngíti géyì ndìsìní kóo kála ledre gí tara manda eyé e kenée, zì Lomo kóo kása ngíti géyì maláyika ené e ógu úfu 'yì kála ledre ga gére nées mbá 'dá'ba.

¹¹ Ledre nées méngì kóo roné káa do 'dódo ledre zise. Ekéotoní kóo ledre máa nées simi miéké kúrú Lomo kenée gí ro zée 'yì ga bi 'bì Ngére Yésu ní, zise lúrútóko ledre gí roa gí zía sındí kadra 'bì ndá'baogu Yésu ma'dáa ni go gbóo.

¹² Sée ga bi ówosé rosé go kídí ngúnḡusé ledre 'bì Kírésìto go ní, ídísé tóro nḡbúó káa bi ásé lúyú ledre ke.¹³ Ídísé ówo a kídí 'do'dó ga bi oguní rosé ní mbá gí ro zise lúyú ledre ní, oguṡṡuní kóo royé go zì ngíti géyì lafúse 'dá'dá. Abú kenée ndotó, Lomo otoomo ené 'do'dó nées zía rómo roko'bḡsé wá, ni í'bì roko'bḡ 'bì ʊṡṡsimi zise gí do bi zise ólúóḡusé gí simi 'do'dó máa nées.

¹⁴ Káa zì bi goó kenée ní owú 'bì Babá e, ídísé ótoómo óto úndru lomo ga bi yemení yée kí sílí 'yì ní 'dá'ba.¹⁵ Sée ga bi ásé 'yì ówo ledre e ní, ówosé bú kídí ledre bi máúku ba ni ma'díi.¹⁶ Sáma Kírésìto bi ndìsìzé éwé a kí í'bílúgu mbófo éyì zì Lomo gí roa ní, 'dodo kídí azé kí Kírésìto go kìé'do. Kpá kenée gí ro ambata bi ndìsìzé 'deweífi a dongaráze kí ánu a ní 'dodo kídí anuzé nées kḡṡṡ'bḡ Kírésìto.¹⁷ Zée ga bi ndìsìzé ánu ambata bi kìé'do nées abú azé tú'dù ndotó, azé go duḡ 'yì kìé'do.

¹⁸ Ledre nées ni kpá kenée gí ro Isiréle ga bi kóna ndìsìní ánu éyì ga bi kóo ndìsìní 'dáná mbayi 'bì Lomo kíe ní. Nées 'dodo kídí niyí kí Lomo go éyì kìé'do.¹⁹ Máúku zise ma'díi, togú 'yì ánu éyì ga bi ndìsìní 'dáná lomo ga bi yemení yée kí sílí 'yì ní, togú anuní wá, moko ndaá simi lomo ga gére nées wá.²⁰ Éyì bi 'danání lomo ga gére kíe ní, ndìsìní 'dáná a nées zì bicayi lomo e, méngìní eyé moko kí 'Bḡzé Lomo wá. Máíli ndásé ídí kìé'do kí bicayi lomo e wá.²¹ Utúasá ené zise ndìsìsé éwé sáma Ngére Yésu kpá kí ánu kḡṡṡ'bḡ a, zise nda mbú ndá'basé kpá ndìsì kí 'dáná éyì zì bicayi lomo e wá.²² Ílísé óto mimbé'de Ngére Yésu zía ésìne rosé? Togú mimbé'de a esì go rosé ní, roko'bḡsé ni bo zise rómo komo a kíe?

'Yì 'bì Kírésìto niyí kí ro doyé

²³ Abú ngíti géyì 'yì e ukuní ledre kídí ledre e emení kací komoyé mbá miéme gí ro méngì yée yá, í'i, utúasání eyé mbá sáká yée wá. Ngíti géyì miméngì ledre e niyí bo ndìsìní sínýíonzó sómḡ ledre 'bì 'yì e.²⁴ Ndásé ndìsì sómḡ duḡ ledresé gí ro bilámá ledre wá, ídísé kpá sómḡ ledre lafúse e.

²⁵ Togú óḡundíkísé esì go 'bì miúḡú a yá, ídísé lá geré úḡú a ánu a ndásé ndú'yú a bi kídí, 'danání bicayi lomo e kí esì máa nées wá ya ní wá.²⁶ Gí zía miéké kúrú Lomo uku kídí, “Do sogo kánḡá ba kí éyì ga bi siminé ní za mbá Ngére Lomo otoogu yée ne.”

²⁷ Togú 'yì bi ngunḡu ledre Ngére Yésu wá, ndolo sée go gí ro éyì miánu yá, ídísé geré ánu a miánu ndásé ndú'yú a kídí esì ba 'danání lomo e kíe wá ya ní wá, éyì miánu sínýionzó ené 'yì do komo Lomo wá.²⁸ 'Búó togú ngíti 'yì uku go kídí, “Ndásé ánu esì nées wá 'danání lomo ga bi yemení kí sílí 'yì go kíe yá,” zise ótoómo a kí ánu a. Togú kálasé ledre bi 'yì nées uku nées yá, ótosé 'yì máa nées go zì sómḡ ledre ené lúyúne zía ánu esì bi 'danání bicayi lomo e go kíe ní gí zise.²⁹ 'Yì nées ni úku ledre kídí, togú kenée yá, nées utúasá

ótoómo bilámá ledre ené gi zí sómú ledre 'bi ngíti 'yì wá. Gi zí kényì nées ní, ndá ánu éyì bí 'danání wo zí bicayi lomo e wá káa bí sómú ledre 'bi 'yì ní sínyì gi zíyì ke. ³⁰ Togú éyì bí gáa máílì go ánu a, máí'bí mbófo éyì go zí Lomo gi roa ní, éyì bí ngíti 'yì idí úcuómo máa kí ánu a ní 'dí?

³¹ Míméngì ledre esé e za mbá togú éyì miéwé togú mbú éyì miánu yá, idíní idí bilámáye gi do bí zí 'yì e í'bí mbófo éyì zí Lomo gi royé. ³² Ndásé méngì ledre bí zí bí ndíshì sínyíne ro lafúse gi zía misíní ní wá. Togú 'yì bí ngungu ledre Ngére Yésu go, togú mbú Yúda e, Gírìgì e, togú mbú ngíti 'yì bí 'bí Lomo ní, bí ndaá sínyí roa gi zí míméngì ledre esé wá. ³³ Máa Páwulo, mongú ledre amá ní kací kadra mbá ndíshì óto 'yì e zíye ídíye kí rokinyi. Máoto amá ledremá owóowó gi zí ledre 'yì e wá, mándíshì óto ledre 'yì e owóowó. Gi ro zíye ngungu ledre Ngére Yésu zíye ndíki trídri bí za fí ní gi zí Lomo.

11

¹ Ídísé méngì lódú kací míméngì ledre amá e gi zía mándíshì méngìlódú ledre ga bí 'bí Kírésìto Yésu ní.

Yata lorù zí 'yì ga bí 'bí Kírésìto ní

² Mbófo éyì zíse gi zía ledremá lìgì sée wá, ledre ga bí kóo má'dódo yée zíse ní, ndíshìsè go kpá fú méngì yée káa zí bí kóo má'dódo yée zíse ní.

³ Ídísé ówo a kídí, Ngére Yésu ní dujú ne kí mongú roko'buné do ya'dá e, zí ya'dá e nda idí 'bí eyé kí roko'buyé do me'beyé e. 'Buzé Lomo ní nda 'bí ené ne kí roko'buné do Kírésìto. ⁴ Gi zí kényì nées, togú o'do ini ini zí Lomo, togú ndíshì mbú úku kúrú Lomo yá, ndaá ódó'dùtù doné wá. Togú odó 'dùtù doné yá, 'yì e niyí fála wo gi zí ledre máa nées. ⁵ Gi ro kára e, togú kára ìnyíne ini ini zí Lomo, togú mbú úku kúrú Lomo togú odó doné wá, 'yì e niyí fála wo nda káa zí éyì bí kára máa nées luyú kóo ledre do ólo doa miólo gi zí luyú ledre ma'dáa ní. ⁶ Togú kára ili ódó 'dùtù doné wá, idí geré ólo doné ma'dáa drá 'dá'ba. Gi zí kényì nées ní, kará e ndaní

ótoómo doyé fúo wá, idíní ndíshì ódó'dùtù doyé miódó'dùtù.

⁷ Gi ro o'do, ndaá miútúásáne zía ódó'dùtù doné wá, gi zía Lomo yeme o'do kí roko'bù ledre e zíne káa zíne Lomo ní, gi ro zí 'yì e ndíshiyé mbófo nées. Kará e idíní ndíshì ódó doyé miódó gi ro zí 'yì e ndíshì mbófo ya'dá 'bí eyé e gi zí bilámá míméngì ledre eyé. ⁸ Lomo yemeogu ené mizefì o'do bí kpá mizefì bulúnduzé ní gi simì kára wá, yemeogu mizefì kára bí kpá mizefì tetéze ní gi simì o'do máa nées. ⁹ Lomo yemeogu ené o'do zí kára wá, yemeogu kára zía ndíshì sáká o'do ma'dáa. ¹⁰ Káa zí bí goó kenée ní, utúasá miútúásá zí kára ndíshì ódó doné miódó gi ro zí 'yìma'dí e do sogo kángá kpá kí maláyika e komo ere ówo a mbá kídí kára nées ndíshì go óto úndru o'do 'bí ené.

¹¹ Lomo yeme o'do zía kpá yeme kára gi ro zíye ndíshiyé kí sáká lafúye gi zía niyí dujú 'yì kíé'do simì Ngére Yésu. ¹² Ní tí kenée, Lomo yemeogu kára gi simì cóngó kó'dù o'do, nda gi 'dá'ba zí kára ndíkiógu o'do. Lomo yeme ledre ga gére nées kenée gi zía ní ne 'yì yéme éyì e.

¹³ Sómúsé aka ledre nées kí rosé. Ní miútúásáne zí kára ndíshíne ini ini zí Lomo do komo 'yì e odó'dùtù doné wá ní, ní mbí? ¹⁴ Ní gi ro o'do kpá kenée. Togú o'do ootomo doné ú'busíní roné gbukú yeme wá, 'yì e niyí ndíshì kúgú wo mikúgú. ¹⁵ Zí kará e ní, kára máa wo bí bí doa ala miála ní, lámá ní nda idí roa za kíngaya. Zí 'yì e ndíshiyé mbófo wo kídí, "Lámá ofù ro kára nées go." Bí doa nées oto nda doa go zía ídíne káa zí éyì bí ndíshì ódó'dùtù a fú lá miódó'dùtù ní. ¹⁶ Togú ngíti 'yì kpí ní kí ledre tarané gi ro ledre ódó do'yì zí kará e yá, zée bí kése, 'yì ga bí 'bí Kírésìto ní, lorù ní zíse kídí, kará e idíní ndíshì ódó doyé miódó do bí ga bí niyí ndíshì doyé ini ini zí Lomo ní.

Sómú ledre 'bí 'yì ga bí 'bí Kírésìto ní idí idí kíé'do

¹⁷ Mizefì ledre amá, mánda kí rokinyi gi zíse wá, gi zía kí'dí bí yókosé rosé go do bí kíé'do ini ini zí Lomo ní, bilámá ledre ndaá dongarásé wá. ¹⁸ Mándíshì

úwú a kídí kí'dí bi yókosé rosé go do bi kíé'do ní, sómù ledre esé ndaá kíé'do wá, ífísé rosé mbá miífi. Másómù ledre néesé ndaá ɾanga wá ni ma'díi. ¹⁹ f, mbigí miífi simi 'yì e ni bo wo bi ni 'dódo a kídí ba goó mbigí 'yì 'bi Kírésìto kí mimbé'dené kíé'do ní, wo ba mimbé'de a ni 'bi ené gbre gbre. ²⁰ Mándá kí rokinyi gí zíse wá. Gí zía kí'dí bi yókosé rosé go do bi kíé'do ánu éyì miánu 'bi sómùndíki ledre miúyu Ngére Yésu ní, miméngì ledre esé ndaá bilámáne wá. ²¹ Kí'dí bi 'di'bioguní éyì miánu go ní, ngíti géyì 'yì e songóní eyé lafúye wá, tonóní geré ánu éyì zí lafúye ga bi gí 'dá'ba ní ídíáká 'bi eyé 'bú. Yée ga bi tonóní éwé le'yì kóró go ní, niyí 'bi eyé go mikóyóye. ²² 'Be 'bi esé ndaá gí ro zíse ndìsìsè kí ánu éyì e kí éwé éyì e simi a wá? Ílisé tí lá óto ìrì 'yì ga bi 'bi Kírésìto ní zía ndìsì ázáne, zí komokenyì ndìsì ndá'bané do 'yì ga bi éyì miánu nda zíye wá ní. Ma'díi, néesé ndaá ledre bi mááyì mbófo sée gí roa ní wá.

²³ Ledre sómùndíki ledre miúyu Ngére Yésu kóo máúku zíse ní, máúwú kóo za cú gí tara a. Simi bi kóo i'bíní ngbángá a zí ezeokóga ní, zía kóo ìnyìné 'dí'bi ambata, ²⁴ simi bi í'bí mbófo éyì zí Lomo gí roa ní, zía 'deweífi simi a zía úku ledre kídí, “Ba kuru'bumá bi máí'bí gí rosé ní. Ídísé ndìsì ánu a kí sómùndíki ledremá.” ²⁵ Kpá kenée gí do kací éyì miánu, zía 'dí'bi kó'do bi kí éyì miéwé siminé ní, zía úku ledre kídí, “Bi simi kó'do ba sámamá bi 'di'biogu mikánda yéme ledre dongarásé kí Lomo ní. Ídísé éwé a zíse ndìsìsè kí sómùndíki ledremá.” ²⁶ Simi bi ásé ndìsì ánu ambata néesé kpá kí éwé sáma néesé ní ní, ndìsìsè néesé go 'dódotátá ledre gí ro miúyu Ngére Yésu ndéréoguné gí simi sìnđì kádra bi karanée ni ndá'baogù simi a ní.

²⁷ Togù 'yì lurú éyì miánu 'bi sómùndíki ledre miúyu Ngére Yésu lá káa zí owù ledre cúku'dée, zía ndìsìné ánu a yeme roné gí roa miyéme wá, 'yì néesé luyú ledre go cú ro Ngére Yésu. ²⁸ Togù ílisé go ánu éyì miánu 'bi sómùndíki ledre miúyu Ngére Yésu yá, ídísé órù rosé

bilámáne kpó kpó kí, ásé nda fú 'dí'bi éyì miánu ánu a kí éwé sáma. ²⁹ 'Yì bi ndìsì ánu éyì miánu néesé kí éwé sáma néesé lá káa zí gbékpí éyì ní, Lomo ni 'dó'do wo bisinyíne. ³⁰ Néesé sù ledre bi ndíyá ndìsì méngì ngíti géyì 'yì e gí dongarásé, zí ngíti géyì ndìsì kí ó'bóye bisinyíne, gí zí keyì néesé tú'dù ngíti géyì uyuní go. ³¹ Togù ndìsìzè órù rozé bilámáne zíse ndìsìzè ánu éyì miánu 'bi sómùndíki ledre miúyu 'bi Ngére Yésu yá, éyì bi bi ni sínýí ro Lomo zía 'dècì ngbanga rozé gí zía bisinyíne ní ndaá. ³² Togù Ngére Yésu i'bí 'do'dó rozé yá, ndaá bisinyí ledre wá. Ndìsì néesé énzì komozé gí ro zíse óto komozé ñù roné, zíne yómo zée simi bi karanée, néesé ni 'dècì ngbanga 'yì ga bi ngunguní ledrené wá ní.

³³ Togù yókosé rosé go do bi éyì miánu 'bi sómùndíki ledre miúyu Ngére Yésu yá, ídísé sòngó lafúse kí, zíse nda ánu éyì ma'dáa ndro. ³⁴ Togù lúrúsé miyóko rosé néesé 'bú ndìsì méngì sée kíngaya yá, bilámá a kí'dí bi ásé go ìnyì gí 'be ní, ídísé ánu owù éyì kí. Gí ro kí'dí bi ásé nda ánu éyì miánu 'bi sómùndíki ledre miúyu Ngére Yésu ní, zíse ánu a ndoo do bilámá misì'di, bisinyí ledre utúasá ídí simi a wá.

Togù ngíti géyì yata ledre e niyí bo yá, mááyì úku yée zíse simi bi máogù go zíse simi Koríndo írí ní.

12

Roko'bu 'Dówù Lomo

¹ Owù 'bi Babá e, máli ídísé ówoyéme ledre gí ro ledre ga bi 'Dówù Lomo ndìsì méngì yée zíse ní bilámáne. ² Simi bi kóo ngára ngúnusé aka ledre Ngére Yésu wá ní, ndìsìsè kóo óto úndru lomo ga bi yemení yée kí sùlì 'yì ní. ³ Gí zí keyì néesé máúku zíse, 'yì bi ngára 'Dówù Lomo ndaá simi a wá ní, ndìsì ukusinyi ledre gí do bi Yésu ne. 'Yì bi kí 'Dówù Lomo siminé ní, ndìsì úku ledre fúo kídí, “Yésu ni Ngére.”

⁴ 'Yìma'dí e za mbá niyí kí moko eyé e mbá mìnúnúcua. 'Dówù Lomo bi kíé'do ní ífíbáyì moko néesé zíye ne. ⁵ Abú 'yì ga bi 'bi Kírésìto ndìsìní méngì toso

moko e mingúngúcuá yá, méngìní nées mbá moko 'bì Ngére Yésu bì kîé'do ní. ⁶ Tú'dú moko ga bì za mbá ndìsìzé méngì yée mingúngúcuá nées, Lomo bì kîé'do ní ndìsì í'bì roko'bu zize ndìsìzé méngì moko ga gére nées kîe ne.

⁷ 'Dówú Lomo ndìsì í'bì roko'bu zì 'yì e gì ro zìye ndìsìyé sáká lafúye kîe. ⁸ I'bì roko'bu zì ngíti géyì 'yì e gì ro zìye ówoyéme kúrú Lomo bì ekéní ní kîe bilámáne. Zía í'bì zì ngíti géyì 'yì e roko'bu 'bì úkuógu ini ledre gì simì miéké kúrú Lomo zì lafúye. Éyì ga gére nées oguní mbá gì zì 'Dówú Lomo. ⁹ I'bì zì ngíti géyì 'yì e roko'bu 'bì ngúngu ledre 'bì Lomo kíngaya, zía í'bì zì ngíti géyì 'yì e roko'bu 'bì ini ini zì Lomo geré zì ndíyá úkúne gì ro 'yì 'dá'ba. ¹⁰ I'bì zì ngíti géyì 'yì e 'bì ené roko'bu 'bì méngì mingburoko ledre ga bì 'yì e utúasání méngì yée kí gbékpì roko'buyé wá ní kîe, 'bì ngíti géyì 'bì ené úkutátá ledre bì Lomo ukui'bì ní. 'Bì ngíti géyì 'yì e 'bì ené roko'bu 'bì ifiyéme simì ledre e wo bì gì zì 'Dówú Lomo kí wo bì gì zì bicayi lomo e ní. Zía í'bì zì ngíti géyì 'yì e 'bì ené roko'bu 'bì ndìsì ódro simì rìkì tú'dú tara e. 'Bì ngíti géyì 'bì ené roko'bu 'bì ówo ini ledre gì simì ngíti géyì tara e do ndìsìyé úku 'dódo a zì lafúye. ¹¹ Bikérì 'Dówú Lomo bì kîé'do ní ndìsì ifibáyì tú'dú moko ga bì mingúngúcuá nées zì 'yì e ne kací ìli ledre ené.

Kurù'bu 'yìma'dí ni kîé'do bi tókoga tú'dú

¹² Ledre gì ro 'yìma'dí e ni cé kenée. Abú bì tóko 'yìma'dí niyí tú'dú yá, kurù'bu 'yìma'dí ni dùú kîé'do. Ni kpá kenée gì rozé azé tú'dú, tokozé rozé mbá ro Kírésìto Yésu bì kîé'do ní. ¹³ Togú azé gì simì kúfú Yúda e, togú mbú gì simì Gírìgì e, togú mbú owúkúlú e, togú azé lá gbékpì 'yì e yá, i'bínì babatíza zize mbá simì roko'bu 'bì 'Dówú Lomo bì kîé'do ní. Zì 'Dówú Lomo ma'dáa ndìsìné simizé kí í'bì roko'bu ledre e zize.

¹⁴ Lúrútókosé aka ledre nées lá gì ro 'yìma'dí. 'Yìma'dí ni kurù'bu éyì kîé'do bì tókoga niyí 'bì eyé nda tú'dú. ¹⁵ Togú

sìndì uku ledre kídì, ngára nées ndaá sîlì wá ní, nées ndaá 'bì ené ngúru éyì gì ro 'yìma'dí wá. Abú kenée yá, sìndì ni kpá fú ngúru éyì gì ro 'yìma'dí. ¹⁶ Kpá kenée togú mbílì uku ledre kídì, ngára nées ndaá komo wá ní, nées ndaá 'bì ené ngúru éyì gì ro 'yìma'dí wá, Abú kenée yá, mbílì ni kpá fú ngúru éyì gì ro 'yìma'dí. ¹⁷ Sara togú kurù'bu 'yìma'dí ni kóo lá dùú komo ní, ni nda ndìsì úwú ledre kí 'dì? Togú kurù'bu 'yìma'dí ni kóo lá dùú mbílì ní, ni nda kóo ndìsì ótulúru ndonyo éyì kí 'dì? ¹⁸ Éyì ga bì rozé ní za mbá, Lomo oto yée kí sî ne gì ro zìye ídíye kpá mbá kí moko eyé e. ¹⁹ Togú kurù'bu 'yìma'dí ni lá dùú éyì bì kîé'do ní, 'yì máa nées ni nda kóo ndìsì méngì moko lára a káa be 'dì? ²⁰ Abú éyì niyí ro 'yìma'dí tú'dú ndìsìní méngì moko e mbá mingúngúcuá yá, kurù'bu 'yìma'dí ni dùú kîé'do.

²¹ Komo utúasá go úku ledre zì sîlì kídì, “Sîlì máìli yì wá?” Do utúasá go úku ledre zì sìndì kídì, “Sìndì máìli yì wá.” ²² Ngíti géyì éyì niyí bo rozé, lurúze yée káa zì éyì bì ngára moko ndaá simiyé wá ní. Togú éyì ga gére nées ndaní kóo wá, káa bì utúasázé méngì yéme moko wá. ²³ Tú'dú éyì e niyí bo rozé, niyí kí ledreyé owóowó. Ngíti géyì niyí bo, niyí 'bì eyé 'bì dokuwu. Gì zì kéyì nées, zize ndìsìzé ésì bongó rozé káa bì azé ndìsì gámá kí dokuwu ke. ²⁴ Ngíti géyì éyì niyí bo rozé utúasázé ótoécì yée miótoécì wá, éyì ga bì rozé nées za mbá, Lomo yeme yée kí sî ne, abú lurúze ngíti géyì káa zì moko ndaá simiyé wá yá, niyí mbá kí ledreyé mbá owóowó. ²⁵ Gì zì kéyì nées, wo bì romo do ezené do ndìsì 'yì ífi simiyé gì zía miífi ní ndaá. ²⁶ Káa zì bì éyì ga bì rozé niyí mbá kîé'do ní, togú ngúrúyé ni go ówo yá, zì éyì ga bì rozé nées ówoyé kpá za mbá. Togú éyì owo ro ngúrúyé wá, zì rozé ídíne kpá za mbá bikìdrìne.

²⁷ Sée 'yì ga bì 'bì Kírésìto ní, ídíse ówo a kídì, abú ásé tú'dú yá, ásé mbá mitókosé ro Yésu bì kîé'do ní. ²⁸ Nées sî ledre bì Lomo ifibáyì moko e zize gì zía mbá mingúngúcuá ní. Mizefì a, zée ga bì gelé zée káa do 'yìmikása ga bì 'bì

Ngére Yésu ní. Gbre, 'yi e 'bi eyé nda nébì e. Ota, 'bi eyé yée ga bi 'yi 'dódo ledre 'bi Lomo zí 'yi e ní. Zí ngíti géyì ídí 'bi eyé 'yi méngì m̀ngburoko ledre ga bi kí roko'buyé ní. Zí ngíti géyì ídí 'bi eyé 'yi íni ini do 'yi ndíyá e, zí ndíyá ndìsì ùkúne g̀ ro'yi. Ngíti géyì 'yi e niyí 'bi eyé 'yi sáká lafúye. Ngíti géyì 'bi eyé 'yi ótoyéme misi'di moko zí lafúye. Ngíti géyì 'bi eyé 'yi ódro simi r̀k̀ tara e káa zí bi 'Dówù Lomo i'bí roko'bu a zíye ní. ²⁹ 'Yi e ndaní eyé mbá 'yimikása 'bi Kírésìto wá, ndaní kpá mbá nébì e wá, ndaní kpá mbá 'yi 'dódo ledre 'bi Lomo zí 'yi e wá, ndaní kpá mbá kí roko'bu 'bi méngì m̀ngburoko ledre zíye wá. ³⁰ Ndaní kpá mbá 'yi íni ini do 'yi ndíyá e zí ndíyá ndìsì ùkúne wá. Ndaní kpá mbá 'yi ódro simi r̀k̀ tara e wá, ndaní kpá mbá 'yi úkuógu ini ledre e g̀ simi ngíti géyì tara e wá. ³¹ Ídísé oto komosé g̀ ro bilámá miméngì ledre bi 'Dówù Lomo i'bí wo zise g̀ ro zise ndìsì sáká lafúse 'yi ga bi 'bi Kírésìto kícé ní.

Ba go éyì bi kí ledrené owóowó máìli úku a zise ní.

13

Óto 'bù lafù'yi e

¹ Togù mááyí 'yi úku r̀k̀ tara ga bi do sogo kángá ba, zíma kpá úku tara ga bi maláyika e ndìsìní úku a dujú ye ní, togù 'bù 'yi e ndaá domá wá, éyì ga bi mándìsì méngì yée née mbá, moko ndaá simiyé wá. ² Kpá kenée togù mááyí nébì 'yi úkutátá ledre 'bi Lomo zí 'yi e, togù mááyí kpá 'yi bi ngunḡu ledre 'bi Lomo go kíngaya, máówoyéme ledre g̀ ro m̀ngburoko ledre ga bi 'bi Lomo ní mbá bú bilámáne bi utúasá bú oto máa zíma méngì m̀ngburoko ledre kícé ní, togù 'bù 'yi e ndaá domá wá, r̀anga, moko ndaá simi tú'dù ledre amá ga gére née za mbá wá. ³ Simi ledre ga gére née mbá, togù má'dí'bi éyì ga bi zíma 'be ní mbá í'bí yée zí 'yi lerì e, zíma kpá otoómo romá za cú zí ezeokó Kírésìto úfu máa g̀ zía bi máyá mááyí go 'yi 'bi Kírésìto ní, togù 'bù 'yi e

ndaá domá wá, r̀anga, ledre amá ga gére née mbá moko ndaá 'bi ené simiyé wá.

⁴ 'Yi oto 'bù 'yi e ni 'yi simikutu, ni 'yi méngì bilámá ledre zíye. 'Yi oto 'bù 'yi e ndaá kpá 'yi mongù m̀mbé'de g̀ ro éyì 'bi 'yi e wá, ndaá kpá 'yi ilì wá. ⁵ Oto 'bù 'yi e ndaá 'bi ené ndìsì méngì bisinyí ledre zíye wá. 'Yi oto 'bù 'yi e oto ené roné zí 'yi e fú lá 'dá'dá wá, nda kpá 'yi 'bi simi késì wá, nda kpá 'yi oto ledre siminé wá. ⁶ 'Yi bi ni kí 'bù 'yi e doné ní, togù bisinyí ledre méngì go zí ngíti 'yi yá, bi ndìsì síní roa misíní. Ndìsì ídí kí rokinyi simi bi bilámá ledre méngì go zí lafúga ní. ⁷ Oto 'bù 'yi e ni otoómo bisinyí ledre bi 'yi méngì ní zía, 'yi oto 'bù 'yi e, 'bù ledre 'bi 'yi e nzulú ené doa wá ndìsì lúru ledre eyé zine mbá ma'dí, kací kadra mbá m̀mbé'dea ni fú lá kí rokinyi g̀ ro zí bilámá ledre ndìsì méngì roné zíye. Zí 'bù 'yi bi méngì bisinyí ledre née kpá fú ídine zía simi ledre e mbá.

⁸ Oto 'bù 'yi e ni éyì bi ngára ukú wá ní. Abú áyì ba nébì, abú áyì 'yi owo r̀k̀ tara e, zíyì ídíyì 'yi úkuógu ini ledre g̀ simi r̀k̀ tara e, zíyì ídíyì kí mongù ówo ledre g̀ ro ledre 'bi Lomo, éyì ga gére née mbá ndìsìní ukú eyé miúkú zí oto 'bù 'yi e ídíákáne dujú ne. ⁹ Zée 'yima'dí e, utúasázé ówoyéme ledre 'bi Lomo lá kí roko'buyé wá, g̀ zía tú'dù ngíti géyì ledre e niyí aka bo zí Lomo lurúzá aka yée wá. ¹⁰ Simi bi karanée Lomo otoyeme ledre ga bi ili yée ní go mbá ní, azé lúru ngíti géyì ledre ga bi lurúzá aka yée wá ní mbá kí komozé. ¹¹ Simi bi koo mááyí aka owù ní, miódromá kí misómù ledre amá kí miméngì ledre amá e mbá niyí koo 'bi owù e. Nda té simi bi mángbóróogu go mongù ya'dá 'yi ní, zíma nda ndìsímá méngì dujú ledre ga bi 'bi m̀ngburoko 'yi e ní. ¹² Cakaba ní, azé aka simi ledre 'bi Lomo káa zí m̀nzéré owù e ní, g̀ zía owoyemezé aka za mbì mbì wá. 'Búo simi bi karanée oguzé go za cú 'be 'bi Lomo íri ní, zize nda ówoyéme mbigì ledre 'bi Lomo zaá bilámáne kpá káa zí bi wo Lomo ma'dáa owoyeme zée kí miméngì ledre ezé e ní.

Káa zí bì mááyí aka ba ní, máówoyéme aka ledre 'bì Lomo za kíngaya wá, mááyí ówoyéme a simi bì karanée máógu go 'be 'bì ené íri ní.

¹³ Ledre e niyí bo ota, ngúngu ledre 'bì Lomo, óto komo 'yì gí ro ledre ga bì Lomo yemeomo yée gí rozé ní, nda óto 'bù lafú'yì e. Gí dongará ledre ga bì ota née mbá, óto 'bù 'yì e okpó romo do lafúne e mbá gí zía Lomo ni dosí a ne.

14

Tákpásìlì 'bì ódro simi ngíti géyì tara e

¹ Mongú ledre esé, idísé ndìsì óto 'bù 'yì e za kíngaya, zise óto mimbé'desé ro ledre ga bì 'Dówù Lomo ni ndìsì 'dódo yée zise ní. Mongú a, 'dódo ledre bì Lomo ukui'bì ne ní zì 'yì e. ² Gí zía togú 'yì ndìsì ódro simi ngíti tara bì ngára tú'dù 'yì e owoní wá ní yá, ledre bì 'yì née ndìsì úku a ní, Lomo uwú dùú ne gí zía née yì ené miótoécì ledre bì 'Dówù Lomo ndìsì úku'bí a ne ní. ³ Togú 'yì 'dodo ledre bì Lomo ukui'bì ne ní zì lafúne yá, ledre née ni geré sáká lafúga ga gére née zíye ídiye kí roko'bù royé zíye ndìsìyè bilámáne.

⁴ 'Yì bì ndìsì úku ledre 'bì Lomo lá dùú simi tara máa bì lafúga owoní wá ní, uku ledre née yì ené dùú zine ngúcuné. Togú uku ledre 'bì Lomo zì 'yì e simi tara bì 'yì e owoní mbá bú ní, ni idí mongú sáká éyì zì tú'dù lafúga. Gí zía niyí úwúyéme ledre 'bì Lomo zíye ngúngu ledre Ngére Yésu. ⁵ Ni kóo idí bilámáne togú ásé ba kóo mbá kí roko'bù 'bì ówo ngíti géyì tara e zise. Mongú a, 'yì idí idí kí roko'bù 'bì 'dódo ledre bì Lomo ukui'bì ne ní zì lafúne gí ro zì lafúga máa ga gére née ngúngu ledre Yésu.

⁶ Owú 'bì Babá e, togú máógu 'dódo ledre bì Lomo ukui'bì ní zise simi ngíti tara bì ngára ówosé wá ní, É'e útúásásé ówo ini ledre gí simi a wá. 'Búo togú má'dódo ledre 'bì Lomo zise, simi tara bì ówosé bú ní, ásé fú ówoyéme ini ledre gí simi a. ⁷ Togú simi ke'bì, micéyè kí kídri kí alabìrì, 'dì'bioguní bilámá gboruyé wá ní ambí ni lé'bé ke'bì ne? 'Yì lé'bé ke'bì ndaá. ⁸ Kpá kenée togú dibìlì owúyeme

roné gí ro mara wá ní, 'yì e niyí yóko royé lára a káa be 'dì? ⁹ Gí rosé kpá kenée, togú ódrosé zì 'yì e simi tara bì ngára owoní wá ní, niyí úwúyéme a lára a káa be 'dì? Uwúyemení eyé ini ledre gí simi a wá.

¹⁰ Tú'dù rìkì tara e niyí bo do sogo kángá ndìsìni mbá úkuógu ini ledre e. ¹¹ Togú 'yì ódro zíma simi tara bì ngára máówo ini ledre gí simi a wá ní, 'yì née ndazé kéne gí simi kufú kíé'do wá. ¹² Ndìsìsè sómù ledre kídí 'Dówù Lomo idí í'bì roko'bù zise gí ro méngì moko kíe. Káa zì bì goó kenée ní, idísé ini ini zì Lomo idí í'bì 'Dówùne zise gí ro zise ndìsìsè sáká lafúse e gí ro zì moko 'bì Kírèsìto ngbóróne dongarásé.

¹³ Kpá kenée, togú 'Dówù Lomo 'dodo ledre zíyì ndìsìyì úku a simi ngíti tara yá, idí ndú'yú Lomo idí í'bì roko'bù zíyì, gí ro zíyì úkuógu ini ledre gí simi ngíti tara máa née zì lafúyì e ówoyéme a bilámáne. ¹⁴ Togú máini ini zì Lomo simi tara bì ngára máówo ini ledre gí simi a wá ní, lomo romá ndìsì ini ini née lá dùú ne cíyì a ndaá yana mimbé'demá wá. ¹⁵ Gí zì kényì née ní, ngíti géyì yá ledre ga bì mándìsì úku yée simi ini zì Lomo ní, 'Dówù Lomo owoyeme dùú ne, ngíti yá zíma ówoyéme a. Ngíti géyì yá, zíma ndìsìmá kófó irì Lomo máówo ini ledre gí simi a wá, ngíti géyì yá zíma ówo ini ledre gí simi a. ¹⁶ Togú ndìsì í'bì mbófo éyì zì Lomo simi tara bì kpì ní, sara 'yì máa wo bì dongarásé ore ngára owo tara máa née wá ní, ni ngúngu a kídí, "Idí kenée" ní lára káa be 'dì? ¹⁷ Ambí owo ne, ngíti géyì yá, ledre ga bì áyì ndìsì úku yée née yì eyé mbá bilámá ledre. Nda lá togú 'yì e uwúnì ini ledre máa née wá, éyì bì ni sáká yée gí simi a ní ndaá 'bì ené e wá.

¹⁸ Máí'bì mbófo éyì zì Lomo gí zía mándìsì ódro simi rìkì tú'dù tara e rómo dosé kíe mbá. ¹⁹ Togú nda dongará tú'dù 'yì e yá, mándìsì ódro zíye simi tara bì owoní bú ní. Abú máúku lá owú ledre cúku'dée, zíye ówo ini ledre gí simi a yá eme romo do wo bì mááyí úku tú'dù ledre

simi tara bi kpí owoní ini ledre gi simi a wá ní.

²⁰ Misómú ledre esé simi ledre 'bi Lomo ndaá ídí káa zí 'bi minzéré owú e wá, ídísé ídí tí mingburoko 'yì e. Togú nda simi méngì bisinyí ledre yá, ídísé ási ndásé méngì bisinyí ledre wá. ²¹ Ni

miékéne simi miéké kúrú Lomo kídí, “Máa Ngére Lomo, abú mákása 'yì lóngó

e
ndéré úku ledre amá simi tara bi kpí ní,

zíma kpá ódromá zí 'yì ga gére née yá, iliní eyé uwú wá.”

²² Togú Lomo ódro zí 'yì ga bi nḡḡuní ledre ené wá ní simi tara bi ngárá owoní wá ní yá, ili née zí 'yì máa ga gére née óguyé zíne. Togú nda zí 'yì ga bi nḡḡuní ledre ené go ní, ndìsì ódro zíye kí tara bi owoní bú ní gi ro zíye ídíye fú kí roko'bu royé. ²³ Togú yókosé rosé kí tǔ'dú 'yì e do bi kíé'do íni ini zí Lomo, zíse ndìsìsé ódrosé duú simi tara bi ngíti géyì 'yì e owoní wá ní yá, 'yì ga bi dongarése ore nḡḡuní aka ledre 'bi Lomo wá ní niyí úku ledre kídí simi dosé sinyí go misínyí gi zía bi owoní ini ledre bi ndìsìsé úku a née wá ní. ²⁴ Togú 'yì bi nḡḡuní aka ledre 'bi Lomo wa ní ogú ólú dongarése do bi ini zí Lomo, ndìsìsé ódro simi tara bi 'yì née owoyeme ledre gi simia bú ní, 'yì née ni geré óyóló'bó sómú ledre ené, zía úku ledre kídí ábuwá ledre ga bi née ndìsì méngì yé ní emení ngú zía nḡḡuní ledre 'bi Lomo. ²⁵ Kpá kenée, togú 'yì lúyú ledre ni dongarése, ndìsìsé úku ledre 'bi Lomo simi tara bi owo bú ní, ngìrì ni útú simi a zía úkuógu lúyú ledre ga bi kóo miótoécíné do mimbé'dea ní. Nda gi ore, zía tónóne mbófo Lomo. Zía úku ledre kídí, “Lomo ni dongarése ona.”

Ledre gi ro ini zí Lomo

²⁶ Owú 'bi Babá e, togú yókosé rosé go do bi kíé'do íni ini zí Lomo, zí ngíti 'yì gi dongarése ídíne kí ke'bi mbófo Lomo yá, née bilámá ledre. Togú ngíti 'yì ni 'bi ené kí lorú gi ro lorú lafúne kíe yá, ni bilámáne. Togú ngíti 'yì ni kí ledre bi Lomo ukui'bí zía ní, ili úkutátá a zí

lafúne e yá, ni bilámáne. Togú ngíti 'yì ni kí roko'bu 'bi ódro simi ngíti tara yá, ni bilámáne. Togú ngíti a ni 'bi ené kí roko'bu 'bi úkuógu ini ledre gi simi ngíti tara yá, ni bilámáne. Ídísé méngì éyì ga gére née mbá kenée do bilámá misi'diné gi ro zía óto ledre 'bi Kírésito zía ídíne kí roko'buné simisé. ²⁷ Togú 'yì e niyí bo, iliní gi ro ódro simi ngíti géyì tara e yá, ndaní ídí tǔ'dú wá. Idíní ídí lá 'yì e gbre kí ota zíye ndìsì ódroyé kékíé'do gi ro zí ngíti géyì 'yì e ndìsìyé úkuógu ini ledre gi simi ledre ga bi niyí ndìsì úku yée née zí lafúye. ²⁸ Togú ngíti 'yì bi zía úkuógu ini ledre gi simi ngíti géyì tara ga gére née ndaní wá yá, 'yì ga bi iliní ódro simi ngíti géyì tara e née ndaní ódro fúó fúó wá. Idíní ódro lá cìkì gi do mimbé'deyé Lomo ni úwú a.

²⁹ Togú yókosé rosé go do bi ini ini zí Lomo yá, lá duú 'yì e gbre kí ota idíní úkutátá ledre bi Lomo ukui'bí zíye ní ye, ngíti géyì 'yì e idíní ndìsì 'bi eyé lá lúru bi simi ledre ga bi lafúye ndìsìní úkutátá a née togú ukuní née tí ledre bi Lomo ukui'bí zíye ne ní yá. ³⁰ Togú Lomo ukui'bí ledre zí ngíti 'yì, ni go úkutátá a, zí Lomo kpá úku'bí ledre zí ngíti 'yì gi ro úkutátá a yá, 'yì máa wo bi gáa ndìsì úkutátá ledre 'dá'dá née, ídí ótoómo bi zí ezené née kpá ódroné. ³¹ Ndásé ìnyì ndro simi sǎndì kadra kíé'do úku kúrú Lomo wá. Ídísé ndìsì úku kúrú Lomo kékíé'do. Gi do bi zíse ówoyéme ledre 'bi Lomo zíse ídise kí roko'busé. ³² 'Yì ga bi ndìsìní úkutátá ledre bi Lomo ukui'bí ní 'Dówú Lomo ndìsì í'bí sǎndì kadra gi roa ne zíye. ³³ Gi zía Lomo ni yì ené 'yì 'bi bikǎdrí, ndìsì ótoyéme ledre ené e mbá miótoyéme.

Simi bi 'yì ga bi 'bi Kírésito yokoní royé go gi do bi e mbá ndìsì ini ini zí Lomo ní, ³⁴ kará e ndaní ídí káa do manda e ndìsì 'dódo ledre 'bi Kírésito zí 'yì e wá. Idíní ídí sǎ lorú 'bi ya'dá 'bi eyé e káa zí bi ni miékéne simi lorú bi Músa eké ní. ³⁵ Togú ngíti géyì ledre e niyí bo iliní gi ro ówoyéme a yá, idíní ndú'yú ya'dá 'bi eyé

'be. Gi zía ni miékéne kará e ndaní ódro do bi yóko ro'yì do bi 'bì ini zì Lomo wá.

³⁶ Sée 'yì 'bì Koríndo, óworómosé esé ledre 'bì Lomo gi do ngíti géyì 'yì e wá. Ndásé esé kpá se mizefì 'yì ga bi ledre 'bì Lomo oguṣṣu roné zíye ní wá. ³⁷ 'Yì bi owo roné bú kídí nées ni 'yì úkutátá ledre 'bì Lomo zì 'yì e ní, idí kpá ówo a kídí ledre bi máéké zise ba ni lorù gi zì Ngére Yésu. ³⁸ Ledre bi máéké zise ba 'yì bi lurú kí ledrené owóowó wá ní, ndásé kpá lúrú wo kí ledrené zise owóowó wá.

³⁹ Mongú ledre esé idí idí úku kúrú Lomo zì 'yì e. Togú ngíti 'yì ili kpá úkutátá kúrú Lomo simi ngíti tara yá, ndásé úcuómo wo wá. ⁴⁰ Ídísé ndìsì méngì yéme ledre e mbá miméngì yéme do bilámá misi'diné.

15

Miúru Yésu gi simi umbu

¹ Owú 'bì Babá e, máili úku ándá ledre zise gi ro bilámá ledre kóo má'dódo zise gi ro Kírésito Yésu, zise ngúnṣu a kí mimbé'desé kǐé'do ní. ² Bilámá ledre nées ni óto sée zise ndíki tridri bi za fí ní. Togú karanée zise zángá tridri yá, kídí ngúnṣusé esé kóo ledre máa nées kí mimbé'desé kǐé'do wá.

³ Máéké zise ba ledre bi 'Buzé Lomo 'dodoyeme ní, ni ledre bi kǐ ledrené owóowó ní, kídí Kírésito uyu kóo simi lúyú ledre ezé, káa zì bi ni miékéne simi miéké kúrú Lomo ní, ⁴ do kóo óto wo. Nda simi sǐlǐ ota zía úrúne, Ledre nées méngì kóo roné tí cé káa zì bi miéké kúrú Lomo uku ní. ⁵ Zía kóo 'dódo roné zì Pétero kpá kí ngíti géyì lafúga bi kóo niyí kéye sokó doa gbre (12) ní. ⁶ Zía kóo kpá 'dódo roné zì tú'dú ngíti géyì 'yì e rómoní cǐ ìnyì (500) go. Abú ngíti géyì uyuní kóo go yá, tú'dú ngíti géyì niyí aka bo kí komoyé. ⁷ Zía kóo kpá 'dódo roné zì Yakóbo, nda gi do kací a nées, zì 'yìmikása ené e za mbá.

⁸ Odu a nda dujú zía ógu 'dódo roné zíma 'duo kakara káa zì owú bi utúogu miútúogu sǐndǐ kadra ené 'bì árá utúasá ené wá ní.

⁹ Mááyí gi dongará 'yìmikása ga bi gbála 'dá'ba ní. Miútúasá kóo gbawá ídíma káa do 'yìmikása 'bì Yésu gi zía mándìsì kóo méngì 'yì ga bi 'bì Yésu ma'dáa ní bisinyíne kpá kí úfu ngíti géyì. ¹⁰ Simi ledre ga gére nées mbá, Lomo oyó sogoné zíma wá. Gi zì kǐyì nées, zíma ídíma káa zì bi mááyí ba. Idri mimbé'dené romá zía 'bì moko ené zíma ndìsímá méngì a. Abú māméngì moko ené nées za kí roko'búmá mbá rómo ngíti géyì 'yì e kǐe yá, yì ené gi zì roko'bu bi Lomo 'bì zíma ní. ¹¹ Ídísé ówo a kídí ledre 'bì Ngére Yésu ni yì ené dujú kǐé'do, togú má'dódo máa zise, togú ngíti géyì 'yì e 'dodoní ye, nées dujú ledre bi kǐé'do ngúnṣusé ní.

Miúru 'yì e gi simi umbu

¹² Togú máa kí ngíti géyì lafúma e, 'dodozé kóo ledre go zise kídí Lomo uru kóo Kírésito gi simi umbu ní, sara méngì káa be 'dì zì ngíti géyì 'yì e gi dongarase ndìsì íti kangú kídí togú 'yì uyu go yá utúasá úru gi simi umbu wá ní? ¹³ Máúku zise togú úru gi simi umbu ndaá yá, káa bi sǐ ledre bi zì Kírésito úrúne gi simi umbu ní ndaá. ¹⁴ Togú Kírésito nda kóo úru gi simi umbu wá, ledre ga bi kóo ndìsìzé 'dódo yée zise ní moko ndaá simiyé mbá wá, moko ndaá kpá simi ngúnṣu ledre esé wá. ¹⁵ Azé kóo idí go 'yì ranga e ro Lomo gi zía ukuzé kídí uru kóo Kírésito gi simi umbu. Abuwá uru ené wo wá, 'yì e urúní eyé kpá gi simi umbu wá.

¹⁶ Idí yaá 'yì e urúní gi simi umbu wá, káa bi Kírésito urú ené kpá wá. ¹⁷ Idí Kírésito ndaá kóo úru gi simi umbu wá, ngúnṣu ledre esé nées moko ndaá ba simi a wá, káa bi áse aka ba fú lá 'yì lúyú ledre e. ¹⁸ Káa bi lafúze 'yì 'bì Kírésito ga kóna ngunṣuní ledre a uyuní go ní, moko ndaá lolu ba simiyé wá, uyuní go fí. ¹⁹ Idí Kírésito nda kóo idí kí roko'bu 'bì úru gi simi umbu wá, zée ga bi azé aka tridri ba ní, éyì bi zize óto komozé gi roa káa do tridri bi za fí ní ndaá. Odu a azé kóo idí kací komo 'yì e éyì bi moko ndaá simi a wá ní.

²⁰ Bilámá a Kírésìto ni go ne mizefì 'yì bi urúutu roné ne gí simi umbu gí zí lafúze ga bi uyuní kóo go 'dá'dá ní.

²¹ Kóo 'desì ní, mizefì 'yìma'dí bi Ádama ní 'di'biogu lúyú ledre ne zí 'yìma'dí e ndìsì úyuyé. Kpá kenée Yésu bi Lomo kasaogu káa do 'yìma'dí ní urúutu roné ne gí simi umbu karaba zí 'yìma'dí e ndìsì úruye gí simi umbu. ²² Máúku zise ma'díi, 'yìma'dí e za mbá niyí úyu miúyu gí zía Ádama 'di'biogu umbu doyé ne. Yée ga bi ñgununí ledre Kírésìto go ní, togú uyuní go yá, niyí úrú. ²³ Gí zía bi Kírésìto ni ne mizefì 'yì bi urúutu roné gí simi umbu ní, zée ga bi 'yì ené e ní, togú sìnđi kadra 'bi úrú ogú go yá, azé úrú mbá. ²⁴ Simi bi Yésu romo komo roko'bu 'bi bicayi lomo e gí do sogo kánga ba go ní, zía nda ótoómo bi zí 'Buné Lomo ídine ne Ngére za fí. Née go miúkú do sogo kánga kí bisinyí ledre ga bi siminé ní za mbá.

²⁵ Cakaba ní, Yésu ma'dáa ni aka fú ne Ngére do sogo kánga ba gí simi sìnđi kadra bi zía rómo komo ezeokóne zíye ídíye mbá sị sìnđia ní. ²⁶ Odú ezeokó Yésu bi Yésu ni rómo komo a ní dujú umbu. ²⁷ Ni miékéne simi miéké kúrú Lomo kídí, "Lomo oto éyí e goó za mbá sị sìnđia." Ndaá bi kídí Yésu ni kpá ídì Ngére do Lomo ní wá, gí zía Lomo oto wo ne zía ídine káa do Ngére do éyí e mbá. ²⁸ Gí do kací a bi Yésu ni kóo go Ngére do éyí e za mbá ní, zía nda ótoómo bi zí 'Buné Lomo nda ídine ne Ngére doné kí éyí e za fí. Gí zía wo Lomo, i'bí roko'bu nezí Yésu zí Yésu ídine káa do Ngére.

²⁹ Togú bi Lomo uru 'yì e gí simi umbu wá ní, sara 'yì ga bi i'biní babatíza zíye do bi kací sùmuyé ga bi uyuní ní, niyí nda méngi goó 'di? Sara togú Lomo uru ené 'yì e wá ní, éyí bi 'yì e ndìsiní ñgunu ledre babatíza do i'bí a zíye gí roa ní 'di? ³⁰ Aka nda zée, idí ndaá gí zía bi ya kídí 'yì e niyí úrú gí simi umbu ní wá ní, káa bi i'bizé ezé rozé ndìsì 'dó'dóze gbékpíe wá? ³¹ Máí'bí romá zí umbu zíma ndìsì 'dó'dóma gí ro Kírésìto Yésu bi ni Ngére ezé née ndaá gbékpíe wá, gí zía ma'díi

ni simi ledre ené. Zíma kpá ídíma kí mongú rokinyi gí zía ñgunusé ledre ené go. ³² Máotoómo romá zí ngíti géyí 'yì ga bi 'bi Éfeso yée ga bi ñgununí aka ledre 'bi Lomo wá ní ndìsì 'dó'do máa kíngaya née gbékpíne wá, gí zía máowo go bilámáne kídí úrú gí simi umbu ni bo. Idí ndaá kóo kenée wá,

"Idízé lá ndìsì ánu éyí e kí éwé éyí e,

sìnđi kadra ogú go yá, zíze úyuzé."

³³ Ndásé ótoómo rosé zí 'yì e lóndo sée wá. "'Yì bi sómú ledre ené ndaá bilámáne wá ní, ndìsì sínýionzó ezené bi kí bilámá sómú ledre siminé ní." ³⁴ Ídísé ótoómo ledre cayi 'bi 'yì ga gére née 'dá'ba. Zíse ídise tí fú bilámáse. Zíse kpá ótoómo méngi bisinyí ledre 'dá'ba. Ngíti géyí 'yì e niyí fú lá bo gí dongarase owoní aka eyé ledre 'bi Lomo fú lá wá. Dosé owó gí zí ledre née wá gí zí 'di?

Umbu e niyí úrú kí mikánda sanáye royé

³⁵ Ngíti 'yì ni ndúndu'yú kídí, "Togú 'yì uyu go miúyu ní ni nda úrú 'bi ené gí simi umbu lará a káa be 'di? Ni olúogu kí toso sanáne máa wo bi káa be 'di?" ³⁶ Née kenée bicayi sómú ledre bi káa be 'di. Bi ndìsìsé 'dìyí kufú ní, ndìsì útú zía olúoguné nyé kí kurú sókóne roné, mbé uyu kí? ³⁷ Éyí ga bi ndìsìsé 'dìyí yée ní, togú mbómú togú 'díya, ndaá 'bi ené bi kídí 'dí'bisé kurú'bu éyí née 'dìyí a ní wá, tí lá dujú kufú a. ³⁸ Lomo ndìsì nda i'bí mikánda saná zíye ne kací miyéme ledre ené. ³⁹ Éyí tridri ga bi za mbá ní, Lomo i'bí saná zíye kpá za mbá mingúngúcu. 'Yìma'dí togú bangá togú solú togú kenzé éyí ga gére née za mbá, toso sanáye ni mbá mingúngúcu. ⁴⁰ Éyí ga bi komo ere ní niyí 'bi eyé kpá bo tosoyé kí lámáye ni mbá mingúngúcu gí ro éyí máa yée ga bi do sogo kánga ona ní. ⁴¹ Misúwu kadra ni kpí gí zí éfé, zí kele e ídíye kpá kpí. Ngíti géyí ndìsiní ndící kí roko'buyé rómo do lafúye.

⁴² Ledre ni gí ro miúru 'yì e gí simi umbu kpá kenée. Saná 'yì bi niyí óto

wo káe simi gu ní, ni wo bi ndisi úyu miúyu ní. Wo bi ni úrú káe ní, ni nda 'bi ené toso saná bi ngára uyu lolu wá ní. ⁴³ Togú 'yima'dí uyu go yá zí saná a nées ényené, roko'bu a ndaá lolu wá do óto a simi kángá. Simi bi Lomo ni nda úru wo gi simi umbu ní, saná a enye lolu wá, zía nda ídine kí roko'buné. ⁴⁴ Sanáze bi azé káe ba ní, ni 'bi do sogo kángá. Mikánda a bi Lomo ni í'bí a simi bi ni úru zée ní, ni nda ídí simi roko'bu 'bi 'Dówú Lomo za fí.

⁴⁵ Miéké kúrú Lomo uku kídí, "Zí mizefí 'yima'dí bi Lomo otoogu wo Ádama ní, ídine tridri." Zí gbre 'yi ídí 'bi ené nda Yésu, 'yi í'bí tridri bi za fí ní zí 'yi e simi roko'bu 'bi 'Dówú Lomo ní. ⁴⁶ Lomo otoutu aka koo sanáze bi 'bi do sogo kángá ní. Nda gi do kaci a nées, zía ótoogu sanáze bi kí roko'bu 'bi 'Dówú Lomo ní. ⁴⁷ Lomo yeme mizefí 'yima'dí gi simi kángá, zía nda kásaogu gbre 'yima'dí bi ni Yésu ní 'bi ené gi komo ere. ⁴⁸ 'Yi 'bi do sogo kángá niyi 'bi eyé 'yi ga bi 'bi Ádama ní gi zía ni 'yi 'bi do sogo kángá. 'Yi 'bi komo ere niyi 'bi eyé 'yi ga bi 'bi Yésu ní gi zía ni yi ené 'yi 'bi komo ere. ⁴⁹ Cakaba ní, azé aka káa zí mizefí 'yi bi 'bi do sogo kángá bi Ádama ní. Nda karanée zize ídize káa zí Yésu bi ogu gi komo ere ní.

⁵⁰ Owú 'bi Babá e, sanáze bi 'bi do sogo kángá ba, utúasázé ndéré ndisi káe komo ere 'be 'bi Lomo wá, gi zía ndisi úyu miúyu, zía ndisi énye ené kpá miénye. ⁵¹ Máúku zise ma'dii, ndaá 'bi ené bi kídí Yésu ni ndá'baogu simi bi zée 'yi ené uyuonzóze rozé go mbá ní wá. Ni ndá'baogu ndiki ngiti géyi 'yi e gi dongaráze aka tí kí komoyé. Zía nda oyóló'bó sanáze mbá kpí mikándané, yée ga bi uyuní go kí yée ga bi uyuní aka wá ní. ⁵² Ledre máa nées ni liyi 'yi e miilyi simi bi niyi ímí dibili gi ro úru 'yi ga bi koo uyuní go ní, zíye olúoguyé kí mikánda sanáye royé nées go saná máa bi enye lolu wá ní, zize ídize kéye nda mbá tridrizé za fí. ⁵³ Rozé máa wo bi ndisi úyu

miúyu, zía ndisi ényené kpá miénye ní, Lomo ni oyóló'bó a simi ngiti tosoné kpí ndaá lolu wo bi ni kpá fú úyu miúyu ní wá.

⁵⁴ Simi bi Lomo i'bí mikánda saná go zize mbá ní, zí ledre ma'dáa ídine tí káa zí bi ni miékéne simi miéké kúrú Lomo ní kídí, "Umbu, éyi ndaá lolu wá, roko'buyi ukú go." ⁵⁵ "Umbu, roko'buyi bi dozé káa zí ngére ní ndaá lolu wá, ukú go. Utúasá lolu ndisi í'bí éyi miówo do mimbé'dezé wá." ⁵⁶ Lúyú ledre ndisi 'dí'biogu umbu. Gi zía lúyú ledre ndisi óto loru 'bi Lomo káa do roko'bu zine. ⁵⁷ Mbófo éyi zí Lomo kásaogu Ngére ezé Kírésito Yésu ogu úyuné 'dí'bióyo umbu bi koo azé úyu a ze gi zí lúyú ledre ezé e ní gi komozé.

⁵⁸ Owú 'bi Babá e, káa zí bi goó kenée ní, ídise tóro simi moko 'bi Lomo ngbúo. Ndásé ótoómo rosé zí ngiti géyi ledre e 'dí'bióyo sée wá. Gi zía kúrú moko 'bi Ngére Yésu bi ndisise méngi a nées nderé ené gbékpíne wá.

16

Yoko kesi gi ro kasa a simi Yerusaléma

¹ Owú 'bi Babá e, togú gi ro yoko komo kesi sáká lafúze 'yi ga bi 'bi Kírésito ní káe yá, ídise méngi ledre bi koo máúku zí yée ga bi simi kángá bi Galatíya ní. ² Simi sílì gi do kaci Sílì 'bi 'Dówuro mbá, ídise ndisi 'dí'bióto ngiti géyi kesi e kpí kí iri lafúze ga gére ní, gi do bi zíma ógumá ndiki a nziyiné gi ro zíma kása a sáká yée káe. Gi zí wo bi áse méngi a gbagbagba simi bi mááyí go zise iri ní. ³ Ídise kpá lúróomo ngiti géyi 'yi e gi do ngára 'yi ga bi áse kéye iri miméngi ledre eyé ni za mbá bilámáne ní gi ro togú máogu go zise iri yá, zíma éké wáraga í'bí a kí kesi bi yókosé ní do síliye gi ro zíye ndéré sáká lafúze ga bi simi Yerusaléma iri ní káe. ⁴ Togú málúru utúasá miútúasá zíma nderéma yá, zize ndéze kéye.

Miyeme ledre 'bi Páwulo

⁵ Ni kóo ídí tí bilámáne zíma ndéréma geré zíse íri, tí lá máíli aka ndéré lúru ngíti géyì lafúze 'yì ga bì 'bì Kírésìto simi kàngá bì Mekedoniya ní kí, mááyí nda fú ógu zíse íri. ⁶ Togú máógu go zíse íri yá, azé aka lú'bú kése zaá mìlú'bú kí. Gì zía kí lìmì ba máíli ndìsì bì. Togú nda go kí ndumu yá, mááyí nda fú ìnyì ndéré do ngíti géyì bì e. Ili kpá zíse sáká máa gí ro gámá ga bì mándìsì kí gámá yéé kací moko e ní. ⁷ Ndaá bilámáne zíma ógumá zíse íri lá 'dá'dága wá. Togú Ngére Yésu ñgunu go zíma ógumá zíse íri yá, azé aka lú'bú kése zaá mìlú'bú kí. ⁸ Mááyí aka ídí fú simi Éfeso yáa gí simi sìnđi kadra bì 'bì Pénítakote ní.* ⁹ Máíli aka fú ndìsì simi gara bì Éfeso yáa gí zía Lomo ili aka zíma ndìsímá 'dódo ledre ené zì 'yì ga bì yáa ní abú tų'dų ngíti géyì iliní kenée wá.

¹⁰ Togú Timatíyo ogu go zíse íri yá, ndásé lúru wo lá kí komosé wá, ídísé 'dí'bi wo simi sümü kí sılise sokó gí zía nì 'yì bì ndìsì mēngì moko 'bì Ngére Yésu kí mimbé'dené mbá kíé'do kpá káa zì bì mándìsì mēngì a ní. ¹¹ Ndásé lúrúçayi wo wá. Ídísé sáká wo gí ro zía gámáne kací moko 'bì Ngére Yésu kí rokinyi do mimbé'dené kpá gí ro zía ndá'baóguné zíma yáa 'diya. Mándìsì yáa óto komomá kací a kpá kí ngíti géyì 'yì ga bì 'bì Kírésìto ní.

¹² Máúku ledre go zì Apólo eze 'yì mokoze o'buó'bu idíní ndéré kí ngíti géyì 'yì 'bì Kírésìto lúru sée íri. Másómú utúasá aka kací komoa wá, togú ndiki bilámá sìnđi kadra go yá, nì ógu lúru sée íri.

Odu ledre zise

¹³ Ídísé 'dí'bi sılise ro ledre Kírésìto sokó gí do bì zíse ídise kí roko'buse do ndìsì tórosé ngbúo. ¹⁴ Ídísé ndìsì óto 'bú lafúse e simi ledre e za mbá.

¹⁵ Káa zì bì ówosé Sitifáno kí 'yì 'bì 'be 'bì ené e mbá bú bilámáne niyí ye mizefì 'yì ga bì kóo simi kàngá bì

Ákaya ñgununí ledre 'bì Ngére Yésu zíye ndìsiyé sáká 'yì ga bì 'bì Yésu ní, ¹⁶ máúku zíse, ídísé 'dí'bi loru gí tara sitifáno kpá kí ngíti géyì 'yì ga bì niyí íri ñgununí ledre 'bì Ngére Yésu go ní. ¹⁷ Simi bì kóo Sitifáno ma'dáa, kí Forotonáto nda kí Akayika oguní zíma yáa ní, abú ndásé yáa wá, mááyí geré kí mongú rokinyi gí zíye zíma ndìsímá mbófo yéé kíngaya gí ro sáká éyì bì oguní kie zíma gí zíse girí ní. ¹⁸ I'bíní rokinyi go zíma kíngaya kpá káa zì bì ndìsíní í'bí rokinyi zíse íri ní. Idízé ndìsì mbófo yéé kíngaya gí zía ndìsíní go mēngì moko 'bì Kírésìto cú kí simiyé.

Odu ledre gí zì Páwulo

¹⁹ 'Yì ga bì 'bì Kírésìto gí simi ngíti géyì gara ga bì simi kàngá bì Ásiya yáa ní, i'bíní mandá zíse kíngaya. Akúwíla kí me'bené Purisíla nda kpá kí 'yì ga bì ndìsíní yóko royé 'be 'bì Akúwíla ini ini zì Ngére Yésu ní, i'bíní kpá mandá zíse kíngaya. ²⁰ Lafúze 'yì ga bì 'bì Kírésìto yáa ní, i'bíní mandá zíse íri kíngaya. Ídísé ndìsì ídí kí rokinyi dongarase kací kadra za cé.

²¹ Máa Páwulo, máí'bí kása kpá mandá zíse íri.

²² 'Yì ga bì niyí óyó sogoyé zì Lomo ní, Lomo ma'dáa ídí í'bí 'do'dó royé. Ngére Yésu ndá'baógu mu 'diya.

²³ Ngére Yésu ídí ndìsì lúru bì kacise gí do bì zíse ndìsísé bilámase.

²⁴ Kací kadra mbá áse simi yana mimbé'demá sée 'yì ga bì 'bì Kírésìto Yésu ní.

* **16:8** 16:8 Sìnđi kadra 'bì Pénítakote: Née sılì sokó doa ñnyì doa kéré gí do kací Umbuokpó. Yúda e ndìsíní ógu simi sılì née simi Yerusaléma í'bí mizefì éyì eyé ga bì gí yáká ní zì Lomo. Née kpá sılì bì kóo 'Dówú Lomo ogu do 'yì ga bì ñgununí ledre ené ní. Ólo Lévi 23:15-21, Moko 'bì 'yìmikása e 2:1-4.

**Gbre wáraga bi Páwulo
eké zí 'yì ga bi simi
Koríndo
ní
Ledre gi ro gbre búkú bi
Koríndo ní**

Páwulo eké ledre ba ne zí 'yì ga bi 'bi Kírésìto simi Koríndo ngúru mongú gara simi káńgá 'bi 'yì ga bi Gírìsì e ní. Eké ledre nées zíye simi bi ni do misi'di mindéréne íri ní. Oto kóo dosì ledre 'bi Lomo go zíye íri, gi zí kẹyì nées ili ndéré íri í'bí yata bilámá sómù ledre zíye. Nées sù ledre bi eké ledre ba kása zíye íri gi roa ní. Abú ni tí kí ledre ga gére nées kenée yá, bisinyí ledre ni fú lá yì ené bo dongaráye íri. Páwulo ili 'yì ga bi 'bi Kírésìto nées idíní yéme dongaráye 'dá'dá zíne kí óguné íri.

Ngíti géyì ukuní 'bi eyé kídí Páwulo ndaá 'bi ené mbigí 'yìmikása 'bi Kírésìto wá ndìsì sínyì kẹsì 'bi kanísa. Simi ledre bi eké ba, uku mbigí ledre gi roné kí ledre bilámá ledre 'bi Yésù bi Lomo i'bí zíne bi nées ndìsì úku a zí 'yì e ní. Simi kápita 9-10 'dodo ledre zí 'yì e gi ro káa zí bi niyí ndìsì sáká 'yì ga bi 'bi Lomo kpá kí Kanísa ga bi do ngíti géyì bi e kí kẹsì ga bi zíye nées.

1 Sée 'yì ga bi 'bi Kírésìto simi gara bi Koríndo kí lafúse ga bi simi káńgá bi Ákaya ní.

Máa Páwulo bi Lomo gelé máa káa do 'yìmikása 'bi Kírésìto Yésù ní, máéké wáraga ba máa zíse. Lúnduzé Timatiyo simi Lomo, bi azé kéye yáa ní, i'bíze mandá kéne zíse íri kíngaya.

2 'Buzé Lomo kí Ngére ezé Kírésìto Yésù, idíní í'bí úndru zíse gi do bi zíse ndìsìsè bilámáne.

Páwulo i'bí mbófo éyì zí Lomo

3 Mbófo éyì zí Lomo bi 'Bù Ngére ezé Kírésìto Yésù ní. Ni ne 'yì bi ndìsì sáká zée do ríkí tù'dù misi'di e za mbá ní.

4 Lurúomo zée lá kí komoné wá, simi bi azé go simi ledre ní, ndìsì sáká zée kí í'bí roko'bu zíse gi do bi zíse útúásáze ndìsì sáká lafúze e simi ledre e káa zí bi ndìsì sáká zée ní. ⁵ Ni kenée ma'díi, káa zí bi kóo Kírésìto 'do'dó gi rozé ní, zée ga bi azé go 'yì ené e ní, azé 'dó'dó kpá kenée. Káa zí bi kóo Lomo ndìsì í'bí roko'bu zía simi bi ndìsì 'dó'dó ní, Lomo ni kpá í'bí roko'bu zíse kenée. ⁶ Simi bi azé go ndìsì 'dó'dó ní, zíse ndìsì ndíki roko'bu kí komokenzì gi zí Lomo gi ro sáká sée kíe gi ro zíse ndíki trìdrì. Sáká zée simi 'do'dó ga bi ndìsì ní ndíki zée ní gi do bi zíse ówo a kídí ndìsì í'bí roko'bu zíse ne gi do bi zíse sáká sée. Simi bi ásé ndìsì útusimisé cé káa zí bi ndìsìzè útusimisé ní. ⁷ Owozé go bilámáne kídí gi zía bi ndìsìsè go útusimisé simi 'do'dó kpá cé káa zíse ní, Lomo ni í'bí roko'bu zíse káa zí bi i'bí zíse ní.

⁸ Owú 'bi Babá e, utúásá miútúásá zíse úku ledre 'do'dó bi kóo 'dodozè simi Ásiya ní zíse. Nées ndaá kóo 'do'dó wá, yì ené umbu, olúoguzé gi simi gu. ⁹ Lomo rozé ndaá lolu kóo wá, gi zía owozé nda kóo tí go kídí azé yì ezé go umbu. Gi zí kẹyì nées, zíse nda kóo ótoómo rozé mbá dùú zí Lomo gi zía roko'bu 'bi úru 'yì e gi simi umbu ni dùú zía. ¹⁰ Ma'díi, zía kóo yómo zée gi tara umbu nées. Owoyemezè go bilámáne kídí ni ndìsì sáká zée fú kenée simi ledre e za mbá. ¹¹ Ídísé ini ini zí Lomo gi rozé. Simi bi ni ndìsì sáká zée ní, ni óto tù'dù 'yì e zíye ídíye kí rokinyi do ndìsìyè mbófo Lomo gi zíse.

Páwulo oyólo'bó ledre kóo yeme ní

¹² Dukuwu ndaá ro dozé wá. Ndìsìzè ndìsì kí dozé 'dága gi zía ndìsì bi ndìsìzè ndìsì a kí 'yì e kpá kése ní ni do misi'di bi Lomo ili ní. ¹³ Togú mákása ledre go zíse yá, ndìsìsè ówoyéme a 'diya gi zía sómù ledre amá ndaá 'bi ené gbre gbre wá. ¹⁴ Abú ówoyémesé aka ledre ga bi ukuzé yée zíse ba wá, simi bi karanée Ngére Yésù ni ndá'baógu ní, ásé ídí kí rokinyi kíze kpá káa zí bi azé kí rokinyi gi zíse ní.

15 Máówo go bilámáne kídí ásé kí rokinyi. Ni bilámáne zíma ógu andá romá zíse íri gí ro zíse ídíse kí úndru za kíngaya. 16 Mizefí sómú ledre amá ní kídí, mááyí ìnyì gí simi káṅgá bí Ásiya ní ndéréma simi Mekedoníya. Mááyí 'dècì bí kpurú gí zíse gí ore kí lúru sée. Kpá kenée simi mindá'baógumá, mááyí ógu kpá kpurú gí 'dí zíse gí ore gí ro zíse sáká máa gí ro zíma ndéréma simi Yúdàya káṅgá 'bí Yúda e. 17 Ndásé lúru máa káa zí 'yì bí togú yeme ledre go yá, zía ndìsìné óyóló'bó a gbù gbù gbù ní wá.

18 Mándá 'yì óyóló'bó ledre wá, éyì bí máúku go ní, ní méngì roné tí káa zí bí máúku ní. Máúku nées ledre bí Lomo owo bú ní. 19 Kírésìto Yésu Owù 'bí Lomo bí zée kí Timatíyo e kí Siliváno e ndìsìzè úku ledre a zíse ba ní, ní 'yì bí togú uku ledre go yá zía tí méngì a ní. 20 Ledre ga bí za mbá Lomo yeme yée gí ro yómo 'yíma'dí ní, Yésu ogú méngì yée go mbá. Gí zí keyì nées, zíse ndìsìzè í'bí mbófo éyì zí Lomo. Zíse ṅúṅgu a kídí "Ídí kenée." 21 Wo, Lomo ma'dáa geléogú zée ne zía í'bí roko'bu nées zíse kése gí do bí zíse ṅúṅgu ledre Kírésìto kíngaya zíse ndìsì tórozé ṅbúó simi moko ené bí í'bí zíse ní. 22 'Dá'dá kasa 'dówùne simizé káa do mizefí sáká éyì zíse gí ro zíse ndìsìzè méngì dūú ledre ené gí do bí zí 'yì e ówo a mbá kídí azé go mbigí 'yì ené e.

23 Lomo owo sí ledre bí máogú gí zía zíse íri 'diya wá ní bú. Togú máogú kóo 'diya yá, mááyí kóo ódro zíse o'buó'bu. 24 Otozé ezé rozé zíse zíse ídíse kí ledrezé owóowó wá. Ilizé zíse ndìsì méngì moko 'bí Kírésìto kése ndro gí zía bí ṅúṅgusé ledre ené go ní gí do bí zíse ídíse kí rokinyi.

2

1 Gí zí keyì nées, máoyóló'bó sómú ledre amá go kí ndéréma zíse íri káa bí mááyí úku ledre bí ní óto uṅú do mimbé'desé ní zíse ke. 2 Togú máoto uṅú do mimbé'desé kí ódro bí o'buó'bu zí bí sínýine rosé ní, ásé nda óto máa zí bí émené romá ní lára a káa be 'di? Ótosé esé lolu máa zí bí émené romá

wá. 3 Máódro 'dìyì romá simi ledre bí máéké ba kenée gí zía simi bí mááyí ógu íri ní, ásé óto máa se zí bí émené romá. Rokinyi bí ásé ídí kíe ní, ní óto máa ne zíma ídíma kí rokinyi. 4 Simi bí kóo mááyí éké ledre nées zíse ní, rokinyi ndaá kóo romá wá, bí sínýí kóo romá misínýí zía oto máa zíma ndìsímá gí zía gboó simi iní komomá. Máéké kóo ledre nées zíse kenée gí zía 'búse ofu domá go.

Ótoómo ledre zí 'yì luyú ledre e

5 Togú ṅúrúsé luyú ledre yá, abú bí ní tí sínýí romá gí zía yá ní, bí ní sínýí rosé mbá rómo domá. 6 'Do'dó bí í'bísé zía gí zí ledre bí luyú wo nées ní utúasá go kíe kpìní. 7 Bí ba ní, sìnđì kadra ogú go gí ro zíse ótoómo ledre zía, zíse 'dí'bilúgu wo simi sumú dongarásé káa bí ní nda lúru roné káa zí kébì moko ndaá lolu siminé wá ní ke. 8 Ídíse fú lá 'dódo a zía kídí ní ṅúrúsé bí 'bú a ní fú bo dosé ní. 9 Máéké kóo ledre zíse 'dá'dá gí ro ówo a togú ásé tí óto úndrumá simi ledre ga bí mándìsì úku yée zíse ní yá. 10 Togú ótoómosé ledre go zí 'yì yá, mááyí kpá ótoómo ledre zía. Togú máotoómo ledre go zí 'yì yá, Kírésìto Yésu owo tí go kídí ma'dú máotoómo ledre go zí 'yì nées gí zía ótoómosé kpá ledre go zía. 11 Ní miútúasáne zíse ndìsìsé ótoómo ledre zí 'yì bí luyú ledre go ní káa bí Satána ní ndíki bifúó zía ólúne dongaráze, gí zía owozé miméngì ledre ené bú.

12 Simi bí máínyì ndéré simi gara bí Tóra gí ro úku ledre 'bí Kírésìto zí 'yì ga bí íri ní, mááyí ógu íri ní, Ngére Yésu olú go do mimbé'de tú'dú 'yì e niyí go nziyiyé ndìsì sǒngó bilámá ledre bí máogú kíe ní. 13 Gí zía bí ṅará máogú ndíki lúnduzé Títo simi Lomo ore wá ní, má'dú'du nda kóo zíye ore lá ca, zíma 'dícíómo kacíma zíye, yóo zíma ndéréókópoma simi Mekedoníya.

14 Mbófo éyì zí Lomo zía óto Kírésìto káa do mongú manda zía ndìsì útúne zíse 'dá'dá simi ledre e za mbá kí mongú roko'buné káa zí mongú manda 'bí asíkiri e ní. Zí Lomo ma'dáa ndìsìné sáká zée zíse ndìsìzè úku bilámá ledre bí gí

do bi Yésu ní zí 'yì e. Bilámá ledre nées inyi kóo zí 'yì e rómo do bikinyi ledre e mbá. ¹⁵ Azé zí Lomo kí ledrezé owóowó káa zí bilámá sù'bù mindonyo ní. Kpá zí 'yì ga bi nṅunṅuní ledre Kírésìto go ní, kí yée ga bi nṅunṅuní wá ní. ¹⁶ 'Yì ga bi nṅunṅuní ledre Yésu wá ní, ndìshìní éré gí zí ndonyozé ngìrì gí zía ndonyozé nées ni zíye káa zí ndonyo umbu ní gí zía niyí úyu kpá kenée. Ambí ni útúásá mēngì moko 'bi Lomo ní ne? Nda zí yée ga bi nṅunṅuní ledre Yésu go ní ndonyozé ni zíye ndonyo trìdrì gí zía niyí ídí 'bi eyé trìdrì. ¹⁷ Ndazé ezé káa zí tù'dù ngítì géyì 'yì ga bi iliní ndìshì úku kúrú Lomo gí do bi do í'bí éyì zíye ní wá. Ndìshìzè úku zí 'yì e mbigí ledre 'bi Lomo gí zía uzu zée, go utúasázé go komoa 'yì ga bi 'bi Kírésìto ní gí ro moko ené.

3

Mikánda miyème ledre 'bi Lomo

¹ Ndìshìsè lúrú a íri káa zí éyì bi ndìshìzè mbófo rozé ní? Ílisé kóo idíní éké do sùlìze wáraga káa zí bi ndìshìní éké a do sùlì ngítì géyì 'yì e ní ógù 'dódo a zise kídí azé 'yì ga bi 'bi moko 'bi Lomo ní, togú kenée wá ní, ílisé kóo éké wáraga ma'dáa zize se? F'i, ndaá 'bi ené kenée wá. ² Ásè se zize káa zí miéké wáraga ní. Gí zía 'dódosé kací moko bi ndìshìzè mēngì a dongarásè ní go zí 'yì e ówo a mbá kídí azé 'yì 'bi moko 'bi Lomo. ³ Ásè go káa zí mbigí wáraga bi Kírésìto eké ne ní, gí zía 'dódosé bilámá moko bi mēngìzè zí Lomo ní go simi mimēngì ledre esé e. Ledre ga bi gí do bisé ní ekéní eyé miéké wá, 'Dówù Lomo mēngì yì ené ne.

⁴ Ukuzé ledre ga gère nées kenée gí zía owozé go ma'díi kídí Lomo i'bí roko'bu go zize ndìshìzè mēngì moko ené kíe sù sùlì Kírésìto. ⁵ Utúasázé úku ledre bi kídí ndìshìzè mēngì ledre ga gère nées kí roko'bu ezé 'bi 'yìma'dí e ní wá. Lomo i'bí roko'bu ledre ga bi mēngìzè nées zize ne. ⁶ Geléogù zée ne gí ro zize ndìshìzè úku bilámá ledre bi yeme mikándané ní. Ndaá 'bi ené lorù bi kóo Músa eké ní wá.

Gí zía 'Dówù Lomo ndìshì í'bí trìdrì ne zí 'yì e, ndaá 'bi ené lorù wá.

Lorù i'bí ené trìdrì zí 'yì e wá

⁷ Lorù bi kóo Músa eké ní uku kídí togú 'yì nṅunṅu ledre 'bi Lomo wá yá, ni úyu. Lorù nées ni kóo miékéótoné ro tutú. Abú kenée ndotó, lorù máa nées oto kóo simi komo Músa ndìshì rìrìne mīrìrì Isiréle e utúasání ndìshì lúrú a wa. Abú kenée ndotó, roko'bu máa nées ni úkú ené mīúkú. ⁸ Mikánda yème ledre bi Lomo yeme zía kásaogù 'Dówùne gí ro í'bí trìdrì bi za fí ní romo do lorù bi ekéní miéké ní. ⁹ Togú 'yì e niyí kí rokinyi lá gbóo gí ro lorù bi ngárá i'bí ené trìdrì zí 'yì e wá ní, sara niyí nda ídí kí rokinyi gí ro mikánda ledre bi ni í'bí trìdrì zíye ní cú káa be 'di? ¹⁰ Mikánda lorù bi Lomo i'bíogù ba, romo do lorù bi kóo Músa eké ní. ¹¹ Togú 'yì e niyí kóo kí rokinyi gí ro lorù bi ndìshì úkú mīúkú ní, sara niyí nda ídí kí rokinyi gí ro lorù bi ngárá úkú 'bi ené kú wá cú káa be 'di?

¹² Káa zí bi Lomo gelé zée ne zize ndìshìzè 'dódo mikánda miyème ledre ené ba zí 'yì e ní, azé óto komozé ndìshì mēngì moko nées ngìrì ndaá rozé wá. ¹³ Ndazé ezé káa zí Músa bi kóo onzó'dutù komoné kí mbílì bongó gí zí Isiréle e kí lúrú roko'bu 'bi Lomo bi ni ókpó gí roné ní wá. ¹⁴ Bi ba ní, 'dùtuní yì eyé simi doyé go, abú 'dodoní ba nda tí mbigí lorù ga bi Músa ekéní ní zíye yá, utúasání eyé úwú a wá. 'Búo togú nṅunṅuní ledre Kírésìto go, zí simi doyé líkpíne. ¹⁵ Gí zí keyì nées ní, abú oloní ba nda tí lorù ga bi kóo Músa eké yée ní zíye yá, mimbé'deyé utúasá ené lolù nṅunṅu a wá gí zía simi doyé ni yì ené fú lá mī'dùtuné. ¹⁶ 'Búo togú 'yì nṅunṅu ledre 'bi Lomo go, Ngère Lomo ni fú ótoómo ledre zía. ¹⁷ Ngère Lomo kí 'Dówù Lomo ni kíé'do. 'Yì bi nṅunṅu ledre 'bi Lomo go ní, 'Dówù Lomo ni go simi a gí zía owo yì ené Lomo go, ni go simi rokinyi. ¹⁸ Gí zía bi ngárá komozé ndaá mī'dùtuné wá ní, 'yì e ndìshìní lúrútóko bilámá mimēngì ledre 'bi Ngère bi ndìshì ngbóró tátá roné simizé

ní gí zí roko'bu 'bi 'Dówú Lomo bi simizé ní.

4

Úku ledre 'bi Lomo

¹ Yí ené gí zí 'búze bi do Lomo ní, zía géle zée gí ro zíze ndìsìzè 'dódo mikánda yéme ledre ené zí 'yì e. Gí zí kèyì nées ní, rozé uyu ené kí méngì moko ma'dáa wá. ² Ledre ga bi ndìsìzè méngì yéé ní za mbá, kèmbì ledre bi ni 'dí'biógu dokuwu zí 'yì ní ndaá. Ukuingbízé ezé ledre zí 'yì e simi bi azé ndìsì 'dódo ledre 'bi Lomo zíye ní wá. Ledre ezé e niyí za mbá miózoyé zí kadra 'yì bi ni úkuóto ledre rozé ní ndaá. ³ Bilámá ledre ga bi ndìsìzè 'dódo yéé ní togú ngíti géyì 'yì e owoyemení ini ledre gí simi a wá, nées yì ené yéé ga bi asiní miási kí úwú a ní. ⁴ Gí zía Satána bi oto roné ngére 'bi do sogo káṅgá ba 'dutu yì ené simi doyé go ní. Utúasání eyé 'dí'bi bilámá ledre 'bi Kírésìto bi ni káa zí Lomo bi ndìsìzè 'dódo ledre ené zíye káa zí bimióngó zíye ndìsìyè méngì ledre e kací a ní wá. ⁵ Ledre ga bi ndìsìzè 'dódo yéé ní, ndaní eyé ledre e ga bi gí rozé ní wá, ndìsìzè 'dódo bilámá ledre bi 'bi Kírésìto Yésu Ngére ezé ní. Kasa zée kí bilámá ledre nées ne zíse. ⁶ Lomo uku kóo ledre kídí, "Bimióngó idí óngó simi mituluru." Karaba ní bilámá ledre 'bi Lomo bi Kírésìto oḡu kíe ní, oto zée go zíze ndìsìzè lúru roko'bu 'bi Lomo gí zía azé go simi bimióngó.

⁷ Abú azé 'yìma'dí e roko'bu zé ndaá, azé káa zí pheré ní yá, Lomo i'bí moko ené bi kí ledrené owóowó ní go do sílize. Gí zí kèyì nées, zí 'yì e ówo a mbá kídí ma'díi, Lomo ndìsì i'bí roko'bu zíze ne, zíze ndìsìzè méngì moko ma'dáa kíe utúasázé ótoómo a wá. ⁸ Abú 'yì e ndìsìní 'dó'do zée kací kadra mbá yá, cóngó rozé utúasá úkú wá. Abú simi ngíti géyì sɪndí kadra owo'di'bizé éyì bi azé méngì a ní wá yá, oyózé sogozé zí Lomo wá. ⁹ Togú azé go simi 'do'dó yá, Lomo ndìsì kpá fú sáká zée. Abú simi ngíti géyì sɪndí kadra azé go gbóo gí ro do úfu zée yá, Lomo

ndìsì kpá fú sáká zée. ¹⁰ Kací kadra mbá ndìsìzè gámá kí umbu komozé gí zí 'yì e káa zí 'bi Yésu kóna ní. Togú uyuzé yá ni úru zée zí 'yì e lúrutóko roko'bu rozé.

¹¹ Ni ma'díi, kací kadra mbá 'yì e niyí fú lá nziyiyé gí ro úfu zée gí zía bi ndìsìzè úku bilámá ledre ené ní. Nda gí ore, zí 'yì e ówo a mbá kídí Yésu ni kí roko'bu gí ro yómo rozé bi ndìsì úyu miúyu ba. ¹² Ndìsìzè gámá kí umbu komozé kací kadra mbá gí zía bi ilizé gí ro zíse ndíki trɪdrɪ bi za fí ní.

¹³ Ni miékéne simi miéké kúru Lomo kídí, "Mándìsì 'dódo ledre 'bi Lomo gí zía mángúṅgu go." Gí zía bi zée kése ṅṅṅuzé go mbá ledre bi kíe'do nées ní ní, zíze ndìsìzè go 'dódo a zí 'yì e. ¹⁴ Gí zía owozé go kídí Lomo uru kóo Ngére Yésu go gí simi umbu, ni úru zée kpá kenée. ¹⁵ Ledre ga gére nées mbá, niyí gí do bi zíse idíse mbí, simi bi 'yì e niyí ówoyéme a gí zíse kídí ábuwá Lomo ni bilámáne ní, zíye ndìsìyè mbófo wo kpá kí oto úndrua.

¹⁶ Nées sí ledre bi utúasázé ótoómo ledre nées gí zía wá ní. Abú roko'bu zé ili ba za úkú miúkú yá, zí 'Dówú Lomo ndìsìné i'bí roko'bu zíze. ¹⁷ 'Do'dó ga gére nées ndìsìní yéme zée gí ro zíze ndíki trɪdrɪ bi za fí ní. ¹⁸ Gí zí kèyì nées ní, otozé ezé komozé ro éyì ga bi ndìsìzè go lúru yéé nées wá, ndìsìzè óto komozé gí ro éyì ga bi ngára lurú zé aka yéé wá ní.

5

Azé ndìsì simi mikánda 'be

¹ Kuru'bu rozé ba trɪdrɪzè ndìsì ndìsì simi a do sogo káṅgá ona. Togú kuru'bu rozé bi trɪdrɪ ndìsì ndìsì simi a ba uyu go yá, Lomo ni 'dí'bióto trɪdrɪzè simi mikánda 'be bi yemeomo gí rozé komo ere ní, zíze ndìsìzè íri za fí. ² Abú 'do'dó zé kí ndìsì ndándada gí zí éyì miówo rozé do sogo káṅgá ona ndotó, azé kí mongú oto komo gí ro 'dówuro bi Lomo yemeomo go zíze komo ere íri ní, ³ gí zía utúasázé ndìsì íri kí sanáze bi 'bi do sogo káṅgá ba wá. Azé idí íri kí mikánda sanáze bi 'Dówú Lomo yemene ní. ⁴ Kuru'bu rozé 'bi sága

ba ndịsi ówo miówo zíze ndịsizé ini ini gi zí éyí miówo. Abú kenée ndotó, ilizé ezé zí trịdrizé ólúóguné gi simi a wá. Éyí bi ilizé ní, mikánda trịdri bi 'bi Lomo ní idí ógu ndịsi simizé óyóló'bó zée mikándané. ⁵ Lomo yeme ledre née ne zíze bilámáne kenée. Kasa 'Dówúne gi ro zíze ówo a kídí ledre ga bi née yeme yée gi rozé ní, née ni méngi yée mbá.

⁶ Gi zí kényi née, zíze ówoyéme a bilámáne kídí togú azé aka kí kuru'bu rozé 'bi do sogo kángá ba yá, ndazé aka mbigí 'yi ga bi 'bi Ngére Yésu ní wá. ⁷ Ndịsizé ndịsi ba gi zía ngunuzé go kenée abú ledre ma'dáa mengi aka roné wá ndotó. ⁸ Idízé idí kí rokinyi gi zía bi azé ótoómo do sogo kángá ba zíze ndéré ndịsizé kí Ngére Yésu do bi k'í'do ní. ⁹ Togú azé go kéne do bi k'í'do, togú ndazé kéne do bi k'í'do wá, ili zíze óto wo zía idíne kí rokinyi. ¹⁰ Gi zía azé karanée tóro mbá kó'dú Kírésito zía 'decí ngbangazé mbá mikékeriá kací miméngi ledre ezé e do sogo kángá ona.

Miyéme ledre dongará 'yi e kí Lomo

¹¹ Gi zía bi ngunuzé ledre Ngére Yésu go, zíze ndịsizé óto úndrua kí ndịsi 'dí'biógu 'yi e zía ní, Lomo owo bú kídí ndịsizé úku ma'díi ledre e. Séé ówosé kpá bú kenée. ¹² Ndịsizé ezé née mbófo rozé zise wá, ilizé gi ro zise idíse kí ledre tarasé. Gi do bi zise útúásáse úkulúgu ledre zí 'yi ga bi ndịsiní mbófo royé abú menginí eyé ma'díi ledre zí Lomo wá ní. ¹³ Togú lúrúsé zée kací komosé káa zí rifuzé m'ífú ní yá, yi ené gi ro zí 'yi e ndịsi í'bi mbófo éyí zí Lomo. Togú rifuzé wá, ilizé sáká séé gi ro zise ówoyéme Lomo. ¹⁴ 'Búze bi Kírésito oto ní, oto zée née zíze ndịsizé méngi ledre ga gére née kenée gi zía ni duú ne bikéri 'yi bi uyu yómo tú'dú 'yi ga bi kóo uyuní simi lúyú ledre ní. ¹⁵ Uyu káa bi yée ga bi ni yómo yée ní, niyí ndịsi ngúcuyé ke. Ili gi ro zíye idíye káa do 'yi ené e zíye ndịsi ndịsiyé kéye. Gi zía uyu zía úrúne gi royé.

¹⁶ Bi ba ní, 'decízé ezé lolu ngbanga 'yima'dí e kací ledre ga bi ndịsiní méngi a

ní kí sómú ledre ezé 'bi 'yima'dí e wá. Abú bi ndịsizé kóo 'dá'dá 'decí ngbanga Kírésito kenée yá, bi ba ní, owoyemezé wo go 'decízé ezé lolu ngbanga a kenée wá. ¹⁷ 'Yi bi ngunu ledre Kírésito go ní, ni go mikánda 'yi simi miméngi ledre ené e. Ledre ga bi kóo ndịsi méngi yée 'dá'dá bisinyíye ní otoomo yée go mbá, ndịsi nda go méngi ledre ga bi bilámáye ní. ¹⁸ Lomo oyólo'bó zée ne zí miméngi ledre ezé e idíye bilámáye née. Kasaogu Kírésito ógu yéme ledre dongaráze kéne Lomo. Zía káa zée kí bilámá ledre ndịsi úku a zí 'yi e idíní yéme dongaráye kí Lomo gi ro zí mindisiyé idíne bilámáne. ¹⁹ Gi zía bi Lomo kí Kírésito niyí k'í'do ní, zía káa Yésu ógu yéme ledre dongaráne Lomo kí 'yima'dí e. Gi zía ili ené lolu fú lá lúru 'yima'dí e káa do 'yi lúyú ledre e wá, idíní ndá'baógu zíne. ²⁰ Azé ba 'yimikása ga bi 'bi Kírésito ní. Ndịsizé úku ba ledre ga bi gi taraa ní. Éyí bi Lomo ili gi zise ní idíse úwú ledre ma'dáa zise ndá'baógu sé zíne. ²¹ Abú Yésu ma'dáa ndaá 'bi ené 'yi lúyú ledre wá, zí Lomo káaógu wo ógu 'dí'bi lúyú ledre 'bi 'yima'dí e roné. Zía úyuné káa zí 'yi lúyú ledre ní gi ro zí 'yima'dí e útúásáye kací komoné káa do mbigí 'yi ené e.

6

¹ Káa zí bi azé go k'í'do kí Yésu simi miméngi ledre ezé e ní, bilámá ledre bi kóo Lomo mengi zíze zí Yésu úyuné gi rozé ní, ngunuzé rozé zise ndásé ótoómo a zía ndéréne gbékpíne wá. ² Gi zía bi Lomo uku simi miéké kúrúne kídí, "Togú inisé ini zíma gi ro sáká éyí, zíma lúru a kídí née go bilámá s'ndí kadra gi ro zíma sáká séé yá, mááyí sáká séé.

Togú s'ndí kadra 'bi yómo 'yi e útúásá go yá, mááyí káa 'yi yómo 'yi e zía óguné yómo séé."

Máúku zise, ba goó s'ndí kadra 'bi sáká éyí gi zí Lomo kí s'ndí kadra 'bi yómo 'yi e.

'Do'dó ga bi ndikiní Páwulo ní

³ Ndisizé óto komozé ro moko bi ndisizé méngi a ní kíngaya gi do bi zía ndéréne do bilámá misi'diné káa bi ngíti géyi 'yi e niyi lúrúndíki lúyú ledre rozé zíye ásiyé kí ngúngu ledre 'bi Lomo ke. ⁴ Simi ríki tú'dú 'do'dó ga bi ndikizé née za mbá, ndisizé tí fú lá útusimizé zíye gi ro zía 'dódo zée kídí azé mbigí 'yi 'bi moko ga bi 'bi Lomo ní. ⁵ Simi ngíti géyi sindí kadra ndisini ócó zée, 'dí'bi zée ónzó zée simi sígini, ndisi kí gbúrógbóye dozé kí simikesi, do ndisiyé kí í'bí mingburoko moko e zize. Simi ngíti géyi ndulu 'bí 'dí'bi komozé wá, zize ndisi kí 'dú'duzé kpá 'bú. ⁶ Ledre ga bi méngizé yée ní za mbá 'dodoní go kídí, azé go mbigí 'yi ga bi 'bi Lomo ní gi zía lúyú ledre ndaá simi miméngi ledre ezé e wá, owozé éyi ga bi Lomo ili zize ndisizé méngi yée ní go bú, zize kí útusimizé simi ledre e kpá kí méngi bilámá ledre zí yée ga bi ndisini méngi zée bisinyíne ní kí mbigí óto 'bú 'yi e dozé nda kpá kí 'Dówú Lomo bi simizé ní. ⁷ Ndisizé úku mbigí ledre 'bi Lomo zí 'yi e, zí Lomo ndisiné í'bí roko'bu moko ma'dáa zize ne. Gi zía bi utúasazé go komo Lomo ní, zize ndisizé dúyú méngi éyi ga bi Lomo ili yée ní. Simi 'do'dó ezé mbá, ledre ga bi ndisizé úku yée kí éyi ga bi ndisizé méngi yée ní, niyi mbá miútúásáye. ⁸ Ndisizé 'dódo dúyú mbigí ledre 'bi Lomo zí 'yi e. Togú ngíti géyi otoní úndruzé bú togú otoní wá, togú ngíti géyi mbofoní zée bú née ndaá 'bi ledre ezé wá, kací kadra mbá ndisizé úku dúyú mbigí ledre. Simi ma'díi ga gére née mbá, ngíti géyi 'yi e ya azé fú lá 'yi ranga e. ⁹ Abú owoní bú kídí azé 'yimikása ga bi 'bi Lomo ní yá, fi, ngíti géyi 'yi e iliní eyé kenée wá. Zíye ndisiyé ócó zée í'bí zize 'duo umbu, abú kenée ndotó uyuzé ezé gi zí ócó née wá. ¹⁰ Abú mimbé'dezé ndisi 'déci mi'déci gi zí ledre ga gére née yá, azé kpá fú lá kí rokinyi. Abú éyi ga bi 'bi sága ba ndani zize wá, ndisizé kpá fú óto ledre 'bi Lomo zía ngbórone mingbóro simiyé. Éyi ga

bi Lomo otoogu yée sága ba niyi mbá 'bi ezé.

¹¹ Sée lúnduzé e simi Lomo 'yi ga bi 'bi Koríndo ní, ukuzé kóo ledre go fúo zise kídí otozé 'búse go dozé kíngaya. ¹² Ma'díi, 'búse ni yi ené fú bo dozé. Yi ené sée, ilisé yi esé 'dí'bióyó 'búze gi dosé se. ¹³ Mándisi ódro zise ba káa zí 'yi odro zí owú 'bi ené ní, idisé óto 'búze.

'Yi ga bi ngunguni ledre 'bi Yésu wá ní

¹⁴ 'Yi ga bi ngunguni ledre 'bi Yésu go ní, ndisi kotruní eyé royé kí yée ga bi ngunguni ledre a wá ní wá. 'Yi ga bi ndisini méngi bilámá ledre ní ndisi kotruní eyé royé kí 'yi méngi bisinyi ledre e wá. Kpá káa zí bi bimióngó ndikiní eyé kí mutuluru wá ní. ¹⁵ Kpá kenée, togú Kírésito ndisi kotruní royé kí Satána wá ní, sara zée 'yi ga bi 'bi Yésu ní azé nda ndisi kótru 'bi ezé rozé kí 'yi ga bi ngunguni ledre Yésu wá ní lará a káa be 'dí? Kenée ogu wá. ¹⁶ Sée 'yi ga bi ngungusé ledre 'bi Yésu go ní, áse go káa zí 'Díci 'bi Lomo ní gi ro zía ndisiné simisé. Gi zí keyi née ní, ndaá miútúásáne zise nda'basé ndisi óto úndru lomo ga bi yemeni yée kí sílì 'yi ní wá. Lomo uku kenée kídí, "Mááyí ndisi dongará 'yi amá e, zíma ndisi gámama dongaráye gi zía mááyí Lomo eyé niyi 'bi eyé nda 'yi amá e." ¹⁷ Zí Ngére kpá lóru 'yi ené ga gére née kídí,

"'Yi ga bi ngunguni ledre amá wá ní,
ndásé ndisi kótru rosé keye wá.
Ndásé ndisi méngi lódú ledre eyé wá,
gi ro zise útúásáse kací komomá."

¹⁸ Zí Lomo úku ledre kídí,
"Mááyí idí 'Búse, zise idise owú 'bi
amá e,
Mááyí Ngére Lomo, bi kí roko'bu ledre e
zíma ní, máuku ledre ga gére née
máa."

7

¹ Owú 'bi Babá e simi Lomo, káa zí bi 'Buzé uku ledre go zize kenée ní, idizé í'bí rozé za mbá zía zize ndisizé dúyú méngi

ledre ga bi niyi óto wo zía ídine kíze kí rokinyi ní.

Páwulo ni go kí rokinyi gi ro Tító

² Mángúngú romá zise, ídísé óto 'búze. Luyúzé ezé ledre rosé mbá wá, mengizé ezé gbawá ledre máa wo bi zí bi sínýíne ro ngúrusé ní wá. Londoze gbawá ngúru 'yi gi dongarase gi ro éyi ené. ³ Máúku amá ledre née kí sómú ledre bi kídí áse bisinyi 'yi e ní wá. Máúku ledre née kenée gi zía 'búse ni domá kíngaya káa zí bi kóo máúku zise 'dá'dá ní. Togú mbú umbu yá, azé úyu kése, togú mbú ídí tridri yá, azé ídí tridri kpá kése. ⁴ Máówo bú kídí áse ndísi méngi fú lá ledre ga bi Lomo ili yée ní. Gi zí kényi née zí bi ndísi émené romá gi zise. Miméngi ledre esé esi roko'bu go simimá. Simi 'dó'dó ga bi mándísi 'dó'dó yée née za mbá, mááyí fú lá kí rokinyi gi zise.

⁵ Simi bi oguzé simi kángá bi Makedoniya, síli ilí rozé wá, 'di'bize mimbé'dezé mbá do sílize gi zí ríki 'do'dó ga bi 'do'doní zée kíe ní. ⁶ Lomo ndísi lengbe í'bí rokinyi zí 'yi ga bi utúasání ndíki a wá ní. Mindá'baógu Tító gi zise girí i'bí mongú rokinyi go zize. ⁷ Ma'dii, mindá'baógu a oto zée go zize ídize kí mongú rokinyi. Mongú a, ni wo bi ndísisé kóo sáká wo íri ní. Uku zize kídí áse íri kí mongú sómú ledre gi romá. Ledre ga gére née mbá oto máa go zíma ídíma kí mongú rokinyi.

⁸ Máówo bú kídí wáraga kóo máéké ní, oto ungu go ca ro mimbé'desé. Abú kenée ndotó, mándá kí mongú sómú ledre wá, gi zía máówo bú ni zise káa do sáká éyi. ⁹ Káa zí bi mááyí úku ledre ba ní, azé go kí rokinyi. Ndaá gi zía bi ya odrozé kóo go zise zía ówoné rosé ní wá, yi ené gi zía ówosé kóo go kí rosé kídí luyúsé kóo ledre go. Gi zí kényi née, zise nda go óyóló'bó sómú ledre esé gi zía Lomo ili kenée. Ídísé ówo a kídí otozé ezé ungu ro mimbé'desé wá. ¹⁰ Togú bi sinyi ro 'yi gi zía bi luyú gi do misi'di 'bi Lomo ní, zía óyóló'bó sómú ledre ené do ndá'baóguné do misi'di 'bi Lomo yá, Lomo ni í'bí tridri bi za fí ní zía, zía ídine kí rokinyi. Togú

do sogo kángá ba oto yi zí bi sínýíne royí, zíyi ídíyi kí lerí gi zía yá, ni 'dí'biógu yi zí umbu.

¹¹ Lúrúsé aka bilámá mimbé'de Lomo rosé. Simi bi luyúsé ledre, zise óyóló'bó mimbé'desé do ndá'baóguné zía ní, zía 'dí'bilúgu sée zine simi sumu. Gi zí kényi née ni cakaba go miówóné kídí áse go mbigí 'yi ga bi 'bi Lomo ní, gi zía luyú ledre ndaa lolu rosé wá. ¹² Máéké amá ledre née gi ro óto 'yi bi luyú ledre née do bisinyi misi'di, togú gi ro úku yéme ledre gi ro 'yi máa wo bi mengini bisinyi ledre zía ní wá. Máéké gi ro zise ówo a kídí méngi yémesé ledre go gi rozé. ¹³ Ledre née oto zée go zize ídize kí rokinyi.

Ndaá kpá lá duú zée wá, kpá Tító. Gi zía Simi bi kóo kasazé wo zise íri ní, zise 'dí'bi wo simi sumu kí 'búne, zía ndísiné bilámáne sómú ledre wá. ¹⁴ Máúku ledresé zía máyá áse bilámá 'yi e. Simi bi ogú zise íri ní, zía luru ledre ga bi máúku yée zía gi rosé ní za cú kí komoné. Ótosé máa go zíma ídíma kí rokinyi. ¹⁵ Ledresé ni go zía owóowó gi zí bilámá ledre bi méngisé zía, zise 'di'bi wo kí 'búne simi sumu ní. ¹⁶ Mááyí kí mongú rokinyi gi zise, ledresé ni zíma owóowó.

8

'Yi 'bi Makedoniya e sakáni lafúye

¹ Owú 'bi Babá e, ilizé úku 'dódo a zise kídí Lomo méngi bilámá ledre go simi 'yi ga bi 'bi Kírésito simi kángá bi Makedoniya ní. ² 'Yi 'bi Makedoniya ga gére née abú tú'dú 'do'dó ndísi ndíki yée, zíye kpá ídíye 'yi lerí e yá, yokoní síliye za kí sómú ledre eyé mbá sáká lafúye 'yi ga bi 'bi Kírésito ní. ³ Síliye bi yokoní ní, rorómó go, gi zía i'bini za kí mimbé'deyé mbá. ⁴ Bi ba ní, niyi ba ndísi ngungú royé zize, idize ngungu a gi do bi zíye yoko síliye sáká lafúye 'yi ga bi 'bi Kírésito simi Yerusaléma ní kíe. ⁵ Éyi bi mengini ní, ni nda yi ené go kpí gi zí ledre bi ndísisé sómú a gi royé ní. I'biütuní aka yi eyé royé mbá zí Ngére Yésu kí, zíye nda ndá'baóguyé ndísi lódú kacize káa zí bi Lomo ndísi úku'í'bí a zíye ní. ⁶ Káa

zí bi kóo ówosé bú Tító lúnduzé simi Lomo ndịsi kóo 'dókó sée ne kí sómú ledre 'bi yóko sịlị ní, azé go kpá kásalúgu wo zise íri gị ro zía kpá fú 'dókó sée kí sómú ledre gị ro zise yóko sịlịse rómo gị do wo bi kóo 'dá'dá ní. ⁷ Ásé go ndịsi méngị tų'dų bilámá ledre e. Ledre 'bi Kírésito bi ngungusé ní i'bí roko'bu 'bi 'dódo ledre go zise, ásé go kí mingburoko ówo ledre e, kpá nzíyisé gị ro sáká 'yị e gị zía ótosé 'búze go. Bi ba ní, ídísé nda mu ndịsi sáká 'yị e rómoné mirómo.

⁸ Máúku amá bi kídí ídísé mu yóko sịlịse ní wá, máúku 'dódo lá ledre ga bi lafúse 'yị 'bi Kírésito ndịsiní méngị a ní zise, togú ndịsísé go kpá méngị a kenée kí mimbé'desé kịé'do yá. ⁹ Lúrútokosé aka ledre bi Kírésito Yésu Ngére ezé ní. Inyị za cų gị komo ere óguné do sogo kángá ona káa zí 'yịma'dí ní, ídíne káa do 'yị lerị gị do bi zise ídise kí éyị zise bi ni trịdri bi fí ní.

¹⁰ Kíbi kóna ásé se mizefi 'yị ga bi i'biní royé ndịsi yóko sịlịye gị ro sáká lafúse ga bi 'yị 'bi Kírésito niyí 'yị lerị e ní. ¹¹ Káa zí bi kóo tónósé go yóko sịlịse ní, ídísé kpá fú mu méngị a kenée gị do bi zía útúásáne kpịni kací mimbé'desé bi kóna née. Ídísé í'bí a kpịni kací roko'bu éyị bi do sịlịse ní. ¹² Éyị bi ni kí ledrené owóowó ní ndaá 'bi ené bi ya í'bí go cų káe 'di ya ní wá, yị ené bilámá mimbé'deyị bi ndịsi í'bí a káe ní, ndịsi óto Lomo ne ídíne kí rokinyi.

¹³ Máílí amá gága sée migága gị ro í'bí éyị zí 'yị e, zise ídiákase simi 'do'dó wá. Yị ené duų sáká éyị bi kí 'búne ní gị ro zise ídise mbá kí éyị e zise. ¹⁴ Bi ba ní, éyị ni bo zise ídísé mu í'bí a zí lafúse. Simi ngíti sịndị kadra niyí óyóló'bó royé í'bí a zise. Míméngị kéyị bi kenée ní ni ótosé e mbá zise ídise kí éyị e zise. ¹⁵ Káa zí bi ni miékéne simi miéké kúrú Lomo kídí, "Yị ga bi 'do'dų yokoní éyị miánu go kینگaya ní, bandáomoní eyé ngíti a gị royé wá. Yée ga bi 'do'dų yokoní 'bi eyé lá ca ní, idiákání eyé lá kí wo bi zíye ca née wá."

Kasaluguní Tító simi Koríndo

8:15 8:15 Ólúogụ 16:18

¹⁶ Mbófo éyị zí Lomo zía óto 'búse do Tító kpá káa zí bi óto 'búse domá ní. ¹⁷ Simi bi ukuzé ledre zía gị ro zía ndá'ba ándá roné zise íri ní, ni kóo kí rokinyi gị zía ili kpá fú gị ro ndịsi sáká sée kí sómú ledre. ¹⁸ Kasazé yée gị yáa kí ngíti lúnduzé simi Lomo, ni 'yị bi 'yị 'bi Kírésito owoní wo mbá bú gị zí bilámá ledre 'bi Lomo bi ndịsi úku a ní. ¹⁹ Lafúze e 'yị 'bi Kírésito geléní wo ye gị ro zía 'dịyító zée kí éyị ga bi yókosé yée zise ndéréze saká lafúze ga bi simi Yerusaléma ní káe ní. Née míméngị ledre bi ni óto 'yị e zíye ndịsiyé í'bí mbófo éyị zí Ngére Lomo gị roa ní. 'Dodo kírí née kídí azé nzíyízé gị ro ndịsi sáká lafúze e ga bi iliní sáká éyị ní. ²⁰ Ni miútúásáne zise ndéréze kí lúnduzé bi gélésé wo ní, káa bi ngíti géyị 'yị e niyí sómúlúyú ledre kídí késí bi yókosé ní, sinyízé go káe. ²¹ Máúku ledre née kenée, gị zía máílí Ngére Lomo kí 'yịma'dí e mbá idíní ówo a kídí ndịsízé go méngị moko ené do bilámá misi'diné.

²² Káa do yata ledre, esízé ngíti lúnduzé simi Lomo go zí Tító e kí ezené bi máúku ledre a née, niyí ndéré gị yáa zise íri ní. Owoyemezé ledre gị roa go bilámáne do tų'dų misi'di e, moko ené zí Ngére Yésu ni bilámáne. Ni kí rokinyi gị ro zíye ndéréye kí lafúne ga gére née zise íri. ²³ Togú 'yị niyí ndú'yú sée gị ro Tító yá, née kú ngúru eze 'yị mokomá bi ndịsízé méngị moko kéne gị ro sáká sée ní. Gị ro ngíti géyị ya'dá ga bi gbre née, 'yị 'bi Kírésito ga bi yáa ní kasaní yée ye gị ro zíye ndịsi méngị moko zise íri. Kací moko eyé ndịsi óto tų'dų 'yị e zíye ndịsiyé í'bí mbófo éyị zí Yésu. ²⁴ Ídísé óto 'búye, zise 'dí'bi yée simi sụmụ gị do bi zí 'yị ga bi kasaní yée ní, ówo a kídí ledre ga bi ndịsízé mbófo sée káe ní, niyí ma'díi.

9

Yóko sịlị zí 'yị 'bi Kírésito ga bi simi Yerusaléma

¹ Máílí amá fú lá ndịsi éké ándá ledre gị ro yóko sịlị bi yémesé ledre gị ro ndịsi í'bí a gị ro zía sáká 'yị 'bi Kírésito ga bi

simi Yerusaléma ní wá. ² Máówo bú kídí í'bisé rosé go zise ndìsì sáká lafúse. Née sù ledre bì mándìsì mbófo sée zì 'yì 'bì Kírésìto ga bì simi káṅgá bì Mekedoniya ní, kídí sée 'yì 'bì Koríndo simi káṅgá bì Ákaya ní yémesé kóo rosé go 'desì kíbì kóna gì ro yóko sùlìse sáká lafúse kíe. Ledre bì méngìsè nées, oto tú'dù ngíti géyì 'yì ga bì 'bì Kírésìto ní go ndìsì yóko sùlìye gì ro sáká lafúye kíe. ³ Gì zì kéyì nées, mááyì gì yáa go kása Tìto kí lafúne ga gére nées gì do bì zíye sáká sée kí moko 'bì yóko sùlì gì ro zise ídìse kí nzíyì éyì do sùlìse. Gì zía togù oguzé íri ndásé nzíyìsè wá, niyí sómù ledre kídí mbágá tú'dù ledre ga bì mándìsì úku yée gì do bisé ní niyí yì eyé mbá ɾanga. ⁴ Máúku kenée gì zía togù oguzé gì yáa kí ngúru 'yì gì dongará 'yì 'bì Kírésìto ga bì simi Mekedoniya ní togù nzíyì éyì ndaá yá, mááyì ídì kí mongù komokenyì, zì 'bì esé nda rómoné cú gì do 'bì amá. ⁵ Née sù ledre bì mákása Tìto kí lafúne ga gére nées idíní ndéré 'dá'dá íri gì ro sáká sée kí moko 'bì yóko sùlì nées. Gì ro zise í'bí a káa zì bì yémesé ní, ndaá káa zì gaganí sée gì roa miágaga ní wá.

⁶ Ásè lúru lùlì ledre nées gì ro ledre 'bì yóko sùlì. Togù 'yì í'bí éyì cúku'dée, Lomo ní í'bí úndru zía kpá cúku'dée, togù 'yì í'bí éyì mongúne, Lomo ní í'bí úndru zía kpá mongúne. ⁷ 'Yì idí í'bí éyì kacì mimbé'dené bì ili ní, ndaá sómù siminè káa zì éyì bì gaganí wo roa miágaga ní wá. Lomo ndìsì lengbe óto 'bù 'yì ga bì iliní ndìsì í'bí éyì kí mimbé'dené kíe'do ní. ⁸ Togù ndìsì go í'bí éyì zì 'yì e kí mimbé'deyì kíe'do kenée yá, Lomo ní í'bí úndru zíyì, zíyì ídíyì kí rìkì tú'dù éyì e, zíyì ndìsìyì sáká ngíti géyì 'yì e kíe. ⁹ Káa zì bì miéké kúru Lomo uku ní kídí, "Yì ga bì ndìsiní sáká 'yì lerì e ní, Lomo ní ndìsì méngì bilámá ledre zíye za fí."

¹⁰ Lomo bì ni 'yì í'bí kúfú kí éyì miánu zì 'yì e ní, ni í'bí úndru zise gì ro zì éyì e úwúye zise miúwù gì do bì zise ndìsìsè sáká 'yì e kíe. ¹¹ Lomo ní í'bí úndru zise,

zise ídìse kí éyì e do sùlìse ndìsì sáká 'yì e kíe. Zíye ndìsìyè í'bí mbófo éyì zì Lomo simi bì togù í'bizé sáká éyì bì gì zise ní go zíye ní.

¹² Ídìsè ówo a kídí, yóko sùlì bì ndìsìsè yóko a sáká 'yì 'bì Kírésìto ga bì simi Yerusaléma kíe ní, ni óto yée zíye ndìsìyè í'bí mbófo éyì zì Lomo kíngaya. ¹³ Yóko sùlìse nées ni óto 'yì 'bì Kírésìto ga bì simi Yerusaléma ní, zíye ndìsìyè mbófo Lomo kídí ma'díi, ṅúṅgusé bilámá ledre 'bì Ngére Yésu go. ¹⁴ Bì ba ní, niyí ba ndìsì ini ini gì rosé kí mimbé'deyé kíe'do gì do bì zíye kóo ídíye kése do bì kíe'do. Gì zía bì owoní sáká éyì 'bì Lomo go gì zise ní. ¹⁵ Mbófo éyì zì Lomo zía kásaogù owù 'bì ené káa do mongù sáká éyì ené zize.

10

Páwulo uku yeme ledre gì ro moko 'bì Kírésìto

¹ Ba máa Páwulo, índisè aka mbílìse zíma, zise úwú ledre bì máílì úku a zise ndoo kpá kí bikìdrì mimbé'demá káa zì bì Kírésìto ndìsì méngì a ní. Abú ngíti géyì 'yì e gì dongarásè ukucayiní ledre kídí mándìsì ódro o'buó'bu zise lá duù simi miéké ledre togù nda goó do komosé yá, máódro kenée wá. ² Ngíti géyì 'yì e gì dongarásè ndìsiní úku ledre kídí ndazé ezé mbigì 'yì ga bì 'bì Lomo ní wá. Mángúṅgú romá zise, ídìsè úcuómo yée. Gì zía simi bì togù máogù go zíye íri ní, mááyì esì sùlìma komoyé o'buó'bu. ³ Máówo bú azé 'yìma'dí e do sogo káṅgá, ndìsìzè méngì 'bì ezé yì ezé ledre ga bì Lomo ili yée ní, ndaá káa zì miméngì ledre 'bì 'yì ga bì owoní Lomo wá ní wá. ⁴ Éyì ga bì ndìsìzè ícì okó kíe ní mbá oguní gì zì Lomo, ndaní eyé komokenzì 'bì okó ga bì 'bì do sogo káṅgá ba wá. Yì ené roko'bu 'bì Lomo bì zize ní ndìsìne rómo cóngó ro Satána. ⁵ Ndìsìzè 'deweóyó cóngó ro 'bì Satána bì ndìsì úcuómo 'yì e kí ṅúṅgu ledre 'bì Lomo, zize kpá ndìsìzè 'deweóyó cóngó ro bicayi ledre ga bì ndìsiní úku yée ní. Zize ndìsìzè 'dódo ledre 'bì Kírésìto zíye kí roko'bu 'bì Lomo

bi zíze néese gi do bi zíye ngúngu a. ⁶ Sée ga bi 'bi Koríndo ní, ilizé idísé ìnyì mbá ngúngu ledre 'bi Kírésìto. Togú méngísé go tí kenée yá, azé ìnyì kése mbá èsì sùlìzè o'buó'bu komo 'yì ga bi iliní ngúngu ledre Kírésìto wá ní.

⁷ Sómù ledre néese ogù simisé kenée yì ené gi zía bi ótosé komosé lá dujú ro ledre ga bi ndìshìní méngì royé do sogo kàngá oná ní. Idísé ówo a bilámáne kídí ndazé ezé káa zì ngítì géyì 'yì ga bi ndìshìní ímí dībīlì kí ledreyé kídí yée niyí 'yì ga bi 'bi Kírésìto ní wá. Azé yì ezé ze mbigí 'yì ga bi 'bi Kírésìto ma'dáa ní. ⁸ Togú lúrúsé káa zì éyì bi mándìshì ìlì kí úku ledre roko'bu bi Ngére i'bí zíze néese yá, ni bilámáne. I'bí roko'bu néese gi ro zíze 'dódo ledre kí zíse, ndaá gi ro ónzóoto sée kíe bi wá. Néese sù ledre bi dokuwu méngì máa gi zía wá ní. ⁹ Bi goó kenée ní, ndásé sómù a bi kídí mándìshì èsì ngìrì simisé kí wáraga ga bi mándìshì éké yée zíse ní wá. ¹⁰ Máúku ledre néese kenée, gi zía ngítì géyì 'yì e gi dongarásé ukuní ledre kídí, “Togú Páwulo eké kasa ledre miékékása yá, ledre ga bi uku kasa yée ní niyí kí roko'buyé. Togú nda do komosé yá, ledre ga bi zía úku a zíse kí roko'buné kenée ní ndaá.” ¹¹ 'Yì ga gére néese ndìshìní úku néese gbékpì ledre. Ledre bi máúku o'buó'bu simi wáraga ní, ni ídí kpá ledre bi mááyí úku a simi bi máogù go zíse íri ní.

¹² Otozé ezé ledrezé zía ídine owóowó káa zì bi ngítì géyì 'yì e ndìshìní méngì a ní wá, ndìshìní yì eyé néese lá óto royé kí royé kídí ledreyé ni owóowó, rìfuní yì eyé néese mīrīfo. ¹³ Ndisizé úku dujú ledre moko bi Lomo i'bí zíze ndìshìzè méngì a gi ro ndéréogumá kíe gi zíse íri ní. ¹⁴ Sù ledre bi zíze ndìshìzè mbófo rozé gi roa ní ndaá. Owozé bú azé ze mizefi 'yì ga bi oguṭṭuní royé kí bilámá ledre 'bi Kírésìto zíse ní. ¹⁵ Ilizé ezé kpá mbófo rozé gi ro éyì ga bi ngítì géyì 'yì e méngìní ye, káa zì éyì bi méngìzè ze ní wá. Mongú óto komozé ni gi ro zì ledre 'bi Lomo ngbóróne simisé zía óto moko ga bi ndìshìzè méngì yée néese aṅgané do bi e mbá. ¹⁶ Gi do bi

zíze útúásáze ndéréze kí bilámá sanda 'bi Kírésìto kpá zì ngítì géyì 'yì ga bi simi ngítì géyì gara e kídí bi ngítì géyì 'yì e oguní aka íri wá ní. Ilizé ezé mbófo rozé kí moko bi ngítì géyì 'yì e méngìní go simi ngítì géyì gara ní wá. ¹⁷ Miéké kúrú Lomo uku kídí, “Togú 'yì ili mbófo roné yá, idí mbófo roné gi ro éyì ga bi Ngére Lomo ndìshì méngì yée ní.” ¹⁸ 'Yì ndaá sómù a bi yaá ledre ga bi néese ndìshì méngì yée ní utúásání go miútúásá ní wá. Ngére Lomo ndìshì ówoyème miméngì ledre 'bi 'yì bi utúásá go miútúásá ní dujú ne.

11

Páwulo ukucayi ledre gi ro 'yì ranga e

¹ Owù 'bi Babá e, togú ni zíse káa zì éyì bi mándìshì mbófo romá ní yá, ónzósé aka mimbé'desé zíma ndoo simi ledre rifu máa néese. ² Kací kadra mbá ledresé ni zíma owóowó kpá káa zì bi ledresé ni zì Lomo owóowó ní. Máílì idísé ídí dujú 'yì ga bi 'bi Kírésìto ní zíse ndìshìsè méngì dujú ledre ené. ³ Mándìshì sómù simimá gi rosé kídí karanée ngítì géyì 'yì e niyí lóndo sée káa zì bi kóo Satána londo Áwa ní, zíse óyó sogosé zì Kírésìto. ⁴ Ótosé komosé kíe'do wá gi zì 'di? Simi bi kóo 'dodozé ledre 'bi Ngére Yésu zíse ní, zíse kóo ngúngu a zì 'Dówù Lomo kóo go óguné simisé. Bi ba ní ótoómosé bilámá ledre 'bi Lomo bi kóo néese go kenée, ndìshìsè nda yì esé go úwú 'dódo ledre bi kpì ngará ndaá 'bi Yésu kí 'Dówù Lomo siminé wá ní. ⁵ Abú 'yì ranga ga gére néese ukuní ledre kídí yée niyí mbigí 'yìmikása ga bi 'bi Yésu ní yá néese ranga, utúásání rómo domá kí ledre wá. ⁶ Abú 'yì ranga ga gére néese ndìshìní 'dódo ledre káa éyì bi owo romoní ledre domá ní yá, wo bi ma'díi ní, máówo rómo doyé kí ledre. Ówo yémesé go bilámáne simi ledre ga bi mándìshì 'dódo yée zíse ní.

⁷ Ndaá 'bi ené kóo lúyú ledre zíma ndìshìmá 'bó'bu romá kí óto úndrusé simi bi mándìshì 'dódo bilámá ledre 'bi Lomo zíse lá gbékpìne má'dí'bi éyì gi zíse wá ní wá. ⁸ Má'dí'bi gága amá éyì gi zì

'yì e méngì moko 'bì Kírésìto kíe don-garásè wá. 'Yì e i'bíní yì eyé éyì e ye kí mimbé'deyé kǐé'do. ⁹ Simi bì kóo mááyí dongarásè iri ní, abú lerì ngíti géyì éyì e mengìní kóo máa ndotó, máómbo amá kóo éyì e gì zísè wá. Ngíti géyì 'yì ga bì 'bì Kírésìto oguní gì simi Mekedoníya ní, i'bíní sáká éyì go zíma. Gì zí kéyì nées, tónóne karaba ndéréne 'dá'dá, máìli ídí káa do éyì miówó dosé gì ro sáká éyì wá. ¹⁰ Máúku zísè ma'díi káa zí bì mááyí 'yìmikása 'bì Kírésìto ní, ledre bì kóo mándìsì mbófo romá kíe máyá ndásè í'bì éyì sáká máa kíe wá ní, mááyí fú lá ndìsì mbófo a simi Ákaya ona 'yì bì nì úcuómo máa ní ndaá. ¹¹ Ndaá 'bì ené gì zía bì ya 'búse ndaá domá wá ní wá. Lomo owo bú kídí 'búse nì domá kíngaya. ¹² Mááyí ndìsì méngì moko amá tí fú káa zí bì lengbe ní. Káa bì 'yì ɽanga ga gére nées niyí ndìsì mbófo royé kídí moko eyé nì kpá káa zí 'bì ezé ní ke. ¹³ 'Yì ga gére nées ndaní eyé mbigí 'yìmikása ga bì 'bì Kírésìto ní wá, moko eyé ndaá kpá miútúásáne wá. Ndìsìní lá lóndo sée kí úku ledre kídí yée niyí 'yìmikása 'bì Kírésìto. ¹⁴ Miméngì ledre eyé nées utúasá ówó kací komomá wá, gì zía Satána utúasá kpá bú lóndo roné zí 'yì e, ndìsì lóndo 'yì e kídí nées nì maláyika 'bì Lomo. ¹⁵ Gì zí kenées nées, 'yì ɽanga ga gére nées utúasání yì eyé bú kí roko'bù bì gì zí Satána ní ógu ndìsì 'dódo ledre zí 'yì e káa zí 'yìmikása ga bì 'bì Kírésìto ní. Karanées Lomo nì 'dó'do yée ásáne kpìní kí miméngì ledre ga gére nées.

Páwulo 'do'dó gì ro ledre 'bì Kírésìto

¹⁶ Mááyí kpá úku ándá zísè, 'yì ndaá sómù a bì ya mándìsì mbófo romá nées mááyí 'yì ɽifu ní wá. Togú nì káa zí mándìsì mbófo romá ní yá, índísé aka mbílísè zíma zísè úwú ledre ga bì mándìsì úku yée ní mbìmbì. ¹⁷ Mámbofo amá romá nées kí sómù ledre bì kídí Ngére ili ne ní wá, máìli máa zíma ídíma káa zí 'yì ɽifu ní. ¹⁸ Káa zí bì ngíti géyì 'yì e ndìsìní mbófo royé gì ro éyì ga bì mengìní yée ye ní. Mááyí kpá ndìsì mbófo romá gì ro

moko 'bì Kírésìto bì mándìsì méngì a ní. ¹⁹ Káa zí bì lúrúsé kídí ásé 'yì ówo ledre e ní, ídísé mu ndìsì ndìsì kótrù rosé fú kí 'yì ɽanga ga gére nées ásé ówo misínyíye. ²⁰ Ówosé ledre wá gì zí 'di? 'Yì ga bì ndìsìní óto sée káa do owúkúlú eyé e, zíye ndìsìyé lóndo sée kí 'dí'bì éyì esé e ní, do ndìsìyé kí óngbo komosé kpá drú ní. Éyì bì mengì sée zísè ndá'ba ndìsì ndìsì kótrù rosé kéye ní 'di? ²¹ Mángungu go kídí máúku kóo ledre e go zísè káa zí 'yì bì owo ledre wá ní káa zí bì ngíti géyì 'yì e somúní ní.

Abú 'yì ɽanga ga gére nées ndìsìní mbófo royé gì ro ledre ga bì ndìsìní méngì yée nées yá, mááyí mbófo romá kpá kenées abú nì zísè káa zí ledre ɽifu ní. ²² Togú ukuní kídí yée niyí gì simi kúfú bì Ébere ní yá, mááyí kpá gì simiyé, togú ya gì simi kúfú Isiréle e yá, mááyí kpá gì simiyé, togú ukuní ya yée niyí gì simi bulúndu Abarayáma yá, mááyí kpá bulúndu Abarayáma. ²³ Togú ukuní ledre zísè kídí yée niyí 'yì 'bì moko 'bì Kírésìto yá, mááyí úku ledre zísè káa zí 'yì bì doa sinyí misínyí ní, mándìsì méngì moko 'bì Kírésìto rómo doyé mbá, do óto ándá máa miótoándá simi sígìní, do ndìsìyé ócò máa kíngaya do í'bì zíma 'duo umbu zíma ndìsì ólúógumá gì zíye 'duo gì gu.

²⁴ Kí'dí ìnyì simi ngíti géyì síndì kadra, Yúda ga gére nées ndìsìní ócò máa kí sí'dí cíkérì a doa sokó doa ìnyì doa eso (39). ²⁵ Míngburoko 'yì 'bì Róma ocóní máa kí ngbángbá kí'dí ota (3), zí ngíti géyì 'yì e óngbo máa kí tutú e kí'di kérì. Simi ngíti síndì kadra zí kurúngba 'déwené kíma kí'dí ota (3), zí bì áráne domá ndre kí ndìsì éle do iní. ²⁶ 'Do'dó ga bì mándíki yée simi gámá ga bì kací moko 'bì Kírésìto ní, ngíti géyì niyí ngburu e ndìsìní kí úcu'dútù misì'di e, ngíti géyì yá 'yì ugu e ndìsìní kí tóro 'dútù misì'di e, ngíti géyì yá 'yì amá e kí 'yì lóngó e ndìsìyé 'dó'do máa. Ngíti géyì yá zíma ndíki 'do'dó gì zí 'yì ga bì simi gara ní. Zíma kí 'dó'dóma simi yana súwú gì zí ndéré ga bì gbála ní, ngíti géyì yá, gì zí míngburoko síli ga bì ndìsì kízi kurúngba do iní ní,

ngíti géyì yá gì zí 'yì ga bi ndìsiní óto royé kídí yéé niyí 'yì ga bi 'bì Kírésìto ní. ²⁷ Mándìsì méngì moko kí roko'bù má mbá gì ro zíma sáká romá. Ngíti géyì yá 'bì 'dì'bi komomá kí ndùlù wá. Ngíti géyì yá zíma ndìsímá kadra teké éyì miánu kí iní oguní taramá wá. Ngíti géyì zíma ndìsì 'dó'dóma gì zí drù gì zí lerì bongó. ²⁸ Simi ledre ga gére née mbá, mongù a mándìsì sómù ledre 'do'dó ga bi ndìsì ndíki 'yì ga bi 'bì Kírésìto ní. ²⁹ Kací kadra mbá mándìsì sómù ledre gì ro yéé ga bi roko'bù 'bì Lomo ndaá aka simiyé wá ní gì ro zíma sáká yéé, zí mimbé'demá ndìsì ésìne miésì gì ro yéé ga bi londoní yéé go gì ro zíye lúyú ledre ní.

³⁰ Togù mándìsì mbófo romá, ni miútúásáne zíma ndìsì mbófo romá gì ro éyì ga bi mándìsì méngì yéé zíse ndìsìsé lúru máa káa zí mááyí 'yì rifu ní. ³¹ Máúku zíse ba ma'díi ledre. Lomo bi 'Bù Ngére Yésù, bi ni miútúásáne zí 'yì e ndìsiyé mbófo wo ní owo bú kídí mánraŋa amá ranga wá, mándìsì úku mbigí ledre. ³² Simi bi kóo mááyí simi gara bi Damásika ní, gávana bi kóo ndìsì méngì moko sù sùlì mongù ngére bi Aréta ní oto kóo asikíri ené e tara mbotù gara máa née gì do bi zíye 'dì'bi máa. ³³ Gì zí keyì née ní, zíma ékì ndìsímá simi mongù gbété zí ngíti géyì 'yì e ésìógù máa kíe kí ká'dá sága gì do bifúó bi ro gara bi o'bóní ro gara máa née ní ní. Née misi'di bi máómo doa ní.

12

Lomo 'dodo ere zí Páwulo

¹ Ni miútúásáne zíma ndìsì mbófo romá, abú máútúásá amá ndíki éyì gì simi a wá ndotó. Ledre ga bi Ngére Yésù 'dodo yéé zíma ndìsì lúru yéé ní, mááyí fú lá ndìsì úku ledreyé. ² Máówo bú bilámáne kídí Lomo 'dì'bi kóo ngúru 'yì 'bì Kírésìto go gì komo ere 'desì. Kací ledre máa née méngì simibi go sokó doa eso (14). Éyì bi máówo'dí'bi wá ní, togù Lomo 'dì'bi kóo née kùrù'bù a nyé, togù lá lomo roa yá máówo wá. Lomo owo yì ené ne. ³ Ma'díi éyì bi máówo'dí'bi ní,

Lomo 'dì'bi kóo wo go. Togù kùrù'bù a nyé, togù lá lomo roa yá, Lomo owo ne. ⁴ Lomo 'dì'bi kóo wo go gì komo ere simi 'be 'bì rokinyi bi ndìsiní ndólo a paradísa ní. Zíma úwú tú'dù ledre e íri wo bi 'yìma'dí utúasá líkpì a ne zíse wá ní. ⁵ Togù gì ro ledre mbófo ro 'yì káa zí o'do née yá, née kóo go éyì bi mááyí mbófo romá gì roa ní, tí lá máíli méngì ledre máa wo née wá. Mááyí ndìsì gbúrógbó dujú kí ledre máa wo bi kídí mááyí 'yì lúyú ledre ní. ⁶ Abú mááyí kóo mbófo romá yá, ndaá 'bì ené rifu wá, gì zía máúku yì amá née ma'díi ledre. Tí lá máíli amá mbófo romá wá. Máíli 'yì e idíní óto komoyé dujú ro ledre bi mándìsì méngì a kpá kí úku a zíye ní.

⁷ Gì zía bi mándìsì mbófo ledre ga bi Lomo 'dodo yéé zíma ní, zí Lomo ótoómo misi'di zí Satána óguné ndìsì í'bì 'do'dó romá.

⁸ Máini ini go zí Ngére Yésù kí'dí ota, idí 'dì'bióyó 'do'dó née gì romá 'dá'ba. ⁹ Zí Kírésìto úkulúgu ledre zíma kídí, “Ndá sómù ledre wá, mááyí sáká yì, roko'bù máa ni bo kíngaya gì ro sáká 'yì ga bi roko'bù yéé ndaá ní kíe.” Káa zí bi goó kenée ní, mááyí ndìsì mbófo romá kíngaya gì zía máówo go kídí Kírésìto ni ndìsì í'bì roko'bù zíma. ¹⁰ Née éyì bi mááyí gì zía kí rokinyi ní. Abú roko'bù ndaá romá wá, abú ukucayiní máa, abú 'do'dó ndiki máa ba káa zí 'díya, abú kpá umbu, mááyí ngúngu éyì ga gére née mbá gì zía mááyí 'yì 'bì Kírésìto. Abú ni káa zí roko'bù máa ndaá yá, roko'bù máa ni bo.

Sómù ledre 'bì Páwulo gì ro 'yì ga bi 'bì Koríndo ní

¹¹ Ni zíma komokenyí zíma ndìsímá ódromá gì romá káa zí 'yì rifu ní, ndaá káa do ledre wá, ótosé máa sée zíma ndìsì ódromá kenée. Ásé kóo idí se 'yì ndìsì úku yéme ledre gì romá. Abú mááyí kenée yá, ndaá 'bì ené bi yaá 'yì ranga ga gére née romoní domá ní wá, márómo doyé simi miméngì ledre e. ¹² Simi bi kóo mááyí dongarásé íri ní, mándìsì kóo méngì mbá éyì ga bi kí roko'bù yéé 'dodoní

kídí ma'díi, mááyí 'yìmikása 'bì Kírésìto mándìsì ùtùsimimá miùtu. ¹³ Togù lúrúsé kóo káa zì éyì bì 'bùsè ndaá domá wá gí zía bì mándú'yú sée gí ro zise sáká máa wá káa zì bì mándìsì ndú'yú ngíti géyì 'yì ga bì 'bì Kírésìto ní wá ní, ídísé ótoómo ledre zíma.

¹⁴ Ba ní sɛndì kakra ogu go gí ro ota ngásáógumá lúru sée íri. Máútúásá ídí káa do éyì miówó dosé gí ro zise sáká máa wá. Mongù ledre amá nì gí ro sáká sée gí do bì zì ledre 'bì Kírésìto ngbóróne simisé. Gí zía mááyí 'bùsè simi Lomo. Ówosé bú bilámáne kídí mìnzéré owù e sakání eyé 'yì ndiki yée ye wá, 'yì ndiki yée ndìsìnì sáká yée ye gí ro zíye ngbóróye. ¹⁵ Gí zì kéyì nées ní, mááyí í'bì éyì ga bì zíma ní za mbá ndìsì sáká sée kíe zíma kpá í'bì cú kuru'búmá zì rìkì 'do'dó e gí ro sáká sée. Sara togù màméngì éyì e go gí rosé kenée ní, útúásásé gbawá óto 'búma cúku'dée? ¹⁶ Ma'díi, tú'dù ngíti géyì 'yì e gí dongarásé owoní bú kídí simi bì kóo mááyí zise íri ní, mándá 'bì amá kóo éyì miówó dosé zise ndìsì sáká máa wá. Abú kenée ndotó, ngíti géyì 'yì e ndìsìnì kóo fú uku ledre kídí mándìsì kóo 'dí'bì éyì e gí zise simi ugu roné. ¹⁷ Abú gba 'yì ga bì kóo mákása yée zise íri ní, 'di'biní kóo eyé éyì e gí zise ógu kíe zíma wá. ¹⁸ Mákása kóo Tító e kí ngíti 'yì lódù kací Yésu zise íri. Míméngì ledre ezé kí ya'dá ga gére nées nì yì ené kóo mbá kíe'do, bikérì 'yì bì gí dongarásé 'di'bì kóo éyì e go gí zise ní ndaá.

¹⁹ Ledre bì mááyí úku a ba, ndásé sómú a bì kídí ndìsìzè nées ítí kangúze gí zía bì ngíti géyì 'yì e ukuní kídí 'di'bizé kóo éyì e go gí zise ní wá. Ukuzé zise mbigí ledre do komo Lomo gí zía azé mbigí 'yì ga bì 'bì Kírésìto Yésu ní. Ilizé sáká sée gí do bì zise ídísé mbigí 'yì ené e. ²⁰ Mándìsì yáa sómú simimá gí rosé gí ro ledre ga kóna mándìsì 'dódo yée zise ní. Simi bì mááyí ógu zise íri ní, máógundíki amá lolu gú sée do misì'di 'bì Kírésìto káa zì kóo má'dódo zise ní wá. Ngíti géyì 'yì e

gí dongarásé niyí nda yì eyé ba íri go ndìsì ófú dongarásé kí lafúye, kí óto 'bù éyì 'bì lafúye doyé, kí ledre 'bì rará dongarásé, zíye ndìsì kí ifi dongarásé kí lafúye 'yì ga bì 'bì Kírésìto ní, kí ranga óto ranga ro lafúye, kí lílìkpì dongarásé, kí ndìsì óto royé kídí yée oworomoní ledre gí do lafúye, nda kpá kí úkuóto ledre ga bì zía ifi dongarásé ní. ²¹ Mándìsì kpá sómú ledre kídí, simi bì mááyí ógu zise íri ní, mááyí ídí kí mongù dokuwu kó'dù Lomo. Gí zía tú'dù ngíti géyì 'yì ga bì kóo luyúní ledre ní, oyólo'bóní eyé aka sómú ledre eyé zíye ndá'baóguyé zì Lomo fú lá wá. Niyí aka yì eyé fú lá ndìsì méngì ledre 'bì dokuwu 'bì ndìsì méngì 'berì.

13

Páwulo mada 'yì 'bì Kírésìto ga bì simi Koríndo ní

¹ Ídísé ówo a kídí ba go ota miógumá gí ro lúru sée íri. “Ledre ga bì za mbá áse ótoyéme yée dongará 'yì kí ezené ní idí idí do komo 'yì e gbre togù mbú ota.” ² Máésì kóo sílìma go komosé simi gbre miógumá bì kóo íri ní. Mááyí ba go kpá ésì ándá sílìma komosé abú mándá aka íri wá. Simi bì mááyí ógu íri ní, mááyí í'bì 'do'dó ro 'yì ga bì kóo luyúní ledre go ní. ³ Idí idí miówoné zise kídí, Kírésìto ndìsì úku ledre ga gére nées ne kpurú gí simimá zise. Ndaá 'bì ené bì kídí roko'bù ndaá zía méngì ledre kíe wá ní wá. Roko'bua romo do ledre e mbá. ⁴ Abú ufuní kóo Yésu káa zì 'yì bì roko'bua ndaá ní yá, Lomo ili ne kenée. Zì Lomo kóo go úru wo kí roko'buné. Zée 'yì ené e azé kpá cé káa zía ní, Lomo nì í'bì roko'bù zize káa zì bì kóo í'bì roko'buné zía ní gí ro zise ndìsìzè sáká sée kíe.

⁵ Ídísé lúru míméngì ledre esé e bilámáne, togù niyí bilámáye yá kídí ngúnğusé ledre 'bì Kírésìto Yésu go, áse kéne go éyì kíe'do. ⁶ Másómú ówoyemesé go bilámáne kídí azé mbigí 'yì 'bì moko ga bì 'bì Kírésìto ní. ⁷ Ndìsìzè íni ini zì Lomo idí ndìsì sáká sée gí do bì zise ndìsìsè méngì mbá ledre ga bì niyí miútúásáye

ní. Ukuzé ezé ledre née kenée gi zía bi yaá azé bilámá 'yi e ní wá. Ilizé gi ro zise ndísisé méngi ledre ga bi niyi bilámáye ní, abú ngiti géyi 'yi e gi dongarase lurúni zée káa zí moko ndaá simizé wá ndotó. ⁸ Ilizé yi ezé ndísi méngi duú mbigí ledre ga bi Kírésito ili yée ní, káa bi azé ndísi méngi ledre bi ngára ndani eyé ma'díi ledre e wá ní ke. ⁹ Azé kí rokinyi abú 'yi e lurúni zée káa zí roko'bu ndaá zize wá, owozé go bilámáne kídí ngúngusé ledre 'bi Kírésito bi 'dodozé zise ní go. Azé ndísi ini ini gi rosé gi ro zise útúásase kací komo a káa do mbigí 'yi ené e. ¹⁰ Née sí ledre bi máéké ledre ba kása zise énzí komosé kíe ní. Simi bi mááyí ógu zise íri ní, mááyí ógundíki sée fú ndísi méngi ledre ga bi utúasáni miútúásá ní. Gi zía roko'bu bi Ngére Yésu i'bí zíma ní, ndaá gi ro zíma ndísi 'dó'do sée kíe wá, ni gi ro sáká sée.

Odu mandá gi zí Páwulo

¹¹ Owú 'bi Babá e, ba go odu kúrúma zise. Ídísé ndísi bilámáne. Zise óto komosé ro ledre ga bi máúku yée zise ní, gi ro zí ndísi esé kí lafúse ídine bilámáne. Mááyí ini ini gi rosé zí Lomo idí óto 'bú lafúse dosé gi do bi zise ndísisé bilámáse.

¹² Ídísé ndísi í'bí mandá dongarase kí lafúse kí 'búne. ¹³ 'Yi 'bi Kírésito ga bi azé kéye yáa ní, i'bí mandá zise íri kíngaya.

¹⁴ Sáká éyi 'bi Ngére ezé Kírésito Yésu, kí óto 'bú 'yi e bi 'bi Lomo ní, kí kéyi lámá 'bi 'Dówú Lomo idí idí kíze cakaba za fí.

Wáraga bi Páwulo eké zí 'yì ga bi simi Galatíya ní Ledre gi ro búkú bi Galatíya ní

Kápita 1-2, Galatíya ni káńgá bi ndịsini karaba ndólo a Táki ní. Simi Moko 'bi 'Yimikása e kápita 13-14, Páwulo e kí Baranába ukuní kóo bilámá ledre 'bi Kírésito simi ngíti géyì gara bi 'bi Galatíya ní. Zí tǔ'dú 'yì e kóo ńgũngu ledre 'bi Kírésito. Simi sındí kadra máa bi kóo nées ní, zí ngíti géyì 'yì e kpí kóo óguyé 'dódo ngíti ledre kpí kídí 'yì 'bi Kírésito idíní óto úndru lorú kí ondú 'bi Yúda e. Ndaá lá duú ledre máa wo nées wá, ya'dá e mbá, idíní útú ngburu. Nées ní zí Páwulo úku ándá ledre zí 'yì ga bi 'bi Kírésito nées kídí Lomo yomo 'yì e go mbá, ndaá 'bi ené 'yì ga bi ndịsini lódú lorú 'bi ondú eyé e ní wá. Simi Moko 'bi 'Yimikása e 15, uku ledre zíye kídí nées go ledre bi 'yimikása ga bi 'bi Kírésito simi Yerusaléma odóní go kenée ní.

Simi kápita 3-4, Páwulo otoyeme do bilámá misi'diné kídí utúasázé ezé óto Lomo zía idíne kí rokinyi kí ledre ga bi ndịsizé méngi yée ní wá. Zía kpá úku ledre kídí azé idí mbigí 'yì ga bi 'bi Lomo ní gi zí ledre ené bi ńgũnguzé go ní cé káa zí Abarayáma bi mizefi bulúndu Yúda e ní. Zía kpá úku ngíti ledre simi kápita ga bi 5-6 ní kídí 'Dówú Lomo idí ndịsì ótoyeme zée gi ro zíze ndịsizé úwú ledre 'bi Lomo kí ndịsì óto 'bú 'yì e.

1 Máa Páwulo, mááyí 'yimikása 'bi 'Buzé Lomo kpá 'bi Kírésito Yésu 'yì yómo 'yì e. Roko'bu bi zíma ní Kírésito Yésu kí 'Buzé Lomo bi uru Yésu ma'dáa gi simi umbu ní i'biní ye ndaá 'bi ené 'yima'dí e wá.

* **1:3** 1:3 Kírésito Yésu: Ini ledre gi simia kídí, 'yì bi Lomo gelé wo káa do Ngére ní. Yésu, ledre gi simi iri nées kídí, ómo, 'yì yómo 'yì e. † **1:3** 1:3 Ngére: Ndólo bi Ngére ní, ni zí Lomo kpá zí Yésu gi zía niyí gbengará mbá Lomo kpá Ngére e.

2 Máéké ledre ba máa zíse, sée ga bi ńgũngusé ledre Kírésito Yésu ásé do bi e ńgũngúcuwa simi káńgá bi Galatíya ní. Lafúze ga bi ńgũnguní kpá ledre Kírésito Yésu go azé kéye yáa ní, i'bizé mandá kéye zíse iri kńngaya.

3 'Buzé Lomo kí Kírésito Yésu* Ngére† ezé idíní ndịsì sáká sée, gi ro zíse ndịsísé bilámáse. 4 Ídísé ówo a bilámáne kídí 'Buzé Lomo yeme ledre nées ne gi rozé. Zí Yésu úyuné gi ro lúyú ledre ezé gi ro zí Lomo yómo zée gi zí bisinyí ledre ga bi 'bi do sogo káńgá ba. 5 Gi zí bilámá ledre nées ní, idízé ndịsì mbófo Lomo kací kadra za mbá. Idí kenée.

Mbigi 'dódo ledre ni duú 'bi Kírésito

6 Owú 'bi Babá e, éyì bi mengi sée ní 'di? Lomo yeme ledre go zíse, gi zía bi oto 'búse go kńngaya zíse ńgũngu ledre owú 'bi ené Kírésito Yésu ní, mengi káa be 'di, zíse óyó sogosé 'diya zí Lomo. Zíse ńgũngu ledre bi ngára ndaá bilámá 'dódo ledre wá ní. 7 Máówo go kídí ngíti géyì 'yì 'bi Kírésito oguní go zíse iri ndịsì sinyi dosé kí 'dódo ledre kpí gi ro bilámá ledre bi 'bi Kírésito ní. 8 Mááyí kpá úku ándá a zíse, togú ngúrúze, togú mbú ngúru maláyika ogu ne 'dódo bilámá ledre kpí gi ro ledre 'bi Kírésito bi 'dodozé zíse ní yá, 'yì máa nées Lomo idí 'decì ngbanga roa bisinyíne. 9 Mááyí úku ándá a kídí togú 'yì ogu kí ngíti 'dódo ledre kpí gi zí wo bi 'dodozé zíse ní yá, 'yì máa nées Lomo idí 'decì ngbanga roa bisinyíne.

10 Máíli amá 'dódo ledre lá gi ro zíse ídise kí rokinyi wá. Lomo idí idí ne kí rokinyi gi zí 'dódo ledre amá. Idí máíli gi ro zí 'yì e mbófo máa gi ro zíma ídíma kí rokinyi yá, káa bi mándá ba 'yì moko 'bi Kírésito wá.

Lomo gelé Páwulo

11 Owú 'bi Babá e, ídísé ówo a kídí bilámá ledre ga bi mándịsì 'dódo yée zíse ba ní, ogu ené gi zí 'yima'dí e wá. 12 Hi, ni kenée 'yima'dí i'bi ené ne, togú mbú

'yíma'dí 'dodo ne zíma ní wá. Kírésìto Yésù i'bí ne zíma simi bi kóo 'dodo roné zíma ní.

¹³ Úwúsé kóo go simi bi kóo Ngére Yésù 'dodo aka kóo roné zíma wá ní, mándìsì kóo méngì dẹ̀jẹ̀ ledre ga bi kacì ondù ezé bi m̀ngburoko 'yì ezé 'bi Yúda e 'dodoní yée zíze ní. Gì zì kéyì née ní, zíma kóo ndìsímá méngì 'yì ga bi ̀ngunúnì ledre Yésù ní bisinyíne, kí ónzó ngítì géyì simi sígìnì zíma ídíma kpá nzíyímá gì ro úfu ngítì géyì. ¹⁴ Má'dí'bi kóo sílìma sokó ro ondù bi Lomo i'bí zíze Yúda e ní rómo do 'bi eze síndìma e mbá. Máóto kóo sómù ledre amá mbá dẹ̀jẹ̀ 'dódo ledre bi kóo bulúnduzé e Yúda e 'dodoní yée zíze ní.

¹⁵ Simi ledre ga gére née mbá, ábuwá Lomo oto 'búma go kíngaya, yeme yì ené kóo ledre go gì ro zíma ídíma 'yì méngì moko ené 'dá'dá ndikioguní aka kóo máa do sogo káṅgá ba wá. Simi bi Lomo ili ¹⁶ 'dodo Owù 'bi ené Yésù zíma gì do bi zíma ndìsímá 'dódo bilámá ledre 'bi Owù 'bi ené máa née zì kúfú 'yì ga bi ndanì Yúda e wá ní, mándéré amá kóo zì ngítì géyì 'yì e gì ro zíye í'bí komokenzì 'bi moko máa née zíma wá. ¹⁷ Máinyì amá kóo kpá geré ndéré simi Yerusaléma ndéré 'dí'bi komokenzì moko máa née gì zì ngítì géyì 'yìmikása ga bi niyí kóo kú simi Yerusaléma íri 'dá'dá gì zíma ní wá. Mándéré yì amá kóo geré simi káṅgá bi 'bi Árabì e ní. Nda girí, zíma ndá'balúgu romá simi Damásika.

¹⁸ Nda gì do kacì simibi ota, zíma ìnyímá ndéréma lúru Pétero simi Yerusaléma, máméngì kóo zía íri sílì sokó doa ìnyì. ¹⁹ Ngítì 'yìmikása bi kóo mándíkì wo zì Pétero íri ní ni Yakóbo, bi lúndu Ngére Yésù ní. ²⁰ Máúku zíse ba ma'díi ledre do komo Lomo ndaá ɾanga wá.

²¹ Nda gì simi Yerusaléma gì ore zíma ìnyímá ndéréma simi káṅgá 'bi 'yì ga bi Sùriya kí yée ga bi Silísiya e ní. ²² Simi síndì kadra máa bi kóo née ní, 'yì 'bi Kírésìto ga bi niyí simi Yúdáyá ní, owoní aka eyé kóo máa wá. ²³ Ndìsìnì tí lá úwú ledre kídì, "O'do bi kóo ni okó ro 'yì ga bi 'bi Yésù gì zía bi ̀ngunúnì ledrea ní, oyólo'bó sómù ledre ené go, ̀ngunú ledre

Yésù go, ndìsì nda go cù ne 'dódo bilámá ledre 'bi Yésù zì 'yì e." ²⁴ Zíye mbófo Lomo kí mongù rokinyi gì zía máṅgungu ledre Yésù go.

2

'Yìmikása e ̀ngunúnì ledre 'bi Páwulo

¹ Gì do kacì simibi sokó doa eso (14), zíma kpá ndéré ándá romá simi Yerusaléma. Nderézé kí Baranába, mándóloutú Tító kpa do kacíma. ² Mándéré ándá romá íri née gbékpìe wá. Lomo yeme ne kídì máídì ndéré ótoyéme bilámá ledre ené bi mándìsì 'dódo a zì kúfú 'yì ga bi ndanì Yúda e wá ní zì 'yì ga bi kí ledreyé owóowó, zì 'yì ga bi 'bi Kírésìto íri ní, gì zì moko ga bi kóo máméngì yée kí yée bi mááyì ndìsì méngì yée ba kí ndéréye gbékpìe. Ndìsìzé kóo céré ze kí manda máa ga gére née simi bi mándìsì ótoyéme ledre née zíye ní.

³ Abú Tító ndaá Yúda wá, utú ngburu kacì ondù ezé 'bi Yúda e wá, nda gì zía bi ̀ngunú ledre Kírésìto go ní, simi bi azé simi Yerusaléma íri ní, zì manda ga gére née kpá fú ówo wo káa do mbigì 'yì 'bi Kírésìto. ⁴ Nderézé simi Yerusaléma gì zía ngítì géyì 'yì ɾanga e ya yée niyí kpá 'dódo ledre 'bi Yésù. Iliní tí lá sínyíonzó moko 'bi Kírésìto bi do sílìze ní gì ro zíze ídíze miódóze káa do owúkúlú 'bi lúyú ledre. ⁵ Abú niyí kí ledre eyé ga gére née kenée yá, indizé ezé mbílize zíye wá, gì zía ilizé zì bilámá ledre 'bi Lomo bi ndìsìzé 'dódo a ní ndíki bi do mimbé'desé kíngaya.

⁶ Abú manda ga bi 'bi 'yì 'bi Kírésìto ga gére née niyí kacì komo tú'dù 'yì e m̀ngburokoyé yá, née ndaá 'bi ené mongù ledre zíma wá. Gì zía zée 'yìma'dí e ledrezé ni kacì komo Lomo mbá owóowó. Ndanì kí yata ledre esì a simi ledre ga bi mándìsì 'dódo yée ní wá. ⁷ Manda ga gére née owoní bú bilámáne kídì Lomo kasa máa ne 'dódo bilámá ledre ené zì kúfú 'yì ga bi ndanì Yúda e wá ní. Kpá káa zì bi kasa Pétero kí ledre máa née ndéré 'dódo a zì Yúda e ní. ⁸ Lomo bi kasa Pétero 'yìmikása nderé 'dódo ledre

ené zí Yúda e ní, ni kpá ne bikérí Lomo bi kasa máa káa do 'yìmikása ndéré 'dódo ledre ené zí 'yì ga bi ndaní Yúda e wá ní.

⁹ Zí Pétero e kí Yakóbo e kpá kí Yiwáni e bi niyí kí ledreyé owóowó zí 'yì 'bi Kírésìto ga bi simi Yerusaléma ní ídíye kí mongú rokinyi kíze kí Baranába gi zía Lomo ifi bayi moko ené go zize kéye. Zize ndìsì 'bi ezé 'dódo ledre zí kúfú 'yì ga bi ndaní Yúda e wá ní. Zí Pétero e kí Yakóbo e kí Yiwáni ndìsì 'bi eyé 'dódo ledre zí Yúda e. ¹⁰ Odù owú ledre bi ukuní zize ní ni idízé sáká lafúze ga bi 'yì 'bi Kírésìto ngára éyì ndaá zíye wá ní. Née kóo ledre bi mándìsì gámá kíe simi domá kací kadra mbá ní.

Páwulo mada Pétero simi Ánatiyoko

¹¹ Simi bi kóo Pétero ogundiki máa simi Ánatiyoko ní, zíma kóo máda wo zaá o'buó'bu gi zía ndìsì nda go méngì ledre ga bi utúasání wá ní. ¹² Simi bi kóo Yúda ga bi nḡḡuní ledre 'bi Kírésìto oguní aka gi zí Yakóbo gi simi Yerusaléma wá ní, Pétero ndìsìni aka kóo tí ánu kótrḡ éyì kí kúfú 'yì ga bi nḡḡuní ledre 'bi Kírésìto utúní nḡḡurḡ wá ní. Nda gi 'dá'ba, simi bi ngíti géyì Yúda ga bi niyí kí Yakóbo e simi Yerusaléma oguní ní, zí Pétero ásiné kí ánu kótrḡ éyì kí 'yì ga bi nḡḡuní ledre 'bi Kírésìto utúní nḡḡurḡ wá ní káa bi Yúda e ga gére née niyí sínyi iríné ke. ¹³ Ngíti géyì Yúda ga bi nḡḡuní ledre Kírésìto go, simi bi lurúní Pétero kí méngì kéyì kenée ní, zíye kpá ásiyé kí ánu kótrḡ éyì kí 'yì ga bi nḡḡuní ledre 'bi Kírésìto utúní nḡḡurḡ wá ní. Zí Baranába kpá 'dí'bi ledre 'bi Pétero née, zí miméngì ledre eyé ndìsì ídíne kpì gi zí ledre ga bi nḡḡuzé gi ro ndìsì méngì yée ní.

¹⁴ Simi bi málúru miméngì ledre 'bi 'yì 'bi Kírésìto ga gére née utúasá ené lolu kací bilámá ledre 'bi Kírésìto ní wá gi zí miméngì ledre 'bi Pétero ní, zíma ìnyimá máda Pétero do komoyé o'buó'bu kídí, "Pétero, née kenée lará ledre 'dí? Abú áyí Yúda yá, méngì lolu ondú bi 'bi Yúda e wá ní, sara ìli nda gága 'yì máa yée ga bi kúfúye ndaní Yúda e wá ní, idíní ndìsì

méngì ledre máa wo bi ondú 'bi Yúda e iliní gi ro 'dí?"

¹⁵ Simi bi 'buzé e ndikiní zée ní, 'dodoní zize tí za mbá lorḡ ga bi Lomo i'bí zize Yúda e ní. 'Yì máa yée ga bi ndikiní yée simi ngíti kúfú ndaní Yúda e wá ní, ndìsìzé kóo lúru yée káa do 'yì lúyú ledre e gi zía bi méngì eyé ledre kací lorḡ bi Lomo i'bí zize wá ní. ¹⁶ Nda gi 'dá'ba zize óguzé ówoyeme a kídí, í'í, 'yìma'dí utúasá ené ídí mbigí 'yì 'bi Lomo gi zía bi ndìsì méngì ledre e dujú kací lorḡ bi Lomo i'bí zize ní wá, yì ené dujú togú 'yì nḡḡungu ledre Kírésìto Yésu go. Née sí ledre bi nḡḡuzé ledre Yésu gi zía ní, gi do bi zize ídíze mbigí 'yì ga bi 'bi Lomo ní.

¹⁷ Gi zía bi otoomozé lorḡ ezé 'bi Yúda e kenée zize nḡḡungu ledre Kírésìto ní, zí ngíti géyì 'yì ezé e lúru zée káa do 'yì lúyú ledre e. Ma'díi, nḡḡungu ledre 'bi Kírésìto, oto zée go káa do 'yì lúyú ledre e? Ranga, éyì ndaá kenée wá.

¹⁸ Mááyí ídí 'yì lúyú ledre togú máotoómo mbigí 'dódo ledre bi 'bi Lomo ní go, zíma ndá'bamá kpá té méngì ledre kací ondú 'bi lorḡ ezé 'bi Yúda e bi kóo máotoómo go ní.

¹⁹ Simi bi kóo máḡḡungu aka ledre 'bi Kírésìto wá ní, lorḡ ezé 'bi Yúda e ni kóo dujú ne kí ledrené zíma owóowó. Gi zí kéyì née zíma ówo a máyá mándá mbigí 'yì 'bi Lomo wá. Bi ba ní, ledre 'bi lorḡ ezé ndaá 'bi ené lolu lá dujú ne zíma owóowó wá, mándìsì nda méngì yì amá go dujú éyì ga bi Lomo ili yée ní. ²⁰ Miméngì ledre ga bi kóo mándìsì méngì yée 'dá'dá ngára ndaní bilámáye wá ní, miúyu Kírésìto Yésu do mḡḡḡungbu kágá ufuoyó yée go mbá gi zía máḡḡungu go kídí ni Owú 'bi Lomo, mááyí nda go mbigí 'yì ené. Mándìsì nda go méngì dujú ledre ené gi zía oto 'búma go zía úyuné gi romá.

²¹ Sómúsé kídí bilámá ledre bi Lomo méngì zize zía yómo zée née gi zía bi ndìsìzé méngì ledre kací ondú 'bi lorḡ ezé 'bi Yúda e ní? Í'í, ndaá 'bi ené gi zí ledre née wá. Yì ené gi zía bi 'búze ni doa kíngaya ní. Máási amá gi ro bilámá ledre bi méngì zíma née wá. Idí yaá lorḡ

ni yómozé e ne yá, káa bi umbu bi kóo Kírésito uyu wo ní moko ndaá simi a wá.

3

Lorụ bi Lomo i'bí ní yomo ené 'yi wá

¹ Áko, sée 'yi ga bi 'bi Galatíya ní, méngísé keyi káa zí éyí bi ówosé ledre wá ní gí zí 'di? Ambí londo sée ne? Tí bi kóo 'dodozé ledre gí ro Kírésito Yésu go zise fúo kídí ufuní wo do mingbúngbu kágá gí rosé ní. ² Úkusé aka zíma, sómú ledre esé ni kídí Lomo i'bí kóo 'Dówúne simisé gí zía bi ndísísé méngí keyi kací lorụ bi Lomo i'bí zize Yúda e ní? f'i, yi ené gí zía bi ngúngusé ledre Kírésito bi 'dodozé zise ní. ³ Rífusé miřífu, zise óyó sogosé zí 'Dówú Lomo bi ndísísé go lódú a ní, zise ndísi lódú kací lorụ kídí gí do bi zise ómosé? ⁴ Kúrú ga bi rosé gí zí ngíti géyí 'yi e gí zía bi ngúngusé ledre 'bi Kírésito ní, ilisé zía ídíákáne lá goo rosé gbékpíne? ⁵ Lomo i'bí 'Dówúne simisé zise ndísísé méngí mingburoko ledre e káe née gí zía bi ndísísé méngí keyi kací lorụ bi 'bi Yúda e ní? f'i, yi ené gí zía bi ngúngusé ledre Kírésito bi 'dodozé zise ní.

⁶ Ídísé óto ledre ba simi dosé, "Abarayáma útúásá kací komo Lomo káa do mbigí 'yi yi ené gí zía bi ngúngu ledre 'bi Lomo ní." ⁷ Ídísé ówo a bilámáne kídí 'yi ga bi za mbá ngúnguní ledre 'bi Lomo go ní, niyí go owú ga bi 'bi Abarayáma ní simi Lomo. ⁸ Ni kóo go miékéne 'desí simi miéké kúrú Lomo kídí, 'yi ga bi niyí zí Lomo kí ledreyé owóowó káa do mbigí 'yi ené e ní, dụyí yée ga bi ngúnguní ledre 'bi Lomo go ní. Káa zí bi kóo Lomo ma'dáa uku zí Abarayáma ní kídí, "Mááyí í'bí úndru zí ríkí kúfú 'yíma'dí e do sogo kángá mbá kpurú gí simiyí." ⁹ 'Yi ga bi za mbá ngúnguní ledre 'bi Lomo go ní, Lomo ni i'bí úndru zíye káa zí bi kóo i'bí úndru zí Abarayáma ní.

¹⁰ 'Yi máa yée ga bi i'biní 'bi eyé royé dụyí ndísi méngí ledre kací lorụ bi Lomo

i'bí zí Yúda e gí do bi zíye útúásáye kací komo Lomo ní, útúásání eyé méngí lorụ ga gère née mbá wá. Gí zí keyi née, Lomo ni i'bí 'do'dó royé. Káa zí bi ni miékéne simi miéké kúrú Lomo kídí, "Yi bi méngí ledre kací lorụ ga bi miékéye simi miéké kúrú Lomo née mbá wá ní, Lomo ni 'dó'do wo bisinyíne ní." ¹¹ Owoyemezé go bilámáne kídí, 'yíma'dí útúásá ídí mbigí 'yi 'bi Lomo kí méngí keyi kací lorụ bi kóo i'bí zí Yúda e ní wá, gí zía "Mbigí 'yi amá e niyí ndíki tridri bi za fí ní gí zía ngúnguní ledre amá go ní." ¹² 'Dí'bi lorụ bi Lomo i'bí zí Yúda e kí ledre ené owóowó ndaá 'bi ené mbigí misi'di 'bi ngúngu ledre 'bi Lomo wá. Yi ené ngúngu ledre 'bi Lomo ni óto 'yi ne kí ledrené owóowó. "Yi bi ili zíne útúásáne kací komo Lomo káa do mbigí 'yi ené gí zía bi née ndísi lódú kací lorụ ní yá, ídí ndísi méngí ledre ga bi lorụ ili yée ní kí mimbé'dené mbá." ¹³ Umbu bi kóo azé úyu a gí zí Lomo gí zía bi útúásázé lúru bi kací lorụ bi Lomo i'bí ní bilámáne wá ní, Kírésito 'di'bioyó gí komozé go, uyu nda kóo go ne do bi kacíze. Ni miékéne kídí, "Mimbé'dekesi 'bi Lomo ni nda ídí go ro 'yi bi niyí úfu wo do mingbúngbu kágá ní." ¹⁴ Simi bi Yésu uyu do bi kacíze 'yíma'dí e ní, zí úndru bi kóo Lomo i'bí zí Abarayáma ní báyiné ndéréoguné gí zí kúfú 'yíma'dí e do sogo kángá za mbá gí zía bi ngúnguzé ledre Kírésito Yésu ní. Zí 'Dówú Lomo bi Lomo uku ledrea ní ógu ndísiné simizé.

Miyéme ledre 'bi Lomo

¹⁵ Owú 'bi Babá e, máúku aka zise kací míméngí ledre 'bi 'yíma'dí e, sómúsé togú 'bumiowú yeme ledre go zí owú 'bi ené, zí 'bumiowú máa née go úyuné ní, ngíti 'yi gí 'dí sogo ni ógu 'dí'bioyó ledre née togú 'dí'bi ngíti ledre esí a simi a? f'i, éyí útúásá méngí roné kenée wá. Ni gí ro ledre bi Lomo yeme ní kenée. ¹⁶ Kpá kenée, Lomo yeme ledre go i'bí úndru zí Abarayáma kí ngúru owú gí dongará bulúnduga owú ga bi gí simi kúfú

Abarayáma ma'dáa ní. “Ngúru owú” bi Lomo uku ledre a née ni “Kírésito.” Ndaá 'bi ené Yúda e wá. ¹⁷ Ba éyí bi máili zise ówoyéme a gi simi ledre bi kóo Lomo yemeomo zí Abarayáma ní. Do kací a mengi kóo simibi míya eso, cìkérí a doa sokó (430), zí Lomo kóo í'bí lorú zí Músa. Bi kenée ní, lorú bi kóo Músa ekéomo née, roko'bu a ndaá zía 'dí'bióyó miyéme ledre bi Lomo yeme zí Abarayáma ní wá. ¹⁸ Ndásé sómú lúyú ledre kídí, Lomo ni í'bí úndru bi ni tridri ní zise gi zía bi ndisísé 'dí'bi sîlîse ro lorú ndá ní wá. Yí ené gi zía Lomo ma'dáa yemeomo yí ené ledre máa née ne kú kenée. Née sí ledre bi zía úku a zí Abarayáma gi roa ní. 'Yí bi ni 'dí'bióyó miyéme ledre 'bi Lomo née ní ní ndaá.

¹⁹ Sara togú Lomo yeme kóo ledre go kenée ní, i'biogú nda kóo lorú zí Músa éké a gi ro 'di? Lomo kasa kóo maláyika ené ógú úkuí'bí lorú née zí Músa éké a gi do bi zí lorú ma'dáa ndisíné 'dókó zée gi zía zée 'yíma'dí e ndisizé lúyú kací kadra za mbá. Lorú máa née ni ndisí 'dókó zée gi ro zize ówo ma'díi ledre gi simi sîndí kadra bi bulúndu Abarayáma Kírésito ni ógú dongaráze, zía nda ndisíné 'dódo ma'díi ledre e zize ní. ²⁰ Lomo kasa ené kóo ngiti 'yí do bi kacine idí ndéré úku ledre zí Abarayáma kídí née yeme ledre go zía ní wá. Lomo inyi yí ené cú ne úku ledre kídí, “Abarayáma, máyéme ledre go záyi.”

²¹ Ndásé sómú lúyú ledre kídí, lorú bi Lomo i'bí zí Músa éké a ní ni nda go ne do bi kací miyéme bi ledre bi kóo Lomo yeme zí Abarayáma gi ro í'bí úndru zí kúfú 'yíma'dí e za mbá ní wá. F'i, ndaá kenée wá. Lorú née ndaá kpá gi ro zía óto zée zize útúásáze kací komo Lomo gi ro tridri bi za fí ní wá. ²² Ni miékéne simi miéké kúrú Lomo kídí, “Zée 'yíma'dí e za mbá, azé milákazé simi ká'dá 'bi milúyú ledre e.” Nda gi zí ledre née ní, zía yéme ledre kídí, née ni yómo zée gi simi umbu 'bi lúyú ledre 'búó togú nguṅguzé ledre Kírésito Yésu go.

²³ Simi bi kóo nguṅguzé aka ledre Kírésito wá ní, azé kóo mbá milákazé

simi ká'dá 'bi milúyú ledre e. Lorú ni kóo fú lá ndisí kú'du sîlîne rozé kídí ndazé méngi lúyú ledre e wá. Omozé karaba ba gi zía bi Kírésito ogú go, nguṅguzé ledre ené nda go ní. ²⁴ Lorú ndisí 'bi ené kóo 'dódo zize lá duú misi'di. Nda té simi bi Kírésito ogú, zize nguṅgu ledre ené ní, karaba utúasáze go kací komo Lomo káa do mbigí 'yí ené e. ²⁵ Mbófo éyí gi zía Kírésito ogú go líkpíoyó zée gi simi ká'dá 'bi milúyú ledre e. Lorú ku'du lolu sîlîne rozé fú lá kídí azé 'yí lúyú ledre e wá, gi zía nguṅguzé ledre 'bi Kírésito go.

Mbigí owú ga bi 'bi Lomo ní

²⁶ Lúrúsé aka, gi zía bi nguṅgusé ledre Kírésito Yésu go ní, útúasásé kací komo Lomo go káa do owú 'bi ené e. ²⁷ Gi zía bi kóo nguṅgusé ledre Kírésito ma'dáa ní, née sí ledre bi do í'bí babatiza zise gi zía ní. Gi ro do ówo a mbá kídí ásé go mbigí 'yí ené e, ndisísé go méngi duú ledre ga bi 'bi ené e ní. ²⁸ Nda gi ore, azé do komo Lomo go duú owú 'bi ené e. Ngíti éyí ndaá lolu íri, yaá wo ba ni 'bi ené gi simi ngíti kúfú kpí, togú wo ba ni 'bi ené Yúda, ba 'bi ené gbékpí kára, togú wo ba 'bi ené ya'dá 'yí, togú 'yí bi kí ro doné togú mbú owúkúlú ní wá. Éyí ndaá lolu íri kenée wá gi zía nguṅgusé ledre Kírésito Yésu go, ásé go duú éyí kíe'do simi Lomo. ²⁹ Gi zía bi nguṅgusé ledre 'bi Kírésito go ní, ásé nda go kpá bulúndu Abarayáma simi Lomo. Ásé ómo gi simi umbu mbá káa zí bi kóo yeme go kenée zí Abarayáma ní.

4

¹ Gi ro zise ówoyéme ledre née bilámáne, mááyí aka úku lîlî ledre zise gi ro owú 'bi 'be. Togú 'bu a uyuomo wo ni aka lá cúku'dée, abú éyí ga bi 'bi 'bu a ní niyí tí 'bi ené yá, gi zía bi ni aka cúku'dée ní, ni aka yí ené káa zí owúkúlú ní. ² Owú née ngíti 'yí ni aka ndisí lúru bi kací a ne, gi simi sîndí kadra bi 'bu a yéme zí owú née útúásáne 'dí'bi 'be ní, zía nda 'dí'bi 'be.

³ Do sogo káṅgá ba odóngerí zée kenée, káa zí 'yí bi 'di'bigaganí wo m'dí'bigága ní gi ro zize ndisizé méngi duú ledre ga

bi ili yée ní. ⁴ Simi bi sɪndí kadra bi kóo Lomo oto utúasá nda go ní, zí Lomo kásaogú mbigí owú 'bi ené do ndíkiogú wo káa do 'yima'dí dongará Yúda e bi kóo Lomo i'bí lorú zíye ní. ⁵ 'Bù a Lomo kasaogú wo lálaogú zée gí sɪ sɪlɪ lorú 'bi Yúda e gí ro zíze ídíze mbigí 'yì ené e. ⁶ Gí zí keyì née ní, sée mbá, ídíse ówo a kídí áse go mbigí 'yì ga bi 'bi Lomo ní ma'díi, gí zía kasa 'Dówúne go ógú ndíshíné simi mimbé'dezé 'dódo Lomo zíze gí ro zíze ówo wo káa do 'Buzé. ⁷ Gí zí miyéme ledre 'bi Lomo gí rozé, ndásé lolú owúkúlú e wá, áse go owú 'bi ené e, bilámá ledre ga bi ndíshì méngì yée zí 'yì e ní, ni kpá méngì yée zise.

Ídíse kpá fú ídí mbigí 'yì ga bi 'bi Lomo ní

⁸ Simi bi kóo ngára ówoyémese aka ledre gí ro mbigí Lomo wá ní, ndíshìse aka kóo ini ini zí lomo ga bi ngára ndaní mbigí Lomo wá ní. ⁹ Bi ba ní, ówoyémese Lomo go káa do mbigí 'Buse, áse zía go kí ledrese owóowó káa do mbigí owú 'bi ené e gí zía 'di'bi sée go zine. Sara ílisé óyó sogosé zía, zise ndá'basé méngì bicayi ledre 'bi lomo ga bi ngára ndaní mbigí Lomo wá ní gí zí 'di? ¹⁰ Ngíti géyì 'yì e ukuní zíma kídí ndá'basé yì esé go drú ndíshì méngì ondú ga bi, oto úndru mikánda éfé kí ngíti géyì sɪlɪ ga bi simi 'dú'du 'bi éfé ní nda kpá kí ngíti géyì mɪngburoko ayímbi ga bi kací ondú 'bi Yúda e ní. ¹¹ Éyì bi méngìsé née oto máa go zíma ídíma kí mongú sómúsimi gí zí ledre bi méngìsé née. Ngirì méngì máa gí zía, máíli zí mongú 'dódo ledre bi kóo má'dódo zise íri ní ndéréne gbékpíe wá.

¹² Owú 'bi Babá e, mángúngú romá zise, ídíse ótoómo ledre 'bi ndíshì oto úndru ondú bi 'bi Yúda e ní 'dá'ba, zise ídíse káa zí máa ní gí zía mándá 'bi amá miódóngérímá kí ondú 'bi Yúda ga gére née wá, mááyí nda go káa zí bi kóo áse 'dá'dá ní. Bisinyí ledre ndaá dongaraze kése wá. ¹³ Ówosé bú bilámáne simi bi kóo máogú 'dódo bilámá ledre 'bi Kírésito zise íri ní, simi sanáma ndaá kóo bilámáne wá. ¹⁴ Abú miídíma bi

kóo kí ndiyá dongarase íri née ni kóo zise mongú úzu éyì yá, zise kpá fú 'di'bi máa simi sumu kí sɪlɪse sokó. Zise ídíse kí rokinyi gí romá káa zí maláyika, togú kenée wá, nda káa zí éyì bi mááyí go za cú Kírésito Yésu ní. ¹⁵ Máowo kóo bú bilámáne kídí simi sɪndí kadra bi kóo née, togú ya ídíse kóo útú ku pho'du gí romá, áse kóo tí geré méngì a kenée. Bi nda ba ní, éyì ndaá 'bi ené lolú kenée wá, bilámá ledre née lelí nda gí zí 'di? ¹⁶ Óyósé nda máa karaba go káa do ezeokóse ba gí zía bi mándíshì 'dódo mbigí ledre zise ní?

¹⁷ 'Yì 'dódo ledre ga gére née oguní ndíshì úku bilámá ledre ga gére née zise za mbá gbékpíe, iliní tí lá lóndo sée. 'Dódo ledre eyé ga gére née ndaní eyé ma'díi 'dódo ledre e wá. Iliní tí lá gí do bi zise ótoómo 'dódo ledre amá, zise lánýase ro 'dódo ledre eyé. ¹⁸ Utúasá miútúasá zí mimbé'dese ídíne 'dága gí ro méngì bilámá ledre e, abú simi sɪndí kadra bi ndazé kése do bi kéri a wá ní. ¹⁹ Owú 'bi amáa e simi Lomo, má'bí ándá kpá romá go zí 'do'dó gí ro 'dódo ándá ledre 'bi Lomo zise 'búo togú málúru kídí 'dí'bisé Kírésito go ngirì do mimbé'dese. ²⁰ Má'dí'bi mimbé'demá yáa do sɪlɪma gí rosé. Ni kóo ídí bilámáne togú azé kése ba do bi kíe'do, káa bi máútúasá úku ledre zise o'buó'bu káa zí ba wá.

'Yì ga bi iliní fú lá ídí sɪ sɪlɪ lorú ní

²¹ Sée ga bi 'dí'bisé lorú bi Músa ekéomoní zí Yúda e ndá do sɪlɪse ní, ówosé ini ledre gí simi a bú, uku yaá 'di? ²² Miéké kúru Lomo uku kídí, Abarayama ndiki kóo owú e gbre. Ngúru a mbágáa ni kára 'be. Ngúru a mbágáa ni 'bi ené gí 'dí sogo owúkúlú. ²³ Owú máa wo bi mbágáa ni 'bi ené gí 'dí sogo ní, ndikiní 'bi eyé wo kí sómú ledre bi gí zí 'yima'dí ní. Wo bi mbágáa ni kára 'be ní, ndikiní 'bi eyé wo gí zía Lomo yemene kenée.

²⁴ Kará ga bi gbre née, Agára kí Sára, ledre ga bi gí royé ní 'dodoní misì'di ga bi gbre niyí miyéme ledre 'bi Lomo gí ro 'yì ené e ní. Miyéme ledre bi kóo Lomo i'bí zí Músa do Landa bi kí iríné Sináya ní, owú ga bi 'bi Agára niyí 'bi eyé mbá káa zí 'yì

ga bi niyí sí sǐlǐ lorù ní, gí zía mbágáye ni owúkùlù. ²⁵ Ledre gí ro Agára 'dodo ledre gí ro Landa bi kí ìrìné Sináya ní. Landa née ni simi kángá bi ndoloní Arábiya ní, ni cé káa zí Yerusaléma bi do sogo kángá ona ní. Gí zía 'yì ga bi 'bi Yerusaléma ní, lorù ni ne kí roko'buné doyé. ²⁶ Sára bi ni 'bi ené kára 'be ní, ni 'bi ené go káa zí mikánda Yerusaléma bi ni ógù gí komo ere ní. Zée ga bi ñgunğuzé ledre Kírésìto go ní, azé go mbá owù 'bi ené e ndazé lolù sí sǐlǐ lorù káa zí owúkùlù e wá. ²⁷ Ledre ba ni kpá miékéne simi miéké kúrú Lomo kídí,

“Bi eme royí mu yìi kára mikoto,

Ídí mu yéyéyì 'dága kí rokinyi
abú ndíki eyì owù kú wá.

Áyí ndíki tú'dù owù e
rómo kára bi tonó ndíki owù e go gí
zìyì 'dá'dá ní.”

²⁸ Bi ba ní owù 'bi babá e, azé go owù ga bi 'bi Lomo ní gí zía Lomo ma'dáa yeme kóo ledre née go kú kenée 'desì kpá káa zí bi kóo yeme ledre gí ro Isáka zí Sára ndíki wo zí Abarayáma ní. ²⁹ Simi bi kóo owù 'bi Abarayáma ga bi gbre née niyí aka nzéré, zí wo bi kóo mbágáa ni gí 'dí sogo owúkùlù ní, i'bí 'do'dó ro owù máa wo bi ndikiní wo kací miyéme ledre 'bi Lomo simi roko'bu 'bi 'Dówù Lomo bi mbágáa ni kára 'be ní. Ni karaba zize kpá kenée, 'yì ga bi gí 'dí sogo ní ndìsìní 'dó'do zée 'yì ga bi 'bi Kírésìto ní mi'dódo. ³⁰ Owù 'bi Abarayáma ga bi gbre née, miéké kúrú Lomo uku 'bi ené gí royé yaá 'di? Miéké kúrú Lomo uku kídí, “Ídí ógóoyó kára owúkùlù née kí owù 'bi ené née gí 'be gí ona 'dá'ba. Máili zí owù gí simi kára owúkùlù née karanée ífi simi éyì sǐlǐyì kí wotìma Isáka wá.” ³¹ Gí zí kèyì née ní owù 'bi babá e, máuku zise kídí ndazé ezé owù ga bi mbágáze ni owúkùlù ní wá. Azé yì ezé gí simi kára bi ni mbigí kára 'be ní.

5

Idízé lánýá duú ro ledre 'bi Kírésìto

¹ Máuku zise owù 'bi babá e, Kírésìto uyu gí ro 'dí'bióyó zée gí sí roko'bu 'bi lorù. Káa zí bi goó kenée ní, idízé lánýá duú ro ledre 'bi Yésu káa bi azé fú ídí sí lorù ke.

² Máuku zise ma'díi, togù ótosé komosé fú lá gí ro ledre 'bi útú ngbuṛu gí do bi zise útúásásé kací komo Lomo káa do mbigí 'yì ené e yá, umbu bi kóo Kírésìto uyu do mingbúngbu kágá gí rosé ní, moko ndaá simi a zise wá. ³ Mááyí kpá úku ándá a zise, togù 'yì ya née ili útú ngbuṛu té kí kací lorù yá, idí ndìsì méngì ledre ga bi lorù uku yée ní za cé. ⁴ Sée ga bi ìlisé ndìsì méngì ledre duú kací lorù gí do bi zise útúásásé kací komo Lomo káa do mbigí 'yì ené e ní, ídísé ówo a bilámáne kídí óyósé sogosé go zí Kírésìto, trídri bi Lomo yemeomo gí rosé ní, ndaá lolù 'bi esé wá.

⁵ Gí zía 'bi ezé ní, 'Dówù Lomo 'dodo yeme go zise bilámáne kídí togù sǐndì kadra utúasá go yá, azé útúasá ídí mbigí 'yì ga bi 'bi Lomo ní gí zía ñgunğuzé ledre Kírésìto go. ⁶ Yìi 'yì bi ñgunğuzé ledre Kírésìto Yésu go ní, togù útú go ngbuṛu togù útú wá, née ndaá 'bi ené mongù ledre zí Lomo wá. Éyì bi ni kí ledrené owóowó ní, yì ené ledre 'bi Kírésìto bi ñgunğusé, zía óto sée zise ndìsìsé óto 'bú lafúse ní.*

⁷ Málúru, 'dí'bisé kóo ledre 'bi Kírésìto bi 'dodoní zise ní go kíngaya ndìsì lódù a, sara ambí lóndo nda sée ne, zise óyó sogosé zí mbigí 'dódo ledre ní? ⁸ Sómù ledre bi 'bi óyó sogo 'yì zí mbigí 'dódo ledre ní, ogù ené gí zí Lomo wá. Gí zía Lomo ma'dáa ndolo sée née gí ro zise ñgunğuzé ledre Kírésìto. ⁹ Bisinyí 'dódo ledre ni káa zí kidri ní. Ni óto ngáká esì kí'èdo zía ényené. Zí ngáká esì bi kí'èdo née nda óto tú'dù lafúne e zíye ényeyé mbá. ¹⁰ Gí zía ñgunğusé ledre Ngére Yésu go, máowo bú kídí ledre bi mááyí úku a ba ásé úwú a. 'Yì bi ndìsì sinyi dosé née,

4:27 4:27 Isáya 54:1 **4:30** 4:30 Dosì éyì e 21:10 * **5:6** 5:6 Ónzó wo ngbuṛu: Lomo i'bí lorù zí Abarayáma kídí togù Yúda e ndikiní mikánda owù go, owù'o'do yá, idí méngì 'dìcì sǐlǐ ñnyì doa ota do ónzó wo ngbuṛu gí ro zía ídine mbigí 'yì 'bi Lomo.

karanée 'dá'dá íri Lomo ni 'dəcì ngbanga roa bisinyíne.

¹¹ Owú 'bi Babá e, idí mándìşì ba kóo fú 'dódo ledre gì ro útú ngburu yá, káa bi 'yì e 'do'doní máa ba wá. Ledre bi kóo má'dódo zì 'yì e ní, ni duú wo bi kídí Yésu uyu kóo do m̀ngb̀ngbu kágá gì ro 'yìma'dí e, 'yì e idíní ng̀ngbu ledrea gì ro zíye ómoyé ní. Née éyì bi oto Yúda e zì m̀mbé'deyé éşíne ní. ¹² Ako, 'yì ga bi ndìşíní síní dosé kídí, útú ngburu emesá, útú ngburu emesá ní, ndaá kóo idí zíye duú útú ngburu née wá, 'be kóo zì Lomo í'díoyó yée gì simi bongó mií'díoyó 'dá'ba gì do bi zíye ídíákáye lá wořóye kenée.

¹³ Owú 'bi Babá e, Lomo 'di'bioyó sée gì simi kuřú lorú 'bi Yúda ga gére née go, ásé nda go kí ro dosé. Ndásé lolu 'dí'bi bilámá ledre bi Lomo mengì zise née ndìşì mengì bisinyí ledre kíe gì zì 'bú ledre bi dosé ní wá. Bilámá a, ídíse óto 'bú lafúse e zise ndìşìse ìnyì kasa zíye. ¹⁴ Lorú bi Músa ekéomo zize ní mongú ledre gì simi a ni wo bi uku kídí, "Ídí óto 'bú lafúyì e káa zì bi óto 'búyì kí royì ní." ¹⁵ Togú ndìşìse kpá fú kí mengì okó dengbìse yá, bilámá ledre utúasá ené lolu ídíne dongarásé wá, zì moko 'bi Kírésìto úyuné gì dongarásé.

'Dówú Lomo idí sáká sée ne

¹⁶ Máuku zise, ídíse í'bí rosé ndìşì mengì duú ledre ga bi 'Dówú Lomo ni ndìşì 'dódo yée zise ní. 'Bú ledre 'bi do sogo káṅgá ba ndaá lóndo sée zise lúyú ledre wá. ¹⁷ 'Dówú Lomo nderení eyé do misi'di kíe'do kí 'bú mengì bisinyí ledre wá. 'Dówú Lomo bi simisè kpá kí 'bú mengì bisinyí ledre bi simisè ní, éyì ga bi gbre née ndìşíní oró royé simisè. Gì zì keyì née ní, utúasásé ndìşì mengì bilámá ledre bi ilisè ndìşì mengì a ní wá. ¹⁸ Togú ndìşìse mengì duú ledre ga bi 'Dówú Lomo ni ndìşì 'dódo yée zise ní yá, moko esé ndaá lolu kí lorú bi kóo Músa eké ní wá.

¹⁹ Ga ba bisinyí ledre ga bi kí 'búne dozé ili zize ndìşì mengì yée ní, só'do ro'yì kí

'yì bi ófúsé rosé kéne wá ní, ledre ga bi ndìşíní 'dí'biógú dokuwu, ledre bi 'yì e ndìşíní 'dí'biógú royé do s̀l̀lye ní, ²⁰ óto úndru lomo ga bi yemení yée kí s̀l̀lì 'yì ní, ledre 'bi lóndú, kí mengì okó, bisinyí m̀mbé'de, m̀mbé'dekesì, sómú ledre bi 'yì oto lá gì roné ní, ²¹ óto 'bú éyì 'bi lafú 'yì e, kóyó, nda kpá kí ngíti géyì bisinyí ledre ga bi niyí bo ní. Mááyì kpá úku ándá a zise, 'yì ga bi ndìşíní mengì toso ledre káa zì ga gére ní, bi ndaá gì royé dongará 'yì ga bi Kírésìto ni idí Ngére doyé karanée ní wá.

²² Mímengì ledre 'bi 'yì ga bi kí 'Dówú Lomo simiyé ní ni káa, Niyí 'yì óto 'bú lafúye, niyí 'yì ga bi kí rokinyi 'bi Lomo do m̀mbé'deyé ní, niyí 'yì m̀mbé'de kìdrì, niyí 'yì ga bi sómú ledre eyé ni bilámáne ní. Niyí 'yì útusimi, 'yì í'bí s̀l̀lì zì lafúye e, kpá 'yì ndìşì mengì cóngó ledre e. ²³ Kpá 'yì ódro ndoo zì lafúye e, niyí 'yì ódó m̀mbé'deyé simi ledre e. 'Yì bi mengì icí s̀l̀lì do bilámá ledre ga gére née go mbá kenée ní, utúasá lúyú ledre zì Lomo 'dəcì ngbanga roa bisinyíne ní wá.

²⁴ 'Yì bi ng̀ngbu ledre Kírésìto Yésu go ní, ufu oyó 'bú bisinyí ledre ga bi 'bi sága ba gì doné go za mbá. ²⁵ Káa zì bi 'Dówú Lomo ni nda go simizé ní, idizé nda ndìşì mengì duú ledre ga bi 'Dówú Lomo ma'dáa ili zize ndìşì mengì yée ní. ²⁶ Ndazé ndìşì mbófo rozé, zize óto rozé rómo do lafúze e wá. Ndazé kpá ndìşì óto m̀mbé'dezé bisinyíne ro lafúze wá.

6

Sáká lafú 'yì e simi ledre

¹ Owú 'bi Babá e, káa zì bi ásé 'bi esé go kí 'Dówú Lomo simisè ní, togú lúrusé ngíti 'yì ni go lúyú ledre yá, ídíse ódro zía ndoo gì ro zise ótolúgu wo do misi'di 'bi Lomo. Simi bi ásé go kí ledre máa née kenée ní, ídíse kpá 'bá'bá rosé bilámáne káa bi ásé lúyú ledre ke. ² Ídíse ndìşì sáká lafúse ga bi kí miówóowó ledre doyé ní misáká. Togú ndìşìse go mengì keyì kenée, kídí ndìşìse née go mengì ledre ga bi Kírésìto ili yée ní.

³ Togú 'yì ya née ni kí ledrené owóowó, tí bì ledrea ndaá 'bì ené owóowó wá ní, ndìsì née lóndo roné kí roné. ⁴ 'Yì idí lúrú 'bì ené miméngì ledre ené e, togú niyí bilámáye yá, zía nda ídíne kí rokinyi. Tí lá ndaá óto áse roné kí 'yì wá. ⁵ Idí kpá ndìsì méngì 'bì ené moko bì Lomo i'bí zía ní.

⁶ Togú 'yì ndìsì sáká yì do misi'di máa wo bì 'bì 'dódo ledre 'bì Lomo zíyì ní yá, ídí nda 'bì eyì sáká wo kí eyì máa wo bì ni bo do sílìyì ní.

⁷ Ndásé lóndo rosé wá, gí zía 'yì utúasá ené méngì fóló ro Lomo wá. Lomo ndìsì í'bí tákpásìlì zí 'yì té kací miméngì ledre ené. Lúrúsé aka lá, 'yì ó'do yáká ndìsì 'dí'bí té eyì bì o'do wo ní ndá'ba kíe 'be.

⁸ Togú 'yì ndìsì méngì bisinyí ledre gí zí 'bú bisinyí ledre ga bì doa ní yá, tákpásìlì ené ni ídí umbu bì ni úyu a ní. 'Yì máa wo bì ndìsì méngì dujú ledre ga bì 'Dówú Lomo ndìsì úkuí'bí yé zía ne ní yá, Lomo ni í'bí trídri bì za fí ní zía káa do tákpásìlì.

⁹ Ndásé 'dó'dó kí méngì bilámá ledre zí 'yì e wá, gí ro karanée kadra bì Yésu ni ndá'baógú simi a ní, zí Lomo í'bí tákpásìlì ezé trídri bì za fí ní. ¹⁰ Togú ledre ni goó bo ili sáká eyì gí zise yá, ídíse sáká a. Ídíse ndìsì méngì bilámá ledre e kenée zí 'yì e za mbá. Kíngaya zí lafúse ga bì ñgununí ledre Kírésìto go ní.

Odu kúrúma zise

¹¹ Ledre ba máéké máa zise, ídíse lúrú lá kací sílìma ga bì máéké mingburokoné née.

¹² 'Yì ga bì ndìsiní gága sée kídí ni miútúasáne ídíse útú ngburu ní, gaganí sée née gbékpìe wá, iliní gí ro zí Yúda e ídíye kí rokinyi kíye gí zía iliní eyé do 'dó'do yé gí ro ledre Kírésìto bì uyu do mingbúngbu kágá ní wá. ¹³ Máúku ledre née kenée gí zía yé ga bì ndìsiní úku ledre kídí ídíse méngì ledre e kací lorú 'bì ondú ní, kuru'buyé, menginí eyé kpá wá. Iliní tí lá ídíse útú ngburu gí ro zíye ndìsiyé mbófo royé kídí ñgúnusé ledre eyé go. ¹⁴ Togú lá máa Páwulo ba yá, máli amá mbófo romá gí ro eyì ga bì mándìsì méngì yé ní wá. Eyì bì mámbófo 'bì amá

Lomo gí roa ní dujú Kírésìto Yésu Ngére ezé bì ufuní wo do mingbúngbu kágá gí ro yómo 'yìma'dí e ní. Gí zí keyì née, 'bú do sogo kángá ba ndaá domá wá, kpá káa zí bì 'búma ndaá doa wá ní.

¹⁵ Útú ngburu, togú útú ngburu wá, ndaá 'bì ené kí ledrené owóowó wá. Mongú eyì bì kí ledrené owóowó ní yì ené togú Lomo oyólo'bó 'yì go mikándané gí zía ñgunu ledre Yésu go ní.

¹⁶ 'Yì ga bì ñgununí ledre ba go ní, Lomo idí kíye gí ro zíye ndìsiyé bilámáye bisinyí ledre nda ndíki yé wá gí zía niyì go mbígì 'yì ené e.

¹⁷ Máúku zise tónóne karaba ndéréne 'dá'dá, 'yì ndaá lolu fú lá ndìsì 'dó'do máa gí zí ledre ga bì mándìsì 'dódo yé ní wá. Ambá mbiři ga bì romá ba 'dodoní go kídí mááyì mbígì 'yì 'bì Ngére Yésu.

¹⁸ Owú 'bì Babá e, Kírésìto Yésu Ngére ezé idí méngì bilámá ledre zise gí do bì zise ndìsìsè bilámáse. Idí kenée.

**Wáraga bi Páwulo eké zí 'yì
ga bi simi
Éfeso
ní
Ledre gi ro búkú bi
Éfeso ní**

Éfeso ni kóo ngúru mongú gara simi bi káńgá bi karaba ndìshìní ndólo a Táki ní mi'dí gólú. Simi Moko 'bi 'Yìmikása e kápita 19 Páwulo ndìshì kóo íri simibi ota ndìshì 'dódo ledre 'bi Lomo zí 'yì e íri. Zí 'yì ga bi simi gara ore kí yée ga bi simi ngíti géyì bi ga bi gbóo gbóo ore mbá ngúngu ledre 'bi Kírésìto. Nda gi do kací a nées simi bi otoní Páwulo simi sígìní simi Róma ní, zía eké ledre ba zíye kídí Lomo yeme ne gi ro zíye ngúngu ledre ené gi ro zíye ówo a kídí Kírésìto ni ne Ngére do éyì ga bi do sogo káńgá ba kí yée ga bi komo ere ní za mbá.

Simi kápita 1-3 Páwulo uku yeme kídí Lomo yeme ledre ne gi ro zí Kírésìto ógú úyuné simi lúyú ledre eyé gi ro zíye ómoyé simi miúrúye ndro kí Yésu simi bi ni úrú gi simi umbu ní. Nda simi kápita 4-6 uku ledre zí 'yì ga bi 'bi Kírésìto ní idíní ndìshì bilámáne tí káa zí 'yì ga bi ngúnguní ledre kírésìto ndìshìní ndìshì ní.

¹ Maa Páwulo bi Lomo gelé máa káa do 'yìmikása 'bi Kírésìto Yésu ní.

Máéké ledre ba máa zise 'yì ga bi 'bi Lomo bi ngúngusé ledre 'bi Kírésìto ásé simi gara bi Éfeso ní.

² 'Buzé Lomo kí Kírésìto Yésu Ngére ezé, idíní ówo ledre kise, zíye méngì bilámá ledre zise gi do bi zise ndìshìsé bilámáse.

Úndru bi gi komo ere ní

³ Idízé í'bí mbófo éyì zí Lomo bi 'Bu Kírésìto Yésu Ngére ezé ní, gi zía i'bí úndru bi gi komo ere ní go mbá zize, gi zía azé 'yì ga bi 'bi Kírésìto ní. ⁴ Wo Lomo, uku kóo go 'desì zí Kírésìto idí gélé zée zíne, zize ídíze drá do komoné lúyú

ledre ndaá rozé wá, gi zía bi oto 'búze go ní. Yeme kóo ledre nées go 'desì simi bi kóo otoogu aka do sogo káńgá ba wá ní. ⁵ Ledre bi kóo yeme gi ro zize ídíze káa do owú 'bi ené kpurú gi simi umbu bi Kírésìto Yésu uyú gi rozé ní, oyólo'bó ené e wá, ni kóo kí mongú rokinyi gi roa.

⁶ Idízé í'bí mbófo zí Lomo gi zí bilámá ledre bi mengì wo zize, gi zía ngúnguzé ledre owú 'bi ené bi 'búa ofu doa go ní go. ⁷ Kírésìto i'bí roné úyuné gi rozé gi ro zí Lomo líkpí zée gi do ká'dá 'bi lúyú ledre gi zía otoomo ledre go zize, gi zí bilámá mimbé'dea bi rozé ní. ⁸ Lomo mengì ledre nées kenée gi ro zize ówo a kídí nées otoofu 'búze go, nées ni kpá 'yì í'bí ówo ledre gi ro ledre e mbá zize. ⁹ Miyéme ledre 'bi Lomo bi ni miótoécíné gi zize ní, 'dodo go zize. Lomo ma'dáa ni kí rokinyi zía kása ógú Yésu méngì ledre bi kóo otoeci wo nées. ¹⁰ Ba miyéme ledre ma'dáa. Togú sındí kadra utúasá go kací komo Lomo yá, zí Kírésìto ídíne Ngére do éyì e mbá, yée ga bi komo ere kí yée ga bi do sogo káńgá ní.

¹¹ Lomo gelé kóo zée Yúda e go 'desì káa do 'yì ené e gi zía azé go kíé'do kí Kírésìto. Éyì bi Lomo yeme go ní, ni tí méngì a. ¹² Gi zí keyì nées, ni miútuásáne zí 'yì e í'bí mbófo éyì zí Lomo, gi zía ngúngu utuzé ledre Kírésìto ze gi zí ngíti géyì 'yì e mbá. ¹³ Bi ba ní, sée ga bi ngára ndásé Yúda e wá ní, úwúsé ma'díi ledre go kí mbílise, kídí Lomo yomo sée go. Gi zía bi ngúngusé bilámá ledre 'bi Kírésìto go ní, zí Lomo kása 'Dówúne ógú ndìshìné simisé káa zí bi uku ní, gi ro do ówo a kídí ásé go 'yì ené e za fí. ¹⁴ 'Dówú Lomo bi kasa simizé ní, 'dodo go kídí bilámá ledre ga bi yeme yée ní ni méngì yée zize za mbá. Gi zí keyì nées, idízé ndìshì kófó ìrìja kpá kí óto úndru a.

Páwulo ìni ìni zí Lomo

¹⁵ Máuwú go kídí ngúngusé ledre Ngére Yésu go, ndìshìsé kpá go óto 'bú lafúse 'yì ga bi 'bi Kírésìto ní. ¹⁶ Gi zí keyì nées, kací kadra mbá zíma ndìshímá í'bí mbófo éyì zí Lomo gi rosé simi bi mááyí go ndìshì ìni ìni zía ní. ¹⁷ Mándìshì

ini ini zía 'Buzé Lomo bi kí roko'buné, bi kpá 'Bù Kírésìto Yésù Ngére ezé ní, idí í'bí komokenzì bì gí komo ere ní zíse gí ro zíse ówoyéme ledre ené kíe. ¹⁸ Mándìsì kpá ini ini zía, idí líkpí mbotù mimbé'desé gí ro zíse ówo a kídí rokinyi bi yemeomo gí rosé kí ngíti géyì lafúse ní, ni kí ledrené owóowó. Ídísé ówo a kídí i'bí mongú úndru go zíse 'yì ené e. ¹⁹ Ídísé kpá ówo a kídí Lomo i'bí mongú roko'bù go zíse ga bì ñgunzú ledre Kírésìto go ní. ²⁰ Née roko'bù bì kóo uru Kírésìto kíe, zía 'dí'bióto wo zíye ndìsìyé kéne do bi bì kí ledrené owóowó bì komo ere ní. ²¹ Lomo i'bí roko'bù go zí Kírésìto ídine Ngére do 'yì ga bì kí roko'bù zíye kpá kí ngíti géyì éyì ga bì komo ere kí roko'bù zíye ní mbá. Nì Ngére do éyì trìdrì e do sogo kàngá za mbá, yée ga bì niyì go bo kpá kí yée ga bì niyì idí karanée ní. ²² Ma'díi, Kírésìto ni go Ngére do éyì e za mbá. Nì kpá Ngére do 'yì ga bì ñgununí ledre ené go ní. ²³ 'Yì ga bì ñgununí ledre Kírésìto go ní, niyì go kuru'bù Kírésìto ma'dáa. Zía ndìsìné kéye ndro komo ere kpá do sogo kàngá ndìsì í'bí roko'bù zíye gí ro ledre e za mbá.

2

Lomo i'bí trìdrì go zíse

¹ Ásé kóo go mbá umbusé gí zí lúyú ledre esé zí Lomo. ² Ndìsìsé yì esé kóo méngì mbá ledre 'bì 'yì 'bì do sogo kàngá e, zíse ndìsìsé óto úndru Satána bi nì ngére 'bì bicayi lomo e bì kí roko'buné do 'yì ga bì ñgununí ledre 'bì Lomo wá ní. ³ Azé kóo kpá kenée, ndìsìzé kóo méngì mbá ledre ga bì rozé kí somú ledre ezé iliní yée ní. Otozé kóo mimbé'de Lomo go ésìne rozé. Ayí kóo go í'bí 'do'dó rozé káa zí 'bì 'yì ga bì kóo ñgununí ledre ené wá ní. ⁴ Nda lá gí zía bì 'búze nì doa kíngaya ní, zía ndìsìné ówo ledre kíze. ⁵ Abú uyuzé kóo go gí zí lúyú ledre ezé yá, bì nda ba ní, gí zía bì azé go 'yì ga bì 'bì Kírésìto ní, Lomo i'bí trìdrì go zíse simi bì kóo uru Kírésìto gí simi umbu ní. Yomo zée gí zí bilámá mimbé'dea bì rozé ní. ⁶ Gí zía bì uru kotru zée gí simi umbu

ndro kí Kírésìto ní, i'bí bi ndìsì go zíse cigí Kírésìto Yésù komo ere 'dága. ⁷ Lomo oto ledre née zía méngì roné kenée, gí ro 'dódo a kídí née idrì mimbé'dené go rozé. Owo ledre kíze kenée née, gí zía bì Kírésìto Yésù uyu gí rozé ní. ⁸ Máúku zíse, Lomo yomo ené sée née gí zí bilámá míméngì ledre esé wá, yì ené tákpásìlì gí zía kí bilámá mimbé'dea bì rosé gí zía bì ñgunzú ledre ené ní. ⁹ Ómo bì omozé gí simi umbu née ndaá 'bì ené gí zí bilámá míméngì ledre ezé wá, gí zí kényì née ní, sì ledre bì zí 'yì mbófo roné ní ndaá. ¹⁰ Zée 'yì ga bì 'bì Kírésìto Yésù ní, Lomo otú zée zía í'bí moko ené ga bì ili zíse méngì yée ní mbá zíse. Yemeomo kóo ledre máa ga gére née go kú 'desì.

Kírésìto kotru zée go

¹¹ Sée ga bì ngára ndásé Yúda e wá ní, ledre mindìsìsé ga bì kóo 'dá'dá ní ndaá lígì sée wá. Yúda e ndìsìní kóo lúru cáyi sée ga bì útúsé ngburu káa zí 'bì eyé wá ní. Ídísé ówo a kídí útú ngburu utúasá ené í'bí trìdrì zí 'yì wá. ¹² Ga kóo 'desì ní, ówosé aka esé kóo ledre 'bì Kírésìto wá. Lomo gelé ené aka kóo sée zía óto sée dongará 'yì ené e Isiréle e kpá wá. Ówosé aka esé ledre bì kóo Lomo yeme kí 'yì ené e ní wá. Éyì bì zíse óto komosé gí ro a ní ndaá gí zía ówosé aka esé Lomo wá. ¹³ Bì nda ba ní, Lomo 'di'biogu sée go truú roné gí zía bì Kírésìto Yésù uyu kóo gí ro yómo sée ní.

¹⁴ Karaba ní, Yúda e kí 'yì ga bì ndaní Yúda e wá ní ndaní lolu mĩngúngúcuwa wá, niyì nda go dudu 'yì e kíe'do, gí zía Kírésìto yeme ledre bì kóo dongaráye ní go gí ro zí mimbé'de kèsì bì kóo dongaráye ní úkúne. ¹⁵ Kírésìto uyu gí ro zí lorù 'bì ondú 'bì Yúda e bì kóo Músa eké ní úkúne 'dá'ba, gí ro zí Yúda e kí 'yì ga bì ndaní Yúda e wá ní ídíye kíe'do zí mindìsìyé ídine bilámáne. ¹⁶ Umbu bì Kírésìto uyu wo do mĩngbúngbu kágá ní 'di'bioyó sógó ro bì kóo do ngára Yúda e kí 'yì ga bì ngára ndaní Yúda e wá ní go, gí zía niyì go 'yì e kíe'do kó'dú Lomo. 'Di'biogu kpá bikìdrì go dongaráye

'yima'dí e kí Lomo. ¹⁷ Kírésìto ogu úku bilámá ledre 'bi bikìdrì zí Yúda ga bi kóo owoní ledre 'bi Lomo go ní kpá zise 'yì ga bi ngára ndaní Yúda e wá ní bi ówosé aka ledre 'bi Lomo wá ní. ¹⁸ Gí zí umbu bi Kírésìto uyu ní, 'Dówù Lomo oto zée go zize ídíze dùy 'yì e kíe'do kó'dù 'Buzé Lomo.

¹⁹ Sée 'yì ga bi ngára ndásé Yúda e wá ní, ndásé lolu fú lá 'yì lóngó e wá, ásé go kíe'do kí 'yì ga bi ngununí ledre 'bi Lomo go ní, ásé go mbigí 'yì 'bi Lomo. ²⁰ Ásé káa zí 'dìcì bi 'yìmikása e kí nébì e o'bóní ye ní, Kírésìto Yésu ni nda 'bi ené káa zí cóngó tutú bi o'bóní 'dìcì máa née doa ní. ²¹ Kírésìto ma'dáa i'bí roko'bu ne zí 'dìcì máa née ídíne rìngì mbigí 'Dìcì 'bi Lomo. ²² Sée 'yì ga bi ngára ndásé Yúda e wá ní, ásé go ndro kí Yúda ga bi ngununí ledre 'bi Kírésìto go ní, gí zía Kírésìto yeme sée go gí ro zí 'Dówù Lomo ndìsiné simisé.

3

Moko bi Lomo i'bí zí Páwulo méngì a ní

¹ Máa Páwulo, mááyí simi sígìni ba gí zía bi mándìsì úku bilámá ledre 'bi Kírésìto Yésu zise ga bi ndásé Yúda e wá ní.

² Úwúsé kóo go bilámáne kídí Lomo i'bí moko née ne do sílìma gí ro zíma ndìsìimá úku bilámá ledre bi yeme gí rosé ní zise ga bi ngára ndásé Yúda e wá ní, gí zía oto 'búze go kíngaya. ³ Káa zí bi máúku 'dá'dá ní, Lomo 'dodo ledre bi kóo ni miótoécìné 'desì ní go zíma. ⁴ Simi bi ásé ólo ledre bi máéké zise ba ní, ásé ówo a kídí, máówoyème ledre bi ni miótoécìné gí ro Kírésìto ní go. ⁵ Ledre bi kóo Lomo otoeci née 'dodo aka ené kóo zí 'yì e wá, gí simi sìnđì kadra máa 'bi ezé ba ní, zí 'Dówù Lomo úku 'dódo a zí 'yìmikása ené e kí nébì e. ⁶ Ba ledre bi kóo Lomo otoeci ní. Úndru 'bi Lomo ni go zí 'yì e mbá, zí Yúda e kpá kí 'yì ga bi ngára ndaní Yúda e wá ní. Bilámá ledre bi gí ro Kírésìto Yésu ní, ogu go zí Yúda e kí 'yì ga bi ngára ndaní Yúda e wá ní mbá.

⁷ Lomo i'bí moko née zíma gí zí bilámá mimbé'dea bi romá ní. Zía i'bí roko'bu zíma ndìsìimá úku bilámá ledre ené kíe zí 'yì e. ⁸ Mándá 'bi amá kí ledremá owóowó káa zí 'bi ngíti géyì 'yì ga bi 'bi Lomo kí ledreyé owóowó ní wá. Abú kenée ndotó, zía ówo ledre kíma, zía kása máa ndéré úku bilámá ledre ené zí 'yì ga bi ngára ndaní Yúda e wá ní kídí, togú ngununí ledre Kírésìto go yá, niyí ídí kí úndru bi ukú wá ní. ⁹ Lomo bi 'yì otoógu éyì e mbá ní, kasa máa ne ndéré úku 'dódo miyéme ledre bi kóo née otoeci gí zí 'yì e ní, gí ro zíye ówo a. ¹⁰ Lomo méngì ledre née kenée, gí ro zí maláyika e kí bicayi lomo e ówo a kídí Lomo ni mongú 'yì ówo ledre kíngaya, gí zía 'yì ené e niyí go éyì kíe'do. ¹¹ Lomo yeme kóo ledre née go kenée kú 'desì. Zí Kírésìto Yésu bi ni Ngére ezé ní ógu úyuné gí ro zí ledre née méngì roné. ¹² Gí zía bi ngunuzé ledre Kírésìto go ní, azé kéne go ndro kíe'do, utúasázé go ógu kó'dù Lomo kí rokinyi, ngirì ndaá lolu rozé wá. ¹³ Bi ndaá sínyí rosé gí zía bi ndìsiní 'dó'do máa yáa ba gí zía bi mándìsì úku bilámá ledre 'bi Lomo zise ní wá. 'Do'dó née ni 'dì'biógu zise bilámá ledre.

Páwulo íni ini gí ro 'yì ga bi 'bi Kírésìto ní

¹⁴ Gí zí kéyì née, zíma ndìsìimá íni ini zí 'Buzé Lomo, ¹⁵ gí zía i'bí trìdrì ne zí éyì ga bi komo ere kí yée ga bi do sogo kángá ona ní. ¹⁶ Lomo ni kí tų'dù éyì e zíne gí ro sáká zée kíe. Máini ini zía, 'Dówù idí i'bí roko'bu zise, gí ro zise ídíse kí roko'busé kíngaya. ¹⁷ Kací kadra mbá, Kírésìto idí idí simi yana mimbé'desé gí zía ngunusé ledre ené go. Ídíse oto 'bú lafúse kíngaya gí ro zise ídíse kí roko'busé. ¹⁸ Sée 'yì ga bi 'bi Kírésìto ní kí lafúse e za mbá, Lomo idí sáká sée zise ówo a kídí ma'díi Kírésìto oto 'búse go kíngaya. ¹⁹ Ídíse ówo a kídí Kírésìto oto 'búse go za kíngaya abú bi ni miórúné gí ro do ówoónzó a. Máini ini zía, idí ndìsì simisé, gí ro zí miméngì ledre esé ídíye káa zí 'bi ené ní.

²⁰ Lomo ni kí roko'buné kángaya gi ro méngi ledre e kíc zíze rómo do éyí ga bi zée kí ówo ledre ezé azé ndú'yú wo gi royé ní. Ni nziyiné gi ro méngi ledre e zíze kí roko'buné máa née. ²¹ Kírésito Yésu kí 'yi ené e mbá, idíní ndísi í'bí mbófo éyí zía odu a ndaá idí wá. Idí kenée.

4

Ídísé idí kǐé'do simi Kírésito

¹ Máa Páwulo, mááyí simi sígini ba gi zía bi mándísi úku bilámá ledre 'bi Ngére Yésu ní. Máúku zise mindísisé kí miméngi ledre esé e mbá idíní idí tí 'bi 'yi ga bi Lomo gelé yée go káa do mbigí 'yi ené e ní. ² Kací kadra mbá, idísé 'búó'bú rosé mi'búó'bú, idísé idí ndoo. Ídísé idí 'yi útusimi zí lafúse gi zía 'búye ni dosé. ³ Zise ódó rosé kí lafúse káa do éyí kǐé'do. 'Dówú Lomo idí kótru sée gi ro zí mimbé'desé idíne kǐé'do gi do bi zí mindísisé idíne simi bikídrí. ⁴ Azé go éyí kǐé'do, 'Dówú Lomo bi simizé ní ni kpá dujú kǐé'do. Lomo ndolo zée dujú gi ro bilámá éyí kǐé'do bi ndísisé óto komozé gi roa ní. ⁵ Ngére ezé ni dujú kǐé'do bi ni Kírésito ní, zíze ngúngu dujú ledrea, do bábátizí zée kpá dujú kí babatiza bi kǐé'do ní. ⁶ Lomo ni dujú kǐé'do kpá 'Bu 'yi e za mbá. Ni ne do 'yi e kpá za mbá, ndísi sáká zée ne zíze ndísi tórozé ngbúó gi zía ndísi ndísi simizé.

⁷ Kírésito kací miyéme ledre ené zíze, i'bí úndru ledre e zíze go mbá mingúngúcuá. ⁸ Née sí ledre bi ni miékéne gi zía simi miéké kúrú Lomo kídí,

“Simi bi kóo ñnyí ndá'bané komo ere ní,
'dodo aka kóo kí kídí née romo komo ezeokóne e go.

Zía nda ífi báyi úndru zí 'yi ené e.”

⁹ Ledre bi yaá, “Ñnyí ndá'bané komo ere ní,” ledre gi simi a kídí ogú aka kóo nde do sogo kánga ona kí. ¹⁰ Kírésito kóo ogú nde do sogo kánga ní, nda'balugu roné 'dága komo ere. Roko'bua ni do éyí ga bi komo ere kí do sogo kánga ní mbá.

¹¹ I'bí bayi moko e ne zíze. Oto ngíti géyi 'yi e káa do 'yimikása ené e. Zía óto ngíti géyi káa do nébi e. Zía óto ngíti géyi káa do 'yi ndéré kí úku bilámá ledre ené zí 'yi e. Ngíti géyi 'bi eyé pásita e. Zía óto ngíti géyi káa 'yi 'dodo ledre e. ¹² Kírésito ifi bayi moko zí 'yi ga gére née kenée gi ro zíye sáká 'yi ga bi ngunguní ledre ené go ní zíye idíye kí roko'buyé gi ro zíye ndísiyé méngi moko ené do tóroyé ngbúó simi ngúngu ledre eyé. ¹³ Ledre née ni idí fú kenée 'búó togú zée 'yi ga bi 'bi Kírésito ní mbá, azé go kǐé'do simi ledre ené bi ngunguzé ní, zíze ówoyéme wo káa do mbigí Owú 'bi Lomo zí ledre ené ndísi ngbóro tátá roné simizé yá, azé útúásá idíze káa zía ní.

¹⁴ Nda gi ore, 'yi ranga e utúasání lolu lóndo zée káa zí minzéré owú ga bi ngunguní 'bi eyé tí lá ledre máa wo bi ukuní go zíye ní wá. ¹⁵ Ambá ledre ezé idí idí 'dódo ma'dú ledre 'bi Lomo zí 'yi e, zíze ndísisé kí óto 'búye. Gi ro zíze ndísi útúásáze kací kadra mbá, tí káa do mbigí 'yi ga bi 'bi Kírésito bi ni manda ezé ní. ¹⁶ Gi zía tokozé rozé go mbá roa, ni nda 'bi ené zíze go káa zí do ní. Ndísi í'bí roko'bu ne zíze, zíze ñnyizé mbá ndísi méngi moko ené kíc do bilámá misi'diné.

Miméngi ledre esé idí nda mu idí mikándané

¹⁷ Kí roko'bu bi Ngére Yésu i'bí zíma ní, máúku zise ndásé lolu fú lá ndísi lúyú ledre káa zí 'yi ga bi owoní aka ledre 'bi Lomo wá ní wá, gi zía sómú ledre eyé toro yeme aka roné wá. ¹⁸ Owoní eyé dongará bilámá ledre kí bisinyí ledre wá, mikándá ledre bi Lomo i'bíogu zíye ba owoní aka eyé e wá. Iliní eyé kpá do 'dódo mikándá ledre zíye wá. ¹⁹ Otoní nda yi eyé somú ledre eyé go mbá ndísi méngi dujú ledre ga bi royé ili ní.

²⁰ Ledre 'bi Kírésito bi 'dodoní zise ní ndaá 'bi ené ledre máa wo née wá. ²¹ Úwúsé kóo ledre Yésu go, 'dodoní zise tí ma'dú bi gi do bi a ní ²² 'Dodoní kóo zise kídí ledre ga bi kóo ndísisé méngi yée simi bi kóo ngungusé aka ledre Kírésito

wá ní, ídísé ótoómo yée mbá 'dá'ba gi zía, niyí lóndo sée zíye 'dí'biógu zise umbu. ²³ Misómú ledre esé kí miméngi ledre esé idí nda mu idí mbá mikándané. ²⁴ Káa zí bi ásé nda go mikánda 'yi e ní, ledre ga bi za mbá ásé ndisi méngi yée ní, idíní idí kpá za mbá mikándayé gi ro zise ídise mbigí 'yi ga bi 'bi Lomo ní lúyú ledre ndaá lolu rosé wá.

²⁵ Ndazé lolu idí fú 'yi ranga e wá, idízá ndisi úku duú ma'díi ledre zí lafúze 'yi ga bi 'bi Kírésito ní gi zía azé go duú 'yi e kíe'do. ²⁶ “Simikesi eyi ndaá oto yi ziyi luyú ledre wá.” Ndá ndisiútú kadra kí simikesi do mimbé'deyi wá. ²⁷ Ndá otoómo misi'di zí ngére 'bi bicayi lomo e wá. ²⁸ Yi bi ayi 'yi ugu ní, idí otoómo kí ugu ugu, ziyi ndá'bayi méngi moko gi ro zí éyi ídine ziyi, ziyi ndisiyi sáká 'yi leri e.

²⁹ Ídísé otoómo tara sinyi 'dá'ba, ódro ga bi gi tarasé ní idíní idí mbá bilámáye gi ro zíye ndisiyé sáká 'yi e. ³⁰ Bi nda ndisi sinyi ro 'Dówú Lomo gi zí miméngi ledre esé wá, gi zía 'Dówú Lomo bi simiyi née 'dodo go kídí karanée kadra 'deci ngbanga, Lomo ni yómo sée. ³¹ Ídísé otoómo rará, kí bisinyi mimbé'de, kí ndisi gbúrógbó do lafú'yi e, kí 'déwe ledre zí lafú'yi e, kí mimbé'de kési ro lafú'yi e, kí likpi, kí sógó lafúse mbá 'dá'ba. ³² Ídísé idí 'yi sáká lafúse e, 'yi méngi bilámá ledre zí 'yi e, zise kí otoómo ledre zí yée ga bi mengini sée bisinyine ní, zise ndisiyé otoómo ledre zí 'yi e káa zí bi Lomo ootomo ledre zise ní, gi zía bi ngungusé ledre Kírésito ní.

5

¹ Káa zí bi ásé go owú ga bi 'bi Lomo ní, ídísé 'dí'bi miméngi ledre ga bi 'bi Lomo ní. ² Zise ndisiyé oto 'bú lafúse e káa zí bi Kírésito oto 'búze zía í'bi roné zí umbu do úyuné káa do 'dáná éyi gi ro zí Lomo ídine kí rokinyi zía otoómo luyú ledre ezé e ní.

³ Káa zí bi goó kenée ní, ídísé otoómo ledre 'bi só'do ro'yi kí 'yi ga bi ofúse rosé kéye wá ní 'dá'ba. Ídísé kpá

otoómo miméngi ledre ga bi ngára ndaní bilámáye wá ní, kpá kí mongú mimbé'de mbá 'dá'ba, gi zía ásé go mbigí 'yi ga bi 'bi Lomo ní. ⁴ Gba toso ódro ga bi ndisi 'dí'biógu dokuwu ní, kí likpi ledre cayi ga bi ngára utúasá sáká 'yi e wá ní, ídísé otoómo yée za mbá 'dá'ba. Ni miútúasáne zise ndisiyé mbófo Lomo. ⁵ 'Yi mongú mimbé'de ndisi oto mimbé'dené mbá ro éyi ga ili yée ní. Ówo yemesé bú bilámáne kídí 'yi ga bi ndisini méngi toso ledre káa zí ga gére ní, utúasáni ndisi kótru royé kí Kírésito kpá kí Lomo do bi kíe'do wá. Gi zía 'yi mongú mimbé'de ni yi ené káa zí 'yi bi oto undru bicayi lomo ní. ⁶ 'Yi ga bi ndisini méngi bisinyi ledre káa zí ga gére née, ndaní lóndo sée zise 'dí'bi ledre eyé ga gére née wá. Mimbé'de Lomo ndisi ési ro 'yi ga bi káa zí ga gére née miési. ⁷ 'Yi káa zí ga gére née, ndásé oto ezegamá kéye wá.

⁸ Ga kóo 'desi ní, ndisiyé kóo méngi ledre e simi mituluru káa zí 'yi ga bi owoní ledre 'bi Ngére Yésu wá ní. Bi nda ba ní, ásé go mikándasé káa zí 'yi ga bi ndisini ndisi simi bimióngó ní. Gi zía ngungusé ledre ené go. Miméngi ledre esé idí idí káa do bimióngó zí 'yi e. ⁹ Bilámá miméngi ledre esé ni 'dodo ma'díi ledre bi zí 'yi e méngi a ní. ¹⁰ Ídísé ndisi méngi duú éyi ga bi Ngére Yésu ili yée ní. ¹¹ Ndásé ndisi méngi ledre káa zí 'bi 'yi ga bi ndisini ndisi simi mituluru ní wá. Ídísé úku a fúo kídí ga gére née bisinyi miméngi ledre e. ¹² Abú ni komokenyi do ndisi úkuógu ledre 'bi 'yi ga bi owoní Lomo wá ndisini méngi yée simi mituluru ní. ¹³ Simi bi uku lokoní yée go ní, zí 'yi e ówo a mbá kídí née luyú ledre. ¹⁴ Ma'díi ledre 'bi Lomo ni káa zí bimióngó ní. Ndisi 'dodo ógu luyú ledre sága, káa zí bi ukuní simi ke'bi simi miéké kúru Lomo ní kídí, “Sée ga bi simi 'bí ní, úrusé mu, ñnyiógusé mu gi simi umbu, gi ro zí Kírésito í'bi bimióngó mimbé'desé.”

¹⁵ Míméngì ledre esé idí idí 'bi 'yì ga bi owoní ledre bú ní, ndásé idí káa zí 'yì ga bi owoní ledre wá ní wá. ¹⁶ Togú bifúó nì go bo gí ro méngì bilámá ledre yá, ídísé mu méngì a gí zía ambá 'yì e ndìsìní nda go méngì bisinyí ledre. ¹⁷ Ídísé idí 'yì komokenzì e, zise ówo éyì bi Ngére Yésu ili zise méngì a ní, zise méngì wo. ¹⁸ Ndá éwé le'yì wá, káa bi roko'bua ni ála'dùtu doyì. 'Dówú Lomo idí ála'dùtu doyì ne gí ro zíyì ndìsì méngì bilámá ledre. ¹⁹ Togú ndíkísé go kí lafúse yá, ódro ga bi niyí ndìsì ólúógu gí tarasé ní idíní idí bikinyiyé, ke'bi ga bi Dawídi ekéní yée ní, kpá kí ngítì géyì ke'bi ga bi 'bi mbófo Lomo ní, nda kí yée ga bi 'Dówú Lomo ukui'bí yée do mimbé'desé ní ídísé úku yée zí Ngére Yésu. ²⁰ Kací kadra mbá, ídísé ndìsì í'bí mbofo éyì zí 'Buzé Lomo gí ro ledre e mbá kí ìrì Ngére ezé Kírésìto Yésu.

Kará e kí Ya'dá 'bi eyé e

²¹ Ídísé óto ledre lafúse owóowó rómo gí dosé gí zía bi ndìsìsé óto úndru Kírésìto ní.

²² Kára idí óto ledre o'do 'bi ené owóowó káa zí bi ndìsì óto ledre Ngére Yésu owóowó ní. ²³ Gí zía lorù 'bi ledre e mbá ndìsì ólúógu gí zí o'do 'bi ené, káa zí bi lorù ndìsì ólúógu zize gí zí Kírésìto bi yomo zée ní. ²⁴ Káa zí goó bi kenée ní, kará e idíní óto ledre ya'dá 'bi eyé e zíye owóowó káa zí bi 'yì ga bi 'bi Kírésìto otoní ledre Kírésìto zíye owóowó ní.

²⁵ Ya'dá e, ídísé óto 'bú me'besé e dosé kíngaya káa zí bi Kírésìto oto 'búze, zée ga bi ñgunzè ledre ené go ní. Zía í'bí roné úyuné gí rozé, ²⁶ gí ro zize idízé mbigí 'yì ga bi 'bi Lomo ní, lúyú ledre ndaá lolù rozé wá gí zía bi ñgunzè ledre Kírésìto go, zía go lúguráyì zée drá káa zí 'yì bi ndugú mindúgú ní. ²⁷ Kírésìto mengì ledre néesé kenée gí ro zíne 'dí'biógu zée zíne káa do mbigí 'yì ené e, ngítì owú lúyú ledre ndaá rozé wá. ²⁸ Kpá kenée, ya'dá e idíní óto 'bú me'beyé e káa zí bi ndìsìní óto 'búye kí royé ní. 'Yì bi ndìsì óto 'bú me'bené ní,

ndìsì néesé go óto 'búne kí roné. ²⁹ 'Yì bi sogó roné bú ní ndaá. Ndìsì ánu éyì, zía ndìsìné kí lúru bi kací kuṛu'buné káa zí bi Kírésìto ndìsì lúru bi kacize ní, ³⁰ gí zía azé go kuṛu'bua. ³¹ Néesé sì ledre bi ni gí zía miékéne simi miéké kúru Lomo ní kídí, "O'do ni ótoómo 'buné kí mbágáne zía ófú kára zíye óto 'be 'bi eyé gí zía niyí goó éyì kíé'do." ³² Néesé lili ledre bi o'bu mió'bu ní, néesé lili ledre gí ro Kírésìto kí 'yì ené e. ³³ Káa zí bi goó kenée ní, o'do idí óto 'bú me'bené káa zí bi oto 'búne kí roné ní. Kára idí óto úndru o'do 'bi ené.

6

Owú e kí 'yì ndíki yée

¹ Owú e, ídísé úwú kúru 'yì ndíki sée. Néesé ledre bi ili zí owú ga bi ñgunṛuní ledre Ngére Yésu go zíye ndìsìyé méngì a ní. ² Ba mizefì lorù bi Lomo uku ledre a kídí néesé í'bí úndru zí 'yì e gí roa ní. Uku kídí, "Ídì óto úndru 'buyì kí mbágáyì, ³ gí ro zí mindìsìyì idíne bilámáne, zíyì lú'búyì milú'bú do sogo káṅgá ba." ⁴ Sée 'bumiowú e kí mbámiowú e, ndásé ndìsì méngì owú 'bi esé e bisinyíne zí mimbé'deyé ndìsì ésìne wá. Ídísé 'dódo bilámá ledre zíye gí ro zíye ñgunṅu ledre Ngére Yésu.

Owúkúlú e kí mingburoko 'yì eyé e

⁵ Owúkúlú e, ídísé úwú kúru mingburoko 'yì esé e, zise ndìsìsé óto úndruyé kí mimbé'desé kíé'do káa zí ótosé néesé úndru Kírésìto ní. ⁶ Ndásé ndìsì méngì moko kí roko'buné lá gí zí komoyé gí ro zíye idíye kí rokinyi wá. Ídísé méngì moko kí mimbé'desé mbá gí zía ndìsìsé méngì moko néesé zí Kírésìto, néesé éyì bi Lomo iline kenée ní. ⁷ Ídì méngì moko eyì kí 'bú ne kpa kí rokinyi gí zía méngì moko néesé zí Ngére Yésu nda 'bi ené duú zí 'yìma'dí wá. ⁸ Ídísé ówo a kídí Ngére Yésu ndìsì í'bí tákpásìlì zí 'yì bi ndìsì méngì moko kí 'búne ní. Togú 'yì néesé ni owúkúlú togú ni 'yì bi kí ro doné ní.

⁹ Kpá kenée, sée mingburoko 'yi e ídísé méngi owúkúlú esé e bilámáne, ndásé ési ngiri simiyé wá, gi zía ásé kéye mbá owúkúlú 'bi Mongú 'yi esé bi ni komo ere ní. 'Yíma'dí e niyí zía kí ledreyé mbá owóowó.

Okó kí Satána

¹⁰ Odu ledre, káa zí bi ásé 'yi ga bi 'bi Kírésito Ngére ezé ní, idí í'bí roko'bu zise gi ro zise ndisi tórosé ngbúó. ¹¹ Bilámá ledre ga bi Lomo i'bí yée zise ní, ídísé únzu yée káa do éyi sílì ya'dá e gi ro zise íci okó kía ro mani ga bi 'bi ngére 'bi bicayi lomo e ní. ¹² Okó bi ndisizé íci a nées nda kí lafúse 'yíma'dí e wá. Ndísizé íci okó kí Satána kí 'yi ené e ga bi i'bí roko'bu zíye, zíye ídiye do bi e za mbá do sogo kángá ní. ¹³ Káa zí bi goó kenée ní, ídísé 'dí'bi sílìse ro éyi sílìse e bi Lomo i'bí ní ngbúó gi ro íci okó kí Satána kí mani ené e, gi ro zise tórosé ngbúó káa bi ni lóndo sée ke.

¹⁴ Kací kadra mbá, ídísé tóro ngbúó simi mbigí ledre 'bi Lomo gi ro zise ídise nzíyisé káa bi Satána ni lóndo sée ke. Káa zí bi Lomo lugurayi sée go ásé go mbigí 'yi ené e ní, ídísé lánýá ro ledre nées káa bi Satána ni úkuóto ledre rosé. ¹⁵ Bilámá ledre bi Lomo yeme dongaráne kí 'yíma'dí e ní, ídísé ndéré kí úku a zí 'yi e, gi ro zise ídise mbá nzíyisé íci okó kí Satána. ¹⁶ Kací kadra mbá, ídísé lánýá ro ledre 'bi Kírésito bi ngungusé ní zía bándá sée. Togú méngísé go kenée, abú Satána uzu sée ba cù káa zí 'díya yá, útúásásé lúyú ledre wá. ¹⁷ Kpá kenée, ídísé ówo a kídí, Kírésito yomo sée go ni bándá sómú ledre esé. Ídísé lánýá ro úku kúrú Lomo bi ni kí roko'bu 'bi 'Dówú a siminé ní, ni rómo komo Satána. ¹⁸ Simi ledre ga gére nées mbá, ídísé ndisi ini ini zí Lomo gi ro éyi ga bi ílisé yée ní, káa zí bi 'Dówú Lomo ni 'dódo yée zise ní. Ídísé ndisi kí komosé rosé zise kpá fú ndisi ini ini gi ro lafúse 'yi ga bi 'bi Kírésito ní.

¹⁹ Zise kpá ini ini gi romá, Lomo idí í'bí bilámá ódro taramá gi ro úku bilámá ledre 'bi Kírésito zí 'yi e kí roko'búmá mbá. ²⁰ Nées ledre bi onzóní máa gi roa

simi sígini ní. Lomo i'bí moko nées ne zíma ndisimá méngi a. Bi kenée ní, ídísé ini ini gi romá, zíma ndisimá méngi moko nées kí roko'búmá mbá.

Odu ledre gi zí Páwulo

²¹ Takíka lúndumá simi Lomo, bi 'yi méngi moko 'bi Ngére Yésu kí mimbé'dené kíe'do ní, togú ogú go zise íri yá, ni úku yéme ledre gi rozé kí ledre ga bi mándisi méngi yée yáa ní zise íri. ²² Nées sí ledre bi mákása wo zise íri gi roa ní gi ro ówoyéme ledre gi do bizé gi ro zise ídise kí rokinyi.

²³ 'Buzé Lomo kí Ngére ezé Kírésito Yésu, idíní lúru bi kacise gi do bi zise ndisise bilámase kí oto 'bú lafúse, zise tórosé ngbúó simi ledre 'bi Kírésito bi ngungusé ní. ²⁴ 'Yi ga bi za mbá ndisini oto 'bú Kírésito Yésu Ngére ezé ní, Lomo idí lúru bi kacíye.

Wáraga bi Páwulo eké zí 'yì ga bi simi Phílipo yì ní Ledre gi ro búku bi Phílipo ní

Gara bi Phílipo yì ní ni simi Mekedoniya bi ni mongú gara 'bi kángá bi Gírìsì m'í'dí do ngelì ní. Simi Moko 'bi 'Yimikása e kápita 16 Páwulo uku kóo ledre 'bi Lomo zí 'yì e íri zía kpá óto dosì kanísa zí 'yì e íri. Nda gi do kací tǔ'dù simibi, do kóo ónzó Páwulo simi sígìni, zí 'yì 'bi Kírésìto ga bi simi Phílipo íri ní kása kèsì sáká wo kíe. Gi zí kèyì nées zí Páwulo eké ledre ba kása zíye mbófo yée kíe.

Zía kpá úku ledre zíye simi ledre bi eké ba kídí nées Páwulo, nées eré ené ngìrì umbu wá. Nées uku ba wo zíye idíní tóro ngbúo simi ledre 'bi Lomo bi ngunḡuní ní simi bi ngíti géyì 'yì e niyí karanée go ndìsì méngì láráye ní. Páwulo ili 'yì 'bi Kírésìto ga gére nées idíní ndìsì 'buó'bù royé m'buó'bù káa zí 'bi Kírésìto ní. Zía úku andá ledre zíye kídí ledre 'bi Kírésìto bi ngunḡuní zíye ídíye go éyì kíe'do kí kírésìto ní ni tákpásílì 'bi Lomo zíye. Gi zí kèyì nées ndaní lódù kací 'yì 'dódo ledre ga bi yì eyé 'yì ranga e ndìsì ní úku ledre kídí 'yì e idíní lódù kací toso miméngì ledre 'bi Lomo bi kací ondù 'bi Yúda e ní wá.

¹ Sée 'yì ga bi simi gara bi Phílipo yì, ngunḡusé ledre 'bi Kírésìto Yésu Ngéere ezé ní, máa Páwulo kí Timatíyo ezemá 'yì moko 'bi Kírésìto Yésu.

Máéké ledre ba máa zíse kí manda esé ga bi íri ní, nda kpá kí 'yì ga bi do kacíye ní.

² 'Buzé Lomo kí Kírésìto Yésu Ngéere ezé idíní ówo ledre kíse, zíye méngì bilámá ledre zíse.

Páwulo í'bí mbófo éyì zí Lomo

³ Mándìsì sómù ledresé kací kadra mbá, zíma ndìsímá kí mbófo Lomo gi rosé.

⁴ Ndaá kpá lá dùú wo nées wá, mándìsì

ini ini zí Lomo kí rokinyi do mimbé'demá gi rosé, ⁵ gi zía í'bisé rosé go kíngaya ndìsì sáká máa gi ro zí bilámá ledre 'bi Kírésìto bi mándìsì méngì a ní ngbóro tátá roné fú 'dá'dá. Tónósé kóo sáká máa go kú geré gi simi mizefì ógù kóo máógù zíse simi Phílipo yì íri ní. ⁶ Gi zí kèyì nées, máówo go kídí bilámá ledre bi Lomo oto do mimbé'desé áse go ndìsì méngì ledre e kíe kenée nées, utúasá ídí lá gbékpíne wá. Wo Lomo ni ndìsì í'bí roko'bu zíse, gi ro zíse ndìsìsé méngì bilámá ledre ga gére nées kíe fú kenée ndéréóguné gi simi sındí kadra bi karanée Kírésìto Yésu ni ndá'baógù simi a ní.

⁷ Utúasá miútúasá zíma kpá óto 'búse gi zía bi ótosé 'búma go gbála ní. Otoómosé máa simi bi mááyí ndìsì úkulúgu ledre kací ndu'yú 'bi 'yì e kídí ledre 'bi Kírésìto ni ma'díi, kpá simi bi onzóní máa simi sígìni gi ro moko 'bi Kírésìto ní óyósé sogosé zíma wá. Ndìsìsé kpá fú tóro ngbúo sogomá kí sáká máa do tǔ'dù misi'di e. ⁸ Gi zí kèyì nées ní, Lomo owo go bilámáne kídí máóto 'búse go kí mimbé'demá kíe'do káa zí bi Kírésìto Yésu oto 'búze ní.

⁹ Ba sí ledre bi mándìsì ini ini zía, idí sáká sée zíse ndìsìsé óto 'búse kí lafúse e gi ro zí cìyì ledre ené ídíne simisé ngìrì, zíse ówoyéme ledre ené nda za kíngaya gi zía ní, ¹⁰ gi ro zíse ówo mbigí ledre 'bi Lomo bilámáne kpá gi ro zíse ídísé 'yì ga bi lúyú ledre ndaá royé wá, ndéréóguné gi simi sındí kadra bi karanée Kírésìto Yésu ni ndá'baógù simi a ní. ¹¹ Togú ndìsìsé tí go ndìsì méngì ledre ga bi utúasání miútúasá ní do komo Lomo kí 'yìma'dí e simi roko'bu 'bi Kírésìto Yésu ndéré kíe fú kenée 'dá'dá yá, ni óto 'yì e zíye ndìsìyé í'bí mbófo éyì zí Lomo kíngaya.

Moko 'bi Kírésìto idí ngbóro

¹² Owú 'bi Babá e, máílì zíse ówo a kídí mióonzó máa bi simi sígìni ní, likpí misi'di go zí bilámá ledre 'bi Kírésìto ngbóro tátá roné 'dá'dá. ¹³ Ndaá 'bi ené miótoécì ledre wá, asikíri ga bi yáa kpá kí ngíti géyì mingburoko 'yì e owoní go mbá

kídí onzóní máa simi sígìní ba gi zía bi mándìsì méngì moko 'bi Kírésìto ní. ¹⁴ Gi zía bi onzóní máa simi sígìní ní, zí Lomo í'bí roko'bù zí tú'dù ngíti géyì 'yì ga bi 'bi Ngére Yésù ní, zíye ndìsìyé úku bilámá ledre ené zí 'yì e nda za kí roko'bùyé, gi zía ngìrì ndaá lolu royé wá.

¹⁵ Ngíti géyì 'yì e ndìsìní 'bi eyé méngì moko 'bi Kírésìto ma'dáa kí bisinyí mimbé'deyé gi zía iliní gi ro zí 'yì e ndìsìyé mbófoyé, ngíti géyì méngìní 'bi eyé kí bilámá mimbé'deyé. ¹⁶ Yéé ga bi ukuní 'bi eyé ledre ma'dáa kí bilámá mimbé'deyé kí 'búne ní, gi zía owoní go kídí onzóní máa simi sígìní gi zía bi mándìsì úku yéme bilámá ledre gi ro Kírésìto ní. ¹⁷ Yéé ga bi ndìsìní úku ledre 'bi Kírésìto kí bisinyí mimbé'deyé nées, gi zía bi iliní 'bi eyé zíma ídíma kí lerì do mimbé'demá simi sígìní yáa ní. ¹⁸ Yéé ga bi ukuní 'bi eyé kí bisinyí mimbé'deyé, kí yéé ga bi ukuní 'bi eyé kí bilámá mimbé'deyé ní, ledre ga gére nées ata ené komo wá, mááyí kí rokinyi gi zía moko 'bi Kírésìto ni mindéréne 'dá'dá.

Gi zí ledre ga gére nées mááyí kpá fú ídí kí rokinyi, ¹⁹ gi zía máówo bú kídí ini bi ndìsìsésé ini a zí Lomo gi romá ní, Lomo ni úwú a, karanées niyí 'dí'biógú máa gi simi sígìní simi roko'bù 'bi 'Dówú Lomo bi Kírésìto Yésù kasa ní. ²⁰ Ba ledre bi mándìsì óto komomá gi roa ní, dokuwu méngì máa wá. Máílì í'bí romá ndìsì méngì moko 'bi Kírésìto za kí sómù ledre amá mbá. Togú ídí trídri, togú mbú umbu yá, mááyí nziyimá gi roa. ²¹ Mongú sómù ledre amá cakaba dùú ndìsì méngì moko 'bi Kírésìto. Togú ufuní mbú máa gi zía bi mándìsì méngì moko zía ní yá, méngì éyì wá, kasaluguní nées máa 'diya zí Kírésìto ma'dáa. ²² Togú umbu 'di'bi aka máa wá, ni kpá bilámáne zíma aka 'dódo yata ledre 'bi Kírésìto zía ndìsìné sáká sée. Máówo wá wo be 'di ni miútúásáne. ²³ Ledre e niyí bo gbre mbá gi romá. Mongú a ni wo bi utúasá miútúasá zíma úyumá gi ro zíma ndá'bamá zí Kírésìto Yésù ní. ²⁴ Nda lá gi rosé gi ro zíma 'dódo yata ledre 'bi

Kírésìto zíse, utúasá miútúasá zíma aka ídíma fú kí komomá. ²⁵ Gi zí keyì nées máówo bú bilámáne kídí, Lomo ni yómo máa gi simi 'do'dó bi mááyí simi a ba máúyu wá, gi ro zíma 'dódo ledre ené zíse gi do bi zíse ngúnngu a za kí mimbé'desé mbá, zíse ndìsì ídíse kí rokinyi. ²⁶ Togú luguoguní máa gi simi sígìní go, simi bi mááyí ógú zíse íri ní, ásé ídí mbá kí mongú rokinyi kí ndìsì í'bí mbófo éyì zí Kírésìto Yésù gi romá.

²⁷ Abú ledre e niyí kí méngì máa yá, mindìsìsésé ídí ídí fú 'bi 'yì ga bi 'bi Kírésìto ní, gi ro zí 'yì e ndìsìyé óto úndru bilámá ledre ené bi ndìsìsésé 'dódo a nées. Togú máógú go lúrúsé e togú máógú wá, mááyí kpá fú úwú a kídí mindìsìsésé ni kíé'do tí 'yì ga bi 'bi Kírésìto ní, gi ro zí moko ené ngbórone. ²⁸ Togú 'yì ga bi niyí okó ro Kírésìto ní ayíní ndìsì úkucáyi sée yá, ndásé éré ngìrì gi zíye wá, gi ro zí 'yì e ówo a kídí Lomo yomo sée ne, ni 'dó'do yéé gi rosé. ²⁹ Bilámá ledre bi Lomo yeme zíse ní ndaá 'bi ené lá dùú gi ro ngúnngu ledre Kírésìto Yésù wá, kpá gi ro zíse 'dó'dósé mi'dó'dó gi ro ledre ené. ³⁰ Togú 'dó'dósé yá, má'dó'dó koo kpá kenées, ndéréógúné gi karaba ní mááyí aka kpá fú 'dó'dó gi ro moko 'bi Kírésìto.

2

Ídíse 'bó'bù rosé káa zí 'bi Yésù ní

¹ Owú 'bi Babá e, káa zí bi ásé go kíé'do kí Kírésìto gi zí keyì nées zía óto 'búse zía ndìsìné sáká sée simi ledre e ní, kpá káa zí bi ásé go kíé'do kí 'Dówú Lomo, ndìsì go í'bí roko'bù zíse zí lerì lafúse ndìsìné méngì sée kíngaya ní. ² Káa zí bi goó kenées ní, máílì ídíse ndìsì kí mimbé'desé mbá kíé'do kí 'bú lafúse dosé. Togú máúwú go kídí ásé go ndìsì méngì ledre ga gére nées kenées yá, mááyí ídí kíse kí rokinyi kíngaya. ³ Ndásé óto rosé káa zí éyì bi rómosé go do 'yì e mbá ní wá. Ídíse 'bó'bù rosé mi'búó'bù. Ledre lafúse ídí ídí zíse owóowó rómo do ledresé. ⁴ Ndásé ndìsì sómù lá dùú ledresé wá, ídíse kpá ndìsì sómù ledre lafúse zíse ndìsìsésé sáká yéé.

- 5 Misómú ledre esé idí idí mbá bilámáne kpá cé káa zí 'bì Kírésìto Yésu ní.
- 6 Tí bì Yésu ma'dáa ni ma'díi Lomo ní, tí lá ili ené óto roné zí 'yì e owóowó káa zí Lomo wá.
- 7 Ootomo roné zía óguné do sogo kángá káa do 'yìma'dí idíne káa zí owùkùlú ní.
- 8 'Búó'bú roné mi'búó'bú zí Lomo, zía ótoómo roné zí umbu, do phéphé wo do mingbúngbu kágá káa zí 'yì lúyú ledre ní.
- 9 Gí zía bì uwú kúrú Lomo ní, zí Lomo óto ledrea owóowó rómo do 'bì 'yìma'dí e kí maláyika e komo ere mbá. Gí zí kényì nées zía idíne kí úndruné kíngaya rómo do éyì e za mbá.
- 10 Káa zí bì ledre ni goó gí ro Yésu kenée ní, 'yìma'dí e, yée ga bì niyí aka trìdrì kí yée ga bì uyuní go ní, kí maláyika e komo ere kpá mbá, niyí ìnyì mbá óto úndru Yésu,
- 11 niyí ìnyì kpá mbá ndìsì úku ledre kí tarayé kídí ma'díi Kírésìto Yésu ni Ngére. Gí zí kényì nées ní, zí ìrì 'Buzé Lomo idíne mikófóne kíngaya.

Miméngì ledre esé idí 'dí'biógù 'yì e zí Yésu

12 Owù bì Babá e, máówo bú bilámáne kídí 'dí'bisé kóo sílìse go ro ledre 'bì Lomo kíngaya simì bì kóo mááyí dongarásé ìrì ní. Abú cakaba mándá dongarásé ìrì wá, idíse nda méngì ledre 'bì Lomo kíngaya rómoné mìrómo kí óto úndrua. Ni óto 'Buzé Lomo zía idíne kí rokinyi karanée zía í'bì trìdrì bì za fí ní zise. 13 Káa zí bì Lomo iline idíse ndìsì méngì éyì ga bì ili yée ní, ni í'bì roko'bù zise gí royé.

14 Ndásé ndìsì méngì moko 'bì Lomo kí mingúngurú ledre e dongarásé kpá kí ndìsì ítí kangú wá, 15 idíse ndìsì méngì bilámá ledre gí zí 'yì ga bì asiní gí ro ledre 'bì Lomo ásé dongarásé ìrì nées, kí lúrúndíki lúyú ledre rosé gí zía ásé zíye go bimìonngó, 16 gí zía lánýásé go ro 'dódo ledre bì ndìsì í'bì trìdrì zí 'yì e

ní. Idíse ndìsì méngì ledre e kenée, gí ro zíma idíma kí mongú rokinyi simì bì karanée Kírésìto Yésu ni ndá'baógu ní, káa bì kúrú moko bì mándìsì méngì a dongarásé ní ni ndéré lá gbékpíne ke. 17 Togú ngúngusé ledre Kírésìto go yá, kídí í'bisé nées go rosé káa do 'dáná éyì zí Lomo. Abú ufuní máa ndotó, nées mbá yata 'do'dó bì ndìsìsè ndíki a gí ro ledre Kírésìto ní. Ni óto máa zíma idíma kí rokinyi gí zía máúyu nées gí ro moko 'bì Kírésìto ma'dáa. 18 Bi ndaá kpá sínýí rosé wá, idízé idí kése mbá kí rokinyi.

Ledre gí ro Timatíyo

19 Togú Ngére Yésu ngungu zíma yá, mááyí kása Timatíyo zise ìrì do sílì ga ba gí ro zía ndá'baóguné úku yéme ledre ga bì gí do bisé ìrì ní zíma gí ro zí mimbé'demá ìdríne. 20 Ni yáa kí ledresé kíngaya. Ngíti 'yì bì máówo yáa káa zía ní ndaá. 21 Lúrúsé aka, tú'dú 'yì e somúní eyé ledre lafúye 'yì ga bì 'bì Kírésìto Yésu ní wá, ndìsìní somú yì eyé ledreyé kíngaya. 22 Tí lá ni go miówoné Timatíyo ni go bilámá 'yì 'bì Yésu. Ndìsì sáká máa yáa ne kí moko 'bì úku bilámá ledre 'bì Kírésìto káa zí owù bì ndìsì sáká 'buné kí moko ní. 23 Másómú niyí 'dècì ngbangamá do sílì ga ba. Ledre bì niyí úku a gí do bimá ní mááyí kása Timatíyo kíe zise ìrì gí ro zise ówo a. 24 Máówo go bilámáne kí roko'bù 'bì Ngére Yésu, mááyí ógu lúrú sée.

Páwulo mbofo Epáfaradíta

25 Másómú ni miútúásáne zíma aka nda mbú kásalúgu lúndumá simì Lomo Epáfaradíta zise ìrì. Ni bilámá 'yì moko káa zí asikíri bì kóo kásasé wo gí ro zía óguné sáká máa ní, saká máa go do bilámá misi'di. 26 Ili ndéré lúrú sée gí zía 'búse ndìsì go méngì wo kíngaya. Zía idíne kpá kí mongú sómú ledre gí do kací mongú ndíyá kóo méngì wo zise úwú ledre a kíe ní. 27 Ma'díi, ndíyá nées méngì kóo wo go kíngaya Lomo saká kóo wo lá ne. Lomo saká ené nées kóo lá dúyú wo wá, saká nées kóo kpá máa gí zía lerì ni kóo méngì máa gí do kací a kíngaya.

28 Utúasá miútúásá zía aka kpá ndá'bané gí zise íri gí ro zise lúru wo zise ídise kpá kí rokinyi káa zí máa ní. 29 Ídísé 'dí'bi wo simi sumu zise óto úndru a gí zía ndisi méngi moko 'bi Ngére Yésu, zise ndisisé kpá óto úndru ngíti géyi 'yi ga bi káa zía née ní. 30 Ma'díi, Epáfaradíta i'bí kóo roné go zí umbu gí ro moko 'bi Kírésito káa zí bi kóo ogu gí ro ndisi sáká máa ní gí zía ndásé yáa wá.

3

Owo Kírésito ni bilámá ledre

1 Owú 'bi Babá e, máútúásá 'dó'dó kí úku ándá ledre ga ba zise wá, máili zise ídise kí rokinyi gí zía ásé go 'yi ga bi 'bi Ngére Yésu ní. Ledre bi mááyí úku a ba ni sáká sée.

2 Komosé idí idí rosé gí zí 'yi ga bi ndisini lóndo 'yi e kí úku ledre kídí 'búo togú 'yi utú ngburu kí ni fú útúásá káa do 'yi 'bi Kírésito ní. 3 Azé yi ezé go ze mbigí 'yi ga bi 'bi Kírésito ní, togú utúze go ngburu togú utúze wá. 'Dówú Lomo i'bí roko'bu ne zize ndisizé óto úndru Ngére Yésu kíe. Mbofozé ezé rozé gí zí éyi ga bi ndisizé méngi yée ní wá. 4 Idí kóo miméngi ledre kací ondú 'bi Yúda e i'bí tridri zí 'yi e bo yá, káa bi ledrea ni kóo idí zíma owóowó rómo 'bi ngíti géyi 'yi e mbá. 5 Mááyí ba mbigí Ébere 'yi 'bi Isiréle gí simi kufú Benzemúna. Simi bi kóo arání máa ní, zíma méngimá sílì ñnyi doa ota do ónzó máa ngburu káa zí bi kóo Músa eké káa do lorú ní. Ledre lorú née ni kóo zíma owóowó gí zía bi mááyí Farusáyo ní. 6 Gí zí keyi née, zíma kóo i'bí romá ndisi 'dó'do 'yi ga bi 'bi Ngére Yésu ní kóngaya, gí ro do ówo a kídí má'dí'bi sílìma go ro lorú née kóngaya. Gí zí keyi née lafúma e utúasání kóo lúru ndíki lúyú ledre romá wá.

7 Gí zía bi máówo nda ma'díi ledre 'bi Kírésito Yésu go ní, ledre ga bi kóo 'bi ondú ní, moko ndaá 'bi ené lolu simiyé zíma wá. 8 Bi ba ní, ledre ga bi kóo mándisi sómú yée kí méngi yée ní mbá, ma'díi moko ndaá 'bi ené kóo simiyé wá, máucuyó yée gí do sílìma go mbá gí ro

zíma 'dí'bi Ngére Yésu kí sílìma sokó (10). Odu ma'díi ledre ni dujú ówo Kírésito bi ni Ngére amá ní. 9 Née éyi bi oto máa zíma útúásáma kací komo Lomo gí zía káa do mbigí 'yi ené ní. Ndaá 'bi ené gí zía bi má'dí'bi ledre lorú kóngaya ní wá, yi ené gí zía bi mángungu ledre Kírésito ní. 10 Máili ówoyème wo bilámáne. Lomo i'bí kóo roko'bu zía úru ne gí simi umbu. Idí kpá i'bí roko'bu máa née zíma gí ro tóromá ngbúo simi 'do'dó gí zí umbu ógundíki máa kpá káa zí 'bi Yésu ma'dáa ní, 11 gí ro togú máuyú go yá, zíma kpá úru ma káa zí bi kóo Yésu ma'dáa urú ní.

I'bi ro'yi kóngaya zí Yésu

12 Ndaá 'bi ené bi ya máméngi ledre ga gére née go mbá ní wá. Mándisi méngi moko kí roko'bumá mbá gí ro zía ídine káa zí bi Kírésito Yésu ili zíma méngi a ní.

13 Owú 'bi Babá e, ma'díi máméngi ógu aka amá moko ma'dáa gí do oduné wá, éyi bi máówo ní, máótoómo ledre ga bi kóo mándisi méngi yée ní go mbá 'dá'ba, máóto nda komomá go lá dujú ro ledre bi do'donomá ní. 14 Má'í'bí romá méngi moko 'bi Kírésito Yésu kí roko'bumá mbá gí ro tákpásilì bi komo ere gí zí Lomo kí Kírésito ní zíma ndíki a.

15 Zée ga bi kése komozé enzi go simi moko 'bi Kírésito ní, sómú ledre káa zí ga gére née idí idí simi dozé. Togú misómú ledre 'bi ngíti 'yi ni kpí yá, Lomo ni 'dódo ma'díi zía. 16 Zize lanyáze ro ledre 'bi Kírésito kóngaya rómoné mirómo.

17 Owú 'bi Babá e, ili ídísé ñnyi mbá i'bí rosé méngi moko ma'dáa káa zí bi mándisi méngi a ní. Zise kpá ndisisé méngi lódú kací yée ga bi kóo 'dodozé ledre ma'dáa zíye 'dá'dá ní. 18 Máuku kóo ledre ba go zise 'dá'dá. Mángungú romá zise kí iní komomá, ídísé 'bá'ba rosé gí zí 'yi lóndo 'yi e. Otoní royé go káa do okó ro Kírésito bi uyu do mingbungbu kágá ní. 19 'Yi ga gére née Lomo ni karanée 'dó'do yée bisinyíne. Ledre ga bi royé ili ní, ni yi ené zíye go lomo eyé. Ledre ga bi 'bi dokuwu ní, bi ndisi éme ené royé gí zía miéme. Mongú sómú ledre eyé ni yi ené gí ro éyi ga bi 'bi do sogo kángá ba. 20 Azé

'bi ezé yí ezé 'yí ga bi 'bi komo ere ní. Ndịsìzé yí ezé ba sòngó mindá'baógụ 'Yí yómo zée, bi ni Kírésìto Yésu Ngére ezé ní. ²¹ Ni ndá'baógụ kí mongú roko'buné bi ni ídí do éyí e mbá ní, zía óyóló'bó kụrụ'buzé káa zí ne ní, uyuzé lolu wá.

4

Ídísé kpá fú 'dí'bi sîlìse ngbúó ro ledre 'bi Lomo

¹ Owú 'bi Babá e simi Lomo, ledresé ndịsì ówo romá gí zía máóto 'búse go kíngaya. Ngére Yésu ídí í'bí roko'bụ zise gí ro zise tórosé ngbúó simi moko ené. Máówo go kídí karanée Yésu ni mbófo máa gí rosé. Mááyí kí rokinyi gí zise.

² Kará ga gére née, Ewudíya kí Sitíke idíní nda mu ndịsì kí mimbé'deyé kíé'do gí zía niyí go 'yí ga bi 'bi Ngére Yésu ní. ³ Yí lúndumá simi Lomo, ídí sáká kará ga gére née, i'bíní kóo royé go ndịsì sáká máa simi moko 'bi Kírésìto. Ídí sáká yée idíní ndịsì bilámáye kí mimbé'deyé kíé'do. Kará ga gére née ndro kí Kelémeniti kpá kí ngiti géyí 'yí e, niyí ye 'yí ga bi ndịsíní sáká máa kíngaya simi moko 'bi úku bilámá ledre 'bi Ngére Yésu zí 'yí e ní. Ga gére née go 'yí ga bi ìrìyé ni go miékéne simi búkụ 'bi trìdrì ní.

⁴ Gí zía bi áse go 'yí ga bi 'bi Ngére Yésu ní, kací kadra mbá ídísé ídí kí rokinyi. Mááyí kpá úku ándá a, ídísé ídí kí rokinyi. ⁵ Kací kadra mbá ídísé ídí kí bikìdrì mimbé'de zí 'yí e za mbá. Gí zía sìnđí kadra ni go gbóo gí ro zí Ngére Yésu ndá'baóguné. ⁶ Mimbé'desé nda ndịsì ídí kpụkpụkpụ gí ro éyí ga bi 'bi sága ba wá. Éyí ga bi ìlisé yée ní, ídísé úku ledreyé zí Lomo, ni í'bí yée zise. Zise í'bí mbófo éyí zía gí ro éyí ga bi mēngí yée go zise ní. ⁷ Togú mēngísé keyí go kenée yá, Lomo ni 'dí'bióyó mimbé'de bi kpụkpụkpụ gí ro éyí ní gí simísé 'dá'ba, zía í'bí mongú simikụtụ zise gí zía áse go 'yí ga bi 'bi Kírésìto Yésu ní.

⁸ Owú 'bi Babá e simi Lomo, ngiti yata ledre ni ba máli kpá úku a zise. Ídísé óto mimbé'desé dụ gí ro ledre 'bi Lomo, gí

ro ledre bi ni óto 'yí e zíye óto úndrusé gí zía ní, gí ro ledre bi utúasá miútúasá ní, gí ro bilámá mímēngí ledre, gí ro ledre bi 'yí e ilíní ní, gí ro ledre bi utúasá kací komo 'yí e mbá miútúasá ní, gí ro ledre bi ni bilámáne ní, nda kí ledre bi niyí mbófo sée gí zía mimbófo ní. ⁹ Ówosé ledre ga bi kóo má'dódo yée zise ní go, úwúsé kpá yée ga bi kóo máúku yée zise ní go, nda kí yée ga bi lúrúsé máa cù kí komosé kí mēngí yée ní, ídísé ndịsì mēngí yée kpá kenée. Lomo 'yí í'bí bikìdrì zí 'yí e ni sáká sée.

Páwulo mbofo 'yí 'bi Phílípoyí e

¹⁰ Mbófo éyí zí Ngére Yésu gí ro ngiti sáká éyí bi mēngí ándásé zíma ní. Tónósé kóo íci rosé gí ro sáká ándá máa go 'desí, tí lá misi'di ndaá kóo zise wá ne. ¹¹ Máúku amá ledre née gí zía bi mááyí do lerí ní wá, máówo yí amá kací ídí kí rokinyi kí owú éyí bú. ¹² Togú tú'dú éyí niyí bo zíma, togú mbú cúku'dée yá, máówo yí amá kací ídí kí rokinyi kíe bú. ¹³ Ngére Yésu ndịsì í'bí roko'bụ zíma ne simi ledre e za mbá.

¹⁴ Abú kenée ndotó, mámbófo sée go gí zía í'bísé rosé sáká máa simi sìnđí kadra 'bi lerí. ¹⁵ Sée 'yí ga bi 'bi Phílípoyí, simi bi kóo ngúnğusé aka ledre 'bi Kírésìto mikándané ní, sákásé kóo máa dụ se simi bi kóo mányí gí simi kángá esé Mekedoníya ní. ¹⁶ Ndaá kpá lá dụ wo née wá, kpá simi bi kóo mááyí simi gara bi Tasaloníka ní, sáká ándásé kóo máa go misáká ándá simi bi mááyí do lerí ní. ¹⁷ Máúku amá née gí zía bi máli gága sée gí ro sáká éyí ní wá, yí ené Lomo ídí mēngí bilámá ledre zise gí zí sáká éyí bi ndịsísé mēngí a zíma ní. ¹⁸ Éyí ga bi kásasé sáká máa kíe do sîlì lúnduzé simi Lomo Epáfaradíta ní, mándíki yée go mbá, utúasání go miútúasá. Lomo ni kí mongú rokinyi gí royé gí zía niyí káa zí bilámá 'dáná éyí ní. ¹⁹ 'Buzé Lomo bi ni mīngí éyí e mbá, ni í'bí éyí ga bi za mbá ìlisé yée ní zise gí zía áse go 'yí ga bi 'bi Owú 'bi ené Kírésìto Yésu ní. ²⁰ Idízé ndịsì kófó ìrì 'Buzé Lomo kací kadra za mbá. Ídí kenée.

Mandá gị zị Páwulo e kị lafúne

²¹ Mandá zise íri za mbá. 'Yì ga bi 'bi Kírésìto Yésu azé kéye yáa ní, i'bíní mandá zise íri kpá za mbá. ²² 'Yì ga bi 'bi Kírésìto simi Róma yáa ní mbá, kíngaya yée ga bi ndịshíní méngị moko 'be 'bi Káyísara ngére 'bi Róma ní, i'bíní mandá zise íri kíngaya. ²³ Kírésìto Yésu Ngére ezé idí méngị bilámá ledre zise gị do bi zise ndịshísé bilámáse. Idí kenée.

**Wáraga bi Páwulo eké zí 'yì
ga bi simi
Kolósayi
ní
Ledre gi ro búkù bi
Kolósayi ní**

Kolósayi ní gara mi'dí gólù simi kángá bi karaba ndịshìní ndólo a Tàki ní. 'Yìmikása Páwulo nderéogù aka ené ìrì wá, nì kí mongù sòmù ledre gi zía uwú go kídí 'yì ɾanga e niyí dongará 'yì 'bi Kírésìto ga bi ìrì ní. Ukuní ledre zí 'yì ga bi 'bi Kírésìto ìrì ní kídí idíní lódù kací ondù 'bi Yúda e bi káa zí útú ngburu, óto úndru maláyika e ní gi ro zí Lomo idíne kí rokinyi. Née ní zí Páwulo úku ándá ledre zíye simi ledre bi eké ba kídí umbu bi Kírésìto uyu ní omoní ba gi zía, nì cakaba komo ere 'dága Ngére do maláyika e kí lomo e kpá za kí éyì ga bi do sogo kángá ní mbá. Zía kpá úku ledre zíye kídí gi do kací Kírésìto ngíti éyì bi niyí óto úndrua ní ndaá. Idíní óto òdù úndru Kírésìto. Míméngì ledre eyé idí idí míméngì ledre 'bi 'yì ga bi Lomo gelé yée go káa do 'yì ené e ní.

¹ Maa Páwulo bi Lomo gelé maa káa do 'yìmikása zí Kírésìto Yésù ní, azé kí lúnduzé simi Lomo Timatíyo.

² Ekézé ledre ba zise ga bi ngúngusé ledre 'bi Kírésìto go, zise idíse go mbigí 'yì ené e simi Kolósayi ní.

'Buzé Lomo idí lúru bi kacise gi do bi zise ndịshìsé bilámáse.

Páwulo í'bí mbófo éyì zí Lomo

³ Kací kadra e mbá ndịshìzé, í'bí mbófo éyì zí Lomo bi 'Bù Ngére ezé Kírésìto Yésù ní gi rosé simi bi azé go ndịshì ìni ìni zía ní. ⁴ Gi zía uwúze go kídí ngúngusé ledre Kírésìto Yésù go kíngaya, zise ndịshìsé go óto 'bù lafúse e ga bi 'yì ené e ní dosé kíngaya. ⁵ Ndịshìsé méngì ledre née kenée, gi zía ndịshìsé go óto komosé gi ro rokinyi bi Lomo ndịshì bándáóto a zise komo ere

ní. Ówo yémesé ledre a simi bi kóo úwúse bilámá ledre ené ní. ⁶ Bilámá ledre née nì go fú lá aṅga do sogo kángá. Tù'dù 'yì e niyí go ndịshì óyóló'bo sòmù ledre eyé gi zía, cé káa zí bi kóo méngì roné zise simi bi kóo úwúse ma'díj ledre zise ówoyéme a kídí Lomo yomo sée gi zí bilámá mímé'dea bi rosé ní. ⁷ Úwúútusé kóo bilámá sanda née gi tara Epáfura, ngúru ezezé. Nì bilámá 'yì moko 'bi Kírésìto, ndịshì sáká sée ne ngára ndazé ìrì wá ní. ⁸ Uku ledresé ne zise kídí ndịshìsé go óto 'bù lafúse simi roko'bu 'bi 'Dówù Lomo.

⁹ Simi bi uwúze ledre née kenée ní, zise ndịshìzé ìni ìni zí Lomo gi rosé kací kadra mbá. Idí 'dódo éyì bi ìli idíse méngì a ní zise gi ro zise idíse kí komokenzì 'bi 'Dówù Lomo. ¹⁰ Ndịshìzé ìni ìni zí Ngére ezé Kírésìto gi ro zí míméngì ledre esé óto wo zía ówo a kídí ndịshìsé go óto úndruné zía idíne kí rokinyi kí ledre esé e mbá. Zía ndịshìné í'bí mikánda ówo ledre 'bi Lomo zise kací kadra mbá, zise ndịshìsé méngì òdù bilámá ledre e. ¹¹ Ndịshìzé kpá ìni ìni, idí í'bí roko'bu zise kíngaya gi ro togù míméngì ndaá bilámáne wá yá, zise ndịshìsé útusímísé gi ro zise idíse kpá fú kí rokinyi. ¹² Idíse mbófo 'Buzé Lomo gi zía oto sée go zise idíse mbigí 'yì ené e gi ro ndịshìsé simi bilámá bi bi bandá oto go gi ro 'yì ené ga bi niyí go simi bimíonṅó ené ní. ¹³ Lomo yomo zée go gi zí Satána kí idíne ngére dozé. Zía nda óto Owù 'bi ené bi 'búa nì doa kíngaya ní, káa do Ngére ezé. ¹⁴ Ngére Yésù ma'dáa ugú gozé ne gi simi umbu 'bi lúyú ledre, zí Lomo ótoómo ledre zise gi zía.

Kírésìto romo do eyì e mbá

¹⁵ Míméngì ledre 'bi Kírésìto ndịshì 'dódo míméngì ledre 'bi Lomo bi lurúze wo kí komozé wá ní. Romo do éyì ga bi Lomo otoogù yée ní za mbá, zía kpá idíne kí roko'buné doyé. ¹⁶ Simi bi Lomo otoogù do sogo kángá ba kí ere kí éyì ga bi simíné ní mbá, yée ga bi lurúze bú kí yée ga bi lurúze wá ní, otooguní kóo yée kí Owù 'bi ené Kírésìto Yésù. Zíye kpá ótoogù míngburoko ngére e kí tú'dù ngíti

gèyì m̀ngburoko 'yì e, kí roko'bu ga bi zìye ní mbá, zía óto Kírésìto káa do Ngére doyé. ¹⁷ 'Dá'dá g̀ zì éyì ga gére née mbá, Kírésìto ni yì ené goó bo. Ndìsì bándá éyì ga gére née ne zìye ndìsì ídíye. ¹⁸ Ni káa zì do ní zì 'yì ga bi ̀ngunú ledre ené go ní. Ni ne mizefì 'yì bi urúutu roné g̀ simi umbu ní. G̀ zì kèyì née zía ídíne kí ledrené owóowó rómo do 'yìma'dí e kí éyì e mbá. ¹⁹ Lomo ni kí rokinyi g̀ zía Owú 'bi ené née ni cé káa zì ne ní simi ledre e za mbá. ²⁰ Yeme ledre ba g̀ ro zì Kírésìto i'bí roné úyuné do m̀ngbunbu kágá g̀ ro zine ídíne kí rokinyi, zine 'dí'bilúgu éyì ga bi komo ere kí yée ga bi do sogo kánga ní mbá simi sümü.

²¹ Bisinyí mímengì ledre esé kí misómù ledre esé oto kóo sée go zise ídíse ezeokó Lomo. ²² Cakaba ní Lomo 'di'bilugu sée go simi sümü g̀ zì umbu bi Owú 'bi ené Kírésìto uyu wo g̀ rosé ní. Mengì ledre née kenée g̀ ro simi bi karanée kadra ngbanga áse ógu tóro kó'dúne ní, áse go drá lúyú ledre bi do 'dècì ngbanga rosé g̀ zía ní ndaá lolu wá. ²³ G̀ zì kèyì née, ídíse lánýá ngbúo ro ledre 'bi Kírésìto bi ̀ngungusé ní. Ndásé óyóló'bó sómù ledre esé kpì kpá kí óto komosé bi ótosé g̀ ro bilámá sanda bi kóo oguní kè zise ní wá. Bilámá sanda née ukuní go zì tú'dù 'yì e do sogo kánga za mbá. Maa Páwulo Lomo gelé maa g̀ ro ndìsì úku ledre bilámá sanda maa née zì 'yì e.

Kírésìto ni g̀ ro 'yì e mbá

²⁴ Mááyí kí rokinyi simi bi mááyí ndìsì 'dó'dó g̀ rosé ní. Rokinyi maa née ni g̀ zía 'do'dó bi mándìsì 'dó'dó a ba, mámengì í'dí ba ledre bi kóo Kírésìto yemeoto ya máídí 'dó'dó g̀ rosé 'yì ené e ní. ²⁵ Lomo i'bí moko née zíma g̀ ro ndìsímá gámama kí úku bilámá sanda née mbá zise 'yì ga bi ndásé Yúda e wá ní. Mándìsì méngì née moko bi Lomo ili zíma méngì a zì 'yì ené e ní. ²⁶ Bilámá sanda née ni kóo miótoécìné g̀ zì 'yì e kí tú'dù simibi e. Karaba ní Lomo 'dodo ogu nda go gburara zì 'yì ené ga bi ̀ngunú ledrené go ní. ²⁷ Lomo ili zì 'yì ené e mbá ówoyeme mongú ledre bi née mengì zise

ga bi ngára ndásé Yúda e wá ní bilámáne. Ledre maa née, ni Kírésìto ndìsì go ndìsì simisé kacì kadra mbá zise kpá go ówo a bilámáne kídí, karanée Lomo i'bí úndru zise.

²⁸ Kacì kadra mbá komokenzì bi Lomo i'bí zize ní, ndìsìzé 'dódo ledre g̀ ro Kírésìto kè zì 'yì e mbá, g̀ ro zì 'yì maa yée bi ̀ngunú ledre 'bi Kírésìto go ní, zìye ídíye kí roko'bu royé ndìsì ngbóroye nda 'dá'dá za kíngaya. ²⁹ Née sí ledre bi mándìsì méngì moko née kí roko'bu ga bi mbá Lomo í'bí zíma ní.

2

¹ Ídíse ówo a kídí máí'bí romá go mbá ndìsì méngì moko g̀ rosé kí ngíti géyì 'yì ga bi ̀ngunú ledre 'bi Kírésìto niyí simi Lawudikíya nda kpá kí ngíti géyì ga bi ngára owoní aka maa wá ní. ² Mándìsì méngì ledre née kenée g̀ ro zise ídíse kí roko'bu rosé, zise ndìsìsé óto 'bú lafúse kí rokinyi, zise ídíse éyì kè' do simi ledre e mbá g̀ ro zise ówoyeme Kírésìto bi kóo Lomo otoeci ledre a ní do bilámá m̀sì'diné. ³ Owo ledre kí komokenzì niyí za mbá do sílì Kírésìto. ⁴ Mándìsì úku a kenée née káa bi áse ótoómo rosé zì 'yì e sínyi simi dosé kí bikinyi ódro bi utúasá sáka sée wá ní ke. ⁵ Abú ndazé kése do bi kè' do wá, másómúlìgì ledresé wá. Mááyí kí mongú rokinyi romá kacì kadra mbá kí úwú ledre bilámá ndìsì esé kpá kí ̀ngunú ledre esé bi ni kí roko'buné kíngaya óyósé sogosé zì Kírésìto wá ní.

Kírésìto 'dodo m̀kanda mímengì ledre go zise

⁶ Káa zì bi ̀ngungusé ledre Kírésìto Yésu go káa do Ngére esé ní, ídíse nda mu lánýá ro moko 'bi Kírésìto, ⁷ zise ésì cýise ngìrì kí ndìsì ó'bó yeme ndìsì esé simi Kírésìto g̀ ro zì ̀ngunú ledre esé ídíne ngbúo káa zì bi kóo 'dodoní wo zise ní. Mímé'desé idí 'dúcu kí rokinyi simi bi áse ndìsì í'bilúgu mbófo éyì zía ní.

⁸ Ídíse mu bándá rosé bilámáne kíngaya káa bi bicayi 'yì 'dódo ledre ga bi sága ona ba niyí sínyi simi dosé kí 'dó'do ledre bi ndìsì ógu g̀ zì komokenzì 'bi 'yìma'dí e ní. 'Dódo ledre eyé ndìsì

ógu gi zí roko'bu 'bi do sogo káṅgá ba, ndaá gi zí Kírésito wá.

⁹ Kírésito ogu do sogo káṅgá ona 'dódo miméngi ledre 'bi Lomo zí 'yi e. Úndru kí roko'bu 'bi Lomo ni mbá roa. ¹⁰ Gi zí keyi nées ní, ngíti éyi bi lerí a ni ídí rosé ní ndaá, gi zía 'dú'du esé ni go nyé káa zí 'bi Kírésito ní. Ni ne Ngére do ngére e kí roko'bu bi do sogo káṅgá ona ní mbá. ¹¹ Gi zía bi áse go kíe'do kí Kírésito ní, nées kóo go miútúse ngburu. Ndaá 'bi ené útú ngburu bi 'yima'dí mengi ne ní wá. Ni útú ngburu bi Kírésito ongooyó lúyú ledre ezé úcuoyó a 'dá'ba, zize ídize karaba kí ro dozé, gi zí roko'bu 'bi lúyú ledre bi simi rozé ní. ¹² Kadra bi kóo babatizini sée ní, áse kóo go miótosé gu kí Kírésito, zí Lomo úru sée gi simi umbu, gi zía ngungusé ledre roko'bu 'bi Lomo bi uru Kírésito kie gi simi umbu ní go.

¹³ Gi zía kóo 'desi ní, áse kóo miúyusé simi Lomo gi zí lúyú ledre esé e kpá gi zía bi ngungusé kóo ledre 'bi Lomo zise ídise káa do mbigi 'yi ené wá ní. Zía 'dí'biógu sée go gi ro zise ídise tridrisé ndro kí Kírésito. Cakaba ní Lomo ootomo ledre go zize gi simi lúyú ledre ezé e za mbá. ¹⁴ Mengi ledre nées kenée gi zía lulooyó bisinyi miméngi ledre ezé ga kóna eké otoni wo do sgozé ní go mbá 'dá'ba. Zía 'dí'bi a mbá ndéré kie phéphé a do mingbunbu kágá. ¹⁵ Simi bi phephéni Yésu ni aka cikí do mingbunbu kágá ní, zía 'dí'bióyó roko'bu gi zí ezeokóne kpá kí bicayi lomo ga bi ndisini óto úndru Satána ma'dáa ní mbá. Zí Lomo 'dódo a zí 'yi e ówo a mbá kidi ma'dii, Kírésito romo komo Satána go.

¹⁶ Bi kenée ní, ndásé óto komosé ro ledre 'bi 'yi e bi yaá Lomo ni i'bi 'do'dó zise gi ro toso éyi ga bi ndisise ánu yée kí éwé yée bi lorú 'bi Yúda e ili zise ánu yée kí éwé yée wá ní wá. Kpá kenée, ndásé óto komosé ro ledre 'bi 'yi ga bi ya ídise ndisi lódu ondu 'bi mingburoko silí ga bi kí ledreyé owóowó, Silí 'bi 'Dówuro nda kí mikánda éfé wá. ¹⁷ Ledre ga gére nées mbá niyi yi eyé lá lili ledre bi gu karanée ni ógu ní. Mbigi ledre ni yi ené duú Kírésito Yésu.

¹⁸ Ndásé óto komosé ro ledre 'bi 'yi ga bi yaá, Lomo utúasá i'bi úndru zise wá, gi zía 'bó'búsé esé rosé do komo Lomo kpá kí ótosé úndru maláyika káa zí yée wá ní wá. 'Yi ga gére nées ndisini ili kí ledre ga bi yaá Lomo ukui'bine zíye simi 'duru ní, ledre máa nées ogu ené gi zí Lomo wá, yi ené sómu ledre eyé 'bi 'yima'dí e. ¹⁹ Bi kenée ní, 'dodoni eyé mbigi 'dódo ledre 'bi Kírésito bi ni manda 'dá'dá ezé ní wá, gi zía 'dódo ledre eyé ni yi ené kí sómu ledre 'bi 'yima'dí e. Kírésito bi ni manda 'bi 'yi ga bi ngunguni ledre ené ní ndisi i'bi roko'bu ne zí 'yi ené e gi ro zíye kótru royé ndisi tátá kí ledre ené 'dá'dá kí roko'bu 'bi Lomo.

²⁰ Káa zí bi kóo kurú rosé bi 'bi lúyú ledre uyu go ndro kí Kírésito bi uyu ní, roko'bu 'bi sága ba ndaá lolu dosé wá. Éyi bi ndisise méngi rosé káa zí áse aka fú lá si silí lorú ga 'bi sága ba káa zí, ²¹ "Ndásé óto silise ro ngíti géyi éyi e wá, Ndásé ánu ngíti géyi éyi e wá." ²² Lorú ga gére nées za mbá oguni gi simi sómu ledre 'bi 'yima'dí gi ro éyi ga bi niyi ukú eyé miuku ní. ²³ Ngíti géyi 'yi e somuni ya lorú ga gére nées niyi bilámáye gi ro zí 'yi e ndisiyé lódu a, gi zía oto yée go ndisi méngi mingburoko ledre ga bi ni 'dódo a kidi yée ndisini nées go ma'dii óto úndru Lomo ní. Lorú ga gére nées otoni 'yi e go zíye ndisi 'bó'bu royé kpá kí ásiyé gi ro éyi ga bi royé ndisi ili yée ní. Tí lá roko'bu 'bi lorú ga gére nées utúasá ené sáká 'yi e gi zí roko'bu 'bi éyi ga bi royé ndisi ili yée ní wá.

3

¹ Lomo uru kótru kóo sée go ndro kí Kírésito, ídise nda mu óto komosé duú ro congó ledre ga bi komo ere kídi bi Kírésito ma'dáa ni mindisine do silí 'buné 'bi anú káa do Ngére ní. ² Káa zí bi goó kenée ní, ídise nda mu óto komosé duú ro ledre ga bi komo ere, ndaá éyi ga bi do sogo káṅgá ona ní wá. ³ Cakaba ní, tridrisé ni go do silí Kírésito bi niyi mindisiyé kí Lomo komo ere ní. ⁴ Kírésito Yésu ni nées 'yi bi i'bi tridri zise ní. Simi bi karanée ni nda'baogu ní, azé ídí keye

mbá 'yì ga bì niyí go miútúásáye do komo Lomo ngará lúyú ledre ndaá royé wá ní.

⁵ Káa zí bì goó kenée ní, 'bú bisinyí ledre ga bì 'bì do sogo kángá ba, ledre 'bì só'do ro'yì kí 'yì bì ófúsé rosé kéne wá ní, mongú mimbé'de bì ni óto mimbé'de 'yì dujú ro éyì ga bì 'yì ili yée ní kí ledre ga bì emení ngú ní mbá, ídísé úfuoyó 'búye gí dosé za mbá 'dá'ba. Míméngí ledre ga gére née ni káa zí 'yì ndìsì óto úndru lomo ga bì yemení yée kí sílí 'yì ní. ⁶ Née míméngí ledre ga bì mimbé'de Lomo ndìsì ésí gí zía ro 'yì e miésí ní. ⁷ Simi bì kóo ngúnḡusé aka ledre Yésu wá ní, ndìsìsè kóo méngí mbá ledre ga gére ní. ⁸ Ga ba kpá ngiti géyì ledre ga bì ili zise ótoómo yée 'dá'ba ní. Mimbé'dekesí, óto bisinyí mimbé'de ro lafú'yì e, bisinyí ódro ga bì ndìsì 'dí'bióḡu dokuwu ní kí á'bá ledre, ídísé ótoómo ledre ga gére née za mbá 'dá'ba, ⁹ gba ɾanga, káa zí bì áse go mikánda 'yì e ní, ídísé ótoómo ɾanga kpá 'dá'ba. ¹⁰ Lomo oyólo'bó sómú ledre esé go, áse go mikánda 'yì ené e, míméngí ledre esé ni go cé káa zí 'bì ené ní, gí zía áse go ówoyéme wo kíngaya. ¹¹ Azé dujú kúfú 'yìma'dí e kǐé'do. Éyì nda íri kídí ba 'bì ené Yúda, wo ba 'bì Gírìgí, togú wo bì utú go ngbuɾu togú utú wá, togú áyí 'yì bì kí tú'dú éyì e zíyì togú éyì ndaní zíyì wá, togú áyí owúkúlú togú ndá owúkúlú wá. Simi ledre ga gére née mbá, Kírésito ni dujú ne kí ledrené owóowó. Ndìsì ndìsì simizé mikékerǐa mbá.

¹² Káa zí bì Lomo oto 'bú sée go zía géle sée káa do mbigí 'yì ené e ní, ídísé ídì 'yì lúru lerí lafúse, 'yì méngí bilámá ledre zí 'yì e, 'yì sáká 'yì e kací kadra e mbá. Zise ídise 'yì lúru bì simi ledre e kere kí áse fú ɪtì. Zise ídise ndoo kpá 'yì 'bó'bú ro simi ledre e. ¹³ Ídísé ídì 'yì ótoómo ledre zí 'yì e, káa zí bì kóo Ngére Yésu otoomo ledre zise ní. ¹⁴ Simi ledre ga gére née mbá, ídísé óto 'bú lafúse gí zía née éyì bì ndìsì ódókótrɿ 'yì e zíye ídíye kǐé'do ní.

¹⁵ Gí zía bì Lomo gelé sée go káa do mbigí 'yì ené e ní, Kírésito i'bí roko'bu go zise gí ro zí mindìsìsè ídíne kǐé'do kí lafúse. Bì kenée ní, zise ndìsìsè kí

mimbé'desé kǐé'do simi ledre e mbá kpá kí ndìsì i'bí mbófo éyì zí Lomo. ¹⁶ Kací kadra mbá cíyí ledre 'bì Kírésito idí idí simisé ngírì gí ro zise útúásásé ndìsì 'dódo ledre ené kpá kí i'bí lorɿ kǐe zí lafúse. Zise ndìsìsè úku ke'bì mbófo Lomo kéye kací kadra mbá. ¹⁷ Éyì ga bì áse méngí yée ní mbá, togú miódrosé togú míméngí ledre esé e, ídísé méngí a za mbá kí ɪrì Ngére Yésu. Káa zí bì ndìsìsè i'bí mbófo éyì zí 'Buzé Lomo gí zía ní.

Lorɿ zí 'yì ga bì 'bì Kírésito ní

¹⁸ Sée ga bì me'be ya'dá e ní, ídísé úwú kúru ya'dá 'bì esé e gí do bì zise útúásásé káa do mbigí 'yì ga bì 'bì Ngére Yésu ní.

¹⁹ Sée ya'dá 'bì kará e, ídísé óto 'bú me'besé e kíngaya, ndásé ndìsì ésí lerí royé wá.

²⁰ Sée owú e ídísé ídì 'yì úwú kúru 'yì ndíki sée gí ro zí Ngére Yésu ídíne kí rokinyi kǐse.

²¹ Sée 'bumiowú e kí mbámiowú e, ndásé ndìsì lorɿ owú 'bì esé e kí bisinyí mimbé'desé wá káa bì sómú ledre eyé ni sínýí ke.

²² Sée owúkúlú e, ídísé ndìsì méngí moko zí mingburoko 'yì esé e kí mimbé'desé kǐé'do káa zí éyì bì méngísé moko née zí Ngére Yésu ní. Ndásé méngí a kenée 'búo togú komo mingburoko 'yì esé e ni rosé gí ro zíye ídíye kí rokinyi ní wá. ²³ Simi moko esé e mbá, ídísé ndìsì méngí a kí mimbé'desé kǐé'do gí zía ndìsìsè méngí moko née zí Ngére Yésu, ndaá 'bì ené zí 'yìma'dí wá. ²⁴ Ndìsìsè méngí moko née zí Kírésito Yésu Ngére. Ma'díi, ni i'bí tákpásílí zise kací bilámá moko bì méngísé wo née. ²⁵ Tí lá ídísé ówo a kídí, togú 'yì luyú ledre go yá, Lomo ni 'dècì ngbanga roa útúásáne kpìni kí bisinyí ledre bì méngí wo ní.

4

¹ Sée mingburoko 'yì ga bì owúkúlú e ndìsìní méngí moko zise ní, ídísé i'bí zíye tí éyì bì ni útúásá sáká yée ní, gí zía 'bì esé mongú 'yì ni kpá bo dosé komo ere.

Ídísé ndịsị ini ini zí Lomo kíngaya

2 Ídísé ndịsị ini ini zí Lomo kí mimbé'desé mbá, zise ndịsịsé kí 'bá'ba rosé gị zí bisinyí ledre, zise ndịsịsé í'bí mbófo éyí zí Lomo. 3 Ídísé kpá ini ini zí Lomo gị rozé, idí likpí misi'di zize gị do bi zize úku bilámá ledre 'bi Kírésìto zí 'yì ga bi ngará owoní aka wá ní. Née sị ledre bi onzóní máa gị zía simi sịgịni ní. 4 Ídísé ini ini, Lomo idí í'bí roko'bu zíma úku bilámá ledre 'bi Kírésìto kíe zí 'yì e do bilámá misi'diné. 5 Kací kadra mbá ídísé idí 'yì komokenzị e dongará 'yì ga bi owoní aka ledre 'bi Kírésìto wá ní. Ídísé ndịsị úku 'dódo ledre 'bi Kírésìto zíye kací kadra mbá. 6 Simi bi áse ndịsị 'dódo ledre zíye ní, ídísé ódro do bilámá misi'diné gị do bi zise ídise nzíyisé gị ro úkulúgu ledre kací ndu'yú ga bi togú niyí ndú'yú sée kíe ní.

Odu ledre zise

7 Mákása Takíka gị yáa go zise íri. Ledre ga bi gị do bimá ní, áse úwú yéme yéé gị taraa. Nì bilámá ezemá bi ndịsizé méngi moko 'bi Ngére Yésu kéne ní. 'Búa nì domá kíngaya. 8 Mákása wo gị ro zía úku mbigí ledre bi gị do bizé yáa ní zise gị ro zí mimbé'desé ìdrìne. 9 Takíka ma'dáa niyí gị yáa go do misi'di kí Onésimo bi kpá ngúru bilámá 'yì 'bi moko 'bi Kírésìto nì kpá kí 'búne domá kíngaya ní. Niyí úku mbigí ledre ga bi gị do bizé yáa ní zise íri.

10 Ezemá bi azé kéne simi sịgịni yáa, Arisitáka kí Mária bi kóo máúku ledre a zise yaá nì owú 'bi sụmụ Baranába ní í'biní mandá zise íri. Togú Mária ma'dáa ogụ go zise íri yá, ídísé 'dí'bi wo simi sụmụ bilámáne. 11 Yásuwa bi ndịsini kpá ndólo wo Yúsìto ní í'bí kpá mandá zise íri. Ya'dá ga bi ota née, Arisitáka, Mária nda kí Yúsìto, ga gére née Yúda ga bi yáa í'biní mimbé'deyé go zí Ngére Yésu ní. Ndịsini sáká máa yáa ye kí moko 'bi Ngére Yésu bi mándịsị méngi a ní.

12 Epáfura bi nì kpá ngúru 'yì 'bi Kolósayi, lúndusé simi Lomo, í'bí kpá mandá zise íri. Nì kpá ngúru bilámá 'yì moko 'bi Kírésìto Yésu. Kací kadra mbá ndịsị ini ini zí Lomo gị rosé, Lomo idí í'bí roko'bu zise gị ro zise tórosé ngbúo

simi moko ené 'bi Lomo bi áse simi a ní. 13 Máúku zise ma'díi, Epáfura í'bí roné go ndịsị méngi moko gị rosé Kolósayi ní kíngaya. Zía kpá í'bí roné gị ro lafúse ga bi simi Lawudikíya ní kpá kí yéé ga bi simi Yerapolísi ní. 14 Ezelámáze Lúka, bi dokotóro ní kí Démasi í'biní kpá mandá zise kíngaya.

15 Mandá zí 'yì 'bi Kírésìto ga bi simi Lawudikíya ní, okpó mbá zí Nífa kí 'yì ga bi 'bi Kírésìto ndịsini yóko royé ndịsị ini ini zí Lomo zía 'be íri ní.

16 Togú ólosé ledre ba go yá, ídísé kpá kása a zí lafúse ga bi simi Lawudikíya ní. Wo bi kóo mákása zíye íri ní, idíní kása zise gị ro zise kpá ólo a.

17 Ídísé úku ledre zí Arakípo idí méngi moko bi Ngére í'bí do sịlía ní bilámáne ndéréoguné kíe gị do oduné.

18 Máa Páwulo, máéké ledre ba máa kí sịlma zise. Mandá zise íri kíngaya. Ndásé sómúlígí ledremá simi sịgịni yáa wá. Lomo idí méngi bilámá ledre zise. Idí kenée.

**Mizefi wáraga bi Páwulo
eké zí 'yi ga bi simi
Tasalonjka
ní
Ledre gi ro mizefi búku
bi Tasalonjka ní**

Simi Moko 'bi 'yimikása e kápita ené 17, 'yimikása Páwulo tonó kóo kanjisa simi Tasalonjka, bi ni ne mongú gara 'bi Makedoniya simi kángá bi Girísi ní. Páwulo inyí kóo ndá'ba girí 'diya gi zía ngíti géyi Yúda e iliní kóo gi ro útú doa méngi wo bisinyíne. Nda gi 'dá'ba zí Timatiyo bi ndisi sáká Páwulo ní óguné úku ledre zía kídí 'yi ga bi 'bi Kírésito simi Tasalonjka ní niyí yi eyé kpá fú mítóroyé ngbúo simi ledre 'bi Lomo bi ngunguní ní abú ngíti géyi 'yi e ndisiní kí méngi yéé bisinyíne ndotó. Née ní zí Páwulo éké ledre ba zíye gi ro í'bí roko'bu zíye kpá kí úkulúgu ledre kací ndu'yú eyé zía.

Simi ledre bi Páwulo eké ní, i'bí mbófo éyi zí Lomo kpá zí 'yi ga bi 'bi Kírésito simi Tasalonjka ní gi ro ledre 'bi Lomo bi ngunguní, kpá kí ledre 'bi óto 'bú lafúye bi ndisiní óto a ní. Zía kpá úku ledre gi ro ndisi bi kóo née ndisi dongaráye íri tí ndisi 'bi 'yi bi ngunngu ledre Kírésito go ní. Zía kpá úku ledre zíye gi ro ledre ga bi niyí méngi royé zí 'yi ga bi 'bi Kírésito gi do kací umbu kpá wo bi ni méngi roné zíye simi bi Kírésito ni ndá'baógu do sogo kángá ní. Odu a zía í'bí lorú zíye káa zí bi niyí ndisi ndisi tí káa zí 'yi ga bi 'bi Kírésito ní gi simi sındí kadra bi ni útúásá ní.

*Mizefi wáraga bi Páwulo eké
zí 'yi ga bi 'bi Kírésito simi Tasalonjka ní*

¹ Sée 'yi ga bi 'bi Tasalonjka bi ngunngusé ledre 'bi 'Buzé Lomo kí Kírésito Yésu Ngére 'yi yómo 'yi e go ní, mandá zise.

Azé, máa Páwulo, Siliváno nda kí Timatiyo.

Lomo idí lúru bi kacise gi do bi zise ndisise bilámase.

*Mbófo éyi zí Lomo gi ro 'yi ené ga bi
simi Tasalonjka ní*

² Kídí bi azé go ini ini zí 'Buzé Lomo ní, ndisizé sómúndiki ledresé, zise ndisizé mbófo wo gi zía bi ówosé wo bú bilámáne, zise ngunngu ledre ené, zise ndisise méngi moko zía ní. ³ Kací kadra mbá ndisizé mbófo bilámá moko bi méngise gi zía bi ngunngusé ledre 'bi Kírésito go zise ndisi tórosé ngbúo kpá kí mióto komosé gi ro mindá'baógu Kírésito Yésu Ngére ezé ní zí 'buzé Lomo.

⁴ Owú 'bi Babá e, ndisizé kpá mbófo ándá Lomo gi zía bi owozé bú kídí oto 'búse go, zía géleógu sée káa do 'yi ené e ní. ⁵ Owozé ledre née gi zía, 'Dówú Lomo ndisi sáká zée ne, zise ndisizé ódro ódro bi kí roko'buné simi bi azé ndisi úku bilámá ledre 'bi Lomo zise ní. Zí 'Dówú Lomo kpá sáká sée kíngaya, zise ówo a kídí ledre bi ukuzé zise ní, ni ma'dii ledre. Ówosé mindisizé bi kóo dongarase íri gi ro sáká sée ní bú. ⁶ Nda simi bi 'yi e tonóní 'dó'do sée kíngaya gi zía bi ndisise úwú ledre ga bi ndisizé úku yéé zise ní, zise útusimise kíngaya do tórosé ngbúo, cé káa zí bi kóo lúrúse zée, útuzé simizé kíngaya, zise tórozé kpá ngbúo káa zí Ngére ezé Yésu ní. Abú 'dó'dósé kíngaya yá, 'Dówú Lomo ndisi kpá fú sáká sée, zise ndisi ídise kí rokinyi. ⁷ Nda simi bi 'yi 'bi Makedoniya e kí 'yi 'bi Ákaya ga bi ngunguní ledre 'bi Ngére Yésu go, lurúní 'dú'du esé kí miméngi ledre esé e niyí nda yi eyé go kpí bilámáye ní, zíye iniyiyé mbá ndisi méngi lódú kací bilámá ledre ga bi ndisise méngi yéé ní. ⁸ Bi ndisise úku ledre gi ro Ngére Yésu ndaá lá dujú zíye wá, gi zía bi phanda ledre máa née aŋga go kací bi e za mbá ní.

Ndaá lolu miútúásáne zise úku ledre gi ro ledre 'bi Lomo bi ngunngusé ní wá. ⁹ 'Yi máa ga gére née mbá, itíní phanda ledre go kídí méngi yemesé ledre go gi rozé. Kpá kí ledre bi ótoómosé ledre 'bi bicayi lomo ga bi 'bi sága ba, zise go óyóló'bó mimbé'desé ndisi mbófo lá dujú Lomo bi

ni Ma'dii kpá Tridri ní kí méngi moko zía. ¹⁰ Zise ndisise kí oto komosé gi ro mindá'baogu Yésu Owú 'bi Lomo gi komo ere, wo bi koo 'Buzé Lomo uru wo gi simi umbu ní, ni yómo zée gi tara mongu nduwú bi ni gu ógu ní.

2

Mindisi Pawulo bi koo simi Tasalonjka ní

¹ Owú 'bi Babá e, ngiti géyi 'yi e ukuní kídí, oguzé koo zise iri lá gbékpíe. Éyi ndaá kenée wá. ² Ówosé bú kídí, 'yi ga bi ngára nguṅuní ledre 'bi Lomo wá ní, 'do'doní koo zée simi Philipoyi kí úku zée. Nda nées ní, simi kadra bi koo oguzé zise iri ní, ndisini koo kpá kála ledre 'bi Lomo bi ndisizé úku a zise ní. Abú kenée ndotó, Lomo i'bi koo roko'bu ené go zize gi ro úku bilamá ledre ené káe zise. ³ Ukuzé ezé koo ledre nées zise gi ro zise i'bi kesi zize wá, ndaá kpá gi ro zí 'yi e mbófo zée wá. Ingbizé ezé koo rozé zise kí londo sée gi ro zí bi émené rosé wá. ⁴ Londoze ezé koo kpá komosé gi zía bi azé 'yi mimbé'de e ní wá. Ukuzé koo zise mbigi bilamá ledre 'bi Lomo kaa zí 'yi ga bi Lomo ma'dáa uzu yée go, zíye útúásaye kací komoa, zía nguṅgu a zíye gi ro zíye úku ledre ené ní. ⁵ Ilizé oto Lomo, wo bi owo ledre gi simizé bú ní, zía ídine kí rokinyi, ndaá gi ro zí 'yi e ídiye kí rokinyi ye wá, ndaá kpá sée kí ngiti géyi 'yi e wá.

⁶ Ndisizé ezé koo iri gi ro zise kí ngiti géyi 'yi e mbófo zée wá.

Kaa zí 'yimikása ga bi 'bi Kírésito ní, ásé koo 'dó'dó mi'dó'dó kí luru bi kacize, ⁷ tí lá ndisizé koo luru bi kacise kaa zí mbamiowú ndisi luru bi kací owú 'bi ené e ní. ⁸ Ukuzé koo bilamá ledre 'bi Lomo zise, gi zía otozé 'buse go kingaya, zize kpá méngi ledre bi ni miútúásane gi rosé ní. ⁹ Simi bi koo azé ndisi úku bilamá ledre 'bi Lomo zise ní, ndisizé ezé koo gbékpíe lá luru bi zise gi ro éyi miánu wá, ndisizé koo méngi moko ezé cú ze kí sílize kací kadra za mbá, kaa bi kuru 'bi luru bi kacize ni koo méngi sée ke.

¹⁰ Ledre bi máuku ba ní, ranga ndaá simi a wá ówosé bú, Lomo owo kpá bú.

Miluyú ledre ndaá simi ndisi ezé bi koo kése iri ní wá. ¹¹ Mengizé koo ledresé kí úku ledre zise, kí loru sée kaa zí 'bumiowú méngi ledre owú 'bi ené e ní, ¹² gi ro zí miméngi ledre esé i'bi rokinyi zí Lomo, gi zía ndolo sée gi ro zise ówo nées kaa do Ngére esé kpá kí mbófo nées.

¹³ Ndisizé i'bi mbófo éyi zí Lomo kací kadra za mbá, gi zía kadra bi koo úwúsé ledre bi ukuzé zise ní, úwúsé kaa zí kuru Lomo ní. Sómúsé koo go kídí, nées ndaá ledre bi gi zí 'yima'dí ní wá, ówosé koo go téké kídí, nées ledre bi gi zí Lomo ní. Ni oto sée, zise idise kí roko'bu rosé gi zía ilisé ledre ma'dáa go. ¹⁴ Utusé simisé go bilámáne simi bi koo 'yi esé e ndisini 'dó'do sée ní, cé kaa zí 'yi 'bi Kírésito Yésu ga kóna simi kangá 'bi Yudaya utuni simiyé simi bi koo 'yi eyé e 'do'doní yée ní. ¹⁵ 'Yi 'bi Yuda ga gére ní, ngiti géyi ufuni koo Ngére Yésu ye. 'Dá'dá gi zía nées ní, ndisini koo go úfu nébi e 'desi. Ogóoyóni koo zée kpá ye gi simi gara esé. Kací kadra za mbá, ndisini fú lá méngi éyi bi mimbé'de Lomo ndisi esi gi zía miési ní. Owozé go kídí otoni royé go ndisi 'dó'do 'yi e za mbá, ¹⁶ gi zía bi ilini ucuómo zée kí úku ledre 'bi Lomo zí kufú ngiti géyi 'yi e gi ro zíye omoyé ní. 'Yi 'bi Yuda ga gére ní, luyú ledre eyé rorómó go. Lomo ni karanée i'bi ndúwu royé kingaya.

Pawulo oto 'bu 'yi ga bi 'bi Lomo simi Tasalonjka ní

¹⁷ Owú 'bi Babá e, yemezé ezé koo rozé miyeme gi ro ndéréomo sée wá, gaganí koo zée migága. Abú kenée ndotó, azé fú lá ndisi sómú ledresé. Ndisizé sómú ledre kingaya gi ro oguzé luru sée. ¹⁸ Mengizé keyi za kí roko'buzé mbá. Mongu a, máa Pawulo, máyeme romá kí'dí tú'dú gi ro ogumá zise iri, utúasa mbá wá. Satána sinyi misi'di ledre ga gére nées mbá misinyi. ¹⁹ Ilizé ógu ndisi luru sée kenée, gi zía ásé se 'yi ga bi niyi oto zée, zize idize kí rokinyi, kadra bi Ngére ezé Yésu ni ndá'baogu simi a ní. ²⁰ Azé ídí kí mongu rokinyi gi zise kadra máa nées.

3

¹ Gi zía bi 'búse ofu dozé go ní, zíze ndìsìzè sòmù ledresé kíngaya. Zía útúásáne kací komozé kídí abú ndìsìzè simi Átani kí ngúcuzé yá mengì éyì wá. ² Zíze kása lúnduzé Timatiyo, eze 'yi mokoze bi Lomo ndolo wo, zíze ndìsìzè úku bilámá ledre gi ro Kírésito Yésu 'Yi yómo 'yi e ndro kéye ní. Ukuzé kóo ledre zía kídí, idí sáká sée simi sòmù ledre kpá kí lóru sée kíngaya gi ro zí cìyí ledre 'bi Lomo ídine simisé kíngaya. ³ Káa bi ngúru 'yi gi dongarase ni otoómo ledre 'bi Lomo gi zí úzu éyì bi áse simi a née. Ówosé bú kídí, zée 'yi ga bi 'bi Ngére Yésu ní, gi zía bi ndìsìzè fú lódú kací a ní, ezeokóga niyí ndìsì úzu zée. ⁴ Simi bi kóo azé íri ní, enzìzè kóo komosé go kí ledre 'dá'dá kídí, ídísé tóro ngbúó, niyí karanée 'dó'do zée. Ówosé go bilámáne, mengì zíze go tí káa zí bi kóo ukuzé zíze ní. ⁵ Née sí ledre bi kasazé Timatiyo zíze íri gi roa ní, gi zía ilizé úwúyème ledresé, togú ngúngu ledre esé zí Lomo ni fú bo yá. Ndìsìzè sòmùlóbó ledre gi rosé kídí ambí owo ne Satána londo yi ené sée ba go, ucuomo sée go kí ngúngu ledre 'bi Lomo, zí moko bi kóo mengìzè dongarase íri ní ndéréne lá gbékpíe.

Ledre bi Timatiyo likpí gi rosé ní oto zée kí mongú rokinyi

⁶ Mbófo éyì gi ro mindá'baógu Timatiyo gi zíze girí. Ledre bi uku zíze gi rosé ní, síli ilí rozé gi zía miílí kídí, née lurúndiki ené bisinyí ledre gi zíze íri wá. Ledre 'bi Yésu bi ngúngusé kí oto 'búse bi dengbise kpá gi zí ngíti géyì 'yi e ní, ni yí ené do biné kídí, ndìsìsè kpá fú sòmù ledrezé káa zí mbigí ezelámase ní. Ílisé gi ro ówo zée kpá káa zí bi ilizé gi ro ówo sée ní. ⁷ Owú 'bi Babá e, abú azé ndíki tú'dú ríkí úzu ledre e gi zí ngíti géyì 'yi e ndotó, simi bi uwúze ledre ga gére ní, oto mimbé'dezé go ídríne. ⁸ Abú azé simi tú'dú úzu éyì e kpá kí 'do'dó ndotó yá, azé kí mongú rokinyi kíngaya, gi zía bi ngúngu ledre esé oto sée go fú ndìsì lódú kací Ngére Yésu ma'dáa ndéré kíe 'dá'dá

ní. ⁹ Éyì bi méngìsè née ní, oto zée go zíze ídize kí mongú rokinyi, owozé wá azé í'bí mbófo éyì zí Lomo ba lára a káa be 'di kací bilámá ledre bi méngìsè zíze née? ¹⁰ Kací kadra za mbá, ndìsìzè kí ini ini zí Lomo kíngaya gi rosé, gi do bi zíze óguzé zíze íri sáká sée kí énzì komosé, gi ro zíze ndìsìsè lódú kací Yésu kí roko'búsé nda za kíngaya rómo do wo bi ndìsìsè méngì a née ní.

¹¹ Ndìsìzè ini ini kídí, 'Buzé Lomo kí Ngére ezé Yésu idíní líkpí misi'di zíze gi ro óguzé zíze íri. ¹² Ngére ezé idí sáká sée, zíze oto 'búse dengbise kí 'bú ngíti géyì 'yi e kíngaya kpá káa zí bi otozé 'búse ní. ¹³ Idí sáká sée zíze oto 'bú lafúse e kenée gi ro zí miméngì ledre esé e ídíye bilámáye káa bi áse ídì kí lúyú ledre rosé do komo Lomo bi 'Buzé ní kadra bi Ngére ezé Yésu ni ndá'baógu kí maláyika ené e simi a ní ke.

4

Bilámá ndìsì bi zí Lomo ídine kí rokinyi gi roa ní

¹ Owú 'bi Babá e, káa zí bi kóo enzìzè komosé kí 'dódo ledre gi ro bilámá ndìsì kí bilámá miméngì ledre bi ni oto Lomo zía ídine kí rokinyi gi zíze ní, owozé go, áse go tí ndìsì méngì a kenée. Azé kpá fú úku ándá a, ídísé ndìsì méngì bilámá ledre ga gére née fú kenée zía rómoné mirómo. Ukuzé ledre née zíze kenée do bi kací Ngére Yésu. ² Ówosé mbá bú, i'bí lorú ledre ga gére née zíze ne, bi zíze kóo ndìsìzè 'dódo ledre ené kíe zíze íri ní.

³ Lomo ili ídísé olúógu gi simi lúyú ledre 'dá'ba, gi ro zíze útúásásé kací komoné káa do mbigí 'yi ené e. Sée ga bi ófúsé rosé go ní, ndásé méngì 'berí wá. Sée ga bi ngára ófúsé aka rosé wá ní, ídísé ófú'dóro rosé kí, áse nda fú ówo rosé káa do kára kí o'do. ⁴ Ídísé oto dokuwu ófú ro'yi, zía ídine bilámáne do komo Lomo kpá kí 'yima'dí e. ⁵ 'Yi ga bi ngára iliní ledre 'bi Lomo wá, zíye 'dí'bi lá dujú ledre 'bi só'do royé ní, sée, ndásé méngì ledre eyé née wá. ⁶ Simi ledre káa zí ga gére ní, 'yi ndaá méngìsinyi ledre zí ezené lá gi zí 'bú ledre gi doné wá. Gi zía Ngére Yésu ni

gú í'bí ndúwu ro'yì e gí zí lúyú ledre káa zí ga gére ní. Ukuzé kóo ledre ga gére nées zise go 'dá'dá, kpá kí ụ̀çụ̀ómo sée gí ro lúyú ledre káa zí ga gére ní, ⁷ Lomo ndolo ené kóo zée gí ro zize ídize 'yì lúyú ledre e wá, ili zize ídize mbigí 'yì ené e do komoné. ⁸ Togú 'yì asi go kí úwú ledre ba ní, asi ené nées kí úwú ledre 'bì 'yìma'dí wá, asi yì ené nées kí úwú ledre 'bì Lomo bì kasa zía simi roko'bu 'bì 'Dówúne ní.

⁹ Togú gí ro bilámá ndịsị kí óto 'búse dengbise kpá kí ngíti géyì 'yì e yá, utúasázé éké ledre gí roa zise wá, gí zía Lomo 'dodo ledre gí roa go zise. ¹⁰ Méngisè go tí kenée, ótosé 'bú 'yì ga bì 'bì Kírésìto simi Mekedonjya íri ní go mbá. Ili, ídísé fú ndịsị méngì a kenée zía rómóné mirómo.

¹¹ Ídí ídí simi dosé kídí, miméngì ledre esé nì bilámáne. Ndásé esì tarasé simi ledre 'bì 'yì e wá. Ídísé méngì moko kíngaya káa zí bì kóo 'dodozè zise ní. ¹² Ídísé méngì a kenée gí do bì zí 'yì ga bì ngára iliní ledre 'bì Lomo wá ní óto dokuwusé, kpá káa bì ásé ndịsị óto komosé dujù go ro sáká éyì gí zí 'yì e ke.

Ledre gí ro mindá'baógu Ngére Yésu

¹³ Owú 'bì Babá e, ilizé zise ówo ledre gí ro 'yì ga bì kóo 'bì Lomo, uyuní go 'dá'dá ní, káa bì ásé ndịsị ini yée káa zí 'yì ga bì somúní 'bì eyé kídí, Lomo uru 'yì e gí simi umbu wá ní ke. ¹⁴ Owozè go kídí, 'yì ga bì kóo 'bì Yésu uyuní 'dá'dá ní, Lomo nì úru yée gí simi umbu mbá, cé káa zí bì kóo uru Yésu ma'dáa ní. ¹⁵ Ndásé sómú a bì yaá kadra bì Ngére ezé Yésu nì ndá'baógu simi a ní, 'yì ené ga kóo uyuní 'dá'dá ní, niyí ídí 'bì eyé fí simi gu, nda lá zée ga bì azé trịdrị ní, azé ìnyì dujù ze ndéré ndíkí kée wá. Éyì ndaá kenée wá. Uku'dodozè ba ledre bì uku ne ní. Ledre ma'dáa nì ídí káa. ¹⁶ Ngére Yésu nì ndá'baógu gí komo ere, zía ótrú lorù kí mongú kúrúne 'dága, zí ngére maláyika e úku ledre zí ngíti maláyika gí do bì zía ímí dībìlì 'bì Lomo gí ro zí 'yì ga bì kóo 'bì Kírésìto uyuní ní úruye mbá. ¹⁷ Gí ro zí lafúne e 'dó'dúyóko zée 'yì ga bì 'bì Yésu azé aka trịdrị ní ndro kí lafúze ga bì Yésu nì úru

yée ní, zize ìnyizé kée mbá ndéré ndíkí kí Ngére Yésu ma'dáa simi síli 'dága. Zize nda ídize kée kpá kí Ngére Yésu do bì kíé'do za fí. ¹⁸ Idízé ndịsị úku ledre káa zí wo ba zí lafúze e gí ro 'dí'bióyó mongú sómú ledre kée gí dozé 'dá'ba, káa bì azé ndịsị ídí kí mongú lerì gí ro 'yì ezé ga bì uyuní go ní ke.

5

¹ Owú 'bì Babá e, ndazé kí ngíti ledre kpí tarazé úku zise gí ro kadra mindá'baógu Ngére Yésu wá, ² gí zía ówoyemesé go bilámáne kídí, mindá'baógu a nì lịyì 'yì e mbá mīllyì. ³ Kadra mindá'baógu Ngére Yésu, 'yì ga bì nḡunḡuní ledre ené wá ní owoní eyé e wá. Niyí ndịsị úku ledre eyé kídí, éyì ndaá, yée niyí yì eyé bilámáye. Bisinyí ledre nì ógu zíye 'diya káa ní, utúasání ómo gí zía wá, cé káa zí mbámíowú bì simia tonó ówo gí ro árá ní, utúasá ụ̀çụ̀ómo a wá.

⁴ Bì gí rosé ní, sée ga bì nḡunḡusé ledre Yésu go ní, lịyì ené sée mīllyì wá. ⁵ Zée kése, gí zía nḡunḡuzé ledre Yésu go, azé yì ezé go 'yì ga bì 'bì bimiónḡó ní. Ndazé ezé 'yì ga bì 'bì mitulurù ní wá, bì kenée ní, ndazé ídí káa zí 'yì ga bì nḡunḡuní ledre Yésu wá ní wá. ⁶ Gí zía, owoní eyé ledre gí ro ledre 'bì Lomo wá, niyí yì eyé cé káa zí 'yì ga bì niyí mī'dú'duyé, ngíti géyì mikóyóye, owo'di'biní eyé ledre ga bì niyí ndịsị méngì royé ní wá. ⁷ Abú kenée ndotó, azé yì ezé káa zí 'yì ga bì niyí dilá kí kadra simi bimiónḡó ní, owozè ledre ga bì gí ro ledre 'bì Yésu ní bú. Idízé óto komozé ro ledre ené kpá kí 'bá'bá rozé gí zí Satána. ⁸ Ledre 'bì Ngére Yésu bì nḡunḡuzé kí óto 'bú 'yì e kpá kí óto komozé kací 'Yì yómo zée ma'dáa ní, ídí tátá fú 'dá'dá. Togú méngizé go fú kenée yá, azé utúasá 'bá'bá rozé gí zí Satána, zize ídize nzíyize gí ro mindá'baógu Yésu. ⁹ Lomo ili go kídí zée 'yì ga bì 'bì Kírésìto Yésu ní, azé ídí kí trịdrị bì za fí ní, gí zía Ngére Yésu 'yì yómo 'yì e uyu kóo go gí rozé. Nduwú bì za fí ní, ogù rozé wá. ¹⁰ Togú azé fú trịdrị, zize ndịsizé fú kí

óto komozé kací Yésu ma'dáa, gí kadra bi ni ndá'baógu simi a ní yá, azé idí kéne do bi kéri a. Togú uyuutuzé rozé mbú ze 'dá'dá, bisinyí ledre ndaá, azé kpá fú idí kéne do bi kéri a. ¹¹ Bi kenée ní, idísé ndísi énzí komosé dengbíse kí lafúse e kí sáká rosé tí káa zí wo bi ndísisé méngi a nées, gí ro zí Lomo idíne kí rokinyi kíse.

Odu lorú gí zí Páwulo gí ro bilámá ndísi

¹² Owú 'bi Babá e, dodóze rozé rosé, idísé óto úndru 'yi ga bi Ngére ezé Yésu oto yée go zise káa do manda 'dá'dá e, bi ndísiní lórú sée kí méngi moko kíngaya dongarase ní. ¹³ Idísé óto 'búye, zise ndísisé kéye bilámáne gí zí moko bi ndísiní méngi a dongarase íri ní. Ndásé ndísi kí ofú dongarase kéye wá. ¹⁴ Idísé lórú 'yi ngidri e idíní méngi moko, zise kpá lórú 'yi máa yée ga bi kí ngiri royé, roko'búyé ayí go ndá'ba 'dá'ba kí lódú kací Yésu ní. Zise sáká yée ga bi ngará utúasání sáká royé wá ní, zise óto mimbé'desé bilámáne kí 'yi e za mbá. ¹⁵ Ndásé méngilúgu bisinyí ledre zí 'yi ga bi ménginí bisinyí ledre go zise ní wá. Idísé ndísi méngi yéme ledre zise dengbíse kpá gí zí 'yi e za mbá.

¹⁶ Idísé idí kí rokinyi kací kadra za mbá.

¹⁷ Zise ndísisé kí ini ini zí Lomo kpá kací kadra za mbá. ¹⁸ Abú ledre e ménginí sée ndotó, idísé í'bí mbófo éyí zí Lomo, gí zía, nées ledre bi Lomo ma'dáa ili, zée 'yi ga bi 'bi Kírésito Yésu zise ndísisé méngi a ní.

¹⁹ Ndásé úkucáyi ledre gí ro kúrú Lomo bi ndísiní úkutátá a zise ní wá, ²⁰ káa bi áse úfu moko 'bi 'Dówú Lomo ke. ²¹ Idísé ndísi lúrú ledre e mbá mílúrú bilámáne kpó kpó kpó. Wo bi ni gí zí 'Dówú Lomo ní, áse ówo a, zise 'dí'bi duú wo, ²² zise ótoómo bisinyí a 'dá'ba.

²³ Lomo 'Yi í'bí bikidri zí 'yi e, idí óyóló'bó sée ne káa do mbigí 'yi ené e. Zía lúrú bi kacise bilámáne, kí mimbé'desé, kí misómú ledre esé kpá kí miméngi ledre esé e za mbá, káa bi áse idí kí mílúyú ledre rosé simi kadra bi Kírésito Yésu Ngére 'Yi yómo 'yi e ni ndá'baógu simi a ní ke. ²⁴ Káa zí bi Lomo

ndoloogu sée go káa do 'yi ené e ní, ni tí méngi ledre máa ga gére nées zise ma'díi.

Odu mandá gí zí Páwulo e

²⁵ Owú 'bi Babá e, idísé ini ini zí Lomo kpá gí rozé. ²⁶ I'bíze mandá zise 'yi ga bi 'bi Lomo ní za mbá kíngaya. ²⁷ Máúku ba wo zise do komo Ngére Yésu kídí, idíní ólo ledre ba zí 'yi ga bi 'bi Lomo bi niyí íri ní za mbá.

²⁸ Kírésito Yésu Ngére ezé idí kíse.

Gbre wáraga bi Páwulo eké zí 'yì ga bi simi Tasalonjka

ní Ledre gi ro gbre búku bi Tasalonjka ní

Páwulo eké gbre Tasalonjka ba gi do kací bi eké mizefi Tasalonjka go ní gi do kací éfé e ca zí 'yì ga bi 'bi Kírésito simi Tasalonjka ní. Uku zíye simi ledre bi eké ba kídí idíní tóro kpá fú ngbúó simi ledre 'bi Lomo bi nṅunṅuní ní abú ngíti géyì 'yì e niyí kí ndìsì méngì yéé bisinyíne ndotó. Ngíti géyì 'yì e ndìsì kóo úku ledre zí 'yì ga bi Kírésito nées kídí Kírésito ogu yì ené go, ngíti géyì ya ni ógu ca cakaba, ndaní lolu ndìsì méngì 'dó'dó royé kí moko wá. Páwulo ya 'yì ga bi 'bi Kírésito nées ndaní úwú ledre 'bi 'yì ranga ga gére nées wá. Zía ótoyéme a zíye kídí 'yì ga bi 'bi Kírésito ní ndaní ídì 'yì ngidri e wá, gi zía 'dá'dá zí Kírésito ndá'baóguné, sɛndí kadra ni ídì zí mɛngburoko bisinyí ledre e ndìsì méngì tátá royé 'dá'dá do sogo, nées ní zí manda 'yì méngì bisinyí ledre útúne 'dá'dá zí tú'dú 'yì ga bi oyóní sogoyé go zí Lomo ní ìcì okó ro Lomo.

*Gbre wáraga bi Páwulo eké
zí 'yì ga bi 'bi Kírésito simi Tasalonjka ní*

¹ Sée 'yì ga bi 'bi Tasalonjka bi ilisé ledre 'bi 'Buzé Lomo kí Kírésito Yésu Ngére 'Yì yómo 'yì e ní, i'bízé mandá zise.

Azé, máa Páwulo kí Siliváno kpá kí Timatiyo e.

² 'Buzé Lomo kí Kírésito Yésu Ngére 'Yì yómo 'yì e, idíní lúru bi kacise gi do bi zise ndìsì bilámase.

*Páwulo í'bí mbófo éyì zí Lomo gi ro 'yì
ga bi 'bi Ngére Yésu ní*

³ Owú 'bi Babá e, utúasá miútúasá zise í'bí mbófo éyì zí Lomo gi rosé za mbá, gi zía bi áse kpá fú ndìsì lódú kací Ngére Yésu kɛngaya ndéré káe 'dá'dá kpá kí óto

'búse bi dengbise kɛngaya ní. ⁴ Gi zí kényi nées ní, zise ndìsì kpá fú mbófo ledresé zí ngíti géyì 'yì ga bi 'bi Lomo ní, gi zía, áse kpá fú mitórosé ngbúó simi mɛngburoko úzu éyì e, kí mɛngburoko 'do'dó ga bi gi zí 'yì e ní.

⁵ Ndìsì ní méngì láráse nées gi zía bi áse 'yì ga bi 'bi Lomo ní, abú kenée ndotó, ciyí ledre 'bi Lomo ni yì ené kpá fú simisé kɛngaya. Simi ledre máa ga gére nées mbá, owozé go kídí Lomo ni karanée 'dècì ngbanga esé bilámáne kídí, útúasásé go zíye ndìsìyé kése 'be 'bi ené.

⁶ Ídìsè ówo a kídí, 'yì ga bi ndìsì ní 'dó'do sée nées, Lomo ni karanée kpá 'dó'do yéé bisinyíne kɛngaya. ⁷ Gi do kací 'do'dó esé nées, Lomo ni nda í'bí mongú 'dówuro zise kése. Kadra bi 'yì e za mbá niyí lúru Ngére Yésu kí ndá'baógu gi komo ere girí kí maláyika ené ga bi cóngó royé ofu go ní, kí mongú pho'du. ⁸ Ni í'bí ndúwu ro 'yì ga bi nṅunṅuní ledre Lomo wá ní. Gi zía, asiní go kí úwú bilámá ledre 'bi Ngére Yésu. ⁹ Bisinyí 'yì ga gére nées, Ngére Yésu utúasá ené lolu méngì bilámá ledre bi kí roko'buné ní zíye wá. Ni ógóoyó yéé gi do komoné 'dá'ba, do í'bí ndúwu royé, nduwú bi ngára odu a ndaá ní. ¹⁰ Ledre máa nées, ni méngì roné simi bi Yésu ma'dáa ni ndá'baógu gi ro zí 'yì ené e mbófo wo kɛngaya ní. Áse kpá ídì dongaraye gi zía bi nṅunṅusé ledre 'bi Lomo bi ukuzé kóo zise ní go.

¹¹ Káa zí bi owozé bú kenée ní, ndìsìzè ini ini zí Lomo gi rosé kací kadra mbá kídí, idí óto sée, zise útúasásé káa do mbigí 'yì ené e, káa zí bi geléogu sée go nées ní. Idí í'bí roko'bú zise gi ro zise méngìonzó bilámá ledre káe zía, gi zía nṅunṅusé ledre ené go. ¹² Simi kadra bi ni méngì ledre máa ga gére ní, 'yì e niyí mbófo iri Kírésito Yésu Ngére gi zí miméngì ledre esé. Nda nées ní, Kírésito Yésu ni úku ledre kídí, méngì yemesé ledre go bilámáne. Ledre nées ni ídì kenée, gi zía 'Buzé Lomo kí Kírésito Yésu Ngére 'yì yómo 'yì e iliní gi ro sáká sée.

Ídí ídí nzíyiyí gí ro mindá'baógu Yésu

1 Owú 'bi Babá e, somúzé ni miútúásáne zíze úku ándá ledre gí ro mindá'baógu Kírésito Yésu Ngére 'yì yómo 'yì e kpá kí ledre mindíkize kéne zíze. 2 Sómú ledre esé nda ídí síkala gí ro mindá'baógu ené wá. Togú ngíti 'yì uku kóo ledre go ya, Ngére nda'baogu go yá, ndásé ngúnngu a wá. Togú ngíti 'yì uku kóo ledre go kenée káa zí nébì ní yá, ndásé kpá ngúnngu a wá. Togú kasaoguní kóo wáraga go zíze kí ledre káa zí néesé lóndo sée kíe kídí, kasaoguzé ze yá, ndásé kpá ngúnngu a wá. 3 'Yì e ndaní lóndo sée kí ledre káa zí néesé wá. Gí zía, ngíti géyì ledre e niyí aka méngiútù royé kí, Yésu ma'dáa ni nda fú ndá'baógu. Mizefi a, 'yì e niyí aka ási gí ro mbigí Lomo kíngaya kí, zí ngíti mongú bisinyí 'yì lóndo 'yì e ólúoguné, zía ndísiné úku sínyi ledre gí ro lomo ga bi 'yì e ndísiní ini ini zíye ní 'duo gbála. 4 Ni óto roné káa do Lomo, do lomo máa ga gére néesé. Zía ógu ndísiné dongará 'yì ga bi 'bi Lomo ní, simi 'Díci 'bi Lomo ndísi úku ledre kídí, néesé ni mbigí Lomo, ábuwá yì ené ɾanga. Nda gí do kací a néesé ní, zí Yésu óguné í'bí ndúwu roa, nduwú bi ngára odu a ndaá ní.

5 Máúku kóo ledre ga gére néesé go zíze fúo simi bi kóo azé kése íri ní kídí, 6 ngíti éyì ni bo bi ndísi aka 'dí'bingeri bisinyí 'yì máa néesé kí ógu ní, ówosé éyì máa néesé bú. Ledre máa néesé méngi roné kenée gí zí bisinyí 'yì néesé aka kí óguné, 'búo togú kadra a utúasá go gí ro do 'dó'do bisinyí 'yì máa néesé. 7 Roko'bu 'bi méngi okó ro mbigí Lomo ni go kí okó roa miótoéciné, ngíti 'yì ni bo ndísi 'dí'bingeri roko'bu máa néesé ne, ni ndísi méngi a kenée 'búo togú oyó roné go 'dá'ba. 8 Néesé ní, zí bisinyí 'yì máa néesé nda óguné. Nda gí 'dá'ba simi bi Ngére Yésu ni ógu 'bi ené kí mongú roko'buné ní, zía lúwúonzó bisinyí 'yì máa néesé za fí umbu.

9 Bisinyí 'yì néesé ni ógu kí roko'bu 'bi Satána, 10 zía ndísiné méngi mingburoko ledre ɾanga e kí bisinyí miméngi ledre e gí ro lóndo 'yì ga bi ngára iliní ngúnngu ma'díi ledre gí ro ómoyé wá ní milóndo.

11 Gí zía bi asiní kí ngúnngu ledre 'bi mbigí Lomo go ní, Lomo ootomo yée go gí ro zíye méngi ledre cayi bi iliní ndísi méngi a ní, gí ro zí bi émené royé. 12 Gí zí kényi néesé ní, Lomo ni gú kpá í'bí ndúwu royé, nduwú bi ngára odu a ndaá ní.

Ídísé tóro ngbúo simi ledre 'bi Kírésito

13 Owú 'bi Babá e, utúasá miútúasá ma'díi, zíze ndísiyé í'bí mbófo éyì zí Ngére Yésu gí rosé, gí zía oto 'búse go kíngaya, zía géléogu sée kpurú gí simi roko'bu 'bi 'Dówú Lomo káa do mbigí 'yì ené e, gí zía ngúnngusé ledre ené go. 14 Gelé sée, gí zía simi bi kóo oguzé kí bilámá ledre ené 'dódo a zíze íri ní, zíze kóo ngúnngu a. Gí zí kényi néesé, zíze útúasásé kací komoa, do ídise káa do mbigí 'yì ga bi 'bi Kírésito Yésu Ngére ezé ní za fí. 15 Bi goó kenée ní, owú 'bi Babá e, ledre ga bi kóo 'dodozé yée zíze kí yée ga bi ekézé yée miéké ní, ídísé 'dí'bi sílise royé ngbúo, gí ro zíze ídise kí roko'busé simi ledre e za mbá.

16 Kírésito Yésu Ngére ezé kí 'Buzé Lomo yemení ledre néesé kenée gí ro zíze ídise kí rokinyi kpá kí óto komo gí ro tridri bi za fí ní. Lomo méngi ledre néesé kenée gí zí bilámá mimbé'dea rozé kpá kí 'búse bi oto ní. 17 Idíní ndísi 'dí'bióyó ngiri gí simisé 'dá'ba, zíye í'bí roko'bu zíze gí ro zí miméngi ledre esé e kí miódrose e ídíye mbá bilámáye.

3

Páwulo í'bí lorú zí 'yì ga bi 'bi Lomo ní

1 Owú 'bi Babá e, azé kpá fú kí yata ledre gí ro úku a zíze. Ídísé ndísi ini ini zí 'Buzé Lomo gí rozé kídí, ledre 'bi Ngére Yésu idí ngbóro ndéréne fú 'dá'dá, 'yì e idíní ówo a káa do mongú ledre zíye ngúnngu a káa zí bi ówoyemesé go bú ní. 2 Ídísé kpá ini ini zí Lomo gí ro zía yómo zée gí zí bisinyí 'yì ga bi ngára ngúnguní aka ledre 'bi Lomo ma'dáa wá ní. 3 Ma'díi, Ngére Yésu ni 'yì méngi bilámá ledre zí 'yì e, ni í'bí roko'bu zíze, ni kpá 'bá'bá sée gí zí bisinyí ledre e. 4 Azé go kí mongú rokinyi gí zí Ngére

Yésu, gí zía ásé go tí ndísi méngi kéyi káa zí bi kóo ukuzé zise ní. Owozé go yaá, ledre ga bi ukuzé yée zise ní, ásé ndísi méngi yée fú kenée ndéré kíc 'dá'dá. ⁵ Ngére Yésu idí sáká sée, gí ro zise ówo óto 'búse bi Lomo oto ní, zise kpá ówo a kídí, Kírésito bi ni 'yi yómo 'yi e ní, ni ndísi sáká sée gí ro zise ndísisé lódú kacíne nda za kíngaya.

Lorú gí ro moko

⁶ Owú 'bi Babá e, loruzé sée ba do bi kací Kírésito Yésu Ngére 'yi yómo 'yi e. Ídísé ígí rosé gí ro 'yi ngídrí bi dongarásé íri ní 'dá'ba, wo bi ngára ili 'bi ené méngi moko kíngaya wá, káa zí bi kóo 'dodozé zise ní. ⁷ Ówosé bú kídí, utúasá miútúasá zise méngi moko za kíngaya káa zí bi kóo mengizé dongarásé íri ní. Ndazé ezé kóo 'yi ngídrí e wá. ⁸ Otozé ezé kóo komozé lá ro 'yi e gí ro éyí miánu wá. Mengizé kóo moko ezé cú ze kí sílize kí bisuwu trí kadra teké, káa bi kúrú 'bi lúru bi kacíze ni kóo méngi sée ke. ⁹ Eme miéme gí ro zise í'bi éyí miánu zí 'yi 'dódo ledre e zise. Abú kenée ndotó, simi bi kóo oguzé 'dódo ledre zise íri ní, ilizé ezé kóo ledre máa née wá. Mengizé kóo moko ezé cú ze kí sílize gí ro éyí miánu zize, gí ro zía ídine káa do 'dódo ledre zise, zise ndísisé méngi moko kpá kenée. ¹⁰ I'bizé kóo lorú zise gí ro 'yi ngídrí e simi bi kóo azé kése íri ní kídí, togú 'yi ili méngi moko wá, ndaní í'bi éyí miánu zía wá.

¹¹ Ukuzé ledre née kenée, gí zía uwúze go kídí, ngíti géyi 'yi e niyí bo dongarásé íri, niyí 'yi ngídrí e, iliní eyé méngi moko wá. Ambá ledre eyé lá ndísi ési tarayé simi ledre 'bi lafúye e. ¹² Ukuzé ledre ba zise kí roko'bu 'bi Kírésito Yésu Ngére ezé, ídísé lórú 'yi ga gére née, ndaní ndísi gbékpíe wá, idíní ndísi méngi moko kí sílíye gí ro éyí miánu zíye. ¹³ Owú 'bi Babá e, ndásé 'dó'dó kí méngi bilámá ledre wá.

¹⁴ 'Yi bi asi go kí éré ngiri ledre bi ekéze simi wáraga ba ní ní, ídísé lúruómo wo kí komosé gí ro zí komoa ényíne. ¹⁵ Ndásé sógó wo wá, ídísé ési sílíse komoa tí káa zí 'yi esi sílíne komo lúnduné ní, gí ro

zía ndá'baoguné méngi ledre bi utúasá miútúasá ní.

Odu mandá gí zí Páwulo e

¹⁶ Ngére Yésu 'yi í'bi bikídrí zí 'yi e, idí idí kíse, abú tú'dú bisinyí ledre e niyí ndísi méngi sée ndotó, Lomo idí ídrí mimbé'desé, zise ídise kí bikídrí kací kadra za mbá.

¹⁷ Maa, Páwulo, máí'bi mandá zise, máéké ledre ba máa kí sílíma, gí ro zise ówo a kídí, ledre ma'dáa ba ni tí gí zíma ma'díi, gí zía mándísi éké ledre amá e kú kenée.

¹⁸ Kírésito Yésu Ngére ezé idí méngi bilámá ledre zise.

**Mizefi wáraga bi Páwulo
eké zí
Timatíyo
ní
Ledre gi ro mizefi búku
bi Timatíyo ní**

Timatíyo ni kóo owúphirangá bi ngunṅu ledre Kírésito do owúne ní. Gamání kóo go kí 'yìmikása Páwulo kí tú'dú simibi e. Ndisi sáká Páwulo simi moko 'bi úku bilámá ledre gi ro Kírésito Yésu zí 'yì e. Gi do kací ledre ga gére née, zí Páwulo kása wo ídíne káa do manda 'bi kanísa simi gara bi Éfeso ní.

Páwulo eké ledre ba kása a zí Timatíyo í'bí lorú káe zía gi ro bilámá misi'di 'bi ini zí Lomo simi kanísa ga bi íri ní kpá kí lorú zía gi ro 'yì ga bi ndisíní 'dódo ledre ranga zí 'yì ga bi 'bi Kírésito ní. Páwulo uku ledre kpá gi ro toso 'yì ga bi niyí útúásá do gélé yée káa do manda e simi kanísa. 'Yì bi ni go manda ní ni ndisí kí ngíti géyì 'yì ga bi káa zí owúphirangá e, ngoko 'yì e nda kí kará umbu e lará e káa be 'di.

*Mizefi wáraga bi Páwulo eké zí
Timatíyo ní*

¹ Timatíyo, máa Páwulo bi 'Buzé Lomo 'yì yómo 'yì e gelé máa zíma ídíma káa do 'yìmikása zí Kírésito Yésu bi ndisizé óto komozé kací a ní.

² Máéké ledre ba máa zíyì, gi zía áyì zíma go mbigí owú 'bi amá simi Lomo.

'Buzé Lomo ma'dáa kí Ngére ezé Kírésito Yésu idíní ówo ledre kíyì, zíye méngì bilámá ledre zíyì gi do bi zíyì ndisíyì bilámáne.

Páwulo í'bí lorú zí Timatíyo

³ Ledre kóo máúku zíyì simi bi kóo mááyì ìnyì ndéré simi Mekedoníya ní, ni aka fú do biné. Ídí aka ndisí fú simi Éfeso íri, gi ro úcuómo 'yì ranga ga bi íri née káa bi niyí ndisí sínyi do 'yì ga bi 'bi Kírésito ní kí bisinyí 'dódo ledre e

ke. ⁴ Ídí ési síllyì komo 'yì ranga ga gére née, idíní ótoómo kí líkpí kuṛú ledre ga bi kóo 'bi bulúnduyé e bi utúasá sáká 'yì e wá, ndisí 'dí'biógu kangú dongará 'yì e ní 'dá'ba. Gi zía ledre káa zí ga gére née sakání eyé 'yì e gi ro zíye ndisíyè bilámáye méngì moko 'bi Lomo wá. ⁵ Máúku ledre née kenée gi zía, máili 'yì ga bi 'bi Kírésito bi ndisí 'dódo ledre zíye íri ní, idíní méngì yéme ledre dongaráye kí lafúye kí mimbé'deyé mbá kíé'do bilámáne, gi ro zíye ídíye mbigí 'yì ga bi 'bi Kírésito ní. ⁶ Ídí ówo a yá 'yì ranga ga gére née luyúní gi do bilámá misi'di bi 'bi Lomo ní go, mongú ledre eyé nda yì ené go lá ndisí íti kangú bi ngára moko ndaá simi a wá ní. ⁷ Iliní gi ro zíye ídíye 'yì 'dódo lorú 'bi Lomo zí 'yì e, abú kenée ndotó, owoní eyé ledre ga bi ndisíní úku yée kí roko'buyé née wá.

⁸ Owozé bú bilámáne kídí, lorú 'bi 'Buzé Lomo bi kóo Músa eké ní, ni bilámáne gi ro zía sáká 'yì e, bilámá a tí lá ili do ndisí méngì ledre kací a bilámáne. ⁹ Lorú ma'dáa ndaá 'bi ené gi ro 'yì ga bi niyí 'yì méngì bilámá ledre e ní wá. Yì ené gi ro 'dècì ngbanga 'yì ga bi ndisíní méngì bisinyí ledre e, káa zí 'yì úfu 'yì e, kí 'yì máa yée ga bi ufuní 'yì ndíki yée ní. Kpá kí ngíti géyì 'yì máa yée ga bi ¹⁰ ndisíní só'do royé kí ngíti géyì kará e. Nda kpá kí kará ga bi ndisíní méngì 'berì ní. Kpá kí ngíti géyì ya'dá ga bi oyólo'bóní lafúye ya'dá e káa do kára e óto yée sogoyé ní. Nda kpá kí yée ga bi ndisíní só'do minzéré owúkará ga bi utúasání aka gi ro ya'dá e wá ní. Nda kpá kí 'yì máa yée ga bi ndisíní úgu 'yì e kí úgúóyó yée ní. Kí 'yì ga bi ndisíní lolóbú simi ranga ní. Nda kí ngíti géyì bicayì ledre ga bi niyí bo ní. ¹¹ Née bilámá ledre bi 'Buzé Lomo bi kí mongú roko'buné ili zíma ndisímá 'dódo a zí 'yì e ní.

Páwulo í'bí mbófo éyì zí Ngére Yésu

¹² Mbófo éyì zí Kírésito Yésu Ngére ezé, gi zía, lurú máa máútúásá miútúásá kací komoa, zía í'bí moko ené née zíma ndisímá méngì a. Zíma kpá mbófo ánda

wo, gi ro roko'bu bi i'bí zíma, zíma ndísimá méngi moko máa née kíe ní. ¹³ Wo, Yésu owo bú kídí, ledre ga kóo mándísi méngi yée faa, kí úku sínyi ledre gi do biné, kpá kí 'dó'do 'yi ené e kíngaya ní, yi ené gi zía bi kóo mángúngu aka kóo ledre ené wá ní. Gi zí kényi née ní, zía ìdri mimbé'dené romá, zía ótoómo ledre zíma. ¹⁴ Bi ba ní, máowoyéme go kídí, Ngére Yésu oto 'búma go kíngaya, ni kí rokinyi gi romá. Saká máa go gi ro zíma ngúngu ledre ené nda za kíngaya, kpá gi ro zíma ídíma 'yi óto 'bú 'yi e za mbá. Née éyí bi ni ndísi méngi roné simi bi togú azé go 'yi ga bi 'bi Kírésito Yésu ma'dáa ní.

¹⁵ Ba zaá mbigí ledre, 'yi e idíní ngúngu a zíye lánýaye roa kídí, “Ógu bi kóo Kírésito Yésu ogu ní, ndaá gbékpíe wá. Ogu gi ro yómo 'yi lúyú ledre e.” Máa Páwulo, lúyú ledre amá romo kóo rómó go. ¹⁶ Simi ledre ga gére née mbá, 'Buzé Lomo oyó sogoné zíma wá. Oyólo'bó máa go káa do 'yi méngi moko zí Kírésito Yésu, zíma ídíma káa do mongú 'dódo ledre zí 'yi e kídí, Lomo ni 'yi ótoómo ledre zí 'yi lúyú ledre e, gi ro zíye ngúngu ledre Ngére Yésu, zíye ómoyé za fí. ¹⁷ 'Yi e idíní ndísi í'bí mbófo éyí zí 'Buzé Lomo ma'dáa kací kadra za mbá odu a ndaá ídí wá, gi zía ni Lomo bi ni trídri kpá Ngére bi ngára roko'bu ené odu a ndaá, 'yi e utúasání lúru wo kí komoyé wá ní.

Páwulo enzi komo Timatíyo

¹⁸ Timatíyo owú 'bi amáa, ledre ga bi kóo 'Buzé Lomo ukui'bí tara ngíti géyi 'yi ené e 'desi zíye ndísiyé úku yée gi royí ní, ndaní lígi yi wá. Idíní ídí zíyi éyí síllyi 'bi okó, zíyi ndísiyé méngi okó kí 'yi ranga ga gére née kíe. ¹⁹ Ledre Ngére Yésu bi ngúngu ní, idí ngbóro simiyí ndéréne fú 'dá'dá. Ndá ídí káa zí 'yi ga bi ootomoní cóngó 'dódo ledre kóo 'dodoní zíye ní go, niyí nda yi eyé go ndísi méngi bicayi ledre e ní wá. ²⁰ Lúru aka, Amána e kí Alakizánde niyí go gi dongará 'yi ga bi ootomoní kací Lomo go, lodúní nda yi eyé go 'dódo ledre máa wo bi 'bi Satána ní.

Gi zí kényi née ní, má'dí'bióyó yée gi simi moko go, máotoómo nda yée go zí Satána ma'dáa gi ro zíye ówo a kídí, togú 'yi ndísi úku sínyi ledre gi do bi Lomo yá, emengú, 'yi máa née luyú go bisinyíne.

2

Loru gi ro ini zí Lomo

¹ Timatíyo owú 'bi amáa, utúasá miútúasá zíyi ndísiyé ini ini zí Lomo, idí í'bí éyí zí 'yi e za mbá, idí ndísi lúru bi kacíye. Zíyi ndísiyé kí í'bí mbófo éyí zí Lomo ma'dáa gi ro éyí ga bi méngi yée go zí 'yi e ní. ² Ídí ini ini gi ro ngére e kí 'yi ga bi sí síllye ní za mbá, gi ro zí mndísiyé ídíne bilámáne, zíze ndísiyé méngi duú ledre ga bi 'Buzé Lomo ili yée ní dongará 'yi e. ³ Togú ndísi go kí méngi kényi gi ro lafúze e kenée yá, 'Buzé Lomo 'Yi yómo zée ni ídí kí rokinyi. ⁴ Gi zía ili 'yi e za mbá, idíní ówo ma'díi ledre, zíye ngúngu ledre Yésu gi ro zíye ómoyé. ⁵ Ledre née méngi roné kenée, gi zía wo mbigí Lomo ni duú ne Lomo bi ni 'Buzé 'yima'dí e za mbá ní. Gi zí lúyú ledre 'bi 'yima'dí e, zíye kóo ídíye go gi ro 'Buzé Lomo ma'dáa gbála. Née ní, zí Kírésito Yésu óguné yéme dongará 'yi e kí Lomo, zía kótrulúgu 'yi e cigí 'Buzé gi ro zí ndísi eyé ídíne bilámáne, gi zía ni duú ne 'yi bi utúasá go kótrulúgu 'yi e ro Lomo ní. ⁶ I'bí roné do úyuné do bi kací 'yi lúyú ledre e, gi ro zí Lomo yómo yée, gi zía Lomo ma'dáa yeme kóo ledre née go kú kenée 'desi gi ro zíne yómo 'yima'dí e. ⁷ Née sí ledre bi Lomo ma'dáa gelé máa zíma ídíma gi roa 'yimikása zí Ngére Yésu kí ndísi 'dódo ledre ené zí kúfú 'yi e za mbá ní.

⁸ Bi kenée ní, togú yókosé rosé go do bi 'bi ini ini zí Lomo yá, ngíti géyi 'yi e dongarase ndaní ótoéçi bisinyí ledre do mimbé'deyé, togú mbú simikesi ro lafúye, togú mbú ofú kí lafúye wá.

⁹ Gi ro kará e kpá kenée. Kará ga bi niyí go 'yi lódú kací Yésu ní, miméngi ledre eyé idí útúasá kací komo 'yi e mbá miútúasá. Ndaní ési lará bongó bi lá ngúrúnyu, togú mbú wo bi odó 'yi

ngbí'dáká do lúró bi gí simi a ví, zíye kpá ndísi ési lará éyi mbíli e ro mbíliye wá. ¹⁰ Kará e káa zí ga gére née, lámá eyé yi ené méngi bilámá ledre e zí 'yi e, gí ro zíye útúásáye kací komo 'yi e.

¹¹ Kará e idíní idí 'yi 'búó'bú royé zíye ídiye ndoo simi bi ya'dá 'bi eyé e niyí ndísi ódro zíye ní. ¹² Kará e ndaní idí do ya'dá e kpá kí ndísi 'dódo ledre zí ya'dá e wá. Simi bi togú áse go do bi ini zí Lomo ní, kará e idíní ndísi 'bi eyé tí, lá úwú nzíyi ledre. ¹³ Máúku ledre née kenée gí zía, simi bi kóo Lomo otoogu 'yíma'dí e ní, otoogu kóo fi Ádama, zía nda ótoogu Áwa gí 'dá'ba. ¹⁴ Nda simi bi kámá ogú ní, 'yi bi kóo kámá londo wo zía lúyú ledre ní, ndaá 'bi ené kóo Ádama wá, yi ené kóo Áwa. ¹⁵ Simi ledre ga gére née mbá, gí zía bi kará e niyí ye 'yi ndíkiógu 'yíma'dí e do sogo kángá ní, simi bi niyí go kí simiyé ayíní go gí ro árá ní, zí Lomo ndísiné sáká yée. Togú mindísi eyé ni bilámáne. Niyí kí 'bú Lomo doyé zíye kpá kí óto 'bú 'yíma'dí e mbá ní.

3

Ledre gí ro manda e simi kanísa

¹ Timatíyo, idí ówo a bilámáne kídí máúku zíyi ba mbigí ledre. 'Yi bi i'bí roné go gí ro zíne ídine manda simi kanísa ní, 'yi née gelé go cóngó moko gí dongará moko e za mbá. ² Manda máa née, ledre ga bi gí roa ní niyí idí káa, ndaá 'yi méngi bisinyí ledre wá. Ni dujú o'do 'bi kára kíé'do. Ni 'yi 'búó'bú roné simi ledre e za mbá. Ni 'yi ótoyéme ledre e. 'Yi 'dí'bi ngu e simi sümü, kpá 'yi bi utúasá go 'dódo ledre zí 'yi e bilámáne ní. ³ Ndaá 'yi éwé le'yi ndísi kóyó kíe kpá kí méngi kéyi kíe faa wá. Idí idí ndoo, zí miméngi ledre ené ídine zí 'yi e kpá za mbá bilámáne, ndaá idí 'yi mongú mimbé'de gí ro kési wá.

⁴ Simi ledre ga gére née mbá, idí idí 'yi 'dódo ledre zí 'yi 'be 'bi ené e, zí owú 'bi ené e ídiye kí bilámá ówo ledre do ndísiyé óto úndrua kpá kí óto úndru 'yi e mbá. ⁵ Gí zía togú 'yi utúasá 'dódo ledre zí 'yi 'bi 'be 'bi ené e zíye ídiye bilámáye

wá, 'yi máa née utúasá ené kpá 'dódo ledre zí tú'dú 'yi ga bi 'bi Kírésito ní zíye ídiye bilámáye wá. ⁶ Manda idí idí 'yi bi ngu ngu ledre Kírésito go 'desí ní, káa bi ni ndísi ílí, zía lúyú ledre, zí Lomo 'decí ngbanga roa káa zí bi 'decí ngbanga ngére 'bi bicayi lomo e ní ke. ⁷ Manda ma'dáa idí ndísi méngi zaá mbigí moko bi 'bi Lomo ní dongará 'yi e káa bi 'yi ga bi ngu nguní aka ledre Ngére Yésu wá ní, niyí ndísi úkucáyi wo, zí ngére 'bi bicayi lomo e ólúne simi a zí mimbé'dea ési ne zía méngi bisinyí ledre.

⁸ Kpá kenée gí ro manda máa wo bi ndoloní wo díkono, ngára utúasá aka méngi moko ngúcuné wá, ni aka sí sílí mingburoko manda e kí sáká yée ní. Idí idí 'yi bi ni kí úndruné, miódro ené kí miméngi ledre ené ni mbá bilámáne ní. Ndaá kpá idí 'yi bi ndísi éwé le'yi kí ndísi kóyó kíe wá, ndaá kpá 'yi bi kí mongú mimbé'dené gí ro kési ní wá.

⁹ Cíyí ledre 'bi Lomo idí idí simi a kígaya, gí ro zía ídine kí bilámá sümü ledre simi miméngi ledre ené e za mbá. ¹⁰ 'Yi máa wo bi káa zí née, idíní ówoyéme ledre gí roa zaá bilámáne togú utúasá go kací komo 'yi e yá, do nda í'bí moko née zía.

¹¹ 'Yi káa zí née, ledre ni kpá gí ro me'bea káa, me'bea idí idí kára bi miméngi ledre ené ni bilámáne, ndaá 'yi líkpí wá ní. Idí idí 'yi bi ndísi 'búó'bú roné mi'búó'bú, zía ídine ndoo simi ledre e za mbá ní. Ndaá kpá idí 'yi éwé le'yi ndísi kóyó kíe wá.

¹² Manda 'bi kanísa ndaá idí 'yi bi ni kí kará e zíne tú'dú ní wá. Idí idí dujú o'do 'bi kára kíé'do, zía óto komoné dujú ro kára máa née. Idí idí 'yi bi ndísi í'bí lorú zí owú 'bi ené e, zí 'be 'bi ené ídine bilámáne ní. ¹³ Díkono bi méngi moko ené e za mbá do bilámá misi'diné ní, 'yi e niyí ínyí za mbá óto úndrua, gí zía 'di'bi go bilámá misi'di. Gí ore, ni idí kí roko'bu zía ndísiné 'dódo ledre 'bi Kírésito Yésu zí 'yi e.

¹⁴ Timatíyo, abú máoto sümü ledre yáa go kígaya gí ro ngásógumá lúró sée íri ndotó yá, ni miútúásáne zíma éké ledre

ba kása a zíse 'dá'dá. ¹⁵ Gi zía máówo wá ke, togú ngiti géyì ledre e niyí ùçúómo máa, máógu aka írí 'diya wá yá, gi ro zí ledre bi simi wáraga ba sáká sée. Gi do bi zíse ndìsìsè méngì tí fú miméngì ledre 'bi 'yì ga bi niyí go 'yì ndìsì lódú kací Ngére ezé Yésu ní. Gi zía 'yì lódú kací Yésu niyí ye 'yì ga bi ndìsìní tóro ngbúó sogo bilámá 'dódo ledre bi 'bi Ngére Yésu ma'dáa ní. Gi ro zí 'dódo ledre máa néesé ídíné fú kí roko'buné ndéréne 'dá'dá kíngaya.

¹⁶ Lúrúsé aka mongú ledre bi 'Buzé Lomo méngì ní. Kasaogu Ngére Yésu bi 'yì yómo zée ní sága yáa simi roko'bu 'bi 'Dówú Lomo, zí maláyika e lúru wo cù kí komoyé. Do ndìsì 'yì 'dódo ledre a zí kúfú 'yì e do sogo kángá za mbá, zí tǔ'dú 'yì e ngúngu ledrea, gi do kací a néesé zía ndá'balúgu roné komo ere.

4

'Yì ga bi ootomoní ma'dú 'dódo ledre 'bi Lomo ní

¹ Timatíyo, 'Dówú Lomo uku'dodo ledre go zíse fúó kídí, ngiti géyì 'yì e gi dongará 'yì ga bi kóo ngununí ledre Ngére Yésu go ní, niyí karanée ótoómo kí lódú kací ledre ga bi kóo 'dodoní zíye ní kenée. Zíye nda ndìsì lódú yì eyé kací 'dódo ledre ga bi ndìsìní ógu gi zí 'yì ga bi ngununí yì eyé ledre ga bi 'bi bicayi lomo e ní. ² 'Yì ɾanga e niyí ye 'yì ga bi ndìsìní 'dódo ledre ɾanga néesé zí 'yì e ní. Ndìsìní méngì ledre ga gére néesé kenée, gi zía sómú ledre eyé ni yì ené go umbuné. Somúní 'bi eyé ya yée méngìní néesé go cóngó ledre, ábuwá sómú ledre eyé uyu yì ené go. ³ 'Yì ɾanga ga gére néesé, simi 'dódo ledre eyé, ndìsìní úku ledre kídí, ndaá bilámáne zí 'yì e ndìsìyé ófú royé wá, ndaá kpá bilámáne zí 'yì e ndìsìyé ánu esì wá. Ukuní ledre néesé kenée, gi zía owoní eyé bi kídí, Lomo oto éyì ga gére néesé zí mbigí 'yì ené e ndìsìyé ánu yée simi bi 'yì ené maáge niyí go íni ini zíne ní wá.

⁴ Éyì ga bi za mbá Lomo otoogu yée ní, kémbì bisinyí a ndaá dongaraye wá. 'Yì e idíní ndìsì ánu yée kí rokinyi kí í'bí mbófo éyì zí Lomo bi i'bíogu éyì máa ga gére néesé

zíye ní. ⁵ Gi zía, éyì bi ilizé ánu a ní, abú ni gáa 'diya, togú ndu'yúze Lomo go gi roa kí mimbé'dezé kíe'do yá, azé ánu éyì néesé bilámáne bisinyí ledre méngì zée wá, gi zía Lomo ni go kí rokinyi gi roa.

Mbigí 'yì 'bi moko 'bi Kírésito

⁶ Timatíyo, ledre ga bi má'dódo yée zíyì ba, ídí kpá fú ndìsì 'dódotátá yée zí lúnduzé e kí lémizé e, yée ga bi ngununí ledre Kírésito Yésu go kpá káa zí ze ní. Zíyì kpá fú óto mimbé'deyì kíngaya ro mbigí 'dódo ledre bi ni 'bi 'yì ga bi 'bi Yésu ní, gi ro zíyì útúásá ídíyì káa do mbigí 'yì kasa 'bi Yésu ma'dáa.

⁷ Gbékpí ledre 'bi 'yì ga gére néesé, bi ndìsìní líkpí yée, ngára moko ndaá simiyé wá ní, ídí 'dí'bióyó royì gi simiyé 'dá'ba, zíyì ndìsìyì lódú duú kací 'dódo ledre bi 'bi 'yì ga bi 'bi Kírésito ní. ⁸ Togú 'yì ndìsì méngì duú ledre máa yée ga bi ili yì ené ne gi ro zíne ídíné kí roko'buné yá ní, roko'bu 'yì néesé ni ndìsì úkú ené miúkú. Togú 'yì ndìsì méngì ledre máa yée ga bi bi ndìsì éme ro Lomo gi zíye miéme ní yá, 'yì néesé, rokinyi ené úkú wá, abú uyu yá, ni kpá fú ídí kí rokinyi.

⁹ Ba zaá mbigí ledre ídí ngúngu a zíyì lánayì roa. ¹⁰ Moko ga bi ndìsìzè méngì yée kí bisuwu komozé trìj ba, ndaá gbékpíne wá, otozé komozé gi ro Lomo 'Yì yómo 'yì e, ilizé gi ro zíze ídíze trìdrizé za fí, gi zía Lomo ma'dáa yemeomo go gi rozé kenée. Ni ne 'yì bi ni yómo 'yì ené e, kíngaya yée ga bi ngununí ledre ené go ní.

¹¹ Ídí 'dódo ledre néesé kenée zí 'yì e. Idíní ndìsì méngì ledre ga bi ndìsì úku yée zíye ní kíngaya. ¹² Kuru'buyì, miódroyì zí 'yì e, kí miméngì ledre eyì e mbá, 'bú 'yì e bi ndìsì óto a doyì, kí ledre 'bi Ngére Yésu bi ngúngu kíngaya, gi zí keyì néesé, 'yì e utúásání lúrúndíki lúyú ledre royé wá. Ledre ga bi gi royì ní za mbá, ídí ídí káa do 'dódo ledre zí 'yì e. ¹³ Káa zí bi sındí kadra utúásá aka zíma ógumá íri wá ní. Ledre ga bi ndìsì méngì yée íri ní za mbá, ólo kúru Lomo zí 'yì e, kí 'dódo ledre 'bi Lomo zíye, nda kpá kí ngiti géyì bilámá 'dódo ledre ga bi niyí bo ní,

idíní kpá fú ndéré 'dá'dá ndá ótoómo yée wá. ¹⁴ Komokenzì bi kóo 'Dówú Lomo i'bí zíyì, zì 'yì e kóo lúrúndíkì a gì royì 'dá'dá zì sìnđì kadra 'bì moko kóo óguné, zì m̀ngburoko manda e óto s̀lìyè doyì kí í'bí úndru moko zíyì ní, ndá ótoómo a wá.

¹⁵ Káa zì bi kadra moko ma'dáa ogù nda go ní, ídì mu méngì a kí komokenzì máa née kíngaya gì ro zì 'yì e mbá lúrú bilámá kacì moko eyì. ¹⁶ Simì ledre máa ga gére née mbá, ídì ndìsì bilámá ndìsì dongará 'yì e kí ledre ga bì áyì ndìsì 'dódo yée zì 'yì e ní. Ledre ga bì za mbá máuku yée zíyì ní, ndá ótoómo s̀lìyì gì royé wá. Lomo ni karanée yómo kùrù'buyì kpá kí tú'dú 'yì e kpùrú gì simì moko bì áyì ndìsì méngì a née.

5

Yata lorù zì Timatíyo gì ro 'yì e mbá

¹ Togù áyì go ódro zì 'yì e, ya'dá máa yée ga bì niyì go m̀ngburokoyé, eze sìnđì 'buyì ní, owùphìrangá e ídì ódro zíyè do bilámá misì'diné káa zì ódro zì 'buyì bi ndiki ỳì ní. Minzéré owù ya'dá e, ídì ódro zíyè kpá kenée do bilámá misì'diné ndoo, káa zì ódro zì m̀bigì lúnduyì e ní. ² Kará ga bì niyì m̀ngburokoyé, eze sìnđì mbágáyì ní, ídì ódro zíyè kpá ndoo do bilámá misì'diné káa zì ódro zì mbágáyì bì ndiki ỳì ní. Gì ro minzéré owùkará e kpá kenée, ídì ódro zíyè kpá ndoo do bilámá misì'diné káa zì ódro zì m̀bigì lémiyì e ní. Ídì ndìsì méngì ledre ga gére née za mbá kenée kí m̀mbé'deyì kíé'do bilámáne.

Ledre gì ro kará umbu e

³ Kará umbu máa yée ga bì 'yì ndaa gì royé geré wá ní, ídìsè lúrú bi kacìye. ⁴ Togù kára umbu máa wo bì owù 'bì ené e niyì bo, togù mbú owù 'bì owù 'bì ené e yá, idíní nda lúrú bi kacì 'yì eyé máa née ye. Gì ro zì Lomo ídìne kíye kí rokinyi, gì zía ǹngunì ledre 'bì Lomo go. Ndìsìnì née go méngì ledre bì Lomo ma'dáa ilì ní. ⁵ Ngíti ledre ni kpá káa, kára umbu máa wo bì owo roné bú kídì 'yì ndaa roné wá ní, oto ené lolu

sómù ledre ené gì ro ngíti géyì ledre e wá. Mongù ledre ené yì ené go dujú ini ini zì Lomo, gì ro zì Lomo ndìsìné sáká née dujú ne. ⁶ Kára umbu máa wo bì oto m̀mbé'dené lá dujú gì ro rokinyi ní, 'Dówú Lomo ndaa 'bì ené lolu simì a wá. Bì ndìsì éme ro kùrù'bù a née ngbékpìe, ni yì ené go umbuné, abú ni aka tí trìdrì ndìsì gámá. ⁷ Ídì kpá 'dódo ledre née kenée zì 'yì 'bì Kírésìto ga bì íri ní mbá, káa bì niyì lúyú ledre ke. ⁸ Gì zía, togù 'yì lurú bi kacì 'yì ené e wá, kíngaya 'yì ga bì sì sìnđìne ní, 'yì née oyó sogoné go zì m̀bigì ledre bì ndìsìnì 'dódo a zì 'yì ga bì 'bì Kírésìto ní. Lúyú ledre 'bì 'yì máa née romo go gì do 'bì 'yì ga bì ngára ǹngunì ledre Yésù káa do Ngére eyé wá ní.

⁹ Kára umbu máa wo bì ásé éké ìriá dongará lafúga kará umbu e gì ro sáká éyì ní, idì idì wo máa bì simìbi ené romo cì ota go ní, ásé fú ndìsì sáká wo. Idì idì kára máa wo bì 'dì'bi o'do dujú kíé'do, zía kóo ndìsìné óto komoné dujú ro o'do máa née ní ní. ¹⁰ Ni kára bì m̀méngì ledre ené ni bilámáne, ǹngboróogu owù e go do bilámá misì'dì, ni 'yì bì ǹgu e ogunì bú zía 'be, ni 'yì bì ndìsì méngì ledre e ndoo bilámáne zì lafúne ga bì 'yì 'bì Kírésìto ní. Ni kpá 'yì bì togù lafúga niyì go kí 'do'dó yá, zía ndìsìné sáká yée, zì mongù ledre ené ídìne kacì kadra mbá méngì bilámá ledre e ní.

¹¹ Togù kára umbu máa wo ni aka simì owùkára roné, utúasá bú kpá 'dì'bi ngíti o'do ní, ndá óto ìriá dongará lafúga kará umbu e wá. Gì zía, simì bì 'bú 'dì'bi ngíti o'do ni méngì wo ní, ni geré óyó sogoné zì Kírésìto zía ndéréne 'dì'bi o'do ené. ¹² Mongù m̀cù éyì bì kóo m̀cù ní, zía ndéréne lá gbékpìe, moko ndaa simì a wá, née nda go bisinyì ledre do komo 'Buzé Lomo. ¹³ Ni nda óto komoné lá ro gbékpì ledre 'bì gámá rìjì gì simì 'be simì ngíti a. Ndaa kpá lá dujú wo née wá, do ndìsìné kí l̀lìkpì kíngaya kí úku ledre ga bì ngára ndaa miútúásáne zía úku yée wá ní. ¹⁴ Gì zì kéyì née ní, togù kára umbu ni aka owùkára yá, utúasá miútúásá zía 'dì'bi ngíti o'do. Gì ro zía óto 'be zía

ndìşiné kí lúró bi kací 'be 'bi ené káa bi 'yi ga bi ngára nḡunḡuní ledre 'bi Lomo wá ní, niyí ndìşì úku zée 'yi ga bi 'bi Kírésìto ní ke. ¹⁵ Mengì roné go kenée zì ngiti géyì kará umbu ga bi niyí owúkará e ní. Otoomoní ledre 'bi Lomo go, niyí nda yì eyé go ndìşì lódú kací Satána.

¹⁶ 'Yì máa wo bi sumuga, kará umbu e, niyí zía 'be ní, ndaá otoómo kará umbu ga gére nées gi ro zì 'yi ga bi 'bi kanísa ní ndìşiyé lúró bi kacíye ye wá. Idí geré í'bí roné ndìşì lúró bi kacíye ne. Gi ro zì 'yi ga bi 'bi kanísa ní nda ndìşì 'bi eyé lúró bi dujú kací kará umbu máa yée ga bi ngára 'yi ndaní gi royé wá ní.

¹⁷ 'Yì ga bi 'bi Kírésìto ní, idíní ìnyì mbá oto úndru 'yi bi Lomo gelé wo go káa do manda, ni go ndìşì 'dódo ledre 'bi Lomo zíye kíngaya ní. ¹⁸ Gi zía, ni miékéne simi miéké kúró Lomo kídí, “Ndá otoómo 'yi moko eyì zía ndìşiné méngì moko yáká kí 'bú wá.” “Ni miútúásáne zì 'yi 'bi moko ndiki éyì kací moko bi méngì wo ní.” ¹⁹ Togú 'yi e oguní go kó'dúyì kí ledre ro ngiti manda gi dongará manda ga bi 'bi kanísa ní yá, ndá ìnyì geré gbagbagba 'dècì ngbanga ro manda máa nées wá. 'Búo togú 'yi e gbre, ota, ukuní go kídí, ì, manda nées luyú ledre tí go, yée lurúní go cù kí komoyé, áyì nda fú 'dècì ngbanga roa. ²⁰ Manda ga bi luyúní ledre tí go ní, idí úkulóko a doyé fúo kídí, luyúní ledre go, gi ro zì lafúga lúrúto a gi royé, zíye éré ngìrì káa bi niyí ndìşì luyú ledre ke.

²¹ Timatíyo, máuku zíyì do komo Lomo kí Kírésìto Yésu kpá za kí maláyika e mbá, idí ndìşì méngì zaá mbigí moko bi Lomo ili ní. 'Yì bi luyú ledre go ní, idí tí úku a doa kídí, luyú ledre go. Wo bi ngára luyú ené ledre wá ní, idí tí úku a fúo kídí í'ì, woyí luyú ené ledre wá.

Yata lorù zì Timatíyo

²² Ndá lúró 'yi lá gbagbagba geré zíyì oto şìlì doa, í'bí úndru moko zía, gi ro zía idíne manda simi kanísa wá, káa bi áyì idí simi luyú ledre 'bi 'yi máa nées ke. Idí 'bá'bá royì gi zì luyú ledre mi'bá'bá.

²³ Káa zì bi simi sanáyì ndaá bilámáne wá, simiyì ndìşì lengbe fú lá kí 'dó'do yì ní, ndá ndìşì éwé fú lá dujú gbékpì iní simi a wá, idí 'dí'bi owú le'yì kóró cùku'dée káa do kágá zíyì éwé a, gi ro zía yéme simiyì máa nées.

²⁴ Ngiti géyì 'yi e niyí bo, ledre ga bi luyúní yée ní, ni geré miówoné, do 'dècì ngbanga a kpá 'diya. Luyú ledre 'bi ngiti géyì 'yi e ni 'bi ené mìl'boné, ndìşì 'dódo roné ndoo gi 'dá'ba ngiti géyì 'yi e niyí nda fú ówo a. ²⁵ Ni kpá kenée gi ro miméngì ledre. Togú 'yi méngì bilámá ledre, ledre bi 'yi nées méngì ní lo'bo wá. Abú gi dosì a ndaá miówoné wá, gi 'dá'ba, 'yi e niyí kpá fú ówoyéme a kídí ledre ba ni bilámáne, togú ni bisinyíne yá, do kpá ówo a kídí ledre ba ni bisinyíne.

6

¹ Owúkúlú ga bi nḡunḡuní ledre Ngére Yésu go, ndìşiní méngì moko zì mĩngburoko 'yi eyé e ní, idíní oto úndru mĩngburoko 'yi eyé máa ga gére nées kíngaya. Gi zì 'yi ga bi ngára nḡunḡuní ledre 'bi Lomo wá ní kí ndìşì úku sínyì ledre gi do bi Lomo kpá kí ledre ené ga bi azé ndìşì 'dódo yée zì 'yi e ní ke. ² Owúkúlú máa yée ga bi mĩngburoko 'yi eyé e niyí kpá 'yi ga bi nḡunḡuní ledre 'bi Ngére Yésu go ní, yée owúkúlú maáge ndaní lúrúcaiyì mĩngburoko 'yi eyé ga gére nées wá. Idíní ndìşì oto úndru mĩngburoko 'yi eyé ga gére nées gi ro zì ndìşì eyé idíne bilámáne káa do lúndu. Gi zía, niyí kí mĩngburoko 'yi eyé maáge go mbá 'yi ga bi 'bi Kírésìto ní. Idí 'dódo ledre nées kenée zì 'yi e.

Yata lorù gi ro 'yi ga bi ndìşiní 'dódo ledre ranga zì 'yi e ní

³ Togú ngiti 'yi ogu kí ngiti 'dódo ledre kpì gi ro ledre ga bi má'dódo yée zíyì ba ní, 'yi nées uku nées kídí, ledre ga bi 'bi Kírésìto Yésu Ngére ezé bi ndìşizé 'dódo yée zì 'yi e ní, niyí yì eyé mbá ranga, ndaní eyé ma'díi 'dódo ledre e wá.

⁴ 'Yì káa zí ga gére née, odu ledre eyé yí ené go lá dujú ìlì, ngíti éyì bì owoní bú gí do kací ìlì née ndaá 'bì ené e wá. Niyí yí eyé go káa zí 'yì ga bì simi doyé sinyí go misínyí ní. Née sù ledre bì iliní ledre 'bì kangú kí ófú gí zía kí ngíti géyì 'yì e kíngaya gí ro ini ledre bì gí simi ledre ga bì simi miékéne kúrú Lomo ní. Kangú káa zí ga gére ní, ndìşiní lengbe 'dí'biógu bisinyí ledre ga bì káa zí simikesí kí bisinyí ódro dongará 'yì e, zí 'yì e ndìşiyé kí ifi ngaráye kí lafúye. ⁵ 'Yì kangú ga gére née simi doyé sinyí gí zí lúyú ledre go misínyí. Odu mongú ledre eyé nda yí ené go lá kangú kí 'yì e. Ndìşiní gága ledre ga gére née kenée gí ro zíye ídiye 'yì ga bì 'bì Kírésito ní, gí zía somúní 'bì eyé kídí, togú 'yì ni go 'yì lódú kací Kírésito yá, misi'di ndíki tú'dú éyì e likpíní go zía. Ábuwá ledre ma'dáa ndaá 'bì ené kenée wá.

Misi'di 'bì ndíki bilámá ledre gí zí 'Buzé Lomo

⁶ Misi'di 'bì ndíki bilámá ledre gí zí Lomo ndaá 'bì ené té bì yaá 'yì idí idí kí tú'dú éyì e zíne ní wá, yí ené 'yì idí ngúnḡu ledre 'bì 'Buzé Lomo ma'dáa, wo, 'yì ma'dáa, zía ídine kí rokinyi kí éyì bì ni bo zía ní. ⁷ Gí zía simi bì mbágáze e ndikiní zée ní, ndikioguní eyé kóo zée kí éyì e do sùlize wá. Kpá kenée, simi bì karanée azé úyu ní, 'dí'bizé éyì gí do sogo kánḡá gí ona kpa ndéré kée 'be 'bì Lomo komo ere wá. Azé ndéré kpá kí gbékpì sùlize káa zí bì kóo oguzé ní. ⁸ Togú éyì miánu kí bongó e gí ro zize éşì yée rozé niyí goó bo yá, ledre ezé e emení go mbá. ⁹ 'Yì máa yée ga bì kí mongú mimbé'de simiyé, mongú ledre eyé yí ené lá gí ro zíye ídiye kí tú'dú éyì e zíye ní, mongú mimbé'deyé née oto yí ené yée go zíye ndìşiyé méngì lúyú ledre. Bì ólúóguyé gí simi lúyú ledre ma'dáa ndaá 'bì ené lolu wá, lúyú ledre máa née odóngerì yí ené yée go ndá káa zí éyì bì utúní sù abára ní. Odu a, niyí úyu go té miúyu omoní wá. ¹⁰ Togú 'yì sùkpì mimbé'dené 'dága gí ro zíne ídine kí tú'dú késì zíne yá, 'yì née ni ndìşì lúyú tú'dú ledre e,

gí zía mimbé'dea ni yí ené go dujú gí ro tú'dú késì. Mengì roné go zí ngíti géyì 'yì e kenée, gí zía bì otoní mimbé'deyé mongúne gí ro tú'dú késì ní, ootomoní ledre 'bì Lomo go, ndìşiní nda yí eyé go lódú misi'di ga bì yée niyí ndíki tú'dú késì doyé ní.

Yata loru zí 'yì 'bì Kírésito ga bì kí tú'dú éyì e zíye ní

¹¹ Timatíyo, káa zí bì Lomo gelé yì go zía óto yì káa do 'yì 'dódo mbigí ledre ené zí 'yì e ní, idí 'dí'bióyó sómú ledre eyé gí ro méngì bisinyí ledre 'dá'ba. Ídí ndìşì méngì dujú éyì ga bì bì ni ndìşì éme ro Lomo gí zíye miéme ní. Zí 'bù Ngére Yésu ídine doyí za kíngaya kací kadra za mbá. Zíyì kpá kí óto 'bù 'yì e doyí. Zí mongú ledre eyé ídine óto komoyí gí ro ledre bì kó'dúyì ní. Zíyì ídiyì kí 'yì e mbá ndoo do bilámá misi'di. ¹² Ídí ngúnḡu ledre Ngére Yésu kíngaya gí ro zíyì ówo kací útusimiyí simi ledre e, gí ro karanée zíyì ndíki tridri bì za fí ní gí zí Lomo. Gí zía Lomo ma'dáa ndolo ené yì gbékpìe wá, ndolo yì gí ro zí miméngì ledre éyì ídine bilámáne gí ro zíyì tóroyí kí roko'buyí dongará 'yì e úku ledre zíye fúó, gí ro zíye tí ówo a kídí, ngúnḡu ledre Ngére Yésu go ma'díi.

¹³ Timatíyo, máuku zíyì do komo 'Buzé Lomo bì otoogu éyì tridri e za mbá ne ní, kpá do komo Kírésito Yésu bì kóo utu siminé zía úku mbigí ledre fúó zí Pánato Piláto, ngére bì kóo 'bì Yúda e ní. ¹⁴ Ledre ga bì máuku yée zíyì née, idí ndìşì méngì yée tí kenée za cé, gí simi sùndì kadra bì karanée Kírésito Yésu Ngére ezé ni ndá'baógu simi a ní, káa bì 'yì e niyí lúrúndíki kémbì lúyú ledre royí ke. ¹⁵ 'Buzé Lomo bì 'yì e ndìşiní kófó iriá, bì ni kpá ne mongú Ngére do sogo kánḡá ba za mbá ní, ni ne wo bì karanée ni 'dódoógu Yésu ne simi sùndì kadra bì utúasá go miútúasá ní kídí, née go mongú Ngére ezé. ¹⁶ Wo Lomo, ni dujú ne Lomo bì ni tridriné za fí ní. Bì bì ndìşì ndìşì doa ní, ndìşì rírì mirírì ganya, ganya, ganya káa zí sùlú kadra ní, 'yìma'dí utúasá lúru a kí komoné wá. Gí

zí kényi nées ní, 'yi e idíní ndísi kófó ịri Lomo ma'dáa kací kadra za mbá odu a ndaá ídí wá. Idí kenée.

Misi'di bi 'yi 'bi Kírésito niyi ndisi kie ní

¹⁷ 'Yi ga bi kí tú'dú éyí e zíye ní, ídí lórụ yée, ndaní óto komoyé lá duú ro tú'dú éyí ga bi zíye nées, zíye ndísiyé ìliye kie wá. Idíní óto komoyé duú ro Lomo bi ndísi í'bí éyí e zí 'yima'dí e za mbá ne, zí bi ndísi émené royé gi zía ní. ¹⁸ Ídí lórụ 'yi ga bi kí tú'dú éyí e zíye nées, idíní ndísi méngi duú bilámá ledre kí tú'dú éyí ga bi zíye nées. Bilámá miméngi ledre eyé, idí éye rómo do tú'dú éyí ga bi zíye ní. Idíní ídí 'yi sáká lafúye kí éyí ga bi Lomo i'bí zíye ní. ¹⁹ Togú ndísiní go méngi kényi kenée zí 'yi e yá, ndísiní nées go yémeómo bilámá ledre zíye komo ere. Karanée, Lomo ni méngilúgu bilámá ledre zíye kací bilámá ledre ga bi ndísiní méngi yée zí 'yi e nées.

Odu lorụ zí Timatíyo

²⁰ Timatíyo, ledre bi Lomo i'bí do síllyi nées, ídí 'dí'bi síllyi roa ngbúó. Nda ólú simi ngíti géyi bicayi ledre e wá, káa bi niyi 'dí'bióyó yi gi ro Lomo 'dá'ba ke. Ídí ígí royí 'dá'ba gi ro bicayi kangú ga bi moko ndaá simiyé wá, 'yi kangú ndísiní ndólo a ya nées komokenzi, ábuwá yi ené birifu ledre ní. ²¹ Ngíti géyi 'yi ga bi kóna otoní komoyé ro ledre rifu ga gére ní, karaba ní luyúní gi do bilámá misi'di 'bi Lomo go. Nda ídí káa zí ye wá.

Lomo idí kiyi.

Gbire wáraga bi Páwulo eké zì Timatíyo ní Ledre gi ro gbire búkú bi Timatíyo ní

Páwulo eké ledre ba gi simi sígìni. Sómú ledre ené ni kóo kídí niyí go úfu nées 'diya. Gi zì kéyì nées ili kóo zì Timatíyo ógùnè zíne 'diya 'dá'dá zíye kí úfu nées. Gi zía bi kóo Timatíyo ndìsì sáká Páwulo kíngaya kí moko ní, zía ídíne zì Páwulo káa zì owù 'bi ené ní, zì 'bú Timatíyo ídíne doa kíngaya.

Páwulo eké ledre ba gi zía bi sinyí roa misínyí gi ro 'yì ga bi 'bi Kírésìto bi niyí ndìsì 'dódo yée bisinyíne ní. Gi zì kéyì nées zía úku ledre zì Timatíyo idí tóro ngbúo simi ledre 'bi Kírésìto bi ngungu ní, ndìsì úku ledre 'bi Lomo zì 'yì e ngìrì ndaá roa wá abú simi sìnđì kadra 'bi 'do'dó, idí kpá ndìsì úkucáyi ledre 'bi 'yì 'dódo ledre ga bi 'yì ranga e ní.

¹ Timatíyo, máa Páwulo bi 'Buzé Lomo gelé máa, zíma ídíma káa do 'yìmikása zì Kírésìto Yésu bi ndìsìzè óto komozé kací a gi ro trídri bi za fí ní.

² Máéké ledre ba máa zíyì, gi zía, áyì zíma go mbigí owù 'bi amá simi Lomo.

'Buzé Lomo ma'dáa kí Kírésìto Yésu Ngére ezé, idíní ndìsì lúru bi kacíyì gi do bi zíyì ndìsìyì bilámáne.

Páwulo I'bi mbófo éyì zì Lomo gi ro Timatíyo

³ Timatíyo owù 'bi amáa, ledreyì lìgì máa wá. Kací kadra za mbá, kí'dí bi mááyì go ini ini zì 'Buzé Lomo ní, mándìsì óto yì kó'dú a. Gi zía, ni ne mbigí Lomo, bulúndu bulúnduzé e ndìsìní kóo ini ini zía kí mimbé'deyé kíe'do. Kpá káa zì bi ndìsìzè karaba ini ini zía kí mimbé'dezé kíe'do ní. ⁴ Máoyó sogomá zíyì wá, mááyì ógù lúru yì. Máowo bú, simi bi kóo ifizé simizé kéyì ní, ni kóo zíyì mongú lerì, nées sì ledre bi kóo léfe iní komoyì gi zía

kíngaya ní. ⁵ Máowo bú bilámáne kídí, ngungu ledre Yésu go káa do Ngére eyì cú kí mimbé'deyì káa zì bi kóo teteyì Lóyisì kí mbágáyì Yúnìsì ngunguní ledre a ní. ⁶ Moko 'bi Lomo bi do sílìyì nées ndaá úyu wá, idí ngbóro tátá roné fú 'dá'dá káa zì bi kóo máí'bí úndru moko máa nées go zíyì ní. ⁷ Ídí ndìsì méngì moko nées fú kenée ndéré kée 'dá'dá, gi zía, 'Buzé Lomo i'bi 'dówúne go zíze gi ro zía ndìsìné óto zée zíze ídíze kí roko'buzé, do ndìsì tórozé ngbúo simi úzu éyì, zíze ndìsìzè óto 'bú lafúze e, kpá gi ro zíze ndìsìzè méngì mbá bilámá ledre e.

⁸ Káa zì bi 'Dówú Lomo ni bo kíze, ni ndìsì sáká zée ní, ngìrì ndaá méngì yì kí 'dódo ledre 'bi Ngére Yésu zì 'yì e wá. Dokuwu ndaá kpá méngì yì kí 'dódo ledre ené zì 'yì e gi zía bi kóo otoní máa simi sígìni gi ro bilámá ledre ené ní wá. Kací kadra mbá, idí idí nzíyiyì. Togú 'do'dó ogù royì gi zía bi ngungu ledre Ngére Yésu ní yá, idí ótoómo royì zíyì 'dó'dóyì. Máotoómo kóo romá kpá kenée zíma ndìsìmá 'dó'dóma gi ro ledre ené.

⁹ Gi zía, wo Lomo, yomo ené kóo zée kéyì kpá kí tú'dú ngíti géyì 'yì e, zíze ídíze káa do mbigí 'yì ené e ba ndaá gi zía bi azé bilámá 'yì e, míméngì ledre ezé e niyì mbá bilámáye ní wá. Yeme kóo ledre nées gi rozé go kú 'desì kpurù gi simi Kírésìto Yésu 'dá'dá zía kóo kí ótoógu ere e kí kángá, gi zía, ni yì ené kú Lomo 'yì méngì bilámá ledre zì 'yì e. ¹⁰ Bi ba ní, owoyemezé nda bilámá ledre bi kóo simi bi Kírésìto Yésu 'Yì yómo 'yì e bi úyu do mĩngbũngbu kágá gi rozé ní go. Mĩúrúa bi kóo gi simi umbu ní, 'dodo zíze kídí, wo Yésu, roko'bua romo do umbu go. Zée 'yì ga bi 'bi Yésu ma'dáa ní, togú uyuzé yá, Yésu ma'dáa ni úru zée, gi zía, urúutù kóo roné go ne gi simi umbu ma'dáa, roko'bù a romo do 'bi umbu go. ¹¹ Máa Páwulo, 'Buzé Lomo gelé máa káa do 'yìmikása ené, 'yì 'dódo ledre ené kpá 'yì ndìsì úku bilámá ledre ené zì 'yì e za mbá. ¹² Nées sì ledre bi otoní máa gi zía simi sígìni do ndìsì kí 'dó'do máa ní. Abú kenée ndotó, dokuwu méngì

ené máa gi zí ledre ga gére née wá, gi zía, máówo bú, mángúngu yí amá ledre mbígí Lomo. Wo Lomo ma'dáa ni ndísi yómo máa gi simi 'do'dó ga gére née gi simi odu sındí kadra bi karanée Ngére Yésu ni ndá'baógu simi a ní.

¹³ Owú 'bi amáa, ledre ga bi kóo má'dódo yée zíyí ní, ndaní lígí yí wá. Ídí ndísi 'dódo dujú ledre ga gére née zí 'yí e, simi bi áyí go ndísi méngí ledre máa ga gére ní, ledre Kírésito Yésu bi ńgúngu ní, cíyí a idí ngbóro simiyí mongúne, zíyí idíyí kpá 'yí óto 'bú 'yí e za mbá. ¹⁴ Máówo bú, 'Dówú Lomo ni ndísi sáká yí, zíyí ndísiyí méngí moko 'bi Lomo do bilámá misi'diné.

¹⁵ Máúku ledre née kenée gi zía, éyí bi 'yí 'bi Ásiya mengíní ní, oto máa, mándá kí rokinyi gi roa wá. Lúru aka, Fugélo e kí Amogéno kí ngíti géyí lafúye e, oyóní sogoyé go zí ledre 'bi Lomo bi má'dódo zíye ní. Ndísiní nda yí eyé go lódú ngíti géyí misi'di eyé e kpí.

¹⁶ Abú mengíní kenée ndotó, Onésiforu ootomo máa wá. Tí bi owo bú otoní máa simi sígíní ba gi zía bi mángúngu ledre Yésu ní. Simi ledre ga gére née mbá, Onésiforu ootomo máa wá. Ndísi kpá fú ngásáógu kí lúru máa, zí mimbé'demá gíe ndísi ídríne, zí síli ndísi ílíne romá. Mámbofo wo go kíngaya simi ledre bi méngí yée zíma née. Ngére Yésu ídí méngí bilámá ledre zía kí 'yí 'bi 'be 'bi ené mbá. ¹⁷ Simi bi ogú simi Róma ní, zí mimbé'dea ídíne 'dága kíngaya gi ro zíne lúru máa. Zía tónóne ndú'yúsó'do ledre gi romá, tí bi zía óguné gi zíma do bi bi otoní máa doa ní.

¹⁸ Bilámá ledre ga bi kóo Onésiforu ndísi méngí yée zíma simi Éfeso née, ndaní miló'boyé wá, ówo kóo bú bilámáne. Gi zí kéyí née ní, zíma ndísimá óto wo kí 'yí 'bi 'be 'bi ené e do sílí Lomo. 'Buzé Lomo kí Ngére Yésu, idíní ndísi lúru bi kací a gi ro zía ndísiné bilámáne.

2

Páwulo énzí komo Timatíyo

¹ Áko Timatíyo owú 'bi amáa, káa zí bi Lomo mengí bilámá ledre go zíyí kpurú gi simi Owú 'bi ené Kírésito Yésu ní, ídí ídí kí roko'buyí, zíyí ndísi tóroyí ngbúo simi ledre e kací kadra za mbá. ² Ledre ga bi kóo lúrutóko gi zíma, mándísi 'dódo yée zí tú'dú 'yí e ní, ídí 'dí'bi ledre máa ga gére née, zíyí 'dódotátá yée zí 'yí ga bi lúru yée utúasání go gi ro 'dódotátá ledre e ní, zíye ndísiyé 'dódotátá yée zí ngíti géyí 'yí e. ³ Ídí ódó mimbé'deyí simi ledre e káa zíze ní, zíyí tóroyí ngbúo káa zí asikíri 'bi Kírésito Yésu ní. ⁴ Bi áyí go asikíri 'bi Ngére Yésu ní, ndá lolu ndísi méngí miméngí ledre 'bi gbékpí 'yí e wá. Ídí ndísi méngí dujú ledre máa yée ga bi Yésu ni ídí kí rokinyi gi royé ní. ⁵ Togú kenée wá, ídí ídí káa zí 'yí bi ndísiní ngásá midogelígélí ní. Lúru, togú 'yí niyí go ngásá midogelígélí kí lafúne e ní, oto ené sómú ledre ené gbre gbre wá. Ni óto komoné dujú ro ngásá bi kó'dúne ní, 'búo togú ngasáonzóní ngásá máa née go.

⁶ Ngíti sómú ledre ni kpá káa, ídí ídí káa zí 'yí bi ni 'yí ó'do éyí kíngaya ní. 'Yí bi ni 'yí ó'do éyí kíngaya ní, ni yí ené lengbe fú lá kí rokinyi. ⁷ Ledre ga bi máúku yée zíyí née, ídí sómú simiyé kpó kpó kpó. Ngére Yésu ni í'bí komokenzí zíyí kpurú gi simi ledre káa zí ga gére née.

⁸ Ídí óto komoyí ro Kírésito Yésu bi ni gi simi kúfú ngére Dawídi bi kóo 'Buzé Lomo uru wo gi simi umbu ní. Née bilámá ledre bi mándísi 'dódo a zí 'yí e ní. ⁹ Gi zía bi mándísi 'dódo bilámá ledre née zí 'yí e ní, 'yí máa yée ga bi ngára ilíní bilámá ledre máa née wá ní, zíye ndísiyé 'dó'do máa kpá kí ónzó máa simi sígíní káa zí éyí bi mándísi méngí bisinyí ledre ní. ¹⁰ Abú kenée ndotó, máí'bí romá go zíma 'dó'dóma gi ro 'yí e za mbá, gi do bi zíye ńgúngu ledre 'bi Kírésito Yésu, zíye ídíye mbígí 'yí ga bi 'bi Lomo ní za fí.

¹¹ Ma'díi, togú ootomozé bisinyí ledre ga bi kóo ndísiyé méngí yée ní mbá 'dá'ba yá, Yésu ni yómo zée, zía óto zée, zíze ídíze trídriyé za fí káa zíne ní.

12 Ndaá kpá lá dujú wo née wá, togú utuzé simizé simi 'do'dó ga bi niyi kí ndisi méngi zée ní gi simi sındi kadra bi Yésu ma'dáa ni ndá'baógu simi a ní yá,

azé ídí dongará 'yi ga bi Yésu ma'dáa ni ídí Ngére doyé ní.

Togú ootomozé wo gi zí 'do'dó bi ndisizé ndiki a gi ro ledre ené ní yá,

simi bi karanée ni ndá'baógu káa do Ngére do 'yima'dí e do sogo kangá ona ní, ni ótoómo zée kpá kenée, zía úku ledre kídí, née owo ené zée wá.

13 Togú owozé wo káa do Ngére ezé, zize ndisizé lódú kací a yá,

oyólo'bó ené ledre ené wá,

ledre ga bi uku yée ní, ni méngi yée mbá.

'Yi 'bi moko bi Lomo ni kí rokinyi kée ní

14 Káa zí bi kenée ní, ledre ga bi máuku yée zíyi née, ídí ndisi úku yée zí 'yi ga bi sí silyi iri ní mbá, ndaní ndisi méngi kangú simi ledre 'bi Lomo wá. Kangú káa zí bi ngíti géyi 'yi ga gére ndisiní méngi yée née, sakání eyé 'yi e wá. Bi ndisi síní ro 'yi ga bi ndisiní úwú yée ní misinyí. 15 Máuku zíyi, dokuwu moko 'bi Lomo ndaá méngi yi wá. Ídí íb'í royí ndisi méngi moko ené kí ndisi 'dódo bilámá ledre ené zí 'yi e. 16 'Yi ga bi ambá ledre eyé lá kangú kí ukucayi ledre gi do bi ledre 'bi Lomo ní, ndá íb'í royí zise ndisise íti kangú kéye wá. Gi zía 'yi tara síní káa zí ga gére née, ndisiní lengbe 'dí'bióyó 'yi e gi do misi'di 'bi Lomo 'dá'ba. 17 Bisinyí ódro ga bi káa zí bi Amána e kí Philéta ndisiní ódro yée emení ngú, ndisiní 'dí'bióyó ledre 'bi Lomo gi do mimbé'de 'yi ga bi 'bi Kírésito ní 'dá'ba, zí miméngi ledre eyé nda ndisi ídine bisinyíne. 18 'Yi ga gére née ukuní eyé ma'díi ledre wá, ambá ledre eyé yi ené lá dujú ranga. Lúru aka lá ledre bi ukuní kídí, 'yi e ndaní lolu óto komoyé gi ro ledre úru gi simi umbu wá, 'yi ga kóo uyuní ní, Ngére Yésu uru yi ené yée go. Ngíti éyi ndaá lolu iri ya úru gi

simi umbu wá. Ledre eyé ga gére née ndisi nda go síní sómú ledre 'bi 'yi e kí lódú kací Yésu. 19 Timatíyo, ídí ówo a bilámáne kídí, ledre 'bi Lomo ndaá owú éyi cúku'dée zí 'yi e ndisiyé ndéndeke kée wá. Ni éyi bi Lomo yeme ne kí ledrené owóowó zí 'yi e za mbá ní, “Lomo ma'dáa owo mbigí 'yi ené ga bi nguṅuní ledre ené go ní mbá bú.” Kpá kenée, “'Yi bi nguṅu ledre Ngére Yésu go ma'díi ní, ídí nda ndisi méngi dujú éyi ga bi Yésu ma'dáa ili yée ní.”

20 Ngíti ledre ni kpá káa, 'yi bi ni do mongú moko kpá kí mongú 'be zine ní, éyi 'bi éyi miánu ga bi zía 'be ní, niyi kací rikí sí doyé mbá mingúngúcu. Ngíti géyi 'bi eyé gi simi dábu, ngíti géyi gi simi kési bi ndisiní rírí mirírí ní. Zí ngíti géyi ídí 'bi eyé gi simi kangá kpá kí yée ga bi cecení gi simi kágá ní. Éyi ga gére née ndisiní méngi moko káye kací sındi kadra eyé e mingúngúcu. Ngíti géyi gi ro mingburoko síl'í e, zí ngíti géyi ídí 'bi eyé gi ro gbékpí síl'í e. 21 Ledre née ni kpá kenée gi ro 'yi ga bi i'b'íní royé go ndisi lódú kací Ngére Yésu ní. Togú 'yi ootomo kí méngi bisinyí ledre, zía ndisiné méngi dujú ledre ga bi utúasání miútuásá ní yá, Lomo ni íb'í moko bi kí ledrené owóowó ní zía, gi zía 'yi ma'dáa née i'b'í roné go ndisi lódú kací Ngére ené Yésu. Gi zí keyi née ní, 'yi máa née ni go kpá nziyiné gi ro ndisi méngi ledre ga bi utúasání miútuásá ní.

22 Timatíyo owú 'bi amáa, máuku zíyi fúó, lafúyi ga bi ambá ledre eyé lá dujú bicayi ódro kí bicayi miméngi ledre e ní, ídí ígí royí gi royé 'dá'ba. Ídí ndisi méngi dujú ledre ga bi utúasání miútuásá ní. Zíyi óto komoyí ro ledre 'bi Lomo kíngaya. Ídise ndisi bilámáse kí mimbé'desé kée'do kí 'yi ga bi i'b'íní royé go ndisi lódú kací Ngére Yésu ní.

23 Ndaá kpá lá dujú ledre máa yée ga gére née wá, ndá íb'í royí zise ndisise méngi kangú kí 'yi ga gére née wá, gi zía, kangú ndisi lengbe 'dí'biógu ófú kí okó dongará 'yi e. 24 Ídí óto ledre ba simi

doyí. Togú 'yì ní go 'yì kasa 'bì Ngére Yésu yá, 'yì máa nées ndaá lolu 'yì ófú kí 'yì e wá. Ní nda go 'yì bì mimbé'dea ní go bilámáne ro 'yì e za mbá, ambá ledre ené nda go 'bì 'dódo bilámá ledre bì 'bì Lomo ní zí 'yì e. ²⁵ 'Yì ga gére nées, bì ndìşiní úkucáyi ledre gí do bì ledre 'bì Lomo ní, ídí 'dódo ledre zíye kpá kí íni ini gí royé. Lomo ídí óyóló'bó mimbé'deyé gí ro zíye ówo dujú mbígí ledre ené. ²⁶ Zíye óyóló'bó sómú ledre eyé zíye ídíye nda 'yì lódú kací Yésu. Gí ro zíye ólúóguyé gí sî şılı ngére 'bì bîcayi lomo e, gí zía ndìşiní nda kóo go méngí ledre ga bì Satána ili yée ní.

3

Tú'dú 'yì e niyí karanée óyó sogoyé zí Lomo

¹ Timatíyo, ídí óto ledre ba simi doyí bilámáne, kadra mindá'baógu Yésu ní ídí bisinyíne zí tú'dú ngíti géyí 'yì e. ² Gí zía ndìşiní yí eyé méngí dujú éyí bì bì ndìşì éme royé gí zía ní, do ndìşiyé óto komoyé kpá dujú ro késí eyé ga bì ndìşiní yóko yée ní, zíye ndìşiyé kí ilíye káa zí éyí bì romoní do 'yì e go za mbá ní. Ndaá kpá lá dujú ledre máa yée ga gére nées wá, zíye ndìşiyé kí óto 'yì e káa do simi şindíye, zíye 'dútu mbílíye ngbúrú kí úwú lorú ga bì 'yì ndíki yée ndìşiní úku a zíye ní. Ndaní kpá 'yì í'bí mbófo éyí zí 'yì e wá, zíye ndìşì óto royé 'duo káa zí éyí bì romoní do 'yì e go ví, gí zí kényí nées, ledre 'bì Lomo ndaá zíye owóowó wá. ³ 'Bú 'yì e ndaá doyé wá. Ndaní 'yì ótoómo ledre zí 'yì e wá. Ambá ledre eyé lá lîkpí, zíye ndìşiyé méngí ledre e 'duo faa káa zí éyí bì simi doyé sinyí go misínyí ní, sókú ní royé 'duo sága, iliní bilámá ledre wá. ⁴ Ndaá kpá lá dujú ledre máa yée ga gére nées wá, niyí kpá 'yì í'bí ngbángá 'yì e zí bisinyí 'yì e. Nđìşiní méngí ledre e 'duo faa somúní eyé sogo a kí wá, zíye ndìşì şîkpí fúndúye 'dága simi ledre e za mbá, somúní do Lomo wá, mongú ledre eyé dujú rokinyi eyé bì iliní ní. ⁵ Owú 'bì amáa, máúku zíyí, ídí ígí royí gí ro 'yì e káa zí ga gére nées 'dá'ba. Londoní royé

kídí, yée niyí 'yì lódú kací Yésu, í'í, nées gbékpí ledre, míméngí ledre eyé ní yí ené fú lá bisinyíne, gí zía Lomo ndaá 'bì ené kíye wá.

⁶ Ngíti géyí ndìşiní ndéré 'be 'bì 'yì e kí sinyi do kará ga bì kí sómú ledre eyé cúku'dée ní, gí ro zí kará máa ga gére nées ndìşiyé méngí ledre ga bì yée iliní ní. ⁷ Kará ga gére nées iliní tí gí ro zíye ówo ledre gí simi 'dódo ledre bì gí simi miéké kúrú Lomo ní, iciní royé má, utúasání ndíki a wá. ⁸ 'Yì ɾanga ga gére nées ndìşiní tóro'dútu misi'di ledre 'bì Lomo gí zí 'yì e cé káa zí bì kóo simi şindí kadra 'bì Músa, Yóna e kí Yombere otoní royé okó ro Lomo zíye ndìşiyé úkucáyi Músa ní. 'Yì ɾanga ga gére nées simi doyé sinyí gí zí lúyú ledre go misínyí gí zía, ledre 'bì Lomo ndaá do mimbé'deyé wá. ⁹ Niyí méngí ledre ga gére nées kenée má, kacíye utúasá akpa kíe wá, gí zía 'yì e niyí lúrúcáyi yée mbá mlúrúcáyi, cé káa zí bì kóo 'yì e lurúcayiní Yóna e kí Yombere simi şindí kadra máa bì kóo 'bì Músa ní.

Yata lorú gí zí Páwulo zí Timatíyo

¹⁰ Owú 'bì amáa, káa zí bì 'dí'bi ledre ga bì kóo mi'dódo yée zíyí ní go, zíyí 'dí'bi míméngí ledre amá e kpá go mbá, zíyí ndìşiyí go méngí kényí cé káa zíma. Misi'di bì mándìşì lódú kací Yésu kíe, kí mitóromá ga bì ngbúo simi úzu éyí e, kí 'bú 'yì e bì mándìşì óto a, nda kí útúsimi ga bì mándìşì útú yée mbá ní, ídí ndìşì méngí ledre máa ga gére nées kpá té kenée ndéré kíe 'dá'dá za fí. ¹¹ Lúru aka lá ledre ga bì kóo ménginí royé zíma, 'yì e sogóní máa, do ndìşiyé 'dó'do máa kí toso 'do'dó e mîngúngúcua ní. Nda kpá kí wo bì ménginí máa kíe simi Ánatiyoko kí Ikoníyomo kpá kí Lísitra ní. Simi ledre ga gére nées mbá, Ngére Yésu ootomo máa wá. Nđìşì kóo kpá fú sáká máa gí simi ledre ga gére nées za mbá. ¹² Máúku zíyí ma'díi, 'yì ga bì ngunúní Kírésito Yésu go káa do Ngére eyé, i'bíní royé go ndìşì lódú kací a ní, ezeokó Yésu niyí ndìşì 'dó'do 'yì 'bì Yésu ga gére nées, gí zía bì ngunúní ledre Yésu ma'dáa go ní. ¹³ Bisinyí 'yì ɾanga ga gére nées, niyí yóko

royé kí ngíti géyì lafúye do ídíye tú'dú, zíye ndísiyé sinyi do tú'dú 'yì e káa bi niyí ídí 'yì ndísi lódú kací Yésu ke.

¹⁴ Gí zí kényi nées ní, ledre 'bi Ngére idí ngbóro simiyí ndéréne fú 'dá'dá. Ledre ga bi kóo 'dodoní yée zíyì ní, ídí lánýá royé kíngaya. ¹⁵ Káa zí bi kóo tonóní 'dódo ledre 'bi Lomo go zíyì kú gí do owúyì, zíyì ówoyème miéké kúrú Lomo go bilámáne, bi karaba ndísi go í'bí komokenzi zíyì, zíyì ndísiyí lódú kací Kírésito Yésu kíe gí ro zíyì ídíyì trídriyí za fí ní. ¹⁶ Ledre máa ga gére nées, 'Dówú Lomo 'dodo kóo yée ne do ékéómo yée gí ro zíye ídíye bilámá misi'di 'bi 'dódo ma'díi ledre zí 'yì e. Kpá gí ro do ndísi úcuómo 'yì e kíe káa bi niyí ndísi lúyú ledre ke. Ndaá kpá lá dujú wo nées wá, ni kpá gí ro togú 'yì luyú ledre go yá, do 'dózooyème wo kíe. Kpá gí ro 'dódooyème misi'di 'bi bilámá ndísi kíe zí 'yì e. ¹⁷ Nées misi'di bi 'Buzé Lomo yeme gí ro do ndísi yéme zée 'yì kasa ga bi 'bi Ngére Yésu ní kíe, gí ro zíze ndísiyé méngi dujú ledre ga bi utúasání miútúásá ní.

4

Yata lorú zí Timatíyo

¹ Timatíyo, ba ledre bi o'bu mió'bu ní. Ídí óto a simi doyi, ndaá lígì yíi wá. Mindá'baógu Yésu ndaá owú ledre wá. Yésu ni ndá'baógu 'dəcì ngbanga 'yì e za mbá. Yée ga bi niyí aka trídri kí yée ga bi uyuní go ní. Gí zí kényi nées, zíma énzì komoyí 'desì do bi kací 'Buzé Lomo kí Kírésito Yésu ma'dáa. ² Ídí í'bí royí kíngaya ndísi 'dódo ledre 'bi Lomo zí 'yì e. Zíyì kí énzì komoyé. Idíní ndísi méngi dujú ledre ga bi bi ni ndísi éme ro Lomo gí zíye miéme ní. Ndaní lúyú ledre wá. Ídí ndísi 'dódo ledre nées kenée zí 'yì e kí mimbé'deyí kíe'do. ³ Gí zía sındi kadra ni ógu, 'yì e niyí esì'dútù mbíliye ngbúrú kí úwú ledre 'bi Lomo. Zíye óto komoyé yì eyé dujú ndísi úwú ledre ga bi ngára ndaní 'bi Lomo wá ní kíngaya. Gí zía nées ledre ga bi iliní yì eyé yée ní. ⁴ Niyí ási gí ro cóngó 'dódo ledre bi 'bi Lomo ní kenée, do nda óto komoyé ro gbékpí bicayi 'dódo

ledre ga bi ngára ndaní 'bi Lomo wá ní. ⁵ Kací kadra za mbá, ídí ndísi tóro ngbúó, mimbé'deyí ídí ídí dujú ro moko 'bi Lomo bi do síllyi ní, gí ro zíyì ndísiyí 'dí'biógu 'yì e zí Ngére Yésu.

⁶ Máúku ledre ga gére nées zíyì kenée, gí zía kacíma akpa do sogo kángá go, mááyí nda go káa zí kadra tagá ní, mááyí go gbóo gí ro ndá'balúgu romá zí 'Buzé Lomo komo ere. ⁷ Moko bi kó'dúma ní, máméngionzó go. Máódó mimbé'demá zíma méngi a za kí simimá mbá, gí do oduné tí káa zí bi Lomo, mینگi moko ma'dáa ili ní. ⁸ Gí zí kényi nées ní, Lomo ma'dáa yemeomo bilámá bi go zíma 'be 'bi ené komo ere, gí zía miútúásá go kací komoa káa do mbigí 'yì ené. Ngére Yésu ni 'dí'bióto máa nées do bilámá bi máa nées. Ndaá kpá lá dujú máa ngúcumá wá, azé ídí kí 'yì ga bi ngunguní ledre Yésu go, otoní royé go ndísi lódú kací a gí simi sındi kadra bi karanée Yésu ma'dáa ni ndá'baógu simi a ní.

Páwulo ndolo Timatíyo

⁹ Timatíyo, méngi aka kényi zíyì ngásáoguyí zíma yáa 'diya. ¹⁰ Eyí bi Démasi e kí Kiriséne e kí Títo e ménginí ní, ndaá bilámáne wá. Bayiomoní moko bi Lomo i'bí zíye ní go. Démasi nderé go simi Tasaloníka, Kiriséne nderé 'bi ené go simi Galatíya, Títo nderé 'bi eyí simi Dalamatíya. 'Yì ga gére nées mbá, 'bú ledre 'bi sága ba 'dí'bioyó yée go. ¹¹ Idiákázé nda yáa go lá dujú gbre kí Lúka. Togú áyí girí go ógu yá, ndá óyó sogoyí zí Mária wá, 'dí'biútú wo girí kpa, gí ro zía óguné ndísi sáká máa, ¹² gí zía máíli aka kása Takíka simi Éfeso. ¹³ Simi bi togú áyí girí go ìnyì ní, mongú bongó drú amá kóo máótoómo lígì simi Tóra 'be 'bi Karapó ní, 'dí'biútú girí kpa zíma. Kpá kí miéké kúrú Lomo ga bi kóo máótoómo yée íri ní, 'dí'biútú yée girí kpá kpa zíma.

¹⁴ Eyí bi Alakizánde 'yì 'boro méngi zíma ní, sinyí romá go gbála. Máútúásá méngilúgu bisinyí ledre zía kací ledre bi méngi zíma nées wá. Odú a, Ngére Yésu ídí lúru bi zía simi ledre máa nées dujú ne. ¹⁵ Komoyí ídí ídí royí gí zí Alakizánde

ma'dáa. Oto roné go okó rozé, ndìsì go úkucáyi ledre gí do bi ledre 'bì Lomo bi ndìsìzé 'dódo a zì 'yì e ní kíngaya.

¹⁶ Simì mizefì 'dí'bi bì kóo 'di'biní máa ógụ kíma kó'dù 'yì 'dècì ngbanga e gí zía bì mándìsì 'dódo ledre 'bì Ngére Yésu zì 'yì e ní, bikérì 'yì bì kóo i'bí roné útúne do kacíma ndéré úku yéme ledre gí romá ní ndaá. Abú menginí kóo bisinyí ledre zíma kenée ndotó, Lomo ndaá méngilúgu bisinyí ledre zíye kací a wá. ¹⁷ Simì ledre máa bì kóo née mbá, Ngére Yésu otoomo ené kóo máa wá. Nì kóo fú kíma, ndìsì kí í'bí roko'bụ zíma, zíma ndìsímá úku bilámá ledre ené kíe zì ríkí kífú 'yì e za mbá. Née sị ledre bì kóo yomo máa gí roa gí zì kemì ga gére ní. ¹⁸ Máówo bú, Ngére Yésu nì ndìsì sáká máa gí zì bisinyí ledre fú kenée gí zíma ndéréma ndìsímá sị sịndíja komo ere, gí zía, nì ne Ngére amá. 'Yì e idíní ndìsì mbófo wo kací kadra za mbá, kenée za fí. Idí kenée.

Mandá kí úndru gí zì Páwulo zì 'yì e

¹⁹ Mandá zì Akúwíla e kí me'bené, Purisíla e kí Onésiforù kí 'yì 'bì 'be 'bì eyé e za mbá. ²⁰ Simì bì kóo máínyi ógumá simì Róma ní, Erésito idíaká kóo cìkì simì Koríndo, zíma nda kóo ótoómo Tarafímo simì Meléto gí zía nì kí ndíyá. ²¹ Odụ ledre, ndá lú'bú wá, idí méngì kéyì, zíyì óguyì 'dá'dá zì iní kí ndá'baóguné. 'Yì ga bì 'bì Ngére Yésu azé kéye yáa ní, Yubúla e kí Pódene e kí Lino e kí Kúlída e, I'bíní mandá zíyì kíngaya.

²² Ngére Yésu idí idí kíyì, zía í'bí úndru zise za mbá.

Wáraga bi Páwulo eké zí Tító ní Ledre gi ro búku bi Tító ní

Tító ni Gírígi, ɱɱɱ kóo ledre Kírésito go zía ndísíné sáká Páwulo kíngaya do tú'dú ngíti géyi misi'di e simi bi Páwulo ni ndísi gámá kí úku bilámá ledre 'bi Kírésito Yésu zí 'yi e ní. Gi do kací a nées zí Páwulo kása wo simi káɱgá bi Kuréto ní káa do manda 'bi Kanísa íri.

Páwulo eké simi wáraga ba kídí Tító idí géle 'yi ga bi miméngi ledre eyé ni bilámáne ní gi ro zíye ídiye káa do manda 'bi Kanísa e. Zía kpá í'bí yata loru zí Tító káa zí bi ni ndísi 'dódo ledre zí 'yi e kací ówo ledre eyé e mĩngúncúa ní. Mĩnguroko ya'dá e, kará e, owúphĩrangá e nda kpá kí owúkúlú e. Odu a zía úku ledre zí Tító idí 'dódo ledre zí 'yi ga bi 'bi Kírésito ní, idíní ndísi mbá kí mĩmbé'deyé kǐé'do gi do bi zíye ídiye éyi kǐé'do.

Wáraga bi Páwulo eké zí Tító ní

¹ Tító owú 'bi amá simi Lomo, máa Páwulo bi 'yi 'bi moko 'bi Lomo kpá 'yimikása 'bi Kírésito Yésu ní. 'Buzé Lomo kí Yésu kasaní máa go ndéré kí 'dódoyeme yata ledre gi ro Yésu, zí 'yi ga bi Lomo geléogu yé go káa do mbigí 'yi ené e ní. Gi ro zíye ɱɱɱ ledre Yésu káa do Ngére eyé nda za kíngaya, zíye ndísiyé dujú méngi ledre ga bi bi ni ndísi éme ro Lomo gi zíye miéme ní. ² Bilámá 'dódo ledre bi gi ro Yésu nées, ni óto 'yi e zíye ndísiyé óto komoyé kídí, ma'díi karanée Lomo ni í'bí trĩdrĩ bi za fĩ ní zíye, gi zía Lomo ma'dáa uku kóo go fúo kídí, 'yi ené e niyí karanée idí kí trĩdrĩ bi za fĩ ní. ³ 'Buzé Lomo bi 'Yi yómo 'yi e mbá ní, 'dodoogu ledre nées go simi bilámá sɱndĩ kadra, zía géle máa ya máídí ndísi 'dódo ledre máa nées kenée zí 'yi e mbá.

⁴ Máéké ledre ba rĩ zíyi Tító, áyi zíma go káa zí owú bi gi simimá ní, gi zía ɱɱɱ ledre 'bi Lomo go kpá káa zíma ní.

Gi zí kǐyi nées ní, zíma ndísimá íni ini zí 'Buzé Lomo kpá kí Kírésito Yésu 'Yi yómo zée, idíní méngi bilámá ledre zíyi, zíye í'bí úndru zíyi, gi ro zíyi ndísiyi bilámáne.

Páwulo í'bí moko zí Tító simi kuréto

⁵ Moko bi kóo 'bi ótoyeme moko 'bi Lomo simi Keréto, bi kóo idíaká gi zíma ngára sɱndĩ kadra ndaá kóo zíma méngiɱnzó a wá ní, ni bilámáne idí ótoyeme yéé tí káa zí bi kóo máúku zíyi ní. Idí géleogu ngíti géyi 'yi e gi simi gara ga bi niyí simiyé ní, zíyi óto yéé káa do manda 'dá'dá zí lafúye. ⁶ 'Yi bi áyi géle wo káa do manda 'dá'dá ní, miméngi ledre ené idí idí bilámáne do komo 'yi e za mbá. Idí idí dujú o'do 'bi kára kǐé'do. Ndísi ené kí me'bené idí idí bilámáne do komo 'yi e. Owú 'bi ené e idíní kpá idí owú ga bi ɱɱɱ ledre Ngére Yésu go bilámáne ní, káa bi 'yi e niyí ndísi úku sínyi irĩ Lomo gi zí bisinyí miméngi ledre eyé ke. ⁷ Gi zía togú 'yi ni go manda 'dá'dá moko 'bi Lomo yá, ndaá idí 'yi lúyú ledre wá. Ndaá kpá idí 'yi bi ili 'yi e idíní ndísi méngi dujú ledre ené ní wá. Ndaá idí 'yi mbĩrĩ wá. Ndaá kpá idí 'yi éwé le'yi kí ndísi kóyó kǐe kpá kí ndísi méngi okó wá. Ndaá idí 'yi mongú mĩmbé'de gi ro kǐsĩ wá. ⁸ Ndaá kpá idí 'yi bi 'yi e ndísiní éré 'be 'bi ené miéré gi zí bisinyí miméngi ledre ní wá. Idí idí 'yi bi 'bú miméngi bilámá ledre ni doa kíngaya zí 'yi e za mbá ní. Zía ídĩne 'yi bi ndísi 'bá'bá roné gi zí bisinyí ledre mĩ'bá'bá ní, miméngi ledre ené e idíní idí mbá bilámáye, ndaá idí 'yi lúyú ledre wá. ⁹ Idí idí 'yi bi ɱɱɱ ledre Yésu go kíngaya tí káa zí bi 'dodoní zía ní, gi ro zía útuásáne ndísi 'dódoyeme ledre a do bilámá misi'diné zí 'yi ga bi ndísiní kála a mikála ní gi ro zíye ówoyeme a, zíye ɱɱɱ a.

Páwulo í'bí roko'bú zí Tító

¹⁰ Tító, máúku ledre nées zíyi kenée, gi zía tú'dú ngíti géyi 'yi e asiní kí úwú mbigí 'dódo ledre bi gi ro Ngére Yésu 'yi yómo

zée ní go, ambá ledre eyé nda yí ené go lá gbékpí ódro kí ndìsì ɾàɾanga zí 'yì e. 'Yì ga bì máúku ledreyé zíyì nées, ndaá ngítì géyì 'yì e sikala wá, kpá tí akpa Yúda ga kóna ukuní ledre ya yée nḡunḡuní ledre Yésu go káa do ngére 'yì yómo yée ní, oyóní sogoyé zí Yésu nées akpa ye. ¹¹ Ndá ótoómo 'yì ɾanga ga gére nées zíye ndìsìyé 'dódo ledre zí 'yì ga bì nḡunḡuní ledre Yésu go ní wá. Bisinyí m'í'dódo ledre káa zí ga gére nées, nì óto 'yì e zíye ótoómo kí lódú kací Yésu. 'Yì ɾanga ga gére nées, 'dodoní eyé nées mbigí ledre wá. Ndìsìní lá gámásó'do m'ísì'di gí ro zí 'yì e ndìsìyé í'bí késì zíye.

¹² Títo, 'yì 'bì Kuréto ga gére nées ngúru mongú 'yì gí dongaráye, nì nébì simi Kuréto íri uku kóo ledreyé go 'desì kídí, 'yì ga bì 'bì Kuréto ní, mongú ledre eyé yí ené ɾanga. Niyí 'yì ga bì mimbé'deyé emengú, yí eyé káa zí bangá sinyí e ní. Niyí kpá 'yì ngìdri e, iliní eyé mēngi moko wá. Ambá ledre eyé yí ené lá dujú anu. ¹³ Máówo go kídí, ledre bì mongú 'yì nées uku gí royé 'yì ga bì 'bì Kuréto ní, nì ma'díi. Gí zí kényi nées ní, ídì ési silyi komoyé, idíní ótoómo ledre cayi ga gére nées mbá 'dá'ba, zíye nḡunḡu dujú mbigí ledre bì 'bì Yésu ní. ¹⁴ Ndaní óto sómú ledre eyé ndìsì úwú ledre gí tara Yúda ga gére nées wá, gí zía oyóní sogoyé go zí mbigí 'dódo ledre bì 'bì Yésu ní. ¹⁵ 'Yì ga bì ngára ndaní 'yì lúyú ledre e wá ní, bisinyí ledre kí bisinyí éyì ndaá 'bì ené lolu zíye wá. 'Yì máa yée ga bì nḡunḡuní ledre Yésu káa do Ngére eyé wá ní, mēngi eyé éyì ga bì bì ndìsì éme ro Lomo gí zíye miéme ní kú wá. Simi doyé nì yí ené lá riji káa, owoní eyé dongará bilámá ledre kí bisinyí a wá, gí zía mēngi ledre eyé nì yí ené go bisinyíne. ¹⁶ 'Yì ɾanga máa ga gére nées ndìsìní úku ledre ya yée niyí go mbigí 'yì ga bì 'bì Lomo ní, í'ì, mēngi ledre eyé nì yí ené kpí gí zí ledre ga bì ukuní yée ní. Niyí nda yí eyé 'yì sógó 'yì e kíngaya. Eréní eyé ngìri loru 'bì Lomo kpá wá. Gí zí kényi nées ní, utúasání eyé mēngi bilámá ledre wá.

2

Bilámá 'dódo ledre emene zí 'yì ga bì 'bì Kírésito ní

¹ Títo máúku zíyì, káa zí bì ówoyéme 'bì eyí ledre gí ro Ngére Yésu go bú ní, ídì ndìsì 'dódo zí 'yì e dujú ledre bì utúasá miútúasá bì 'bì Ngére Yésu ma'dáa ní. ² Ídì úku ledre zí mḡnburoko ya'dá e, idíní ndìsì 'dí'bióyó royé gí simi bicayi ledre e za mbá 'dá'ba. Zíye ndìsìyé mēngi dujú ledre ga bì utúasání miútúasá ní. Kpá kí 'búó'bú royé m'í'búó'bú, gí ro zíye ídíye 'yì óto 'bú 'yì e za mbá. Do ídíye kpá 'yì útusimiyé kíngaya simi ledre e za mbá.

³ Gí ro mḡnburoko kará e kpá kenée, ídì úku ledre zíye idíní ndìsì mēngi dujú mēngi ledre máa yée ga bì niyí miútúasáye, tí toso mēngi ledre 'bì kará máa yée ga bì nḡunḡuní ledre Ngére Yésu go ní. Ndaní ídì 'yì tara sinyí zí lafúye, zíye ídíye 'yì ndìsì éwé le'yí kíngaya wá. Idíní ídì 'yì 'dódo bilámá ledre e zí lafúye, gí ro zí lafúye maáge ídíye kpá 'yì mēngi bilámá ledre e. ⁴ Mḡnburoko kará e idíní 'dódo bilámá ledre zí owúkará e, gí ro zí owúkará maáge ndìsìyé óto 'bú ya'dá 'bì eyé e, do ndìsìyé kí lúru bí kací owú 'bì eyé e bilámáne. ⁵ Zíye ndìsìyé kí 'búó'bú royé m'í'búó'bú simi ledre e za mbá, do ídíye mbigí 'yì ga bì 'bì Lomo ní. Zíye ídíye kará 'yì úwú kúru ya'dá 'bì eyé e gí ro zí 'yì e lúrutóko bilámá ndìsì gí zíye. Kenée, utúasání óto 'yì e zíye ndìsìyé úku sinyi ledre gí do bì 'Buzé Lomo wá.

⁶ Ídì 'dódo ledre zí owú ya'dá e kpá kenée. Mndìsìyé kí mēngi ledre eyé e za mbá, idì ídì bilámáne. ⁷ Kuru'buyi idì ídì zíye mongú sáká éyì. Zíye lúrutóko bilámá mēngi ledre gí royí, gí ro zíye ndìsìyé mēngi lódú a. ⁸ Simi bì áyí ndìsì 'dódo ledre 'bì Lomo zí 'yì e ní, ídì 'dódo zaá mbigí ledre, káa bì 'yì e niyí lúru'dófu bí gí doyi zíye ndìsìyé úkucayi ledre gí do biyi ke.

⁹ Ídì kpá 'dódo ledre zí owúkúlú e. Idíní ndìsì mēngi kényi dujú kací kúru mḡnburoko 'yì eyé e, gí ro zí mḡnburoko

'yi eyé maáge ídíye kí rokinyi gi zíye. Ndaní ndísi kí tarakafa zí mingburoko 'yi eyé e wá. ¹⁰ Ndaní kpá ndísi kí 'dí'biúgu éyí e kací minbguroko 'yi eyé maáge wá. Idíní ídí bilámá 'yi e zí mingburoko 'yi eyé e ówo a mbá, gi ro zí 'yi e óto úndru ledre ga bi ndísi 'dódo yée gi ro 'Buzé Lomo bi 'Yi yómo zée ní.

¹¹ Gi zía Lomo ma'dáa mengi bilámá ledre go zí 'yi e za mbá, zía kásaogu bikérí Owú 'bi ené óguné yómo 'yi e za mbá. ¹² Bilámá ledre bi Lomo mengi nées ofu go. Ili zize ótoómo ledre máa yée ga bi 'yi ga iliní ledre 'bi Lomo wá ndísiní mengi yée ní za mbá 'dá'ba, zize ndísi zé mengi duú ledre ga bi utúasání miútúásá ní, gi ro zize ídíze mbigí 'yi ga bi 'bi Lomo ma'dáa. ¹³ Ndísi zé go óto komozé gi ro sındí kadra 'bi bilámá ledre bi ni ógu mengi roné zize, bi ni mindá'baógu Lomo ezé bi kí mongú roko'buné, kí Kírésito Yésu 'Yi yómo zée. ¹⁴ Yésu ma'dáa i'bí kóo roné do úyuné nées nda gbékpí wá, gi ro yómo zée gi simi umbu bi kóo azé úyu a ze gi zí lúyú ledre ezé e ní. Yomo zée gi ro zize ídíze duú mbigí 'yi ené e, 'yi mengi bilámá ledre e.

¹⁵ Tító, ga gére nées za mbá ledre ga bi máili ídí 'dódo yée zí 'yi e ní. Ídí 'dódo yée do bilámá misi'diné gi ro zí 'yi e lúru roko'bu moko ma'dáa gi royí káa bi niyí lúru'dófu bi gi doyi ke.

3

Bilámá miméngi ledre emene

¹ Tító, ídí úku ledre zí 'yi ga bi 'bi Kírésito íri ní, idíní óto úndru 'yi ga bi simi akúma, niyí kí roko'bu 'bi lúru bi kací kángá do sılıye ní. Idíní ndísi kéye bilámáne kí mimbé'deyé kíe'do. 'Yi ga bi 'bi Kírésito ní, idíní fú lá ndísi méngi bilámá ledre e kací kadra za mbá. ² Ndaní ndísi kí úku sínyi ledre zí 'yi e wá. Idíní ndísi méngi zí 'yi e za mbá bilámá ledre e, zíye ndísiyé 'búó'bu royé zí 'yi e kpá mbá mi'búó'bu, zí miméngi ledre eyé e ídíye bilámáne do komo 'yi e za mbá.

³ Kóo 'desí, simi bi kóo ngára ngunuzé aka ledre Yésu káa do ngére ezé wá ní, ndazé ezé kóo 'yi komokenzi e wá, ndísi zé kóo kála ledre 'bi Lomo mikála, zize ndísi zé kpá méngi ledre ga bi Lomo ndaá kí rokinyi gi royé wá ní. Mongú ledre ezé yi ené kóo lá duú méngi bisinyi ledre e kí ndísi óto bisinyi mimbé'dezé ro lafúze e. Gi zí bisinyi ledre ga bi ndísi zé méngi yée ní, zí 'yi e ndísiyé sógó zée misógó. Simi bi lurúze kenée ní, zize kpá ndísi zé sógó yée. ⁴ Abú kenée ndotó, simi ledre ga gére nées mbá, zí 'búze kpá fú ídíne do 'Buzé Lomo 'Yi yómo 'yi e kóngaya zía méngi bilámá ledre zize, zía yómo zée. ⁵ Yomo zée nées, ndaá 'bi ené gi zía bi ya kídí mengi zé bilámá ledre ní wá, yi ené gi zí bilámá mimbé'dea bi rozé ní, zía lúguoyó lúyú ledre ezé simi roko'bu 'bi 'Dówúne, gi ro zize ídíze duú zine, mbigí 'yi ené e. ⁶ Lomo kasaogu 'Dówúne zía ndísiné simi zé gi zí bilámá ledre bi Kírésito Yésu 'Yi yómo zée méngi zize, zía úyuné gi rozé ní, ⁷ gi ro zize ídíze owú ga bi 'bi Lomo ní, zize ídíze do bi kíe'do kí 'Buzé Lomo ma'dáa simi tridri bi za fí ndísi zé óto komozé gi roa ní. ⁸ Tító, ga gére nées za mbá mbigí ledre e, idíní ídí zíyi kí ledreyé owóowó. Simi bi áyi go ndísi 'dódo ledre zí 'yi ga bi ngununí ledre 'bi Lomo go ní, ledre ga bi za mbá máuku yée zíyi ní, ídí kpá fú ndísi úkutátá yée zí 'yi e gi ro zíye óto sómú ledre eyé mbá ndísi méngi bilámá ledre e. Bilámá ledre ga gére nées ni óto yée zíye ídíye mbigí 'yi ga bi 'bi Lomo ní.

⁹ Tú'dú ngiti géyi 'yi e niyí bo ambá ódro eyé yi ené duú 'bi kangú gi ro ledre ga bi 'bi ndíkiógu 'yi e do sogo kángá ona, zíye ndísiyé kí ofúye gi ro lorú bi kóo Lomo i'biógu zí Músa éké a ní. Máuku zíyi Tító, ndá olú dongará bicayi 'yi ga gére nées zise ndísi zé méngi bicayi kangú kéye wá, gi zía ledre ga bi ndísiní úku yée nées ndaní eyé ledre ga bi niyí sáká 'yi e ní wá. ¹⁰ 'Yi ga bi ndísi 'dódo ledre zíye íri nées, togú ngiti 'yi gi dongaraye ili 'dí'biógu ledre 'bi ífi dongará 'yi e yá, ídí esí sılıyi komoa, ndaá méngi kéyi kenée

wá. Togú uwú wá, ídí kpá ési ándá síllyi komoa. Gi do kací a nées togú uwú kpá fú wá, ídí 'dí'bióyó sómú ledre eyí gi roa zíyí ndísi eyí. ¹¹ Ídí ówo a kídí, togú 'yi ni go kenée ukuní ledre zía má, ni yi ené go 'yi bi sómú ledre ené sinyí go misínyí ní. 'Yi e niyí ówo wo mbá kídí, 'yi nées ndaá cóngó 'yi wá, miméngi ledre ené eme ené e ngú.

Odu loru zí Títo

¹² Ba ngíti ledre zíyí Títo, máili ídí aka ngásáogú zíma yáa 'diya. 'Dá'dá zíyí kí ñnyiyí girí, mááyí aka kása ngúru 'yi gi dongará Aratéma e kí Takíka, zía ndéré ndísiné méngi moko do bi kacíyí iri, gi ro zíyí óguyí. Ndá lú'bú wá, simi bi ngúru 'yi gi dongará 'yi ga gére nées ogú go iri ní, ídí geré ñnyí ógú, áyí ógú ndiki máa simi gara Nìkopólì yáa. Ídí ógú 'dá'dá gi zí yana ndumu. Gi zía, kí ndumu ba máili ndísi bi simi Nìkopólì ore mágámá wá. ¹³ Káa zí bi ówo bú togú 'yi ili ndéré do ngíti bi, ili tí sáká éyí ní, ni bilámáne ídí sáká mongú 'yi, Zená e kí Apólo kí éyí ga bi iliní yée ní, gi zí 'do'dó kí ndiki yée do misi'di ke. ¹⁴ Ídí úku ledre zí 'yi ezé ga bi 'bi Kírésito simi Kuréto iri ní, ndaní 'dó'dó kí méngi bilámá ledre wá. Idíní ndísi méngi bilámá ledre kací kadra za mbá, zí 'yi ga bi iliní sáká éyí ní.

¹⁵ 'Yi ga bi yáa ní, i'bíní mandá zise iri za mbá. Máí'bí kpá mandá zise kí 'yi ga bi iri ní mbá.

Lomo ídí ídí kíse kéye za mbá.

Wáraga bi Páwulo eké zí Felemúna ní Ledre gi ro búkú bi Felemúna ní

'Yimikása Páwulo eké ledre ba zí Felemúna ngúru 'yì 'bi Kírésìto bi kí tų'dú éyì e zíne ní. Ngúru 'yì 'bi moko 'bi Felemúna ma'dáa ìrìà Onésìmo ngasáoyó kóo roné gi do bi moko. Nda gi do kacía nées zía ngúnḡu ledre Kírésìto, zía ndìsìné sáká Páwulo kíngaya simi bi otoní Páwulo simi sìḡìní ní. Nées ní, zí Páwulo eké ledre ba kása Onésìmo kíe zí Felemúna, ndú'yú Felemúna idí ótoómo ledre zí Onésìmo abú lorų 'bi Róma uku kídí owúkúlú bi ngasá go gi do bi moko ní mongú 'yì ené idí úfu wo 'dá'ba. Páwulo ya Felemúna idí 'dí'bi Onésìmo simi sụmụ tí káa zí 'yì bi 'di'bi mbigí lúnduné ní.

Wáraga bi Páwulo eké zí Felemúna ní

¹ Áko Felemúna lúndu 'bi ené e, máa Páwulo bi otoní máa simi sìḡìní gi zía bi mándìsì 'dódo ledre 'bi Kírésìto Yésu zí 'yì e ní.

Máéké ledre ba máa zíyì Felemúna, azé kí lúnduzé Timatíyo bi ni kpá eze 'yì mokozé ní. ² Ledre bi ekézé ba ndaá kpá lá duḡ zíyì ngúcuyì wá, kpá zí Afíya bi ni zíze káa zí mbigí lémizé ní, kpá zí Arakípo bi ndìsìzé méngì moko 'bi Ngére Yésu ndro kéye ní.

³ Buzé Lomo kí Kírésìto Yésu Ngére ezé idíní lúru bi kacise gi do bi zise ndìsìsè bilámáse.

Páwulo i'bi mbófo éyì zí Lomo gi ro Felemúna

⁴ Felemúna, kací kadra za mbá, ìrìyì 'decì gi taramá wá. Kí'dí bi mááyì go ìni ìni zí 'Buzé Lomo ní, mándìsì fú lá óto yì kó'dú a, idí ndìsì lúru bi kacíyì. ⁵ Ndaá gbékpíe wá, gi zía, máúwú ledre bilámá ledre ga bi ndìsì méngì yé zí 'yì e ní go mbá. Tų'dú 'yì e ndìsìní go úku ledreyì zíma kídí, ngúnḡu ledre Ngére

Yésu go cú kí simiyì, zí 'bú 'yì e kpá idíne doyì kíngaya. ⁶ Mándìsì ìni ìni zí Lomo, idí sáká yì, gi ro zíyì ndìsìyì méngì bilámá ledre zí 'yì e nda za kíngaya rómoné mirómo, gi do bi zíye ndìsìyè mbófo Kírésìto. ⁷ 'Bú 'yì e bi óto doyì kíngaya nées, oto máa go zíma idíma kí mongú rokinyì. Gi zía óto 'yì ga bi 'bi Kírésìto ní go zíye ngúnḡu ledrea nda za kíngaya.

Páwulo ngúnḡu roné gi ro Onésìmo

⁸ Gi zí kényì nées ní, zíma ngúnḡu romá zíyì kí roko'bu bi Kírésìto i'bi zíma ní, idí méngítátá bilámá ledre nées kenée ndéré kíe 'dá'dá kíngaya. ⁹ Káa zí bi mááyì 'yimikása 'bi Yésu ní, mááyì kóo úku ledre nées zíyì kenée za kí roko'bu bi 'bi moko ní, í'ì, utúasá zíma í'bi lorų zíyì kenée wá, gi zía máówo bú, óto 'bú lafúyì e, 'yì ga bi 'bi Kírésìto ní go doyì, mááyì lá ndú'yú yì gi ro zíyì méngì ledre ma'dáa.

¹⁰ Mángúnḡu romá zíyì, gi ro Onésìmo. Simi bi mááyì simi sìḡìní yáa ní, mándìsì 'dódo ledre gi ro Ngére Yésu zía. Bi ba ní, ngúnḡu ledre Yésu go káa do Ngére ené. Gi zí kényì nées ní, ni zíma go owú 'bi amá simi moko 'bi Ngére Yésu. ¹¹ Togú míméngì ledre 'bi Onésìmo ndaá kóo zíyì bilámáne wá, káa zí bi ngúnḡu nda ledre 'bi Lomo go ní, idí nda kpá ówo a kídí, ni nda idí go 'yì méngì yéme ledre zíze kényì gbrenḡára.

¹² Abú 'búa ni domá kíngaya ndaá kóo miútúásáne zía ndéréoyó roné gi cigíma wá yá, málúru kenée, máyá í'ì, utúasá miútúásá zíma kása wo zíyì íri.

¹³ Ni kóo idí bilámáne zí Onésìmo ndìsìné zíma yáa kí sáká máa do bi kacíyì káa zí bi mááyì aka fú simi sìḡìní gi zí bilámá ledre 'bi Ngére Yésu bi mándìsì 'dódo a zí 'yì e ní. ¹⁴ f'ì, málli méngì kényì kenée wá, káa bi ni nda idí káa zí éyì bi mágága yì mīgága gi ro méngì bilámá ledre zíma ní ke, 'búo togú ledre bi ngúnḡu go yì ní. ¹⁵ Ambí owone, ngiti géyì yá, Lomo yeme kóo ne kenée kídí, Onésìmo idí aka kóo ìnyì gi cigíyì cúku'dée, simi bi ni ndá'baogú ní, zise

ndịsịsé kéne bilámáne za fí. ¹⁶ Tónóne cakaba ndéréne 'dá'dá, ndá lolu lúru Onésimo ma'dáa zíyí fú káa do owúkúlú wá, idí nda idí zíyí cé káa zí lúnduyí owú 'bì 'búyí ní, gí zía nṅunṅu ledre Ngére Yésu go.

¹⁷ Felemúna, káa zí bì 'dí'bi máa simi sumu káa do bilámá eze 'yí mokoyí ní, mándú'yú yí, idí mu 'dí'bilúgu Onésimo zíyí simi sumu káa do bilámá eze 'yí mokoyí. ¹⁸ Togú Onésimo ma'dáa mengi kóo bisinyí ledre zíyí, togú 'dí'bi kóo mbú késí gí zíyí, i'bilugu wá yá, idí úku ledre a zíma gí ro zíma i'bilúgu a zíyí. ¹⁹ Máúku zíyí ma'dí, togú éyí nì bo Onésimo 'dí'bi gí zíyí i'bilugu wá, idí úku a zíma mááyí i'bilúgu a zíyí. Kpá káa zí bilámá ledre kóo máméngí, zíma 'dódo ledre 'bì Ngére Yésu zíyí ní, éyí bì méngílúgu zíma kací a ní ndaa.

²⁰ Lúndu 'bì ené e, káa zí bì azé kíyí 'yí lódú kací Kírésito Yésu Ngére ezé ní, idí mu 'dí'bilúgu Onésimo zíyí, gí ro zíma idíma kí rokinyi. ²¹ Abú mándú'yú yí mindú'yú wá, máówo bú kídí, áyí tí méngí ledre née zíma kenée.

²² Idí óto komoyí kacíma, mááyí yáa kí misómú ledre togú Lomo likpí misi'di zíma, zíye 'dí'biógú máa gí simi sígini yá, mááyí ógú zíyí íri.

Mandá gí zí tǔ'dú 'yí e zí Felemúna

²³ Epáfura ezemá bì azé kéne simi sígini yáa gí zía bì ndịsị kpá 'dódo ledre 'bì Kírésito Yésu zí 'yí e ní, i'bí mandá zise íri za mbá kíngaya. ²⁴ Máriko e kí Arisitáka e kí Démasi e kí Lúka e bì ndịsini sáká máa kí moko 'bì Kírésito yáa ní, i'bini kpá mandá zise íri za mbá.

²⁵ Kírésito Yésu Ngére ezé idí i'bí úndru zise íri za mbá, gí ro zise ndịsịsé bilámáne.

Wáraga zí 'yì ga bi Ébere ní Ledre gi ro búkú bi Ébere ní

'Yì bi eké búkú bi Ébere ba 'yì ówo a ndaá. Tí lá ni miówoné bilámáne ngíti manda 'bi 'yì ga bi 'bi Kírésìto ní, simi sìnḍí kadra máa nées ni kí roko'bu zíne simi kanísa eké ledre nées ne zí 'yì ga bi simi kanísa ní. Nées sìnḍí kadra bi kóo Páwulo ndìsì eké ledre e kí kása yée simi kanísa e ní. 'Yì nées eké búkú ba zí ngíti géyì Yúda ga bi nḡunḡuní ledre Kírésìto go, ngíti géyì 'yì e niyí go ndìsì lóndo yée gi ro zíye ótoómo ledre Yésu bi nḡunḡuní ní.

Búkú ba uku ledre kíngaya zí 'yì ga bi nḡunḡuní ledre Yésu go ní kídí Yésu ni 'yì bi kí ledrené owóowó zí 'yì ga bi nḡunḡuní ledre ené go ní. Uku kpá kídí Yésu ni Owú 'bi Lomo, roko'bu ené romo do roko'bu maláyika ga bi Yúda e ndìsìní nḡunḡu ledreyé ní. Roko'bu Yésu romo do roko'bu nébì ga kóo 'desì ní, romo kpá do roko'bu Músa bi i'bíogú lorú ga bi 'bi Lomo zí Yúda e ní. Uku kpá kídí ledre Yésu owó romo do 'yì 'dáná éyì ga bi 'bi Yúda e ní mbá gi zía luyú ené ledre kú wá, zía i'bí roné káa do mbigí éyì 'dáná gi ro luyú ledre 'bi 'yìma'dí e za mbá kí'dí kéré za fí.

Búkú ba uku odú ledre kídí mḡngburoko bulúndu Yúda ga kóo 'desì bi ledre gi royé ni miékéne simi kurú lorú 'bi Lomo ní, ótoní kóo Lomo zía ídíné kí rokinyi gi zía bi nḡunḡuní ledre ené ní. Kídí 'yì ga bi 'bi Kírésìto ní idíní kpá fú ndìsì nḡunḡu ledre 'bi Lomo ndaní ótoómo lígì ledre ga bi Yésu mēgì yée ní kí yée ga bi ndìsì 'dódo a ní wá.

Owú 'bi Lomo ogú ódro zíze

1:5 1:5 Ke'bi 'bi Dawídi e 2:7 1:5 1:5 2 Sámele 7:14, 1 Ledre ga kóo 'desì ní 17:13 1:6 1:6 Gbre lorú 32:43
1:7 1:7 Ke'bi 'bi Dawídi e 104:4

¹ Simi sìnḍí kadra ga kóo 'desì ní, 'Buzé Lomo ndìsì kóo úku'i'bí ledre ené zí 'yì kasa ené ga bi nébì e ní, zíye ndìsìyé úkutátá a zí bulúnduzé e do ríki tú'dú mīsi'di e mḡngúngúcu. ² Bi nda simi sìnḍí kadra máa 'bi ezé ba ní, kasaogu nda go za cú mbigí Owú 'bi ené 'dódoyème nées zíze. Otooguní kóo ere kí do sogo kángá kí éyì e za mbá kéne. Gi zí keyì nées, zía i'bí roko'bu ledre e za mbá zí Owú 'bi ené máa nées. ³ Owú máa nées ni za nyé káa zí 'Buné Lomo ní. 'Dodo mḡngú roko'bu 'Buné go kí mimēngì ledre ené e za mbá. Éyì e za mbá niyí sì roko'bu ené. Simi bi uyu, zía 'dí'bióyó luyú ledre ezé 'bi 'yìma'dí e ní, zí 'Bú a 'dí'bilúgu wo komo ere zíye ndìsìyé kéne do bi kíe'do gi zía mēngionzó moko ené go. ⁴ Owú máa nées ni go kí ledrené owóowó rómo do 'bi maláyika e, gi zía Lomo i'bí roko'bu ledre e go za mbá zía. Gi zí keyì nées zí iriá ówú rómoné gi do 'bi maláyika e za mbá.

Owú 'bi Lomo romo do maláyika e

⁵ Maláyika be 'di Lomo uku ledre go zía kídí,

“Áyí Owú 'bi amá,

karaba mááyí go 'Buyí’?”

Togú mbú maláyika máa wo be 'di bi uku ledre zía kídí,

“Mááyí 'Buyí,

áyí Owú 'bi amá’?”

⁶ Simi bi kóo Lomo kasaogu owú 'bi ené nées do sogo kángá ní, zí Lomo ma'dáa kóo úku ledre kídí,

“Máíli maláyika e mbá idíní óto úndru owú 'bi amá nées káa zí bi ndìsìní óto úndrumá ní.”

⁷ Zí Lomo kpá úku ngíti ledre kídí,

“Mááyí kí roko'bu zíma óyóló'bó maláyika e kée, zíye ndìsì íliye káa zí síli ilí ne ní.

Togú kenée wá, zíma óyóló'bó yée, zíye ndìsì ndícíye káa zí pho'du ndící ne ní.”

⁸ Zía kpá úku ledre zí Owú 'bi ené nées kídí,

“Áyí Lomo, áyí ídí Ngére za fí.

Úndru 'bì roko'bu bì máí'bí zíyí née,
áyí ndìsì méngì kíe tí fú ledre ga bì
miútúásáye ní.

⁹ Gí zía bì ìlì bisinyí ledre wá, ìlì ndìsì
méngì dujú ledre ga bì ndìsìní óto
máa zíma ídíma kí rokinyi ní,
máa 'Buyí bì Lomo ní, máoto yíi go zí
ledreyí ídíne owóowó rómo do 'bì
'yí e mbá
gí ro zíyí ídíyí kí rokinyi.”

¹⁰ Lomo uku kóo ledre gí ro Owú 'bì ené
simì miéké kúrú Lomo kídí,
“Éyí ga bì za mbá ba, Ngére, ótoógù yée
yíi.

Ere kí do sogo káṅgá niyí kací sílíyí.

¹¹ Sìnḍí kadra nì ógù zí éyí ga gére née
úkúye mbá,
gí zía niyí káa zí bongó e ní, zíyí
ídíákáyí dujú yíi gí zía áyí yí eyí
trìdrì za fí.

¹² Ma'díi, éyí ga gére née niyí lélí
káa zí nzenze bongó ga bì ụçoyóní
yée 'dá'ba ní,
áyí ídíáká dujú yíi
gí zía áyí yí eyí trídriyí za fí.”

¹³ Lomo uku ledre zí maláyika be 'dì kídí,
“Ndìsì do sílíma 'bì anú ona,
gí simì sìnḍí kadra bì Mááyí óto
ezeokóyí e mbá
sì sìnḍíyí káa zí owú gbá'dá bì ndìsì
óto sìnḍíyí doa ní.”

¹⁴ Maláyika niyí 'bì eyé 'yí kasa 'bì Lomo.
Lomo ndìsì káa yée zíye ndéreye kí sáká
'yí ga bì ṅuṅguní Kírésìto go niyí go
nzíyiyé gí ro trídri bì za fí ní.

2

Lomo yeme ledre goó gí rozé

¹ Owú 'bì Babá e, káa zí bì Lomo yeme
ledre go gí rozé kenée ní, idíze 'dí'bi sílíze
sokó ro ledre 'bì Lomo bì 'dodoní zíze ní
gí ro zí cíyí a ídíne simizé ngírì káa bì
azé lúyú ledre ke. ² Gí zía lorù bì kóo
Lomo kasa maláyika ené e ógù 'dodo a,
zí bulúnduzé ga bì kóo 'desí ní, nì lorù
bì kí ledrené owóowó ní, Lomo ìlì ené

do ndítí 'dófù 'yí doa wá. 'Yí ga bì kóo
ndítí'dofuní do lorù née ní, Lomo 'do'do
kóo yée go. ³ Máúku zíze, ledre bì Ngére
Yésù ogù 'dódo a gí ro trídri ní, owó romo
do lorù bì kóo maláyika e 'dodoní zí Músa
éké a ní. 'Yí ga bì kóo uwúní Ngére Yésù
kí 'dódo ledre née gí zíze 'dá'dá ní, owoní
kóo go kídí nì ma'díi zíye 'dódotátá a zíze.
Sómúsé togú ṅuṅguzé ledre née zíze
'dí'bi sílíze ro a sokó wá ní, azé ómo?
⁴ Idíze ówo a kídí mṅgburoko ledre ga bì
Lomo méngì yée kí roko'buyé, nda kpá kí
'Dówú Lomo bì kasa zía ndìsìné kí sáká
'yí e ní 'dodo go kídí ledre ga bì 'dodoní
yée gí ro Yésù ní, niyí za mbá ma'díi
ledre e.

Yésù oyólo'bó roné káa do 'yíma'dí

⁵ Máúku zíze, simì bì karanée Lomo
nì óyóló'bó do sogo káṅgá ba, zí ledre
ga bì simì a ídíye mbá míkándayé ní,
maláyika e utúasání eyé ídíye 'yí ga bì
niyí lúru bì kací a ye ní wá. ⁶ Nì miékéne
simì miéké kúrú Lomo kídí,

“Áko Lomo, 'yíma'dí 'be kpá éyí kí le-
drené owóowó
zíyí ndìsìyí sómù ledre a kí
mimbé'deyí mbá kí ndìsì lúru bì
kací a ní?

⁷ Ótoómo kóo wo zía ídíne sì roko'bu
'bì maláyika e kí owú sìnḍí kadra
cúku'dée.

Nda gí 'dá'ba zíyí í'bí roko'bu zía, zía
nda ídíne kí ledrené owóowó,

⁸ do óto éyí e goó za mbá sì sìnḍía.”

Míoto a bì Ngére do éyí e mbá, nì go
kenée ma'díi, abú lurúze aka ledre máa
née kí méngì roné kenée wá ndotó.

⁹ Owozé bú kídí Lomo oto kóo Yésù zía
ídíne káa zí éyí bì maláyika e niyí kí
roko'bu doa kí owú sìnḍí kadra cúku'dée
ndotó. Simì bì uyu zía úrúne gí simì
umbu ní, zí Lomo í'bí roko'bu ledre e za
mbá zía. Gí zí bilámá mimbé'de Lomo bì
ro 'yíma'dí e za mbá ní, zía yéme ledre
kídí Yésù ídí úyu ne do bì kacíye.

¹⁰ Gí zía bì Lomo otoogù éyí e za mbá
ne ní, zía yéme ledre zí Yésù úyuné
gí ro 'yíma'dí e za mbá gí do bì zíye

ndá'baóguyé zí Lomo. Gi zí kényi nées zía ídíne zí Lomo kí ledrené owóowó. ¹¹ 'Yì ga bi za mbá Yésu uyu gi royé ní, niyí go mbigí 'yì ga bi 'bi Lomo ní, ndaní lolu 'yì lúyú ledre e wá. Née sì ledre bi dokuwu mengi Yésu ma'dáa kí ndìsì ndólo yée lúnduné e kí lémìné e gi zía wá ní. ¹² Zía úku ledre kídí,

“Babá, mááyí ndìsì kófó iriyi dongará lúndumá kí lémimá ga gére ní.

Zíma kpá ndìsímá kí mbófo yi dongará tú'dú 'yì e.”

¹³ Ni kpá miékéne do ngiti bi simi miéke kúrú Lomo, Yésu uku ledre kídí,

“Mááyí óto mimbé'demá duú ro Lomo.”

Zía kpá úku ngiti ledre kídí,

“Zée kí lúndumá e kí lémimá ga bi í'bí yée zíma ba, azé go do komoyí.”

¹⁴ Káa zí bi owú ga bi 'bi Lomo née niyí 'yìma'dí e ní, zí Yésu óguné do sogo kángá ídíne káa do 'yìma'dí káa zí yée ní. Mengi kenée gi ro togú née uyu go yá, zíne rómo komo ngére 'bi bicayi lomo e bi ni kí roko'buné do umbu ní. ¹⁵ Mengi kenée gi ro zí owú ga bi 'bi Lomo ní ówo a mbá kídí née romo komo umbu go káa bi niyí ndìsì ére ngiri umbu ke.

¹⁶ Owoyemezé go bilámáne kídí Yésu ogu ené kóo gi ro sáká maláyika e wá, ogu yi ené gi ro sáká zée 'yìma'dí ga bi bulúndu Abarayáma ní. ¹⁷ Gi zí kényi nées ní, utúasá miútúasá zí Yésu ídíne cé káa zí lúnduné e kí lémìné e ní, gi zía i'bí roné go mbá kí mimbé'dené kíé'do ídíne ne mongú 'yì 'dáná éyí* ezé do komo Lomo gi ro zí Lomo 'dí'bióyó lúyú ledre ezé e gi zía. ¹⁸ Abú Satána uzu kóo wo zía 'dó'dóne yá, romo kóo komo Satána ma'dáa go. Ni cakaba go ndìsì sáká 'yì ga bi ngunguni ledre ené go ní simi bi Satána ni go ndìsì úzu yée ní.

3

Ledre Yésu owó romo do ledre Músa

¹ Owú 'bi Babá e, káa zí bi Lomo ndolo sée go ndásé lolu, 'yì lúyú ledre e wá, azé kése go kíé'do simi Lomo ní, idízé óto komozé kése kíngaya ro Yésu bi 'yìmikása kpá mongú 'yì 'dáná éyí e ní. ² Kaci kadra mbá, Yésu ndìsì méngi duú éyí ga bi Lomo kasaogu wo gi royé ní kí mimbé'dené mbá kíé'do, cé káa zí bi kóo Músa ndìsì méngi moko 'bi Lomo kpá kí mimbé'dené mbá kíé'do ní. ³ Abú kenée ndotó, Lomo oto Yésu go zí ledrea ídíne owóowó rómo do ledre Músa. Lili ledre née ni káa zí, togú 'yì ubú bilámá 'dici ené yá, 'yì e niyí mbófo wo rómo do 'dici bi ubú née. ⁴ 'Dici e za mbá 'yìma'dí e ndìsiní ubú yée ye, tí lá Lomo otoogu éyí e za mbá ne.

⁵ Músa ndìsì kóo méngi moko bi Lomo i'bí zía gi ro 'yì ené ga bi 'bi Lomo ní kí mimbé'dené kíé'do. Zía kóo kpá ndìsiné úku 'dódo ledre zí 'yì máa ga gére née kídí, karanée Lomo ni méngi bilámá ledre zíye. ⁶ Yésu ndaá 'bi ené lá 'yì méngi moko zí Lomo wá, ni 'bi ené za cú mbigí Owú 'bi Lomo kpá Ngére 'bi 'yì ga bi 'bi Lomo ní. Togú otozé komozé kpá fú ngbúo roa, bilámá ledre bi ndìsìzé óto komozé gi roa ní, ni karanée méngi yée zíze.

⁷ Née sì ledre bi 'Dówú Lomo uku ledre gi zía kídí,

“Tónóne karaba ndéréne 'dá'dá, togú Lomo odro go zíze yá,

⁸ ndásé ési 'dutu mbilise 'du'dorú káa zí bi kóo bulúndusé e oyóni sogoyé zí Lomo, simi sindi kadra bi kóo 'bi úzu éyí simi súwú ní wá.

⁹ Bulúndusé e uzuní máa simi súwú iri kí simibi ci gbre abú owoní tí ledre ga bi mándisi méngi yée ní bú.

¹⁰ Née sì ledre bi kóo zí mimbé'demá ési ne royé, zíma kóo úku ledre zíye máyá, 'Ndìsiní 'dutu mbiliye kí úwú ledre ga bi mándisi úku yée zíye ní.’

2:12 2:12 Ke'bi 'bi Dawidi e 22:22 **2:13** 2:13 Isaya 8:17 **2:13** 2:13 Isaya 8:18 * **2:17** 2:17 Mongú 'yì 'dáná éyí: Mongú 'yì 'dáná éyí romo do manda 'bi 'yì 'dáná éyí e zí Lomo. Ndìsì lengbe olu duú ne simi 'dici bi Mongú Bi 'bi Lomo simi 'Dici 'bi Lomo ní gi ro 'dáná éyí zí Lomo kí'di keri simi simibi kíé'do. Ndìsì 'dí'bi sáma bangá bi ongoonzóni gi ro 'dáná a zí Lomo ní olu kie 'dici iri gi ro zí Lomo otoómo lúyú ledre 'bi 'yìma'dí e.

11 Gi zí mimbé'demá bi esì royé ní, zíma kóo móócù éyì máyá,
 'Bilámá bi bi kóo máyémeómo gi ro zíye ógù 'dówúroyé doa ní, utúasání lolù ógù doa wá.' "

12 Máúku zíse owù 'bi Babá e, komosé idí idí rosé káa bi Satána ni lóndo ngíti 'yi gi dongaráse zía ótoómo ledre 'bi Lomo zía ndá'bané lúyú ledre. 13 Mé bi káa zí bi sɛndí kadra ni aka bo ba ní, idísé ndìsì sáká lafúse e kí bilámá sómù ledre káa bi niyí ótoómo ledre 'bi Lomo zíye ndá'bayé lúyú ledre ke. 14 Káa zí bi ñgunzè ledre Kírésìto Yésù go, azé kéye go kíé'do ní, idízé tóro kpá fú ngbúó kenée gi simi sɛndí kadra bi karanée Yésù ma'dáa ni í'bí trɛdrɛ bi za fí zize simia ní. 15 Miéké kúrú Lomo uku kídí,
 "Tónóne karaba ndéréne 'dá'dá, togù Lomo odro go zise yá,
 ndásé esì 'dùtù mbílise 'du'dorù káa zí bi kóo bulúndusé e oyóní sogoyé zí Lomo ní wá."

16 'Yì ga bi kóo Lomo odro zíye, zíye 'dùtù mbíliye 'du'dorù, do óyó sogoyé zía ní 'be kóo náambi e? Kpá tí akpa bulúnduzé ga bi kóo Músa olùogù kíye gi simi Ízibiti ní. 17 Sara 'yi ga bi kóo mimbé'de Lomo esì royé kí simibi cì gbre ní nda yée wá? Née kpá tí yée ga bi kóo oyóní sogoyé zí Lomo zíye úyuyé cìkì simi súwú íri ní. 18 Sara yée ga bi Lomo lolóbù gi royé kídí née utúasá 'dì'biógù yée do bilámá bi bi née yemeomo gi ro zíye ógù 'dówúroyé doa ní wá ní 'be náambi e? Kpá tí fú bulúnduzé ga bi kóo oyóní sogoyé zía ní. 19 Owoyemezé go kídí oguní eyé kóo 'be 'bi Lomo wá, gi zía bi ñgununí eyé kóo ledre ené e wá ní.

4

Bilámá 'dówúro ni wo bi gi zí Lomo ní

1 Bilámá ledre bi Lomo yemeomo gi rozé kídí karanée, née ni í'bí 'dówúro zize ní, ni aka fú lá bo do biné. Idízé tóro

ngbúó káa bi ngúru 'yi gi dongaráze ni lúyú ledre, karanée zía zángá 'dówúro máa née ke. 2 Bilámá ledre 'bi Lomo bi ukuní zize karaba ní ní, ni kpá wo bi kóo ukuní zí bulúnduzé ga bi kóna ní. Iliní eyé kóo ñgunzè ledre ma'dáa wá gi zía moko ndáa 'bi ené kóo simi a zíye wá. 3 Ni zize karaba go bilámáne gi zía ñgunzè bilámá ledre máa née go. Uku kóo ledre zí bulúnduzé ga bi kóo ñgununí bilámá ledre máa née wá ní.

"Gi zía bi kóo mimbé'demá esì royé ní, zíma kóo móócù éyì máyá,
 'Bilámá bi bi kóo máyémeómo gi ro zíye ógù 'dówúroyé doa ní, utúasání lolù ógù doa wá.' "

Abú kenée ndotó, moko ené ukú kóo go kú simi sɛndí kadra 'bi ótoógù do sogo kángá. 4 Ni miékéne simi miéké kúrú Lomo kídí, "Lomo 'dowù kóo roné gi simi moko bi kóo ndìsì méngì a ní, simi sɛlì ìnyì doa gbre (7)." 5 Ni kpá miékéne simi ngíti bi simi miéké kúrú Lomo kídí, "Bilámá bi bi kóo máyémeómo gi ro zíye ógù 'dówúroyé doa ní, utúasání lolù ógù doa wá."

6 Ni kpá fú miyemené kídí 'dówúro née ngíti géyì 'yi e niyí karanée ndíki a ye. Yée ga bi kóo ukuní bilámá ledre née zíye ngára iliní ñgunzè a wá ní, Lomo utúasá í'bí 'dówúro née zíye wá. 7 Nda gi 'dá'ba gi do kací tú'dù simibi zí Lomo úku ledre zí Dawídi káa zí bi kóo odro zí bulúnduzé ga kóo 'desì ni kídí,

"Karaba ndéréne 'dá'dá, togù Lomo odro go zise yá,
 ndásé esì 'dùtù mbílise 'du'dorù kí úwú a wá."

8 Idí kóo Yósuwa í'bí 'dówúro bi kóo Lomo uku ledre a née bo zí owù 'bi Isiréle ga kóo nderé kíye do bi bi kóo Lomo uku ledre a ní, káa bi Lomo uku andá ené lolù ledre ngíti sɛndí kadra 'bi 'dówúro wá.* 9 Ledre née 'dodo kídí, ngíti bilámá 'dówúro ni bo Lomo ni í'bí a zí 'yi ga bi ñgununí ledre ené go ní. 10 'Yì máa

3:11 3:11 Ke'bi 'bi Dawídi e 95:7-11

3:15 3:15 Ke'bi 'bi Dawídi e 97:7,8

4:3 4:3 Ke'bi 'bi Dawídi e 95:11

4:4 4:4 Dosì éyì e 2:2

4:5 4:5 Ke'bi 'bi Dawídi e 95:11

4:7 4:7 Ke'bi 'bi Dawídi e 95:7-8

* 4:8 4:8 Yósuwa:

Yósuwa nderéokpó nda ne kí Isiréle e gi do kací umbu Músa simi kángá bi kóo Lomo uku ledre a ní. Nda gi kací tú'dù simibi gi do kací umbu Yósuwa zí Dawídi nda idíne mongù ngére 'bi Isiréle e.

yée ga bi Lomo ni í'bí 'dówúro née zíye ní, kúrú moko mengi lolu yée wá, cé káa zí bi kóo Lomo 'dowú roné simi bi kóo mengionzó moko 'bi ótoógu éyí e ní. ¹¹ Káa zí bi goó kenée ní, idí zé tóro ngbúó gi ro zí Lomo í'bí 'dówúro née zíze káa bi azé zángá a káa zí bi kóo bulúnduzé ga kóna zangání ní.

¹² Owú 'bi Babá e, ledre 'bi Lomo ni kí roko'buné, zía ídíne kpá afaáfa káa zí bikafu maku ní. Idí ongolóko simisé gberé zía olú ndisíné simi mimbé'desé, zía ówoónzó ledre ga bi íri kí sómú ledre esé e kpá mbá gi ro zí Lomo 'déciyéme ngbanga gi roa káa zí bi owoyeme ní. ¹³ Lomo owoofu ledre go, éyí bi kí' do káa azé útúásá ótoécí a yaá owo wá ní ndaá. Ledre e niyí zí Lomo mbá do nyará bi. Née 'yi bi karanée azé tóro kó'dú a kadra 'déci ngbanga ní.

Ndazé ótoómo kací Yésu wá

¹⁴ Káa zí bi ngunuzé ledre Yésu Owú 'bi Lomo go, ni ne Mongú 'yi 'dáná éyí e, nda'balugu roné go zí 'Buzé Lomo komo ere ní, idí zé tí fú 'dí'bi sílize roa ngbúó ndazé ótoómo kací a wá. ¹⁵ Mongú 'yi 'dáná éyí ezé née owoyeme ledre gi do bizé duú ne. Tí bi ngará ndaá 'yi lúyú ledre wá ní, zía ótoómo roné 'dó'dóne káa zí 'yi lúyú ledre ní simi lúyú ledre ezé e. ¹⁶ Ndazé éré ngiri wá, idí zé ódó mimbé'dezé zíze ndéré ndisizé sí sindí Lomo gi ro zía ídri mimbé'dené rozé, gi do bi zía sáká zée karanée kí éyí ga bi ilizé yée ní.

5

Lomo yemeomo Yésu káa do mbigí 'yi 'dáná éyí

¹ Mongú 'yi 'dáná éyí, Lomo ndisí géle wo ne gi tara mbotu 'bi Isiréle e gi ro zía ndisíné ini ini zíne gi ro lúyú ledre 'bi 'yi ené e kpá gi ro 'bi ené lúyú ledre. Zía kpá ndisíné kí í'bí tákpásílí kpá kí 'dáná éyí zí Lomo gi ro lúyú eyé e mbá. ² Gi zía bi ni kpá 'yima'dí kí sómú ledre 'bi 'yima'dí e

siminé ní, togú ili go 'dódo ledre 'bi Lomo zí 'yi ga bi luyúni go ní yá, zía ndisí ónzó mimbé'dené mióonzó ndoo. ³ Gi zí keyí née ní, zía ndisíné 'dáná éyí zí Lomo, idí ótoómo lúyú ledre ené kpá kí lúyú ledre 'bi 'yi e 'dá'ba.

⁴ 'Yima'dí utúásá óto roné kí roné káa do 'yi 'dáná éyí wá, Lomo ndisí géle 'yi e gi ro moko káa zí wo née ne cé káa zí bi kóo géle ngúru mongú 'yi kí iriné Aróna káa do 'yi 'dáná éyí ní.* ⁵ Ledre ni gi ro Kírésito kpá kenée, géle ené roné kí roné gi ro ídíne káa do mongú 'yi 'dáná éyí wá, Lomo géle wo ne. Káa zí bi ukuní simi miéké kúrú Lomo kídí,

“Áyí Owú 'bi amá,
karaba mááyí go 'Buyí.”

⁶ Ni kpá miékéne do ngíti bi simi miéké kúrú Lomo, Lomo uku kídí,

“Áyí ídí 'yi 'dáná éyí za fí,
káa zí Malekesédeke kóna ní.”

⁷ Simi bi kóo Yésu ni aka do sogo kángá ona ní, ndisí kóo ini ini zí Lomo za cú kí iní komoné gi zía owo bú kídí Lomo ni duú ne 'yi 'dí'bióyó umbu gi komo 'yi. Gi zía bi kóo ootoomo roné za mbá zí Lomo ní, zí Lomo úwú ini ené. ⁸ Abú Yésu ni ba za cú Owú 'bi Lomo ní, ndisí úwú kúrú Lomo zía ndisíné útusiminé kángaya simi 'do'dó ga bi ndisí kí ndíki wo ní. ⁹ Gi zí keyí née zía útúásáne kací komo Lomo káa do mbigí 'yi 'dáná éyí, kpá 'yi í'bí tridri bi za fí ní zí 'yi ga bi ndisíní óto úndrua ní. ¹⁰ Née sí ledre bi Lomo í'bí roko'bu zía, zía ídíne mongú 'yi 'dáná éyí kí ndisí ótoyéme ledre gi ro 'yima'dí e káa zí bi kóo Malekesédeke ndisí méngi a ní.

Idí zé í'bí rozé gi ro ledre 'bi Lomo

¹¹ Owú 'bi Babá e, tú'dú ledre e niyí bo gi ro zíze 'dódo yée zíze, utúásání olú simi dosé wá gi zía bi nyikiri dosé ni yi ené ndoo ní. ¹² Káa bi áse ídí ba kóo goó se 'yi 'dódo ledre 'bi Yésu zí ngíti géyí 'yi e. Simi ledre ga gére née mbá, ílisé idíní kpá fú ndisí 'dódo ledre minzénzéré ledre 'bi Lomo zíze mi'dódo. Áse aka yi esé fú lá

* **5:4** 5:4 Aróna: Aróna e kí Músa niyí do lúndu. Niyí gi simi kúfú 'yi ga ndisíní ndólo yée Lévi ní. Zí Lomo géle Aróna zía ídíne káa do mizefi 'yi 'dáná éyí zíne. **5:5** 5:5 Ke'bi 'bi Dawídi e 2:7 **5:6** 5:6 Ke'bi 'bi Dawídi e 110:4

káa zí owú ga bi soyé ụtụ aka gị ro zíye ánu ndụkụ kịe wá ní, ílísé aka yí esé fú lá umba gị ro ụlụ a. ¹³ Ídísé ówo a kídí owú owo ené dongará bilámá ledre kí bisinyí a wá, owo yí ené dụnụ umba ené bi ndịsị ụlụ a ní. ¹⁴ Mìngburoko 'yì e ndịsìní ánu ndụkụ ye gị zía owoní dongará bilámá ledre kí bisinyí a go bú simì ledre ga bi ndịsìní sómụ yée kpó kpó ní.

6

¹ Káa zí bi goó kenée ní, odu ledre esé ndaá ídí lá dụnụ mizefí ledre 'bi Kírésìto kóo 'dodoní zíse ní, ledre 'bi ótoómo lúyú ledre do ngúnngu ledre 'bi Lomo ní wá. Ídísé ówo rómo ledre nda gị do yée ga gére née 'dá'dá. Cíyí ledre 'bi Lomo ídí ngbóro simísé rómo wo née kíngaya gị ro zíse ídise kí roko'busé. ² Ledre máa yée ga bi kóo 'dodoní yée zíse gị ro babatíza kí ledre 'bi óto sílí do'yì, kí ledre 'bi úru 'yì e nda kpá kí ledre ngbanga bi karanée Lomo ni 'dècì a simì odu sìnđí kadra ní, ndásé tóro tí fú lá dụnụ do yée ga gére née wá. ³ Cíyí ledre 'bi Lomo ídí ngbóro simísé rómo yée ga gére née kịe gị zía née ledre bi Lomo ma'dáa ili gị zíze ní.

⁴ Togú 'yì bi kóo 'dodoní ledre 'bi Lomo go zía, zía ngúnngu a go, zí 'Dówú Lomo ógụ ndịsìné go simì a, ⁵ uwú yeme kóo kúrú Lomo go bilámáne, owoyeme kpá go kídí karanée, née ni ídí kí roko'bu ledre e zíne. ⁶ Zía ndá'bané óyó sogoné zí ledre ga gére née yá, Lomo utúasá ídí kí rokinyi gị ro 'dí'bilúgu wo wá gị zía ni nda yí ené go káa zí éyí bi 'di'biní Owú 'bi Lomo kpá úfu ándá wo mikándané ní.

⁷ Togú 'yì o'do yáká zí iní é'dìné do kífú ené bilámáne, zía 'dí'bi éyí miánu kíngaya yá, née úndru 'bi Lomo. ⁸ Yáká bi ngará éyí miánu ndaá simì a wá, tó'dó ụ'bu 'dụtu wo lá ne yeré ní, úndru 'bi Lomo ndaá simì a wá, niyí óngbóóyó a mbá 'dá'ba.

⁹ Owú 'bi Babá e, abú ukuzé ledre káa zí ga gére née zíse yá, owozé yí ezé bú

kídí trídri bi za fí ní Lomo ni í'bí a zíse. ¹⁰ Lomo ni 'yì méngì yeme ledre zí 'yì e. Bilámá ledre ga bi za mbá méngísé yée zía, zíse í'bí rosé kí 'búne ndịsị sáká 'yì ené e ní, ledreyé lìgì wo wá. Ni karanée 'dècì ngbanga esé bilámáne. ¹¹ Ídísé kpá fú ndịsị óto 'bú lafúse e kenée gị simì odu sìnđí kadra bi karanée Yésu ni í'bí trídri bi za fí zíse simì a ní. ¹² Ngídri ndaá méngì sée wá. Ídísé ídí káa zí lafúse ga bi kóo ngununí ledre Yésu gị zíse 'dá'dá, niyí ba ndịsị ụtụsimiyé do tóroyé kpá fú ngbúo gị simì sìnđí kadra bi karanée zí Lomo í'bí trídri bi za fí zíye simì a ní.

Éyì bi Lomo uku go ní, ni méngì roné

¹³ Lomo uku kóo ledre zí bulúnduzé Abarayáma, nda lá gị zía bi ngiti Lomo bi romo do Lomo ma'dáa ndaá ní, zía lóbú roné kí roné kídí, ¹⁴ "Máa Lomo, ledre bi máúku go ní, mááyí méngì a. Mááyí í'bí úndru zíyì, zí bulúnduyì e étriyé do ídíye tú'dú tú'dú tú'dú." ¹⁵ Simì bi kóo Abarayáma uwú ledre née kenée ní, sìkpì ené kóo mimbé'dené 'dága wá, onzó kóo mimbé'dené ndoo, gị zí Lomo kóo í'bí éyì bi mocú ledre a ní zía.

¹⁶ 'Yìma'dí e ndịsìní lólóbú kí ìrì mìngburoko 'yì eyé e gị ro do ówo a kídí ledre bi yée ukuní ba ni ma'díi. ¹⁷ Ni kpá kenée gị ro Lomo. Togú uku ledre go, ili zí 'yì ené ga bi née uku ledre zíye née ówo a kídí ledre bi née uku ní ni ma'díi, zía lóló'bu. ¹⁸ Togú Lomo uku ledre go yá oyólo'bó ené e wá zía lólóbú gị ro zíne ódóngéřì ledre bi née uku go ní zía ídine kenée. Née sị ledre bi kací kadra mbá ndịsízé óto komozé gị ro ledre bi uku go ní. ¹⁹ Míoto komozé bi otozé ro Lomo ní i'bí roko'bu go zíze gị ro zíze ólúókpóze do mongú bi 'bi Lomo kpurú gị tara mbotu bi odó'dutuní kí mongú mbílí bongó ní.* ²⁰ Yésu nderéutu roné gị zíze go fì ne íri kpurú gị tara mbotu máa née káa do mongú 'yì 'dáná éyì e za fí cé káa zí Malekesédeke ní.

6:14 6:14 Dosì éyì e 22:17 * **6:19** 6:19 Mongú 'yì 'dáná éyì: Mongú 'yì 'dáná éyì e ndịsị ólú simì 'Dìcì 'bi Lomo máa née íri kpurú gị ku mbotu bi odó'dutuní kí mongú mbílí bongó ní gị ro 'dáná éyì zí Lomo bi kí roko'buné ní kí'di kéré simì simìbi kìé'do gị zía Lomo ma'dáa ndịsị ndịsì ore. Ólo Léví 16:2.

7

Malekesédeke 'yi 'dáná éyi

¹ Malekesédeke ni kóo ngére 'bi ngíti gara ndoloní Salímu, ni kpá 'yi 'dáná éyi zí mbigí Lomo. Simi bi kóo Abarayáma nda'baogu gi simi okó bi kóo romo komo ezeokó néesimi a ní, zí Malekesédeke ndéréne zía úku ledre zí Abarayáma kídí, "Lomo bi roko'buá ofu go ní, bi otoogu ere kí do sogo kángá ní idí idí kíyí." ² Nda gi ore zí Abarayáma 'dí'bi tákpásílí kǐé' do gi simi sokó 'bi éyi ga bi ngakaní yée gi simi okó ní í'bí yée zí Malekesédeke. Iri bi Malekesédeke ní, ini ledre gi simi a kídí, "Mbigí 'yi 'bi Lomo." Kpá kí ledre bi kídí ngére 'bi Salímu ní, ini ledre gi simi a kídí, "Ngére 'bi bikǐdrí."* ³ Iri 'buá kí iri mbágáa kpá kí bulúnduga ndaní miékéye simi miéké kúrú Lomo wá. Gbawá ledre gi ro miárá a kí miúyu a 'yi ówo a ndaá. Ni yí ené cé káa zí Owú 'bi Lomo ní, 'yi 'dáná éyi 'bi Lomo za fí odu a ndaá.

⁴ Lúrúsé aka ledre Malekesédeke kí ówó zí Abarayáma. Zía ìnyiné za cù ne 'dí'bi tákpásílí í'bí a zí Malekesédeke gi ro óto úndru Lomo kǐe. ⁵ Gi zí kǐyí nées, ni miékéne simi lorú bi Músa eké ní kídí 'yi 'dáná éyi ga bi gi simi bulúndu Lévi ní, idíní ndǐsǐ 'dó'dú tákpásílí gi zí 'yi e za mbá abú kpá yée ga bi niyí kéye do lúndu gi simi bulúnduyé Abarayáma ní. ⁶ Abú Malekesédeke ndaá gi simi bulúndu Lévi wá, zía 'dí'bi tákpásílí gi zí Abarayáma zía kpá úku ledre, Lomo idí í'bí úndru zí Abarayáma tí bi Lomo í'bí úndru go zí Abarayáma ma'dáa ní. ⁷ Ni miówoné kídí, 'yi í'bí úndru romo do 'yi bi 'di'bi úndru ní.

⁸ Abú 'yi 'dáná éyi ga bi gi simi bulúndu Lévi ndǐsǐnǐ nées 'dí'bi tákpásílí yá, niyí úyu miúyu gi zía niyí 'yima'dí e. Tí lá Malekesédeke ni 'bi ené yí ené trǐdrǐné za fí.† ⁹ Abú bulúndu Lévi ndǐsǐnǐ kóo 'dó'dú tákpásílí ga gére nées ye yá, nées kpá fú tákpásílí bi kóo Lévi í'bí zí Abarayáma

í'bí a zí Malekesédeke ní. ¹⁰ Ukuní ledre nées kenée gi zía simi bi Abarayáma ní í'bí tákpásílí zí Malekesédeke ní, ndikiní aka kóo Lévi wá.

'Dáná éyi 'bi 'yima'dí e 'di'bioyó ené lúyú ledre wá

¹¹ Abú lorú bi kóo Músa eké ní uku kídí 'yi 'dáná éyi idíní idí duú gi simi kúfú Lévi yá, 'dáná éyi eyé 'di'bioyó ené lúyú ledre gi ro 'yi e wá. Nées sǐ ledre bi kasaoguní mikánda 'yi 'dáná éyi káa zí Malekesédeke ndaá kúfú Lévi kí Aróna gi zía wá ní. ¹² Ni lengbe kenée togú mikánda 'yi 'dáná éyi ni go ógu wo bi ngára ndaá gi simi bulúndu Lévi wá ní, niyí aka óyóló'bó lorú bi 'bi Músa ní kí. ¹³ Máúku ledre nées gi ro Ngére Yésu, ndaá 'bi ené gi tara mbotu 'bi 'yi 'dáná éyi sǐ mbayi 'bi Lomo gi do sogo kángá ba wá, 'bi ené miméngǐ moko ené ni kpǐ. ¹⁴ Ngére ezé Yésu bi ukuní ledre a nées ndaá 'bi ené gi tara mbotu máa bi 'bi Lévi ní wá, ni 'bi ené yí ené gi tara mbotu bi 'bi Zúda ní. Simi ledre ga bi za mbá Músa eké yée ní, ìfǐ ené iri kúfú bi Zúda ní káa do 'yi 'dáná éyi wá.

¹⁵ Ma'díi, ni miútúásáne gi ro zí mikánda yéme ledre idíne togú ngíti mikánda 'yi 'dáná éyi káa zí Malekesédeke ni goó bo ní. ¹⁶ Miógu a bi zía idíne 'yi 'dáná éyi nées ní, ndaá 'bi ené gi zía bi yaá tara mbotu ené ni kú 'bi 'yi 'dáná éyi káa zí tara mbotu 'bi Lévi ní wá. Yí ené gi zía ni 'bi ené yí ené trǐdrǐné za fí uyu ené e wá ní. ¹⁷ Ni miékéne simi miéké kúrú Lomo gi ro Yésu kídí, "Áyí idí 'yi 'dáná éyi za fí,

káa zí Malekesédeke kóna ní."

¹⁸ Miyéme ledre kóo yemení 'dá'dá gi ro do ndǐsǐ géle 'yi 'dáná éyi e kǐe ní oyóló'bóní go gi zía utúasá ené óto 'yi zía idíne mbigí 'yi 'bi Lomo wá. ¹⁹ Miméngǐ ledre ga bi kací lorú bi Músa eké ní, oto ené 'yi zía idíne mbigí 'yi 'bi Lomo wá, éyi bi ni nda goó bo ní, mikánda yéme

7:1 7:1 Dosǐ éyi e 14:14-20 * 7:2 7:2 Zí Abarayáma í'bí tákpásílí gi simi éyi ga bi ogu kǐe gi simi okó ní zí Malekesédeke. Í'bí kǐé' do gi simi sokó. † 7:8 7:8 Isiréle e ndǐsǐnǐ ìfǐ simi éyi eyé ga bi gi yáká ní sokó, zíye í'bí kémbǐ bi gi simia zí bulúndu Lévi e káa zí bi kóo Abarayáma í'bí tákpásílí zí Malekesédeke ní. 7:17 7:17 Ke'bi 'bi Dawídi e 110:4

ledre 'di'bi nda bi goó ne. Née nda go miyéme ledre máa bi ni 'dí'biógu zée gbóo kí Lomo ní.

Yésu ni 'yi 'dáná éyí bi ni tridriné za fi ní

²⁰ Miógu Yésu bi káa do 'yi 'dáná éyí ní ndaá 'bi ené káa zí 'bi ngíti géyi 'yi 'dáná éyí e ní wá. Lomo lobú 'bi ené gí roa za cú lóbú gí ro zía ídíne káa do 'yi 'dáná éyí.

²¹ Zí Lomo úku ledre gí ro Yésu kídí, "Ledre 'bi Ngére Lomo bi mááyí úku a ba, máoyóló'bó wá,

'Áyí ídí 'yi 'dáná éyí za fí.' "

²² Káa zí bi Lomo lobú kóo lóbú gí ro zí Yésu ídíne káa do 'yi 'dáná éyí ní, bi ba ní Yésu yeme mikánda ledre go kí roko'buné kíngaya.

²³ 'Yi 'dáná éyí ga kóna ní niyí lengbe tú'dú gí zía niyí 'yíma'dí e ndìşiní úyu miúyu, togú ngíti a uyu go yá, geré zí eze a 'dí'bi bi kací a. ²⁴ Gí ro Yésu ní ndaá 'bi ené kenée wá, ni 'bi ené yi ené 'yi 'dáná éyí za fí gí zía uyu ené 'bi ené e wá. ²⁵ Káa zí bi goó kenée ní, togú ndìşizé kací kadra mbá ini ini zí Lomo kí iri Yésu yá, Lomo ni yómo zée gí zía Yésu ma'dáa ndìşì kpá fú ódro zí Lomo gí rozé kídí Lomo idí yómo zée.

²⁶ Idizé ówo a kídí Yésu ni ne mongú 'yi 'dáná éyí bi azé óto komozé roa ní, gí zía kémbi lúyú ledre ndaá roa wá. 'Yi e za mbá ndìşiní óto úndru a romo do 'bi maláyika e komo ere mbá. ²⁷ Ndaá 'bi ené káa zí ngíti géyi mingburoko 'yi 'dáná éyí e zía ndìşiné 'dáná éyí kací kadra mbá ní wá. 'Yi ga bi ndìşiní 'dáná éyí kací kadra mbá ní ndìşiní 'dáná éyí née kpá gí ro 'bi eyé lúyú ledre kpá gí ro 'bi 'yíma'dí e. Yésu 'daná 'bi ené éyí ñuú kídí kéřì simi bi i'bí roné do úyuné do mingbúngu kágá ní. ²⁸ 'Yi máa yée ga bi niyí mingburoko 'yi 'dáná éyí e kací lorú bi Músa eké ní, niyí née lá gbékpí 'yíma'dí e roko'bu ndaá royé wá. Simi bi Lomo i'biógu nda mikánda lorú ní, zía 'dí'bi mbigí Owú 'bi ené Yésu bi utúasá miútúasá kací komoa ní zía ídíne káa do 'yi 'dáná éyí za fí.

8

Mikánda yéme ledre

¹ Simi tú'dú ledre ga bi 'dodozé yée zise ní za mbá, ídíse ówo a kídí wo bi ni kí roko'buné ní, ni kídí Yésu ni mongú 'yi 'dáná éyí, niyí cakaba mindíşiyé kí Lomo do bi kíé'do komo ere. ² Ni ndìşì 'dáná éyí simi mbigí 'Dìcì 'bi Lomo bi komo ere ní. Mbigí 'Dìcì née Ngére ubú ne, ndaá 'bi ené 'yíma'dí wá.

³ Káa zí bi mongú 'yi 'dáná éyí ndìşì í'bí tákpásìlì e kpá kí 'dáná éyí e ní, Yésu bi ni kpá mongú 'yi 'dáná éyí ní, ni kpá í'bí 'bi ené éyí zía kpá 'dáná éyí. ⁴ Idí Yésu ma'dáa ni kóo ba do sogo káṅgá ona yá, káa bi sì ledre bi zía kpá ídíne 'yi 'dáná éyí gí roa ní ndaá, gí zía 'yi 'dáná éyí e niyí yi eyé goó bo ndìşiní 'dáná éyí kací lorú bi 'bi Músa ní. ⁵ Moko 'bi 'dáná éyí bi ndìşiní méngi a simi 'Dìcì 'bi Lomo do sogo káṅgá ona ní, ni lá ñuú lili moko 'bi 'dáná éyí bi komo ere ní. Née sì ledre bi simi bi kóo Músa ni ndìşì ubú kútú gí ro ndìşì ini ini zí Lomo simi a, zí Lomo kóo èşì sìlìne komo a kídí, "Ídí méngi moko ga gére née tí za cé káa zí bi kóo máuku ledreyé zíyi do landa bi Sináyi ní." ⁶ Moko 'bi 'dáná éyí bi Lomo i'bí zí Yésu méngi a ní, romo do 'bi ngíti géyi 'yi 'dáná éyí e go mbá. Kpá káa zí mikánda ledre bi Lomo yeme gí rozé ní, ni kí ledrené owóowó rómo do kurú a bi kóo 'dá'dá ní mbá. Gí zía Yésu toro 'dá'dá ne.

⁷ Idí mizefi yéme ledre kóo 'dá'dá ní méngi kóo moko bo bilámáne, káa bi Lomo yeme ené kóo ngíti mikánda ledre wá. ⁸ Lomo owo bú bilámáne kídí ledre kóo née yeme ní, 'yíma'dí e nderení eyé kací a wá, gí zí kéyi née ní, zía úku ledre kídí,

"Sindj kadra ni ógu,
zíma yéme mikánda miyéme ledre
kí kufú Isiréle
kpá kí bulúndu Zúda e.

⁹ Mikánda ledre bi mááyí yéme a ní ni kpí gí zí wo bi kóo máyéme gí ro bulúndusé e simi bi máútú zíye 'dá'dá

zíma 'dí'biógu yée gi simi Ízibiti ní.
Gi zía ledre bi máyéme gi royé ní ndaá 'bi
ené zíye kí ledrené owóowó wá.

Gi zía bi menginí ledre kenée ní, zíma
óyó sogomá zíye.

¹⁰ Ba nda go mikánda miyéme ledre bi
mááyí yéme a kí 'yi 'bi Isiréle e
gi kací a ba.

Mááyí 'dódo lorú amá e zíye ówoyéme a,
zí cíyí a ólúne ngiri simi mimbé'deyé.

Nda née zíma ídíma Lomo bi zíye ndisíyé
óto úndru a,

gi zía niyí go 'yi amá e.

¹¹ Nda gi ore, 'yi bi ni ídíáká yaá owoyeme
máa káa do Ngére eyé wá,

ili kpá fú do 'dódo ledre amá zíne ní
ndaá.

Niyí go za mbá 'yi ga bi owoyemení máa
go ní,

mingburoko 'yi e kí minzéré owú e
mbá.

¹² Gi zía bi owoyemení máa go ní, ledre
ga bi kóo luyúní yée 'dá'dá ní mbá

máátoómo yée go mbá,
mááyí lúlúoyó yée gi royé za mbá

'dá'ba."

¹³ Ledre máa wo bi Lomo yeme ba ní,
ni mikánda yéme ledre. Gi zía ledre máa
wo bi kóo yeme 'dá'dá née ni yi eyé go
kurúne, moko ndaá lolu simi a wá ni úkú
ené miúkú.

9

Lorú gi ro mizefi yéme ledre

¹ Ídísé ówo a kídí, mizefi ledre kóo
Lomo yeme zí bulúndusé ga kóna ní,
í'bí kóo lorú káa do misi'di 'bi ndisí óto
úndruné zíye, zía kpá úku ledre idíní
úbú kútú káa do 'dící zíne gi ro do ndisí
íni ini simi a zíne. ² Simi bi ubúní kútú
née ní ní, zíye ífi simi a gbre kí mbílí
bongó. Mizefi simi a bi mi'dí tara mbotú
ní, zíye 'dí'bióto éyí bi ndisíní únduóto
pho'du doa ní, kí tarabíza kpá kí ambata
bi yemení kí iri Lomo ní mbá simi a ore.
Ndisíní ndólo simi 'dící máa née kídí,
Bi 'bi Lomo. ³ Nda sogo mbílí bongó bi

ingí'dutuní zaá yana íri ní, ndoloní 'bi
eyé simi 'dící máa wo née kídí, Mongú
Bi 'bi Lomo. ⁴ Éyí ga bi 'di'biotóní yée
simi bi máa wo née íri ní, niyí 'bi eyé
mbá kpí. Niyí mbayi bi o'bóní gi simi
dábu gi ro ndisí óngbó abúrengú kí
bilámá ndonyoné doa gi ro zí cika a ndisí
ndéréne zí Lomo ní, nda kí sondúu bi
kururúní simi a kí roa mbá kí dábu, née
sondúu 'bi yéme ledre. Do 'dí'bióto owú
pheré bi o'bóní gi simi dábu kí éyí miánu
bi kóo Lomo ndisí úcuógu a gi komo ere
ndoloní mána* ní, kí ngbángbá 'bi Aróna
bi mbílí ndisí ú'bu miú'bu gi zí roko'bu
'bi Lomo ní, nda kpá kí misisilekpe tutú
bi ekéní lorú 'bi miyéme ledre 'bi Lomo bi
sokó ní roa. ⁵ Do yéme lílì éyí e gbre káa zí
lílì maláyika e ní, zíye yáya fúndúye mbá
miyáya do sondúu kí'dí bi ndisíní óyú
sámá bi gi ro zí Lomo 'dí'bióyó lúyú ledre
'bi 'yíma'dí e ní. Utúasázé úku yéme
ledre gi ro ledre máa née wá.

⁶ Simi bi 'yi 'dáná éyí e yemeonzóní éyí
ga gére née go mbá kenée ní, zíye nda
ndisí ólúye simi mizefi simi kútú née ndisí
íni ini zí Lomo kací kadra mbá. ⁷ Simi
odu simi 'Dící 'bi Lomo máa bi 'bi ené
Mongú Bi 'bi Lomo ní, mongú 'yi 'dáná
éyí e ndisí lengbe ólú simi a íri duú ne
simi simibi kíe'do kpá kí'dí kérí.† Togú olú
go íri yá, ndisí lengbe íni ini zí Lomo kí
óyú sáma bangá bi gáa ongoonzóní ní gi
ro zí Lomo lúlúoyó lúyú ledre ené, kpá kí
lúyú ledre bi 'yi e luyúní ngára owoní wá
ní. ⁸ 'Dówú Lomo ndisí 'dódo ledre máa
ga ba zíze ne, kídí 'yi ndaá ólú do Mongú
Bi 'bi Lomo née wá, káa zí bi 'yi e ndisíní
aka lódú ba fú misi'di bi kóo lorú 'bi Músa
'dodo ndisíní íni ini kíe zí Lomo simi kútú
ní. ⁹ Lílì ledre née 'dodo karaba zíze kídí,
bangá ga bi kóo ndisíní ongoonzó yée
'dáná éyí kíe zí Lomo ní, utúasá ené óto
'yi zía ídíne mbigí 'yi 'bi Lomo wá. ¹⁰ Lorú
ga gére née ni yi eyé lá gi ro zí 'yíma'dí e
ánu éyí kpá kí éwé éyí e nda kpá kí ledre
'bi lúgu éyí e. Ambá yéme ledre née

8:12 8:12 Yeremáya 31:31-34 * **9:4** 9:4 Mána: Née éyí miánu bi kóo Lomo ndisí úcuógu a zí Isiréle e gi komo ere simi bi niyí simi súwú kí simibi cí gbre ní. Ólo Ólúógu 16:1-36. † **9:7** 9:7 Ólo ledre gi ro ledre bi mengi roné simi ba simi Lévi 16.

nì dọ̀ṣù gị ro kọ̀rọ̀'bu 'yìma'dí, 'búó togú sìnḍí kadra ogụ go zí Lomo óyóló'bó ledre ga gère née ne.

Ledre sáma Yésu owó romo do 'bi bangá

¹¹ Bì ba ní Yésu ogụ nda go cù ne. Nì goó ne mongú 'yì 'dáná éyì zize simì 'Dìcì 'bì Lomo komo ere. Moko ené ndaá kí bì máa yée ga bì 'yìma'dí yemení ye kí ìrì Lomo do sogo káṅgá ona ní wá. ¹² I'bì mbigí kọ̀rọ̀'buné bì romo do bangá e ní do úyuné káa do mongú 'yì 'dáná éyì. Zía ólúne simì Mongú Bì 'bì Lomo kí mbigí sámané. Gị zí kẹ̀yì née, zí Lomo geré lùlúoyó lúyú ledre ezé 'bì 'yìma'dí e za fí. ¹³ Sáma bangá kí mbụkụ bangá ga bì ongbóní yée zí 'yì 'dáná éyì ndịsì óyụ yée ní, ndịsìní lúgu lá dọ̀ṣù gbékpí ro 'yìma'dí. ¹⁴ Sáma Kírésìto utúasá dọ̀ṣù ne lúguráyì 'yì e gị simì lúyú ledre gị zía 'Dówú Lomo i'bì roko'bu ne zí Yésu ma'dáa zía í'bì roné zí umbu do úyuné káa do mongú 'dáná éyì zí Lomo. Gị ro zí sáma née lúguráyì sómú ledre ezé káa bì azé ndịsì sómú ledre ga bì nì 'dí'biógu zize umbu ní, gị do bì zize ndịsìzé méngì moko zí Lomo bì trìdrì ní.

¹⁵ Gị zía bì i'bì roné zí umbu ní, zía ndịsì ódroné do bì kací 'yìma'dí e zí Lomo gị zía 'dí'biogụ míkánda miyéme ledre 'bì Lomo go zí 'yìma'dí e gị ro zíye ndíki trìdrì bì za fí ní. Sị ledre bì uyu gị roa ní, nì gị ro úgú go 'yì e gị simì lúyú ledre bì kóo luyúní simì kọ̀rọ̀ miyéme ledre kóna ní.

¹⁶ Káa zí ledre bì gị ro odu kúrú 'yì ní. Togú 'yì ukuomo ledre zía úyuné yá, 'yì ga bì 'yì née ukuomo ledre née zíye ní, idíní méngì a tí kenée gị zía née ledre bì 'yì née ili ní. ¹⁷ Togú 'yì nì aka kí komoné yá, ledre bì nì úku a ní owó ené e wá, ledre née nì ówó komo 'yì e zíye méngì a nda gị do kací umbua. ¹⁸ Née sị ledre bì simì mizefì miyéme ledre bì dongará Lomo kí 'yìma'dí e gị ro zía ídine kí roko'buné yá, ili zí sáma ndé'yìne gị zía té kí ní. ¹⁹ Simì bì Músa 'dodo asá lorụ 'bì Lomo go zí 'yì 'bì Isiréle ní, zía 'dí'bi mbílí kí mimoli kálá bangá zía

ésì yée simì sáma owú ìtí kí ina gáa ongoonzóní ní, óyụ yée ro bụkụ 'bì lorụ 'bì Lomo nda kpá kí 'yìma'dí e. ²⁰ Simì bì nì ndịsì óyụ sáma ma'dáa ní, "Zía úku ledre kídí, sáma ba 'dodo go kídí ledre bì Lomo yeme wo dongaráne kise 'yìma'dí e ní nì ma'díi." ²¹ Zía kpá óyụ sáma née ro kútú kpá kí éyì ga bì ore ndịsìní ìni ini kíe zí Lomo ní mbá. ²² Nì kenée gị zía lorụ 'bì Lomo uku kídí éyì e mbá nìyí útúasá kací komo Lomo 'búó togú sáma nde'yì go gị royé. Kpá kenée née Lomo nì ótoómo lúyú ledre 'bì 'yìma'dí e 'búó togú sáma nde'yì go gị royé.

²³ 'Dáná éyì ga bì za mbá 'yì 'dáná éyì e ndịsìní 'dáná yée kí bangá do sogo káṅgá ona gị ro óto 'yì e ídiye mbigí 'yì ga bì 'bì Lomo ní, ndaní née mbigí a wá, née lịlị a. Mbigí 'dáná éyì nì wo bì kí éyì bì gị komo ere ní. ²⁴ Kírésìto 'daná 'bì ené éyì do bì máa wo bì 'yìma'dí e yemení ye kí sịlìye kídí née bì 'bì Lomo ní wá. Bì máa wo bì 'yìma'dí yemení ye ní, née lá lịlị 'Dìcì 'bì Lomo bì komo ere ní. Ndịsì 'bì ené yì ené geré simì mbigí 'Dìcì bì 'bì Lomo ní kí Lomo do bì kịé'do komo ere ìri za fí. ²⁵ Nderé ené 'bì ené do Mongú Bì 'bì Lomo kí'dí tú'dù gị ro úyuné káa do 'dáná éyì gị rozé káa zí bì Mongú 'yì 'dáná éyì e bì do sogo káṅgá ndịsìní ndéré ándá royé mindéré ándá kací simìbi e mbá do Mongú Bì 'bì Lomo ní kí sáma bangá e ndịsì óyụ yée wá. ²⁶ Idí née kóo mbigí ledre bì Lomo yeme ne kídí 'dáná éyì idí méngì roné kí'dí tú'dù ní yá, káa bì Yésu nì úyu ándá roné miúyu ándá tónóne kú gị simì kadra bì kóo Lomo yeme do sogo káṅgá ba ní ní. I'i, ogụ do sogo káṅgá lá dọ̀ṣù kí'dí kẹ̀rì do úyuné gị ro 'dí'bióyó lúyú ledre ezé za fí. ²⁷ Gị zía Lomo yeme go kenée kídí 'yìma'dí e idíní úyu dọ̀ṣù kí'dí kẹ̀rì nda gị do kací mizefì umbu née zíne nda 'decì ngbangayé. ²⁸ Cé káa zí bì kóo Kírésìto uyu dọ̀ṣù kí'dí kẹ̀rì gị ro zí Lomo ótoómo lúyú ledre 'bì 'yìma'dí e gị ro karanée zíne kpá ndá'baógu ándá roné do sogo káṅgá. Mindá'baógu a née ndaá lolụ kpá gị ro 'dí'bióyó lúyú ledre 'bì

'yìma'dí e wá, nda gí ro í'bí tridri bì za fí ní zí 'yì máa yée ga bì ndìshìní óto komoyé gí ro mindá'baogú a ní.

10

Yésu ni mbigí 'yì 'dáná éyì

1 Tú'dú ledre ga bì za mbá Músa eké yée káa do lorú ní, ndaní eyé mbigí ledre ma'dáa wá, née za mbá lili bilámá ledre bì miúyu Yésu káa do mbigí 'dáná éyì 'dí'biógu ní. Abú 'yì 'dáná éyì e ndìshìní 'dáná ándá éyì mi'dáná ándá kací simibi e mbá yá, kurú misi'di bì ndìshìní 'dí'bi a ndéré káe ini ini zí Lomo ní, oto ené Lomo zía ídíne kí rokinyi zía 'dí'bióyó lúyú ledre 'bì 'yìma'dí e wá. 2 Idí kóo kurú misi'di bì 'bì ini ini zí Lomo ní oto kóo Lomo bo zía ídíne kí rokinyi zía ótoómo lúyú ledre 'bì 'yìma'dí e, káa bì 'yì 'dáná éyì e ootomoní kí 'dáná éyì go gí zía 'yì ga bì 'yì 'dáná éyì e ndìshìní 'dáná éyì kpá gí royé ní ndaní lolu ba fú lá kí ngírì 'bì lúyú ledre royé wá. 3 Ngírì ndìshì méngì yée gí zía 'dáná éyì ga bì 'yì 'dáná éyì ndìshìní 'dáná a kací kadra kí simibi e mbá née ní ndìshì óto 'yì e zíye ndìshiyé éré ngírì kídí togú 'danání éyì zí Lomo gí royé wá yá, lúyú ledre ukú gí royé wá. 4 'Dáná éyì bì 'yì 'dáná éyì e ndìshìní 'dáná a kí sáma ítì e kí ina e ní, Lomo 'dí'bioyó ené lúyú ledre gí ro 'yìma'dí e gí zía wá.

5 Simi bì Kírésito Yésu ogú ní, zía kóo úku ledre zí Lomo kídí,
“Lomo ili eyì zíma óngóonzó bangá zíyì káa do éyì 'dáná wá,
née sí ledre bì óto máa káa do 'yìma'dí ní.

6 Ndá 'bì eyì kí rokinyi gí ro do ndìshì óngóonzó bangá e kpá kí ngíti géyì éyì e óngbó yée káa do 'dáná éyì zíyì gí ro lúyú ledre wá.

7 Née sí ledre bì máuku ledre gí zía máyá mááyí ba ní ní, gí zía ekéní kóo ledre go kenée gí romá simi miéke kúrúyì.

'Máogú go méngì éyì bì ili ní.' ”

8 Zí Yésu kpá úku ngíti ledre kídí, “Dáná éyì bì ndìshìní 'dáná yée zíyì kí bangá, togú mbú mikánda éyì gí yáká, togú mbú bangá bì óngóonzóní do óngbó a zíyì sí mbayi ní, ndá 'bì eyì kí rokinyi gí ro éyì ga gére née mbá wá.” Abú Músa eké kóo go simi lorú kenée ní. 9 Wo Yésu, zía kpá úku ngíti ledre kídí, “Lomo máogú go do sogo kángá méngì éyì bì ili ní.” Née ní, zía ìnyiné 'dútú tú'dú misi'di ga bì kóo 'bì mizefi miyéme ledre ní mbá 'dá'ba zía líkpí misi'di 'bì mbigí 'dáná éyì bì 'bì gbre yéme ledre ní. 10 Ma'díi, née ledre bì Lomo ili ní. Umbu bì Kírésito Yésu uyu wo kí'dí kéré káa do mbigí 'dáná éyì ní, oto zée go káa mbigí 'yì ga bì 'bì Lomo ní, gí zía lúyú ledre ndáa lolu rozé wá.

11 Kací kadra mbá, 'yì 'dáná éyì e ndìshìní tóro 'dáná éyì e zí Lomo kací lorú 'bì 'dáná éyì bì Músa eké ní. Abú ndìshìní 'dáná éyì ga gére née tí kenée yá ní, í'i, oto ené Lomo zía ídíne kí rokinyi zía 'dí'bióyó lúyú ledre 'bì 'yìma'dí e gí royé fú lá wá. 12 Simi bì Ngére Yésu ogú káa do mbigí 'yì 'dáná éyì ní, i'bí roné do úyuné káa do mbigí 'dáná éyì dujú kí'dí kéré, geré zí Lomo ídíne kí rokinyi zía 'dí'bióyó lúyú ledre 'bì 'yìma'dí e gí royé za fí. Yésu ma'dáa niyí cakaba mindìshiyé kí Lomo do bì kíe'do za fí. 13 Tónóne gí simi sındi kadra máa bì kóo née, ndéréoguné gí karaba ní, ni mindìshìné sóngó sındi kadra bì gí ro zíne ídíne Ngére do ezeokóne e za mbá ní. 14 I'bí roné do úyuné káa do mbigí 'dáná éyì kí'di kéré gí ro zí 'yì ga bì ngunúní ledre 'bì Lomo go ní ídíye mbigí 'yì ga bì 'bì Lomo ní za fí.

15 Ledre née utúasá go kpini kí ledre bì kóo 'Dówú Lomo uku ní,

16 “Ba miyéme ledre bì mááyí yéme a kíye gí do kací a ba.

Mááyí 'dódo lorú amá e zíye ówoyéme a, zí ciyí a ólúne ngírì simi mimbé'deyé.”

17 Zía kpá úku ándá ledre kídí,

“Mááyí lúlúoyó lúyú ledre esé e za mbá 'dá'ba,

gi zía má'dí'bilúgu sée go zíma káa do mbigí 'yi amá e."

18 Káa zí bi Lomo lụlụoyó lúyú ledre ezé e go, azé nda go mbigí 'yi ené ní, sí ledre bi zíze ndá'bazé kpá fú ndịsị óngóonzó bangá ndịsị 'dáná éyị kíe zía ní ndaá lolu wá.

Ndazé óyó sogoze zí Lomo wá

19 Owú 'bi Babá e, ndazé lolu ónzó komozé mióonzó gi ro ndéréze simi Mongú Bi 'bi Lomo bi komo ere ní wá, gi zí sáma Yésu bi lefe bi gi rozé ní, mịsì'di ere likpí go zíze fúó. 20 Gi zía bi Yésu i'bi roné káa do mbigí 'dáná éyị do úyuné gi rozé ní, ni zíze go káa zí mbílí bongó bi ingíní 'Dící 'bi Lomo zíze ólúze kpurú gi simi a ndéréóguzé zí Lomo ní.

21 Káa zí bi Yésu ni nda goó ne Mongú 'yi 'dáná éyị gi rozé simi 'Dící 'bi Lomo ní, 22 idíze kpá fú ndịsị ndéré zí Lomo kí mimbé'dezé kíe'do kací kadra za mbá. Gi zía umbu bi Yésu uyu wo gi rozé ní, sáma a lugurayi zée káa zí éyị bi luguní kí iní bi kí komoné drá ní.

23 Idíze lánýá ro ledre máa née kí mimbé'dezé kíe'do gi zía togú Lomo uku ledre go yá, ni tí méngi a ma'díi. 24 Idíze ódó rozé káa do éyị kíe'do kí lafúze e, zíze ndịsízé óto 'búye kpá kí sáká yée kí bilámá míméngi ledre. 25 Togú go sındi kadra 'bi ini zí Lomo yá, ídísé yóko rosé ndro kí lafúze e. Ndásé ídí káa zí ngiti géyị 'yi ga bi iliní yóko royé kí lafúye ndịsị ini ini zí Lomo wá ní wá. Ídísé ndịsị sáká lafúze e kpá kí lórụ rosé dengbise gi zía sındi kadra 'bi mindá'baógu Ngére Yésu ni go gbóo.

26 Káa zí bi ngunuzé ledre Yésu go, togú zíze ndá'bazé ndịsị lúyú ledre káa zí éyị bi owozé aka fú lá wo wá ní, ngiti 'dáná éyị bi niyí 'dáná a gi rozé gi ro zí lúyú née úkúne ní ndaá lolu wá. Gi zía Yésu ma'dáa uyu kóo gi rozé dujú kí'di kéri. 27 Togú úwúsé ledre ba wá, zise 'dütü mbílise 'du'dorú do ndá'basé lúyú ledre yá, ídísé ówo a kídí ásé go ezeokó Lomo ndịsísé go dujú sngó umbu

'bi pho'du bi owoofu go ni úfu ezeokó née kíe ní. 28 Ídísé ówo a kídí ledre ba ni ma'díi, lili a ni káa zí loru 'bi Lomo bi kóo Músa ekéní kídí, togú 'yi méngi lúyú ledre go, zí ngiti géyị 'yi e, togú gbre kí ota úku ledre go kídí ma'díi 'yi née luyú tí ledre go kenée yá, niyí tí geré úfu wo 'dá'ba. 29 Togú ledre ni kóo kenée bo gi ro loru, ídísé ówo a kídí togú 'yi lurúcayi Owú 'bi Lomo, kí umbu bi kóo uyu káa do mikánda miyéme ledre bi gi ro 'yima'dí e ní yá, kídí 'yi née ndịsị go úkucáyi roko'bu 'bi 'Dówú Lomo bi oto mimbé'de Lomo zía idrine ro 'yima'dí e ní. Lomo ni 'decí ngbanga 'yi máa née bisinyíne kngaya. 30 Ídísé ówo a bilámáne kídí togú Lomo uku ledre kídí, "Mááyí dujú máa wo bi ni miútúásáne gi ro méngi lúgu bisinyí ledre zí 'yi ní." Zí úku ándá ledre kídí, "Ngére Lomo ni 'decí ngbanga 'yi ené e." 31 Ídísé ówo a kídí roko'bu 'bi Lomo ofu go. 'Yi bi ni lúru komoa kí ledre ní ndaá, togú 'decí ngbanga 'yi go yá, ni ídí zí 'yi ma'dáa bisinyíne kngaya.

32 'Do'dó ga bi kóo 'dó'dósé yée gi zí lerí, zí ngiti géyị 'yi e kpá 'dó'do sée gi zía bi ngunúsé ledre Ngére Yésu ní, ndaá ligi sée wá. 33 Simi ngiti géyị sındi kadra, 'yi ga bi ngununí ledre Ngére Yésu wá ní, ndịsini kóo 'dó'do sée kí ényí komosé, kí ócó sée do komo tú'dú 'yi e. Ngiti géyị yá, zise ndịsísé kí sáká lafúze e togú 'yi ga bi ngununí ledre 'bi Lomo wá ní niyí go méngi yée bisinyíne ní. 34 Bi ndịsị kóo sinyí rosé misinyí kí lúru lafúze ga bi otoní yée simi siginí gi zía bi ngununí ledre 'bi Ngére Yésu ní. Zise ndịsísé útusimisé kngaya simi bi 'yi ga bi ndịsini méngi sée 'yi ga bi 'bi Kírésito bisinyíne zíye ndịsiyé kí ngáka éyị esé e gi zise ní. Útusé simisé née gi zía ówosé yí esé bú kídí Lomo yemeomo bilámá ledre bi ngará ukú wá ní go zise komo ere.

35 Ídísé 'dí'bi siliise ro Lomo kpá fú ngbúo, ndásé óyó sogosé zía wá gi zía ówosé go bú kídí bilámá ledre ni go ndịsị sngó

sée komo ere. ³⁶ Ídísé ndịsị ụtụsimisé kíngaya gị do b́ źise nd́śśe ḿnǵ moko 'b́ Lomo nd́ŕe ḱe kṕa f́ú 'd́a'd́a ǵ ro ź Lomo í'b́ ́ndru b́ yemeomo ǵ rosé ń źise. ³⁷ Ǵ źa eḱń ledre ǵ ro Nǵere Ýsụ simi miéké kúrú Lomo kídí, "Ngítí śĺ ídíaká go lá cúku'dée ǵ ro źa ndá'baóguné, lụ'bú lolụ wá.

³⁸ T́ lá mbigí 'ý amá e ńý nd́ki tŕdŕ b́ za f́ ń ǵ źa ngunúní ledre amá go ń.

Wo b́ ń oyó sogoné źma ń, máutuásá ídí ḱ rokinyi ḱe wá."

³⁹ Ndazé ezé káa ź 'ý máa yée ga b́ oyóní sogoyé go ź Lomo b́ Lomo ń ́fu yée ń wá. Zée ga b́ ngunuzé ledre 'b́ Kírésító go ń, azé ídí d́ú ze tŕdŕ za f́.

11

Ngúngu ledre 'b́ Lomo

¹ Ngúngu ledre ń ówoyéme a kídí ledre b́ Lomo uku go ń, abú lurúze aka ḱ komozé wá, ledre ma'dáa ń t́ ḿnǵ roné. ² Née ś ledre b́ karaba mingburoko 'ý ga b́ kóo 'd́a'd́a ngunúní ledre 'b́ Lomo ń iriyé ń miékéne simi miéké kúrú Lomo ǵ źa ń.

³ Ǵ źa b́ ngunuzé go kídí Lomo ń bo ń, źze kpá ngúngu a kídí Lomo ma'dáa otoogu ere ḱ do sogo kángá za mbá ne. Uku lá ledre ź éý maáge ḿnǵ royé t́ kenée. Owozé go bilámáne kídí éý ga b́ za mbá nd́śźe lúrú yée ba ń, Lomo b́ ngára lurúze aka wá ń, otoogu yée ne. ⁴ Ǵ źa b́ kóo Ábele ngunungu ledre 'b́ Lomo ń, źa kóo 'd́'b́ mizef́ ý ené e káa do tákpásíĺ í'b́ a ź Lomo ḱ mimbé'dené ḱé'do. 'B́ ené éý máa ga gére emeromoní kóo ǵ do 'b́ Káyina. Ź Lomo kóo ídíne ḱ rokinyi ǵ ro éý ga gére née ǵ źa wo Lomo, owo go kídí Ábele ngunungu ledrené go ń go mbigí 'ý ené. Abú karaba Ábele ndáá lolụ do sogo kángá ona wá yá, éý ga b́ kóo ḿnǵ yée ń, azé aka f́ ówotátá ledre ǵ royé.

⁵ Ǵ źa b́ kóo nd́ś 'b́ Enóka ḱ míménǵ ledre ené ń kóo bilámáne do Lomo ń, ź Lomo 'd́'b́ wo nyé tŕdŕ

komo ere káa b́ ń úyu ḱ ke. Lomo ḿnǵ ledre née źa kenée, ǵ źa míménǵ ledre ené oto kóo Lomo go ḱ rokinyi. ⁶ Togú 'ý ngunungu ledre 'b́ Lomo ḱ wá, utúasá oto Lomo źa ídíne ḱ rokinyi wá. Mbigí 'ý 'b́ Lomo ń ídí d́ú 'ý b́ ngunungu go kídí Lomo ń bo ma'díi, źa kpá ngúngu a kídí ma'díi, Lomo nd́ś lengbe í'b́ tákpásíĺ ź 'ý ga b́ ńý mbigí 'ý ené e ń.

⁷ Ǵ źa b́ kóo Nówa ngunungu ledre 'b́ Lomo ń, źa kóo yéme kurungba źye ómoyé simi a ḱ 'ý 'b́ 'be 'b́ ené e ǵ ź mongú iní kóo ucu ń. Omoní née kóo ǵ źa uwú ledre b́ kóo Lomo uku źa ń. Ǵ źa b́ ngunungu kóo ledre 'b́ Lomo d́ú ne simi śnd́ kadra máa b́ kóo née ń ń, ź Lomo kóo 'd́ć ngbanga tú'dú 'ý e. ́ndru b́ Lomo nd́ś í'b́ a ź 'ý ga b́ nd́śń óto wo źa ídíne ḱ rokinyi ń, źa kóo í'b́ a ź Nówa.

⁸ Ǵ źa b́ kóo Abarayáma ngunungu ledre 'b́ Lomo ń, źa kóo úwú ledre b́ Lomo uku źa kídí ídí nd́ŕe nd́ś simi ngítí kángá kṕ ź kángá máa née nda ídíne káa do kángá ené ń. Simi b́ Abarayáma uwú ledre née kenée ń, źa t́ geré ́nyíné nd́ŕene. Abú owo kóo b́ b́ Lomo uku ledre a źa née wá. ⁹ Simi b́ kóo Abarayáma nderéogu simi kángá b́ kóo Lomo uku ledre a źa ń, nd́ś kóo íri ḱ sómú ledre b́ kídí née ń ona 'ý ḿogu, née nd́ś nd́ś simi kútú. Nda ǵ do kací tú'dú simibi e, ź wot́a Isáka ḱ owú 'b́ ené Yakóbo kóo kpá nd́ś 'b́ eyé simi kútú. Ledre b́ Lomo uku ź Abarayáma ń, ń kpá ḱmb́ ledre b́ kóo uku ź Isáka e ḱ owú 'b́ ené Yakóbo ń. ¹⁰ Simi b́ Abarayáma nderéogu simi kángá b́ Lomo uku ledre a źa ń, źa kóo kpá f́ nd́ś óto komoné ǵ ro 'be máa wo b́ Lomo yeme cú ne b́ ń ídí 'b́ ené za f́ odu a ndáá ń.

¹¹ Ǵ źa b́ kóo Sára e ḱ o'do 'b́ ené Abarayáma ngunúní ledre 'b́ Lomo ń, abú ńý kóo go ngokoyé yá, ź Lomo kóo í'b́ owú źye nd́ki a abú Sára ń kóo kára míkoto ndotó. Abarayáma owo bú kídí togú Lomo uku ledre go yá, ledre ma'dáa ń ḿnǵ roné. ¹² T́ ma'díi kpurú ǵ simi

owú bi Abarayáma ndikiní wo kí me'bené Sára nda do ngokoyé ní, zí owú máa nées nda ndíkiógu ríki sí do 'yíma'dí do sogo kángá tú'dú tú'dú tú'dú, 'yí óloónzó yée ndaá.

¹³ Míngburoko 'yí ezé ga kóna ngunúní ledre 'bi Lomo ní, abú uyuní kóo go mbá 'dá'dá zíye kí ndíki trídri bi za fí Lomo uku ledre a zíye ní yá, owoní kpá fú bú kídí Lomo ni karanée í'bí trídri nées zíye gí zía yée niyí yí eyé kóo do sogo kángá lá 'yí miógu e. ¹⁴ Togú 'yí e káa zí ga gére ukuní ledre ya yée niyí do sogo kángá lá 'yí miógu e yá, ndíshíní nées lúru bi gí ro mbígí bi bi yée niyí ndísi doa za fí odu a ndaá ní. ¹⁵ Togú ukuní nées ledre bi bi kóo oguní gí doa do sogo kángá yáa ní yá, éyí bi ni úçúomo yée kí ndá'balúgu royé simi a 'dága íri ní ndaá. ¹⁶ Gí zía yí ené ngunú ledre eyé zí 'bú bi bi komo ere ní ídine doyé. Gí zí keyí nées zí Lomo ídine kí rokinyi kíye simi bi niyí ndísi ndólo wo Lomo eyé ní gí zía Lomo ma'dáa yemeomo bi máa nées go zíye.

¹⁷ Gí zía bi kóo Abarayáma ngunú ledre 'bi Lomo ní, abú Lomo uzu kóo wo kídí idí óngoónzó Isáka káa do 'dáná éyí zíne yá, asi ené kóo wá ni kóo go nzíyiné gí ro óngoónzó Isáka. ¹⁸ Abú Lomo uku kóo ledre gí ro Isáka ma'dáa kenée yá, "Íriyí ni ówú do Isáka e kí owú 'bi ené e." ¹⁹ Simi bi Lomo ya Abarayáma idí óngoónzó Isáka káa do 'dáná éyí ní, Abarayáma owo yí ené kóo bú kídí, Lomo ni úrulúgu wo. Tí ma'díi, zí Lomo kóo yómo Isáka.

²⁰ Gí zía bi kóo Isáka ngunú ledre 'bi Lomo ní, zía kóo í'bí úndru zí owú 'bi ené ga bi kóo gbre, Yakóbo e kí Ésawu ní kídí, Lomo idí í'bí úndru zíye karanée zíye ídiye míngburoko 'yí e.

²¹ Gí zía bi Yakóbo ngunú ledre 'bi Lomo ní, simi bi kóo lúru roné nées ngoko go kíngaya nées utúasá lolu méngi tú'dú simibi e 'dá'dá wá ní, zía 'dí'biógu owú 'bi owú 'bi ené ga bi gbre ní, wotí Yoséfa zía ínyíoguné 'dága 'dókó roné ro ngbángbá

ené bi do sílíné ní ini ini zí Lomo kídí Lomo idí í'bí úndru zí owú ga gére nées.

²² Gí zía bi kóo Yoséfa ngunú ledre 'bi Lomo, simi bi lúru roné, nées ngoko go kíngaya nées utúasá lolu méngi tú'dú simibi e 'dá'dá wá ní, zía ínyiné úku ledre zí lafúne Isiréle e bi kóo niyí kéye mbá simi Ízibiti íri ní kídí, togú karanée niyí go ólúogú gí simi Ízibiti gí ona ndéréye do bi bi Lomo ili idíní ndéré ndísi doa ní yá, ndaní óyó sogoyé zí cóngóné wá, idíní 'dí'biútú a kpa ndéré kíe.

²³ Gí zía bi kóo 'bú Músa kí mbágáa ngunúní ledre 'bi Lomo ní, zíye kóo kála bicayi lorú bi ngére 'bi Ízibiti í'bí kídí idíní úfu owú 'bi Isiréle e bi owú ya'dá e ní mikála. Zíye 'dí'bi Músa ndéré ótoécí a, zía ménginé íri éfé ota káa bi niyí úfu a gí zía ni kí lámá roné kíngaya.

²⁴ Gí zía bi Músa ngunú ledre 'bi Lomo ní, simi bi lúru roné ngboróogú nda yí ené go ya'dá 'yí ní, zía ási ené kídí ndaní lolu fú lá ndísi ndólo nées wotí nyí ngére 'bi Ízibiti wá. ²⁵ Ili ené óyó sogoné zí 'yí ga bi 'bi Lomo zíne ndíshiné 'be 'bi ngére gí ro ídine kí rokinyi simi bi nées ni ndísi méngi bisinyí ledre ní wá, nées ili ndá'ba zíye gí ro zíye 'dó'dóye ndro kéye. ²⁶ Owo bú kídí Isiréle ga gére nées niyí mbígí 'yí ga bi 'bi Lomo ní, yée idíní 'dó'dó ndro kéye gí ro Kírésito bi karanée ni óto yée zíye ídiye kí rokinyi, gí zí wo bi nées ni ídí kí rokinyi gí zí éyí ga bi 'bi Ízibiti bi ndíshíní í'bí yée zíne bi niyí úkú eyé miúkú ní. ²⁷ Gí zía bi Músa ngunú ledre 'bi Lomo ní, kí ndéréóyó roné gí simi Ízibiti eré ené ngírí wá. Gí zía oto yí ené komoné dujú ro Lomo bi ngára lúru wo kí komoné wá, ndaá ro ngére nées wá. ²⁸ Gí zía bi Músa ngunú ledre 'bi Lomo ní, zía úku ledre zí Isiréle e kídí idíní ndísi sómúndíki Ayímbi Umbuokpó bi kóo óngoonzóní kábiríki e zíye óró sámáyé ro kágá mbotu e gí ro togú maláyika ga bi Lomo ni kása yée kí okó do 'yí 'bi Ízibiti e ní oguní go yá, niyí ówo sáma bi ro kágá mbotu 'bi Isiréle e ní,

zíye ókpóye geré miókpo ufuní owú e kírí nées wá.

²⁹ Gí zía bì Isiréle e nḡunḡuní ledre 'bì Lomo ní, zíye 'dóḡu Bikesì mikavu káa zì éyì bì nderéní yì eyé gí do ngáká bì ní. Simì bì asikírì 'bì Ízibiti oguní kpá gí ro 'dóḡu lódú kacíye ní, zì iní kúkú'dùtù yée yeré, zíye úyuyé mbá.

³⁰ Gí zía bì Isiréle e nḡunḡuní ledre 'bì Lomo ní, ledre bì Lomo uku zíye ní, zíye méngì a. Zíye gámá 'díkí gara bì kí ìrìné Zérìko ní gbaá kí sílì ìnyì doa gbre. Geré, zì gara bì o'bó'dikíní gara máa nées kée gbaá ní, zía ndúrùónzó roné rù bì.

³¹ Simì sìnḡì kadra máa bì kóo nées ní, ngíti kára nì kóo bo 'yì gámá kací ya'dá e faa, kí ìrìné Rába, gí zía bì nḡunḡu ledre 'bì Lomo ní, zía yómo Isiréle e ga bì lafúye kasaní yée káa do mbeze e simì Zérìko ní. Nda gí zì kéyì nées, simì bì Isiréle e ufuní 'yì e simì Zérìko ní, zíye kóo ótoómo Rába ufuní eyé wo wá.

³² Owú 'bì Babá e, nḡunḡu ledre 'bì Lomo tonó ené lá geré kize kése wá. Tú'dú tú'dú tú'dú ngíti géyì 'yì e gí zize 'dá'dá nḡunḡuní kóo ledre 'bì Lomo go, máútúásá óloónzó yée zise wá. Yée ga bì ca gí dongaraye mááyì ólo yée zise ní go káa zì, Gìdiyóna, Baráka, Samasóna, Zéfete, Dawídi, Sámele nda kí nébì e.

³³ Gí zía bì 'yì ga gére nées nḡunḡuní ledre 'bì Lomo ní, zì Lomo í'bì roko'bù zíye. Zì ngíti géyì ndìsì rómo ezeokóye. Zì ngíti géyì ídíye ngére e ndìsì 'déciyéme ngbanga zì 'yì e. Ledre ga bì kóo Lomo mocú zì ngíti géyì ní, zía tí méngì a zíye. Yée ga bì kóo bangá sinyí ga bì káa zì kemì ayíní nánáónzó yée ní, zì Lomo yómo yée, bangá sinyí oto soné royé wá. ³⁴ Ngíti géyì ezeokó yée ayíní kóo 'dí'bì yée úcù yée ku pho'dù gí ro zíye aráónzó royé 'dá'ba. Zì Lomo yómo yée gí simì bisinyí pho'dù nées arání wá. Ngíti géyì roko'bù nda zíye wá, zì Lomo í'bì roko'bù zíye, zíye ndìsìyè rómo komo ezeokóye. ³⁵ Ngíti géyì kará ga bì nḡunḡuní ledre 'bì Lomo ní, zì Lomo kóo úru sùmuyé ga bì uyuní ní gí simì umbu. Yée ga bì 'dí'biní yée gí ro 'dó'do yée gí zía bì nḡunḡuní ledre 'bì Lomo ní,

zíye tóroyé ngbúo oyóní sogoyé zì Lomo wá gí zía owoní bú kídí abú ufuní yée yá, Lomo nì úru yée karanée. ³⁶ Odóní ngíti géyì miódó, 'dí'bióḡu yée dongará tú'dú 'yì e do ndìsì úkucáyì yée kí ócò yée bisinyíne. Do 'dí'bì ngíti géyì ndéré ónzó yée simì s̀g̀ìnì. ³⁷ Ongboonzóní 'bì eyé ngíti géyì mióngboónzó kí tutú. Do óḡḡo 'dəcì simì ngíti géyì mióngo'dəcì tú. Do óḡḡoónzó ngíti géyì mióngoónzó kí maku e. Zì ngíti géyì ídíye 'yì lerì e, zíye ndìsì ésì royé dùjì saná ndìsì kée gí zì lerì. Do ndìsì 'dó'do yée do tú'dú misi'di e zíye ndúwúye mindúwú kíngaya. ³⁸ 'Yì ga bì 'bì Lomo nées, ngíti 'yì bì zía ídíne bílámáne do komo Lomo káa zì yée ní ndaá. 'Yì ga bì ilíní ledre 'bì Lomo wá ní giragá báyiní bílámá 'yì ga gére nées go. Zì ngíti géyì ídíye simì súwú faa, zì ngíti géyì ndéré kí ndìsìyè do landa e faa, ngíti géyì olù ndìsìnì 'bì eyé simì gu landa e, zì ngíti géyì olù ndìsì 'bì eyé simì gu e simì kángá.

³⁹ 'Yì ga gére nées utúasání komo Lomo go kpìnì gí zía nḡunḡuní ledre 'bì Lomo go za cù kí mimbé'deyé. Bílámá ledre bì Lomo yemeomo gí royé ní, niyí karanée ndíki a. ⁴⁰ 'Yì ga bì nḡunḡuní ledre 'bì Lomo nées, Lomo ilí idíní karanée ndíkì trìdrì bì za fí ní. Ledre máa nées nì méngì roné simì bì mēngìonzó zé moko bì Lomo í'bì zize méngì a ní go gí ro zize ídíze ndro kí lafúze máa ga gére nées.

12

Ndásé óyó sogosé zì Lomo wá

¹ Káa zì bì azé go méngì moko 'bì Lomo dongará tú'dú 'yì ga bì kóo nḡunḡuní ledre ené go 'dá'dá gí zize káa zì ndìsìzè ngásá midogelígèlì ní, idízè ótoómo ledre ga bì niyí úcùómo zée kí mēngìonzó moko máa nées ní ní mbá 'dá'ba, gí ro zize mēngìóḡu a gí do oduné. ² Bì goó kenée ní, idízè óto komozé kíngaya ro Yésu bì nì cíyì nḡunḡu ledre ezé ní. Otoomo kóo roné káa zì éyì bì ledre romo wo go ní zì 'yì ga bì nḡunḡuní ledre 'bì Lomo wá ní úfu nées do mīngbūngbu kágá. Mēngì kenée, gí zía owo bú kídí gí do kací a nées,

née ni ídí kí rokinyi. Tí kenée ma'dí, niyi karaba mindisiyé kí Lomo do bi k'í'do. ³ Káa zí bi azé kése karaba go kpá 'yì ga bi 'bi Yésu ní, idíze lúru tóko mitóro a bi kóo toro ngbúó simi 'do'dó bi 'yì ga bi ngára ngunḡuní ledre 'bi Lomo wá 'do'doní wo k'íe ní, zize ndisi tórozé kpá kenée simi bi togú 'do'dó ni ógu rozé ní káa bi azé óyó sogoze zía ke.

⁴ Máuku zise, káa zí bi 'do'dó ndiki aka sée kí ási gi ro lúyú ledre wá ní, togú ndiki sée go yá ídísé tóro ngbúó, togú umbu yá ídísé úyu. ⁵ Ledre bi miéké kúrú Lomo uku zize gi ro zía í'bí roko'bù zise ní ligi sée go? Bi uku kídí,

“Owú 'bi amáa e, togú Ngére ni go lóru yìi yá, ndá lúru a káa zí owú ledre wá,
togú ucuomo mbú yìi káa bi áyí ndisi lúyú ledre yá, bi ndaá síní royí wá.

⁶ Ngére ndisi lengbe lóru owú 'bi ené e kpá kí 'dó'do yée kíngaya tí káa zí 'bumiowú ndisi lóru owú 'bi ené e ní gi zía 'búye ni doa.”

⁷ Togú ngíti géyì 'do'dó oguní rosé yá, ídísé ówo a kídí Lomo ndisi née énzì komosé gi zía áse owú 'bi ené e. Owú e za mbá, 'búyè e ndisíní lóru yée mílórú.

⁸ Owú 'bi Lomo niyí t'ù'dù, togú lorú sée káa zí bi ndisi lóru ngíti géyì owú 'bi ené e ní wá, kídí ndásé esé née mbigí owú 'bi ené e wá. ⁹ Káa zí bi ndisizé óto úndru 'Buzé máa yée ga bi niyí 'yìma'dí e do sogo kángá ona ndisíní lóru zée gi ro zize ídize mbí ní, idíze óto úndru 'Buzé máa wo bi Lomo komo ere ní kpá kenée gi ro zize ídize kí tridri bi za fí ní.

¹⁰ 'Buzé máa yée ga bi niyí 'yìma'dí e do sogo kángá ní, ndisíní lóru zée kí 'bi eyé sómú ledre 'bi 'yìma'dí e 'diya káa ní zíye úyu eyé. 'Buzé máa wo bi Lomo ni komo ere ní, ndisi 'bi ené lóru zée za cú kí sómú ledre bi 'bi Lomo ní gi ro zize ídize mbigí owú 'bi ené e. ¹¹ Simi bi niyí ndisi lólorú ní, 'yì ndaá kí rokinyi wá gi zía owo yì ené miówo. 'Yì bi loruní wo née, togú 'di'bi tí lorú máa née yá, ni ndisi méngi bilámá ledre zía ídine kí rokinyi gi zí Lomo.

¹² Bi goó kenée ní, ídísé 'dí'bi sílìse ro Yésu ndá gi ro zise ndisi tórosé kpá fú ngbúó. ¹³ “Ídísé ndisi méngi moko 'bi Lomo tí káa zí bi Lomo ma'dáa ili ní.” Gi ro zí lafúse máa yée ga bi ngunḡuní aka ledre 'bi Lomo kíngaya wá ní ndisiyé méngi lódú kacise, káa bi niyí lúyú gi do misi'di 'bi Lomo ke.

Ídísé ndisi méngi duú ledre ga bi Lomo ili yée ní

¹⁴ Ídísé ndisi ndisi kí 'yì e mbá kí mimbé'desé k'í'do. Zise ndisísé méngi duú éyì ga bi Lomo ili zise méngi yée ní gi ro zise ídise mbigí 'yì ené e. Togú 'yì ndaá mbigí 'yì 'bi Lomo wá yá, utúasá lúru Ngére wá. ¹⁵ Ídísé ndisi kí sáká rosé kí lafúse káa bi ngíti 'yì gi dongarase ni lúyú gi do misi'di 'bi Lomo ke. Togú ngíti 'yì oyólo'bó roné go ídine bisinyíne káa do gúru mbiya dongarase yá, ni síní simi do ngíti géyì 'yì e zíye ótoómo bilámá ledre bi 'dodoní zíye ní kenée zíye óyó sogoyé zí Yésu. ¹⁶ Ídísé 'bá'bá rosé káa bi áse lúyú ledre ke. 'Yì bi ngára ófúsé rosé kéne wá ní, ndásé só'do rosé kéne wá. Ndásé ónzóoto ledre 'bi Lomo lá gi ro gbékpí éyì ga bi 'bi sága ba káa zí bi kóo Èsawu ménginí wá. Tí bi kóo ni ne ndíká, ni 'dí'bi 'be kací 'buné zí Lomo í'bí úndru zía ní, onzóoto kóo ledre née lá gi ro owú éyì miánu bi lá cúku'dée ní. ¹⁷ Nda gi 'dá'ba simi bi ili úndru gi zí 'buné ní, úndru ogu ené lolu zía wá. Ini ini má, 'bua i'bí ené lolu kóo úndru zía wá.

¹⁸ Ndérésé esé 'bi esé zí Lomo té do landa bi Sináyi* kí'dí bi kóo ndisi ódro zí Isiréle e zí roko'bua ndisi 'bilé'bené káa zí mbílí pho'du ní wá. Simi sindí kadra máa bi kóo née ní, zí mituluru kóo útúne mbutú zí bi ídine mbiri, zí mongú síli íline káa zí migombi ní, ¹⁹ togú mbú dibilí owúne. Simi bi Lomo ndisi ódro ní, zí simi kúrú ndisi ówúne kí roko'buné 'dága. Bi tóro Isiréle e ndaá kóo gi ro ndisi úwú a wá. Zíye úku ledre zí mongú 'yì eyé Músa kídí, Lomo ma'dáa idí lá úku'bi ledre taraa zía óguné úku a zíye,

^{12:6} 12:6 Muruwayi 3:11-12 ^{12:13} 12:13 Muruwayi 4:26 * ^{12:18} 12:18 Landa Sináyi: Née landa bi kóo Lomo i'biogu lorú zí Músa doa ní.

yée niyí úwú a. ²⁰ Ukuní ledre née kenée gi zía ledre bi Lomo uku zíye ní, ngiri a olú go royé. Bi Lomo uku kídí, “Togú 'yi, togú bangá ekí go do landa ba yáa yá, idíní óngboónzó wo kí tutú 'dá'ba ní.” ²¹ Zí ngiri ledre née olúne kpá za cú ro Músa bi ni manda 'bi Isiréle maáge ní. Zía úku ledre kídí, “Ngiri ledre née olú go kpá za cú romá.”

²² Lomo mengi bilámá ledre go zise owú 'bi Babá e. Likpí misi'di go zise ógusé kó'dúne simi bilámá gara ené bi Yerusaléma do landa bi Záyono ní. Ógusé go dongará tú'dú maláyika ené ga bi komo ere iri ní gi ro zise ndisísé kéye simi rokinyi. ²³ Ásé go ndisi mbófo Lomo ndro kí ngiti géyi 'yi ené ga bi niyí komo ere iri bi iriyé ni miékéne simi búku 'bi tridri ní. Ógusé go zí Lomo ma'dáa gi zía ni ne 'yi 'déci ngbanga 'yima'dí e mbá. Lúyú ledre ndaá lolu rosé wá, útúásásé kací komoa gi zía ásé go ndro kí 'yi ené ga bi niyí go zía iri ní. ²⁴ Ógusé kpá go zí Yésu gi zía ni ne wo bi yeme mikánda ledre go dongarase 'yima'dí e kí Lomo ní. Zía léfe sámané 'di'bioyó umbu bi koo azé úyu a ze gi zí lúyú ledre ezé e ní gi komozé 'dá'ba. 'Bi ené ledre bi sámaa mengi ní ni bilámáne gi zí ledre bi koo sáma Abele mengi zía ndá'bané do lúndua Káyina bi koo ufu wo ní.

²⁵ Bi goó kenée ní, idísé 'di'bi sílise ro ledre 'bi Lomo ngbúó. Togú bi Lomo 'do'do koo Isiréle e gi zía bi kalaní ledre bi koo kasa Músa úku a zíye mikála ní, sara togú bi uku nda kúrúne cú ne gi komo ere zise kála a ní ni nda 'dó'do zée cú káa be 'di? Ni rómo mirómo. ²⁶ Simi bi koo Lomo odro zí Isiréle e do landa Sináyi ní, kí'di kángá ndisi koo méngi roné geré ne gi zí roko'bua. Zía úku ánda ledre kídí, “Simi bi karanée mááyí úku ánda kúrúma gi ro zí ledre e óyóló'bó royé mbá mikándayé ní, do sogo kángá kí ere niyí kizi mbá mikizi gi zí roko'bumá.” ²⁷ Ledre née uku kídí, Lomo ni kizi éyi ga bi otoogu

yée ní, zía 'di'bioyó yée za mbá 'dá'ba. Éyi máa yée ga bi kiziní wá ní, niyí idíáká dúyú ye 'di'bioyoní yée wá.

²⁸ Káa zí bi azé go ndéréogu simi Kángá 'bi Lomo kí'dí bi ngiti éyi útúasá kizi zée iri wá ní, idizé ini ini kpá kí 'bi mbófo éyi zí Lomo ma'dáa za kí mimbé'dezé mbá gi zía azé go sí sílía ni go Ngére ezé za fí. ²⁹ “Lomo bi ndisizé ini ini zía ba roko'bua ni káa pho'dú 'boro bi ndisi ánuónzó ngánza bi ro kési ní.” Ni ánuónzó lúyú ledre e kenée.

13

Ídísé óto 'bú lafúse

¹ Káa zí bi ngungusé ledre Kírésito go ní, idísé ndisi óto 'bú lafúse kací kadra za mbá. ² Togú ngu oguní go zise 'be, idísé 'di'bi yée simi sumu. Ambí owone éyi née kenée yi ené maláyika e, Lomo kasa yée ne. Ngiti géyi 'yi e 'di'biní koo maláyika e go kenée simi sumu owoní eyé bi kídí née maláyika e ní wá. ³ Lafúse ga bi otoní yée simi sígini gi zía bi ngunguní ledre Ngére Yésu ní, idísé ndisi sómúndiki ledreyé kpá kí sáká yée. Ídísé ndisi 'dó'dó gi royé káa zí ásé kéye mbá simi sígini ní. Ngiti géyi lafúse ga bi ngiti géyi 'yi e ndisini 'dó'do yée kpá gi zía bi ngunguní ledre Kírésito ní, 'do'dó bi royé née idí ndisi ówoogu gi mimbé'desé zise idise kéye ndro simi 'do'dó ma'dáa.

⁴ Sée ga bi ófúsé rosé go ní, idísé óto úndru ófú ro'yi. Ngiti 'yi ndaá olúogu 'di sogo só'do 'yi bi ngará ofuní royé kéne wá ní wá. Lomo ndisi lengbe 'déci ngbanga 'yi ga bi ndisini só'do royé kí 'yi ga bi ofuní royé kéye wá ní mi'déci. ⁵ 'Yi ndaá idí kí mongú mimbé'de gi ro kési wá. Ídí idí kí rokinyi gi ro wo bi ni go ziyi ní. Gi zía Lomo uku kídí,

“Máutúásá amá ótoómo yi zí ledre rómo yi wá.

Máutúásá óyó sogomá ziyi kpá wá.”

⁶ Née sí ledre bi 'yi útúasá bú úku ledre kídí,

“Ngére ni ne 'yi sáká máa, gi zí keyi née,

sí ledre bi zíma éré ngiri éyí bi 'yíma'dí ni méngi a kíma ní ndaá."

7 Ledre manda ga bi kóo nṅunṅuní ledre 'bi Lomo gi zise 'dá'dá zíye ndísiyé 'dódotátá a zise ní, ndaá lígì sée wá. Ídísé lúru tóko mindísiyé bi kóna ní, zise ndísiyé méngi a kpá kenée. 8 Gi zía, Kírésito Yésu oyólo'bó ené roné wá, ni 'bi ené yí ené fú lá mbí kací kadra mbá. Ni ídí kenée za fí.

9 Togú ngiti géyí 'yí e oguní go kí ngiti mikánda 'dódo ledre kpí yá, ndásé nṅunṅu a wá. Roko'bú bi ndísiyé méngi moko 'bi Lomo kíe ní, Lomo ma'dáa i'bí ne kací bilámá mimbé'dené. Lorú 'bi Músa ndísi úku ledre gi ro ngiti géyí éyí e idíní ánu a, ngiti géyí ndaní ánu a wá. 'Yí ga bi kóo otoní komoyé ro lorú née ní ní, ndikiní eyé kóo éyí gi simi a wá. 10 Kírésito Yésu ni mbigí Mongú 'yí 'dáná éyí, i'bí za cú kuru'buné zí Lomo káa do 'dáná éyí gi rozé. 'Yí 'dáná éyí ga bi ndísiní 'dáná éyí sí mbayi* simi kútú bi do sogo kángá ona ní, utúasání ndíki sáká éyí gi zía wá.

11 Mongú 'yí 'dáná éyí 'bi Yúda e ndísi lengbe 'dí'bi sáma bangá bi oṅgoonzóní ní, ndéré kíe do Mongú Bi 'bi Lomo. Ndísi 'dáná a zí Lomo gi do bi zí Lomo ótoómo lúyú ledre 'bi 'yíma'dí e. Umbu bangá máa née do 'dí'bi a ndéré óngbóoyó a do bi bi ngára 'yí ndaní doa wá ní gi zía moko ndaá lolu simi a wá. 12 'Dí'biyóní kóo Yésu gi dongará 'yí e kpá kenée káa zí éyí bi moko ndaá simi a wá ní ndéréye úfu wo gi ro zí 'yíma'dí e ídíye mbigí 'yí ga bi 'bi Lomo ní kpurú gi simi sámaa bi lefe gi royé ní. 13 Idíze lánýá ro Yésu za kíngaya. Abú 'yí ga bi nṅunṅuní ledre ené wá ní niyí 'dó'do zée yá mengi éyí wá, idíze útusimizé gi ro zíze idíze simi 'do'dó máa née ndro kí Yésu ma'dáa. 14 Do sogo kángá ba ndaá 'bi ené 'be 'bi ezé wá. 'Be 'bi ezé ni yí ené komo ere. Ndísiyé ba óto komozé gi ro zíze ndéréze íri.

15 Gi zí bilámá ledre bi Yésu mengi zíze ní, idíze ndísi kófó iri Lomo kací kadra mbá ni óto Lomo zía ídíne kí rokinyi gi

zía ndísiyé née go 'dódo a zí 'yí e kídí azé go mbigí 'yí ga bi 'bi Kírésito ní. 16 Ídísé ndísi sómú ledre lafúse kí sáká yée kí mimbé'desé kíe'do. Née ngiti éyí bi bi ndísi éme ro Lomo gi zía ní.

17 'Yí ga bi niyí manda e ndísiní 'dódo ledre 'bi Lomo zise ní, ídísé ndísi úwú yée gi zía née moko bi Lomo gelé yée ne zíye ndísiyé méngi a gi rosé ní. Ídísé óto yée zíye ndísiyé méngi moko née kí bikidri mimbé'deyé gi ro zí Lomo ídíne kíse kí rokinyi.

Odu kúru

18 Ídísé ndísi ini ini zí Lomo gi rozé. Owozé go kídí mimbé'dezé ni go kíe'do zí Lomo, ilizé ndísi méngi dujú éyí bi ili ní. 19 Ídísé kpá ini ini gi romá, idí líkpí misi'di gi ro zíma ógumá zise íri 'diya.

20 Lomo 'yí méngi bilámá ledre zí 'yí e, ni ne wo bi kóo uru Yésu bi kóo kasaogu wo ógu léfe sámané káa do mikánda yéme ledre bi za fí dongaráne Lomo kí 'yíma'dí e ní. Yésu ni Ngére ezé kpá Mongú 'yí 'bá'bá zée. 21 Buzé Lomo idí í'bí bilámá éyí e zise gi do bi zise ndísiyé méngi moko ené bilámáne. Idí kpá í'bí roko'bú zíze gi do bi zíze ndísiyé méngi moko ené bilámáne. Owú 'bi ené Kírésito Yésu bi kóo ogú í'bí roné do úyuné do bi kacíze káa do mikánda yéme ledre dongaráze kí Lomo ní, 'yíma'dí e idíní ndísi mbófo wo za fí. Idí kenée.

22 Owú 'bi Babá e, ledre bi máéké kása zise ba ní, ídísé í'bí mbílise ndísi úwú a. Idí í'bí roko'bú simisé gi ro ledre e za mbá.

23 Otoomoní sílì 'yí gi ro lúnduzé Timatíyo gi simi sígini go. Togú ogú go 'diya zíma yáa yá, kí'dí bi mááyí go ndéré lúru sée íri ní, mááyí 'dí'biútú wo kpa zíze óguzé kéne zise íri.

24 Mandá zise kí manda esé ga bi áse kéye íri ní mbá. Lafúze 'yí ga bi nṅunṅuní ledre 'bi Kírésito, oguní gi simi kángá bi Ítali ní i'bíní kpá mandá zise íri kíngaya.

* 13:10 13:10 Mbayi: Née bi bi 'yí 'dáná éyí e ndísiní 'dáná éyí doa zí Lomo ní?

²⁵ Lomo idí lúru bi kacíse gi do bi zíse
ndíşíşé bilámáne.

**Wáraga bi
Yakóbo
eké ní
Ledre gi ro búkú bi
Yakóbo ní**

Yakóbo ngúru lúndu Yésu bi kóo ni nda go manda 'bi kanísa simi Yerusaléma ní eké ledre ba ne. Eké zí 'yì ga bi 'bi Kírésìto ngasá bayiní royé gi simi Yerusaléma gi zí okó do báiyé simi ngíti géyì kàngá e faa ní.

Yakóbo uku zí 'yì ga bi 'bi Kírésìto ní kídí míméngì ledre eyé kí mindìsiyé idí 'dódo a zí 'yì e kídí ma'díi ngununì ledre 'bi Kírésìto go. Zía í'bí lorù zíye gi ro ledre ga bi káa zí ledre 'bi ilí, lerí, mongú mimbé'de, mimbé'de sinyí gi ro éyì 'bi lafú 'yì e, úzu éyì nda kí ófú. Zía kpá úku ledre gi ro idí 'yì mbigí 'yì 'bi Lomo, 'bó'bù ro 'yì, ini zí Lomo, útusimi 'yì simi ledre e nda kí ledre gi ro komokenzì tí káa zí 'yì bi ni go 'yì lódú kací Kírésìto ní.

1 Maa Yakóbo bi 'yì moko 'bi Lomo kí Kírésìto Yésu Ngére ezé ní.

Máéké ledre ba máa zise, sée 'yì ga bi 'bi Ngére Yésu, bi báyisé ndéré kí ndìsì kací bi e faa ní.

Mandá zise za mbá kíngaya do bi ga bi ásé doyé íri ní.

Útusimi simi ledre

2 Lúndumá e simi Lomo, togú úzu éyì kí 'do'dó niyí ndìsì ndiki sée yá, ndásé 'dí'bi a káa do bisinyí ledre wá. 3 Simi úzu éyì ga gére née mbá, togú komosé ni yì ené kpá fú lá ngbúo ro Lomo kí Ngére Yésu yá, Lomo ni í'bí roko'bu zise ódó mimbé'desé kíngaya. 4 Káa zí bi goó kenée ní, utúasá miútúasá, idísé ndìsì útusimisé za kíngaya simi ledre e za mbá gi ro zise idíse kí roko'busé, zise útúasásé kací komo Lomo káa do mbigí 'yì ené e éyì bi lerí a ni méngì sée ní ndaá. 5 Togú 'yì gi dongarase owo'di'bi éyì bi Lomo ili zine méngì a ní wá yá, idí ini ini zí Lomo, Lomo ni í'bí cóngó sómú ledre zía. Gi zía

wo Lomo ndìsì lengbe í'bí bilámá sómú ledre zí 'yì ené e kí mimbé'dené kíé'do.

6 Mongú ledre ni wo ba. Togú 'yì ni go ini ini zí Lomo gi ro éyì yá, 'yì máa née misómú ledre ené ndaá idí gbre gbre wá. 'Yì bi ni kí misómú ledre gbre gbre ní, bi tóro ené ndaá kíé'do wá. Ni yì ené go cé káa zí mikáda mikavu bi ndìsì ilíló'bó roné gi zí mongú sili 'dáa 'dáa 'dáa ní. 7 'Yì bi ni kí misómú ledre gbre gbre kenée ní, Ngére ndaá 'bi ené kí rokinyi gi ro í'bí éyì zía wá. 8 Gi zía, misómú ledre 'bi 'yì máa née ndaá 'bi ené kíé'do wá.

9 Máuku zise lúndumá e simi Lomo, abú 'yì ndaá kí ledrené owóowó wá, bi ndaá sinyí roa wá, ni zí Lomo kí ledrené owóowó. 10 Tí lá 'yì bi kí tú'dú éyì e zine ní, simi bi Lomo oyólo'bó wo go zía idíne káa do 'yì lerí ní, bi ndaá sinyí roa wá, gi zía ni gágáoyó roné káa zí misúru kágá ní. 11 Gi zía kadra ndìsì olúogú kí pho'duné do óngbó kágá. Zí misúru ga gágáoyó royé kí lámá ga bi royé née mbá. 'Yì bi kí tú'dú éyì e zine ní ni gágáoyó roné kpá kenée simi bi ni ndìsì ngasá kací moko ené e ní.

12 Úndru ni idí zí 'yì bi ndìsì ódó mimbé'dené simi úzu ledre ní, gi zía simi bi toro go ngbúo simi úzu ledre ní, Lomo ni í'bí trídri bi za fí bi mocú ledre a ní zí 'yì ga bi otoní 'búa ní.

13 Simi bi 'do'dó ndiki ngíti 'yì go gi dongarase ní, 'yì née ndaá sómú a bi ya kídí, Lomo uzu née ne ní wá. Gi zía bisinyí ledre uzu ené Lomo wá, Lomo uzu ené kpá kú 'yì wá. 14 Bisinyí misómú ledre 'bi 'yì ni yì ené óto 'yì ma'dáa ne zía lúyú ledre. Zí lúyú ledre nda 'dí'bióyó wo gbála gi ro Lomo.

15 Gi zía 'bú bisinyí ledre ndìsì óto 'yì, zí 'yì ma'dáa tí lúyú ledre. Simi bi 'yì máa née luyú ledre go ní, zí lúyú ledre ma'dáa nda 'dí'biogú umbu do 'yì máa née.

16 Lúndumá e simi Lomo, 'yì ndaá lóndo sée zise lúyú ledre wá. 17 Bilámá éyì e kí bilámá tákpásílí e za mbá, 'Buzé bi komo ere otoogu bimióngó ne ngára oyólo'bó ené roné káa zí lúndí wá ní, otoogu yée ne. 18 Lomo gelé zée go zize idíze káa do owú 'bi ené e gi zía bi

ngunḡuzé ledre ené bi ma'díi ní go ní. Gi zí kényi nées ní, azé zía go mizefí éyí ga bi kí ledreyé owóowó gi dongará éyí ga bi za mbá 'yí e ndíşiní í'bí yée zí Lomo ma'dáa káa do mizefí éyí gi yáká ní.

Ledre ga bi Lomo ili yée ní

¹⁹ Lúndumá e simi Lomo, ídíse úwú ledre ba bilámáne. 'Yí e idíní ídí 'diya gi ro úwú ledre, togú nda gi ro úkulúgu ledre yá, idíní ídí ndo, mimbé'deyé nda kpá ndíşí éşí 'diya wá, ²⁰ gi zía, togú ilisé gi ro zise ídíse mbigí 'yí ga bi 'bi Lomo ní yá, ndásé ídí 'yí mimbé'dekesí e 'di'diya wá. ²¹ Gi zí kényi nées ní, ledre cayi ga bi kóo ndíşisé méngi yée, kí bisinyí sómú ledre ga bi kóo simisé ní, ídíse ótoómo yée za mbá 'dá'ba. Zise ngunḡu ledre 'bi Lomo kí mimbé'desé kí'do, gi zía wo Lomo oto ledre nées kenée gi ro zine yómo sée.

²² Míméngi ledre esé e idíní ídí za mbá kací kúrú Lomo bi ndíşisé úwú a ní. Ndásé úwú kúrú Lomo lá kí mbílise káa zí ndíşiní ócò gbékpí gboru éyí ní wá. ²³ Togú méngi kényi kací ledre 'bi Lomo bi ndíşí úwú a ní wá yá, áyí ídí cé káa zí 'yí bi 'di'bi miráyi lúru komoné simi a, ²⁴ kpálá bi oto miráyi bi zía inyiné ndéréoyó roné ní, geré zí tosoa bi gáa lúru ní lígi wo. ²⁵ Togú ndíşí méngi kényi kací lorú 'bi Lomo bi oto yíi zíyi ídíyi kí ro doyi ní yá, Lomo ni í'bí úndru 'bi tú'dú ledre e zíyi togú úwúómo ledre ené lá kí mbílyi lígi yíi wá ní.

²⁶ Togú yá nées ni mbigí 'yí 'bi Lomo, útúásá lolu úku bilámá ledre zí 'yí e wá lóndo royí go, moko ndaá simi éyí ga bi ndíşí méngi yée ní mbá wá. ²⁷ Mbigí 'yí bi 'bi Lomo ní, ni 'yí máa wo bi ndíşí méngi ledre ga bi 'Buzé Lomo uku yée ní, káa zí sáká kará umbu e kí owúsala e ní. Nda kpá kí ótoómo méngi bisinyí ledre e za mbá 'dá'ba.

2

'Yí e niyi za mbá kí ledreyé owóowó

¹ Lúndumá e simi Lomo, káa zí bi ngunḡuzé ledre Kírésito Yésu Ngére ezé bi roko'bua romo do ngíti géyi ngére e do sogo kángá ba go za mbá ní, ndazé méngi bilámá ledre lá kpara zí ngíti géyi 'yí e wá. ² Togú 'yí e gbre oguní do bi kótruro, ngíti a esí roné bilámá bongó kpá kí ngo'di gi simi dábu ro sílìne, zí ngíti a ídí 'bi ené 'yí lerí kí nzenze bongó roné, ³ togú zise úku ledre zí wo bi kí bilámá bongó roné ní kídí, "Mongú 'yí, bilámá bi ndíşí ni bi yáa ba," tí lá nda zí 'yí lerí nées yá, zise úku ledre zía kídí, "Bi ndíşí ndaá gi royí yáa wá, ndíşí 'bi eyí bi ore," ⁴ ndaá 'bi ené bi ndíşisé nées ífi simisé dengbíse zise ndíşí 'dəcí ngbanga 'yí e kí bisinyí sómú ledre bi simisé ní wá?

⁵ Lúndumá e simi Lomo, ówosé esé bi kídí Lomo gelé 'yí ga bi 'yí e ndíşiní lúru yée káa do 'yí lerí e nées ne zíye tóroyé ngbúo simi ngunḡu ledre eyé, gi ro zíye óguyé do bi bi wo Lomo uku ledre a gi ro 'yí ga bi kí 'búne doyé ní wá?

⁶ Tí lá ndíşisé nées lúru'dófu bi do 'yí lerí e. Ndaá 'bi ené bi 'yí ga bi kí tú'dú éyí e zíye nées ndíşiní méngi láráse yée ní wá? Ndaá 'bi ené bi ndíşiní ndéré kíse ye do ngbanga ní wá? ⁷ Ndaá 'bi ené bi ndíşiní kpá ye úkucáyi ledre gi do bi Ngére esé Yésu ní wá?

⁸ Togú ndíşisé go méngi ledre kací lorú bi miéké kúrú Lomo uku kídí, "Ídí óto 'bú lafúyi e káa zí bi óto 'búyi kí royí ní," ndíşisé nées go méngi cóngó ledre. ⁹ Togú ndíşisé lúru'dófu bi gi do 'yí lerí e, lúyúsé nées go ledre, Lomo ni 'dəcí ngbangasé gi zía ndítí'dófusé do lorú go.

¹⁰ Togú 'yí ndíşí méngi ledre kací lorú ga gére zía lé'bé'dófu gi do wo kí'do ní yá, 'déwe nées go zaá lorú ga gére nées mbá. ¹¹ Káa zí bi Lomo uku ledre kídí, "Ndá só'do me'be 'yí wá," zía kpá úku a kídí, "Ndá úfu 'yí wá." Simi ledre ga gére nées mbá, togú só'dosé rosé kí 'yí bi ófúsé rosé kéne wá ní wá tí lá zíyi úfu 'yí yá, Lomo ni 'dəcí ngbanga royí bisinyíne gi zía lé'bé'dófu do lorú 'bi Lomo go.

12 Miódrosé kí miméngì ledre esé e mbá, idí idí káa zí 'bì 'yì ga bi owoní go kídí ngbanga bi niyí 'dècì a royé ní ni óto yée zíye ídíye kí ro doyé. 13 Gí zía 'yì bi lerì lafúga mengì wo wá ní, lerìja utúasá méngì Lomo kadra 'dècì ngbanga wá. Gba kadra 'dècì ngbanga Lomo lurú lerì 'yì bú.

Ngúnḡu ledre 'bì Lomo kí méngì moko

14 Lúndumá e simì Lomo, togú 'yì uku ledre kídí néesé ngúnḡu ledre 'bì Lomo go mengì moko a wá ní, bilámá a ni ore wo be? Toso ngúnḡu ledre 'bì Lomo máa wo néesé ní utúasá goó yómo wo? 15 Lúrúsé aka, togú ezesé gí dongarásé ni do lerì bongó kpá kí 'bú roné kíngaya, 16 zí ngúrúsé úku ledre zí 'yì lerì néesé kídí, “Lomo idí kíyì, idí í'bí éyì miánu kí bongó zíyì.” Togú 'yì néesé uku lá ledre kí tarané saká 'yì lerì néesé wá ní, mengì néesé go ledre bi Lomo iliní ní? 17 Ni kpá kenée gí rosé. Togú ngíti 'yì ya néesé ngúnḡu ledre 'bì Lomo go togú mengì ené bilámá ledre zí 'yì e wá, 'yì néesé ranga yì ené ranga, ngúnḡu ené aka ledre 'bì Lomo wá.

18 Togú ngíti 'yì uku ledre kídí, “Áyí 'yì bi ngúnḡu ledre 'bì Lomo go, mááyí 'bì amá 'yì méngì bilámá ledre.”

Mááyí úku ledre zía kídí 'dódo aka ngúnḡu ledre 'bì Lomo bi ndìsiní úku a lá kí tara 'yì ní zíma, gí ro zíma 'dódo ngúnḡu ledre 'bì Lomo amá zíyì kí bilámá ledre bi mándìsì méngì a ní. 19 Ngúnḡusé go kídí mbigí Lomo ni dujú kǐé'do, néesé bilámá ledre. Ídísé ówo a kídí, bicayi lomo e ngúnḡuní kpá kenée kídí mbigí Lomo ni dujú kǐé'do. Zíye ndìsìyé éré ngìrì a.

20 Ówosé nzíyì ledre néesé wá gí zí 'dì? Mááyí 'dódo a zíse ma'díí kídí togú 'yì ngúnḡu lá ledre 'bì Lomo, mengì moko a wá moko ndaá simì ngúnḡu ledre ené néesé wá. 21 Lúrúsé aka éyì bi kóo bulúnduzé Abarayáma mengì zía utúasáne gí zía komo Lomo ní. Mengì ené kóo lá éyì kǐé'do wá, i'bí za cú owú 'bì ené Isáka káa do éyì 'dáná zí Lomo. 22 Ngúnḡu ledre

'bì Lomo ené ndìsì kóo ndéré ndro kí miméngì ledre ené. Zí ngúnḡu ledre ené utúasáne kpìni kacì ledre bi mengì wo ní.

23 Ledre néesé utúasá go kpìni kí ledre bi miéké kúrú Lomo uku kídí, “Abarayáma ngúnḡu ledre 'bì Lomo, zía utúasáne kacì komo Lomo káa do mbigí 'yì ené,” do ndìsì ndólo wo gí zía ezegámá Lomo ní.

24 Ídísé ówo a kídí 'yì ndìsì utúasá kacì komo Lomo káa do mbigí 'yì ené yì ené kacì miméngì ledre ené bi bilámáne ní ndaá 'bì ené lá gí zía bi ngúnḡu ledre 'bì Lomo ní wá.

25 Lúrúsé aka Rába bi kóo kára 'yì gámá kacì ya'dá e faa ní, utúasá kóo kacì komo Lomo gí zí bilámá miméngì ledre ené bi kóo 'dì'bi mbeze 'bì Isiréle e óto yée zíne 'be káa bi niyí úfu yée, do kásalúgu yée gí do ngíti misi'di kpì ní. 26 Káa zí bi ówosé bú, 'yì bi 'dówú ndáa simì a wá ní ni yì ené goó umbuné. Kpá kenée ngúnḡu ledre 'bì Lomo ni yì ené umbuné togú moko ndaá ní.

3

'Yì idí bándá dondenené

1 Lúndumá e simì Lomo, ndaá 'bì ené bi ya kídí tú'dú se niyí idí mbá 'yì 'dódo ledre zí 'yì ga bi ngúnḡuní ledre 'bì Kírésìto go ní wá, gí zía ówosé bú kídí zée ga bi i'bízé rozé 'dódo ledre 'bì Kírésìto zí lafúze ní, togú 'dodozé do bilámá misi'diné wá, Lomo ni 'dó'do zée kíngaya rómo 'bì ngíti géyì 'yì e. 2 Másómú ówosé bú bilámáne kídí zée 'yìma'dí e do sogo kángá za mbá azé 'yì lúyú ledre e, do misi'di e mingúngúcu. Togú 'yì bi taraa uku lúyú ledre wá ní, kídí néesé go cóngó 'yì. Utúasá go ndìsì 'bá'bá roné gí zí bisinyí ledre.

3 Ndìsìzé ódóoto ká'dá ro tara usáni e gí ro óyó komoyé kǐe zíye ndéréye kídí bi ilizé ní. 4 Ni kpá kenée gí ro mongú kurúngba. Abú tí bi ni mongúne kíngaya mongú síli bi roko'buné ndìsì ítrì a ne ndéré kǐe yá, 'yì kpúrónyó a ni óyó komo mongú kurúngba néesé lá kí owú ngodrú cúku'dée bi ndìsiní kpúrónyó a kǐe zía

ndéréne do bi bi ili ní. ⁵ Ledre née ni kpá kenée gi ro dondene. Dondene ni owú éyí cúku'dée rozé tí lá ndìsì mbófo roné mimbófo. Ni éyí bi kí roko'buné kíngaya cé káa zí so pho'du bi cúku'dée ní, togú utú simi ngáká súwú yá, zía árá mongú bi ndéré kie mindéré. ⁶ Dondene ndìsì óngbó 'yì káa zí pho'du ní. Ni bisinyí éyí kíngaya gi dongará éyí ga bi rozé ní. Ndìsì sínyíonzó kuru'bu 'yì nyé, zía ónzó a vuu ku pho'du. Zí dondene ma'dáa nda árá 'bi ené ku pho'du bi ilí wá ní.

⁷ 'Yì e utúasání bú 'dí'bi ríkí sí do bangá e, solú e, kí éyí tridri ga bi ndìsìní ndéré kí do simiyé bi kí ngítì géyì éyì trì ga bi simi iní ní do ulú yé 'be, ⁸ tí lá 'yì bi ni utúasá 'dí'bingéri dondene ní ndaá. Ni bisinyíne kíngaya simi ndìsì ené kpá bisinyí sùrú éyì bi ndìsì 'dí'biógu umbu ní.

⁹ Ledre ni gi ro dondene ore kpá káa, ndìsìzé kófó iri Ngére Yésu kí 'Buzé Lomo kí dondenezé. Zíze ndìsìzé úku sínyi ledre gi do bi lafúze kpá káe, káa zí éyì bi Lomo otoogu yé né simi tosoné wá ní. ¹⁰ Kémbí tarazé bi kíé'do ba ndìsìzé í'bí mbófo eyì kí úku bisinyí ledre e mbá kie. Owú 'bi babá e simi Lomo, ndaá miútúasáne zíze ndìsìzé méngì kéyì kenée wá. ¹¹ Bilámá iní miéwé kí bisinyí iní utúasání bú kúkuógu mbá gi simi gu 'dawú kíé'do? ¹² Owú 'bi babá e simi Lomo, bongó utúasá go ánáogu miáná olíva, togú mbú zí kóró ánáogu miáná bongó? Kpá kenée, bisinyí 'dawú utúasá ené 'dí'biógu bilámá iní miéwé wá.

Komokenzi bi gi zí Lomo ní

¹³ Ambí niyí 'yì ówo ledre kpá 'yì komokenzi dongaráse ní ye? 'Yì idí 'dódo a simi bilámá ndìsì ené kí miméngì ledre bi ndoo bi ndìsì ógu gi zí komokenzi ené ní. ¹⁴ Tí lá togú mimbé'desé eme ro lafúse e ngú kpá kí mongú 'bú éyì ndásé ndìsì síkpi fúndúse gi zía 'dága, togú mbú ásisé gi ro ledre bi cóngóne ní wá. ¹⁵ Toso komokenzi máa wo née ní ogú ené gi zí Lomo komo ere wá, ogú yì ené gi zí Satána do sogo kángá ona. ¹⁶ Gi zía

togú ndìsìsé óto bisinyí mimbé'desé ro lafúse e, zíse idíse 'yì 'bú éyì e yá, ndìsì esé utúasá idí bilámáne wá, komo bisinyí ledre ni ndìsì óngó dosé duú ne.

¹⁷ Tí lá komokenzi máa wo bi ndìsì ógu gi zí Lomo gi komo ere ní mizefi ledre ené, luyú ndaá simi wá, yì ené 'yì méngì bilámá ledre zí 'yì e, mimbé'dea ni zí 'yì e mbá bilámáne, ni 'yì bi ndìsì lúru bi simi ledre e cii kí, zía idíne 'yì úwú ledre e gi zí lafúne ní. Ni kpá 'yì bi lerí 'yì e ndìsì méngì wo miméngì ní, zía idíne 'yì sáká 'yì lerí e. Ndaá 'yì lóndo 'yì e wá. ¹⁸ 'Yì ga bi ndìsìní óto 'yì e zí mindìsì 'yì e idíne bilámáne ní, simi odu síndì kadra niyí idí mbigí 'yì ga bi 'bi Lomo ní.

4

'Bú éyì ndìsì sínyi dongará 'yì e

¹ Éyì bi ndìsì 'dí'biógu ófú kí okó dongaráse ní 'dí? Ndaá 'bú éyì bi dosé ní ndìsì 'dí'biógu ledre ga gére née ne wá? ² Ílisé éyì e tí lá utúasásé ndíki yé wá. Zíse ndìsìsé úfu 'yì e kpá kí óto 'bú éyì 'bi lafúse e, tí lá utúasásé esé ndíki éyì bi ílisé ní wá. Ndìsìsé kpá ófú kí ndìsì méngì okó. Ndíkisé wá gi zía ínisé esé ini gi roa zí Lomo wá. ³ Togú ini ini gi ro éyì zí Lomo má ndíki wá, yì ené gi zía sómú ledre eyì ni yì ené bisinyíne. Íli yì eyì éyì ga gére née lá gi rokinyi eyì.

⁴ Sée 'yì méngì bisinyí ledre e, ówosé esé bi kídí togú ótosé 'bú do sogo kángá ba yá ní áse go ezeokó Lomo ní wá? 'Yì bi oto roné go káa do ezegámá do sogo kángá ba ní ní, ni goó ezeokó Lomo. ⁵ Sómúsé kídí ledre bi miéke kúru Lomo uku kídí, Lomo kasa 'dówúne zía ógu ndìsìné simizé ní ni gbékpíne? Yì ené gi ro zíze idíze káa do mbigí 'yì ené e. ⁶ Tí lá Lomo ndìsì sáká zé ne kíngaya. Née sí ledre bi miéke kúru Lomo uku kídí, "Lomo ndaá kí rokinyi kí 'yì ga bi ndìsìní óto ledreyé kí royé owóowó ní wá, tí lá zía ndìsìné sáká 'yì ga bi ndìsìní 'búó'bú royé m' búó'bú ní."

⁷ Gi zí kéyì née ní, idíse í'bí rosé ngúngu duú ledre 'bi Lomo. Zíse óyo

sogosé zí ngére 'bi bicayi lomo e geré za fí gí ro zía ótoómo kacise. ⁸ Ídísé ídí gbóo kí Lomo gí ro zía ídíne gbóo kise. Sée 'yì lúyú ledre e ídísé ótoómo kí lúyú ledre. Zise óyóló'bó mimbé'desé nḡḡḡ ledre 'bi Lomo kí mimbé'desé kíé'do sée ga bi sómú ledre esé ndaá kíé'do wá ní. ⁹ Ídísé ídí kí lerí zise ndísise ini ini kí mbúmbúdí. Zise óyóló'bó kugú esé káa do ini do óyóló'bó rokinyi esé káa do lerí. ¹⁰ Ídísé 'búó'bú rosé zí Ngére Yésu gí ro zía óto sée zí ledresé ídíne owóowó.

¹¹ Owú 'bi babá e, ndásé ndísi lílìkpí wá. 'Yì bi ndísi lílìkpí ro lúnduné simi Lomo, togú mbú úku sínýi ledre roa ní, ndísi néesé úku sínýi ledre ro lorú kpá kí 'dècì ngbanga a. Togú ndísi 'dècì ngbanga ro lorú yá, óto royí go kí ledreyí owóowó rómo do lorú, lodú eyí néesé kací lorú wá. ¹² Lomo ni dūyú ne 'yì í'bí lorú kpá 'yì 'dècì ngbanga. Ni ne kí roko'bú 'bi yómo 'yì, togú úfu 'yì zíne. Sara áyí 'bi eyí náambi zíyì ndísiyì 'dècì ngbanga ro lafúyì e ní?

Ledre gí óto ro'yì kí ledre 'yì owóowó

¹³ Úwúsé aka ledre bi mááyí úku a ba, ásé náambi zise úku ledre kídí, “Karaba togú kílonódó azé ndéré simi gara bi 'dáa zize ndísiyé íri simibi kíé'do, do ndísiyé méngí moko íri zize ídíze kí késí zize kíngaya.” ¹⁴ Ndísiyé úku ledre kenée gí zí 'dí? Ngára ówosé gbawá éyì bi ni méngí roné kílonódó ní. Ówosé káa zí bi ásé ógú ídí trídri ní bú? Trídriyé ni lá káa zí múkú bi 'dütü bi kuu kpá ba ní ongó yì ené go ní. ¹⁵ Ledre bi kóo ásé útúásá úku a ní ni kídí, “Togú Ngére Lomo nḡḡḡ zize yá, azé méngí éyì ba togú mbú wo bi 'dáa.” ¹⁶ Ndísiyé nda yì esé óto rosé kí ledresé owóowó. Míméngí ledre bi 'bi síkpí fúndú'yì kenée néesé ni bisinyíne. ¹⁷ Togú 'yì owo tí bilámá ledre bi gí ro méngí a ní bú, zía ótoómo a kenée, luyú ledre go.

5

Lorú zí 'yì ga bi kí tú'dú éyì e zíye ní

¹ Sée 'yì ga bi kí tú'dú éyì e zise ní, úwúsé aka ledre bi mááyí úku a zise ba, ídísé ini ini kí mbúmbúdí gí zí mongú bisinyí 'do'dó bi ni go ógú dosé ba. ² Tú'dú éyì ga bi zise néesé, enyeonzóní royé go mbá, mimbúréde e anu sinyiní bongó e kacise kpá go mbá. ³ Ngánza anu sinyi dábu kí mīrīrīrī kēsī esé e kpá go mbá. Ngánza néesé ni 'dódoyéme ledre gí rosé zía ndísiné óngbó sanáse káa zí pho'du ní. Simi ledre ga gére néesé mbá ásé ba fú lá bándáóto tú'dú éyì e kacise simi odú sīndī kadra ba.

⁴ Lúrúsé aka, kēsī 'bi 'yì ga bi kóo méngíní moko gí roa zise simi yáká esé e zise ásisé kí í'bí a zíye ní ni go ndísi ini ini kí irísé. Ini 'bi ngíti géyì 'yì ga bi ndísiní 'dó'dúogú éyì e gí yáká esé e ní owú ndiki mbílí Ngére Lomo bi roko'bua ofu go ní go. ⁵ Ndísiyé do sogo kángá ona ndísi ánu láya éyì e kí mongú rokinyi. Zise ótosé gí zía káa zí kábīrīkī bi otoyeme roné go bilámáne ni go nzíyiné gí ro do óngóonzó a ní. ⁶ Simi ledre ga gére néesé mbá, zise ndísiyé í'bí ngbángá 'yì ga bi ngára ledre eyé ndaá kise wá ní do úfu yée lá gbékpíne abú ndaní ezeokóse e wá.

Útúsími simi 'do'dó

⁷ Lúndumá e simi Lomo, ídísé útúsímisé zise tórosé ngbúo gí simi sīndī kadra bi Ngére Yésu ni ndá'baogú simi a ní. Lúrúsé aka 'yì ó'do yáká, síkpí ené mimbé'desé 'dága wá. Ndísi sóngó té ndumu ni fú 'díyì éyì kí sīndī kadra bi éyì ga gére néesé niyí aná zíye ngókoyé té kí ni fú tónó ánu a ní. ⁸ Gí rosé kpá kenée, ídísé útúsímisé zise tórosé ngbúo gí zía sīndī kadra bi Ngére Yésu ni ndá'baogú simi a ní ni go gbóo. ⁹ Lúndumá e simi Lomo ndásé ndísi sínýi irí lafúse e gí zí bisinyí ledre ga bi ndísiní méngí yée zise ní wá, káa bi Lomo ni 'dècì ngbangasé. Kadra 'dècì ngbanga 'yì e ni go gbóo.

¹⁰ Lúndumá e simi Lomo, káa do lílì ledre 'bi útúsími simi 'do'dó zise, ídísé lúrútooko ledre néesé gí ro nébì ga kóna ndísiní 'dódo ledre 'bi Ngére Yésu zí 'yì e ní. ¹¹ Káa zí bi ówosé bú ní,

ndisizé mbófo kíngaya 'yì ga bì ndisìní ódó mímbe'deyé zìye tóroyé ngbúó simi ledre e ní. Úwúsé ledre 'do'dó bì kóo Eyóbo ụtusimíné simi a ní go. Zíse kpá lúrú ledre bì Ngére Lomo mengì zía kací a ní. Ngére Lomo nì 'yì lúrú lerì 'yì kpá 'yì méngì bilámá ledre zì 'yì e.

¹² Wo bì mbá ní, ndásé lólóbù wá. Ndásé kpá lóbù ìrì éyì ga bì komo ere togú mbú kí ìrì éyì ga bì do sogo kàngá ba togú kpá ìrì ngítì géyì éyì e wá. Ledre esé idí idí dūú "fi," togú "fi," káa bì Lomo nì 'dècì ngbanga rosé.

Ini 'bi 'yì ga bì ngunḡuní ledre 'bi Lomo go ní

¹³ 'Yì nì bo dongarásé bì bisinyí ledre mengì zía ní? Idí ìni ìni zì Lomo. Sara 'yì nì bo simi rokinyi? Idí úku ke'bì kófó ìrì Lomo káe. ¹⁴ Togú ngúrusé nì kí ndiyá yá, idí ndólo manda ga bì 'bi kanísa ní zìye óguyé ìni ìni doa zì Lomo do súsù sù'bù roa kí ìrì Ngére Yésù. ¹⁵ Togú ìniní ìni gì ro 'yì ndiyá kí mímbe'de 'yì kí'do yá, ndiyá nì úkú gì roa zì Ngére Yésù yómo wo. Togú 'yì nées luyú ledre, Ngére Yésù nì ótoómo ledre zía. ¹⁶ Bì goó kenée ní, idísé úkuógù luyú ledre esé e kó'dú lafúse zì Lomo, zíse ìni ìni zì Lomo gì rosé mikékeríja gì ro zì Lomo yómo sée. Ìni 'bi mbigí 'yì 'bi Lomo zì Lomo nì kí roko'buné kíngaya zì Lomo ndisìné méngì ledre kací a.

¹⁷ Lúrúsé aka, Ilíya kóo kpá 'yìma'dí káa zíse ní. Zía ìni ìni zì Lomo cù kí mímbe'dené kídí ìni ndaá é'dì wá, zì Lomo úwú ìni ené, zì ìni óroné kí simibi ota kí yanané. ¹⁸ Gì do kací ledre máa wo nées ní, zì Ilíya ìni ìni kídí ìni idí mu é'dì, zì Lomo kása ìni gì komo ere é'dìné do sogo kàngá za mbá, zì futú éyì e útúóguyé. ¹⁹ Máúku zíse lúndumá e simi Lomo, togú ngúrusé luyú gì do misi'di 'bi Lomo go yá, ndásé lúrú wo lá mìlúrú kí komosé wá, idísé sáká wo zíse 'dí'bilúgu wo óto wo do misi'di 'bi Lomo. ²⁰ Idísé ówo a kídí, togú sákásé 'yì luyú ledre, zía ótoómo kí luyú ledre yá, sáká nées go wo zía ómoné gì simi umbu. Tù'dú luyú ledre ga bì mengì yée ní, Lomo nì lùlúoyó yée gì roa.

Mizefi wáraga bi Pétero eké ní Ledre gi ro mizefi búku bi Pétero ní

Pétero 'yìmikása eké ledre ba zí 'yì 'bi Kírésìto ga bi simi káṅgá bi karaba ndìsìní ndólo a Tákì ní. Eké gi ro í'bí roko'bu káe zíye gi zía ngítì géyì 'yì e ndìsìní go 'dó'do yéé kíngaya gi zía bi ṅuṅṅuní ledre 'bi Kírésìto ní. Uku zíye kídí 'do'doní kóo Kírésìto do sogo káṅgá ona kíngaya, gi zí kényì nées 'yì ga bi ṅuṅṅuní ledre Kírésìto go ní, niyí 'dó'dó kpá kenée. Zía ìdrì mímbe'deyé kí ledre bi kídí Lomo ni óyóló'bó 'do'dó eyé nées káa do bilámá ledre zíye simi bi karanée ni 'dí'bióto yéé káa do mbigí 'yì ené e zía í'bí úndru zíye ní. Odù a zía úku ledre zíye kídí idíní kpá fú idí káa do mbigí 'yì ga bi 'bi Lomo ní.

1 Maa Pétero bi 'yìmikása 'bi Kírésìto Yésu ní.

Máéké ledre ba máa zise, sée ga bi Lomo geléogù zée go kése káa do mbigí 'yì ené e ní. Nda gi zí okó zise báyisè faa simi káṅgá ga bi Pánato, Galatíya, Kapadósiya, Ásiya, nda kí Beteníya ní. ² Abú kenée ndotó, máúku zise 'Buzé Lomo geléogù yì ené kóo sée kú go 'desì, zí 'Dówù Lomo lá lùlùoyó lúyú ledre esé gi ro zise idíse káa do mbigí 'yì ené 'bi Lomo, kpá 'yì úwú kúrú Kírésìto Yésu gi zí sámaa bi kóo nde 'yì lúguoyó lúyú ledre esé e ní.

'Buzé Lomo idí lúru bi kacise kíngaya gi ro zise ndìsìsè kpá fú bilámáse.

Mbófo éyì zí Lomo gi ro Kírésìto Yésu

³ Idízé í'bí mbófo éyì zí Lomo bi 'Bù Kírésìto Yésu Ngére ezé ní. Kací bilámá mímbe'dea bi rozé ní, i'bí mikánda trìdrì kí óto komo bi za fí ní go zise kpurú gi simi miúru Kírésìto Yésu gi simi umbu.

⁴ Lomo yemeomo éyì go zise nzíyiné komo ere do bi bi ngará éyì utúasá sínyí zía

ényené do úkúne doa wá ní. ⁵ Nda gbékpíe wá, yì ené gi zía ṅuṅṅusé ledre 'bi Lomo go ní. Ni ndìsì lúru bi kacise kí roko'buné mbá gi odù sìnđì kadra. Nda gi ore ni yómo sée káa zí bi yemeomo go nzíyiné gi ro zíne mēngì a ní. ⁶ Kadra nées ni mímbe'desé ni ìdrì, abú cakaba áse aka tí ndìsì 'do'dó gi zí tù'dù rìkì úzu ledre e ndotó. ⁷ Ledre 'bi Lomo bi ṅuṅṅusé ní ni káa zí dábu bi kí ngánza roné do esì a ku pho'dù zí pho'dù ánuónzó ngánza nées ní ní. 'Do'dó ga gére nées óguní rosé kenée, gi ro 'dódo a kídí ledre 'bi Lomo bi ṅuṅṅusé ní romo goó gi do dábu bi utúasá go ndìsì sínyí ní. Gi zí kényì nées ní Lomo ni mbófo sée do óto úndrusé gi zía áse zía go kí ledresé owóowó simi sìnđì kadra bi Kírésìto Yésu ni ndá'baogù simi a ní. ⁸ Mēngìsè bilámá ledre go, zise óto 'búa dosé 'dá'dá zise kí lúru wo cù kí komosé kí, ndaá kpá lá dujú wo nées wá, zise kpá ṅuṅṅu ledre ené tí bi ngará lúrusé aka wo cù kí komosé kí wá ní. Ndìsìsè go kpá drú kófó ìrìja kpá kí mbófo wo kí mongù rokinyi kíngaya. ⁹ Gi zí kényì nées, ni go ndéré í'bí trìdrì bi za fí ní zise gi zía bi ṅuṅṅusé ledre ené go ní.

¹⁰ Nébi e tonóní kóo ici royé gi ro zíye ówoyème ledre gi ro trìdrì nées go kú 'desì. Nées sì ledre bi kóo ukuoguní ledre sáká éyì bi Lomo yemeomo go zise ní gi roa ní. ¹¹ Iciní kóo royé kíngaya gi ro zíye ówoyème sìnđì kadra bi ledre máa nées ni mēngì roné simi a ní gi zía, 'Dówù Lomo tonó kóo go ódro gi ro ledre 'do'dó bi Kírésìto ni ógù 'dó'dó a kpá kí ledre rokinyi bi ni ógù idí gi do kací 'do'dó nées ní ní zise. ¹² Lomo uku kóo go zí nébi ga gére nées fúó kídí ledre bi 'Dówù Lomo uku zíye nées ni ógù mēngì roné gi do kací umbuyé, nda yì ené zise ndaá lolù zíye wá. Bi ba ní, 'yì ga bi ndìsìní 'dódo bilámá ledre 'bi Lomo ní, niyí go ndìsì 'dódo ledre máa ga gére nées zise simi roko'bu 'bi 'Dówù Lomo gi komo ere. Ledre ma'dáa ni kí ledrené owóowó, maláyika e iliní ba kpá cù ye gi ro ówoyème ledre máa nées.

Ndásé idí 'yì lúyú ledre e wá

13 Káa zí bi éyí ni bo kenée ní, ídísé ódó mimbé'desé ndá, zise óto komosé kíngaya gi ro bilámá ledre bi Lomo mengi zise simi bi Kírésito Yésu ni ndá'baógu ní. 14 Káa zí bi ásé go kí mikánda bilámá sómú ledre kpí ní, ndásé lolu ótoómo misi'di zí bisinyí miméngi ledre ga kóna ní ndá'baóguyé simisé wá. 15 Gi zía Lomo bi gelé sée ndaá 'yi lúyú ledre wá ní, ndásé lolu ídí 'yi lúyú ledre simi ledre ga bi ásé kí ndisi méngi yée ní wá. 16 Gi zía miéké kúrú Lomo uku kídí, "Ndásé lúyú ledre wá gi zía, mándá 'bi amá 'yi lúyú ledre wá."

17 Káa zí bi ndisise ndólo Lomo, Babá ní, ifi ené simi 'yi e wá. Ndisi 'decí ngbanga 'bi 'yi e duú kací miméngi ledre eyé. Káa zí bi go kenée ní, tí mé bi ásé aka tridri née ní, ídísé ndisi méngi duú ledre ga bi niyí óto wo zía ídíne kise kí rokinyi ní. 18 Ówosé bú bilámáne kídí, Lomo ugu ené gosé gi simi bisinyí miméngi ledre bi ówosé kací a gi zí bulúndusé ní kí éyí ga bi ndisini síní misinyí káa zí miriri kési togú mbú dábu ní wá. 19 Ugu gosé kí sáma Kírésito bi kí ledre née owóowó bi ni káa zí owú kábiriki bi ngára kembí lúyú ledre ndaá roa wá ní. 20 Lomo geléomo kóo Kírésito Yésu go kú 'desi 'dá'dá, zía kóo kí ótoógu do sogo kángá ba. Bi ba ní, kasaogu nda Yésu ma'dáa go cú do sogo kángá ona gi rosé. 21 Yésu ma'dáa likpi misi'di ne zise ngungu ledre 'bi Lomo bi uru Yésu ma'dáa gi simi umbu, do óto wo kí ledrené owóowó kíngaya, bi kenée ní ni go miówoné kídí, ótoómosé rosé go mbá zí Lomo.

22 Káa zí bi ngungusé nda bilámá ledre bi 'bi Lomo ní go ní, ndásé lolu 'yi lúyú ledre e kpá wá ní, ndisise go óto 'bú lafúse e ní, ídísé ndisi óto 'bú lafúse e za kí mimbé'desé mbá.

23 Gi zía Lomo óto sée go zise ídise mikándasé. Ndásé lolu káa zí kufú 'yi ga bi niyí ungbu miungbu ní wá, yi ené nda go kufú 'yi ga bi utúasá ungbu wá ní. Gi zía ngungusé bilámá ledre 'bi Lomo bi tridrine za fí ní go kí mimbé'desé kídí do.

24 Née ledre bi miéké kúrú Lomo uku gi zía kídí,

"Yima'di e niyí yi eyé lá káa zí súwú ní, lámá bi ro 'yi máa ga gére née ní, ni yi ené lá káa zí misúru kágá ní.

'Diya káa ní súwú gagá yi ené go, kpá 'diya káa ní misúru kágá rereoyó yi ené roné go.

25 Éyí bi ndisi ndisi za fí ní yi ené duú kúrú Ngére."

Née bilámá ledre ga bi ndisini 'dódo yée zise ní.

2

1 Bi nda goó kenée ní, ídísé 'dí'bióyó ledre ga bi ndisini óto dongará 'yi e zía síníne kí lafúye ní gi simisé za mbá 'dá'ba. Ndásé lolu ndisi rangaóto ranga ro lafúse, togú mbú lóndo yée gi ro yi eyé e wá. 2 Ówosé éyí bi minzéré owú e ndisini méngi a ní bú, ndisini ini ini gi ro umba ini. Ásé cakaba zí Lomo káa zí minzéré owú e ní. Ídísé ndisi ini ini zía gi ro ledre ené, ni í'bi roko'bu simisé zise ówo wo nda za kíngaya gi ro zise ídise kí tridri bi za fí ní. 3 Bi ba ní, ówoyemesé go bilámáne kídí, ma'dí, Ngére Yésu ni yi ené tí bilámá 'yi.

Kírésito Yésu kí migélé 'yi ené e

4 Ídísé ógu zí Kírésito Yésu. Ni kí roko'buné káa zí cóngó tutú bi 'yi ó'bó 'dici e asini gi roa, tí lá Lomo geléogu cóngó tutú ené née go zine kí ledrené owóowó.

5 Bi ba ní, áse nda go ídí zí Lomo kí ledresé owóowó káa zí bilámá tutú gi ro ó'bó éyí kée ní. Lomo idí ó'bótátá moko ené kise, zise ídise zía káa zí 'yi 'dáná éyí ené e, zise ndisise 'dáná éyí e zía simi roko'bu 'bi 'Dówú Lomo kpá kí Kírésito Yésu gi ro zí Lomo ma'dáa ídíne kí rokinyi. 6 Ni miékéne simi miéké kúrú Lomo kídí Lomo uku kóo kídí,

"Lurusé aka mááyí go óto tutú amá simi mongú gara amá bi Záyono ní, ni migéléoguné kpá kí ledrené owóowó káa zí cóngó tutú zí 'yi ó'bó 'dici e ní,

'yi ga bi niyi ngungu ledre a ni komokenyi utúasá ídí ro doyé e wá."

⁷ Sée ga bi ngungusé ledre 'yi máa née go ní, ledrea ni zise owóowó. Tí lá 'yi ga bi ngunguní ledrea wá ní,

"Tutú bi 'yi ó'bó 'dici e asini gi roa ní, ogu nda yi ené go tutú bi kí ledrené owóowó ní,"

⁸ ni kpá

"Tutú bi ni óto 'yi e zíye ndisi 'diki roa kpá tutú bi 'yi e niyi ndisi léseútú doa ní."

Ndisini 'diki kí útú gi zía asini kí úwú kúru Lomo go. Gi zí keyi née ní 'do'dó ni ndiki yée.

⁹ Ásé go 'yi ga bi Lomo geleogu sée go zine káa do 'yi 'dáná éyi e zí mongu Ngére eyé, kufú 'yi ga bi Lomo yemeomo yée duú zine gi ro moko ené gi ro zíye ndisiyé méngi mingburoko ledre ga bi Lomo ndisi méngi yée ní zí 'yi e. ¹⁰ Ga koo 'desi ní, Lomo gelé aka ené koo sée káa do 'yi ené e wá, bi nda ba ní áse nda go mbigi 'yi ené e, bi koo ngára ledresé nda zía zaá owóowó wá ní, bi nda ba ní ledresé ni go zía owóowó kingaya.

¹¹ Ako owú 'bi babá e, káa zí bi azé kése 'yi ga bi ngunguní ledre 'bi Kiresito go ní, mangungu romá zise, káa zí bi ngára do sogo kangá ba ndaá 'bi azé za fí ní wá ní, ndásé ótoómo rosé zí 'bú sága ba ulu sée wá. Togú ulu sée go yá, karanée 'dá'dá iri, tridrisé ni idí simi 'do'dó.

¹² Mimengi ledre esé idí idí bilámáne dongará 'yi ga bi ilini ledre 'bi Lomo wá ní. Abú niyi ranga rosé 'du'dorú yá, bilámá ledre ga bi ndisisé méngi yée ní, niyi fú lá ndisi 'dodoogu royé. Gi zí ledre née ní, 'yi ga bi koo ndisini ranga rosé ní, zíye ndá'baoguyé í'bi mbófo éyi zí Lomo simi bi karanée Yésu ni ndá'baogu 'déci ngbanga 'yi e za mbá ní.

Ídisé oto undru mingburoko 'yi esé e

¹³ Gi ro zí moko 'bi Kiresito ndéréne bilámáne káa zí bi áse 'yi ené e ní, idisé kpá idí bilámáse kí 'yi ga bi Lomo oto yée go mingburoko 'yi e simi akúma togú

mbú ngére e yá ní. ¹⁴ Nda kpálá duú mingburoko 'yi e wá kpá yée ga bi ndisini méngi moko sí sili mingburoko 'yi ga gére née gi ro ndisi 'dó'do 'yi méngi bisinyi ledre e nda kpá kí yéme ledre zí 'yi máa yée ga bi mimengi ledre eyé ni bilámáne ní. ¹⁵ Bilámá mimengi ledre esé idí 'dí'bidutu tara 'yi ga bi ngára ngunguní ledre 'bi Lomo wá ní. Idini gamásó'do ledre e má gi ro úkuoto yée rosé. ¹⁶ Ndásé esé sí sili ngiti géyi 'yi e wá, áse yi esé kí ro dosé. Bi kenée ní, ndásé lolu méngi keyi bisinyine gi zía bi áse kí ro dosé ní wá. Mimengi ledre esé e idí idí bilámáne, tí mimengi ledre 'bi 'yi ga bi 'bi moko Lomo ní. ¹⁷ 'Yi e za mbá idini idí zise kí ledreyé owóowó kpá kí 'yi ga bi ngére e ní. Idisé ndisi kí óto 'búse dengbise tí káa zí 'yi ga bi ngunguní ledre 'bi Lomo go ní.

¹⁸ 'Yi 'bi moko e za mbá, ledre mingburoko 'yi eyé e idí idí zíye owóowó. Idini í'bi royé mbá zí mingburoko 'yi eyé máa ga gére née. Tí lá 'yi bi ni mingi moko ní, togú mimengi ledre ené ni bilámáne, togú mbú bisinyine, ledrea idí idí zí 'yi 'bi moko owóowó. ¹⁹ Togú odósé mimbé'desé ndá simi 'do'dó bi ngiti géyi 'yi e niyi ndisi 'dó'do sée kie ní mengilugusé bisinyi ledre zíye mbá wá gi ro zí ledre 'bi Lomo ndéréne bilámáne yá, Lomo ni méngi bilámá ledre zise. ²⁰ Bilámá a ndani 'dó'do sée gi zí luyú ledre bi méngisé se ní wá. Togú 'do'doni sée gi zí bilámá ledre bi ndisisé méngi a ní yá, Lomo ni méngi bilámá ledre zise. ²¹ Née sí ledre bi Lomo ndolo sée gi roa ní, gi zía, kuru'bu Kiresito 'do'dó koo gi rosé kpá kenée, áse karaba go 'yi mengilodú kací a kí ledre ga bi koo ndisi mengi yée ní.

²² "Yésu ma'dáa luyú ené ledre kú wá.

'Yi e uwúni koo gbawá ranga gi taraa."

²³ Simi bi koo ndisini úku wo ní, ukulugu ené koo kese zí 'yi ga bi ndisini úku wo ní wá. Simi bi koo niyi ndisi 'dó'do wo ní, mengilugu ené bisinyi ledre zíye kpá

wá, ootomo roné lá dujú zí Lomo 'yì 'déci yéme ngbanga zí 'yì e. ²⁴ Yésu ma'dáa oto kóo roné gí ro 'yíma'dí e káa do 'yì lúyú ledre, zía kóo ótoómo roné do kóo úfu wo do mǐngbǔngbu kágá. Ugúoyó umbu bi kóo 'yì e niyí úyu a ye gí zí lúyú ledre eyé ní gí komoyé gí ro zíye ídiye trídriyé mbigí 'yì ga bi 'bi Lomo ní. ²⁵ Ásé kóo káa zí kábiriṙkí ga bi luyúní gí do kací mǐngíye go, zíye ídiye nda lá faa ní. Bi ba ní ndá'balúgusé rosé zí mǐngíse 'yì lúru bi kacíse kotrúlugu sée go tríe sǐ sǐlǐne.

3

Kará e kí ya'dá 'bi eyé e

¹ Ledre ba ni kpá zise, sée kará ga bi áse me'be ya'dá e ní, ídísé ndísi méngi kéyi dujú kací kúru ya'dá 'bi esé e gí ro zíye ídiye kí rokinyi zíye ngúnṙu ledre 'bi Lomo gí zí bilámá miméngi ledre esé bi zíye ní. Ndaá bi ya kídí áse rókpo yée mirókpo ní wá, ² niyí lúru lá bilámá miméngi ledre esé bi zíye ní, zíye ngúnṙu ledre 'bi Lomo. ³ Ndásé gága lámá migága rosé gí ro zise émesé wá, kíngaya lará toso únzu do 'yì kí ésioto lará éyi e ro sǐlǐ 'yì kí íngioto ngíti géyi ro mbílí 'yì kpá kí ési ngíti géyi bongó ga bi kí lará tosoyé ní. ⁴ Lámá esé idí idí bilámá miméngi ledre esé kí miútusimisé simi ledre, zise kí ídise ndoo simi miméngi ledre. ⁵ Kará ga bi kóo 'desí ní, lámá eyé ogú kóo idí kíngaya gí zía simi bi ngúnṙuní ledre 'bi Lomo ní, zíye oto sómú ledre eyé za mbá ro ya'dá 'bi eyé e do ndísiyé méngi kéyi dujú kací kúru ya'dá 'bi eyé maáge. ⁶ Sára me'be Abarayáma ni kóo kenée ndísi úwú kúru Abarayáma kíngaya, zía ndísiné méngi dujú ledre bi o'do 'bi ené uku go zía ní. Káa zí bi áyi kára ní, idí ówo a kídí nées ni go nyí Sára. Togú ndísi méngi yí eyí dujú bilámá ledre yá, ngiri méngi ené yíi wá.

⁷ Sée ya'dá ga bi ngúnṙusé ledre 'bi Lomo go ní, ídísé ndísi kí mimbé'desé bilámáne kí misómú ledre esé kǐe'do. Ídísé ótoyéme ledre e zíye bilámáne gí

zía, roko'búyé ndaá káa zí 'bi esé 'bi ya'dá e wá. Nda kpá lá dujú wo nées wá, Lomo ni í'bi trídri zise kéye za mbá cee kǐe'do. Ídísé ndísi méngi kéyi kenée gí ro togú áse go ini ini zí Lomo yá, zía ídine kí rokinyi gí ro méngi kéyi kací a zise.

'Do'dó gí ro moko 'bi Lomo

⁸ Miméngi ledre esé kí misómú ledre esé idí idí mbá kǐe'do, zise ídise dujú lúndu e do ídise bilámáse kpá kí ndísi 'búó'bú rosé mi'búó'bú zí lafúse e. ⁹ Ndásé méngilúgu bisinyí ledre zí 'yì e káa do kulú bisinyí ledre bi 'yì e ménginí sée kǐe ní wá, kulú ledre esé do bi kací bisinyí a idí idí bilámá ledre, gí zía ledre bi Lomo yeme gí ro méngi a zise káa zí bi ndoologu sée go zine ní, ni yí ené bilámá ledre. ¹⁰ Káa zí bi miéké kúru Lomo uku ní,

“Togú ílisé gí ro zí mindísisé ídine bilámáne káa zí bi áse aka trídri do sogo kángá ba ní ní,

ndásé ndísi kí tarasinyí kpá kí ndísi ráranga wá.

¹¹ Ndásé méngi bisinyí ledre wá, odu miméngi ledre esé idí idí dujú bilámá ledre, zise méngi kéyi za kí roko'búse mbá gí ro zí mindísisé kí lafúse ídine bilámáne.

¹² Gí zía, Ngére ndísi yí ené oto komoné dujú ro 'yì ga bi ndísiní méngi dujú ledre ga bi mimbé'de Lomo ma'dáa ili ní,

zía ndísiné úwú kpá dujú ini eyé.

'Yí máa yée ga bi ngára iliní ndísi méngi bilámá ledre wá ní, Lomo ndaá lengbe kí rokinyi kíye wá, zía ndísiné 'dí'bióyó sómú ledre ené gí royé 'dá'ba.”

¹³ Togú miméngi ledre esé ni yí ené bilámáne ní, ambí ni ógu oto sǐlǐne rosé kí bisinyí ledre ní ne? ¹⁴ 'Yí máa yée ga bi ndísiní 'dí'biógu 'do'dó rosé gí zía bi ndísisé méngi bilámá ledre ní. “Ndásé ére ngiri gí zí ledre eyé nées wá, nées gbékpí ledre.” Lomo ni oto sée zí bi émené rosé. ¹⁵ Simi mindísi esé, ídísé

ótoómo sómú ledre esé za mbá zí Kírésito káa zí bi ni Ngére esé ní. Zíse kpá ídise nzíyísé gi ro úkulúgu ledre zí 'yi ga bi togú ndu'yúní sée kídí ngúngusé ledre Yésu gi ro 'díya ní. ¹⁶ Ídísé ídí ndoo simi ledre bi ásé úkulúgu a zí 'yi bi ogu ndú'yú sée ní káa bi ásé úkuógu ngíti géyi ledre ga bi zíye ídíye zíse káa do lúyú ledre ní ke. Nda simi bi ngára lúyúsé esé ledre mbá wá ní, 'yi ga kóo ndíshíní úku sée kpá kí ráranga rosé gi zía bi ngúngusé ledre Kírésito go ní, zí dokuwu méngi yée kíngaya. ¹⁷ Ni miútúásáne togú 'do'doní yi gi zía bi méngi bilámá ledre ní, gi zí wo bi niyi 'dó'do yi gi zía bi méngi bisinyí ledre ní. ¹⁸ Toso a ni káa zí bi Kírésito méngi ní, tí bi ngára ndaá 'bi ené 'yi lúyú ledre wá ní, zía úyuné simi lúyú ledre 'bi 'yima'dí e gi ro likpi misi'di bilámá miméngi ledre dongaráze kí 'Buzé Lomo. Simi bi kóo ayíní úfu wo ní, zía óto roné káa do 'yima'dí do úfu wo. Nda simi bi Lomo uru wo gi simi umbu ní, zía nda ídíne tridriné kí roko'bu 'bi 'Dówú Lomo 'yi úfu ánda wo ndaá lolu wá. ¹⁹ Simi roko'bu 'bi 'Dówú Lomo, zí Yésu ma'dáa kóo ndéréne 'dódo ledre zí ngíti géyi 'yi ga bi kóo ngunguní ledre 'bi Lomo wá uyuní go 'desi ndíshíní nda lá sóngó ngbanga ní. ²⁰ Née 'yi ga bi kóo iliní úwú kúrú Lomo wá simi bi kóo Lomo ma'dáa odro zíye simi sindi kadra 'bi Nówa geré zí Nówa kóo 'bi ené tónóne yéme kurungba ní. Gi zí kéyi née ní, odu 'yi ga bi kóo omoní ní kpá lá dujú Nówa ma'dáa kí 'yi 'bi 'be 'bi ené e mbá niyi dujú 'yi e inyi doa ota. ²¹ Née mi'dódo ledre gi ro babatiza bi 'dí'bisé, bi zíse ómosé gi zía ba. Ndaá 'bi ené milúguoyó indri gi ro'yi wá, yi ené mbigí ledre bi úkusé zí Lomo gi yana mimbé'desé ní. Ómosé gi zía bi Kírésito Yésu urú gi simi umbu go ní. ²² Yésu ma'dáa nda'balugu kóo roné go komo ere, ni go mindíshiné cigi Lomo do sílía 'bi anú, káa do Ngére do maláyika e kpá kí ngíti géyi lomo ga bi kí roko'buyé ní.

4

Miméngi ledre ga bi Lomo ili yée ní

¹ Káa zí bi kóo Yésu ootomo roné zí 'yima'dí e 'dó'do née ní, ídísé óto mimbé'desé zíse méngi kéyi kpá kenée, gi zía, 'yi bi i'bí roné go gi ro zí kuru'buné 'dó'dóne kenée ní, 'yi née ndaá 'bi ené lolu 'yi lúyú ledre wá. ² Tónóne cakaba ndéréne 'dá'dá, miméngi ledre esé idí idí dujú ledre ga bi Lomo ili yée ní, ndaá ledre ga bi rosé ili yée ní wá. ³ Ndíshísé kóo go kí tú'dú simibi e lá dujú ndíshí méngi éyi ga bi 'yi ga bi ngára iliní ledre 'bi Lomo wá ndíshíní méngi yée ní, máuku zíse ndásé lolu méngi ánda ledre ga bi kóo ndíshísé méngi yée 'desi, ledre 'bi só'do ro'yi kí 'yi bi ófúsé rosé kéne wá ní wá, kí ngíti géyi ledre ga bi 'bi dokuwu, kí éwé le'yi do bisinyí misi'diné, kpá kí ini ini zí lomo ga bi 'yima'dí e yemení ye ní, ledre ga gére née mbá, ndásé lolu méngi ánda yée wá. ⁴ Káa zí bi ngára ndíshí kótrusé lolu rosé kí 'yi ga bi niyi aka fú lá méngi bisinyí ledre káa zí ga gére née wá ní, mimbé'deyé ndíshí nda ési rosé go miésí, zíye ndíshiyé úku síní ledre zíse. ⁵ Abú ménginí kenée ndotó, Lomo bi 'yi 'dési ngbanga 'yi ga bi niyi tridri kí yée ga bi uyuní go ní, ni karanée 'dési ngbanga 'yi ga bi ndíshíní úku tarasinyí zíse née bisinyíne. ⁶ Née sí ledre bi Yésu nderé kóo kpá 'dódo bilámá ledre zí 'yi ga bi kóo uyuní go ní. Abú kuru'bu royé uyu go miúyu ndotó, ukuní ledre 'bi Lomo zíye gi ro zí lomo royé ídíne káa zí bi Lomo ili ní.

⁷ Ndásé ndíshí lígi rosé wá, ídísé ndíshí ini ini zí Lomo kíngaya, gi zía, sindi kadra bi zí Yésu óguné 'dési ngbanga bisinyí ledre ga bi do sogo kángá ba simi a ní ni goó gbóo. ⁸ Ídísé óto 'bú lafúse dosé kíngaya, gi zía, 'yi bi 'búa ni doyi ní, abú méngi kóo bisinyí ledre zíyi yá, áyi ótoómo ledre née gi ro zí ndíshí esé kí 'yi máa née ídíne bilámáne. ⁹ Mindíshísé 'be 'bi esé, komosé idí idí zí 'yi e fúo. ¹⁰ Lomo i'bí misi'di ledre e zíse go mbá mingungúcuá, 'yi idí ówo kací méngi kéyi kací misi'di ledre bi Lomo i'bí zía ní do bilámá misi'diné. ¹¹ Yi máa wo bi moko ené ni 'bi ené 'bi úku kúrú Lomo zí 'yi e ní, idí úku a zía ídíne

tí mbigí kúrú Lomo. 'Yì máa wo bi moko ené ni 'bi ené 'bi sáká 'yì e ní, idí ndìsì sáká 'yì e za kí mbigí roko'bu bi Lomo i'bí zía ní. Gí ro zí 'yì e ndìsìyè mbófo Lomo kpurú gí simi Kírésìto Yésu bi ni kí roko'bu ledre e zíne za mbá ní. Zí mbófo éyì máa nées ndìsì idíne kenée za fí odu a ndaá. Idí kenée.

'Dó'dó gí zía bi ngunḡu ledre Kírésìto ní

¹² Bilámá ezelámáma e, 'do'dó ga bi áse ndìsì 'dó'dó yée za mbá nées ní, ndásé ónzóló'bó komosé gí zíye káa zí éyì bi niyí ngítì mikánda ledre kpì ndìsìni méngì royé ye zíse ní wá. ¹³ Abú 'dó'dósé káa zí bi kóo Kírésìto 'do'dó ní yá, áse ógu idí kí rokinyi simi bi karanée Yésu ma'dáa ni ndá'baógu kí mongú roko'buné ní. ¹⁴ Ídísé idí kí rokinyi togú 'yì e ndìsìni úku sée gí zía bi nḡungusé ledre Kírésìto ní yá, roko'bu 'bi 'Dówú Lomo ni ndìsì sáká sée. ¹⁵ Togú 'do'dó oḡu ro ngítì 'yì gí dongaráse yá, ndaá idí gí zía ya kídí 'yì máa nées ufu 'yì, togú mbú 'yì ugu, togú mbú 'yì bi ndìsì ésì tarané simi ledre 'bi 'yì e ní wá. ¹⁶ Togú 'do'dóní sée gí zía bi áse 'yì ga bi 'bi Kírésìto ní yá, dokuwu ndaá méngì sée gí zí ledre nées wá, ídísé í'bí mbófo éyì zí Lomo gí zía, ndìsìsè nées go 'dódo Yésu zí 'yì ga bi ngára owoní aka wo wá ní. ¹⁷ Ídísé ówo a kídí kadra 'déci ngbanga ni go gbóo, Lomo ni 'déciütü ngbanga 'yì ené e 'dá'dá. Azé idí ze 'yì ga bi Lomo ni 'déciütü ngbanga eyé 'dá'dá ní. Ngbanga ni 'dí'bi 'yì ga bi nḡunguní bilámá ledre ené wá ní bisinyíne. ¹⁸ Ni simi miéké kúrú Lomo kídí,

“Togú bi ni miórúné zí 'yì ga bi nḡunguní ledre 'bi Lomo go zíye ndíki trìdrì 'diya ní,

sara 'yì ga bi ngára nḡunguní ledre 'bi Lomo wá ní 'bi eyé 'do'dó ni nda idí 'bi ené cù káa be 'di?”

¹⁹ 'Yì máa yée ga bi 'do'dóní gí zía Lomo yeme kú ne zíye kenée ní, idíní ótoómo royé za mbá zí Lomo, zíye ndìsìyè méngítátá bilámá ledre nda 'dá'dá za kíngaya.

5

Lorú zí manda ga bi 'bi kanísa ní

¹ Máa Pétero, málurú kóo komo kadra go 'desì, ba gí yáa kúrúma zíse, sée mḡngburoko 'yì ga bi 'bi kanísa ní. Ídísé ówo a kídí mááyí kpá ngúru manda 'dá'dá 'bi 'yì ga bi 'bi Kírésìto ní. Málurú kóo 'do'dó bi ndìsìni 'dó'do Yésu kíe ní cù kí komomá. Simi bi karanée Yésu ma'dáa ni ndá'baógu kí mongú roko'buné zí 'yì e lúrú a mbá ní, mááyí idí ngúru 'yì bi ni idí simi rokinyi máa nées ní ní. ² Káa zí Lomo geléogú sée go káa do 'yì lúrú bi kací kábìrìkì ené e ní, ídísé lúrú bi kacíye za kí roko'busé mbá kí 'búne káa zí bi Lomo ili zíse méngì moko máa nées ní ní. Ídísé méngì moko máa nées kí 'búne gí yana mimbé'desé, ndaá lá gí zía bi ílisé do í'bí éyì zíse ní wá. ³ 'Yì ga bi ndìsìsè lúrú bi kacíye ní, ídísé lúrú bi kacíye tí fú bilámáne káa zí mḡngì kábìrìkì bi ndìsì lúrú bi kací kábìrìkì ené e kí 'búne ní. ⁴ Simi bi Ngére Yésu 'yì 'bá'bá 'yì e ni ógu ní, ni idí kí rokinyi, zía í'bí mongú bilámá éyì zíse, éyì bi ngára utúasá sinyí kú wá ní.

⁵ Sée ga bi áse aka 'bi esé owúphìrangá e ní, ídísé óto komosé ro 'yì ga bi niyí manda 'dá'dá zíse ní. Ídísé ndìsì méngì ledre e zí 'yì e za mbá kí bilámá mimbé'desé, gí ro zí Lomo ídine kí rokinyi, gí zía,

“Lomo ndaá kí rokinyi kí 'yì ga bi ndìsìni óto ledreyé kí royé owóowó ní wá, tí lá zía ndìsìné sáká 'yì ga bi ndìsìni 'búó'bú royé mì'búó'bú ní.”

⁶ Ídísé 'bó'bú rosé zíse ídise zí Lomo ndoo simi roko'bu ené, ni síkpì sée ne kí roko'bu ené zíse ídise kí ledresé owóowó.

⁷ Lomo ni bilámá 'yì lúrú bi kací 'yì e, ídísé ótoómo rosé kí ledre esé e za mbá zía, ni sáká sée gí simiyé.

⁸ Komosé idí idí rosé kací kadra za mbá gí zí ngére 'bi bicayi lomo e bi ezeokó 'yì ga bi 'bi Lomo ní. Gí zía kací kadra mbá wo ngére 'bi bicayi lomo e, ndìsì gámásó'do misi'di gí ro zíne lóndo 'yì ga bi 'bi Lomo ní gí ro zíye lúyú ledre.

⁹ Ndásé ótoómo rosé zí Satána ma'dáa lónndo sée wá. Ídísé ndìsì ńgúnǵú rosé zí Lomo kíngaya. Ídísé ówo a kídí lafúse ga bì do ńgítì géyì bì e ní, 'do'dó ndìsì ndíkì yée kpá kenée, zíye ndìsìyé útusimiyé kíngaya.

¹⁰ Mbigí Lomo bì 'yì méngì bilámá ledre zí 'yì e, bì geléogù sée káa do 'yì ené e ní, oto sée go zise ídise kí Kírésìto Yésù za fí. Abú 'dó'dósé kenée ndotó, 'do'dó nées méngì éyì wá. Lomo nì 'dí'bióyó a, zía oto sée zí ledre ené ídine nda kí roko'buné simisé kíngaya, zise ndìsì tórosé nǵbúó.

¹¹ Lomo idí idí kí roko'buné do sogo káńǵá za fí. Idí kenée.

Odu kúrúma zise

¹² Ledre bì máéké ba Siliváno ńǵuru lúnduzé bì ńgúnǵu ledre 'bì Kírésìto go ní saká máa kíe ne. Kídí Lomo nì 'yì méngì bilámá ledre zí 'yì e. Ídísé fú ńgúnǵu a zise lánýase roa. ¹³ Lafúse 'yì 'bì Kírésìto ga bì simì kanísa 'bì Babelóniya yáa ní, kpá kí Máriao bì má'dódo ledre 'bì Lomo zía, zía nda ídine go káa zí mbigí owú 'bì amá ní, i'bíní mandá zise za mbá. ¹⁴ Sée ga bì za mbá ńgúnǵusé ledre 'bì Kírésìto go ní, Lomo idí lúru bì kacise zise ndìsìsè bilámase. Ídísé ndìsì bilámase kí lafúse kí mimbé'desé za mbá kíé'do.

Gbre wáraga bi Pétero eké ní Ledre gi ro gbre búkú bi Pétero ní

Pétero eké ledre ba zí ngíti géyì 'yì ga bi 'bì Kírésìto ní gi zía ówo go kídí niyí go ógú úfu nées 'díya. Ili úku zí 'yì ga bi 'bì Kírésìto ní idíní kpá fú ndìsì méngì ledre ga bi ni óto Lomo zía ídíné kí rokinyi ní. Uku zíye kídí ledre ga bi yéé kí ngíti géyì 'yì e yéé owoyemení gi zí Kírésìto zíye 'dódo a zíye ní, ndaní ótoómo a wá. Zía énzì komoyé kídí idíní bándá royé gi zía ngíti géyì 'yì rǎnga olúní go simi kanísa káa bi niyí londo yéé ke. 'Yì rǎnga ga gére nées ndìsìní lóndo 'yì e zíye ndìsìyé méngì bisinyí ledre, kpá káa bi niyí óto komoyé gi ro ledre mindá'baógu Kírésìto karanée ke. Pétero ya zíye ní, ma'díi Kírésìto ni ndá'baógu zí Lomo sínyíonzó kurú do sogo kǎngá ba zía nda ótoógu mikánda a bi lúyú ledre ndaá lolú simi a wá ní.

Pétero i'bí mandá zí 'yì ga bi 'bì Kírésìto ní

¹ Maa Simúna Pétero, bi owúkúlú kpá 'yìmikása 'bì Kírésìto Yésu ní.

Máéké ledre ba máa zise, sée ga bi ngúnḡusé bilámá ledre 'bì Ngére Yésu go kpá cé káa zí bi ngúnḡuzé ní. Yésu ma'dáa ni kpá mbigí Lomo bi ndìsìzè ini ini zía ní, kpá 'Yì yómo 'yì e. Oyólo'bó zée ne, bi karaba zise ngúnḡu ledre ené ní. Mengì ledre nées kenée, gi zía bi ni yì ené kú 'yì méngì bilámá ledre zí 'yì e ní.

² Lomo ma'dáa idí méngì bilámá ledre zise. Idí óto mimbé'desé zía ídíné teé teké káa zí bi ngúnḡusé ledre ené go, zise go kpá ngúnḡu ledre Ngére Yésu káa do 'yì yómo sée ní.

Misi'di bi 'yì 'bì Kírésìto niyí ndìsì doa ní

³ Gi zía bi owoyemezé Lomo go bilámáne ní, éyì ga bi za mbá ilizé yéé gi ro zise ídíze mbigí 'yì ga bi 'bì Lomo, kpá

gi ro zise ídíze trìdrìzé za fí ní, i'bí yéé go mbá zise. ⁴ Mengì ledre nées kenée, gi ro zise ótoómo méngì bisinyí ledre ga bi 'bì 'yì ga bi iliní ledre 'bì Lomo wá ní 'dá'ba, zise ídise mbigí 'yì ga bi 'bì Lomo ní.

⁵ Káa zí bi ngúnḡusé ledre Yésu go ní, odu ledre ma'dáa nda idí lá duú wo nées wá, ídísé kpá i'bí rosé ndìsì méngì bilámá ledre e zí 'yì e mbá. ⁶ Káa zí bi ásé go 'yì komokenzì e ówosé nda ledre go bú ní, ídísé kpá ndìsì kí 'bá'ba rosé kí útusimisé, gi ro zise ndìsìsè méngì duú ledre ga bi Lomo ni ndìsì idí gi royé kí rokinyi ní.

⁷ Kí'dí bi ásé go ndìsì méngì éyì ga bi zí Lomo ndìsì ídíné gi royé kí rokinyi ní, ídísé kpá ndìsì óto 'bú 'yì e za mbá mióto káa zí bi ótosé 'bú 'yì 'bì 'be 'bì esé e ní.

⁸ Ga gére nées miméngì ledre ga bi máili zise ídise kée ní. Máuku zise ma'díi, togú méngìsè ledre ga gére nées tí fú kenée ndéré kée 'dá'dá, ledre 'bì Kírésìto Yésu Ngére ezé bi ngúnḡusé ní, ni ndíkíogú t'ú'dú bilámá ledre e. ⁹ 'Yì máa yéé ga bi iliní méngì ledre ga bi Lomo ili yéé ní wá ní, niyí yì eyé go cé káa zí 'yì ga bi komoyé ndaá ní. Mongú bilámá ledre bi Lomo méngì zíye, bi zía lúguóyó lúyú ledre eyé ní, lìgì yì ené yéé go.

¹⁰ Káa zí bi goó kenée ní, owú 'bì Babá e simi Lomo, miméngì ledre esé e idíní nda idí mbá bilámáye kíngaya, gi ro zí 'yì e ówo a mbá kídí, ma'díi, Lomo gelé sée go tí ne gi ro zise ídise káa do mbigí 'yì ené e.

¹¹ Gi do kacì ledre ga gére nées mbá, kí'dí bi sǎndì kadra utúasá go ní, Lomo ni 'dí'bi sée kí mongú rokinyi zía óto sée do bi bi Kírésìto Yésu Ngére ezé 'Yì yómo 'yì e ni idí doa káa do ngére za fí ní, gi ro zise ídise sì sǎlǎ trìdrìsè za fí.

Úkuógu ini ledre gi simi miéké kúrú Lomo

¹² Abú ówosé tí ledre ga gére nées go kenée, ndìsìsè go tí lánýá ro ledre 'bì Yésu bi ndìsìní 'dódo yéé zise ní yá, ndaá 'bì ené lúyú ledre wá, utúasá miútúasá zíma kpá fú ndìsímá úku ánda yéé zise.

¹³ Tí káa zí bi mááyí aka kí komomá ní, utúasá miútúasá zíma ndìsímá úku ánda ledre ga gére nées zise. ¹⁴ Máuku ledre

née kenée, gi zía máowo bú, simibi ndaá lolu domá kpá fú tú'dú 'dá'dá wá, káa zí bi Kírésito Yésu Ngére ezé 'dodo go zíma kenée ní.

¹⁵ Gi zí kényi née ní, zíma ndísimá 'dódo ledre ga gére née zise kenée za kí roko'bumá mbá, abú karanée gi do kací umbumá yá, ledre ga gére née, lanyání go simi dosé.

Roko'bu 'bi Kírésito

¹⁶ Simi bi kóo ukuzé ledre zise kídí, Kírésito Yésu Ngére ezé ni karanée ndá'baogu kí mongú roko'buné ní, ukuzé ezé kóo née lá gbékpí ledre bi uwúze lá kí mbílize gi tara ngíti 'yi ní wá, ukuzé mbigí ledre, gi zía lurúze Yésu ma'dáa go cú kí komozé, roko'bua ofu tí go ma'díi.

¹⁷ Owozé ledre née, gi zía simi bi kóo 'Buzé Lomo 'dodo roné zize do mongú landa ní azé kóo kí Yésu maáge. Zí Lomo ma'dáa kóo ndísiné oto úndrua, zí Lomo ma'dáa úku ledre kídí, "Ba Owú 'bi amá, 'búa ofu domá go ní, Mááyí kí rokinyi gi zía." ¹⁸ Ndaá bi ené lá dụú bi lurúze wo kí komozé ní wá, simi bi odro zize gi komo ere gi ro Yésu ní, zize kóo úwú kúrú a kpá za cú kí mbílize.

¹⁹ Gi zí ledre ga gére née ní, ledre ga kóo nébi e ukuní gi ro Yésu ma'dáa, do ékéómo yée bi ní, niyí yi eyé zaá mbigí ledre. Ledre ga gére née utúasání go kpini kí ledre ga bi ndísize 'dódo yée zise ba. ²⁰ Simi ledre ga gére née mbá, idísé ówo a bilámáne kídí, ledre ga bi kóo mbá nébi e ukuní yée do ékéómo yée bi ní, ndaá 'bi ené lá ódro gi tarayé wá, yi ené ledre bi gi zí Lomo ní. ²¹ 'Dówú Lomo ndísi úkuí'bi ledre ga gére née tarayé ne, zíye ndísiyé lá úkutátá nzíyi a zí 'yi e.

2

'Yi 'dódo ledre ga bi 'yi ranga e ní

¹ Idísé ówo a bilámáne kídí, nébi 'yi ranga e niyí kóo bo dongará 'yi e desí, cé káa zí 'yi 'dódo ledre ga bi 'yi ranga e niyí ógu idí dongarase ní. Niyí lólo ndoo ndísi 'dódo bisinyí ledre zí 'yi e do ásiyé gi ro

Lomo bi otoogu yée ní. Gi zí kényi née ní, ledre née ni 'dí'biogu umbu komoyé.

² Tú'dú 'yi ga bi 'bi Kírésito ní, niyí karanée ndísi lódú kací 'yi ranga ga gére née, niyí oto lafúye zíye ndísiyé úku sínyi ledre gi do bi ma'díi ledre 'bi Lomo bi ndísiní 'dódo a zí 'yi e ní. ³ 'Yi ranga ga gére née, niyí kpá 'yi mimbé'de e. Niyí ndísi lóndo sée gi ro zise ndísisé í'bi tú'dú éyi e zíye. Ledre bi kóo Lomo uku kídí, née ni 'dó'do yée ní, ledre née ni fú bo. Ma'díi, Lomo ni 'dó'do yée.

⁴ Ówosé go bilámáne kídí, simi bi kóo ngíti géyi maláyika e luyuní ledre ní, Lomo lurúomo ené kóo yée lá kí komoné wá, 'di'bi kóo yée ónzó yée simi bi 'bi 'do'dó. Niyí aka idí fú simi 'do'dó máa née kenée íri gi simi odu sındi kadra 'bi 'decí ngbanga. ⁵ Cé káa zí bi kóo mengi roné simi sındi kadra 'bi Nówa ní. Lomo lurúomo ené kóo 'yi ga bi asiní kí úwú ledre ené ní wá. Zía ufuonzó yée kí mongú iní kóo ucu ní. Zía kóo yómo dụú Nówa kí 'yi 'bi 'be 'bi ené e inyí doa gbre, gi zía Nówa ma'dáa ndísi kóo úku mbigí ledre zí 'yi e.

⁶ Lomo ongbóonzó kóo mingburoko gara ga bi Sodoma kí Gomóra zí mbuluyé idíakáne lá dụú ne gi ro 'dódo a kídí née ledre bi ni méngi roné zí 'yi ga bi niyí ási kí úwú ledre 'bi Lomo ní. ⁷ Zí Lomo yómo lá Lóto e kí 'yi 'bi 'be 'bi ené e, gi zía Lóto ma'dáa ni yi ené mbigí 'yi 'bi Lomo. Zí bi kóo ndísi sínyíne roa kóngaya kí ndísi lúru bisinyí miméngi ledre 'bi 'yi e bi ofu nda go ní. ⁸ Lóto ma'dáa ndísi kóo dongará bisinyí 'yi ga gére ní. Kací kadra mbá, zí bi ndísi sínyí roa kí lúru bisinyí miméngi ledre 'bi 'yi ga gére ní, zí mbílía kpá ndísi íwíne miíwí kí úwú bisinyí ódro bi gi tarayé. ⁹ Togú kenée yá Ngére Lomo owo ofu kací yómo 'yi ené e go simi bi ledre ni ndísi úzu yée ní, zía ndísiné 'dó'do 'yi máa yée ga bi asiní kí úwú ledre ené ní simi bi niyí ndísi sóngó sındi kadra ngbanga ní. ¹⁰ Simi ledre ga gére née mbá, Lomo ni karanée 'dó'do 'yi ga bi ndísiní méngi ledre cayi ga bi

kuṛu'bu royé ili ní, née 'yì ga bi iliní zì Lomo ídine káa do Ngére eyé wá ní.

'Yì ɾanga ga bi mándìṣì úku ledreyé zise née, ngìrì mēngì ené yée kí mēngì bisinyí ledre bi togú iliní go mēngì a ní wá. Bi ndìṣì éme ené royé miéme kí mēngì bisinyí ledre. Iliní gbawá óto úndru maláyika e. ¹¹ Lúrúsé aka, maláyika e, kí mbágá roko'buyé ga gére née mbá, romoní tí do 'yì ɾanga ga gére née, simi bi ndìṣì ní úku ledre bisinyí ledre 'bi 'yì ɾanga ga gére née zì Ngére Yésu ní, ukuní eyé kóo 'yì ɾanga máa ga gére née miúku kí kese wá. ¹² 'Yì ɾanga ga gére née ndìṣì ní úku sínyi ledre gi do bi ledre bi ngárá owoyemení wá ní. Niyí yì eyé káa zì bangá rará ga bi ndikiní yée lá gi ro ndìṣì 'dí'bi lafúye bangá e kí ndìṣì úfu yée ní. Kí rará née mbá ndìṣì ní kpá úyu.

¹³ Lomo ni karanée 'dó'do 'yì ɾanga ga gére née bisinyíne, gi zía ndìṣì ní óto 'yì e zíye ndìṣì 'dó'dóye. Ambá ledre eyé lá anu, zíye ndìṣiyé kí mēngì ledre cayi e 'duo faa do ndéré káe mindéré. ¹⁴ 'Yì ɾanga ga gére née, otoní yì eyé komoyé lá duú ro só'do royé kí 'yì ga bi ofúní royé kéye wá ní, ko'dóní eyé kpá kí mēngì bisinyí ledre wá. Zíye ndìṣiyé óto 'yì máa yée ga bi cíyí ledre 'bi Lomo ndaá aka simiyé wá ní, ndìṣiyé lúyú ledre. Owoní kací mēngì bisinyí ledre go kíngaya zíye ídíye kpá 'yì mongú mimbé'de e. ¹⁵ Asiní kí mēngì bilámá ledre go do útú eyé nda go ndìṣì mēngì bisinyí ledre cé káa zì ledre ga bi kóo Baláma wotí Bowéra ndìṣì mēngì yée, 'bi óto 'bú kēsì kí ndìṣì 'dí'bi kēsì gi zì 'yì e do bisinyí misi'di ní. ¹⁶ Tí lá zì dongí máda Baláma gi ro bisinyí ledre ga bi kóo ndìṣì mēngì yée ní, simi bi odro zía káa zì 'yìma'dí odrone gi ro zía ótoómo kí mēngì bisinyí ledre bi utúasá zì nébi mēngì a wá ní.

¹⁷ 'Yì ɾanga ga gére née niyí yì eyé káa zì gu 'dawú bi iní ndaá simi a wá kpá káa zì mongú iní bi ɔlú zì síli ìmbíókpó a ní. Mongú gu bi kí mitulurú siminé mbìrì ní ni goó miyémeómoné nzíyiné gi royé. ¹⁸ Ndìṣì ní úku ledre e kí roko'buyé ledre

máa ga gére née yì ené mbá ledre cayi. Zíye ndìṣiyé úku ledre gi ro ledre ga bi royé ili ní káa zì cóngó ledre ní ábuwá ndaní eyé cóngó ledre e wá. Ndìṣì ní née lóndo komo 'yì ga bi ootoomoní aka lúyú ledre lá mikándané ní drú 'dá'ba, gi ro zíye ndá'bayé lúyú ledre. ¹⁹ Ndìṣì ní úku ledre ídí kí ro do'yì zì 'yì e, ábuwá niyí yì eyé owúkúlú 'bi lúyú ledre, gi zía lúyú ledre ni go mīngíye. ²⁰ Togú olúoguní kóo gi simi mēngì bisinyí ledre e 'bi sága ba go gi zía bi nṅunṅuní ledre Kírésito Yésu Ngére ezé bi ni 'Yì yómo 'yì e ní, zíye ndá'bayé drú 'dá'ba ndìṣì lúyú ledre, 'do'dó bi ni ídí royé simi odu sīndí kadra ní ni nda rórómó. ²¹ Ní kóo ídí bilámáne ndaní ówo ledre gi ro ídí káa do mbigí 'yì 'bi Lomo wá gi zì wo bi owoní nda go zíye ndá'bayé óyó sogoyé zì bilámá ledre ga bi kóo ndìṣì ní 'dódo a zíye ní. ²² Ledre ga gére née, utúasání go kí muruwayi ga bi gbre bi kídí, “Ìṣì nda'ba ánulúgu si'dí ne.” Kpá kí wo bi kídí, “Mukúrú nda'ba ló'dó roné simi monyó gi do kací ndúgú” ní.

3

Yésu ni ndá'baógu ma'dú

¹ Owú 'bi Babá e, ba goó gbre ledre bi máéké zise ní. Máéké yée gbrengrá gi ro sáká sée zì sómú ledre esé ídine kpá fú bilámáne. ² Máíli zise ndìṣì sé fú sómúndíki kúrú Lomo bi kóo nébi e ukuní yée 'desì ní, kpá kí ledre 'bi Ngére Yésu 'Yì yómo zée bi kóo 'yìmikása ené e 'dodoní yée zise ní.

³ Mizefi ledre bi ili zise ówoyéme a ní ni, simi odu sīndí kadra 'yì e niyí ógu zíye ndìṣiyé fólo sée kí kúgú sée kací bisinyí ledre eyé ga bi royé ili ní. ⁴ Niyí úku ledre kídí, “Óo, Yésu mocú kóo ledre kídí née ni ndá'baógu ní, ni kí ndá'baógu goó 'dáa? 'Buzé e uyuonzóní royé go mbá simi ledre née, ledre niyí yì eyé fú lá do biyé káa zì ga kóo 'desì ní.”

⁵ Tí lá zíye sómúligi ledre bi kídí Lomo i'bi kóo lá lorú zì ere ídine zía ótoógu do sogo kángá gi simi iní kí iní ní 'du'dorú. ⁶ Kpá akpa kí iní née ní zì Lomo úfuónzó

éyí trídri ga bi do sogo káńgá ní mbá. ⁷ Née kpá loru bi Lomo 'di'bingeri ere kí do sogo káńgá káe gi ro óńgbóoyó a kí pho'du ní. 'Di'bingeri sńgń sńdń kadra 'bi 'dėci ngbanga gi ro zıne úfuónzó 'yi ga bi asinı gi ro ledre ené ní.

⁸ Owú 'bi Babá e, ndásé sómúligi ledre ba wá. Sılı káe'do ni yi ené zı Ngere Lomo káa zı tú'dú simibi e ní, zı tú'dú simibi e ídiye zıa káa zı sılı káe'do ní. ⁹ Ngíti géyi 'yi e ndisini 'bi eyé sómú a kídı, Ngere ndisi ówó miówó kí méngi ledre ga bi uku yée go ní, née si ledre bi kasalugu Yésu gi zıa 'diya wá ní. Fi, ledre ma'dáa ndaa 'bi ené káa zı bi 'yi ga gére née ndisini sómú a née wá. Oto yi ené mimbe'dené ndoo gi ro 'yima'dı e mbá. I'bi yi ené sındı kadra zı 'yima'dı e óyóló'bó mimbe'deyé gi ro zıye ngunu ledrené.

¹⁰ Kadra mindá'baogu Ngere kėmbı 'yi ówo a ndaa. Ni ógu káa zı 'yi ugu ogu ne ní. Kadra miógu a mongu gboru éyi ni idi kingaya komo ere, geré zı ere ma'dáa lėline siı. Zı éyi ga bi ndisini ndisi komo ere, kadra, éfé nda kí kele e ní, zı Lomo óńgbóoyó yée mbá. Zıa 'dódoogu bisinyi ledre ga bi 'bi 'yima'dı e ní za mbá, zıa nda 'dėci ngbangayé.

¹¹ Ma'dıi, káa zı bi née go misi'di bi Lomo ni sinyionzó éyi e doa ní, ili nda go zıse ówo a togú mimėngi ledre esé ni idi káa be 'diya káa bi Lomo ni 'dėci ngbangasé. Mimėngi ledre esé idi idi mbá bilámáne gi ro zı Lomo ídine kí rokinyi káse. ¹² Káa zı bi áse go ndisi sńgń Lomo togú ni ógu 'dėci ngbanga do sogo káńgá ba kí be 'diya ní, ndisise óto sılı 'bi ledre máa née gi ro zıa méngi roné 'diya. Fi tí mbı káa zı bi ndisise sómú a ní, tí lá ídise ówo a kídı Lomo ni óńgbó ere zı éyi ga bi 'daga iri káraónzó royé za mbá. ¹³ Zée 'yi ga bi ngunuzé ledre Ngere Yésu go ní, ledre ezé ndaa. Azé 'bi ezé lá ndisi óto komozé gi ro mikánda ere kí mikánda do sogo káńgá bi Lomo uku ledre a zıze, gi ro zıze ndisise simi a méngi ledre ené ní.

¹⁴ Owú 'bi Babá e, káa zı bi áse go ndisi sńgń ledre ga gére née gi ro zıye

mėngi royé ní, ídise méngi kéyi za kí roko'busé mbá gi ro zı mimėngi ledre esé ídiye mbá bilámáne kadra bi Yésu ni ndá'baogu simi a ní gi ro zı Lomo ídine kí rokinyi gi zıa áse go mbigi 'yi ené e. ¹⁵ Idi idi simi dosé kídı, Ngere Yésu lu'bú gi zıa mimbe'dea ni gi ro 'yi e, i'bi sındı kadra zı 'yi e gi ro zıye óyóló'bó sómú ledre eyé gi ro zıye ngunu ledrené gi do bi zıne yómo yée. Ídise luru toso ledre ga gére née tí lá gi ro lunduzé Páwulo bi kí 'bune dozé kése mbá ní. Simi bi kóo eké ledre zıse ní, uku zıse ledre ga bi kí roko'bıyé bi Lomo ukui'bi yée zıa ní. Uku kpá té ledre ga bi máuku yée zıse ní. ¹⁶ Zaá ledre ga bi eké yée kí yée ga bi uku yée zı ngiti géyi 'yi ga bi 'bi Kirésito ní, eké zıse ba kpá té ledre ga gére née. Ngíti géyi ledre ga bi eké yée ní, orunı yi eyé mióru ngiti géyi 'yi e utúasani eyé ówo ini ledre gi simiyé 'diya wá. 'Yi ga bi owoyemenı ledre gi ro ledre 'bi Ngere Yésu mbı wá ní, zıye ndisiyé óyóló'bó ini ledre ga gére née nda do ngiti misi'dine kpı, káa zı bi oyólo'bónı ngiti géyi ledre e simi bukú ga bi 'bi miéké kuru Lomo ní. Ledre bi ndisini méngi a née ni 'dı'biógu 'do'dó royé.

¹⁷ Káa zı bi sée, ówosé 'bi esé ledre ga gére née bú kídı, niyi méngi royé tí kenée ní, ídise tóro ngbúo káa bi gbėkpı 'yi ranga e káa zı ga gére née niyi lóndo sée, zıse luyúse gi do bilámá misi'di 'bi Lomo bi áse go ndisi lódú a ní ke. ¹⁸ Tı lá sáká éyi kí ówo kacı ledre bi ndisi ógu gi zı Kirésito Yésu Ngere ezé bi 'Yi yómo 'yi e ní idi sáká sée zı ledre ené ngbórone simise ndérene 'dá'dá. 'Yi e idini ndisi óto úndru a za fı odu a ndaa. Idi kenée.

Mizefi wára ga bi Yiwáni eké ní Ledre gi ro mizefi búku bi Yiwáni ní

Yiwáni 'yimikása eké ledre ba ne zí ngíti géyì 'yì ga bi 'bi Kírésìto bi oto 'búye niyí zía káa zí owú 'bi ené e ní. Uku zíye kídí idíní fú ndìsì méngì ledre ga bi Lomo kí Kírésìto ilíní yéé ní. Zía éšì sīlīne komoyé gì ro 'yì ɾanga ga bi niyí go simi kanísa ní, káa bi niyí lón do yéé ke. Uku zíye kídí nées owoyeme ledre gì ro Kírésìto bú, yéé ndìsìní go kéne, ni Owú 'bi Lomo, zía idíne kpá 'yìma'dí. Zía úku ledre zíye kídí togú nḡunḡuní tí fú ledre Kírésìto yá, niyí idí kí trīdrī bi za fí ní. Zía nda úku odu ledre zíye kídí idíní lán yá ro óto 'bú Lomo bi nḡunḡuní ledrea ní, zíye kpá fú ndìsìyé óto 'bú lafúye.

Ledre gi ro trīdrī bi za fí ní

¹ Maa Yiwáni, mááyí kí rokinyi kí éké ledre ba zise. Ni ledre gi ro 'yì bi ogú kí trīdrī bi za fí ní. 'Yì máa nées ni kóo kú go bo 'desì. Zée 'yì kasa ené e, lurúze wo go cú kí komozé, zise óto sīlīze kpá za cú ro kuru'buá, zise úwú ledre ga bi ndìsì úku yéé ní za cú kí mbílize. ² Ni duú ne 'yì í'bí trīdrī bi za fí ní zí 'yì e. Zée 'yì ené e, ndìsìzé ba úku ma'díi ledre bi gi do bi a ní zise. Gi zía kací kadra za mbá ni kóo kí 'Buzé do bi kíé'do. 'Buzé Lomo 'dodoyeme wo go zise. ³ Ukuzé zise ba ledre bi lurúze go cú kí komozé, zise úwú a kpá za cú kí mbílize ní, gì ro zí mimbé'dezé idíne kése kíé'do, kí 'bi 'Buzé Lomo kpá kí 'bi owú 'bi ené Kírésìto Yésu. ⁴ Nées sī ledre bi ekézé ledre ba zise gì roa ní, gì ro zise idíze kése ndro mbá kí rokinyi gì ro ledre máa nées.

Idíze lán yá duú ro ledre 'bi Lomo

⁵ Ledre bi ukuzé zise ba ní, ni ledre bi kóo uwúze gì zí Yésu ma'dáa ní kídí, Lomo ni bimióngó, ledre ené e za mbá, mituluru ndaá simi a wá. ⁶ Togú ukuzé

go kídí mimbé'dezé ni kí Lomo go kíé'do, zise nda'bazé ndìsì méngì ledre ga bi 'bi mituluru ní, ɾangazé ɾanga go, mengìze ezé nées mbigí ledre bi 'bi Lomo ní wá. ⁷ Tí lá togú ndìsìzé méngì ledre ga bi 'bi bimióngó, gì zía bi Lomo ni yì ené bimióngó ní yá, ma'díi, mimbé'dezé ni idí kí lafúze kíé'do. Lomo ni lúguráyi zée drá gì simi lúyú ledre ezé e kí sáma owú 'bi ené Yésu.

⁸ Togú itíze kangú kídí, ndazé 'yì lúyú ledre e wá, ɾangazé ɾanga go. Mengìze aka ezé mbigí ledre 'bi Lomo wá. ⁹ Idíze úkuogú lúyú ledre ezé e za mbá zí Lomo, ni yì ené bilámá 'yì, ledre ga bi uku yéé ní, ni méngì yéé za mbá zise, zía lúguráyi zée drá gì simi lúyú ledre ezé e. ¹⁰ Togú itíze kangú kídí ndazé ezé 'yì lúyú ledre e wá yá, ɾangazé ɾanga go roa, otozé wo go káa do 'yì ɾanga, nḡunḡuzé aka ezé ledre ené kí mimbé'dezé kíé'do wá.

2

Yésu ni duú ne 'yì 'dí'bióyó lúyú ledre

¹ Owú 'bi amáa e, máéké ledre ba zise káa bi áse lúyú ledre ke. Togú ngíti 'yì gì dongarase luyú kóo ledre go yá, ndaá ére nḡirí wá, idí úku 'dódo a. Kírésìto Yésu ni bo, bi ni duú ne mbigí 'yì 'bi Lomo ní, ni nḡunḡú roné gì rozé zí 'Buné Lomo. ² Yésu ma'dáa ni ne 'yì bi kóo i'bí roné zí umbu do úyuné nda lá duú gì ro lúyú ledre ezé wá, zaá gì ro lúyú ledre 'bi 'yìma'dí e do sogo kangá za mbá.

³ Éyì bi ni 'dódo a kídí owozé Lomo go ní, 'búo togú ndìsìzé go méngì duú ledre ga bi ili yéé ní. ⁴ Togú 'yì ya nées owo Lomo go, méngì lolu ledre ga bi Lomo ili yéé ní wá yá, ɾaranga go. Uku ené nées ma'díi wá. ⁵ Togú 'yì ndìsì go úwú ledre 'bi Lomo, 'bú Lomo ni go doa ma'díi. Nées ledre bi ni 'dódo a kídí azé go kí Lomo kíé'do ní. ⁶ Kpá kenée, togú 'yì ya yéé niyí go kí Lomo kíé'do yá, 'yì ma'dáa idí duú ndìsì méngì ledre ga bi kóo Ngére Yésu ndìsì méngì yéé ní.

⁷ Sée ga bi mándìsì óto 'búse kíngaya, lorú bi mándìsì í'bí a zise ba, ndaá 'bi ené mikánda lorú wá. Ni lorú bi kóo ndìsìsé

úwú a go 'desí ndéréoguné gí karaba ní ní. ⁸ Hí, ní kpá ídí zise káa do mikánda lorú ma'díí. Gí zía éyí bí Yésu mengí ní ní go mikándané. Gí zí kényí nées ní, miméngí ledre esé ní go kpá mikándané. Cakaba mitulurú bí kóo ásé simi a ní okpó go, mbigí bimióngó ndísi nda óngó goó ne.

⁹ Gí zí kényí nées, togú 'yí ya nées ní go simi bimióngó 'bí Lomo, ní kpá fú ndísi sógó lafúne e yá, 'yí nées ní aka yí ené fú simi mitulurú. ¹⁰ 'Yí bí óto 'bú lafúne go ní, 'yí nées ní go simi bimióngó 'bí Lomo. Utúasá lolú ndísi lúyú ledre wá. ¹¹ 'Yí bí oto 'bú lafúne wá ní, miméngí ledre ené kí gámá ené e niyí aka yí eyé fú lá 'bí mitulurú. Owoyeme aka ené mbí éyí bí nées ní ndísi méngí a ní wá, gí zía mitulurú 'dutu yí ené komoa go.

¹² Owú 'bí amáa e, máéké ledre ba zise gbékpíe wá

gí zía máówo go, Lomo lulúoyó lúyú ledre esé go gí zía Yésu uyu umbu bí kóo ásé úyu a se gí zí lúyú ledre esé e ní go.

¹³ Máéké ledre ba kpá zise, sée ga bí komosé enzi go ní,

gí zía ówoyemesé Ngére Yésu bí kóo ní yí ené kú bo gí dosíne ní go.

Kpá zise ga bí ásé owúphirangá e rómósé komo Satána go ní.

Nda kpá kise ga bí ásé aka minzéré owú e ní,

gí zía, ówosé Lomo go káa do 'Buzé ma'díí.

¹⁴ Ma'díí, sée mingburoko 'yí e utúasá miútúasá zíma úku ledre ba zise, gí zía, ówoyemesé Ngére Yésu bí kóo ní yí ené kú bo gí dosíne ní go.

Máéké kpá zise owúphirangá e, gí zía ásé kí roko'busedé

cíyí ledre 'bí Lomo ní go simisé, rómósé komo Satána go.

¹⁵ Ndá óto 'bú do sogo kángá togú mbú éyí ga bí simi a ní wá. Togú 'yí oto 'bú do sogo kángá togú mbú éyí ga bí simi a ní yá, 'bú 'Buzé Lomo utúasá ídí doa wá.

¹⁶ Toso bisinyí miméngí ledre ga bí 'yí e ndísiní méngí yée gí zí 'bú ledre ga bí doyé ní, mongú mimbé'de gí ro éyí 'bí lafú'yí, nda kí síkpí fúndú'yí oguní eyé

gí zí 'Buzé Lomo wá yí ené gí zí do sogo kángá. ¹⁷ Do sogo kángá kí éyí ga bí siminé bí 'yí e ndísiní óto 'búa kíngaya ní ní úkú ené miúkú. Tí lá 'yí máa wo bí ndísi méngí ledre ga bí Lomo ili yée ní ní ídí tridriné za fí.

'Yí ga bí ezeokó Yésu ní

¹⁸ Owú 'bí amáa e, odu do sogo kángá ba ní go gbóo. Káa zí bí úwúsé kídí ezeokó Kírésito ní ogú ní, bí ba ní tú'dú ezeokóga oguní go. Nées ledre bí owozé gí zía kídí odu do sogo kángá ba ní go gbóo ní. ¹⁹ 'Yí ga gére nées olúoguní gí dongaráze, tí lá ndaní eyé mbigí lafúze e wá. Idí ngununí kóo ledre Yésu bo, káa bí azé ba tí kéye. Miólúoguyé 'dodo go kídí ndaní eyé lafúze wá.

²⁰ Owú 'bí amáa e, ásé go kí 'Dówú Lomo simisé gí zí Kírésito Yésu bí ngará lúyú ledre ndaá roa wá ní, bí ba ní ówosé ma'díí go bú. ²¹ Máéké ledre ba zise ndaá 'bí ené gí zía bí ya ówosé ma'díí wá ní wá, yí ené gí zía bí ówosé bú ní. Kpá gí zía bí 'yí úku ranga uku ené ma'díí wá ní.

²² Ambí ní 'yí ranga ne? 'Yí ranga ní 'yí bí uku ledre yaá, "Yésu ndaá 'bí ené Kírésito wá ní." 'Yí máa nées ní ezeokó Kírésito. Asi goó gí ro 'Buzé Lomo kpá gí ro Owú 'bí ené Yésu bí Ngére ezé ní.

²³ 'Yí bí asi gí ro Yésu go ní, asi go kpá gí ro Lomo bí 'Bú Yésu ní. 'Yí bí ngunu ledre Yésu owú 'bí Lomo go ní, ngunu kpá ledre Lomo go.

²⁴ Nda gí rosé ní, ledre 'bí Lomo bí tonóze kóo 'dódo a zise kú gí dosíne zise lúru a káa do ma'díí ledre do tónóse ngunu a ní, idíse lánýá roa fú kenée ndéré kie 'dá'dá. Togú méngíse go tí kenée, Yésu kí 'Buné Lomo niyí kise kí'do. ²⁵ Nées sí ledre bí Yésu mocú éyí zize gí roa kídí azé ídí kí tridrizé bí za fí ní.

²⁶ Máéké ledre ba zise gí ro 'yí ga bí iliní ndísi lóndo sée ní kí lóndo sée ke. ²⁷ Bí gí rosé ní owú 'bí amáa e, 'Dówú Lomo bí Yésu i'bí zise ní idí idí simisé gí zía ílisé esé lolú ngíti 'yí gí ro zía 'dódo ledre zise wá. Káa zí bí 'Dówú Lomo ní 'yí úku ma'díí ní, ní go ogú 'dódo ledre e za mbá

zise. Kí'dí bi 'dodo go zise ní, ídísé 'dí'bi ledre née gi ro zise ídise kí Yésu kíé'do.

Lomo oto 'búze go kíngaya

²⁸ Owú 'bi amáa e, ídísé óto komosé fú lá ro Yésu gi ro zise ídise kéne kíé'do. Togú méngísé tí go kenée, kadra bi karanée ni ndá'baógu simi a ní, azé ídí kí mongú rokinyi dokuwu mengi zée wá.

²⁹ Togú ówosé go kídí Kírésito ni 'yi méngi ma'díi, née ní ídísé kpá ówo a kídí 'yi ga bi ndisini méngi ma'díi ní niyí owú 'bi Lomo.

3

¹ Lúrúsé aka mongú bilámá ledre bi Lomo mengi zise, zía óto 'búze kíngaya, zía ndisine ndólo zée kídí, owú 'bi ené e ní. Ma'díi azé tí owú 'bi ené e. Tú'dú ngíti géyi 'yi e owoní eyé kenée wá, gi zía owoní eyé Lomo wá. ² Máéké ledre ba zise owú 'bi amáa e, azé go owú ga bi 'bi Lomo ní ma'díi. Owozé aka azé éyi ga bi Lomo ni méngi yée zise ní wá. Éyi bi kíé'do owozé ní, ni togú Yésu ogu go yá, Lomo ni óyóló'bó zée zise ídise káa zía ní. Gi zía azé lúru Yésu ma'dáa za cú kí komozé. ³ Bi goó kenée ní, idizé óto komozé ro ledre máa née, zise ótoómo lúyú ledre e za mbá 'dá'ba zise ídise drá káa zí Yésu bi lúyú ledre ndaá roa wá ní.

⁴ 'Yi bi ndisi lúyú ledre ní, 'dewe lorú 'bi Lomo go, gi zí lúyú ledre ni cé káa zí 'dewe lorú 'bi Lomo ní. ⁵ Tí lá ídísé ówo a kídí Yésu ogu kóo do sogo kángá gi ro lúlúoyó lúyú ledre e ezé 'dá'ba, gi zía ndaá 'bi ené 'yi lúyú ledre wá. ⁶ 'Yi bi oto komoné go ro Yésu ní, niyí kéne go kíé'do, ndaá lolu kpá fú ndisi méngi lúyú ledre wá. Gi zía, 'yi bi ndisi méngi lúyú ledre ní, ngunu aka ené ledre Yésu wá, owo aka kpá wo wá.

⁷ Owú 'bi amáa e, ngíti 'yi ndaá lóndo sée wá. 'Yi bi ndisi méngi ma'díi ledre ní ni 'yi bi lúyú ledre ndaá roa wá ní gi zía Kírésito ndaá 'bi ené 'yi lúyú ledre wá.

⁸ 'Yi bi ndisi méngi bisinyí ledre ní, ni yi ené 'yi 'bi ngere 'bi bicayi lomo e, gi zía ngere 'bi bicayi lomo e ma'dáa ni yi ené 'yi méngi bisinyí ledre kú gi dosine. Née

sí ledre bi kóo Yésu Owú 'bi Lomo ogu gi roa do sogo kángá ona gi ro sinyiónzó moko 'bi ngere 'bi bicayi lomo e ní.

⁹ 'Yi bi ni go owú 'bi Lomo ní, ndisi ené lolu fú lá luyú ledre wá, gi zía bilámá miméngi ledre 'bi 'bua Lomo ni go simi a. Utúasá ené lolu méngi lúyú ledre wá, gi zía ni go mbigi owú 'bi Lomo. ¹⁰ Ba ledre bi ndisizé ówo dongará owú ga bi 'bi Lomo kí owú ga bi 'bi ngere 'bi bicayi lomo e gi roa ní. 'Yi bi méngi bilámá ledre wá, oto 'bú lafúne kpá wá ní, née ndaá mbigi owú 'bi Lomo wá.

Óto 'bú lafú 'yi e

¹¹ Úwúsé kóo ledre ba go kú gi dosine kídí, idizé óto 'bú lafúze e dozé. ¹² Ndásé ídí káa zí Káyina wá. Ni yi ené 'yi 'bi Satána ufu kóo lúnduné Ábele. Ufu kóo wo gi ro 'di? Gi zía miméngi ledre ené ni yi ené bisinyíne, miméngi ledre 'bi lúndua ni 'bi ené yi ené za mbá bilámáne. ¹³ Owú 'bi Babá e, togú do sogo kángá ba ni go sógó sée yá, ndásé síkpi mimbé'desé 'dága wá.

¹⁴ Owozé go kídí okpózé gi simi umbu go, azé go tridri gi zía azé 'yi óto 'bú lafúze. Tí lá 'yi máa wo bi oto 'bú lafúne wá ní, idiaká 'bi ené go sí sílú umbu. ¹⁵ 'Yi bi 'yi sógó lafúne ní, ni 'yi úfu 'yi e. Ówoyemesé go kídí 'yi úfu 'yi e ndiki ené tridri bi za fí ní wá.

¹⁶ Ba ledre bi azé lúrútoóko óto 'bú lafú 'yi e gi roa ní. Kírésito Yésu í'bí roné úyuné gi rozé. Káa zí bi goó kenée ní, idizé kpá í'bí rozé zí umbu gi ro lafúze.

¹⁷ Togú 'yi ni kí éyi e zíne, zí lúndua ndisine ánu lerí cigi a somú ledre a wá ní, ni úku ledre bi kídí 'bú Lomo ni doné ní lará káa be 'di? ¹⁸ Owú 'bi amáa e, ndazé ndisi ódro lá miódro kí tarazé gbékpíne wá. Idizé óto 'bú lafúze e zise kí sáká yée gi ro zía 'dódo a kídí otozé 'búye go ma'díi.

¹⁹ Simi bi azé go ndisi óto 'bú lafúze ní, azé ówo a kídí azé go 'yi méngi ma'díi ledre. Ni óto mimbé'dezé zía útúasáne kpini utúasá ndósó simi bi azé ógu kó'dú Lomo ní wá. ²⁰ Togú mimbé'dezé ndisi ndósó simi bi azé ógu kó'dú Lomo ní,

roko'bu Lomo romo do mimbé'dezé, owo ledre gi ro éyí e mbá bú.

²¹ Owú 'bi amáa e, togú mimbé'dezé ndosó lolu kí ogú kó'dú Lomo wá, ni óto mimbé'dezé zía útúásáne kpini ngiri utúasá méngi zée wá. ²² Éyí ga bi azé ini ini zía gi royé ní, ni méngi yée zize gi zía ndisizé úwú lorú ené zize ndisizé méngi éyí ga bi bi ndisi éme roa gi zíye miéme ní. ²³ Ba ledre bi kúrú Lomo uku zize ní kídí, idíze ngunngu ledre Owú 'bi ené Kírésito Yésu kíngaya. Zize kpá óto 'bú lafúze dozé káa zí bi Yésu ma'dáa uku zize ní. ²⁴ Ma'díi togú ndisizé tí úwú kúrú Lomo, zize ndisizé lánýáze roa kíngaya, azé ídí kéye éyí kíé'do. Kasa 'Dówúne go zía ídíne simizé. Née éyí bi 'dodo yeme kídí, azé go éyí kíé'do kí Lomo ní.

4

Ledre gi ro nébi 'yi ranga e

¹ Séé ga bi máoto 'búse kíngaya ní, ndásé ngunngu ledre ga bi za mbá niyi ndisi úku yée zise kídí 'Dówú Lomo uku'bí ne ní wá. Ídíse lúru bi simi ledre ga bi ndisini úku yée née bilámáne kí gi ro zise ówo dongará togú née ledre bi ogú gi zí Lomo ní yá. Gi zía tú'dú nébi ga bi 'yi ranga e ní bayini go do sogo kánga mbá. ² Ásé ówoyéme ledre bi gi zí 'Dówú Lomo ní gi ro ledre ba. 'Yi bi ni ngunngu a kídí, Yésu ni Kírésito bi Lomo kasaogu wo káa do 'yima'dí ní ogú gi zí Lomo ní. ³ Tí lá 'yi bi ngunngu ledre née kenée gi ro Yésu wá ní, 'Dówú Lomo bi simi a ní ogú ené gi zí Lomo wá. 'Dówú bi simi a née ni gi zí ezeokó Kírésito,* bi kóo úwúsé ledreyé kídí niyi ógu ní. Bi ba ní, oguni go. Niyi go do sogo kánga ona.

⁴ Owú 'bi amáa e, áse yi esé go mbigi 'yi ga bi 'bi Lomo ní. Rómosé komo nébi ga bi 'yi ranga e ní go, gi zía 'Dówú Lomo bi simisé ní, ni kí roko'buné rómo do roko'bu 'dówú bi simi lomo ga bi 'bi do sogo kánga ní. ⁵ Nébi 'yi ranga ga gére ní, niyi 'yi ga bi 'bi do sogo kánga ní. Ledre ga bi ndisini úku yée ní, yi eyé ledre ga bi

'bi do sogo kánga ní, zí 'yi ga bi 'bi do sogo kánga ní ndisiyé úwú ledre máa ga gére née dujú ye. ⁶ Gi rozé, azé yi ezé mbigi 'yi ga bi 'bi Lomo ní. 'Yi ga bi owoni Lomo bú ndisini úwú ledre ga bi ndisizé úku yée ní. Yée ga bi owoni Lomo wá ní, uwuni eyé ledre ezé e wá. Bi goó kenée ní, née go éyí bi azé ówo dongará ma'díi ledre bi 'Dówú Lomo ndisi úku yée ní kí wo bi 'dówú bi simi 'yi ranga ga gére ndisini úku yée ní.

Óto 'bú lafú 'yi e

⁷ Séé ga bi máoto 'búse kíngaya ní, idíze ídí 'yi óto 'bú lafúze. Gi zía roko'bu bi ndisizé óto 'bú lafúze kie ní ogú gi zí Lomo. Togú ndisizé kací kadra mbá fú lá kí 'bú lafúze dozé yá, ma'díi azé ídí mbigi owú ga bi 'bi Lomo ní gi zía owoyemezé wo go. ⁸ 'Yi bi oto 'bú lafúne wá ní, owo ené Lomo wá, gi zía Lomo ni yi ené 'yi óto 'bú 'yi e. ⁹ Lomo oto 'búze 'yima'dí e káa, kasaogu bikéri Owú 'bi ené Yésu ógu úyuné do sogo kánga ona gi ro zize idíze tridrizé za fí. ¹⁰ Óto 'bú 'yi e ni káa, ndáa 'bi ené bi yaá otozé 'bú Lomo ze ní wá. Oto yi ené 'búze ne zía kasaogu bikéri Owú 'bi ené bi 'búa ofu doa go ní ógu úyuné gi ro lúyú ledre ezé. ¹¹ Séé ga bi máoto 'búse kíngaya ní, káa zí bi Lomo oto 'búze go kíngaya kenée ní, idíze kpá óto 'bú lafúze. ¹² 'Yi bi kíé'do káa luru Lomo go kí komoné ní ndáa. Tí lá togú otozé 'bú lafúze go yá, azé kí Lomo go éyí kíé'do. Ma'díi óto 'yi bi 'bi Lomo ní ni go do mimbé'dezé.

¹³ Owozé bi kídí ndisizé go méngi ledre bi Lomo ili ní zize idíze kéye go éyí kíé'do ní, gi zía kasa 'Dówúne ógu ndisine simizé. ¹⁴ Luruzé wo go cú kí komozé, zize ndisizé úkutátá ledrea zí 'yi e kídí, Lomo bi 'Bu ní kasaogu Owú 'bi ené káa do 'Yi yómo 'yi e do sogo kánga. ¹⁵ Togú 'yi ngunngu ledre Yésu kídí ni Owú 'bi Lomo yá, 'yi née niyi kí Lomo go éyí kíé'do ndisi go méngi ledre bi Lomo ili ní. ¹⁶ Owozé go zize ngunngu a ma'díi kídí Lomo oto 'búze go kíngaya.

* 4:3 4:3 'Dówú bi gi zí ezeokó Kírésito: Ni 'dówú bi Satána kasa wo ógu lóndo 'yi e ní.

Lomo ni 'yi oto 'bu 'yi e. 'Yi bi ni 'yi oto 'bu 'yi e ní, ndiṣi méngi ledre ga bi Lomo ili yée ní zíye ídíye kí Lomo go éyí kǐé'do. ¹⁷ Káa zí bi azé go kí Lomo éyí kǐé'do ní, azé ndiṣi oto 'bu lafúze káa zí bi ili ní. Gi ro karanée kadra 'dēcì ngbanga, ngiri méngi zée wá. Gi zía mindiṣizé do sogo ona ni yí ené kǐé'do kí Lomo. ¹⁸ 'Yi oto 'bu 'yi e eré ené ngiri wá. Tí lá mbigí oto 'bu 'yi e ndiṣi lágaoyó ngiri gi simi 'yi 'dá'ba, gi zía ngiri ni éyí bi ndiṣiní 'dēcì ngbanga roa ní. 'Yi bi 'yi ngiri ndaá 'bi ené mbigí 'yi oto 'bu 'yi e wá.

¹⁹ Ndiṣizé oto 'bu lafúze, gi zía Lomo otoutu 'búze ne. ²⁰ Togú 'yi uku ledre kídí, "Máoto 'bu Lomo go" zía ndiṣiné sógó lafúne ní ni 'yi ranga. Gi zía 'yi bi oto 'bu 'yi bi lurú wo go cú kí komoné wá ní, utúásá oto 'bu Lomo bi lurú wo kí komoné wá ní wá. ²¹ Ba kúrú Ngére Yésu zize kídí, "'Yi bi oto 'bu Lomo go ní, idi kpá oto 'bu lafúne kenée."

5

Idíze ngúnṅu ledre Owú 'bi Lomo

¹ 'Yi bi ngúnṅu go kídí Yésu ni Kírésito ní, ni go owú 'bi Lomo. 'Yi bi oto 'bu 'buzé Lomo go ní, oto kpá 'bu owú 'bi Lomo go. ² Ba ledre bi azé ówo a gi roa kídí otozé 'bu owú ga bi 'bi Lomo ní go ní, ni oto 'bu Lomo kí méngi ledre ga bi lorú ené ili yée ní. ³ Óto 'bu Lomo ni úwú lorú ené. Lorú bi Lomo i'bí zize ní, utúásá rómo zée wá. ⁴ Gi zía 'yi bi ni go owú 'bi Lomo ní, romo komo do sogo káṅgá go. Ngúnṅu ledre ezé i'bí roko'bu nées ne zize romo komo do sogo káṅgá kǐé. ⁵ Ambí ni romo komo do sogo káṅgá ba ne? Duú 'yi máa wo bi ngúnṅu go kídí, Yésu ni Owú 'bi Lomo ní.

⁶ Kírésito Yésu ma'dáa ni ne wo bi kóo ogú do bábátizí wo kí iní zí sámaa ndé'yíne gi rozé ní. Ndaá 'bi ené lá babatiza bi kí iní ní wá kpá sámaa bi nde'yí ní. Ledre nées méngi roné go káa zí bi 'Dówú Lomo 'dodo ní gi zía 'Dówú Lomo ni yí ené 'yi úku ma'díi. ⁷ Éyí ga bi 'dodo yemení sǐ ledre e ní niyí ota. ⁸ Mizefí a, ni 'Dówú Lomo, gbre a, ni iní, ota a (3) 'bi ené sáama. Éyí ga bi ota (3)

née 'dodoní ledre mbá kǐé'do kídí, Ngére Yésu ni owú 'bi Lomo ma'díi. ⁹ Abú azé tí úwú ledre gi tara 'yíma'dí e yá, ledre bi gi zí Lomo ní romo do ledre 'bi 'yíma'dí e. Gi zía niyí ledre bi gi ro Owú 'bi ené ní. ¹⁰ 'Yi bi ngúnṅu go kídí Yésu ni owú 'bi Lomo ní, ledre bi Lomo uku ní utúásá do mimbé'dea go kpini. 'Yi bi ngúnṅu kenée wá ní, oto Lomo go káa do 'yi ranga. Gi zía ngúnṅu ené ledre bi Lomo uku gi ro Owú 'bi ené ní wá. ¹¹ Lomo uku kpá go kídí nées i'bí tridri bi za fí ní go zize. Tridri máa nées ogú gi zí Owú 'bi ené. ¹² 'Yi bi niyí kí Owú 'bi Lomo kǐé'do ní, ni ídí kí tridri bi za fí ní. 'Yi bi ndaní kí owú 'bi Lomo kǐé'do wá ní, utúásá ndíki tridri bi za fí ní wá.

Odu kúrú Yiwáni

¹³ Máéké ledre ba zize gi ro zize ówoyeme a kídí, sée ga bi ngúnṅusé ledre Owú 'bi Lomo go ní, áse go kí tridri bi za fí ní. ¹⁴ Ngiri ndaá rozé kí ogú kó'dú Lomo wá. Gi zía owozé go kídí éyí ga bi azé ndú'yú wo gi royé ní, ni úwú a zía méngi yée zize kací ili ledre ené. ¹⁵ Togú owozé bú kídí Lomo ni uwú ini ezé, idíze kpá ówo a kídí, éyí bi azé ndú'yú wo gi roa ní, ni i'bí a zize.

¹⁶ Togú 'yi gi dongarase luyú ledre bi ni 'di'biogu umbu wá ní, idíse ini ini gi roa. Lomo ni yómo wo. Máuku nées ledre 'yi ga bi luyú ledre eyé 'dí'biogu umbu wá ní. 'Yi ni bo luyú ledre ené ndiṣi 'dí'biogu umbu. Máuku amá ba kídí, idíse ini ini zí Lomo gi ro 'yi máa wo nées wá. ¹⁷ Bisinyí miméngi ledre niyí za mbá luyú ledre. Tí lá luyú ledre ni bo bi 'di'biogu umbu wá.

¹⁸ Owozé go kídí 'yi bi ni go mbigí owú 'bi Lomo ní, ndiṣi ené lolu fú lá luyú ledre wá. Gi zía, Ngére Yésu owú 'bi Lomo ni nda ndiṣi luru bi kací a goó ne. Satána utúásá méngi lará keyi kie wá.

¹⁹ Owozé bú kídí azé owú ga bi 'bi Lomo ní. Do sogo káṅgá za mbá ni 'bi ené sǐ sǐlǐ roko'bu 'bi Satána. ²⁰ Owozé kpá go kídí Owú 'bi Lomo ogú kóo go, i'bí ówo ledre go zize gi ro zize ówo mbigí Lomo. Azé go kí Lomo kǐé'do kpurú gi simi Owú 'bi ené

Kírésito Yésu. Ni ne mbigí Lomo kpá 'yi
í'bí trídri bì za fí ní.

²¹ Owù 'bì amáa e, ídísé ígí rosé gí zí
lomo ga bì yemení yée kí sùlì 'yi ní.

Gbře wárağa bi Yiwáni eké ní Ledre gi ro gbře búkú bi Yiwáni ní

Yiwáni 'yìmikása eké ledre ba ne zí 'yì ga bi 'bì Kírésìto simi kanísa bi ndolo kídí "Owúkára ní", ni kóo kpá ne 'yì bi ndìsì lúrú bi kací kanísa ma'dáa née ní. Uku ledre zí 'yì ga bi 'bì Kírésìto ní idíní úwú lorú 'bì Yésu zíye ndìsìyè kí óto 'bú lafúye. Zía kpá lórú yé idíní ówo dongará bilámá 'dódo ledre bi 'bì Kírésìto ní kí wo bi 'bì 'yì ɾanga e ní.

¹ Nyíma simi Lomo, máa ngúru 'buyí máéké ledre ba máa zíyì kí owú 'bì eyí e, zée kí 'yì ga bi za mbá owoní ledre 'bì Lomo go ní, otozè 'búse go kíngaya, ² gi zía cíyì ledre 'bì Lomo olú go do mimbé'dezé kíngaya, éyì bi ni 'dí'bióyó a ní ndaá.

³ 'Buzé Lomo kí owú 'bì ené Kírésìto Yésu idíní ìdrì mimbé'deyé zíye méngì bilámá ledre zíze. Idíní óto zée zíze idíze simi bikìdrì, zíze ówo mbigì ledre ené zíze kí óto 'bú lafúze.

⁴ Mááyí kí mongú rokinyi kí úwú ledre kídí, ngíti géyì 'yì e gi dongarase íri ndìsìní go kpá fú méngì ledre ga bi utúasání miútúasá ní kací lorú bi 'Buzé Lomo i'bì zíze ní. ⁵ Cakaba ní Nyíma, máéké amá ba mikánda lorú wá. Née lorú bi kóo uwúze go 'desì kú gi dosíne ní. Mángúngú romá zíze kídí idíze óto 'bú lafúze kí mimbé'dezé kíé'do. ⁶ Éyì bi óto 'bú 'yì ba ní, ni lódú kací lorú bi Lomo i'bì zíze ní. Káa zí bi kóo úwúsé go kú gi dosíne kídí, lorú bi Lomo i'bì zíze ní, ni idíze óto 'bú lafúze.

⁷ Máúku zise tǔ'dú 'yì ɾanga e bayiní go do sogo kángá mbá. 'Yì ɾanga ga gére née nguṅguní eyé bi kídí ndikiní kóo Kírésìto Yésu káa do 'yìma'dí ní wá. Idísé ówo a kídí, 'yì káa zí ga gére ní niyí 'yì ɾanga e kpá ezeokó Kírésìto. ⁸ Gi zí kéyì née, máyá komosé idí idí rosé, káa bi ásé

zángá éyì bi kóo méngìsé moko gi roa ní, togú kenée wá Lomo utúasá i'bì tákpásílí esé née karanée nyé wá.

⁹ 'Yì ndaá óyóló'bó ledre bi 'dodoní zía gi ro Kírésìto Yésu ní wá. 'Yì bi ndìsì óyóló'bó ledre bi 'dodoní gi ro Kírésìto ní do misi'diné kpí ní, ndaní eyé kíé'do kí Lomo wá. 'Yì máa wo bi ndìsì 'dódo 'bì ené duú ledre 'bì Kírésìto Yésu ní, niyí kí 'Buzé Lomo kí Owú 'bì ené Kírésìto Yésu go kíé'do. ¹⁰ Bi goó kenée ní, togú 'yì ogú zise 'be kí 'dódo ledre kpí gi ro 'bì Kírésìto Yésu ní yá, ndásé 'dí'bi wo simi sumú píří wá. ¹¹ 'Yì bi 'di'bi 'yì káa zí née go simi sumú ní, niyí ndro kéne go 'yì méngì bisinyí ledre.

¹² Tǔ'dú ledre niyí taramá gi ro zíma eké kása yé zise, tí lá máli amá eké yé mbá miéké wá. Mááyí kí óto komo Lomo idí likpí misi'di gi ro zíma ógu zise íri. Zíze ndìsìzé kése bi, zíma líkpí ledre ga bi do mimbé'demá ní gi ro zíze idíze kése mbá kí rokinyi.

¹³ Owú 'bì lémiyí ga bi yáa simi Lomo ní, i'bíní mandá zíyì íri.

Ota wáraga bi Yiwáni eké ní Ledre gi ro ota búkú bi Yiwáni ní

Yiwáni eké ledre ba zí 'yì 'bì Kírésìto kí iríné Gáyo. Mbofo wo gi zía Yiwáni kása kóo ngítì géyì 'yìmikása e zí Gáyo, zía 'dí'bi yé bilámáne simi sùmu. Zía úku ledre zí Gáyo idí kpá fú ndìsì lódú kací ledre 'bì 'yì ga bi ñgunṅuní ledre 'bì Kírésìto bi ndìsìní méngì bilámá ledre e ní. Kídí ndaá ndìsì méngì bisinyí ledre kí óto roné kí ledrené owóowó káa zí bi ngítì géyì 'yì e ndìsìní méngì a simi kanṣa ní wá.

¹ Gáyo bilámá eze lámáma, máa bi manda eyì ní, máéké ledre ba máa zíyì, 'búyì nì domá kíngaya gi zía ñgunṅu ledre 'bì Kírésìto go ní.

² Lomo idí kíyì yì bi máoto 'búyì kíngaya ní. Zí simi sanáyì kí miméngì ledre eyì idíye bilámáye kpá káa zí bi lomo royì nì bilámáne simi Lomo ní.

³ Mááyì kí mongú rokinyi kí úwú bilámá ledre bi lúnduzé e simi Lomo oguní úku yé gi ro ledre ga bi ndìsì méngì yé íri kídí áyì fú méngì ledre ga bi Kírésìto ili yé ní. ⁴ Ngítì éyì bi nì óto máa kí mongú rokinyi gi do kací úwú ledresé owú 'bì amáa e kídí, áse fú ndìsì lódú kací ledre ga bi Kírésìto ili yé ní ndaá.

⁵ Bilámá ezelámáma bi máoto 'búyì kíngaya ní, mbófo éyì zíyì kíngaya gi ro bilámá ledre bi ndìsì méngì yé zí 'yì ga bi 'bì Kírésìto ní abú niyí 'yì lónṅó e. ⁶ 'Yì ga gére née mbofoní yì go simi 'Dìcì Kótruro zí 'yì ga bi 'bì Kírésìto yáa ní kíngaya. Mángúnṅú romá zíyì idí kpá fú ndìsì sáká yé kí sáká éyì bi nì miútúásáne zí 'yì kasa ga bi 'bì Lomo ní simi bi niyí go ndéréokpó kací moko eyé ní. ⁷ Gi zía gamání eyé née lá gbékpí gámá wá. Ndìsìní gámá née kí 'dódo ledre 'bì Ngére

Yésu zí 'yì e. Gi zí kényì née, iliní eyé 'dí'bi sáká éyì gi zí 'yì ga bi ngára ñgunṅuní ledre 'bì Ngére Yésu wá ní wá. ⁸ Utúasá miútúásá zíze ndìsìzé sáká 'yì 'bì Lomo káa zí ga gére née ze, gi ro zíze idíze ndro kéye simi moko 'bì Ngére Yésu.

⁹ Máéké kóo ledre go kása a zí 'yì ga bi 'bì Kírésìto íri ní mbá. Tí lá Diyoteréfe* bi ili zíne idíne ne káa do manda zíse ní, utúasá ené ñgunṅu ledre ezé née wá. ¹⁰ Togú máogú go zíse íri yá, ledre ga bi ndìsì méngì yé ní mbá mááyì úkuogú yé. Bisinyí ledre ga bi ndìsì úku yé rozé ní kpá kí ranga ga bi ndìsì ranga yé ní. Ndaá kpá lá duú ledre máa wo née wá, ili gbawá 'dí'bi 'yì ga bi 'bì Kírésìto ní simi sùmu. Zí Diyoteréfe ndìsìné úcuómo 'yì ga bi iliní ndìsì sáká 'yì ga bi 'bì Kírésìto ní do ndìsìné kpá úcuómo yé kí olú simi 'Dìcì 'bì Lomo.

¹¹ Bilámá ezelámáma, toso ledre káa zí bi Diyoteréfe ndìsì méngì a née, éyì ndaá lóndo yì zíyì 'dí'bi a pířì wá. Idí méngì duú bilámá ledre. 'Yì bi ndìsì méngì bilámá ledre ní nì mbigí owú 'bì Lomo. 'Yì máa wo ndìsì méngì 'bì ené bisinyí ledre ní, owo ené Lomo wá.

¹² Tú'dú 'yì e ndìsìní go úku ledre bilámá miméngì ledre 'bì Demetírìyo. Bilámá ledre bi ndìsì 'dódo a gi ro Yésu ní 'dodo go kpá kenée. Ndìsìzé úku bilámá ledre gi roa kpá kenée. Ówosé bú bilámáne éyì ga bi mándìsì úku yé ní niyí mbá ma'díi.

¹³ Tú'dú ledre e niyí bo taramá, máíli éké kása yé mbá miéké kása wá.

¹⁴ Málú'bú wá, mááyì ogú íri zíze ndìsìzé mindìsì bi zíma líkpí ledre máa ga gére née zíyì kpìni kpìni kpìni kací mimbé'demá.

¹⁵ Lomo idí kíyì. 'Yì ga bi 'bì Kírésìto yáa ní i'biní mandá zíyì kíngaya. Má'bí kpá mandá go zíse íri kékíé'do mbá.

* 1:9 1:9 Diyoteréfe: Nì miówoné kídí Diyoteréfe e kí Gáyo ndìsìní kóo ini ini zí Lomo simi Kanṣa bi kíé'do ní.

Wáraga bi Yúda eké ní Ledre gi ro búku bi Yúda ní

Owú gbúgbú ledre ba Yúda bi ni kpá owú 'bi mbágá Yésu ní ekéne. Eké zí ngíti géyì 'yì ga bi 'bi Kírésìto ngíti géyì 'yì ranga e ndìshì ní sìnì doyé ní. 'Yì ranga ga gére nées iliní ndìshì óyóló'bóló bilámá 'dódo ledre 'bi Kírésìto kenée nda yì eyé 'dì'biógù ledre máa wo bi 'yì idíní ndìshì méngì bisinyí ledre ní. Yúda i'biógù tú'dù bilámá lílì ledre e gi simi kuṛú miéké kúrú Lomo gi ro énzì komo 'yì ga bi 'bi Kírésìto ní káe gi ro zíye tóroyé kpá fú ngbúó simi ledre 'bi Lomo kí bilámá ledre 'bi Yésu bi uwúní gi tara 'yìmikása ené e ní.

¹ Máa Yúda lúndu Yakóbo, máa bi 'yì moko 'bi Kírésìto Yésu ní.

Máéké ledre ba máa zise, sée 'yì ga bi 'Buzé Lomo oto 'búse go, zía géle sée káa do mbigí 'yì ené e, zí Kírésìto Yésu ndìshì go lúru bi kacise ní.

² 'Buzé Lomo idí óto 'búse, zía méngì bilámá ledre e zise rómoné mirómo gi ro zise ndìshì bilámáse.

'Yì ranga e

³ Owú 'bi Babá e simi Lomo, mándìshì kóo go yéme romá gi ro éké ledre gi ro tridri bi za fí bi gi rozé ní zise. Máyá f'i, utúasá miútúasá zíma éké ledre máa wo ba ngungú romá káe zise gi ro zise tórosé ngbúó simi ngungu ledre esé bi Lomo i'bi zise mbigí 'yì ené e ní za fí.

⁴ Gi zía 'yì ranga ga bi kóo ukuní ledreyé simi miéké kúrú Lomo ní olú uguní royé go dongarase. 'Yì ga gére ní oyólo'bóní bilámá 'dódo ledre bi kóo 'dodozé zise ní go nda yì eyé gi ro bisinyí 'dódo ledre eyé. Zíye kpá ásiyé gi ro Kírésìto Yésu bi ni Ngére ezé ní.

⁵ Máúku zise, ledre bi kóo méngì roné zí Isiréle e simi bi kóo Ngére Lomo 'di'bioyó

yéé gi simi Ízibiti ní, ndaá lígi sée wá. Gi 'dá'ba, zí mimbé'de Lomo éshìne royé do úfu yéé ga bi kóo ngunguní ledre ené wá ní mbá 'dá'ba. ⁶ Ówosé kpá ledre bi kóo méngì roné zí ngíti géyì maláyika ga bi kóo toroní do bi eyé kací moko bi i'bi zíye ní wá ní go. Lomo odó yéé go kí ká'dá késì bi utúasá 'dècì kú wá ní, do ónzó yéé simi mongú gu bi kí mituluru siminé ní, ndìshì sóngó kadra ngbanga. ⁷ Kpá kenée, idísé aka sómúndíki ledre Sodóma kí Gomóra kí gara ga bi gbóo gbóo ore ní. 'Yì ga bi simi gara ga gére nées i'biní kóo royé kíngaya lá gi ro ndìshì só'do royé kí 'yì ga bi ofúní royé kéye wá ní, kpá kí méngì ledre ga bi utúasá óto Lomo zía idíne kí rokinyi wá ní. Gi zí ledre nées ní, zí Lomo óngbóonzó yéé kí pho'du bi utúasá ilí wá ní gi ro zí 'yì e lúrutóko ledre gi roa.

⁸ 'Yì ga bi máésì sílìma komosé gi royé nées, ndìshì méngì kéyì cé káa zí 'yì ga bi ndìshì ranga kídí Lomo ndìshì ódro zíye simi 'duru bi ufuní royé go kí royé ní. Asiní kpá kí úwú kúrú mimburoko 'yì eyé e go do ndìshì kpá úku maláyika e. ⁹ Gba ngére maláyika e bi kí irinè Máyikolo ní, simi bi ndìshì ofú kí ngére 'bi bicayi lomo e gi ro ledre umbu Músa ní, uku ené kóo kese wá. Uku lá duú kídí, "Lomo idí 'dècì ngbanga eyì ne" ¹⁰ Tí lá 'yì ranga ga gére nées ndìshì úku tara sìnì kí úku kese simi ledre bi owoní wá ní. Niyí yì eyé káa zí bangá rará ga bi ndìshì ówo éyì e lá kí somoyé somú 'dikíní sogo ledre kí wá ní. Nées sí kókó umbuyé.

¹¹ Mongú nduwú ni karanée ógu ro 'yì ranga ga gére nées. Gi zía 'di'biní go nyé bisinyí mimbé'de bi kóo 'bi Káyina ní. 'Bú késì oto yéé go zíye ndìshì méngì bisinyí ledre e káa zí 'bi o'do bi kóo kí irinè Baláma ní. Oyóní kpá sogoyé go zí Lomo cé káa zí ngíti o'do bi kóo kí irinè Kóra ní. Gi zí kéyì nées Lomo ni karanée úfu yéé mbá.

¹² 'Yì ranga ga gére nées dokuwu ndaá royé wá. Simi bi togú oguní go dongarase simi ayímbi ní, sómúní eyé do lafúye kí'dí bi 'yì niyí go ánu éyì ní wá. Niyí yì eyé

káa zí iní bi ulu zí síli ìmbíókpó a e'di wá ní. Kpá káa zí kágá bi mbílía ndaá, ì'biní cíyía uyu go utúasá lolu áná wá ní. ¹³ Dokuwu ledre ga bi ndìsìní méngì yée ní oto yée go zíye ídíye káa zí iní bi ucu zía únzù cící éyí e doné sùu ndéré kíc kpá káa zí cící éyí bi síli ndìsì ílì a moko ndaá simi a wá ní. Máúku zise, Lomo ni karanée 'dó'do yée zíye úyuónzó royé kí bisinyí ledre eyé ga gére née mbá 'dá'ba za fí.

¹⁴ Enóka bi kóo bulúndu bulúndu Ádama gbála gi 'dá'ba gírì ní, uku'dodo kóo ledre bi Lomo ni méngì a kí 'yì e káa zí 'yì ranga ga gére ní go 'desì kídí, “Karanée Ngére Lomo ni ógù, tù'dù maláyika ené e, ¹⁵ gi ro 'dècì ngbanga 'yì e do í'bí bisinyí 'do'dó ro 'yì ga bi za mbá ndìsìní méngì bisinyí ledre e ní. Lomo ni 'dódo 'yì méngì bisinyí ledre ga gére née gi zí tarasinyí bi ndìsìní úku a roa ní.”

¹⁶ 'Yì ga gére née kací kadra mbá, mongù ledre eyé tí lá ndìsì á'bá ledre. Zíye ndìsìyé méngì ledre ga bi royé ili ní. Do ndìsìyé óto royé kí ledreyé owóowó zí 'yì e mbá. Ndìsìní úku mbá mngburoko ledre e lóndo 'yì e kíc gi ro zí 'yì e ndìsìyé méngì ledre ga bi royé iliní zíye.

Komosé idí idí rosé

¹⁷ Owù 'bi Babá e, tí lá ledre ga bi kóo 'yìmikása ga bi 'bi Kírésìto Yésù Ngére ezé ukuní zise ní ndaní lìgì sée wá.

¹⁸ Ukuní kóo zise kídí, “Simi odu sındí kadra, 'yì ranga e kí 'bú ledre bi royé ili doyé ní, niyí ógù do tónóye úkucáyi ledre gi ro Ngére Yésù.” ¹⁹ 'Yì ga gére née niyí ye 'yì ga bi ndìsìní óto 'yì ga bi 'bi Kírésìto ní ndìsì ífì simiyé. 'Bú ledre bi royé ili ní romo komoyé go, gi zía 'Dówù Lomo ndaá simiyé wá.

²⁰ Máúku zise, ídísé 'dí'bi sílìse sokó (10) ro ledre 'bi Yésù bi ngúnngusé ní. Zise ndìsìsé ini ini zí Lomo káa zí bi 'Dówù Lomo ni 'dódo a ní kí mimbé'desé kíc'do. ²¹ Ídísé lánýá ro ledre 'bi Lomo kíngaya. Zise ndìsìsé óto komosé gi ro kadra mindá'baógù Kírésìto Yésù Ngére ezé gi ro zía í'bí trìdrì bi za fí ní zise, gi

zía mimbé'de a ni yì ené bilámáne ro 'yì e za mbá.

²² 'Yì máa yée ga bi sómù ledre eyé ni goó gbre gbre ní, ídísé sáká yée kí bilámá sómù ledre. ²³ Ídísé 'dí'bilúgu 'yì ga bi luyúní gi do misi'di 'bi Lomo go ní káa zí 'di'bioguní éyí gi ku pho'du ní gi ro zíye ómoyé. Ngírì méngì bisinyí ledre idí idí rosé zí mimbé'desé ídine ro lafúse bilámáne. Ídísé sógó gba bongó eyé bi luyú ledre ni go roa gi zí bisinyí miméngì ledre eyé ní.

Ini kí í'bí mbófo éyí zí Lomo

²⁴ 'Buzé Lomo bi roko'bua ofu go ní, idízé ndìsì kófó ìrì a. Gi zía ni ne 'yì bi ni yómo sée káa bi ásé luyú gi do misi'di 'bi Yésù, gi ro karanée zise ídise kí rokinyi kí'dí bi ásé ógù kó'dù a luyú ledre ndaá rosé wá ní. ²⁵ Lomo, ndìsìzé kófó ìrìyì gi zía áyí mbigí Lomo, bi yómo zée kpurú gi simi Kírésìto Yésù bi ni Ngére ezé ní. Otozé úndruyì gi zía áyí duú yì Ngére 'bi 'yìma'dí e do sogo kángá mbá, cóngóro kí roko'bù bi zíyì ní odu a ndaá. Idí kenée.

'Dódoógu Ledre gi ro búku bi 'Dódoógu ní

Yiwáni 'yìmikása eké ledre ba ne simi kanísa ga bi ìnyì doa gbre bi ndìšìne lúru bi kacíye ní. Simi kápita 2-3, eké ledre e m̀ng̀ng̀ucua simi kanísa ga gère ní lóru yée idíní óyóló'bó mimbé'deyé zíye ídíye tí fú mbígí 'yì ga bi 'bi Lomo ní abú ngíti géyì 'yì e niyí kí ndìšì 'dó'do yée ndotó. Ngíti géyì ledre ga bi eké yée ní niyí ledre ga bi Lomo 'dodo yée zía ní. Luru roko'bu 'bi Lomo kí zingi ené bi ro 'yì luyú ledre e do sogo káṅgá nda kí roko'bu 'bi Kírésìto simi bi karanée ni 'dècì ngbanga 'yì luyú ledre e gi zía bi kalaní ledre ené 'bi Kírésìto ní cù kí komoné. Zí Lomo nda óto mikánda do sogo káṅgá zíye ndìšiyé simi a kí 'yì ga bi ṅuṅguní ledre ené ní zía fí odu a ndaá.

Ledre ga bi 'dodoní yée zí Yiwáni ní

¹ Ba ledre ga bi Lomo i'bí yée zí Kírésìto Yésu gi ro zía 'dódo yée zí 'yì kasa ené kídí niyí méngì royé 'diya ní. Kasa maláyika ndéré 'dódo yée zí 'yì kasa ené Yiwáni. ² Eké ga ba tí za mbá ledre ga bi luru yée za cù kí komoné niyí za mbá ma'díi ledre e 'bi Lomo bi Kírésìto Yésu 'dodo yée zía ní. ³ Úndru ni ídí zí 'yì bi ni ólo miúkutátá ledre ba, úndru ni kpá ídí zí yée ga bi niyí úwú ledre bi ekéní ba zíye 'dí'bióto a do mimbé'deyé ní, gi zía s̀ndì kadra ni go gbóo.

Mandá zí kanísa ga bi ṅuṅguní ledre Kírésìto ní

⁴ Maa Yiwáni, máéké ledre ba zise, sée 'yì ga bi 'bi Kírésìto, ásé simi Kanísa ga bi ìnyì doa gbre simi káṅgá bi Ásiya ní.

Lomo bi ni yí ené kóo kú bo 'desì, ni karaba kpá fú bo, ni ídí ené kpá fú bo ní. Idí ówo ledre kise gi do bi zise ndìšìsè bilámáse. 'Dówú Lomo* idí kpá ídí kise

* **1:4** 1:4 'Dówú Lomo ga ìnyì doa gbre ní: Ba ngíti misi'di 'bi ódro gi ro 'Dówú Lomo. **1:13** 1:13 Dániyele 7:13

gi zía kací kadra mbá ni fú lá ndìšì tóro kó'dú kítì ngère 'bi Lomo. ⁵ Kírésìto Yésu bi 'yì ótoyéme ledre e, bi ni ne mizefì 'yì bi urú gi simi umbu ní, ni kpá ne Ngère do ngère e do sogo káṅgá za mbá. Idí kpá ídí kise.

Oto 'búze go kíngaya zía i'bí roné zí umbu úyuné gi rozé. ⁶ Oto zée go zize ídíze káa zí ngère e kpá káa zí 'yì 'dáná éyì e ní ndìšì méngì moko zí 'Buné Lomo. 'Yì e za mbá idíní ndìšì i'bí mbófo éyì zía za fí. Idí kenée.

⁷ Lúrusé aka, Yésu ni go ndá'baógu simi burungú,

'Yì e za mbá niyí luru wo,

abú kpá 'yì ga bi kóo ufuní wo ní,

'yì e do sogo káṅgá mbá niyí útú ndìšì ini ini gi zí ngìrì miógu a née.

Ledre ma'dáa ni ídí kenée.

⁸ Zí Ngère Lomo úku ledre kídí, "Mááyí dosì éyì e kpá odu éyì e." Nda kpá lá duú née wá, "Mááyí kpá wo ni bo, ni kóo kú bo, kpá wo bi ni ógu ní. Mááyí Lomo bi roko'bu a ofu go ní."

Kírésìto 'dodo roné zí Yiwáni

⁹ Maa Yiwáni, lundusé, ndìšizé 'dó'dó ndro kése gi zía bi Yésu ni Ngère ezé, i'bí roko'bu 'bi útusimi ne zize gi ro zize ndìšizé útusimizé. Onzóní máa simi s̀g̀g̀ni simi cùkú bi Pátomosa ní gi zía mándìšì úku bilámá ledre 'bi Lomo kpá kí ma'díi ledre gi ro Yésu zí 'yì e. ¹⁰ Simi ngíti s̀ndì kadra 'bi ini zí Ngère Lomo, simi roko'bu 'bi 'Dówú Lomo, zíma úwú kuru 'yì kí ódro zíma 'dága gi 'dí sogomá káa zí d̀b̀b̀lì owúne ní. ¹¹ Zía úku ledre kídí, "Ídí eké ledre ga bi áyí luru yée ba zíyì kása yée simi kanísa ga bi ìnyì doa gbre (7), Éfeso, Samuróna, Peragamóna, Tayatíra, Saradìšì, Filadelifiya nda kí Lawudikiya ní."

¹² Zíma óyó komomá luru 'yì bi ndìšì ódro ba. Mááyí luru bi káa ní, zíma luruéndiki éyì bi ndìšìní óto lámbe doa ní, ìnyì doa gbre yemení yée gi simi dábu. ¹³ Zíma luruéndiki 'yì káa zí "Owú 'bi 'yìma'dí ní," mitóroné dongará éyì ga bi ndìšìní óto lámbe doa ìnyì doa gbre

née. Esì roné mongú ngbángbá bongó bi akpaogú gí do sogo sɛndíá ní. Zíá 'dí'bi bongó bi káa zí yemení gí simi dábu ní ónzó ngílífi a do kó'dúne. ¹⁴ Bì doa ni 'duo bikenyíne káa zí bikenyí burungú ní, togú wá, 'dófi ní, zí kuru'bu komoa ndísi ndícíne káa zí mbílí pho'du ní. ¹⁵ Zí sɛndíga ésíye káa zí késí gí zí pho'du 'boro ní, zí simi kúrú ndísi ngúndruné kí ódro káa zí mongú vuru ní. ¹⁶ 'Di'bi kele e go ìnyí doa gbre do sɛlìne 'bi anú, zí mongú bukafu maku ndísi ólúoguné gí kua. Zí simi komoa ndísi ríríne káa zí bi kadra bi ni kpitere simi do ní.

¹⁷ Simi bi málúru wo ní, zíma ndúrúma bi kó'dú a kenée káa zí éyí bi máyú go miúyu ní. Zíá óto sɛlìne 'bi anú romá, zíá úku ledre kídí, “Ndá éré ngírí wá. Mááyí dosí éyí e kpá odu éyí e.” ¹⁸ Mááyí nda go trídímá za fí. Ufuní kóo máa, zíma úrúma. Bi ba ní, mááyí nda yí amá go trídímá za fí. Roko'bumá romo 'bi umbu go, mááyí go ngére do umbu za fí.

¹⁹ Ledre ga bi áyí ndísi lúru yée née, yée ga bi niyí méngí royé cakaba, kí yée ga bi niyí méngí royé karanée ní, ídí éké yée za mbá miéké ndaá ótoómo bikérí a wá. ²⁰ Mááyí ba 'dódo ini ledre gí simi kele ga bi ìnyí doa gbre (7) do sɛlìma 'bi anú ba, kpá kí éyí ga bi ìnyí doa gbre (7) ndísiní óto lámbe doyé yemení yée gí simi dábu ní zíyí. Kele ga gére, niyí manda e simi kanísa ga bi ìnyí doa gbre (7) ní. Éyí ga bi ìnyí doa gbre (7) ndísiní óto lámbe doyé yemení yée gí simi dábu née niyí 'bi eyé kanísa ga bi ìnyí doa gbre (7) ní.

2

Sanda zí manda 'bi kanísa bi simi Éfeso ní

¹ Zíá úku ledre zíma kídí, “Ídí éké ledre ga ba zí manda 'bi kanísa bi simi Éfeso ní kídí,

“Ba kúru 'yí bi ni kí kele e do sɛlìne 'bi anú ìnyí doa gbre, zíá ndísi gámáne dongará éyí ga bi ìnyí doa gbre ndísiní óto lámbe doyé yemení yée gí simi dábu ní. ² Máówo miméngí ledre eyí e go, moko ga bi méngí yée kángaya, zíyí

ídíyí kí mongú útusimi ní. Íli eyí kpá zise ndísi kótru rosé kí 'yí méngí bisinyí ledre e wá. Simi bi úzu 'yí ga bi ndísiní úku ledre kídí yée niyí 'yimikása amá e ní, zíyí ówo a kídí, íí, ranganí yí eyé ranga ndaní eyé 'yimikása amá e wá. ³ Máówo bú bilámáne kídí í'bí royí go ndísi 'dó'dó gí romá. Simi 'do'dó ga bi ndísi 'dó'dó yée née mbá, zíyí ndísiyí útusimiyí kángaya óyó sogoyí zíma wá.

⁴ “Tí lá ngíti ledre ni bo mándá kí rokinyi gí zíyí gí roa wá, óto lolu 'búma doyí káa zí wo bi kóo 'dá'dá ní wá. ⁵ Ídí ówo lúyú ledre eyí, zíyí óyóló'bó sómú ledre eyí zíyí ndá'baoguyí méngí ledre ga bi kóo ndísi méngí yée 'dá'dá ní. Togú óyóló'bó sómú ledre eyí wá, mááyí ógu 'dí'bióyó éyí ga bi ndísiní óto lámbe doyé née gí zíyí 'dá'ba. ⁶ Ngíti éyí ni bo méngí wo mááyí kí rokinyi gí zíyí gí roa. Née ledre bi sógó bisinyí miméngí ledre ga bi 'bi 'yí 'bi Nikóla e ní. Maa, másógó bisinyí miméngí ledre eyé née kpá misógó.

⁷ “Togú mbílíyí ni tí bo yá, ídí úwú ledre bi 'Dówú Lomo uku zí kanísa ní. 'Yí bi ni tóro ngbúó zíá rómo komo Satána ní, mááyí í'bí misi'di zíá ólúne sí kágá 'bi trídri bi simi yáká 'bi Lomo ní.”

Sanda zí manda 'bi kanísa bi simi Samuróna ní

⁸ “Ídí éké ledre ba zí manda 'bi kanísa bi simi Samuróna ní kídí,

“Ba sanda gí zí wo bi ni mizefí 'yí, bi ni kpá odu 'yí ní, wo bi kóo uyu zíá kpá úrúne ní. ⁹ Máówo 'do'dó kí lerí eyí go. Abú kenée ndá 'bi eyí 'yí lerí e wá. Máówo kpá bisinyí ledre 'bi 'yí ga bi ya yée niyí Yúda e ní go, ndaní eyé Yúda e wá. Niyí yí eyé 'yí ga bi 'bi Satána ní. ¹⁰ Ndá éré ngírí gí zí 'do'dó bi ni go ógu royí ní wá. Máúku zíyí ngére 'bi bicayi lomo e ni ónzó ngíti géyí lafúyí e simi sígini gí ro úzu yí. Áyí ógu 'dó'dó kí sɛlì sokó (10). Abú ayíní úfu yí za cú miúfu, ídí tóro ngbúó. Odu a mááyí í'bí trídri zíyí káa do tákpásílí.

11 “Togú mbíliyi uwú ledre bú, ídí úwú ledre bi 'Dówú Lomo ni ndịsi úku a zí kanịsa ní. 'Yi máa wo bi ni tóro ngbúó simi 'do'dó ní, utúasá 'dó'dó gi zí miówo gbre umbu* lolu wá.”

Sanda zí manda 'bi kanịsa bi simi Peragamóna ní

12 “Ídí éké ledre ba zí manda 'bi kanịsa bi simi Peragamóna ní kídí,

“Ledre ba ni gi zí wo ni kí mongú bikafu maku zíne ní. 13 Máówo bi ndịsiyi bú, ndịsi dongará 'yi ga bi kí'dí bi Satána oto kiti ngere ené ní. Abú kenée ndotó, óyósé esé sogosé zíma wá, abú gba simi bi kóo 'di'biní ezesé Andipá bi ni ngúru 'yi amá zíye úfu wo za cú do komosé kí'dí bi Satána ni ore ní.

14 “Simi ledre ga gére née mbá, ngíti owú lúyú ledre ni bo rosé. Ngíti géyi 'yi e niyi dongarase íri lanyáni go fú ro 'dódo ledre bi kóo Baláma 'dodo zí Baláka† ní kídí, togú Isiréle e anuní éyi bi 'danání lomo ga bi yemení kí sílì 'yi ní, kpá kí ndịsi méngi 'berí yá, née ndaá 'bi ené lúyú ledre wá.

15 Kpá séré kenée, ngíti géyi 'yi e gi dongarase ndịsiní go méngi ledre ga bi 'yi 'bi Nikóla ndịsiní 'dódo yée ní. 16 Bilámá a, ídísé mu óyóló'bó mimbé'desé. Togú ilisé úwú ledre née wá, mááyí ógú méngi okó kíye kí mongú bikafa maku bi ni ndịsi ólúógú gi komá ní.

17 “Togú mbílise ni tí bo yá, ídísé úwú ledre bi 'Dówú Lomo uku zí kanịsa ní kídí, 'yi bi ni tóro ngbúó oyó sogoné zíma wá ní, mááyí í'bí miótoéçi mána zía. Mááyí kpá ífi mikánda iri bi miékéne ro misisilekpe bikenyí owú tutú ní doa. Ngíti 'yi kpí utúasá ówo iri née wá dujú 'yi bi máífi iri née doa ní.”

Sanda zí manda 'bi kanịsa bi simi Tayatíra ní

18 “Ídí éké ledre ba zí manda 'bi kanịsa bi simi Tayatíra ní kídí,

“Ledre ba ni gi zí Owú 'bi Lomo, bi kuru'bu komoa ndịsi ndící káa zí mbílí pho'du, zí nzisindiga ésiye káa zí so pho'du ní. 19 Máówo miméngi ledre eyi e, 'bú 'yi e bi ndịsi óto a, kí ledremá bi ngungu, bilámá moko ga bi ndịsi méngi yée, nda kí simikutu bi áyi kée ní bú. Máówoyéme kpá go kídí cakaba ní, ndịsi go méngi moko rómo yée ga bi kóo 'dá'dá ní mbá.

20 “Abú kenée ndotó, ledre ni kpá fú bo simimá royí. Ni ledre bi ótoómo bisinyí kára née Izibéle,‡ bi oto roné káa do Nébi íri ní. Kí bisinyí 'dó'do ledre ené, londo tú'dú 'yi 'bi moko amá e go zíye ndịsiyé só'do royé kí 'yi ga bi ofuní royé kéye wá kpá kí ánu éyi ga bi 'danání zí lomo ga bi yemení yée kí sílì 'yi ní. 21 Máí'bí tí sindi kadra go zía gi ro zía óyóló'bó sómú ledre ené gi simi bisinyí miméngi ledre ga gére ní, tí lá ili ené e wá. 22 Mááyí ódóngéři wo kí bisinyí ndiyá zía ídine m'ídú'duné do rangba bi gamá wá. Zíma kpá í'bí 'do'dó ro ya'dá ga bi so'doní royé kéne ní, 'búo togú oyólo'bóní sómú ledre eyé go. 23 Mááyí kpá úfu 'yi ga bi ngunguní ledre ené ní 'dá'ba. Gi ro zí 'yi ga bi ngunguní ledre amá go ní ówo a kídí ma'díi máówo sómú ledre 'bi 'yi kí ledre ga bi do mimbé'dea ní mbá bú. Gi zí kéyi née mááyí í'bí tákpásilì zí 'yi kací miméngi ledre ené.

24 “Sée ngíti géyi 'yi ga bi 'bi Tayatíra, ásisé gi ro bisinyí 'dódo ledre 'bi kára née ní ní, ówosé esé éyi bi 'yi 'bi Satána ndịsiní ndólo a miótoéçi ledre 'bi Satána ní wá. Gi zí kéyi née ní, máoto ngíti lorú dosé owóowó lolu wá. 25 Ídísé lánýá ro ledre bi 'dodoní zise ní gi simi sindi kadra 'bi mindá'baógumá.

26 “Yi bi ni tóro kima simi ledre kací kadra mbá gi simi odú sindi kadra ní,

* 2:11 2:11 Gbre umbu: Ídí ólo ledre gi ro gbre umbu simi 'Dódoógú 20:6,14, 21:8. † 2:14 2:14 Baláma e kí Baláka: Ólo ledre gi ro Baláma e kí Baláka simi Ólo 'yi e 22-24. ‡ 2:20 2:20 Izibéle: Ni ne kára bi ndịsi lóndo Isiréle e zíye ndịsiyé ini ini zí lomo ga bi yemení yée kí sílì 'yi ní. Ólo ledre gi roa simi 1 Míngburoko ngere e 16:29-31, 18:4, 19, 2 Míngburoko ngere e 9:22.

mááyí í'bí roko'bu zía. Zía ídine ngére do sí do 'yíma'dí e mbá.

27 “Ni ídí Ngére do ríki sí do 'yí e kí mongú roko'buné káa zí késí ní.

Zía ndìshiné kánya yée káa zí pheré ndoko ne ní.’

Ledre nées ni ídí kenée gi zía bi Babá í'bí roko'bu go zíma ní. 28 Mááyí kpá í'bí bimiónḡó zíye káa zí kérikobì bi ndìshì ólúòḡu ne kí simi bi ní. 29 Togú ásé tí 'yí úwú ledre e, ídísé úwú ledre bi 'Dówú Lomo ndìshì úku a zíse ní.”

3

Sanda zí manda 'bi kanḡsa bi simi Saradḡshì ní

1 “Ídí éké ledre ga ba zí manda 'bi kanḡsa bi simi Saradḡshì ní kídí,

“Ba sanda gi zí wo bi ni kí 'Dówú 'bi Lomo zíne ìnyì doa gbre (7) kpá kí kele e ìnyì doa gbre (7) ní. Máówo miméngì ledre eyí e go bú. 'Yí e mbá niyí sómú ledre kídí áyí tridri, ábuwá úyu yí eyí go. 2 Káa zí bi goó kenée ní, úrú mu zíyì ó'bu ngítíyì nées gi zía idiaká go lá cúku'dée zíyì úyu ókpó royí za fí. Máówo go kídí éyì bi ndìshì méngì a ní ndaá 'bi ené bilámáne do komo Lomo wá. 3 Ídí sómúndíki ledre kóo 'dodoní zíyì bi kóo úwú ní. Ídí lánýá roa zíyì óyóló'bó sómú ledre eyí gi simi lúyú ledre. Togú méngì ledre nées kenée wá, mindá'baógumá mááyí lîyì yî milîyì káa zí bi 'yí ugu ndìshì lîyì 'yí e ní.

4 “Abú kenée ndotó, sée ngíti géyì 'yí e simi Saradḡshì íri bongó esé ndaá 'bi ené kí ìndri roné wá. Gi zí kényì nées azé ndìshì gámá kése kí bikenyì bongó rozé gi zía útúásásé go miútúásá. 5 'Yí máa wo bi toro go ngbúo ní, ni kpá esì bikenyì bongó roné. Málúlúoyó ìriá gi simi búku 'bi tridri wá. Mááyí úku ledre zí Babá kí maláyika ené e máyá nées 'yí amá. 6 Togú úwúsé tí ledre bú, ídísé úwú ledre bi 'Dówú Lomo ndìshì úku a zíse ní.”

Sanda zí manda 'bi kanḡsa bi simi Filadelifíya ní

7 “Ídí éké ledre ga ba zí manda 'bi kanḡsa bi simi Filadelifíya ní kídí,

“Ba kúrúma bi mándá 'yí lúyú ledre wá, kpá 'yí méngì cóngó ledre do komo Lomo kpá go Ngére do bi kací Dawídi ní. Simi bi málíkpí mbotu ledre go ní, 'yí 'dútú a ndaá. Simi bi má'dútú mbotu ledre go ní, 'yí líkpí a ndaá. 8 Máówo miméngì ledre esé e za mbá bú. Lúrúsé aka málíkpí mbotu ere go zíse 'yí bi ni 'dútú a gi zíse ní ndaá. Máówo kpá bú abú owú roko'busé ni cúku'dée yá, óyósé esé sogosé zíma wá. Ásé kpá fú mitórosé ngbúo sogomá do bilámá 'dódo ledre bi kóo 'dodoní zíse gi romá ní. 9 'Yí 'bi Satána ga gére ní ndìshì ní úku ledre kídí yée niyí Yúda e, yí ené ranga ndaní eyé Yúda e wá. Mááyí óto yée zíye ídíye káa do mbigí simi sḡndḡse gi ro zíye ówo a kídí, 'búse ofu domá go. 10 Mbófo éyí zíse, gi zía ngúnḡusé ledremá zíse go útú simisé kíngaya. Mááyí kpá lúru bi kacise kadra úzu éyí bi ni óḡu do sogo kánḡá úzu 'yí ga bi ngunḡuní ledremá wá ní.

11 “Ídísé ówo a bilámáne kídí mááyí go 'duo gbóo gi ro ndá'baóḡu. Ídísé tóro fú lá ngbúo sogomá káa bi niyí 'dí'bióyó tákpásílì bi ni tridri bi za fí ní gi zíse. 12 'Yí máa wo bi ni rómo komo Satána ní, mááyí óto wo kí ledrené owóowó simi 'Díçì 'bi Lomo. Utúasání 'di'bióyó wo gi do bi máa nées wá. Mááyí ékéoto ìri Lomo amá kí ìri mongú gara bi mikánda Yerusaléma bi ni óḡu gi komo ere gi zí Lomo ní simi komoa. Mááyí ékéoto mikánda ìri amá simi komoa. 13 Togú úwúsé tí ledre bú, ídísé úwú ledre bi 'Dówú Lomo ni ndìshì úku a zíse ní.”

Sanda zí manda 'bi kanḡsa bi simi Lawudikíya ní

14 “Ídí éké ledre ba zí manda bi simi kanḡsa 'bi Lawudikíya ní kídí,

“Ba kúró 'yì bì togú uku ledre go yá, zí ledre nées ídine tí kenée ní. Nì 'Yì bì ndìsì méngì dǔǔ ledre bì Lomo ili ní, kpá Ngére do éyì e za mbá ní. ¹⁵ Máówo míméngì ledre eyì e bú. Ndá 'bì eyì bikìdrì 'yì togú mǐrì 'yì wá. Máíli kóo záyì ídíyì ngúrúyè. ¹⁶ Gì zía bì ndá 'bì eyì lolù bikìdrìyì, ndá kpá mǐrìyì wá ní mááyì s'ídíogù yì gì komá 'dá'ba. ¹⁷ Ndìsì úku ledre yá éyì ofunì záyì go, ili lolù ngíti éyì e wá. Ówo bì kídí kémbì éyì ndaá záyì wá, áyì mongù 'yì lerì, komoyì ndaá, ndìsì gámá kpá ngírà ní wá gì zí 'dì? ¹⁸ Ídí 'dí'bi somù ledre gì zíma, nì óto yì záyì ídíyì mbigì 'yì 'bì Lomo, kémbì lúyú ledre ndaá royì wá. Éyì ga bì kóo ndìsìnì 'dí'biógù dokuwu záyì, kí yée ga bì ndìsìnì 'dùtù komoyì ní, Lomo nì 'dí'bióyó yée mbá 'dá'ba gì zía áyì go mbigì 'yì ené.

¹⁹ “'Yì ga bì máíli ófù yée go ní, mándìsì lóru yée zíma ndìsì 'dó'do yée m'ídó'do káa bì niyì lúyú ledre. Mé ba, ídísé óyóló'bó sómù ledre esé zise ótoómo kí lúyú ledre. ²⁰ Mááyì goó mítóromá tara mbotù ndìsì kóko mbotù ba, 'yì bì uwú domá go zía líkpí mbotù zíma ní, mááyì ólù zía 'dìcì iri zize ánu éyì kéne.

²¹ “'Yì bì nì tóro ngbúo zía rómo komo ezeokóne e ní, azé ndìsì kéne do kítì ngére amá, cé káa zí bì márómo komo ezeokóma zize go ndìsì ndìsìzé kí Babá do kítì ngére ené ní. ²² Togú úwúsé tí ledre bú, ídísé úwú ledre bì 'Dówù Lomo nì ndìsì úku a zí 'yì ené e ní.”

4

'Yì e otoní úndru Lomo komo ere

¹ Gì do kacì a nées zíma lúrúndíki bifúo komo ere káa zí mbotù ní líkpínì go fúo. Zí kúró 'yì gáa máúwú 'dá'dá ní ówúne zíma girì káa zí dibìlì ní kídí, “Ógù girì yáa zíma 'dódo ngíti éyì bì nì méngì roné ní záyì.” ² 'Diya káa ní, zí roko'bu 'Dówù Lomo sólù máa yeré, zíma lúrúndíki kítì ngére komo ere ngíti 'yì nì mindìsìné doa. ³ 'Yì bì ndìsì do kítì iri nées, simi komoa ndìsì rírì káa owù tutù bì ndìsì

rírì mǐrìrì ní. Zí bì óngóne cigì kítì ngére nées gbaá do ndìsì ndícíne káa zí bì óngó gì zí mǐkórù ní. ⁴ Zí ngíti géyì kítì ngére e cìkérì doa eso (24) ídíye cigì wo máa nées gbaá. Mìngburoko 'yì e niyì do kítì máa ga gére nées kpá cìkérì doa eso (24). Niyì mbá kí bikenyì bongó royé kpá mbá kí tagíya ga bì mǐrìyìye gì simi dábu ní ro doyé. ⁵ Gì 'dí zí kítì ngére nées girì 'duo mongù bimióngó wée. Zí kúró 'yì ndìsì ówúne girì káa zí nzagba ndìsì émbé nées ní. Zí lámba e ìnyì doa gbre ídíye mindícíye kó'dù kítì ngére nées iri. Ga gére nées 'Dówù Lomo. ⁶ Zíma kpá lúrúndíki mongù nyará bì wée kó'dù kítì nées iri.

Zí éyì trìdrì e eso (4) ídíye gbaá cigì kítì ngére máa nées, zí komo ídine royé mbá. ⁷ Mizefì éyì trìdrì máa ga gére nées toso a nì káa zí kemì ní. Gbre, toso a 'bì ené káa zí ya'dá ìtì ní. Ota (3), toso a 'bì ené káa zí 'yìma'dí ní. Eso (4), toso a nda 'bì ené káa zí gù'dù ní. ⁸ Éyì trìdrì ga bì eso (4) nées, niyì mbá kí fúndúye ìnyì doa kérì (6), ìnyì doa kérì (6) kacíye eso (4) cé. Zíye ídíye kí tǔ'dù komoyé royé gbaá kpá gba sì fúndúye mbá. Zíye ndìsìyé kófó ìrì Lomo kí ndùlù kí kadra mbá kídí,

“Mbigì Lomo, Mbigì Lomo, Mbigì Lomo,
nì Ngére.

Nì Lomo bì kí mongù roko'buné kíngaya ní,
nì kóo kú bo, nì cakaba kpá bo, nì ne wo
bì nì ógù ní.”

⁹ Simi bì éyì trìdrì ga gére nées niyì ndìsì kófó ìrì mbigì Lomo, kí ndìsì óto úndru a zíye ndìsìyé kí mbófo wo bì nì ídí trìdrìné za fí ní, ¹⁰ geré zí mìngburoko 'yì ga bì cì kérì a doa eso mindìsìyé cigì Lomo do kítì ngére ní, ìnyìyé útúye do ngúrù sìnìyè bì ótù doyé óto úndru wo bì nì trìdrìné za fí ní. Zíye óto tagíya gì ro doyé bì kó'dù kítì ngére do ndìsìyé úku ledre zía kídí,

¹¹ “Áyì Ngére ezé kpá Lomo ezé, utúasá
míútúasá
zize kófó ìrìyì,
zize kpá óto úndruyì gì zía roko'buyì ofù
go.

Ótoógu éyì e mbá yì,

gi zí miyéme ledre eyí zíye ídíye
kenée,
káa zí bi otoogú yée ní.”

5

'Yi e mbofoní Yésu

¹ Née ní zíma lúrúndíki mikúrókú mbílí wáraga do sílí anú 'bi 'yi bi ni mindísíné do kítì ngére ní. Ekéní ledre ro mbílí wáraga máa née gi 'dí kó'dú a kpá gi 'dí sogo a, do kúrúru tara a kí ko'dó e ìnyí doa gbre. ² Zíma lúrúndíki ngítì maláyika bi kí mongú roko'buné ní kí ndísi ótrú ledre kídí, “Ambí ni útúásá sókooyó ko'dó ga bi ro wáraga ba ne?” ³ Tí lá 'yi bi togú komo ere, togú do sogo káṅgá ona, togú mbú sí káṅgá bi ni útúásá líkpí wáraga née zía ólo ledre bi simi a ní ndaá. ⁴ Gi zía bi 'yi bi zía útúásáne líkpí mbílí wáraga née ólo a ndaá ní, zí lerí méngi máa zíma ini ini kíngaya. ⁵ Zí ngúru mongú 'yi úku ledre zíma kídí, “Ndá ini ini wá, lúru aka wo bi ndísiní ndólo wo kemí bi gi simi sí do Zúda e bi bulúndu ngére Dawídi ní ni útúásá líkpí wáraga née.”

⁶ Née ní, zíma lúrúndíki Owú Kábìrìkì káa zí éyì bi oṅgoonzóní go miṅgoonzó ní dongará kítì ngére ga gére née. Zí éyì trídri e eso (4) kpá kí mǎngburoko 'yi e ídíye gbaá cigí a. Ni kí ngírí e ìnyí doa gbre (7), kí komo e ìnyí doa gbre (7) niyí 'Dówú Lomo ga bi Lomo ifi bayi yée go do sogo káṅgá mbá ní. ⁷ Zí Owú Kábìrìkì née ndéréne 'dí'bi mikúrókú wáraga bi sílí anú 'bi 'yi bi ndísi do kítì ngére ní. ⁸ Simi bi 'di'bi wáraga née ní ní, zí éyì trídri ga bi eso (4) nda kpá kí mǎngburoko 'yi ga bi cí kéré a doa eso (24) ní útú ló'bu komoyé bi kó'dú Owú Kábìrìkì née. Yée kékíé'do mbá niyí kí ku'dú do sílíye kpá kí kó'do bi yemení gi simi dábu ní kí abúrengú simiyé. Née ini zí Lomo 'bi mbigí 'yi ga bi 'bi Lomo ní. ⁹ Zíye úku mikánda ke'bi kídí,

“Útúásá go 'dí'bi wáraga née,
zíyì líkpí taraa,
Gi zía oṅgoonzóní kóo yíi go,
zíyì úgú lúgu 'yíma'dí e zí Lomo kí
sámayí

kací ríkí sí do 'yíma'dí e kí tara eyé e
mbá do ídíye mbigí 'yi ga bi 'bi
Lomo ní.

¹⁰ Óto 'yi e go gi ro zíye ídíye 'yi 'dódo ledre 'bi Lomo zí 'yi e káa zí 'yi 'dáná éyì e ní,
zíye ídíye zí 'yi e do sogo káṅgá káa
zí mǎngburoko ngére e ní.”

¹¹ Mááyí ídí kíe ní, zíma úwú do tú'dú maláyika e, toro'dikíní kítì ngére kí éyì trídri e kí mǎngburoko 'yi ga gére née go gbaá. ¹² Zí maláyika máa ga gére née ndísiyé úku ke'bi kídí,

“Owú kábìrìkì bi kóo ufuní wo ní,
utúásá miútúásá zía ídíne kí cóngoro, kí
tú'dú éyì e, kí komokenzi nda kí
roko'bu zíne.

Zí 'yi e ndísiyé óto úndrua kí kófó iríja.”

¹³ Zíma kpá úwú do éyì trídri ga bi komo ere ní mbá, kí yée ga bi do sogo káṅgá ní kí yée ga bi sí káṅgá ní, kí yée ga bi simi mǎngburoko iní e ní, nda kí ngítì géyì éyì trídri e mbá, zíye ndísiyé úku ke'bi kídí,

“Kófó irí kí mongú úndru,
ídí ídí zí Lomo kpá zí Owú kábìrìkì
za fí.”

¹⁴ Zí éyì trídri ga bi eso née ìnyiyé ngúṅgu a yíi kídí, “Ídí kenée.” Geré zí mǎngburoko 'yi ga gére née útú ándá royé bi ndísiyé óto úndru Lomo kí Ngére Yésu.

6

Mizefi Ko'dó

¹ Mááyí ídí kíe ní, Owú Kábìrìkì líkpí mizefi ko'dó bi odó'dutuní tara wáraga née kíe ní. Zí ngúru éyì trídri gi dongará éyì trídri ga bi eso (4) ní ndóndóló kí kúrúne 'daga káa zí nzagba embéne ní kídí, “Ógú mu.” ² Mááyí lúru bi káa ní, bikenyí usáni ni mítoroné kó'dúma. O'do bi ekí ndísi doa ní ni kí sama do sílíne kpá kí tagíya doné. Zí usáni née ndísi ngásáne kíe zí 'yi e ówo a mbá gi zía romo komo ezeokóne e go.

³ Simi bi Owú kábìrìkì líkpí gbre ká'dá ní, zíma úwú kúru gbre éyì trídri kídí, “Ógú mu.” ⁴ Zí ngítì bikesi birará usáni kpá óguné. 'Yi bi ndísi ngásá káa ní ni

kí mongú maku do sílìne 'di'biogu 'bi ené mimbé'de kési zía óto 'yì e ndìsiyé úfu royé.

⁵ Simi bi Owú kábiríki líkpí ota (3) ko'dó ní, zíma úwú kúrú ota (3) éyì trìdrì kídí, “Ógu mu.” Mááyí lúru bi káa ní, bukúlu usáni ni mítóroné kó'dúma. 'Yì bi ekí doa ní kí kákpá 'bi únzu éyì do sílìne. ⁶ Zíma úwú kúrú gí dongará éyì trìdrì ga bi eso (4) nées kídí, “Éyì bi niyí únzu a zí 'yì kí owú kákpá nées ni ídì kí tú'dú kési. Áyí ótoómo dùyú yáká ga bi kí éyì ga bi simiyé gí ro ndìsì lúru yée káa do sù'bù kí yée ga bi gí ro le'yì kóró ní.”

⁷ Simi bi Owú Kábiríki líkpí eso (4) ká'dá ní, zíma úwú kúrú eso (4) éyì trìdrì kídí, “Ógu mu.” ⁸ Mááyí lúru bi káa ní, usáni bi kí roné káa zí mbukú ní ni go ógu. 'Yì bi ndìsì doa ní ìria Owú Umbu. Ìrì ezegámá a 'bi ené Zíumbu. I'biní roko'bù zíye do kíé'do gí simi eso (4) * 'bi do sogo kángá zíye ndìsiyé úfu 'yì e kí mingburoko maku e, kí mongú 'bú, kí ndíyá, zí bangá sinyí e ánu ngíti géyì ye.

⁹ Simi bi líkpí ìnyì (5) ko'dó ní, mááyí lúru bi sí mbayi bi káa ní, zíma lúru ndíki lafúze ga bi ufuní yée gí zía bi ñgununí ledre 'bi Lomo zíye ndìsiyé úku ledre a kíngaya ní. ¹⁰ Zíye úku ledre kí kúrúye 'dága zí Lomo bi roko'buné kíngaya ní kídí, “Ngére ezé Lomo, yì bi kémbì lúyú ledre ndáá royí wá ní. 'Yì ga bi 'do'doní zée zíye úfu zée ba, áyí í'bí 'do'dó royé nda kábe'di?” ¹¹ Zí Lomo í'bí bikenyí bongó zí 'yì ga bi ufuní yée ní. Zía úku ledre zíye kídí, ndìsìsè aka kí 'búó togú ufu asání 'yì amá ga bi ñgununí ledre amá go niyí lúndu e mbá gí ro zí 'do'dó ma'dáa útúásáne kpìni.

¹² Simi bi líkpíní ìnyì doa kéré (6) ká'dá ní, zí kí'dì kángá méngì roné, geré zí kadra ìlìne mbùu, zí komo éfé ésìne káa zí sáma ní. ¹³ Zí kele e ndìsì útúóguyé káa zí miáná kágá ndìsìni útúóguyé gí zí mongú síli ní. ¹⁴ Do kírókúoyó ere káa zí kírókúní sáka ní. Zí landa e kí cúkú e lélíye mbá.

* **6:8** 6:8 Kíé'do gí simi eso: Togú ifíní kóo simi 'yì e eso do sogo kángá nées ní niyí úfuónzó ngúru a bi ifíní ní mbá 'dá'ba.

¹⁵ Zí mingburoko ngére e, kí 'yì 'bi 'be 'bi eyé e, kí mingburoko manda 'bi asikíri eyé e, kí 'yì ga bi kí tú'dú éyì e zíye ní, kí 'yì ga bi kí roko'bù ledre e zíye ní, kí owúkúlú e kí gbékpí 'yì e mbá zíye ídíye kí ñgírì royé bisinyíne zíye ndìsiyé kí ló'boyé simi gu landa e ngíti géyì sogo landa e. ¹⁶ Zíye ndìsì ngásáye kí úku ledre kídí, “Áko landa ga ba, ìnyisè girí ógu útú'dútú zée wá gí zí 'di, líkpísè rosé mu zíze ólú ló'bozè simisè gí zí simikesì 'bi Lomo e kí Owú kábiríki. ¹⁷ Sìndì kadra 'bi simikesì eyé utúásá go zía gí ro úfuónzó zée. Ambí ni yómo zée gí zía nées?”

7

Otoní kací sílì Lomo simi komo 'yì e (144,000)

¹ Gí do kací ledre nées ní, zíma lúru ndíki maláyika e eso kí toro do sogo kángá do bi e mingúngúcú a. 'Di'bingeríní bisinyí síli bi kí roko'buné ayí ógu ilí do sogo kángá, togú do mikavu e kí kágá e ní go ndá. ² Zíma kpá lúru ndíki ngíti maláyika kí ógu 'díyì roné gí 'dí gbère, gí ro óto kací sílì Lomo simi komo 'yì ga bi 'bi Lomo ní. Zía úku ledre kí kúrúne 'dága zí maláyika ga bi eso i'biní roko'bù zíye gí ro sinyiónzó do sogo kángá kí mikavu ní kídí, ³ “Ndásé aka sinyiónzó do sogo kángá kí mikavu e kí kágá e wá, 'búó togú otozé kací sílì Lomo go simi komo mbigí 'yì ené e za mbá.” ⁴ Zíye úku ledre kídí, otozé kací sílì Lomo go simi komo 'yì e álfu kíé'do doa cí gbere doa eso (144,000) nées sí do Isiréle e.

⁵ Gí tara mbotù 'bi Zúda 'bi ené álfu sokó doa gbere (12,000),

gí tara mbotù 'bi Rúbene 'bi ené, álfu sokó doa gbere (12,000),

gí tara mbotù 'bi Gáda 'bi ené álfu sokó doa gbere (12,000),

⁶ gí tara mbotù 'bi Aséra 'bi ené álfu sokó doa gbere (12,000),

gí tara mbotù 'bi Nafatáli 'bi ené álfu sokó doa gbere (12,000),

gi tara mbotu 'bi Manási 'bi ené álifú sokó
do gbre (12,000),
7 gi tara mbotu 'bi Simiyóna 'bi ené álifú
sokó do gbre (12,000),
gi tara mbotu 'bi Lévi 'bi ené álifú sokó
do gbre (12,000),
gi tara mbotu 'bi Isakára 'bi ené álifú sokó
do gbre (12,000),
8 gi tara mbotu 'bi Zebulúna 'bi ené álifú
sokó do gbre (12,000),
gi tara mbotu 'bi Yoséfa 'bi ené álifú sokó
do gbre (12,000),
gi tara mbotu 'bi Benzemúna 'bi ené álifú
sokó do gbre (12,000).

Tú'dú ríkí sí do 'yíma'dí e

9 Gi do kací ledre née ní, zíma lúrúndíki
tú'dú tú'dú 'yí e, 'yí bi ní útúásá óloónzó
yéé ní ndaá. Tú'dú sí do 'yíma'dí e do
sogo káṅgá, kací kúfúye kí tara eyé e
míngúngúcu nìyí kenée mbá mítóroyé
kó'dú Lomo kí Owú kábíríkí. Esíní royé
mbá bíkenyí bongó, kpá kí mbílí mbíró
do sílìye. 10 Zí 'yí ga gére née úku ke 'bì kí
kúrúye 'dága kídí,

"Lomo ezé bi ní mindíshiné
do kítí ngére ní
ní kí roko 'bù zíne
'bi yómo 'yí ené e.

Owú kábíríkí ní kpá kenée."

11 Zí maláyika e ga bi toro'dikíní kítí
Ngére née gbaá ní, kí ngíti géyí
míngburoko 'yí ga bi ore, nda kpá kí ngíti
géyí míngburoko éyí trídri ga bi eso (4)
ní ìnyiyé mbá útúló 'bù komoyé bi ndísiyé
óto úndru Lomo. 12 Zíye úku ledre kídí,
"Idí kenée.

Azé ndísi mbófo yíi kí kófó ìriyí,
áyí 'yí komokenzì, azé mbófo yíi kí ndísi
óto úndruyí,
áyí kí roko 'bù ledre e za mbá zíyí,
azé ndísi óto úndruyí kenée za fí. Idí
kenée."

13 Zí ngúru míngburoko 'yí ga gére née
ndú'yú máa kídí, "Ówo 'yí ga bi kí bíkenyí
bongó royé née bú? Ogúní gi 'da?"

14 Zíma úkulúgu ledre zía kídí, "Mongú
'yí, ówo yéé yíi."

Zía úku ledre zíma kídí, "Ga gére née
'yí ga bi kóo nduwúní kíngaya ní. Luguní

bongó eyé go drá kí sáma Owú Kábíríkí.

15 Gi zí kényí née,
"utúásání go tóroyé cigí kítí ngére 'bi
Lomo
ndísiyé óto úndrua simi 'dící ené kí
kadra kpá kí ndulú mbá,
gi zía owoní bú kídí Lomo ma'dáa ndísi
sáká yéé ne gi simi ledre e.

16 Éyí bi 'bù ní mengí lolu yéé wá,
kodró mengí yéé wá.
Pho'du kadra ongbó lolu yéé wá,
gba bisinyí bimíri ogu lolu royé kpá
wá.

17 Owú kábíríkí bi toro kó'dú kítí ngére ní
ní ndísi lúru bi kacíye,
zía ndísi ndéré kíye do 'dawú 'bi
trídri bi za fí ní.
Lomo ní ó'dó iní ini gi komoyé drá."

8

Ledre gi ro odu ko'dó bi likpíní ní

1 Simi bi Owú kábíríkí likpí ìnyí doa
gbre ko'dó ní, zí bi ídíne komo ere sí
gbóo kí yana síndí kadra.

2 Mááyí ídí káe ní, i'bíní dībìlì go zí
maláyika ga bi ìnyí doa gbre ndíshíní tóro
kó'dú Lomo ní kacíye mbá.

3 Zí ngíti maláyika bi kí saáni bi gi simi
dábu do sílìne kí abúrengú simíné ní ógu
tóroné cigí mbayi 'bi Lomo. Zía óngbó a
'dáná a zí Lomo káa zí bi mbigí 'yí 'bi
Lomo ndíshíní iní ini zí Lomo ní do mbayi
bi gi simi dábu ní kó'dú kítí ngére née.

4 Zí cika abúrengú née kí ini 'bi 'yí ga
gére née ndéréne gi do sílì maláyika née
zí Lomo 'dága. 5 Née ní zí maláyika née
'dí'bi saáni do únzu 'dúcu a kí so pho'du
bi gi sí mbayi 'bi Lomo ní, zía léfe a ruu bi
do sogo káṅgá. Gi ore geré zí pho'du née
ndícíphútru roné kí mongú roko 'buné zía
ndísi 'bílé'bené zí káṅgá kpá ndísi kíziné.

Maláyika imíní dībìlì e

6 Nda gi ore, zí maláyika ga bi gáa ìnyí
doa gbre (7) i'bíní dībìlì e ìnyí doa gbre
do sílìye ní, yéme royé gi ro ímí yéé.

7 Zí mízefí maláyika ímí 'bi ené dībìlì.
Geré zí míngurogó iní káa zí mongú 'dófi
ní kí ngíti éyí bíkesí pho'du ní kpá kí
sáma útúóguyé gi komo ere do káṅgá. Zí

dogboṛu do sogo káṅgá kǐé'do gi simi ota* kǐ kágá e kǐ súwú e áráye mbá.

⁸ Zí gbre maláyika ímí 'bi ené, zǐ mongú so pho'du káa zǐ landa ní útúóguné bu simi mongú mikavu. Zǐ komo dogboṛu mikavu néesíne káa zǐ sáma ní. ⁹ Zǐ tú'dú ngíti géyǐ éyǐ trɪdrɪ ga bi simi a ní úyuyé mbá, zǐ dogboṛu kuṛúngba e 'déweyé gi zǐ roko'bu iní.

¹⁰ Zǐ ota maláyika ímí 'bi ené dǐbǐlǐ. Zǐ mongú kele bi ndǐsǐ ndící 'bi ené káa zǐ miúndu pho'du ní útúóguné ɾee buu simi ngbuṛu e kǐ dokú'du ngbuṛu e. ¹¹ Iṛǐ kele néesi Átá. Gi zǐ kéyǐ néesi, zǐ dogboṛu iní e átáye miátá, zǐ tú'dú ngíti géyǐ 'yǐ ga bi ewení ní úyuyé mbá.

¹² Zǐ eso maláyika ímí 'bi ené dǐbǐlǐ. Zǐ dogboṛu kadra kǐ dogboṛu éfé kǐ kele e ídíye nda lulu'du oṅoní lolu bi mbǐ wá. Zǐ bi ɾɪrɪfǐ néesi ídíne gbóo kǐ yana kadra kpá gbóo kǐ yana ndulu.

¹³ Gi do kacǐ ledre néesi, zǐma lúróndíki agi komo kadra 'dága, zǐa ndǐsǐ gbúrógbóne 'dága kídí, "Nduwú, nduwú, nduwú ro 'yǐ ga bi do sogo káṅgá ní gi zǐa maláyika ga bi ota ní niyǐ go gi ro ímí 'bi eyé dǐbǐlǐ cakaba."

9

Inyǐ maláyika ímí 'bi ené dǐbǐlǐ

¹ Zǐ inyǐ (5) maláyika ímí 'bi ené dǐbǐlǐ. Kpá lá bi ímí ní, geré zǐma lúróndíki kele bi utúogu do sogo káṅgá ní. 'Di'biogu mafutáa 'bi líkpí tara gu bi olú olú* kíngaya ní kpa kǐne. ² Simi bi líkpí tara gu néesi ní, zǐ bukulú cika ólúóguné kuṛu káa zǐ cika mi'dutú ní, zǐa 'dútu komo kadra kǐ ere yeré. ³ Zǐ mbíra e ólúóguyé gi simi cika néesi sɔ́ ɔ́guyé do káṅgá. Niyǐ kǐ roko'bu 'bi é'be 'yǐ zǐye káa zǐ ágarabu ní. ⁴ Ukuní zǐye kídí ndaní é'be súwú e kǐ éyǐ ga bi utuní ní kǐ kágá e wá. Idíní é'be duṛú 'yǐ ga bi ngára otoní kacǐ sílǐ Lomo simi komoyé wá ní. ⁵ Ukuní zǐye kídí ndaní úfu 'yǐ ga bi niyǐ é'be yée néesi miúfu wá. Idíní tǐ lá 'dó'do yée mi'dódo kǐ éyǐ miówo bi

káa zǐ 'bi ágarabu ní kǐ éfé e inyǐ. ⁶ Simi sɪndǐ kadra néesi gi zǐ éyǐ miówo, zǐ tú'dú 'yǐ e ndǐsǐyé ngúṅgú umbu, é'e umbu ogú ené 'dí'bi yée wá, zǐye ídíye tǐ nzǐyiyé gi ro úyuyé, umbu ngásá nda yǐ ené gi zǐye mingásá.

⁷ Mbíra ga gére néesi, tosoyé káa zǐ usáni ga bi yemeomoní yée go nzǐyiyé gi ro okó ní. Niyǐ mbá kǐ tagíya ro doyé gi simi dábu. Simi komoyé ni mbá káa zǐ simi komo 'yǐma'dí ní. ⁸ Zǐ bi doyé ídíne mbá káa zǐ bi do kará e ní. Zǐ soyé ídíne mbá kǐ mingburoko ngǐríné káa zǐ so kemǐ ní. ⁹ Zǐ do kó'dúye órúné gbígaga káa zǐ késǐ ní. Zǐ ngboṛu fúndúye kǐ inyǐ 'dága ndǐsǐ ngúndruné káa zǐ gboṛu tú'dú usáni e kǐ ndéreye simi okó ní. ¹⁰ Sono mbíra ga gére néesi ní kǐ wowóne káa zǐ ágarabu ní. Niyǐ ndǐsǐ é'be 'yǐ e kǐ sonoyé néesi kǐ éfé inyǐ (5). ¹¹ Maláyika bi ndǐsǐ lúró bi kacǐ mongú gu ní, ni ne ngére doyé. Iṛǐa simi tara Ébere ni Abadóno, simi Gǐrǐgǐ 'bi ené Apolóno† ledre gi simia kídí, 'do'dó.

¹² Mizefǐ 'do'dó ukú aka néesi lá ne. Ngíti géyǐ 'do'dó e gbre niyǐ kpá ogú.

¹³ Zǐ inyǐ doa kǐrǐ (6) maláyika ímí 'bi ené dǐbǐlǐ. Zǐma úwú kúró 'yǐ kǐ ódroné gi sí mbayi kǐ'dí bi ndǐsǐnǐ 'dáná éyǐ zǐ Lomo sí mbayi 'bi Lomo bi gi simi dábu ní. ¹⁴ Zǐ 'yǐ néesi úku ledre zǐ inyǐ doa kǐrǐ (6) maláyika néesi kídí, "Líkpí maláyika ga bi eso (4) 'di'bingerǐnǐ yée simi ngbuṛu Efaráta ní mu." ¹⁵ Néesi ní do líkpí maláyika ga bi eso (4) yemeotoní yée nzǐyiyé gi ro sɪndǐ kadra, kǐ éfé nda kǐ simǐbi 'bi ledre néesi ní ní, inyǐyé ndéreye úfu tú'dú ngíti géyǐ 'yǐma'dí e do sogo káṅgá. ¹⁶ Maláyika ga bi eso (4) néesi, niyǐ kǐ tú'dú asikíri e do usáni e, oloní yée zǐma úwú a romoní cǐ sokó mǐlǐyono (200,000,000) go.

¹⁷ Zǐma lúró usáni e kǐ 'yǐ ga bi doyé ní, odóní mbá sókó késǐ e do kó'dúye ngíti géyǐ bikesíne, ngíti géyǐ káa zǐ cika ní, zǐ ngíti géyǐ ídí 'bi eyé rerebeyé káa. Usáni ga gére néesi toso doyé ni káa zǐ do

* **8:7** 8:7 Kǐé'do gi simi ota 'bi do sogo káṅgá: Togú ifíní kóo simi do sogo ota, niyǐ óngbóónzó ngúru a mbá 'dá'ba. * **9:1** 9:1 Gu bi olú olú kíngaya ní: Ba bi bi kǐ'dí bi bandáotoní Satána doa ní. † **9:11** 9:11 Apolóno: Simi tara Ébere ini ledre simi a kídí síníyíónzó éyǐ e.

kemí ní. Zí pho'du kí cika nda kí barútu ndísi ólúoguyé gí koyé. ¹⁸ Zí éyí ga bí olúoguní gí ku bangá ga gére née úfu tú'dú tú'dú 'yí e. ¹⁹ Bangá ga gére née, roko'bu 'bí úfu 'yí e ní simi koyé, kpá ro sonoyé. Sonoyé ní kí doné káa zí do kámá ní togú naná 'yí go yá, zí wowó a ídine kíngaya.

²⁰ 'Yí máa yé ga bí omoní gí simi umbu ga gére née, iliní eyé óyóló'bó mimbé'deyé wá. Ootomoní eyé óto úndru dokéké e, kí lomo ga bí 'yíma'dí yemení yé gí simi mīrīrīrī kēsī e kí dábu togú mbú yé ga bí gí simi tutú kí kágá, bí ngará lurúní bí wá, uwúní ledre wá, gamání kpá wá ní wá. ²¹ Ootomoní eyé ledre 'bí úfu 'yí e, lóndú, 'berí, kpá kí ledre 'bí ugu ní wá.

10

Maláyika kí Owú Wáraga do sīlīne

¹ Nda née ní, zíma lúrúndíki ngíti maláyika bí kí roko'buné kíngaya ní kí óguné gí komo ere do kángá, burungú solu wo go yeré, zí mīkórú ídine ró doa gbaá. Zí simi komoa ndísi rīrīne káa zí sūlú kadra ní, zí kágá sīndí ga ídíye mbá káa zí ngburu ngírí ga bí kí pho'du royé ní. ² Maláyika máa née ogú kí owú wáraga do sīlīne kí tarané mīlīkpīne fúó. Zía ógú tóroné óto sīndīne 'bí anú do mīkavu, sīndí a 'bí ngelí 'bí ené do kángá. ³ Zía gbúrógbóne 'dága káa zí kemí gburogbóne ní. Simi bí gburogbó ní, geré zí nzagba émbéne kí'dí ñnyí doa gbre (7). ⁴ Simi bí nzagba ga bí ñnyí doa gbre (7) née embéní girí ní, geré zíma ñnyimá gí ro éké ledre ga bí ukuní yé née. Zí ngíti 'yí ótrú káa ledre zíma girí kídí, “Ndá aka éké 'dódo ledre ga bí úwú yé née wá, idíní aka ídí mīótoécīyé.”

⁵ Zí maláyika bí gáa toro do mīkavu kí ngíti sīndīne do iní, ngíti a do kángá ní ñnyiné sīkpī sīlīne 'bí anú 'dága. ⁶ Zía lolóbú kí ñrī Lomo bí ní trīdrī za fí, bí otoogú ere kí éyí ga bí siminé ní mbá, kpá kí do sogo kángá za kí éyí ga bí siminé ní mbá, mīkavu e kí éyí ga bí simiyé ní mbá kídí, “Sīndí kadra ogú go. ⁷ Simi bí

sīndí kadra ogú go gí ro zí ñnyí doa gbre (7) maláyika imí 'bí ené dībīlī ní, ledre ga bí kóo Lomo yemeomo yé simi roko'bu ené ní geré zīye méngī royé tí káa zí kóo ukui'bí zí ngíti géyí 'yí kasa ené ga bí nébī e ní.”

⁸ Zí kúrú bí gáa mīúwú gí komo ere ní kpá ówú ándá roné zíma kídí, “Ndéré mu zīyí 'dí'bí wáraga bí likpīomoní tara go fúó do sīlī maláyika bí tóro kí kémbí sīndīne do iní kpá do kángá ní.”

⁹ Zíma ndéréma úku ledre owú wáraga née zí maláyika née gí ro zía í'bí a zíma. Zía úkulúgu ledre zíma kídí, “Dí'bí mu, ídí esí a koyí zīyí ánu a. Simi bí áyí ndísi ánu a ní, ní ídí koyí ngbéngbeté káa zí tezi ní, ní ndéréókpó simiyí nda mīndogóne.” ¹⁰ Zíma 'dí'bí owú wáraga gí do sīlī maláyika née esí a komá ánu a. Ní komá tí ngbéngbeté káa zí tezi ní, máúlú nda ní, okpó nda simimá mīndogóne. ¹¹ Do úku káa ledre zíma kídí, “Ídí kpá fú úku ledre bí ní ógú méngī roné zí rīkí kúfú 'yíma'dí e, kí rīkí sī doyé kí tara eyé e mīngúngúcuá kí ngére eyé e ní za mbá.”

11

Ledre gí ro 'dīcī 'bí iní zí Lomo

¹ Zí Maláyika í'bíogú kágá 'bí ndarába éyí e zíma. Do úku ledre zíma kídí, “Ndéré mu ndarába simi 'dīcī 'bí Lomo, zīyí kpá ndarába mbayí 'bí Lomo, zīyí kpá ólo 'yí ga bí ndísiní óto úndru Lomo írī ní mbá. ² Tí lá, ndá ndarába ligá 'dīcī máa née wá gí zía í'biní go zí 'yí ga bí ndaní Yúda e wá ní. Niyí ndísi 'dítí simi gara bí lúyú ledre ndaá simi a wá ní kí éfé e cí gbre doa gbre (42). ³ Mááyí í'bí roko'bu zí 'yí amá e gbre niyí esí royé mbá nzenze bongó zīye ndísiyé úku bilámá ledre amá zí 'yí e kí sīlī álifú kíé' do mīya gbre doa cí ota (1,260).” ⁴ 'Yí ga bí gbre née niyí káa zí kágá bí kí ñrīné olíva ní, kpá káa zí lámbe bí 'dīcī kací Ngére 'bí do sogo kángá ní. ⁵ Togú 'yí ilí méngī bisinyí ledre kí 'yí amá ga gére née yá, pho'du ní ólúogú gí koyé óngbóonzó 'yí máa née. Née mīsi'di bí 'yí bí ní méngī bisinyí ledre kí 'yí amá

ga gére née ní ni úyu doa ní. ⁶ Ya'dá ga gére née niyí kí roko'bu zíye úku ledre zí iní tóroné kí é'dì simi bì niyí ndìsì úku bilámá ledre amá zí 'yì e ní. Niyí kpá kí roko'bu zíye úku ledre zí iní óyóló'bó roné káa zí sáma ní gí ro zí bisinyí rìkì ndiyá e útúye do 'yì e 'diya káa zí bì iliní ní.

⁷ Simi bì mengionzóní moko bì mákása yée kícée née go ní, bangá sinyí bì ni ólúógu gí simi mongú gu ní ni útú kí okó doyé do rómo komoyé zía úfu yée.

⁸ Umbuyé ni ídí sága do mongú misi'di simi Yerusaléma ore. Née sì ledre bì ndoloní gara née gí zía kpá “Sodóma” do ndólo a kpá kídí, “Ízibiti ní.”* Née gara bì kóo pephéonzóní Ngére eyé simi a ní.

⁹ Umbu ga gére née niyí ídí sága kenée kí sílí ota kí yanané gí ro zí rìkì kífú 'yìma'dí e, kí rìkì sì doyé kí tara eyé e mǐngúngúcu ndìsì óguyé lúru cáyi yée. Née sì ledre bì yaá ndaní óto yée gu gí zía wá ní. ¹⁰ Zí 'yì 'bì do sogo káṅgá e ídíye mbá kí rokinyi gí ro umbu ya'dá ga bì gbre née. Do ndìsìyé mǐngì ayímbi kí í'bí tákpásílí zí lafúye gí zía ya'dá ga gére née i'bíní kóo 'do'dó go ro 'yì e do sogo káṅgá kíngaya.

¹¹ Nda gí do kací sílí ota (3) kí yanané, zí Lomo úru yée. Zí tú'dú 'yì ga bì lurúní ya'dá ga gére née uruní yì eyé gí simi umbu go ní, ídíye kí mongú ngìrì royé.

¹² Zíye úwú kúrú 'yì gí komo ere kí ndólo yée kídí, “Ógusé girí mu yáa.” Zíye ìnyiyé tí do komo ezeokóye ga gére née ndéréye komo ere 'dága kpurú gí simi burungú.

¹³ Simi sǐndì kadra née ní, zí kí'dì káṅgá ídíne zí tú'dú ngíti géyì kútú e simi gara ore ndúrúyé mbá. Zí 'yì e úyuyé álifú ìnyì doa gbre (7,000), zí yée ga bì omoní ní ndìsìyé mbófo Lomo bì ni komo ere ní gí zí ngìrì.

¹⁴ Gbre 'do'dó ukú aka née lá ne, otayé (3) ni go kpá ógu cakaba.

Ìnyì doa gbre maláyika imí dǐbìlì

* **11:8** 11:8 Sodóma kí Ízibiti: Lomo sinyionzó Sodóma gí zí bisinyí mǐmǐngì ledre eyé e. Ólo Dosì éyì e 19:1-29. Lomo yomo 'yì ené e Isiréle e gí simi 'do'dó 'bì owúkúlú gí simi Ízibiti. Ólo Ólúógu 12.

¹⁵ Zí ìnyì doa gbre (7) maláyika imí 'bì ené dǐbìlì. Zíma úwú kúrú tú'dú 'yì e komo ere kí úku ledre kídí,

“Do sogo káṅgá ba ni sì sílí Ngére Lomo, kpá sì sílí Kírésito,

Ni goó ne Ngére doa za fí.”

¹⁶ Geré zí mǐngburoko 'yì ga bì cǐkérì a doa eso (24) ndìsìní gbaá cigí Lomo ní, ìnyiyé útúye do ngúrú sǐndìye bì óto úndru Lomo, ¹⁷ kídí,

“Mbófo éyì zíyì Ngére Lomo bì roko'buyì ofu go ní,

Áyì cakaba bo, gí zía áyì kóo kú yì eyì bo,

Áyì 'yì mongú roko'bu

tónó moko eyì 'bì Ngére go.

¹⁸ 'Yì ga bì kóo mǐmbé'deyé ni royì bisinyíne ní, sǐndì kadra 'bì 'dó'do yée ogu go.

Sǐndì kadra ogu 'dǐcì ngbanga 'yì ga bì kóo uyuní go ní,

kpá gí ro í'bí tákpásílí zí 'yì ìnyì kasa eyì ga bì nébì e ní

kpá mbígì 'yì eyì ga bì kóo ndìsìní óto úndru ìrìyì ní,

mǐngburoko yée kí mǐnzéréye,

kpá sǐndì kadra 'bì úfu yée ga bì kóo ndìsìní úfu lafúye do sogo káṅgá ní.”

¹⁹ Nda gí ore, do líkpí mbotu 'dǐcì 'bì Lomo komo ere. 'Dǐcì ìrì zíma lúrúndíki sondúu bì kí mǐyémé ledre 'bì Lomo gí ro 'yì e ní siminé. Zí bímíóngó 'bílé'bené, zí mongú gboru éyì ówúne káa zí nzagba embéne ní, zí káṅgá ndìsì kíziné zí 'dó'fì e ndìsì rǐrǐeóguyé gí komo ere bì.

12

Kára 'yì lará

¹ Mongú lará ledre mǐngì komo ere. Kára esì kadra roné, zía óto sǐndìne e gá do éfé, tagíya bì oto doné ní, yemení gí simi kele e sokó doa gbre (12). ² Ni kí siminé, owú ni go ówo gí ro árá. Gí zí mǐówo owú, zía mbúmbúdú 'dága.

³ Zí ngíti mǐlára kámá bíkesìne 'dódoógu roné komo ere. Doa 'dényé

inyi doa gbre (7), kí ngiríne e sokó (10), zí tagíya e ídíye ro doa ga bi inyi doa gbre (7) nées kékíé'do mbá. ⁴ Zía síkpi sononé ndísi kpírakpi tú'dú kele e kíe, zíye ndísi rereóguyé gi komo ere do sogo káṅgá. Zí kámá nées ndéré tóroné mbí kó'dú kára bi ayí ará nées, gi ro togú ará go yá, zíne 'dí'bi owú nées úlú a. ⁵ Zí kára nées ará owú'do bi ni ógu ídíne ngére do kúfú 'yíma'dí e mbá kí mongú roko'buné káa zí késí ní. Simi bi ará ní, geré do 'dí'bi wo ndéré kíe zí Lomo 'dága óto wo do kítí ngére. ⁶ Zí mbágá owú nées ngásá ndísiné simi súwú gbála do bi bi Lomo yemeomo zía ní gi ro do lúru bi kací a kí sílì álifu kíé'do míya gbre doa cí ota (1,260) doné. ⁷ Zí okó útúne komo ere. Zí Máyikolo inyiné kí tú'dú maláyika ené e ícì okó kí lará kámá nées kí lafúga ga bi gi do kací a ní. ⁸ Tí lá zí maláyika e rómo komo kámá nées, do ógóoyó wo gi komo ere girí cù 'dá'ba. ⁹ Do úcuógu lará kámá nées bi. Bi kóo ndísiní ndólo a 'desí ngére 'bi bicayi lomo e togú mbú Satána ní, bi 'yì lóndo 'yì e do sogo káṅgá mbá ní. Ucuoguní wo do sogo káṅgá kí maláyika ené e.

¹⁰ Zí kúru 'yì ówúne komo ere gbélì kídí, "Mbófo éyì, Lomo bi kí roko'buné 'yì yómo 'yì e ní 'dodo roko'buné go, ni go ngére 'bi 'yíma'dí e mbá.

Wo bi kóo oto roné kací kadra kí ndulú mbá ndísi úkuóto ledre ro lúndu zée kí lémi zée ní,

ndaá lolu karaba komo ere wá, ogóoyóní wo go, ni nda goó bi do sogo káṅgá.

¹¹ Lafúze ga gére nées romoní komo Satána

gi zía oyóní sogoyé zí Owú kábìrìkì kí úku ledre umbu bi uyu gi royé ní wá.

Gi zí kèyì nées, ngirì umbu mengì ené yée wá.

¹² Sée ga bi ndísisé ndísi komo ere ní mbá, ídísé mu ídí kí rokinyi.

Lerì zí do sogo káṅgá kí mikavu, gi zía Satána ni go zise íri

kí mongú mimbé'dekesì siminé.

Gi zía owo go kídí ngítí sílì ené ni nda go lá cúku'dée."

¹³ Simi bi Satána owoyeme kídí ucuoguní nées go do sogo káṅgá ní, zía ndísiné gámásó'do kára bi ndikiogu owú'do ní. ¹⁴ Zí Ngére Lomo í'bí fúndú e gbre zí kára nées káa zí 'bi agi ní gi ro zía inyiné kíe ndéréne gbála simi súwú, do ndísi lúru bi kací kára nées íri kí simibi ota kí yanané gi zí kámá.* ¹⁵ Zí Satána nées sí'dí 'díyì iní kpúya káa zí ngbu ru ní ma'dú do bi bi kára nées ngasá doa ní, gi ro zí iní nées ndéré úfu wo 'dá'ba. ¹⁶ Zí káṅgá líkpi roné, zí iní bi Satána sí'dí nées kúkúne mbá simi a, zí kára nées ómoné. ¹⁷ Zí mimbé'de Satána ésí tátá roné ro kára nées nda 'dá'dá. Zía nda ídíne go kpá ezeokó ngítí géyì owú ga bi 'bi kára nées ní gi zía niyí nées go mbá 'yì úwú kúru Lomo zíye ndísiyé mengì ledre ga bi Yésu 'dodo zíye ní. ¹⁸ Zí Satána nées ndéré tóroné kó'dú ngbu ru nées ndísi óndó bi.

13

Bangá sinyí e gbre

¹ Zíma lúru lará bangá sinyí káa zí bangá iní ní kí olúógu gi simi mikavu.

Doa 'dényé inyi doa gbre (7) kí ngiríne sokó (10). Zí tagíya e ídíye do ngiríga ga bi sokó (10) nées mbá. Ekéotoní kese ga bi ndísi úku Lomo kíe ní ro doa ga bi inyi doa gbre (7) nées mbá. ² Bangá sinyí nées, tífi a ni káa zí tífi kéri ní, sókó sındíga 'bi eyé nda mbá mingburokoyé káa zí 'bi ngítí bangá sinyí bi kí iriné bíya ní, zí taraa ídíne káa zí tara kemí ní. Zí lará kámá nées i'bí roko'bu bi ni kíe káa do ngére ní zía gi ro zía ndísiné mengì lará ledre e kíe. ³ Ngúru do lará kámá nées ni kí mongú mbi ri roné. Zí tara 'yíma'dí e do sogo káṅgá ídríye mbá miidrì kí lúru mbi ri nées. Gi zí kèyì nées zí 'yì e do sogo káṅgá mbá ngúngu ledre bangá sinyí nées. ⁴ 'Yíma'dí e ndísiní óto úndru lará kámá nées gi zía bi i'bí roko'bu zí bangá sinyí nées ní ní. Zíye ndísiyé óto úndru bangá sinyí nées kídí, "Ambi ni káa

* 12:14 12:14 Kámá: Ndísiní kpa ndólo a daragóna, irja Satána ngére 'bi bicayi lomo e.

zía ne? Ambi ni útúásá méngì okó kíc ne?”

⁵ Lomo ootomo aka sɛndí kadra ne zí bangá sinyí née ndísi úku née kí bisinyí kese e kpá kí ndísi 'dódo roko'buné kí éfé e cì gbre doa gbre. ⁶ Ni ndísi úku Lomo kí úku sinyí ledre gí do bi ere kí 'yì ga bi komo ere íri ní mbá. ⁷ Ootomoní aka wo zía ndísiné ícì okó ro 'yì ga bi ɛnguɛnɛ ledre Lomo go ní gí ro zía rómo komoyé. Lomo i'bí aka kpá roko'bù go zía gí ro zía aka ídíné káa zí éyí bi ni go ɛgére do 'yìma'dí e do sogo káɛgá za mbá ní. ⁸ 'Yì ga bi ndísiní óto úndru bangá sinyí née niyí ye yée ga bi ìriyé ndaá miékéne kú gí do síne simi búku 'bi trídri bi za fí 'bi Owú kábiriḱi bi kóo ufuní wo ní wá.

⁹ 'Yì bi mbílí a uwú ledre bú ní ídí úwú ledre née.

¹⁰ Togú Lomo ɛnguɛnɛ ne kídí idíní 'dí'bi 'yì yá,
niyí 'dí'bi wo.

Togú ɛnguɛnɛ kídí idíní ɔnguónzó 'yì miónguónzó yá,
niyí tí ɔnguónzó wo.

Ledre née 'dodo kídí 'yì ga bi ɛnguɛnɛ ledre 'bi Lomo go ní idíní ndísi útù simiyé zíye ndísi tóroyé ngbúó.

Milára bangá olúogu gí simi káɛgá

¹¹ Zíma kpá lúrúndíki ɛgiti milára bangá sinyí kí olúoguné gí simi káɛgá. Ni kí ɛgíríne e gbre káa zí ɛgírí kábiriḱi ní, zía ndísi ódroné káa zí lára kámá ní. ¹² Bangá máa wo née ndísi méngì moko kí roko'bù 'bi bangá sinyí máa wo bi kí mongú mbirí ro doné ní. Ili ndísi lóndo 'yì e gí ro zíye ɛnguɛnɛ mbá ledre 'bi bangá máa wo bi kí mbirí ro doné née.

¹³ Bangá máa wo bi olúogu gí simi gu née, ni kí roko'bù 'bi méngì lára ledre zíne, oto pho'dù zía útúoguné gí komo ere zí tú'dù 'yìma'dí e lúrú a mbá cù kí komoyé. ¹⁴ Gí zí roko'bù ledre ga bi ndísi méngì yée do bi kací mizefi bangá sinyí née ní, zía lóndo tú'dù 'yìma'dí e do sogo káɛgá. Oto 'yì e zíye yéme lílì mizefi bangá sinyí bi kí mongú mbirí ro doné ní, zíye ndísiyé óto úndrua. ¹⁵ I'biní roko'bù zía gí ro zía óto lílì mizefi bangá sinyí bi 'yì e yemení

ní gí ro zí lílìga máa née ídíye mbá trídri do ndísiyé ódroyé miódro. Gí ro zíye úku ledre gí ro 'yì ga bi otoní úndru lílì máa ga gére née wá ní, idíní úfu yée 'dá'ba.

¹⁶ Zía kpá úku ledre kídí, 'yì e za mbá, yée ga bi kí ledreyé owóowó kí yée ga bi ledreyé owó wá, yée ga bi kí éyí e zíye kí yée ga bi 'yì lerí e ní, gbékpí 'yì e kí owúkúlú e mbá, idíní éké lílì mizefi bangá sinyí née ro kágá sílìye 'bi anú togú simi komoyé, ¹⁷ gí ro 'yì bi lílì née togú mbú éyí miólo do bi kací lílì née ndaá miékéne roa wá ní, ndaá ndéré úgú éyí, togú úgúoyó éyí e wá.

¹⁸ Ekéní lílì mizefi bangá sinyí née kí námba. Miólo a ni míya ìnyì doa kéri kí cì ota doa ìnyì doa kéri doné (666). Ídí sómù sí ledre 'bi miólo ìri bangá née bilámáne gí ro zíyì ówo ledre gí simi a, gí zía, miólo a née 'dodo ìri 'yì.

14

Owú kábiriḱi kí 'yì ené e

¹ Zíma lúrúndíki Owú kábiriḱi kí tóro do Landa Záyono kí 'yì ené e míya kíé'do cì gbre doa eso álifu (144,000). 'Yì maáge niyí mbá kí ìrija kpá kí ìri 'Bua miékéne simi komoyé. ² Zíma úwú kúrú 'yì kí ndísi ɛngúndruné komo ere káa zí mongú vuru ní, kpá káa zí nzagba ndísi émbé ne ní. Gboru éyí bi máuwú ní ni káa zí 'yì ímí káɛgá e ndísiní tólo kófó ke'bi kí káɛgá ní. ³ Zí tú'dù 'yì ga gére née ndísiyé úku mikánda ke'bi kófó ìri Lomo kó'dù kiti ɛgére kpá kó'dù éyí trídri ga bi eso nda kí mingburoko 'yì ga bi niyí mindísiyé ore ní. 'Yì bi útúásá ówo ke'bi née ní ndaá duú 'yì ga bi míya kíé'do cì gbre doa eso álifu (144,000) omoní go do sogo káɛgá ní. ⁴ Née 'yì ga bi ootomoní royé kí sómù ledre eyé e mbá zíye ndísiyé méngì duú ledre ga bi Owú kábiriḱi ili yée ní. Gí zía i'bí roné do úyuné gí royé 'dí'bióyó umbu bi kóo ayíní úyu a ye gí zí lúyú ledre eyé ní, niyí nda go zí Lomo kí Owú kábiriḱi kí ledreyé owóowó. ⁵ Kémbi ranga owúogu gí tarayé wá, niyí yì eyé go mbigí 'yì 'bi Lomo.

Maláyika e ota

⁶ Zíma lúrúndíki ngíti maláyika kí ìnyí kí fúndúne komo ere. Nderé kí ótrú bilámá ledre bì za fí ní zí kúfú 'yìma'dí e kací sị doyé kí tara eyé e mingúngúcua do sogo kángá za mbá. ⁷ Ndịsị ótrú a kídí, “Sée 'yìma'dí e za mbá, ídísé óto úndru Lomo zise ndịsịsé kófó ìrì a, gị zía sịndí kadra ené 'bì 'dēcì ngbanga ogụ go. Ídísé mu óto úndru Lomo zise ndịsịsé kófó ìrì a gị zía bì otoogu ere kí do sogo kángá kí ngbuṛu e kí dokú'dụ ngbuṛu e mbá ne ní.”

⁸ Zí gbre maláyika óguné gị do kací ezené née ndịsịné úku ledre kídí, “Mongú gara bì Babelóniya* ba ụkú go, ụkú go. Gị zía tų'dụ ríkí sị do 'yì e mbá 'dì'biní nda yì eyé go bisinyí miméngi ledre ga bì simi mongú gara máa née ní ní.”

⁹ Zí ota maláyika óguné ndịsịné úku ledre kídí, “Togú 'yì e ngununí ledre 'bì bangá sinyí née, zíye ndịsịyé óto úndru a, zí ìrìá ídine miékéne simi komoyé togú mbú ro sịllye yá, ¹⁰ Lomo ni 'dó'do yée kí 'do'dó 'bì odu a ndaá ní, zíye ndúwúye kíngaya, zíye ndịsịyé náná do soyé gị zí miówo pho'dụ do komo Owú Kábiríkí kí maláyika e. ¹¹ Cika pho'dụ bì gị doyé ní ụkú wá ni ídì fú lá gúndru. 'Yì ga bì ngununí ledre 'bì bangá sinyí née, zíye ndịsịyé óto úndru a, zí ìrìá ídine miékéne simi komoyé togú mbú ro sịllye ní, 'do'dó eyé ni ídì kí ndulụ kí kadra 'dowúní royé wá.”

¹² Káa zí bì goó kenée ní, 'yì ga bì ngununí ledre 'bì Lomo go, niyí go mbigí 'yì ené e ní, kací kadra mbá, idíní ndịsị úwú kúrú Lomo zíye ndịsị tóroyé ngbúó tí káa do 'yì lódú kací Yésu.

¹³ Zíma úwú kúrú gị komo ere kídí, “Ídì éké ledre ba kídí tónóne cakaba ndéréne 'dá'dá 'yì ga bì umbu ni 'dì'bi yée kí lódú kací Yésu oyóní sogoyé zía mbá wá ní, Lomo ni í'bì úndru zíye.”

Zí 'Dówú Lomo úku ledre kídí, “Ni kenée ma'díi, niyí 'dówú royé gị zí kúrú

zí bilámá miméngi ledre eyé 'dì'biógu rokinyi zíye.”

Nduwú ro 'yì lúyú ledre e

¹⁴ Nda gị ore, zíma lúrúndíki bikenyí burungú kí 'yì doné “káa zí owú 'bì 'yìma'dí ní.” Ni kenée kí tagiya gị simi dábú doné, kí bikafa maku do sịllye. ¹⁵ Zí ngíti maláyika ólúóguné gị 'Dịcì 'bì Lomo ótrú ledre zía kídí, “Sịndí kadra ogụ go gị ro zíyì 'dēcì ngbanga 'yì e kí maku eyí née káa zí sịndí kadra ogụ ne zí mịngí yáká tónóne óngo kére gị yáká ní.” ¹⁶ Tí ma'díi, zía tónóne óngo kére ga bì 'bì do sogo kángá ní mbá 'dá'ba.

¹⁷ Zí ngíti maláyika kpá ólúóguné gị 'Dịcì 'bì Lomo komo ere kpá kí 'bì ené bikafa maku do sịllye. ¹⁸ Nda gị ore, zí maláyika máa wo bì ndịsị lúrú bì kací pho'dụ kí'dí bì ndịsịní 'dáná mbayi 'bì Lomo ní ólúóguné ótrú ledre zí maláyika bì kí bikafa maku do sịllye ní kídí, “Nderé mu zíyì líkpí miáná kóró ga bì yáká kóró ìrì née mbá 'dá'ba gị zía sịndí kadra 'bì líkpí yée ogụ go.” ¹⁹ Zí maláyika née tí ìnyí ndéréne do sogo kángá, zía líkpí miáná kóró ga bì yáká kóró ìrì née mbá do léfe yée simi tóyì do útru yée gị ro 'dódo mimbé'dekesì 'bì Lomo. ²⁰ Zí maláyika née ìnyiyé kí lafúne e ụnzụ miáná kóró ga gére née mbá ólúógu kíye gị simi yana gara 'dì sogo do ndịsịyé útru kánya yée. Zí sámayé ndịsị kúkúne bì kpúya káa zí mongú ngbuṛu bì olú miólú ní.

15

Maláyika bì kí odu nduwú ní

¹ Zíma kpá lúrú ngíti lará ledre komo ere. Maláyika e ìnyí doa gbre kí ríkí 'do'dó e ìnyí doa gbre kpá gị ro 'dó'do 'yì e kie. Togú wo née menginí royé go yá, zí mimbé'de Lomo nda ìdrine.

² Málúrú éyì kí rírí káa zí do mikavu kí mindící pho'dụ ní gị gbála. 'Yì ga bì

* **14:8** 14:8 Babelóniya: Gị do kací sịndí kadra 'bì Nówa, zí 'yì e ó'bó mongú 'dịcì mbíwu 'dága simi Babelóniya, tí lá zí Lomo girágá báyi yée gị ro zíye ndịsị ódro tų'dụ ríkí tara e. Nda gị do kací tų'dụ simibi e, zí mongú ngére 'bì Babelóniya 'dì'bi Isiréle e káa do owúkúlú e simi Babelóniya. Lurúní nda kóo Babelóniya káa zí mongú gara bì ndịsị ìcì okó ro Lomo kí 'yì ené e ní. Ólo ledre gị roa simi Dosì éyì e 10 kí Dániyele 1:1-2. **14:14** 14:14 Dániyele 7:13

mitóroyé kó'dú mikavu née íri, niyí 'yì ga bi romoní komo bangá sinyí née kí lílì nda kí námba bi ndìsì 'dódo ìrì bangá sinyí née ní ní. Niyí kenée kí ku'dú bi Lomo i'bí zíye ní do sílìye. ³ Ndìsìní úku ke'bi ga bi kóo Músa 'yì 'bi moko 'bi Lomo ndìsì kóo úku yée 'desì, kpá kí kófó ìrì Owú kábiríkì kídí,
 “Ngére Lomo, áyì 'yì roko'bu,
 ndìsì méngì mbá mìnbguroko ledre e.

Kací kadra mbá, ndìsì méngì ledre ga bi utúasání miútúásá ní, gí zía áyì yì eyì 'yì méngì ma'dí, gí zí kéyì née,
 áyì Ngére 'bi kúfú 'yìma'dí e mbá.

⁴ Ngére Lomo, ambi utúasá ndìsì óto úndruyí,
 kí ndìsì kófó ìrìyì wá ní ne?

Áyì duú yì 'yì bi lúyú ledre ndaá roa wá ní.

Zée 'yìma'dí e do sogo káṅgá za mbá,
 azé ndìsì kófó ìrìyì

gí zía owozé go kídí ndìsì méngì duú bilámá ledre e.”

⁵ Gí do kací a née, zíma kpá lúrúndíki ngíti ledre kpì komo ere. Née kútú bi yemení káa do lílì 'Dìcì 'bi Lomo ní, líkpíní mbotu a go fúó. ⁶ Zíma lúrúndíki maláyika e ìnyì doa gbre yemení yée gí ro 'dí'biógú 'do'dó do 'yìma'dí e do sogo káṅgá kí ólúógú gí do mbotu bi líkpíní née gírì. Esìní royé mbá bikenyí bongó, zíye ódó royé ká'dá bi yemení gí simi dábu ní. ⁷ Zí ngúru éyì trìdrì ga bi eso ní, 'dí'bi kó'do e ga bi gí simi dábu ìnyì doa gbre (7) mbá kí 'do'dó e simiyé ní í'bí yée zí maláyika ga bi ìnyì doa gbre (7) née. Ga gére née bisinyí ledre ga bi Lomo bi ni trìdrì za fí ilì 'dó'do 'yìma'dí e kée ní. ⁸ Zí cika mongú roko'bu 'bi Lomo ídíné 'dìcì íri ku. 'Yì utúasá ndéré ólúne íri wá, 'búo togú maláyika ga bi ìnyì doa gbre née mengionzóní moko eyé go.

16

Kó'do 'do'dó e ìnyì doa gbre

¹ Gí do kací ledre née ní, zíma úwú kúrú 'yì kí úku ledre gí 'Dìcì 'bi Lomo gírì zí maláyika ga bi ìnyì doa gbre (7) née kídí,

“Ndérésé mu léfe 'do'dó ga gére née do 'yìma'dí e do sogo káṅgá.”

² Zí mizefì maláyika ìnyiné ndéréne léfe 'bi ené 'do'dó do sogo káṅgá. Zí éyì ko'bo e ndìsì óto royé ro 'yì ga bi lílìní lílì bangá sinyí royé zíye ndìsì óto úndrua ní.

³ Zí ngíti a ndéréne léfe 'bi ené simi mikavu. Zí komo iní óyóló'bó roné káa zí sáma umbu 'yì ní, zí éyì trìdrì ga bi simi iní máa née úyuyé mbá.

⁴ Zí otayé (3) ndéré léfe 'bi ené simi ngbuṛu e kí dokú'dú ngbuṛu e mbá. Zí komo iní ga gére née óyóló'bó royé kpá mbá káa zí sáma ní. ⁵ Zí maláyika bi kí roko'bu 'bi do iní ní úku ledre kídí,

“Áyì yì eyì kóo kú bo,
 áyì ídì fú lá bo.

Ndá 'bi eyì 'yì lúyú ledre wá.
 Utúasá miútúásá zíyì

kása 'do'dó ro 'yì e káa zí née.

⁶ Ufuní kóo tú'dú 'yì eyì ga bi kóo ṅuṅguní ledre eyì ní kí nébi eyì e. Méngì go bilámáne, zíyì óyóló'bó iní káa do sáma zíye ndìsìyé éwé a. Née ledre bi ilíní ní utúasá go kpìní kíye.”

⁷ Zíma úwú kúrú 'yì gí sí mbayi 'bi Lomo gírì kídí,

“Ma'dí, Ngére Lomo, roko'buyì ofu go,
 mi'décì ngbanga eyì ni miútúásáne.”

⁸ Zí eso (4) maláyika née léfe 'bi ené komo kadra. Zí 'yì e ndìsì áraye gí zía káa zí pho'du ní. ⁹ Zí 'yì e ndìsì áraye gí zí pho'du kadra bisinyíne, ilíní eyé nda oyóló'bó mimbé'deyé zíye ṅuṅgu ledre 'bi Lomo wá, ilíní eyé zíye mbófo Lomo wá. Ndìsìní nda yì eyé úku sinyi ledre kí mimbé'de késì zí Lomo bi ni kí roko'bu 'bi úcuómo 'do'dó née ní ní.

¹⁰ Zí ìnyì maláyika léfe 'bi ené mbá do kítì ngére 'bi bangá sinyí, zí mitulurú útúne simi bi bi ni doa káa do ngére ní mbá. Zí 'yì ené ndìsìyé náná do soyé gí zí éyì miówo. ¹¹ Gí zí bisinyí éyì miówo bi royé gí zí éyì ko'bo ní, zíye ndìsìyé úku bisinyí ledre gí do bi Lomo bi ni Ngére 'bi komo ere ní. Zíye kpá fú ndìsì eyé nda méngì bisinyí ledre e.

12 Zí ìnyì doa kéré (6) maláyika léfe 'bi ené simì mongú ngburu bì kí ìrìné Efaráta ní, zì mongú ngburu nées ndúkúne gí ro yéme misì'di zì ngére ga bì 'dí gbére ní. 13 Zíma lúrúndíki bicayi lomo e ota (3) káa zì mbó'dó e ní. Ngíti a olúogú 'bi ené gí ku mongú kámá, ngíti a olúogú 'bi ené gí ku bangá sinyí, zì ngíti a olúogú 'bi ené gí ku nébì bì 'yì ranga ní. 14 Bicayi lomo ga bì ota nées niyí kí roko'buyé gí ro méngì ledre ga bì kí roko'buyé ní kíe. Ìnyìní ndéré zì ngére 'bi kángá e mǐngúngúcuá yéme ledre kéye gí ro asikíri e gí ro zíye ídíye nzíyiyé ícì okó simì bì Lomo bì roko'buá ofú go ìli go 'dècì ngbanga ní.

15 “Míndá'baógumá, nì líyì 'yì e mbá mǐlíyì. Yé ga bì niyí ndìsì kí komoyé kacíma ní, Lomo nì í'bí úndru zíye. Yé ga bì ndìsìní yì eyé síkala ní, dukuwu nì méngì yé gbála káa zì éyì bì ndìsìní ngírà do nyára bì ní.”

16 Zíye yóko ngére e mbá do bì bì ndìsìní ndolo a kí tara Ébere e, Aram-agédo ní.

17 Zí ìnyì doa gbre (7) maláyika léfe 'bi ené kuṣ simì síli 'dága. Zí kúru 'yì ówúne gí 'dìcì 'bi Lomo girí kídí, “Utúasá go.”

18 Zí zangba 'bílé'bené, zía ndìsì émbéne, zì bisinyí kǐ'dì kángá ídíne 'dá'dá a ndáá aka kenée kú wá. 19 Gí zì kǐ'dì kángá nées ní, zì mongú gara bì Babelóniya ní ndúru ífi siminé za 'dényé ota. Zí gara 'bi kúfú ngíti géyì 'yì e kpá ndúrúné. Ledre lúyú ledre bì 'yì 'bi Babelóniya ligì Lomo wá, 'do'do yé bisinyíne gí zì simikesì. 20 Zí mǐngburoko cúkú e kpá kí mǐngburoko landa e lélíye za mbá gí zì mongú roko'bu bì 'bi Lomo ní. 21 Zí mǐngburoko 'dófi e káa zì mǐsisilekpe tutú e owóowó kǐngaya ní ndìsìyé útúkanya 'yíma'dí e. Zí 'yì ga bì uyuní aka wá ní ndìsìyé úku sinyí ledre zì Lomo gí zì 'do'dó bì i'bíogú doyé ní.

17

Kára kí bangá sinyí

* **17:1** 17:1 Kéré kára 'yì gámá kací ya'dá e: Ngíti géyì ndìsìní kpá ndólo wo mongú gara Babelóniya ngíti géyì kí'dí bì niyí go ódro gí ro mongú gara Babelóniya ní, ndìsìní ódro nées gí roa. † **17:3** 17:3 Bikesì bangá sinyí: Bangá sinyí bì kí doné 'dényé ìnyì doa gbre kí ngíríne e sokó ba, nì mǐzefì bangá sinyí bì olúogú gí simì mǐkavu ní. Lúru 'Dódoógu 13:1.

1 Zí ngúru maláyika ga bì ìnyì doa gbre (7), wo bì lefe bisinyí éyì gí simì kó'do ené ní óguné úku ledre zíma kídí, “Ógu mu zíma 'dódo 'do'dó bì Lomo ìli 'dó'do kéré kára 'yì gámá kací ya'dá e* bì ndìsì ndìsì do tú'dú ìní e ní zíyì. 2 Kára nées ngére ga bì 'bi do sogo kángá ní ndìsìní go mbá kíe káa do kára. Míméngì ledre ené 'yì e ndìsìní nda kóyó gí zía mǐkóyó.”

3 Simì roko'bu 'bi 'Dówú Lomo, zì maláyika bì gáa nées 'dì'bi máa ndéré kíma gbála simì súwú. Zíma lúru kára nées ekì ndìsì go gá do bikesì bangá sinyí.† Bangá sinyí máa nées nì kí doné 'dényé ìnyì doa gbre (7) kpá kí ngíríne e sokó (10). Ekéní kese bì ndìsì úku Lomo kíe ní go roa yeré. 4 Kára nées esì roné bílámá bikesì bongó, do kpá íngì ngíti géyì éyì ga bì yemení gí simì dábu kí tutú ga bì rǐrǐnǐ mǐrǐrǐ ní roné. Zía 'dì'bi kó'do bì yemení gí simì dábu ní do sílǐne. Kó'do máa nées nì 'bé kí bisinyí ledre ga bì 'bi Satána ní, kpá kí 'bi kára máa nées siminé. 5 Mǐéké ledre nì simì komoa kídí,

BABELÓNİYA Bİ MONGU GARA Nİ,
Nİ MBÁGÁ RİKİ BİSİNYİ MİMƏNGİ
LEDRE E DO SOGO KÁNGÁ.

6 Mááyí úku a máyá kára nées ufu tú'dú 'yì ga bì 'yì lódú kací Yésu ní go, koyó nda gí zì sámayé go mǐkóyó.

Simì bì málúru wo ní, zì bì sinyíne romá gí zía gbála. 7 Zí maláyika nées úku ledre zíma kídí, “Bi sinyí royì gí zì ledre 'bi kára nées kenée gí ro 'dí? Mááyí 'dódo bisinyí míméngì ledre 'bi kára nées, kpá kí 'bi bangá sinyí bì kí doné ìnyì doa gbre kí ngíríne sokó bì kára máa nées ndìsì ndìsì doa ní zíyì. 8 Bangá sinyí nées nì kóo trǐdrǐ, bì ba ní, ndáá lolu wá. Sǐndǐ kadra nì go gbóo do úru wo gí simì mongú gu bì kóo 'dütuní wo simì a ní do nda kpá úfu ándá wo zía úyuné bisinyí umbu. 'Yì ga bì ìrǐyé ndáá mǐékéne simì búku 'bi trǐdrǐ bì kóo nì goó mǐyémeómoné 'desì 'dá'dá do sogo

kángá ba ndaá aka wá ní, tarayé ni ìdrí mbá mǎdrí kí lúru bangá sinyí nées trídri.

9 “Ídí ówo'dí'bi ini ledre gi simi ledre 'bi bangá sinyí nées. Doa ga bi ìnyí doa gbre (7) nées, 'dodo bi ekíekí ga bi ìnyí doa gbre bi kára nées ndísi doyé ní. 10 'Dodo ledre kpá gi ro ngéere e ìnyí doa gbre (7). Yée ga bi ìnyí ní uyuní go mbá. Ìnyí doa kériye (6) ni aka bo. Ngítíye bi kíé'do ní ogu aka wá. Togú ogu go yá, ni ndísi lá ca, zía úyuné. 11 Bangá sinyí nées ni kóo 'dá'dá ngéere, bi ba ní ndaá aka lolu ngéere wá. Ni kóo ngúru ngéere ga bi ìnyí doa gbre (7) ní. Ni ógu ídine káa zí ìnyí doa ota (8) ngéere ní. Zí Lomo nda úfu wo geré 'dá'ba za fí simi bi sǎndí kadra ogu go ní.

12 “Ngirí ga bi lúru yée sokó (10) nées, nées mǎngburoko ngéere e sokó tonóní aka moko eyé wá. Niyí karanée tónó moko ndro kí bangá sinyí nées, tí lá kacíye akpa kée wá. 13 Miméngi ledre eyé ni za mbá kíé'do, zíye ndísiyé í'bí cóngoro kí roko'bu bi zíye ní zí bangá bisinyí nées. 14 Niyí ìcǎ okó ro Owú kábíríki, zía rómo komoyé gi zía ni Ngéere 'bi ngéere e za mbá. 'Yí lódú kacíga niyí migéléye gi zía bi i'bíní royé ndísi lódú wo ní.”

15 Maláyika nées ya zíma ní, “Mongú iní bi lúru kára nées ndísi ndísi doa ní, nées ríkí sí do 'yíma'dí e kí tara eyé e mǎngúngúcu. 16 Bangá sinyí bi kí ngiríne sokó (10) nées ni karanée sógo bisinyí kára nées. Niyí karanée 'dódo wo zíye í'diógu bongó ené gi roa do ótoómo wo wořóne. Zíye ánu wo, zíye 'dí'bi ngítí a do úcu a bu ku pho'du. 17 Lomo yeme ledre nées kenée ne gi ro zí mǎngburoko ngéere ga géere nées óto sómú ledre eyé kíé'do zíye í'bí roko'bu bi zíye ní zí bangá sinyí nées gi ro zía ídine ngéere 'búo togú ledre bi Lomo uku ní mǎngí roné go. 18 Kára bi lúru wo nées, ni go káa zí mongú gara bi ngéere ené ni kí roko'buné do lafúne ngéere e do sogo kángá mbá ní.”

18

Miútú gara Babelóniya

1 Gi do kací ledre nées ní, zíma lúru ndíki ngítí maláyika kí ógu gi komo ere. Ni kí mongú roko'buné, zí bi óngóne do sogo kángá wé gi zí roko'bua nées. 2 Zía ótrú ledre 'dága kídí,

“Utú go, mongú gara Babelóniya utú go.

Ni nda go 'be 'bi ríkí dokéké e mbá, solú ku'dú e kpá kí ngítí géyi bicayi lomo e niyí ógu óto 'be 'bi eyé nda simi a ye.

3 Ríkí sí do 'yíma'dí e mbá koyóní go mikóyó,

koyóní gi zí bisinyí miméngi ledre 'bi kára nées.

Mǎngburoko ngéere ga bi 'bi do sogo kángá ní 'di'biní go mbá bisinyí miméngi ledre ené,

gi zí bisinyí 'dódo ledre 'bi kára nées, zí tú'dú 'yi úgúoyó éyi e ídíye kí tú'dú éyi e zíye kíngaya.”

4 Zíma kpá úwú ngítí kúru gi komo ere kídí,

“Sée 'yi amá e, ídísé olúógu gi simi Babelóniya 'dá'ba,

káa bi ásé 'dí'bi bisinyí miméngi ledre ené,

do 'dó'do kótru sée ndro kéye ke.

5 Bisinyí miméngi ledre 'bi Babelóniya ni go miówoné gi komo ere,

Lomo owoyeme lúyú ledre ené e go bilámáne.

6 Ídísé mǎngílúgu zía kpá ledre bi mǎngi zíse ní,

zíse 'dó'do wo bisinyíne káa zí bi 'do'do sée ní.

Ídí ndúwú káa zí bi nduwu sée ní.

7 Ídísé 'dó'do wo zía ndísiné ini ini gi zí éyi miówo útúásáne kpíni kí mongú rokinyi bi kóo ni simi a ní.

Ndísi ìlǎ kíngaya zía ndísiné úku ledre kídí,

‘Mááyí yí amá káa zí me'be mongú ngéere ní, mándá 'bi amá 'yi lerí káa zí kára umbu wá,

éyi bi mááyí ndísi ini ini gi roa ní ndaá.’

8 Kadra kíé'do ledre ga ba niyí ógu zía, umbu, ini kí 'bú niyí ógu zía.

Ni aráónzó roné za mbá,

Ngéere Lomo, 'yi roko'bu ni 'déci ngbanga roa ne.

9 “Ngére ga bi 'bi do sogo kángá 'di'biní bisinyí méngì ledre 'bi Babelóniya zíye ídíye kí rokinyi gí roa ní, simi bi niyí lúru cika pho'du gí doa gúndru ní geré zíye útúye ndìsì ìni wo. 10 Zí mongú ngìrì útúne simiyé, zíye ngásá tóroyé gbála ndìsì ndìsì ótrú kása ìni kí ledre kídí,
 “ ‘Bi káa laká nduwú 'di, áko Babelóniya, áyí tí go ùkú do komozé ba, lá simi owú sùndí kadra cúku'dée ba ke.’

11 “Zí 'yì úgúóyó éyì e kpá ndìsìyé ìni ìni gí zía 'yì úgú éyì eyé e niyí go úyuónzó royé. 12 'Yì bi ni úgú éyì eyé ga bi dábu e, miříříří késì e, tutú ga bi kí lámá royé ní, bongó ga bi kí lámá royé ní, kágá ga bi kí ndonyoyé ní, bilámá éyì ga bi yemení yée gí simi kágá kí so ki'di ní, kpá kí bilámá éyì ga bi yemení yée gí simi késì e kí tutú e ní ndaá. 13 Gba sù'bu mindonyo, kí kágá mindonyo e, kí kágá ùkú, le'yì e, sù'bu e, tuđu e, kére e, ìtì e, kábìříkì e, usáni e, arabíya ga bi bangá ndìsìní lála yée ye ní, owúkùlù e, kpá kí 'yì ga bi niyí bo ní 'yì úgú ndaá.

14 “Zí 'yì úgúóyó éyì e ndìsìyé ìni ìni kí mbúmbúdu wáwá, wáwá, kí úku ledre kídí, ‘Sée 'yì 'bi Babelóniya e, née kenée laká lerí 'di. Mbágá éyì ga bi kóo zise ba ndúkùní gí zise go mbá, nda'baoguní lolu wá.’

15 “Zí 'yì ga bi ndìsìní úgúóyó éyì ga gére née zíye ndìsì ndíki tú'dú késì e ní ídíye kí ngìrì royé. Do ngásá tóroyé gbála ìni kása ìni gí zí ngìrì ledre bi ni ndìsì méngì roné ní. 16 Zíye ndìsìyé mbúmbúdu wáwá wáwá kí úku ledre kídí,

“ ‘Bi káa lerí 'di, Babelóniya mongú gara, tú'dú éyì ga bi kóo zíyì kí ledreyé owóowó káa zí ledre dábu e, késì e, kí tutú ga bi říříní miříří ní ndaní lolu mbá wá.

17 Káa zí ledre izi ní, tú'dú éyì ga bi kóo simi Babelóniya ba ndúkùní go mbá.’

“Zí 'yì lála kuřungba e, kpá kí 'yì máa yée ga bi ndìsìní gámá kí kuřungba maáge ní, kpá kí yée ga bi ndìsìní méngì moko simi ìni ní, ìnyiyé ngásá tóroyé

gbála ndìsì lúrukása bi ìri. 18 Simi bi lurúní cika pho'du gí do Babelóniya gúndru káa zí cika řindí ní, zíye ndìsìyé mbúmbúdu kí úku ledre kídí, ‘Ngíti mongú gara bi zía rómone gí do wo bi ni go áráónzó roné ba ndaá.’ 19 Zíye ndìsìyé ìni ìni kí mbúmbúdu kí léfe kángá kí mbukú simi doyé, kí úku ledre kídí,
 “ ‘Bi káa lerí 'di, Babelóniya ùkú go.

'Yì ga bi za mbá ndìsìní gámá kací komo ngbuřu ní, niyí kóo go mbá kí éyì e zíye gí zía. Káa zí ledre izi ní, éyì ga gére née ùkùní go mbá.

20 Sée 'yì 'bi komo ere e, ídísé ídí kí rokinyi.

'Yì ga bi 'bi Lomo ní, 'yìmikása e kí nébì e mbá, ídísé ídí kí rokinyi, Gí zía Lomo 'do'do Babelóniya go gí zí bisinyí ledre ga bi méngì sée kíe ní.’ ”

21 Zí maláyika bi kí mongú roko'buné ní 'di'bi mongú tutú káa zí 'bi úsù éyì ní, úcu a bu simi mongú ìni zía úku ledre kídí,

“Kí mimbé'dekesì,
 Lomo ni úcuóyó mongú gara ga bi Babelóniya ní kenée, utúasá ndá'baoguní ídíne lolu káa zí wo bi 'dá'dá ní wá.

22 Do 'yì úku ke'bi e kí ku'dú, kí kángá, utúasání lolu úwú a ìri wá.

'Yì 'bi moko 'bi 'yì úgúóyó éyì e, utúasá lolu ídí ìri wá.

Utúasání lolu úwú gboru tutú kí úsù éyì ówú ìri wá.

23 Bimióngó utúasá lolu ídí ìri wá.

Kúru o'do kí mikánda me'bené utúasá lolu ówú simi gara née ìri wá.

'Yì ga bi kóo ndìsìní úgúóyó éyì e ore ní niyí kóo ye kí roko'buyé.

Londoní říkì sù do 'yìma'dí e go zíye 'dí'bióyó komoyé gí ro Lomo.

24 'Yì ga bi 'bi Babelóniya ní ndìsìní kóo go úfu nébì e kí 'yì ga bi 'bi Lomo ní kpá kí ngíti géyì do sogo kángá.”

19

Mbófo éyì zí Lomo

¹ Gí do kací a née, zíma úwú kúrú tú'dú 'yì e komo ere kí úku ledre kídí,
"Idízé mbófo Lomo.

Gí zía ní kí roko'bù 'bì yómo 'yì e zíne.
Roko'bù gí ro ledre e mbá ní zía.

² Idízé mbófo wo gí zía ndìsì 'dèciyème ngbanga.

Gí zía ní bilámá ngére, owoofù kací 'dècì ngbanga go.

'Decì ngbanga mongú gara bì ndìsì sínyionzó 'yì e ní go.

Idízé mbófo wo gí zía 'do'do mongú gara née go gí ro 'yì ené ga bì ufuní yée simì a írí ní."

³ Zíye kpá úku ándá ledre kídí,

"Idízé mbófo Lomo

gí zía cika bì gí simì Babelóniya ní ùkú wá."

⁴ Zí mǐngburoko 'yì ga bì cìkérì a doa eso (24) kpá kí éyì trídri ga bì eso (4) ní mbá útúye do ngúrú sǐndíye bì óto úndru Lomo do kítì Ngére ené. Do ìnyiyé mbá ngúnngu a kídí,

"Ídí kenée, Mbófo éyì zí Lomo."

⁵ Zí kúrú 'yì ówúne gí kó'dú kítì ngére gírí kídí,

"Ídísé í'bí mbófo éyì zí Lomo,

sée 'yì kasa ené e

ga bì ndìsísé óto úndru a ní,

mǐngburokoyé kí mǐnzéréye mbá."

⁶ Zíma úwú kúrú kí ngúndru káa zí kúrú tú'dú 'yì e ní, kpá káa zí gborù mongú vuru ní, nda kpá káa zí nzagba embéne ní kídí,

"Mbófo éyì zí Lomo.

Lomo bì kí mongú roko'buné ní ní goó ne Ngére ezé.

⁷ Idízé ídí kí mongú rokinyi,

zíze ndìsízé óto úndrua.

Sǐndí kadra 'bì ófú ro 'bì Owù Kábìrìkì ní go ógu.

Me'bea* yeme roné go nziyiné.

⁸ I'bíní bilámá mǐkándá bikenyí bongó go zía ésì a roné."

Bikenyí bongó née ini ledre gí simì a kídí bilámá mǐmèngì ledre 'bì mbigí 'yì ga bì 'bì Lomo ní.

⁹ Zí maláyika úku ledre zíma kídí, "Ídí éké ledre ga gére née miéké, 'Lomo ní í'bí úndru zí 'yì ga bì oguní simì ayímbi 'bì ófú ro 'bì Owù Kábìrìkì ní.'" Zí maláyika née kpá úku ándá ledre kídí, "Ledre ga bì Lomo uku yée née niyí mbá ma'díi."

¹⁰ Zíma útúma bì óto úndrua. Zía úku ledre zíma kídí, "Ndá óto úndrumá wá, gí zía mǐndìsì méngì 'bì amá kpá moko zí Lomo, káa zíyì kpá káa zí ngítì géyì lúnduzé e kí lémizé e yée ga bì ndìsínì úku ledre Yésù zí 'yì e ní. Ídí óto úndru Lomo gí zía 'yì bì ndìsì úku ledre gí ro Yésù zí 'yì e ní, ní kí 'Dówù Lomo simíné."

'Yì do bikenyí Usáni

¹¹ Zíma lúru ere likpí roné go fúó, bikenyí usáni, ní go tóro kó'dúma kenée. 'Yì bì ndìsì doa ní ndoloní wo, Bilámá 'yì kpá 'Yì méngì ma'díi. Ní 'yì 'dècì yéme ngbanga kpá 'yì méngì yéme okó.

¹² Kuru'bù komoa ésì 'duo pho'du, zía ésì tagíya e ro doné, zí ìrì ídine miékéótoné roa. 'Yì ówo'dí'bi ini ledre gí simì ìrì máa née ndaá, owo yì ené duú ne. ¹³ Esì roné bongó bì pha'daní simì sáma ní, ìrìya ní, "Kúrú Lomo." ¹⁴ Zí tú'dú asikíri ga bì komo ere ní útúye do kací a, esínì royé kpá mbá bilámá bikenyí bongó, do ékíye kpá mbá do bikenyí usáni. ¹⁵ Odro bì olúogù gí kua ní ní káa zí bikafu maku bì gí ro úfu rìkì sì do 'yìma'dí e káe ní. "Ní ídí Ngére do rìkì sì do 'yìma'dí e kí mongú roko'buné káa zí késì." Zía 'dódo simikesì 'bì Ngére Lomo bì royé gí zí bisinyí mǐmèngì ledre eyé ní zíye. Ní ndìsì 'dítì kánya yée káa zí 'yì 'dítì kánya miáná kóro ní. ¹⁶ Bongó bì esì roné ní, miéké ledre ní roa kídí,

"BA NGÉRE 'BÍ ngére e ZA MBÁ."

¹⁷ Zíma lúru maláyika kí tóroné do kadra, zía ótrú ledre zí solú ga bì ndìsínì ìnyì simì síli ní kídí, "Ógusé mu simì mongú ayímbi bì Lomo yeme zíse ní.

¹⁸ Ógusé mu ánu umbu ngére e kí umbu manda 'bì asikíri e, umbu 'yì ga bì kí roko'bù zíye ní, umbu usáni e kí 'yì ngásá kíye, umbu 'yì e mbá, yée ga bì kí ro

* **19:7** 19:7 Me'be Kírésito: Kára bì ona ba toro do bì kací 'yì ga bì ngunúnì ledre 'bì Yésù go ní. **19:15** 19:15 Ke'bì 'bì Dawídi e 2:9

doyé, kí owúkùlù e mingburoko 'yì e kí minzéréye e mbá.”

¹⁹ Zíma lúrúndíki bangá sinyí kí ngíti géyì ngére ga bì 'bì do sogo káṅgá ní kí asikíri eyé e, yokoní royé go, nzíyiyé gì ro útú kí okó do 'yì bì do usáni ní kí asikíri ené e. ²⁰ Do 'dí'bingéřì bangá bisinyí kí nébì bì 'yì ɾanga ní. Née nébì bì ndìşì méngì mingburoko ledre e do bi kací bangá sinyí née gì ro lóndo 'yì ga bì kí lîlî bangá sinyí née royé ní zíye óto úndru lîlî a. Uçuní yée go gbrenğará simi mongú pho'du bì ngára ilî kú wá ní. ²¹ Ufuní 'bì eyé ngíti géyì kí mongú maku bì ndìşì ólúógu gì ku 'yì bì do bikenyí usáni ní. Zí solú e óğuyé sụş ndìşì ánu umbu e gì bì.

20

Simibi e álifú

¹ Zíma lúrúndíki maláyika kí óguné gì komo ere, ni kí mafutáa 'bì mbotu mongú gu kpá kí mongú ká'dá kesi do sîlîne. ² Zía 'dí'bingéřì mongú kámá bì kpá Satána ní do ódó wo kí ká'dá kesi née ngîřì zía ndìşiné kîe roné kí simibi e álifú. ³ Do úçu wo simi mongú gu, do 'dútu mbotu gu née kací a ngbúrú káa bì ni fú ndìşì lóndo 'yì e ke. 'Búó togú simibi bì álifú (1,000) ní ukú go, do nda líkpí mbotu kací a kí owú sîlî cúku'dée.

⁴ Zíma lúrúndíki 'yì ga bì i'bíní roko'bu zíye gì ro 'déci ngbanga ní kí ndìşì do kîti ngére. Zíma kpá lúru 'yì ga bì kóo ufuní yée gì zía bì ndìşiní kóo úku ledre Yésu kpá kí ledre 'bì Lomo ní. 'Yì ga gére née iliní eyé kóo ngúnğu ledre bangá sinyí née wá. Iliní kóo kpá gbawá do éké iřia ro sîlîye togú mbú simi komoyé. Zíye ídíye trîdri kí Kírésito Yésu do bi kîé'do 'déciyéme ngbanga kí tú'dú simibi e éyì 'bì álifú kîé'do (1,000). ⁵ Ngíti géyì 'yì e niyí aka ídí 'bì eyé fú simi bì 'búó togú gì do kací simibi álifú kîé'do (1,000) zí Lomo nda úru yée gì simi umbu. Née aka lá mizefî úru 'yì e.

⁶ 'Yì ga bì i'bíní úndru zíye niyí go mbigí ga bì 'bì Lomo ní, niyí yée 'yì ga bì urúní go gì simi mizefî úru gì simi umbu ní.

Gbre umbu ndaá lolu kí roko'bu doyé wá, niyí nda yì eyé go 'yì 'dáná éyì 'bì Lomo kpá 'bì Kírésito, zíye ídíye kéye ngére e kí simibi e álifú (1,000).

Kírésito kí 'yì ené e romoní komo Satána

⁷ Gì do kací simibi álifú (1,000), do líkpí Satána gì simi sîgîni, ⁸ zía tónó gámáne kí lóndo 'yì e do bi eyé e do sogo káṅgá, kí káṅgá ga bì ndoloní Gógo kí Magógo ní mbá gì ro zíye ídíye nzíyiyé gì ro méngì okó. Niyí ídí káa zí sayi ní 'yì óloónzó yée ndaá. ⁹ Zíye ázayé do sogo káṅgá mbá ndéré 'díkí táya 'bì 'yì ga bì 'bì Lomo ní kpíkí, née gara bì kí 'búne do Lomo ní. Tí lá zí pho'du óguné gì komo ere óngbóonzó yée za mbá. ¹⁰ Do úçu ngére 'bì bicayi lomo e bì londo 'yì ga gére née ku mongú pho'du bì ngára ilî kú wá ní, kí'dí bì uçuní bangá sinyí kí nébì ga bì 'yì ɾanga e íri ní. Zíye ndìşì ndúwúye íri kí ndulú kí kadra e mbá za fí.

Lomo oto Satána kí tú'dú simibi e simi sîgîni

¹¹ Zíma lúrúndíki bikenyí usáni kí 'yì bì ekî ndìşì doa ní. Zí káṅgá kí ere ngásáoyó royé gì kó'dúa 'dá'ba, bì bì zíye ndéré ndìşiyé doa ní ndaá. ¹² Zíma lúrúndíki 'yì ga bì kóo uyuní go ní mingburokoyé kí minzéréye mitóroyé kó'dú kîti ngére née, likpíní búku e go fúó, ngíti a 'bì ené búku 'bì trîdri. Do ndìşì 'déci ngbanga 'yì ga bì uyuní ní kací miméngì ledre eyé e simi bì kóo niyí aka trîdri ní káa zí bì ni miékéne simi búku ma'dáa ní. ¹³ Umbu ga bì kóo niyí simi iní kí yée ga bì otoní yée mióto ní, zíye ólúóğuyé mbá do 'déci ngbangayé kací miméngì ledre eyé e simi bì kóo niyí aka trîdri ní. ¹⁴ Nda gì ore do 'dí'bi umbu kí roko'bu ené bì do 'yì e ní, do úçu yée simi mongú pho'du bì ilî kú wá ní. Née go gbre umbu. ¹⁵ 'Yì bì iřia ndaá miékéne simi búku 'bì trîdri wá ní, niyí úçu wo komo mongú pho'du bì ilî kú wá ní.

21

Mikánda ere kí mikánda do sogo káṅgá

1 Zíma lúrúndíki mikánda ere kí mikánda do sogo kángá, yée ga bi 'dá'dá ní lelíní go mbá. Mìngburoko ngburu e lelíní go mbá. 2 Zíma lúrúndíki mbigí gara 'bì Lomo bì Yerusaléma ní kí óguné gí komo ere bi. Nì kí lámá roné kíngaya káa zí mikánda kára bì yeme roné gí zía o'do 'bì ené nì go ógu kí lafa kací a ní. 3 Zíma úwú kúrú 'yì gí do kítì ngére girí kídí, “Lomo oto 'be 'bì ené go dongará 'yì ené e, niyí go ndìsì kéye gí zía niyí 'yì ené e. Nì ídí Lomo eyé za fí. 4 Nì ndìsì ó'dóoyó iní komo gí komoyé. Éyì bì kí iríné umbu, ini, éyì miówo ní ndaní lolu wá gí zía miyéme ledre ga bì kóo 'dá'dá ní ndaní lolu wá.”

5 Zí 'yì bì ndìsì do kítì ngére ní úku ledre kídí, “Mááyí go mēngì éyì e za mbá mikándayé.” Zía úku ledre zíma kídí, “Ídí éké ledre ga bì úwú yée née mbá, gí zía niyí kí ledreyé owóowó kpá ma'díi ledre e.”

6 Zía kpá úku ngíti ledre kídí, “Utúasá go kenée, mēngíní royé go. Mááyí Álafa kpá Ómega, dosì éyì e kí odu éyì e. 'Yì bì kí kodró roné ní mááyí í'bí iní miéwé zía, gí simi 'dawú 'bì trídri bì za fí ní zía éwé a gbékpìe.

7 “'Yì ga bì niyí tóro ngbúó ní, mááyí í'bí úndru zíye, zíma ídíma Lomo eyé, zíye ídíye owú 'bì amá e.

8 “Tí lá 'yì ga bì toroní ngbúó wá kí yée ga bì ngununí ledremá wá, 'yì óto úndru lomo ga bì yemení yée kí sílì 'yì ní, 'yì úfu 'yì e, 'yì 'berì e, 'yì lóndó e, 'yì mála e, 'yì kágá e, kí 'yì ranga e, niyí úçu yée mbá simi mongú pho'du bì ngára ìlì kú wá ní. Née go gbre umbu.”

9 Zí ngúru maláyika ga bì ìnyì doa gbre wo bì kí odu kó'do 'do'dó e ìnyì doa gbre ní óguné úku ledre zíma kídí, “Ógu mu zíma 'dódo mikánda kára bì iliní ófú a ba zíyì. Née me'be Owú kábìrìkì.”

10 Zía 'dí'bì máa simi roko'bu 'bì 'Dówú Lomo ndéré kíma do mongú ngbángbá landa 'dága, zía 'dódo Mbigí gara bì Yerusaléma ní kí ógu gí zí Lomo gí komo ere bi. 11 Gara máa née ndìsì rírì gí zí lámá roko'bu 'bì Lomo bì roa ní mīrírì káa

zì mīrírì owú tutú bì kí ledrené owóowó ní. 12 Gara bì o'bó'dikínì gbaá ro mongú gara née miólóne 'dága kí mbotuné sokó doa gbre (12). Zí maláyika e kpá sokó doa gbre (12) ndìsìyé do mbotu máa ga gére née kí óndó bi. Do mbotu ga gére née do ekéoto ìrì sì do Isiréle ga bì sokó doa gbre (12) ní. 13 Mbotu máa ga gére née, ifiní yée káa, ota (3) 'dí gbére, ota (3) 'dí gólù, ota (3) 'dí do ngeli, ota (3) 'dí do anú. 14 Otoní dosì gara máa née do tutú e sokó doa gbre (12). Tutú máa ga gére née, niyí mbá kí ìrì 'yìmikása ga bì sokó do a gbre 'bì Owú Kábìrìkì ní miékéye royé.

15 Maláyika bì ndìsì ódro zíma née, nì cù kí ngbángbá bì yemení gí simi dábu ní do sílìne gí ro ndrábì mongú gara née, kí mbotu a nda kí gara bì o'bó'dikínì kícé ní. 16 Miákpa mongú gara née kí miáya kí mióló gara bì o'bóní roa ní niyí mbá ndro, kilomíta álifú gbre doa míya eso (2,400). 17 Zía ndrábì mīndì gara née kí mióló a, káa zí 'yìma'dí ndrabi éyì née ní zía ndíki a kídí mīndì a kí mióló a ní mbá mítiri cí ota (60). 18 Éyì ga bì o'bóní gara née kícé ní, rírínì mbá mīrírì káa zí éyì bì yemení yée mbá gí simi dábu togú kēsì bì ndìsì rírì mīrírì kíngaya ní. 19 Tutú ga bì o'bóní gara née doyé ní, farání yée mbá kí tosoyé mīngúngúcuá kpá mbá mīrírìye kíngaya. Mizefìyé ndoloní zásepa, gbreyé ndoloní safíra, otayé (3) ndoloní kalasedóni, esoyé (4) ndoloní emeraláda, 20 ìnyìyé (5) ndoloní saradonìkì, ìnyì doa kērìye (6) ndoloní karaneliyána, ìnyì doa gbreyé (7) ndoloní kirisolíte, ìnyì doa otayé (8) ndoloní beriyále, ìnyì doa esoyé (9) ndoloní topáza, sokóye (10) ndoloní kirisoparéze, sokó doa kērìye (11) ndoloní zasínita, sokó doa gbreyé (12) ndoloní ametayísète. 21 Mbotu ga bì sokó doa gbre 'bì gara née o'bóní yée mbá kí lísá. Misi'di ga bì simi Yerusaléma ní mbá o'bóní yée kí dábu, zía ndìsì rírìne káa zí do mongú iní gí gbála ní.

22 Málúrúndíki 'Dìcì 'bì Lomo ndaá simi gara ore wá, gí zía Ngére Lomo bì roko'buá ofu go ní niyí go ye kí Owú

kábiríki 'Díci 'bi Lomo ma'dáa. ²³ Sị ledre bi ili kadra togú éfé gi ro zía ídine simi gara ore ní ndaá gi zía roko'bu Lomo kí Owú kábiríki ndisíní nda óngó bi ore goó ye. ²⁴ Ríkí sị do 'yima'dí e niyí ndisi gámá kací bimióngó máa née, zí tų'dú mingburoko ngére e ndisi óguyé kí tų'dú éyí ga bi zíye ní ore. ²⁵ Kací kadra mbá, mbotu gara bi roa née ni fú lá fúó gi zía bi bimiúlú bi do 'dutu mbotu gi zía ní ndaá. ²⁶ Ríkí sị do 'yima'dí e do sogo kángá mbá niyí ndisi ndéré kí tų'dú éyí ga bi zíye ní simi mongú gara née íri. ²⁷ Misi'di ndaá zí bisinyí ledre ólúne simi gara née íri wá. 'Yi ga bi ndisíní méngi bisinyí ledre e kí 'yi ranga e utúasání ólú íri kpá wá. 'Yi ga bi niyí ólú simi gara née íri ní dujú yée ga bi iriyé ni go miékéne simi bukú tridri 'bi Owú kábiríki ní.

22

Ngburu bi iní a ndisi í'bi tridri zí 'yi e ní

¹ Zí maláyika née 'dódo ngburu bi iní a ndisi í'bi tridri zí 'yi e ní zíma. Komo iní máa née ni 'duo drá ngbeé ngbeé káa. Ndisi kúkuógu gi sị kiti ngére 'bi Lomo kí Owú kábiríki. ² Iní máa née ndisi kúku kpurú gi yana mongú misi'di bi simi gara ore ní. Zí kágá tridri útuyé dogboru ngburu née gi 'dí kerí kpá gi 'dí kerí. Ndisíní áná kí'dí sokó doa gbre simi simibi kité'do kací simibi e mbá. Mbília ni kágá ndiyá zí 'yima'dí e do sogo kángá mbá ³ 'Yi ga bi 'bi gara née éyí bi kité'do bi ni síní ro Lomo gi zíye gi ro a ní ndaá. Lomo kí Owú kábiríki ndisíní nda ndisi goó ye ore zí 'yi 'bi moko ené e ndisiyé óto úndru a. ⁴ Niyí ndisi lúru Lomo za cú kí komoyé, zí iria ídine miékéne simi komoyé mikékeria mbá. ⁵ Mituluru ndaá lolu simi gara née íri wá. Gi zí keyi née, éyí bi zíye ídiye kí somú ledre gi ro ngiti bimióngó kpí gi roa ní ndaá. Ngére Lomo ndisi nda óngó bi zíye goó ne. Zíye nda ídiye káa zí ngére e ní za fí.

⁶ Zí maláyika née úku ledre zíma kídí, “Ba zaá ma'dii ledre e, Ngére Lomo ndisi koo úku'bi ledre zí nébi e, úkutátá a, bi nda ba ní, kasa nda go maláyika ené ógu úku ledre ga bi niyí méngi royé 'diya ní.”

Yésu ni ndá'baógu cakaba

⁷ Zí Yésu Úku ledre kídí, “Lurusé aka, mááyí go ógu cakaba. Lomo ni í'bi úndru zí 'yi ga bi niyí 'dí'bi ledre bi simi bukú ba kí 'búne ní.”

⁸ Máa, Yiwáni, máuwú ledre ga gére née, zíma lúru yée za cú kí komomá. Simi bi máuwú, zíma lúru yée kpá za cú kí komomá ní, zíma útuma bi óto úndru maláyika bi 'dodo ledre ga gére née zíma ní. ⁹ Zía úku ledre zíma kídí, “Ndá óto úndrumá wá. Mándisi méngi 'bi amá kpá moko káa zíyi, kpá káa zí bi ngiti géyi lúnduyi ga bi nébi e kpá kí ngiti géyi 'yi ga bi 'di'biní ledre bi simi bukú ba kí 'búne ní. Ídí óto dujú úndru Lomo.”

¹⁰ Zí maláyika née kpá úku ledre kídí, “Ledre ga bi éké yée née, ídí ólo yée zí 'yi e gi zía sindi kadra bi zíye méngi royé simi a ní ni go gbóo. ¹¹ 'Yi méngi bisinyí ledre e idí fú ndisi méngi bisinyí ledre e, 'yi lará idí fú idí 'yi lará, 'yi méngi bilamá ledre e idí fú ndisi méngi bilamá ledre e, mbigi 'yi 'bi Lomo idí fú idí 'yi 'bi Lomo.”

¹² Zí Yésu kpá úku ngiti ledre kídí, “Mááyí go ógu cakaba. Tákpásílí ni bo mááyí í'bi a zí 'yi kací miméngi ledre ené.” ¹³ Mááyí Álafa kpá Ómega, Mizefi 'yi, kpá Odu 'yi, Dosí éyí kpá Odu éyí.

¹⁴ 'Yi ga bi niyí lúgu bongó eyé* drá ní, Lomo ni í'bi úndru zíye. Niyí ndisi ánu miáná kágá 'bi tridri, zíye ndisi ólúye simi mongú gara kpurú gi tara mbotu gara. ¹⁵ 'Yi méngi bisinyí ledre e, 'yi lará e, 'yi ga bi ndisíní só'do royé kí 'yi bi ofúní royé kéye wá ní, 'yi mála e, 'yi úfu 'yi e, 'yi óto úndru lomo ga bi yemení yée kí sílí 'yi ní, 'yi ranga e kpá kí ngiti géyi 'yi méngi bisinyí ledre e, niyí idí 'bi eyé sága.

* **22:14** 22:14 Luguní bongó eyé e: Utúasání ólú dujú ye simi mongú gara gi zía luguní bongó eyé go kí sáma Yésu bi ootomo lúyú ledre eyé e ní. Sámaa óto bongó eyé zía ídine drá bikenýine. Lúru 'Dódoógu 7:14.

16 Zía kpá úku ngíti ledre kídí, “Máa Yésu, mákása maláyika amá go gi ro zía ndéréne 'dódo ledre ga gére nées zí 'yì amá e za mbá. Máa bulúndu ngéere Dawídi, bí kpá kérékobí ní.”

17 Zí 'Dówú Lomo kí mikánda kára úku ledre kídí, “Ógu mu.” 'Yì máa wo bí uwú ledre ba go ní idí úku ledre kídí, “Ógu mu.” Yì bí kí kodró royí ní ógu mu, 'yì bí ili go ní ogú mu ewé iní 'bí trídri bí za fí ní gbékpíne.

Odu ledre gi zí Yiwáni

18 'Yì bí uwú ledre bí miékéne simi búkú ba go, zía 'dí'bi gbékpí ledre ési a

simi a ní, Lomo ní í'bí yata 'dó'do bí ekéní ledre a simi búkú ba zía. 19 Kpá kenée, 'yì bí uwú ledre bí miékéne simi búkú ba go, zía 'dí'bióyó ngíti a gi simi a ní, Lomo ní 'dí'bióyó tákpásílí bí trídri bí za fí ukuní ledre a simi búkú ba gi zía 'dá'ba. Do 'dí'bióyó wo gi simi mongú gara bí ukuní ledre a simi búkú ba kpá 'dá'ba.

20 Zí wo bí ndísi úku ledre nées úku ledre kídí, “Mááyí go ógu cakaba.” Máa, Yiwáni, zíma úku ledre máyá, “Ídí kenée, Ngéere Yésu ógu mu.”

21 Ngéere Yésu idí méngi bilámá ledre zise gi do bí zise ndísisé bilámáse. Idí kenée.